

בשם ה'
נעשה
ונצליח

עשי"ן

עכו"י

ספר

לקוטי מוהר"ן

הוצאת

קון ר' ישראל דב אודסר זצ"ל
להדפסת והפצת
ספרי רבי נחמן מברסלב זיע"א
פעיה"ק ירושלים תובב"א

בס"ד

קרן ר' ישראל דב אודסר זצ"ל

להדפסת והפצת ספרי

רבי נחמן מברסלב זיע"א

ת.ד. 5805 ירושלים

לעי"נ הרה"ח ר' ישראל דב

ב"ר אייזיק שלמה זצ"ל

תלמיד הרב ישראל קרדונר זצ"ל

תלמידו של הרב משה ברסלב זצ"ל

תלמיד מוהרנ"ת זי"ע ועכי"א

תלמידו של רביה"ק מוהר"ן מברסלב זי"ע ועכי"א

נלב"ע ח"י חשון תשנ"ה

ולע"נ זוגתו מרת אסתר מינדל

בת ר' פנחס הכהן ע"ה

נלב"ע כ"ה תמוז תשכ"ה ת.נ.צ.ב.ה.

ההפצה היא לכל מאן דבעי במחיר הקרן

ללא מטרות רווח ובסיבסוד

לפרטים טל. 02-6287628 — 052-442189

פקס: 02-6260702

© כל הזכויות שמורות

Printed In Israel

צילום ולוחות פרנק ירושלים

ספר

לקומי מזהר"ן

הנכבד והנורא מי כמוהו מורה. היוצא בקדושה ובטהרה. מפי קדש קדשים. נבון לחש וחכם תרשים. הלוא הוא כבוד אדוננו מורנו ורבנו. הרב האמת. הנאון הקדוש האמתי. נחל גובע מקור חכמה. אור ישראל וקדושו. המפרסם בכל קצוי ארץ וים רחוקים. שמו קדש מורנו ורבנו הרב רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה, מקהלת ברסלב. בהרב הותיק והסיד מו"ה שמחה זצ"ל. בן לאותו צדיק הרב הקדוש המפרסם מו"ה נחמן הארדיענקור זצוק"ל. ומצד אמו הצדקת המפרסמת בשם טוב מרת פינא זצ"ל. הוא נין ונכד להרב הקדוש רבן של כל ישראל. ק"ש מו"ה ישראל בעל שם טוב זצוק"ל. ישמח אביו ואמו ותגל יולדתה. עמרת זכנים בגיבנים. בזכותם יאיר עלינו חסדי דוד הנאמנים. ונוכה לחוות בנעם ה' פנים אל פנים. חיש קל מהרה נשוב לציון ברננים. במהרה בימינו אמן:

הוצאת

קרן ר' ישראל רב אודסר זצ"ל

להדפסת והפצת

ספרי רבי נחמן מברסלב זיע"א

פעיה"ק ירושלים תובכ"א

מפתחות ע"פ סדר התורות

תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד
א	אשרי חמימי ררך	א	זו	ואבלתם אכול ושבעו.	נה:	צג	מז"מ באמונה.	צה:
ב	אמור אל הכהנים	א:	מח	על אשר מעלתם.	נו:	צד	זכר חסרו ואמונתו.	צה:
ג	אקרוקתא	ב:	מט	לשמש שם אוהל כהם.	נו	צה	כשפרנסו הרור.	צו
ד	אנכי	ג	נ	הצילה מחרב נפשי.	נט	צו	וזמם רשע לצדיק.	צו
ה	בחצוצרות	ה	נא	אמר ר' עקיבא.	נט	צו	אלקים אל דמי.	צו
ו	קרא את יהושע	ו:	נב	הניעור בלילה.	ס	צה	גל של עצמות.	צו:
ז	ואלה המשפטים	ח:	נג	ה' הרעת.	ס:	צמ	ואחתונן.	צו:
ח	ראיתי מגורת ודב	ט	נד	ויהי מקץ זכרון.	ס:	ק	ענין כעס של צדיקים.	צו:
ט	תהומות יכסימו	יא:	נה	אבא שאול אומר ארץ ישראל.	סג	קא	בקרב עלי מרעים.	צו
י	ואלה המשפטים	יב:	נו	וביום הביכורים.	סד:	קב	אתה תהי' על ביתי.	צו:
יא	אני ה' הוא שמי	יד:	נז	שאלו את ריב"ק.	סו:	קג	כל המנוע הלכה וכו'.	צו:
יב	תהלה לרור	טו:	נח	תלת נפקין מחר.	סט	קר	בשביל שאמר משה וכו'.	צו:
יג	אשרי השגחה	יז	נט	היכל הקדוש.	ע	קה	עיו וזמרת י"ק.	צו:
יד	להמשך שלום	יח:	ס	פתח ר' שמעון.	עא	קו	אשרי משכיל אל רל.	צח:
טו	אוד הגנוז	כ:	סא	חרי ר' שמעון.	עד	קו	כי תצא למלחמה.	צח:
טז	ר' יוחנן משתעי	כא:	סכ	ויסב אלקים.	עה:	קח	זבחי אלקים רוח נשכרה.	צח:
יז	ויהי הם מריקים	כא:	סג	סוד כוונת המילה.	עו	קט	יש הבל.	צט
יח	קרטליא	כד	סד	בא אל פרעה.	עח	קי	לא ימוש.	צט
יט	תפלה לחבקוק	כה:	סה	ויאמר בענו אל רוח.	פ	קיא	ראש בני ישראל.	צט
כ	תשעה תקונין	כו:	סו	ויהי נא פי שנים.	פא:	קיב	צדה תעשה לחיכה.	צט
כא	עתיקא טטיר וסתים	כז:	סז	ויבן ה' את הצלע.	פב:	קיג	ונפרעין מדעתו וכו'.	ק
כב	חותם בתוך חותם	לב	סח	חומר איסור כעס וגולה.	פג:	קיד	המכסה שמים בעבים.	ק:
כג	צוית צדק.	לד:	סט	חומר איסור כעס וגולה.	פו	קטו	ויעמוד העם מדחוק.	ק:
כד	אמצעיתא דעלמא.	לו:	ע	ויהי כיום השמיני.	פז:	קטז	צדקה מציל מעבירות.	ק:
כה	אחוי לן מנא.	לז:	עא	קשה מאד להיות מפורסם.	פח	קצו	מה שקשה לישן במוצאי שבת.	ק:
כו	רציצא א'.	לח:	עב	להתחוק בכל פעם נגר היצה"ר.	פח:	קח	כשלומד טוב לפרש בל"א.	קא
כז	רציצא ב' שלום.	לח:	עג	כי תעבוד במים.	פט	קיט	יכולה היא שתרחם.	קא
כח	בני לן ביתא.	לט	עד	רומה על השמים.	פס:	קך	מה שצדיקין לנסוע להצדיק.	קא
כט	האי נברא רכעי איתתא.	מ	עה	יברכנו אלקים.	צ:	קכא	אז אמרת הנה באתי.	קא
ל	מישרא רסבינא.	מא:	עו	ויהי אחר הדברים.	צא:	קכב	וגם נצח ישראל.	קא:
לא	אית לן כירא.	מג:	עז	והיה ה' למלך.	צב	קכג	העיקר לקשר עצמו להצדיק.	קא:
לב	אד' שפתי תפתח.	מו:	עח	ויתן עוז למלכו.	צב	קכד	זמרו למי שמנצחין אותו ושמת.	קא:
לג	מי האישי החפץ חיים.	מו:	עט	כשח כה'.	צכ:	קכה	אכלוהו היום.	קא:
לד	ואחס תהו לי ממלכת כהנים.	מח	פ	ה' עוז לעמו יתן.	צג:	קכו	וי לרדא כר תסתלק.	קא:
לה	אשרי העם ודקא.	מט	מא	עלו זה בנגב.	צד	קכז	שמירת הבגדים.	קא:
לו	בקרב עלי מרעים.	נ	מב	הנעלבים וכו'.	צד	קכח	כחליגו לעיני'.	קא:
לז	דרשו ה' ועזו.	נא	מג	מתן בסתר.	צד:	קכט	ארץ אכלת יושביה.	קב
לח	מרכבות פרעה וחילו.	נב	מד	במה הארכת ימים.	צד:	קל	כל הגרול מחבירו.	קב
לט	ונתתי עשב.	נג:	מה	פוסעים א'.	צה	קלא	להתירא מן הכבוד.	קב
ס	אלה מסעי.	נג:	מו	פוסעים ב'.	צה	קלב	מעין דנפיק מאתר חד.	קב
מא	ריקודין.	נג:	מז	תתן אמת ליעקב.	צה	קלג	ואורח צדיקים כאור נוגה.	קב
מב	ורא כגזר להם.	נד	מח	המכסה שמים בעבים.	צה	קלד	עבודה גדולה לומר תורה.	קלד
מג	להרחק מריבורים של רשע.	נד	מט	ותחסרהו.	צה:	קלה	כי אקח מועד.	קד:
מד	מחאת כפיים כתפילה.	נד	צ	אנכי אשמח בה'.	צה:	קלו	אל תרין את חבירך.	קג
מה	מחאת כפיים כתפילה.	נה	צא	ויהי ירו אמונה.	צא.	קלז	חלקי ה'.	קג:
מו	מחאת כפיים כתפילה.	נה	צב	ע"י מה שארם נע ונר.	צה:	קלח	לך אמר לבי.	קג:

מפתחות ע"פ סדר התורות

תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד
קלט	צדק לפניו יהלך.	קט:	קפט	ליהר מעצבות ועצלות.	קי	קמ	צדק לפניו יהלך.	קט:
קט	וכיד כל אדם יתחום.	קנ:	קצ	ויענו כל העם.	קי	קמ	וכיד כל אדם יתחום.	קנ:
קמא	אם יזכה שירגיש כאב חטאיו.	קנ:	קצא	נ"ע ושי' עולמות.	קי:	קמב	אם יזכה שירגיש כאב חטאיו.	קנ:
קמב	מי שא"א לו ללמוד.	קנ:	קצב	מעלת דיבור אמת של הצדיק.	קי:	קמג	מי שא"א לו ללמוד.	קנ:
קמג	לקבל עצה מהצדיק.	קד	קצג	המתשבה יש לה תוקף גדול.	קיא	קמד	לקבל עצה מהצדיק.	קד
קמד	אין אדם מת וחצי וכו'.	קד	קצד	מי שרונה כבוד הוא שומה.	קיא	קמה	אין אדם מת וחצי וכו'.	קד
קמה	אין אדם מת ב'.	קד	קצה	בצר הרחבת לי.	קיא:	קמו	אין אדם מת ב'.	קד
קמו	ערות ה' נאמנה.	קד	קצו	אל תעש תפלתך קבע.	קיא:	קמז	ערות ה' נאמנה.	קד
קמז	עוות דקדושה.	קד	קצז	לה"ד פונם עניווח.	קיא:	קמח	עוות דקדושה.	קד
קמח	מדת היראה.	קד:	קצח	כשא' צועק.	קיא:	קמט	מדת היראה.	קד:
קמט	חצות.	קד:	קצט	אלמן.	קיא:	קנ	חצות.	קד:
קנ	דמות דיוקנו של אביו.	קד:	ד	הטעם שהצדיקים.	קיא:	קנא	דמות דיוקנו של אביו.	קד:
קנא	סגולה לזרע של קיימא.	קד:	דא	כפסח צועקין בתפלה.	קיא:	קנב	סגולה לזרע של קיימא.	קד:
קנב	כשבא נשמה קדושה לעולם.	קד:	דב	כל מי ששכלו קטן.	קיא:	קנג	כשבא נשמה קדושה לעולם.	קד:
קנג	ענין קבלת פני ת"ת.	קה	דג	מסיפורי דברים של הנשים.	קיא:	קנד	ענין קבלת פני ת"ת.	קה
קנד	להעלות יראות נפולות.	קה	דד	מעלת הצדקה.	קיא:	קנה	להעלות יראות נפולות.	קה
קנה	אריכת אפים ע"י א"י.	קה	דה	תיקון למקרה לילה.	קיד	קנו	אריכת אפים ע"י א"י.	קה
קנו	לב פתוח.	קה:	דו	תעיתי כשה אובד.	קיד	קנז	לב פתוח.	קה:
קנז	כל הנהנה מד"ת.	קו	דז	כל הדיבורים.	קיב:	קנח	כל הנהנה מד"ת.	קו
קנח	כמה בני אדם סיפור.	קו	דח	צופה רשע לצדיק.	קיב:	קנא	כמה בני אדם סיפור.	קו
קנא	רע שיש אמצעי.	קו	דט	תפילות כנגד תמידין.	קיב:	קנב	רע שיש אמצעי.	קו
קנב	הרפק נוקש באדם.	קו:	דז	מו"ט באמונה.	קיג	קנג	הרפק נוקש באדם.	קו:
קנא	המחלוקת מנביה וכו'.	קו:	דיא	שנוסעין על ר"ה לצדיקים.	קיא	קנד	המחלוקת מנביה וכו'.	קו:
קנב	בני המניד ו"ל.	קו:	דיב	מתחת כף.	קיג	קנה	בני המניד ו"ל.	קו:
קנב	לפעמים מונח הדיבור.	קו:	דיג	רע שיש שם.	קיג	קנז	לפעמים מונח הדיבור.	קו:
קנב	סיפורי דברים של הצדיק.	קו	דיד	בדורות הראשונים.	קיג	קנח	סיפורי דברים של הצדיק.	קו
קנב	ואהבת לרעך כמוך.	קו	דמו	כ"ר מיני פדיונות.	קיג	קנא	ואהבת לרעך כמוך.	קו
קנב	כשהעולם אצל הצדיק.	קו	דמז	ביטול הטבע אם כל תי.	קיג:	קנב	כשהעולם אצל הצדיק.	קו
קנב	רע והאמין.	קו	דיו	זכרו תורת משה.	קיג:	קנב	רע והאמין.	קו
קנב	נדלות.	קו	דיח	רע שלפעמים.	קיג:	קנב	נדלות.	קו
קנב	והיה עקב.	קו	דיט	בצע אמרתו.	קיג:	קנב	והיה עקב.	קו
קנב	ה' מה רבו צדי.	קז:	דכ	יש כמה דברים יקרים.	קיד	קנב	ה' מה רבו צדי.	קז:
קנא	ורבים מישי אדמת עפר.	קנא	דכא	ע"י שנותנין מעשר.	קיד	קנב	ורבים מישי אדמת עפר.	קנא
קנב	כל החסרונות.	קז:	דכב	צריך להיות תמיד בשמחה.	קיד	קנב	כל החסרונות.	קז:
קנב	ע"י הכתב.	קז:	דכג	כשהצדיק צריך לבקש.	קיד	קנב	ע"י הכתב.	קז:
קנב	נא רפא בנימ' וכו'.	קח	דכד	אפילו הרחוקים מן הצדיק.	קיד	קנב	נא רפא בנימ' וכו'.	קח
קנב	מחך שמחה.	קח	דכה	כשהריאה בשלימות.	קיד	קנב	מחך שמחה.	קח
קנב	לגרש רוח שטות.	קח	דכו	מה שהרשעים מומרים וכו'.	קיד:	קנב	לגרש רוח שטות.	קח
קנב	ויאמר ה' סלחתי כדברך.	קח	דכז	יהיו כתציר נגות.	קיד:	קנב	ויאמר ה' סלחתי כדברך.	קח
קנב	ווירוי דברים.	קח:	דכח	כשהקב"ה מסתכל בנשמה.	קיד:	קנב	ווירוי דברים.	קח:
קנב	תענית מבטל מחלוקת.	קח:	דכט	רע שיש עצים.	קיד:	קנב	תענית מבטל מחלוקת.	קח:
קנב	סגולת הפדיון.	קט	דל	להכיר בפנים של התלמיד.	קיד:	קנב	סגולת הפדיון.	קט
קנא	כשמתקשרים בקשר.	קט	דלא	כשעה שאומרים וצבא וכו'.	קיד:	קנב	כשמתקשרים בקשר.	קט
קנב	כל מה שמדברים בספירה.	קט	דלב	כשעה שאומר הללו.	קטז	קנב	כל מה שמדברים בספירה.	קט
קנב	הצדיקים יושבין בעיגול.	קט	דלג	כשמגברים מתשבות ורות.	קטז	קנב	הצדיקים יושבין בעיגול.	קט
קנב	אור ישר ואור תורה.	קט:	דלד	סיפורי מעשיות מצדיקים.	קטז	קנב	אור ישר ואור תורה.	קט:
קנב	כד ישראל אשתלימו.	קט:	דלה	מי שהולך ונחלק.	קטז	קנב	כד ישראל אשתלימו.	קט:
קנב	מה שמספרין מופתים.	קט:	דלו	מי שנוהג רבנות בכשרות.	קטז:	קנב	מה שמספרין מופתים.	קט:
קנב	ולך ה' החסד.	קט:	דלז	עיקר הנינון.	קטז:	קנב	ולך ה' החסד.	קט:
קנב	צריך לנסוע להצדיק.	קט:				קנב	צריך לנסוע להצדיק.	קט:

הסכמות

הסכמת הרב המאור הגדול הקדוש, עטרת תפארת ישראל, מגורה הטהורה, אור שבעת הימים, אור בהיר בשחקים, אור צח ומצוחצח, אור טמיר ונעלם, קודש הקדשים, המפורסם בכל קצוי תבל לשם ולתהלה מורנו **יעקב יצחק מלובלין** זצלה"ה בעמ"ח ס' דברי אמת ושאר ספרים:

הנה יד כתובה אלי באצבע אלקים הרות, אשר שלח אלי חד מן קאמיאי, הלא הוא מחותני, חביבי וידיי, הרב המאור הגדול, איש קדוש, מופת הרור, נר ישראל, פטיש החזק, עמוד הימיני, מו"ה **נחמן נ"י**, ליקוטים המלאים לה אמיר מלא גודש ביראת אלקים דברבים מושכלים שכל אלקים, ועיניתי בהם על נכון, והנה מאד ישרו בעיני דברים נכבדים כאלו ולית דין צריך כושש, כי הדברים מאלהים עידון ויגידון דבר אמת לאמיתו לפי עניינו דברי אלקים חיים. והנה היא נברא רבא לא צריך לדירי ולא לדכוותי, כי מה אני ומה חיי שפל ונבזה חרל אישים ומעולם לא הלכתי בגרולות ובנפלאות ממני ליתן הסכמה על ספרים חדשים, אמנם לאהבת האמת אמרתי ענוותנותיה דמר גרמא לי, והגני מן המסכימים להוציא לאור תעלומות חכמה, והגני לא אבא על הלכותא אשר יעשה כמותה בהרפסה בערך עשרה שנים מיום דלמטה כי כלא זה ליקום כארור אשר ישיג וכו', ולהשומע תבוא עליו ברכת טוב. היום יום גימל כ"ו ימים לחודש טבת תקס"ח לפ"ק פה לובלין. כ"ד האוהבו הגם שאיני יודעו ומכירו ומצפה טובתו ובריאותו ושלמו תמיד. **יעקב יצחק** כמוהר"ר **אברהם אליעזר הלוי הורוויץ**:

הסכמת האדם הגדול בענקים, בהיר הוא בשחקים, כבוד הרב הגאון האמיתי, זקן ויושב בישיבה, איש אלקים, מופת הרור, עטרת תפארת ישראל חסידא, סבא קדישא, אספקלריא המאירה, לו נפתחו שערי אורה, בגולה ובנסתר ידיו רב לו, תהלתו מלאה ארץ, כקש"ת מו"ה **ישראל זצלה"ה** מגיד משרים דק"ק **קאזניץ** בעמ"ח ספר עבודת ישראל ושאר ספרים:

לכו חוו מפעלות אלקים אשר פעל ועשה איש חי רב פעלים מקבציאל שקיבץ על יד זקוקין גנורא ובעורין ראשא אשר לקט במאמרים אומר לגלגולת איהו יאה וגולתיה יאה ליקוטי אמרים דברים נפלאים ונורא הוא סביביו, ששלח אלי חד מן ידידי ה"ה הרב המאור הגדול בנן של קדושים מופת הרור גדול מרבן שמו נודע כשערים מו"ה **נחמן נ"י** נכר לרבינו הק' **בעש"ט** זצלה"ה אשר רוצה להעלות על מוכח הרפום להוציא לאור תעלומות חכמה, וראיתי בהם דברים ערבים נעימים וחדודים עמוקים מאד איש לפי ערכו. ומה נכבד היום אשר יצאו לאור דברים כאלו אשר להם דומיה תהלה. והגני מן המסכימים להעלות על הרפום דברים יקרים מפז ומפנינים וראוים להכניסם לפני ולפנים. אמנם מראנה מדבר פן יקום איש או אשה ויעשה כמתכנתה ע"י עצמו או ע"י גירא דיליה, לכן הגני נודר בגזירת נחש לטותא דרבנן וליקום כארור כל משך י' שנים מיום גמר הרפסה, ולהשומע יונעם וחבוא עליו ברכת טוב. יום ג' דלת שבט תקס"ח לפ"ק, פה ק"ק **קאזניץ** יצ"ו. נאום **ישראל** כהמנוח מו"ה **שבת** י"מ דפה ק"ק הג"ל

יעקב יצחק כמוהר"ר **אברהם אליעזר הלוי הורוויץ**:

הסכמת הרב הגאון החסיד המפורסם, בכל קצוי ארץ וים רחוקים, האדם הגדול בענקים, החריף ובקי בכל חררי תורה רקיע לשחקים, נר ישראל, עמוד הימיני, פטיש החזק כק"ש מו"ה **אפרים זלמן** מרגליות מבראר זצלה"ה, בעמ"ח שאלות ותשובות **בית אפרים** וספר **פרי תבואה** ושאר ספרים:

שמוע שמעתי אפרים, זה ימים כביר קל זיע פניא דמשבחין ביה בדבר נחמן ראדם גדול הוא בתורה ובחסידות, איש קדוש מבין חידות, יודע תעלומות חכמה ושורשן סודות, מפענת נעלמים

אמנם שכבר גרדתי בערי ימימים ימימה מלהיות עולה בהסכמה על הרפסת ספרים חדשים להביא אחת מכש הרפום מחמת כמה טעמים הכמוסים אשר כלבי חקוקה, אך כעת הגה יד שלוחה אלי מן חד מבני חברייה ה"ה הרב המופלא ומופלג בתורה ובחסידות המפורסם מוהר"ר **נחמן נ"י**, הגדול כשם טוב גידולי הקודש זרע קודש מחצבתו נכד לה"ה הרב המפורסם בתורה ובחסידות ידיו רב לו בעשר ידות בוצינא קדישא חסידא ופרישא קדוש יאמר לו כל רו לא אנם ליה מו"ה **ישראל בעש"ט** ז"ל, והרב מוהר"ר נחמן הולך בעקבות אבותיו הקדושים ועשה חיבור לטהרה על דברי מאמרים אשר בש"ס שהמה סתומים וצריכים לדורשם. ואף שלא היה לי פניא לעיין עליו, אך אפם קצהו ראיתי שהרב הג"ל טרח בגינה רבה לפענת כל נעלמים ועל מה ארני הוטבעו חיבו ממחקים מה מתוק מדבש היוצא מהאר"י קדוש יאמר לו רבינו האר"י ז"ל, ולואת נמיתתי במנצן הראוי שכבר קדמוני הרבנים מובהקים גדולי זמננו להביא החיבור של הרב מוהר"ן לבית הרפום, גם יד תיכון עמהם. וכל המסיע לדבר מצוה מן ה' יהיה שכרו כפול מן השמים, כי היכי דלעביד ניח נפשיה של הרב מוהר"ן הג"ל להוציא מעשהו להוציא מחשבתו מכת אל הפועל, ואצ"ל שלא לגרומ ח"ו היזק להרב מוהר"ן הג"ל. וכל השומע לדברינו אלה ישכון בחד ושאנן ויהי הודו ויהי ענינו ויזכה לראות בכיאת משיח צדקנו אשר שמו ינון. הכ"ד המדבר לכבוד התורה ולומריה אור ליום ג' כ"ה לחודש שבט תקס"ח פה ק"ק בראר יע"א:

נאום הק' **מאיר** בא"א מ"ו הגאון המנוח מו"ה **צ"ה** זצלה"ה חפ"ק הג"ל והגליל יצ"ו:

ומגלה רזים במקרא תלמוד ואגרות, ירושה היא לו מאכותיו אבות מכלל דאיכא תולדות, שכן יונק מגידולי הקודש חומר מגזע האלקי המפורסם הבעש"ט ולה"ה איש חמודות, וזרעו לכרבה זרע קודש שמם ומעשיהם עליהם מעירות, כי האנשים אנשי מדות, מושכים הלכות בחבלי מוסר-השכל משמחי לב ומאירות עינים וכושל כרכים יקומון ועל רגליו מעמירות. ונפק מבנייהו אילנא רכרכא ותקיפא ורב נחמן חסידא שמי', ואמליך וכתב שופרא ושבתא ופרושי דקראי ואגדות דרכה בר כר חנה, זה פרישתו לקדושה כהאי תנא דכעי כוונה. אלו ואלו בגוים מנעמיים, נאהבים ונעמיים, לקרואים והולכים לתומם. ערכים על און שומעת מחליל ותופת, מתוקים מרכש ונופת. והרב החסיד הג"ל נקש זאת מידי למחמי חתימת ידי אכתבי כחוכ הדר כקודש נאדר. ואם אמנם אני איני כדאי ששלח אלי וכפרט כי איכבה אוכל וראיתי כרכים העומדים כרומו של עולם, ולא כאתי כמשפט על כל נעלם, תמן מתלין מחילא ארייותא קומיכון ואחון שאלין לתעליא. אפם כי עו אהבתי כמים רבים לא יוכלו לכבות, חבר אני לכל דיאי השם וכל קדושו ואוותה נפשי לעשות רצון צדיק כ"כ. אמרתי ויהי מה ארוצה, לפי השעה הנחוצה. והצצתי ראשי פרקים, כמציע מן החרכים. ומצאתי בהם דרכים של טעם, לחם סתרים יעם. וכל מה שכתובו מצטרף לקודש. ונשאתי את ידי להיות מסכים הולך על דרכת גדולי הרור אשר קדמוני, ומצאתי לאשר כקשוני. וחזינא לאצטרופי כצידוף דכנן, קדישי עליונן, לתורה ולתעודה, ועל ספיד גורחם ידי הרה, גזירה ותופסת ער עשרה שנים מיום העלוותו על מוכח הדפוס חר הקרב יידא לנפשו מחמת תנינים וראש פתנים. ושומע לדברי חכמים, יתחל כמבוכ תמימים. דברי זעירא דמן תברייא חותם על רכב אמת לסדר והסירותי מחלה מקרכך ולמספר ימיד אמלא לפ"ק בראד. הק' אפרים זלמן מרגליות מכראד

אלו ההסכמות כבר ניתנו על ההרפסה הראשונה, שנרפס זה הספר הקדוש כק"ק אוסטרדא כחיי רבינו המחבר זצוק"ל, בצירוף שאר ההסכמות מגדולי נאוני וחסידי הרוד, ומיכוכ ענותנותו העצום לא אבה להרפסם, ומיכוכ הזמן נאכרו רוב ההסכמות. וכעת מדי עברי כאמתחת הכתבים לחפש אחר חידושים חדשים שלא נרפסו מקודם, מצאתי דאתי לדי אלו השלשה הסכמות משלשה נאוני מצוקי ארץ האלה, בכתיבת ידם וחתימתם ממש, כאשר הנה הנם בדינו, אמרתי מאת ה' היתה זאת להרפסם, ויכתבו כספר יוחקו, יתנו עריהן ויצדקו: (כ"ז מועתק מהרפסה השניה) וכעת מצאנו באמתחת תלמידיו הקדושים עוד שני הסכמות משני עמורי עולם קדושי עליון המגיד דק' קאנוץ והחזה מלוכלך אמרנו טוב להרפסם ג"כ לקיים מ"ש אל חמנע טוב מבעליו כו' וזכות הצדיקים הק' יצונו עליו תל כל ישראל וכו' לציון גואל כב"א

הקדמה

של דברים, אפי' ע"פ יבין עוד דברים בננו, כי כפלים לתושיה, כי ערין פנימיות הדברים סתומים וחתומים מעין כל, כי הם דברים שפסה עתיק יומין, שצדיקין לכפותם ולגלותם, כרי לתקנים כזה העולם. כי המכסה הוא הגלוי וכו', וכמבאר מזה בכתבי האר"י ז"ל. וכאשר שמענו מפיו הקדוש ז"ל, שפעם אחת אמר, שהתורה שהוא מגלה היא נמכה אלפים ודבבות מדרגות מכפי מה שהשיגה במקומה העליון. והן הן גבורותיו, הן הן גוראותיו, אשר השיגה יד שכלו הקדוש, הם ונשא, להלביש ולהודיד דברים גבוהים ונוראים כאלה, דברים קדושים ודקים ודוחגים מאד, להלבישם בלבושים רבים וצמצומים, ער אשר יהיו דברים השונים לכל נפש להוריע לכני' האדם גבורותיו וחקר, לגלות עצות ודרכים ונתיבות להגיע לעבודתו וחקרף כאמת, למען רעת כל עמי הארץ כי ה' הוא האלקים, אין עוד:

הדוד אהם דאו דכר ה'. שמעו לא נאמר אלא דאו. דאו כי ה' נתן לכם מקמון, דברים העומדים ברומו של עולם, כמאמר רבותינו וכוונתם בלכבה (פסחים טז): ולמכסה עתיק - זה המכסה דברים שפסה עתיק יומין, ואיכא דאמרי: זה המגלה דברים שפסה עתיק יומין. ותרוניהו כפרא איתנהו בהאי חבורא קדישא, כי הוא מגלה ומכסה, מגלה ומבאר דברים עליונים ונעלמים, חרושים חדשים והקדמות יקרות, גוראות ונפלאות, עצות מרחוק אמונה אמן, תנובעים ממקור מים חיים, מקור עליון ונורא מאד. עיר גברים עלה חכם וידר עו מכסתה, דרך כמה צמצומים והשתלשלות מעלה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון, ער אשר נתלכשו בלבושין האלו בתלוקא דרבנן. בדרך צחות ונאות, וברדושים ערכים ונפלאים ומתוקים לתד, בדרך חכמה וטעם ופלפול וסקרא ודרך חיים תוכחות מוסר-השכל, הנוער כאש עד לכ השמים. וכל תורה ותורה שגלה לעם כגלה, כלם מלאים עצות נפלאות ונוראות לעבודתו האמתית וחקרף, באשר יראה הוואה בעיניו, אם ישם לבו עליהם כאמת לאמתו. כי אך לזה היתה כונתו הקדושה, לעודד ישנים ולהקיץ נרדמים, להישיר לבות בני-אדם, אחינו בני-ישראל, אליו וחקרף, לאמר לאסורים צאו, לאשר בחשך הגלו, לפקח עינים עורות, ולהוציא אסורים בבוארות, להוציא ממסגר אסיר, מכתי-כלא יושבי חשך, האסורים בתאוותיהן, והלכוהים בהבלהם, והנרחים בעולותיהם, להפלות לכבם אליו וחקרף להשיכם אל ה' כאמת בדרך הישר (תנבון) לפניהם, בדרך אשר דרכו בו אבותינו מעולם:

והנה דבר שפתים אך למחסור, להאריך ולהרחיב הרבוד בשכת הפלגת גרלת מעלת קרשת גוראות הספר הקדוש הזה הנורא מאד, כי מי שירצה להסתכל בו בעין האמת, יראה ויבין בעצמו ער היכן הדברים מגיעין, ומי שלבו חלק, ואינו חפץ בתבונת קרשת הספר הזה, לא יועילו לו דברי אלה. אולם לכל אחי ורעי ארבה נא מעט מרדכי הספר הקדוש הזה, ויחד מזה יראו בעצמם, יראו עיניהם וישמח לבם. והוא, כי כל תורה ותורה מרדכי הספר הקדוש הזה מדרגת מכמה וכמה דברים פרטיים, מכמה וכמה מרות טובות, מכמה וכמה מצוות תורתנו הקדושה, ומתחקות מרות דעות; וכל תורה ותורה מדרגת מרדכי מיתרים, מה שלא נבדו בתורה השניה, וכן כלם. כגון

והנה אפי' ע"פ שהדברים גלויים ומבונים קצת עלפי פשוטן

התורה המתחלת: אמר אל הכהנים (דברים כ), מרבית מתפלה ושמידת הברית שתלויה זה בזה, ושצריכין בחינת משפט לידע איד ללחם עם החרב הזה וכו', ובשכיל זה צריכין להפריש צדקה קדם התפלה וכו'; ומענין מחשבות ודוח שבתפלה; ומענין למור התורה הקדושה, ומהקמת המשכן וכו'; וכו'; ושצריכין לקשר התפלה להצדיק שבורד וכו'. וכל אלו הדברים מכארים שם בקשר גפלא ונורא אשר אין הגמותו ודורה שאחריה, כגון פחוצרות וכו' (דברים ט), מרבית מענינים אחרים, הינו מעשית המצוות בשמחה, ומתפלה בבת, ומיראה וכו' וכו'. וכיוצא בזה בשאר התורות, כי כל רבני הספר הקדוש הזה מלא עצות טובות ונוראות, ומרבה מכל המדות ומכל המצוות והנהגות, ומתחמקת ושכירת כל התאוות: מתאוות נאוף ותאוות ממון ותאוות אבילה, מתחמקת הכבוד וכעס וקפידות ונדלות (ומעלת האמת ועצם גנות השקר), מתחמקת העצבות והעזלות, מפגם הרבויר, מלשוניתרע וריביות וכו', מפגם הראות ומפגם כל החושים, מקדשת העינים והחמס והאוננים והפה, שהם שכעת הירות המאידין אל מול פני המעודה הקדושה; מקדשת שבת ויוס טוב וראשיתרש; משלש רגלים ככלל, ובפרטיות מכל רגל ורגל בפני עצמו: מפסת, משכועות, מסבות, ומהמצוות הנהגות, ככל רגל ורגל, שהם מצות אכילת מצה ואסור חמץ וישאור, וקריאת התורה וארבע בוסות בפסת, וכן ממצות סבה וארבע מינים, והושענא דרבה ושמני' עצרת ולמחת' תורה, ומקבלת התורה בשכועות, מראש' השנה ותקיעת שופר ומיוס' הכפורים, מחנכה ופורים, מציצית ותפילין וקריאת' שמע ותפלה, מצדקה ותלמוד' תורה ומשאו' ומתן פאמונה, מאמונה ומאמונת חכמים, מענוה, מידא' ואהבה ומפעלות הרצון והכספין הקדושה, מתפלה בכת ובכונה, הן משלש תפלות שביום, הן מגדל עצם מעלת שאר התפלות ותחנות ובקשות, שצריכין להרבות בהם ככל יום ויום, לומר תחנות ובקשות הרבה. ובפרט גדל מעלת ההתבודדות, לפרש שחתו בלשון אשכנז לפניו יתברך ככל יום בינו לבין קונו, שישפך פמים לכו נבח פני ה', שיעברו להתקרב לעבודתו יתברך. ומגדל מעלת אמירת תהלים, שמנכה לתשובה, וממעלת הבב'ה לפני השם יתברך, כגון המתחמקת לפני אביו, מפעלת לכ גשבר ומהתחמקת העצבות. מפעלת השמחה, שצריכין להבריך עצמו בכל בחותיו להיות בשמחה חמיר, והרבה עצות נפלאות לכוא לשמחה. מפעלת קדשת ארץ' ישראל, מענין המשכן וביח' המקדש וירושלים, מגנות המחלקת ומגדל מעלת השלום, מחשוכה, מתענית, מקדשת המחשבה ומהתחמקת מחשבות ודוח, וכן מכל הדברים והדרכים הקדושים שבעולם המכרחים לכל, מגדל מעלת התחברות והתקשרות לצדיקים, שכזה תלוי כל קדשת איש הישראלי. מענין גנון וכל' יגור ועשרה מיני נגינה ומהמחמקת פף ורקורין, וענין אנהה וקול הכרה, דברים שלא שמענתן און מעולם, אשר לא גשמע ולא נראה לגלות סודות נוראות הנצרכין להעולם מאד בדברים כאלו, אשר דרכי ה' נסתרו בהם מאד.

(וענין בודר שלח, רף קסח: מה שמפליג מאד בסוד קול הכרה. ובפרשת פינחס, רף ריח: שמפליג מאד בסוד מה שישאל מעניניו עצמן בשעוסקין באיזה דבר שבקדשה. וענין עוד במקומות אחרים בזה ובכתבים בין מחצרי חקלא, שם תראה ותכין מרחוק גדל עצם הסודות הנסתרות בכל התנועות שבגיא' ארם עושין, ובפרט פשעושוין אותן בשכיל דבר שבקדשה, כגון מחמקת בפים בתפלה או בשכיל שמחת מצוה, וכיוצא בזה. פקח עיניך וראה והבן). ומרבה לדבר על לב האדם לחקוק בעבודתו יתברך, לכל יתיאש עצמו בשום אופן, ויכל יכל משום דבר שבעולם, רק יהיה עקשן גדול בעבודתו יתברך, לכלי להניח את מקומו בשום אופן בעולם, כי חסדי ה' לא חמנו ולא בלו רחמיו לעולם. וכן מכלליות כל התר'יג מצוות שבתורה וענפיהם וכל מצוות דרבנן, מכלליות תורה שבכתב ותורה שבעל'פה, מגלה ונסתרה, הלכה וקבלה, רצון ורצון רצון, לכלם בשם יקרא, ומבלם ידבר כמה וכמה פעמים בדרכים וקשרים נפלאים וחינושים תדשים, וכלם באחר הם עצות נפלאות איד להתקרב להשם יתברך, עד אשר אין שום דבר מצוה וקדשה ועצה טובה, הנצרך לכל אדם שבעולם ככל דבא ודבא, שלא נזכר בספר הקדוש והנורא הזה, כי מאד עמקו מחשבותיו. כי הוא מדבר מכלליות הכל בכלל ובפרט, כולל כל העולמות והדרגות שבעולם של כל אדם, כגון כגדול, מן ראשית נקרת הכריאה, שהוא תחלת האצילות, עד תכלית נקרת הכרבו של עולם העשיה הנשמי שהארם עומד עליו, כל אחר ואחר לפי מקומו ומדרגתו באותה השעה והזמן, מן האדם הגדול שבגדולים עד הקטן שבקטנים, ואפלו המנחים למטה למטה בעשר כתרין דמסאבותא, אשר ירדו בעוונותיהם עד השאול תחתית ומתחתיו - לכלם יעודר, ויקין ויחיה, לכל יתיאשו, חס ושלום, מן הרחמים. בושל יקיון מליו, ובדברים בודעות יאמץ (וכמבאר מזה בהתורה "כי מרחמם ינהגם" בלקוטי' חנניא, כסימן ז, עין שם על פסוק: כי כל בשמים ובארץ):

ומכל דבר ודבר וכל ענין וענין שהוא מדבר, על' פירב ידבר ממנו כמה וכמה פעמים, וכל פעם כסגנון אחר, כדרך עצה טובה אחרת. למשל: בהתורה "פחוצרות" (דברים ט), שם מכאר, שתפלה בכת היא בחינת רעמים, ועל' ידי זה זוכין לפשט עקמימות שבלב, ולזכות לעשות המצוות בשמחה גדולה מהמצוה בעצמה וכו'. ובתורה "על אשר מעלתם" (דברים טו) מכאר, שעל' ידי תפלה בכת זוכין לכנים, והיא בחינת סבה וארץ' ישראל וכו'. ובמקום אחר (דברים פו בלקי"ח) מכאר, שתפלה בכת ככמל גדלות ופניית ובחשבות ודוח שבתפלה. ובתורה "תהמת יכס'יכו" (דברים ט) מכאר, שתפלה בכת משם מקבלין עקר החיות, ובקמיון כל העולמות: תחתים, שניים ושלשים, וזוכין לנסים ונפלאות, ולאמונה שלמה ולארץ' ישראל וכו'. וכן בכל המדות והמצוות והדרכים והנהגות

מני ים. וצריך אהה המעין, שתכין ברכויו, שלפעמים מביא שמים או שלש ראיות לרבר אחר בדרך עמקות נפלא ונעים מאד מאד, ומרהיבות הלשון נרמה כאלו היא ראיה אחת, כי כך דרך הספר הזה, שבזכות על-פירכ כמה פעמים תכת "כ"י וכיצא על רבר אחר, ומחמת זה נרמה שהוא טעם וראיה אחת, וכאמת הוא כמה וכמה בעמים, וכל אחר קשור בחברו, על-כן אי אפשר לחלקם, כי הם טעמים וראיות רבות בדרך נפלא מאד, וכל אחר נעוץ וקשור בחברו):

והנה לפי גדל העמקות של כל רבור ורבור היה מרדואי לכתב בכל פעם "רוק" או "הבן" ו"עין היטב" וכיצא כאלו הלשונות המורים להמעין שששים עין עיינו שם להבין היטב, אך ראה ראיתי, כי אם-כן יהיה ההכרח לכתב בעט אצל כל רבור ורבור לשונות כאלו, לפי עצם ערכת מתיקת השכל והעמקות שיש בכל ענין וכמעט בכל רבור, ועל-פירכ יש עמקות גדול מאד ברכויו אשר לא יספיק שום לשון מאלו הלשונות. על-כן החדלתי את עמי, ומנעתי את עצמי מלכתב שום לשון מלשונות הנ"ל, רק לפעמים ולעמים רחוקות נשמט מתחת הקולמוס איזה לשון בזה, והמעין באמת, מי שיש לו מח בברקרו, יבין מאלו עמקות הרברים, שהם רחבים ועמקים מני ים, גבוה משמים ועמק מתהום. ומי שרוצה לטעם צוף רכש אמרי נעם האלו, צריך להעמיק בעין האמת בעין גדול הרק היטב, להבין הרבר על מהכנתו עד מקום שיר שכלו מנעת. אשרי אדם מצא חכמה ואדם יפיק תבונה, להבין היטב פשטיות הרברים האלה, הנאמרו בספר הקדוש הזה. ואף-על-פי-כן הוא מלתא רשיא לבלהו, כי גם אשר קצרה ירו להבין רברים עמקים, הוא גם הוא יוכל למצא מרגוע לנפשו ברכי הספר הקדוש הזה, ברכי העצות הקדושות והמוכר הנפלא היוצאים מכל תורה ותורה, כפי אשר יאיר ה' עיני שכלו להבין בונה הפשוטה שהבגים רבנו, וברונו לברכה, בתורתו הקדושה, כי באמת כל רברי הספר הנורא הזה הם השגות עליונות גבוהות ועמקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, ונעלם ונסתר ונתלבש בהם רברים גבוהים ועליונים מאד, אשר אינם מזכרים כלל בתוך התורה בראם בדרך רמו וסוד. וכל פחבי האר"י ז"ל ומאמרי הזהר הקדוש ותקונים וכל ררכי הפקלה הקדושה, כלם כאחר כלולים ברכי הספר הקדוש הזה, וכל תורה ותורה מרברת מכוונות מיוחדות מאיזה מצוה וימשער מיוחד מה"עניינים" בדרך נפלא ונורא מאד, כאשר עיינו ראו ולא זר, אשר פתח עיינו ורואה לנו לפעמים כמפה מן הים מעצם פגותו, ובאשר הובא בתוך הספר לפרקים איזה רזוים בעלמא, כי כל תורה ותורה כלול מפר"ם, ויכלל אחר ואחר, הן בדרך פשט, הן בדרך רמו וכו', ככלם יש בהם עמקות גדול, נפלא ונורא מאד, אך עקר בנותו הקדושה הוא פרוש הפשוט שכלל תורה ותורה, כי לא הבררש הוא העקר אלא המעשה, כמבאר כבר כמה פעמים, שכל עקר בנותו הקדושה בכל תורה ותורה שגלה ויכלל רבור ורבור שציא מפיו הקדוש - הכל היה רק

והעצות הקדושות שהוא מרבר מהם, מכלם ירבר כמה וכמה פעמים, וכל פעם בדרך וקשר חרש נפלא ונורא פעם יחבר ויקשר יחד שמירת הברית, שעל-ידיה זוכין לאמונה, שהיא בחינת שבת, שעל-ידיה נשלם הצדקה והתורה וכו', ואזי זוכין לכסופין וקדושה להיות בעל-נפש, ואזי כל אכילתו בכחינת לחם הפנים וכו', כמבאר בהתורה "אית לן בירא ברברא וכו'" (נסימו א). ופעם יחבר שמירת הברית עם כפול הגרלות, שהוא עבודה-זרה. ותקון ה"ט" מלאכות, שהם כל העסקים ומשא-זמתן שבעולם, ויחודא עלאה ויחודא תתאה והלכה וקפלה וכו', ועל-ידיה זוכין לרבור המאיר לחשוכה, עד שזוכין לתכונות התורה לעמקה, כמבאר בהתורה "אני ה'" (נסימו יא). וכיצא בזה בשארי המצוות והמדות. הפליא עצה, הגדיל תושיה, בכמה ררכים שונים חרשים ונפלאים. כי בעצם חלישותנו, ולגדל התגבורת יצרו של אדם, שמתגבר עליו ככל יום כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה נב), על-כן אנו צריכין עצות והתעוררות לעבודתו ויחברך בכמה ררכים. כי לפעמים האדם נהעורר לדרך זה ועבודה זאת על-ידי אור התורה הזאת. ולפעמים אינו מתעורר לזה על-ידי תורה זאת, רק על-ידי תורה אחרת. והכל לפי האדם וכפי המדרגה שלו וכפי הזמן והמקום. טעמו וראו כי טוב ה' שמעו אמרו כי נעמו מאד. לכל אשר הפך באמת לאמתו ורצה להסתכל על עצמו ולחום על חיו האמתיים, לחשב על אחריתו וסופו בראיך אנפין יעול קדם מלפא וכו' וכו', באשר כל אדם יורע בנפשו ולכבו:

גם תבין ותראה, כי בכל רברי הספר הזה יש בהם עמקות גדול מאד בכל תורה ותורה. עמקות לפנים מעמקות, ככלל ובפרט ובפרטי פרטיות. ובאשר שמעתי מפיו הקדוש, וברונו לברכה, שפעם אחת אמר: בהתורה שלי יש עמקות גדול. כי הלא בה רברי הספר הקדוש הזה באש ובפטיש יפוצץ סלע. כל תורה ותורה מתחלק לכמה וכמה הקדמות יקרות חרשות ונפלאות ולכמה טעמים ועניינים היוצאים לרכ מכל תורה ותורה. כי כל תורה ותורה מרכי התורות הנאמרים בספר הקדוש הזה הוא כגון גדול, נפלא ונורא וזקוק מאד, כגוי לתלפיות, תל שהכל פונים בו, כלול מכמה וכמה חררים, חרר לפנים מחרר וחרר לפנים מחרר, וחלונות ופתחים פתוחים מזה לזה ומזה לזה. וכל חרר וחרר וכל טעם וענין והקדמה הנמצאים בפרטות בכל תורה ותורה, יש בכל אחר ואחר עמקות גדול מאד מאד, וכל מה שהולכין ומתרכין הטעמים והעניינים, יש בהם עמקות עמקות יותר ויותר, במים לים מכסים. וערום יבין לאשורו, כי ככל פעם שהוא נכנס ויוצא מכלטין לכלטין ומחרר לחרר ומענין לענין כאותו ענין, צריך לחזר לאחוריו בכל פעם ולהביט מאחוריו להבין היטב מתיקות עמקות הרברים, אחרית רבר מראשיתו וראשיתו מאחריתו, כלו קשור ומחבר ונעוץ סופו בתחלתו ותחלתו בסופו, וכן באמצעיותו ובכריו. ישוטט המעין וירכה הרעת. ויותר בכללות התורה, שהיא מחברת ונסגרת ונכללת מכמה טעמים ועניינים שונים נוראים ונפלאים ועמקים ורחבים

אדם לסבל צרות ויסורים פאלה מכל צד, עד אשר זכה לעבר בשלום, ונכנס לארץ ישראל, ויצא וכו' בשלום בלי פגע, וזכה למה שזכה באתגליא ובאחכסאי. כי מלכד הנסתרות לה' אלקינו, מה שזכה עלינו ארץ ישראל לזכרים ועלמים מעין כל חי, גם באתגליא ראה ראינו כי היה ה' עמו, כי התורה שגלה אחר ארץ ישראל, בכמה מעלות עד אין שעור נחעלית ושגבה מהתורה שגלה מקדם, אם אמנם גם מקדם תורתו הקדושה האידה פני תבל נודאות נפלאות, נפלאים דברי תורתו גם מאז ומקדם, אולם כי נבדו שמים מארץ בן זכרו דרכי תורתו שגלה לאחר ארץ ישראל מרדכי תורתו שגלה מקדם, כאשר שמענו מפיו הקדוש בפרוש כמה פעמים. וכל הספר הזה רבו ככלו הוא מהתורה שגלה לאחר שהיה בארץ ישראל, ולא נמצא בו מהתורות של קדם ארץ ישראל כייאם מעט מזער, שנים או שלשה עליו להמא (והם נמצאים בחוד הסימנים שכתבו בלשון החברים, שהם מסימן עג עד סימן קיד, וגם שם הם רק מעט דמעות):

בשביל לזכות את ישראל להביאם לידי מעשה ישרה, לרמו להם מרחוק ומקדוב, להודות להם עצות ותחבולות עמקות ונפלאות להתקרב להשם יתברך מכל מקום שהוא, כאשר יראה הוואה בעיניו, אם ירצה להסתכל בעין האמת לאמתו. כי כל כונתו הקדושה היה רק שגשגתו להבין העבודה והעצות היוצאים מכל תורה ותורה ושנכשש מהשם יתברך ונשתמח לפניו יתברך ונשתדל לקיים ככל הכתוב בהם בפשימות. וכה' כפתנו, שכל מי שישים עינו ולבו היטב לדברי קדש הנאמרים בספר הקדוש הזה, יתלהב לבו ויפתחו עיניו ויבסוף וישחוקק מאד לעבודתו יתברך, עד אשר ישוב אל ה' פאמת ככל לבבו ונפשו ומארו, ולב חזק בעזר ויוז ממקומו, אם אכן הוא נבונה, אם ברזל הוא מחפוצין, כאשר שמענו מפיו הקדוש ו"ל שאמר, שמי שסיסתכל בספר הזה בעין האמת, כודאי יהיו נפתחין אצלו כל גירי קשיות לכבו, ויהיה נעשה בעל-תשובה גמור:

ובאמת הוא מן הנמנע ואי אפשר לספר בשבח החבור הקדוש הנכד הנודא הזה, ומכל-שכן וכל-שכן בשבח קדש

המחבר הקדוש כוצינא עלאה רבא ונקיאה, ארוגנו מורנו ורבונו, וזר צדיק וקדוש לזכרה, כי לו רומינה חלהה. ומה גם כי ידענו גם ידענו עצים המחלקת, רבים קמו עליו ועליו, חנם על לא דבר, ובגלל הרבר הזה הכרתנו לשום לפנינו מחסום והחשינו משוב מלהארך ולספר בשבח קדשו ופרישותו ותמימותו וצדקתו וענותותו פאמת, וכמקום גדלתו ותכמתו הרמה והנשאה, אשר כביר מצאה ירו ככל התורה כלה, כנגלה ונסתר, כים החלמוד ופוסקים ראשונים ואחרונים וככל סתרי השגות גבוהות ועצומות כל דו לא אינם לה וכל סתום לא עממהו - שם אנו מוציין ענותותו, הששט הסכל והעלוב ותמים כמעשיו, עובר את ה' במסירות נפש נפלא, יומם ולילה לא ישבת, לא ישקט ולא ינוח מעבודתו יתברך בתבונה והשגה גדולה ונוראה מאד מאד, כאשר עיניכם תחזינה מישדים בספר הקדוש הזה, כי כל מעין אשר ישים לבו לזכרים האלה, ישפט בצדק, שאי אפשר להשיג דברים כאלו מקדם מלאה. וכמה יגיעות יגע, וכמה כרתות כרת, וכמה אלפים תעניתים והפסקות, וכמה וכמה הפסקות שלמות משבת לשבת, וכמה מיני סגופים סגף, וכמה וכמה שנים החבורד בהתבודדות ופרש עצמו ככל מיני פרישות מכל מיני תאוות, וקדש עצמו ככל מיני קדשות. וכיחור על הכל נתעלה ונתקדש בקרשה נוראה ועצומה עלינו קרשת ארץ ישראל, אשר השליך נפשו מנגד ונסע לארץ הקדושה כשעת מלחמה, שהיו חקף מלחמות קשות ותוקות באותן המדינות, וכמה וכמה הרפתקאות דערו עליו באותו הדרך. ה' צדיק יכתו כפשתני הזה וכו' כי הקיפו עליו או באותן הימים כמה מיני צרות וסכנות חכופות ורצופות: צרת הרבר, רחמנא לצלו, שהיה או פאותה הפרינה, ותקף רעש המלחמה, שלא היו בטוחים בתייהם יום אחר, ושאר מיני הרפתקאות קשות כגוף ונפש וממו, אשר אי אפשר לבאר ככתב. והשם יתברך ברחמיו נתן לו כח ברזל לסבל כל זה, מה שאי אפשר לשום

והנה זה הספר נרפס פעם ראשון באוסמרהא בשנת תקס"ח, בתני רבנו זכרוננו לזכרה, זה שלש-עשרה שנה, אך המרפסיים רשם עתו מאד, כי נרפס שלא בפנינו. ועל-כן רבו כמו רבו הפעיות שגפלו שם כשעת הדפוס, וככמה מקומות נחסרו שיטות שלמות. גם שנו הסדר בכמה מקומות, והחליפו כמה ענינים לגמרי, מלכד שאר קלקולים כענין ההפסקות שבין תורה לתורה, ושבתוך כל תורה בעצמה, שצדיקין לפעמים לתן רוח והפסק בין ענין לענין. וככל אלה עתו מאד. לפעמים הפסיקו הפסק גדול כאמצע הענין שלא לצדך, וכמקום שאמרנו להפסיק, כללו וצדפו הענין יחד, עד שבכמה מקומות לא נתנו הפסק אפלו בהתחלת המאמר. הן על כל אלה שמתי לבי ודעתי לתקן הכל על צד היחור טוב, כפי אשר היה ה' עמרי, ותקנתי כל הפעיות והעויות, שגפלו בהרפסה ראשונה:

גם זאת לרעה, שהספר הראשון נרפס פתאם שלא בפני כנ"ל, כעת שהיה רבנו זכרוננו לזכרה כקהלת לעמברג, ובכמה מקומות היו צדיקין ערוין לתקן הלשון כמהרודא תנינא, ומהמת נחיצת הדפוס נרפס כפי מה שכתב בראשונה כמהרודא קמא. על-כן ראיתי ונתון אל לבי לתקן בהרבה מקומות להרחיב ולבאר יותר, כפי מה שידעתי והבנתי כדעתי פגנת המאמר, כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש. וכל התורות שכתבו בלשונו הקדוש בעצמו, וזכרנו לזכרה, לא גרעתי והוספתי אפלו אות אחת, רק במקום ההכרח מאד לכתב איזה פרוש וכאור הצנתי אותו מסגר בחוד שני תצאי לכנה למען דעת שאין זה מלשונו ו"ל בעצמו:

גם יגעתי ויצאתי כל המראה-מקומות מכל פסוקי תנ"ך ומאמרי רבותינו זכרוננו לזכרה בש"ס ומדרשים וספרי היהיר הקדוש ותקונים וכתיב האר"י ו"ל, אשר רבו כמו רבו בספר הזה, וככלם צינתי כעזרת השם יתברך המראה-מקומות שלהם איה מקום כבודם:

גם יגעתי ויצאתי כל המראה-מקומות מכל פסוקי תנ"ך ומאמרי רבותינו זכרוננו לזכרה בש"ס ומדרשים וספרי היהיר הקדוש ותקונים וכתיב האר"י ו"ל, אשר רבו כמו רבו בספר הזה, וככלם צינתי כעזרת השם יתברך המראה-מקומות שלהם איה מקום כבודם:

גם יגעתי ויצאתי כל המראה-מקומות מכל פסוקי תנ"ך ומאמרי רבותינו זכרוננו לזכרה בש"ס ומדרשים וספרי היהיר הקדוש ותקונים וכתיב האר"י ו"ל, אשר רבו כמו רבו בספר הזה, וככלם צינתי כעזרת השם יתברך המראה-מקומות שלהם איה מקום כבודם:

להאריך ולספר בטהות קדושת נפלאות נוראות הספר הקדוש והנורא הזה, כי לא יספיקו המון ידעות לרבר ולספר בשבח מעלת תורה אחת מהספר הקדוש הזה, וכברט מחמת עצם הפחלקת שהתנגדה עכשו בעולותינו הרבים, ונתקום בעולותינו הרבים: ומשלה אמת ארצה, והאמת נעדרת - שנעשה האמת עדרים עדרים, וכל אחר ואחר אמר שאצלו האמת. אבל אף-על-פי-כן האמת הוא אחר, והאמת עד לעצמו, והכוחד יבחר. ועל ה' נשלה יבנו, כי אין לנו על מי להשען, כי אם לאבינו שבשמים תליות עינינו. ער הגה דחמיד עזרנו, גם לנצח אל תפשונו ואל תפוננו. שלח אורך ואמתך הפה יחוננו. יהי ה' אלקינו עמנו כאשר היה עם אבותינו. ויהי נעם ה' אלקינו עלינו, ומעשה ידיו בוננה עלינו. בן דוד יבוא ויגאלנו, ויעלנו בשמחה לארצנו, ויבנה בית קדשנו ותפארתנו במהרה בימינו; אמן, בן יהי רצון:

הלא בה דברי המעתיק והמסדר, יגדיל תורה ויאדיר: הק' נתן בא"א מוהר"ר נפתלי הירץ יצ"ו מעמראב רבת, חתן הרב הגאון החסיד המפורסם מו"ה דוד צבי שהיה אב"ד בק"ק שאריגראד וק"ק קרעמיניץ והגליל, וק"ק מאהלו"ב יצ"ו:

גם שמתו סימנים לתורה, שהצגתי אצל כל תורה ותורה ציון וסימן על-פי סדר הא"כ, למען יקל על המענן למצא מבקשו, וגם בתוך כל תורה בעצמה הצגתי אותיות לסימן אצל כל ענין וענין, לתן רוח וסימן להתבונן בין ענין לענין ולהודיע שבכאן יוצא המאמר מענין לענין ללמד ולבאר הקדמה וענין אחר, כאשר יבין המענן במקומו:

גם כמה מאמרים הוכחו בספר הזה כפולים, פעם בארבה ופעם בקצרה. וזה - כי בן דבדו פקדש של רבנו זכרוננו לברכה, שהתודות שכתב בעצמו היה על-פירכ שגויים רבים בין האמירה והפתיחה, כי בתכם כפי הדימת מוח הקדוש, ועל-כן היה גורע ומסוף מכפי מה שיצאו מפיו בשעת הדרוש. אבל לא בן אנכי עמרי, כי אני רקדקתי לכתב כפי מה ששמעתי מפיו הקדוש כלי גרעון ותוספת. ולאשר נמצאו כמה מאמרים שכתבתים בעצמי, ואחר-כך באו לירי מבחיבת ידו הקדושה, ונמצאו שגויים רבים ביניהם מטעם הנ"ל, על-כן אמרתי, שניהם באחד טובים. והכלל, כי כל דבר שנאמר ונשנה לא נשנה אלא כשכיל דבר שנתחדש בו:

עד כה רכדינו אלה המועטים המחוקים הרבה להודיע מעט מוציר מדרכי הספר הקדוש הזה. ויתר מזה אי אפשר

ואלה דברי רבנו זכרוננו לברכה: שיר נעים

כולל ענינים רבים בדברים מועטים, מוגט מחזיק המרבה. ידבר נפלאות משבח תורתנו הקדושה. ומשבח משה רבנו עליו השלום, ומסור נפלא והתעוררות עצום, שיעורר כל אחר את נפשו. וידבר מגדלת הבוא יתברך ונפלאות בריותיו, ויצא בשירו להזכיר נפלאות ערכת נעימת מענוני העולם הבא ושעשועיו לכל הזוכים אליהם, והשיר שיתער לעתיד. ולהקד מרירת הפכאוב וקדוין שנים של הנדחים מהם ואוכרים אבדה שאינה חוזרת. ועוד ישנים, יקין נרדמים, יחוק עפים, יודיע להארם מגדל כחו, אשר כדו וכחו לזכות לכל אלה. בשוקר ידים קולו להמות לבבנו אליו יתברך ולקבדו שכם אחר. הן אלה קצות דרכי השיר הזה. ושמו קדש, ושם אביו חתום בראשי התרואות, כפול ומשולש ומרבה:

- ג ימוסי הרחות בלם לא ישו לרתנו:
- ח כמיהם ברו מלכם נימוסים בשכלם האנושי:
- מ שיה עלה למרום וענין לבושו:
- נ מצא המחביב דבר עמו ככל פעם, ופרש מן האשה:
- ז כיום דוויים וסחופים אנתנו:
- ח כמתו מאין המצא, ממנו לקח טוב לקחנו:
- ט לך בישורין עם רתנו בשני אחים לא יתפרדו:
- י שקמתו וגופו הנד, זו מזו לא נדו:
- יב פשותם רבים, בן רבו דעותיהם, וחלופי סכרותיהם:
- יג רשים מקרוב באו עבורותיהם:
- יד חשבותיהם לא מחשבותינו, ולא דרכינו דרכיהם:
- יז פשותינו אחת היא, ואינה נוטה לדכויו צלמיהם:

- א פשי החוקה והפקחת, למה לא חסתי עליך ושבתת אומן המגדל אותך, והאכילך ממתקים, והלבישך ארנמן. ועתה אחר רמוסה בין עקבי צאן ובין רגלי התאוות העבים והגשמיים. ואתה ערם וערוה. יין משתדך נהפך למשתה רמעות:
- ב זק ונתחזק, ואל תהיה כפיל הגדול וכגמל אפלו כשמשכחו בחסמו העכבר לא יבעט בו, וכל זה מחמת שמוות; שאין יודע מבחו - אבל נפשי הפקחת והתנוקה:
- ג ה מעשה ליום פקדה, ומה תשיב לשולחך דבר. אל תבט על מצהלות הזמן, כי גופך חלש ורל. הזמן הולך והזמה והגוף אפשר עכשו בא יומו:
- ד קב לב האבן והאר לי משם מעט פנד. כרה בחמה, יפה כלכנה, אל תחריש ואל תשקט. הרימה קולך הערכ בשירות והודה, ופתח פך ותוציא דברך הנעימים לפני הקדוש ברוך-הוא. רלו עניך למרום וזכר אהבתך הישנה:

מ שחפים עם המלאכים ועם בני אדם כגמול:
 מ בריה קרש בורחם, הנאמר בו המול ימול:
 ח וכמים כמקלות כצורתם המשנות:
 ח וכרי חברים ומכשפים מכריעים אותם כהשבעתם בשמות
 המכונות:
 ה תורה הקרושה שומרת אותנו מכל ממאוח:
 ה צרקה מצלת מפיתוח מגנות:

ג הרות, נתלים, אפיקי מים רבים וימים גדולים וקמנים:
 ג פלאים ומשגים בצבעיהם ובטעמיהם ובמבעיהם:
 ח יוח קטנות גדולות ככל אחר ואחר, אין מספר למיניהם:
 מ שפחים ומגללים בלם להשם יתברך ככל איכריהם:
 מ לין גידון חמיר, ולא יכחשון מנהיגיהם:
 ג וצצים אכנים טובות ומרגליות בעמקיהם:
 ג חכא בהם אורות פליהם:

ג כואה אין לנו:
 ח ריקת שן האמוח על אמה יחידה; חכונה אין בנו:
 מ ריח הצרות איד להשקות הם רגו:
 ג סבל עולם עד יבוא עני:

ג שמות הגזורים מתחת כסא כבוד:
 ג כספה חמיר אל שרשה להיות לכור:
 ח יים וחסר שואבת מחסרי רור:
 ח ן רוח מטפי גן צדון ממה לא אכר:
 מ ושכות ההיכלות ואהלי השלום לכל אחת ואחת נסמן ונתנה
 חרהור:

ג ן יחפש כנגי אביו:
 ג יר עצרת נעטר כגן חביב:

מ ה פעל אל — המלאכים ישאלו, וירצון בשליחותם
 ככוכבא דשביט:

ש יר חרש אז נשיר:
 מ לבנו כל אחר ואחר מראה כאצבע בשר:
 ח חום חורה כלכ כל אחר מלהשבת:
 ה מוח לצח יבלע כקטרת ריח:

מ רחוקים ומסלקים מכל המענוגים מי שארחוקיו עכבי:
 ג שארים ברעב וכתרפה כחוד כף הקלע זכר:
 ג שוכה עד ה' ולא נהיה אכר:
 ג קבל רע וטוב כאהרה ונלביש לאב עד:

ג כיא לכב חכמה להבין חכונת גופנו ומרחקי פרקיו ועריכות
 איכריו:
 ח יוב חכנתו מועילה ליריעת הכורא המציד אלו הצירות בלם:
 מ רפא כל חלי ואיש מכאובות, עוד ופסח, צרוע ונגוע, רואג
 וכואב:
 ג אבל לכר לקיום נפשתינו ולמעט תאווח טבענו:

ג ריחח האדמה וברויה, ארצות ומרינות רבות ככביה:
 ג גיראדם איש ללשונו ורתותיה:
 ג צנים ופרחים ואביה:
 ג פילח המרינות מרותותיה:
 ג שארת עומרת והגלגלים מקיפים כביכותיה:

חוק

ש ימות השרים והרוחות כאור:

ש ומעים גורת השם ושולמים בארבעה האבות, שהם השור
 והבור והמבעה וההכער:

לבו חזו מפעלות ה', התגלות נפלא מסוד גרלת התנא האלקי רבי שמעון בן יוחאי ז"ל:

רבי שמעון בן יוחאי הקבית שלא תשתבח תורה מישראל על ידו, כמובא ברבתי רבותינו זכרונם לברכה (שבת קלח): כשנבנסו
 רבותינו לפרס בגינה, אמרו: עתידה תורה שתשתבח מישראל. ואמר רבי שמעון בן יוחאי שלא תשתבח, שנאמר (דברים לא): כי
 לא תשבח מפי ירעו. וכמבאר בזהר (נשא יד קדי): בתאי חבורא ראינו ספר הזוהר יפקון בה מן גלותא. ועתה בוא וראה והבין
 נפלאות נסתרות של תורתנו הקדושה, כי על-כן סמך רבי שמעון בן יוחאי עצמו על זה הפסוק "כי לא תשבח מפי ירעו", כי באמת
 בזה הפסוק בעצמו מרמז ונסתר סוד הזה, שעל-ידי ירעו של יוחאי, שהוא רבי שמעון בן יוחאי, על-ידי לא תשתבח התורה משרא"ל.
 כי סופי תבות של זה הפסוק: כי לא תשבח מפי ירעו — הם אותיות יוחאי. וזה שמרמז ומגלה הפסוק, כי לא תשבח מפי ירעו
 — מפי ירעו ריקא, הינו מפי ירעו של זה בעצמו שהוא מרמז ונסתר בזה הפסוק שהוא התנא יוחאי כי על ידי ירעו של יוחאי
 שמרמז בזה הפסוק בסופי תבות כג"ל, שהוא רשב"י, על-ידי לא תשבח התורה, כי בזהר ר"א יפקון מן גלותא כג"ל:
 ורע, שסוד רבי שמעון בעצמו הוא מרמז בפסוק אחר. כי רע, כי התנא הקדוש רבי שמעון הוא בחינת (תייל ר) עיד וקדוש מן
 שמניא נחית — ראשי תבות שמעון וכיו:

בעזרת אל עליון אשר שמים וארץ קנה. ונתן לנו את תורתו מפרפר מתנה. נתחיל להרפים חדושים נפלאים ונוראים על מאמרי רבה בר בר חנה. בזכות זה נזכה לעלות לציון ברננה. אל קרית מלך דוד חנה:

תמימי דרך, ההולכים בתורת ה':

דע כי עלידי התורה נתקבלים כל התפלות וכל הבקשות שאנו מבקשים ומתפללים, והחן והחשיבות של ישראל נתעלה ונתרומם בפני כל מי שצדיקו, הן ברוחי הן בגשמי: כי עקשו בעוונותינו הרבים חן וחשיבות האמתי של ישראל נפל, כי עקשו עקר החשיבות והחן הוא אצלם, אבל עלידי התורה נתעלה החן והחשיבות של ישראל, כי התורה נקראת (משלי ה'): אלת אהבים ונעלת חן, שמעלה חן על לומריה (עידו) וי, ועלידי זה נתקבלים כל התפלות והבקשות:

כי איש הישראלי צריך תמיד להסתפל בהשכל של כל דבר ולקשר עצמו אל החכמה והשכל שיש בכל דבר, כדי שאיר לו השכל שיש בכל דבר להתקרב להשם יתברך עלידי אותו הדבר, כי השכל הוא אור גדול, ומאיר לו בכל דרכיו, כמו שכתוב (ספ"ח ט'): חכמת אדם תאיר פניו. וזה בחינת יעקב, כי יעקב זכה לכבודו, שהוא ראשית, שהוא בחינת חכמה (תקנים תקון ד', ודוד ספספס כבא), כמו שכתוב (תהלים קיא): ראשית חכמה. וזה בחינת (בראשית טו): ויעקבני זה פעמים, ותרומם אונקלוס: וחכמי. וזה בחינת שמש, כי השכל הוא מאיר לו בכל דרכיו כמו השמש. וזה בחינת (משלי ה'): וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד זבח היום. וזה בחינת ח"ת, לשון חיות, כי החכמה והשכל הוא החיות של כל דבר, כמו שכתוב (ספ"ח ט'): החכמה תחיה וכו'.

אך מחמת שאור השכל גדול מאד, אי אפשר לזכות אליו כי אם עלידי בחינת נון, שהוא בחינת מלכות, כמו שכתוב (תהלים עט): לפני שמש יזון שמו. ופרש רש"י: לשון מלכות. וזה בחינת לבנה, כי הלבנה אין לה אור מעצמה, כי אם מה שמקבלת מהשמש. (עוד יחי דוד ר"ל. דף ס"ט) והיו בחינת מלכות, רלית לה מנרמה בלום, אלא מה שמקבלת מן החיות, שהיא בחינת חכמה, בחינת שמש כנ"ל, ונעשה אור הלבנה כאור החמה.

אבל מי שאינו מקשר עצמו אל השכל והחכמה והחיות שיש בכל דבר, זה בחינת עשו, שבוה את הכבוד, כמו שכתוב (בראשית כח): ויבז עשו את הכבוד, והיגו השכל כנ"ל בחינת (משלי יח): לא יחפץ כסיל בתבונה כי אם בהתנלות לבו. וזה בחינת מלכות הרשעה, בחינת לבנה רסמדי-אחרא, שעליה נאמר (ישעיה כד): ותפרה הלבנה וכו'.

וזה בחינת יצר טוב ויצר הרע, כי היצר טוב נקרא מסבן וחכם (ספ"ח ט'), בחינת מלכות, שהיא בחינת ענינה ורלה, רלית לה מנרמה בלום, כי אם מה שמקבלת מחכמה. ויצר הרע נקרא מלך זקן וכסיל (שם), בחינת מלכות רסמדי-אחרא, שאינה חפצה בחכמה ושכל, בחינת לא יחפץ כסיל בתבונה וכו' כנ"ל. וצריך כל אחר לתן כח לבחינת מלכות וקדשה להתגבר על מלכות רסמדי-אחרא, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספ"ח ט'): לעולם ירצה אדם יצר טוב על יצר הרע. ועלידי מה נתן כח למלכות וקדשה, עלידי התורה שהוא עוסק בבחן (כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם: לעולם ירצה וכו', אי אול - מוטב, ואם לאו - יעסק בתורה). וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פרושי דף ל'): אם פגע בך מגול זה, משכחו לבית-המדרש, כי עלידי התורה נתן כח למלכות וקדשה. ואין מקבלת המלכות, שהיא בחינת נ, חיות מן החכמה, שהיא בחינת ח, ונתחפר ונתקשר החן והנ, ונעשה אור הלבנה כאור החמה, וכשזה קם זה נופל י, ואין נופל ונתבטל מלכות הרשעה, כמו שכתוב (ישעיה י): כי ישרים דרכי ה' צדיקים ילכו בהם ופושעים יפלו בהם.

היגו עלידי דרכי ה', היגו התורה, עלידי זה הצדיקים שדבקים במלכות וקדשה, הם נתחזקים ומקבלים כח עלידי זה. ופושעים יפלו בהם, בחינת מלכות הרשעה, בחינת היצר הרע, שנופל ונכנע עלידי התורה, כנ"ל:

ועלידי זה נתקבלים כל התפלות והבקשות, כי עקר מה שאין נתקבלין הבקשות הוא מחמת שאין להדברים חן, ואין נכנסין בלב של זה שמבקשין ממנו, כאלו אין בלבו מקום שיכנסו הדברים בלבו, מחמת שאין להבקש חן שיכנסו הדברים בלבו של זה שמבקשין ממנו; אבל עלידי התורה, שעלידי זה נתחזקין ונתקשרין הנן והחן כנ"ל ונעשה חן, ועליכן נקראת התורה יעלת חן (משל ה'), ואין זוכה שדבריו הם דברי חן, ואין נתקבלין דבריו וקשיותו, כמו מי שפרפר דבריו חן, שזכנסין הדברים בלב המתבקש, והיגו זה שמבקשין ממנו. וזה בחינת ח, היגו עלידי שנתחברו ונתקשרו החיות והגון ונעשה בחינת ח"ן, עלידי זה נעשה בחינת ת"ו, שהוא לשון חקיקה ורשימה, כמו שכתוב (תהלים ט): והחיות תו, כי עלידי חן נתקם ונרשם מקום בלב המתבקש לקבל הבקשה, כי עלידי חן נתקבלו דבריו. נמצא, שבחינת ח"ן חקק מקום בלב זה שמבקשין ממנו, כדי שיכנסו דבריו בלבו, ויקבל בקשתו; והחקיקה ורשימה זה בחינת ת"ו כנ"ל. והיו (ספ"ח ט'): דברי חכמים בנחת נשמעים. נחת דקא, היגו בחינת חן הנזיל והת הנזיל, ועלידי זה נעשה אותיות נחת, ואין נשמעים דבריו ונתקבל בקשתו כנ"ל:

ועל-כן יעקב, שהוא בחינת השכל כנ"ל, עליכן זכה לחן, כמו שכתוב (בראשית מט): כי חנני אלקים וכו'. ועליכן פרד את השבטים בחן, כמו שכתוב (שם): הילדים אשר חנן וכו'. ובגמיון לא

ב לשון רבנו וזכרנו לברכה

ויאמר ה' אל משה, אמור אל הכהנים בני אהרן, ואמרת אליהם, לנפש לא ימא בעצמו: (ויקרא כא)

איתא בספרא רצניעותא (וזה תראה ס"ב ב דף קע"ג): מנוקבא רפרדשקא משד רוחא דחיי למשיחא.

א כי עקר כלי זינו של משיחא הוא התפלה, שהוא בתינת חטם, כמו שכתוב (ישעיה מ"ג): ותהלתי אחטם לך; ומשם עקר תיחוח, וכל מלחמתו שיעשה וכל הכבישות שכתבש - הכל משם, כמו שכתוב (ס"א): והריחו בידתא ה' וכו' - זה בתינת חטם, וזה עקר כלי זינו, כמו שכתוב (בראשית ס"ח): בתרבי ובקשתי. ופרש רש"י: תפלה ובקשה. וכמו שכתוב (תהלים ס"ד): כי לא בקשתי אבטת וכו' כאלהים הללנו, בתינת ותהלתי אחטם לך:

ב וזה הכלי זין צריך לקבל על ידי בתינת יוסף, הינו שמירת הברית, כמו שכתוב (ס"ב): חגור חרפק על ירך. וכמו שכתוב (ס"ג): מפרי בטןך אשית לכסא לך - זה בתינת משיחא, בתינת תפלה. אם ישמרו בניד בריתי, הינו על ידי בתינת יוסף.

ויוסף, ששמר את הברית, נטל את הכבודה, שהוא בתינת עבודת התפלה *

בתינות פי שנים, כי התפלה הוא פי שנים שנים, שיש בהם שבתו של מקום ושאלת צרכיו. והוא בתינות (ס"ג): תרב פיפיות כידם, בתינות שתי פיות, בתינות פי שנים. ונטל מראובן על ידי שחלל יצועי אביו, כי היא חלוי בשמירת הברית:

ג וזו שזכה לחרב הזה צדיק לידע איד ללחם עם

החרב, שלא ישה אותה לימין או לשמאל, ושיהא קולע אל השערה ולא יחטא:

וזה אי אפשר אלא על ידי בתינות משפט, כי משפט הוא עמודא ראמציעותא, הינו שקולע עם כלי זינו אל המקום הצריך ואינו מטה לימין ולא לשמאל, אלא לאמצע. וזה בתינת (תהלים ס"ב): יכלכל דבריו במשפט. ובשביל זה קבל יוסף את הכבודה דוקא מעקב, כמו שכתוב (בראשית ס"ח): ואני נתתי לך וכו' - אני דיקא, שהוא בתינת משפט. וזה (תהלים ס"א): כי חק לישראל הוא, בתינת ברית, כמו שכתוב: חק בשארו שם משפט, לאלהי יעקב, הינו שצריך יוסף לקבל זאת החרב מבתינת משפט, כרי שכלכל דבריו במשפט. וזה (ס"ג): משפטיד למלך תו, שמשית יקבל מבתינת משפט:

ד ועל ידי מה וזה בתינת משפט - על ידי צדקה, שעל ידי צדקה

לא היה אז, ועל פי ברכו יוסף בתו, כמו שכתוב (ס"ג): אלהים יתעד בני ויזקא יוסף היה יכול לברכו בתו, כי יוסף היה כולל ביותר מבתינת יעקב, כמו שכתוב (ס"ג): אלה תלדות יעקב יוסף, כי הוא היה עקר תולדותיו, כי יעקב ויוסף פתרא חשיבי. ועל פי נאמר ביוסף (ס"ג): בכור שורו הרר לו. בכור הוא בתינת השכל כנ"ל, וזהו שורו - לשון הסתכלות, כי צריכין להסתכל בהשכל שיש בכל דבר כנ"ל. וזהו הרר לו, הרגם אונקלום: ויו לה, לשון אור, כי השכל מאיר לו בכל דבר; אפלו במקום שהיה אפל וחשך, מאיר לו השכל, כשאזכה להסתכל על השכל שיש שם בכל דבר, ומקרב אותו להשם יתברך:

וזה פרוש: מה שאמר רבה ברוחא דגורא חרפתא בר בר חנה: האי גלא דמטבע לסמינתא מתחוי אש לבנה, ומלאך מויק הוא.

כי צוציתא דגורא חרפתא ברישא ומחינין לה באלותא דחקיק עלה אהיה אשר אהיה (כבא בתרא ע"ג):

גלא - הוא היצר הרע. דמטבע לסמינתא הוא התן והחשיבות, לשון ספון וחשוב, כי היצר הרע רוצה להטביע ולהשפיל, חס ושלום, בתינת התן והחשיבות של ישראל,

בתינת מלכות הקרשה, ומתחוי כי צוציתא דגורא חרפתא ברישא, כי מתחלה היצר הרע מתלבש עצמו במצוות ומטעה את האדם כאלו מסיתו לעשות מצוה. וזהו בתינת צוציתא דגורא חרפתא, אש לבנה; אף על ידי מלאך מויק הוא. ומחינין לה באלותא דחקיק עלה אהיה וכו', הינו שעקר הכניעתו של היצר הרע הוא על ידי התורה, שהיא כלה שמתחוי של הקדוש ברוך הוא. והתורה היא בתינת וי"ו, כי הלוחות ארן וי"ו ורחקן וי"ו (כבא בתרא ד). וזהו בתינת אלותא, דהינו מקלות, דחקיק עלה אהיה וכו', הינו שמות, בתינת התורה, שהיא בתינת וי"ו והי"ו הוא צורת מקל, והיא כלה שמתחוי של השם יתברך, הינו שהתורה הקדושה היא מכניע את היצר הרע, שרוצה לעשות את האדם משגע ממש, חס ושלום, כי בעל עברה הוא משגע, כמו שאמרו רבותינו וזכרנום לברכה (ס"ה): אין אדם עובר עברה, אלא אסורין נכנס בו רוח שטות. וכמו שהמשגעים צריכים להכותם ולשום עליהם שמות, כמו כן ממש התורה שעוסקין הוא בתינת מקלות ושמות, שבוה מבין ומכניעין את היצר הרע, ומגרשין מן האדם את השגעון והרוח שטות שזכרנום בו בתינת ומחינין לה באלותא דחקיק עלה שמות וכו' כנ"ל:

וזהו אשרי תמימי דרך. אשרי לשון הסתכלות. תמימי דרך בתינת (בראשית ס"ד): יעקב איש חם, שהוא בתינת השכל כנ"ל. הינו לזכות להסתכל על השכל שיש בכל דבר, שהוא בתינת יעקב איש חם, זה זוכין על ידי התורה. וזהו ההולכים בתורת ה', כי על ידי שלומר תורה בכת, על ידי זה נותן פת למלכות דקדושה, בתינת וי"ו, לקבל מן השכל, שהוא בתינת ח"ת, ואני נעשה חן, ונתקבלים דבריו כנ"ל, ואני נתעלה התן והחשיבות של ישראל, וכל התפלות והבקשות נתקבלים:

וזהו (תהלים ט): השמים מספרים כבוד אל, הינו החודה, שהוא אש ומים, הינו בחינת הנשמות, וכאים בחוד התפלה, שהוא בחינת כבוד אל, כמו שכתוב (תהלים טו): שימו כבוד התלחן, בחינת: התלחן אחכם לך. והנשמות עם התפלה הנקרא כבוד, על שם שהיא מלבשת אותנו, כי רבי יוחנן קרא למאנה מכבדוחא, ועל ידי זה נקראת כבוד אל, והן מאירין זה לזה: הנשמות מאירין להתפלה בבחינת העלאת מן נוקבין, והתפלה מאירה להנשמות בבחינת חרושין, שהיא מתרשט אותם בבחינת עבור, והנשמות המלבשין תפלה המוכאוח לצדיק שברוד הם בבחינת (תהלים מה): בתולות אחריה רעותה מוכאוח לך:

וזה שאמר רבה בר בר חנה: חוינן להאי פורא וכו'. כי בגלותנו, בכיבול, הקרוש ברוד הוא בהסתרת פנים, כמו שכתוב (תהלים ט): הסתרת פניו; שהוא בחינות רחמים, ופנה ערף, שהוא בחינות רין, וכל תפלותינו ובקשתנו על זה שפנה ערף אלינו, שיהוד את פניו, כמו שכתוב (שם ט): פנה אלי, וקמו שכתוב (ספרי ט): יאר ה' פניו, ובשאנו רואים אךד הגלות, ובכל יום אגתנו צועקים אליו ואינם נושעים, ויש מעמנו בני ישראל, שמועים חס ושלום בלבם, שכל התפלות הם לדיק. אבל באמת כל התפלות, הצדיקים ששכל דוד ודוד הם מעלים אותם ומקמים אותם. כמו שכתוב: וקם משה את המשכן. ומעלין כל שיפא ושיפא לרוכהה, ובגין קומתה של השכינה מעט מעט, עד שישתלם שעור קומתה, או יבוא משיח, רא משה, וישלים אותה ויקים אותה בשלמות.

בגא תקרא ע"ג ע"כ
אמר רבה בר בר חנה:
זמנא קרא הוה
קאזלינן בספינתא, וחוינן
ההוא פורא דיתבא לה
תלתא אנבה, וקרחא
אנבא עלוניה. סברינן
יבשתא הוא, וסלקינן
ואפינן ובשלינן אנבה,
זכר חס נבה אתהפיד.

וזה פרוש חוינא להאי פורא - הוא בחינת צדיק הדור, הנקרא רג, זה בחינת משה משיח; דיתייב לה תלתא אנבה - הינו התפלות, שאנו מתפללים על זה ששכבול פנה ערף אלינו; יתבא לה - הינו וביאו את המשכן אל משה, כי צדיק להביא ולקשר את התפלה להצדיק שברוד; וקרחי עלה אנבא - הינו הנשמות הבאים עם התפלה, בחינת בתולות אחריה רעותיה וכו', כי הנשמות הן נקראין עשבין, כמו שכתוב (תהלים ט): רבכה בצמח השרה נתמיד. וסברינן יבשתא הוא - הינו שהתפלות

צדקה ואחיון במדת המשפט, כמו שכתוב (תהלים ט): צדקת ה' עשה ומשפטיו, וכמו שכתוב (תהלים ט): משפט וצדקה ביעקב וכו', כי צדקה הוא על ידי משפט, כמו שכתוב (שם עה): אלהים שפט, זה ישפיל וזה ירים - שמוריש לזה ומעשיר לזה; ובשנותן צדקה הוא בבחינת זה ישפיל, שמתסר ממונו, ובבחינת וזה ירים, שמעשיר לעני. נמצא, שאוחזו על ידי זה במדת משפט. ובשכיל זה צדיק להפריש צדקה קדם התפלה (כ"ב דף י. ובשרע אר"ח סי' ז"ב ס"ו), כדי שיוכל לכלכל רביו במשפט, שיהא קולע אל השערה ולא יחמא: וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב ע"ב): למה נתן יעקב את הבכורה ליוסף, בשכיל שכלכל אותו. משל לבעלי הבית, שגדל תום בחוד ביתו וכו', כמו שכתוב (מאש"ת ט): ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו לחם לפי המדף; כמו (תהלים כא): המדף אל דרום (לשון דבור). לפי המדף, הינו שהיה שגורה תפלתו בפיו על ידי הצדקה, ועל ידי הצדקה שעשה, נתן לו יעקב, שהוא בחינת משפט, את הבכורה, שהוא בחינת תפלה, כמו שכתוב: ואני נתתי לך שכם. אני ויקא, שהוא בחינת משפט:

ה ועקר של המחשבות ורות הם על ידי קלוקל המשפט, כי משפט הוא בחינת ענין, כמו שכתוב (מאש"ת ט): ויבאו אל עין משפט, זה בחינות (תהלים ט): עין יעקב. ועל ידי קלוקל משפט בא קלוקל לענין, כמו שכתוב (תהלים ט): כי השחר יעור עיני חכמים. זה בחינת מחשבות ורות שכתפלה, שהם ענין דמכסין על ענין, כמו שכתוב (מאש"ת ט): סבתה כענין לך וכו'. ולעתיד, שיתקנו בחינת משפט, כמו שכתוב (שע"ה א): ציון במשפט תפדה, אזי יתעבר ענין דמכסין על ענין, כמו שכתוב (שם ט): כי עין פענן יראו כשוב ה' ציון, ובשכיל זה נקרא יוסף (מאש"ת ט): בן פורת עלי עין:

ו וצדיק כל אחר לכוון בתפלתו, שיקשר עצמו לצדיקים שברוד, כי כל צדיק שברוד הוא בחינת משה משיח, כמו שמצינו שהצדיקים קורין זה לזה משה, כמו: משה, שפיר קאמרת. ומשה זה בחינת משיח, כמו שכתוב (שם): עד כי יבא שלה, רא משה משיח, וכל תפלה ותפלה שכל אחר מתפלל, הוא בחינת איבר מהשכינה, שהם איברי המשכן, שאין שום אחר מישראל יכול לאעלא שיפא בשפא כל חר לרוכהה אלא משה בלחוד. בשכיל זה צדיק להביא ולקשר כל התפלות לצדיק הדור, כמו שכתוב (שם ט): וביאו את המשכן אל משה, והוא יודע לאעלא שיפא בשפא ולעשות אותה קומה שלמה, כמו שכתוב (שם ט): וקם משה את המשכן:

וכל התורה שאדם לומר לשמו ולעשות, כל האותיות הם ניצוצי נשמות, והם נתלבשים כסוכא בגלגולים, שכל בחוד התפלה, ונתחדשים שם הנשמות באים בחוד התפלות בבחינת עבור ונתחדשים שם. בבחינת עבור *

הנה מי ששומע נגינה ממנגן רשע, קשה לו לעבודת הבורא, וכששומע ממנגן כשר והגון, אזי טוב לו, כמו שיתבאר. כי הנה קול הנגינה נמשכת מן הצפרים, כדאימא במדרש (י"א ט"ו): מפני מה מצרע מתרתו תלויה בשתי צפרים חיות טהורות, כבוא קלניא וכפר על קלניא. כי נלקה מחמת קולו, שדבר לשון הרע. נמצא מי שהוא כשר, נמשכת הנגינה שלו מן השתי צפרים חיות טהורות. וכתוב בזהר (י"א דף כ"ג), שהשתי צפרים הנ"ל יזנקים מאתר דנביאים ונקין. לךד נקרא המנגן חזן, מלשון חזון, הינו לשון נבואה, כי לוקח הנגינה מאתר דנביאים ונקין. וכשהמנגן הוא רשע, אזי הוא לוקח הנגינה שלו מצפרים אחרות שבקלפה. וכתוב בזהר, כי הצפרים שבקלפה יזנקין מדרי המלכות, ובר אתפלג ליליא בדין ברוזא פרו: בצפרים האחוות בפה, כהם ויקשים בניי ארם. והתקון הוא שיוכל לשמע נגינה מכל ארם, הוא עלידיי שילמד בלילה תורה שבקלפה, הינו גמרא, שהיא בחינת לילה, כדאימא במדרש: כשהיה משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה היה יודע מתי יום ומתי לילה, רק עלידיייה כשהיה לומר תורה שבכתב היה יודע שהוא יום, וכשילמד תורה שבקלפה היה יודע שהוא לילה. נמצא, שתורה שבקלפה היא בחינת לילה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין כ"ד): במחשבים הושכני - זה תלמוד בבלי, וכתוב (בראשית

שהתפללות אינו עושה פרות; אבל באמת אינו כן, אלא סלקינן ואפינן ובשליטן - הינו כל התפללות סלקינן ועולין, וכל מה שמרביין בתפלה, נבנה השכינה ביותר ומכנה את עצמה לזוג. וזה אפינן ובשליטן - כי אפיה ובשול הם הכנה לאכילה, לבחינת זוג, כמו שכתוב (בראשית ט'): כי אם הלחם אשר הוא אוכל, כשישתלם קומה של כל השכינה, הינו עלידיי רב התפללות, יקמרו רחמינו, ויתהפך מדת הרין למדת הרחמים.

וזה כד חס - הינו כאשר יקמרו רחמינו גבה אתהפך - הינו שיתהפך מדת הרין למדת הרחמים. ואי לא היי מקרבינן לספינתא - הינו למעני למעני אעשה זאת (ישעיה ט"ז); כדאימא במדרש (י"א ט"ו): מי הקרימני ואשלם לו, מי עשה לי מזונה קדם שנתתי לו בית וכו'. נמצא, שכל מעשים טובים שלנו וכל התפללות, הכל מאתו, ואין ראוי לחשב לקבל שכר על שום דבר, ואפי' עליפי שגראה שעלידיי תפלתנו ותורתנו יהיה האלה, אפי' עליפירכן צריכין אנתנו לחסרו, שבחסרו יגאל אותנו. וזה אי לא מקרבת ספינתא - זה בחינת חסד, כמו שאמרו בתלמודנו ויל: הספינן רבן חסידים, אי לא חסרו ספיננין חס ושלום בנלות:

וזה פרוש: אמר אל הכהנים - בחינת תפלה, כמו שכתוב (דברים ט'): את ה' האמרת היום. כהנים הם בחינת תורה, בחינת נשמות בני"ל, כמו שכתוב (מלאכי ט'): כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה וכו'. אהרן - בחינת משפט, כמו שכתוב (סנהדרין ט"ו): ונשא אהרן את משפט בניי ישראל, כי צדיק להביא כל התפללות לבחינת משה משיח, והוא יקים את המשכן. וזה פרש רש"י: לתהויד הגדולים על הקטנים, הינו צדיק הרוד, שהוא בחינת משה מאוד הגדול, וזהו ויאיר את התפלה, שהיא בחינת מאוד הקטן. ולגפש לא יטמא בעמי - הינו עלידיי שמירת הברית בני"ל. במובא בזהר: עקרא ריצרא בישא על עריין, והוא עקרא דמסאבותא. וכשישמר את הברית, וזכה לבחינת תפלה בני"ל, וזכה לבחינת תהלתו אחתם לה, כי עקר הריח תלוי בטהרה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין ט"ו): משבטילה הטהרה, בטלה הריח, כמבאר מעשה בגמרא (שם ט"ו), שאמר: ריחא רחוניתא אני מריח. אמר לה: בני, טהרה יש בך:

וזה כד חס - הינו כאשר יקמרו רחמינו גבה אתהפך - הינו שיתהפך מדת הרין למדת הרחמים. ואי לא היי מקרבינן לספינתא - הינו למעני למעני אעשה זאת (ישעיה ט"ז); כדאימא במדרש (י"א ט"ו): מי הקרימני ואשלם לו, מי עשה לי מזונה קדם שנתתי לו בית וכו'. נמצא, שכל מעשים טובים שלנו וכל התפללות, הכל מאתו, ואין ראוי לחשב לקבל שכר על שום דבר, ואפי' עליפי שגראה שעלידיי תפלתנו ותורתנו יהיה האלה, אפי' עליפירכן צריכין אנתנו לחסרו, שבחסרו יגאל אותנו. וזה אי לא מקרבת ספינתא - זה בחינת חסד, כמו שאמרו בתלמודנו ויל: הספינן רבן חסידים, אי לא חסרו ספיננין חס ושלום בנלות:

ואימא בכתבי האר"י, כי צפרים שבקלפה הם מחין שבמלכות רקלפה, והשתי צפרים חיות טהורות הם בנין המלכות רקלשה. לפיכך נשתבת דור לפני שאול (סנטיאל ט'): וידע נגן; כי הנגינה הוא בנין המלכות, לךד ראוי הוא למלכות. וזה שכתוב אצלו (תהלים ע"ח): מאתר עלות הביאו, הינו מאתר המיניקות, הינו נצח והדר, כי הם מיניקין לנביאים, והם בנין המלכות:

ג אמר רבה בר בר תנא: רשבי"ם: אקרוקטא. צפרדע: באקרא דהגרוניא. גדול היה באוקה כרד: ואקרא דהגרוניא כמה היו שתין פתי. תלמודא קאמר לה: אתא תנינא. רבה קאמר לה: פושקנצא. עורב וקבה: לרירי חזי לי האי אקרוקטא, דהוה פי אקרא דהגרוניא, ואקרא דהגרוניא כמה היו שתין פתי, אתא תנינא פושקנצא וכלעה לתנינא, וסליק ותיב באילנא. תא חזי כמה גפיש חילא דאילנא:

וזה שאמר רבה בר בר תנא: לדידי חזי לי הווא אקרוקטא, ופרש רבנו שמואל: צפרדע, הינו צפר דעה. דהוי כי אקרא דהגרוניא - מלשון קרא כגרון (ישעיה ט"ו), הינו שהנגינה נמשך ממנו. ואקרא דהגרוניא כמה היו שתין פתי - הינו עלידיי מה חתקן בחינת קרא כגרון, עלידיי שתין פתי, הינו עלידיי שתין מסכות. ופרש רבנו שמואל: תלמודא קאמר לה, הינו שילמד תלמוד. אתא תנינא בלעה, ופרש רבנו שמואל: רבה קאמר לה, הינו עלידיי שילמד שלא לשמה, ילע אותה הנחש. וזה שפרש רבנו שמואל: רבה קאמר לה, הינו

מאחר עלות הביאו, הינו מאחר המיניקות, כי הם ינקו לנביאים וכו' בנ"ל. והוה מאחר עלות, הינו שרוד המלך עליו השלום היה יכול לתקן ולהעלות גם הנגינה, שאינו מארם כשר, להעלותה אל הקרשה. והוה מאחר עלות הביאו, הינו גם הנגינה, שהיא מאחורי הקרשה, בכחינת מאחר עלות, מאחר המיניקות, כי הנגינה הקרשה הוא מאחר הנביאים ינקו, והנגינה שאינו בקרשה היא בכחינת מאחר עלות, מאחורי הקרשה, ורוד המלך עליו השלום היה יכול לתקן נגינה זו גם כן, ועל ידי זה נתעלה מלכות הקרשה בנ"ל. והוה מאחר עלות הביאו לדעות בנעקב וכו', כי על ידי זה זכה למלכות בנ"ל:

ד לשון רבנו זכרוננו לברכה

אנכי יי אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבריים: (שמות כ)

א כשאדם יורג, שכל מארעותיו הם לטובתו, ואת הבחינה היא מעין עולם הבא, כמו שכתוב (הילים ט): ב'ה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר; ואת הבחינה היא מעין עולם הבא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ספרי ט): ביום שהוא יהיה ה' אחר וכו'. והקשו: וכי האדנא לאו הוא אחר. והרצו חכמינו זכרונם לברכה: האדנא מכרכין על הטובה הטוב והמטיב, ועל הרעה - דין אמת; ולעתיד - בלו הטוב והמטיב, שהיה שם ה' ושם אלהים אחרות אחר:

ב וזאת הבחינה אי אפשר להשיג אלא בשמעה בחינת מלכות הקרשה מהנלות מבין העבדים, כי עכשו המלכות והממשלה להעבדים, ובשכיל זה נקראים עבודת אלהים שלהם בשם אלהים כי יונקים מבחינת מלכות, הנקרא אלהים, כמו שכתוב (הילים ט): אלהים מלכי מקדם; ובשמעילין בחינת מלכות מבין העבדים, אזי נתקנים: כי מלך כל הארץ אלהים (שם ט):

ג ואי אפשר להשיב המלוכה לתקדושי פרוך הוא אלא על ידי ודוידברים לפני מלמיריך, על ידי זה מתקן ומעלה בחינת מלכות לשרשה. והוה פרוש (הילים ט): קחו עמכם דברים - והוה ודוידברים, זה בחינת מלכות, כמו דבר אחר לדוד (ספרי ט). דבר - לשון מנהיג ומושל. ושובו אל ה' - שיתקנו ועלו את הדברים, את בחינת מלכות, בחינת אלהים, אל ה', הינו בנ"ל, ב'ה' אהלל דבר באלהים אהלל דבר, הינו שרע שכל מארעותיו בלם לטובתו ויכרד על כל הדברים הטוב והמטיב:

ד וכשידע כל זאת, נקרא ידעה שלמה, כי עקר הדעת הוא אחרות של חסדים ונכויות, זה נקרא דעת, הינו שלא יחלק בין חסד לדיו, ויכרד על כלם הטוב והמטיב. והוה נקרא ה' אחר ושמו

הינו על ידי שלמד בשכיל שיתקרא רבי. **אתא פושקנצא**, ופרש רבנו שמואל: עורב, הינו על ידי שלמד בלילה, מלשון ערכית. ובלעה, הינו ומגן עליו מן הנחש הנ"ל. וסליק יתיב **באילנא** - פרש המהרש"א, שהוא בחינת אברהם, שכתוב אצל (בראשית כא): ויטע אשל, שהוא בחינת חסד. הינו שהחוט של חסד, שנמשך עליו, מגן עליו מן הנחש הנ"ל. **תא חזי כמה נפיש חילה דאילנא**, הינו שרבה מחמיה את עצמו, שכל דבר נכר עלינו חסרו, שאפלו על זה יכול להגן:

זכונה יתישב הסמיכות של המשנה (אבות א"א): עשה לך רב, וקנה לך חבר, והוה דין את כל האדם לבק זכות - כי על ידי ששומע הנגינה בנ"ל, הוא מתקן בגן המלכות שלו. והוה עשה לך רב, הינו שיתקן בחינת מלכות, והוה על ידי קנה לך חבר, הינו על ידי קנה, שהקול יוצא ממנו, שמחבר השני ברובים להיות פנים בפנים במערד איש ואיש, בגן שיתקראל עושין רצונו של מקום. ואזי, בשיתקן בחינת מלכות שלו ויכול למשל בכל מה שירצה ויכול להמית לזה ולהחיות לזה, ונמצא עולם חרב, לזה אמר: והוה דין את כל האדם לבק זכות - שיערד לדון את כל אדם לבק זכות, כי אין תקדושי פרוך הוא חפץ בחרפן העולם, כי לא לתרו כרעה, לשכת יצרה:

ח ובשכיל זה מרגא בפמא ראנשי עכשו לומר, שהחננים הם שומים ואינם בני רעה, כי עכשו מלכות הקרשה בגלות, ועל ין הנגינה, שהיא נמשכת מאחר הנביאים, מבחינת מחין ודעת המלכות הקרשה, ועכשו שהמלכות בגלות, ועל ין הנגינה נפגמת, ועל ין החננים הם בלא דעת, כי אין להם פח עכשו להמשיך הנגינה משרשה שבקרשה, שהוא בחינת מחין ודעת של מלכות הקרשה בנ"ל: אבל לעתיד, שיתעלה מלכות הקרשה, ויהיה ה' למלך על כל הארץ, אזי תתעלה ותשלם הנגינה בבחינת דעת המלכות הקרשה, שמשם נמשכת הנגינה בנ"ל. והוה (הילים ט): כי מלך כל הארץ אלהים ופרו משכיל; כי אזי, בשיתיה ה' למלך על כל הארץ ויתעלה מלכות הקרשה, אזי ופרו משכיל, הינו שהחננים הקומרים יהיו ברעת וכשכל על ידי שיתעלה מלכות הקרשה, ויקבלו הנגינה משרשה שבקרשה, שהוא בחינת דעת ומחין של מלכות הקרשה בנ"ל:

ט שד לעיל והוה: כי גרול מעל שמים חסדך (הילים ט). שמים הוא בחינת קול, כמו שכתוב: משמים השמעת קולך; כי על ידי החסד, הינו בחינת חוט של חסד, הנמשך על ידי שלומד חודה בלילה, על ידי זה נתמתן הקול בנ"ל, והוה כי גרול מעל שמים חסדך בנ"ל:

י השתי צפרים הקרשה, שמשם הנכוואה נמשכת, הם בגין מלכות הקרשה, ועל ין העמרת מלך היה על יפי נכוואה בכל מלכות בית דוד שהיה על יפי נכוואה. והנכוואה נמשכת מן הכרובים, שהם בחינת שתי צפרים הנ"ל, שהם בגין מלכות הקרשה בנ"ל:

הצַר, כמו (קדושין סא): נזרא בי עמרים; תעבירו באש - תקונו עלידי אש, הינו דויד'דברים לפני תלמיד'תכם בג"ל, וזה לשון עברה, שהצרוף של עברה עובר כחוד עצמותיו מעבר אל עבר. ומצוה לשון התברות - בשעושה חבילות חבילות של מצוה (סד אדי"ו ס' סא), או נתחברו שכרי עצמותיו, כמו שכתוב (יהלים ז): שומר כל עצמותיו:

ו זהו פרוש (משלי טו): תמת מלך מלאכי מות, כי תמות של הקדוש'ברוך הוא - בשכיל המלכות שהשפיל עלידי עונותיו; ואיש חכם יכפרנה, הינו בחינת תלמיד'תכם, בחינת משה, הוא יכפר לו, כמו שכתוב (מכת ט): ועובר על פשע לשאריה - למי שמשלים עצמו בשירים (ראשונה ט). נמצא, בשבא לפני תלמיד'תכם ומוציא כל צרפיו לפני תלמיד'תכם, והתלמיד'תכם הוא בחינת משה, שמשלים עצמו בשירים, כמו שכתוב (בבב ט): והאיש משה ענו מאד; ועלידי זה נקרא איש חכם, כמו שכתוב (איוב כח): והתקמה מאין תמצא (עי' סוטה כא). וזהו יש בת לתלמיד'תכם לכפר, כמו שנאמר: ואיש חכם יכפרנה:

ובבשפיל זה כשהתפלל משה על תשא העגל, אמר (סוטה לב): אם תשא תפאתם, ואם אין מתני נא; כי זה מן הנמנע, שלא יבוא לארם איזה גדלות, בששומע שמספרין שבתו, כל'שכן בשמלך גרול משבת ומפאר את הארם, או בודאי מן הנמנע, שלא יבוא לו איזה גדלות. אכל צריך לזה בטול כל הרגשותיו ותקרותיו, או יבול הארם לשמע שבתו, ולא יבוא לו שום גדלות, כמו משה רבנו, שראה חוב בתורה: וידבר ה' אל משה, ויאמר ה' אל משה; וישראל קודאין ככל יום בתורה שבתו של משה, והוא בעצמו מספר להם שבתיו, ולא היה למשה שום התפארות וגדלות מזה, כמו שכתוב: והאיש משה ענו מאד, ובודאי עלידי ענותנותו היה בת כיד משה לכפר עון העגל, כמו שכתוב: ואיש חכם יכפרנה. וזה ששען משה: ואם אין, הינו אם לא תשא תפאתם, בזה אתה מראה, שאין לי בליך ענינות, שאוכל לכפר להם עון העגל, כגון בקשתי: מתני נא, כדי שלא אכשל בגדלות, שאני רואה ושומע ככל עת ספור שמי ושכתי בתורה, כי מי יוכל לעמד בזה, שישמע ספור שבתו ולא יתנאה, אם לא ענו גדול; ואם אני ענו, צריך לד' שחשא תפאתם, כמו שכתוב: ועובר על פשע לשאריה וכו':

וזה: (יהלים ז) ויהי כישרון מלך, הינו שמלכות עלה לשרשה, כמו שכתוב (יהלים ז): וענוים יירשו ארץ, וארץ הוא דינא דמלכותא, כמו שכתוב (איוב ט): וארץ מתקוממה לו:

ח וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה כא): משל לאחד, שהיה מהלך בדרך באישון לילה ואפלה, ומתירא מן הקוצים ומן הפחיתים ומחית רעה ומלכסמים, ואינו יודע באיזה דרך מהלך וכו':

כי זה ידוע, שכל המדות רעות ותולדותיהן נמשכין מארבעה מארבע

ושמו אחר, במאמר חכמינו זכרונם לברכה, שלעמיד יהיה אחרות גמור, שיהיה בלו הטוב והפסיד. וזה: ה' אחר ושמו זה בחינת אלהים מלכות, כמו שכתוב (שמואל ב'): ויעש רוד שם - אחר, גמטריא אהבת, הינו הן ה' שהוא רחמים, הן שמו שהוא בחינת אלהים, בחינת דין - בלה למותך מחמת אהבה שהקדוש'ברוך הוא אוהב אותך, כמו שכתוב (משלי ז): את אשר אוהב ה' יוכיח, וכתוב (עמוס ז): רק אתכם ידעתי מכל משפחות הארמה, עליכן אפקד עליכם עונותיכם:

ה ועונותיו של אדם הם על עצמותיו, כמו שכתוב (ישקאל ז): ותרי עונותם תקוקה על עצמותם, וכל עברה יש לה צרף אותיות. וכשעבר איזה עברה, או נתקק צרף רע על עצמותיו, ועלידי זה מכנים בחינת הדבור של הלאו הזה שעבר כחוד השמאה, הינו שמכנים בחינת מלכות, שהוא בחינת דבר אחר לדור, הוא מכנים אותה כחוד העבדים, ונתון להם ממשלה. למשל, אם עבר על דבור של הלאו לא יהיה קדי, או מתריב הצרף הטוב של הדבור ובונה צרף רע, ונתקק הצרף הזה על עצמותיו ונוקם בו, כמו שכתוב (ישעיה ז): עונותיכם הטו אלה. וכתוב (יהלים ז): תמותח רשע רעה. ועלידי דויד'דברים יוצא מעצמותיו האותיות התקוקים עליהם, ונעשה מהם הדבור של הדין, כי הדבור יוצא מעצמותיו, כמו שכתוב (ס' ט): כל עצמותי תאמירה; ומתריב הכגן והצרף הרע, ובונה מהם מלכות הקדשה.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה ז): בשעה שהלכו ישראל במדבר, היו עצמותיו של יהודה מגלגלין, עד שאמר משה: שמע ה' קול יהודה - שבקש משה מהקדוש'ברוך הוא, שייכר ליהודה הדין שהתורה, וכן הוי לה. וזה רוקא עצמותיו היו מגלגלין, על'שם ותי עונותם תקוקה על עצמותם, ועלידי הדין נתקנו ועלו כל תד לדכותה. ויהודה זה בחינת מלכות; רמו, שבתחת מלכות נתתקן עלידי דויד'דברים, וזה נעשה עלידי משה, שזכר משה הדין, כי בן צדיק, שיהיה הדין לפני תלמיד'תכם, וכל תלמיד'תכם הוא בחינת משה, כמו שאמרו: משה, שפיר קאמרת. ובה שזכר משה הדין, נעשה כאלו התורה עכשו לפני משה, ועלידי זה נתתקן בחינת מלכות, ונתרב הצרף הרע שנתקק על עצמותיו:

ו זהו בחינת התורת המלכות לשרשה, כי שרש המלכות הוא אש, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה קא): למה טעה נבט שראה שיצא אש מאמתו. והתורה נקראת אש, שמשם המלכות, כמו שכתוב (ישעיה ט): הלאו כה רברי באש, וכתוב (משלי ז): כי מלכים ימלכו. ועקר התורה הם התלמיד'תחכים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מכת כב): כמה טפשי רוקמא מקמי ספר'תורה ולא קומא מקמי צורכא מרדבון.

וזהו (בבב ט): וכל דבר אשר יבא באש, תעבירו באש. דבר - זה בחינת מלכות, שנמשך כחוד השמאה, כחוד תמימות

יסודות, מארבע מרות, במוכב במשנת חסידים: עצבות ותולדותיהן נמשכין מדומם, תאוות רעות ותולדותיהן נמשכין מצומת, דברים בטלים ותולדותיהן נמשכין מחי, נאווה ותולדותיהן נמשכין ממררב; ומי שרוצה ללמד בדרך הקרש, צריך לשפר כל המדות רעות ויספר לפני התלמידים, הינו ודויד'דברים, התלמידים יפשו ויבררו לו דרך לפי שרש נשמתו.

ויש שלש בחינות בהתקבצות לצדיקים, שעלידי שלש בחינות אלו נתמקן הכל, ואלו הם השלשה בחינות:

הבחינה הראשונה, כשרואה את הצדיק, כמו שכתוב (ישעיהו ט):

ואת הבחינה מבטלת המדות רעות, הנמשכין משני היסודות דומם צומת, הינו עצבות ותולדותיה ותאוות רעות, כי צדיק הדוד נקרא אם, על-שם שהוא מניק לישראל באור תורתו, והתורה נקראת חלב, כמו שכתוב (שירשירים ט): רבש וחלב תחת לשונך, וזה אנו רואים בחוש, כשהתינוק הוא בעצבות ועצלות, כשרואה את אמו, הוא נתעורר בזריות גדול לקראת אמו, הינו לטרשו. גם אנו רואים בחוש, כשהתינוק עוסק בדברי שטות שלו, אף-על-פי שיש לו תאוה גדולה לזה, אף-על-פי כשרואה את אמו, הוא משליך כל תאוותיו אחר כתפיו ומושך את עצמו לאמו. נמצא, שנתבטלין המדות רעות של שני היסודות דומם צומת עלידי הסתכלות פני הצדיק, והיו: ומתירא מן הקוצים - שהוא בחינת צומת; ופתחים - שהוא בחינת דומם, וכשנודמן לו אבוקה של אור, זה תלמיד-הכם, שהוא אביק באור התורה, ועלידו נצול ממדות רעות של שני יסודות דומם צומת, ואז נצול מן הקוצים ומן הפתחים:

הבחינה השנייה, הצדקה שנותן לתלמיד-הכם, שעלידי

זה נצול ממדות רעות של שני יסודות חי מדבר, שהן בחינת חיה רעה ולקטים, שהן דברים בטלים ונאות ותולדותיהן, כי עלידי דברים בטלים ולשון הרע בא עניית, כמו שכתוב (ספר ט): כי מתו כל האנשים, זה עניית. גם כנאווה אמרו (קדוש סט): סימן לנסות הרוח - עניית, ועלידי צדקה נתעשר, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (נפס ט): אם שלמים וכן רבים וכן נגזו ועבר וענתך לא אענך - שוב אין מראין לו סימני עניית. והיו: כיין שעלה עמוד השחר נצול מחיה רעה וסלקטים. עמוד השחר רמו לצדקה, כמו שכתוב (ישעיה ט): כי תראה גרם וכסיתו וכו', אז יבקע בשחר אורך. נמצא, עלידי צדקה נצול ממדות רעות של שני יסודות, חי מדבר, שהם בחינת חיה רעה ולקטים:

הבחינה השלישית, כשמתורה ודויד'דברים לפני

תלמיד-הכם, שעלידיה התלמיד חכם מררד אותו בדרך ישר לפי שרש נשמתו, וזה: הגיע לפרשת דרכים, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (ספר ט): זה

תלמיד-הכם, ויום המיתה, זה בחינת ודויד'דברים לפני תלמיד-הכם; יום המיתה רמו על ודויד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספר ט): כל המונחין מתודוין, וזה נקרא פרשת דרכים, כי התלמידים מפרש לו דרך לפי שרש נשמתו. אז נצול מכלם, כי קדם שהתורה, אף-על-פי שהיה אצל התלמיד-הכם ונתן לו קמון, ערין אינו ירע באיזהו דרך הוא מהלך, כי יש דרך ישר לפני איש ואחרתה דרכי מות (משל ט), אבל כשהגיע לפרשת דרכים, זה תלמיד-הכם ויום המיתה, הינו ודויד'דברים לפני תלמיד-הכם, אז נצול מכלם:

ט וזה בכל פעם שבא אצל תלמיד-הכם ומספר לפניו כל

לכו, והתלמידים הוא בחינת משה, שהוא בחינת און, כמו שכתוב: והתקמה מאין תמצא; ועלידיה אהה נבלל באין-סוף. וזה בחינת: וקא, ראודריקת לאתר ראתנמילת מתפון, שמתחורר את המלכות לאין סוף, שהוא רצון שבכל הרצונות. כי המלכות, שהוא בחינת אותיות הרבויים, כל אות ואות מלבש בה רצון השם יתברך, שרצון השם יתברך היה, שאה האות, יהיה לה תמונה כזו, ואות אחרת, יהיה לה תמונה אחרת. נמצא, שרצונות, הינו תמונות אותיות, הם התגלות מלכותו יתברך שמו, וכל אלו הרצונות, הינו התמונות, נמשכין מרצון אין סוף, שאין בו תמונה, וכל הדברים והישות שבעולם הם מהאותיות, הינו ממלכות, כי ישות הוא מחמת המלכות, שרצה הקדוש-ברוך-הוא שיתגלה מלכותו בעולם, ועלידיה כרא את העולם מאין ליש, וכל הרצונות, הינו התמונות, וכל הישות, הינו בחינת מלכות, מקבל חיותם מרצון אין סוף, כמו שאמרו (גמרא ט): ככל מקום שאהה מוצא גדלתו של הקדוש-ברוך-הוא, הינו מלכותו, הינו רצונות, שם אהה מוצא ענותנותו, הינו רצון אין סוף, וזה בחינת התפשטות הנשמות, כי כשרוצה להכלל ברצון אין סוף, צריך לבטל את הישות שלו. וזה שכתוב בזהר (דבר דף טח), שהסתלקות משה בשבת בשעתא דמנחה, שאו התגלות רעוא דרעיון, שהוא בחינת רצון אין סוף, שכל הרצונות מקבלין חיותם מפניו. וזה מחמת שבטל משה כל ישותו, כמו שכתוב (ספר ט): ונתנו כה. וזה פרוש: ויקבר אתו כניא (דברים ט) - זה בחינת אין, כמו שכתוב (ישעיה ט): כל ניא ינשא; בארץ מואב - זה בחינת מלכות, שדוד בא ממואב, שנסתלק משה בתוך אין סוף, בתוך רצון שברצונות, בתוך רעוא דרעיון, שהוא בחינת רצון אין סוף המלבש ברצונות, בתמונות אותיות, בבחינת מלכות, כמו שאמרו: ככל מקום שאהה מוצא גדלתו, הינו מלכות, בחינת רעיון, שם אהה מוצא רעוא, רצון אין סוף. וזה: מול בית פעור - כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (מדש אהה מואב בתוספת ספר ט): למה נקרא שמו פעור, על-שם שפעור פיו; כי כשפוגמין במלכות, אז יש לו כה לפער פיו בצרופים רעים; אבל משה, שתקן מדת המלכות, עלידיה לא היה יכלת ביד פעור לפער פיו. וזה: ולא ירע איש אפלו

פרוש: ספינה - לשון חשיבות, בחינת מלכות, שרפה בר
 פר חנה הקד בשכלו אודות המלכות, איד בני-ישראל
 מעלין אותה. וחזו"ן היא כנודא - ישראל מכניז בשם הגים,
 כמו שכתוב (בראשית סו): וידנו לרב בקרב הארץ. דיתבא לה
 אכלא טינא בנחידיו - זה בחינת תפלתן של ישראל, כמו
 שכתוב (ישעיה סו): ותהלתו אחמס'לקי; שנתערב שרן, הינו ממאה,
 בתפלתו ועבודתו ובלבל אותו, ולא היה יכול איש הישראלי
 היה לעבד עבודתו תמה. מה עשה האיש הזה, עשה שלש
 בחינות הנ"ל, הינו התקשרות להצדיק, ונחיתת הצדקה,
 וודויד'בכרים.

זה פרוש: ומהו נאדחוהו מיא ושרוהו לגודא; והזכיר
 השלש בחינות מעלא לתתא: ומהו - זה בחינת
 ודויד'בכרים, כמו שאמרנו: כל המוכחין מתודין; נאדחוהו מיא
 - זה בחינת צדקה, כמו שכתוב (סלח יא): שלח לחמך על פני
 המים, וכתיב (ישעיה לב): אשריכם זרעי על כל מים; ושרוהו
 לגודא - הצדיק נקרא גודא, לשון גדר, שהוא גדר פרצותיהן
 של ישראל (יחזקאל כב. ישעיה נח). וזהו ושרוהו לגודא - שהקריב
 את עצמו לצדיק. ועל-ידי שלש בחינות אלו: וחרוב מנה שתין
 מחוזא - שעל-ידי המיתה, הינו ודויד'בכרים, העלה את המלכות
 מבין הסטרא-אחרא, והצדיק הורה לו את הדרך הישר, כמו
 שכתוב בהפסדרת בראשית (ישעיה כב): אחרוב הרים וקבעות -
 רמו על חרוב ממשלת העכו"ם; והולכתי עדים בדרך לא ידעו
 - זה בחינת שהצדיק הורה לו דרך ישר, זה בחינת פרשת-דרכים,
 כנ"ל, ושתין מחוזא רמו על עליית המלכות, דכתיב בה (שיר-שירים
 א): ששים המה מלכות.

ואכלו מנה שתין מחוזא - רמו על שני מרות רעות
 של חי מרבר, שעל-ידי בא עניות כנ"ל, ועל-ידי
 צדקה מתקן אותם ומשיך שפע. וזה: אכלו מנה. ושתין
 מחוזא - רמו על בחינות ששים גבורים-שמשים בא פרנסה,
 כמו שאמרנו: גבורות נשמים (ברכה לו. תענית ב. ע"ש). ומלחו מנה
 שתין מחוזא - זה רמו על תקון שני מרות רעות, דומם
 צומם, על-ידי קרבתו להצדיק, כי הצדיק הוא ברית מלח
 עולם. גם עצבות ותאוות באים מרמים עכו"ם, ועל-ידי מלח
 פולט הרמים רעים. ושתין מחוזא זה רמו על ששים אותיות
 שבכרבת כהנים-שהם ביד הצדיק, כמו שכתוב (סלח י): ברכות
 לראש צדיק.

ומלאו מחד גלגלא דעינא תלת מאה נרבי משחא
 - נרבי משחא זה בחינות תענית, כי שמן משחת
 קרש (שבת לו) זה בחינת שכל. ותלת מאה זה בחינות משה,
 שהוא בחינת מה שהצדיק מקטין את עצמו בבחינת מה.
 בשלש בחינות צדיק להקטין את עצמו, כמו שכתוב (דברים
 טו): אל יתהלל תכם, גבור ועשיר. נמצא, שבכל בחינה מאלו
 שלש בחינות הוא נעשה מה, ועל-ידי-זה יש לו
 התפשטות

אפלו משה לא ידע, (כמו שאמרנו ח"ל סוכה ד"ה), כי נתפסל לגבי אין סוף.
 וכל זה היה במתו, אבל בודאי גם בחייו היה לו התפשטות
 הנשמיות, והיה מדבק את עצמו באור אין סוף, אבל התפשטות
 היה בבחינת: והחיות רצוא ושוב; כי הקדוש-ברוך-הוא רוצה
 בעבודתנו, כמו שכתוב: ואכית תהלה מגושי עפר, מקרובי תמר.
 ובשכיל זה צדיק שלא יפאר בן אלא עד עת שיבוא הקדוש-
 ברוך-הוא בעצמו ויפול נשמתו. וזה שאנו רואים, שלפעמים נתלהב
 אדם בחוד התפלה ואומר כמה תבות בתהלהבות גדול - זה
 בחמלת ה' עליו, שנפתח לו אור אין סוף והאיר לו; וכשרואה
 אדם התנוצצות הזאת, אף-על-יב דאיתו לא חוי - מנלה חוי
 (סלח י), תפך נתלהב נשמתו לרבות גדול, לרבק את עצמו באור
 אין סוף, וכשעור התגלות אין סוף, לפי מנין התבות שנפתחו
 והתנוצצו, כל אלו התבות אומר ברבקות גדול ובמסדר נפשו
 ובכבוד כחותיו, ובשעה שנתפסל לגבי אין סוף, אזי הוא בבחינת:
 ולא ידע איש, שאפלו הוא בעצמו אינו יודע מעצמו. אבל זאת
 הבחינה צדיק להיות רצוא ושוב, כרי שיתקים ישותו. נמצא,
 כשהוא בבחינת ושוב, אזי צדיק לבראות גם לרעתו, כי מתחלה,
 בשעת רבקות, היה נתפסל הרעת, כמו שכתוב: ולא ידע איש;
 וכשהוא בבחינת ושוב, ששכב (לרעתו) לישותו, אז שכב לרעתו;
 וכששכב לרעתו, אז הוא יודע אחרות האין סוף וטובו, ואזי אין
 חלוק בין ה' לאלקים, בין מרת הרין למרת הרמים, כי באין סוף
 אין שדך, חס ושלום, שנוי רצון, כי השגויים אינו אלא בשנוי
 התמונות, אבל על-ידי הרבקות של אדם באין סוף, ששם אין
 שנוי רצון, כי שם רצון פשוט, ואחר-כך נשאר בו רשימו מאחרות
 הזאת, ואחר-כך נעשה בבחינת ושוב, אזי הרשימו מראה לרעת,
 שידע שכלו טוב וכלו אחר. וזה שאמר משה לרדו (דברים ה): אתה
 הראת לדעת כי ה' הוא האלהים; כי משה הוא בחינת אין, ורדו
 הדבוקים אליו ראוי להם לרעת, הינו להאיר לרעת, בחינת אין
 סוף, בחינת רעוא רעיון, בחינת: ה' הוא האלהים:

וזה פרוש: אמר רבה בר
 בר חנא: זמנא
 חדא הוה קאזלינן בסמינתא,
 וחזוין ההוא כנודא דיתבא לה
 אכלא טינא באוסייה, נאדחוהו
 מיא, ושרוהו לגודא, וחרוב
 מנה שתין מחוזי, ואכלו מנה
 שתין מחוזי, ומלחו מנה שתין
 מחוזי, ומלאו מחד גלגלא
 דעינא תלת מאה נרבי משחא.
 וכי הדרן לבתד תריסר ירחי
 שתא, חזוין דהוה קא מנסרי
 מנרמה מטללתא, ויהבי למבנינהו הנך מחוזי:

רש"ם:
 נודא: גי: אכלא טינא. שרן
 קטן: באוסייה. בנחידיו של דג
 וכנס השרן: נאדחוהו מיא.
 הדיחוהו המים והשליכוהו לבישה,
 כדרך ים שאינו סובל דבר מת:
 חרבו מנה שתין מחוזי.
 שהשליכוהו המים על ששים
 כרבים ושברו כלם, שהיה גדול
 כל-כד: ואכלו מנה שתין מחוזי.
 בעודו לח: ומלחו מנה שתין
 מחוזי. אחרים, שהיו רחוקין
 משם, מלחו מנה ונשארוהו
 למקומו: מחד גלגלא דעינא.
 מגלגל עינו לקחו שסן תלת מאה
 נרבי: הוה מנסרי. לבנות
 מעצמות הדג אותן מחוזי שהפיל:

בשכילי (סנהדרין לו). נמצא, כשהעולם נברא בשכילי, צריך אני לראות ולענן בכל עת בתקון העולם ולמלאות חסרון העולם ולהתפלל בעבורם. וענין התפלה הן בשני פנים, הינו קדם גורדין מתפללין כסדר התפלה, ואין צריך להלביש התפלה, אכל לאחר גורדין צריך להלביש התפלה, כדי שלא יבינו המלאכים העומרים לשמאל, ולא יקמנו, כמו שכתוב (תהלים י): בגגרת עירין פתגמין, הינו לאחר גורדין, אזי: במאמר קדישין שאלתי, אזי הצדיקים מלבישים שאלתם במאמר:

ב אכל איד ידעינו בין קדם גורדין בין לאחר גורדין עלידי המצוות שאנו עושים, יכולין אנונו לירע בין קדם גורדין לאחר גורדין. ונדקא כשעושין המצוות בשמחה גדולה כל-יך, עד שאין רוצה בשום שכר עולם הבא, אלא הוא רוצה שיזמין לו הקדוש-ברוך-הוא מצוה אחרת בשכר מצוה זאת, כמאמר תבמינו זכרונם לברכה (אבות פרק ט): שכר מצוה - מצוה; כי הוא נהנה מהמצוה בעצמה. וזה החלוק שבין נבואת משה רבנו לבין נבואת שאר נביאים, כפרוש רש"י: וירבר משה אל ראשי המטות וכו' זה הרבר אשר צוה ה"י. פירש רש"י: כל הנביאים נתנבאו ככה אמר ה', נוסף עליהם משה, שהתנבאו בזה הרבר. כי בחינת כה הוא אספקלריא שאינה מאירה, וזה הרבר הוא בחינות אספקלריא המאירה. ואלו השתי בחינות נביאות יש בעבודת הכורא: יש אדם, שעושה המצוה בשכר עולם הבא, שאינו נהנה מהמצוה בעצמה; אלו לא היו נותנין לו עולם הבא בשכרה לא היה עושה אותה, וזה בחינת כה, אספקלריא שאינה מאירה, כמו אדם שרואה איזה דבר מרחוק, בן הוא עושה המצוה בשכיל שכרה הבא לעת רחוק, הינו אחר עולם הזה, ושלום שכר נקרא בשם נביא, כי ראשי-תבות של: יבא ברנה נשא אלפתיו, ושם בפסוק היה נקמו על שלום שכר: הלוך ילך ויבנה נשא משך הירע (תהלים עב) - שמוצטר בעשייתה, בא יבא ברנה נשא אלפתיו - שישמח לעתיד, כשיקבל שכר המצוות. ראשי-תבות של יבא ברנה נשא אלפתיו, ראשי-תבות נביא: אכל נביא, שמתנבא בזה הרבר, שאינו רוצה בשכר המצוות, אלא רוצה במצוה בעצמה, שהוא משמח כל-יך בעשייתה, עד שפמאם בכל מין שכר, נמצא שעולם הבא שלו בהמצוה בעצמה. וזה בחינת נביא, הינו שלום שכר, בבחינת זה הרבר, בבחינת אספקלריא המאירה, כמו אדם הרואה דבר מקרוב בראיה יפה ובררה, כמו-כן הוא נהנה מהמצוה בעצמה, ושכרו נגר עיניו. ופי שהוא כפדרנה הזאת, שעושה המצוה בשמחה גדולה כל-יך, עד שאין רוצה בשום שכר עולם הבא בשכילה - הוא יכול לירע בין קדם גורדין לאחר גורדין, כי המצוות הם קומה שלמה, והם כתיין את כל הקומות, הן קומת אדם, הן קומת עולם, הן קומת שנה, כי עולם, שנה, גפש - הן מקבלין החיות מהמצוות, כמו שכתוב (תהלים לו): וכל מעשהו באמונה; וכתוב כל

התפשטות העשמיית, ומדבק באור אין סוף, שאין שם שום שנוי רצון, אלא ה' הוא האלקים בג"ל, הינו כלו הטוב והמטיב. וזה בחינת חר גלגלא רעינא, כמובא באדרא (נשי דף קל"ט): ולמנא דאתי לשמח בה עינא חר דרחמי - זה בחינת כלו הטוב והמטיב. נמצא, כשהצדיק עושה עצמו מה, מרבץ את עצמו לעינא חר דרחמי, הינו לאין סוף; ואחר-כך, כשחוזר, בבחינת רצוא ושוב, אז ממשך מאור אין סוף האחרות הרצון הפשוט שם דרך ה"מה" שלו, ונעשה ממה מאה, כמו שאמרו: אל תקרי מה, אלא מאה, ונעשה תלת מאה מתלת מה, וממשך אור הזה לרעתו ולשכלו, הינו גרבי רמשחא, שהוא בחינת שכל בג"ל. אמה הראית לדעת, שפמשך אור אין סוף לרעתו, שירע האחרות, שה' הוא האלהים, ויכרך הטוב והמטיב על הכל כמו לעתיד לבוא:

כי הדרן ואתאן לבתר תריסר ירחי שתא וקחוינן דהני מנסרי מנרמיהו לבנינא הנך מחוזא - כי מאחורי הקדשה, שהם שנים-עשר שבמים, שעליהם נתקנו מלכות הג"ל, ואחריהם הוא הממאה, גיש בנייארם, שיוצאין מהקדשה. וזה שפטר התנא, שהרר וחזר לענן באלו שהם בתר תריסר ירחי שתא, שהם אחורי שנים-עשר שבמים וקדשה, שיוצאין מכלל ישראל עלידי מעשיהם הרעים. וחוינן דהו מנסרי מנרמיהו - הינו שעלידי מעשיהם הרעים, החקוקים על עצמותם, והחקיקה עובר מעבר לעבר כנסירה ממש, אכל עלידי שאיש הישראלי הנ"ל נחעורר בתשובה עלידי שרין קמן שבגחיריו, עלידי שהרגיש ממאה קטנה שמבלבלת אותו - עלידי חשבותו גורם, שגם אלו הרשעים נעשו כפא לקדשה, ויהבי לבנינא הנך מחוזא - שעוזרים גם הם לעובדי השם, שיבנו הנך מחוזא הג"ל:

וזה פרוש: אנכי ה' אלהיך. פרוש, הן ה' הן אלהיך חבין שכל זאת אנכי, הינו שתקנים: בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר, הינו כלו הטוב והמטיב בג"ל; אשר הוצאתיך מארץ מצרים - ראיתא במדרש (טראסח פ' טו), כי כל הגזילות נקראים עלישם גלות מצרים, מפני שהם מצרים לישראל, הינו שעלידי הצדיק נתפטר מלכותם וממשלתם של העכו"ם, כי עלידיה עולה מחוכם מלכות רדקשה בג"ל: מבית עבדים - זה קמו על בטול המרות רעות של ארבע יסורות, המכונים בשם עבדים, כי כל הארבע יסורות הם מתחת גלגל הירח, והירח מקנה בשם עבד, כמובא בזהר (פי וישב דף קס"א): הנה ושכיל עבדי - רא סהרא, פרוש עלידי הצדיק עולה המלכות מן הסטרא-אחרא, ונתפטר מן המרות רעות, ועלידיה האדם בא לבחינת עולם הבא, לבחינת: בה' אהלל דבר, באלהים אהלל דבר:

ה לשון רבנו זכרוננו לברכה
 בתצורות וקול שופר הריעו לפני וכו': (תהלים צח)
 א כי צריך כל אדם לומר: כל העולם לא נברא אלא

מעורר הכונה. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ט): מי שיש בו יראת שמים, דכרוי נשמעין, כי מי שיש בו יראה, קולו נעשה רעמים, כי רעם מספרא דיצחק, כמו שכתוב: ורעם גבורתו, ועל-ידיה דכרוי נשמעין, הינו משתמע קלא לבריתא, כי תפון תליא שמיעה, כמו שכתוב (יחזקאל ט): ה' שמעתי שמעך יראתי. וזה פרוש (תהלים ק): גבורי כח עושי דכרוי לשמע בקול דכרוי; איתא בזהר (דף טז ע): זבין למשמע קלין מלעלא, הינו על-ידי הגבורות נעשה רעמים, ועל-ידיה הלכ שומע, והינו: והגות לבי תבונות; וכמו שכתוב (מלכים א ט): ונתח לעבדך לב שומע; גם דכרוי נשמעין לבריתא, וזהו: לשמע בקול דכרוי. וזה בחינת קול השופר, דא שופר של איל - אילו של יצחק, בחינת ורעם גבורתו. וזהו (תהלים ט): אשרי העם יודעי חרועה - יודעי דיקא, שיפגע הקול בפתח, בחינות עבדי מברא, ויהיה ככחינת רעמים. ומי ששומע תקיעת שופר מאיש ירא וחרה, גוראי לא יראג כל השנה מרעמים, כמו שכתוב: בקולות וברקים עליהם גלית, ובקול שופר עליהם הופעת - שבקול השופר הופיע עליהם מקולות וברקים:

אבל צריך לפנות את המחין מהכמות חיצונית וממחשבות רות. מחמין, שלא יחמין את חכמתו בחכמות חיצונית ובתאוות, כרי בשיצויא את הקול ויפגע במחין, יתעבר מפניו רעם; אבל בשגלגלתא רמחא אטום בסמארה, כמו שכתוב (ויקרא ט): ונטמתם בם; או אין קולו נשמע. גם ישמר יראתו, שמפניו תוצאות הקול, כמו שכתוב: ורעם גבורתו; שלא יהיה לו יראה חיצונית. וזה (אבות פ"ט): אם אין חכמה אין יראה; אם אין יראה אין חכמה. וזהו (ספרי ו' וכוונתו כ"א): ירד גבריאלי ונעץ קנה בים פרוש, מהשתלשלות הגבורות, הינו יראה חיצונית, נעץ קנה בים החכמה. קנה דא בחינת קול היוצא מהקנה, הינו על-ידי השתלשלות הגבורות, שהיא בחינת סוספיאת דרהבא - יראה חיצונית, נשאר הקול נעוץ באטמת השכל, ולא ישתמע לבריתא. **ועקב** - לשמר מחו שלא יחמין, וזהו (תהלים ט): גער תחת קנה, בראיתא בזהר (פסוק דף י"ג): קנה חיות חשבר ותעשה כמנהג ה"א, ותעשה מאותיות חמין מצה, הינו שלא תחמין חכמתך. וזהו לשון גער, לשון מריבה, כי מצה לשון מריבה, רצדקיא עבדין מצותא בסטרין אחרנין, ולא יתקברו למשכנא דקדושה, הינו בשתשמר את חכמתך, שלא יבגם בו חכמות חיצונית, שלא תהדרה בהרהורים רעים, שהם בחינת קנה דספרא אחרא, כנגד: קנה חכמה קנה בינה דקדושה - על-ידיה תנצל מבחינת חמין, שהיא ספרא רמוחא, בראיתא: מחמנת, תפון ספרא רמוחא. **ותאמין**, כי כל מצותא ומריבה, שיש בין הצדיקים השלמים, אין זה אלא כרי שגורשו סטרין אחרנין, וזה פרוש (ספרי ט): און שמעת תוכחת חיים בקרב חכמים תלין - לשון חלונה ומריבה; כשאתה שומע מריבות שבין הצדיקים, תרע, שזה משמעין אותך תוכחה על שפגמת בבפי מחד, שעל זה נאמר (ספרי ט): כל באיה לא ישוכן ולא ישנו אדחות חיים; שאתה דבוק בספרא

(ספרי ט): כל מצותך אמנה; והקדוש ברוך הוא הוא אחרות פשוט עם המצוות, וכשמעשה הקדוש ברוך הוא בתקונו ובסדרו, או הקדוש ברוך הוא משמח בהם ומתענג בהם, כמו שכתוב (ספרי ט): ישמח ה' במעשיו, כמו בעל-מלאכה, שעושה איהו כלי, והבלי הוא יפה - או הוא מתענג בה; והשמחה של הקדוש ברוך הוא היא מלבשת בהמצוות, כי הם אחרות, ומי שעושה המצוה בשמחה מהמצוה בעצמה, נמצא, כשנבגם בהשמחה שבמצוה, הוא נבגם בשמחת הקדוש ברוך הוא, שמשמח במעשיו, וזה בחינת (ספרי ט): ישמח ישראל בעשיו. נמצא, כשיש איהו צער ודין בעולם, שנה, נפש - או גוראי נגרע משמחת הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב (מראשית ט): ויתעצב אל לבו; וכמו שאמרו (ספרי ט): שכינה מה אומרת קלני מראשי וכו', וזה שנבגם בתוך השמחה יכול גוראי לרע לפי ענין השמחה, אם הוא קרם גורדין, אם הוא לאחר גורדין. גם יכול לרע על איהו חלק מהקומה נגור הדין, כי יודע לפי קומת המצוות: אם אין יכול לעשות בשמחה ראשי המצוות, הינו מצוות החלויים בראש, ירע שהדין נגור על ראשי עולם, שנה, נפש, וכן בשאר קומת המצוות. וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבליא ועין ביה טו) בשבת: זכרונו מאחר בשבת, הינו שמחת ותענג עולם הבא, שהוא בחינת שבת, ירגיש בששח ימי המעשה, שהן בחינת מעשה המצוות, שבהם נכראו עולם, שנה, נפש. וזהו: (יחזקאל ט) כיזמו תמן שכרו - שיהא שכרו מהמצוות בעצמן, ולא תכא עליו השמש - שלא יעשה המצוות בשכר עולם הבא, שהיא אחר ביאת שמשו, אחר מותו:

ועקב השמחה הוא בלב, כמו שכתוב (תהלים ט): נתח שמחה כלכי, ואי אפשר ללב לשמח אלא עד שיסיר עקמיותו שבלבו, שיהא לו ישרות לב, ואז יבנה לשמחה, כמו שכתוב (ספרי ט): ולישרי לב שמחה. ועקמיותו שבלב מפשיטין על-ידי רעמים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ט): לא נכראו רעמים אלא לפשט עקמיותו שבלב. ורעמים הוא בחינת קול, שארם מוציא בכת בתפלתו, ומזה נעשה רעמים, כי איתא בזהר (פסוק דף י"ג): בר קלא נפיק ואערא בעבי מברא, אשתמע קלא לבריתא, ודא אנון רעמים. ועקר הרעמים הם מגבורות, כמו שכתוב (אבות ט): ורעם גבורתו מי יחבונן; ובשביל זה אנו מברכין: שבחו וגבורתו וכו'. והגבורות הם בחינת כח הגבורה, שארם מוציא את הקול בכח גדול, והקול הזה פוגע בעבי מברא, הינו בחינת מחין, שמשם יורדין טפין טפין, כמו שכתוב בזהר (פסוק דף י"ג): באר מים חיים ונזלים מן לבנון, מן לבונא רמחא. וכשפוגע בעבי מברא, או אשתמע קלא לבריתא, הינו בחינת רעמים. וזהו (תהלים ט): קול ועמד בגלגל, הינו בגלגלתא רמחא; כד אערא בגלגלתא רמחא, נעשה מהקול רעמים, ונשמע לבריתא. וזה (ספרי ט): פי ידבר חכמות, הינו הרבור היוצא מפי פוגע בחכמה, הינו בגלגלתא רמחא, ועל-ידיה: והגות לבי וכו', הינו שנתעורר על-ידיה הרעם, נתעורר הלב, כמו שאמרו: קול

ותרגומו ואשצי יתהון. תלתא יומא ולילותא רא בחינת
 מצוות, שיש בהם משכלות ומקבלות וחקות, וכתוב בהם (יהושע
 א): והגית בו יומם ולילה. איהו בוקיפו ואנן בשפולי זה
 בחינת: ישמח ה' במעשיו, ישמח ישראל בעשיו. כמחם
 קומקומא דמיא רא מחא, כמו שכתוב (סדרה ש"ח טו): ונולדים
 מן לבנון. מסנא שתין פרסי רא בחינת גבורות, ששים גבורים,
 ורעם גבורותיו. וכי שדי פרשא גירא פרשא רא בחינת חסר,
 שהוא מוציא לאור תעלומות, ודברים המצמצמין הוא מפרש
 אותם. גירא רא (תהלים ס"ח): שלח חצוד ותהמם; רא בחינת: שב
 לימיני וכו'. קרמה לה איהי רא בחינת יראה שהיא קרם,
 שהיראה היא קורמת, כמו שכתוב (ס"א): ראשית חכמה וכו'.
 שרבה בר בר חנה ספר, שהלך בלבד במרת היראה, וראה
 גלל בת היראה, עד שכול להבין על-ידיה בין קרם גורדון
 לאחר גורדון. והיו: בין שיצא וכו'. והרר מפרש איד: יכול
 להבין, הינו על-ידי המצוות, שהם בחינת תלתא יומא וכו', יכול
 להבין, ודוקא בשעושוין אותן בשמחה, ועל-ידי שמחת המצוות
 יכול להבין, כי הקדוש-ברוך-הוא משמח במעשיו, והשמחה היא
 מלפשת במצוות בנ"ל, ואנחנו משמחין למשה בס"פ בהקדוש-
 ברוך-הוא, כמו שכתוב: ישמח ישראל בעשיו, ואין רצוננו בשום
 שבה, אפלו שבר עולם הבא בנ"ל. וזה: איהו בוקיפו ואנן בשפולי
 לפי שמחתו בן שמחתנו, ועל-ידיה אנחנו יכולין להבין, והרר
 מפרש איד להשיג בחינת שמחה על-ידי בחינת רעם. וזהו: כי
 אחא רב רימי אמר: כמחם קומקומא דמיא וכו', הינו בחינת:
 קול רעמד בגלגל. שתין זה בחינת גבורות, הפוגעין בגלגלתא,
 ונעשה ממנו רעמים ואשתמע קלא, זה בחינת: הקול מעורר
 הבונה, בחינת: לא נכראו רעמים וכו'. והרר אמר, שעקר
 התגברות הגבורות אינו אלא על-ידי חסרים, וערד לאבאלא

שמאלא בימינא בנ"ל, ואף-על-פי-כן ערד לאקרמא את היראה,
 כי בעל-אברה מחויר על אברתו. (כמו שאמרו רבותינו זכרונם
 לברכה קדושין ב: רבו של איש לחוד אחר אשה. משל לארם,
 שאברה לו אברה וכו'. פרוש, כי אברה הוא בחינת איש, ויראה
 היא בחינת אשה, בידוע, ועל-כן ערד להקרים את היראה, כי
 אז תבוא אליו האהבה ממילא, כי האהבה הולכת ומחזרת אחר
 היראה תמיר, כי בעל-אברה מחויר אחר אברתו בנ"ל, כך
 שמעתי מפיו הקדוש בפרוש). וזהו בחינת: וכי שדיא פרשא
 גירא וכו'.

ואמר רב אשי: האי גילדנא ד'מא וכו'. גילדנא הוא
 בחינת שם אנג"א, שהוא בחינת גבורות, כי הוא
 ראשית-תבות: אתה גבור לעולם אדני, כמובא, כי גילדנא הוא
 אותיות אנ"ל ושם אדני" בשלמות, הינו שם אנג"א בנ"ל:

וזה פרוש: פחצרות וקול שופר וכו', הינו על-ידי
 בחינת קול רנפק, בנ"ל, על-ידיה: ירעם
 היים וכו' נעשה בחינת רעמים, בחינת: קול רעמד
 בגלגל

בספרא רמותא, בחינת חמין, בחינת יר גבריאל וכו'. ותרע,
 שנגען קנה הינו חכמות חיצוניות נעוצים בים חכמתו, וביראי
 אם לא היה נפגם מחד, לא היה נשמע לך מריכות שבין
 הצדיקים, ואין המריכה אלא בשבילך, ברי שתשוב ממנות לחיים,
 מחמין למצה, מחי"ת לה"א, ותשוב מיראה רעה, מקול פגום,
 מתקמה פגומה ליראה טובה, לקול טוב, לחכמה טובה. ובשחשמר
 את מחד מבחינת חמין, שלא יהיה אטום, אזי יפגע קולך
 בגלגלתא, ויתעבר רעם, ויתפשט עקמימיות שבלבך, ואז תזכה
 לשמחה, כמו שכתוב: ולישרי-לב שמחה. וזה פרוש (תהלים טו):
 אענך בסתר רעם, אכתוד על מי מריכה סלה. מי מריכה זה
 בחינת מצה, בחינת מחין, על-ידיה נעשה רעמים:

ה ותרע, שערד לשמח הגבורות בחסדים, שמאלא בימינא,
 כמו שכתוב (תהלים ט): בגבורות ישע ימינו. כי עקר
 התגלות על-ידי החסדים, כמו שכתוב (ס"ז): שב לימיני. וכן
 ערד לשמח האהבה עם היראה, ברי שיתעבר רעמים. וזה:
 מספרא רימינא מחא חורא בכספא (מקו ע). וזה (ספ"ח ט): וישב
 היים, הינו ים החכמה, לפנות בקר רא בקר ראברהם, בחינת:
 אברהם אהבי (שעה טו); לאיתנו רא גבורות, הינו בחינת: קול
 רעמד בגלגל. וזהו (סדרה ש"ח ח): מים רכים לא יוכלו לכבות את
 האהבה; כי עקר התגברות על-ידי האהבה, כמו שכתוב: שב
 לימיני וכו'. וזהו פרוש (תהלים טו): אל הכבוד. אל רא חסר; בכור
 רא חכמה, כמו שכתוב (מש"ל ט): בכור, חכמים יתחלו; הרעים
 רא בחינת רעמים, הינו הגבורות בחינת רעמים ערד לשמח
 עמהם אהבה, ברי שיפגעו בכבוד בבחינת חכמה, שיתעבר מהם
 רעמים ותחבר על אויבך, כמו שכתוב: שב לימיני וכו'.

וזה פרוש: אמר רבה בר בר
 חנא: זמנא חדא הוה
 אזלינן בספינתא, וסנאי
 ספינתא בין שיצא לשיצא
 דברוא תלתא יומא ותלתא
 לילותא, איהו בוקיפו ואנן
 בשפולי. וכי תימא לא מסגי
 ספינתא טובא, כי אתא רב
 דימי אמר: כמחם קומקומא
 דמיא מסגי שתין פרסי, ושדי

**פרשא גירא וקדמא לה איהי. ואמר רב אשי: ההוא
 גילדנא ד'מא הוה, דאית לה תרי שיצא:**

ספינתא לשון חשיכות, רא בחינת גבורה יראה, כמו שכתוב
 (שעה טו): יראה ה' היא אוצרו; שהיא עקר החשיכות.
 שיצא לשון צרה, כמו שכתוב (ספ"ח טו): ואבלה אותם ברגע;

בגלגל תבל וישבי בה - דא בחינת לבא וערקין דילה, כמו שאמרו: לא נבראו רעמים וכו'; כי תבל אותיות תי"ו לב: תו לשון רשימה, כמו שכתוב (ויקרא ט): והחיות תו - שגששם הקול בלב, כמו שאמרו: לא נבראו רעמים וכו'; ועל-ידיה: נהרות ימחאו כף - בחינת שמחה בג"ל, ולשירי לב שמחה: ועל-ידי השמחה: יחד הרים ורגננו. הנה לשון חפלה, כמו שכתוב (מלכים א ח): לשמע אל הנה וכו'; הרים בחינת צדיקים, הינו על-ידי שמחת הלב יכולין להתפלל ולהלביש את תפלתן במאמר, כשיבינו כי נגדו הדין. וזה פרוש יחד - שמלבישים תפלתם בספורים יחד:

ו לשון רכנו וזרנו לברכה

ויאמר יי אל משה קרא את יהושע וכו' (דברים לא)

א כי צריך כל אדם למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד המקום, כי מי שרודף אחר הכבוד אינו זוכה לכבוד אלקים, אלא לכבוד של מלכים, שנאמר בו (משל טז): כבוד מלכים חקר דבר; והכל חוקרים אחריו ושואלים: מי הוא זה ואיזהו שתולקים לו כבוד הזה. ותולקים עליו, שאומרים שאינו ראוי לכבוד הזה. אכל מי שבורח מן הכבוד, שממעט בכבוד עצמו ומרבה בכבוד המקום - אזי הוא זוכה לכבוד אלהי, ואז אין בני-אדם חוקרים על כבודו, אם הוא ראוי אם לאו, ועליו נאמר (עז): כבוד אלהים הסתר דבר; כי אסור לתקד על הכבוד הזה:

כ ואי אפשר לזכות לכבוד הזה אלא על-ידי תשובה ועקר התשובה - כשישמעו ביוזו ידם וישחקו, כי לית כבוד בלא כ"ף, והכ"ף הוא כתר, בחינת אהיה, בחינת תשובה. כי אהיה דא אגא זמין למהו, הינו קדם התשובה ערין אין לו הויה, כאלו ערין לא תהוה בעולם, כי טוב לו שלא נברא משנברא, וכשכא לטהר את עצמו ולעשות תשובה, אז הוא בבחינת אהיה, הינו שיהיה לו הויה בעולם, הינו אגא זמין למהו. וזה בחינת כתר, כי כתר לשון המתנה, בחינת תשובה, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (נבא לת טז): תבא לטהר מסייעין לו. משל לאחר, שבא לקנות אפרסמון. אומרים לו: המתן וכו'. וזה בחינת כתר, כמו שכתוב (איוב ט): כתר לי ועיד ואחר; אבל קדם התשובה אזי בחינת אהיה בהסתרת פנים ממנו, כי ערין לא הכין את עצמו למהו בעולם, והסתרת פני אהיה גימטריא דם*, הינו

* פרוש, כי אחר שם אהיה הוא גימטריא דם, כמובא. היט בשבתיבין השם באחרים, דהינו א אה אהי אהיה, שחודרין בכל פעם לאחור, הוא גימטריא דם. וזהו בחינת החזרת והסתרת פני אהיה שעולה דם:

מן השומעים חרפתם ואינם משיבים, ולא ירקרק על כיון כבודו; וכשמקנים רם לה, אז הקדוש-ברוך-הוא מפיל לו חללים, כמו שכתוב (תהלים לו): רום לה; והתחולל לו, והוא גפיל לך חללים (כמו שדשו רבותיו וזרום לברכה, נתי ו), הינו: ולכי תלל בקרבי (תהלים עז), הינו על-ידיה נחמטת הרם שבחלל השמאלי, וזה בחינת זביתת היצר הרע, ועל-ידיה זוכה לכבוד אלקי, כמו שכתוב (שם ט): זבית תורה וכברני; ודרשו חכמינו ו"ל (סנהדרין כז): על זביתת היצר הרע:

ג וצריך לאחו חמיר במדת התשובה, כי מי יאמר זביתי לבי, טהרתי מחטאתי (סל ט); כי בשעה שאדם אומר:

טהרתי, עויתי, פשעתי - אפלו זה אי אפשר לומר בבר-לבב, בלי פניה. (וזהו: מי יאמר זביתי לבי, טהרתי מחטאתי; הינו מי יוכל לומר שלכו יך וטהור מפניות, אפלו בשעה שאומר: טהרתי וכו'. וזהו: מי יאמר וכו' טהרתי מחטאתי; הינו שיהיה טהור מן ה"טהרתי, עויתי, פשעתי" שאמר, כי גם אז אינו יך וטהור בלי פניות בג"ל). ומצא, שצריך לעשות תשובה על התשובה הראשונה, הינו על ה"טהרתי, עויתי, פשעתי" שאמר, כי עליו נאמר (ישעיה עב): בשפתיו כבודני; כי על-ידי תשובה זוכה לכבוד ה'; ולכו חקק ממני. ואפלו אם ירע אדם בעצמו שעשה תשובה שלמה, אף-על-פי-כן צריך לעשות תשובה על תשובה הראשונה, כי מתחלה, כשעשה תשובה, עשה לפי השגתו, ואחר-כך בוראי כשעושה תשובה, בוראי הוא מכיר ומשיג יותר את השם יחברך. ומצא, לפי השגתו שמושיג עכשו, בוראי השגתו הראשונה הוא בבחינת גשמייות, ומצא שצריך לעשות תשובה על השגתו הראשונה, על שהתגשם את רוממות אלקותו. וזה בחינת עולם הבא, שיהיה פלו שבת, הינו פלו תשובה, כמו שכתוב (דברים לו): ושבת ער ה' אלקיך; כי עקר עולם הבא הוא השגת אלקותו, כמו שכתוב (דברים לו): וירעו אותי למקבלים ועד גרולם. ומצא, בכל עת שמישיגו השגה יתרה, אזי יעשו תשובה על ההשגה הראשונה.

וזה שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (שם סנהדרין): כל הזובח את יצרו - הינו בחינת תשובה, בחינת: ולכי תלל בקרבי, בחינת רם לה; בחינת אק"ה, בחינת כתר, בחינת כבוד, בג"ל, ומתנורה עליו - הינו שמתנודה על זביתת יצרו, הינו שעושה תשובה על תשובתו והשגתו הראשונה, כאלו כפרו להקדוש-ברוך-הוא בשני עולמות. כי תשובה הראשונה - בחינת כבוד עולמי-הנה, ואחר התשובה, שזוכה להשגה יתרה ומכיר ביותר את רוממות אלקותו ועושה תשובה על תשובתו - זאת התשובה הוא בחינת כבוד עולם הבא. וזה שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (ספסס לו): אור יקרות וקפאון (סנהדרין ד) - אור שהוא יקר בעולם הזה יהיה קפוי וקל לעולם הבא. ומצא, בעולם הבא, כשיזכו להשגה יתרה באלקותו, בוראי יתחרטו ויעשו תשובה על השגת עולם הזה, כי השגת עולם הזה בבחינת גשם נגד השגת עולם הבא, וזה כאלו כפרו להקדוש-ברוך-הוא בשני עולמות, כי הוביתת היצר היא תשובה

עליו ביונות ושפיכות-דמים, כי זה בחינת הסתרת והחזרת פני אק"ה, גימטריא דם. ותקון לה - שיהפך דם לדם, שיהיה

השובה הראשונה, הוא בתינת כבוד עולם הזה, ותדויו על יביתח הצד, הינו תשובה שנית, היא בתינת כבוד עולם הבא, שהכבוד הראשון נעשה קפוי וקל נגד הכבוד השני.

וזה שאמר הקדוש ברוך הוא (תהלים ט): אלה עשית והתרחשתי דמית היות אהיה כמוך; כי האדם על ידי שמחריש, נעשה בתינת אקו"ה כג"ל, אבל הקדוש ברוך הוא, מה שמחריש לאדם, אין זה בשביל אקו"ה, חס ושלום, כי זה אין שדך אצל הקדוש ברוך הוא, אין זה אלא כדי שיקבלו ענשם בעולם הבא, שאז מסדרין לעיניו עוונותיו, ויזכית אותו על פניו, וזה: אוכתיך ואערכה לעיניך:

וזה נעשה יחוד בין חמה ללבנה, שהשמש מאיר ללבנה, ונעשה יחוד בין משה ויהושע, כי פני משה כפני חמה (כ"ב ע"ה), ורא נקדה העליונה, בתינת כפא, בתינת משה, כמו שכתוב (תהלים ט): וכסאו כשמש נגדי, בתינת: ומפעל לרקיע רמות כפא; והנקדה התחתונה היא יהושע, בתינת לבנה, בתינת: ותחת רגליו כמעשה לבנת - רא לבנה, והוא"ו שבחוף האלף הוא הרקיע, הוא בתינת האהל, כמו שכתוב (סמות ט): ויהושע בן נון לא ימש מתוך האהל, ואהל הוא רקיע, כמו שכתוב (ישעיה ט): וימתחם באהל לשבת, וכתוב (תהלים ט): נוסה שמים כיריעה, וזה (סמות ט): יריעות האהל, וכפא העליון, הינו נקדה העליונה, נחלקת לשלש ספין, כי תשובה צריך להיות בשלש חנאים, כמו שכתוב (ישעיה ט): פן יראה כעניו, ובאזויו ישמע, ולבבו יבין ושב. ואלו השלש בתינות הם נקדת סג"ל, וסגול רא חמה (תקנים בתקנה דף ט), הינו: פני משה כפני חמה:

ר ובשדווצה אדם ללך ברכי התשובה, צריך להיות בקי בהלכה, וצריך להיות לו שני בקיאות, הינו בקי ברצוא, בקי בשוב, כמו שכתוב: וקאה מאן דעל ונפק (ויהי יס"ה ר"ה ראש חב), וזה בתינת (תהלים ט): אם אפס שמים שם אמה - בתינת על, בתינת בקי ברצוא; ואציעה שאול הנך - בתינת ונפק, בתינת בקי בשוב. וזה (סמות ט): אני לדודי ודודי לי. אני לדודי - זה בתינת על, ודודי לי - זה בתינת ונפק. [וזה סוד בנות אלול], וזה עקר כבודו. וזה (ישעיה ט): וכבדתו מעשות דרכיך. ודרכיך - לשון רבים, הינו על ונפק, וכשש לו אלו השני בקיאות הנ"ל, אזי הוא הולך ברכי התשובה וזוכה לכבוד ה', כמו שכתוב: וכבדתו מעשות דרכיך; הינו שזוכה לכתר, כי לית כבוד בלא כתר, ואז ימין ה' פשוטה לקבל תשובתו. [וזה סוד בנות אלול]:

ו וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה: זמנא תרא חנה אולינן במדברא, וחיונן הני אזווי דשמיטן נרפיהו משמניהו, וקא נגד נחלי דמשחא סתותיהו. ואמינא להו: אית לי מניכו חלקא לעלמא דאתי. תרא דליא לי אמסא, וחרא דליא לי נרפא. כי אתאי לקמה דרבי אלעזר, אמר לי: עתידין ישראל לתן עליהם את הדין:

ה ועל ידי הדמימה והשתקה נעשה בתינת חיריק, כמבואר בתקונים (בתקנה דף ט): ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר (סמות ט) - דא חיריק. וזה בתינת (ישעיה ט): והארץ הרם רגלי - הרם זה בתינת דמימה. וזה בתינת נקדה התחתונה של חמונת א. ונקדה העליונה שעל האלף זה בתינת כתר, בתינת (יחזקאל א): ומפעל לרקיע אשר על ראשם אבן ספיר דמות כפא, דמתכסיא לעלא מוא"ו שבאל"ף, דמתקריא רקיע (שם בתקונים). והנקדה היא כפא דמתכסיא, כמו שאמרנו (ענין ג): במפלא ממך אל תרש, ובמכסה ממך אל תחקר. וזה בתינת: כבוד אלקים הסתר דבר, בתינת כתר. והוא"ו שבחוף האלף הוא רקיע, שמים, אש ומים, בתינת הבושה, שצשתנה פניו לכמה גונין. וזה בתינת רקיע, כלליות הגונין, ונעשה על ידי זה אדם לשבת על הכפא, כמו שכתוב (שם ביהקאל): ודמות כמראה אדם עליו מלמעלה; כי לית אדם בלא אל"ף (שם). וזה אותיות אדם אל"ף דם, הינו על ידי דם לה נעשה אל"ף, ונעשה אדם לשבת על הכפא, כי הוא"ו שבחוף האלף הוא רקיע, כלליות הגונין, הינו הבושה כג"ל, והנקדה התחתונה היא השתיקה והדמימה, כמו שכתוב: והארץ הרם רגלי; וזה בתינת חיריק, בתינת: ותחת רגליו; והנקדה העליונה הוא כפא דמתכסיא,

שהלך לחקר במרה הטובה של עגוה, שאדם משים עצמו כמדבר לדוש, שהכל רשין עליו. וראה חכמים, וזה בתינת אזווי, כמו שאמרנו חכמינו זכרונם לברכה (בבב"ט): הרואה און בתלום, יצפה לחכמה. דשמיטן נרפיהו - פרש רש"י: נוצות. זה בתינת מחלקת וביונות, כמו שכתוב (בבב"ט): כי יצו אנשים; הינו שאין משגיתין על מחלקת וביונות שמכזין אותן, ושומעין תרפתן ואינם משיבים, ועל שם השתיקה נקראים חכמים, כי סג לחכמה - שתיקה (אבות טז ט).

שאוותין

והוא ענין שאמרו חכמינו זכרונם לברכה, שקדם בניסת ישראל לארץ והיה להם שלש מצוות: להכריח ודעו של עמלק ולכנות להם בית הבחירה ולמנוח מלך. להכריח ודעו של עמלק היא בחינת יהושע, נקדה התחנות, כי עקר מתיבת עמלק חלוי ביהושע, כמו שכתוב (שמות י'): צא הלחם בעמלק, וכמבאר בזהר (כסלה דף סה:) הענין; ולכנות בית הבחירה הוא בחינת משה, נקדה העליונה, כי מי שיש בו רעה, כאלו נבנה בית הבחירה ביימי, ומשה הוא בחינת הדעת; ולמנוח מלך הוא בחינת רגיע, הוא"ו שבחוד האל"ף, כמו שכתוב: ורדך כוכב מעקב, שקאי על שיקום מלך מעקב, ורדך כוכב הוא בחינת רגיע, שיש בו כוכבים ומלוח, והינו מעקב, כי יעקב איש חם יושב אהלים, בחינת רגיע, כמו שכתוב: וימתחם פאהל, כמבאר בזהר, שיעקב הוא בחינת וא"ו, כי שלש מצוות אלו הם בחינת תשובה, והבן: (מן "הכלל" עד כאן כפול לעיל בשני לשון קצת).

שד לעיל וזה סוד פנוח אלו, שמעתי קצת כטפה מן הים. עין שם בפנוח של אלו, מבאר שם, שכלל פנוח אלו הוא "הגוחן בים רדך" - שצריך להאיר בחינת רדך בים וכו'. וזה הדרדך הוא בחינת שמי פעמים השם "ב"ק, כי שמי פעמים "ב"ק עולה רדך. וזה נמשך מבחינת שני שמות, שהם קס"א ס"ג, כי אלו שני שמות קס"א ס"ג הם עולים בגימטריא שמי פעמים "ב"ק, שהוא בגימטריא רדך, כנ"ל. וצריך לכוון שם קס"א כסגול ושם ס"ג בחידיק. וסגול וקס"א וחידיק רס"ג הם עולים ח"י, כי שם קס"א הוא שם אק"ק במלואו כזה: אל"ף קי"ו י"ד קי", שהם יו"ד אותיות, וכל אחת נקודה כסגול, וסגול הוא שלש נקודות, ועל"כ הוא עולה שלשים. ועל"כ יו"ד פעמים סגול עולה שצ"ו, וס"ג הם יו"ד אותיות של מלוי הוי"ה, יו"ד קי"ו ואי"ו קי", וכל אחת נקודה בחידיק, עולה כ', ושניהם, חידיק רס"ג וסגול וקס"א, עולים יחד תצ"ו, בגימטריא פשוטה. ואז, על"כ כל בחינות הנ"ל, הימין פשוטה לקבל תשובתו, כי ימין כמלואו עולה רדך עם השלש אותיות, שהוא שמי פעמים "ב"ק וכו', עין שם. כל זה מבאר מחוד פנוח אלו: ועתה בוא וראא והבן איד כל הפנוח הנ"ל מרמזים ונעלמים כרדך ונפלא ונרא מאד בחוד החודה הנ"ל. כי מבאר שם, שמי שרוצה לעשות תשובה, צריך שהיה לו שני בקיאות, הינו בקי ברצוא, בקי בשוכ, שהוא בחינת עיל ונפק, בחינת: אם אסק שמים שם אהה; שהוא בחינת בקי ברצוא, ואציעה שאול הנך, שהוא בחינת בקי בשוכ וכו', כמבאר לעיל, עין שם.

והפרוש הפשוט הוא, שמי שרוצה לילך בדרך התשובה, צריך לחנך מחניו, שיחזק עצמו בדרך ה' חמיר, בין בעליה בין בירידה, שהם בחינת: אם אסק שמים ואציעה שאול וכו'; הינו בין שזכה לאיזה עליה, לאיזה מדרגה גולה, אף על"כ אל תעמר שם, ולא יסתפק עצמו כזה, רק צריך שיהיה בקי כזה מאד לידע ולהאמין שהוא צריך ללכת יותר ויותר וכו', שגוה בחינת בקי ברצוא, בבחינת עיל, שהוא בחינת: אם אסק שמים שם אהה. וכן להפך, שאפלו אם יפל, חם ושלום, למקום שיפל, אפלו

שאוהיו עצמן כבחינת (הים) ופעמיר את החכמה. וזה הכתר שמנה עבית, הינו כשכיל זה שהוא בחינת כני, געשה מהשתיקה כנ"ל. וזה סג לחכמה שתיקה כנ"ל:

עונותם, כמו שכתוב (שם): וישמן ישרון (בחינת השמן לב כו', ואזניו כו', פן יראה כו', שהתשובה צריך להיות כשלשה תנאים אלו). ונגדי נחלי דמשחא מתחתיהו - הינו על"כ השתיקה וזכין לכוזר אלקי, שהוא בחינת שמן, כמו שכתוב (תהלים סה): אהבה צדק ומשנה רשע על"כ משחך; וזה בחינת (שם סה): מלך הכבוד. ואמינא להו אית לי מניכו חלקא לעלמא דאתי חדא דליא לי אממא - זה בחינת: והארץ הרם רגלי, בחינת נקדה התחנות כנ"ל. וחדא דליא לי כנף - זה בחינת כפא, כמו שכתוב (ישעיהו ל): ולא יכנף עוד מורדך, זה בחינת נקדה העליונה, הינו שהראו לרכה כר כר חנה, שגם הוא זכה לאלו הבחינות. אמר רבי אלעזר: עתידין ישראל לתן עליהם את הדין, כי ישראל נקראים ארם, וקרא בירד הוא וישראל כלא חר, וישראל, שהם בחינת ארם, ישבו על הכפא, כמו שכתוב: ועל הכפא רמות כמראה ארם; וישראל יתנו רין לכל באי עולם, הינו הם ישפטו בעצמן כל הדינים:

ו זה פרוש (תהלים סו): ירבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו - זה בחינת חידיק, נקדה התחנות של אל"ף, שהוא בחינת: ותחת רגליו, בחינת: והארץ הרם רגלי. יבחר לנו את נחלתנו - זה בחינת משה, בחינת נקדה העליונה של האל"ף, בחינת: וממעל לרגיע דמות כפא, וכסאו בשמש, פני משה כפני חמה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (בבבא סו): רבי שמעון אומר: נחלה - זו שילה; שילה - רא משה (וזה כמאמר סה: ומהחוק סא). את גאון יעקב - זה בחינת וא"ו שבחוד אל"ף, בחינת אהל, בחינת אור, שמשנה מאד ליהושע, כמו שכתוב (בבבא סו): ויעקב איש חם יושב אהלים:

וזה בחינת (סנדרין כ) שלשה רברים שנצטוו ישראל, שיכלו ודעו של עמלק, זה בחינת: ירבר עמים תחתינו; ולמנוח להם מלך, זה בחינת: גאון יעקב, בחינת (בבבא סו): רדך כוכב מעקב, בחינת מלך; ולכנות להם בית הבחירה, זה בחינת משה, בחינת רעה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבבא סו): מי שיש בו רעה, כאלו נבנה בית הבחירה ביימי, וזה בחינת: יבחר לנו את נחלתנו: (מסין ר' עד כאן - לשון דבט וזכרנו לברכה)

וזה פרוש: ויאמר ה' אל משה קרא את יהושע. משה הוא נקדה העליונה, ויהושע הוא נקדה התחנות. והתיצבו באהל - זה בחינת הרגיע, בחינת הוא"ו שבחוד האל"ף. ואצוננו - כי משה היה צריך אז למסור הכל ליהושע, ואין שלטון ביום המות (תהלים ט), כי בשעת הסתלקות החידיק אין לו שליטה וכן להאיר ליהושע, על"כ ריק: ואצוננו - אני בעצמי, כי תורה הממשלה לתקדוש ברוך הוא:

ובלל כל הענין כלול בחינת אל"ף, שהוא נקדה העליונה, ונקדה התחנות ווא"ו, ורוק מאד.

שני הבקיאות הנ"ל (כי זה אינו מכאור פשוט בהתורה הנ"ל, רק על-פי פנות הנ"ל מוכן יאחז למשגל), וזהו בעצמו בחינת חשוכה על חשוכה שכתב שם, כי זכיתת היצר הרע, שהוא בחינת רם לה, שהוא בחינת חשוכה הראשונה, שהוא בחינת כבוד עולם הזה, זה בחינת נקדה התחתונה, שנגעשית מבחינת הרמיקה והשחיקה, מבחינת רם לה, וכל זה הוא בחינת חדיק דס"ג וכו', שהוא בחינת כפי בשוכ בנ"ל. וחשוכה השנייה, שעושה על חשוכתו הראשונה, שהוא בחינת כבוד העולם הבא, בחינת כבוד אלקים הסתר דכר; זה בחינת נקדה העליונה, בחינת כתר, שהוא בחינת משה, בחינת סגול וכו'. והבן הדברים היטב, איד כל הדברים, הנאמרים שם בהתורה הנ"ל, נקשרים ונקבלים אחר-כך ביחד בקשר נפלא ונורא, והמשבילים יבינו קצת:

ועקבך דהרר - שעל-ידי שהארם, בשהוא במדרגה התחתונה מאד, ואף-על-פי-כן הוא מתחזק עצמו ומאמין שגם שם יש לו חקנה עדיו, כי גם שם נמצא השם יתברך, בחינת: ואציעה שאל הנך; אזי ממשיך על עצמו הקדשה משם הקדוש הויה במלוי ס"ג, שהוא מתחזק את כל הנסוגים אחרו מקדשחו להחזיקם לכל יפלו לנמר, חס ושלום. וזה בחינת כפי בשוכ - שזה הבקיאות הוא בחינת שם יב"ק הקדוש, בחינת שם ס"ג. וכן בשארם זוכה לבוא לאיזה מדרגה בקדשה העליונה, ואף-על-פי-כן אינו עומד שם, והוא מתחזק ומתגבר לעלות יותר ויותר - אזי ממשיך הקדשה על עצמו משם הקדוש אפי"ק במלוי קס"א, שהוא בחינת כפי ברצוא. כי הארם, כפי תנועותיו וכפי התחזקותו בעבודתו יתברך, בן גורם ליחד השמות למעלה, ומקשיך על עצמו הקדשה משם, והבן היטב:

והנה מכאור לעיל, שעל-ידי הרמיקה והשחיקה, ששוחקין לחברו בשמבין אותו, על-ידי-זה זוכה לחשוכה, שהיא בחינת פתר בנ"ל, ענין שם, כי סג לחכמה שתיקה בנ"ל, כי צדיבין לזהר מאד לדון את כל אדם לכף זכות, ואפלו החולקים עליו ומבזין אותו, צריך לדונם לכף זכות ולשתק להם, ועל-ידי-זה נעשה בחינת פתר, כמובא במדרש (ויסא כ"ט): משל לאחד, שמצא את חברו שהוא עושה פתר. אמר לו: בשביל מי אמר לו: בשביל המלך. אמר לו: בין שהוא לצדך המלך, כל אבן טוב שחמצא תקבענו בו. כך כל אחד מישראל הוא בחינת פתר להשם יתברך, וצריך להבנים בו כל מין אבנים טובות שאפשר למצוא, דהינו שצדיבין להשתדל לחפש ולבקש אחר כל צד זכות ודבר טוב שאפשר למצוא בישראל, ולדון את הכל לכף זכות, כי הם בחינת פתר להשם יתברך בנ"ל, וכמו שאמרנו רבותינו זרונים לברכה: הוי דן את כל אדם לכף זכות. נמצא, שעל-ידי שדנים את הכל לכף זכות, שעל-ידי זה שוחקין לו בשמבנה אותו, כי מוצאים בו זכות, שאינו תיב בל-כך כמה שמבנה אותו, כי לפי דעתו וסברתו נרמה לו שראוי לו לבנות אותו וכו', על-ידי-זה נעשה בחינת פתר, הינו בנ"ל, שעל-ידי הרמיקה והשחיקה נעשה בחינת פתר בנ"ל, והבן:

ואלה

בשאלו החחיות, גם-כן אל יתיאש עצמו לעולם, וחמיר יחפש ויבקש את השם יתברך, ויחזק עצמו בכל מקום שהוא בכל מה שיזכר, כי גם בשאלו החחיות נמצא השם יתברך, וגם שם יכולין לדבק את עצמו אליו יתברך. וזהו בחינת: ואציעה שאל הנך; וזה בחינת כפי בשוכ, כי אי אפשר לילך בדרך החשוכה, כי אם בשפקי שני הבקיאות האלו. ורקעק רבנו זכרוננו לברכה, וקרא ענין זה בלשון כפי, כי הוא בקיאות גדול מאד מאד, שזוכה לדע לנגע עצמו ולטריח בעבודת השם תמיד ולצפות בכל עת להגיע למדרגה גבוה יותר, ואף-על-פי-כן אל יפלו משום דבר, ואפלו אם יהיה איד שיהיה, חס ושלום, אף-על-פי-כן אל יפלו בראתו כלל, ויקים ואציעה שאל הנך, בנ"ל: ועל-פי סוד נעלם בזה סוד פגות אלול הנ"ל. כי כפי הוא בחינת שם יב"ק הנ"ל, שהוא אותיות כפי, וזה שזוכה לשני הבקיאות הנ"ל, שהם שתי פעמים כפי, דהינו כפי ברצוא כפי בשוכ, על-ידי-זה זוכה לדרך החשוכה, כי שתי פעמים כפי, שהם בחינת שתי פעמים יב"ק הנ"ל, עולה בגימטריא דרך בנ"ל. כי על-פי הפגות נעשה זה הדרך מבחינת סגול דקס"א וחדיק דס"ג, שהם בגימטריא שתי פעמים יב"ק בנ"ל. וזה בעצמו סוד בחינת שני הבקיאות הנ"ל, כי כפי ברצוא, שהוא בחינת: אסק שמים, זה בחינת סגול דקס"א, כי אסק אותיות קס"א; וכפי בשוכ, שהוא בחינת: ואציעה שאל הנך, זה בחינת חדיק דס"ג, מלשון: אל תסג גבול עולם, שהוא בחינת שמיסג גבולו ומחזירו לאחוריו, שזה בחינת ירידה, שהארם גופל, חס ושלום, מפרדגתו, והוא נסוג אחרו, חס ושלום, אף-על-פי-כן יחזק את עצמו ואל יתיאש עצמו לעולם, כי גם שם נמצא השם יתברך, בבחינת: ואציעה שאל הנך בנ"ל, וזה בחינת שם ס"ג בנ"ל. כי סגול דא חמה, שהוא נקדה העליונה שעל האל"ף, הנחלקת לשלש ספין, שזהו בחינת: אסק שמים, בחינת סגול דקס"א, שהוא אותיות אסק בנ"ל; וחדיק הוא בחינת נקדה התחתונה של האל"ף, שהוא בחינת: ואציעה שאל הנך, שהוא בחינת חדיק דס"ג הנ"ל. וזה שכתב שם למעלה בהתורה הנ"ל: "וכשש לו אלו השני בקיאות הנ"ל, אזי הוא הולך בדרך החשוכה", כי משני פעמים כפי, שהם בחינת קס"א וס"ג, אסק שמים ואציעה שאל וכו' - על-ידי-זה נעשה בחינת דרך, שהוא בגימטריא שתי פעמים כפי, שהם קס"א וס"ג וכו' בנ"ל, כי עקר דרך החשוכה זוכין על-ידי שני הבקיאות הנ"ל, ואז ימין ה' פשוטה לקבל חשוכתו, כי ימין בגימטריא דרך, שהם שתי פעמים כפי בנ"ל. ו"פשוטה" בגימטריא סגול דקס"א וחדיק דס"ג, שהם בעצמם בחינת נקדה העליונה ונקדה התחתונה, שהם בחינת מה שצדיבין לבקש השם יתברך תמיד, הן למעלה הן למטה, בחינת: אם אסק שמים שם אתה, ואציעה שאל הנך, שהם בחינת שני הבקיאות הנ"ל. ועל-בין בשיש לו שני הבקיאות הנ"ל, אז הוא הולך בדרך החשוכה, ואז ימין ה' פשוטה לקבל חשוכתו. והבן הדברים היטב, כי הם דברים עמוקים מאד: ועל-פי זה תבין לקשר התורה היטב, שמה שכתב בסוף מענין נקדה העליונה ונקדה התחתונה של האל"ף, זהו בעצמו בחינת

1 לשון רבנו זכרוננו לברכה

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם: (שמות כא)

(שעה יא) - הינו צדק, הינו אמונה. ואמרו שם: אמונה אחרקריאת, כד אכתוב בה אמת:

ג ואי אפשר לכוא לאמת אלא על-ידי התקרבות לצדיקים, וילך כדרך עצתם, ועל-ידי שמקבל מהם עצתם, נתקן כו אמת, כמו שכתוב (תהלים נא): הן אמת תפצת - כשאתה תפיץ אמת, כפוחות וכתחום תכמה חודיעני - כי העצות שמקבל מהם הוא כחינת נשואין וזוג; וכשמקבלין עצות מרשעים, הוא כחינת נשואין בקלפה. הנחש השיאני (בראשית ו) - לשון נשואין; עצות הנחש שקבלה הוא כחינת נשואין, ועל-ידי נשואין הטיל בה זיהמא. וכמעמד הר סיני פסקה והמתן (שבת קמו. ע"ז רש"י סט), כי שם קבלו תרי"ג עטין וקדשה (ויור דעו דף ע"ב); והיתה להם נשואין כקדשה. ולמה נקרא עצת כחינת נשואין, כי הפליות יעצות (ברכות סא), וכליות הם כלי הולדה, כלי הזרע, נמצא, כשמקבלין עצת מאדם, כאלו מקבלין ממנו זרע, והכל לפי אדם, אם רשע או צדיק, וכשביל יה החודה מחיש פח (פטריון כו), ונקראת חושיה, כי הם תרי"ג עטין, כמו שכתוב (משלי ח): לי עצת וחושיה; ועצות הם במקום נשואין, כחינת זוג המתיש פח, ועצת הצדיק הוא כלו זרע אמת. וזה פרוש (יורה ד) ואנכי נמשחיד שורק, כחינת הנאלה, כמו שכתוב (יורה ד): אשרקה להם ואקבצם; ועל-ידי מה על-ידי: כלו זרע אמת (שם ברישא ס"ו הפסק יאנכי נסעתיך ויל) - על-ידי עצת הצדיקים תבוא לאמת, ועל-ידי זה נקראת אמונה, כד אכתוב בה אמת, ועל-ידי זה תבוא הנאלה כנ"ל, כי הוא מקבל מפי השכל של הצדיק על-ידי עצת שמקבל ממנו. וזה: הן אמת תפצת, כפוחות - ככליות - תכמה חודיעני, שאזכה לקבל מפי הפח, מפי השכל, על-ידי עצת שאקבל מהם, ואז אזכה לאמת, כי הטפי השכל נקרא: כלה זרע אמת:

ר זרע, שעל-ידי מצות ציצית האדם נצול מעצת הנחש, מנשואין של רשע, מבחינת נאוף, כי ציצית שמירה לנאוף, כפוכא בתקונים (חיקון יח): ויפח שם ויפח את השמלה [וישימו] על שכם שניהם (בראשית ט) - זה בחינת ציצית; וערות אכיהם לא ראו - כי ציצית מכסה על עריון. אבל חם, דהוא יצר הרע, רמתם גופה דכר' נש בעברה, הוא ארוה, כמו שכתוב (שם): ארוה כנען, כמו שכתוב (שם): ארוה אתה מכל הכהמה. והשמלה, הינו ציצית, הוא שמירה מעצת הנחש, מזהמת הנחש:

וזה בחינות (שם ט) - כן פורת עלי עין - כשביל ציצית, לשון: מצין מן התרפים (שיר השירים כ), על-ידי זה לכן פורת, שנשמר מנשואין של נחש, מזוג של הפספרא-אתרא, וזה לזוגא דקדשה. וזה: פורת - לשון זוג, לשון: פרו ורב, ועקר הנאוף חלוי בעינים, כמו שאמרו (פסוק ט): שמשון הלך אחר עיניו; וכמו שכתוב (בספר טו): ולא תחזרו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם; ושמירת ציצית, שהוא בחינת עינים, הוא שמירה מעצת הנחש, ויכול לקבל העצות מצדיק, שהוא כלה זרע אמת:

וזה

אמרו חכמינו זכרונם לברכה (קדושין לה. בבא ספא טו): השון אשה לאיש. ואיתא במכילתא: יכול יהיו התלמידים לומדין ואינם מבינים - תלמוד לומר: אשר תשים לפניהם, ערכם לפניהם בשלחן ערוך:

א דע, כי עקר הגלות אינו אלא בשביל חסרון אמונה, כמו שכתוב (שיר השירים ו): תבואי תשורי מראש אמונה; ואמונה הוא בחינת תפלה, כמו שכתוב (שם ח): ויהי ידיו אמונה, ותרגומו: פרישן בצלו. וזה בחינת נסים למעלה מהטבע, כי התפלה למעלה מטבע, כי הטבע מתייב כן, והתפלה משנה הטבע, וזה רכב גם, ולזה צריך אמונה, שיאמין שיש מחדש, וכידו לחדש דבר כרצונו. ועקר אמונה, בחינת תפלה, בחינת נסים, אינו אלא בארץ-ישראל, כמו שכתוב (תהלים לו): שכן ארץ ודעה אמונה; ושם עקר עליות התפלות, כמו שכתוב (בראשית כח): וזה שער השמים, ובשביל זה כשפגם אברהם בפה ארע (שם ט), וכוה פגם בירשת ארץ, שהיא בחינת אמונה, בחינת תפלה, היה גלות מצרים. ודוקא יעקב וכניו ירדו מצרים, כי הם בחינת שונים-עושר נסתאות התפלה, והוריר אותם בגלות, ומצרים הוא הפך הנסים, כמו שכתוב (שמות יד): ומצרים נסים לקראתו - שאין שם מקום הנסים, ואין שם מקום התפלה, כמו שכתוב (שם ט): והיה כצאתי את העיר אפרש את כפי. וכל הגליות מכנים בשם מצרים, על-שם שהם מצרים לישראל, וכשפוגמין באמונה, בתפלה, בארץ-ישראל, הוא יורד לגלות.

וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פטריון יא): אין משיח בן דוד בא אלא ער שחכלה פרוטה מן הכיס, הינו שכלו האפיקורסים שאין להם אמונה בנסים ומכסים כל הנסים בדרך הטבע, כי עקר הנסים בארץ-ישראל, כי ארץ-ישראל שוחה תחלה (תענית י), ושתיחה מהתהומות, שהם לשון: ותהם כל העיר (ירמ' ט); שעל דבר נפסי תמהין העולם, וזה (תהלים כב): תהום אל תהום קורא; כי יש נסים עלאין, שהוא בחינת תהום עלאה, ויש נסים תתאין, שהם בחינת תהומא תתאה, ומלאך שכלול מכל הנסים, משני התהומות, דמיא לעגלא (תענית כד), שהוא בחינת עגולים, בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים טז): ואמונתך ככיכותך, ופריטא שפוחה, שהוא בחינת תפלה, כמו שכתוב (שם טו): ארני שפתי תפתח; והוא פללות הנסים. וזה פרוש: ער שחכלה פרוטה מן הכיס - כי יש בגי' ארם המכסים פללות הנסים, הכלולים במלאך דפריטא שפוחה, מכסים בדרך הטבע; וכשחכלה זאת, ותחרכה אמונה בעולם - אז יבוא משיח, כי עקר הנאלה חלוי בזה, כמו שכתוב: תבואי תשורי מראש אמונה:

ב אבל אי אפשר לכוא לאמונה אלא על-ידי אמת, כמובא בזהר (כלל דף קה"ג): והיה צדק אזור מתניו ואמונה וכו'

ה וְזוּ פְרוּשׁ: אָמַר רַבָּה בַר
 בַּר חֲנָה: אָמַר לִי
 הוּא מֵיָעָא: תָּא אַחֵוּי לָךְ
 מוֹרָא רִיבִינִי. אֲזִילִי וְחֹזֵא
 רַהֲרֹן לַה עֲקֵרְבִי, וְקִימִין בִּי חֲמֵרֵי חוֹרְתָא. וְשִׁמְעֵתִי
 בַּת־קוֹל שְׂאוּמֶרֶת: אוּי [לִי] שְׁנַשְׁבַּעְתִּי; וְעֲבָשׁוּ שְׁנַשְׁבַּעְתִּי,
 מִי מִסַּר לִי:

וְכוּרָנָם לְכֹרְתָה: מ"ם וְסַמְדָּה, הֵינּוּ מ"ם שֶׁהוּא כְּחֵינֵת הַשְּׂכָחָה,
 כִּנְסָה הֵינּוּ עוֹמְרִין, כִּי גַם הוּא הִפְדָּה הַשְּׂכָחָה, כִּי נִסִּים הֵם כְּחֵינֵת
 הַתְּפִלָּה, כְּחֵינֵת אֲמוּנָה, שֶׁהִיא הִפְדָּה הַשְּׂכָחָה כְּנ"ל: וְדַע כּו' כִּי
 צִיצִית שְׂמִירָה לְנֶאֱוָף כּו'. עַל שְׂכָם שְׁנֵיהֶם זֶה כְּחֵינֵת צִיצִית
 וְכו'. וְזוּ (בְּרַאשָׁה ט): הֲלֹא אַחִיד רוּעִים בְּשִׂכְבְּכֶם, הֵינּוּ כְּחֵינֵת צִיצִית
 כְּנ"ל, שֶׁהִיא שְׂמִירָה לְנֶאֱוָף, וְהוּא כְּחֵינֵת שְׂמִירַת הַבְּרִית, שֶׁהִיא
 כְּחֵינֵת יוֹסֵף: עַל־כֵּן אָמַר יַעֲקֹב לְיוֹסֵף: הֲלֹא אַחִיד רוּעִים בְּשִׂכְבְּכֶם,
 שֶׁהוּא כְּחֵינֵת שְׂלֵדָה: לָכֵן וְאֶשְׁלַחְךָ אֵלַיְהֶם:

וְזוּ פְרוּשׁ: וְאֲנֹכִי נִמְעַתִּיד שׁוֹרֵךְ כּו', כִּי הוּא מְקַבֵּל
 טַפְסֵי הַשֶּׁבֶל שֶׁל הַצְּרִיק עַל־יְדֵי עֲצָה שֶׁמְקַבֵּל
 מִמֶּנּוּ. וְזוּ שׁוֹרֵךְ, הוּא כְּחֵינֵת שׁוֹרֵךְ, שֶׁהוּא תַלְתַּת טַפְסִין כְּמוֹ
 שִׁכְחוּב בְּזֶהָר (וּבְחִקּוּיִם תְּקוּן ט), וְהוּא תַלְתַּת מַחִין, כִּי הוּא עֵינָן אַחֵר,
 כִּי הַטַּפָּה כָּאֵה מִהַמַּחַם וּמַנְיָעָה לְהַבְלִיחוֹת, שֶׁהֵן כְּלֵי הַהוֹלָדָה,
 שֶׁמְבַשְׁלִין הַזֵּרַע, בֶּן הַשֶּׁבֶל גּוֹלָד גַּם־כֵּן כַּמַּחַם וּמַנְיָעָה עַד הַכְּלִיחוֹת
 הַיְעֻצּוֹת. וְתַלְתַּת מַחִין הוּא כְּחֵינֵת (יִשְׁעֵיהּ ט): הַשֶּׁבֶל לֹכַ וְכו', וְאֵינּוּ
 וְכו', וְעֵינֵי וְכו', פֶּן יִדְאָה כְּעֵינֵי וְכֹאזֵינוּ יִשְׁמַע וּלְכַבּוּ יְכִין וְשָׁב
 וְכו'. בְּלוֹמַר, שְׂאִינוּ רוּצָה לְדַבֵּק עֲצָמוֹ לְצִרִיקִים פֶּן יִדְאָה וְכו';
 אֲבָל בְּשִׁמְרָבֶק עֲצָמוֹ לְצִרִיקִים וּמְקַבֵּל מֵהֶם עֲצָה, אִי הוּא כְּחֵינֵת
 כְּלִיחוֹת יוֹעֲצוֹת, שֶׁהֵם כְּלֵי הַהוֹלָדָה, שֶׁמְקַבֵּל הַטַּפָּה מִהֶם, מִהַמְחַלְקַת
 לְתַלְתַּת טַפְסִין, תַּלְתַּת מַחִין כְּנ"ל: וְאוּ: יִדְאָה כְּעֵינֵי וְכֹאזֵינוּ יִשְׁמַע
 וּלְכַבּוּ יְכִין וְכו'; שֶׁהֵן כְּחֵינֵת הַשְּׁלֵשָׁה מַחִין, וְשָׁב וְרָפָא לוֹ. וְזוּ:
 וְאֲנֹכִי נִמְעַתִּיד שׁוֹרֵךְ בְּלֹה זֶרַע אֲמַת, וְהִבֹּן:

וְזוּ פְרוּשׁ: אָמַר רַבָּה בַר בַּר חֲנָה וְכו'. וְזוּ רַמּוֹ גַּם־כֵּן כְּפַתַח
 דְּכָרִיו: אָמַר לִי הוּא מֵיָעָא, וּפְרַשׁ רַש"י כְּבָל מְקוּם: סוֹתֵר
 יִשְׁמַעְעָא, כִּי יִשְׁמַעְעָא הוּא כְּחֵינֵת הַתְּפִלָּה, כְּמוֹ שִׁכְחוּב (בְּרַאשָׁה
 ט): כִּי יִשְׁמַע ה' אֶל עֲנָדְךָ, וְתִרְגַּמוּ: אֲרִי קַבֵּל ה' יַח צְלוֹתְךָ,
 וְהוּא כְּחֵינֵת אֲמוּנָה כְּנ"ל. וְזוּ סוֹתֵר, מִלְשׁוֹן סַחֲוֹר סַחֲוֹר (כְּחֵינֵת
 מְקִיפִים), שֶׁהוּא כְּחֵינֵת אֲמוּנָה כְּנ"ל, וְאֲמוּנָתְךָ סִכִּיכוֹתְךָ (תַּחֲלִים
 ט), וְזוּ (תַּחֲלִים ט): וּפְרַשְׁתָּ כְּנֶפֶד עַל אֲמַתְךָ; כִּי צִיצִית דִּקְרָשָׁה,
 שֶׁהֵם כְּנֶפֶי מַצוֹה, הוּא שְׂמִירַת הַבְּרִית, וְהוּא כְּחֵינֵת וּזְוֹג דִּקְרָשָׁה.
 וְזוּ שְׂשֻׂאֵל חֲנִי הַנְּבִיא (יח ט): הֵן יִשְׂאֵא אִישׁ בֶּשֶׂר קָרֵשׁ כְּבִנְף
 כְּגֹרֹ וְנִנְע כְּכַנְפוֹ אֶל הַלְחָם; כִּי פִגְם הַבְּרִית - הַעֲוֵר הַלְחָם,
 כְּמוֹ שִׁכְחוּב (מַסֵּל ט): כְּגַר אִשָּׁה זֹנֶה עַד כְּבֵר לְחֶם, וְהִבֹּן: וְחִשְׁב
 בְּאִיחוֹ קִשְׁחוֹ וְכו', מִשֵּׁם רוּעָה אֲבָן יִשְׂרָאֵל (בְּרַאשָׁה ט) - אֲבָהֵן
 וְכִינּוּ, כְּחֵינֵת הַתְּפִלָּה יַעֲקֹב וְכִינּוּ:

סְגֻלָּה לְחוּלָה - לְהַסְתַּבֵּל עַל הַצִּיצִית. וְהַסוֹד כְּפִסּוֹק (שֵׁם טח):
 הִנֵּה כְּנֶד יוֹסֵף כָּא אֶלְדִּי; כִּי כָל אֵלוֹ הַמַּכּוֹת מְרֻמּוֹן
 עַל הַצִּיצִית, רַהֲיֵנוּ מִנְּיָן הַחִטּוֹן וְהַחֲלִיחוֹת וְהַקְּשָׁרִים, כְּמִבְּאֵר
 כְּפִרְיֵי־עֵץ־חַיִּים בְּשַׁעַר הַצִּיצִית, פֶּקֶד ר, כְּתִבָּה, עֵץ שֵׁם. וְזוּ:
 הִנֵּה כְּנֶד יוֹסֵף כָּא אֶלְדִּי, רַהֲיֵנוּ כְּחֵינֵת צִיצִית כְּנ"ל, עַל־יְדֵי־הָהוּ:
 וְיַחְזִיק וְיִשְׂרָאֵל:

ח רֵאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת וְהָב בְּלָה וְגַלְהָ עַל רֵאשָׁה וְכו':
 (זְכַרְיָה ד' וְהוּא הַפְּסוּחַ שִׁכַח חֲנוּכָה)

א הִנֵּה יִקַּר גְּנוּחֵי וְגַה (שְׁקוֹרִין קְרַעֲקֵץ) מֵאִישׁ יִשְׂרָאֵל, כִּי
 הוּא שְׁלֵמוֹת הַחֲסִירוֹנוֹת, כִּי עַל־יְדֵי כְּחֵינֵת הַנְּשִׁימָה,

תָּא וְאַחֵוּי לָךְ מוֹרָא רִיבִינִי - שֶׁהוּא כְּחֵינֵת עֲצוֹת, כִּי שֵׁם
 קָבַל מִרְיָג עֵיטוֹן. חֹזֵא רַהֲרֹן לַה עֲקֵרְבָא - הֵינּוּ
 שִׁשׁ עֲצַת נַחֲשׁ, עֲצַת רַשְׁעִים, שְׁעֵלִיָּהֶם אֵין יוֹלִים לְקַבֵּל
 עֲצַת צְרִיקִים זֶרַע אֲמַת. וְקִימּוֹ בִּי חֲמֵרֵי חוֹרְתָא - זֶה כְּחֵינֵת
 צִיצִית, שֶׁהוּא שְׂמִירָה מֵעֲצַת הַנַּחֲשׁ, מִנֶּאֱוָף, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ חֲכַמֵינוּ
 וְכוּרָנָם לְכֹרְתָה (עֲמִית ט): אִיזָה עֲנִשׁוּ גְרוֹל, שֶׁל לָכֵן אוֹ שֶׁל
 חֲכַלֵּת וְאִמְרוּ: מִשָּׁל לְאַחֵר, שְׂעוּהָ לְהִבְיָא לוֹ חוֹתֶם שֶׁל זֶה־כֵּן,
 הֵינּוּ חֲכַלֵּת, וְחוֹתֶם שֶׁל טַיִט, הֵינּוּ לָכֵן, וְזוּ: חֲמֵרֵי, לְשׁוֹן חֲמֵר
 וְטַיִט; חוֹרָא, הֵינּוּ לָכֵן. כִּי עֲבָשׁוּ זֶה עֲקֵר הַצִּיצִית. וְשִׁמְעֵתִי
 בַּת־קוֹל שְׂאוּמֶרֶת: אוּי לִי שְׁנַשְׁבַּעְתִּי - פְּרַשׁ רַש"י: עַל
 הַגְּלוּת, הֵינּוּ עַל־יְדֵי צִיצִית יוֹלִין לְכוֹא לְעֲצַת צְרִיקִים, לְכְּחֵינֵת
 אֲמַת, וְעַל־יְדֵי אֲמַת כְּאִים לְאֲמוּנָה כְּנ"ל, וְעַל־יְדֵי אֲמוּנָה כָּא
 הַגְּאֵלָה כְּנ"ל. וְזוּ שְׁשֻׂמַע תַּרְסַח הַשֵּׁם יַחְבְּדָךְ עַל הַגְּלוּת, כִּי
 הַצִּיצִית, שֶׁהֵם חֲמֵרֵי חוֹרָא, גַּרְם כָּל זֶה:

וְזוּ פְרוּשׁ יְאֵלָה - כָּל מְקוֹם שְׂנֵאֲמַר וְאֵלָה, מוֹסִיף. זֶה כְּחֵינֵת
 יוֹסֵף, כְּחֵינֵת שְׂמִירַת הַבְּרִית, כְּחֵינֵת צִיצִית.
 הַמְשַׁפְּטִים - זֶה כְּחֵינֵת בְּלֹה זֶרַע אֲמַת, כְּמוֹ שִׁכְחוּב (תַּחֲלִים ט):
 מִשְׁפָּטֵי ה' אֲמַת; שְׂזוּכָה לְעֲצַת צְרִיקִים, לְכְּחֵינֵת אֲמַת. אֲשֶׁר תִּשְׁיִם
 לְפָנֶיהֶם - זֶה כְּחֵינֵת בַּר אַחֲחֵבֵר כֵּה אֲמַת, וְזוּ כְּחֵינֵת: הַשּׁוֹ
 אִשָּׁה לְאִישׁ; כִּי זֶה אִישׁ וְאִשָּׁה הֵם כְּחֵינֵת הַחֲבִירוֹת אֲמַת וְאֲמוּנָה,
 וְכֹה תְלוּי הַגְּאֵלָה כְּנ"ל. וְזוּ: יוֹלִי שִׁהִיּוּ הַתְּלַמִּידִים לוֹמְרִים וְאֵין
 מְבִינִים - תְּלַמּוֹד לֹמַר וְכו'. עֲרַכְם לְפָנֶיהֶם כְּשֶׁלַחַן עֲרוּךְ - זֶה
 כְּחֵינֵת הַגְּאֵלָה, שְׁלֵעֲתִיד יַחְגְּלוּ כָּל הַתְּכַמּוֹת כְּשֶׁלַחַן עֲרוּךְ, כְּמוֹ
 שִׁכְחוּב (יִשְׁעֵיהּ ט): וְמֵלָאָה הָאֲרִץ רַעָה. עַד בָּאן לְשׁוֹן רַבּוּי ר"ל:

(הַשְּׂמֻטוֹת הַשְּׂכִיבִים לְהַתוֹרָה הַזֹּאת):
 הַתְּפִלָּה הוּא כְּחֵינֵת אֲמוּנָה, וְהוּא כְּחֵינֵת הַנְּסִים, כִּי גַם לְמַעְלָה
 מִשְׁבַּע, וְזוּ עֲרֹךְ אֲמוּנָה כְּנ"ל, עֵץ שֵׁם. וּבִשְׂכִיל זֶה
 הַתְּפִלָּה מְסַבֵּל לְכוּרָן, כִּי תְפִלָּה הוּא כְּחֵינֵת אֲמוּנָה כְּנ"ל, וְשִׁכְחָה
 הוּא עֵינָן שֶׁתִּיהָ לְפָנֵינוּ רַבֵּר מַה וְנִשְׁכַּח וְעֵבֵר מֵאֲתַנּוּ. (וְהִיא
 רַדָּה הַתְּהַנְּהָה עַל־פִּי מַעֲרַכַת הַמְּגִלוֹת, שְׁמַתְנַגַּב כְּפִרְדָּה יוֹם אַחֵר
 יוֹם, וְהוּא הַפְּקֵד הָאֲמוּנָה, מַה שְׂאִין בֶּן אִם מֵאֲמִין שִׁשׁ מַחֲרַשׁ
 הַכֵּל כְּרַצּוֹנוֹ כְּכָל יוֹם תְּמִיד, וְהוּא מַחֲדָה וְנִקְנָם הַכֵּל תְּמִיד,
 וְהוּא לְמַעְלָה מִהַמֶּן, אֵין כָּאן שִׁכְחָה. וְרִדְק). וּמַעֲתָה תִרְאָה
 נִפְלָא כְּרַבְרִי רְבוּחֵינוּ וְכוּרָנָם לְכֹרְתָה (שֵׁם ט): מ"ם וְסַמְדָּה
 שְׂכַלְחוֹת כִּנְסָה הֵינּוּ עוֹמְרִין, כִּי מ"ם הוּא כְּחֵינֵת הַשְּׂכָחָה, וְעַל
 זֶה אִמְרוּ רְבוּחֵינוּ וְכוּרָנָם לְכֹרְתָה (עֲמִית ט): אֵין רִמְתָּה הַשּׁוֹנָה
 פְּרָקוּ מֵאָה פְּעֻמִּים לְמֵאָה פְּעֻמִּים וְאַחֵר; כִּי מ"ם בְּנִימְטֵרֵיא
 מֵאָה, וְעַד מֵאָה שׁוֹלֵט הַשֵּׁר שֶׁל שִׁכְחָה, זֶה שֶׁהַמְחִיקוּ חֲכַמֵינוּ

שהוא הרוח-חיים, נברא העולם, כמו שכתוב (תהלים ט): וברוח פיו כל צבאם; והודוש העולם יתיה גספון בבחינת הרוח, כמו שכתוב (סע טז): תשלח רוחך ובראון ותחדש פני ארמה; והוא גספון חיות האדם, כי חיות האדם הוא הנשימה, כמו שכתוב (בראשית ב): ויפח באפיו נשמת חיים; וכתוב (סע ט): כל אשר נשמת רוח חיים באפיו; וכמו שאמרו חכמים: אם תחסר הנשימה - תחסר החיים. ומצא כי עקר חיות כל הרכבים הוא בבחינת רוח, וכשיש תפרון באיזה דבר, עקר התפרון הוא בבחינת החיות של אותו הדבר, שהוא בחינת הרוח-חיים של אותו הדבר, לאשר הרוח הוא המקום הדבר, והאנחה הוא אריבת הנשימה, והוא בבחינת ארדי-אפים, והינו מאריך רוחה, ועל-כך בשמחאנת על התפרון ומאריך רוחה, הוא ממשיך רוח-חיים לתפרון, כי עקר התפרון הוא הסתלקות הרוח-חיים בג"ל, ועל-כך על-ידי האנחה משלים התפרון:

כ אך מאן מקבלין הרוח-חיים, דע, שעקר הרוח-חיים מקבלין מהצדיק והרב שברוד, כי עקר רוח-חיים הוא בהתורה, כמו שכתוב (סע ט): ורוח אלקים מרחפת על פני המים - הוא התורה, והצדיקים רבקים בתורה, ועל-כך עקר הרוח-חיים הוא אצלם, וכשהוא מקשר להצדיק והרב שברוד, בשהוא מתאנח ומאריך רוחה, ממשיך רוח-חיים מהצדיק שברוד, שהוא רבוק בהתורה, אשר שם הרוח. והוה שנקרא הצדיק (בספר ט): איש אשר רוח בו - שיודע להלך נגד רוחו של כל אחר ואחר (כמו שפרש רש"י שם), כי הצדיק ממשיך ומשלים הרוח-חיים של כל אחר ואחר בג"ל. וזה בחינת (סע ט) רוח צפנית המנשבת בכבוד של דוד, כי כבוד של דוד היה של חמש נימין, כנגד חמשה חמשי תורה, ורוח צפון שהיתה מנשבת בו, הוא בחינת: ורוח אלקים מרחפת על-פני המים הג"ל; כי רוח צפון הוא בחינת הרוח הצפון כלבו של אדם, שהוא בחינת הרוח-חיים, כי צפון חסר (כ"ב טז), והתפרון הוא כלב, כמו שכתוב (תהלים ט): ויתן לך משאלת לבך; ומלא ה' כל משאלותיך (סע ט); ועקר הרוח-חיים הוא כלב, וכמו שכתוב בתקוני זהר (תיקון ט): כלזהו שיפין מתנהגין בתר לבא כמלקא כו', כמא דאת אמר (תיקון ט): אל אשר יתיה שם הרוח ללכת כו'; כי הרוח הוא כלב, והתפרון הוא הסתלקות הרוח, שסקומו כלב, ועל-כך נרשש התפרון כלב, ועל-כך בשנתמלא התפרון, שהוא בבחינת הרוח בג"ל, נאמר: ויתן לך משאלת לבך, ומלא ה' כו', הינו בג"ל ועל-כך ישראל, שהם מקבלין הרוח-חיים מהתורה, נקראים על-שם צפון, כמו שכתוב (תהלים ט): על עמך יערימו סוד ויתעצו על צפונך:

ג אך רשעים, הרוכרים על צדיק עתק כנאנה וכו', מאין מקבלין הם הרוח להשלים התפרון. אך דע, שיש רב דקלפה, והוא בחינת עשו, כמו שכתוב בעשו, (בראשית ט): יש לי רב; והוא בחינת (סע ט): אלופי עשו; וכמו שתרגום אונקלוס: ורכבי עשו, בחינת הרב דקלפה, ומהם מקבלין הרשעים הרוח, והוא בחינת רוח הפמאה, בחינת רוח סערה, כמו שכתוב (סע

ט): הן עשו אחי איש שעיר; ועל-כך הרוח שלהם גרול ותקוף לפי שעה, כמו רוח סערה, שהוא גרול בשעתו. ועל-כך (תהלים ט): כל צורדיו יפית פהם - יפית דיקא, שמתגבר עליהם על-ידי בחינת רוח פיו, שהוא גרול בשעתו, אך שאין לו קיום כלל, ולסוף בלה ונאכר, ומסער גופה ונשמתה, וכמו שכתוב (תהלים ט): ומשלם לשונאיו אל פניו להאכירו. ומשלם - לשון שלמות התפרון שנמשך לו, והינו בחינת אריבת הרוח. והוה: אל פניו - כי פניו הוא בחינת הרוח, כמו שכתוב (סע ט): הכרת פניהם ענתה כם - זה החכם (במסד ט), שהוא בחינת הרוח, כמו שכתוב: ויפח באפיו נשמת חיים; כל אשר נשמת רוח-חיים באפיו; אך הוא להאכירו, כי אף שהוא גרול לפי שעה, לסוף נאכר בג"ל. והוה בחינת (וישגלח חניני ס"ב ה"א) ארדי-אפים לרשעים, כי הרוח הנשימה הוא בבחינת ארדי-אפים, והינו מאריך אפה ונבי דילה, כי אף שלפי שעה הרוח גרול ותקוף, בחינת מאריך אפה, אך לסוף נבי דילה בג"ל. ועל-כך נקראים ישראל עניה סערה (סע ט), כי הם עכשו תחת ממשלה עשו איש שעיר, בחינת רוח סערה הג"ל; אך הרבוק בצדיקים מקבל הרוח-חיים, שלמות התפרון, מהצדיק והרב דקדשה:

ד ועל-כך: ואיש חכם יכפרנה (סע ט) - כי התפרון הוא מחמת עוונות, כמו שאמרו חכמינו וברזנס לברכה (סע ט): אין מיתה בלא חטא, ואין יסורין בלא עון, כמו שכתוב (תהלים ט): ופקדתי בשבט פשעם וכנגעים עונם. ועל-כך הצדיק, הממשיך רוח-חיים ומשלים התפרון, מכפר העון.

והוא מגרל רחמנות ורחינות מהבורא יתברך שמו, שצמצם עצמו להיות הרוח-חיים אצל הצדיקים, והינו שהם יקבלו הרוח-חיים מהתורה, והם ממשיכין רוח-חיים אל התסדנות, וכוה מכפרין העוונות. והוה בחינת שלש-עשרה מרות (סע ט): ה' ה', אל רחום ותנון, ארדי-אפים. ארדי-אפים הוא בחינת הרוח, שהוא מאריך רוחה, בחינת אנחה על התפרון, והינו: ורב חסר ואמת, כמו שאמרנו, שמקבלין הרוח-חיים מהצדיק רב דקדשה, שהוא רב חסר, הפך עשו רב דקלפה, שהוא ארמוני, תקף הדיון. והינו: ואמת, כי הצדיק מקבל הרוח-חיים מהתורה שנקראת (סע ט): תורת אמת היתה בפייהו. והינו: נוצר חסר לאלפים - לאלפים זה בחינת אלופי עשו, ורכבי עשו, שהם רב דקלפה. והוה: נוצר חסר - שחסר בחינת הרב דקדשה, נוצר וממתיק בחינת אלופי עשו, ורכבי עשו, ועל-כך נושא עון ופשע, כי על-ידי רוח-חיים, שלמות התפרון, שממשיכין מהצדיק על-ידי אנחה - על-ידיה נחכפרין העוונות, שהוה בחינת: ואיש חכם יכפרנה בג"ל, והוה: נושא עון ופשע בג"ל:

ה והנה בשמחאנת, ממשיך רוח-חיים אל התפרון, שמתאנח עליו ומשלים אותו. אך להתנהגות ברשעים אי אפשר, כי בשמחאנה בהרשע, והוא מתאנח, וממשיך הרוח מהרב שלו דקלפה, והרוח שלו גרול בשעתו, ועל-כך: כל צורדיו יפית פהם בג"ל

בנ"ל, ויוכל להזיק לו, חס ושלום. ועליבן לאו כל ארם יכול להתגרות ברשעים, אם לא מי שהוא צדיק גמור, וצדיק גמור הוא כשהוא בבחינת (משל י'): לא יאנה לצדיק כל און, דהינו שכבר גרש ובטל כל הרע שלו, עד שבטוח שלא יארע לו שום מכשול עברה:

והענין - כי יש ר' יסודות: אש, רוח, מים, עפר. ולמעלה בשקשם הם ד' אוחיות הוי"ה, ולמטה הם מערכים טוב ורע, והצדיק גמור, שהקב"ל והפריש הרע מן הטוב לגמרי, עד שלא נשאר לו שום רע מאחד מארבעה יסודות הנ"ל, שהם כלל המדות, בדיעבד, וכשהוא בבחינת זו, מתר להתגרות ברשעים. והענין - כי כל רשע, ההכרח שיהיה לו צנור, שיקבל הרך שם הרוח שלו להשלים החסרון, והצנור הוא הרך המרה רעה מארבעה יסודות שהמשיך והגביר, הוא הרך והצנור שמקבל הרך שם הרוח-חיים שלו להשלים חסרונו, וכשהצדיק רוצה להשפילו, הוא מכרח לירר להמדה הרעה ההיא, שהגביר עליו הרשע, להכניעה ולקלקל הצנור שהוא של הרשע, שמקבל משם החיות שלו, ועליבן מכרח שיהיה זה הצדיק צדיק גמור, שאין בו שום רע, למען לא יהיה פת להרוח סערה, שהוא הרוח-חיים של הרשע, לשלט ולהזיק, חס ושלום, להצדיק בעת שיוירר להמדה רעה של הרשע לקלקלה, כי אין להרע שום תפיסה ואחיהו בהצדיק גמור, ואין לו מקום לאחוז בו. (וגם מהמדה רעה בעצמה, שיוירר להכניעה, אין לו שום תפיסה, חס ושלום, רק מה שיוירר לחזקה הוא להכניעה ולהשפילה, בבחינת (בראשית י'): ועל אברם מפוצרים). והוא: משפיל רשעים עדי ארץ (תהלים קמ), ראשית-תבוח: אש, רוח, מים, עפר, שהם כל הארבע יסודות, שהם כלל כל המדות, שצריכין לבררם בברור גמור, עד שלא יהיה בו שום אחיהו משום רע שבשום מדה מהארבעה יסודות הנ"ל, ואזי הוא צדיק גמור בנ"ל. ואזי דיקא, בשמכב"ל הרע מארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר, אזי הוא: משפיל רשעים עדי ארץ בנ"ל, מה שאין בו צדיק שאינו גמור, אף שאין לו שום עברה, אף-על-פי-כן עדין לא הקב"ל הרע לגמרי, והרע עדין בכה, ועליבן אסור לו להתגרות ברשעים, כי יש מקום להרע לאחוז בו, ויוכל להזיק לו, חס ושלום, האריכות-רוח של הרשע, שהוא גרול בשעתו, בבחינת רוח סערה בנ"ל. והוא שאמרנו רבותינו וברונם לברכה (ברכות י'): והכתיב (תהלים י) אל התחר במרעים מי שלבו נוקפו אומר בן. פרש רש"י: הירא מעברות שבידו - שבידו דיקא. והו שאמרנו, כי באמת אין לו שום עברה, רק שהוא ירא ערין מעברות שבידו וכו' לעשות, כי הרע עדין בכה, כי לא זכה ערין לבחינת: לא יאנה לצדיק כל און, ואינו בטוח ערין שלא יארע לו מכשול עברה, חס ושלום, ועליבן אסור לו להתגרות ברשעים בנ"ל. והו (יחזקאל י): מתריש כבלע רשע צדיק מגנו; ואמרנו רבותינו וברונם לברכה (כ"ה ע"א): צדיק מגנו בולע. בולע דיקא, כי הוא בולע אותו ממש באריכות-רוח שלו, שהוא גרול בשעתו; אבל צדיק גמור אינו בולע, כי אין לבו נוקפו ממש מכשול עברה

בנ"ל, כי כבר בטל הרע לגמרי מכל המדות והתאוות של כל הארבעה יסודות, ועליבן זה הצדיק גמור וכל הנלוים אליו מתרים להתגרות ברשעים, כי זה הצדיק יכול לירד לתוך כל הצנורות של כל המדות רעות שלקחם, שהגבירו על עצמם, ולשברם ולבטלם, ועל-ידי-זה הוא משפיל רשעים עדי ארץ, בנ"ל:

ו ולכוא לזה, להפריש ולהקביל ולבטל הרע מהטוב, הוא על-ידי תורה ותפלה; ולמוד התורה יהיה ללון לעמקה של הלכה, הינו ללמד פוסקים, כי יש בהתורה אחיזה הטוב והרע, שנאחזין מבחינת אסור והתר, טמא וטהור, בשר ופסול, שיש בהתורה, וכל זמן שאינו מכרח ההלכה, הוא מערב טוב ורע, ועליבן אינו יכול להפריש ולבטל הרע מהטוב, והוא בבחינת (משל י'): ורוח רעה תבואנו; עד אשר הוא מעין ומכרח הפסקי-הלכה, ומכרח האסור והמתור וכו', דהינו על-ידי למוד פוסקים, אזי מפריש הטוב מהרע, אך לכות לזה השכל, שיוכל ללון לעמקה של הלכה, הוא על-ידי תפלה, כי משם נמשך השכל:

ו והענין, כמו שכתוב בתקוני זהר (חסד י"ד דף ס"ג): בן - דא אוריחא, כי התורה נקראת בן; ונשמות ישראל המענינים ומבינים בהתורה, הם בחינת עשכ"ן ורש"אין דאחריבאו בנ"ו ומאין הם גדלים, הוא מפענן, דא חכמה, כמו שכתוב (סדרהש"ס י'): מענן גנים. ומתיכן מקבלין התבונה והשכל, שהוא בחינת הפענן, הוא מהתפלה, כמו שכתוב (יש"ל י'): ומענן מבית ה' יצא, הוא התפלה, כמו שכתוב (ישעיה י'): כי ביתי בית תפלה.

והוא בחינת מביא מבח אל הפעל. כי תפלה הוא בחינת חידוש העולם, כי תפלה הוא שמאמין שיש מחדש, אשר בידו לעשות כרצונו לשנות הטבע, והוא בחינת בריאה בכה, כמו שכתוב (תהלים יד): כלם בתקמה עשית; שהוא בחינת התפלה, שמשם יוצא מענן התבונה בנ"ל. והתורה הוא בחינת בריאה בפעל, כמו שכתוב (משל י'): ואהיה אצלו אמון - אמון לשון פועל, כי בהתורה נברא העולם, וכשמתפלל על איזה דבר, הוא בחינת חידוש העולם, והוא בחינת בריאה בכה, והוא בחינת התעוררות החכמה, שהוא בתפלה בנ"ל, ומענן מבית ה' יצא - זה התפלה, כי שם נתעורר התבונה בנ"ל, ומשם נמשך הפענן, הוא התבונה, אל התורה, ושם יוצא אל הפעל, כמו שכתוב (משל י'): מפיו רעח ותבונה; כי בהתורה הוא התגלות התבונה, ועל-ידי-זה נעשה מענן גנים, שהפענן משקח הגן, וברונם לברכה (ברכות ל"ב): המענן בתפלתו בא לידי כאב לב וכו', שנאמר (משל י'): תולחת ממשכה מחלה לב. מאי תפנתה, יעסק בתורה, שנאמר (שם): ועץ חיים תאנה באה. והו שאמרנו, כי בהתפלה ערין הוא בכה, ואינו יוצא אל הפעל, עד שבא אל התורה, שהיא בחינת בריאה בפעל, ואזי נעשה בקשטו על-ידי שיוצא מבח אל הפעל:

הינו

והיננו דחייב (בראשית ט): ונהר יוצא מערן להשקות את הגן, ומשם יפדר והיה לארבעה ראשים. ערן הוא בחינת התפלה, כי ערן עין לא ראתה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכה לז), שנהו בחינת תפלה, שהוא למעלה מן הטבע, כי עליידי תפלה משנה הטבע כנ"ל [שנהו בחינת ערן עין לא ראתה, כי למעלה מהטבע אין לנו שום תפיסא]. והיננו: ונהר יוצא מערן - הינו מהתפלה כנ"ל, ומעין מבית ה' יצא; להשקות את הגן - הוא התורה כנ"ל, מעין גנים. וכאשר נמשך מעין החכמה מהתפלה אל הגן, שהוא התורה, אזי אתרכיאו עשבו ודשאין, נשמות ישראל, כלומר, שגדלים בהגן ומבינים ומשפילים בהתורה, ואזי זוכה ללון בעומקא של הלכה לברר הדיון: האסור והמותר, המותר וכו', וזה מפרש הטוב מהרע כנ"ל. והיו: ומשם יפדר - כי עליידיה נפדר הרע מהארבעה יסודות, ולא נשאר רק הטוב, ואזי: והיה לארבעה ראשים - הם ארבע אותיות הו"ה, שהם שרש הטוב של הארבעה יסודות כנ"ל:

וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה: אמר לי ההוא טיעא: תא ואחוי לך מתי מרבר. אזלי וחויתינהו, ורמו כמאן דמכסמו, וננו אפרקיה. והוה זקיפא ברבה דחד מניה, ועיל טיעא תותה ברבה כי רכיב גמלא וזקיפא רמחה, ולא ננע בה. פסקי חרא קרנא דתכלתא דחד מניה, ולא הוה מסתגי לן. אמר לי: דלמא שקלת מיר

פרוש רש"ם:
 טיעא. סותר ישמעאל: אולי וחויתנהו רמו כמאן דמכסמי. שהיו שוכנין בפנים צהבות כשחוני יין: אפרקיה. גניו למעלה: ועיל טיעא תותה ברבה. כלומר: ראיתי שטיעא היה הולך תחת כרבי הפת, וכוב על הנפל ורמחו בידו, ולא ננע בה בכרפים: שקלא חרא קרנא. כנף הסלית לתראותו לתבמים ללמד ממנו דין צדיק אי בבית שפאזי אי בבית הלל, פרלקסון: ולא היו קא מסתגי לן. בהמות שהיינו רוכבין לא היו יכולין להלך:
 מניה, דנמירי, דמאן דשקיל מירי מניה לא מסתגי לה. אזלי, אהדרתה, ונהר מסתגי לן:

ח ונהו בחינות ארבע ציצית, כי ארבע ציצית הם בחינת הרוחניים, וכמו שכתוב (ויקרא ט): כה אמר ה': מארבע רוחות באי הרוח; שעליידיה מכועין הרוח סערה, שהוא הרוח של המתנגדים, החולקים על הצדיקים אמתיים, שממשכינן אריכות הרוח שלהם מהרב דקלפה, שהוא בחינת עשו איש שעיר כנ"ל. ועליכן ציצית הוא לשון שער, כמו שכתוב (שם ט): וקתני בעיצת ראשי, כי עלייהם נכנע עשו איש שעיר, בחינת רוח סערה כנ"ל. וזה בחינת טלית לבן, שנחנעטוף הקדושי ברוך הוא וסדר שלש עשרה מרות (כמו שאמרו חיל ראשונה טז), כי השלש עשרה מרות הן בחינות הרוחניים דקדושה כנ"ל. והו בחינת טלית, שהוא ארבע כנפות, בחינות הרוח מארבע רוחות כנ"ל, והינו טלית לבן, הקד בחינות רוח דקלפה, בחינת עשו, שהוא ארמוני, כלו באדרת שער (בראשית טז), ופרש רש"י: כטלית - כטלית ריקא, בחינת טלית דקלפה, שהוא בחינת טלית ארם, שמשם נמשך הרוח של הרשעים כנ"ל, ועליידי טלית דקדושה, שהוא בחינת טלית לבן, מכניעין אותו, כי משם נמשך הרוחניים דקדושה, שהוא בחינת שלש עשרה מרות של רחמים כנ"ל. ועליכן נחנעטוף הקדושי ברוך הוא כטלית לבן ריקא וסדר לפני משה שלש עשרה מרות של רחמים, הינו כנ"ל. כי עליידי טלית דקדושה, שהוא בבחינות מקוף, שהוא בחינת הרוחניים, בחינות (סלית ט): סוכב סוכב הולך הרוח, נכנע טלית דקלפה, בחינת הרוח דקלפה. והו (איוב לז): לאתו ככנפות הארץ ויגערו רשעים ממנה; כי עליידי הארבע כנפות, שהם בחינת הרוחניים דקדושה, שהם בחינת הארבע ראשים הנ"ל, עלייהם: ויגערו רשעים, בחינת משפיל רשעים ערי ארץ - ראשי תיבות: אש, רוח, מים, עפר, כנ"ל:

תא ואחוי לך מתי מרבר - הינו שהראה לו הרשעים, שאינם דבקים בצדיקים, והם נקראין מתי מרבר, כי מרבר לא היתה רוח צפונית מנשבת בו (יבמות עב), הינו בחינת רוח החיים דקדושה, שהיא בחינת רוח צפונית שהיתה מנשבת בכנור של דוד כנ"ל. והרשעים הללו, שאינם דבקים בצדיקים, ואין להם הרוח דקדושה, והם בתייהם קרואים מחים, והראה לו מהיכן מציע להם שלמות החסרון. והו שהראה לו: דהו רמו כמכסמי - פרש רבנו שמואל: כשחוני יין, בחינת עשו ארמוני, שהוא הרב דקלפה, אשר משם מקבלין הרשעים הרוחניים שלהם להשלים החסרון. והו: וננו אפרקיה - פרש רבנו שמואל: פניהם למעלה. פניהם זה בחינת הרוח כנ"ל, הכרת פניהם וכו', והינו למעלה, כי הרוח שלהם גרול לפי שעה, עד אשר עולה העלחתם למעלה כנ"ל, בחינת: כל צורךיו יפח פהם כנ"ל. והו גבה ברבה דחד מניה - זה מורה על גדל ההצלחה של הרשעים, כי העדר ההצלחה נקרא ברבים כושלות (ישעיה לז), וזכה ברבה הינו רום ההצלחה. ועיל טיעא תותה ברבה - הינו הצדיק, שנקרא טיעא, כמו שפרש רש"י בכל מקום: סותר ישמעאל, וסותר הוא בחינת הרוח, כמו שכתוב (סלית ט): סוכב סוכב הולך הרוח, והינו הצדיק, שמקבל הרוח מהקדושה. והו סותר ישמעאל, עלישם (בראשית ט): כי שמע ה' אל ענדי; כי הצדיק שומע כל האנחות של הרבקים בו, כי ממנו תוצאות חיים לכל אחר, כי הוא איש אשר רוח בו כנ"ל. כי רכיב גמלא - בחינת (סלית ט): גומל נפש איש חסד; זה בחינת רכ חסד כנ"ל. וזקיף רמחא - רומח הוא בחינת רוח מ"ם, בחינת: ורוח אלקים מרחפת עליידי המים, הינו

לא כחיל ולא ככח כי אם ברוחי - הינו בחינת הרוחניים הנ"ל, בחינת: בה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח וכו' בנ"ל, כי עליי תורה והפלה, שעליי יורה מכרין הפוכ מן הרע בנ"ל, שזה בחינת כל מראה המנורה בנ"ל, עליי יורה וזכה לרוחיים, ונשלם כל התפרוץ בנ"ל. (וזהו: לא כחיל ולא ככח, כי אם ברוחי אמר ה' צבאות. מי אתה הר הגדול לפני ורבעל למישר וכו' - כי ורבעל היה אז הצדיק הרוד, ועמדו בנגדו כשהם רשעים לבטלו מעבודתו, כמבאר בפסוקים רבים, ועל זה נאמר שם: לא כחיל ולא ככח כי אם ברוחי וכו' - שעליי בחינת המשכת הרוחיים הנ"ל, שממשיך הצדיק גמור וכו' בנ"ל, עליי יורה כינוע ופיל כל השונאים, בחינת: מי אתה הר הגדול לפני ורבעל למישר - שכל המונעים העומדים לפניו בהר, כלם יתבטלו עליי בחינת הרוחיים הנ"ל, בנ"ל):

ט והנה מכאן למעלה, כי הרוחיים הוא בהתורה, בחינת: רוח אלקים מרחפת עליי המים בנ"ל. ועליבן במצרים, שהיה קדם קבלת התורה, ולא היה להם מתיבן לקבל הרוחיים, נאמר בהם (ישעיהו ט): מקצרות, כי לא היה להם מאין לקבל הרוחיים, שהוא בחינת ארדאפים, מאריך רוחה בנ"ל, ועליבן נאמר בהם מקצרות, שהוא הפך ארדאפים, שהוא בחינת הרוחיים, שממשיכין עליי אהבה להשלים החסרון בנ"ל. כי הרוח הוא שלמות החסרון בנ"ל, בחינת: ויתן לך משאלת לבך. וזהו בחינת: הרחב פיה ואמלאהו - שנתמלא החסרון. וזהו בחינת מלאפום - מלא פום. והענין, כי מלאפום הוא יו"ד ואי, והוא בחינת יו"ד מיני רפיקין, בנגד יו"ד הדברות, והרפק הוא עליי הרוח, בידוע, ועליבן הם עשרה מיני רפיקין, בנגד עשרת הדברות, כי הרוח, שהוא הרפק, הוא בהתורה בנ"ל, והוא הוא בחינת המשכת הרוח, והינו מלאפום - מלא פום, כי עליי המשכת הרוח נשלם החסרון, שזהו בחינת: הרחב פיה ואמלאהו - שנתמלא החסרון בנ"ל, שזהו בחינת מלאפום - מלא פום בנ"ל. וזהו שדקדק (תולדות אה): אנכי ה' אלקיך המעלה מארץ מצרים; וקבלו התורה, אשר שם הרוח, ואין ריקא: הרחב פיה ואמלאהו, בחינת מלאפום בנ"ל, בחינת שלמות החסרון, כי ריקא אחר יציאת מצרים, בחינת: המעלה מארץ מצרים, שאז נתפסל בחינת מקצרות הנ"ל, כי קבלו התורה, ששם הרוחיים בנ"ל, עליבן או ריקא: הרחב פיה ואמלאהו, בחינת שלמות החסרון, בחינת מלא פום, בחינת: מלא ה' כל משאלותיך בנ"ל. ועליבן נזכר יציאת מצרים בפרשת ציצית, כי ציצית בחינת הרוחיים, בחינת: מארבע רוחות וכו' בנ"ל: גם רבר אז מענין שמים עשרה שעות היום ושמים עשרה שעות הלילה, שיש בהם שנים עשר צרופי הוי"ה, בכל שעה יש צרופ אחר, וכל שעה נחלקת לתת"ף (=א=י וסוים) חלקים, וכל חלק נחלק מתת"ף חלקים, יש בו גם כן צרופ השם, וכל זה הוא בחינת רוחיים שבהרפק, ולא גיחתי לשמע באור ענין זה היטב גם

התורה, שנתנה לארבעים יום, ששם הרוחיים, בנ"ל, בלומר, שהצדיק היה לו בחינת הרוח שמקבל מהתורה בנ"ל, ועם כל זה נחית תחות ברבה, תחת הצלחת הרשע, בחינת: כבלע רשע צדיק ממנו. וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מניהו - הינו שפסק ושבר המדה רעה מאחר מארבע יסורות, שהקביר והמשיך הרשע על עצמו, שהוא הצנור שלו בנ"ל. וזהו: וקא פסקי קרנא דתכלתא וכו', הינו שפסק אחת מן הציצית שלהם, שזהו בחינת מה שפסק ושבר המדה רעה שלהם, שהוא הצנור שלהם, כי כל המדות רעות נמשכין מארבעה יסורות, שששם ארבע ציצית בנ"ל. ולא מסתגי לן - בלומר, שאף על פי כן לא עלתה לו להשפיל את הרשע ולצאת מתחת ברביו, אף על פי שפסק ושבר המדה רעה של הרשע, שנמשכת מארבעה יסורות, שששם ארבע ציצית בנ"ל, שזהו בחינת: וקא פסקי קרנא דתכלתא דחד מניהו בנ"ל, אף על פי כן לא היה יכול להשפילו ולצאת מתחת ברביו, בחינת: ולא מסתגי לן, שפרשו, שלא היו יכולין לצאת משם, הינו בנ"ל. אמר לי: דלמא שקלית מידי מניהו - הינו שמא יש לך אחר מארבע יסורות שלא תקנה בשלמות להפריד ממנו הרע לגמרי, ועליבן לא מסתגי לן, כמבאר לעיל, שכל זמן שישאר בו איזה אחיזה בעלמא מתרע של איזה מדה, אינו יכול להכניע את הרשע. וזהו: דלמא שקלית מידי מניהו - שמא לקחת קצת מהם, הינו שמא יש כד עדין איזה אחיזה מאיזה מדה רעה של הרשעים, שלקחת לעצמך איזה מדה ותאזה שלהם, ועליבן לא מסתגי לן, ועליבן אין אנו יכולין לצאת מהם בנ"ל. דגמירי דמאן דשקל מידי מניהו לא מסתגי לה - הינו בנ"ל, שיש לנו קבלה, שכל מי שלוקח לעצמו איזה רבר תאזה ומדה רעה של הרשעים, הינו שיש בו עדין איזה אחיזה מהמדות רעות שלהן, אינו יכול לצאת מהם ולהכניעם בנ"ל. אולי אהדרתה - הינו שהתורתי מה שהיה אצלי איזה מעט אחיות הרע מהמדות רעות שלהם, התורתי והפירשתי ממני. והדר מסתגי לן - שאז עלתה ביריבו לצאת מתחת ברביו להכניעו ולהשפילו, כמבאר לעיל, שצדיק גמור, שפירש מעצמו כל אחיות הרע שלהם לגמרי, הוא יכול לצאת מהם ולהכניעם ולהשפילם, בבחינת: משפיל רשעים עדי ארץ בנ"ל:

וזהו: ראיתי והנה מנורת זהב - היא התורה, הנחמרים מזהב. וגלה על ראשה - פרש רש"י: מעין, הוא הפענן היוצא מבית ה', הוא התפלה. ושבעה נתייה - הם הנשמות דאתריבאו בנן, הנחלקים לשבע פתוח. שבעה ושבעה מוצקות - הם מ"ט אורות, שהוא אור הננו לעתיד (כסא שמש ר"י). בחינת: ענין עין לא ראיה, שהוא בחינת התפלה בנ"ל. ושנים יתים עליה - פרש רש"י: שני אילנות, הינו אילנא דמי ואילנא דמותא, הינו טוב ורע בנ"ל, וזהו: אחר מימן ואחר משמאל, בנ"ל, ומשם יפרר, שגפרר הרע מהטוב, זה למין זה לשמאל. ואמר אל המלאך: מה אלה. ויען וכו'.

וכו'; כי אמונה היא תפלה, כמו שכתוב (שמות יז): ויהי ירו ויהי אמונה, תרגומו: פרישן בצלו:

ב ודע, שיש שנים עשר שכתים בנגר שנים עשר מזלות (היו ח" בתקון כא), וכל שכת ושבת יש לו נחמא מותרת, ויש לו שער מחר לבנם רך שם תפלתו, וכל שכת מעורר בתפלתו כח מזלו שבשנים עשר מזלות, והמזל מאיר למטה ומגדל הצמח ושאר דבריו הצריכים אליו.

וזה פרוש (במדבר טו): רך כוכב מיעקב, וקם שכת מישאל וקם - זה בחינת עמידה, בחינת תפלה; כשעכב מישאל עומר להתפלל, עלי יי זה מעורר כוכב, והכוכב הוא הורף ומטה הרברים שנגלו, כמו שאמרו חכמינו וזכונם לברכה (כ"ד פ"ט ט"ז): אין לך עשב מלמטה, שאין לו כוכב ומלאך מלמעלה, שמכה אותו ואומר לו: גרל וזה שאמרו חכמינו וזכונם לברכה (מסכת ק"ח): קשין מזונותיו בקריעת ים סוף, וקשה וזוגו וקריעת ים סוף) וכו' (מסכת ז, ב) כי תיסוף נקדע לשנים עשר קריעים, בנגר שנים עשר שכתים (פרקי ר"א פ"ב, ע"י חקון כא דף נב), ובגוי ישראל בתפלתם גורמים וזוגא וקראש ארדי הוא ושכינתה, כמו שכתוב (תהלים טו): סלו לרוכב ערכות; רוכב - רא קראש ארדי הוא, ערכות - רא שכינתה, שנתערב בה כל הגונו, ולפי הזוג שאדם בתפלתו פן זוכה לזוגו, והתפלה הם שתיים עשרה גסתאות, לפיכך הזוג בקריעת ים סוף, שהם שנים עשר. גם ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים בתפלתם, כמו שכתוב (ש"ס): ויעמירה ליעקב לחק, וחק לשנא רמזונא הוא (כ"ה ט), ואין עמידה אלא תפלה (מסכת ז, ב). וזה פרוש (תהלים עז): שמרו ערותיו וחק נתן למו. ערות זה תפלה, כמו שכתוב (ש"ס עב): שכתו יה ערות להורות לשם ה'. גם אמרו חכמינו וזכונם לברכה (שבת ע"ב): אין ערות אלא בעמידה, ועמידה זה תפלה, שאנו מעירין על אחרותו; וכפי שמפרנס לאביו שבשמים בתפלתו, פן נזחין לו פרנסתו. וזה: קשין מזונותיו בקריעת ים סוף, הינו מזונות נחלק לשנים עשר שבילים לפי שתיים עשרה תפלות שכתו יה: וצריך לזה זכות גדול, שיזכה אדם להעלות תפלתו רך שער השיד לשכמו. וזה שאמר אבא בנימין (מסכת ט): כל מי הייתי מצמער על שני דברים: על תפלתי, שתהא סמוך למכתי, הינו כנ"ל, שיתפלל רך שער המטה שלו, כי יש שנים עשר מטות, וכל אחר יש לו שער מחר, והתפלל על שלא תתרחק תפלתו ממטה שלו. וזה לשון מטה, כי מטה לשון זוג, במאמר הסמוך: על מטתי שתהא נתונה וכו', ומטה הוא בחינת זוג. גם מטה היא בחינת פרנסה, כמו שכתוב (ויקרא טו): בשכרי לכם מטה לחם, כי שנים עשר מטות גורמים זוג ומפרנסין כנ"ל, קשה וזוגו וקשין מזונותיו וכו'. גם התפלל על שבטו, שיזכו לשתי שלחנות, והיו: ועל מטתי, שתהא נתונה בין צפון לדרום, ואמרו חכמינו וזכונם לברכה (כ"ד פ"ט): הרוצה לתחכים וכו', הרוצה להעשיר וכו'. ויעקב, שהוא כלול כל השנים עשר שכתים, והיה יורע כל מטה ומטה בשרשו, בשביל זה פתיח בה ויאסף

גם שבחתי קצת מזה, והמשפילים יבינו: רכב אלקים רכתיים אלפי שגאן (תהלים טו). אלפי - בחינת אלופי עשו, ועל יי רכב אלקים רכתיים, בחינת קבלת התורה, שמשם מקבלין הרוחניים הרבנים הקרשה, עלי יי: אלפי שגאן, כמו שדרשו חכמינו וזכונם לברכה (ע"ה ט): אל תקרי שגאן, אלא שאינו, הינו שעל יי קבלת התורה, ששם היות הרוב הקרשה, עלי יי: נתפסין ונקניעין אלופי עשו, רכבי עשו, שהם בחינת הרב הקלפה, בכחינת אלפי שאינו - שאלופי עשו, רכבי עשו, נתפסין ואינו: מכנה הארץ ומרת שמענו, צבי לצדיק, ואמר רז"ל: רז"ל, או לי, בנרים בנגר, ובגר בוגרים בנגר (ישעיה טו). מכנה הארץ - זה בחינת כנפי הציצית, ששם הרוחניים, שהוא בחינת כנור של דוד, שהיה מגן עלי יי היות צפונות וכו' כנ"ל, כי הגניחה והזמירות נמשכין מהרוחניים שבכנפי ראה, בידוע, והיו ומרת שמענו - בחינת הגון של כנור של דוד, שהוא בחינת הרוחניים, שהוא בחינת כנפי הציצית, בחינת: מכנה הארץ כנ"ל, ועל יי: מכניעין הרשעים בבחינת: לאחו בכנפות הארץ וינערו רשעים מפנה. והיו: צבי לצדיק - פרש רש"י: עתיד להיות מצבות קומה לצדיקים, הינו כנ"ל, כי עלי יי הרוחניים הנ"ל מתגברין הצדיקים על הרשעים כנ"ל. והיו: ואמר רז"ל וכו' או לי - פרש רש"י: שנגלו לי שני רזים: הו פרעניות וכו' ישועה, והרי חרמק השיגעה ער וכו'. הינו כנ"ל, כי הרוח של הרשע גדול בשעתו, בבחינת רוח סערה, שמשם כל הצרות ואריכת הגלות של ישראל. והיו: בנרים בנגר ובגר בוגרים בנגר - כי יניקת הבוגרים והרשעים הוא מבחינת פנס הבגרים, והינו פנס הציצית, שהם בכנפי הבגר, והינו מפנס הארבעה יסורות, שאחיותן לרשעים העליון הוא בחינת ארבע ציצית כנ"ל, אבל סוף כל סוף: פחר ופחת ופח עליד יושב הארץ וכו' - כי כל הרשעים יכרעו ויפלו, כי לסוף בלה ונאכר וכו' כנ"ל, כי הצדיקים גמורים מכניעין אותם ומשפילים רשעים ערי ארץ עלי יי הרוחניים שלהם, שהוא בחינת ציצית, בחינת: מכנה הארץ ומרת שמענו כנ"ל: כנור של חמש נימין - בחינת התורה, וכן כתוב בזהר (צ"ה דף ע"ב): ותקשי התורה - אליו ותפשין בכנורא. תמ"ש אני אית לראה (תהלים טו), כי רוחי החיים הוא בהראה, ומשם המשכת הרוח של האנחה, בידוע בחוש, ועל כן אית לה חמש אני לראה, בנגר חמשה חמשי תורה, חמשה נימין כנור דוד, ששם הרוחניים כנ"ל. (עין פסקונים, תקון י: בנפי מצוה אנו ה' קשרין, לקבל שמע כו', ראנו לקבל ה' נימין כנור דוד וכו', עין שם. גם עין בהשמות היתה):

ט לשון רבנו וזכונם לברכה

תהמות יבסקימו יררו במצולת וכו': (שמות טו)

א כי עקר החיות מקבלין מהתפלה, כמו שכתוב (תהלים טו): תפלה לאל חיי, ובשביל זה צריך להתפלל בכל כחו, כי בשמחפלה בכל כחו ומכנים כחו באותיות התפלה, אז נתחרחש כחו שם, בבחינת (מסכת ז): חרשים לברכים [רבה אמונתך]

שאתה נצור בו. וזה: בצרה, הינו תקלפה הצר ציר, כמו שכתוב (בראשית טו): כי ציר כפיו, כי מתחלה לא היה יכול לרברר מחמת החשך הסובב אותו, ועל-ידי שיצא מתוך החשך ומתפלל היטב, על-ידי זה הוא מתקן תחתים שנים ושלישים, הינו עולם השפל ועולם הגלגלים ועולם השכל. (אך אי אפשר להתפלל, רק בשלומר תורה, כי לא עס-הארץ חסיד (אבות פ"ב), ובתיב (משל כח): מסיר אנו משמע תורה, גם תפלתו תועבה (תכניד התרים):

ר וציריך כל ארם לקשר את תפלתו לצדיק הרור, והצדיק יורע לבון השערים ולהעלות כל תפלה ותפלה לשער השקד, כי כל צדיק וצדיק הוא כחינת משה משיח, כמו שאמרו: משה, שפיר קאמרת, ובתיב (בראשית טו): ער כי יבא שילה - רא משה (ויד בראשית טו): ובשיח הוא כלול כל התפלות, ובשכיל זה היה משיח מורח וראין (כמו שאמרו חיל מנהרין זכ), כי התפלות הם כחינת חטם, כמו שכתוב (שעה טו): ותהלתי אחטם-לך:

ז זה פרוש: אמר רבה בר בר תנה: זמנא תרא הוי קאולין במדברא, ואתלויין בהרן התוא מיצא, והוי שקיל עפרא ומורח לה. ואמר: הא ארחה לרובתא פלן, והא ארחה לרובתא פלן. אמרינן לה: כמה מרחקין מפיא. ואמר לן: הבו לי עפרא. ויהינן לה. אמר לן: תמניא פרסי. תנינן ויהינן לה. אמר לן: דמרחקין תלתא פרסי. אפכית לה, ולא יכלית לה:

זמנא תרא אתלויין בהרן התוא מיצא - סוחר ישמעאל. זה כחינת צדיק הדור, שהוא כלול כל התפלות כמשיח, ותפלות זה כחינת סוחר ישמעאל, כמו שכתוב (בראשית טו): כי שמע ה' אל עניד; ותרגומו: קבל ה' צלותך. וזה: סוחר, כי סביב תרגומו סוחר, וזה כחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים טו): ואמונתך סביבותיך. ואתלויין בהרן התוא מיצא - שקשרנו את עצמנו עם צדיק הרור, שהוא כחינת משיח, כלליית התפלה. ושקיל עפרא ומורח, ואמר: הא לרובתא פלן, הא לרובתא פלן - עפרא זה כחינת תפלה, כמו שכתוב (שעה טו): יתן בעפר תרבו; והרכ זה כחינת תפלה, כמו שכתוב: כתרבי ובקשתי. ומורח, כי יש לו כח הזה להריח על-ידי שהוא כלול כל התפלות; ובתיב: ותהלתי אחטם-לך. ואמר הא לרובתא פלן - שהיה יורע שערי תפלות, והיה יורע כל תפלה השקד לשכמו. ואמרינן לה: כמה מרחקין מפיא, ואמר הבו לי עפרא, ויהינן לה. אמר לן: תמניא פרסי. תנינן ויהינן לה. אמר לן: תלתא פרסי. אפכית ולא יכלית לה - הינו: אמרינן לה כמה אנן מרחקין מפיא

(בראשית טו): ויאסף יעקב רגליו אל המטה. רגליו זה כחינת תפלה, כמו שכתוב (תהלים טו): צרק לפניו יהלך, הינו שהיה מאסף כל התפלות כל אחת לשרשה. גם היה כח כרדו לתן חלק מחלקו עולם ליוסם, כמו שכתוב (בראשית טו): ואני נתתי לך שקם אחר על אחיך וכו', כי על-ידי תפלתו היה משפיע חיות לכל שלשה חלקי עולם, שהם עולם השפל ועולם הבוככים ועולם המלאכים. וזה שכתוב: שפל, בוכב, בלאך, כי כל זה זכה על-ידי תפלתו, כמו שכתוב (טו): אשר לקחתי מיד וכו' בתפלתי ובקשתי:

ג אבל בשארם עומר להתפלל, או באים מחשבות זרות וקלפות ומסבכין אותו, ונשארו בחשך, ואין יכול להתפלל, כמו שכתוב (אסו ו): סבת בענן לך מעבר תפלה, ובתיב (תהלים ט): סביב רשעים יתהלכון - שרשעים, הינו הקלפות, מסבכין אותו, פרם זלת - הינו בשעת התפלה, שהיא עומרת כרגומו של עולם (וכמו ו): ודע, שיש פתחים הרבה בחשך הזה לצאת משם, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה (יוסא טו): הבא לטמא פותחין לו - יש לו פתחים הרבה. ומצא שיש פתחים הרבה בחשך גם לצאת משם, אבל הארם הוא עור ואין יורע למצא הפתח. ורע, שעל-ידי אמת זוכה למצא הפתח, כי עקר אור המאיר הוא הקרוש-ברוד-הוא, כמו שכתוב (תהלים טו): ה' אורי וישעי, ועל-ידי שקר הוא מסלק את הקרוש-ברוד-הוא, כמו שכתוב (טו): לא תשא את שם ה' לשוא, כי על-ידי שוא מסלק את הקרוש-ברוד-הוא, כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיניי, אבל על-ידי אמת הקרוש-ברוד-הוא שוכן עמו, כמו שכתוב (תהלים קה): קרוב ה' לכל קוראיו לכל וכו'; ובשקרוש-ברוד-הוא עמו, הוא מאיר לו איד ליצא מהחשך, המונע אותו בתפלתו, כמו שכתוב: ה' אורי. וזה פרוש (בראשית טו): צהר תעשה לתכה, פרש רש"י: יש אומרים חלון, ויש אומרים אכן טוב. והחלוק שבין חלון לאכן טוב - כי החלון אין לו אור בעצמו, אלא רדך שם נבנס האור, אבל בשאין אור, אין מאיר; אבל אכן טוב, אפלו בשאין אור מבחוץ, הוא מאיר בעצמו. פן יש בני-ארם, שרבוים הוא חלון, ואין כח להאיר להם בעצמם. וזה: יש אומרים, ואמרתם געשה חלון; ויש שאמרתם געשה אכן טוב ומאיר: ודע, שהכל לפי גרל האמת, כי עקר האור הוא הקרוש-ברוד-הוא, והקרוש-ברוד-הוא הוא עצם האמת, ועקר השתוקקות של השם יתברך אינו אלא אל האמת. וזה: ואל אמה תכלנה מלמעלה - לשון ותכל נפש רור (שטורב י). אמה היא ה' מוצאות, הכלולים מאש וזים, הינו שמתראה, שיצאו הרבורים מפיך כאמת, ואו ישתוקק הקרוש-ברוד-הוא מלמעלה לשכן אצלך, ובשישכן אצלך, הוא יאיר לך. וזה אמה תכלנה מלמעלה, ראשי-תבות אמת, כי על-ידי אמת הקרוש-ברוד-הוא חומר מלמעלה לשכן עם הארם, כמו שכתוב: קרוב ה' לכל קוראיו וכו'. ואו: ופתח התכה בצדה חשים, הינו התכה היוצאת כאמת, היא חשים לך פתח בחשך

שכבים מתברכת. פרוטה זה בחינת קול התור, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (סו סו:): האי דדיא רמיא לתור, ופריטא שפותה, והוא עומד בין תהומא לתהומא, שהוא כלול משני התהומות, שהוא כלליות הנסים. וזה: פרוטה שכבים - שפעמים תכסה כח הנסים, ועל ידי הנשמים ותכרף הפרוטה, הינו הנסים דפריטא שפותה. ואלו בני אדם המכחישים כל הנסים, ואומרים שהכל דרך הטבע, ואם רואים איהו גם, הם מכסים את הנס עם דרך הטבע, שאומרים שזה דרך הטבעים - נמצא, שפונמים בתפלה, כי התפלה היא נסים, שמשנה את הטבע; ופונמים באמונה, שאין מאמינים בהשגחת הבורא יתברך; ופונמים בארץ ישראל, שהוא מקום הנסים, כמו שכתוב: וקול התור נשמע בארצנו, וכמו שאמרו: ארץ ישראל שותה תחלה, כי שם התהומות, מקום הנסים, כמו שכתוב: ותהם כל העיר. ועל ידי זה צריך לכל בנלות מצרים, כי זה לעמת זה עשה כנ"ל, וכל הגלילות מכנים בשם מצרים, על שם שהם מצרים לישראל (כסא"ל במד"ש בראשת פ' טו):

וזה פרוש: תהמת וכסימו - מי ששכסה את הנסים ומראה לכל דבר שהוא דרך הטבע - ירדו במצולות כמו אבן. משם רעה אבן ישראל (בראשת סו), תרגומו: אב וכו'. מצולות זה בחינת מצרים, שנאמר (שמות י): וינצלו את מצרים, כמו אב וכו'. הינו יעקב וכו', שהם בחינת תפלה, בחינת נסים, בחינת ארץ ישראל. לפי ירידתם ולפי הפנס שפנס בתפלה ובאמונה ובארץ ישראל, בן צדיק ירד לעמק הגלות של מצרים, כמו שירדו יעקב וכו' למצרים כשאמר אברהם: כמה ארע, על ידשת ארץ: (עד כאן לשונו י"ל)

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם וכו': (שמות כא) א בשיש, חס ושלום, דינים על ישראל, על ידי קדוים והמחאת כף אל כף נעשה המתקת הדין: כ כי עקר גדלתו של הקדוש ברוך הוא, הוא, שגם העכו"ם ידעו שיש אלקים שליט ומשול, כמובא בזה (יח"ד ח' סו): כד אתא יתרו ואמר: כי עתה ידעתי כי גדול ה' וכו', כרין אתער ואתעלא שמא עלאה:

ג וְלַעֲבוֹדָם אִי אֶפְשֵׁר לָהֶם לִידַע גְּדֻלְתּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּי אִם עַל־יְדֵי בְּחִינַת יַעֲקֹב, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעי' ס): בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנִלְכֶה בְּאֹרֶחַ ה', כִּי הוּא גִלָּה אֱלֹקוֹתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹתֵר מִשְׁאֵר הָאֲבוֹת, כִּי אֲבִרְהֵם קְרָאוּ הוּא, וַיִּצְחַק קְרָאוּ שְׂרָה (פסחים פח), וְשָׂרָה הוּא יוֹתֵר מִשֵּׁי וְנִצְרָךְ לְהַעֲלוֹם מִתֵּר. וַיַּעֲקֹב קְרָאוּ בֵּית, שֶׁהוּא מְקוֹם יְשׁוּב לְבִנְיָאָדָם יוֹתֵר מִשְׂרָה, הֵינּוּ שֶׁיַּעֲקֹב קְרָא אֶת מְקוֹם הַבֵּית־הַמְקֻדָּשׁ, שֶׁהוּא מְקוֹם הַתְּפִלָּה, בֵּית, שֶׁהוּא מְקוֹם יְשׁוּב לְבִנְיָאָדָם, כִּי הֶעֱלָה אֶת הַתְּפִלָּה מִתֵּר וְשָׂרָה לְבִחִינַת בֵּית, שֶׁיֵּשׁ כּוֹ תְּפִסָּה לְבִנְיָאָדָם יוֹתֵר מִתֵּר וְשָׂרָה, כִּי בְּבִחִינַת בֵּית יֵשׁ גַּם לַעֲבוֹדָם הַשָּׂרָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ישעי' י): כִּי בֵּיתִי כִּיהַ תְּפִלָּה

סמיא - מבחינת (אס"ה ז): שכבי לבך בפנים נכח פני ה'. אמר לן תמיניא בחינות, הינו למוד התורה, שהיא חמשה חמשי תורה, ושלושה תפלות. תנינן ויהינינן לה - תנינן לשון למוד, ואחר הלמוד יכנינו לה להרים כמה מרחקינן מאת הבחינה של מים. ואמר לן תלתא פריסי - הינו שלושה בחינות תפלות. והראיה לנו סימן על זה, שערין לא הגענו למדרגה זאת, שנחפלה בלבך בכוונה, עד שגשפך לבנו לפנינו כמים, והא ראייה: אפכית - כמו שכתוב (תהלים סו): אף תשיב צור חרבו ולא תקמותו בפלחמה; כי כל התפלות הם בחינת חרב אצל משיח, ואם היו התפלות בבחינה הנ"ל, בודאי לא היה משיח צור חרבו, וזה סימן, שערין לא הגענו למדרגת: שכבי לבך בפנים נכח פני ה':

ה ותפלה הוא בחינת נסים, שהוא אין דרך הטבע, כי לפעמים הטבע מחיב איוו דבר, והתפלה מהפכת את הטבע. ועקר הנסים, הינו עקר התפלה, אינו אלא בארץ ישראל, כמו שכתוב (תהלים ז): שכנ ארץ ודעה אמונה, ואמונה זה תפלה, כמו שכתוב (שמות י): ויהי ירו אמונה, כתרנומו; ובשביל זה היא גבוה מכל הארצות (כח"ס ד"ק), על שם שעקר הנסים שם הם; וכתוב (ישעי' סו): הרימי גם. ובשביל זה נקראת ארץ כנענו; כנענו, לשון סוחר, בחינת אמונה, כמו שכתוב: ואמונתך סביכותיך. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית י): ארץ ישראל שותה תחלה, והנשמים באים מתהומות, כמו שכתוב (תהלים סו): תהום אל תהום קורא, ותהום לשון גם, כמו שכתוב (ד"ח א): ותהם כל העיר, כי על גם, הינו על דבר חרוש, מתמיהין. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית סו): קול התור נשמע בארצנו - לענין גשמים, כי עקר הנשמים נשמע בארץ ישראל, כי שם התהומות, הינו הנסים, הינו אמונה, תפלה. וזה לעמת זה עשה אלקים, ומצרים הוא הפך ארץ ישראל זה לעמת זה, כמו שכתוב (שמות י): ומצרים נסים לקראתו - ששמרים לעמת ארץ ישראל, לעמת הנסים, ובשביל זה אין מקום תפלה במצרים, כמו שכתוב (סו י): והיה כצאתי את העיר ארש כפי בשביל זה, כשפנס אברהם בארץ ישראל כשעה שהכתיב לו הקדוש ברוך הוא על ידשת ארץ, אמר: כמה ארע (בראשת טו) - על ידי זה ירדו אבותינו למצרים, כי פנס באמונה, הינו ארץ ישראל, בחינת נסים, וירד יעקב וכו' למצרים, ששם הפך הנסים, שזה לעמת זה. וירדו דוקא יעקב וכו', כי הוא פנס בארץ ישראל, בחינת תפלה, וירדו יעקב וכו', שהם בחינת תפלה, שהם שנים עשר שערי תפלה; ועל ידי שעקר התפלה הם יעקב וכו' כנ"ל, על ידי זה לא זכה לארץ ישראל, לבחינת תפלה, אלא יעקב וכו', כמו שכתוב (סו סא): כי כיוצק יקרא לך ידע, ולא כל יצחק נסרים לא. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית ח): אין הנשמים יורדין אלא בשביל אמונה, הינו בחינת ארץ ישראל, שהוא בחינת תפלה, בחינת אמונה, והיא שותה תחלה, ששם התהומות, בחינת נסים, כמו שכתוב: ותהם כל העיר. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סו ע"ב): כשעה שהנשמים יורדין, אפלו פרוטה

ווג, גם זה קשור בגופם ערין; וכדאי אלו היו רואים את כל זה, תרדה גרולה היה נופל עליהם, כי היו רואים איך הם עומרים במדרגה פחותה ושפלה. וזה פרוש (בראשית כ): ויהי הם מריקים שקיהם והנה איש צרוד כספו בשקו. אחר כל התעניינים, שהוא הרקת השק, כתיבת הגוף, ערין: והנה איש צרוד כספו - שקשור וצרוד כספו והאנוח בשקו וגופו. ויראו את צרודות כספיהם המה ואביהם, הינו לא די צרודות כספיהם, שהוא תאוות עצמן, כי אם גם המה ואביהם, הינו התאוות של אביהם, גם המה לא נפלו מהם. וזהו: ויראו, כי תרדה נפלה עליהם, ואזי לא היו רוצים להשתרר ולמלך:

וזה פרוש: ויאמר להם יעקב אביהם: אתי שבילתם, יוסף איננו וכו'. זה רמז על תוכחת השכל, כי השכל מוכיח את הפעליגאות, הרוצים להתגדל, כי יעקב הוא כתיבת השכל, כמו שתרנג אונקלוס (בראשית ט): ויעקבני - ויהי אביהם, כי אב בתקבה, והינו שהשכל מוכיחם ואומר להם: אתי שבילתם, כי כל המתגאה, תכמתו מסתלקת ממנו (פסחים טו). יוסף איננו - זה כתיבת תקון המעוות, הינו: ערין לא תקנתם המעוות, שהוא לתרפה ולקלון, ויש לכם להתבייש מחמתו, כי תקון המעוות הוא כתיבת יוסף, על-שם (בראשית ו): אסף אלכם את תרפתי ושמעון איננו - הינו עליידי שאין לה כתיבת יוסף, אין לה כתיבות שמעון, ושמעון הוא כתיבת (סס כ): כי שמעו ה' כי שגואה אנכי, כי אתה איך שגוא, כי מחמת שלא תקנת את עצמך, כדאי איך יכול להוכיח אתרי, כי יאמרו לה: קשט עצמך חלה וכו', ועל-כן איך שגוא, כי המוכיח הוא שגוא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוכות פד): האי צורבא מרבנן דמרחמי לה בני מחא, לאו משום דמעלי טפי, אלא משום דלא מוכח להו במלי רשמיא. ומצא, שהמוכיח הוא שגוא. ואת בנימין תקחו - זה מורה על גדלות, כי פרש רש"י: בנימין - על-שם ארץ-ישראל, כן מינו, וארץ-ישראל הוא גבוה מכל הארצות (בראשית נד), והינו: לא רי שאין לכם כל הכתיבות הללו, עם כל זה: ואת בנימין תקחו - שאתם לוקחים לעצמכם גדלות, והינו דסים השכל המוכיח אותם: עלי היו כלנה, כי הכל נופל עלי, כי כל המתגאה, תכמתו מסתלקת ממנו:

ה וְהַעֲצָה הַיְעוּצָה לְכַעַל הַגְּאוּה, שהיא העבודה וְהַיְעוּצָה, כמו שכתוב (משל טו): תועבת ה' כל גְבוּהִיל (כשד"ל סופר ד), העקר הוא עליידי התקדויות לצדיקים, כפומבא בתקונים (תיקון כא דף סח): בתרועה, דאיהו רוחא, אתעביד אל אחר. וצדיק הוא כתיבת רוחא, כמו שכתוב (סוכות טו): איש אשר רוח בו, ועל-ידו נקנע רוח גבוה, אל אחר, ונעשה מאחר אחר, כי הוא קוצא דאוח ד' (תיקון כא דף נט), שממנו ארבע רוחות, כמו שכתוב (יהושע ו): כה אמר ה': מארבע רוחות באי הרוח, וזה לשון תרועה, לשון (יהושע ו): תרעם בשכב ברזל (תיקון יח התיקון כ"א), כי הוא משבר רוח גבוה, אל אחר, כפירות:

וזה

יקרא לכל העמים, וכשהוא בכתיבת בית, כרין אתקד שקא עקאה כנ"ל. וזה פרוש (תהלים סח): גדול ה' ומהלל מאד, כלומר: איכותי גדול ה', כשהוא מהלל מאד - מספרא דמחא, שהוא כתיבת עב"ם (כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ד פ' טו) על פסוק (בראשית א): והנה טוב מאד: מאד - זה מלאך המנוח); כשהוא מהלל מהם, אזי הוא גדול, כי הוא עקר גדלותו; ואימתי הוא מהלל מהם, בעיד אלקינו הר קדשו, רתינו כשכתיבת הר נעשה עיד אלקינו, שהוא ישוב בנייארם, כתיבת בית, שהוא משג יחד מהר ושרה, רתינו כשפעלין את כתיבת התפלה מכתיבת הר לכתיבת עיר וכו', שאז יש גם לעב"ם השגה כנ"ל, אז יקרא גדול ה', כי זה עקר גדלותו ותרדו, כשגם הרחוקים יודעים ממנו ותרדו כנ"ל:

ד וְעִנְיָן זֶה - להעלות התפלה מכתיבת הר ושרה לכתיבת בית, כתיבת עיר אלקינו, כרי שיתגלה מלכותו גם לעב"ם, שתינה להם גמ"סן השגה כאלכותו ותרדו שמו - אי אפשר להעשות כי אם עליידי צדיקי הרור, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ד פ' טו): מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, כי עקר התפלה אינם יודעים כי אם צדיקי הרור. כי יש פעליגאות, שאינם רוצים שילכו לצדיקים, ואומרים, שהו בעצמם יכולין להתפלל, ומונעים גם אתרי, כשיש להם צער או חולה, לילך לצדיקים - עליהם נאמר (בראשית ט): השב אשת האיש וכו', כי זה הפעליגאות מבנה בלשון אבימלך: אכי, לשון רצון, כי הוא רוצה למלך. והינו אבימלך, כי באמת צדיק מושל בתפלתו, כמו שכתוב (שמואל ב ט): צדיק מושל וכו', והוא מתגאה בעצמו, שכול להתפלל ויש לו הממשלה, ועל-כן מבנה כשם אבימלך, כי הוא רוצה למלך ואומר: אנה אמלך. וזה פרוש: השכ אשת האיש. אשת - ראשי-תבות ארני לשפתי תפתח, זה כתיבת תפלה, דהינו: השכ אשת, כתיבת התפלה, להצדיק, כי נביא הוא, כי הקדוש-ברוך-הוא מחאה לתפלתו של צדיקים (תהלים טו), ומשג תפלה סודרה כפיו כרי שתינה מתפלתו. וזה: כי נביא הוא, לשון ניכ שפתים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוכות ד): כדא ניב שפתים, אם שגורה תפלתו כפיו וכו'. וזה: השכ - ראשי-תבות: הר, שרה, בית. זה רמז, שתפלת הצדיק היא בשלמות, שמעלה אותה מכתיבת הר ושרה לכתיבת בית כנ"ל:

אבל אלו הפעליגאות הם מעכבים תאוותו של השם ותרדו, ואינם מבקשים מצדיקים שיתפללו עליהם, כי חושכים שהתענו וסגפו את עצמם, וכזה הם צדיקים; אבל האמת אינו כן, כי כל התעניינים שהתענו, אין זה אלא כמו שק שיש בו חורים הרבה, וכשמריקים את השק, אף-על-פי-כן נשארו בו החורים. והגוף נקרא שק, כמאמר התנא (שם פב): שגנא, שרי שקד ואם התבוננו בעצמן, היו רואים, אחר כל התעניינים ערין נשארו אצלם כל תאוותם קשורים בשקם, הינו בגופם, ולא תאוותם כלבר נשאר קשור בגופם, כי אם גם תאוות אביהם, שיש אצלם משעת ההולדה, מתמת שלא נתקדש אכיו כשעת

העבודת־אלילים כנ"ל. ועל־כן הפיל פור בידך שמת בו משה, כי חשב כי כבד מת משה, המכבול פח העבודת־אלילים, ואין עוד מי שיוכל לכבול פח העבודת־אלילים:

אבל כדרכי ואסתר, היה להם כח לכבול העבודת־אלילים של הקון, וכשכיל זה בימיהם קבלו ישראל התורה מחדש, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (שבת פח): קימו וקבלו - קימו מה שקבלו כבר. וזה: קימו וקבלו - קימו זה בחינת רגליו, וקבלו זה בחינת ידיו, והוא בחינת התורה בעצמה כנ"ל. וזה בחינת מרדכי ואסתר: מרדכי - מר דוד (תלוי קל"ה). דוד לשון חרות, זה בחינת ידים, כמו שכתוב: דוד שלח ידו מן החור כנ"ל, ואסתר הוא בחינת שוקני - מה ידך כפסטר כנ"ל. זה לשון פורים, הינו כמול העבודת־אלילים, כמו שכתוב (ישעיה טו): פורה דרכתי לברי, ומעשים אין איש אתי. ועל־ידי הארת מרדכי ואסתר, הינו בחינת תדון ורגליו, נתפסלו הכפידות, ונתרבה אמונה בעולם על־ידיהם, כמו שכתוב (אסתר ט): ויהי אמן את הרפה, ובה כתיב (עו): באשר היתה כאמנה אתו, כי שניהם הם בחינת אמונה, וזה נעשה על־ידי הרוח כנ"ל. וזה בחינת (בעלה ט): אסתר ברוח־הקדש נאמרה, הינו בחינת: לבו נשא את רגליו, כי עקר העבדים תלוי בה, שהיא בחינת רגליו, כמו שכתוב (ספ"ה ט): רגליה יודרות מודה, ועל־כן עקר תקון העבודת־אלילים על־ידיה, ועל־כן זיקא אסתר ברוח־הקדש נאמרה, אף שבאמת תקון העבודת־אלילים הוא גספון על־ידי מרדכי כנ"ל, רק מחמת שעקר העבודת־אלילים תלויה בה, ועל־כן על־ידיה עקר התקון, ועל־כן נקראת המגלה על־שם אסתר, והינו דזיקא אסתר ברוח־הקדש נאמרה, כי הרוח הוא כלב, ועל־ידו נתגלה הארת הירים והרגלים, רק העקר תלויה ברגלים, בחינת אסתר. וזה בחינות עמר שעורים. עמר זה בחינת מרדכי, עין מור, מור דוד; דוד לשון חרות, הינו בחינת חרות על הלחות [כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין ט): אל תקרי חרות אלא חרות], שהוא בחינת התורה כנגלה, שהוא בחינת: עין כעין (בבב"א ט). שעורים זה בחינת אסתר ברוח־הקדש, כמו שכתוב (דברים לב): בשעורים עלי ראש, שהוא לשון רוח. ובשכיל זה, בשבא המן למרדכי, מצאו עוסק בעמר שעורים. אמר להם: עמר שעורים ידכו אתי ונצח אוחו ואת בניו, כמבאר במדרש (אסתר פ"שה י, ונב"ה בעלה דף טו): כי על־ידי עמר שעורים, שהוא בחינת ידיו ורגליו, שהם בחינת המחתא־כף ורקודיו, נתכבול העבודת־אלילים, שהוא בחינת הקון, בחינת גאות כנ"ל. ובשכיל זה צוה הקון לעשות עין נבואה חמשים אמה, כי רצה לכבול כח של חמשים יוסשל ספירת העמר, שהוא הכח של מרדכי ואסתר:

ו וזה בחינת רקודיו והמחתא־כף, כי רקודיו והמחתא־כף נמשכין מבחינת הרוח שבלב, כנראה בחוש, כי על־ידי שמחת הלב הוא מרדך ומכה כף אל כף, וכמוכא פתקונים (הקון כ"א, דף טו): והאי רוחא נשיב כשית פרקין דרדועא ובשית פרקין דשוקין, והיא בחינת המחתא־כף ובחינת רקודיו. וזהו בחינת: לבו נשא את רגליו (כ"ד רמא פ"שה ע), הינו על־ידי הרוח שבלב באים הרקודיו, הינו על־ידי הצדיק, שהוא בחינת רוח כנ"ל, נתכבול הנאווה כנ"ל, כמו שכתוב (ההלים לו): אל תבואני רגל נאווה, ונתכבול העבודת־אלילים, כמו שכתוב (בראשית טו): ורחצו רגליכם - זה עבודת־אלילים. וכשנחשלה הרגליו על־ידי הרקודיו, בחינת: נשא לבו את רגליו, ונתכבול הנאווה, הינו העבודה־זרה, על־ידי זה נמתקין הירינים, כי כל זמן שלש עבודה־זרה בעולם, חרוץ־אף בעולם (ספרי פ' דאה), וכשנחשלה העבודה־זרה, נחשלה חרוץ־אף, ונמשכין חסדים, ואז הרגליו הם ככחינת רגלי חסדיו (שמואל ב, ט) הינו ככחינות חסדים, הינו בחינת: חסדי דוד האמנים (ישעיה טו). האמנים זיקא, כי נתכבול המינות והכפידות. וזה בחינת המחתא־כף, כי על־ידי הרוח נתגלה הארת הירים, כמו שכתוב (שיר השירים ה): קול דודי דופק. דופק - זה בחינת רוח, כמובא פתקונים (הקון כ"א, דף טו), וסמך לה: דודי שלח ידו מן החור - זה בחינת התגלות הארת הירים, הינו בחינת המחתא־כף, ואז נתכבול הנאווה והכפידות, ונתרבה האמונה. ואז נתקים (ההלים ט): רגלי עמרה כמישור, שהוא בחינת אמונה, כי המינות היא בחינות נטיו רגלי, כמאמר אסף (שם ע): כמעט נטיו רגלי, שנאמר שם על שהשיאו לבו למינות, כמבאר שם, ורגלי עמרה כמישור - מורה על אמונה, ואז נתקים: ויהי רדיו אמונה:

ו והתורה היא גספון בחינת ידיו ורגליו, כי יש בהתורה נגלה ונסתר. נגלה הוא בחינת ידים, כמו שכתוב: דודי שלח ידו מן החור. מן החור, הינו חרות על הלחות (שם ט), שהוא כנגלה; ונסתר הם בחינות רגליו, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (סנה"א טו): חמוקי ידכו - מה ידך כפסטר וכו'. וכליית התורה נקראת לב, שמתחלת בכ"ח ומסימת בלמ"ה, ששם משכן הרוח, הנשיב כשית פרקין דרדועין ושית פרקין דרגליו, הינו כנגלה ונסתר:

ח וזה בחינת מרדכי ואסתר, והקון, בחינות פורים, בחינת גודל שהפיל הקון, בחינת עמר שעורים. כי המן בחינת העבודת־אלילים, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה, שעשה עצמו עבודת־אלילים (בעלה ט), ובשכיל זה הפיל פור הוא הגורל, כחדש שמת בו משה (שם ט), כי משה הוא מכבול העבודה־זרה, ובשכיל זה נקבר מול בית פעור, כרי לכבול העבודה־זרה שבפעור, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנה"א ט), כי משה גימטריא חרוץ־אף, כי הוא מכבול חרוץ־אף של העבודה־זרה, כי הוא קבל התורה, שהוא בחינת ידיו ורגליו כנ"ל, שעל־ידיהם נתכבול

ט וזה פרוש: אמר רבה בר בר חנה: אמר לי ההוא טיעא: תא ואחוי לך בלועי דכרת. אולי, וחואי תרי בלועי דהוי נשיק מניה רשעים: בלועי דקעיים, דמתיב: והתקע הארטה וגו'. כקרא. עשון שקל נבא דעקרא. לקח גיות עמר ועראו במים: ואתרד אחריבי.

התורה שהן מתחרטין ומודין מרין גיהנם, ועליכן מהדרא להו גיהנם להכא, כי אין נפטרין בזה ואפי' על-פיכח אין גיהנם בראשית-החודש כמו בשאר ימים (סדר הריכות ק). והגיהנם של ראש-החודש אינו אלא החרטה, שמתחרטין ומודים ומתכבשין, זה בעצמו גיהנם שלהם. והו' דרבי: מהדרא להו גיהנם להכא, דהינו מה שמהדרא להו להכא, שחוזרים ומודים, הוא הגיהנם שלהם:

י וזה פרוש: ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם, כי איתא במכילתא: אשר תשים לפניכם - השוו אשר לאיש לכל דינים שבתורה. פרוש, לכל דינים שבתורה שצריך להמתקם, צריך להשוות, הינו ליחד, קדשאי-ברידהו ושכינתה, שהוא בחינת אשה ואיש, בחינת מרדכי ואסתר. וזה פרוש: ואלה - כל מקום שנאמר ואלה מוסף על הראשונים (כ"ד טו ט"ו), בחינת תוספות ורבות, בחינת גאון, עבודה-גרה, כמו שכתוב (דברים ט): לא מרובכם חשק ה', שפרושו גאון. וזה בחינת מוסף על הראשונים, שהוא בחינת המן עמלק, כמו שכתוב (סדר ט"ז): ראשית גוים עמלק. ותקונו: המשפטים - בחינת רוח, כמו שכתוב (ישעיה טח): ולרוח משפט וכו' משיכי מלחמה, כי עלי-ידי הרוח נתחנן הגאון והעבודת-אלילים כנ"ל, ועלי-ידי זה: אשר תשים לפניכם, הינו השוו אשר לאיש לכל דינים שבתורה, הינו בחינת המתקת הדינים, כי כל זמן שיש עבודת-אלילים בעולם, חרוץ-אף ידנים בעולם, ועלי-ידי הרוח הנ"ל נתחד קדשאי-ברידהו ושכינתה, ונתקון הדינים, ונתמלק חרוץ-אף מן העולם.

והנה כלל הדברים אלו - שעלי-ידי הצדיק, שהוא בחינת הרוח, אתעבר אל אחר, כפירות, ועלי-ידי הרוח באים רקודין ותמחאת-כף, כי עלי-ידי הצדיק, שהוא בחינת הרוח, נתעלו הרגלים, ונתגלה הארת הדינים, ונתרבה האמונה, כמבאר למעלה. ועלי-כן כתיב ביוסף, שהוא בחינת הצדיק (בראשית מט): וכלעריד לא ירים את ידו ואת רגלו, כי כלערי בחינת יוסף, שהוא בחינת הצדיק, אי אפשר להעלות ולהרים הידים והרגלים כנ"ל. והנה מכלל הדברים אתה שומע, שנגלה הוא בחינת ידים, ונסתר הוא בחינת רגלים, בחינת מרדכי ואסתר: ואף שנסתר הוא למעלה מנגלה, עם כל זה התגלות הנגלה הוא במקום גבוה, דהינו הדינים, והנסתר פרגליו, שהיא למטה מידיים. והענין עמק, אך הוא ענין שכתוב בזהר: תנאים בשוקן ואמוראים בידן. ואף שהתנאים למעלה מאמוראים, מכל-מקום הם במקום שהוא למטה מאמוראים, וכן נביאים וכתובים; וכבר מבאר על זה תרוץ (עין כבודם שד"ם בסוף התקנים בדף ט"ז ע"ב כמבאר ע"ד):

(עוד ראת זה קצאתי מכתב-יד דבנו ו"ל בעצמו מענין התורה הנ"ל, וזהו): ואלה המשפטים אשר תשים וכו'. גאוח מודעת זאת בכל הארץ, שהיא מדה מגנה, וצריך לברח ממנה, אבל יש בני-אדם, שרודפים אחר כבוד ורוצים למלך ולהנהיג את העולם, ואומרים שיש לאל ידם לעשות פרינות ולהתפלל תפלות, ועליהם נאמר: השב אשת האיש

קטרא. שקל גבכא דעמרא, הי גבכי, ואפי' על-פי ששור ומשיה במיא, ואנחה ברישא אותו במים: אצית. הסכת ושמע: דמחה, ועלי ההם וכי אפיק ושמע דקאמרי. שחרי ידו תיים שאולה: כל שלשים יום. כל ראש-החודש: בקלחת. שמהפכין אותו כרי שתתבשל: אמת, והן בראיון. אמר לי: כל שלשים יומא מהדרא להו גיהנם להכא ככשר בקלחת, ואמרי הכי: משה ותורתו אמת, והן בראיון:

בלועי דכרת, כדאיתא במדרש (בבב"ר פ' י"ד, ד"ט"ז סו"ד) וזהו: קרח מין היה, הינו בחינת העבודת-אלילים, מינות. וחזאי תרי בועי דנפיק מניהו קטרא - הינו בחינת החרוץ-אף שגורמים במינות, כמאמר חכמינו וזרונם לכרכה: כל זמן שעבודת-אלילים בעולם, חרוץ-אף בעולם. וחרי בועי זה בחינות תרי נכחי האף, שיוצא מהם העשן, כמו שכתוב (יהלים ט'): עלה עשן באפו. ושקיל גבכא דעמרא - זה בחינת עמר כנ"ל. ומשיה במיא - זה בחינת שעורים, בחינת אסתר ברוח-הקדש, שהוא בחינת רגליו כנ"ל, כי הרגליו הם אפיקו מים, כי הם בחינת ערבי נחל, כמאמר חכמינו וזרונם לכרכה (סנה"ג): רגלוהי דברגש אנון ערבין לה. ערבין זה בחינת ערבי נחל, אפיקו מים. הינו בחינת מרדכי ואסתר, בחינת ידים ורגלים, בחינת המחאת-כף ורקודין כנ"ל. ואנחה ברישא דמחא - רומח דא רוח מ"ם, שהוא מארבע רוחות באי הרוח; כי המ"ם היא ארבע רוחות, שהיא בחינת רוח הצדיק, הנשכ בידו ורגליו כנ"ל, וראש הרמת הוא הצדיק, כי משנו תוצאות הרוח, כמו שכתוב: איש אשר רוח בו כנ"ל. ואפיקנהו ואהרד אחרוכי - אחרד, לשון חיים ואריכות ימים, כמאמר חכמינו וזרונם לכרכה (עירובין ט"ז): לא יחדד רמיה צירו, לא יחיה ולא יאריך, והינו: ואחרד אחרוכי - לשון חיים ואריכות ימים, כי עלי-ידי בטול הגאון, הינו העבודת-אלילים, עלי-ידיה החכמה על תקונה כנ"ל, ועלי-ידי חכמה יחיה ויאריך ימים, כמו שכתוב (ישעיה ט'): החכמה תחיה וכו'. אמר לי אצית להו, ושמע דאמרי משה אמת ותורתו אמת - שהן מודים על האמת, כי בשמתקרב את עצמו לצדיקים, כרי לקבל מהם הרוח כנ"ל, ועלי-ידיה נשכר הגאון והעבודת-אלילים, ואז מכירין אפלו אלו, שהם מסקרא רמותא, את גדלות הבוץ ותבדד שמו כנ"ל. ואמר לי, כל תלתין יומין מהדרא להו גיהנם להכא, ואמרי הכי: משה ותורתו אמת - פרוש רבנו שמואל: ככל חדש, כי כל דבר יש לו שרש, ושרש השוכה הוא ראש-החודש, כי בראש-החודש אמר הקדוש-ברוך-הוא: הביאו עלי פכרה, כמו שדרשו רבותינו וזרונם לכרכה (שמעתי ט), וזה בחינת תשובה, והתשובה הואת נשתלשלה בכל הנבראים בראש-החודש, וכשביל זה גם קרח ועדתו מכרמים לאיזה חרטה בראש-החודש, אבל התשובה אינה מועיל להם, כי עקר התשובה היא רק בעולם הזה, כי מי שטרח בערכי-שבת וכו' (ע"ט), ונמצא בודאי לא נפקדין בזה

כבודו לאין נגר כבוד השם יתברך, הינו עלייך ענה וקבנה. פי עקר כתיבת הכבוד הוא מכבוד, כמו שכתוב (תהלים טו): מי הוא זה מלך הכבוד - הינו מלכות פה כי בשהתורה באה לתוך רבדים פגמים, לפה פגום, לא רי שאין רבדו התורה מאידים לו, כי אם גם התורה עצמה נתגשם ונתחשך שם מפוי, כמו שכתוב (יהושע א): לא ימוש ספר התורה הזה מפיו, כתיבת (שם ט): וימש חשך, הינו שלא יתגשמו ויתחשכו מפיו, כי עלייך שאין משגיתין שהיה כבוד השם יתברך בשלמות, הינו עלייך גרלות, עלייך און יכולין לפתח פה, בכתיבת (תהלים טו): סגרו פימו רפרו בגאות; כמעשה רלוי בר סיסא, שהעלהו לבימה, וקפת רוחו עליו, ולא אניכון (דודשמי כמות טו ט), כי עלייך הנאות הוא כתיבת עבודת-אלילים, ובעבודת-אלילים כתיב (דברים ט): פסילי אליהם השרפון פאש, וכל העומר לשרף בשורף רמי, וכתיבתי מכתת שעורה, כמובא בגמרא (ירי-ב) לענין שופר של עבודת-אלילים, וכיון שמתכת כתיבת שעורה, אין לו כלי הרבדו לרבר עמדם. אך בשהוא נהדר ושומר כבוד השם, שהיה בשלמות, שהוא נכזה בעניו ומאם, עלייך ויכל לרבר רבדים המאידים בכתיבת (חזקאל טו): והארץ האידה מכבודו, והם מאידין לו לתשובה, ויכול לכוא לתכונות התורה לעמקה כנ"ל:

ג ו**כבוד** בשלמות אינו כי אם עלייך וא"ו שמשך לתובה, כי בלא וא"ו נשא **כבוד** פה, ועלייך וא"ו הוא בכתיבת (תהלים ט): **כבוד** ולא ידם. כי כל מקום שנאמר וא"ו, הוא מוסף (פסחים ה), הינו כתיבת תוספות קרשה, הינו שמירת הכריה, כמאמר חכמינו וזכרונם לברכה (מ"ד פסחים פרשה טו, הבא ט"ז): כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה, אתה מוצא קרשה; כי זה תלוי ביה, גאות ונאוף, כמו שאמרנו חכמינו וזכרונם לברכה (סנהדרין ד) על פסוק (משל ט): ואשת איש נפש יקרה תצור. ועלייך ברית מנה כשם שרי, כמו שכתוב (בראשית טו): אני אל שדי, ברה ורבה; כי שרי הוא כתיבת: שיש רי באלקותי לכל ברה (כמובא בפד"ש י"ד ל"ו), וכשאינו שומר הכריה, הינו עלייך גאות, הוא עושה לעצמו עבודת-אלילים, הוא כראה שאין רי לו באלקותו עד שצריך עבודת-אלילים, ועלייך פוגם בשדי, שיש רי באלקותו לכל ברה; וכששומר הכריה, הוא וזכה לאור המאיד לו לתשובה כנ"ל:

ד ו**אור** הזה הוא כתיבת כל אורות, הכלולים בוא"ו של כבוד, בכתיבת (איוב לו): הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר. פעמים שלש הם כתיבת כל אורות של מלוי שלש אותיות ראשונות. (פרוש, כי שלש אותיות ראשונות של שם הוי"ה כמלוי אלפין הם בנימין, כל, והם כתיבת כל אורות, והם כלולים בהוא"ו של השם). עם גבר - שהם כלולים בכריה, כי באיש נכרותו, ועל-שם זה נקרא כריה: פועו (השון תהיו וד) - בו עו בו תקפא. **אבל** כשאינו שומר הכריה, הוא מקלקל ה"פל" אורות ומשך על עצמו על הפרנסה, הינו "מל" מלאכות, כמובא בזהר (פסחים טו דע"ג): מאן ריבך

האיש כי נביא הוא, ויתפלל בערך וחי. פי זה ידוע, שהקדוש-ברוך-הוא [מתאנה לתפלתן של צדיקים, וצריך לילך אצלם, שיתפללו עליו] עליהם, אבל בעלי-גאוה אין הולכים אל צדיקים לכקשם שיתפללו עליהם, וגם אין מניחים שאר בני-ארם, שאלכו אצל צדיקים שיתפללו עליהם, כי אמרו אלו בעלי-גאוה, שאם הם צדיקים ויכולים להתפלל, ואין צדיק בארץ יותר מהם, וזכה הם נקראים בשם אבימלך; אני - לשון רצון, כמו: ולא אכה ה' אלקיך וכו':

יא

אני יי הוא שמי, וכבודי לאחר לא אתן, ותהלתני לפסילים: (שעריה מב)

א **כי יש תורה עלאה ויתורה תתאה**, הינו "שמע ישראל" ו"ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (וזה בראשית דף יח), וכל אחד משראל צריך שהיה נעשה זאת עלייך; עלייך יכול לכוא לתכונות התורה לעמקה, כי מי שהוא במדרגה פחותה, הוא ערין רחוק מתכונות התורה, רק עלייך אמצעות הרבדו יכול לכוא לתכונות התורה לעמקה, הינו עלייך שהוא מדרב בהתורה רבדים, כמו שכתוב (משל ט): כי תיים הם למוציאיהם - למוציאיהם בפה (כשאיל ערובין טד), מאיד לו הרבדו ככל המקומות שצריך לעשות תשובה, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (ברכות כב): פתח פיו ויאירו דברך. ובכל פעם ופעם, עלייך כל תשובה ותשובה, הוא הולך ממדרגה למדרגה, עד שיצא ממדרגה פחותה וכל לתכונות התורה לעמקה. וזה ששאלו יוחגי וממרא למשה (פסחים טו): תכן אתה מכנים לעפרים והשיב להם: אמרי אנשי: למתא ירקא ירקא שקל. תכן זה כתיבת תבונה, כמו שכתוב (משל ט): תכונה תנצרך; שהם הבינו, שמשנה רוצה להכנים תכונות התורה בשראל, ועלייך שאלו, כי בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום, הם משולים לעפר, ואיך יוכל להכיאם למדרגה גבוה, לתכונות התורה. וזה: תכן - לשון תכונות התורה. אתה מכנים לעפרים - זה כתיבת עפר, הינו מדרגה פחותה. השיב להם: אמרי אנשי - הינו עלייך האמידות, עלייך הרבדו של איש הישראלי, הוא מאיד לו לכל המקומות שצריך לעשות תשובה; וזהו: למתא ירקא - למקומות שצריך לעשות תשובה. ירקא הוא כתיבת תשובה, כמו שאמרו במדרש (בראשית פרשה מג): ויזק את חגיגיו-אוריין כפרשת שופטים, הינו שזרזם לעשות תשובה, כי פרשת שופטים נאמר על תשובה; מי האיש הירא ורך הלכב-הירא מעברות שקירו (כשאיל סנהדרין טו), וזהו אמרי אנשי: למתא ירקא - הינו עלייך האמידות והרבדו של איש הישראלי. למתא ירקא, למקומות שצריך לעשות תשובה, יאיד לו הרבדו, שיוכל לעשות תשובה. וזה: ירקא שקל - כתיבת תשובה המשקל, שהרבדו יאיד לו, שיוכל לעשות תשובה המשקל ממש:

ב **אך לרבדו שאיר לו, אי אפשר לזכות כי אם עלייך כבוד**, הינו שידאה שהיה כבוד השם יתברך בשלמות, שהיה

שְׁאֵמֵר הַקְרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְאֵילָנוֹת: לְמִינֵהוּ, נִשְׂאוּ דְשָׂאִים קְלֵי-חֹמֶר בְּעֶצְמָן; מֵה אֵילָנוֹת, שֶׁהֵם גְּבוּהִים וְאִינֵם תְּכוּפִים, אָמַר הַקְרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא "לְמִינֵהוּ", כִּלְשׁוֹן אֲנִי, שֶׁאֲנִי קָטָנִים וְתְכוּפִים, שְׁצָרִיכִים לְצֵאת לְמִינֵהוּ. פֶּתַח שַׂר הָעוֹלָם וְאָמַר: יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם. כִּי פִאֲמַת גַּם הַגְּדוֹלִים, שְׂוֹוֶנָה אִינֵם תְּכוּפִים, רַק מִשְׁכַּת לְשִׁכְתָּה, גַּם לָהֶם הַהִדְרָה הַתּוֹרָה עַל שְׁמִירַת הַבְּרִית, שִׁישְׁמְרוּ אֶת עֲצָמָן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמֹת לז): וְשָׁמְרוּ כִינֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת הַשְּׁכֵבֶת - רֵאשֵׁי-חֲבוֹת בִּיאָה, כְּמוֹכָא בְּפָנֹתָ. הֵינּוּ, אֶף-עַל-פִּי שְׂוֹוֶנָה הוּא רַק מִשְׁכַּת לְשִׁכְתָּה, אֶף-עַל-פִּינֵי צְדִיק שְׁמִירָה גְדוּלָה, בְּחִינַת: וְשָׁמְרוּ וְכוּ'. כִּלְשׁוֹן הַקְטָנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת דְשָׂאִין, שְׂוֹוֶנָם תְּכוּפִים, גַּם בְּשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, מְכַלְשֵׁשׁוֹן שְׁצָדִיכִים שְׁמִירָה גְדוּלָה לְשִׁמּוֹר אֶת בְּרִיתָם, שִׁישְׁמְרוּ אֶת עֲצָמָם עַל-פִּי הַתּוֹרָה בְּכַחֲבִינָה: לְמִינֵיהֶם. מִדֵּי, כִּשְׁשֻׁמְעוּ שֶׁד הָעוֹלָם, שְׁהוּא מִטָּ"ט, שֶׁשְׁלֻשְׁתָּהּ שִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, בְּחִינַת דְשָׂאִים, בְּחִינַת יְחִוּדָא תְתָאָה, פֶּתַח וְאָמַר: יְהִי כְבוֹד ה' כְּבוֹד דְּקָא, כִּי עַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית בְּשֵׁנֵי הַבְּחִינּוֹת הַנִּלְיָל, הַכְּבוֹד בְּשִׁלְמוֹת בְּנִ"ל.

נְמַצָּא, שְׁעַל-יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית בְּשֵׁנֵי הַבְּחִינּוֹת הַנִּלְיָל, שְׁהוּא בְּחִינַת יְחִוּדָא עֲלֵאָה וְיְחִוּדָא תְתָאָה, הֵינּוּ מְאֵילָנוֹת וְדְשָׂאִים, גְּדוֹלִים וְקָטָנִים, וְזוּג שֶׁל שְׁכַת וְזוּג שֶׁל חֹל, בְּחִינַת הַלְכָה וְקְבֵלָה, רְוִין וְרִוּין דְרִוּין, אִיז הַכְּבוֹד בְּשִׁלְמוֹת בְּנִ"ל, וְעַל-יְדֵי הַכְּבוֹד זֹכֵה לְדַבּוּר הַמְאִיד, וְעַל-יְדֵי הַדַּבּוּר יָכוֹל לְכוּא לַחֲבוּנוֹת הַתּוֹרָה לְעֻמְקָה בְּנִ"ל:

וְזוּה שְׁאֵמֵר רַבָּה בַר בַּר תְּנָה:
זְמַנָּא תְרָא תְוִי אֲוִלְיָנ
בְּכַסְיָתָא, וְחֹוִאי לְהָאִי
צַפְרָתָא, דְהֵוִי קֹאִי עַד קְרִסְלָה
בְּמִיָּא, וְדִישָׁה בְרַקִּיעַ, וְאֶמְרִינָן
לִית מִיָּא, וְכַעֲיִנָן לְמִיתַת
לְאֶקְרִינָן נַפְשֵׁינָן. נֶפֶק בְּרַת קְלָא
וְאָמַר לֵן: לֹא תַחֲתוּ לְהַבָּא,
דְנַפְלָא לָהּ חֲצִינָא לְבַר נַגְרָא
הַבָּא הָא שְׁכַע שְׁנִין וְלֹא מְטִי
לְאַרְעָא. וְלֹא מְשׁוּם דְנַפְשָׁא
מִיָּא, אֲלֵא מְשׁוּם דְרִדִּיקָא מִיָּא. אָמַר רַב אֲשִׁי: הָאִי זִיו
שְׂרִי הוּא, דְכַתִּיב: וְזִיו שְׂרִי עֲפָרִי:

צַפְרָתָא זֶה בְּחִינַת הַדַּבּוּר, שְׁהוּא אֲמַעְעִי בֵּין הָאָרֶם, שְׁהוּא נִהְיֵהָ מִמִּין דְרִבְרִין וְנִקְבִין, וְכִין הַשְּׁמִים, שְׁהוּא בְּחִינַת תְּכוּנוֹת הַתּוֹרָה, כְּמוֹכָא (בְּמִדְר וְקָא טו. וְכַעֲבִין טו.) עַל מְצַדֵּי, שְׁצָרִיק לְהִבְיָא שְׁנֵי צַפְרִים, וְכֹא פְטִינָא וְיַכְפֵּר עַל פְּטִינָא. וְזוּהוּ: דְקֹאִי עַד קְרִסְלָה בְּמִיָּא - כִּי מֵאֲחַר שְׁהַדַּבּוּר צָרִיק לְהֵאִיר לוֹ כָּל הַתְּקוּמוֹת שְׁצָרִיק לַעֲשׂוֹת שֶׁם תְּשׁוּבָה, הוּא לְפַעְמִים בְּכַחֲבִינַת (יח טו.) וְהַגֵּל בְּרַגְלֵי וְחֻשְׁבֵּךְ

הַיּוֹק פְּרוּרִין דְהִמָּא, עֲנִיּוֹת דְרַף אֲפַתְרָה, כִּלְשׁוֹן מֵאן דְיִרַק פְּרוּרִין דְמָחָא. וְזוּה: כּו עָז, כּו כְּלוּל שְׁנֵי הַבְּחִינּוֹת, הֵינּוּ ל"ט אֹרוּחַ - מִי שְׁשׁוּמֵר הַבְּרִית, וְל"ט מְלֹאכּוֹת - מִי שְׁפֹגֵם כּו, כִּי עַז עִם הַכּוּלָל שְׁמִי פְעָמִים מֵל. וְזוּה: מִשְׁכָּן מִשְׁכָּן שְׁנֵי פְעָמִים, שְׁנֵי פְעָמִים ל"ט, כִּי ל"ט מְלֹאכּוֹת גְּמָרִינָן מִמְשָׁכָן (כְּשִׂאֲרִיל טח טז), וְכִי שְׁשׁוּמֵר אֶת בְּרִיתוֹ, אֶף-עַל-פִּי שְׁהוּא עוֹשֶׂה הַל"ט מְלֹאכּוֹת, הֵם בְּכַחֲבִינַת מְלֹאכּת הַמְשָׁכָן, הֵינּוּ מִשְׁכָּן בְּכַנְיָנָה, בְּחִינַת ל"ט אֹרוּחַ; אֵד מִי שְׁפֹגֵם בְּבְרִית, הַמְלֹאכּוֹת שֶׁלוֹ הֵם בְּכַחֲבִינַת מִשְׁכָּן בְּחַרְבְּנָה, בְּכַחֲבִינַת ל"ט מְלֹקוֹת (בְּרַשְׁמֵת רַחֲמִינִים וְתַקִּין טח), בְּחִינַת (יח טז): אֲדַבְּעִים יָבֵנוּ וְלֹא יוֹסִיף, הֵינּוּ בְּחִינַת פְּנֵם הַבְּרִית, שְׁהוּא בְּחִינַת תּוֹסְפוֹת בְּנִ"ל:

ה וְשְׁמִירַת הַבְּרִית יֵש כּו שְׁנֵי בְּחִינּוֹת: יֵש מִי שְׂוֹוֶנָה כְּשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, וְאֶף-עַל-פִּינֵי הוּא שׁוּמֵר אֶת בְּרִיתוֹ עַל-פִּי הַתּוֹרָה, שְׂאִינוּ יוֹצֵא מִדִּינֵי הַתּוֹרָה; וְיֵש מִי שְׁהוּא שׁוּמֵר הַבְּרִית, שְׂוֹוֶנָה מִשְׁכַּת לְשִׁכְתָּה, וְהוּא בְּחִינַת יְחִוּדָא עֲלֵאָה וְיְחִוּדָא תְתָאָה. וְזוּה בְּחִינַת שְׂרִי שֶׁל שְׁכַת, שְׁאֵמֵר לְעוֹלָמוּ דִי (כז פִּירְשֵׁי טו. וְיַחֲזִיק טו), שְׁצַמְצַם אֶת עֲצָמוּ מִכָּל הַמְּלֹאכּוֹת, וְזוּה בְּחִינַת יְחִוּדָא עֲלֵאָה. וְיֵש בְּחִינַת שְׂרִי שֶׁל חֹל, שְׁנֵם כּוּל יֵש צְמַצּוּמִים מִמְּלֹאכָה לְחַבְרָתָהּ, וְזוּה בְּחִינַת מִטָּ"ט, שְׁשְׁלֻשְׁתָּהּ שִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, בְּחִינַת שִׁשֶׁת סַרְרֵי מִשְׁנָה (כְּמוֹכָא בְּיַד הַדְּוִשׁ קְבָרֵי הַיִּזְרִיל, שְׁשֻׁמּוּ כְּשֵׁם רַבּוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמֹת כז): כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ (כְּמוֹכָא בְּדִרְשֵׁי טו)), וְזוּה בְּחִינַת יְחִוּדָא תְתָאָה, הֵינּוּ שְׁהַקְרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְלַבֵּשׁ אֶת עֲצָמוּ בְּמִטָּ"ט כְּשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, וּמְנַהֵג הָעוֹלָם עַל יְדֵי:

ו וְזוּה בְּחִינַת הַלְכָה וְקְבֵלָה: קְבֵלָה הִיא בְּחִינַת (הַלֵּלם טז): הַשְּׁתַחֲוֹ לַיה' בְּהִדְרַת קִדְשׁ - רֵאשֵׁי-חֲבוֹת קְבֵלָה; וְהַלְכָה הִיא בְּחִינַת (סס ק): הִרְעִינוּ לַיה' כָּל הָאָרֶץ - רֵאשֵׁי-חֲבוֹת הַלְכָה, כְּמוֹכָא בְּפָנֹת. הַשְּׁתַחֲוֹ לַיה' בְּהִדְרַת קִדְשׁ, זֶה בְּחִינַת יְחִוּדָא עֲלֵאָה, הֵינּוּ וְזוּג שֶׁל שְׁכַת, וְזוּה בְּחִינַת בְּרִית עֲלֵאָה, שְׁשֵׁם עַקֵּר הַשְּׁתַחֲוִיָּה, בְּכַחֲבִינַת (פִּירְשֵׁי טז): וְיִכְוֹאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וְיַשְׁתַּחֲוּוּ לוֹ; וְהוּא בְּחִינַת הִדְרַת קִדְשׁ, בְּכַחֲבִינַת (דִּרְשֵׁי טז): כְּבוֹד שׁוּרוֹ הִדְרַ לֹא. הִרְעִינוּ לַיה' כָּל הָאָרֶץ - זֶה בְּחִינַת יְחִוּדָא תְתָאָה, הֵינּוּ וְזוּג שֶׁל חֹל, שְׁהוּא בְּכַחֲבִינַת מִטָּ"ט, שְׁשְׁלֻשְׁתָּהּ עוֹשֶׂת יְמֵי הַחֹל, שִׁשֶׁת סַרְרֵי מִשְׁנָה. וְזוּה: הִרְעִינוּ (לְשׁוֹן תְּרוּעָה וְזִמְרָה), בְּכַחֲבִינַת (יִסְתִּיה טז): מְבַנֵּן הָאָרֶץ זְמֵרַת שְׁמַעֲנָן, כִּי מִטָּ"ט הוּא בְּכַחֲבִינַת בְּנָף, לְשׁוֹן: וְלֹא יִבְנֶן עוֹד מוֹרֶךְ (סס ט); כִּי כּו מְחַלְבֵּשׁ הַקְרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, בְּיַדֵּי:

ו וְזוּה בְּחִינַת רְוִין, וְרִוּין דְרִוּין: רְוִין הוּא בְּחִינַת הַלְכָה, רְוִין דְרִוּין הוּא בְּחִינַת קְבֵלָה. הַתְּלַבְּשׁוֹת הַקְבֵּלָה בְּהַלְכָה הוּא בְּחִינַת הַנְּהַתַּת הַקְרוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשִׁשֶׁת יְמֵי הַחֹל, שְׁהוּא בְּחִינַת יְחִוּדָא תְתָאָה. וְזוּה בְּחִינַת: צְבִי לְצָדִיק רִוּיִלִי רִוּיִלִי (כִּסּוּם הַסֵּפֶק טז. הַיַּחַז הַיִּלִּי). צְבִי לְצָדִיק, הֵינּוּ בְּחִינַת קִדְשַׁת הַזּוּג, יֵש כּו שְׁנֵי רְוִין, הֵינּוּ יְחִוּדָא עֲלֵאָה וְיְחִוּדָא תְתָאָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַלְכָה וְקְבֵלָה, בְּחִינַת רְוִין וְרִוּין דְרִוּין. וְזוּה שְׁאֵמֵר חֲכָמִינוּ וְרַבָּנֵם לְבָרְכָה (יח טז): יְהִי כְבוֹד ה' לְעוֹלָם שַׂר הָעוֹלָם אָמְרוּ. בְּשִׁעָה

הרעים ה' על מים רבים; עלי-ידיה אין יכולין להגיע ולחוד לארץ-ישראל, הינו עלי-ידי דריפת הכבוד והגלות, כי עקר אריכת תולת שאין יכולין לשוב לארצנו, הוא רק מחמת עוון הגלות ודריפת הכבוד כנ"ל. כל זה הוריעה להם הבתיקול, גדל כוונת הגלות, כדי שיתרחקו מהגלות עד קצה אחרון כנ"ל, ואז כבוד השם יתברך בשלמות כנ"ל, ואז זוכין לדבור המאיר, שהוא בחינת צפרתא הנ"ל, כנ"ל. אבל איד זוכין לזה, לשבד הגלות והכבוד של עצמו לגמרי, ושיהיה כבוד השם יתברך בשלמות - הוא עלי-ידי שמירת הברית בשתי בחינות הנ"ל שהם בחינת יחודא עלאה ויחודא תתאה.

וזהו שאמר רב אשי: האי ויו שדי הוא - הינו בחינת יחודא עלאה ויחודא תתאה, שעלי-ידי יחודא עלאה ויחודא תתאה, שהם בחינת שמירת הברית בשתי בחינות כנ"ל, עלי-ידיה הכבוד בשלמות, ועלי-ידי כבוד בשלמות זוכין לצפרתא, שהוא הרבור, שהוא אמצע בין מים לרקיע כנ"ל. כי ויו הוא בחינת יחודא תתאה, בחינת מ"ט, בחינת: מכנף הארץ כנ"ל, כי איתא במדרש רבה (כ"ד פרשה ט"ו, ויקד פרשה כ"ב): עוף אחד יש בשעה שמפריש את כנפיו, הוא מחשיד את השמש, ויו שמו. וזה בחינת יחודא תתאה, בחינת מ"ט, בחינת: מכנף הארץ, שבו מתלבש ברית עלאה, שהוא בחינת השמש, שדי - זה בחינת יחודא עלאה כנ"ל.

וזה: אני ה' - יחודא עלאה; הוא שמי - יחודא תתאה. וכבודי לאחר לא אתון - זה בחינת כבוד בשלמות. ותהלתי לפסילים - זה בחינת הרבור, כמו שכתוב (תהלים כ"ה):

תהלת ה' יבדד פי - הכל כנ"ל:

יב לשון רבנו וברנו לברכה

תהלה לדוד, ארוממך וכו': (ההלים כ"ה)

א מה שאנו רואים, שעלי-פי הרכ הלוטרים חולקים על הצדיקים ורוברים על הצדיק עתק בנאווה וכו', זהו מכון גדול מאת השם יתברך. כי יש בחינת יעקב ולכן יעקב הוא הצדיק, המחיר הרושין ראוריתא ולומר תורתו לשמה, (וטובו גנוז ושמור וצפון לעתיד, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (עיינו כ"ב): למחר לקבל שכרם. ועל-שם ששכרו לכסוף, על-שם זה נקרא יעקב, לשון יעקב וסוף, שכרו לכסוף, ולכן הוא תלמיד-הכם שר יחודי, שתורתו להתיחד ולקנות, ותלמיד-הכם פנה נבלה טובה היכנו (ס"ד וקרא א עין סתת כהנא):

וזה ידוע, שאינו נקרא תלמיד-הכם אלא עלי-ידי תורה שבעל-פה, כי זה שירע ללמד חמש אינו נקרא תלמיד-הכם, אלא זה שהוא כפי בגמרא ופוסקים; וכשלומו בלא דעה, נקרא לכן, על-שם ערמימות שכןם בו, ושואג ודודף את הצדיקים, צדיק עליון וצדיק תחתון, כי שכינתא בין תרין צדיקא יתבא, כמו שכתוב בזהר (י"א דף כ"ג ו' דף ר"ה): צדיקים ירשו ארץ - צדיקים תרי משמע, ושני צדיקים אלו הם: זה הצדיק שהדש זאת התורה שבעל-פה, זה צדיק עליון, וצדיק תחתון - זה שלומד החרושי.

וחשכב - שהרבור צדיק להאיר באדם, שהוא למטה במדרגה פחותה, ועל-כן נקרא הרבור צפרתא דקאי עד קרסלה במיא. מ"א הוא בחינת האדם, שנתהוה מפיין וזכרון ומיין נוקבין, פידוע, והרבור, שהוא בחינת צפרתא, קאי עד קרסלה, אצל האדם שהוא במדרגה פחותה, כדי להאיר לו, בבחינת: ותגל מרגליו וכו' כנ"ל, וזהו: דקאי עד קרסלה במיא כנ"ל. ואמרין לית מ"א - הינו שהבינו, שאי אפשר לזכות לרבור אלא עלי-ידי כבוד בשלמות, שיהיה האדם בעניו אפס ואין. וזהו: לית מ"א - שהאדם יחזיק עצמו לאין, ובעיניו לנחותי - לשון שפלות, הינו להיות שפל וענו. אך שהיה לאקודי נפשין - לשון (ישעיה ט'): אקודי אנוש מפו, הינו שהיה הענוה בשביל גדלות, כדי להתכפר ולהתקרב, כי מחמת שירועין גדל כוונת הגלות, על-כן הם עניים בשביל להתכפר ולהתקרב עלי-ידי הענוה, וזהו בחינת עניות, שהוא תכלית הגלות. וזהו: ובעיני לנחותי - להיות שפלים ועניים; לאוקודי נפשין - כדי שעלי-ידיה נהיה יקרים וחשובים, כי הנאווה מכונה מאד, נפק ברת קלא ואמר: לא תחותרו להכא - לא תחותרו להיות שפלים בשביל זה, בשביל לאוקודי נפשין - שהחידים הבתיקול, שלא יהיו עניים בשביל להתקרב ולהתכפר, כי זה עניות היא תכלית הגלות. דנפלה חצינא לבר נגרא הא שבע שנין, ולא ממיא לארעא - שהבתיקול הוריעה להם שרש הגלות, כדי שיתרחקו עד קצה אחרון, ולא יחותרו להכא - שלא יהיו עניים בשביל גדלות, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (אבות פ"ד): מאד מאד תו שפלות; הינו שהוריעה להם, שהגלות הוא מגפילות ההתפארות והנאות של הקדוש-ברוך-הוא, שהוא לבוש, כמו שכתוב (תהלים צ"ג): ה' מלך גאות לבש. וזה: דנפלא חצינא - בחינת לבוש, כמו שכתוב (שם פ"ג): וחצנו מעמר בר נגרא - זה הקדוש-ברוך-הוא, כמו שכתוב (שם פ"ד): המקרה במים עליוהו, וכמאמר (תהלים ט'): אללקים נגר הוא. מגפילת הלבוש הזה נתהוה הגלות, שהוא בחינת שבע בתי עכו"ם, שעלי-ידיה גלו ישראל מארצם, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (עיינו פ"ג): לא גלו ישראל עד שעברו בה שבע בתי עכו"ם; ובשביל זה נקרא עכו"ם כלשון תפארת, כמו שכתוב (ישעיה ס"ד): בתפארת אדם לשבת בית; כי העבודה-זרה, שהוא הגלות, הוא מגפילת התפארותו. וזהו: הא שבע שנין - זה בחינת הגלות, שהוא בחינת שבע בתי עבודה-זרה כנ"ל. וזהו: ולא ממיא לארעא - הינו שעלי-ידי העוון הזה ערין לא תרנו לארצנו, כי עלי-ידי העוון הזה, שהוא הגלות, שהוא ענובר עבודה-זרה, בחינת שבע בתי עבודה-זרה, עלי-ידיה גלינו מארצנו כנ"ל, ועלי-ידיה ערין לא תרנו לארצנו - הכל עלי-ידי העוון הזה של הגלות, שהוא בחינת עבודה-זרה כנ"ל. וזהו: ולא משום דנפיש מ"א - הינו לא תאמר, שבשביל זה לא מטי לארעא, רהינו שאין יכולין להגיע ולשוב לארץ-ישראל, משום דנפיש מ"א, מחמת שהעכו"ם הם רבים, בחינת (דברים ט'): רבים הגוים האלה, שהם בחינת מים רבים. אלא משום דרדיפי מ"א - שהם ורדיפי אחר הכבוד, שהוא בחינת מים, בחינת (תהלים כ"ב): אל הכבוד

כ **ואם** יקשה לך: הלא חכף בשלומר הלמן החרוש של הצדיק, היה לו לחוד בחשוכה, ואיך מציח התורה שבגלפה את הלמן ללך ברשעתו. השוכה על זה: ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא וכי בן רבקה הוא - פרוש: בשעה שהגיד הצדיק התורה שבגלפה, הגיד אותה בבחינת (וישע י'): צדיקים ילכו עם ופושעים יבשלו עם. וזה: כי אחי אביה הוא - ברמאות, בבחינת: ופושעים יבשלו עם; וכי בן רבקה הוא - הכשרה, וזה בחינת: צדיקים ילכו עם. ולא עוד: ותרץ ותגד לאביה - הינו זאת הבחינה של ופושעים יבשלו עם פא לו בנקל יותר, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סו"ט כ"א): אני חכמה שכחתי ערמה; כי בשארם לומר תורה, נכנס בו ערמימות. וזה: ותרץ - בארם שרץ במהירות ונקל; ותגד לאביה - שהתורה היא מגרת להלמן ערמימות. (וישע י"ח) וזה: ותגד לאביה - שהערמימות בא בנקל ובמהירות יותר לארם, כי הקרשה צריך סייע מלעלא, כמו שאמרו (ע"י י"ח): הבא לחדר מסייעין לו; אבל הערמימות פוחחין - יש לו פחחים הרבה ובא לו בנקל:

ג **ואם** יקשה לך: אם התנא היה צדיק גמור, איך בא זה הרב, שאמר תורתו שכול לסבל שני משמעות: משמעות טוב, דהינו צדיקים ילכו עם, ומשמעות להפוך, דהינו ופושעים יבשלו עם. אבל דע, שהתנא היה צדיק גמור, ותדחה וזה מבלי פסלה, ומה שאראה בה משמעות ערמימות, זה כי כל העולם מקבלים פרנסתם משמאלה, כמו שכתוב (מס"י): משמאלה עשר וכבוד, כשכיל זה נפל התנא בשעת אמירת תורתו לאיזה שגאיה רבה חוזט השערה, לבחינת שמאלה, כדי שגלידי זו בחינת שמאלה יקבל שפע ופרנסתו לעולם, ולהמשיך להם עשר וכבוד, כמו שכתוב: משמאלה עשר וכבוד, אבל מצד התנא אין נפתל ועקש. ועל זה צריך הלמן לידע קרם למודו, שבשעה שיושב ללמד, הצדיק שבגן ערן ציח לקלה, כמו שכתוב (סדרה ש"ס): היושבת בגנים, חברים מקשיבים לקולך (וכסא סודר ד' ק' ר"ח ע"ב). וזה: ויהי כשמע לבן את שמע יעקב בן אחתו - הינו כשהלמן יודע שמע יעקב, שיעקב בן אחתו, בחינת כשרות, שלמד ואמר זאת התורה בכשרות לשמה, ויעקב, הינו התנא, ציח לקלה, וירץ לקראתו - ומחבק ומנשק לו, הינו שעלידי למודו מתדבק רוח התנא ברוחו, זה בחינת נשיקו, ויביאהו אל ביתו - שמביא את רוח התנא לתוך התורה שלומר עכשו, כי שם ביתו, כמו שכתוב: תוצא הארץ נפש חיה. ויספר ללבן - לשון ספיר ואור, שרוח התנא מאיר להלמן ומבאר לו את הדברים האלה - פרש רש"י, שלא בא אלא מתוך אנס אחיו, שנטל ממנו ממונו. פרוש, שרוח התנא מודיע להלמן, שלא בא התנא לבחינה הזאת שסבל תורתו משמעות ערמימות, אלא מתוך אנס אחיו שנטל ממנו, כדי: כשמאלה עשר וכבוד - כדי להמשיך להם שפע גשמיית. כשידע הלמן כל זה, יאמר לבן: אך עצמי ובשרי אתה דהינו

וחודה שבגלפה הינו שבנימא, כמו שכתוב (בפתיח אליהו): מלכות פה, ותורה שבגלפה קרינן לה. וכשהשכינה, הנקרא תורה שבגלפה, באה בתוך תלמידיהם שר יהודי, זה נקרא גלות השכינה, ואז יש לו פה לדבר על צדיק עתק וכו'. וכשארם לומר בקדשה ובטהרה איזה דין ופקס, שחדש איזה תנא או צדיק אחר, עלידייהו נעשה בחינת נשיקו, ונשיקין זה בחינת התדבקות רוחא ברוחא, כי הפסק הזה הוא דבורו של התנא, ודבור הוא החיות, כמו שכתוב (בראשית כ'): לנפש חיה, ותרגומו: לרוח ממללא; רוח ממללא, הינו הנפש חיה, היא באה מתורה שבגלפה, כמו שכתוב (ע"א): תוצא הארץ נפש חיה. נמצא, בשעה שמחדש התנא איזה חדש ומדבר זה החדוש, זה הדבור בעצמו היא בחינת התורה שבגלפה שחדש, כי משם מוצאה, כמו שכתוב: תוצא הארץ נפש חיה. נמצא עכשו, בשלומדים את החדוש הזה, וכשמבניסין הלמוד והחדוש בתוך פה, נמצא שפרדקין רוח הצדיק, שחדש זה החדוש, עם רוח ממללא, הינו עם הדבור הלומר זה החדוש עכשו, וזאת ההתדבקות רוחא ברוחא נקרא נשיקו. נמצא, בשלומדין איזה הלכה שחדשו התנאים, עלידייהו מתדבק רוח התנא עם רוח הלומד, ודומה כאלו נושק את עצמו עם התנא: אבל תלמידיהם שר יהודי, בשלומר גמרא או פסק דין, עליו כתוב (מס"י): נעתיחו נשיקות שונא; כי התנא אינו יכול לסבל רוחו של תלמידיהם שר יהודאי, כי מי יכול לסבל לנשק את עצמו עם נבלה, כל-שכן שנבלה טובה הימנו. ואפלו צדיקים שבבר הלכו לעולמם, וכשאנו לומדין תורתיהו, עלידייהו מתדבק רוחם ברוחנו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"מ כ"א): שפוחתיהם דוכבות בכבר, וזה עלידיי בחינת נשיקה:

וזה בחינת: וישק יעקב לרחל, וישא קולו ויבך (בראשית כ"ב) - פרש רש"י, שצפה ברוח-הקדש שאינה נקנסת עמו לקבורה. רחל - בחינת תורה שבגלפה, שהיא כרחל לפני גזויה, שהכל גזוין ופוסקין מפנה הלכות, והם נעשים לבושין, כמו שכתוב (מס"י): ככשים ללבושך, כמו שכתוב (ישעי' ו'): שמלה לך קצין תהיה לנו. בשארם כשר לומר תורת התנא, אזי התנא נושק אותו, והוא נושק התנא, וגורם תענוג גדול להתנא, כמו שאמרו: שפוחתיו דוכבות בכבר וכו'.

וזה בחינת: וישק יעקב - הוא התנא; לרחל - היא התורה שבגלפה שחדש, שנשק ודבק את רוחו ברוח-הקדש שבשכינה. ויבך - שצפה ברוח-הקדש שלו, שהוציא מפיו והכניס בתוך התורה שבגלפה, וראה שבגלות הזה עלי-הירב הלומדים אינם הגונים, נמצא שעלידי למודם שלמדו לא תכנס רוח-הקדש של רחל, של תורה שבגלפה, לקבורה, שאין שפוחתיו דוכבות בכבר, עלידי למודו של רשע, ועלידייהו: ויבך על גלותו. ועוד, שלפעמים הלמן אומר איזה חדש בשם עצמו, ולא בשם התנא, נמצא שעלידייהו אינו נכנס עם התנא לקבורה, כי אין אומר בשם אומר:

ישראל במלכא קרישא. שלח לה: וגם אכנה וכו', עין שם.) ואיתא בפרוש ספרא דרעיונותא, שהנשיקין הוא עליירי החכמה. בשנתעוררים השפחים עליונים, שהן נצח והוד עליונים, לכחינת וווג, לכחינת התרפקות רוחא ברוחא, אזי נתעוררין נצח והוד תחתונים לווג, לאתרפקא גופא בגופא. נמצא, כשהצדיק משכיל בחכמתו ויודע מאיזה צדופין של תורה שבעל-פה נעשה אלו הצדופין שהלמךין רוכב עליו, והצדיק לומר אלו הצדופין ועושה מהם צדוף הלכה, שהיה מקדם שנתקלקל, כשיש לו זאת החכמה, אזי עליירי החכמה הזאת השכינה היא מבחינות (שיר השירים ב): שושנת העמקים, מבחינת נשיקין, בחינת: שפתותיו שושנים, בחינת אתרפקות רוחא ברוחא, ואז מתעורר וזוגא דגופא בגופא, שהשכינה בין תרין צדיקאי: יתבא - בין צדיק עליון, שהוא התנא שחרש ואח התורה ועכשו משפיע בה, ובין צדיק התחתון, הלומד להתורה ומעלה להשכינה מיין נוקבין, כרי שתתדבק, וזה (סו ה): שפתותיו שושנים - עליירי בחינת נשיקין, נוספות מוד עובר, לשון מעבר לעבר, הינו שנוסף להשכינה ריח טוב משני עברים, מצדיק עליון ומצדיק תחתון, וזה (סו ה): הדוראים נתנו ריח - ששני רודים, הינו שני הצדיקים, נתנו ריח:

דהינו שיתקשר הלמךין עם התנא בהתקשרות גרול. וישב עמו תרש ימים - ויתשב בדבר עם רוח התנא איך לחזר בתשובה, לחדש ימיו שעברו בחשך, בבחינת (הילים ט): תתחרש כנשך נעוריקי; אבל תלמודי-הכם שר יהורי אינו רואה כל אלה ואינו שומע שמע יעקב בן אחותו. ויאמר לו אחי אתה - שלכן חושב ואומר, שגם התנא לא אמר תורתו אלא בערמומיות, ואין בה שום צר בשרות, וחושב שהוא אחיו ברמאות, שבלו רמאות, חס ושלום, ואינו רוצה לחזר בתשובה, ורובר על צדיק עתק כנראה וכו':

ר ודע, עזה מבין מאת השם יתברך, שהקראש-ברוך-הוא מפיל אותה צדיק גרול בפיו של הלמךין, הינו הלמךין רוכב רעות על הצדיק, כרי שהצדיק יקח התורה שבעל-פה, הינו השכינה, מהגלות שפכה הלמךין, ומעלה אותה לשרשה מפורנה למרנה; מתחלה לכחינת חבוק, ואחר-כך לכחינת נשוק, ואחר-כך לכחינת וווג, כמו שכתוב (שיר השירים ב): אני חבצלת השרון - בתחלה היא ירקת כחבצלת (עין בוחר רח דף רכא אכז דף טו), כמו שאמרו (מגילה ב): אסתר ורקרקת היחה; וזה בחינת חבוק, וימינו תחבקיני - כי השמחה בא מהלב, כמו שכתוב (תהלים ח): נתת שמחה ללבי; והלב הוא בינה, ששם יין המשמח, שהוא עלמא סתימא, בחינת: ויין ישמח ללב (הילים ט); והצדיק שנובל לתוך פה הלמךין, שהלמךין רוכב עליו עתק, והוא מבין שאלו הדברים שהלמךין רוכב עליו, הם צדופים מאותיות שבתורה שבעל-פה, ומבין מאיזה הלכות נעשו הדבורים אלו, ומקבל אותם בשמחה ובאהבה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סו טו): הנעלבים וכו', שמחים ביסודים ועושים מאהבה, ואהבה, שהצדיק מקבל את התרפה באהבה, זה בחינת חבוק - וימינו תחבקיני; ועליירי השמחה, ששמח ביסודין, [הוא] מעלה לבחינת: אני חבצלת השרון, לבחינת לב, כמו שכתוב: נתת שמחה ללבי, ואז הוא בבחינת (תהלים ע): צור ללבי; שכחינת תורה שבעל-פה הנקראת צור, כמובא בתקונים (תקון טא דף נט): אלקלא לא הבה משה רבנו עליו השלום את הצור, לא היו צדיקין למרח כל-כך בתורה שבעל-פה. וזה בחינת (בראשית יז): וירך את חניכיו - שאברהם הוא בחינת ימין, בחינת חבוק. וירך זה בחינת קו הידיק, שגמשך מבין ומקיף את כל העולם, ומניכיו זה בחינת חסדים, כמובא בפרש (כד ט ד ט ט): לשון חניכחו, ששמן אברהם, בשמו. הינו שקו הידיק, מבחינת: אני חבצלת, בחינת אסתר ורקרקת, זאת עליה יש לשכינה עליירי חבוק ימין. ועקר בגינה עליירי חכמה, שאז ראויה לווג, כמו שכתוב (בראשית ט): וגם אכנה אחותי בת אבי, אך לא בת אמי וכו'; ואז וקחי לי לאשה - שאז היא ראויה לווג. (כמובא בקרב אמר, דף ק: רבי אבא שלח לה לרבי שמעון, אמר: אימתי וזוגא רבנסת

רש"י:

הדומין שר הוא בראשיתו בסנהדרין "ספליך לתתא דהורשי": אקפא רשורא. על שני החוטה. והאי עבדא להודיע צדקותיו של הקדוש-ברוך-הוא. שנתנם על ברייתו, ואינו נמן רשות לאלו לתוק. תם שלא לצאת ברך: יחיד: ויהם קדשא. לפי תנא: ולא כל זה. שהיה השיר רץ בומר, מרד הפוש לא היה מתכונן לקד: ספרדו: שהיה אבן וספא נחנין על הפדרה: תרי גברי דרוגן שם אותו ורה. והיו דרואים זה סנה, והשר פריל ספרדה ו לפדרה ו: תרתי כרי דמסרא. שנים מלאים זו, ותור סודק תנורו כתר. זה הווד זה כתר דקא משור, ואין: שפך אפלו כפר אחת, ואפי-עלפי שהיה אותו היום רוח-סערה, שהיו עולים יודי הים באיזה ער לב השמים ויודים עד הנוסח סנה רוח, ואפי-על-צירבן לא נפלה סנה לארץ: יעלו שמים וגו'. סכוח הוא גבי יודי הים בתהלים: שפעת בי סלגא וקפלה לה. סלגא רשדא, שאין דרכו של שר לנראות לקני-אדם. והגדרו ספי שהיה מלה סודם. ואית דאמרי: "כי סלגא" - מסר, שהיה דא שלא יכל פלכותו, שהיה אותו שר סודם שאב על שר, וזה דר בין האנשים:

וזו שאמר רבה בר בר חנה: לירי תוי לי הורמיו בר ליליתא, דהיה קא רהט אקפא רשורא רמתוזא, ורהט פדשא כי רכב סוסיא מתתאי, ולא יכל לה. ומנא תדא הוי מסרגין לה תרתי חיותא, וקומין אתרי גשרי דרוגנ, ושור מהאי להאי ומהאי להאי, ונקט תרי כסא דתמרא בידה, ומורך

מהאי להאי, ולא נמסי מניהו נמפא לארעא. ואותו היום יעלו שמים ידרו תהומות הוה, ושמעת מלכותא וקמלה: לירי תוי לי האי הורמיו, פרש רש"י: שר הוא. בר ליליתא

ליליתא - זה תלמידהכם שר יהוראין, וזה בר ליליתא, במובא במדרש (שחר טוב ההלם ט), איד ידע משה בין יום ללילה בשהיה ברקיע, ומובא, בשלמך עמו תורה שבכלפה ידע שהוא לילה. וזה בר ליליתא - שעקר הלמרון מתורה שבכלפה. והנה רהט אקוסא דשורא - זה צדיק הדור, שתלמידהכם שר יהוראין רורף את הצדיק הדור, שנמשל לחומה, במאמר תכמינו וזרונם לברכה (כ"ג): תלמידהכם אין צריך לנזירותא, ענין שם. ורהט פ"רשא - פ"רש רש"י: לפי חפון פ"רשא זה התנא, שחדש זאת התורה, ופ"רשה אותה יפה, והוציא לאור תעלומה. גם אוהו רורף, אכל לפי חפון, כי תלמידהכם שר יהורי אינו מכון לרדף את התנא, וזאת הרריפה נעשה ממלא. כי רכב סוסיא מתתאי - כי הלמרון, עלידי שלומד תורת התנא, עלידידיה מתויר נפשו של התנא לחוד גופו של התנא התורה נפש לגוף, כמו רכיבת הסוס, שהסוס ספלה לו. וזה מתתאי - כי המתחונים גורמים בלמודם להרכיב נפש התנא על סוס, על גופו, כמו שאמרו: שפתותיו דוכבות וכו'. אבל: ולא יכל לו - שהתנא לא יכול לסבל נשיקתו, כי נכלה מוכה הימנו, ונעמרות נשיקות שונא, והתנא בורת מפגנו. ואם יקשה לך, איד הוא אינו מתויר תורתו של התנא ללמרון למוטב, ואדרבה, שחוסף לו גזרות ביהרה, ואיד בא זה, שמתורה תקדושה של התנא יכול הלמרון להבשל. והרץ על זה: ומנא תדא הוי מסדינין לה תרתי חיותא - כי לפעמים התנא נופל לאיזה שגיאה רקה מן התורה, כרי שעלידידיה ימשיך לעולם תרתי חיותא, כי יש שני מיני חיות: חיות רוחני - אך ימים בימינה; וחיות גשמי - בשמאלה עשר וכבוד. והתנא, מחמת דכחותו העצומה בחיות הרוחני, אינו מתויר את עצמו, חס ושלום, מכל וכל מחיות הרוחני, ומחמת שהוא נפל לכתנית הלמוד [שלא לשמה], בשכיל חיות גשמי. קרימין אחרי גשמי דרוגני, ושור מהאי להאי - כמו אדם שעומד על גשר של שעה, ואינו יכול לעמד, קופץ על גשר השני, ומחמת שגם השני של שעה, קופץ על הראשונה - קופץ מהאי להאי; בן התנא, עקר למורו תמיד לשמה, ומחמת שצריך להמשיך חיות גשמי לעולם, מפילין אוהו ללמוד שלא לשמה, אינו נטילין מפגנו למור כתנית לשמה, ושורר מלשמה לשלא לשמה, ומחמת קדשותו ופרישותו שורר וקופץ משלא לשמה ללשמה, כי זאת הפחינה אצלו כמו גשר של רונג, שאין יכולים לעמד עליו, שורר לחוד לשמה, ומלשמה, מחמת הכרת למוכת העולם, שורר מהגשר הזאת, שהוא אצלו עכשו כמו גשר של רונג, ושורר מזה לזה ומזה לזה, ועלידידיה יש בתורתו כתנית: ופשיעים יבשלו כם. התקון לכל הנ"ל: ונקיים תרי פסא דתקרא בידה - כי יש שני כתניות יין: כתנית תורה שבכלפה, כתנית (מסדה א): יין מלכות רב, וכתנית: פינה - לכא, שמתח הלב, ויין ישמח לכתב, גם הוא כתנית יין. ומודק מהאי להאי - שגמשיך מן ידך מהאי להאי, בכתנית: וידך את תניכיו כנ"ל. וזה תכונ - שיקבל פאהכה את הרריפה וישמח בישורין

עלידידיה השכינה, שהוא תורה שבכלפה, היא בכתנית חכום, בכתנית: אי תבצלת, יתקה כתבצלת, שיהיה החכום בשלמות. וזה: ולא נטפא מניה לארעא. ואותו היום יעלו שמים ירדו ההומות הנה - הינו שהשכינה ישבה בין תרין צדיקיא: צדיק עליון - זה כתנית יעלו שמים; ירדו ההומות - זה כתנית צדיק תחתון. זה כתנית נשיקין, כתנית: נוספות מור עובר כנ"ל. ועלידי מה נעשית כתנית נשיקין, כתנית: נוספות מור עובר - עלידי התכמה כנ"ל. וזה: ושמע מלכותא וקמלה - הינו שישכיל וישמע את התורה שבכלפה, הנקרא מלכות פה, וישכיל מצרופיו היוצאים מחלמיריחכם שר יהודי, ישמע וישכיל בשעה ששומע התרופין והגורפין, היוצאים מפה תלמידהכם שר יהודי, ישמע תורה שבכלפה, עלידידיה קמלה - כי עקר חיות של הקלפות והשרין אינם אלא מניצוצי השכינה; כל זמן שהיא אינה בשלמות ויש לה איה חסרון, אי יש להם חיות בשמעלן אותה לכתנית חכמה, ששם עקר כנינה, וכשכנינה בשלמות, עלידידיה וקמלה לשר יהודי.

וזה פרוש: תהלה לרוד. תהלה לשון ערכוב, כמו שכתוב (אי"ב ט): וכמלאכיו ישים תהלה. דוד זה כתנית תורה שבכלפה, הינו, בשהתורה שבכלפה נופלת ותערבב לצרופים אחרים כנ"ל - ארוטמד אלקי המלך, התרוממות שלה עלידי אלקי, כתנית (ההלם ט): חסר אל כל היום; המלך, לכתנית: כינה - לכא, שהלכ בפנש כמלך במלכותה (ספר יציה ט"ו). ואברכה שמוך - הינו אתרפך מעלה את התורה שבכלפה לכתנית חכמה כנ"ל, הנקרא ברוך, עלישם רבוי דברכאן, כי התכמה היא מקור הברכה:

יג
אשרי העם ידעי תרועת וכו': (ההלם פט)

א להמשיך השגחה שלמה אי אפשר אלא עד שישכר תאות ממון, ושכירתה הוא עלידי צדקה, כי איתא בזהר (פנים דף רכ"ד): רוחא נתת לשפך תמימא דלכא, ובר נתת רוחא, לכא מקבל לה בתורה דנגונא דליואי. רוחא זה כתנית צדקה, שהיא רוח נדיבה - עלידו מקרין תמימות תאות ממון. וזה כתנית (ההלם ע): יבצר רוח נגידים; שהרות ממעט תאות הנגירות והעשירות. נגונא דליואי זה כתנית משאומתן כאמורה, ששמת בתלכו ואינו אין להעשיר, כי הנגינה זה המשאומתן, כמו שכתוב (שם פ"ב): שאו זמרה ותנו חף. תרנה - זה ששמת בתלכו. וזה כתנית קמרת, שמקשר תמום הלב עם הרוח, וזה (משל ט): קמרת ישמח לב; וזה כתנית (ההלם ט): ישומו קמרה באפך - שעלידי כתנית קמרת הנ"ל נתכפול כתנית "כונעת אפך תאכל" (בראשה ג). וזה כתנית התגלות משיח, שאזי יתכפול תמדת הממון, כמו שכתוב (ישעיה ט): ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואלילי דהבו

את הדבר הנראה, כי הראות מביא את הדבר לתוך העינים; אבל כשהדבר הנראה הוא רחוק, אז קדם שיגיע בנה הראות להדבר הנראה, מתפזר בתוך האויר ונתעכר, ואין מגיע בהכאה על הדבר, ועל-ידיה אין חוזר הראות לעינים, ואז אין העינים רואין, כי עקר הראות הוא מחמת ההכאה. וזה (הראש 10): שוב נא, הבט משמים וראה - שישבו הכטה שפביט משמים עלינו, ישוב עלידי ההכאה, שוב הראות לעיניו, ואז: וראה; כי הראיה עלידי השכח ההכטה. וזה בחנינת: והחיות רצוא ושוכ. והחיות - הינו התורה, שהיא החיים. רצוא - בכחנינת הכטה מעלא לתתא; ושוכ בכחנינת הכאה הראות בדבר הנראה ונתור לעינים ונצטיר פעינים, כי העינים הם כמראה למושה, שנתראה בהם כל דבר שעומד בנגדו, ועל-ידי שאנחנו קרובין אל התורה, נמצא שאנחנו קרובין אל כל הראות, ועל-ידיה בנה הראות נחזר לעיניו, ונתראים ונצטירים אנחנו בעיניו. אבל העבד"ם, מחמת שהם רחוקים מהתורה, הם רחוקים מהשגחתו, והשגחתו אין מגיע עליהם בהכאה. נמצא, השגחתו על העבד"ם פתצי הראות, בכחנינת רצוא, ועלינו השגחתו בשלמות:

ה וזהו בחינת תקונא המרכבתא עלאה ומרכבתא תתאה, שעל-ידי החכם, שלוקח הנפשות ועולה עמהם ויורד עז מבטחה, נתחננו שני המרכבות. כי יש ארבע חיות בכחנינת נפש, וכסא, ויושב על הכסא. אר"ה שבכחנינת נפש, זה בחינת (סדרה שר"ה) אריחי מורי עם בשמי. מורי זה בחינת מרת נפש (סמאל"א א), בחינת (מלכ"ב ו) ונפשה מרה לה; זה בחינות פנים הנפש, פנים הרצון. כשרצוה דבר מאוה, זה הרצון הוא פנים ומרה לנפש; ועכשו, כשכא זה האדם לחכם הירוד עם נפשו ורצונו, והחכם הירוד לוקח כל הרצונות ולוקט אותם אחר לאחד כדי להעלות אותם בג"ל, ואז מלקט גם כל הרצונות והנפשות שנפלו. והו בחינת אר"ה - לשון לקט, שמלקט מרת הנפש, הינו פנים הנפש, עם בשמי - עם הרצון הטוב, שמעלה ריח טוב. ובחינת שור שבנפש, זה האור המצמצמת שנתוסף בנפש מחמת הקבוצ, שנתקבץ פזורי הנפש, ואז מאיר הנפש ביותר, כי כשהרצון אין מאיר, אזי הנפש בכחנינת: ונפש רעבה; כי עקר הרעב - מחמת העדר האור, כמו שאמר חכמינו זכרונם לברכה (יב"א ע"ד): ויענף וירעבך ויאכלך את הפן-מכאן שהסוקא אינו שבע; כי עקר השבע - מחמת האור שיראה בעיניו, ועל-ידי שאינו רואה, אין נתמלא נפשו, הינו רצונו, כי כזכ מראה עינים מהלך נפש (הראש 10); וכשמצמצמת נפשו בצמצוח האור, אזי: ונפש רעבה מלא טוב (הראש 10), בכחנינת (ישעי' 10): והשביע בצמצוחות נפשך. וזה בחינת שור - לשון הסתכלות, בחינת: מראה עינים מהלך נפש. ונפש שובכי בחינת נפש, זה החדוש שנתחדש הנפש פעליחה בכחנינת עבוד, וזה בחינת נשר - תתחדש בנשר ועורכי (הראש 10). ואדם שבנפש, זה בחינת (בראשית 10): והיה האדם לנפש חיה; כי האדם בחינות מסבני ועתידי, כמו שכתוב (בדברים חודר 10): נעשה אדם בצלמנו - עתירי, כדמותנו - מסבני וכשנתלקטו

זהו; וזה בחינת (איכה 1): רוח אפינו משיח ה'. וכל זמן שיש עבודה-זרה ואת של ממון בעולם - חרוץ-אף בעולם, וכפי הכפול של עבודה-זרה ואת, בן נתפסל החרון-אף בכחנינת: רוח אפינו משיח ה'; ונתמשך חסד בעולם בכחנינת (הראש 10): ועושה חסד למשיחו. וכשיתגלה חסד הזה, יחמשך הרעת, שהיא בגין הבית, בכחנינת (שם 10): ואני ברב חסדך אבוא ביתך, כמו שכתוב בזה (פס"ח דף כ"ב): וימינא דא זמין למכנא ביימקדשא, כי הרעת הוא בחנינת בית, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות 10): מי שיש בו רעה, באלו נבנה בית-המקדש וכו'.

כ וזה בחינות התגלות התורה של לעתיד לבוא, כמוכא בזהר, שלעתידי יתגלה אורחא דעתיקא סתימאה, כי עקר קבלת התורה - על-ידי השכל, שהוא משה משיח*, כמו שכתוב (שם 10): עיר גבורים עלה חכם; ומי שיש לו בחינת משה משיח, יוכל לקבל תורה ויכול להמשיך הארח התורה ללמד שאר בני-אדם, כי התגלות התורה בא מיחודא דקדשא-קרדי-הוא ושכינתה, כמו שכתוב (שם 10): שמע בני מוסר אביך וכו' - אביך דא קדשא-קרדי-הוא, ואמך דא פנסת-ישראל (נודר יתו פ"ה פ"ח ד"ב), ויחודם - על-ידי העלאת נפשות ישראל בכחנינת מין נוקבין, והחכם יכול לקח הנפשות ולהעלותם בכחנינת מין נוקבין, בכחנינת (שם 10): ולקח נפשות חכם; ועל-ידי היחוד הזה נולד התורה, וכשעולה החכם עם הנפשות בכחנינת: עיר גבורים עלה חכם, על-ידי זה: ויורד עז מבטחה:

ג ונפיש זה בחינת רצון, שכל אלו בני-אדם, הבאים לחכם-הירוד, כל אחד ואחד יש לו איהו רצון, והצדיק לוקח כל הרצונות ועולה עמהם, ואחר-כך: ויורד עז מבטחה; בכחנינת (תהלים 10): והחיות רצוא ושוכ: רצוא - בעליות הנפשות, ושוכ - בחזרת הנפשות עם התגלות התורה. וזה שמוכא בתקוני חז"ה (תקוני ע"ד פ"ב): רצוא - דא נודיא"ל, ושוכ - דא מט"ט שר הפנים. נודיא"ל דא נוד דלוק (נודר בראשית 10): והחיות שבעין בחמימות מאות ממון, ושוכ דא מט"ט שר הפנים, דאיהו רשים בשם משה, דאיהו משיח, שהוא רוח אפינו, שעל-ידי נתשכח החימויות. וזה: שכתב - גימטריא משה (נודר כ"ד ק"א: פ"ח ד"א), שהוא משכך אלילי כסף וזהב. רצוא דא רצון, שהוא הנפש, ושוכ דא משה, שמקבל התורה:

ד ועל-ידי המשכת התורה נמשך השגחה, כי התורה היא ט"ח"א (סגמים, נקודות, תיגין, אותיות), שהם תלת גונין דעינא ובתי-עין. וזה שמתחלת התורה בכראשית: תמן ראשי, תמן בת (הקנים, תמן ד' דף י"ח), ראשי - אלה ראשי בית אבתם (שם 10), שהאבות הם תלת גונין דעינא; תמן בת - דא בחינת עין, נמצא, כשחכם מביא תורה בג"ל, נמצא שמביא בנה הראות של השגחת השם יתברך עלינו, וכל אחד בפי קרובו אל התורה, בן השגחת השם יתברך עליו. כי עקר בנה הראות - מחמת שמכה בדבר הנראה, וחזר הכח הראות מחמת ההכאה לעינים, ונצטיר הדבר הנראה בעינים, ואז העינים רואים

שכליים: מה שנקבץ הנפשות הוא שכל אחד, ומה שמעלה אותם ומוריד עז מכמהה הוא שכל אחר. וזה בחינת שין של שלשה ראשים ושין של ארבעה ראשים, שהשני שינין הם השני שכליים:

רש"ם:

זוה פרוש: אמר רבה בר בר חנה: אשתעו לי נחותי ימא: בין גלא לגלא תלת מאה פרוסי, ורומיא דגלא תלת מאה פרוסי. ומנא תרא הוי ורלינן גארתא ורלינן גלא, עד דחוינן בי מרבעתא רבוכבא ווטא, והוי במכוד ארבעין גריוא בורא דחרדלא, ואי רלינן מפי הנה מקלינן מהכלא. ורמיה לה גלא קלא לחכרתה ואמרה לה: חברתי מי שבקית מירי בעלמא דלא שטפית, וניתי אנא ונחרכה. אמרה לה: פוק חוי גבורתא דמרד, דאפלו במלא חוטא דחלא לית דעבר, שנאמר: האותי לא תדאו נאם ה' וכו':

נחותי ימא, הינו ממשיכי ימא דאורייתא לזה העולם. בין גלא לגלא תלת מאה פרוסי - שהוא בחינת שין הנ"ל. ורומיא דגלא תלת מאה פרוסי - שהוא בחינת שין שניה הנ"ל. (הינו בחינת שני השכליים הנ"ל, שהוא השכל של קבוץ הנפשות והשכל של העלאת הנפשות להמשיך תורה, שאלו שני השכליים של הצדיק, שהוא חכם האמת, הם בחינת שני שינין בני"ל). ונתלים הם הנפשות, בבחינת: צהלי קולך בת גלים, שהיא בת אבהן (כמו שדרשו חיל שנתחד (ד"ל): בין גלא לגלא - אלו החכמים, שהם בין גלא לגלא, הינו מחברים כל הנפשות, בבחינת: ולוקח נפשות חכם. תלת מאה פרוסי - שהיא בחינת שין אחת. ורומיא דגלא תלת מאה פרוסי - הינו להעלות הנפשות, זה בחינת שין אחרת. ומנא תרא אולינן בארחה - הינו שאנחנו נבסנו לעוזר וזוג, הנקרא ארת, כמו שכתוב (יהלים קס"ג): ארתי ורבעי. ורלינן גלא - הינו שרלינן הנפשות למעלה, בבחינת: עיר גברים עלה חכם. עד

וכשנחלקטו הנפשות, אזי הם בבחינת אדם, נפשות גדולות וקבוצות, בבחינת מסבני ועמירי: ואופנים הן הגופין, כי עקר פעולותיהן של הגופין אינו אלא מן החיות שבנפש, שהנפש מראה פעולותיה עליהם איברי הגוף, ואין לגוף שום תנועה עצמית, והכל עליהם כחוח הנפש:

וכסא שבבחינת נפש הוא נפש החכם שנתכסה, בבחינת (משל"ט): יקרה היא מפנינים (כמו שדרשו רבותנו והיום לזרקה, מס"ה ד: כחן נדול שנים לפי הלויים), כי מחמת שנפש החכם הוא יקר, הוא נתכסה לפני ולפנים, וכל הנפשות נעשין לבשוין אצלה: והארם היושב על הכסא הוא רעתו של החכם, כי גם כלא רעח נפש לא טוב (משל"ט):

ויש ארבע חיות בתורה. אריה שבתורה, כי התורה נקרא עז, ומה עז מארי (שופטים ד'), ושור שבתורה זה בחינת (משל"ט) כי שרים ישרו. ונשר שבתורה זה בחינת חרושין דאורייתא, בבחינת: תתחדש בנשר. וארם שבתורה זה בחינת (במס"ט) זאת התורה ארם, ויש בה קלות ונמורות, שהם בחינת מסבני ועמירי. וכסא שבבחינת תורה, הם דברים שפסה עתיק יומין (פסחים קס"ג, ע"י ורד בהעלותך קכ"ג), והם מכסים את עצמן כספרי התורה. ויושב על הכסא הוא עתיק יומין, בבחינת (תנ"א ט'): ועתיק יומין יחב. ואופנים שבתורה הן הן גופי הלכות:

זוה שמביא בחענית (ד"ל כ"ג) מעשה דרבי יונה: כד הוה אצמריד עלמא למטרא, אמר: אויל ואיתי בזוזא עבדרא. והוי קאי באתרא עמיקי, באתרא צניעא, מכסי שקא, ועלי-יריזה - ואיתי מטרא.

כד הוה מצמריד עלמא למטרא - הינו לתורה, כמו שכתוב (תנ"א ל"ג): יערף כמטר לקחי. אמר אויל ואיתי בזוזא עבדרא - עיבור זה בחינת ע"ב ר"ו ע"כ הוא שכוד, ר"ו זה בחינת תמימות. בזוזא זה בחינת מאות קמון, הינו ראול לשבד מאות קמון בני"ל. והנה קאי באתרא עמיקי - עליהם ששבד מאות קמון ובה לאתרא עמיקי, שהוא בחינת חסד, כמראה החמה עסקה מן הצל (שבעות ו'). וחסד הוא אור יום, כמו שכתוב (יהלים כ"ג): יומם יצוה ה' חסדו; ועליהם חסד ובה לכנין היות, לבחינת שכל בני"ל. וזה: אתרא צניעא, שהוא ביה-המקדש, שהוא השכל, כמו שכתוב (משל"ט): ואת צנועים חקמה. והנה מכסי שקא - זה בחינת לקחת הנפשות להעלות אותם בני"ל, ולוקח נפשות חכם. וכלליות הנפשות הם מבנים בשם שק, כי הם מתענינים משקא דחלא, בבחינת: והשפיע בצחצחות נפשד, ועלי-יריזה: ואתי מטרא - שהמשיך תורה, בבחינת: ויזר עז מכסתה:

ו אך צריך לבקש מאד ולחזר אחר חכם בזה, ולבקש מהשם יחברד, שיזכה למצא חכם בזה, שיקבץ הנפשות, בבחינת: ולוקח נפשות חכם, ויעלה אותם, ויזר עמקם תורה. כי גם החכם בעצמו אי אפשר שיעשה זאת כשכל אחד, כי הם שני

עוד מצאתי בחכ"ד רבנו ו"ל, שישך להתורה הנ"ל, אך מצאתי רק קצה הקיר, ולא נכתב שם רק סופו של ענין, והסר התחלת הענין. (תרו):

התורה, שהיא בחינת ראייה מנח"א כנ"ל, כל בשר יחרו, זה בחינת לקיטה הנפשות פלם, בחינת: לוקח נפשות חכם כנ"ל, כי פי ר' דבר - כל זה נעשה על-ידי רוח נרבה כנ"ל, שהוא פי ד', כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: בפיך - זו צדקה: עד כאן לשונו ו"ל. ומובן הרבה, שמכאן המקרא: ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחרו פי ה' דבר; ומכאן כל המאמר הנ"ל, שהוא מפרש בפסוק זה, אך בעוונותינו הרבים חסר פרוש רישא דקרא.

יד לשון רבנו וברזנו לברכה

הקעו בתרש שופר פפסא וכו': (תהלים פא)

א להמשיך שלום פעולם צריך להעלות כבוד הקדוש-ברוך הוא לשרשו, הינו ליראה, כמו שכתוב (תהלים כח): ליראה את השם הנכבד:

ב וא' אפשר להעלות אה הכבוד אלא על-ידי תורת חסד, ותורת חסד אמרו חכמינו זכרונם לברכה (סוטה כג): והו הלומד תורה על-מנת ללמדה, כי זה עקר כבודו, כמוכא בזהר (תרו דף כג): בשעתא דשאר עב"ם אהני ואודן לקרשא-בריד-הוא, כדון אסתלק ואחיקר שמא דקרשא-בריד-הוא עלא ותמא, כמו גבי יתרו: בשעתא דאמר יתרו: עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלוקים, כדון אסתלק ואחיקר שמא דקרשא-בריד-הוא. נמצא, זהו כבודו, כשנגי-ארם שהם מחוץ לקדשה מקריבין את עצמן לפנים מהקדשה, הן גרים שנגידיו, הן בעלי תשובה, שגם הם היו מבחוני, וכשמקריבין ובכניסים אותם לפנים - זהו כבודו:

ועקשון הכבוד כגלות, כי עקר תכבוד אצל העבדים, ואנחנו בני-ישראל שפלים ונבזים; ולעתיד לבוא, שיתגלה כבודו מבין החשך, כמו שכתוב (ישעיה ט): ונגלה כבוד ה' וכו', כי אז יטו פלם לעבדו שכם אהד. אז יאמרו כנזיים לבו ונלכה באור ה' (שם ט). וכבוד נקרא אור, כמו שכתוב (יחזקאל ט): והארץ האירה מכבודו:

ג וא' אפשר לקרב את הגרים עם בעלי-התשובה אלא על-ידי תורה, כמו שכתוב (ספרי ט): יפוצו מעינותיך חוצה - שארץ להשקות אותם שהם מבחוני, להודיע להם הדרך ולכו בה. זה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (אבה פ"ה ט): אין כבוד אלא תורה; וזהו (ירמיה ט): אם תוציא יקר מזולל; ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב פ"ה): אלו שמקריבין בני-אדם לעבודת השם יחפרו; כי זהו נקרא מוציא יקר, הינו כבוד, מזולל - מזילותה דגלותה. וזה (תהלים כט): רם על כל גוים ה'; הינו כשהעבדים מוכן ומשבחין לה, אזי: על השמים כבודו - אזי נהעלה הכבוד מהחשך

עד דחוינו כי מרבעתא דכוכבא וזמא - הינו שגמרנו וזמא עלאה. מרבעתא זה בחינת זוג, כמו שכתוב: ארתי ורבעי. שכינתא נקראת בשעת זוג כוכבא וזמא, כמוכא בזהר (כ"ד דף כ"א): אתעבידת נקרה זעירא מגו רחיקתא, כדון אתחברא כבעלה, עין שם. והנה כמכוד ארבעין גריוא כזרא דחדללא - כמוכא בזהר (פתיח דף כ"א): האי חיה, פר אתעברא, אסתחמת ולא יכלת לאולרא, עד ראתיא נחש ונשך בעריתא, כדון אתפתח ונפק מנה דמא, והיא שחית לרמא. וזה בחינת כזרא דחדללא, הינו בחינת מפת רם כחדל דנפק מנה מחמת הנשיכה כבית תורע. כזרא - פרש רש"י: בית זרע, ואחר-כך אולידת, והתורה היא תורה כנ"ל, והתורה הזאת היא הולכת דרך ארבעים יום, הינו בחינת שאר חיותא, שהם ארבעים, עשרה לכל ספר, כמוכא שם (כ"ד ת"ל). וזה בחינת ארבעין גריוא, בחינת ארבעין חיותא, שהם ארבעים יום של התורה:

ואי רלינו כפי הוה מקלינו מהבלא - כי: יש הכל אשר נעשה על הארץ, אשר יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו' (תהלים ט); ועל-ידי ההכל הזה רבים נחפרו, שרואים צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. ואי רלינו הרבה נפשות, אזי כזראי הוה מקלינו, לשון קולא; מהבלא, מהכל הזה, ולא היה הכל הזה כלי-כך קשה על העולם, ורמאי גלא קלא לתכרתה: חכרתו מי שכתית מידי בעלמא דלא שטפיתה. וגייתי אנא ונתרבה - הינו כשאחרי-כך, כשכל אלו הנפשות חוזרים מעוררים אלו לאלו ואומרים זה לזה, מזכירין זה את זה; אחי, שמא שבתת איה מדה כעולם הזה, שעדין היא מושלת עליך, ואין אתה יכול להתגבר עליה, וגייתי אנא ונתרבה - הינו אסיע לקד לבלות את המדה הזאת ממך. והשיב לו: פוגק חזי גבורתא דמרך - שהוא החכם הנ"ל, ראה כמה כחו גדול, דאפלו כמלא חוטא דחלא לית דעבר - פרש רבנו שמואל: אפלו כמלא רחב החוט לא יכלתי לצאת חוץ מן החול. פרוש: את שואלת אותי, שמא שאכתתי מדה פעולם, שעדין לא חקנתי אותה, תרע חכרתי, שעדין אני משקע בכל התאוות, ועדין לא יצאתי מן החל אל הקרש אפלו כמלא חוט. ובראי מי שהוא כמדונה כזאת, כזראי לית דעבר - הינו שאי אפשר לו לבוא לבחינות עבור הנ"ל, ואף-על-פי-כן: פוגק חזי גבורתא דמרך, הינו פח החכם, שכל-כך כחו חזק, שאפלו נפש שלי העלה בעבור:

וזה פרוש: אשרי העם - זה בחינת השנחה. ידעי תרועה - זה בחינת יעקב, שהוא בחינת צדקה, כמו שכתוב (תהלים כ): משפט וצדקה יעקב אתה עשית. ה' - זה בחינת היות, בחינת חסדים. באור פניך - זה בחינת השכל, כמו שכתוב (תהלים ט): חכמת ארם תאיר פניו. יהלכנו - אלו הנפשות, בחינת מהלך נפש:

מהחשך. ואי אפשר לבוא להתעוררות התשובה, הן לרשעי ישראל, הן לגרים, אלא עלי ידי התורה, שמאירין להם אל מקום שהם שם, כמו שכתוב: יפוצו וכי חוצה. חוצה יקרא, כי התורה הם ששים רבוא אותיות, כנגד ששים רבוא נשמות, ויש לכל הנשמות שרש למעלה במחשבה רקרא פרידיהוא, כי ישראל עלו במחשבה תחלה (כד יראה א). ועלי ידי זוג הנשמות נבראים נשמות גרים, וכשנתעוררים הנשמות עלי ידי אותיות התורה שהוציא מפיו ומתנוצצים זה לזה, זה בחינת זוג, שזה מקבל הארה מזה, ועלי ידי הזוג של התנוצצות הנשמות שבמחשבה, נבראים נשמות גרים. גם הפושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו (כי נקרא פושעי ישראל, נמצא ששם ישראל נקרא על כל פנים עליו ערין, מאחר שנקרא פושעי ישראל), אף על פי שהקרא, ישראל הוא (מדרין מד); יש לו אהיה ושרש במחשבה עליונה, ועלי ידי ההתנוצצות התנוצץ גם שרש נשמתו בין שאר השרשים, ומגיע הארה לזה הפושעי ישראל משרש נשמתו, ועלי ידי הארה הזאת חוזר בתשובה:

וזה תבור כשה הוה ארבע פרסי - הינו ארבע בחינות שפלות הנ"ל, שצריך להקטין לפני צדיקים, בינונים, רשעים, ולפני מדרגת עצמו, ושרפה בעניו כאלו לא כא ערין לפני מדרגתו שהוא בה. וזה: תר תבור ארבע פרסי - ששבידת הנגלות הם בארבע בחינות הנ"ל. ומשכא רצונארה תלתא פרסי - זה בחינת הנקרים שרדך בניארים להתגורל בהם, הם שלשה רבדים, וצריך לשמר את עצמו מהם, כמו שכתוב (דעה ט): אל יתהלל חכם בתקנתו וכי, והם שלש בחינות: חכם, גבור, עשיר. והנגלות נקרא משכא רצונא, בבחינת (ההלים עז): תרברו בעצור עתק. ומרבעתא דרישה פרסא ופלגא - זה בחינת זוג, הנעשה בראשית המחשבה. מרבעתא - לשון זוג, כמו שכתוב (סע טז): ארחי ורכעי; ועלי ידי זוג הזה נעשה פרסא ופלגא; פרסה זה רמו על המשכת הנשמות לבניהם, זה מכנה בשם פרסה שלמה; והתנוצצות, שהנשמות מתנוצצין ומאירין ומעוררין את הפושעי ישראל בתשובה ומולידים נשמות גרים, זה מכנה בשם פלגא, כי ערין הם רחוקים מהקשרה מאד, ויכול להיות להם מניעות רבות, וצריך להם יגיעות רבות כדי להפשיט מהם הנגדים הצואים שהלבישו, כמו שכתוב (דברים ט): הסירו הנגדים הצואים; כי אלו הנגדים הצואים הם מונעים אותם מלחוד לקרוש ברוחיהווא, והם מפסיקים כמו נהר המפסיק, שאי אפשר להלך דרך אותו הנהר.

ר וזה שאמרו חכמינו וזכונם לברכה (דברים טא): מפני מה תלמדו יחכמים אין בניהם תלמידי חכמים - מפני שלא ברכו בתורה תחלה; שצריך כל אדם, וכפרט תלמידי חכם, לברך ולהאיר בלמוד תורתו בשרש הנשמות, הינו במחשבה תחלה, כי שם שרשנו נמצא, בשמביא הארה וברכה לתוך תחלת המחשבה, ועל ירו מתנוצצין ומתברכין הנשמות, נמצא, בשממשך נשמה לבנו, כוראי הוא ממשך נשמה בהיה וזכה, ועלי ידי זה גם בנו יהיה תלמידי חכם; אבל כשאין מאיר ומברך את התחלה עלי ידי למורו, אז, כשממשך נשמה לבנו, הנשמה היא בבחינת (סדרה ט"ז): אני ושנה, ואניה מאירה, מפני זה לא יהיה בנו תלמידי חכם. וזה: מפני שלא ברכו בתורה תחלה, הינו שרש הנשמות, בבחינת: ישראל עלה במחשבה תחלה:

ה ואין אדם זוכה לתורה אלא עלי ידי שפלות, כמו שאמרו חכמינו וזכונם לברכה (עייבין ט): וממרבר מתנה - שישבר גאותו מארבע בחינות שפלות, כי צריך אדם להקטין את עצמו לפני גרולים ממנו ולפני בני אדם כערבו ולפני קטנים ממנו, ולפעמים שהוא בעצמו קטן שבקטנים, וצריך להקטין את עצמו כנגד מדרגת עצמו, וירפה בעניו שהוא למטה ממדרגתו, בבחינת (שם ט): שכו איש תחתיו:

וזת שאמר רבה בר בי חנה: לרידי תוי לי אורזולא בר יוסא, דהוי כהר תבור. וברי משכא רצונארה תלתא פרסי, וכי מרבעתא דרישה פרסא ופלגא. ורמא וככרא לירדנא:

וזת שאמר רבה בר בי חנה: לרידי תוי לי אורזולא בר יוסא, דהוי כהר תבור. וברי משכא רצונארה תלתא פרסי, וכי מרבעתא דרישה פרסא ופלגא. ורמא וככרא לירדנא:

וזת שאמר רבה בר בי חנה: לרידי תוי לי אורזולא בר יוסא, דהוי כהר תבור. וברי משכא רצונארה תלתא פרסי, וכי מרבעתא דרישה פרסא ופלגא. ורמא וככרא לירדנא:

בכותא דרקינא. בהדי
דמצלינא בעותא ולא
אשכחיתה. אמרי: איכא גנבי

הכא. אמר לי: גלגלא דקינע הוא דתדר. נטר עד למחר
כי השתא ומשכח לה:

דנשקי ארעא ורקינא - זה בחינת שלום בעצמיו. ארעא זה בחינת גוף, ורקינא זה בחינת נשמה, כמו שכתוב (תהלים ט): יקרא אל השמים מעל - זה הנשמה; ואל הארץ - זה הגוף (ספר דוד יא). ובשיש ביניהם שלום, עלידיה: עבדי בני - עלידיה נעשה תפלה בג"ל, ככחינת (ויאל ט): וכיון פתיחו לה בעליהה. ושקלית לסלתאי ואנחתיה בכותא דרקינע - סלתא זה פרנסה, כמו מי שיש לו פת בסלו (ויא טו). הינו שלא רצה לעסק בשום עסק מעסקי עולם הזה, רק בשכיל נשמתו. גם כל תפלותיו לא היו אלא בשכיל לקשר נשמתו, אפלו אלו תפלות המפרשים בתפלה, שהם לצורך הגוף, כגון רפאנו וברך עלינו ושאר צרכי הגוף, לא היה בנחתו של רבה בר בר חנה בשכיל גופו, אלא בשכיל נשמתו, שהיה מבין לפרנסת נשמתו ולרפואתה. וזה: ושקלית לסלתאי ואנחתיה בכותא דרקינע - ששקל לתפלה שהוא לצורך הגוף, ואנחה בתפלה, הכל לצורך נשמתו, כי מפילא בשנתקן שם ברוחניות, נתקן גם בגשמיות. ועד דמצלינא בעותי לא אשכחיה - הינו אחר כך לא מצא ברי פרנסתו, אף על פי שתקן ברוחניות, אף על פירכין לא נמשך לו שפע בגשמיות. אמר איכא גנבא הכא, שגנבים השפע שלי. השיב לו: גלגלא דרקינע דתדרא - הינו גלגולין דנשמתין היא הנדרמת שאין לצריק בדי פרנסתו, כמו שאמרו גבי רבי פדת (תענית כה): אי בעית דארוכ עלמא ואפשר דאברית בשעתא דמונא. וזה: קנים מעשה למכה (בראשית ט). איתא במדרש (ב"ד פ"ט ט"א): מה קנים מטהרין את המצרע, אף מכה מטהרת. המצרע זה: גרנן מפריד אלוף (מסיל טו); ומפריד בין איש ואשתו, ועלידיה קדר ישב (ערכין דף טו), וקנים מטהרים אותו; אף מכה, הינו מכת התפלה, מתקנין את המחלקת ועושה שלום הכללי, שלום בכל העולמות. וזה שסימין התפלה בשלום:

י וזה פרוש תקעו - לשון שלום, כמו שכתוב (ישעיה כב):
ותקעתי יחד במקום נאמן. בחרש שופר - בהתפארות
חדש, הינו התעלות כבודו עלידי התקרות הגרים או
בעליהשוכה. בכסא - זה בחינת יראה, שהוא שורש התבוד,
ובסא לשון החכסיה, שזה בחינת "דבר המסור ללב נאמר בו
וראת מאלקדי", שזה הדבר מכסה מעין כל. ליום - זה בחינת
שלום בית, כי יום הוא בחינת אור, כמו שכתוב (בראשית א): ויקרא
אלקים לאור יום; ואור הוא שלום בית, כמו שאמרו חכמינו
זכרונם לברכה (שבת כג): נר שבת קודם לקדוש היום; כי שלום בית
קודם

כי אין להם מסכים המבדילים. וזה: וכברחו - כברחו בכסות נקי (כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק: ולקדוש ה' מקבד וכו'. כסות נקי - הינו להשליך הכנרים הצואים, כי זה עקר כבוד השם יתברך; אם תוציא יקר מאולל - לתחזיר בני אדם בתשובה ולהמשיך נשמות הגרים. וגרים שמתגורין הם כאים תחת כנפי השכינה, וכשכיל זה נקרא גר צדק (כסוב בהקדמת הייוד דף ט), וזה שמוכא בזהר (זהר בתרא מהמנו דף עז): כסות נקי רא כנפי מצוה, הינו שכינה, הנקראת מצוה, ככחינות (תהלים קט): כל מצותיך צדק. וזהו: וכברחו; שזה עקר כבודו, שניכנים גרים תחת כנפי השכינה בג"ל:

ו וכל אחר לפי בחינתו יכול לידע העלאת הכבוד לשרש
היראה. לפי הכבוד שמכבד את יראי ה', בן עלה
הכבוד לשרשו, כי שם שורש הכבוד, ככחינת (ס"ט): ואת יראי
ה' יבדד; כי כל זמן שהכבוד הוא בגלות, כל אחר לפי בחינתו,
הוא מגולל ביראי ה', וכל אחר לפי חסונו את הכבוד, בן הוא
מכבד יראי ה':

ז ועקר הדבר - שייכבד יראי ה' בלב שלם, כמו שאמרו
חכמינו זכרונם לברכה (קידושין כב): דבר המסור ללב,
נאמר בו: וראת מאלקדי; ושם עקר הכבוד, כמו שכתוב (ישעיה
ס): בשפתיו כבודני ולבו חק מפיני:

ח בשמחון הכבוד לשרשו, הינו ליראה בג"ל, ואז נשלם
במי היראה, ואז זוכה לשלום. ויש שני מיני
שלום: יש שלום בעצמיו, כי לפעמים אין שלום, כמו שכתוב (תהלים ח):
אין שלום בעצמי מפני חטאתי; ועלידי היראה זוכה לשלום
בעצמיו, כמו שכתוב בזהר (זהר ט): באתרא דאית דחילא, תמן
תשכתב שלמתא, כמו שכתוב (תהלים א): כי אין מחסור ליראיו.
בשיש שלום בעצמיו, אזי יכול להתפלל. כי עקר התפלה -
עלידי היראה, ככחינת (מסיל א): אשה יראת ה' היא תחלה;
כי התפלה במקום קרובי, וקרובין כתיב בה (וידי טו): כל אשר
בו מום לא יקרב; וכשאין בו מום, הינו באתרא דאית דחילא,
אזי יקרב לעבד עבודתו תפיה. וזה שכתוב בתנה (שמואל א א):
וחנה מרברת על לבה - עלידי היראה זכתה לתפלה, כי עקר
היראה הוא בלב בג"ל. ועלידי תפלה זוכה לשלום הכללי, הינו
שלמות העולמות, כי על"שם זה תפלה נקרא קרבן, על"שם
קרוב העולמות לשלמותו:

ט וזה שאמר רבה בר בר חנה:
אמר לי שהוא מינעא:
תא ואחוי לה היכי דנשקי
ארעא ורקינע בהדרי. אזלי
וחזאי דעבדי בני בני.
שקליתא לסלתאי ואנחתיה

רש"ט:
 תיא דנשקי ארעא ורקינא.
 מקום גבוה היה שם, שנושקים
 יחד זה לזה. ולא הינו סוף
 העולם, דהא מהלך העולם חמש
 סאות שנה הני, וארץ ישראל
 אמצעיתו של עולם הוא, דכתיב:
 ישיבי על כבוד הארץ, והינו מקוטו

קודם. חגנו - זה בחינת תפלה, עבודה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ספרי ק"ח): למה נסמכה פרשת עבו"ם למערים, לומר: כל המבזה את המועדות, כאלו עובר עבודת אלילים. נמצא, שמירת המועד זה בחינת עבודה תמה, ואין עבודה אלא תפלה, ועל-ידי תפלה יבוא לשלום הכללי כנ"ל. נמצא, מי שרוצה להמשיך שלום הכללי, צריך להעלות הכבוד לשרשו, היינו ליראה, ועל-ידי היראה הוא זוכה לשלום-בית, ועל-ידי שלום-בית הוא זוכה לתפלה, ועל-ידי תפלה הוא זוכה לשלום הכללי:

יא זאת התורה שיש על פסוקים אלו: טוב ה' לכל, ורחמי על כל מעשיו וכו' (תהלים קמ"ג). טוב ה' לכל - זה בחינת תפלה, שמואמן בה, שהקדוש-ברוך-הוא טוב לכל - הן לרפואה, הן לפרנסה, הן לכל הדברים. כשמואמן בה, בנדאי יתה עקר השתדלותו כתר קדש-ברוך-הוא, ולא ירחף אחר תחבולות רבות. כי מי שאין מואמן בהקדוש-ברוך-הוא, צריך להשתדל אחר תחבולות רבות. למשל, כשצריך לרפואה, צריך להשתדל אחר עשבים רבים, ולפעמים אלו עשבים הצדקים לו אינם בנמצא כמדינתו, והעשבים הנמצאים אינם טובים למכתו; אבל הקדוש-ברוך-הוא טוב לכל המכות לרפאתם, והוא בנמצא תמיד, כמו שכתוב (תהלים ד'): מי בה' אלקינו ככל קראנו אליו. ועל-ידי התפלה זוכה לשלום הכללי, והוה ורחמי על כל מעשיו; הינו שרחמי השם יתברך יחמשך על כל הפרואים, וכל הפרואים ירחמו אחר על חברו, ויהיה שלום ביניהם, כמו שכתוב (ישעיה י"ג): וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשֶׂת, וְנֹמֵר עִם גְּרִי וכו', לא ירעו ולא ישחיתו; כי יהיה שלום ביניהם. והוה ורחמי על כל מעשיו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שב"ק קמ"ג): כל הקורחם על הכריות, מרחימן עליו מן השמים, כמו שכתוב: ונתן לך רחמים ורחמים. ואחר-כך מפרש הפסוק איד וזכה לתפלה - על-ידי שלום-בית והא שלום בעצמיו, בין גופו ונפשו כנ"ל. והוה יורד כל מעשיך, מעשיך זה בחינת עשיה, בחינת גוף. וחסידך וברכוכה - חסידך זה בחינת נפש, כמו שכתוב (מש"ל י"ג): גומל נפשו איש חסד. ואחר-כך מפרש הפסוק איד וזכה לשלום-בית - על-ידי שיעלה כבוד השם יתברך לשרש היראה, הנקראים גבורות, והוה ויבחרך מלכותך יאמרו - שיתגלה כבודו ויתעלה לשרשו, והוה ויבחרך יבדו. וגבורה זה בחינת יראה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ספרי ק"ח): ואלקים עשה שייראו מלפניו - אלו רעמים, וכתוב (איוב ט'): ורעם גבורתו מי יחבונן: (ספרי יב עד פאן - לשונו ו"ל)

יג שיש לעיל: לפי הכבוד שמכבד יראי ה', בן עלה הכבוד לשרשו. כי כל זמן שהכבוד הוא בגלות, כל אחר לפי בחינתו, בן הוא מולול ביראי ה', וכל אחר לפי תפונו את הכבוד, בן הוא מכבד יראי ה' וכו', ועל-ידי זה, הינו על-ידי הכבוד שמכבד יראי ה', שהוא בחינת התגברות הכבוד לשרשו, הינו ליראה, על-ידי זה זוכין לשלום, כמבאר לעיל היטב. והוה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שב"ק ק"ח): המבזה תלמיד-תכם, אין רפואה למכתו, כי המבזה תלמיד-תכם ומולול יראי ה', נמצא שפוגם בכבוד, ואינו מחזירו לשרש היראה, ואין זוכה לשלום, ועל-בן אין רפואה למכתו, כי כל החולאת באין על-ידי בחינת מחלקת, כי כל החולאת הם בחינת מחלקת, שאין שלום בעצמיו, והיסודות מתגברין זה על זה, ואין

יב וזה בחינת מצות גר חנכה, שמצותה להרליק סמוך לפתח הבית, כי תדלקת הנר הוא בחינת הארת הכבוד, בחינת: והארץ האירה מכבודו כנ"ל, ועל-בן מצותה להרליק סמוך לפתח הבית - דא פתחא עלאה, בחינת יראה, הינו להחזיר הכבוד לשרשו, הינו ליראה כנ"ל. ואימתי עולה הכבוד כשמוחזרין בני-ארם בחשובה ועושין בעלי-חשובה וגרים, שהו עקר בכבודו, כנ"ל. והוה שאמן הרלקת גר חנכה, שהוא הארת

יג לא רגל על לשונו. והוה שצריך להרליק ולהאיר גר חנכה סמוך לפתח, דהינו להאיר הכבוד ולהחזירו לשרש היראה כנ"ל, עד שיזכה לשלום ויכפל ויכלה ה"גן מפרד אלוף". והוה: עד שתכלה רגל מן השוק - שיתכפל בעלי לשון הרע וירכילות, אשר רגל על לשונם, ויתרבה השלום בעולם; ועל-ידי השלום זוכין לתפלה, ועל-ידי זה זוכין לשלום הכללי, שלום בכל העולמות. ואין, כשזוכין לשלום הכללי, אין תכפל כל המשא-ומתן מן העולם, כי כל המשא-ומתן שבעולם הוא מהענין השלום, כי אי אפשר שיהיה רצון המוכר והקונה שוה, כי זה רוצה למכור וזה רוצה לקנות, ואם היה רצונם שוה, לא היה אפשר שיהיה נעשה שום משא-ומתן. נמצא, שכל המשא-ומתן והסחורות הוא רק על-ידי בחינת מחלקות, שאין שלום בין הרצונות, וה בחינת (בראשית י'): והיו ריב בין רועי מקנה אברהם ובין רועי מקנה לוא, והבנעני או פארץ, כנעני, בחינת סוחר, כמו שפרש רש"י על פסוק (ישעיה י'): כנען בירו וכו', הינו על-ידי בחינת ריב ומחלקת, בחינת: והיו ריב וכו', על-ידי זה: והבנעני או פארץ - על-ידי זה יש סוחרים ומשא-ומתן בעולם; אבל לעתיד לבוא, שיהיה השלום המפלא בעולם, כמו שכתוב: וְגַר זָאֵב עִם כְּבֶשֶׂת וְנֹמֵר עִם גְּרִי; אין תכפל המשא-ומתן, כמו שכתוב (תהלים ד'): ולא יהיה כנעני עור כנ"ל. והוה גם-כן בחינת: עד שתכלה רגל מן השוק, הינו שמצוה להרליק גר חנכה עד שתכלה רגל מן השוק, הינו בחינת שלום, שגעשה על-ידי החזרת הכבוד כנ"ל, עד שיתכפל כל המשא-ומתן כנ"ל. והוה: עד שתכלה רגל מן השוק - שלא ישאר שום רגל בשוק, כי תכפל כל המשא-ומתן על-ידי השלום כנ"ל:

יג וזה בחינת מצות גר חנכה, שמצותה להרליק סמוך לפתח הבית, כי תדלקת הנר הוא בחינת הארת הכבוד, בחינת: והארץ האירה מכבודו כנ"ל, ועל-בן מצותה להרליק סמוך לפתח הבית - דא פתחא עלאה, בחינת יראה, הינו להחזיר הכבוד לשרשו, הינו ליראה כנ"ל. ואימתי עולה הכבוד כשמוחזרין בני-ארם בחשובה ועושין בעלי-חשובה וגרים, שהו עקר בכבודו, כנ"ל. והוה שאמן הרלקת גר חנכה, שהוא הארת

1 וְזוּה בְחִינַת (אבות פ"ג ט) חֲמִשָּׁה קְנִינִים שֶׁקָּנָה בְּעוֹלָמוֹ: תּוֹרָה קְנִינָן אֶחָד - זֶה בְחִינַת תּוֹרָה שֶׁבִּנְגְלָה. שְׁמִים וְאָרֶץ קְנִינָן אֶחָד - זֶה בְחִינַת הַעֲלֵאת הַיָּרֵאָה לְרַעַת. אָרֶץ זֶה בְחִינַת יָרֵאָה בְּנִ"ל, וְשְׁמִים זֶה בְחִינַת רַעַת, כִּי רַעַת הוּא חֲבוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בראשית ט): וְהָאָרֶץ יָדַע; וְזֶה בְחִינַת שְׁמִים - אֵשׁ וְיָמִים מִתְּקַרְבִּין יָחַד (תענית כ"ב ב"ר פ"ד ט"ז). אֲבָרְהָם קְנִינָן אֶחָד - זֶה בְחִינַת תְּפִלָּה, בְחִינַת שְׁחִין בְּחַי, שְׁשִׁים הֵמָּה מַלְכוּת בְּנִ"ל. יִשְׂרָאֵל קְנִינָן אֶחָד - זֶה בְחִינַת מִשְׁפָּט, הַמַּעֲלָה אֶת הַיָּרֵאָה בְּנִ"ל, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים כ"ג): חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ קְנִינָן אֶחָד - זֶה בְחִינַת סִתְרֵי אֹרְיָתָא, שְׁזוֹכִין לָהֶם עַל־יְדֵי הַתְּפִלָּה, שֶׁהֵיא בְחִינַת אֲבָרְהָם. וְזֶה (שם ע"ג): הִר זֶה קָנְתָה יְמִינוֹ - שְׁזֶה יָמִין בְחִינַת תְּפִלָּה, בְחִינַת אֲבָרְהָם, וְנִקְרָא הִר עַל־שֵׁם עֵמֶק הַמִּשְׁנֶה, וְנִקְרָא בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, בְחִינַת קִרְשׁ, בְחִינַת רֵאשִׁית, וְכֵל זֶר לֹא יֵאָכַל קִרְשׁ (ויקרא כ"ב), וְלֹא יֵאָכַל בּוֹ אֶלָּא מִקְרָשָׁיו וּמִקְרָאוֹ, וּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ הוּא בְחִינַת סִתְרֵי אֹרְיָתָא:

2 וְזֶהוּ פְרוּשׁ: וְאַתָּם תְּהִיוּ לִי מִמְּלַכּוֹת בְּהַנִּים - מִמְּלַכּוֹת זֶה בְחִינַת תּוֹרָה שֶׁבִּנְגְלָה, כִּי בָּהּ מְלָכִים יִמְלְכוּ (משלי ט); וּמְלַכּוֹת הוּא בְחִינַת נְגִלָה, כִּי אִין מִלְךְ כְּלֵא עִם, וְהַבֵּל צְרִיבִין לְמִלְךְ, כִּי הַבֵּל צְרִיבִין לְמַרֵי חַפְזָא. וּבְהַנִּים זֶה בְחִינַת תְּפִלָּה, בְחִינַת אֲבָרְהָם בְּנִ"ל, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוּגִים לְכַרְכָּה (ירושלמי ב"ב), שֶׁאָמַר הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְאֲבָרְהָם: אַתָּה כְּהֵן לְעוֹלָם וְכוּ'. וְגַוִי קְדוּשׁ - זֶה בְחִינַת בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ, בְחִינַת תּוֹרָה שֶׁבִּנְגְלָה, הַנִּקְרָא קִרְשׁ. וְעַל־יְדֵי מָה זֹכֵה לְאֵלוֹ הַבְּחִינּוֹת - עַל־יְדֵי שֶׁעֲלָה וַיִּקְשֶׁר בְחִינַת יָרֵאָה לְבְחִינַת רַעַת עַל־יְדֵי בְחִינַת מִשְׁפָּט בְּנִ"ל. וְהוּא: אֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תִּדְבֵּר - זֶה בְחִינַת יָרֵאָה, הַנִּקְרָא דָּבָר, כִּי עֵקֶד הַדְּבָרוֹ שֵׁם הוּא, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוּגִים לְכַרְכָּה (ברכות ט): מִי שֵׁיֵשׁ בּוֹ יְרֵא־חַיִּים, דְּכָרְיוֹ נִשְׁמָעִים. מִשֶּׁה הוּא בְחִינַת רַעַת, וְזֶה: אֲשֶׁר תִּדְבֵּר דִּיקָא, וְזֶה (שם ט"ז): כִּי יִהְיֶה לָהֶם דָּבָר כֹּא אֵלֵי - שִׂיִּשְׂרָאֵל, שֶׁהֵם בְחִינַת מִשְׁפָּט בְּנִ"ל, הֵם מַעֲלִין וּמִקְשְׁרִין (הַיָּרֵאָה) לְבְחִינַת מִשֶּׁה, לְבְחִינַת רַעַת. וְזֶה: אֵל בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל דִּיקָא - כִּי הֵם בְחִינַת מִשְׁפָּט, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: חֲקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי שֶׁמִּקְשְׁרִין הַיָּרֵאָה עַל־יְדֵי מִשְׁפָּט לְבְחִינַת רַעַת, וּזְכִין לְתוֹרָה שֶׁל נְגִלָה, וְעַל־יְדֵי תּוֹרָה שֶׁבִּנְגְלָה וּזְכִין לְתְּפִלָּה, וְעַל־יְדֵי תְּפִלָּה וּזְכִין לְסִתְרֵי אֹרְיָתָא. דָּבָר זֶה בְחִינַת יָרֵאָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מלאכי ט): אִן נִכְרְרוּ יָרֵאֵי ה'.

זאת התורה שקד על פסוק עיני בנאמני ארץ וכו' (תהלים ק"א):
 ת עיני - זה בחינות רעות, כמו שכתוב (בראשית ט): ותפקחנה עיני שניהם. גם רעות הם עשר שמות [הו"ה], גימטריא שני פעמים עין, כידוע. בנאמני - זה בחינת אהרן, כמובא במדרש "שחר טוב", ואהרן הוא בחינת משפט, כמו שכתוב (שמות ט"ז): ונשא אהרן את משפט בני ישראל. ארץ - זה בחינות ירעה בנ"ל, לשבת עפרו - זה בחינות סיני, שפלות, (ישעיה ט): אשנן את רפא, בנ"ל, הלך בדרך תמים - זה בחינות תפלה, בחינת אברהם בנ"ל, כמו שכתוב (בראשית ט): התהלך לפני והיה תמים. הוא ישרתני - זה בחינת סתרי אוריתא, זה בחינת הוא, בחינות עולם הבא (וידר וצא קרי קט"ו):

מלה מרכבת: צפר רעה (ועא רבי אליהו רב ט"ז וכוונות הרעה), וצפור הוא בחינת ירעה, בחינת ארץ, כמו שכתוב (ישעיה ט): מקנף הארץ ומרוח וכו'; וכמו שכתוב (ס' ע"ג): מי אלה - אותיות אלקים - בעב העופות וכו'; ורעה היא שרש הירעה. ונדמא לאקרא דהגרוניא - לשון (ס' ט"ז): קרא בגרון; שזה בחינת תורה שבנגלה, כמו שאמרו חכמינו וזרוגים לכרכה (עירובין ט"ז): למצאיהם בפה; כי על ידי עלית הירעה לבחינת רעת וזכין לתורה שבנגלה. ואקרא דהגרוניא בפה הנה שתיין בתי - זה בחינת תפלה, כי בשאנו קוראין להקדוש ברוך הוא בתארים של בשרונם, והוא נמצא לנו בכל קראנו אליו, זה חסר השם יהפך, כי אם לא היה חסרי השם יהפך, לא היה כראי לקרא ולכנות את השם יהפך בתארים ושבתים ותכות ואותיות, אבל זה הכל חסר של השם יהפך. וזה: שתיין בתי - זה בחינת חסר, בחינת אברהם, כמו שכתוב (ס' ט"ז): ששים המה מלכות, פרש רש"י: זה בחינת אברהם; ובתי - לשון בתי מלכות. וזה (ס' ט"ז): סמכוני באשישות - כמו שמשמין אשישות בנגר אור גדול כדי להסתכל באור הגדול על ידי אשישות, כן גור חסרו לסמך אותנו בתארים ושבתים האלו. וזה לשון סמכוני, שהוא בחינת סמ"ך, ובחינת ששים המה מלכות, בחינת אברהם, שהוא בחינת סמ"ך בתי. ואתא תנינא ובלעה - תנינא זה בחינת נחש, שמסית את האדם, שהפלה לתועלת עצמו, כמו: הב לנא תי ומוזנא, או שאר תועלת. ואתי פושקנצא ובלעה - פרש רש"י: עורכ; ואמרו חכמינו וזרוגים לכרכה (עירובין ט"ז): "מי שמשחיר פניו בעורכ", ו"מי שנגעשה אכדי על בניו בעורכ", הינו שמתפלה בלי שום בנות תועלת עצמו, ואינו חושב לכלום את עצמו, ונתפלה כל עצמו ונשמיותו, ונתפלה באלו אינו בעולם, כמו שכתוב (תהלים ט"ז): כי עליך הנגנו כל היום; וזה בחינת (ס' ט"ז) שחרות בעורכ; ועל ידי זה: סליק ויתב באילנא - שזוכה לבחינות תורה שבנסתר, כמו שכתוב (תהלים ט"ז): ישח חשך סחרו - שסתרי תורה אדם זוכה להם על ידי חשך, הינו מסירת גופו, שמשחיר פניו בעורכ, כי הם בחינת חשך על שם עמק המשג. וזה בחינת: סליק ויתב באילנא - ששם מרור הגשמות, כמו שכתוב (וידר ס' ט"ז ע"ג): כל נשמתין מאילנא דברכא ופקין, והוא בחינת עולם הבא, ששם ארכות ימים, כמו שכתוב (ישעיה ט"ז): כימי עץ ימי עמי; וזה זוכה על ידי תפלה, כי הקדוש ברוך הוא מתאנה לתפלתן של ישראל, ובשישראל מתפללין לפניו ומלאין תאוותו, אזי נעשה, בכיבוד, בבחינת אשה, שהוא מקבל מענו מעמנו, כמו שכתוב (במדבר כ"ח): אשה ריח ניחוח לה' - על ידי הריח ניחוח שמקבל נעשה בבחינת אשה ו"נקבה הסובב גבר" (ירמיה ל"א), שהקדוש ברוך הוא נעשה בבחינת מלבוש נגלה, הינו מבחינה שהיה מתחלה בנסתר, עכשו נתגלה על ידי התפלה, וקראו ברוך הוא ואוריתא בלא חר, ואז על ידי התפלה נתגלה אוריתא, הינו סתרי אוריתא. תא חזי כמה נפיש חילא דאילנא - הינו כמה נפיש חילא דהיא סתרי תורה, שאין יכולים להתלבש בשום דבר מגבל, בשום גוף, אלא כמי שמשחיר פניו בעורכ ונעשה בעורכ על בניו:

ברוך הבורח בערת מי מנה, אשר עד בה עזרנו לשמע פלאות כאלה על מאמרי רבה בר בר חנה. תא חזי כמה נפיש חילה דהאי אילנא. בען פרושיתא דמלכא עלאה, קרמיכון וסיק לתמידא אמרי יאי, רב טוב הצפון וגנוו במאמרי קרשין דאדנותא רבי עלאה, אנון מחצרי חקלא דהוו משתעי, די בהון גניזין עמינן קרשין הנפקין מאדיותא דעתיקא סתימאה. לכו חזו מפעלות ה' דדכו גפלאה, דבה אילנא ותקף ורומה מטא לצית שמיא, וחוותה לסוף כל ארעא, אבה סניא וחוזה יאי. שמעו ותחי נפשכם, ושאתם מים כששון מפעני השועה:

ברורה, או יתקום (ישעיהו ז'): ותה אור הלכה באור החמה, וא לא יצטרך לכלל מרבקותו. (מסמן זו עד כאן - לשון רבנו ז"ל):

זו

ויהי הם מרקים שקיהם, והנה איש צרור כספו בשקו, ויראו את צדוות כספיהם המה ואביהם וייראו: ויאמר להם יעקב אביהם אתי שפלתם, יוסף איננו ושמעון איננו ואת בנימין תקחו עלי היו כלנה

(בראשית כב):

א כי יראה ואהבה אי אפשר לקבל, כי אם עלי יצדו הדור, כי הצדיק הדור הוא המגלה היראה והאהבה:

כי הצדיק מבקש ומחפש תמיד לגלות הרצונות של השם יתברך כי יש בכל דבר רצון השם יתברך, הן בכלל הבריאה, והינו מה שהשם יתברך רצה לכרא את העולם בכלל, וכן הפרטי הבריאה, בכל דבר ודבר בפרט, יש רצון השם יתברך, והינו שהשם יתברך רצה, שזה הדבר יהיה כך: כחמונה האמת וככח הזה ובטבע האמת, ודבר אחר יש לו חמונה אחרת וכח אחר וטבע והנהגה אחרת. והצדיק מחפש ומבקש תמיד אחר אלו הרצונות, להשיג ולדע רצון השם יתברך בכל דבר, כגון: מפני מה היה רצון השם יתברך, שהארי יהיה לו בת וגבורה כזו, וכוח החמונה ובזאת הטבע והנהגה שיש לארי; ולהפך, וחיט קטן הוא חלש כח מאד, ויש לו טבע וחמונה והנהגה אחרת. וכן פרטי פרטיות, כגון בהאריה בעצמו: מפני מה זה האיבר של האריה צורתו כך, ויש לו כח וטבע בזאת, ואיבר אחר יש לו צורה אחרת וכח וטבע והנהגה אחרת. וכן בשאר כל הברואים שבעולם - רומם, צומח, חי, מדבר - שבכלם יש שנויים רבים לאין מספר בין כל אחר לחברו, וכן בכל אחר ואחד בעצמו יש בו שנויים רבים בפרטי פרטיות בין כל איבר ואיבר, וכיצא כזה בעשבים ואילנות ושאר פרטי הבריאה, שבכלם יש שנויים רבים מאד כחמונותיהם וככחותיהם והנהגותיהם, והכל היה מחמת רצון הבורא יתברך שמו, שרצה שזה יהיה כך וזה כך. והצדיק מחפש תמיד אחר אלו הרצונות, ומשיג ומוצא אותם עלי יצדי ההתפארות שמוצא כישראל בכלל ובפרט

זו לשון רבנו זכרנו לברכה

רשעים:

רבי יוחנן משתעי: ומנא

קרא הוה קאזלינן
מברי דסורא. נהרות שסורא:

בספינתא, וחזינא האי כורא

דאפיך רישה מפניא. ודמיא עינה בתרי סהרי, ונפיין מיא מתרתי אוסיא בתרי מברי דסורא: (ככא נהרה דף עד)

וחזינא האי כורא, שהוא הצדיק, המבנה בשם דג, כידוע. דאפיך רישה מפניא, ודמיא עינה בתרי סהרי, ונפיין מיא מתרתי אוסיא בתרי מברי דסורא - כי אי אפשר לצדיק להיות מחשבתו משומט תמיד בחכמות עליונות, כי לפעמים צריך לצאת לחוץ לעסק ברברי העולם, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סמות ג'): פעמים בפולה של תורה זו היא קיימה. וכך אפיך רישא מפניא, הינו כד מפיך את עצמו בחכמות עליונות. אזי: ודמיא עינה בתרי סהרי - כי פקחת עינים מבנים על-שם החכמה, כמו שכתוב (בראשית ז'): ותפקחנה עיני שניהם, וכשעוסק בחכמתו, אזי עיניו כבחינת שמש, וכשמשלך את עצמו מחכמה עליונה, הנה זה כמו ביאת שמש, וכשלא השמש, אזי גשחורים עיניו כבחינת סהרי, כי סהרא אין מאירה אלא כד נחלק השמש. וזה בחינת: ועיניו מאירות כשמש וכריח: לפעמים מאירות כשמש, כד אנהו דבקים בחכמה, ולפעמים מאירות כריח, כד מסלקין את עצמנו מלשומט בחכמה. ונפיין מיא מתרתי אוסיא - הם בחינת תרין משיחין, שאליהם העכו"ם ירשו ומשכו את עצמם אליהם, כמו שכתוב (ישעיהו ט): ונהרו אליו כל הגוים. וזה תרי נהרות דסורא; סורא זה בחינת עכו"ם, על-שם עכו"ה-זרה, כמו שכתוב (סמות ג'): סרו מהר מן הדרך, והם גבלים בשתי אמות: עשו וישמעאל. ועלי יצדי אלו תרין משיחין, שהם תרי אוסיא, בחינת (אבה ד): רוח אפינו משיח ה', עלי יצדי: ואלו ומשכו כנהרות אצלם ללמד דבר ה'. ותרין אמיין, עשו וישמעאל, אנון תרי עגנין דמכסין על העינין, שאין יכולין להאיר תמיד כבחינת שמש, ובשביל זה צריך הצדיק לכלל את דכחותו, כרי שלא יתגברו האמיין עשו וישמעאל על עיניו, ותבטל, חס ושלום, חכמתו לגמרי, אבל עלי יצדי תרין משיחין, שמוצו מעינותיהם חוצה והפך לכלם שפה

ההתפארות שהשם יתברך מקבל מישראל תמיד, בכלל ובפרט ובכרטי פרטיות, על-ידיה הוא יודע טעם כל הרצונות שהיה להשם יתברך בכל הבריאה, בכלל ובפרט וכו', כי כל הרצונות של הבריאה בכלל וכו' היה כפי ההתפארות שיקבל מישראל בכלל וכו' כפי"ל. והבן הדברים הטוב, כי הם דברים עמוקים מאד, ומהם חוכל להבין גדלת הבואד יתברך ונרלת ישראל ונרלת הצדיקים אמתיים, איד הם מסתכלים בעולם, שזירעים בכל עשב ועשב, וכן בכל נברא שבועולם. טעם תמננו וכו' והנהגתו בפרטי פרטיות וכו'ל, על-כן הארכתי לחוד הדברים מגדל רכותם ועמקותם: ועל-ידי זה שהצדיק מגלה ההתפארות של השם יתברך, שמתפאר עם עמו ישראל, שעל-ידיה נתגליו כל הרצונות של הבריאה כפי"ל, על-ידיה נתגלה הנראה והאובה, כי על-ידי התגלות ההתפארות נתגלה היראה. וכמו שעל-ידי התגלות ההתפארות של ישראל, שהם מתפארים עמו יתברך, על-ידיה נופל יראה, כי ההתפארות של ישראל הוא בחינת תפלו, שנקראים פאר (בכוח א), ועל-ידם נתגלה יראה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בכוח ו): מנין שהתפליו הם עו לישראל, שנאמר: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מפניך. נמצא, שעל-ידי התגלות ההתפארות, שמתפארין ישראל עמו יתברך, על-ידיה נופל יראה - כמו-כן על-ידי התגלות ההתפארות של השם יתברך שמתפאר בישראל, שזה בחינת תפלו של השם יתברך, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ס) (מנין שהקראש-ברוך הוא מניח תפלו וכו'), ואיתא שם, שהתפליו של השם יתברך פתוב בהם ההתפארות, שהוא יתברך מתפאר עם עמו ישראל, כראיתא שם, שתפליו המארי עלמא כתיב בהו: ומי כעמד ישראל וכו', כי מי גוי גדול וכו' - על-ידי ההתפארות הזאת מתגלה היראה של השם יתברך, והינו ליראה מלפניו יתברך, ועל-ידיה נתגלה היראה אפלו על שואני שחק. כי באמת מלפני המלך בודאי הכל יראים וחרים, אך אפי-על-פירכן ביום הלדת המלך, ביום גנוסיא ומלכא, שלובש המלך בגדי התפארות, אז נתגלה היראה יותר ויותר, כי אפי-על-פי שגם קרם הכל היו יודעים מהמלך, עם כל זה מתפעל נפש הרואה יותר ויותר, כידוע. (פרוש כי כל דבר שרואין בעינים, מתפעל נפשו יותר מאם היה יודע אותו בדיעה לבד, כל ראה נמורה בעינים, כפיכא בפרים. גלו: בשמשפיו לאדם גדלת המלך, אפי-על-פי שיועד הדברים בבור, אפי-על-פירכו אין מתפעל נפשו כל-כך להתרא כל-כך כהמלך כמו כשה רואה בעיניו ממש את גדלת המלך. כשהוא לבוש בגדי התפארותו ומכניג תלוחו וכו', שאו נופל עליו יראה יותר, כי תפס מתפעל יותר על-ידי היראה.) ועל-כן, על-ידי שהצדיק מגלה ההתפארות שמתפאר בישראל, שזה בחינת יום הלדת המלך, יום גנוסיא ומלכא, והינו שגולר בחינת המלכות, כי עקר בחינת המלכות הוא רק על-ידי ישראל, שמקבלין מלכותו, כי אין מלך בלא עם, ואו. ביום הלדת המלכות, יום גנוסיא ומלכא, רדינו שנתגלה ההתפארות של ישראל, או מתפעל נפש הרואה, ונתגלה ונפל יראתו על כלם, ואפלו על שואני שחק. וזה בחינת

ובפרט ובכרטי פרטיות. כי כל העולם בלו לא נברא אלא בשביל ישראל, כמו שאמרו: כראית - בשביל ישראל שנקרא ראשית; כי ישראל עלה במחשבה תחלה, והינו שהשם יתברך צפה ההתפארות והשעשועים שיקבל מישראל, כמו שכתוב (ישעיה ס): ישראל אשר כד אתפאר; ובשביל זה קרא את כל העולם. נמצא, שכל העולם בלו נברא רק בשביל ההתפארות שיתפאר בישראל, וזה היה כלל הבריאה, והינו שכלל הבריאה היה בשביל כלל ההתפארות שיקבל מישראל וכן פרטי הבריאה הוא בשביל פרטי ההתפארות של ישראל, כי יש בכל אחר ואחר מישראל התפארות בפרטיות, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות, ואפלו בפחות שבישראל, אפלו פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, כי נקרא פושעי ישראל, יש בו ההתפארות פרטי, שהשם יתברך מתפאר עמו בפרטיות. וכן בפרטי פרטיות, כי יש בכל איבר ואיבר ובכל תנועה ותנועה של ישראל התפארות אחר, ויש לפעמים שאיזה פחות שבישראל עושה נענוע עם הפאה שלו, והשם יתברך יש לו התפארות גדול גם מזה. והצדיק, על-ידי שמבקש ומחפש תמיד, ומוצא ההתפארות שיש בישראל בכלל ובפרט ובכרטי פרטיות, בכל איבר ותנועה של כל אחר ואחר מישראל כפי"ל - על-ידיה יודע ומשיג כל הרצונות של השם יתברך, שהיה לו בכל הבריאה, בכלל ובפרט ובכרטי פרטיות, כי כל הרצונות של כל הבריאה, הכל היה בשביל ההתפארות של ישראל כפי"ל, וכל דבר ודבר נברא ברצונו, כזה הכח וכו' התכע והנהגה כפי ההתפארות שיש בכל אחר מישראל. נמצא, כשיודע ומוצא ההתפארות שיש בישראל, בכלל ובכרטי פרטיות, יודע כל הרצונות שיש בכלל הבריאה ובכרטי פרטיות. (כי ההתפארות שהשם יתברך מתפאר בישראל, הוא שרש הבריאה, הינו כלליות ההתפארות של כללות ישראל, מה שהשם יתברך מתפאר עם כלל ישראל, זהו שרש כלליות כל הבריאה בכלל. וכן פרטיות ההתפארות, מה שהשם יתברך מתפאר עם כל אחר מישראל בפרטיות, זהו שרש של אותו דבר הפרטי של הבריאה, שנברא בשביל זה ההתפארות. וכן בפרטי פרטיות, שההתפארות שהשם יתברך מקבל בפרטי פרטיות מכל איבר ותנועה של כל אחר מישראל, זהו שרש של פרטי פרטיות של הבריאה, והינו של כל איבר ואיבר בפרטי פרטיות של כל נברא ונברא. והכלל - כי עקר הבריאה היה בשביל ההתפארות שיתפאר עם ישראל, וזה ההתפארות הוא השרש והחיות של כל הבריאה, בכלליות ובכרטי פרטיות, כי כל הרצונות של השם יתברך בכריתא עולמו, בכלל ובפרט ובכרטי פרטיות, היה כפי ההתפארות שמקבל מישראל, בכלל ובפרט ובכרטי פרטיות, שיש הבריאה נבראת בזאת התמונה וכו' הסוד והנהגה שיש לכלליות הבריאה, כפי כלליות ההתפארות שמקבל מכלל ישראל, וכן כל דבר בפרט נברא כזה התמונה וכו' הטבע, כפי פרטיות ההתפארות שמקבל מכל אחר מישראל בפרט, וכן בפרטי פרטיות כפי"ל. ועל-כן הצדיק, על-ידי שמוצא

מכל־שכן בעולם הזה, ואף־על־פיכך אצלו אינו מאיר כלל, אדרבא, הוא חשך אצלו, וזה מחמת עבירת המעשים וכסילות השכל, שעל־ידי מעשים רעים נחטשד שכלו בכסילות, דהינו רעות נכסרות וחכמות נבריות, כמו שכתוב (ישעיהו י): חכמים הפה להרע, ולהטיב לא ידעו. כי על־ידי מעשיהם הרעים אינם יכולים להשתמש כלל בשכלם להטיב, כי אם להרע, ועל־ידי כסילות השכל, על־ידיה אינו יכול לראות ולהבין אור הצדיק:

ג וְהַתְּקוּן לָהּ, לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל כְּסִילוֹת הַשִּׁבְלִי, הוּא עַל־יְדֵי בְּחִינַת מוֹצֵת, כִּי עַקֵּד יִנְיָקַת הַכְּסִילוֹת, דְּהֵינּוּ הַקְּלָפוֹת, הוּא רַק מְבַחֲנֵת מוֹצֵת (ע' וְהָרַחֵם הַקּוֹל), הֵינּוּ בְּחִינַת אֲכִילָה, כִּי שֶׁלַחְנוּ שֶׁל אָדָם מִכֶּפֶר בְּמוֹצֵת (בְּרַחֵם נַח), וּמִשָּׁם עַקֵּד יִנְיָקַת. וְעַל־כֵּן אֶפְלוּ אַחַר אֲכִילַת אִישׁ תְּבַשָּׁה, בְּכַבְרַת שְׁהִיָּה לֹא בְּלִבּוֹל הַרְעַת קָצַת אַחַר הָאֲכִילָה, וְהוּא מְחַמַּת שְׁיִנְיָקַת הַכְּסִילוֹת הוּא מִשָּׁם, אֵךְ צָרִיךְ שְׁלֵא לַחֵן תִּיּוֹת לְהַקְּלָפוֹת, כִּי אִם כְּרִי תִיּוֹנוּ בְּצִמְצוּם וְלֹא יוֹתֵר, וְאִי כִשֶׁהַמוֹצֵת בְּחִסּוֹנוֹ, הֵינּוּ שֶׁהָאֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת כְּרִאוּי, אִי וּבְנִעִים הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ הַכְּסִילוֹת, כִּי אִינוּ נוֹתֵן לָהֶם כַּח וְתִיּוֹת כִּי אִם כְּרִי תִיּוֹנוּ בְּצִמְצוּם, שְׁהוּא מְכַרַת לַחֵן לָהֶם, כִּידוּעַ, אֲבָל אִינוּ נוֹתֵן לָהֶם שׁוּם כַּח וְתִיּוֹת יוֹתֵר מְכַרֵי חִיּוּת. וְעַל־כֵּן עַל־יְדֵי אֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת נִכְנַע הַכְּסִילוֹת, וְנַחְרָמִים הַשִּׁבְלִי, כְּמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ בְּמִקְרָא (כ"ג ע"ג) בְּכַעֲוָה דְּכַעֲוָה רָבָא מֵרַב נַחְמֵן וְכוּ': לְצַפְרָא אֲמַר לֵה וְכוּ', וְהָאִי דְלֵא אֲמַרֵי לֵךְ בְּאוֹרְתָא, דְלֵא אֲכִילֵי בְּשָׂרָא דְחֹרָא וְכוּ'. נִמְצָא, שֶׁעַל־יְדֵי שְׁלֵא אֲכָל, לֹא הִיָּתָה רַעְמוֹ צְלוּלָה, כִּי עַל־יְדֵי הָאֲכִילָה נִכְנַע הַכְּסִילוֹת וְנַחְגַּדֵל הַשִּׁבְלִי, אֲבָל כִּשְׂאוּכֵל כּוֹלָל וּסוֹבָא, שְׁהוּא בְּחִינַת פְּנִים הַמוֹצֵת, אִי יוֹנְקִים הַקְּלָפוֹת, דְּהֵינּוּ הַכְּסִילוֹת, יוֹתֵר בְּהִרְאוּי, וְאִי מֵהַנְּבֵר הַכְּסִילוֹת עַל הַשִּׁבְלִי, אֲבָל עַל־יְדֵי אֲכִילָה כְּרִאוּי נִכְנַעֵין כְּנ"ל. וְהוּא בְּחִינַת (בְּרַחֵם נַח): מוֹצֵת בְּחִלְקוֹ שֶׁל בּוֹרָה, זֶה בְּחִינַת (הַחֵלִים ק"א): טָרַף נֶתַן לִירְאִיו, בְּחִינַת אֲכִילָה בְּכִשְׁרוֹת, שֶׁעַל־יְדֵייהָ מְכַנְעִינֵין וְטוֹרְפִין אוֹתָן, הֵינּוּ אֵת הַקְּלָפוֹת וְהַכְּסִילוֹת; אֲבָל עַל־יְדֵי פְּנִים הַמוֹצֵת, הֵינּוּ פְּנִים הָאֲכִילָה, עַל־יְדֵייהָ נוֹתֵן כַּח לְהַכְּסִילוֹת, וְנִעֲשֶׂה מ"טוֹרָה" טוֹרַת הַרְעַת, שֶׁמְחַנְבְּרַעַל־יְדֵי זֶה כְּנ"ל:

ד וְלִהְיוֹת שְׁלֵים פְּנִים הַמוֹצֵת הוּא עַל־יְדֵי גְרִים, כִּי כָל הַעֲבוּדֵי זֶה אֵין לָהֶם כַּח כִּי אִם פְּנִים הַמוֹצֵת, וְזֶה שְׂכָחוֹב (מֵלֵאכִי א'): כָּכֵל מְקוֹם מְקַבֵּר וּמִנֵּשׁ לְשִׁמִּי, כִּי אֵף שֶׁהֵם עוֹבְדֵי עֲבוּדֵי־יָדָה, כָּל כַּחֵם הוּא בָּא מִפְּנֵים חִלְקֵי הַמוֹצֵת, וְעַל־כֵּן אִמַר הַשֵּׁם יְחַבְּרֵד: מְקַבֵּר וּמִנֵּשׁ לְשִׁמִּי, כִּי כַחֵם הוּא מְהַיְצִינֵין הַקְּדוּשָׁה שֶׁל הַמוֹצֵת דְּקִרְשָׁה שֶׁנִּפְּל לְשָׁם; וְעַל־יְדֵי תְּגִים, עַל־יְדֵי שִׁבְלֵ אַחַר מִשְׁלִיךְ אֲמוֹנָתוֹ וְהוֹלֵךְ אַחַר אֲמוֹנַת יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵייהָ מְכַנְעֵי הַעֲבוּדֵי־יָדָה, שֶׁנִּעֲשֶׂה מִפְּנֵים חִלְקֵי הַמוֹצֵת, וְאִי חוֹרְרֵין נִיצוּצֵי חִלְקֵי הַמוֹצֵת לְמִקוֹמָם וְנִשְׁלֵם הַמוֹצֵת:

וְזֶה בְּחִינַת (בְּרַחֵם נַח): לֹא יִשְׁכַּב עַד יֵאֲכַל טָרַף, וְהֵם חִלְקֵים יִשְׁתָּה; וְחַרְגוּמוֹ: וְנִכְסֵי עֲמִמָּא יִירַת. יֵאֲכַל טָרַף זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַמוֹצֵת, בְּחִינַת: מוֹצֵת בְּחִלְקוֹ שֶׁל בּוֹרָה כְּנ"ל, וְזֶה נִעֲשֶׂה עַל־יְדֵי: וְנִכְסֵי עֲמִמָּא יִירַת; הֵינּוּ עַל־יְדֵי גְרִים כְּמוֹ

(הַחֵלִים ט"ו): עַל יִשְׂרָאֵל גְּאוּתוֹ - כְּשֶׁנִּגְלָה גְּאוּתוֹ וְחַפְּאָרְתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל, אִי: וְעוֹ בְּשִׁתְּקִים. עו זֶה בְּחִינַת יְרָאָה כְּנ"ל: מִיָּן שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם עו וְכוּ', דְּהֵינּוּ שֶׁנִּגְלָה יְרָאָתוֹ אֶפְלוּ עַל שְׁנְאִי שַׁחַק, כִּי מִתְּפַעַל נִפְשׁ הַרְוָאָה כְּנ"ל, וְעַל־יְדֵי הַתְּגִלוֹת הַהַתְּפָאָרוֹת, שְׁהוּא בְּחִינַת הַתְּגִלוֹת הַיְרָאָה, עַל־יְדֵייהָ נִתְּגַלָּה הַרְצוֹן, שְׁהוּא בְּחִינַת אַהֲבָה, כִּי כֵן דְּרַךְ הַמֶּלֶךְ בְּיוֹם גְּנוּסִיָּא דְּמַלְכָּא, שְׁלוּבֵשׁ בְּגַדֵי הַתְּפָאָרוֹת, שְׂאֵן נּוֹפֵל יְרָאָה גְּרוּלָה עַל כָּלָם, וְהַכֵּל תְּרַדִּים וְחוֹתֵלִים מְפִינֵו, שֶׁאֲחַר־כֵּן מְגַלָּה הַמֶּלֶךְ רְצוֹנוֹ לְכָל אַחַד וְאַחַד, וּמִתְּלַק וְנוֹתֵן מִתְּנוּת לְכָל אַחַד וְאַחַד לְפִי כְּבוֹדוֹ, כְּפִי רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וְאַהֲבָתוֹ שִׁישׁ לוֹ לְכָל אַחַד וְאַחַד, שְׁוֵהוּ בְּחִינַת אַהֲבָה. וְכְמוֹ שֶׁעַל־יְדֵי הַתְּגִלוֹת הַהַתְּפָאָרוֹת שֶׁמְגַלִּין הַצְּדִיקִים, שֶׁמְחַפְּאֵר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עִם יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵייהָ הֵם מְגַלִּין הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁישׁ כָּכֵל דְּבַר וְדָבָר כְּנ"ל, בְּן בְּיוֹם גְּנוּסִיָּא דְּמַלְכָּא, שְׂאֵן הוּא הַתְּגִלוֹת הַהַתְּפָאָרוֹת, אִי הוּא הַתְּגִלוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֲחַר־כֵּן הוּא מְגַלָּה רְצוֹנוֹ לְכָל אַחַד וְאַחַד וְנוֹתֵן לָהֶם מִתְּנוּת וּמִרְמָם קִרְנָם, לְכָל אַחַד וְאַחַד כְּפִי רְצוֹנוֹ כְּנ"ל. זֶה בְּחִינַת הַתְּגִלוֹת הָאֲהֲבָה, כִּי מִתְּחִלָּה, כַּעַת הַתְּגִלוֹת הַהַתְּפָאָרוֹת, נִפְּל פְּתוֹ וְיְרָאָתוֹ עַל כָּלָם, וְאַחַר־כֵּן, כְּשִׂרְאוּם רְצוֹן הַמֶּלֶךְ וּקְרַבְתוֹ לְכָל אַחַד וְאַחַד, עַל־יְדֵייהָ מִתְּקַרְבִּים אֵלָיו וְאוֹהֲבִים אוֹתוֹ. (פְּרִישׁ) כְּמוֹ שֶׁעַל־יְדֵי הַהַתְּפָאָרוֹת שֶׁהֵם יִתְבָּרַךְ מְחַפְּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵייהָ הִי כָל הַרְצוֹנוֹת שֶׁל הַבְּרִיאָה כְּנ"ל, כְּבוֹרְכֵן עַל־יְדֵי הַרְוָאָה, שֶׁנִּעֲשֶׂה בְּהַתְּגִלוֹת הַהַתְּפָאָרוֹת הוּאֵת כְּנ"ל, עַל־יְדֵייהָ נִתְּגַלָּה אֲחַר־כֵּן הַרְצוֹן, שֶׁמִּתְּרַעַה הַמֶּלֶךְ אֲחַר־כֵּן לְכָל אַחַד וְאַחַד וּמְקַרְבֵם בְּרְצוֹנוֹ וְכוּ' כְּנ"ל, שְׁהוּוּ בְּחִינַת אַהֲבָה כְּנ"ל. וְכִיָּא, שִׂרְאָה וְאַהֲבָה וּמִשְׁכּוֹן עַל־יְדֵי הַצְּדִיק, שֶׁנִּגְלָה הַהַתְּפָאָרוֹת, שֶׁעַל־יְדֵייהָ מוֹצֵא כָל הַרְצוֹנוֹת שְׁהִיָּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כָּכֵל הַבְּרִיאָה וְכוּ' כְּנ"ל, שֶׁעַל־יְדֵייהָ נִעֲשֶׂה יְרָאָה וְאַהֲבָה כְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת כִּי תַפְאָרַת עֲזָמוֹ אִתָּה, וּבְרַצוֹנְךָ תִּרְוֹם קִרְנֵנוּ. (הַחֵלִים ט"ז): תַּפְאָרַת עֲזָמוֹ זֶה בְּחִינַת הַיְרָאָה, שֶׁנִּתְּגַלָּה עַל־יְדֵי הַתְּגִלוֹת הַהַתְּפָאָרוֹת כְּנ"ל, כִּי עו הוּא בְּחִינַת יְרָאָה כְּנ"ל, וְאִי: בְּרַצוֹנְךָ תִּרְוֹם קִרְנֵנוּ; כִּי מְגַלָּה רְצוֹנוֹ וּמִרְמָם קִרְנָם שֶׁל כָּל אַחַד וְאַחַד כְּנ"ל, שֶׁעַל־יְדֵייהָ הַתְּגִלוֹת הָאֲהֲבָה כְּנ"ל. נִמְצָא, שֶׁהַצְּדִיק מְגַלָּה הַיְרָאָה וְהָאֲהֲבָה:

ב וּבְשִׁנְחָשְׁךָ אֲצֵל אַחַר הַיְרָאָה וְהָאֲהֲבָה בְּחִינַת (ישעיהו י): אֲלִכְשִׁי שְׁמִים קִרְרוֹת וְשׁוֹק אֲשִׁים כְּסוּתָם; שְׁמִים זֶה בְּחִינַת אֵשׁ וְיָמִים, הֵינּוּ יְרָאָה וְאַהֲבָה, נִתְּלַבְּשִׁים בְּקִרְרוֹת וְנִתְּלַבְּשִׁים בְּשִׁשׁ, דְּהֵינּוּ שֶׁנִּחְשַׁד אֲצֵלוֹ הַיְרָאָה וְהָאֲהֲבָה - זֶה מְחַמַּת שֶׁנִּחְשַׁד אֲצֵלוֹ אֹר הַצְּדִיק, שֶׁמְמַנֵּו מְקַבְּלֵין יְרָאָה וְאַהֲבָה כְּנ"ל. כִּי לְפַעְמִים יֵשׁ שֶׁנִּחְשַׁד אֲצֵל אַחַד אֹר הַצְּדִיק, וְאִינוּ זוֹכֵה לְהִבִּין וְלִרְאוֹת אֹר הַגְּדוֹל, וְאֵף שְׁהוּא אֲצֵל הַצְּדִיק, אִינוּ יָכוֹל לְסַעַם וְלִהֲבִין וְלִרְאוֹת אֹר הַגְּדוֹל שֶׁל הַצְּדִיק, שֶׁעַל־יְדֵי יוֹכֵל לְכוֹא לְחַכְלִית הַטּוֹב. וְכְמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ גְבִי עֲפָרוֹן, שֶׁמְקוֹם מַעֲרַת הַמַּכְפֵּלָה, שְׁהוּא שְׁעַר גִּוְעָדָה, שְׁרַךְ שֶׁם עוֹלֵין כָּל הַנְּשִׁמוֹת, וְאוֹרוֹ גְּרוֹל מְאֹד, אֵף־עַל־פִּיכֵן אֲצֵלוֹ הִיָּה מְקוֹם חִשְׁד וְאַפְלָה, וְעַל־כֵּן מְכוֹר בְּשִׁמְחָה דְּבַה לְאַבְרָהָם, כְּמוֹכָא (וְהָרִי ח"י ש"ה ט"ז). וְכְמוֹכֵן כְּשֶׁנִּחְשַׁד אֹר הַצְּדִיק, שְׁהוּא מְאִיר כָּכֵל הַעוֹלָמוֹת,

כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (בב"ב דף מב. טו. קמט. ובבב"א מקו"ה) לענין ירשת הגר: כל הקורם בגבס הגר - זכה:

ה אך איד אפשר לעשות גרים, והלא הם רחוקים מאד מקרשת ישראל, ומאין בא זאת שיבוא להם על הדעת שיתגורו. אך דע, שזה נעשה על ידי כתינות (מש"ל ט): הון יסוף רעים רבים; הינו על ידי צדקה שנותן לחלמידי חכם, שהוא כלל מבמה נפשות ישראל, כי באמת, איד אפשר לעבדים לכוא לאמונת ישראל, והלא הם רחוקים מאד מישראל, ואיד אפשר לדבר להם שישמעו ויבואו להאמונה הקרושה, אך כמו שאמרת רחוק מאד מחברו, ואי אפשר לדבר אליו שישמע, צריך לכתב לו בחכ, בן צריך לשלח כתינת בחכ להם, עד שיוכלו לשמע, אף שהם רחוקים. כי עקר חוש השמימיה הוא מחמת שאותיות הדבור נתקנים באויר, והאוויר מכיס זה כזה, עד שבא לאן השומע, ועליון כשהאוויר נח ונד וצלול, אזי בשפדבר אחר שיכול לדבר, אזי נשמע הדבור למרחוק, כמו שרואין בחוש, אבל בשש רוח סערה, אזי אי אפשר לחברו לשמע, כי הרוח מבליבל ומפריד חלקי האוירים ונתפורים, עד שאי אפשר לחברו לשמע אפלו הקול, מפלישבן הדבור בעצמו:

ועל ידי צדקה הוא לוקח נפשות, כי לוקח לעצמו רעים ואוהבים, כמו שאמר מבנו (כ"ב ט): אבותי נגזו ממון ואני נגזתי ונפשות. נמצא, שכל מה שנותן צדקה ליותר אנשים, על ידיה הוא קונה לו רעים יותר, ועל ידי זאת האהבה, שקונה על ידי הצדקה, על ידיה נודף האויר, וכל מה שנותנים ליותר אנשים צדקה וקונה אהבה עם יותר אנשים, על ידיה נתרפה יותר האויר הנח והנד, כי אהבה הוא אתדפקות רוחא ברוחא, דהינו רוח האוהב ברוח הנאהב, שזה כתינת אויר הנח, שרוחם נחים זה מזה, כי אין רוח רעה, שהוא שגאה, שפריד ביניהם, כי השגאה היא כתינת רוח רעה, כמו שכתוב (שופטים ט): וישם ה' רוח רעה בין אבימלך ובין אנשי שבם; ופרש רש"י: שגאה. נמצא, ששגאה הוא כתינת רוח רעה, כלכול האויר, שעל ידיה אין יכולין לשמע הדבור. ולהפך, אהבה ורעות הוא כתינת אויר הנח והנד, שעל ידיה נשמע הדבור למרחוק, וזה נעשה על ידי צדקה, כתינת: הון יסוף רעים רבים, שעל ידי צדקה הוא לוקח לו רעים ואוהבים, שעל ידיה נעשה כתינת האויר הנח והנד כג"ל. וכל מה שפרכה לחן צדקה ליותר אנשים, נתרפה ביותר כתינת האויר הנח והנד, כי בשנותן צדקה לאיש אחר, נמצא שקונה לו אוהב אחר, ואזי נתרפך רוחו ברוחו, ונעשה ששח קפון של אויר הנח והנד, ובשנותן צדקה לשני אנשים, נעשה ששח יותר גדול של אויר הנח והנד, ובן כל מה שפרכה לחן ליותר אנשים וקונה לו רעים ואוהבים יותר, ככתינת: הון יסוף רעים רבים, נתגדל ונתרפה יותר ויותר הששח של האויר הנח והנד; ועליון העקר לחן צדקה לצדיקים אמתיים ולעניים הנגונים, שקבולים מבמה נפשות ישראל, כי כזה הוא מגדיל מאד הששח של האויר הנח והנד כג"ל, כי בצדקה שנותן להם לכר הוא

קונה לו רעים רבים מאד, כי הם כלולים מהרבה נפשות, שעל ידיה מתרבה ביותר כתינת האויר הנח והנד כג"ל. ואזי כשהאוויר נח ונד, אזי בשפדבר זה שיכול לדבר דבור הישראלי, הינו דבור הקדוש, אזי זה הדבור נכתב ונתקק בהאוויר, ככתינת (התלים טו): לשוני עם סופר מהיר; ואזי הולך הדבור ונשמע למרחוק ככתינת (אסתר ט): ושמעו הולך בכל המדינות; כי מחמת שהאוויר נח ונד יכולים לשמע למרחוק, ואזי זה הדבור נכתב בספרים של העבדים, מדינה ומדינה ככתינת, ואזי מוצאים העבדים בספרים הפך אמונתם, כמו שמצינו כמה גרים שנתגורו מחמת זה, מחמת שמצאו בספרים הפך אמונתם. ומאין בא זאת, שמצאו עתה מה שהוא מתנגד לאמונתם אך זה בא על ידי הדבור של הצדיק, שנתקק ונכתב בהאוויר ככתינת: לשוני עם סופר מהיר; והאויר היה נד ונח על ידי כתינת: הון יסוף רעים רבים; עד שהלך הדבור ככתינת: ושמעו הולך בכל המדינות, ונתקק ונכתב שם בספרים, ועל ידי כתינת זאת מצאו בספרים הפך אמונתם, ועל ידיה נתגורו, כמו שפספסין מבמה גרים שנתגורו על ידיה, על ידי שמצאו בספרים הפך אמונתם, וכל זה נמשך מכתינות הנ"ל כג"ל: וזה כתינת (אסתר ט): וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי. מרדכי הוא כתינות הכפירה בעבודת זרה, כמו שכתוב: איש יהודי; כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (מסילת ט): כל הבופר בעבדים נקרא יהודי, הינו שהרבוים שהגיד כרדכי, שהם דבורים של כפירת עבדים, הם נכתבים בהאוויר, עד שנמצא כתוב בספרים כג"ל: והיו: וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי - שהרבוים אשר הגיד מרדכי, שהם דבורי אמונה של הצדיק האמת, נמצא כתוב בספרים, כי הדבור של הצדיק הלך למרחוק, עד שנכתב ונתקק שם בספרים, שעל ידיה נמצא בספרים הפך אמונתם, כי נמצא בספרים הדבורים קדושים אשר הגיד מרדכי, שהוא כתינת הצדיק כג"ל. והיו: וימצא כתוב אשר הגיד מרדכי, כג"ל. ואזי, כשבאים אלו העבדים ומוציאים שם הפך אמונתם, מזה נעשים גרים, ככתינת (אסתר ט): ורבים מעמי הארץ מתהירים:

ו אך מאין בא, שאלו דקא ימצאו בספרים הפך אמונתם ויתורו ויכירו אמונת ישראל, והאחרים אינם מוצאים כלל ונשארים כאמונתם. אך דע, שזה מחמת כתינת הפוכ, הכבוש תחת ידם, הינו כתינת חלקי נשמות ישראל הכבוש אצלם, כי כל הפוכ הוא רק כתינת נשמות ישראל, הינו כשמתגברים העבדים ואינם מניחים לישראל לעשות מצוה, כמו שהיה נמצא, שגזרו שלא ימולו את בניהם וישחילו את השבת (ע"ר טו. כ"ב ט. סע"ה ט). נמצא, שהפוכ שהיו ישראל צריכין לעשות, הוא כבוש תחת ידם, ובן כשמועין את ישראל מעבודת השם ויחברך על ידי גרמא שגורמין על ידי המסים וארנוניות שמשולין עליהם, ובן על ידי שמועין טובות מישראל, שעל ידי כל זה נכבש הפוכ תחת ידם, והינו חלקי נשמות ישראל, וכחחלה זה הפוכ הכבוש אצלם וזכר שבא במקום קדוש ועליון מאד, אך אחר כך הם מתגברין

ז וְדַע, שְׁלֵפֶנְעִים, בְּשֶׁהֲרַע רֹאֵה שֶׁהַטּוֹב מִשְׁחַקֵּק וּמִמְשִׁד
 עֲצָמוֹ וְרוֹצֵה לְחַזֵּר לְמִקוּמוֹ, אֲזַי הֵם מִחֲנַבְרִים עַל הַטּוֹב
 בְּיֹחַד וּמִכִּיּוֹם אוֹתוֹ לְחֹדֶד הַעֲלָמָה יִתְרָה, דְּהֵינּוּ שְׂמִיכִיּוֹם אוֹתוֹ
 לְחֹדֶד פְּנִימִיּוֹת מִחֲשָׁבָתָם, דְּהֵינּוּ שְׂמִתְחִילִים לְחַשֵּׁב מִחֲשָׁבוֹת עַל
 זֶה הַטּוֹב, וְעַל-יִדְרֵיהֶם מִכְּנִיסִים אֶת הַטּוֹב בְּתוֹךְ הַעֲלָם וְהַסְתֵּר
 יוֹתֵר בְּפִנִּימִיּוֹת מִחֲשָׁבָתָם, וְאֲזַי יוֹצֵא הַטּוֹב עַל-יְדֵי הוֹלָדָה
 שְׂמֹולִידִים, כִּי הַטּוֹב הוּא גִנוּ וְנִעְלָם בְּפִנִּימִיּוֹת מִחֲשָׁבָתָם וּמִחֵם
 בְּנִל, וּמִשֵּׁם הַהוֹלָדָה, וְעַל-כֵּן יוֹצֵא הַטּוֹב פְּרַע הַיְלֹודִים, וְאֲזַי
 אֵין בַּח בְּהֲרַע שֶׁל הַיְלֹודִים לְהַתְּנַבֵּר עַל הַטּוֹב שֶׁבְחוֹבָם, וְאֲזַי
 יוֹצֵא הַטּוֹב עַל-יְדֵי הַיְלֹודִים, וְנִעֲשׂוּ גֵרִים. וְזֶה בְּחִינַת (תהלים טו):
 ה' יִסְפֵּר בְּכַתֵּב עֲפִים, זֶה יֵלֵד שֵׁם סֵלָה. בְּכַתֵּב - זֶה בְּחִינַת
 הַטּוֹב, שִׁיּוֹצֵא עַל-יְדֵי בְּחִינַת הַכְּתִיב בְּנִל. וְזֶהוּ: זֶה יֵלֵד שֵׁם
 סֵלָה - שְׁנֵתְלַבֵּשׁ הַטּוֹב בְּהַיְלֹודִים וְיוֹצֵא עַל-יְדֵים בְּנִל. וְזֶה
 שִׁפְרֵשׁ רִשְׁיָ: זֶה יֵלֵד שֵׁם - שֶׁהֵם יִשְׂרָאֵל שְׁנִמְעֵנוּ כְּעֹבֵדִים,
 הֵינּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב הַכְּבוֹשׁ אֲצֵלָם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲלָקֵי נְשָׁמוֹת
 יִשְׂרָאֵל בְּנִל. וְזֶה בְּחִינַת: לֹא יִשָּׁבַע עַד יֵאבֵל טָרֵף - זֶה בְּחִינַת
 שְׁלֵמוֹת הַמּוֹבָח בְּנִל; וְדָם חֲלָלִים יִשְׁתַּה, וְחֲרוּמוֹ: וּנְכָסֵי עַמְמֵי
 יִירֵת - הֵינּוּ בְּחִינַת גֵּרִים הַנִּל. וְזֶה: וּנְכָסֵי עַמְמֵי - הֵינּוּ
 בְּחִינַת הַטּוֹב שֶׁנִּחְבְּסָה אֲצֵל הַעֲבוּרִים, שֶׁהִכִּיּוּ אוֹתוֹ בְּהַעֲלָם
 וְהַסְתֵּר בְּפִנִּימִיּוֹת מִחֲשָׁבָתָם בְּנִל, שִׁיּוֹצֵא עַל-יְדֵי זֶרַע הַיְלֹודִים
 וְנִעֲשִׂין גֵּרִים, וְעַל-יִדְרֵיהֶם נִשְׁלֵם הַמּוֹבָח בְּנִל:

מִחֲנַבְרִין עַל זֶה הַטּוֹב וּבּוֹכְשִׁים אוֹתוֹ תַחַת יָדָם, עַד שֶׁנִּחְפָּס
 וְנִקְשֵׁר אֲצֵלָם, עַד שֶׁהַטּוֹב כְּעֲצָמוֹ שׂוֹכֵחַ מֵעֲלָתוֹ, וְעַל-יְדֵי הַכִּבּוּר
 הַיִּשְׂרָאֵלִי, שִׁיּוֹצֵא וְנִכְתֵּב בְּסִפְרֵיהֶם בְּנִל, אֲזַי זֶה הַטּוֹב הַכְּבוֹשׁ
 שֵׁם מוֹצֵא אוֹתוֹ בְּסִפְרֵיהֶם, דְּהֵינּוּ שְׂמִוּצָא שֵׁם הַכָּף אֲמוּנָתָם,
 וְאֲזַי נִבְּרַר זֶה הַטּוֹב אֶת מֵעֲלָתוֹ, אִיד שֶׁבָּא מִמְּקוֹם עֲלִיּוֹן מְאֹד,
 דְּהֵינּוּ שֶׁהוּא חֲלָקֵי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, שֶׁבֵּל הַעוֹלָמוֹת נִבְּרָאוּ בְּשִׁבְלָם,
 וְהֵמָּה הַיְצִירִים יוֹשְׁבֵי נְטָעִים עִם הַמֶּלֶךְ בְּמִלְאֲכָתוֹ (וְרַי הַיִּסִּים א' ד'),
 כִּי הַקְדוּשָׁה בְּרוּרֵיהֶם הוּא נִמְלֵךְ עִם נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל לְבָרָא אֶת הָעוֹלָם
 (כ"ד פ"ה סדרת רות י"ב), וְאֲזַי מִתְחִיל זֶה הַטּוֹב לְהַצְטַעַר וּלְהַתְּנַבֵּר
 עַל אֲשֶׁר נִפְּל מִמְּקוֹם גְּבוּהָ בּוֹה, וְעַתָּה הִיא כְּבוֹשָׁה בְּיָדָם, וְיִבּוּא,
 חֵם וְשֵׁלוֹם, לְבִלְיוֹן וְהַפְסֵר, וְרוֹצֵה לְהַמְשִׁיד וּלְחַזֵּר לְמִקוּמוֹ; וּמִחֲמַת
 שֶׁכָּבֵד נִקְשֵׁר וְנִחְפָּס מְאֹד הַטּוֹב אֲצֵלָם בְּקִשְׁרֵי קִשְׁרִים, עַל-כֵּן
 בְּשִׁמְרָתוֹ הַטּוֹב לְחַזֵּר, אֲזַי מוֹשֵׁד וְחוֹלֵשׁ עִמוֹ עוֹד מִהֲרַע שְׁלָהֵם.
 וְזֶה הוּא בְּחִינַת הַגֵּרִים שְׂפָאִים לְהַתְּנַבֵּר, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַרַע שְׁנִתְלַשׁ
 מֵהֵם עִם הַטּוֹב, עַל-יְדֵי שְׁחֹזֵר הַטּוֹב לְמִקוּמוֹ, כִּי אִי אֶפְשֵׁר לְהַטּוֹב
 לְחַזֵּר כְּעֲצָמוֹ, מִחֲמַת גְּדֵל הַהִתְקַשְׁרוֹת שֶׁנִּתְקַשֵּׁר וְנִתְהַרַק שֵׁם
 מְאֹד, וּבְהִכָּרַח שִׁתְּחַלֵּשׁ עִמוֹ מִהֲרַע, וְזֶה הוּא בְּחִינַת הַגֵּרִים:

וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה טו): זֶה יִכְתֹּב יְרוֹ לְה' - פִּרֵּשׁ רִשְׁיָ: אֵלוֹ
 בְּעֲלִיתְשׁוּבָה, הֵינּוּ בְּחִינַת הַטּוֹב, שֶׁשָּׁב וְחֹזֵר לְמִקוּמוֹ. וְזֶה
 נִעֲשָׂה עַל-יְדֵי בְּחִינַת כְּתִב בְּנִל, בְּחִינַת: וּמִצָּא כְּתוּב אֲשֶׁר תִּגִּיד
 מִרְדֵּי בְּנִל. וְכֵשֶׁם יִשְׂרָאֵל יִבְנֶה - אֵלוֹ הַגֵּרִים, כִּי עַל-יְדֵי שֶׁשָּׁב
 וְחֹזֵר הַטּוֹב, עַל-יִדְרֵיהֶם נִעֲשָׂה גֵרִים בְּנִל:

ח וְזֶה פְּרוֹשׁ (כ"ד טו): רַב סִפְרָא
 מִשְׁתַּעֲי: וּמִנָּא חֲדָא
 הוּהוּ קְאוּלִּינָא בְּסִפְרֵינָא,
 וְחִוּינָן הֵהוּא בְּנִרְא, דְּאִפִּיק
 רִישָׁא סְפִינָא, וְאִית לָהּ קִרְנִי,
 וְחִקֵּק עֲלֶיהּ: אֲנָא בְּרִיהַ קְלָה

שְׂפִינָם, וְחִוּינָא שִׁין פְּרָסָה, וְאוּלִּינָא לְפָסָא דְלוּיָתָן. אֲמַר
 רַב אֲשִׁי: הֵהוּא עִזָּא דִּיפָא הוּי, דְּבַחֲשִׂא וְאִית לָהּ קִרְנִי:

חִוּינָא הֵיא בְּנִרְא דְּאִפִּיק רִישָׁא סְפִינָא וְכוּ'. כּוּרָא -
 זֶה בְּחִינַת הַטּוֹב, שֶׁהֵם חֲלָקֵי נְשָׁמוֹת יִשְׂרָאֵל עִם
 הַגֵּרִים הַנִּל, כִּי הֵינּוּ אִסִּיפְתוּן הוּא מִשְׁהֲרַתוּן (ע' חילין טו'), זֶה
 בְּחִינַת חֲלָקֵי הַנְּשָׁמוֹת בְּחִינַת: רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו אֲסַף (איוב
 לו), וּבְחִינַת גֵּרִים, בְּבְחִינַת (תהלים טו): גֵּרִיבֵי עִפְסִים נֶאֱסַפוּ; וְעַל
 שֵׁם זֶה הַתְּכַמֵּם נִקְרָאִים בְּעַל-אֲסַפּוֹת (תהלים טו), שֶׁהֵם מֵאֲסַפִּים
 הַטּוֹב עִם הַגֵּרִים. וְזֶה הַטּוֹב עִם הַגֵּרִים אִפִּיק רִישָׁא סְפִינָא
 - הֵינּוּ שְׂמוּצִיא אֶת הַשֶּׁבֶל מִשְׁטִיפַת הַיָּם הַיְצִוּינִים, שֶׁהוּא
 הַבְּסִילוֹת הַשּׁוֹטֵף עַל הַשֶּׁבֶל בְּנִל. וְהוּי לָהּ קִרְנִי, וְחִקֵּק
 עֲלֶיהּ: אֲנָא בְּרִיהַ קְלָה שְׂפִינָם, וְחִוּינָא שִׁין פְּרָסָה,
 וְאוּלִּינָא לְפָסָא דְלוּיָתָן. קִרְנָא - זֶה בְּחִינַת צְדָקָה,
 שֶׁהוּא

וְזֶהוּ: בְּכַתֵּב יִשְׂרָאֵל לֹא יִכְתֹּבוּ, וְאֵל אֲרַמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יִבְאוּ
 (יהושע י'): הֵינּוּ בְּשִׁאֵן בְּחִינַת כְּתִב יִשְׂרָאֵל, שֶׁעַל-יְדֵיו נִעֲשִׂין
 גֵּרִים בְּנִל, עַל-יִדְרֵיהֶם: וְאֵל אֲרַמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יִבְאוּ - הֵינּוּ
 שִׁאֵן זֹכִיּוֹם לְשֵׁלֵמוֹת הַמּוֹבָח, שֶׁנִּקְרָא מוֹבָח אֲרַמָּה (שמואל ב' י"ג כ"ד
 פ' י"ח), שֶׁשְׁלֵמוֹתוֹ עַל-יְדֵי גֵרִים בְּנִל. וְזֶהוּ (יהיא טו'): הַכֹּל בְּכַתֵּב
 מִיַּד ה' עָלֵי הַשִּׁבְלִי, כִּי שְׁלֵמוֹת הַשֶּׁבֶל הוּא עַל-יְדֵי כְּתִב בְּנִל,
 כִּי עַל-יְדֵי כְּתִב הַנִּל, בְּחִינַת: וּמִצָּא כְּתוּב אֲשֶׁר תִּגִּיד מִרְדֵּי
 בְּנִל, עַל-יִדְרֵיהֶם נִעֲשִׂין גֵּרִים, וְעַל-יְדֵי גֵרִים נִשְׁלֵם הַמּוֹבָח, וְעַל-יְדֵי
 שְׁלֵמוֹת הַמּוֹבָח נִשְׁלֵם הַשֶּׁבֶל בְּנִל. וּמִצָּא, שֶׁעַל-יְדֵי בְּחִינַת כְּתִב
 הַנִּל נִשְׁלֵם הַשֶּׁבֶל, וְזֶהוּ: הַכֹּל בְּכַתֵּב מִיַּד ה' עָלֵי הַשִּׁבְלִי, בְּנִל.
 וְזֶהוּ: לְחַנּוּן עוֹלָם בְּמַלְכוּת שְׂדֵי, וְכֹל בְּנֵי בִשֵׁר יִקְרָאוּ בְּשִׁכְדֵי -
 זֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שְׁחֹזֵר הַטּוֹב לְמִקוּמוֹ בְּנִל, כִּי שְׂדֵי הוּא
 בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, שֶׁשָּׁב בְּתְשׁוּבָה עַל פְּנֵם עֲבוּדָה-זָרָה, כִּי שְׂדֵי
 הוּא בְּחִינַת: שִׁישׁ דֵּי בְּאֻלְתוֹתֵי לְכָל בְּרִיָה, וְאֵין צְרִיד לְשׁוּם
 עֲבוּדָה אַחֲרָה. לְהַפְנוֹת אֵלָיךְ כֹּל רִשְׁעֵי אֶרֶץ - זֶה בְּחִינַת הַגֵּרִים.
 יִבְרִיּוּ וְיִרְעוּ כֹּל יוֹשְׁבֵי חֶבֶל - זֶה בְּחִינַת שְׁלֵמוֹת הַדַּעַת שֶׁנִּעֲשָׂה
 עַל-יִדְרֵיהֶם בְּנִל: וְזֶה: וְהָיָה שְׂדֵי בְּצִרְיָ, וְכִסְף תּוֹעֵפּוֹת לָךְ (איוב
 כ) - שֶׁעַל-יְדֵי בְּחִינַת כִּסְף תּוֹעֵפּוֹת, הֵינּוּ בְּחִינַת: הוּן יִסִּף רַעִים
 רַבִּים, שֶׁעַל-יִדְרֵיהֶם נִעֲשָׂה אוֹיֵר מְעוּפָה, שֶׁנִּשְׁדַּבֵּךְ הָאוֹיֵר בְּנִל,
 עַל-יִדְרֵיהֶם נִעֲשָׂה בְּחִינַת שְׂדֵי, הֵינּוּ תְשׁוּבָה וְגֵרִים, כִּי שְׂדֵי הוּא
 בְּחִינַת תְּשׁוּבָה בְּנִל:

להם יעקב אביהם - הינו תוכוח השכל, שמוכיח את החמרים, שהם כלי המעשה, שהוא תולה הסרחון בכלי המעשה. וזה: אתי שבלתם - שעלי-ידי המעשים העכורים גורמים כליון והפסד להשכל. יוסף אינגו - זה בחינת: הון יסוף רעים רבים, הנ"ל. ושמעון אינגו - זה בחינת: ושמעו הולך בכל המדינות, הנעשה עלי-ידי בחינת הון יסוף הנ"ל. ואת בנימין תקחו - זה בחינת: מוזכר בחלקו של טורף, שהוא בנימין, שעקר שלמות השכל חלוי כזה הנ"ל, דהינו שהשכל מוכיח ואומר, שעקר החסרון שנתעבר הפוח הוא תלוי רק בכלי המעשה, דהינו צדקה, שהיא תלויה במעשה, בחינת (שעה טובה) והיה מעשה הצדקה; שעלי-ידיה נשלם השכל הנ"ל, כי פשוטו צדקה, על-ידיה נעשין גרים הנ"ל, ועל-ידיה נשלם המובח, שהוא בחינת שלחנו של ארם, דהינו שאוכין לאכל בקדשה, ואזי נשלם השכל, ואזי זוכין לראות אור הצדיק, ועל-ידיה מקבלין ממנו יראה ואהבה הנ"ל:

ית

רשעים:

הרשעים: ארנו: דמקרי בידשא. קד שמו: בר אמורא: אדם שידע לשוב במים: בעי דנשטמה לאפסא. שפיש לחתך וכו'. ורק לת חלא. חסין, וברח מריחו לים: למשדאי בה. להנעע בו:

דכוּדו דמקרי בידשא. נחית בר אמוראי לאתווי, ורגש ובעי דנשטמה לאפסא, וזרק זיקא דחלא ונחת. נפק ברת-קלא ואמר: מאי אית לכו בהרי קרמליתא דדביתיהו דרבי חנינא בן דוסא, דעתידה לשדא תבלתא פה לצדיקי לעלמא דאתי (בבא כזרא עז):

לשון רבנו זכרוננו לברכה

רבי יונתן משה' ית זמנא תרא הוי קאוילנא בסמינתא, ותווינא האי קרמליתא וכו':

א דע, כי לכל דבר יש תכלית, ותכלית יש עוד תכלית אחר, גבוה מעל גבוה. למשל: תכלית בגן הבית - כדי שיהא לארם מקום לנוח, ותכלית המנוחה - כדי שיוכל בכח הזה לעבד את השם, ותכלית העבודה וכו'. ותכלית של כל דבר הוא מחבר להמחשבה והשכל יותר מהרבה שזה התכלית בא ממנו, וקרוכ התכלית להמחשבה בקרוכ יותר מהרבה, כי סוף מעשה - במחשבה תחלה. נמצא, שהסוף והתכלית הוא תחלה במחשבה וקרוכ לה, ומהתכלית נשלשל המעשה. למשל: בשעולה במחשבה לבנות לו בית, בוראי הבית אינו נבנה בבת-אחת, אלא צריך להכין עצים ולסמח ולבנות כל עץ ועץ לפי צרכו, ואחר-כך נבנה ונשלם הבית. נמצא שלמות

שהוא בחינת: הון יסוף רעים הנ"ל, שהוא עקר הקרן הקצוח לעולם הבא, כמאמר מנבו (כ"ג ט): אבותי גנזו למטה, ואני גנזתי למעלה, ותקח עליהו - הינו עלי-ידי הצדקה נעשה חקיקה, בחינת הכתב הנ"ל הנ"ל, בבחינת: ושמעו הולך בכל המדינות, להטוב הנבזש בין העכו"ם ומעוררו בתשובה לשוב לשרשו, כי הטוב זוכר את עצמו, אגא בריה קלה שבבים - הינו שאני למעלה מכל העולמות. גם - הינו הפ"ם הוא ארבע עולמות, יו"ד הוא בחינת החכמה, שמתפשט בכל העולמות, כמו שכתוב (תהלים ע"ד): כלם כחכמה עשית. וזהו: בריה קלה שבבים - הינו שקמו שהרבה תפל הוא צף למעלה, בן הנשמה, שהוא הטוב, הוא למעלה מכל העולמות. ותווינא שין פרסה - דהינו שהנשמה נזכרת, שהיתה בבחינת: ישראל עלה במחשבה תחלה, ותקדושי-בריהוה הוא נמלך בה בבריאת העולם, בבחינת: המה היצורים יושבי הנעים עם המלך במלאכתו - שנמלך בגשמותיהן של ישראל בפשע בריאת העולם. דהינו שהיא נזכרת, שהיתה כמעלה גדולה כזו הנ"ל, ועתה היא הולכת לכליון והפסד, חס ושלום. ש"ן זה בחינת המחשבה, שנתלקח לשלש ראשים: מחשבות שקליות, מחשבות מדיניות, מחשבה מעשיות. פרסה - בחינת רגל, הינו עצתו, כמו (שם ט"ז): וכל העם אשר ברגליו - הנמשכים אחר עצתו. הינו שהנשמה נזכרת, שהיתה תחלה כמחשבה, ובה נמלך ונתיעץ בבריאת עולמו. והשחא אזילנא לפסא דלוינות - הינו לכליון והפסד, חס ושלום, ועל-ידיה מתקמת על עצמה ונתעוררת לשוב לשרשה הנ"ל, ונעשין בעלייתשובה וגרים הנ"ל. אמר רב אשי: האי עזא דימא דבתישא ואית לה קרני - עזא זה בחינת עו, הינו יראה, בחינת: כי תפאר עזמו אמה הנ"ל. דבתישא - הינו בחינת הצדיק, שמתפשט תמיד אחר ההתפארות שבכל אחר מישראל הנ"ל. ואית לה קרנא - הינו בחינת: וכרצונך תרום קרננו; הינו האהבה שנתגלה על-ידי הצדיק הנ"ל, כי על-ידי כל בחינות הנ"ל נתגלה אור הצדיק, שעל-ידיה זוכין ליראה ואהבה הנ"ל:

ט וזה: ויהי הם מריקים שקיהם - הינו בחינת: לכשו שמים קדרות ושק וכו'. שמים - הינו יראה ואהבה הנ"ל. וכשהם מריקים את השק והחשך מן היראה והאהבה, והנה איש צרוד כפשו בשקו - צרוד כפשו זה בחינת הצדיק, בחינת (שם ט): צרוד הכסף לקח בידו, שהם הצדיקים, כמו שפרש רש"י שם. בשקו - הינו שאור הצדיק נתחשך ונתבלש ונתכסה בקדרות ושק, הינו שמרגישים שהשק נתחשך שהיה על היראה והאהבה, זה מחמת שק וחשך שנתחשך להם אור הצדיק הנ"ל. ויראו את צדוות כספיהם הפה ואביהם - הינו שראו והכירו, שצדוות כספיהם תלוי בהחמיר והצורה, שנקרא: הפה ואביהם. הפה - זה החמר, שהם כלי המעשה; ואביהם - הוא השכל, שנקרא אב, בחינת אב כחכמה; הינו הנ"ל, שהתגלות אור הצדיק, שיזכו להכירו ולהבין ולמעם ולראות אורו הנרול, הוא תלוי בשלמות המעשים ונכונות השכל. ויאמר

זוה בחינות: קרמלייתא דמקבעי בה אכנים טובות. קרמלייתא - פרש רש"י: ארנו. ארנו זה בחינות רנו הנ"ל, ואכנים טובות זה בחינות עטרה הנ"ל, בחינות רחמנות הנ"ל. ויהררי לה מיני דכורי דמקרי בירשא - זה בחינות אמונה, כמאמר (מילה י'): תחת העצוין יעלה כרוש - זה מרדכי, ונקרא יהודי על-שם שקפר בעבורת-אלילים, כמאמר (שם י'): כל הכופר בעכו"ם נקרא יהודי:

ג ולפעמים חושב ארם בעצמו, שיש לו רחמנות על העולם ורוצה בהנהגתו, וכאמת זהו הרורף אחר הכבוד ותולה דרפתו ברחמנות, וכאמת הוא רחוק מרחמנות זוהי כי כל זמן שאין לארם אמונה בשלמות שאין שלמות אחריו, בורא אין לו לקבל המלוכה והנהגה; ואפלו מי שזאמין באיזה דבר שהוא מרדכי האמורי, אף על-פי שהוא זאמין בהשם יתברך, בורא אין לו לקבל המנהגות, כי המנהגות עקרה בבחינת רחמים, ועקר הרחמים בקשר עכו"ם, אפלו שמץ עכו"ם, ואפלו כשהוא אומר: צבי הפסיקו, אין לו רחמנות בשלמות, כגון אין לו לקבל המנהגות, אפלו מי שיש לו אמונה גדולה, עד שיפשפש את עצמו, שלא ישאר אצלו אמונות שאין צריך להאמין, כגון דרכי אמורי הנ"ל, ושיהיה חכים עם ה' אלקיו, או הרחמנות באמת, ולו ראוי להנהיג. אבל מי שאין לו אמונה בשלמות, ונרמה שיש לו רחמנות על העולם, ורוצה להנהיג את העולם - זה בחינת (סוכה סג): והמלכות תהפך למינות; כי מעט המינות פוגם במלכות, בבחינת ההנהגה, ומהפכה למינות כמו שנתפך את המלכות לעצמו, שהוא מין מעט:

ד ורדע, שהאמונה היא מחוקת תמיד במלכות והנהגה, שלא יקח אותה זר שאין ראוי לה. ורע, שעקר המלכות שרשה בחכמה, בכיל ברי לירע איד להנהיג ולמלך. לכן יש לכל מלך חכמים ויועצים, כי גזה תכון מלכותו ויתקים מרינתו. זוה בחינות (תרי"ג ט): ויהי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם; הינו על-ידי ראשי-עם, שהם המחזין והחכמה, על יד תכון בחינת המלכות. ועל-ידי אהבה החכמים תכון המלכות: וכשבא למלך איהו שגאה על החכמים, ירע להי לה, שמן השמים ידירוהו ממלכותו, כי אין קיום לעולם בלא החכמה, בבחינת (שיל"ב): מלך במשפט יעמיד ארץ. והמשפט הוא בחינת חכמים, בבחינת (ויקרא טו): ואם את משפטי תגעל נפשכם; ודרשו: זה השונא את החכמים. נמצא, זה שאין לו אמונה בשלמות מחמת דרכי האמורי, כשבא לקח לעצמו המלכות והנהגה, והוא אין ראוי לה, או האמונה שפכיב ההנהגה, המחזיק בהנהגה שלא ינע בה זר, הוא מפיל לאיש זה לשונת חכמים, כרי שלא יתקים בירו המלכות והמנהגות, ובוראי לא יתקים בירו, כי עקר המלכות תלוי במשפט כנ"ל, אלא-אם-כן זה המחזיק במלכות מתגבר באפיקורסות ומינות, ער שפירוי את האמונה

שלמות הבית, שהיא תכלית הבנין וסופו, היה במחשבה תחלה. נמצא, שהתכלית הוא קרוב למחשבה ביוהר מהתחלת הפעשה:

ב ורדע, שהתכלית של הברואה הוא שגשוע עולם הבא, ואי אפשר לקרב ואת התכלית למחשבות בני-ארם, כי זאת התכלית עליו נאמר (ישעיה טו): עין לא ראתה וכו'. אבל הצדיקים באמת, גם הם יכולים לחפס במחשבתם תכלית עולם הבא, וכל אחר ואחד מישראל, לפי שרשו שיש לו בתוך נשמת הצדיק, כן מקבל ממנו גס-כן זאת התכלית, כפי הפרח הפעם ברחמנות, הינו כשבא ארם לכלל פעם, לא יפעל בכעסו שום אכזריות, וארדבא, ימתיק הפעם ברחמנות, בבחינת: ברגו רחם תזכור (מסכת י); ועל-ידיה נעשה עטרה לעניים, הבורחים מכבוד ושררה ועושים עצמן בשירים, וכשנתעמרין בעטרה של רחמנות בבחינות (ההלים ט): המעטרכי חסר ורחמים, או מקבלין את הכבוד והשררה בעל-ברחם. זוה בחינות (ישעיה טו): עטרת צבי לשאר עמו - למי שמושים עצמו בשירים (מילה טו). כי זה שהצדיק בורח מהשררה והכבוד, ואינו רוצה להנהיג את העולם - זאת המחשבה בא להם מבחינת הסתרת פני ה', על-ידי מעוט אמונה שיש בישראל, כי לפי רב הכפירה, חס ושלום, כן הסתרת פני ה', ואין רוצה להנהיג אותם. ומהסתרה הזאת הוא בחינות כעסו וחרון-אפו, הכא על-ידי עבורת-אלילים, כמאמר: כל זמן שיש עבורת-אלילים בעולם, חרון-אף בעולם (ספרי פ ראה). ואפלו כשאין עבורת-אלילים בעולם, אלא שהאמונה אין בליבך בשלמות, או גס-כן החרון-אף והסתרה לפי התמעטות האמונה, ומחמת שחרון-אפו ברע, כמו שכתוב (ההלים י): כי רגע באפו; על-ידיה אין נרגש אלא כשיש עבורת-אלילים בעולם, אבל בלא עבורת-אלילים, אלא בחסרון משלמות אמונה, או בוראי אינו נרגש מעט החרון-אף שבחלק הרגע, ואין נפר הסתרת פני ה'; אבל ההשתלשלות של החרון-אף כשבא להצדיקים, או מסתירים פניהם מהעולם, ואינם רוצים להנהיג את העולם. ובחמת שחרון-אף הוא מעט מן המעט מחלק הרגע, על-ידיה אינם תולים הסתרת פניהם ברע, אלא תולים הסתרת פניהם בקטנותם, ועושים עצמן בשירים, ואומרים שאינם ראויין להנהיג העולם; וכאמת גם הם אינם יודעים ומרגישים את החרון-אף, כי הוא מעט מן המעט.

וזוהו כשהקבין משה את עצמו מליך למצרים ולהיות מנהיג, אמר (דברים י): מי אנכי כי אלך אל פרעה, ושאר דבריו כתוב (שם ט): ויתר אף ה' במשה. פרוש, זאת ההקטנה, שלא רצה להיות מנהיג, זה בחמת שששתלשל בו חרון-אף ה' כנ"ל. אבל על-ידי שגמחק הרע והחרון-אף על-ידי רחמנות כנ"ל, או נמתק החרון-אף שיש בתוך הצדיקים על-ידי רחמנות, ואו הרחמנות נובר עליהם, ומרחמים על העולם, ונתרצים בהנהגתו, ומקבלים על עצמן השררה של ההנהגה, ובזאת הרחמנות הם מנהיגים את העולם בבחינת (ישעיה טו): כי מרחמים ינהגם. נמצא, שזאת הרחמנות היא עפרתם, שמעט אוחם במדת מלכות ומנהיג:

את המונח כל אות, כי כשחסר נקדה אחרונה המשלים תמונת האות, אזי בודאי אין שלמות לאות, ואין לה תמונה, ואותיות הם במלכות ומנהיגות הנ"ל, בבחינת: מלכות - פה, כי עקר ההנהגה - עלי"ד הרב, כי אי אפשר להנהיג ולצוות אלא עלי"ד הרב. נמצא, עלי"ד השלמות אותיות אמונה שבמלכות, עלי"ד י"ה הצדיקים יודעים את התכלית של עולם הבא, כי הצדיקים המנהיגים את העולם בבחינת צדיק מושל (שמואל ב' טו), הם אחוזים במדת המלכות, ועלי"ד אחיזתם במלכות אחוזים באותיות שפה, ועלי"ד אחיזתם באותיות השלמים הם אחוזים בתכלית, שהיא שלמות האותיות, שהיא בחינת יו"ד, בחינת עולם הבא. וזה בחינת תכלית, שהיא בחינת תכלית, שנתגלה בתוך הקרמלייתא, בתוך המנהיגות והמלכות בנ"ל, עלי"ד אשת רבי חנינא בן דוסא, עלי"ד "אכנים שלמות חבנה", לצדיקיא לעלמא דאתי - שהצדיקים משיגים התכלית, שהוא עלמא דאתי בנ"ל. וזה בחינת (שם ט): ככל דרדיק דעוהו - שיוכל אדם להשיג התכלית ככל דבר, כי כל דבר נברא באותיות, ובכל אות יש בו שלמות, הינו הנקדה אחרונה, שהיא יו"ד, בחינת עולם הבא, שהיא התכלית, המשלים תמונת האות בנ"ל:

האמונה מהנהגה, מבחינת המלכות, מלהחזיק במלכות - אזי יכול להיות שיתקיים המלכות בידו, כי אין מי שיפיל אותו לשנאת חכמים, כי האמונה נפרדה מהמלכות:

וזה: ונתת בר אמוראי לאתווי, וכעי הנשמטה לאממה. בר אמוראי - זה שאין לו אמונה בשלמות בנ"ל. אממה - זה בחינת (ישעיה טו): אמם אזנו משמעו דמים - ולא שמעו כולותא דצורבא מדרבנן (מכות טו). הינו בירשא הנ"ל רצה להפיל אותו לשנאת חכמים. וזרק ויקא תללא ונתת. תללא - בחינת התגברות המינות, בחינת (דברים טו): כי יתחמץ לבבי, עלי"ד י"ה ונתת את הברישא הנ"ל:

ה ובאמת מלכי העכו"ם, אף-על-פי שמולכים עלינו, אין במלכותם מבחינת מלכות ישראל, ולא נגעו בה, כי מי שרצה לנעו בה, זה וזה לא נתקיים בידם, הינו אפילו מלכותם על אמות העולם נפלה מהם, כי האמונה שסביב מלכותנו מפיל את חכמתם, שפולחנותם תלוי בהם בנ"ל. וזה שכתוב במפלת מצרים (ישעיה טו): נואלו שרי צעון - עלי"ד אולת, הינו נפילת חכמתם, נפלה מלכותם. וזהו שאמרו חנינא מישאל ועזריה לנבוכדנצר: אתה מלך עלינו לכרנא; אבל להנהיג אותנו בעבודות ובאמונות - את וכלבא שנה (ישראל טו ט' טו, במדבר ט' טו, ודברים טו טו), הינו שאמרו, שלא נגע במלכות ישראל, השך לאמונתנו, כי אמונתנו סובבת את המלכות ושומרת אותה מלנעו בה זר, ומפיל את רודפיה לשנאת חכמים, אם לא שתקפה יד המינות על האמונה, עד שמפיל את האמונה, ואז יכול לקבל מלכותנו, הם ושלום, בבחינת: וזרק תללא ונתת, בנ"ל:

ו אבל דע, שמן השמים אין מניחים אותו לקח אותה, בבחינת: ונשקת ברת קלא, מה אית לכו פהדי קרמלייתא דאתהא דרבי חנינא בן דוסא, דעתידא למשדי בה תכלתא לצדיקיא לעלמא דאתי - הינו עלי"ד שלמות האותיות של הכורי אמונה, שהוא בחינת אשת רבי חנינא בן דוסא, כי רבי חנינא בן דוסא זה בחינת אמונה, כי מדתו אמונה, בחינת (ברכות יז): וחנינא בני רי לו קבב תרובין. קב תרובין - מדת אמונה, תרובין - בחינת כרושים, בחינת בירשא הנ"ל "אשת" - זה בחינת האותיות ששלמותם עלי"ד אמונה, בבחינת ראשי-תבות: אכנים שלמות תבנה (דברים טו); ואכנים הן האותיות, כמאמר (ספר דברים): שלשה אכנים בונות ששה בתים. ואותיות נשלמים עלי"ד אמונה, בבחינת (שם ט): אז אהפך אל העמים שפה ברורה וכו'. הינו עלי"ד אמונה, שהוא בחינת: לקרא כלם בשם ה', עלי"ד י"ה אהפך שפה ברורה, בחינת שלמות הרב, והשלמות האותיות זה בחינת התכלית של כל הנבראים, כי כל העולמות נבראו עלי"ד אותיות, והשלמות האותיות הוא היוד, שהוא בחינת עולם הבא הנברא ביד (שם טו טו טו), כי היוד היא נקדה אחרונה, המשלים

ו והתכלית נקרא תכלית, כי התכלית מערב שחר עם לבן, והוא גון שבין שחר ולבן, וכשנתחבר שחר ולבן, כמו הכתב, שהוא בחינת שחר עלי"ד לבן, בודאי תחתיות האות תרבו וקרוב להגיד, שהוא לבן, במקום הרבוק והקרוב, שם הם מערכים שחר עם לבן, בבחינת תכלית; ותחתיות האות הוא הסוף והתכלית, כי כשהסופר כותב ומעמיד הקנה והעט עם היד על הגיר, בודאי היד רחוק מהגיר מעט, עד שהסופר מעמיד העט עם היד בתוך עמק הגיר, ואז נדבק שחרות היד בעמק הקרוב גדול. נמצא, שהקרוב הוא סוף ותכלית, ובמקום הקרוב, שם הגיר והיד הם מערכים בבחינת תכלית בנ"ל, כי כן הדבר, שהתכלית, שהוא סוף המעשה, הוא במחשבה תחלה וקרוב להמחשבה בנ"ל. ונראה לעניות דעתי לפרש, כי סוף המעשה הוא בחינת שחרות, והחלה הפחשבה הוא בחינת לבן העליון. כדוע נמצא שסוף המעשה, שהוא התכלית, שהוא במחשבה תחלה וקרוב להמחשבה, הוא בחינת תכלית, שהוא תבור שחר ולבן, והבן:

ח וזה וקא בתיקול שציא, כי בחינת בתיקול, התכלית של כל הדברים, הינו שמהפך כל דבר מראשו לסופו, שהוא התכלית, בבחינת: איהו חכם - הרואה את הנולד (שם טו); שהוא הסוף והתכלית. כי בתיקול הוא מה ששומעין כשאחד מוציא קול בעצו או במקום אחר, אז שומעו באלו אחר גספן מוציא קול ביד, וזה אנו שומעין בחושנו, כשאדם מוציא איהו דבור, אזי שומעין גספן זה הדבור בעצמו. נמצא, שהבתיקול מהפך את הדבור מראשו לסופו, ומקרב סופו לעצמו

שהיה מתחלה בתכלית הרחוק מהבת-קול, עכשו נתקרב בתכלית הקרוב, כי הבת-קול הפך את התכה. וזה שזנפך ברת-קלא - פתיקול וקא הודיע את זאת: מה אית לכו בהרי קרמליתא דאתתא דרבי חנינא בן דוסא דעתידיא לשריא בה תכלתא לצדיקיא לעלמא דאתי: (עד כאן לשון רבנו ז"ל)

[סיום המשמע, דהיינו: רב יהודא הודוה משמע, ושאר הפאמרם כאלה, המוכאים שם בכבא-בתרא אחר מאמרי רבה בר בר חנה, שהם: אמר לי הוגא בר נתן וכו', ומעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע - הכל: בוא על גבון בספר לקוטי תנניא גסיקון (ג) וד' וד' [ו].] לד נא וראה שם, חסדא מרעוץ לנפשך:]

לעצמו. למשל, בשארם מוציא הכור של "ברוד", בוראי יוצא האות בית כראשונה ונתרחק מאדם, ואחר-כך מוציא הריש של ברוד, ואז הריש קרוב אל המוציא מהבית, וכן הכף שמוציא באחרונה, היא קרוב לאדם הזה יותר מהריש; והבת-קול לוקחת זאת התכה "ברוד" ומהפכת אותה מראשה לסופה, ומהפכת את הבית שמהיה קרוב לאדם יותר מריש, והריש - מהכף. נמצא, שהכף, שהיא סוף ותכלית של התכה, שהיתה רחוקה מתחלה מהבת-קול בתכלית הרחוק, עכשו היא קרובה בתכלית הקרוב, כי כן אנו שומעין, שבת-קול מוציא תבת ברוד: בתחלה ב' ואחר-כך ר' ואחר-כך כף. נמצא, שהכף, שהיא התכלית,

עד

הנה עזרנוו רחמיך לסיים מאמרי המשותעי, אשר הסתירו בהם גנויא דמלכא בלהו תנאי וכלהו אמוראי. בען אציתו למלוי דנפקין בהדתא, שפר עלה לחוניה כאפי מלכותא. בתכמתא יגלה לבון קצת להודעותא, גדלת הבורא גניזין עלאין הצפונים בספרא דצניעותא. אתיא ותמיהא די עבד עמנא אלקא שמיא לגלות לנו עטין דאודיתא, בדרך נמלא ונורא השנה לכל נפש לזכות להתקרב על-ידם לדי כרא בלא למעבד לה רעותא. בריד שמה לעלא מן כל ברכתא ושירתא:

ספרא דצניעותא

יט

הפלה לחבקוק הנביא על שגינות וכו': (חבקוק ג)

איתא בספרא דצניעותא פקא קרמא (וידר חובס דף סעו): עד לא הוי מתקלא, לא הוי משגיחין אפין באפינ:

א כי קשה להעולם: על מה צריך לנסע להצדיק לשמע מפיו, הלא אפשר לענן בספרים הדרי מוסר אך באמת הוא תועלת גדול, כי יש חלוק גדול בין השומע מפי הצדיק האמת בעצמו ובין השומע מפי אחר האומר בשמו, מבל-שכן בששומע מפי ששמע מפי השומע, כי יורד בכל פעם מרנגא לרנגא, רחוק מפי הצדיק. וכן בין השומע מפי הצדיק להמעין בספר, הוא חלוק גדול ביותר:

ב כי צריך לזכר את הפנים, שיובל כל אחד לראות את פניו בפנים שלו כמו במראה, עד אשר בלא תוכחה ובלא מוסר יחרט חברו חכף על מעשיו, רק כמה שניכית בפנים שלו, כי על-ידי שניכית בפנים שלו, יראה את עצמו כמו במראה, איד פניו משקע בחשך:

ג כי גדל יקר העניד של לשון-הקדש, שבו נברא העולם, במאמר חכמינו וזרונם לברכה (כיד פ"ח וטבא בפרשי'): לזאת יקרא אשה, כי מאיש לקחה זאת (בראשית ב) - לשון נופל על לשון. מבאן שנברא העולם כלשון-הקדש. וזה בחינת חוה, בחינת (תהלים ט): ולילה ללילה ותהי; הינו בחינת הרבור של לשון-הקדש,

שבו נברא העולם. וזה בחינת: לזאת יקרא אשה; הינו הרבור, כמו (בראשית טו): וזאת אשר דבר להם. ועל-ידי לשון-הקדש רוממנו מכל הלשונות, שכל הלשונות העמים נופלים על-ידי לשון-הקדש, הינו שררע שיש להלשון של האמה אחיה בו, נתבטל ונפל על-ידי לשון-הקדש, ואין לו שליטה על ישראל, וזה בחינת: לשון נופל על לשון. וררע הכולל, שכל הרעות של שבעים לשון בלולין בו, דהינו תבערת המרורה של תאות נאוף, שכל השבעים לשון משקעין ובלולין בו, נופל ונתבטל, ואין לו שליטה על-ידי לשון-הקדש. וזה בחינת: מרורה של שבועין בוכבין הנזכר בזה הקדוש (ויקרא יד טז), הינו הרע הכולל, שהוא תבערת המרורה של תאות נאוף, שכל השבועין אמות בלולין בו. וזה בחינת חשמי"ל: חיות אש ממללות (תענית ט). חיות אש - בחינת חוה, אשה; הינו בחינת לשון-הקדש כנ"ל, שעל-ידי מתמלל ומשחבר אש המרורה של שבועין בוכבין. וזה בחינת מ"ל מ"חשמי"ל, שהם בחינת מרורה של שבועין בוכבין, שנתמלל ונתבטל על-ידי לשון-הקדש, כי על-שם זה נקרא לשון-הקדש, כי כל מקום שאמה מוצא גדר ערוה, אמה מוצא קרשה (סד דיוסס פ"ט), וזה שפרש רש"י (בראשית טו): על-כן יעזב-איש את אביו ואת אמו ויבק באשתו - מבאן שנאסר להם ערוה, רוח-הקדש אוקרת בן רוח-הקדש הינו לשון-הקדש, כמו (תהלים ט): וגרוח פיו כל צבאם, שעל-ידי לשון-הקדש נאסר ונתקשר התאוה של תאות נאוף, הינו המרורה של שבועין בוכבין, שאין לו שליטה על ישראל על-ידי לשון-הקדש, בבחינת לשון נופל על לשון כנ"ל, שהרוח-שמות נתבטל על-ידי רוח-הקדש. וזה בחינת תקון הברית, שהוא בחינת רוח-הקדש, בבחינת ולא קמה עוד רוח באיש

באיש (כמו שד"ס הוסיף על יצחק קא), וזה: ויסגר בשר תחתנה (מכאן
 סא) - לא נצרכה אלא למקום התקד, הינו חתוך הרבור. וזה
 (סב): וכן - גשאה באוצר, שעקר עשיה ותקון של לשון-הקדש
 תולה ביראת ה' היא אוצרו (ישעיה לב), כמו שכתוב (דמלא י): סוף
 דבר הכל נשמע, את האלקים ירא. וזה: באוצר של תמים; הינו
 היראה הוא אוצר, שבו תלוי עשיה ותקון של חסה, כ"כ [עשרים
 ושתיים] אותיות של לשון-הקדש (תקון טו). וזה בחינת (חוליס ט):
 אלקים רבר בקדשו - שרבור הקדש תולה באלקים ירא. ויוסף,
 על-ידי שהיה לו שלמות לשון-הקדש, כמו שכתוב (כראשת טו):
 כי פי המדבר אלקים - כלשון-הקדש, על-יכן כתוב בו (סס מא):
 הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו. רוח אלקים הינו תקון
 הברית, בבחינת: ולא קמה עוד רוח באיש. כי כלשון-הקדש
 תלוי תקון הברית, בבחינת: מכאן שצאקס להם עריות, כי זה
 בלא זה אי אפשר להיות, הינו תקון הברית ושלמות לשון-הקדש
 הם תלויים זה בזה. וזה (ססל טו): ורעה זונות יאבד הון; אל
 תקרי מהונך, אלא מגונך, שהוא בחינת לשון-הקדש, כי מי
 שפוגם בברית, מאבד לשון-הקדש. וזה (סס ו): כבר את ה' מהונך
 - כבר ריקא, כי בו תלוי בחינת כבוד, כי הפך הכבוד היא
 חרפות ובזיונות, והם תולים במקום עריון, כמובא בתקונים (תקון
 יח): ולא יחבושושו- אין בשת אלא במקום עריון. עריון הוא
 פגם הברית, בבחינת ערלה, בחינת (כראשת ט): כי חרפה היא
 לנו. וזהו: כבר - שהוא הפך של חרפות ובזיונות, שהוא תולה
 בהונך, הינו בגונך, שהוא שלמות לשון-הקדש כנ"ל, ושם יוסף
 על-שם שלמות לשון-הקדש, שהוא תקון הברית, בבחינת (סס
 ט): אסף אלקים את חרפתי; כי בו תלוי כבוד, כי אין בשת
 אלא במקום עריון כנ"ל. ונחש, שהוא הרע הכולל הנ"ל, כשאין
 שלמות כלשון-הקדש, אזי הוא הולך ושולט על לשון-הקדש
 בבחינת: נחש שלטנותה על בשרא, הינו בחינת חיה הנ"ל,
 שהיא בשר מכשרו, בבחינת (תי ט): בשר קדש (ויסח יח, וכמוכא באורי
 הדיט). וזה בחינת נחש שפחה לתיה והטיל בה זקמא, שהוא
 הרוח-סערה, הרוח-שמות, אשת כסילות (מסל ט), והולך ומפחה
 את הרוח-הקדש, שהוא לשון-הקדש, אשה חכמה, בבחינת
 חכמות נשים (מסל ט), ומטיל בה זקמא. וזה בחינת (כראשת ו):
 לפחה תפאת רובך. לפחה - הינו פתחי פד של לשון-הקדש,
 שהחכמתה הינו רובך לינק ממנו:

על-ידי לשון תרגום. לשון תרגום הוא בחינת אשה משכלת (ססל
 ט), בחינת משכיל על-ידי תרגמן (ססח ט), כי לשון תרגום יש
 בו טוב ורע; לפעמים הוא בחינת משכיל, ולפעמים הוא בחינת
 משכל. ואשת כסילות הזאת היא מפתה את האשה חכמה
 על-ידי אשה משכלת. כי עקר תגברת הקלפה אינו אלא על-ידי
 לשון תרגום, בבחינת (ויסח ט): ארמי אבד אבי; ובבחינת (כמדו
 ט): מן ארם יחני בלק; שהוא לשון תרגום, שהוא לשון ארמי,
 שרדך שם מתעוררים לינק מהקדשה. ועקר בנינה ושלמות של
 לשון-הקדש אינו אלא על-ידי שפילין הרע של התרגום ומעלין
 את הטוב שבתרגום ללשון-הקדש, שעל-ידיה נשלם לשון-הקדש.
 ולכן הארמי, שהוא ארמי אבד אבי תנ"ל, רצה לינק מהקדשה
 על-ידי התרגום, ועל-יכן קרא לו: יגר שהרוחא (כראשת טא); ויעקב
 היה מעלה את התרגום ללשון-הקדש, ועל-יכן קרא לו: גלגה,
 כלשון-הקדש. וזה (סס ו): ויפל ה' אלקים תרדמה, מספר תרגום,
 כמובא, כי על-ידי התרגום, עקר בנינה של לשון-הקדש, ועל-ידי
 שפעלין את הטוב שבתרגום ללשון-הקדש ומפילין הרע שבו,
 נופלין כל השבעים לשון, בבחינת לשון נופל על לשון. וזה:
 ויפל - נוטריקון: פה להם ולא ידברו; כי על-ידי בחינת
 תרדמה, שהוא בחינת לשון תרגום, שעל-ידיה עקר בנינה של
 חיה, שהוא בחינת לשון-הקדש, על-ידי שפעלין הטוב שבו
 ומפילין הרע שבו כנ"ל, על-ידיה נופלין כל השבעים לשון
 בבחינת: פה להם ולא ידברו - ראשי-תבות ויפל וכו' כנ"ל.
 ויוסף, על-ידי שהיה לו שלמות לשון-הקדש, על-ידיה היה
 יכול לפשר חלמיו, כי עקר החלום הוא בשנה, הינו פתרמה,
 ושלמות לשון-הקדש הוא על-ידי תרדמה, שהוא בחינת תרגום
 כנ"ל, ועל-יכן יוסף, שזכה לשלמות לשון-הקדש, שעקר שלמותו
 על-ידי תרדמה כנ"ל, על-יכן היה יודע לפשר חלמיו שבתרדמה.
 [כי זכה לברר את בחינת לשון התרגום, את בחינת התרדמה,
 והינו להעלות הטוב שבו ללשון-הקדש ולהפיל הרע שבו, שזהו
 בחינת שלמות לשון-הקדש, על-ידי לשון תרגום כנ"ל, ועל-יכן
 היה יודע לפתר החלום שבשנה ותרדמה, שהוא בחינת תרגום,
 כי היה יודע לברר הטוב והאמת שיש בהחלום, שהוא בחינת
 תרדמה, בחינת תרגום, כי הוא זכה לברר את לשון תרגום,
 שזהו עקר בחינת שלמות לשון-הקדש על-ידי התרגום שזכה
 לזה כנ"ל:]

ה וזה בחינת מקרה-לילה, שהרוח-סערה, הינו הרוח-שמות,
 הינו השבעין לשון, עולה על-ידי תרגום, על-ידי
 תרדמה, על-ידי שנה, ויונק מלשון-הקדש, מרוח-הקדש,
 מברית-קדש, כי מי שמש לו שלמות לשון-הקדש, מקרר את
 חמימותו כלשון-הקדש, בבחינת (חוליס ט): חם לבי בקרבי וכו';
 רברתי בלשוני; שמקרר חמימותו כרבור של לשון-הקדש,
 בבחינת: זאת הפעם עצם מעצמי; מכאן שנתקררה דעתו
 בחנה (כמות טו), אכל מי שאין לו שלמות לשון-הקדש, אזי
 הרוח-סערה מקרר אותו במקרה-לילה בשנה, בבחינת (ויסח
 ט): אשר קרד ברדך - לשון קרירות. ברךך הוא בחינת (מסל

ר ורע, שאשת כסילות הזאת, שהיא כללות הרע של שבעים
 לשון, אי אפשר להם לינק מאשה חכמה, מלשון
 הקדש הנ"ל, אלא על-ידי בחינת עץ הדעת טוב ורע, שעל-ידי
 הוא מפתה את הלשון הקדש ומכיל בה זקמא. ועץ הדעת,
 שיש בו שני בחות, שזה טוב ורע, הוא אמצעי בין לשון-הקדש,
 שהוא אשה חכמה, שבלו טוב, ובין לשון של שבעין עממיו,
 שבלו רע:
 ועץ הדעת טוב ורע, זה לשון תרגום, שהוא אמצעי בין
 לשון-הקדש ובין לשון של שבעין עממיו. ולשון עממיו,
 כשרוצים לינק מלשון-הקדש, אי אפשר להם לינק ממנו אלא

נאוף, פן נתגדל ונתעורר כח ה' שבמעשה בראשית, שהם האותיות שיש בכל דבר ודבר שבועולם, כנ"ל:

ו ומי שכוול להעורר התנוצצות האותיות שבכל מעשה בראשית שיש בכל דבר, אזי אכילתו ושתייתו וכל תענוגיו אינו אלא מהתנוצצות האותיות שבהאכילה ושתייה, כבחנינת ויח"ט: ויאכל וישת וייטב לבו. וייטב לבו, הינו בחינת התנוצצות האותיות של ל"ב אלפים ושינים אלקים שבמעשה בראשית, שיש בכל דבר. וזהו: וייטב לבו, אין טוב אלא אור, כמו שכתוב (בראשית א): וירא אלקים את האור כי טוב, ויהו: ויאכל וישת וייטב לבו - שהיתה אכילתו ושתייתו מהארת והתנוצצות האותיות של ל"ב אלקים שבסערתו שאוכל. וזה: וייטב לבו - זה ברכת המזון (וזה ויקרא רות. ובי"ד רות ט"ו ה), שהיתה אכילתו ושתייתו מהתנוצצות האותיות שיש בהאכילה ושתייה, שזהו בחינת ברכת המזון, כי המזון נתברך על-ידי שלמות לשון-הקדש, על-ידי שמעוררין ומאידין את האותיות שיש בכל דבר, ומשם צדיקין שתהיה עקר האכילה ושתייה ושאר התענוגים כנ"ל:

ח וכל חכם פשוט (פרוש, שהיו חכם לב, אחי-לפי שאינו צדיק) יכול לידע האותיות שבו נברא הרבך הנה שאוכל, כי מי שידע הבח של מתיקות ומרידות, חריפות ומליחות, שזה מרפך וזה מקשה, זה מגדיל וזה מקטין, זה מבזיז וזה מרחיב, יודע התחלקות האותיות, שנתחלקין לשלש אמות אמ"ש ושבע כפולות ושנים-עשר פשוטות, יודע האותיות השכימים לכל ספירה וספירה, ויודע כח של כל ספירה, שזה רך וזה קשה וכו', אזי על-ידי שמועם איזה דבר או רואה איזה דבר, הוא יודע ומבין הצרופי אותיות שבו נברא זה הדבר. כי כל דבר נשתנה בטעמו וריחו ותמונתו - הכל לפי צרופי אותיות של לשון-הקדש, ששקל הקדוש-כרופי-הוא בתקמתו וכרצונו הפשוט, כך וכן אותיות שיברא בהם דבר זה, וכן וכן אותיות שיברא בהם דבר זה, וזה בחינות חסרות ויתרות ונקודות שיש בהתורה, שהכל לפי המשקל, שגורעין ומוסיפין לפי המשקל, שצריך לגרע לפעמים או להוסיף לפעמים איזה אות או נקודה כדי לכוון המשקל של כח ה' - הכל לפי חכמתו ורצונו, כי כן חיצה חכמתו ורצונו ויחבר, שמשקל כך וכן אותיות ונקודות, ויברא בכח הזה ואותיות ונקודות אלו הרבך הזה, כדי שיהיה לו טעם הזה וריח הזה ותמונה האמת. וכן שקל כך וכן אותיות ונקודות אחרות, ויברא בהם דבר אחר, כדי שיהיה לו כח וריח וטעם ותמונה אחרת כפי אותן האותיות; וכן בכל דבר שבועולם. ומי שהוא חכם לב יכול להבין כל זאת בחכמתו, שידע האותיות שיש בכל דבר כנ"ל; אבל שרניש ויהענג רק מהצרופי אותיות, כבחנינת: ויאכל וישת כנ"ל, זה אי אפשר כי אם למי שהביא שלמות בלשון-הקדש, והביא התנוצצות חרש בלשון-הקדש של כל דבר, הינו בהאותיות שיש בכל דבר, זה יכול לקים: ויאכל וישת, כנ"ל. [פרוש, כי על-ידי חכמה לבד יכולין לידע האותיות שיש

ט: כן דרך אשה מנאפת - שהרומ-סערה הולך דרך התרגום, שהוא בחינת נגה, ויונק מן התשכל הנ"ל: ואלישע היה יודש מאלהיו רוח-הקדש, ועל-ידיה היה מקבל ממנו שלמות לשון-הקדש, כבחנינת (מלבי"ם ב): ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. פי שנים, הינו לשון-הקדש, כי שנים מקרא ואחר תרגום (כרתי ח); על-ידיה כתיב בה (ס"ח): איש קרוש עובר עלינו תמיד - שלא ראחה קרי על סרינו (וכרתי י), כי על-ידי שלמות לשון-הקדש נצולין ממקרה לילה כנ"ל, כי על-ידי שלמות לשון-הקדש זוכין לתקון הברית כנ"ל, כי עקר שלמות לשון-הקדש הוא על-ידי תרגום, שהוא בחינת מרדמה ושנה, דהינו על-ידי שמקבירין את בחינת התרגום, בחינת המרדמה כנ"ל, ועליכן אז נצולין ממקרה לילה שבתרדמה כנ"ל. וזה שבקש דוד (תהלים ס"ג): ראש מסכני, עמל שפתימו יכסמו. ראש מסכני הוא בחינת (יחזקאל א): נגה לו סביב; שהוא ראש המסכבין את הקרשה. עמל שפתימו יכסמו - העמל והרע שבו יחבטל. ועל שאר לשונות העמים, שהם בחינת מרודה של שבועין כוכבין הנ"ל: ימוטו עליהם גחלים, כי מהאש יצאו והאש תאכלם (יחזקאל טו). הינו, כי בחינת נגה, שהוא בחינת תרגום, צדיקין שיתברך, שיפיל הרע שבו, והטוב שבו יחברך ויעלה, ויהיה נכלל בתוך הקרשה, הינו בלשון-הקדש, שזהו בחינת שלמות לשון-הקדש על-ידי לשון-תרגום כנ"ל. ושאר לשונות העמים, שהם בחינת רע גמור, צדיקין לכלותם לגמרי בבחינת: ימוטו עליהם גחלים וכו' כנ"ל. וזה בחינת שלהובא ראשא היוורת בערכי-שבת על ראש הקלפות, שלא יכללו בנגה לינק מהקדשה. פרוש, כי בערכי-שבת, ככניסת שבת, נכלל נגה בקדשה, ואז רוצין גם שאר הקלפות הממאות לגמרי לעלות אל הקדשה, ואז יורד שלהובא ראשא על ראשם, ונפלים למטה, שזהו סוד פונת רחיצת מים חמין בערכי-שבת, כמבאר בפגנות, וזהו בחינת הנ"ל, שצדיקין לברך הטוב שבתרגום, שהוא בחינת נגה, שהיה נכלל בלשון-הקדש; ושאר לשונות העכו"ם, שהם בחינת רע גמור, צדיקין להפילם ולכבולם לגמרי, הינו כנ"ל:

י ובשמעלה הטוב שבתרגום ומשלים את הלשון-הקדש, שבו נברא העולם, על-ידיה נתעוררין ונתגדלין הבח של האותיות של לשון-הקדש, שיש בכל דבר שבועולם. כי כל דבר, יש בו כמה צרופי אותיות שבו נברא זה הדבר, ועל-ידי שלמות לשון-הקדש על-ידי לשון תרגום, על-ידיה נתעוררין ונתגדלין הבח של אלו האותיות שיש בכל דבר ודבר. וזה (בשרי יד): ועתה יגדל נא כח ארני באשר דברת לאמר. לאמר - רא גלוי עריות (כשחז"ל סנהדרין טו), הינו בחינת המרודה של שבועין כוכבין הנ"ל, שהוא בחינת תאות נאוף, שנתכבטל על-ידי הרבוד של לשון-הקדש כנ"ל. וזהו: באשר דברת לאמר - הינו כפי הרבוד של לשון-הקדש, שעל-ידו נאסר עריות ונתכבטל תאות נאוף כנ"ל, כמו-כן יגדל כח ה'. כי כפי השלמות, שמשלים את הרבוד של לשון-הקדש, שהוא בחינת שבירת ובטול תאות

בחנינת פנים בפנים, כי אי אפשר לזכות לבחינת פנים מאירות הנ"ל, שהם בחינת פנים בפנים, כי אם עלי ידי בחינת מחלקא, שהוא בחינת שלמות לשון הקדש בנ"ל, כי עקר בחינת פנים בפנים הוא עלי ידי: דבר ה' עמכם בנ"ל. וזה: עד לא הוי מתקלא, הינו בחינת לשון הקדש, שעקר שלמותו עלי ידי תרגום, שהוא נגה, הנקרא תקלא, בידוע:

וזהו החלוק בין השומע מפי הרב או מפי התלמיד או מפי הספר. כי הצדיקים הם גבורי כח עושי רבו (תהלים ק), שהם עושים וכוונתם הרפור של הקדוש ברוך הוא, הינו הלשון הקדש שבו נברא העולם, בבחינת: נמלך בגשמותיהם של צדיקים וברא את העולם (כ"ד פ"ה), כי עלי ידי השעשועים שראה הקדוש ברוך הוא שנקבל מגשמותיהם של צדיקים, עלי ידי זה: דבר ה' שמים ונעשו וברוח פיו כל צבאם (תהלים יא); הינו שגשגה הרבה של לשון הקדש, שבו נברא העולם. כי הצדיקים הם בבחינת עושי רבו, שהם עושים הרפור של הקדוש ברוך הוא, שידבר ויברא את העולם; וכל זה היתה קדם הבריאה. גם עכש, בשרוצים הצדיקים לשמע איה רפור מהקדוש ברוך הוא, הם עושים חחלה את הרפור וכוונתם אותו, הינו עלי ידי מעשיהם הטובים וזכים לשמע רבדים מהקדוש ברוך הוא. נמצא, שאלו הרבדים נהוו ונכנו עלי ידם. וזה בחינת (תהלים ק): עשי רבו לשמע בקול רבו - בשרוצים לשמע רבו מהקדוש ברוך הוא, הם עושים חחלה את הרפור, בבחינת: עשי רבו, בנ"ל, ואחר כך שומעים אותו מהקדוש ברוך הוא, הוא, בבחינת: לשמע בקול רבו; כי כזה הרפור הקדוש ברוך הוא מרפור עמם: ושלמות הרפור של לשון הקדש תליא ביראה, בבחינת: עשאה באוצר, בנ"ל. וראה תליא בארנין (תהלים ע), נמצא, בשהצדיק שומע הרפור של תורה מפי הקדוש ברוך הוא, יש להרפור שלמות, כי הרפור תלוי ביראה, והוא שומע הרפור בבחינת: לשמע בקול רבו. נמצא, מי ששומע מפיו בעצמו, מקבל רפור לשון הקדש בשלמות, הינו ביראה, כי זה הלשון הקדש יש לו שלמות מחמת בחינת: לשמע בקול רבו, כי שלמות הרפור תליא ביראה, והיראה תליא בארנין בנ"ל; אבל מי ששומע מפי אחר, הוא רחוק מזה השלמות, כי כבר ירר מפרדתו:

וזה: ה', שמעתי שמעך יראתי - בשהשומע מפי הצדיק בעצמו, שהוא שומע מפיך, בבחינת: עשי רבו לשמע בקול רבו. וזה: שמעך - שהוא שומע ממך, הינו מפי הקדוש ברוך הוא בעצמו, אזי יראתי - כי עקר היראה תליא בארנין, ואז יש שלמות ללשון הקדש הזה בנ"ל. וזה: ה' פעלך בקרב שנים חיהו. חיהו - פרש רש"י: עוררהו, הינו שנתעורר פעלך, הינו כח מעשה בראשית נתעורר בקרב שנים. אל תקרי: בקרב שנים, אלא: בקרב שנים (כסדריל סוף ע"ג); שנים מקרא, הינו לשון הקדש. עלי ידי לשון הקדש בשלמות, הנשלם עלי ידי היראה תליא בארנין, נתעורר ונתנוצץ כח מעשה בראשית, שנקרא עלי ידי לשון הקדש. וזה שפרש רש"י:

שים בכל רבר, כשירעין כל הנ"ל. והינו, למשל, בשרואה רבר ששמענו מתוק, וירע שמתיקות - כחו לרבר, וירע מאיה ספרה נמשך זה הכח של המתקיות והרבוך, כגון מספידת חסר, וירע איה אות מעשרים ושתים אותיות שיד לספידת חסר - אזי ירע שאותו האות מלכש רבר הזה, וכן ביצא כזה בכל הרברים שבעולם וכו"ל. אבל ארי עלי פי שהוא חכם גדול בלי רב, שירע כל זאת כבודו, שירע האותיות שיש בכל רבר (שצדיכין לזה להיות כפי גדול מאד בכל חכמת החמת, שהוא חכמת הנבלה, ובכל חכמת הטבע והיסודות, כמובן למשכיל, שאי אפשר לירע כל זאת, כי אם חכם גדול מאד בקבלה וכשאר חכמות), ארי עלי ירכן יכול להיות, שאכילתו ושתיתו ותענוגיו יהיו ערין כגוף הרבר, ולא מהתנוצצות האותיות, כי לזכות שידיה כל תענוגיו רק מהאותיות שכל רבר, זה אי אפשר כי אם בשאובה לשלמות לשון הקדש, הינו בשוכה לשבר תאות המשגל למרי ולהשלים את הלשון הקדש, עד שהביא התנוצצות חרש כלשון הקדש, הינו בהאותיות שיש בכל רבר. זה הצדיק שאותו כזה, הוא ריקא וזכה לזה, שאינו מרגיש שום תענוג משום רבר: אכילה ושתיה ושאר התענוגים שבעולם, כי אם מהתנוצצות האותיות שיש בכל רבר. אשרי לו. וזה בחינת (תהלים ב): ומציון יסעודך - שיהיה סעודתך, הינו האכילה ושתיה וכל התענוגים, מציון ויסמן האותיות, המציינים ומסמנים בכל רבר, כי הטעם והריח והתמונה הוא ציון ויסמן על האותיות שיש ברבר הזה. וזה: ישלח עורך מקדש. עורך זה בחינת (בראשית ב): אעשה לו עזר, בחינת חיה, הינו לשון הקדש בנ"ל. וזה: מקדש - בחינת לשון הקדש. וזה: ישלח עורך מקדש - סופי תבות חשך, הינו בחינת תרומה, שהוא בחינת תרגום, שעקר שלמות לשון הקדש עלי ידי התרגום בנ"ל; וכשיש לו שלמות הזה, עלי ידי זה: ומציון יסעודך בנ"ל:

ט ומי שאוחז במדרגה זו: ומציון יסעודך, מזה מאיר לבו, כי שם הלכ הוא עלי ידי שנקבל וננון משופרא רשופרא, מל"ב אלקים של מעשה בראשית, שהם בחינת האותיות שיש בכל רבר, שכלם נמשכין מבחינת ל"ב אלקים של מעשה בראשית. ועלי ידי התנוצצות האור, שמקבל הלכ מל"ב אלקים הנ"ל, עלי ידי זה מתנוצץ פניו באור הזה בבחינת (משל טו): לכ שמת ייטיב פנים. וכשפניו מאירות בהודפכות הזה, אזי יוכל האחר לראות פניו בפנים הזה כמו ביראה, ולהתחרט ולשוב בתשובה בנ"ל. וזה בחינת (תהלים ט): פנים בפנים רבר ה' עמכם; הינו עלי ידי שיש עמכם רפור ה', הינו שלמות לשון הקדש, עלי ידי זה מתנוצץ הפנים ומאירות בלי רב, עד שיוכל להתראות פנים בפנים:

וזה: עד לא הוי מתקלא - הינו שלמות לשון הקדש, הנקרא מתקלא עלי שם ששקל הקדוש ברוך הוא כרצונו האותיות בנ"ל, בבחינת (איוב כ"ח): לעשות לרות משקל, ששקל הקדוש ברוך הוא כך וכך אותיות לכל רבר ורבר, כדי שיהיה לו טעם וריח ותמונה הואת כפי רצונו בנ"ל. וקרם שיהיה הלשון הקדש בשלמות: לא הוי משגיחין אפיין באפיין - ערין לא היה

תפלה לחכקוק על שגינות - בתרגומו, שעקר שלמות לשון הקדש - עליירי התרגום כנ"ל. וזה: על שגינות - כי שגינות הוא בחינת תרגום, כי תרגום הוא בחינת עין הרעת טוב ורע, שמערכ טוב ורע, וכן הוא השוגג, שיש בו גסיון טוב ורע, שהמעשה הוא רע וכוונתו טוב:

(השקמות השכים לתורה הזאת):

ובין לומר בספר לשומע מפי התכם יש חלוק גדול ביותר, כי ספר הוא רק לזכרון, כמו שכתוב (שמות י'): כתב זאת וזכרו בספר, וזכרונו הוא ככת המרמה, כי גם בהמה יש לה זכרון, כמו שאנו רואים, שגם בהמה וזכרת שכמקום זה נשכה כלב, והיא בורחת משם, ועלכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה: רכרים שבעלפה, אי אתה רשאי לאמדם בכתב (עין ס), ויש רכרים גנו, כי באמת זה המקרא: כתב זאת וזכרו בספר הנ"ל, נאמר על תורה שבכתב, שצריכין ויקא לכתבה. (כל זה שמעתי מפיו הקדוש בעת שכתבתי לפניו תורה הנ"ל, ולא באר ענין זה היטב):

וזה סוד מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין לח): אדם הראשון משוד בערלתו היה; אדם הראשון בלשון ארמית ספר, והכן מאר. כי עליירי לשון ארמית, שהוא לשון תרגום, משכה ויגקה הערלה, שהוא רע הכולל, מלשון הקדש, מברית יקדש כנ"ל, ענין שם היטב. כי עקר פגם הברית, שהוא רע הכולל, בחינת לשונות העמים, ויקתם עליירי לשון תרגום, שהוא בחינת נגה, שעלירייה הם עולים לינק מלשון הקדש, מברית יקדש כנ"ל. כי עקר המתקלא והנסיון והבחירה הוא בבחינת נגה, שהוא בחינת תרגום, כי נגה נקרא תקלא כנ"ל. וזהו: אדם הראשון משוד בערלתו היה; אדם הראשון בלשון ארמית ספר, כי הא ברא תליא, כי עקר פגם הברית, בחינת משוד בערלתו, נמשך עליירי לשון ארמית, שהוא לשון תרגום, כשאין מעלין אותו ללשון הקדש כנ"ל:

עשי רבו לשמע בקול רבו - שהצדיק עושה הרפור וכו' כנ"ל. וכשהלשון הקדש בא מלמעלה, עדין הוא חסר תקון, כי עדין צריך להעלות הטוב מן התרגום. וזהו סוד פגמת מילה, כמו שמוכא במדרש (בראשית כ"א) שאלת המינין על מצות מילה: איך יבא הקדוש ברוך הוא רבו המחסר תקון. אך הוא על פגמה זו, הינו כנ"ל, שהלשון הקדש, שהוא בחינת תקון הברית הבא מלמעלה, הוא עדין חסר תקון, ועקר תקונו למטה, בזה העולם, עליירי שאנו מעלין הטוב שבתרגום ומשלימין את הלשון הקדש, כי עקר התקון של כל הרברים נשלם למטה בזה העולם ויקא, שזהו בחינת שלמות לשון הקדש עליירי תרגום, שאף עליירי שהלשון הקדש בא מלמעלה, אף עליירי אין לו שלמות כי אם עליירי לשון תרגום, שהוא בחינת עין הרעת טוב ורע, והינו עליירי שמכררין הטוב שבתרגום, הטוב שבעין הרעת, שעלירייה ויקא נשלם הלשון הקדש. וזהו בחינת מה שמבאר שם במדרש התרויח על שאלת המינין הנ"ל בענין מצות מילה, איך יבא הקדוש ברוך הוא מחסר תקון כנ"ל, שהשיבו

שם: כל דבר צריך תקון: התרמסין צריכין לבשל וכו', אף האדם צריך תקון וכו', ענין שם. הינו כנ"ל, שהשם יתברך ברא כל הבריאה בשביל האדם הבעל בתידה, שהוא ויקא תקון כל הרברים עליירי ברור הטוב שבעין הרעת, שעלירייה משלים ומתקן כל הרברים שבעולם, ועלכן צריכין לתקן תקון המילה, בחינת תקון הברית, בזה העולם ויקא, שזהו בחינת שלמות לשון הקדש עליירי תרגום ויקא, שהלשון הקדש הבא מלמעלה, אין לו שלמות כשכא מלמעלה כי אם עליירי שאנו משלימין אותו, עליירי שמכררין הטוב שבתרגום, שאז ויקא נשלם הלשון הקדש כנ"ל. וזהו: חש"ל - תש מל, בחינת מילה, ו"מל" גימטריא שבעים, בחינת מרורה של שבעין בוכבין הנ"ל, שנתמלל ונתחד ונתכפול עליירי מצות מילה, שהוא בחינת תקון הברית כנ"ל. עין כפונות והבן:

ולתעלות הטוב מן התרגום הוא עליירי תקון השגינות, שצריך לתקן כל מה שחטא בשוגג, והבן:

ומי שיש לו שלמות לשון הקדש, ירע לפשר חלמין שבתרומה כמו יוסף, מבואר שם. כי החלומות הם כפי המאכלים שאוכל, כמובא, כי בכל דבר יש אותיות כנ"ל, וכששוכב וישן, עולים האדים מהמאכלים שאכל ועולים להפח, ונצטרפין האותיות שיש בהם, וזוה נעשה החלום. נמצא, כשאדם אוכל, אם היה אוכל הכף השני קדם הראשון, היה מתראה לו חלום אחר, כי בכל דבר יש אותיות אחרים, ואלו היה אוכל זה הכף תהלה, היו נצטרפין האותיות בצרופים אחרים, והיה מתראה לו חלום אחר. ומי שיש לו שלמות לשון הקדש, הוא ירע האותיות שיש בכל דבר כנ"ל, עלכן הוא יכול לפשר חלמין כנ"ל. והבן היטב, איך עתה מבאר היטב ענין פתרון חלומות עליירי שלמות לשון הקדש, עליירי מה שכתב שם אחר קדם, שעלירי שלמות לשון הקדש מאידן התנוצצות האותיות שיש בכל דבר, כי עליירי התנוצצות האותיות שיש בכל המאכלים, שמהם החלומות, עליירייה הצדיק בחינת יוסף ירע לפשר חלמין שבתרומה כנ"ל:

(זה קצאנו מה הפאסד מכתב יד רבנו ז"ל בעצמו):

ישלח עורך מקדש וכו'. גדל יקר הערך מלשון הקדש, שבו נברא העולם, כמו שאמרו תכמינו זכרונם לברכה: לזאת יקרא אשה, כי מאיש - לשון נופל על לשון, מבאן שנקרא העולם בלשון הקדש. כי האשה היא בחינת לשון הקדש, שבה נברא העולם, וזהו: חוה, לשון רבור, כמו שכתוב: ולילה ללילה יחיה רעת. וזה בחינת: לזאת יקרא אשה, כי הרבור נקרא זאת, כמו שכתוב: וזאת אשר רפר להם אביהם. ועלירי לשון הקדש רוממנו מכל הלשונות, וזה בחינת: לשון נופל על לשון, כל הלשונות נופלים עליירי לשון הקדש, ואין... (עד כאן קצאנו):

(פרקא תנא דספרא רציעותא מבאר לעיל בהתורה: אטר אל הכהנים, סימן ב.)

ב לשון רבנו וזכרנו לברכה

פרקא תליאה [דספרא רציעותא]

תשעה תקונין יקירין אתמסרא לרקנא. כל מה

שמתחיל לבאר איזה באור, צריך לו מתחלה לשפך תפלות לפני השם יתברך, כדי לעורר לב העליון, להשפיע עליו דבורים בנחלי אש, ואחר־כך תחיל לבאר, כי אחר־כך נפתח הצור ויזכו מימיו; הינו באורי התורה:

ג ויש חלוק בין באור שארם כבאר בינו לבין עצמו, לבין באור שארם כבאר לרכים, כי בשרורש ברכים, וקדם הבאור הוא מקשר את עצמו עם נשמותיהם ושופך שיחו ותפלתו לפני השם יתברך, בוראי: הן אל כביר לא ימאס (איוב ט); אבל תפלת חיר, אפשר שמואסין בתפלתו. וזה בחינת: ורכבת אל הסלע לעיניהם - שתפלתך תהיה בשעה שהצבור מקבצים. וזה: תקהל את העם:

ד וזהו החלוק בין הלומד מתוך הספר ובין השומע מפי החכם עצמו, כי השומע מפי החכם עצמו, בוראי נחשד נשמתו עם נשמת החכם בשעת תפלתו בנ"ל, ויש לזה הארם חלק בבאור הזה, כי על־ידי התפלה נחוסף קרשה למעלה, וכל תפלה היוצאת מהרבה נשמות, היא מוספת קרשה למעלה ומעוררת ביותר לב העליון בנ"ל, ולכ העליון שופך מימי הבאור ביותר. הכל לפי רב אנשים, בן יותר קרשחו, בכחינת (יהלם ט): ואתה קרוש יושב תהלות ישראל - על־ידי תהלות ישראל נחוסף קרשחו. גם כל אלו האנשים העומדים בשעת הדרוש, נכנעו רשעתם על־ידי תכוב שבחכם הורוש; ולפי ההכנעה, בן נכנעים האוכים, הינו תקלות השוכנים סביב לב העליון, בכחינת (יהלם ט): זאת ירושלים שמתיה בתוך הנוים; והיא לב, בכחינת (ישעיה ט): דברו על לב ירושלים:

וזה בחינת מטה, שאמר הקדוש־ברוך־הוא למשה: קח את מטך ותקהל את העדה. מטה זה בחינת כמשה וכן הצדיק, שנעשה על־ידי עבודתו, שעל־ידי נכנעים כל האוכים, הן למטה הן למעלה. וזהו (יהלם ט): מטה ענך ישלת ה' מציון; הינו המצוות ומעשים טובים, שהן ציונים לרברים עליונים, שמהם נעשה מטה עו להכניע אוכים, וזה: ררה בקרב אויביך. נמצא, מי שהוא אצל החכם בשעת באור התורה, נמצא שנכנע הרע שלו בנ"ל:

ז והוא: שפכי כמים לבך נבח פני ה' (איוב ט). פני ה' זה בחינת באורי ודרוש התורה, כמו (יהלם ט): והדרת פני יקו. יקו זה הדרת פנים, והם שלשי־עשרה תקוני דקנא, והם שלשי־עשרה מרות שהתורה נדרשת בהן, שצריך לשפך שיחו ותפלתו קדם שממשיך באורי התורה בנ"ל. וזהו: ויפלו על פניהם - כששמעו המדיבה, הבינו שעל־ידי באורי התורה, שהם בחינת פנים בנ"ל, מחמת הנפילה הנ"ל, מחמת זה התחיל המריבה:

ח ובשמת־פולל קדם הדרוש, צריך להתפלל בתחנונים, ויבקש מאת הקדוש־ברוך־הוא מתנת־חנם, ולא יתלה בזכות עצמו, אף־על־פי שעכשו נתעורר מטה עונו של עבודתו, אין זה המטה כדי להתנאות, אלא כדי להכניע הרע שבגדה, כי ברכים יש בהם טובים ורעים, וצריך

דאמתמר ולא אתגליא, עלאה ויקרא אשתבח, והוא גנויא ויקרא. נימין על נימין מקמי פתחי דארנין עד רישא [דפמא]. מרישא האי לרישא אחרא. אשתבח מתחות תרין ניקבין ארחה מליא דלא אתחויא. עלעין אתחפין מהאי גיסא ומהאי גיסא. בהו אתחויין תפוחין ספקין בורדא. כחד חוסא תלין אכמין תקיפין עד חרווי. שפון ספקי בורדא אתפנוו. ועירין נחתין בגרונא ומחפין קדלא. ברכבין ועירין נחתין בשקולא. באלין אשתבח גבר ותקיף:

א דע, שיש נשמה בעולם, שעל־ידיה נתגלה באורי ופרושי התורה, והיא מסבלת בפורין. פת במלח תאכל ומים כמשורה תשתה, כי כך דרכה של תורה (אמת טו). וכל מפרשי התורה הן מקבלין מואת הנשמה, וואת הנשמה, כל דבריה בנחלי אש, כי אי אפשר לקבל ולשאב מימי התורה, אלא מי שדבריו בנחלי אש, בכחינת (יהלם ט): הלוא כה דברי באש. וכשהנשמה הזאת נופלת מבחינת: הלוא כה דברי באש; ואין דבריה בנחלי אש, ודבריה נצטננו - אזי נסתלקת, ובשנסתלקת, אזי נסתלק באורי התורה הנמשכת על־ידיה, ואזי כל מפרשי התורה אין יכולין להשיג שום באור התורה, ואז נתעורר מריבה על הצדיקים. כי עקר המסתלק נעשה על־ידי הסתלקות באורי התורה, כי הבאור הוא תרוץ על קשיות ומריבות. וזה בחינת (במתי ט): מרפב צין, שהוא בחינת דבור מצנון, ששם מתה מרים, בחינת הנשמה הסובלת מרדיות השעבוד על התורה, ואז נסתלק הבאר, הינו בחינות באורי התורה, ואז: וירב העם עם משה; הינו בחינות המריבה שנתעורר בנ"ל. ואלו מפרשי התורה נקראים בשביל זה מורים, מחמת שמקבלים על־ידי הנשמה הנ"ל, המבנה בשם מרים. גם הם מורים את מוריהם, כפמאר: ומתלמיד יוחר מבלם (תעתי ט); וזה שאמר להם משה: שמעו נא המורים:

ב ומי שרוצה להמשיך באורי התורה, צריך מתחלה להמשיך לעצמו דבורים תמים בנחלי אש בנ"ל, והדבור נמשך

מלב העליון, בחינת (יהלם ט): צור לבבי; וצריך לשפך שיחו בתפלה לפני השם יתברך, ועל־ידי תפלתו נכמרו רחמי השם יתברך עליו, ונפתח לב העליון, כי עקר תרומים הוא בלב, ונשפע מלב העליון דבורים, ועל־ידי הרבוב ממשך באורי התורה גם־כן משם. ולב הנ"ל הוא בחינת סלע, שמשם הרבוב, בכחינת: מלי בסלע (במתי ט); וסלע הוא בחינת צור, בכחינת (יהלם ט): פתח צור ויזוכו מים; והוא בחינת לב, בחינת: צור לבבי; והלב נכמד ברחמים ומשפיע דבורים תמים, בכחינת (שם ט): חס לבי בקרפי, בהגיגי תכער אש, דברתי בלשוני. ובלב הזה בתוכים כל באורי התורה, בכחינת (שם ט): כתבם על לוח לבך; ומי שרוצה לקח איזה באור, צריך לו לקח מהלב הנ"ל, בתפלה בבקשה בנ"ל. ובשביל זה צריך כל אחר ממפרשי התורה, קדם

וצריך להכניע הרע שבקרעים כנ"ל, אבל לפני השם יתברך יעמר כדל וברש, וידבר תחנונים, ולא יתלה בשום זכות. והו' וירם לו: ואחזקו אל ה' בעת ההוא לאמר - שצריך לרפור תחנונים בשעה שרוצה לומר, הינו קרם הרדוש:

וזהו טעות שטעה משה, שהקדוש ברוך הוא אמר למשה: קח את המטה והקהל את העדה ורפרת אל הסלע לעיניהם - שיקח ממשלת עזו, שיש לו ממצות וממעשים טובים שלו; והקהל את העדה - כי בשעת הקהל שיש בהם גם רעים, צריך משה עז כרי להכניע רשעתם כנ"ל, ואחר כך: ורפרת אל הסלע לעיניהם - אין רבור אלא נחת (סנה כג. ומד שהיה סבך לסמו. ו' וזה חזק רע: וברחם אל הסלע וכו' כדבר רמב"ם וכו') - שישפך שיתו ותפלתו בתחנונים כדל וברש. אל הסלע, הינו לב העליון כנ"ל. לעיניהם - ריקא, שהיה הקהל בשעת משה, כרי שיקשר את עצמו עם נשמתם כנ"ל. והוא לא כן עשה, שזכר טובו וצדקתו בשעת תפלתו, שלא השתמש עם המטה בשביל הקהל, אלא השתמש עם המטה בשעת תפלתו. וזה בחינת: וירם משה את ידו. ירו זה תפלתו, כמו שכתוב (שמו"ו): ויהי ידיו אמונה, תרומו: פרישן בצלו - שהרים את תפלתו, ולא קשר את עצמו עם הקהל. ודן את הסלע במשהו פעמים - ככבול, הנה צור וזוכו מים (תהלים ע"ח) - שהכה לב עליון, כמו שלוקחין איהו רבר בכח ובאנס, כי פא בכח מעשיו הטובים. וזהו הפאת הסלע פעמים: הכאה אחת - שלקח באורי התורה בכח ובאנס, ולא בקש מתנת חנם כנ"ל; והכאה אחת - כי מי שרוחק את השעה, שעה רותקתו (ברכות סד. ועיי' ע"ג): ונסתלק קרם זמנו, ועל הסתלקותו - השכינה, שהיא הלב הנ"ל, היא מוללת ובוכת עליו. והו': פעמים - כי מתו משה ואהרן עליירי הכאה, כמו שכתוב: הכה מי מריבה וכו'. ובשביל זה אין לארם לרחק את עצמו על שום רבר, אלא יבקש בתחנונים, אם יתן לו השם יתברך - יתן, ואם לאו - לאו. והו': יען לא האמתם כי, הינו תפלה כנ"ל, שהרים תפלתו מתפלת הקהל, שלא קשר את עצמו עם הקהל, ותפלה היא אמונה, כמו: ויהי ידיו אמונה. להקרישני לעיני בני ישראל - להקרישני ריקא, כי עליירי התפלה של רבים נתקדש השם יתברך כנ"ל. לכן לא תביאו וכו' אל הארץ - רמו על הסתלקותו, כי הקרשה גם כן נחסף למעלה בשעת פטירת הצדיק, כדוע. נמצא, מה שנחסר עליירם ושלם עליירם:

ו ובוכות התורה שממשיכין, וזכין לארץ ישראל, כמו שכתוב (תהלים ע"ג): ויתן להם ארצות גוים וכו'; אבל ארץ ישראל היא אחת משלשה רברים שבאים עליירי יסורין (ברכות ד'), וענף היסורין הם המונעים הרשעים, מוציא רבת הארץ, וצריך להכניע מתחלה אלו הרשעים ולעגש אותם כדברא וקטלא, ועלייריהו יוכלו אחר כך לילך לארץ ישראל. וכת הנה לעגש את הרשעים אי אפשר אלא בשמקבלין את הכח הזה מאדם, כי זה הכח שלו, בכחינת: ועל חרבך תתיה (בראשית טו); והוא יונק מפזל מאדים:

ז ודע, שעליירי כחות הרוחניות, הנבראים מאותיות התורה שחדש, הכחות האלו הן מלאכים ממש, והן מקבלין הכח מאדם כרי לעגש הרשעים כדברא וקטלא, והן נבראים בכחינת (תהלים ע"ג): ארני יתן אמר המבשרות צבא רב; והן מענישין את הרשעים, בכחינת (ע"ג): כי מלאכיו יצוה לך וכו' על שחל ופתח חרבך וכו':

ח ואלו הכחות הרוחניות, הינו המלאכים, הן לפי התרשות התורה, והתחששות התורה - לפי הקרשה שנתוסף למעלה כנ"ל, לפי רכות הקרשה, בן נמשך רבוי התורה; ולפי רב התורה, בן רבוי המלאכים הנ"ל. וכן להפך, הינו שלפעמים הקרשה כליך מועטת, ער שהמלאכים הנבראים מחדושי התורה, הם מעוטי כח, שאין כח בירם לקבל כח לעגש את הרשעים כדברא וקטלא, ואין להם כח אלא להכניע את הרשעים כלבר ולהביא מרד בלבבם, אבל לא לעגש אותם כדברא להעביר אותם:

ט ולפעמים גם להכניע אותם כלבר אין כח למלאכים האלו, שכליך הם מעוטי כח מתמת מעוט הקרשה הנ"ל, ואין להם אלא הכח הזה, לעורר כח האמות על הרשעים המוציא רבת הארץ, כמו עקשו בגלות, שאין לנו כח לעגש בעצמנו את הרשעים, אלא בריניהם, בכחינת (תהלים א): רשע מבחיר את הצדיק עליבן יצא משפט מעקל. כי הרשע מסבב את הצדיק, ואין לנו כח בעצמנו לרחות אותו, אלא במשפטיהם, לרזן אותו בריניהם, ולקבל מהם כח לרדף את הרשע. ודע, שלפעמים הוא סבה מאת השם יתברך, שרשע יבחיר את הצדיק, והצדיק אין לאל ירו לרחות את הרשע אלא עליירי משפטיהם. ועליירי כח המשפט יוצא משפט וקרשה, שגפל בין הקלפות, הצדיק הוא מוציא אותו מבין הקלפות, ויוצא המשפט מעקולו, כי נתעקל בין הקלפות בכחינת (תהלים ע"ג): ומשפטים כל ירעם; ועקשו הוא יוצא מעקולו ונתירש מעקולו, והו': על בן יצא משפט מעקל:

י ולפעמים גם זה הכח אין להם, ואין להם כח לא לעגש כנ"ל, ולא לעגש בריניהם כנ"ל, ולא להביא מרד בלבבם, ואין להם כח אלא להשתיק אותם כלבר, שלא לרבר סרה בפנינו, כרי שלא יבנסו דבריהם באוני המונעים; ולפעמים גם זה הכח אין להם - הכל לפי מעוט הקרשה:

וזהו: וישלח משה מלאכים אל מלך אדום (ע"ג כ"ד). מלאכים - הנ"ל; מלך אדום - כנ"ל. כה אמר אחיהו ישראל - הינו המלאכים האלו נתהוו ממאמרות מהורות של ישראל כנ"ל, בכחינת: יתן אמר המבשרות צבא רב. אמה ידעת את התלאה אשר מצאתנו, וירדו אבותינו מצרים. אמה ידעת - ריקא, כי כל העגשים עליירו, וכפרט גלות מצרים, שהיה על פנים הכרית, כדוע, ועל פנים הכרית חרב כא, בכחינת (ויס"א טו): חרב נוקמת וכו', והוא ממנה על חרב

כ"ל. וירעו לנו המצרים, ונצטק אל ה' אלקינו, וישלח מלאך - פרשו חכמינו וכוונם לברכה: זה משה. ויצאנו - כי פגם הכרית הוא פגם הרעת, בבחינת (ביאשת ה): וירע אדם; והקול הוא מעורר הרעה, בבחינת הקול מעורר הכוונה ובשכיל זה; ונצטק וכו', וישמע את קולנו - והקול מעורר הרעה. וישלח מלאך - זה משה, בחינת רעת, ועל-ידי ההגלות הרעה חקונו, אז: ויצאנו. ובשכיל זה אומרים את ההגדה קול רם, כי הגאולה היתה על-ידי קול, בבחינת: וישמע את קולנו, ובשכיל זה נקראת בשם "הגדה", להורות על תקון הכרית, בבחינת (יחיים ה): ויגד לכם את כריתו. ועקר המצוה כיון, להורות על תקון הרעת, בבחינת: בהמרא וריחי פחין (סנהדרין ט), ובכחינת: תידוש - ובה געשה ראש (סו), הינו רעת. אעברה נא בארצה - שרצו לילך לארץ-ישראל בדרך כחות של אדם כ"ל, לקבל ממנו כח לעגש את הרשעים בהרבא וקטלא, כדי שייכלו לילך בדרך המלך, מלכו של עולם, ולא בשכיל מענוגי העולם הזה. וזה: לא נלך בשדה וברם ולא נשתה מי כאר - זה בחינת מענוגי העולם הזה. כל זה אין רצוננו, אלא רצוננו: דרך המלך נלך - כדי שלא ימענו אותנו הרשעים מליך בדרך מלכו של עולם. ויאמר אליו אדום, לא תעבר בי, פן בהרב אצא לקראתך - כל זאת מחמת מעוט כח הקרשה כ"ל. וזהו: ואנחנו בקדש, עיד קצה גבולך - הינו מחמת שהקרשה בליך במדרגה פחותה, שהיא פגובל המאמה נוגעת, ובשכיל זה: ויאמר לא תעבר בי וכו'; כי מי שהוא במדרגה תחתונה, אין להתנרות ברשעים, כי צדיק ממנו בולע (כ"ב דף ע"א). ויאמרו אליו במסלה געלה - בחינת מסלות בלבכם (תהלים טו), להביא מך בלבכם. ואם מיסוד נשתה - מיסוד זה בחינת משפט, בבחינת (שם ה): ויגל פנים משפט; הינו כי לעמים צדיק לכף את הרשעים במשפטיהם. ונתתי מכרם - תרגומו: את דמיון, הינו השחר שמקבלין, וצדיק לתן להם ממון כדי להוציא משפט מן העקול כרצונם. רק אין דבר, כרגלי אעברה - אני רוצה לילך ולעבר בכתך כדי להשתיק את הרשעים, כדי שלא יכנסו הכריהם כרגלי, הינו המוידעם, המכנים בשם רגלין, כמו (שם א): וכל העם אשר כרגליך. ויאמר לא תעבר - וכל זה הוא מחמת מעוט הקרשה כ"ל. כי צדיק לשפך תפלתו קדם התורה ולקשר את עצמו עם הגפשות השומעים, ועל-ידיה נתוסף קרשה ותרם למעלה, בבחינת (משל יד): כרכעם הדרת מלך; ולפי רבות הקרשה, כן רכזו הארת התורה, ולפי רב הארת התורה, פן נתרכו כחות המלאכים, ולפי כחות המלאכים, פן יכול לעגש את הרשעים מוציא רבה:

לזקן היושב בשיבה לדרש, ומסר לו תשעה בחינות הנ"ל: א. קח את המטה כ"ל; ב. והקהל את העדה כ"ל - להכניע רעתם כ"ל; ג. וברכתם אל הסלע - בתחוננים כ"ל; ד. לעיניהם - שיקשר עמהם כ"ל; ה. להמשיך דבורי אש כ"ל; ו. להמשיך תורה כ"ל; ז. בריאת המלאכים כ"ל; ח. לקבל כח מארום להכניע את השונאים כ"ל; ט. לבוא לארץ-ישראל כ"ל. ואלו תקונין דאתמסר לזקן הירוש: כל מה דאתמסר ולא אתגליא - רמז על גשמת בחינת מרים שנסתלק כ"ל. אשתבח - פרוש, אשתבח עקשו על-ידי זקן היה כל מה שהיה משתבח על-ידי נשמה שנסתלק, ועקשו מסר והולך תשעה תקונין: תקונא קרמאה: נימין על נימין מקמי פתחי דארזין עד רישא דפומא. נימין - בחינת שערות, בחינת שערי ציון (תהלים טו), בחינת מטה עזך ישלח מציון כ"ל. מקמי פתחי דארזין - הינו קדם ששמעו אם יכולין לקבל, עד רישא דפומא, פתחו פיהם ואמרו: געשה. וזהו (תוכח ק"ב): דקרמי פמיכו לארזיכו. תקונא תנינא: מרשא האי לרישא אחרא - הינו להכניע רעתם כ"ל, ובה מוציא אותם מתחת רשות הספרא-אחרא, ומכנים אותם תחת רשות הקרשה, וזהו: מרשא האי לרישא אחרא. תקונא תליתאה: אשתבח מתחות תרין נקבין ארמא מליא דלא אתחתיא - הינו בחינת חטם, בחינת: וברכתם אל הסלע כ"ל, בחינת (ישעי' מח): ותהלתי אחטם-לך. ארמא מליא - כי אין מחסור ליראו (תהלים ד), וזה מליא. ורואה היא בחינת תפלה, בחינת (משל א): וראת ה' היא תתהלל; בחינת חטם, בחינת (ישעי' מ): והרחו בריאת ה' דלא אתחתיא - כי צדיק להקטין את עצמו, ולא יתלה בוכוחו כ"ל, בבחינת (משל כה): אל תתהדר לפני מלך. תקונא רביעאה: עלעין אתחפזן מהאי גיסא ומהאי גיסא - הינו בחינת התקשרות עם גשמותיהם, והם מחפזין אותו מכל צד. תקונא חמישאה: אתחזון תרין תפוחין במקוין כורדא. תפוחין - זה בחינת מפתחי הלב שגפתיים, שנקבר דחיי לב העליון (ושפע רבירים תמים, דבורי אש, בחינת סמקא כורדא כ"ל. תקונא שתייתאה: בתד חוטא תלין, אכמין תקיפין עד חרווי - זה בחינת המשכת התורה כ"ל, שהם בחינת (ש"ה ה): תלמלים שחרות קעורב, שהם תלי תלים של הלכות (עדיכוו כא), הנמשכים עד חרווי, עד מעוי, בבחינת (תהלים טו): ותורתך בתוך מעי. ותלין בתד חוטא - בבחינת (ש"ה ו): וסביבו גשערה מאד, שהקלוש-פרוד-הוא מדרק עם הצדיקים כחוט (יבמות קכ"א), וכשפומים כחוט השערה, אזי אין כח בירם להמשיך אלו הלכות הנ"ל. תקונא שביעאה: שפזן סמקא כורדא אתפזנו - הינו בריאת המלאכים כ"ל, בבחינת (ש"ה ז): וברוח פיו כל צבאם. סמקא כורדא, בבחינת (ש"ה ח): משרתי אש לוחם. תקונא תמינאי: וצירין נחתין כגונא ומחפזן קדלא - הינו לקבל כח מארום להכניע אויבים הפונים ערף. וצירין - זה בחינת כח ארום, בחינת (עובדי א):

זה פרוש פרקא תליתאה: תשעה תקונין גידרין אתמסרו לרקנא, הינו

(בראשית ט): ותפקחנה עיני שניהם - זה בחינת מוח, הנאמר אצל עיניו, והן הן שבקעת הברות, כי פה ותרין נוקבא חכמא ותרין עיניו ותרין ארניו הם בחינת שבקעת הברות, ומגרתא רא רישא, הינו המוח, ופני המגורה הינו שפע אלקי הנ"ל:

ג וּשְׁפַע אֱלֹקֵי הַזֹּאת הוּא בְּחִינַת סִכָּה, כִּי סִכָּה הוּא בְּחִינַת שְׁסֻכָּה בְּרוּחֵי הַקֹּדֶשׁ, כִּי רוּחֵי הַקֹּדֶשׁ הוּא שְׁפַע אֱלֹקֵי, וְסִכָּה הַזֹּאת הוּא כֹּא עַל־יְדֵי שְׁכָעָה עֲנָנִים, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׁבַעַת הַבְּרוֹת בְּנִ"ל, שְׁעָלִיכֶם הָאָרֶם מִשִּׁיג פְּנֵי הַמְּגוּרָה, הֵינּוּ סִכָּה, הֵינּוּ שְׁפַע אֱלֹקֵי. וְרוּחֵי הַקֹּדֶשׁ נִקְרָא עַל־שֵׁם הַחֲכָמָה, שֶׁהִיא רוּחַ חֲכָמָה הַכֹּא מִקְדָּשׁ, כִּירוּעַ, וְזוֹה שְׁאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבָרָכָה: מִזֵּן שְׂאִין מִסְכִּינֵין אֵלָא בְּדָבָר שְׂאִין מְקַבֵּל טַמָּאָה, וּבְדָבָר שְׁגֵרִילוֹ מִן הָאָרֶץ שְׂאֵמְרָה: וְאֵר יַעֲלֶה מִן הָאָרֶץ; מַה אֵר הוּא דָבָר שְׂאִין מְקַבֵּל טַמָּאָה, וְאֵין גִּדּוּלוֹ אֵלָא מִן הָאָרֶץ וְכוּ'. וְאֵר הוּן הֵן אֵלוֹ הַעֲנָנִים הַנִּ"ל, וְהוּן בְּחִינַת קָדֶשׁ, וְגִרְלֵין מִן הָאָרֶץ, כִּי צְרִיךְ הַמְקַבֵּל הַזֶּה לְהִיּוֹת חָכֵם, כִּי הַקְדוּשׁ סְדוּדֵיהוּא יִהְיֶה חֲכָמָא לְחַכְמֵינוּ, בְּבְחִינַת (שְׁמֹת טז): וְכָל כֹּל חָכֵם לֹב נַחְמֵי חֲכָמָה:

ר וּסִכָּה הַנִּ"ל, הֵינּוּ רוּחֵי הַקֹּדֶשׁ הַנִּ"ל, שְׁפַע אֱלֹקֵי הַנִּ"ל, הוּא בְּחִינַת מְקִיפִין, שֶׁהַשְּׂכֵל הַזֶּה הוּא גְרוּל עַד לְמֵאֵר, עַד שְׂאִין הַמוֹחַ יְכוּל לְסַכְּלוֹ, וְאֵין נִכְנָס בְּמֹחַ, אֵלָא הוּא מְקִיף אֶת הָרֵאשׁ, כְּמוֹ שְׂאֵנוּ רוּאִים כְּמֹה חֲכָמוֹת עֲמֻקּוֹת, שְׂאִין יִכְלַת בְּמֹחַ הָאֲנוּשִׁי לְהִכִּין עַל בְּרִיו, כְּמוֹ כְּמֹה וְכְמֹה מְכוּכּוֹחַ שְׂאֵנוּ נְבוּכִים בָּהֶם, כְּמוֹ הִירֵיעָה וְהִבְחִירָה, שְׂאִין מֹחַ שֶׁל אָנוּשִׁי יְכוּל לְהִכִּין אֶת הִירֵיעָה הַזֹּאת, וְהַשְּׂכֵל הַזֶּה הוּא בְּחִינַת מְקִיף, שְׂאִין נִכְנָס בְּפְנִימֵי הַמוֹחַ, כִּי אִם מְקִיף אוֹתוֹ מִבְּחוּץ, וְהַשְּׂכֵל הַפְּנִימִי מְקַבֵּל חִיּוּתוֹ מִמְּקִיף הַזֶּה:

וְדַע, שֶׁזֶה עֵקֶר כַּח הַבְּחִירָה: כֹּל זֶמֶן שֶׁהַשְּׂכֵל אֵין בְּלִיכְד גְרוּל לְהִכִּין הִירֵיעָה וְהַבְּחִירָה, אֵין כַּח הַבְּחִירָה עַל מְקוּמוֹ, כִּי יֵשׁ כִּירוֹ כַּח לְבַחַר הַחַיִּים אוֹ הַפּוּכּוֹ, אֲבָל כִּשְׂכִינֵם הַמְקִיף הַזֶּה לְפָנִים, וְאֵין יִתְגַּדֵּל הַשְּׂכֵל הָאֲנוּשִׁי, וְיִתְגַּדֵּל לְאָנוּשִׁי הִירֵיעָה וְהַבְּחִירָה - אֵין יִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה, כִּי אֵין, עַל־יְדֵי גִדּוּלוֹ שֶׁל הַשְּׂכֵל, יֵצֵא מִגֵּרָד הָאֲנוּשִׁי וְיַעֲלֶה לְגֵרָד מְלֵאךְ, וְאֵין יִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה, וְזוֹה עֵקֶר כַּח הַבְּחִירָה, זֶה שְׂאִין יוֹרֵעַ הַשְּׂכֵל שֶׁל הִירֵיעָה וְהַבְּחִירָה. וְזוֹה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנוּם לְבָרָכָה (בראשית ט), שְׁלַעֲתִיד צִדִּיקִים יוֹשְׁבִים וְעִטְרוֹתֵיהֶם כְּרֵאשִׁיָּהֶם - עַל רֵאשִׁיָּהֶם הַצֶּרֶד לֹמֵר. כִּי לְעֵתִיר יִתְבַּטֵּל הַבְּחִירָה, וְזוֹה: צִדִּיקִים יוֹשְׁבִים - שְׁהִישִׁיבָה הוּא מוֹרָה עַל הָעֵרֶר הַבְּחִירָה, כְּמוֹ יוֹשֵׁב בְּשָׂמַיִם (תהלים ט), שֶׁהוּא מוֹרָה עַל הָעֵרֶר הַהִשְׁתַּנּוּת, כִּי הַתְּנוּעָה מוֹרָה עַל הַשְׁתַּנּוּת מִרְצוֹן אֵל רְצוֹן, וְהִישִׁיבָה מוֹרָה עַל הָעֵרֶר הַשְׁתַּנּוּת, הֵינּוּ כְּפֹל הַבְּחִירָה, וְזוֹ מַחְמַת וְעִטְרוֹתֵיהֶם - הֵינּוּ הַמְקִיפִים, כְּמוֹ (שְׁמֹת א טז): שְׂאוּל וְאֲנָשָׁיו עוֹטְרִים אֵל דָּוִד. כְּרֵאשִׁיָּהֶם - וְלֹא עַל רֵאשִׁיָּהֶם, הֵינּוּ הַמְקִיפִים יִכְנסוּ בְּחוּץ הַמּוֹחִין לְפָנִים, וְאֵין יִכְנסוּ כֹל הַשְּׂכֵלִיּוֹת, שְׂלֵא הֵיךְ יְכוּל לְהִכִּין אוֹתָם, יִכְנסוּ לְפָנִים, בְּחוּץ הַמּוֹחִין, וְדַע וְיִשִּׁיג אוֹתָם, וְאֵין יֵצֵא מִגֵּרָד אָנוּשִׁי

קָמוּן נִחְתִּיד בְּגוּיִם. נִחְתִּינ בְּגוּיִנָא - בְּחִינַת חֲרִב הַנִּ"ל, בְּחִינַת (תהלים טז): רוממות אל בגרום וחרב פיפיות. תקונא תשיעא: ברכיני וועירין נחתין בשקולא - הינו בחינת ארץ־ישראל, שנחלקה לשכמים, שהם בחינת: חיות קמנות עם גרולות (שס ק). באלין אשתכח גבר תקיף - הינו כשא לבחינת ארץ־ישראל, אזי נקרא גבר תקיף, כי קדם שבא לבחינת ארץ־ישראל, אזי: אל יתהלל חוגר במפתח (שס"א ט); אכל אחריכך, בשנוצת, או נקרא איש מלחמה:

התורה הזאת נאמרה כראשי־השנה על פסוק (תהלים טז): אשרי העם ירעי תרועה, אך לא זכינו לקבל מכתיבת ידו הקדושה באור זה הפסוק על־פי התורה הנ"ל. גם קדם שאמר התורה הזאת, ספר איה זמן מקדם מעשה גוראה, שראה במקום שראה, בהקמן או בחלום, ואמר שהתורה ט' תקונין הנ"ל היא פרוש על המראה הנוראה הזאת שספר. ואם ירצה השם, עוד חזון למועד לכאר דברים אלו במקום אחר בעזרת השם ויחבר:

כא לשון רבנו זכרנו לברכה

פְּרָקָא רְכִיעָאָה דְּסִפְרָא דְּצִנִּיעוּתָא עֲתִיקָא טְמִיר וְסִתִּים וְכוּ':

בְּהַעֲלֵתְךָ אֶת הַבְּרוּחַ וְכוּ', פִּרְשׁ רִשִׁי: שְׁחָה שְׁלֵחַת עוֹלָה מֵאֲלִיה:

א בְּתִיב: אַחֲרֵי וְקָדֶם צִרְתֵּי (תהלים טז). כִּי יֵשׁ שְׂכֵל, שְׂאֵרֵם מִשִּׁיג אוֹתוֹ עַל־יְדֵי הַקְדָּמוֹת רְבוּת, וְהַשְּׂכֵל הַזֶּה מְכַנֵּה בְּשֵׁם אַחֲרֵי; וְיֵשׁ שְׂכֵל, שְׂבֵא לְאָרֶם בְּלֹא שׁוֹם הַקְדָּמָה, אֵלָא עַל־יְדֵי שְׁפַע אֱלֹקֵי, וְזוֹה מְכַנֵּה בְּשֵׁם קָדֶם, בְּשֵׁם פָּנִים. וְהַתְּלַבּוֹת הַלֵּב נוֹלֵד מַחְמַת תְּנוּעַת הַשְּׂכֵל, כִּי טֹבַע הַתְּנוּעוֹת - שְׂמוּלֵר חֵם, וְלִפִּי מְהִירַת תְּנוּעוֹת הַשְּׂכֵל, כֵּן מוֹלֵד חֵם בְּלֵב. וּמִצָּא, עַל־יְדֵי שְׁפַע אֱלֹקֵי, שֶׁהַשְּׂכֵל נִשְׁפַּע לְאָרֶם בְּמַהִירוֹת, שְׂאִין צְרִיךְ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשׁוֹם הַקְדָּמָה, עַל־יְדֵי זֶה הַמַּהִירוֹת, שְׁלֵחַת הַלֵּב עוֹלָה חֲמִיר מֵאֲלִיה:

כ אֲבָל לְהִגִּיעַ לְבְחִינַת שְׁפַע אֱלֹקֵי הַנִּ"ל אֵין אִפְשָׁר לְבוֹא לְזוֹה, אֵלָא שְׂקִירָשׁ אֵת פִּיו וְחֲטָמוֹ וְעִינָיו וְאָזְנוֹ, וְהוּן הוּן מֵאִרְיִין לוֹ שְׁפַע אֱלֹקֵי הַנִּ"ל, הֵינּוּ שִׁישְׂמֵר אֵת עֲצָמוֹ מִלְּהוֹצִיא שְׂקֵר מִפִּיו, וְיִהְיֶה לוֹ יְרֵאֵת־שָׂמַיִם, שֶׁהוּא בְּחִינַת חָטָם, בְּבְחִינַת (שְׁמֵת יא): וְהִרְחוֹ בִּירְאֵת ה'; וְיִהְיֶה לוֹ אֲמוּנַת־חֲכָמִים, הַתְּלוּי בְּאֲרִינֵין, בְּבְחִינַת (שְׁמֵת טז): שְׁמַע דְּבָרֵי חֲכָמִים; וְנַעֲצִים עֵינָיו מִדְּרֹאֹת בְּרַע - כִּי הוּן הוּן הַמְעוֹדְרִין אֵת שְׁפַע אֱלֹקֵי הַנִּ"ל לְבוֹא, כִּי הִפֵּה וְהִחָטֵם וְהַעֲנִים וְהַאֲנִים תְּלוּיִם בְּמֹחַ, וְהוּן מְעוֹדְרִין אֵת הַמוֹחַ, שִׁירְיָה בְּבְחִינַת קָדֶם, בְּבְחִינַת פָּנִים, וְזוֹ בְּחִינַת (תהלים טז): רֵאשׁ דְּבָרְךָ אָמַת - זֶה בְּחִינַת מוֹחַ, הַנְּאָמֵר אֲצֵל פִּה. וְזוֹ (שס קא): רֵאשִׁית חֲכָמָה יְרֵאֵת ה' - זֶה בְּחִינַת מוֹחַ, הַנְּאָמֵר אֲצֵל חָטָם, וְזוֹ בְּחִינַת (שְׁמֵת טז): הוֹכַח לְחָכֵם וְאַהֲבֵךְ - זֶה בְּחִינַת מוֹחַ, הַנְּאָמֵר אֲצֵל אֲרִינֵין, בְּבְחִינַת: שְׁמַע דְּבָרֵי חֲכָמִים. וְזוֹ בְּחִינַת

אנושי ויעלה לגר מלאך, ויתפטר הכחידה:

ה וזה בחינת קרושין, בחינת חפה. כי שפע אלקי הנ"ל הוא בחינת קרש, בחינת חפה, מקיפין, וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ב ע"ג): כל צדיק וצדיק נבזה מחפתו של חברו; כי מקיף של זה גרול ממקיף של זה, והשכל שהוא מקיף לזה הוא פנימי לזה. וזה בחינת שבועת ימי המושטה שאחר החפה, הינו בחינת שבועת הדרות הנ"ל, שעל-ידים יבגם המקיף לפניו. וזה בחינת שבועת ימי אבלות, רחמנא לצלן, שמתאבלין עליו על שנתחלק נשמתו, כרי שיעלה נשמתו לאור הפנים הנ"ל על-ידי שבועה ימים אלו:

ו וזה בעם רק של החליצה, שנאמר (דברים ס"ג): וירקה פניו - בפניו ריקא, כי זה הולך בלא ידע, ולא היני ברבה אחריו, שימשיכו שכל הפנים בעולם על-ידי מעשיהם הטובים, ואחיו אינו רוצה להקים שם אחיו המת, ואינו רוצה ליבם אותה, בשביל זה: וירקה פניו, כי אין רוצה להמשיך נשמת המת בעולם, שיוכל לתקן אור הפנים. ובזה הרק נראה לפעמים פני המת - פני המת ריקא, ובזה הרק הוא נבלם, ועקר הבושה הוא בפנים, וזה על שלא רצה להקים [שם] אחיו המת:

וזה בחינת: ואביה ירק ירק בפניה, הלא תכלם שבועת ימים (בבב"ר י"ג) - שבועת ימים ריקא, הינו בחינת שבועה עניים הנ"ל, שעל-ידים מאיר פני המנוחה. והוא לא רצה להקים שם אחיו המת, על-ידי: וירקה פניו, והינו בשת-פנים. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבב"ר י"ג): היבמה נקנית במאמר - זהו הפך הבשת, בחינת (תהלים ס"ג): בלו אומר בכור, הפך של: תכלם שבועת ימים. ומרים, שפגמה בכבוד משה, שהוא בחינת שפע אלקי, בחינת (שמו"ו י"ז): כי קרן עוד פניו; ופגמה בבחינת שבועת הדרות, כי הוא היה ענו, ששל וסבלו, ולא תרה אפו על כוונתו, וזה בחינת תטם בשלמות. ובתיב פה (בבב"ר י"ג): פה אל פה ארכר בו - זה בחינת פה. ובתיב פה (שם): ותמונת ה' יביט - זה בחינת עינים. ובתיב פה (שם): ככל ביתי נאמן הוא - זה בחינת ארניו, בחינת (ש"ס י"א): נאמן רוח מבסה רכר, כמובא בזה (א"ר ק"ח). בשביל זה נצטרעה, ומצדע ר"א סגירו הנהורא עלאה (וזה תרע ע"ג), הינו אור הפנים הנ"ל, ובתיב פה: תסגר מחין למחנה שבועת ימים. וזה שבקש אהרן: אל נא תהי כמות אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי כשרו; כי על-ידי סגירו הנהורא עלאה היא בבחינת מת, כי מצדע חסוב כמות (דברים ס"ד): אשר בצאתו מרחם אמו - זה בחינת יבום, שעל-ידי היבום אתתה אמה, שאשתו געשית לו אם. ויאכל חצי כשרו - הינו שאין לו בתיאוג, כי הפעל ואשתו הם תרי פלגא גופא, ועכשו, שאשתו היא אמו, נמצא שנאכל חצי כשרו, ואין לו בתיאוג. [פרוש, כי מי שמת בלא בנים, אי אשתו צריכה להתיבם, ועל-ידי היבום נתגלגל המת בהרן הנולד מאשתו, שנתחבמה לאחיו, כמבאר בסבא (שופטים ט'): אתתה אמה,

הינו שהוא צער וענש גדול להמת, שאשתו געשית לו אם, כי עכשו מכרח להיות נולד מאשתו, ואשתו געשית לו אם. ומחמת זה, כן היבמה הנה, שנולד מהיבום, אי אפשר לו למצא זוגו כי אם ברחמים גדולים (כמובא (והר"ד ד"א), שעליו נאמר: פן יקדמונו אחר ברחמים, עין ש"ס), כי זה כן היבמה, שבאמת הוא בעלה של היבמה, ואשתו געשית לו אם - אין לו בתיאוג, מאחר שבת-יוגו געשית לו אם. והוא שפרש רבנו ז"ל, שבקש אהרן על מרים, שפגמה בשכל הפנים, שזהו הפגם של המת בלא בנים כנ"ל, שלא תהיה געשית, חס ושלום, בענש היבום. וזהו: אל נא תהי כמות אשר בצאתו מרחם אמו - שלא תהיה כמות בלא בנים, אשר מכרח לצאת שנית בגלגול מרחם אמו, הינו שאשתו געשית לו אם, אשר מחמת זה: ויאכל חצי כשרו; הינו חצי גופו נאכל, הינו שאין לו בתיאוג כנ"ל, שהיא חצי כשרו, בלא גופו כנ"ל:

ו ולפעמים יש שהמחין והשפע אלקי הוא בהעלם, בבחינת עבור, ואז יפה צעקה לארם - בין בתפלה בין בתורה - בשנתעלם המחין. כי העלם, הינו עבור, זה בבחינת: (דברים ס"ב) צור ילךד תשי; כמו (ישעיה י"ז): ובח אין ללדה; כמו אשה שחשה בחה מלידה, ובשעה שהיא בורעת לילד ראמת שבקעין קליו, כמנין תבות שבמזמור "יעקב", ואז מולדת (וזה פתח רמ"ב). והשבקעין קליו הן בחינת שבועה קולות שאמר דוד על הפנים, שכל אחר כלול מעשר. והצעקה, שארם צועק בתפלה ובתורתו, בשנתחלקין המחין בבחינת עבור, אלו הצעקות הן בחינת צעקת היולדת, והקדוש-ברוך-הוא, שהוא יורע תעלומות של המחין איד נתעלמו, הוא מאיין צעקתנו. והצעקה הוא במקום צעקת השכינה, באלו השכינה צועקת, ואז מולדת המחין. וזה בחינת הקול מעורר הפונה, הינו המחין. וזה בחינת: תכלם שבועת ימים. שבועת ימים זה בחינת שבועה קולות של דוד כנ"ל, שהם שבקעין קליו הנ"ל, שצריך לצעק כרי להוציא אור הפנים הנ"ל מהעלם אל הגלוי, והגלוי זה בחינת לרה, ואז, אחר הלרה, דם נעקר ונעשה חלב (בבב"ר י"ג). וזה בחינת תכלם, כי הנכלמה - אזל ספקא ואהי חורא (כ"ט נ"ח), הינו דם נעקר ונעשה חלב. וזה: צור ילךד תשי - ראשי-תבות של צעקתנו יורע תעלומות כנ"ל וזה תשי - ראשי-תבות של תכלם שבועת ימים:

ח ובשארם לומר תורה ואין מבין פה שום חרוש, זה מחמת שהמחין והשכל של התורה והלמוד הזה הן בבחינת עבור, וזה נקרא בשם יעקב, כי יעקב זה בחינת עבור, בחינת (דברים י"ג): כפטן עקב את אחיו, ואז צריך לצעק הקליו הנ"ל. וזה בחינת (בראשית כ"ג): הקול קול יעקב - כשהוא בבחינת יעקב, צריך לו הקליו, כרי להוציא המחין בבחינת לרה. ומרי שתורתו בלא הבנה פה שום חרוש, אין לרדש אותה לרבים, כי התורה הזאת, שהיא בבחינת יעקב, בבחינת עבור, אף-על-פי שהקדוש-ברוך-הוא מתענג [בה], בבחינת: ורגלו על

יא נחמו נחמו עמי וכו' (ישעיה טו). כל הצרות והיסורים והגלות אינו אלא לפי ערך הסרון הרעת; וכשנשלם הרעת, אזי נשלם כל התסרוטות, בבחינת (נדיים טא): אם רעת קנית - מה חסרת. וכתוב (ישעיה ה): לכן גלה עמי מבלי רעת. ועקר החיים הנצחיים יהיה לעתיד מתמת הרעת, שירבה הרעת, שירעו הכל את ה', ועל-ידי הרעת יכללו באחריותו, ואז יהיו חיים נצחיים במוהו. כי על-ידי היריעה נכללים בו, כמאמר החכם: אלו ידעתי - הייתי. ועקר היריעה יהיה לעתיד, כמו שכתוב (סע ט): ומלאה הארץ רעה; ומתמת הרעת לא יחסר כל טוב, ויהיה כלו טוב, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (סכחים ט): אמו האידנא לאו אחר הוא וחרצו: לעתיד כלו הטוב והמטיב:

ואפלו העכו"ם ידעו בחרון הרעת, אבל לא כמנו; וידעו, שהגדלה שהיה להם והשפלות שהיה לנו כמנו הגלות, כל זאת הגדלה היה לנו, אף-על-פי שעבשו אי אפשר להבין כל זה, כי אין להכתיש החוש, אף-על-פי-כן ירבה הרעת, ויבינו הכל שגדלתם של העכו"ם היה לנו גדלה, ולהם השפלות. ולכאורה היא יריעה גדולה, אף-על-פי-כן היריעה הזאת יהיה לנו ללעג ולשחוק לפי ערך יריעתנו. וזהו (חילים טז): או יפלא שחוק פינו, או יאמרו כגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה, הגדיל ה' לעשות עפנו - שירעו ויאמרו: הגדלה שעשה עפנו, הינו עם העכו"ם, הגדיל ה' לעשות עם אלה - הגדלה הזאת היה לישראל. אף-על-פי-כן: או יפלא שחוק פינו - הינו שנשחק ונלעג מיריעתם והשגתם, כי השגתנו יהיה לאין סוף ונצח; והיריעה יש בה מקיף ומקיף למקיף, כמובא לעיל על פסוק: בהעלתך את הגרות. וזהו: נחמו נחמו - הינו מקיף ומקיף למקיף, שהיריעה היא עקר התחמה של כל הצרות. ואידך אפשר לבוא להיריעות יאמר אלכריכום - אמירה כחשאי (נוד ורא כח: בארז קלב), בחינות שכן, בחינות שכעת הגרות, אלכריכום לארמא קלא, בחינת: אלכריכום אל דמי לך (חילים טז). בחינת צעקת היולדת כנ"ל: (ססימן כ' עד כאן - לשון רבנו ז"ל) [פרוש, כי מבאר לעיל, שעל-ידי הצעקה זוכין להוליד המחין מתעלומתו, ועל-ידי שנקדשין שכעת הגרות, זוכין להכניס המקיפין לפנים, כי צריכין שני דברים להשגת הרעת הקרוש: פתחלה צריכין להוליד המחין, כי לפעמים המחין והשפע אלקי בהעלם וכו' כנ"ל, ולזה צריכין צעקה כדי להולידם; ואחר-כך, כשנולדים המחין, צריכין שני דברים למקיף, ולזה צריכין לקדש שכעת הגרות, כדי להכניס המקיפין והשפע אלקי לפנים, ולעשות מהמקיף פנימי - ענין שם היטב וחסין. וזה שפרש הפסוק: נחמו נחמו - הינו לכות להשגת המקיפין, הינו השגת הרעת, שהיו עקר התחמה כנ"ל, זה זוכין על-ידי שני בחינות הנ"ל, שהם צעקה, שעל-ידיה מולידין המקיפין, וקדשת שכעת הגרות, שעל-ידיה מכניסין המקיפין לפנים כנ"ל. וזהו:

עלי אהבה - אל תקרי: ודגלו, אלא: ודגלנו (פרוש שה"ש), אבל אין לדרש אותה כמו שהיא לרבים, כי אין לדרש אלא דברים המכריזים, כמאמר (שבת קמ"ג): אמר להקמה אתותי את - אם ברור לך הדבר באחרת שהיא אסורה לך - אמר, ואם לאו - אל תאמרה. וזהו (חילים ק"ה): כי יעקב פחד לו יה - כשהיא בבחינת יעקב, בבחינת עבור, בלא מחין - זאת הלמוד פחד לו הקרוש-ברודי-הוא, בבחינת: ודגלו עלי אהבה; ואין לדרש אותה לרבים. אבל: ישראל לסגלתו - ישראל אותיות לי ראש, הינו התגלות המחין, המשכת אור הפנים הנ"ל, שפע אלקי הנ"ל, בתוך הפנימי כנ"ל. וזה בחינת ישראל, בבחינת (ישעיה טז): ישראל אשר בך אתפאר. כך דיקא - שיתמשך עקרת תפארת, הינו המקיפין הנ"ל, כך - בתוך הפנימיות. לסגלתו - זאת התורה יכול לדרש אותה לרבים:

ט כי אנתנו נקראים עם סגלה (דברים ו) - כמו סגלה שעושים לרפואה, אף-על-פי שאין הטבע מחיב שיהיה זה לרפואה, אף-על-פי-כן הרבה הזה מסגל לרפואה; וזה למעלה מהטבע, שאין השכל האנושי מבין זה. כמובן אנתנו, לקח אותנו השם וחרבד לעם סגלתו, אף-על-פי שאין השכל האנושי מבין את כל זה, אידך לקח עם מתוך עמים. כמו בשעת קריעת ים-סוף, שקטרג מרת-הרין: הללו עוברי עבודת-יורה וכו' (בר פ' טו ובשבת דכ"ג ט' ט); אף-על-פי-כן הקרוש-ברודי-הוא לקח אותנו לעם קרוש. נמצא, שזה הרבה כמו סגלה, שהוא למעלה מהטבע, למעלה משכל האנושי, וזה בחינת מקיפין כנ"ל. ובי שזכה לאלו המקיפין, להוליד אותם ולהכניס אותם בפנים כנ"ל, נמצא שזכה להבין את הסגלה, בראי הישר לגלות הסגלה לעם סגלה:

ככן, כל אחר ואחר לפי בחינתו יש לו פנימי ומקיף, וכל אחד לפי בחינתו, מה שחננו השם, שכינים המקיף לפנים ולהבין ולחרש אידו דבר, הישר מחיב, שגלה ויכניס זאת ההכנה של הסגלה, שהיה אצלו סגלה, שגלה לעם סגלה, ולהיטיב כמובא לאחרים:

וזה פרוש פרקא רביעאה דספרא רצניעותא: עתיקא טמיר וסתים, ועירא דאנפין אתגליא ולא אתגליא. עתיקא זה בחינת המקיפין הנ"ל, שהן טמירים וסתומים מכל צד, בכל המשך הזמן של עולם הזה, ולא יתגלה אלא לעתיד; אבל בועיר אנפין, תכמות של האדם, שהאדם יכול להשיג אותם, גם בהם יש פנימי ומקיף, וכל אחד לפי בחינתו יש לו פנימי ומקיף, ואלו המכוכות הנ"ל, שאי אפשר לשכל האדם להשיגם, הם מבחינת עתיקא, וכל החכמות שיכול מוח האנושי להשיג אותם, הם בחינת ועירא דאנפין. ולפעמים הם בהעלם, בבחינת (עבור כנ"ל), וזה בחינת לא אתגליא, וכשנתגלה לו - אז בבחינת אתגליא. וכל זמן שהיה הרבה אצלו בבחינת לא אתגליא, בבחינת העלם, היו אצלו כמו סגלה כנ"ל, שהוא למעלה משכלו; ואחר-כך, כשנתגלה לו, אז ייטיב כמובא לאחרים כנ"ל:

זוה העולם בעבורה פשוטה בלי שום השגה, וכשיבואו עבד"ם על זה, יהיה אצלם השגה גדולה. אבל אנחנו, עם קרש, אין ערך להשגתנו, מכל-שכן להשגה של הצדיק: ושלמות הרעת הוא בשנעשה ממקופים פנימיים, ואז נצול מכל צרות. למשל, כשאחר מצפה ואורכ לחברו להרגו, או צריך לשנות המלבושים כרי שלא יכירו אותו, כמו שכתוב (איוב יד): משנת פניו ותשלחתו; כי על-ידי שמשנין הפנים על-ידי לבושין אחרים, נפטר ממנו. וכן בעקר האדם, הינו בהשכל, יש בחינות לבושין, הינו השכל המקיף, וצריך לעשות מהמקיף פנימי, ולעשות לו מקיפין אחרים, הינו בחינת מלבושים אחרים, ועל-ידיה נצול מכל אורב ומסמין. כי מלבוש גנימטריא "חשמל", ומהחשמל בורחים כל המפושחתיים. וזה (משל לא): עז והדר לבושה, ותשחק ליום אחרון - על-ידי הלבוש, שהוא בחינת החשמל, שהוא לבוש עז והדר, לבוש חזק ונאה, על-ידיה: ותשחק ליום אחרון - שאינו ירא ממנו כלל פנ"ל. ועקר הזמן לזה הוא הרש אלול, וזה לבושה ותשחק ליום אחרון - ראשי-חבוב אלול. וזה בחינת שקעח ימי אכלות רחמנא לצלן וכו', כרי שיעלה נשמתו לאור הפנים הנ"ל וכו' (ענין לעיל). ועל-כן חיב האבל, רחמנא לצלן, קריעה, כי קר"ע גנימטריא ש"ע נהוין של אור הפנים, שהם הגנימטריא של שתי פעמים אל במלואו, כי אל הוא אור הפנים: הקשו, כי יש מקיפים אצל השכל, הינו שאינו נכנס להשכל פנימי האנושי; ויש מקיפים להתורה, שמקיף להתורה, ואינו נכנס לתוך התורה. ובהמקיפים, יש שהם מקיפים ועומדים לפני העינים, רק שהם מקיפין, ואינם נכנסים להשכל; ויש שהם בהעלם, שלא באו ערין אפלו למקיפים, והוא בחינת עכור. ומה לעשות, שיכנסו המקיפים של התורה לתוך התורה בפנים, והמקיפים של השכל יכנסו לתוך השכל הפנימי, והינו שמתחלה יבואו ויהגלו המקיפים של התורה מההעלם למקיפים, ואחר-כך יכנסו המקיפים של התורה לפנים, וכן המקיפים של השכל, מה שאי אפשר להשיג מצד חסרונו האנושי יהיה נעשה מהמקיף פנימי, והינו שיבוא מההעלם למקיפים, והמקיפים יהיו נעשים פנימי. והקשיא זאת הקשו במקום שהקשו, והוא ו"ל אמר על זה תרוץ. כך שמעתי מפיו הקדוש כפרוש. ואחר-כך זכינו לשמע כל התורה הנ"ל, ונעה מבאר להפעין המרוץ על השאלה והקשיא הנ"ל. כי עקר השאלה הוא, איך להוליד המחין מתעלומותו, ואחר-כך, כשמולידו אותן, איך זוכין להכניס המקיפין לפנים. וכבר מבאר באר הטיב כמה יזכה לזה, הינו על-ידי צעקה בתורה ותפלה וזכין להוליד המחין מתעלומותו, ועל-ידי קרשת שכעת הגרות, והינו לקדש את עיניו, שלא להסתבל כמה שאסור להסתבל וכו', וכן לקדש פיו והבטו ואוניו פנ"ל, על-ידיה זוכין להכניס המקיפין לפנים. ובאר הענין וראיתו והיכן מקומו סודות נוראות הללו וכו' - הכל מבאר לעיל באר הטיב. אשרי שישים לבו לענין בהם באמת, ללמד וללמד, לשמר ולעשות ולקיים:

צדיק וצדיק, מכל-שכן בין צדיק לרשע, כי מה שיהיה מקיף לזה, יהיה פנימי לזה, כנזכר לעיל: כל צדיק נכוה מחפתו של חברו פנ"ל, ענין שם, וכמובא פרוש הפסוק: ומלאה הארץ רעה את ה' פנים לים מכסים - כי בהשכל המשתף יהיו כלם שוים, שהכל ירעו את ה', אפלו עבד"ם, אך בעמקות החכמה יהיה כל אחד לפי מדרגתו, פנים המכסים לים, שלמעלה הפנים שוים בכל מקום, אך בעמקות הם מכדלים מאד, כי זוה המקום הפנים נמוכים ומכוסים לארץ, ובמקום אחר עמקים יותר ויותר, ובמקום אחר הם עמקים עד התהום; כן יהיה בהשגת השם ותכרד לעתיד. והיו: כל צדיק נכוה מחפתו וכו', כי כשפניע להשגה שלא ידע מזה מקום, והוא אצלו דבר קרש, או נתלהב ונבער מאור ההשגה הזאת, שהיא גפלאה אצלו; אבל מי שפכר עבר בזאת ההשגה, והוא משיג עתה דברים נוראים וגדולים מזה ההשגה, אין לו שום התלהבות מוזאת ההשגה. וזה: כל צדיק נכוה - ונבער ונתלהב - מחפתו של חברו - מהשגה שאצל חברו היא דבר פשוט, שאינה מבגרת ומחפמת אותו כלל, עד שצריך להתכנסות ולחפות עצמו, כי אין השגה זו מחפמת ומבגרת אותו כלל; והצדיק השני, שלמטה ממנו, נכוה ונבער ממנה. (והענין מבאר יותר על-פי מה שמבאר למעלה, שעל-ידי תנועת השכל וכו', שהוא בחינת שפע אלקי, הינו השגת המקיפין, השגת הרע"ה הקדוש - על-ידיה נולד חם בלב וכו'. נמצא, שעקר החמימות וההתלהבות דקדשה הוא על-ידי השגת המקיפין, השגת הרע"ה כנ"ל. וזוה מבאר הטיב ענין זה: כל צדיק נכוה וכו' מחפתו וכו', והינו שאצל זה הצדיק יהיה נחשב להשגה גדולה, עד שיהיה נכוה ממנה, כי השגת הרע"ה מוליד חם פנ"ל, ועל-כן יהיה נכוה ממנה, ואצל הצדיק הנכוה ממנו אין זה נחשב אצלו להשגה כלל, ואינו נכוה ונתחמם כלל מהשגה זאת, רק הוא צריך לחפות ולכסות עצמו בהשגה אחרת, נכוה יוהר, כרי לחמם את עצמו. נמצא, מה שמבאר לעיל על מאמר זה: כל צדיק נכוה מחפתו של חברו, שפרשו, שיהיה נכוה מהמקיף של חברו, כי מקיף של זה גרול ממקיף של זה, והשכל שהוא מקיף לזה הוא פנימי לזה וכו', כי חפה הוא בחינת אורות מקיפין פנ"ל - כל זה הוא ענין אחר עם מה שכתוב כאן, כי החפה, שהוא המקיף, הוא בחינת חפוי וכסוי ממש, שמחמם את האדם, כי עקר החמימות וההתלהבות הוא מבחינת השגת המקיפין פנ"ל, (והבן הטיב.) ויכול להיות, שיהיו כמה צדיקים, כשיבואו לעולם הבא, על השנות שהשיג הצדיק הגדול מהם פעולם הזה, יהיו אצלם דברים נוראים, ויכוו מהם, ואצל הצדיק הגדול היו השנות של עולם הזה. וכן אצל עבד"ם, יהיה זה אצלם השגה גדולה, כשיבואו על סתם יהדות פשוט של איש הישראלי, שיש לו בזה העולם, הינו שירעו מעבודות ישראל ומקדשת המצוות שלהם פעולם הזה, יהיה אצלם השגה מה שירעו וירגישו קצת קדשה, כמו איש פשוט שפירגיש

כב

פרקא חמישאה דספרא דצניעותא:

בראשית ברא. בראשית - מאמר. ברא - חצי מאמר. אב וכן. סתים וגליא. ערן עלאה דסתים וגניזו. ערן תתאה:

א דע, שיש חותם, ויש חותם בתוך חותם. חותם הוא, כי יש מוכחי הרור, והם בחינות רגלין, ונקראים רגלין, על-שם שהם למורי ה', הינו שלומין, כככול, את ה', שנותנין לו עצות, והם הולכים בשליחותו לישראל להוכיחם ולהחזיקם להשם יתברך, ועל-שם זה נקראים בחינות רגלין, על-שם העצה, כמו שפרש רש"י (שם ט) על "וכל העם אשר ברגליך": הולכים אחר עצתך. ועל-שם ההליכה, שהולכים בשליחותו להוכיח כנ"ל: וכשהשם יתברך גזור גזרין בעולם, והרין הוא התורה, כי צריך להיות רין תורה, ומתמת שהם למורי ה', הוא מתענין עמהם, ומגלה להם הרין-תורה, שנגזר על הרור, והם מכפיסין זה הרין-תורה וחומקין אותו בבחינת (שם ט): מען חתום, שלא יינקו ממנו החיצונים, שלא יהיה נעשה ממנו, חס ושלום, רין אכרי. וזה בחינת (שם ט): חתום תורה בלמרי; הינו בלמורי ה' נחתם הרין-תורה, שלא יינקו ממנו החיצונים. והם, כשנגלה להם הרין-תורה, הולכים ומוכחים הרור כרי להחזיקם למוטב ולהחזיק הרין. ואפלו בשעת מוסר נזהרין להחזיקם ולהחזיק, שלא יינקו ממנו החיצונים, בבחינת (אייב ט): ובמקום יחתם; ועל-שם זה הן בחינת חותם. ואלו הלמורי ה' מרבים שלום בעולם, כמו שכתוב (שם ט): וכל בניך למורי ה', ורב שלום בניך; כי הולכים לפשר ולעשות שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, ולפניו יתברך מקמינים הרבך, וממליצים טוב בערם, ולפני ישראל מגרילים החטא מאד, כמו שמצינו אצל משה, שאמר להשם יתברך (שם ט): למה יתרה אפך בעמך; ולישראל אמר (שם ט): אתם חטאתם חטאה גדלה. וכשתרע של הרור גובר על החותם הג' ומקלקל אותו, חס ושלום, אזי נתקלקל שלום העולם, ונעשה גרושין ומחלפת בעולם, הפך השלום, בבחינת (אייב ט): ומתבל ויירדו; כי מחותם נעשה גדת, כי הם במספר השנה, כמובא:

על-ידי שמקבל מהימים אלו, בבחינת (שם ט): ונקח מידם ויצד אותו בחרט (ובמבאר בזהר ב"ח שאר טו פס) על פסוק זה לענין מעשה העגל: בפה אצלחו בעבדא רא, בגין רויקח מידם וכו'. אלו כר נטל מידהוון תיה שרא לארעא, ואף-על-גב דנטל לה לבתר, לא תיה אצלח עבדא בישא רא וכו', עין שם.) וגם תקונו הוא גם-כן רק על-ידי בחינת הימים, בבחינת (שם ט): וחתנו אל יעקב את כל אלהי הנכר אשר בידם. כי מ"חותם" נעשה "נרת", בבחינת (שם ט): וריכם רמים מלאו; כי יד במלואו (כזה: יוד דלת) הוא מספר גדת, הינו עבודת-אלילים שמשמאה פגדה (שם ט):

ג וצריך לראות למלאות את הימים, שהיא האמונה, על-ידי הארה משכעה רועים, שהם כלליות של כל מנהיגי הרור, בבחינת (שם ט): שכעת ימים תמלא יום; כי הם רועים האמונה לתקנה ולהשלימה, ועל-שם זה נקראים רועים, על-שם (החלים ט) ורעה אמונה; וכל עקר אמונת ישראל ממשכין הם לתרור. וזה בחינת (החלים ט): כל קרושיו בידך; שהם בחינת כלליות של כל מנהיגי הרור. וזה בחינת (החלים ט): ועם קרושים נאמן. ומשה, שהוא אחר משכעה רועים, נקרא על-שם זה רעא מהימנא.

ר ואי אפשר לבוא לאלו הרועים, שהם כלליות של הקרשה, אלא על-ידי עזות, כמאמר רבוחינו וכוונם לברכה (אבות פ"ד): הוי עז פגומר, כמו שכתוב (שם ט): נהלת בעוד אל נה קרשך; הינו על-ידי עזות נכסין לתוד הקרשה, כי יש רועים של הסמרא-אחרא, והם גם-כן מפרסמי הרור, וכופין אנשים לתחות שעבודיהו. ועקר מלכותם הוא על-ידי עזות, כי עזות - מלכותא בלא תנא (מהר"ן ט), והם בכלבים בעיותם, בבחינת (שם ט): והכלבים עני נפש הנה רועים; והן פני הרור בפני הכלב (שם ט). ועל-ידי כרי להנצל מהם מתחת ממשלתם, אי אפשר רק על-ידי עזות, לעמד נגד עיותם, ואז נהלת בעוד אל נה קרשך - שנגם לתוד הקרשה. וכל הקולות - הן של צעקה, הן של אנהת, הן קול שופר, הן קול זמרה - כלם הם בחינת עזות, בבחינת (החלים ט): הן ימן בקולו קול עז:

ה וצריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף, להראות לו מכל הארה ומכל השנה שהנשמה משנת, שהגוף גם-כן ירע מוזאת ההשנה, בבחינת (שם ט): ומבשרך לא תתעלם; מבשרך ריקא, שלא תעלים עניך מלרחם על בשרך, הינו בשר גופך. כי צריכין לרחם מאד על הגוף, לראות לזככו, כרי שיוכל להודיע לו מכל התארות ותהשגות שהנשמה משנת, כי הנשמה של כל אדם היא רואה ומשנת תמיד דברים עליונים מאד, אבל הגוף אינו יורע מהם. על-ידי צריך כל אדם לרחם מאד על בשר הגוף, לראות לזכך הגוף, עד שתוכל הנשמה להודיע לו מכל מה שהיא רואה ומשנת תמיד כנ"ל. וכשהגוף הוא בבחינת זו, היא מוכה להנשמה, שלפעמים נופלת ממדרגתה, וכשהגוף

הנ"ל, ואפלו אם שומעים קולו, אינם שומעים הקול בעצמו, כי אם קול הכרה:

ו וקול הכרה הוא: רע, כי בשנתעורר קול דקדושה, אזי מתעורר ממנו קול דסגרא-אחרא, כי על-ידי העברות ונכרים מחבלים, והם צועקים: הכ לן מונוי הכ לן חיי וכשאין מתגבר ומתעורר קול דקדושה, הם נחים, אך תכף שמתעורר קול דקדושה, הם מתעוררים תכף, ומתחילין לצעק ולקברג גגרו - והיו קול הכרה, שיוצא מקול הדקדושה. וזה בחינת (יפה ד): אם עונינו ענו כנו - אין עניה אלא לשון צעקה, הינו שהעונות צועקין בנו, בתוכנו מפשע על-ידי שנתעורר קול דקדושה, וכמו שכתוב אצל הצרפתי (ספרים א): כאת אל להפיר את עוני; הינו כל זמן שלא היה שם אלהי, ולא היתה הקדושה נוכרת כל-כף, היו נזכרים ונתעוררים עוונותיהם לצעק ולקברג עליה. והיו: אם עונינו ענו כנו - שהעונות צועקין בתוכנו, ואפלו בשאנו צועקים איזה קול דקדושה, אין אנו זוכין לשמע קול דקדושה בעצמו, לשבר על-ידו עונות הגוף, כי אם קול הכרה, שהוא קול העוונות, שנתעוררין נגד קול דקדושה, והם צועקין בתוכנו: ה' עשה למען שמך - שאמה בעצמך תעשה למען שמך ותרחם עלינו למענך לבר, ובשאנו בבחינת כשר להחכם, שהוא בחינת העצם, אזי אינו שומע הקול בעצמו הנ"ל, רק הקול הכרה, הינו קול העוונות שנתעוררים מזה הקול. וזה (יפה ד): התוקע כבוד, בחינות (חללים ט): שמיני כבוד תחתית, והוא מתאזן ותוקע על זה - אותם העומרים בחיץ, שאינם בבחינת כשר, אם קול שופר שמע - יצא, הינו שיוכל לצאת מתוך הרע שלו; ואם קול הכרה שמע - לא יצא, הנ"ל. נמצא, בין קול אגחת הארם בעצמו אינו שומע, אם אינו בבחינת כשר - שהגוף רחוק כל-כף מהעצם הנשמה, עד שאינו בבחינת כשר, ואזי אינו שומע קול אגחתו, וכן קול אגחת החכם, אם אינו בבחינת כשר להחכם, אינו שומע קולו, כי אם קול הכרה הנ"ל:

וכשהגוף צח ואור, תוכל הנשמה להתרומם ולחזר למרננתה על-ידי הגוף, הינו על-ידי מענוגי הגוף תוכל לזכר ולעלות לתענוגים שלה, כי מאחר שהגוף נספן טוב וכשר, אינו נלכד בתענוגים, ועל-פני תוכל הנשמה לחזר על-ידי מענוגי הגוף למעלה, לתענוגים שלה. וכן נספן על-ידי הרשימות שיש בהגוף, על-ידי הארות שהאירה בו הנשמה מקדם, תוכל עתה לזכר ולעלות ולחזר למרננתה. וזה בחינת (א"ב ט): מבשרי אחזה אלוה - מבשרי דיקא, הינו על-ידי כשר הגוף יהיה אלוה, הינו השגות אלקות, הינו שהארם בנופו יראה ויחזה השגות עליונות, שהנשמה משנת תמיד בנ"ל; אבל כשיש להגוף עונות, מכחינת: והכלבים עזי נפש - אין הנשמה יכולה לסמוך עצמה ולהתקרב אל הגוף להודיע לו מההשגות שלה, כי תוכל לזכר בתקפה ועונות הגוף, מה שהגוף עו והוקו בהתאוותו, וצריך לזה עונות דקדושה, הינו קולות הנ"ל, שעל-ידיה משבר עונות הגוף, כי אגחה שוכרת גופו של ארם (ספרים ט), וכשמשבר עונות ותקיפות הגוף, על-ידיה תוכל הנשמה להתקרב עצמה אל הגוף, כי לא תהיה נלכדת שם. וזה בחינת (חללים ט): מקול אגחתיה דבקה עצמי לבשרי. עצמי היא הנשמה, שהיא עצם הארם, כי עקר עצמיות הארם, מה שנקרא אצל הארם אג"ה, הוא הנשמה, שהיא עצם הקים לעד, אבל מחמת עונות הגוף בתאוותיה, אזי הנשמה, שהיא עצם הארם, רחוקה מבשרו וגופו, ועל-ידי קול אגחה, שהיא בחינת עונות דקדושה בנ"ל, על-ידיה נשבר עונות גופו, ואז מתקרבת ומתדבקת העצם להבשר, הינו הנשמה להגוף, והיו: מקול אגחתיה דבקה עצמי לבשרי בנ"ל. ובחינת קול התקיעות הוא בחינת: מקול אגחתיה; והוא משבר גופו של ארם, בבחינת (ע"ס ט): אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, ועל-ידים יוכל לכוז לדועים הנ"ל. וזה בחינת: תקיעה, שברים, תרועה, תקיעה הם תקולות, קול עו. שברים - שעל-ידים נשבר עונות הגוף בנ"ל. תרועה - בחינת (ספרים ט): ואתה תרעה את עמי הנ"ל, שהם תרועים דקדושה, שאי אפשר להתקרב להם כי אם על-ידי עונות דקדושה, שהוא בחינת קולות דקדושה, בחינת קול שופר בנ"ל. וזה (בראשית י): וימל את כשר ערלתם בעצם היום הזה; וכהיכ (ע"ס): בעצם היום הזה נמול אבריהם. היום הזה - זה בחינת קול שופר, שמצותו ביום (ר"ה כח מילה כ), בבחינת (חללים ט): יענך ה' ביום צרה; שעל-ידו נמול ונשבר ערלת כשר, ומקבל אור העצם:

ו וכן בכלליות בני-הארם יש בחינת עצם וכשר, הינו שהחכם האמת, שהוא בחינת הנשמה להעם, שהם למטה ממנו, הוא בחינת עצם, והעם הם נגדו בחינת כשר. ובשהם בבחינת כשר, כמו כשר הגוף בעצם הארם, הם שומעים הקול אגחה, הינו קולו של החכם, ושוכרת גופם, בבחינת אגחה שוכרת וכו', ועל-ידיה יוכל לסמוך ולהתקרב אליהם, שהם בחינת כשר, בבחינת: מקול אגחתיה דבקה עצמי לבשרי הנ"ל. אך כשאינם בבחינת כשר, אינם שומעים כלל קול האגחה

ולכוא

- מתחלה תורת ה', שהוא בחינה נסתרה, הנסתרות לה' אלקינו; ואחר-כך, כשהוא במדרגה גבוהה ממנה, נעשה תורתו - שנעשה מהנשמע נעשה, שהוא בחינת: והנגלות לנו ולבנינו. וזה (וי' ט"ז): הנסתרות לה' אלהינו - זה בחינת נשמע; והנגלות לנו ולבנינו - זה בחינת נעשה. עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת - שילך מדרגא לדרגא, שיבוא לעולם שיהיה מהנשמע נעשה. וזה: לעשות את כל דברי התורה - דברי התורה הם דבורי התורה שסביבות המצוה, כגון: וירבה, כנ"ל, שהם בחינת נשמע כנ"ל, יהיה נעשה מהם בחינת נעשה. והיו: עד עולם - שילך מדרגא לדרגא ומעולם לעולם. לעשות לעשות נעשה, בחינת נעשה. את כל דברי התורה הזאת - דברי התורה הם בחינת דבורי התורה שסביבות המצוה, שהם בחינת הנסתרות, בחינת נשמע כנ"ל, יהיה נעשה מהם בחינת נעשה, בחינת נגלות כנ"ל:

וְצִרִיךְ כָּל אֶרֶם שִׁילַךְ מִדְּרַגָּא לְדְרַגָּא וּמַעֲלֵם לְעוֹלָם, עַד שְׂיֻבָּה בְּכָל פַּעַם לְבַחֲיוֹת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע גְּבוּהַ יוֹתֵר, שִׁיְהִי נַעֲשֶׂה אֲצִלוּ בְּכָל פַּעַם מִבַּחֲיוֹת נִשְׁמַע, בַּחֲיוֹת נִסְתָּר, בַּחֲיוֹת תְּפִלָּה, בַּחֲיוֹת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שְׂסָבִיבוֹת הַמְצוּוֹת, בַּחֲיוֹת תּוֹרַת ה', יְהִי נַעֲשֶׂה מִזֶּה בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה, בַּחֲיוֹת נְגוּלָה, בַּחֲיוֹת תּוֹרָה, בַּחֲיוֹת תּוֹרָתוֹ, וְיְהִי לוֹ בַּחֲיוֹת נִשְׁמַע וְכוּ' גְבוּהַ יוֹתֵר. וְכֵן בְּכָל פַּעַם יֵלֵךְ מִדְּרַגָּא לְדְרַגָּא וּמַמְעֵלָה לְמַעֲלָה, עַד שְׂיֻבָּא בְּרֵאשִׁית נִקְרַת הַבְּרִיאָה, שֶׁהוּא תַחֲלַת הָאֲצִילוֹת. וְשֵׁם יֵשׁ גִּסְיָן בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, וּבַחֲיוֹת נִשְׁמַע שֵׁשׁ שָׁם, הוּא תּוֹרַת ה' בְּאֵמֶת, כִּי בְּכָל עוֹלָם וּדְרַגָּא תּוֹרַת ה' הִיא רַק בְּשֵׁם הַמְשָׁאֵל, כִּי רַק מִחֲמַת שְׂנִיטָה מִמֶּנּוּ נִקְרָא תּוֹרַת ה', וְכַשְׁבָּא לְשֵׁם נַעֲשֶׂה תּוֹרָתוֹ, אֵךְ בַּחֲיוֹת הַנִּשְׁמַע שְׂבַתְחַלַּת הָאֲצִילוֹת, הִיא תּוֹרַת ה' בְּאֵמֶת, כִּי אֵין גְּבוּהַ מִשָּׁם, רַק תּוֹרַת ה' מִמֶּשׁ. ואחר-כך בִּשְׂנִיטָה בְּאֵין סוּף, אִזִּי הַנַּעֲשֶׂה הִיא בַּחֲיוֹת תּוֹרַת ה' מִמֶּשׁ, וְהַנִּשְׁמַע הוּא בַּחֲיוֹת תְּפִלָּת ה'. כִּי יֵשׁ תּוֹרַת ה', כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּ' לְכַרְכָּה (י' ט"ז) אֵני קִמַּתִּיהָ תְּפִלָּה, וְכְמוֹ שְׂאִמְרוּ (ט"ט ט"ז): וְכוּ' אִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּ' לְכַרְכָּה (כ"ב ט"ז): מֵיַיִן שֶׁהַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְנִיחַ תְּפִלִּין וְכוּ' וְכוּ' יֵשׁ תְּפִלָּת ה', כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּ' לְכַרְכָּה (ט"ז ט"ז): מֵיַיִן שֶׁהַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מְחַפֵּל שְׂאִמְרוּ: וְשִׂמְחִתִּים בְּבֵית תְּפִלָּתִי. נִמְצָא, שֵׁשׁ תּוֹרַת ה' וְיֵשׁ תְּפִלָּת ה', וְכַשְׁוֹכֵה לְהַפְלֵל בְּאֵין סוּף, אִזִּי תּוֹרָתוֹ הוּא תּוֹרַת ה' מִמֶּשׁ, וְתְּפִלָּתוֹ הוּא תְּפִלָּת ה' מִמֶּשׁ: וְזֶה שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּ' לְכַרְכָּה (כ"ב ט"ז): הַמְבַקֵּשׁ רְחִמִים עַל חֲבֵרוֹ, וְהוּא צִרִיךְ לְאוֹתוֹ דְּבָר - הוּא נַעֲשֶׂה תְּחִלָּה; כִּי מִה שְׂצִרִיךְ לְאוֹתוֹ דְּבָר, וְאֵינוֹ מְבַקֵּשׁ עַל עֲצֻמוֹ, הוּא מְחַמֵּת שֶׁהוּא בְּבַחֲיוֹת אֵין, וְהוּא בַּחֲיוֹת תְּחִלָּה, הֵינּוּ קָרַם הַבְּרִיאָה, וּמְחַמֵּת שֶׁהוּא בְּבַחֲיוֹת תְּחִלָּה, גַּלְבִּי-יְהִי הוּא נַעֲשֶׂה תְּחִלָּה. [לְכַאוּרָה, אֵין לָהּ הַעֲנָן חֲבוּר הַיָּסָב לְמַה שֶׁלְּמַעֲלָה, אֵךְ בְּאֵמֶת מְבַאֵר זֶה הַעֲנָן הַיָּסָב לְמַעַן קָצַץ, כִּי מְבַאֵר לְעִיל וְלַמְּקוֹן, שְׂבַחֲיוֹת תְּפִלָּת

ט וְלְבוֹא לְעוֹת הַקְּרִשָּׁה הַגִּל הוּא עַל־יְדֵי שְׂמַחָה, בְּבַחֲיוֹת (ט"ט ט"ז) כִּי תּוֹרַת ה' הִיא מְעֻבָּב; הֵינּוּ עַל־יְדֵי בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, שֶׁהוּא בַּחֲיוֹת הַשְּׂמַחָה, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּ' לְכַרְכָּה (ט"ט ט"ז): בְּשַׁעֲתָ שְׂאִמְרוּ יִשְׂרָאֵל נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, יִרְדּוּ שָׂשִׁים רַבּוֹ מִלְּאֻכִים, וְנָתַנוּ שְׁנֵי עֲטֻרוֹת בְּרֹאשׁ כָּל אֶחָד וְכוּ', וְכַשְׁתְּמָאוּ נִלְקָחוּ וְכוּ', וְעַתִּיד הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא לְהַחְיֶיהֶם לְהַם, שְׂאִמְרוּ: וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים. נִמְצָא, שְׂנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הֵם בַּחֲיוֹת שְׂמַחָה, בַּחֲיוֹת: וְשִׂמְחַת עוֹלָם עַל רֵאשִׁים, כְּנ"ל:

וְדַע, כִּי שְׁנֵי הַעֲרִיִים שֶׁהַכְּתוּרָה בְּחוּרָב מְנַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, הֵם בַּחֲיוֹת בְּרֵאשִׁית בְּרָא, כְּמוֹכָא בְּסִפְרָא דְּרַצְנֵי עוֹתָא (ט"ט): בְּרֵאשִׁית - דָּא מְאִמְר. בְּרָא - חֲצִי מְאִמְר. דָּא עֲדָן עֲלָאָה. עֲדָן תְּתַאָה. חֲכִמָה עֲלָאָה. חֲכִמָה תְּתַאָה. אָב וְכוּ'. כִּי נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע הוּא בַּחֲיוֹת נִסְתָּרוֹת וְנְגוּלוֹת: נַעֲשֶׂה הוּא בַּחֲיוֹת נְגוּלוֹת, הֵינּוּ הַמְצוּוֹת שְׂאִמְרוּ לְכָל אֶחָד לְקִים לְפִי מִדְּרַגָּתוֹ; וְנִשְׁמַע הוּא בַּחֲיוֹת נִסְתָּרוֹת, מִה שֶׁהוּא גְּבוּהַ וְנִסְתָּר מִמֶּנּוּ, שְׂאִינוּ יוֹכֵל לַעֲשׂוֹת עֲבוּרָה בְּזֵה. לְמַשְׁלִ: אֲצִל כָּל מְצוּוֹה יֵשׁ דְּבָרִים שְׂסָבִיבוֹת הַמְצוּוֹת, כִּי מְלַכְד הַצְּוִי הַנִּמְאָר בַּחֲיוֹת לְקִים הַמְצוּוֹת. יֵשׁ עוֹד לְזֵה דְּבָרִים בַּחֲיוֹת, כְּגוֹן: וְיִרְבֵּה ה' אֵל מִשָּׁה, וְשִׂאָר דְּבָרֵי הַתּוֹרָה שְׂסָבִיבוֹת הַמְצוּוֹת. וְעַבּוּדָה שֵׁשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַלְלוּ, שְׂסָבִיבוֹת הַמְצוּוֹת, הֵם בַּחֲיוֹת נִשְׁמַע, בַּחֲיוֹת נִסְתָּר, כִּי הַמְצוּוֹת בְּעֲצֻמָּה אֵנוּ יוֹכֵלִים לְקִים, אֵךְ הַעֲבוּדָה שֵׁשׁ כְּאֵלוֹ הַרְבּוּבִים, אֵין אֵנוּ יוֹדְעִים, וְזֶה בַּחֲיוֹת נִשְׁמַע, בַּחֲיוֹת נִסְתָּר. וְזֶה בַּחֲיוֹת תּוֹרָה וְתְּפִלָּה; נַעֲשֶׂה הוּא בַּחֲיוֹת תּוֹרָה, הֵינּוּ הַנְּגוּלוֹת, מִה שְׂיֻרְע לְקִים, וְנִשְׁמַע הֵם בַּחֲיוֹת נִסְתָּרוֹת, בַּחֲיוֹת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, שֶׁהֵם הַרְבּוּבִים שֶׁל הַתּוֹרָה שְׂסָבִיבוֹת כָּל מְצוּוֹה, שֶׁהֵם בַּחֲיוֹת נִסְתָּר כְּנ"ל, שְׂאִינוּ יוֹדְע אֵךְ לְעַבֵּד בְּזֵה אֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בַּחֲיוֹת תְּפִלָּה, שֶׁהִיא דְּבָקוּת, כִּי שְׂמִיעַת תְּפִלָּה בְּלָפָא (חֲסוֹן ט"ז), כְּמוֹ שְׂכַתּוּב (מַלְכִים א' ט'): וְנָתַתְּ לְעַבְדְּךָ לֵב שׁוֹמֵעַ; וְעַבּוּדָה שְׂבַלְב זֶה תְּפִלָּה (חֲסוֹן ט"ז), הֵינּוּ כְּטוֹל וְדְבָקוּת לְאֵין סוּף, כִּי אֵין סוּף הוּא בַּחֲיוֹת מִה שְׂאֵין בּוֹ תְּפִיסָה, וּמְאִמְר שְׂאֵין לוֹ תְּפִיסָה בְּזֵה [הֵינּוּ דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַגִּל, כִּי הוּא בַּחֲיוֹת נִסְתָּר כְּנ"ל], הוּא בַּחֲיוֹת תְּפִלָּה, דְּבָקוּת, שֶׁהוּא רַק כְּטוֹל לְהָאֵין סוּף:

י וְיֵשׁ בְּכָל דְּרַגָּא וּדְרַגָּא, וְכֵן בְּכָל עוֹלָם וְעוֹלָם, בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע. כִּי כָּל אֶחָד לְפִי מִדְּרַגָּתוֹ, יֵשׁ לוֹ בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה, בַּחֲיוֹת תּוֹרָה, הֵינּוּ הַנְּגוּלוֹת לוֹ; וּבַחֲיוֹת נִשְׁמַע, שֶׁהִיא בַּחֲיוֹת נִסְתָּרוֹת, בַּחֲיוֹת תְּפִלָּה כְּנ"ל. כִּי מִי שְׂבָא לְמִדְּרַגָּה גְּבוּהַ מִדְּרַגָּא שְׂנִי, אִזִּי נַעֲשֶׂה מְהַנְּשַׁמַּע שְׁלוֹ בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה, וְאִזִּי יֵשׁ לוֹ בַּחֲיוֹת נִשְׁמַע אַחֲרָה. וְכֵן מִדְּרַגָּא לְדְרַגָּא, וְכֵן כָּל אֶרֶם לְפִי מִדְּרַגָּתוֹ יֵשׁ לוֹ בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, וְכֵן בְּכָל עוֹלָם יֵשׁ בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמַע, כִּי מִה שֶׁהוּא לְהַעֲלֵם הִזָּה בַּחֲיוֹת נִשְׁמַע, הוּא לְעוֹלָם הַנְּגוּלוֹת בַּחֲיוֹת נַעֲשֶׂה, וְיֵשׁ לְהֵם בַּחֲיוֹת נִשְׁמַע גְּבוּהַ מִמֶּנּוּ, וְכֵן מַעֲלֵם לְעוֹלָם. וְזֶה בַּחֲיוֹת תּוֹרַת ה' וְתּוֹרָתוֹ (ט"ט ט"ז)

על־ידי יראה, כי "נגילו בפרעה" כתיב (תהלים 10), הינו עקר הגילה והשמחה היא על־ידי תפלה, שהוא בחינות יראה כנ"ל, שהוא בחינות נשמע, בחינות מאמר השלם, ששם עקר השלמות כנ"ל. נמצא, שעקר בנין האמונה, שהיא בחינות ירושלים קריה נאמנה, זוכין על־ידי תפלה, שהוא בחינות יראה, בחינות מאמר השלם כנ"ל. ועל־כן נקראת האמונה ירושלים, שהוא יראה שלם, כי עקר בנינה - על־ידי בחינות יראה, שהוא בחינות מאמר השלם, שהוא בחינות בראשית, ירא בשת, שהוא מאמר השלם כנ"ל. וזה (שם טו): ערות ה' נאמנה - ערות ה', שהם הערים הנ"ל, נאמנה, על־ידי בניית האמונה. וזה (בראשית 28): משם רועה אכן ישראל, ותרגומו: אב וכן. וזה מאמר השלם, שהוא אב וכן כחרא, כי חצי מאמר הוא בחינות בן לחור, אבל מאמר השלם הוא אב וכן כחרא, כי שם נכלל הכל, ועל־ידי זה יכול לנוא לבחינות רועים כנ"ל, וזהו: משם רועה אכן ישראל, כנ"ל.

תפלת ה' הוא בחינת קדם הבריאה, בחינת אין סוף, שזהו בחינת תחלה, ומחמת שזאת הפחינה היא בחינת אין, על־כן אין מי שיזכה לזה, כי אם מי שהוא כבחינת אין, היינו שהוא ענו באמת, ומכחל עצמו לגמרי בתכלית הכחול, כאלו אינו בעולם, עד שנכלל באין סוף, ששם הוא בחינת תפלת ה' כנ"ל. וכוה מקשר היטב מה שמובא לקמן על מאמר רבותינו זכרונם לברכה: אלעזר ועירא וכו', שחשדוהו בגדלות, ועל־כן חכשוהו וכו', עין שם. ולכאורה, אין קשר לענין פנים הגדלות להתורה הזאת, שלא נזכר כאן, לכאורה, מענין גדלות כלל, אך באמת על־פי הגיל מבאר לעינים, שכל ענין זה לזכות לבחינת נעשה ונשמע הנכונה יותר, שהוא בחינת כלליות באין סוף, בתחלת הבריאה - כל זה אי אפשר לזכות, כי אם על־ידי ענה באמת, שהוא בחינת אין כנ"ל. ועתה מבאר היטב קשר ענין זה "המתפלל על חברו והוא צריך וכו'" להתורה הזאת, כי זה שמתפלל על חברו, אף־על־פי שהוא צריך לאותו רכר, זהו בחינת ענה, בחינת אין, שמכחל עצמו, ואינו חושש על עצמו כלום, רק מרגיש צער ישראל חברו, ועל־ידי הכחול זה, הוא נכלל באין, שהוא בחינת תחלה, בחינת קדם הבריאה, בחינת נשמע, בחינת תפלת ה' כנ"ל, ועל־כן הוא נענה תחלה, כי הוא בבחינת תחלה כנ"ל: וזה בחינות אב וכן, מאמר חצי מאמר. כי הנעשה הוא בחינות נלה, בחינות תורה, בחינות ברא, בחינות בן, בחינות עין תמאה, בחינות חכמה תמאה, בחינות חצי מאמר; כנגד הנשמע, שהוא בחינות בראשית, מאמר השלם, חכמה עלאה, עין עלאה, בחינות אב, בחינות תפלה, בחינות נסתר. כי כל רגא נגד רגא שלמעלה מפנה הוא בחינות חצי מאמר. כמו האב, כשפרבר, מרבר מאמר השלם, וכשכנו הקמן מרבר אחריו, הוא מרבר רק חצי מאמר - פן כל רגא נגד רגא שלמעלה מפנה, היא בחינות חצי מאמר, והרגא שלמעלה מפנה היא בחינות מאמר השלם נגדה, וכן מדרגא לדרגא. כי כל בני־אדם וחיות ועופות וצמחים וכל הרקרים שבהם העולם, הם רק בחינות חצי מאמר נגד העולם שלמעלה מזה העולם, כי הם רק רמזים לרברים הנבזוים מהם, וכן מעולם לעולם. וכן כלליות הבריאה נגד קדם הבריאה היא בחינות חצי מאמר, כי עקר שלמות - באין סוף, ושם הוא בחינות מאמר השלם. וזה: ברא, שהוא כלליות הבריאה, הוא חצי מאמר נגד בראשית, שהוא בחינות קדם הבריאה, בחינות תפלה. כמו בראשית - ירא בשת (חזקוני חזקו 10), שהיא התפלה, בחינות (סלי 10): יראת ה' היא תחלה, שהוא מאמר השלם. ועל־כן אמונה נקרא ירושלים כנ"ל, על־שם שעקר בנינה מבראשית, שהוא בחינת יראה שלם, כי תמן יראה, תמן שלם. בראשית, ירא בשת, מאמר השלם. כי אמונה הוא מהרועים כנ"ל, ולהרועים אי אפשר להתקרב כי אם על־ידי עזות כנ"ל, ולעזות זוכין על־ידי שמחה כנ"ל, ולשמחה זוכין על־ידי בחינות נעשה ונשמע, שהוא בחינות תורה ותפלה וכו' כנ"ל. אך עקר שלמות השמחה הוא

יא אך כשרוצים לצאת מפרצת נעשה ונשמע זה למדרגת נעשה ונשמע גבוה מפנה, צריך להיות ירידה קדם העליה, כי הירדה הוא תכלית העליה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"י 1): לא היה רוד ראוי לאותו מעשה וכו'; לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה, אלא שנתן השם יתברך להם מכשול למוכת העולם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם: להורות תשובה. וזה (ישעי 5): והמכשלה הזאת תחת ירך (שם 27 נישן 20) - אלו הבריתות, שאין אדם עומד עליהם אלא־אם־כן נכשל בהם. דבר־יתורה הם בחינות הדבורים שסביבות המצוה, שהם: וירב ה' אל משה וכו' כנ"ל, שהם בחינות נסתר, בחינות נשמע, בחינות תפלה כנ"ל. עומד עליהם - זה בחינות תפלה, כי אין עמידה אלא תפלה (סלי 10), ולעשות מהרברי התורה, שהוא בחינות נשמע, יהיה נעשה ממנו בחינות נעשה, עד שהיה העמידה, שהיא בחינות התפלה, יהיה עליהם, הינו שיהיה לו בחינות עמידה, בחינות תפלה, בחינות נשמע גבוה יותר, כי בשהיה מהנשמע נעשה, יהיה לו נשמע גבוה ממנו כנ"ל. וזה אי אפשר אלא־אם־כן נכשל בהם, כי לעלות מדרגא לדרגא, צריך ירידה תחלה, שהיא המכשול. וזה (ישעי 5): ביום ההוא יבקש עוון ישראל ואינגו; כי לעתיד יהיה פלו תשובה, ועל־ידי התשובה ורגנות נעשין זכות, ויהיה נעשה מעברות ישראל תורה, ועל־כן יבקשו אז העונות, כי יבקשו ויתפשטו אז אתר עונות ישראל, איד לזקתיו עוד איה עון, ברי לעשות ממנו תורה. וזהו: ואינגו, כי יהיו כל העונות נכללין באין, הינו באין סוף, ששם העונות נהפכין לזכות על־ידי התשובה, שזהו בחינות ירידה תכלית העליה הנ"ל. וזה (ישעי 5): שובה ישראל וכו', כי כשלת בעונך, הינו על־ידי התשובה, יהיה נעשה מהעברות בחינת מכשלה, שהוא התורה כנ"ל.

וזה פרוש המשנה (אבות 1:7): יהורה בן תימא אומר: הוי עו כנגמר

כגמר וכו'. נמצא, שמהיר על עזות הקדשה, שצריך האדם שיהיה עו כגמר כגדר כל הקמים כגדרו למנע אותו, חס ושלום, מעוברתו. וחקף ומיד מבאר שם גדל הפנס והאסור של העזות פנים רסמרא אחרת, כמו שכתוב שם: הוא היה אומר: עז פנים לגיהנם וכו'; ואסרן אפשר למעות, חס ושלום, כי בהכרח צריכו לעזות בשביל הקדשה כג"ל, כי אי אפשר להתקרב אל הקדשה באמת, כי אם על ידי עזות כג"ל, וכמו שאמר הוא עצמו: הוי עו כגמר; ומצר אחר העזות רע מאד, הינו מי שהוא עזות פנים שלא בשביל הקדשה (מכל שכן כשהוא עורפנים כגדר הקדשה, שפעו פנים נגר יראי ה' וכיצא), שזה העזות רע מאד, כי עורפנים לגיהנם. ואסרן נפל פומא כבירא, כי אין יודעין איד להתנהג - על זה בקש התנא: יהי רצון שתבנה עירך במהרה בימינו (שלא כדורה הוא פליאה גדולה, וכל אדם משתומם על זה: מה סמיכות יש לתפלה ואת להקורם, וגם אין זה ררך המשנה להתפלל תפלה ובקשה כאמצע דבריו, אך עתה מכבד היטב), הינו שהתפלל, שייקרה לרע איד להתנהג בענין העזות, הינו שלא יהיה לו שום עזות רסמרא אחרת, רק שייקרה שיהיה לו עזות הקדשה, שעל ידו נבנה ירושלים קריה נאמנה, הינו שזוכין לאמונה על ידי זו העזות, כמבאר לעיל, שאי אפשר להתקרב להצדיקים אמתים, שהם בחינת כלליות שכנה רועים, שהם כלליות הקדשה, שעקר האמונה נמשך על ידם, כי אם על ידי עזות כג"ל, והיו: יהי רצון שתבנה עירך במהרה בימינו; הינו שיהיה העזות עזות הקדשה, שמינו נבנה ירושלים קריה נאמנה כג"ל, אך לבוא לזה הוא על ידי: ותן חלקנו בתורתך; הינו על ידי שמשגיח בחינת געשה ונשמע - שעושי מהנשמע געשה, מתורת ה' - תורתו, הינו שאזכה להשיג תורת ה' כג"ל, והיו: ותן חלקנו בתורתך - שיהיה חלקנו, שהוא החלק שלנו בתורה, הינו בחינת תורתו, בחינת געשה בתורתך - הינו תורת ה' ממש, הינו שייקרה להכלל באין כג"ל, שייקרה להשיג תורת ה', בחינת נשמע, שעל ידי זה זוכין לשמחה כג"ל, שעל ידי זה זוכין לעזות הקדשה כג"ל, בחינת: כי תרות ה' היא מעוזכם כג"ל. וזה: ובשת פנים לגועדן; כי באמת זה העזות הקדשה נמשך מכשת, כי לעזות הקדשה זוכין על ידי שמתה ותורה, בחינת: כי תרות ה' היא מעוזכם כג"ל, ולתרות ה' זוכין על ידי בחינת געשה ונשמע כג"ל, ועקר שלמות השמחה הוא על ידי היראה, שהיא בחינת נשמע, בחינת תפלה כג"ל, ויראה היא כשת, ירא בשת, נמצא, שזה העזות הקדשה נמשך מכשת. וזה: וכשת פנים לגועדן, כי העזות הזאת הקדשה, שהוא בחינת בשת, הוא בחינת ערן, בחינת ערן עלאה וכו', שהוא בחינת נשמע, בחינת יראה, בחינת תפלה כג"ל, ולבוא לעזות הזאת, התפלל: יהי רצון שתבנה עירך וכו' כג"ל:

(השקמות השיכים להתורה הזאת):

וזה: והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה (דברים ו). עקב - בחינת רגליו, ורגליו הם בחינת המוכיחים, כג"ל, ולחם מעלים

קלקול האמונה, ועל יכן סים מסאנא אבמא, להורות שנתקלקל חומם הרגליו, ונעשה מ"תוהם" דם "נרת". וזה: מסאנא אבמא - שנתקלקל הרגליו ונעשה נרת, כי היא שחר ארם הוא (חילו); וזה נעשה על ידי קלקול האמונה, כי עקר היא האמונה, כמבאר למעלה (שעל ידי קלקול חומם הרגליו, כי עקר הוא האמונה הינו, נתקלקל מפילא חומם הרגליו, כי עקר הוא האמונה כג"ל). אמרו לה: מי חשיב את לאתאבולי וכו' - הינו שחשדוהו שיש לו גדלות, ועל יכן על ידי נתקלקלו הרגליו, כבחינת (חלים ט): אל תכואני רגל גאווה; כי על ידי גדלות נתקלקלו הרגליו, כבחינת: כל המתנאה, כאלו רוחק רגלי השכינה. ועל יכן, כיון שחשדוהו בגדלות, חכשוהו, כי עניש הגדלות הוא תפיסה, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (מילה ט): ואם הגים דעתו, הקרוש בירודיה הוא משפילו, שנאמר: ואם אסורים פאקים, נמצא, שעניש הגדלות - תפיסה, ועל יכן חכשוהו. אמר להו: בעו סנאי או אבעי מניכו - כי זה יהיה נסיון אם יש לי גדלות, או ראוי שלא אוכל להשיב לכם, כי כל המתנאה, חכמתו מסתלקת ממנו (פסחים טו). בעי מניהו: האי מאן דקץ בסרא, מאי משלם. קץ בסרא הוא בחינת שפגם בעזות. בסרא הוא בחינת עזות, בחינת קולות, כמו שכתוב (חלים ט): הכפידים שואנים לפרף, ושאל: מאי משלם מי שפגם בזה העזות. והשיבו: משלם בסרא - כמו שפגם ישלם, ושאל: והא קא הוי תמרי - כי על ידי זה שפגם בעזות, יכול לבוא לקלקול האמונה, וזה תמרי - בחינת (דברים ט): ההמיר נוי אלהים, ועמי המיר כבודי וכו'. והשיבו: ישלם תמרי - כמו שפגוע על קלקול האמונה. והא לא הוי תמרי - כי אף על פי כן עדין לא בא לכפידות. והשיבו: כששים - הינו גיהנם, שכל העולם אחר מששים לגיהנם, כי עורפנים לגיהנם, כי הענישים של כל הדברים החליף אברהם אבינו, עליו השלום, על שעבוד מלכותו, אף עניש העזות נשאר רק בגיהנם, וזה שפגם בעזות הקדשה על ידי עו פנים רסמרא אחרת, ישלם כששים, הינו בגיהנם כג"ל: ועזות דקדושה הוא בחינת תשרי, ועל יכן נקרא (מ"א ט): ירת האיתנים, מלשון תקיפות ועזות, כי אז נזעקין ישראל קולות וקול שופר, שהקולות כלם הן בחינת עזות, כג"ל, ועל יכן או נתחמו ונתקנו שני החוקמות, חומם בתוך חומם, כי על ידי עזות הקדשה זוכין לאמונה, שהוא בחינת חומם הרגליו, ועל ידי זה זוכין לקבל מוסר ממוכיחי הדור, שזהו בחינת חומם הרגליו כג"ל, שהם בחינת שני החוקמות, חומם בתוך חומם כג"ל. וזה: תשרי, בגימטריא שתי פעמים חותם עם השתי תכות (כמוט ככתיב יאר' ככמותו ועלה והושענא רבא). ועל יכן בתשרי שמחת ישראל, כי עזות הוא על ידי השמחה כג"ל, כי תרות ה' היא מעוזכם; וגם המקרא הזה נאמר על ראשיהשנה:

וזה פרוש: אלעזר ועירא הוה סים מסאנא אבמא. אמרו לה: מה עבדת. אמר: קא מתאבילנא על ירושלים (כ"ג ט) - כי היה מתאבל על ירושלים קריה נאמנה, הינו על

לשם מחמת הקרירות שבצד צפון ודרום. וצער הבושה גדול מאד, יותר מענש גיהנם, וכל יסורי עולם הזה, יש בהם צער הבושה, שמתבטא מתכריו על שיש לו יסורין. וכן לעתיד לבוא צער הבושה גדול מאד, ואפילו כל צדיק נכרה מתפתו של חברו. אוי לאותה בושה, אוי לאותה בלמה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ב עה). ואמרו שם: פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה; אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה בלמה וכו'; מפל'שפן איד יחבשו החוטאים, רחמנא לצלן. ואם הוא במדרגה שאין צריך להתביש משום אדם, יש להתביש מהקדוש ברוך הוא, כי הקדוש ברוך הוא מקים כל התורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הקדוש ברוך הוא קובר מתים וכו', הקדוש ברוך הוא מכבד תולים וכו', ואשר מצוות התורה שהשבו רבותינו זכרונם לברכה, שהקדוש ברוך הוא מקים אותם. וגם הקדוש ברוך הוא מחפיל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: מגין שהקדוש ברוך הוא מחפיל וכו', ומאי מחפיל יהי רצון מלפני וכו'. ובראי שהקדוש ברוך הוא מקים מצוות התורה ותפלה כמו שראוי להקדוש ברוך הוא, וכמה רחוק בין קיום התורה שלו ובין תפלה שלו, לתורה ותפלה של השם יתברך, כי כל אחד עובר השם יתברך לפי מדרגתו בכתיבת נעשה (ונשמע, הינו תורה ותפלה כג"ל):

[בעת שהתחיל לומר התורה הזאת, התחיל מזה הענין הפתוח כאן, מענין הגזעין והגיהנם וצער הבושה וכו' כג"ל, עד שנכנס בענין תורה ותפלה של השם יתברך בעצמו, כפתוח כאן, ואחר כך נכנס על ידיה מענין לענין, עד שגמר כל התורה הנ"ל; אך בשעה שכתבתי לפניו תורה זאת, הפך הדבר קצת, וצוה עלי להתחיל התורה מענין תחם בתוך תחם כג"ל. וה' יודע פתחו]:

מרוזים הוא אלהיו פקדוניהם וכתבתיא, די צבי ואתרעו בן וספר לו אודותא, די וכינא לסימא ספרא דצניעותא: בעו נרים ודנא, גרם אלקנא, די יעמד לנא לימינא, להתחיל ולגמד רזין עלאין הננוזים בכבי רבי אתונא:

שכתוב (משל טו): באור פני מלך תיים; בחינות שמתה, כמו שכתוב (תהלים טו): שבע שמחות את פניך. וכתוב (טראשח טו): ותחי רוח יעקב, זה בחינת שמתה. ויש פנים דספרא אחרא, שהם אנפין תשוכין, מרה שחרה, עבודת אלילים, כמו שכתוב (שבת טו): לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. ואלו בני אדם הנופלים בתאות קמון, ואינם מאמינים שהקדוש ברוך הוא יכול לפרגם את האדם בסבה קלה, ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות, והם אוכלי לחם בעצבון, כמו שכתוב (טראשח טו): בעצבון תאכלנה, ועצבות הוא מרה שחרה - אלו בני אדם נקשרים בפנים דספרא אחרא, אלהים אחרים, תשך, בחינת מיתה, כמו שכתוב (איכה טו): במחשבים הושיבני וכו'; ועליהם נאמר (יחזקאל טו): וזהבם לנהד; הינו בחינת עבודת אלילים, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת פ"ק טו): מגין לעבודת אלילים שמשמא בנהד שגאמר: תורם כמו רוח. אבל אלו בני אדם

מגלים הרינים, והם מוכיחים את הרור. וה' והיה עקב חשמעון - הינו שמבחינת רגליו, הינו המוכיחים, חשמעון את המושפטים האלה, הינו הרינים, כי להם מגלים אותם כג"ל, והם מוכיחים בזה את הרור כג"ל:

כל הקולות הם בחינת עוות. קול המוכיח הוא בחינת קול שופר, כמו שכתוב (ישעיה נח): בשופר הרם קולך. וכן קול נגינה, וזה בחינת (תהלים לו): היטיבו נגן בתרועה. קול הנגון הוא בחינת תרועה, בחינת שופר, בחינת: ואתה תרעה את עמי, כג"ל:

בימי רבן גמליאל היה הרור, שהיתה תורתם בחינת נשמע, בחינת תפלה, וה' שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מגילה טא): בימי רבן גמליאל היו לומדים תורה בעמידה. עמידה הוא בחינת תפלה כג"ל. ועל כן משמח רבן גמליאל, במל כבוד התורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם ובסוטה טו):

בכל עולם יש בחינת נעשה ונשמע. וכן במלאכים יש נעשה ונשמע, כמו שכתוב (תהלים קט): גברי כח עשי רבו לשמע בקול דברו, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם טו): מי גלה ר' זה לבני, ר' שמלאכי העשרת משתמשין בו, שגאמר: גברי כח וכו':

אי אפשר להתקרב אל הקדשה כי אם על ירי עוות, כמו שכתוב: הוי עו כגמר, כמבאר לעיל. וכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ה טו): לא נתנה תורה לישראל אלא מפני שהו עזין:

גדולה בושה, שנכפלה שני פעמים בפסוק (ויאל ט): ולא יבשו וכו', ולא יבשו עמי לעולם (פירק טו):

הגזעין והגיהנם הם בזה העולם ממש, אך אי אפשר לבוא

כג לשון רבנו זכרונם לברכה
כבי רבי אתונא

אימא לן מלי דכריבי אמר
להו: הוי לן כרניתא,
וילדה, והוי תליה לה שתקא,
וכתיב בה: דמסיק כבי אבא
מאה אלפי וזוי. אמרו לה:
וכרניתא מי ילדה, אמר להו:
הי נינהו מלי דכריבי. מלחא כי פריא כמה מלחי לה.
כסילותא דכרניתא. ומי איבא סילותא לכרניתא. ומלחא
מי סריא: (כבורות ח):

צוית צדק עדתיד ואמונה מאד (תהלים קט):
א כי יש פנים הקדשה, שהם אנפין והורין, בחינת תיים, כמו

בני ארם שמשאם ומתנם באמונה, הם דקים באור הפנים
 הקרשה, כי אין אמונה בלא אמת, במובן בזהר (כלל קמ"ח): הינו
 צדק, הינו אמונה וכו', [ומסיק שם: אמונה אתקריאת בד אתחבר
 בה אמת. נמצא, שעקר אמונה עלידי אמת], ואמת הוא אור
 הפנים, בירוע וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת ל"ג): ויתן
 פני העיד - תר אמר: מסבב תקן להם, ותד אמר: מרתצאות
 תקן להם. הינו תד ולא פליגי, כי יעקב הוא בתינת אמת, כמו
 שכתוב (סנה"ד): תתן אמת ליעקב; והוא בתינת אור הפנים,
 ותקר בשבא, נתתמן אמונה, וזה: מסבב תקן - שתתן תאות
 ממון, וכשתתן תאות ממון, נתתמן פגם עבודת-אלילים. וזה:
 מרתצאות תקן להם, כמו שכתוב: ותד בת פרעה לרחץ; ודרשו
 חכמינו זכרונם לברכה (מגילה י"ט וסנה"ד): לרחץ מגלולי בית אביה.
 וזה: ויתן פני העיד - פני ריקא, שהיא פנים רספרא-אתרא,
 שהיא מסבב, הינו תאות ממון, כי כל עבודות זרות תחובים
 בממון, ובשביל זה ממון עם אותיותיו גימטריא ק"ם, כנגד
 ק"ם (סאה וארבעים) קליו, שהשכינה צונחת: קלני מראשי קלני
 מזרועי (פסח"ד י"ט) על אלו הנופלים בתאות ממון, שהם
 עבודת-אלילים כלולים מעבודות זרות של שבועים אמות. (ועל-כן
 הם ק"ם קליו, שהם שמי פעמים ע', כי השכינה צונחת הקליו
 כפולים, בתינת: קלני מראשי, קלני מזרועי - שהוא בתינת
 קולות בפולים, הינו שני פעמים ע"ן קליו, שצונחת השכינה
 על הנופלים בתאות ממון, שהיא עבודת-זרה כלולה מכל העבודות
 זרות של ע"ן אמות). וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסחים
 ק"ח): קשין מזונותיו כפלים ביולדה, כי הולדת ראמת ע"ן קליו
 קדם הולדה, והכא יש ק"ם קליו, שהם שני פעמים ע"ן. והו
 (אבות פ"ג): ואל תהי רשע בפני עצמך. בפני - זהו בתינת פנים
 רספרא-אתרא, הכא מתמת תאות ממון, שאין מאמין בהקדושי
 ברוך-הוא, שהוא הזן ומפרנס, והוא תושב: בתי ועצם ידי עשה
 לי את התיל הזה (דברים ח). וזה: עצמך - לשון עצם יד:

בפנים רספרא-אתרא, הינו השמר. נמצא, כל צדיק וצדיק,
 כשקדוש-שברוד-הוא רוצה לגרש אויביו של צדיק, הוא מפיל
 את האויב בתאות ממון, כי צדיק הוא ברית עולם (הקו"ם סח),
 וזה האויב של צדיק, שחולק על צדיק, אין לו מלח להמתיק
 מירוחו, כי מלח ממון חסר, כי עקר תאות ממון שנחמט
 אינו אלא עלידי ברית. ובשביל זה זבולון, שהיה אוהב ליששכר,
 נאמר בו (דברים ל"ג): שמת זבולון, שמת - הקד בעצבון, שבע
 שמתו את פניו. וזה בשבקשה רחב סימנא רתי, כמו שכתוב
 (ירמיה כ'): והתייתם את אבי ואמי וכו', אמרה: ונתתם לי אות
 אמת; כי אמת הוא בתינת תיים כנ"ל, ואמרו לה: את תקות
 תוט השני תקשרי לך. תקוה זה בתינת אמונה, כמו שכתוב
 (ירמיה לא): ויש תקוה לאחריתיך; ואמונה היא אחריית התיים, כי
 עליה עומדים כל המדות, כמו שאמרו (מכות ט"ז): בא תבוק
 והעמידן על אחת וכו'; ותוט השני זה בתינת זריחת אור הפנים,
 כמו שכתוב (בראשית ל"ח): ותקרא שמו זרח וכו'; כי תשך יבשה
 ארץ, ועלך זרח ה' (שני"ט). כי תשך הוא בתינת בעצבון,
 דאנת ותאות הפרנסה, צער בפלים ביולדה, אנפין תשוכין,
 עבודת-זרה, ועלך זרח ה' - אמונת אלקות, אור הפנים, ויתן
 פני העיר, תקן הפסבב, תקן תאות ממון, בתינת: שמת זבולון:
 וזה בתינת (סנה"ד ח): מצא או מוצא, כי הפרנסה הוא בתינת
 אשה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פסח"ד פ"א): היזר
 לפרנסת חברו, כאלו בא על אשתו; ופרנסה שהוא בעצבון,
 היא בתינת: מוצא אני מר מנות את האשה(בתינת מרירותא
 דעלמא, שצריך להמתיקה עלידי מלח, בנזכר לעיל: אלמלא
 מלחא לא היו יביל עלמא למסבל מרירותא. ועל-כן להפך,
 בפרנסה דקרשה, כתיב: מצא אשה מצא טוב (מש"י ח). טוב -
 בתינת צדיק, בתינת ברית מלח, שהוא ממתיק מרירותא, הינו
 תאות (ועצבון הפרנסה). ופרנסה, שהוא בתינת: שמת זבולון
 בצאתך, הוא בתינת: מצא אשה מצא טוב; ואין טוב אלא צדיק
 (יב"ט ל"ה), הינו ברית, כמו שכתוב (שני"ט): אמרו צדיק כי טוב;
 וכמו שכתוב (שמות ב'): ותרא אותו כי טוב הוא - שגולד מהול
 (מיד ששה פ"א), ואין טוב אלא אור (שם), כמו שכתוב (בראשית א):
 וירא אלקים את האור וכו' - זה בתינת: ועלך זרח ה', בתינת
 תוט השני:

כ ודע, שעלידי תקן ברית-קרש, הוא נצול מפנים רספרא-
 אתרא. עלידי דם ברית, נתתמן דם נדה, תאות ממון,
 כמו שכתוב (דברים ט): גם בדם בריתך - עלידי ברית - שלחתי
 אסיריך מבור. בור דא מחול, מדה-שחרה, בעצבון תאכלנה, כי
 ברית הוא בתינת מלח, הממתיק מרירות ועצבון הפרנסה, כמובא
 בזהר (וי"ו רמ"א): אלמלא מלחא, לא היו עלמא יבלי למסבל
 מרירותא, וזהו (מכות י"ח): ברית מלח עולם הוא. וזהו (ירמיה כ'):
 אל תשבית מלח ברית אלקיך - אלקיך דיקא, כי עלידי-זה
 נתקשר באלקות ונתפרש מעבודת-אלילים, כמו שכתוב (אי"ב י"ג):
 מבשרי אתה אלוך. כי עלידי תקן הברית מאיד לעצמו אור
 פני מלך תיים. וזה (מכות ט"ו): מלח ממון חסר, עלידי מלח
 נתמטט אצלו תאות ממון:

ד וזהו בתינת מוזה. כי איתא במדרש (מכות פ"ב): למה
 נקרא שמן זוני מפני שזוין מזה לזה. וזה (אי"ב כ"ב):
 וזהו שדי בצדיק, הינו עלידי מוזה; וכסף תועפות לך -
 עלידי-זה פרנסתו מעופפת לך. כי שדי הוא בתינת ברית,
 כמו שכתוב (בראשית ל"ח): אני אל שדי, פרה ורבה. וזה שדרשו
 חכמינו זכרונם לברכה (ירושלמי ברכות פ"ק א), שעשרת הרבבות הם
 בקריאת-שמע, ורבוז לא תתמדכנגד; וכתבתם על מוזה; כי
 עלידי מוזה נתבטל תמדת הממון, בנזכר לעיל: מלח ממון
 חסר. וזהו (הר"ם י'): וזו, הינו ממון, שדי עפדי עלידי
 שמירת הברית, עלידי מוזה, וזכה לתינת: שמת זבולון. וזה
 שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: וכתבתם - שהיא פתיכה
 תמה (שבת ק"ג מנז"ח ט"ז). וזה בתינת (בראשית כ"ה): יעקב איש

ג וזהו: ויגרש מפניו אויב (דברים ל"ג) - כפניך דקרשה; ויאמר
 השמר, - לשון שמר, לשון עבודת-זרה, הינו תאות
 ממון. כי כל ישראל נקראים צדיקים-על-שם הברית, ובשביל זה,
 כשגמרש מפניהם דקרשה את האויב, הוא מפיל אותם האויבים

כסילותא דכדניתא - כי באמת יש עור תקון לתאות ממון, הינו שישתכל לשרש, שמשם בא כל הממון וכל השפעות, ועל ידי הסתכלותו שם יתבטל תאוותו, כי שם בשרשה, השפע בלו אור צח ומצחצח ותענוג רוחני, ואין מתאוה (כי מתענה ס"ח) אלא למטה, ומי הוא הפתי יסור הנה להשליך תענוג רוחני ולקח תענוג עב. אבל לזאת ההסתכלות אי אפשר לכזא אלא ער שיתקן בריתו, כמו שכתוב: מבשרי אחיה אלוך, שבתחלה צריך לתקן בשר-קרוש, ואז יוכל להסתכל כאלקות, וכשכיל זה עקר התקון של תאוות ממון הוא על ידי ברית; ובשמתקן בריתו, אי אפשר לפל לתאות ממון, כי על ידי מלח, תאוות ממון חסר כנ"ל. ושרש השפעות הוא מכנה בשם שליאי, ששם מנח הולך, כי השליאי הוא כחיתת דלתי בטני, כי יש שני רלתות לאשה, כמו שכתוב (איוב י): בי לא סגר רלתי בטני (כברית סר), ונעשה משני רלתין צורת מ"ם שתוקמה, ששם מנח הולך, והוא כחיתת מ"ם [ארזים] יום של יצירת הולך (נה"ל). וכן יש למעלה רלתי שמים, שמשם נולד השפעות, כמו שכתוב (תהלים ע"ח): דלתי שמים פתח ויבטור עליהם כעפר שאר וכו'. וזה שהשיב להם: בשליאי דכדניתא הוא תקונו של זה השומר הברית, כשנפול לתאות ממון. ואמרו לה: מי איבא שליאי לפרדה - כי עכ"ם אין לה אפלו בית-ילד. אמר להם: ומלחא מי סריא - כי באמת מי שתקן הברית, אינו נופל לתאות הממון:

תם, כי על ידו: ויחן פני העיר, על ידו תקון המטבע כנ"ל. וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת כ"ג): שאריכת ימים על ידי מוזה, כי סמך ל"וכתבתם" - למען ירבו ימיכם", כי על ידי אמונה במשאומתן בא אור החיים כנ"ל. וזה שאמרו (סו): מקרא גרש לפניו, הינו כחיתת אור הפנים, שהוא סימנא דחיי. וכשכיל זה קביעות המוזה בשליש העליון של הפתח (מנחה כ"ג), כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בב"מ כ"ג): לעולם ישלש את מעותיו: שלישי בפרקמטיא וכו'. ושליש העליון הוא השליש שבפרקמטיא, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (דו"ט פ"א פ"ח): טבין חמישין דעבדין ממתן דלא עבדין. ועקר האמונה צריך להיות כמשאומתן, כמו שאמרו (שבת לא): נשאת ונתת באמונה, נמצא שעקר הממון, ששם צריך אמונה, הוא בשליש עליון, שהוא בשליש שבפרקמטיא:

ה וכל המצוות שאדם עושה אותם בלא ממון, הינו שאין רוצה להפסיד ממון בשכיל המצוה, זה הכחיתת נקרא צדק, וזה: צוית צדק ערתיך; אבל כשחכיב כל כך המצוה, ער שאין מרגיש בהפסד ממון, זאת הכחיתת נקרא אמונה, כי עקר אמונה הוא בממון, כשמשפר תאוות ממון כנ"ל, ששם פנים דקדשה. וזה: ואמונה סאר - זה ממון, כמו שכתוב (יח"ט י): ובכל מאריך (כרחה יד):

וזה פרוש שאמרו סבי רבי אתונא: אמר לנו מלי דכדיבא - זה כחיתת שקר, כחיתת עבודה זרה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סו"ד כ"ג): כל המחליף בדבורו, באלו עובד עבודת-זכוכים וכו'. ואמר להם: הוי לן כדניתא וילדת. כדניתא - זו פרדה, זה כחיתת עב"ם, דשריא בפרודא, כמבוא בזה (משנ"ס צ"ג): שארי כחבורא וס"ם בפרודא. וילדה - זה כחיתת רות, המכנה בשם רה. ואמרו לו: וכדניתא מי ילדה - כי עכ"ם אל אור אסתרים ולא עבד פרוין (ס"ג). והשיב להם: הי ניהו מלי דכדיבא, הינו השקר, שנדמה להם שפרווחין, ובאמת אינם פריוחין. ותלא לה פתקא בצוארא, דהוי פסיק בי אבא מאה אלפי זוזי. בי אבא זה עבודת-אילים. כמו שכתוב (יח"ט י): האומר לעין אבי אתה; ועבודת-אילים היא חובה, שמשכעת את הכל לכף חובה, וכל המתדבקין בה הם בעלי-חובות, כמו שאנו רואים בחוש, שזה המשא תלוי בצואר בגי'אדם, שאין מסתפקין בממונם, ולוין ממון מאחרים, ונדמה להם שהם משתפרין שכר הרבה, ואתריקד מתים בעלי-חובות, ואם אינם מתים בעלי-חובות, הם כחיתתם בעלי-חובות, ומסריתים את עצמם כבתרות גדולות, ומסכנים את עצמם כסכנת רכבים בשכיל שכר מועט, כשכיל לשלם חוב אביהם, חוב עבודה זרה, כי מצוה לקים דברי המת, וזה שפרש הרב להם כמו צויה מאביהם, שישלמו חובותיו. וזה שפרש מרש"א: תלא לה פתקא בצוארא - שטר צויה. ואחר כך אמרו לו: מלחא כי סריא בטאי מלחי לה - כי תקון של תאוות ממון הוא תקון הברית מלח כנ"ל, ושאלו אותו: זה שתקן בריתו, אם נפל לסרחון תאוות ממון, במאי תקונו. והשיב להם:

אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם (הה"ל נח), הינו מי שהוא בעל מחלוקת, נופל לתאוות ממון, וימיו כלים בפרריפת אחר מותרות. וזה: לא יחצו ימיהם - שאין אדם מת ויחי תאוות בירו (מד קד"ח ס"ד א). וזה: לא יחצו - שאין משיג תצי תאוות, כמבוא (לעיל כוח"ט) על פסוק: ויגרש מפניך אויב, ויאמר השומר, עין שם. (עד כאן לשון רבנו ז"ל) וזה ששים: ואני אבטח כך - שהוא התפוד מתאוות ממון, כי המשקע בתאוות ממון, אינו בוכת בה, כי הוא עובד כל עכ"ם, אך: ואני אבטח כך - שתוכל לתמוין לי פרנסתי כסבה קלה, ואהיה שטח בחלקי, ולא אהיה משקע בתאוות ממון:

ועל-כן אלו המשקעים בממון, כל מה שיש לו עשירות יותר, יש לו דאגות ועצבות ומרה-שחרה ביותר, כי הממון והעשירות שלו הוא כחיתת: בעצבון תאלנה; שהוא כחיתת עצבות ומרה-שחרה, אנפין חשוכין, מיתה, כנ"ל, ועל-כן כל מה שיש לו ממון ועשירות יותר, יש לו עצבות ומרה-שחרה ודאגות יותר, כי הממון שלו הוא כחיתת עצבות ומרה-שחרה וכו' כנ"ל. וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות כ"ג): מרבה הנכסים - מרבה דאגה; כי בודאי הוא מרבה דאגה ועצבות על ידי רכוי הנכסים והעשירות, כי הנכסים שלו הם בעצמן כחיתת עצבות כנ"ל, ועל-כן כל מה שמתרבין יותר, נתרבה העצבות והדאגות ביותר כנ"ל. ועל-כן הממון והעשירות הוא מקצר ומכלה ימיו ומיני של האדם, כי אין דבר שמפסיד החיות כמו הדאגה והעצבות, כירוע לחכמי הרופאים, והממון והעשירות הוא מרבה

מדינה ראנה ועצבות כ"ל, עליון הוא מפסיד ומכלה חיו, כי הוא מקשר פנים דסמרא אחרא, אלקים אחרים, חשך, שהוא בחינת מיתה, הפך אור פני מלך חיים כ"ל; ועליון הממון ממית אותו, כי הוא בבחינת מיתה, שהוא עצבות וכו' כ"ל, שכל זה הוא בחינת תאות ממון כ"ל. וזה שכתוב (בראשית ו): ועפר תאכל כל ימי חייך - עפר זה בחינת הממון, כמו שכתוב: ועפרות זהב לו, הינו שהממון והעשירות, שהוא בחינת עפר, תאכל כל ימי חייך, כי הממון היא אוכלת ומכלה כל ימי חיו של האדם כ"ל, כי עפר הוא בחינת עצבות, שהוא בחינת תאות ממון, כמו שכתוב בתקונים (חסו ע דף קכב): עפר איהו קר ויבש, הכי מחול קר ויבש. ומתחול גמשך העצבות, כירוע. וזה שפסם שם בתקונים: ונגין רא: ועפר תאכל (כל) ימי חייך וכו', הינו כ"ל, עין שם והכן היטב. וזה שכתוב בתקונים (חסו נ בריא חקונים האחרונים): מחול רא לילית, אפא דערבידב, שחוק הכסיל. מאן כסיל, דא אל אחר וכו', עין שם. ואיהו אסברה לרביא, דאנון חביא, מכות בהון בעתרא בהאי עלמא, ולכתר קטילת לון. כי אלו המשקעים כממון, הם בבחינת: בעצבו תאבלנה; שהוא בחינת מחול, שהוא בחינת עצבות ומרה שחרה ורבו רגנות, והם מקשרים פנים דסמרא אחרא, אל אחר וכו' כ"ל, שכל זה הוא בחינת המחול, אפא דערבידב, שחוק הכסיל, אל אחר, כ"ל. וזה שכתוב שם: לכתר קטילת לון, כי בוראי הממון, שהוא בחינת מחול, עצבות וכו' כ"ל, הורגת אותם, כי הממון שלו הוא בבחינת מיתה, אנפין חשוכין, עצבות וכו' כ"ל. וזהו מה שכתוב לעיל: מצא או מוצא, שתאות ממון הוא בחינת: מוצא אני מר ממנות את האשה וכו' כ"ל, כי כן מבאר שם בתקונים (חסו ע דף קכ): ומוצא אני מר ממנות את האשה, ורא מחול וכו' אף פרנסה רקרשה הוא בחינת: מצא אשה מצא טוב וכו', שהוא בחינת הצדיק כ"ל, כי הצדיק האמת נצול מזה, כי אין הממון מוזק לו, כי עליו נאמר: טוב לפני האלקים ימלט ממנה וכו', כמו שכתוב שם בתקונים (חסו דף קכ): ואמאי אתקריאו רביא, בגין דלא אית בהון דעת לאשתובא מנה, אכל לב מכין אשתיב מנה דתמן צדיק, ורוא דמלה: טוב לפני האלקים ימלט ממנה, וחומא ולכר בה; כי צדיק חכמה ודעת גדול לזה, שלא יזקנו הממון, שלא יכלה ימי חיו, כי רב העולם נלכדו בזה, הינו בתאות ממון, והממון הורגת וממית אותם כ"ל, ואי אפשר להציל מזה כי אם על ידי הצדיק, שנאמר עליו: טוב לפני האלקים ימלט ממנה וכו' כ"ל; אשרי לו. עין שם בתקונים (חסו נ בגיל חסו ע דף קכ) ותראה נפלאות, אף עתה, שפתח רבנו זכרוננו לברכה את עינינו ונלה לנו את התקדמות התרשות הנפלאות, המבארים לעיל בהתורה הזאת, עתה עתה מבארים היטב דברי התקונים הנ"ל, כי עתה מבארים שם כל דברי רבנו הנ"ל; ראה והבן ותבס, עין שם בתקון ע' הנ"ל מה שכתוב שם: אם זכה וכו' - עור, ואם לאו - בגודו וכו', עלה אתמר: ומוצא אני מר ממנות את האשה; ורא מחול

שפתאי וכו' (הינו בחינת עצבות ומרה שחרה, שהוא בחינת מחול שפתאי, פתיא אפמא, כירוע). עור - דא שכניחא, עלה אתמר: מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מדי; ונגין רא הו אמרי מארי מתניתין: מצא או מוצא. עין שם היטב והבן, ותראה שכל דברי רבנו ז"ל מבארים עתה שם ובתקון ג' הנ"ל באר היטב: זאת התורה היא לשון רבנו ז"ל בעצמו, ער הקום שגרשם לעיל, ומשם והלאה הוא כלשונו, בה ששמעתי עוד דברים, שלא נהבאר בלשונו הקדוש ועוד לאלוה מליו, בה ששמעתי והבנתי מפיו הקדוש, בנת שוכתי לשמע מפיו הקדוש התורה הזאת, והיו: קשים מוונותיו בפלים ביולדה, כי היולדת ראמת ע"ן קליו, והכא יש ק"ם קליו וכו', עין לעיל. כי צריכים להתנסות ולהצטרף בהאנה זו של ממון קדם שזוכין למשאיותמן באמונה, להרויח ולהוליר ממון דקדשה, דהינו, שצריכין להתגבר מאד בשעה שעוסק במשאיותמן, שלא יפל אז לתאות ממון כלל, חס ושלום, רק משאו ומתנו יהיה באמת וכאמונה, ולשפר ולכבול כל המחשבות והכלולים והתאות של ממון שפאים עליו, רק כל בנותו יהיה בשכל השם: תכרד לכד, כרי שייקה לעבד השם: תכרד על ידי הממון שיריח, ולחן צרקה לחחוק לומרי תורה ועובדי השם וכו', וכשכל זה קשים מוונותיו של אדם בפלים ביולדה, כי היולדת צריכה לסכל תכלי לדה, וצריכה לצעק ע' קליו קדם הולדה, והכא יש ק"ם קליו, שהשבינה צוותת, חס ושלום: קלני מראשי, קלני מזרועי, על הנפלים בתאות ממון, וקדם שפיריחין ממון, צריכין לילך ולעבד ולהתנסות ולהצטרף רדך אלו הק"ם קליו, ולצעק ולהתפלל להשם: תכרד לעבד עליהם בשלום ולהצצל מהם; עליון קשים מוונותיו בפלים ביולדה, ראלו התם ע' קליו והכא ק"ם קליו, והבן: גם באר או, שק"ם קליו הם שתי פעמים ע', הינו: קלני מראשי, קלני מזרועי, שהם בחינת שני מיני קולות, מראשי ומזרועי, וכל קול הוא בחינת ע' קליו של היולדת, והכא הם בפולים: קלני מראשי, קלני מזרועי, קלני - לשון קול. עליון הם ק"ם קליו, כי באמת כל הרוח, המבנה בשם לרה, וכל הממון וכל ההשפעות נמשכין רק משכירת תאות ממון, שהיא בחינת אמת כ"ל. וזהו בחינת: קשטא קאי (שם ד), כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה קט): ואת כל היקום אשר בגדליהם - זה ממנו של אדם, ששמעידו על רגליו. ועליון עקר המעמד פרנסה, הינו ממנו של אדם ששמעידו על רגליו, הוא על ידי אמת, שהוא בחינת שכירת תאות ממון כ"ל. וזה בחינת קשטא קאי, הינו על ידי אמת יש לו ממון, שהוא בחינת עמידה, ששמעידו על רגליו כ"ל. אכל שקרא לא קאי, כי שקר הוא עבודה זרה, תאות ממון, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: המחליף בדבורו, פאלו עובר עבודה זרה; ועליון על ידי שקר, שהוא עבודה זרה, תאות ממון, אין לו שום קיום ומעמד, הינו שאין לו ממון, הנקרא קיום וכו' כ"ל. והיו: שקרא לא קאי, כ"ל, כי עבודה זרה, אל אחר, אסתרים ולא עבר פרי, כמבאר שם במאמר הנ"ל היטב. כי על פי הרב, אלו הרוקפים ביותר אחר תאות

המאן, ועלין וכתבתם על מזוזות וכו' כנגד לא תחמר בנ"ל, עין שם. עתה בוא וראה נפלאות ה', כי מבאר בירושלמי פאה (בבב"ר פ"ה): ארטבן שלח לרבי חר מרגליהא טבא, שלח לה רבי חרא מזוזה. ולבאורה הוא פלא: מרוע שלח לו מזוזה ריקא, ולא מצוה אחרת אף על-פי מה שגלה רבנו ו"ל בהתורה הזאת, מבאר הענין היטב, כי מזוזה ריקא מבטל המדות הממוז, ועלין שלח לו מזוזה ריקא, כי ארטבן שלח לו מרגליהא טבא, הינו עשירות וממוז, כי היה עוה ממוז הרבה, ועשה עקר החשיבות מזה, על-כן שלח לו רבי כנגד זה מזוזה ריקא, כי מזוזה מבטל המדות העשירות בנ"ל: מלחא בי סריא, זה שגפל לטרוחון תאוות הממוז וכו'. ועלין אפקדו בלשון: כי סריא, שהוא לשון הנאמר בעפר"ס, כמו שכתוב (שמות לב): סרו מהר וכו', כי המשקע בממוז, עובר כל העבו"ם בנ"ל, ועלין על כל מטבע חקוקה העבודה-זרה של העבו"ם. על-פי הרבנים האלה יבין המשכיל לפרש פלא סגיא ר"הנהב קונה את הכסף, והכסף אינו קונה וכו'; התחשט קונה וכו'. והכלל - מה שהוא מטבע ויוצא, חשוב מעוה, עין שם כל הסגיא. ומגיא "אי מעוה נקנה בחליפין", ומגיא ר"ל הנעשה רמים באחר" - הכל יבאר למשכיל על-פי התורה הזאת עם עוד קצת הקרמזות:

כד

אמרו לה: אמצעותא רעלקא היבא. זקפא לאצבעתה, אמר להו: תבא. אמרו לה: מי ימר. אמר: איתו אשלו ומוזשחו:

לשון רבנו וברונו לכרבה

א דע, שיש אור, שהוא למעלה מנפשין ורוחין ונשמתין, והוא אור אין סוף, ואף-על-פי שאין השכל משיג אותו, אף-על-פי-כן רריפה רמחשבה למרדף אבתרה, ועל-ידי הרריפה, או השכל משיג אותו, בכחית מטי ולא מטי, כי באמת אי אפשר להשיג אותו, כי הוא למעלה מנפש רוח נשמה:

כ ודע, שאי אפשר להשיג אותו אפלו בכחית מטי ולא מטי, אלא על-ידי עשית המצוות בשמחה, כי על-ידי שמחת המצוה נשלם תקרשה, ומעלה החיות והקרשה שבקלפות, בכחית אמר-עשר סמני הקטרת, כי הקלפות הם כחית מותרות, והם כחית עצבות, בכחית (משל י'): ככל עצב יהיה מותר, והם תקפא רדינא, בכחית (בראשית ו'): ותעצב אל לבו. ועקר השמחה היא בלב, כמו שכתוב (החליל ו'): נחמה שמחה בלב; וגלות השכינה, שהוא כחית לב, שהוא שמחחן של ישראל, עקר גלותה - בשעצבות, שהם הקלפות, גזברים עליה, בכחית: ותעצב אל לבו. וזה הוא בשצאו ישראל מהגלות כתיב (ישע' יח): כי בשמחה תצאו. ובשכיל זה, שעל-ידי הקטרת מעלין מהקלפות חיותם, כתיב בהם (משל ט'): קברת ישמח לב. ומצא, בשעושה המצוה בשמחה, אזי מעלה השכינה, שהיא המצוה, שהיא שמחת הלב, מבין הקלפות

תאות ממוז, הם מתים בעלי-חובות, ומאומה אין כירם; ואפלו אם אינם מתים בעלי-חובות, הם כחיתם בעלי-חובות לתאותם, שהם מתאזים בל-כד לממוז הרבה, עד שהם רצים וינעים מאד כל ימיהם בניעות גרולות, ומסכנים עצמם בסכנות גרולות בשביל למלאות תאותם, כאלו היה עליהם חוב גרול לשלם, הינו חוב העבודה-זרה וכו', כמבאר לעיל. וכל ימיהם אינם יכולים למלאות תאותם ולשלם חוב הזה של תאותם, כי אין אדם מת ותצי תאותו בירו וכו' בנ"ל. ומצא, שאין ממוזו ממוז כולל, כי אין לו שום הנאה מממוזו, כי אל אחר אסתרים ולא עבר פרו וכו' בנ"ל, ועלין אי אפשר להמשיך שפע ומזונות ולהרויח ממוז הנקרא ממוז, דהינו ממוז תקרשה, שיהיה שמה בחלקו, שזהו עקר העשירות, כמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה: איתו עשיר - השמח בחלקו (נבות טד); כי אם על-ידי שכירת תאות ממוז, שהוא כחית אמת, שמשם עקר ההשפעה בנ"ל. ועלין קשים מזונותיו בפלים בילרה, כי צריך ללד ולעבר ולשבר הק"ם קלון של תאות ממוז בנ"ל, אשר רק על-ידי-יה יכולין להרויח ממוז, כי עקר השפע נמשך מאמת, שהוא כחית שכירת תאות ממוז. וכזה מקשר המאמר היטב. והכן שם היטב מאד, כי דברי רבנו ו"ל הם עמקים מאד מאד, ויש בהם עמקות גרול:

(שדך לאות א) שם מבאר, שהממוז הוא כחית פנים וכו', עין שם:

ועלין אמרו רבותינו וברונם לברכה: פני הארץ הם העשירים, כמו שפרש רש"י על פסוק (בראשית מא): והרעב היה על כל פני הארץ - מי הם פני הארץ, אלו העשירים; כי הממוז והעשירות הוא כחית פנים, בנ"ל: שם: תאות ממוז הוא כחית חשך, אנפין חשוכין וכו', עין שם. וכן מרמו בזהר (מצד דף עג"ג): קץ שם לחשך וכו', רא זקמא דרבהא:

(שדך לאות ג) ויגרש מפנד אויב ויאמר השמר וכו', כי כל ישראל נקראים צדיקים על-שם הכרית וכו', עין שם. ועלין יוכל כל אחר, שהוא שומר הכרית יותר מחברו, להפיל את חברו, כי הוא כחית צדיק, פנים תקרשה, לנפי חברו, ועליו נאמר גס-בן: ויגרש מפנד אויב וכו'. ועלין צריך לזהר, בשמש מחלקת על האדם, שלא יפל לחוד חשוקת הממוז, כי אולי חברו פנים תקרשה נגרו, ויש לו כח להפיל אותו, והנפילה הוא, שמפילין אותו לתאות ממוז בנ"ל, ועלין צריך לזהר מזה: שם: כי כל ישראל נקראים צדיקים על-שם הכרית. שמעתי אז מפיו הקדוש ברוש, שאמר, שכל ישראל, על-ידי שהם גמולים, עלין כלם נקראים צדיקים:

(שדך לאות ד) וזה כחית מזוזה וכו'. וזהו: ויהי שרי בצדיק וכסף וכו', כי שרי הוא כחית כרית וכו', עין שם. וזה כחית: שרי - שאמר לעולמו די; דהינו ששמש בחלקו ואומר "די" למה שיש לו, ואינו מתאנה יותר, שזהו כחית שכירת תאות ממוז, שזוכין על-ידי שמירת הכרית בנ"ל: (גם זה שדך לאות ד): מבאר שם, שעל-ידי מצוה מזוזה נחבטל חמרת

הקלפות. והו כחינת מלכות דעשיה העולה מן הקלפות:

ג וּבְשִׁאֲרֵיהֶם עוֹשֶׂה אִיזֵה מְצוּה, וְשׁ כַחַּ כְּהַמְצוּה לִילְךְ וְלַעֲוֹרֵר
כָּל הַעוֹלָמוֹת לְעֹבֶרֶת הַשֵּׁם יַחְפְּרֶה, בְּכַחֲנִית (סו"ט)
כִּי כִּנְעִינִי וְכִנְעִינִי גִלְךְ, בְּצִאֲנִי וְכִבְרִנִּי גִלְךְ. וְזֶה כַחֲנִית מְלֻכּוֹת
מְלֻכּוֹת נֶצַח הוֹד יִסּוֹר, שֶׁהֵם כְּלֵי הַהִלְכָה. וְזֶה כַחֲנִית (תהלים 10):
תּוֹרַת אֱלֹקֶיךָ כְּלֻבּוֹ, לֹא תִמְעַד אֲשׁוּרִי, שֶׁהִיא הוֹלְכַת לְעוֹרֵר.
וְזֶה כַחֲנִית (סו"ט): הַלִּיכּוֹת אֵלֵי מְלֻכֵי כְּקֹדֶשׁ - בְּשִׁמְעֵלִין מְלֻכּוֹת
לְתוֹךְ הַקְּדוּשָׁה, הִיא מְלַבֶּשֶׁת אֶת הַלִּיכּוֹת אֵלֵי, אֶת נֶצַח הוֹד
יִסּוֹר, לִילְךְ וְלַעֲוֹרֵר כָּל הַיְדוּדִים לְעֹבֶרֶת הַשֵּׁם יַחְפְּרֶה:

ד וְעַל־יְדֵי הַהֲתַעֲוֹרֹת, הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַלִּיכָה, נִמְשָׁךְ בְּרַכָּה
לְכָל הַעוֹלָמוֹת. וְזֶה כַחֲנִית: נֶצַח הוֹד יִסּוֹר מְלַבֶּיֶשׁ
אֶת חֶסֶד גְּבוּרָה תַּפְאֲרָה, שֶׁהֵם הַיְדוּדִים, שֶׁמִּשֵּׁם כָּל הַיְדוּדוֹת. וְזֶה
כַחֲנִית (בראשית 1): וַיְבָרֶךְ ה' אֶת־ךָ לְגִילְךָ. נִמְצָא, שֶׁעוֹלֵין הַגְּבֻלִין
כַּחֲנִית יְדִים, בְּכַחֲנִית (שופטים 7): וְתַלְךָ יָרַ בְּנִי־יִשְׂרָאֵל הַלּוֹךְ
וְקָשָׁה. וְעַשֵׂר הַיְדוּדוֹת מִיְדִים, בְּכַחֲנִית (ירמיה 10): וַיִּשָּׂא אֶהָרֵן אֶת
יְדוֹ אֶל הָעָם וַיְבָרְכֵם, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית 10): מִיְדֵי אֲבִיר יַעֲקֹב,
מִשֵּׁם רַעָה אֲבִיר יִשְׂרָאֵל:

ה וְעַקֵּר הַבְּרַכָּה שֶׁנִּשְׁפָּעִין מִהַיְדוּדִים, הֵם שְׂכָל. וְכִשְׂבָּאִים לְמַטָּה,
נֶעֱשִׂים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי רְצוֹנוֹ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (תהלים
107): פֹּתַח אֶת יָדְךָ וּמִשְׁפִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן. כִּבְּנֵי מִי שֶׁהוּא
כַּעֲלֵי־נֶפֶשׁ, צָרִיד לְכֹחַ רְצוֹנוֹ, שֶׁמִּשְׁפִּיעַ בְּרַכַּת שְׂכָל, בְּכַחֲנִית (בראשית
10): שְׂכָל אֶת יְדֵיו, וּבְכַחֲנִית (סו"ט): מִקְרָשׁ ה' כּוֹנֵן יְרִידֶךָ. וְזֶה
כַחֲנִית חֶסֶד גְּבוּרָה תַּפְאֲרָה, שֶׁמְלַבֶּיֶשׁ אֶת חֶכְמָה בִּינָה דַעַת:

ו וְצָרִיד לְהַמְשִׁיךְ אֲמוּנָה לְהוֹךְ בְּרַכַּת הַשְּׂכָל, כִּי אֵין לְסַמֵּךְ
עַל הַשְּׂכָל כְּעִצְמוֹ, כִּידוּעַ. וְזֶה כַחֲנִית (סו"ט): אִישׁ
אֲמוּנוֹת רַב בְּרַכּוֹת, וּכְחִינֵת (סו"ט): וַיְהִי יְדִיו אֲמוּנָה, וּכְחִינֵת
(שמואל א 17): וַקָּמָה בְּיַד מְלֻכַת יִשְׂרָאֵל, הֵינּוּ שֶׁמִּשְׁפִּיעַ אֲמוּנָה
לְתוֹךְ בְּרַכַּת הַיְדוּדִים. וְזֶה כַחֲנִית (שמואל א 17): וּבְנִיתִי לוֹ בֵּית נֶאֱמָן,
וְזֶה כַחֲנִית (תהלים 138): אֲמוּנַתְךָ כִּקְהַל קְדוֹשִׁים; קֹדֶשׁ זֶה כַחֲנִית
מַחֲוִין, וְזֶה כַחֲנִית: מְלֻכּוֹת רִצְוִיָּה נֶעֱשֶׂה מִפְּנֵי חֶכְמָה בִּינָה דַעַת
דַּעְשִׁיָּה:

ז וּבְכַחֲנִית בְּרַכָּאן, שֶׁהוּא דְקוֹת הַבְּרַכָּאן, נִתְבָּרֵךְ מֵהֶם
הַמְסַדֵּר וְהַמְנַשֵּׁב אֶת הַשְּׂכָל, שֶׁהוּא כַחֲנִית בְּתַר,
כַחֲנִית (בראשית 10): וְאֶהִי עֹמֵךְ וְאֶבְרַכְךָ. בְּתַר הוּא לְשׁוֹן הַמַּחְנֶה,
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (איוב 10): בְּתַר לִי וְעִיד, כִּי בְּשִׁשׁוּאֵלִין אֶת הָאָרֶם
אִזְהוֹ שְׂכָל, אֹמֵר: הַמַּחֵן עַד שְׂאֵת־יִשְׁבַּע, וְגַם שֵׁם צָרִיד אֲמוּנָה.
בְּכַחֲנִית אֲמוֹן מְפֻלָּא. וְזֶה כַחֲנִית שֶׁמִּפְּנִימִיּוֹת חֶסֶד גְּבוּרָה תַּפְאֲרָה,
וּמִפְּנִימִיּוֹת מְלֻכּוֹת רִצְוִיָּה, נֶעֱשֶׂה בְּתַר דַּעְשִׁיָּה. וְכֵן עוֹלִין הַעוֹלָמוֹת
עַד לְמַעְלָה, עַד אֲצִילוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְזֶה (שמואל א 17): כְּרוֹךְ
כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ. כְּרוֹךְ, זֶה כַחֲנִית יְדִים; כְּבוֹד ה', זֶה כַחֲנִית
אֲמוּנָה; מִמְּקוֹמוֹ, זֶה כַחֲנִית בְּתַר:

ח וּבְשִׁעוֹשָׁה וּמַחְנֵן אֶת הַמְנַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, שֶׁהוּא הַבְּתַר,
בְּרָאוֹ, וְהַמַּחֲוִין רוֹדְפִין לְהַשִּׁיג הָאוֹר אֵין סוֹף,
וְהַבְּתַר מַעֲבֵב אֶת הַשְּׂכָל בְּרִי לִישֵׁב אֶת הַשְּׂכָל, וְעַל־יְדֵי הַרְדִּיפָה

וְהַמְעַבֵּב, אֵין מִכָּה הַמַּחֲוִין כְּהַמְנַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, וְנֶעֱשִׂין הַיְכָלִין לְאוֹר
אֵין סוֹף, וְאֶפְרַע־לִיבִירֵכּוֹן לֹא יִדְעַ וְלֹא אֶהְיֶדַע, כְּמוֹכָא בְּהַר
פְּרִשְׁתָּ נַח (ויקרא 10): וּמִנּוּ הֵאֵר פְּרִיָסָא בְּרִדְפָא דְהָאִי מַחְשְׁבָה, מְטִי
וְלֹא מְטִי. וּפְרִיָסָא, זֶה הַמְסַדֵּר וְהַמְנַשֵּׁב, שֶׁהוּא כַחֲנִית בְּתַר,
שֶׁהוּא פְרוּס בֵּין הַנְּאֻצִּים לְבֵין הַמַּאֲצִיל. וְאֶתְעִבִירוּ תְשַׁע הַיְכָלִין,
דְּלֹא אֲזוּן נְהוּרִין, וְלֹא רוּחִין, וְלֹא נִשְׁמָהִין, וְלִית מֵאן דְּקָיָא
בְהוּ, וְלֹא מַתְרַבְּקִין, וְלֹא מַתְיַדְעִין. וְדַע, שֶׁזֶה תְּכִלִּית הַרְדִּיפָה,
כִּי תְּכִלִּית הַרְדִּיפָה - לֹא יִדְעַ. וְזֶה כַחֲנִית (שמי"ה 10): וְהַשְּׁבִיעַ
בְּצִחְצוּחָה גִּפְשָׁךְ; כִּי אוֹרוֹת אֵלוֹ הֵם הַנְּצַחְיוֹת, שֶׁהֵם לְמַעְלָה
מִהַסְפִּירוֹת. אֲשֶׁרֵי מִי שְׂוָקָה, שִׁדְרַף מַחְשְׁבָתוֹ לְהַשִּׁיג הַשְּׁנוּת
אֵלוֹ, אֶפְרַע־לִיפִי שְׂאִין יִכְלַת בְּרִד הַשְּׂכָל לְהַשִּׁיג אוֹתָם, כִּי לֹא
מַתְרַבְּקִין וְלֹא יִדְעוּ. וְחַשְׁעָה הַיְכָלִין אֵלוֹ נֶעֱשִׂין עַל־יְדֵי הַבְּכִיּוּשָׁה,
שֶׁמְכַבְּשִׁין הַמַּחֲוִין בְּבַתֵּר כְּשַׁעַת רְדִיפָה, וְהַמַּחֲוִין הֵם הַלֵּת, וְכָל
אֶחָד כְּלוּל מִתְּלַת, כִּי בְּגִלְלוֹן כְּשַׁעַת רְדִיפָה, וְשִׁלֵּשׁ פְּעֻמִּים שִׁלֵּשׁ
הֵם תְּשַׁעָה, וְהוּא תְּשַׁעָה הַיְכָלִין: [זֶה הַעֲנֵן עֲמַק עֲמַק מִי
יִמְצְאוּנִי, כְּמוֹכָא לְמַשְׁכִּיל, וְכֹאֲשֶׁר רָמַז לִי רַבְּנֵי זְכוּרֵנוּ לְבְרַכָּה
כְּעִצְמוֹ גִּדְל עֲמָקוֹת הַסּוּד הַנּוֹרָא הַזֶּה, שֶׁמִּנְעֵי לְמַעְלָה לְמַעְלָה
וְכוּ, וְכִמְכָאֵר בְּהַתְּוֵדָה הוּאֵת לְמַעֲוִין. וְהַבְּתַר לְבָאֵר הַרְדֵּב קֶצֶת.
וְהוּא: כִּי הַבְּתַר הוּא הַמְנַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר אֶת הַמַּחֲוִין, דְּהֵינּוּ הַבְּתַר
שִׁישׁ כְּהַשְּׂכָל שֶׁל אָרֶם לִישֵׁב וְלִסְדֵּר אֶת הַמַּחֵן וְתַרְעַת לְכָל יְהִרֵם
לְצַחַת חוּץ מִן הַבְּכָל, זֶה הַבְּתַר הוּא כַחֲנִית בְּתַר כְּנ"ל, וְזֶה הַבְּתַר
הוּא כְמוֹ מַחְצָה, הַמְּפַסְקַת בֵּין הַמַּחֲוִין וּבֵין הָאוֹר אֵין סוֹף, כִּי
זֶה הַבְּתַר, שֶׁהוּא הַמְנַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, הוּא מַעֲבֵב אֶת הַמַּחֲוִין כְּעַת
מְרֻצְתָם וְרִדְפָתָם, לְכָל יְהִרְסוֹ לְעֵלוֹת אֶל ה' לְמַעְלָה מִמַּחְצוֹתָם,
כִּי הַמַּחֲוִין רוֹדְפִין לְהַשִּׁיג הָאוֹר אֵין סוֹף, וְזֶה הַבְּתַר הַנִּלְשָׁל
הַשְּׂכָל, שֶׁהוּא הַמְנַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, שֶׁהוּא כַחֲנִית בְּתַר - הוּא עוֹמֵד
בְּפִתְחָם כְּמוֹ מַחְצָה, וּמַעֲבֵב אוֹתָם מְרִדְפָתָם כְּנ"ל, וְעַל־יְדֵי
הַרְדִּיפָה וְהַמְעַבֵּב, הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַרְדִּיפָה שֶׁהַמַּחֲוִין רוֹדְפִין לְהַשִּׁיג
אוֹר הָאֵין סוֹף, וְעַל־יְדֵי בְּתַר הַמְעַבֵּב, שֶׁהוּא בְּתַר הַמְנַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר,
כַחֲנִית בְּתַר כְּנ"ל, עַל־יְדֵי שְׁנֵי כַחֲנִיּוֹת אֵלוֹ, עַל־יְדֵי זֵוּה מְכַבְּשִׁין
וּמְכִין הַמַּחֲוִין, כַּחֲנִית הַמַּחְצָה הַנִּלְשָׁל, שֶׁהוּא הַמְנַשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר,
וְעַל־יְדֵי זֵוּה נֶעֱשִׂין הַיְכָלִין לְאוֹר אֵין סוֹף, דְּהֵינּוּ שֶׁנֶּעֱשִׂין כַחֲנִית
כְּלִים וְהַיְכָלוֹת בְּרוּחֲנִיּוֹת עֲלִיּוֹן לְהַשִּׁיג עַל־יְדֵים כַּחֲנִית מְטִי וְלֹא
מְטִי אוֹר הָאֵין סוֹף, כְּרוֹךְ הוּא. כִּי אִם לֹא הִיָּה הַמְעַבֵּב הַנִּלְשָׁל
כְּלָל, וְלֹא הִיָּה מִי שֶׁנֶּעֱבֵב אֶת הַמַּחֲוִין מְרִדְפָתָם וּמְרֻצְתָם, הִיָּה
מַתְפַּלְלִין הַמַּחֲוִין לְנִמְרִי, כִּי הִיָּה הָאָרֶם מַתְפַּלְל בְּמַצִּיאוֹת, כִּי
אוֹר הָאֵין סוֹף אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג. אֶדְ עַל־יְדֵי שְׁנֵי כַחֲנִיּוֹת, שֶׁהֵם
הַרְדִּיפָה וְהַמְעַבֵּב, עַל־יְדֵי זֵוּה נֶעֱשִׂין כַחֲנִית מַחְצוֹת וְהַיְכָלִין הַנִּלְשָׁל,
שֶׁעַל־יְדֵים מְשִׁיגִין אוֹר הָאֵין סוֹף דַּק כַּחֲנִית מְטִי וְלֹא מְטִי. וּפְרַשׁ
"מְטִי וְלֹא מְטִי" יְדוּעַ לְמַכְבִּיּוּם, דְּהֵינּוּ שֶׁמִּנְעֵי אֵינּוּ מַנְעֵי, שְׂרוּדַף
וּמַנְעֵי לְהַשִּׁיג, וְאֶפְרַע־לִיבִירֵכּוֹן אֵינּוּ מַנְעֵי וּמַשִּׁיג, שֶׁזֶה נֶעֱשֶׂה עַל־יְדֵי
הַרְדִּיפָה וְהַמְעַבֵּב כְּנ"ל. וְאֶפְרַע־לִיפִי שֶׁנֶּעֱשִׂין אֵלוֹ הַיְכָלִין הַנִּלְשָׁל,
אֶפְרַע־לִיבִירֵכּוֹן לֹא יִדְעַ וְלֹא אֶתְיַדְעַ, וְלִית מֵאן דְּקָיָא בְהוּ, וְלֹא
מַתְרַבְּקִין, וְלֹא יִדְעוּ וְכוּ כְּנ"ל. כִּי אֵי אֶפְשָׁר לְצַדִּי בְּשִׂכָל הַשְּׁנוּת
אֵלוֹ הַיְכָלוֹת הַנִּלְשָׁל, כִּי הֵם לְמַעְלָה מִנְּפִשִׁין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין,
לְמַעְלָה מִכָּל הַשְּׂכָלִיּוֹת, כִּי הֵם לְמַעְלָה מִהַסְפִּירוֹת וְכוּ,

מכאור לעיל בלשון רבנו ז"ל, עין שם היטב ותבין, שלא הוספתי שום דבר כלל, כי בכלל דבריו דברי, רק תורתו ובארתו הדברים קצת לגדל עצם עמקותם עד אין סוף. ובשכיל זה נעשין משעה היכלין ריקא, כי המחזין הם שלש, ומחמת דרפפתם והכאתם בהמעבד הג"ל הם נכללין זה בזה, ונעשה כל אחר כלול משלש, ושלש פעמים שלש הם משעה, והוה בחינת משעה היכלין הג"ל. אשרי מי שיזכה לילך ולעלות בדרך הקדש, הנאמר בהתורה הזאת, עד שיזכה להשגות אלו:

וזה ששאלו סבי רבי אמונא: אמצעותא העלמא היבא. וקפא אצבעתא, אמר: הכא. אמרו לה: מי יימר. אמר לה: איתו אשלי ומושחו. ששאלו אותו: איך משיגין אור אין סוף, שהוא אמצעא דעלמא, שממנו הכל שואבין תיות ונפע. וקפא אצבעתא, זה בחינת ברכות כנ"ל, בחינת וישא אהרן את ידו ויברכם, כנ"ל. הינו שעל-ידי הברכות מבטשין המחזין בכתה, ונעשין היכלין כנ"ל. ואמר לה מי יימר - מי הוא זה שיגבס בתיבלי התמורות, למקום הקלפות, להעלות משם הקרשה בבחינת קמדת כנ"ל, ושעל-ידי עליהו יתעלה הברכות כנ"ל. וזה: מי יימר, לשון תמורה, לשון (ויסא ט): אם המר ימירנו. והשיב להם: איתו אשלי ומושחו, הינו עקר עלית הקרשה - על-ידי השמחה, ולעתיה, בצאת ישראל מהגלות בשמחה, כמו שכתוב: כי כשמחה תצאו, ואז יכלו הקלפות לגמרי. וזה: איתו אשלי, הינו על-ידיכם ועל-ידיכם יתבטלו הקלפות, כי אחם בעצמכם תכאו את בית-ישראל מהגלות, הנקראים אשלי, הינו חבל נחלתו, כמו שכתוב (שעה ט): והביאו את אחיכם בית-ישראל, שכל אחר ואחר מהעכו"ם יביאו בידם את בית-ישראל מהגלות, על-ידי רבוי השמחה שיהיה בעת הזאת, כמו שכתוב (תהלים עב): אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וכו', היינו שמחים. ועל-ידי השמחה יתבטלו הקלפות, בבחינת (שמואל א'): וימררם בתכל השכב אותם ארצה. וזה: מושחו, הינו המרירה לכלות אותם:

שהוא הולך אחר המרמה שבלב, וכשיוצא משרירות הלב ומשבר לבו האבן - זה בחינת שמיר, שעל-ידי נכנע האבן, ואינו הולך אחר תאוות המרמיות, והולך אחר השכל. וכל זמן שלא הוציא שכלו אל הפעל, שלא השתמש בשכלו עדין - אז אצלו השכל בכת, אף-על-פי שכבר שבר המרמה, אז נתקומם הכונת שכלו, כי כשזה קם, זה נופל (במובא ב"ש" ר"ש ח' חלדה), אבל השכל עדין בכח; ואחר-כך, כשתוקר בשכלו ומשתמש בו, אזי השכל בפעל. וזה בחינת נפת צופים, בבחינת (שד"ה ש"ס ט): נפת חפננה שפתוחה - שהוציא מתיקות שכלו מפת אל הפעל. (וזה: שפתוחה, הוא בחינת מוציא מפת אל הפעל, שהוא בחינת הרבור). ואחר-כך, כשמשגי בשכלו כל מה שיש ביד אנושי להשיג, אז שכלו שכב שכל הנקנה, כמו שכתבו המחקרים, שיש שכל ככה, ושכל הפעל, ושכל הנקנה. ועקר קיומו של אדם לאחר מיתתו אינו אלא שכל הנקנה, וזה השארותיו לאחר המיתה. וזה בחינת אמנה, כי אמנה - לשון קיום דבר, כי שכל הנקנה הוא קיום של אדם לאחר מותו. ושכל הנקנה נקרא, מה שאדם יודע הרבה דברים ביריעה אחת, כי קדם צדיק לידע הרבה הקרמות קדם שידע איזהו דבר, ואחר-כך, כשמשגי את הרבה, משליך הקרמותיו, יודע את הרבה ביריעה אחת. ועקר הפנין החכמה מן המקדש יצא, כי שם היו מקריבין הקרבנות, שהם הבהמיות וכת הרמיון, כמו שכתוב (תהלים ט): זבחי אלקים רוח נשברה - שעבירת הרמיון הם הקרבנות; ובשכיל זה אמרו חכמינו זכונם לכתוב: כשתרב בית-המקדש בטל השמיר וכו', ובשכנה בית-המקדש, אז יתקם (ויאל ט): ומעין מן המקדש יצא:

ב ודע, שבכל עולם ועולם וככל מדרגה ומדרגה, יש שם דמיונות אלו, והם הם הקלפות הקורמין לפני, וסוכבים את הקרשה, בבחינת (תהלים ט): סכיב רשעים תהלכון, וכשארם נעתק ממדרגה למדרגה, או צדיק לו לילך בדרך אלו הרמיונות כדי להגיע אל הקרשה, וכתב בשעולה להמדרגה, אזי נתעוררין הקלפות שבמדרגה ומסבין אותו, וצדיק להגיע אותם ולשבר אותם, ולטהר אותו המקום מקלפות:

ג ודע, שאין שני בני-אדם שוין זה לזה, כי כל הנשמות הם זה למעלה מזה, וזה מלבוש לזה, ופנימית של תחתון נעשה לכוש וחיצוניות לחיצוניות עליון. נמצא, כשאתר רוצה לעלות ממדרגתו למדרגה עליונה, אזי הולך ונעתק האדם העומד במדרגה העליונה, והולך ונעתק למדרגה היותר עליונה, כי אי אפשר שהיו שני אנשים במדרגה אחת. ואינו נעתק מהאדם העליון אלא הפנימיות שלו, והחיצוניות נשאר. וגם האדם שבמדרגה התחתונה אינו נעתק ועולה, אלא הפנימיות, והפנימיות של התחתון נעשה חיצוניות לחיצוניות עליון. ואף-על-פי שכבר נשבר הקלפה שבמדרגה עליונה על-ידי האדם העליון, אף-על-פי-כן, כשפנימיות של העליון נעתק משם, וחיצוניות (ניא ופיסית) התחתון עולה, אזי הקלפה חוזר ונעור, כי לא נכנעת, אלא לפני האור הפנימיות של העליון, אבל לפני התחתון, אפלו לפני פנימיותו, יש פת כירה להתעורר כנגדו, ובשכיל

כה לשון רבנו זכרנו לברכה

אמרו לה: אתי לו מנא
דלא שווי לחבלא. איתי
בודיא. פשטוהו, ולא הוי
עיל להרעא. אמר להו:
איתו מדיא, סתרו. הינו מנא
דלא שווי לחבלא:

משחרב בית-המקדש בטל השמיר ונפת צופים
ואמנה: (משנה סוטה מח)

א כי צדיק כל אדם להוציא את עצמו מהמרמה, ולעלות אל השכל; וכשנמשך אחר המרמה, זה בחינת שרירות לב,

עלאין, שהם בחינת כסף וזהב, שם עקר החן והפאר: וזה שאמר אבימלך לשרה: הנה נחתי אלהיך בך, הנה הוא לך כסות עינים (בראשית כ). היינו: בשפצא הממון מיד עבד"ם ליד הישראלי, תכף נתגלו הגונו ונעשו בבחינת בגדי ישע, הינו כסות עינים, שהכל מסתכלין בהם, שהכל תאכילם להסתכל בהם. ועל-ידי צרקה שנותן מממון, נתחנן כל ממונו, ונתגלן הגונו ומאירין, ונעשה כל ממונו בבחינת: לי הכסף ולי הזהב, בבחינת (ישעיה סא): בגדי ישע, מעיל צרקה יעטני ואפלו זה המעות שלוקחין העבד"ם מאתנו, נחשב לצרקה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב ט): ונאשיך צרקה. וזהו (שיר השירים ו): עיניך ברכות בחשבון. עיניך, זה הגונו, בחינת כסף וזהב, נתכרין על-ידי צרקה, שכל פרוטה נצטרף לחשבון גדול (כ"ב ט). ואפלו על-ידי הממון שקא לתוך יד העבד"ם, הנקראים פת"דים, גם זה נחשב לצרקה, כמו שכתוב: ונאשיך צרקה. וזה דוקא: על שער פת רבים, בשערו על השער, קדם שקא ליד העבד"ם, עדן שורה החן על הממון, אבל אחר-כך נגלם החן כ"ל:

וזהו שאמרו סבי דבי אתונא: אחוי לן מנא דלא שויא לתכלא. ואיתי בודיא ופשמיהו, ולא עיל לתרעא. ואמר לון, איתנו כרוא וסתרי לפתח עם הכתל. פרוש: בודיא זה פדיות הלכ, מה שבורה מלכו, הינו המרמה הג"ל, הינו בחינת שרדות לכ הג"ל. בשנה הכת המרמה שכלב נזכר ומתפשט על הארס, שעולה ממדרגה התחתונה למדרגה עליונה, והקלפה הזאת, שהיא המרמה, לא שויא לגדר עיניה התפסד והקלה, שנפסדת כבר מהאיש שהיה במדרגה עליונה, ואף-על-פי"כ היא מתגברת אחר-כך כ"ל. ולא עיל לתרעא - הינו שלא יכול האיש לפגם לשער קרשה, שהיא השכל, מחמת התגברות המרמה. ונעצה היעוצה על זה: סתירת הפתח, שהוא המרמה, שהוא הממאה, כמו: הבא לממא פותחין לו (יב"ט הל"ג), והוא בחינת (בראשית ו): לפתח הפאת רובץ. וסתירתו - על-ידי הגונו הג"ל, שהוא גרלת הבוא הג"ל. והם בחינת פותל - כורתל (אורל מספספס דף קכ"א), כ"ו זה בחינת שם הקדוש, שהוא בחינת גונו, כמו שכתוב (תהלים ט): ה' אורי - שהוא אודות הגונו, וישעי - שהוא בחינת בגדי ישע הג"ל, והוא תל שהכל פונין לו (והר ט) ותאבין להסתכל בו: מסימן כ"ר עד כאן - לשון רבנו זכרנו לברכה

ה גם רע, שפדי להכניע הקלפה המסככת שבכל מדרגה כ"ל, על זה צריך שיעורד שמחה של מצוה על עצמו, הינו שישמח על-ידי שיופד שזכה להתקרב להשם יתברך, וזכה להתקרב לצדיקים המקרבים אותו להשם יתברך, ועל-ידי השמחה וזו הוא משבר הקלפה, ונכנס למדרגה שניה:

(ש"ך לאות א): וזכי אלקים רוח נשפדה, ששכיבת הדמיון הם התקבנות וכו', עין שם. וזה בחינת סמיכה על התקבנות, כי התקבנות מביאין מבהמות, שהם בחינת כח המרמה, כי הבהמה יש לה גס"פן כח המרמה. וכשארס הולך אחר המרמה שכלב, רבינו אחר מאותיו, הם ושלום, שקאין מנח

ובשכיל זה צריך לו לשבר אותה ולהכניע אותה מחדש. ופנימיות וחיצוניות הם שני מיני עבודות: עבודה של תורה והפקלה ומצוות הם פנימיות; ועבודת אכילה ושתייה ושאר צרכי הגוף הם חיצוניות. ועבודות חיצוניות, הינו אכילה ושתייה, של הארס העומד במדרגה העליונה, היא מאירה ומשפחת יותר מעבודות פנימיות, הינו תורה והפקלה, של הארס העומד במדרגה התחתונה, ובשכיל זה פנימיות התחתון נעשה לכוש לחיצוניות העליון: וזה פרוש (יב"ט ט): כסא כבוד מרום וכו', כסא זה בחינת פנימיות, לשון אתפסאי. כבוד זה חיצוניות ולבוש, כמו שאמרו (שם ט"ז): רכי יחנן קרא למאנה וכו'. מרום מראשון - הינו בשנתרום ונתעלה ממדרגה הראשונה, ואז נעשה מפנימיות חיצוניות, בשכיל זה: מקום מקדשנו - צריך לקדש את המקום מחדש, כי הקלפות חוזרים ונעורים כ"ל:

ר ואי אפשיך להכניע הקלפות, הינו הדמיונות והמחשבות והתאוות והבלבולים והמניעות שבמדרגה אלא על-ידי גדלות הבורא, כמובא בפגנות של הודו לה' קראו כשמו, שזה המזמור נתקן להכניע הקלפות שבצורה, כי נתעוררים נגד עשיה שעולה ביצירה, ועל-ידי שמוכרין גדלות הבורא - נבגעי, עין שם. כי פנימיות היצירה עולה לבריאה, ופנימיות עשיה עולה ומלביש לחיצוניות יצירה, עין שם. וההתגלות גדלות הבורא הוא על-ידי צרקה שנותנין לעני הגון, כי עקר הגרלה והפאר הוא התגלות הגונו, וכסף וזהב הן הן הגונו, כי גונו עלאין בהם, וגונו עלאין המלבישים בכסף וזהב, אין מאירין אלא כשכאים לאיש הישראלי, כי שם מקומם, ונבללים זה בזה, ומתהרין אלו הגונו בבחינת (ישעיה סא): ישראל אשר כף אתפסאי: כי מקום הגונו אינו אלא אצל איש הישראלי, ובשמתהרין הגונו, אי הקדוש-ברוך-הוא מתגדל ומתפאר בהם, בבחינת (וי' ט): לי הכסף ולי הזהב, ונעשה מהם בגדי ישע, ישע - אסכולותא, כמו ישעו אל ה' - מחמת הפאר הכל מסתכלין בו, כי כלם מתאוין להסתכל בו; אבל כל זמן שהכסף וזהב אצל העבדים, אי הגונו נעלמים אורם ואינם מאירין, כי אין שם מקומם, כי אין מקומם אלא אצל איש הישראלי, בבחינת: ישראל אשר כף אתפסאי, כי שם פאר הגונו, ובשכיל זה העבד"ם תאבין לממן ישראל; אף-על-פי שיש להעבד"ם כסף וזהב הרבה, תאבין לדניר של יהודי, באלו לא ראה ממן מעולם, וזה מחמת שהכסף וזהב שיש תחת ידם, אין הגונו מאירין, ואין החן שורה על ממן שלהם, כי עקר הפאר והחן לא נתגלה אלא אצל ישראל. ובשכיל זה נקראים רשים, כמו (אבות ב' ט): הוו יהודים ברשות, כי הם רשים ועניים, כי אין להם הגאה מממוןם, כאלו הם עניים, ותאבין לממן של ישראל, כי על ממוןם של הישראלי שורה הפאר והחן, והכל תאבין להסתכל על הפאר והחן. אבל דע, תכף ומיד כשהעבד"ם מקבל ממן מישראל, תכף ומיד נתעלם החן והפאר בתוך הממון, ובשכיל זה העבד"ם ככל פעם תובע ממן אחר מישראל, ושוכח הממון שקבר קבל, כי נתעלם החן כשקא ליד העבד"ם, וזהו (שם): שאין מקרבים אלא בשעת הגיתו. וזה בחינת (בראשית ו): חן פגעיני ה' - עיני ה' זה גונו

המרמה - זהו מעשה בהמה ממש, כי גם בהמה יש לה כח המרמה. ועליכן בשארם חוטא, חס ושלום, וכל החמאים באין עלייך כח המרמה, שמשם נמשכין כל התאוות, עליכן הוא צריך להביא קרנן מבהמות, וצריך לסמוך עליו ולהתורות כל חמאיו על הקרנן בשעת הסמיכה, ועלייך זה נמשכין כל החמאים וכל כח המרמה על הבהמה, שהיא בחינת מרמה כנ"ל. ואחר-כך: תקף לסמיכה - שחיטה, ושוחטין הבהמה לקרנן, ועלייך זה נקבע ונשבר המרמה:

(שך לאות כ"ג): **מבאר** שם, שבשארם נעתיק ממרנה למרנה, או צריך לו לילך דרך אלו הדמיונות כדי להגיע אל הקרשה, והקף בשעולה למרנה השניה, או נתעוררין הקלפות שבמרנה ומסבין אותה, וצריך להכניע אותם מחדש וכו', עין שם. ואף-על-פי שכבר נשבר הקלפה שבמרנה העליונה וכו', אף-על-פיכך כשפנימיות של העליון נעתיק משם, וחיזוניות (כ"ד) התחתון עולה, או הקלפה חוזר ונעור וכו', עין שם. ואמר אז בזה הלשון: וזהו טועין החסידים הרבה, שפיתאם נרמה להם, שנפלו מעבודת השם, ובאמת אין זה נפילה כלל, רק מנחת שצריכין לעלות ממרנה למרנה, ואז מהעוררין ומתגברין מתרש הקלפות, שהם תאוות והבלבולים והדמיונות והמתשכות והמניעות כנ"ל, עליכן צריכין להתגבר בכל פעם מתרש לחזר ולהכניע ולשבר הקלפות והמניעות וכו' שכתב מרנה ומרנה מתרש אבל פאמת אין זה נפילה כלל כנ"ל:

(שך לאות ג'): **ודע**, שאין שני בני-אדם שוין וכו'. נמצא, בשאחר רוצה לעלות ממרנתו למרנה עליונה יותר, או הולך ונעתיק האדם העומד באותה המרנה העליונה, והולך ונעתיק למרנה היותר עליונה וכו'. ואמר אז בזה הלשון: וזה בחינת הרמה, מה שאחר מרים ומגביה את חברו, כי עלייך שנה האדם שבמרנה התחתונה עלה מרנא לרנא, עלייך-זה הגביה והרים את חברו שבמרנה העליונה, לעלות למעלה עליונה יותר. וכן חברו וחברו, הגבוה עוד יותר מחברו, עלה עוד יותר למעלה, וכן למעלה למעלה, כי אי אפשר שיהיו שני בני-אדם במרנה אחת כנ"ל: אחר שאמר מאמר הנ"ל, ושם מבנה וקורא כל תאוות הצד הרע בשם כח המרמה, אמר אז: צריכין לקרא לו ולכנות לו שם אחר, הינו להבטיל דבר והוצד הרע צריכין לקרות אותו בשם אחר, דהינו שלא לקרותו עוד בשם הצד הרע, רק בשם כח המרמה. ואמר זאת כדרך שחוק, אבל הבנתי, שהיה לו בזה כוונה שלמה, ולא וכיחי להבין כוונתו בזה:

כו לשון רבנו וברנו לברכה

רצ"א דמית כביעותה, רש"י: רצ"א דמית אפרוח שפת בחוד קלפוח:

היבא נפק דוחא. ואמר

להו: בהינו דעל.

רצ"א, זה אפרוח, זה בחינת צדיק, בחינת (ת"ל ע"ג): ופרח כמיו צדיק. ששאלו אותו: הצדיק שממית את עצמו,

ומאסר את נפשו בצלוחה וכעותה - כפ"ה מן המקומות מן התפלה צריך לו למסר את נפשו ביותר. והשיב להם: היבא דעל. הינו, אידך שיש לו להעלות ניצוצי הקרשה, הינו אידך שנקנסים בו מתשבות דוח, וצריך להעלותם, פירו, שם צריך לו למסר נפשו:

כו לשון רבנו וברנו לברכה

רצ"א דמית כביעותה, היבא נפק דוחא. אמר להו: בהינו דעל:

א כי למשך את כל העולם לעוכרו לעברו שכם אחר, וכלם ישליכו אלילי כספם וזהכסותפלו אל השם יתברך לבר - זה הרבר נעשה בכל דור ודור לפי השלום שכבוד, כי עלייך השלום שיש בין בני-האדם, הם חוקרים ומסבדים זה לזה האמת, עלייך זה משליך כל איש את שקר אלילי כספו, ומקרב את עצמו לאמת:

ב ואי אפשר לבוא לבחינת שלום, אלא עלייך הארת-פנים, הדרת-פנים, וזה (כ"ח ע"ג): ויבא יעקב שלם עיר שכם - אתעורתא של בחינת (צ"ח ע"ג): לעברו שכם אחר, הוא עלייך שלום, ושלום הוא עלייך בחינת יעקב, שהוא הארת-פנים, בחינת שופרה דיעקב כעין שופרה דאדם (כ"ח ע"ג), וזה בחינת (ת"ל ע"ג): מבקשי פניך יעקב:

ג והדרת-פנים זה בחינת ררושי התורה, שהתורה נרשט בשלש-עשרה מדות, הנמשכים מ"ג (ש"ש עשרה) תקוני דקנא (וזה אידך ד"ג ע"ג), מבחינת הדרת-פנים, כמו שכתוב (ויק"א ע"ג): והדרת פני יקו:

ד ולפי ההנדבכות תקמחו כ"ג (בש"ש עשרה) מדות אלו הנ"ל, בן הודבכות קול רנחו, בבחינת יקו - זה קנה תקמה (ת"ל ע"ג). הקנה מוציא קול (בכ"ח ע"ג). עין וזה פנים דף וכל רחל (ת"ל ע"ג). וזה (ש"ה ע"ג): הראיני את מראיך, זה בחינת הדרת-פנים, בחינת יקו כנ"ל. השמיעני את קולך - כי תקול לפי התקמה של ררושי התורה, לפי השכל של שלש-עשרה מדות שהוא ררוש בהם את התורה. וזהו (ע"ג ע"ג): דרשוני ותיו, כי התקמה תבנית את בעליה (ת"ל ע"ג):

ה ובשנזדבך קולו, או עלייך השקעת קולו לבר, בלא רפור, הקרוש-פרוך-הוא מושעו פעת צדחו, בבחינת (ת"ל ע"ג): וידא (ה') בצד להם, כשמעו את רנהם - עלייך שמיעת קולו הקרוש-פרוך-הוא רואה מי שמצד לו, אוהו עבדים מצד לנו. וזהו (ת"ל ע"ג): באר הייב - כשמעים לשון שפרושים וררושי התורה, שמשם תוצאות הקול, עלייך הייב לנו בכל הלשונות וככל העבדים, בבחינת: כשמעו את רנתם, ראשי-הכוח באר, ובאר הוא לשון פרוש וררוש:

ו ולהדרת-פנים הנ"ל אי אפשר לבוא אלא עלייך תקון הכרית, בבחינת (ת"ל ע"ג): "הוד והדר לפניו" כש"עו וחרוה כמקומו", שהוא כרית, הנקרא כעו, והוא

רציצא - בחינה קנה רציון, שהם העכו"ם, שהם רחוקים מבחינת זמן - זה קנה חכמה, מהרהר-פנים, והם רבקים בקנה רציון, כמו שכתוב (תהלים סח): גַּדַּר חַיִּת קִנְיָה דְמִית בְּכִיעוּתָהּ - הינו להמית ולכַּבֵּל בעוהם וצלותם מלבקש עור מאלהים אחרים, אלא לקרא כלם בשם ה'. היבא נפק רוחא - הינו (יהושע ט): ולא קמה עור רוח באיש. ואיך מפיך ומוציא גיצוצי הקדשה, שנפלו עליידי פנים הכרית ואמר להם: בהינו דעל - בזה שנקנס בו רוח, הינו בזה שנקנס בו רוח-שמות, הינו הרהורי וגות, והוא משבר האותו - בזה הוא מפיך ומוציא גיצוצי הקדשה של פנים הכרית, כי זה הוא בחינת תשובת המושקל. (אסיה ה) וקנים משער שכתו, בחורים מגניבתם: (עד כאן לשון רבנו ז"ל)

שדך לעיל: וירא (ה') בצד להם, בשמעו את דבתם - עליידי שמיעת קולו, הקרוש-ברודי-הוא רואה מי שמצד לו, איזה עכו"ם מצד לנו וכו'. ואמר, שעל-פני כשש, חס ושלום, איזה גזרה וצרה לישראל מאיזה עכו"ם, או טוב לנגן הנגון של אותה העכו"ם שמצד להם, חס ושלום. והוא: בשמעו את דבתם - רנתם ריקא, הינו רנה ונגון שלהם, של אותה העכו"ם שמצד לישראל, חס ושלום:

כח לשון רבנו זכרוננו לברכה

בני לן ביתא באוריא דעלמא. אמר שם, קם ותלא בין שמיא לארעא. אמר להו: אפיקו לי לכני ומינא מתתם. אמרו: ומי איבא דמצי לאסוקי התם. אמר: ומי איבא דמצי למבני ביתא בין שמיא לארעא:

א המתנגדים המבזים והמתרפים יראי השם - זה מחמת שמקבלים תורה מתלמידי-חכמים שרין יהודאין, כי תלמידי-חכמים שרין יהודאין הם מקבלים תורתם מהשרין, שיש להם תורה נפולה מאלפין נפולים, ובאלפין אלו כתיב בשלמה (מלכים א'): וידבר שלשת אלפים משל, והיה שירו חמשה ואלף; כי שלמה זכה להם בקדשה, אכל תלמידי-חכמים שרין יהודאין מקבלים מהם דרך תקלפות, ובשכיל זה כל דבורם - דרך משל ומליצה ומעמים נפלאים, כי שרשה מאלו אלפין הנ"ל. ואלו התלמידי-חכמים נאמר עליהם (ישעי ט): המעט מקם הלאות אנשים, כי תלאו גם אלקים; כי מעמים אנשים שבאים לשמע דרושם ותורתם, ואנשים חושבים שזכאו לאזרו תועלת עליידם, הינו שזכאו לרעת את ה' איך לעבר, והם האנשים אין משיגים שום תועלת, כי תורתם של אלו התלמידי-חכמים אין לה כח להרריך את האדם בדרך הטוב, כי מבישא לא הני מבא; ולא עור, כי תלאו גם אלקים - באלו לואה הקרוש-ברודי-הוא מלעזר לעוקרים אותו. נמצא, שעליידי זה אלו בני-ארס נופלים בכפירות גרולות, וחושבים, חס ושלום, לא יראה ולא יבין אלקים במעשה בני-ארס, עליידי זה את יראי ה' לא יכבדו, ומתרפים ומבישים אותם; ובשכיל זה בושה נקרא עבודת-אלילים, כמו שכתוב (יהושע ט): ויגדו לבשת, כי הבושה והחרוף נעשה מהכפירות:

חרה רמברוניתא. וזה (שמות טו): עזי - זה בחינת ברית, וזמרת - זה בחינת קול, ויהי לי לישועה - בבחינת: וירא (ה') בצד להם וכו'. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סשה ל): בשעלו ישראל מן הים, נתגנו עיניהם לומר שירה; כי על הים נתגלה בחינת ברית, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: הים ראה וגנס (ווננס) - ויצא החוצה (מיד וישע טו). נתגנו עיניהם - זה בחינת הדרת-פנים, בחינת זמן - זה קנה חכמה, כמו שפרש רש"י (בראשית ט): ותפקחה עיני שגיהם - עלישם התכמה נאמר. לומר שירה - זה בחינת קול, שנתגלה עליידי החכמה. וזה שאמרו (סוכה טו): עוללים ויונקים אמרו: זה אלי ואנוהו. זה - בחינת ברית, בחינת (סשה ט): וזה לדך האות, ואנוהו - זה בחינת הדרת-פנים. וזהו פרוש (משל כב): רעה זולת יאבר הזן. הזן זה בחינת קול, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: כבר את ה' מהונד - אל תקרי מהונד, אלא מהונד (בבבא בבא ריש ט' ג כסס רבספתא וכן ברש"י משל' ב כתיב טו). ולשון הספקתא אלא מתעד וכו' אם הני לך קל עוב וכו'; וכשפוגם בברית, נפגם קולו. ויעקב, ששמר בריתו, כמו (בראשית סט): ראשית אוני, זכה לקול, בבחינת (שם טו): הקל קול יעקב. ומבחינת קול זוכה לשלום, בבחינת (סד"ש א): שיר השירים אשר לשלמה - למלך שהשלום שלו. ובשכיל זה חכף אחר קול רנה של שירת הים וכו' לשפת שלום, כמו שכתוב (שמות טו): ויבאו מרתה, ושבת במרה נצמנה (כסח' סנהדרין טו). וזה (שמות טו): ותען להם מרים שירו לה - ראשי-תבות שלום, שעליידי שירה וכו' לשלום:

ו ודוקא במרה קבלו שבת-שלום, כי כן דרך השלום להתלבש במרה, בבחינת (ישעי לח): הנה לשלום מר לי מר - כמו שכל הרפואות הם בפמים מרים, כן השלום, שהוא רפואה לכל הרברים, בבחינת (שם טו): שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו. ולפעמים החלשה גזרת כל-כף, עד שאין יכולת ביד החולה לסבל מרירות הרפואות, ואז הרופאים מושכין יריהם מן החולה ומיאישים אותו - כך בשתעוונות, שהם חלי הנפש, גזברים מאר, אז אין יכול לסבל מרירות הרפואות, ואז אין שלום אמר לרשעים (ישעי סח טו). וזה ששבת חזקיה את הקרוש-ברודי-הוא, שהשליך כל תפאתיו אחר כתפו, כרי שלא יצטרך להלביש את השלום במרירות הרבה. וזה: הנה לשלום מר לי מר (שם לח), הינו זה ידוע, כי לשלום צריך מרירות. ואתה חשקת גפשי מרדת שחת (שם כהוב משחת כל, ופרש רש"י: מבלי רדת שחת) - כי ידעת שאין כי פח לסבל מרירות לפי תפאתי. והשליכת אחר גוף כל חמאי - כרי שיתלבש השלום במרירות כפי יכולת. וזה (בראשית טו): ואברהם זקן - עליידי זקן הנ"ל, עליידי זה: וה' ברך את אברהם בכל - זה שלום, כמו שכתוב: עושה שלום ובורא את הכל:

ח ושלום בגופו (שבת לו) דרשו על-פסוק 'ויבא יעקב שלם': שלום בגופו, שלום בגמנו (וכו') - בארבע מרות, שלא תתגבר אחת על חברתה; שלום בגמנו - שלא יהיה פא זה ואכל את זה, כמו שאמרה פת נקדימון בן גריון (שמות טו): שלום בתורתו - בלא קשיות. ואז: ויבא יעקב שלם עיר שקם בג"ל: וזה פרוש:

ב ובש"ש לראי השם תרפוח וכושוח מהבופרים האלו, עצה עליוה: אנכי תולעת ולא איש, תרפח ארם (תהלים כג). לתרפוח וכוונות, הסגלה לזה בחינת תולע, שעליירי בחינה הזאת מנצח אויביו. כי תולע הוא בחינת אמונה, כמו שבחוב (אסיה ד): האמינים עלי חולע; והוא בחינת אברהם, שהוא ראש למאמינים, כמו שבחוב (בראשה טו): והאמין בה; ובחינת אברהם, שהוא בחינת אמונה, משבר ומכפל עבורח-אילים והפירות והביונות, ומחנבר על הכופרים בבחינת (תהלים ט): בנבורות ישע ימינו. כי אברהם, שהוא בחינת חסד, בחינת אמונה, בחינת (סב טב): וחסדי לא אפיר ולא אשקר פאמונה, בימינו האוח הוא מחנבר על אויביו, כי נעשה בבחינת (תהלים ט): אנשי חיל מתלעים, ובה חסד הוא מתקן אלו האלפין הנפולים הנ"ל, בבחינת (שמש ט): ועשה חסד לאלפים:

ג ולבוא לחקר, אי אפשר לבוא אלא עליירי שכנים תלמידי-חכמים צדיקים לחוד ביתו, כי הפכנים אורחים תלמידי-חכמים אמתיים לחוד ביתו, כאלו הקריב תמירין, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (בבבא טו): איש קדוש עובר עלינו תמיד וכו'. ובה השמוש, שעומר עליהם ומשמש אותם, ובה לחסר הנ"ל, במאמר (בבבב טו): כל המונע תלמידו מלשמשו, כאלו מונע ממנו חסד. ובשכיל זה היה התמיד ככש, כי כמנו נתחננו האלפין, בבחינת (דמיה יא): ואני ככש אלוף. וזה בחינת ככש - שכבוש תחת יד רבו ומשמש אותם. וזה: תמד - גימטריא ד' אלפין, שהוא תקון האלפין בג"ל. והו (שש טו): למי מדינים, למי שית. הינו, עליירי שית, עליירי חכם שר יהודאי, עליירי מדינים, עליירי בא התנגדות: וזהו שאמרו סבי רבי אהונא: בני לן ביתא פאזירא דעלמא. כי אלו בני-ארם, הרוצים לערף עבורתם עליירי התורה ששומעים מתלמידי-חכמים שרין יהודאין, וכאמח אין להם על מה שיסמכו, והיו כאלו רוצים לבנות בית פאזירא, כי תלמידי-חכמים שרין יהודאין הם פורחין פאזיר, ואין להם על מה שיסמכו, כמו השרין שפורחים פאזיר. ואמר שם, וקם בין שמיא לארעא - הינו תלמידי-חכם האמתי הוא בין שמיא לארעא, פתרגומו: כי כל בשמים ובארץ- [ראחיד בשמיא וארעא]. ואמר: אפיקו לי לבני ופינא מהתם - כי טינא נכנס בלכם של אלו בג"ל, ונעשה לכם לב האבן, וכשתלמידי-חכם האמתי רואה מהשבתם הרעה, אומר להם שיוציאו הטינא מלכם, שיוציאו הטינא שבלב האבן, ואל יכפרו בתקדושי-ברודיהו. כי הטינא ולב האבן מהתם, הינו מבחינת האלפין הנפולים הנ"ל, שהם גימטריא התם, [כי ארבע פעמים אלף עם הכולל עולה התם]. אמרו: מי איכא דמצי לאסוקי התם - שאמרו לו: מי יכול לעלות האלפין הנפולים. והשיב להם: מי איכא דמצי לסבגי ביתא בין שמיא לארעא - הינו מי שבונה ביחו עליירי תלמידי-חכמים האמתיים, כי יש להם על מה שיסמכו, כי תלמידי-חכמים אמתיים הם יסוד כל דבר, ומי שביתו בית-וער לחכמים, שבונה ביחו בבחינת: איש קדוש עובר עלינו תמיד, נעשה עליה קיר (מלכים ב ד) - אלו האנשים מעליו האלפין בג"ל: וזה אלף בית גימל דלת.

גימל דלת דא שמיא וארעא. בית - מי שבונה ביתו בין שמיא לארעא, זה תקון האלפין, וזו חית - הינו אלו בני-ארם המקבלים תורתם משרין יהודאין, המכנים בשם זון, בחינת (ויקרא יא): לשעירים אשר הם זונים. מהם תרופו והביונות, בבחינת (ויקרא לא): וזו משפחות יחמני, בחינת חית. הא נו - הו יו, לשון צעקה ומריבה, כנזכר לעיל: למי מדינים למי שית, הינו וזו חית. בית יוד - טובא גנו בגוה. כי צדיק, כששומע תורה מתלמידי-חכמים שרין יהודאין, שיאכל טוב שבגוה, כמו (תהלים טו): רבי מאיר, רמון מצא, חוכו אכל, כמו שבחוב (שש טו): בני תנה לךד לי; וכתוב (שש טו): ולךד לרעמי תשית. שמע דברי חכמים, וכשעושה כן, מעלה טוב הגנו בגוה, הינו האלפין הנפולים. וזה בית - טובא גנו בגוה (הסמח הוודר ג), שתשית לךד לטוב הגנו ברביו, ועלייריה יוד - הינו תקון עליירי זה האלפין, בחינת (שעיה טו): אורה שמך כי עשית פלא - דא אלף. וזה יוד צורת אלף. וזה יוד, לשון אורה. יוד בחינת (אסיה ט): וידו אבן - לשון השלכה, הינו קלפתו ודק; ועד כאן לשון רבנו ז"ל ושמענו מפיו הקדוש, שזאת התורה מרמז בה כל הפנות של פרשת התמיד, שאמרים בפקד, ובאר לנו קצח. וען בפנות, ותרעה וחכין, שכל הפנות של פרשת התמיד מבארים בתורה הזאת. כי מבאר שם בפנות, שתמיד כניע קלפות רעשיה וכו', שהם בחינת עבורה-יורה וכו'. ו"עולת" גימטריא שם אב"ג ית"ץ וכו', שהוא חסד וכו', בסוד: וישכם אברהם בפקד, והוא סוד: אל תיראי תולעת וכו', ויש כנגדו בקלפה תולע, אשר מכלה ואוכל הכל וכו', ועל-כן עזה השם יתברך ברחמיו להקריב עולת תמיד, להתנבר עולת תמיד שבפקדשה, שהוא בחינת תולעת יעקב, על התולע שבקלפה וכו'. ורע, כי כל קרבן עולה היא בבחינת לאה וכו', ולכן בא עולת תמיד כנגדה, כדי למתק ריניה, כדי שלא ישלש וימשל התולע הפמא, ותולע יחוד לעולת. וזה שבחוב: עולת תמר, כי תמד בגימטריא ד' אלפין שלוקחת לאה וכו'. כל זה מבאר ב"פרי-עין-תיים", שער התקבנות, פקד ה, עין שם היבב והתדבק ותרעה, שכל זה מבאר בתורה הנ"ל, כי מבאר שם, שהמתנגדים המתרפין יראי השם, זה נמשך מהאלפין הנפולים, שאלו האלפין כקדשה הם בחינת לאה, ואצלם נעשה מזה בחינת: המעט מכם הלאוח אנשים, כי תלאו גם אלקים - כאלו לואה הקדושי-ברודיהו מלעד וכו', כי מלאה נעשה אצלם בחינת לואה, כי הם יונקים מהרניים הקשים שבלאה, שמשם אחיזת הקלפות הקשות, שהם בחינת עבורה-יורה הנ"ל. וזה מה שבבאר בתורה הנ"ל, שגופלים בכפירות, בחינת עבורה-יורה, עין שם. והתקון: אנכי תולעת ולא איש וכו', הינו בחינת תולע דקדשה, שמכניע תולע דקלפה. וזה שמוכא לעיל בתורה הנ"ל, שהוא בחינת אברהם, כי כן מבאר שם בפנות, שהולע דקדשה, בחינת עולת תמר, הוא בחינת חסד, בחינת אברהם, בחינת חסד שבנבורה, וזה שמוכא בתורה הנ"ל, שהוא בחינת: בנבורות ישע ימינו, הינו בחינת חסד שבנבורה. וזה שמוכא שם, שעקר התקון - עליירי שכנים אורחים תלמידי-חכמים בתוך ביתו, שנחשב כאלו הקריב תמירין, כי תמד בגימטריא

מלכות - פה, הוא בחינת בגדים לבנים, כי צריך לשמור מאד את הבגדים, שלא יבזה את הבגדים, רק לשמרו כראוי, שלא יבוא עליהם שום כחם ורכב. וכל מי שהוא גרול יותר, צריך לשמור את הבגדים יותר, כי כל מי שגרול יותר, מרדקקין עמו יותר. ועל-כן תלמיד-החכם, שנמצא רכב על בגדיו, חייב מיהה (שבת קט), כי עמו מרדקקין יותר, כי הבגדים בעצמן הם רינין אוהו, בבחינת דינא דמלכותא, כי הבגדים הם בחינת מלכות, כי רבי יוחנן קרא למאנה מבכרותא (שבת קט), שזהו בחינת מלכות, בחינת (ההלים כו): מלך הכבוד. והם בחינת צדק מלכותא קדישא, שהם בחינת הבגדים, בחינת (איוב כב): צדק לבשתי; והמבזה אותם, נמצא שהוא כמורד במלכות, ואז דינא דמלכותא דן אותו. ועל-ידי-זה עושה פרוד בין קדשא ברך הוא ושכינתה, בבחינת נחש משוך לה לנבה ואפיל בה זקמא, בבחינת רם נדה, בבחינת (ישעיה עב): מרוע אדם ללבושי. וזהו בחינת הכתם והרכב, שנמצא על בגדו, שעל-ידי-זה נפרדת בחינת המלכות הנ"ל, שהיא שכינת עזא מקדשא ברך הוא, ואז (יס"ה כה): שאג ישאג על נוהו - על נוה דיגה, ואז שולמת שפחה בישא, שהוא מלכות דסגרא אחרא, בבחינת (משל ל): שפחה כי חירש גברתה, שהיא אשה רעה, שהיא בחינת עת רעה, כי יש כ"ח (עשרים ושמונה) עתים: עתים למזכה, עתים לרעה, וצריך להכניע שפחה בישא, שהיא עת רעה, בבחינת (דברים ט): ככל עת יהיו בגדיך לבנים, ככל עת ריקא. בגדיך לבנים, הינו בלא רכב, הינו בחינת טהרת השכינה מגדחתה, בבחינת רם נעדר ונעשה חלב (במדרש י: ס"ה ט), והרשעים בעונותיהן גורמין אפרשותא בין קדשא ברך הוא ושכינתה, כי גורמין לה רם נדה, ואז היא נקראת עיר הרמים (ת"כ ט), ועל-שם זה רשעים נקראים אנשי רמים, כי שם"ה לא-תעשה הלויים בשם"ה גידים, ששם תהלכות הרמים, ולפי בחינת לא-תעשה שעובדים, בן מעוררים רם נדה להשכינה, כי כמה מיני רמים יש; כגון צריך להמתיק את הרמים האלו, הינו לתקן הלאוין, שהם הגידין, ולהמשיך להם לבגונות, בבחינת: רם נעדר ונעשה חלב. והיו: ככל עת יהיו בגדיך לבנים - בגדיך לבנים - להמשיך להם לבגונות:

ד' אלפין, כי עקר החקון - על-ידי בחינת קרפן תמר, שעולה ר' אלפין, שעל-ידי זה נתחקקין האלפין הנ"ל, וזוכין לבחינת תולע וקרשה, שהוא בחינת עולת תמיד, בחינת חסד לאברהם. עין בהתורה הנ"ל ובפגנות היטב, וזוכין איד נכללו כל ר' אלפין, כי עקר החקון - על-ידי בחינת קרפן תמר, שעולה ר' אלפין, שעל-ידי זה נתחקקין האלפין הנ"ל, וזוכין לבחינת תולע וקרשה, שהוא בחינת עולת תמיד, בחינת חסד לאברהם. עין בהתורה הנ"ל ובפגנות היטב, וזוכין איד נכללו כל הפגנות של פרשת התמיד בהתורה הנ"ל. עין היטב וזוכין פלאות:

כט

האי גברא, דאזל בעי אתתא, ולא קנהי לה;
מאי חזי דאזל להיכא דמדלי מנה. שקל סבתא, דצה לתתא,
 רש"י:
 דמדליה מנה. שמתחם מראשונה. ושאל אחו: הלא יש לו ללמד, הואיל ולא נתנו לו ראשונה, כל-שכן זו: סבתא. קבלא: דצה. השפיל ידו במקום שאין חור בכחל, ולא על דלי דצה. הגביה ידו ונעצה במקום נכב, ועל:

לא על. דלי, דצה לעלא, על. אמר: האי גמי מתרמיא לה בת-מולה;

האי גברא דאזל בעי אתתא, ולא קנהי לה וכו':
 א כי לא כל רבור וקרא רבור, כי רבור שאינו נשמע ונתקבל אינו נקרא רבור, בחינת (תהלים ט): אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם; ועקר מה שנתקבל הרבור, הוא מחמת הטוב שיש בו, כי טוב הכל חפצים, ועל-כן, כשיש טוב בהרבור, אזי הרבור נשמע ונתקבל, אבל כשאין טוב בהרבור, אינו נתקבל. ואיד עושין הטוב בהרבור הוא על-ידי שזולקחין הרבור מתרעת, אזי יש בו טוב, אבל כשהרבור בלא רעת, אזי אין בו טוב, בבחינת (משל ט): גם בלא רעת נפש לא טוב. נפש הוא הרבור, כמו שכתוב (בראשית ט): ויהי האדם לנפש תיה, ותרגומו: לרוח ממללא:

כ וזל הקים ולרוםם את הרעת הוא על-ידי שבה הצדיקים; כשמשבחין ומפארים את הצדיקים, על-ידי-זה נתרומם הרעת, בבחינת (תהלים ט): כנשר יעיר קנו. נשרא - רא רוחא (כמבוא בתקון נ' מה"א חקונים), רא בחינת צדיק, בבחינת (במדבר ט): איש אשר רית בו, יעיר קנו - שהוא מעורר המחין מתרדמותו. מבחינת מחין דקטנות, מבחינת שנה. קנו - רא קנה חכמה קנה בינה (משל ו), שהם המתין. ואפלו מלאכים, כשרוצים לעשות רבור שהיה נשמע ונתקבל אצלם, בבחינת: עשי רבור לשמע בקול רבור, אזי הם משבחין ומפארים את השם ויברך תחלה, שהוא צדיקו של עולם, בחינת (תהלים צח): צדיק ה' ככל הרבו, ועל-ידי-זה נעשה הרבור בבחינת: לשמע וכו'. וזה (תהלים ט): פרכו ה' מלאכיו, הינו השבח שמשבחין תחלה את השם ויברך, שהוא צדיקו של עולם, ואתרפך, על-ידי-זה: עשי רבור לשמע בקול רבור, שעושין הרבור, שהוא נשמע ונתקבל:

ג וזה בחינת בגדים לבנים, הינו תקון הרבור, שהוא בחינת

ר ולתקן כל העברות בפרטיות הם רבים מאד, וכבר על האדם, ואי אפשר לתקן אותם, כי יש דקדוקים ופרטים רבים ככל לאו ולאוי; כגון צריך לתקן כלליות הגידים, שהוא בחינת (תהלים ט): יגד לכם את בריתו, ואז, על-ידי תקון הברית, שהוא כלליות הגידין, נתמקן ממילא כל הלאוין שעבר, ונמשך להם לבגונות. ועל-שם זה נקרא כלליות הגידין, שהוא הברית-קדש, שרי, על-שם ששירי ויורה כחץ לבגונות ותקונין לכל פרט ופרט כפי צרכו, ואפלו למקומות הצרים והדקים, כי יש מקומות צרים ודקים שאי אפשר לבוא לשם שום תקון כי אם על-ידי תקון הכללי, שהוא זורק לבגונות ותקונין גם למקומות הצרים והדקים, בבחינת (איוב כב): והיה שרי בצדיק - ששירי ויורה תקונין לכל מקומות הצרים. ועל-שם זה נקרא ברית: זהר הרקיע, כי קדם התקון, אזי הרקיע הוא בבחינת (איוב כ): יגלו שמים עונו, ואחר התקון, אזי מזהיר ומטהר את הרקיע, בבחינת לשון של זהירות, שהוא מלכין עונותיהן של שם"ה לאוין,

בחינת יתר הרקיע, בחינת לשון של הורית, שמלבין עונותיהן ותרמים של שם"ה גידין, בבחינת (שם טו): אם יארימו בתולע, בצמר יהיו:

ו וְכָל זָמַן שְׁלֵא תַקֵּן תַּקֵּן הַכְּלָלִי, וְהַשְׂכִּינָה הַיּוֹם בְּכַחְיַת: מְרוּעַ אֲרָם לְלִבּוֹשֶׁךָ, בְּחִינַת דָּם נָדָה, אִי הַרְבּוּד אֲסוּר, בְּכַחְיַת (תּוֹרַת טו): נְאֻלְמַתִּי רֹמְמָה, שְׂמָאֵלוּ הַרְמִים נַעֲשֶׂה בְּכַחְיַת רֹמְמָה, כִּי עֵקֶד הַרְבּוּד תְּלוּי בְּתַקֵּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת: וַיִּגַּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ בְּנִל. וְזוֹ בְּחִינַת: בְּתֵר דְּשִׁכִּיב רַבִּי שְׂמַעוֹן, הוּא אֲמֹר חַד לְחִבְרָה: אֵל תַּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחַטֵּי אֶת בְּשָׂרְךָ (וַיִּגַּד דָּף ע"ג דף ס"ד), כִּי רַבִּי שְׂמַעוֹן הָיָה קָשֶׁת הַבְּרִית, בְּחִינַת: וַיִּגַּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ, הֵינּוּ כְּלָלוֹת הַגִּידִין, וּבְשָׂאִין תַּקֵּן הַכְּלָלִי, אִי הַרְבּוּד אֲסוּר, בְּכַחְיַת: נְאֻלְמַתִּי רֹמְמָה, בְּחִינַת: אֵל תַּתֵּן אֶת פִּיךָ בְּנִל, וְמִי שֶׁהוּא מְרַבֵּר אֹז, בְּשָׂאִין תַּקֵּן הַכְּלָלִי, הוּא עוֹבֵד עַל: לֹא תִלְךָ רִכִּיל בְּעַמֶּךָ (וַיִּקְרָא טו), וְהוּא הוֹלֵךְ רִכִּיל מְעַלָּה סוּד (מַשְׁלֵי י"א), אֲבָל בְּיוֹמוֹ דְּרַבִּי שְׂמַעוֹן, הוּא אֲמֹר חַד לְחִבְרָה: פֶּתַח פִּיךָ, כִּי כְּשִׂישׁ תַּקֵּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא קָשֶׁת הַבְּרִית, אִי הַרְבּוּד מִתֵּר, כִּי הַרְמִים כָּבֵד נִחְתַּקְנָה, בְּכַחְיַת: דָּם נַעֲבֵר וְנַעֲשֶׂה חֶלֶב, בְּכַחְיַת: כָּכֵל עַת יְהִי כְּגֵרִיד לְבָנִים, וְזוֹ (תּוֹרַת טו): לְמַעַן יִזְמַרְדַּךְ כְּבוֹד וְלֹא יִרַם. כְּבוֹד זֶה בְּחִינַת בְּגָרִים בְּנִל, שֶׁנִּחְתַּלְכְּנִין מִבְּחִינַת: מְרוּעַ אֲרָם לְלִבּוֹשֶׁךָ, מִבְּחִינַת דָּם נָדָה, וְאִין וְלֹא יִרַם - כִּי נִמְשָׁךְ לְבַנּוּנִת בְּהַרְמִים, מִבְּחִינַת: וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן בְּנִל, וְאִין הַרְבּוּד מִתֵּר, בְּכַחְיַת: פֶּתַח פִּיךָ:

ז וְזוֹ בְּחִינַת חֵלִי נֹפֵל, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, הֵינּוּ כְּשֶׁהַרְמִים מִתְגַּבְּרִין וְהֵם מַתִּיזִין לְחַמּוֹת, וְעַל־יְדֵיזוֹ נִלְחַץ הַמַּחֲוִן, וְעַל־יְדֵי לְחִיצַת הַמַּחֲוִן רֹעֵשֵׁן הָאִיִּכְרִים. כִּי הַמַּחֲוִן הוּא שְׂרִי-צְבָא, וּבְשֶׁהַשּׂוֹנֵא כֹא עַל הַשְׂרִי-צְבָא, אִי רֹעֵשִׁים כָּל צְבָאִין, כִּי כֹלם תְּלוּיִם כּו. וְאִי הַשְׂכִּינָה נֹפֶלֶת, חֵם וְשִׁלּוּם, בְּכַחְיַת (מַשְׁלֵי טו): סֶפֶת דָּוִד הַנּוֹפֶלֶת, וְעַל־יְדֵי תַקֵּן הַכְּלָלִי, שְׂמַעוֹרְדַּת הַמַּחֲוִן בְּנִל וּמְשִׁיךְ לְבַנּוּנִת לְהַגִּידִין, בְּכַחְיַת: כָּכֵל עַת יְהִי כְּגֵרִיד לְבָנִים, אִי נִתְרַפֵּאת מַחֲוֹלַת הַנְּפִילָה, וְאִין נִפְלָה וְלֹא תוֹסִיף, קוּם בְּתוֹלַת יִשְׂרָאֵל (שֵׁם טו), וְאִין הַרְבּוּד מִתֵּר, בְּכַחְיַת: פֶּתַח פִּיךָ. וְהוּו: לֹא תִלְךָ רִכִּיל, וְלֹא תַעֲמֵר עַל דָּם רַעֲד - רַעֲד, הֵינּוּ הַמַּחֲוִן, שֶׁהֵם חֲרִין רַעֲדִין דְּלֹא מִהַרְשֵׁין - בְּשֶׁהֵם אִינֵם עוֹמְדִים וְנִחְבְּמִים מְלַעֲשׂוֹת פְּעֻלָּתָם עַל־יְדֵי תְּגַבְּרַת הַרְמִים הַלּוֹחֲצִים אֶת הַמַּחֲוִן, עַל־יְדֵיזוֹ לֹא תַעֲמֵר עַל: לֹא תִלְךָ רִכִּיל, כִּי אִין הַרְבּוּד מִתֵּר, בְּכַחְיַת פֶּתַח פִּיךָ בְּיוֹמוֹ דְּרַבִּי שְׂמַעוֹן וְכו':

ח וְזוֹ בְּחִינַת: וְאִף כִּי הֵינּוּ בּוֹגֵד (יִצְחָק טו). כּוֹגֵד, הֵינּוּ בְּחִינַת גִּידִין הַנִּל, שְׁעַל־יְדֵיזוֹ הוֹלֵךְ רִכִּיל מְעַלָּה סוּד, בְּכַחְיַת: נִכְנֵם יִין - יָצָא סוּד (סַחְרִין טו). כִּי הֵינּוּ הוּא בְּחִינַת גִּידִין, הַתְּגַבְּרוּת הַדְּמִים, בְּכַחְיַת (מַשְׁלֵי טו): אֵל תִּרָא יִין כִּי יִתְאַדֵּם, שְׂאִתְרִיתוֹ דָּם (סַחְרִין טו), וְעַל־שֵׁם זֶה נִקְרָא תִדּוּשׁ, וְלִמְרוֹ רְכוּתוֹ וְכוּרְנֵם לְכַרְכָּה מוֹדָה (יִסְמָא ע"ג): זְכָה - נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, לֹא זְכָה - נַעֲשֶׂה רֵשׁ, הֵינּוּ כְּשֶׁלֹּא זְכָה, שְׂאִינּוּ מְזַבְּדִין אֶת הַרְמִים, עַל־יְדֵיזוֹ נַעֲשֶׂה רֵשׁ - שְׂאִין לֹא לְחֵם מִן הַשְּׂמִים בְּנִל: אֲבָל זְכָה - נַעֲשֶׂה רֹאשׁ, בְּחִינַת מַחֲוִן, הֵינּוּ בְּחִינַת הַמְּשַׁכַּת הַלְּבַנּוּנִת מִן הַמַּחֲוִן, בְּכַחְיַת: וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, בְּנִל:

וּמְשַׁפֵּעַ לְבַנּוּנִת בְּשֵׁם"ה גִּידִין, בְּכַחְיַת: כָּכֵל עַת יְהִי כְּגֵרִיד לְבָנִים. כִּי כָל הַלְּבַנּוּנִת נִמְשָׁךְ מִן הַמַּחֲוִן, בְּחִינַת: וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן - מִן לְבָנוֹת רַחֲמָא (וַיִּגַּד דָּף ע"ג דף ע"ד), וְעַל־יְדֵי תַקֵּן כְּלָלוֹת הַגִּידִין נִחְרַמֵם הַמַּחֲוִן, בְּכַחְיַת: כְּנִשְׂרָא קָנוּ. נִשְׂרָא רֹא רֹחַא, שֶׁהוּא כְּלָלוֹת הַגִּידִין, בְּחִינַת (יִרְמְשׁ טו): וְלֹא קָמָה עוֹר רֹחַ בְּאִישׁ, יְעִיר קָנוּ - שֶׁהוּא מְעוֹרֵר "קָמָה תִּקְמָה קָמָה בִּינָה" מִבְּחִינַת שְׁנָה, עַל גּוֹזְלִין וְרַחֲף - שֶׁהוּא מְרַחֵף וּמַגֵּן עַל הַמַּחֲוִן שֶׁהוּא מִתְחַלָּה נִגְזָלִין, בְּכַחְיַת (מַשְׁלֵי כ"ג): גּוֹזַל אֲבִיו וְאִמּוֹ, הֵם הַמַּחֲוִן, שֶׁהֵם אֲבִי בְּחִינַת וְאִם לְבִינָה. וְזוֹ בְּחִינַת (מַשְׁלֵי טו): תִּינוּק וַיִּנְק מִשְׁדֵי אִמּוֹ. תִּינוּק, הֵינּוּ הַמַּחֲוִן הַקְּטָנוֹת, שֶׁהוּא יִנְק וּנְגַדֵל מִקְטָנוֹתוֹ עַל־יְדֵי תַקֵּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא שְׂרִי וְיִוֵדָה בְּחִין. וְזוֹ: אִמּוֹ, רֹא בְּנִסְיָה, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (מַשְׁלֵי טו): אֵל תִּכּוֹן כִּי יִקְנֶה אִמֶּךָ, פֶּרֶשׁ רִשׁ": כְּנִסְיָה, שְׂשֵׁם נִחְבְּסִין וְנִכְלָלִין כָּל הַתְּקוּנִים. וְזוֹ עֵקֶד הַתְּקִירוֹת יִשְׂרָאֵל לְאִבְיָהֶם שְׂבַשְׂמִים, הֵינּוּ עַל־יְדֵי תַקֵּן הַבְּרִית, עַל־יְדֵיזוֹ עֵקֶד הַתְּקִירוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאִבְיָהֶם שְׂבַשְׂמִים, בְּכַחְיַת (מַשְׁלֵי טו): וְאִשָּׁא אֲחֵכֶם עַל בְּנֵי נְשָׂרִים וְאִבָּא אֲחֵכֶם אֵלֵי נְשָׂרָא זֶה תַּקֵּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת: וַיִּגַּד לָכֶם אֶת בְּרִיתוֹ בְּנִל, הֵינּוּ תַקֵּן הַבְּרִית: עַל־יְדֵיזוֹ דְּרַקָּא: וְאִבָּא אֲחֵכֶם אֵלֵי - שְׂנִתְקַרְכוּ אֵלָיו יִתְקַדֵּךְ, כִּי עֵקֶד הַתְּקִירוֹת לְהַשֵּׁם יִתְקַדֵּךְ הוּא עַל־יְדֵי תַקֵּן הַבְּרִית בְּנִל:

ה וְכִזָּה תְּלוּי פְּרָסָה כְּלִי מִתֵּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת (שֵׁם טו) לְחֵם מִן הַשְּׂמִים. הֵינּוּ, עַל־יְדֵי תַקֵּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא תַקֵּן הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת (מַשְׁלֵי טו): דָּרָךְ הַנְּשָׂר בְּשָׂמִים. וְזוֹ (בְּסִדְרֵי י"א): וְהֵמֵן כְּרַע גֵּר הוּא - זֶרַע גֵּר דָּא מִפְּהַ חוֹרְתָא (הַתְּקִינִים תַּקֵּן כֹּא דָף ע"ג), הֵינּוּ בְּחִינַת: וְנוֹזְלִים מִן לְבָנוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּקֵּן הַבְּרִית, שְׂכָה תְּלוּי פְּרָסָה כְּלִי מִתֵּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִן, בְּחִינַת לְחֵם מִן הַשְּׂמִים בְּנִל. כִּי פְּרָסָה שֶׁהוּא בְּרִחְמָא וּבְכַבְּדוֹת, הוּא מְחַמֵּת שְׂלֵא תַקֵּן תַּקֵּן הַכְּלָלִי, שֶׁהוּא תַקֵּן הַבְּרִית, כִּי מֵאֵן דְּרַק פְּרוּרִין דְּהַקָּא, עֵינִית דְּרַף אִתְרַה, כְּלִשְׁבֹן מֵאֵן דְּרַק פְּרוּרִין רַחֲמָא (וַיִּגַּד דָּף ע"ג דף ע"ד):

וְזוֹ: לֹא תִאֲכְלוּ עַל הַדָּם (וַיִּקְרָא טו) - הֵינּוּ עַל־יְדֵי הַדְּמִים, שֶׁהֵם גּוֹרְמִים לְשִׁכִּינָה בְּחִינַת דָּם נָדָה, בְּכַחְיַת עִיר הַדְּמִים, בְּכַחְיַת: מְרוּעַ אֲרָם לְלִבּוֹשֶׁךָ, בְּכַחְיַת שְׂנַמְצָא רִכֵּב עַל בְּגָדִין, הֵינּוּ עַל־יְדֵי פְּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּגַם כְּלָלוֹת הַגִּידִין, שְׂזָהוּ בְּחִינַת פְּגַם הַבְּגָרִים בְּנִל, עַל־יְדֵיזוֹ: לֹא תִאֲכְלוּ - הֵינּוּ פְּרָסָה בְּרַחֲ. וְזוֹ: לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תַעֲזוּנּוּ - שֶׁהֵם גּוֹרְמִים בְּחִינַת נַחֵשׁ מִשְׁדֵי לֵה לְגַפְהָ, וְגוֹרְמִים שְׂלִיטַת הַשְּׂפַחָה כִּישָׂא, שֶׁהִיא עַת רַעֲדָה. וְזוֹ: לֹא תִנְחָשׁוּ - שְׂלֵא לְגַרֵם, חֵם וְשִׁלּוּם, נַחֵשׁ מִשְׁדֵי לֵה לְגַפְהָ וְכו'. בְּנִל וְלֹא תַעֲזוּנּוּ - שֶׁהוּא לְשׁוֹן עַת וְעוֹנָה, הֵינּוּ שְׂלֵא לְגַרֵם, חֵם וְשִׁלּוּם, שְׂלִיטַת הַעַת רַעֲדָה שֶׁל הַבִּי"ח עִתִּים, וְכו'. וְזוֹ שְׂכַשְׁתָּ יַעֲקֹב (בְּרַחֲשֵׁי כ"ג): וְנָתַן לִי לְחֵם לְאֲבִל וְכִבֵּר לְלִבְשִׁי, כִּי זֶה תְּלוּי כְּהָ, כִּי פְּרָסָה תְּלוּי בְּכַחְיַת בְּגָדִים לְבָנִים, וְזוֹ (יִשְׁעֵי טו): לְאֲבִל לְשַׁבְּעָה וְלִמְכַסָּה עַחֲקִי, וְיַעֲקֹב, שֶׁהוּא מִשְׁשֵׁךְ לְבַנּוּנִת, בְּכַחְיַת (בְּרַחֲשֵׁי טו): מִחִשְׁף הַלְּבָב, עַל־יְדֵי תַקֵּן הַכְּלָלִי, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (שֵׁם טו): רֹאשִׁית אוֹנִי, נִאֲמֹר כּו (שֵׁם טו): יוֹשֵׁב אֱהָלִים, הֵינּוּ בְּחִינַת שְׂמִינִים, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (יִשְׁעֵי טו): וּמִתְחַסֵּם כְּאֱהָל לְשַׁכְתִּי, הֵינּוּ בְּחִינַת: דָּרָךְ הַנְּשָׂר בְּשָׂמִים,

בי הצדיק, שהוא בחינות תקון הכללי, הוא למעלה, והוא מושל ביראת אלקים, שהוא בחינת מלכות, כמו שאמרו (אבות פ"ו): אלמלא מוראה של מלכות. וזהו: שקל סבתא רצה לתתא וכו' - סבתא הם יתרות ומסמרות, כמו שפרש רש"י, הינו בחינת דברייתורה, כמו שכתוב (דלות י'): דברי חכמים בדרבנות וכמסמרות. רצה לתתא - הינו בחינת מדרגות המחשבות, כשאין תקון הכללי, בחינת: פתר דאסתלק רבי שמעון, שאו הרפור אסור. וזהו: ולא על - הינו שלא היה אפשר או לרבר דברייתורה כנ"ל. רצה לעלא ועל - הינו בחינות ביאמוי דרבי שמעון, שהוא קשת הכרית, שהוא תקון הכללי, שאו הרפור מתר. הינו שהראה להם, שאי אפשר לתקן הרפור כי אם על-ידי שכתב הצדיקים, שהוא תקון הכללי להרפור, והוא הדין כל הדרכים אי אפשר לתקן, כי אם על-ידי תקון הכללי, כדי להרים את המוח, שמשם נמשך כל התלכונות כנ"ל. וזהו: האי נמי אתרמיא לה בת מזלה, הינו בחינת המחין, בחינת: ונזלים מן לבנון, הינו שתפס להם לדגמא את הרפור, והראה להם, שאי אפשר לתקן כי אם על-ידי תקון הכללי. והראיה, כי בימי רבי שמעון היה הרפור על תקונו, וכתר דאסתלק נאמר: אל תתן את פיד גו', וזהו: רצה לתתא וכו' כנ"ל. וכמוכין כל הדרכים צריך לתקן על-ידי תקון הכללי השקד לו, כגון משא-ומתן - על-ידי צדקה, וכן בלם צריך לתקן כל דבר על-ידי תקון הכללי השקד לו. וזה מחמת שצריך להרים את המחין, להמשיך משם לתלכונות, לתקן וללכון כל הפגמים, וזה אי אפשר כי אם על-ידי תקון הכללי כנ"ל. וזה בחינת: האי נמי אתרמיא לה בת מזלה, בחינת: ונזלים מן לבנון, מן לבנתא רמחא כנ"ל (ס"א י'). כסף נבחר לשון צדיק. (באור זה הענין, ומה שיכות מש לפסוק זה להחזרה הנ"ל, יתבאר במקום אחר):

מ וזה בחינת משא-ומתן כאמונה, כי מי שאינו עושה משא-ומתן כאמונה, והוא משקע בתאות כמון, וגולל את חברו - אוי הוא מעורר רמים הנ"ל, בבחינת: מרוע אדם לכושד הנ"ל, וגורם דם גרה לשכינה, בבחינת (יחזקאל י'): וזהבם לגדה. וזהו: רמים תרתי משמע (מגלה ד': עיני חרשי ארזה שכת קלט ריה כי כפיס), הינו דם גרה על-ידי הממון. בשכיל זה נקרא גולה בחינת כנר, כמו שכתוב (ישעיה כד'): ובגר בוגרים כנרו, הינו פגם הנגרים הנ"ל, בחינת שגמץא רכב על כנריו. וזה שתרנום יונתן ועל פסק עבד כנרים כנר היל ובטהרין טו): בזוין ובזוין דכוזין, הינו בחינת תאות כמון, שכל מה שיש לו יותר, הוא חומר יותר, וזה עקר תקונו של המשא-ומתן - שיקון ככל הולך והולך ובכל דבור ודבור, שהוא הולך ומרבר בשעת המשא-ומתן, שפגמתו פרי שידויה כדי שימתן צדקה. וזה הוא בחינת תקון הכללי של הרמים, כי הצדקה הוא בחינת פלילות הגידין, בבחינת (ישעיה י'): ורעו לכם לצדקה, בבחינת זרע גר, הוא טפה חזרתא, שעל-ידי התקון הזה נתרומם המחין, בבחינת מחא חזרא ככספא. ועל-שם זה נקרא משא-ומתן, להורות שיש בו תקון לבחינת כנרים הנ"ל, לבחינת רמים הנ"ל. משא, זה בחינת (ההלים טו): כי עונותי עברו ראשי, כמשא כבד יכדו ממני, שהם השס"ה לאוין הנ"ל, שפחגברים על הראש, שהוא המחין, בבחינת: לא תעמר על דם רעה כנ"ל, והוא בחינת פגם הנגרים הנ"ל כנ"ל. וזה: כבד יכדו, הינו בחינת מלך הכבוד הנ"ל. כבד, הינו בחינת הרמים, שהכבד מלא דם, שהוא בחינת דם גרה הנ"ל. ומתן, הוא בחינת תקון הכללי, שהוא הצדקה, בחינת (ס"א י'): מתן אדם ירחיב לו, בחינת קשת הכרית, שהוא הצדיק, בחינת (ההלים טו): צדיק חונן ונותן. וזה שאמרו חכמינו וכוונם לכרעה ריה ט): בפיד - זו צדקה, שאו הרפור מתר:

י והנה הכל - שצריך לתקן תחלה תקון הכללי, ועל-ידי-זה ממילא יתקן הכל כפרט. ואף שתקון הכללי הוא גבוה ומרומם יותר מתקון כל דבר כפרט, עם כל זה, מחמת שתקון כל דבר תלוי בהמת, דהינו להמשיך לתלכונות מן המוח, בבחינת: ונזלים מן לבנון, ולרומם המוח אי אפשר כי אם על-ידי תקון הכללי, בבחינת: כנשר יעיד קנו כנ"ל, על-ידי צריך לילך מתחלה אל הפורגנה היותר עליונה מזה, דהינו תקון הכללי, כדי לתקן ולרומם המוח, ועל-ידי-זה נתקן הכל ממילא כנ"ל: וזה פרוש: האי גברא דאול בעי אתתא, ולא קתבו לה. הינו בחינת אשה יראת ה', הינו מי שפגם בעוונות, ותרם דם גרה לשכינה כנ"ל, שעל-ידי-זה נחש משיך לה לנבה וכו', ונעשה פרוז בין קרשא פריד הוא ושכינתה. וזהו: ולא קתבו לה - בחינת שאנו יראין על גוהו כנ"ל. מאי תזא דאול להיכא דמרלי מנה - הינו כשרוצה לטהר את המלכות מהרמים, הוא הולך אל הפורגנה היותר עליונה, הינו תקון הכללי, שהוא למעלה מאשה יראת ה', בחינת (ס"א יב ט): צדיק מושל ביראת אלקים, גידין

שקד לאות ה': ועל-כך אשה שרמיה מרבים ואין לה וסת, אף שיש מויק לה כנ"ל, בחינת: יין כי יתארם, שאחריתו דם, בחינת: נכנס יין - יצא סוד כנ"ל, עם כל זה רפואתה על-ידי יין שהסתכל בו צדיק אמתי. כי העינים הם בחינת שערות, כי שכעה גלדי עינא (בהשקפת התקונים יב ובתקון ט) הם בחינת (שופטים טו): שבע מחלפות ראשו, והם בחינת המחין, כי השערות הם מותרין מחין, ועל-ידי הם בחינת שבע מחלפות וכו', בחינת שבע מרות, שחולפין ועוברין במחשבה שבמת, כי המחשבה שבמת הוא גפי המרות שבאדם, וכפי המדה שהאדם אוהו בה, כן חולפין ועוברין עליו המחשבות שבמת. וזה: שבע מחלפות ראשו - לשון חלף ועבר כנ"ל. וכשפוגמין בהשערות, נפגם הראיה, שהיא שכעה גלדי עינא, ועל-ידי שמשון, שפגם בשבע מחלפות ראשו, נאמר בו (עו): ונקרו פלשתים את עיניו, ועל-ידי על-ידי שכעה גלדי עינא מתקנין בחינת שבע מחלפות ראשו, שהם השערות, בבחינת (ההלים ט): ושער ראשה כעמר נקי, בבחינת לשון של דורות, שהוא מלכין האדמות של תשס"ה

צריך לבקש לנפשו רופא גדול מאד מאד, הגדול במעלה ביותר, דהיינו שיחיד ויבקש תמיד לזכות להתקרב להרבי הגדול מאד מאד כנ"ל, כי כל מה שהוא קטן ביותר, צריך מלמד גדול ביותר כנ"ל:

ג וזה בחינת שערות, שההארות המוחין יוצאין בהשערות; בן השכל העליון, שהוא השגות אלקות, הוא מתלבש בהשכל התחתון. וזה בחינת (חיקו ע דף ק"ג): שערא כעגולא, בחינת סבוכים, דהיינו ההקדמות המסבכין עד שקאים אל המבון כנ"ל. והעקר הוא המבון, כמו שמצינו בדברי רבותינו וברזנס לברכה (בבבא טו), שסבכוהו בהלכות, עד שהגיעו לצרת הבת. נמצא, שכל ההלכות שדברו מקדם, לא היו עקר המבון, רק היו סבוכים והקדמות כדי להגיע לצרת הבת, שהוא המבון. וזה בחינת (שם בחיקו ע דף ק"א): שערא אקמא, בחינת (סדרהש"ס א): שחורה אני ונאורה; כי השחרות הוא מקבץ את הראות ומצמצם אותו כדי לראות היטב, בן השכל התחתון הוא בחינת שחרות, שמצמצם בו נאורה ויפי שבשכל העליון. ואלו השערות הן בחינת: שעורא ראון דאורייתא (חיקו ט); כי המצוות הם חכמות הבורא ותבדך שמו, כי כל מצוה ומצוה יש לה שעורים אחרים וגבולים, כגון: מפני מה המצוה הזאת מצותה ככך מפני שבין חיבה חכמתו ותבדך שמו; וכן מצוה אחרת מצותה ככך, לפי חכמתו ותבדך שמו. וכל מצוה ומצוה יש לה אותיות ותבות וענינים, שהם שעורים וגבולים, שמצמצם בהן חכמתו ותבדך שמו, שזה בחינת החלבושות השכל העליון בשכל התחתון, שעל-ידיה זוכין להשגות אלקות כנ"ל:

ד וזה בחינת: פת היתה לו לאברהם אבינו, ובכל שמה (כ"ב טו). פת זה בחינת פתינו, דהיינו השחר שבעין, שהוא בחינת השחרות הנ"ל, שהוא מצמצם ומגביל וכולל כעצמו כל הדברים הגדולים העומדים לנגדו. כגון הר גדול, כשעומר לפני הפתינו, שהוא השחר שבעין, אזי נגבל כל החר בתוך הפתינו שרואה אותו, כי השחרות שבעין הוא מצמצם כל הדברים הגדולים, ונקלל ונראין בתוכו, ועל-ידיה רואין ומשיגין הדבר שרואין; כמו-כן זה השכל התחתון מצמצם ומגביל השכל הגדול העליון ונקלל בתוכו, ועל-ידיה רואין ומבינים ומשיגים את השכל העליון הגדול כנ"ל:

ה וזה בחינת: וירא אליו ה' בלבת אש (שמות ג) - שהשם התבדך רצה להלביש לו השגות אלקות, והלביש לו בבחינת פתינו הנ"ל. וזה בחינת (כ"ב ט"א): פת תחלה - פת סימן יפה לבנים. פת תחלה, זה בחינת השכל התחתון, שהוא תחלה והקדמה לשכל העליון, וזה בחינת סימן יפה לבנים. כגנים, זה בחינת שכל העליון, כמאמר חכמינו וברזנס לברכה (בבבא טו): הביאי בני מרחוק ובנותי מקצה הארץ; הביאי בני - אלו גליות שבבבל, שרעתן מישכת

גידון, בבחינת: אם יארימו כחולע בצמר יהיו. נמצא, שנתחנן על-ידי זה הארמימות, שהוא בחינת דם נדה כנ"ל. וזה בחינת (תהלים ק"ח): מן המצר קראתי יי, אותיות צמר, כמובא בפנות, עין שם והבן:

ו

מישרא דסכינא כמאי קטלי לה. כמאי קטלי לה. עריגה סבינו. איבא קרנא דחמרא. ומי כמאי גוזזין וקוצצין אותה: ומישרא דסכינא מי הוי. איתו לה תרי ביעי, אמרו לה: הי ווגתא חורתא, והי ווגתא אכמתא. איתי איתו תרי גביני, אמר להו: הי דעזא חורתא, והי דעזא אכמתא:

ז מישרא דסכינא כמאי קטלי לה וכו':

א השגות אלקות אי אפשר להשיג, כי אם על-ידי צמצומים רבים; מעלה לעלול, משכל עליון לשכל תחתון, כמו שאנו רואים בחוש, שאי אפשר להשיג שכל גדול כי אם על-ידי החלבושות בשכל התחתון; כמו המלמד, כשרוצה להסביר שכל גדול לתלמיד, הוא צריך להלביש אותו בשכל תחתון וקטן, כדי שיוכל התלמיד להכינו, דהיינו שהוא מציע לו מתחלה ההקדמות ושכליות קטנים שמסבכ לו תחלה, כדי להכינו על-ידי זה המבון, שהוא שכל עליון וגדול:

ב וצריך כל אחר לבקש מאד מלמד נגון כזה, שיוכל להסביר ולהכין אותו שכל עליון וגדול כזה, דהיינו השגות אלקות, כי צריך לזה רבי גדול מאד מאד, שיוכל להסביר שכל גדול כזה על-ידי השכל התחתון כנ"ל, כדי שיוכלו הקטנים להכינו. וכל מה שהוא קטן ביותר ומרחק ביותר מהשם ותבדך, הוא צריך רבי גדול ביותר, כמו שמצינו בעת שהיו ישראל במדרגה קטנה מאד, דהיינו כמצרים, שהיו משקעים כמ"ט (באדע"ט וחש"ט) שערי סמאה, היו צריכים רבי גדול ומלמד גדול ונורא מאד, דהיינו משה רבנו, עליו השלום, כי כל מה שהוא קטן ומרחק ביותר, צריך מלמד גדול ביותר, שיהיה אמן כזה, שיוכל להלביש שכל עליון כזה, דהיינו השגות ותבדך שמו, לקטן ומרחק כמותו, כי כל מה שהחולה נחלה ביותר, צריך רופא גדול ביותר. על-כן אין להארם לומר: הי לי אם אהיה מקרב אצל איש נכבד וירא ה', אף שאינו מפלג במעלה, כי הלואי שאהיה מקדם כמותו. אל יאמר בן, כי ארדבא, כפי מה שידע אגש כנפשה גדל פחיתותו וגדל רחוקו, שנתרחק מאד מהשם ותבדך, כל אחר ואחר כפי מה שירדע כנפשו, וכמו-כן כל מה שירדע כעצמו שהוא מרחק ביותר,

הַשְּׁלִישֵׁי־רְגָלִים, בְּחִינוֹת (ויקרא כג): אֵלֶּה מִזְעָרֵי יוֹ - רֵאשֵׁי־חֲבוֹת
 "אִמּוֹ", כְּמוֹכָא, שֶׁהִיא אִם לְפִנֶּה, וּבִינָה - לְבָא. וְהַשְּׁמִתָּה שֶׁל
 כָּל הַמִּצְוֹת, שְׁעוֹשִׂין כָּכָל הַשְּׁנָה, הוּא מִחֻמְבֵּץ אֶל הַלֵּב, שֶׁהֵם
 הַשְּׁלִישֵׁי־רְגָלִים, וְעַל־כֵּן הֵם יָמֵי שְׁמִחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים טו):
 וְשִׂמְחַת בְּחֻמְבֵּץ; וְאִז מֵאִיר הַפְּנִים עַל־יְדֵי הַשְּׁמִחָה, בְּבָחִינוֹת: לֵב
 שְׂמַח יִיטֵב פְּנִים. בְּשִׁבִיל זֶה נִצְטוּיָנוּ (שם): שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה
 יִרְאֶה כָּל יִבְרֻדֵי אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹקָי; כְּשִׁבִיל לְקַבֵּל אֹר הַפְּנִים.
 וְזֶה בְּחִינַת (ספיה טו): חֵיב אָרַם לְהַקְבִּיל פְּנֵי רַבּוֹ בְּרַגְל - כְּרִי
 לְקַבֵּל אֹר הַפְּנִים, וְלִהְיֹת אֶת בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת. וְזֶה (ההלים טו):
 צָדֵק לְפָנָיו יִהְיֶה; צָדֵק - מְלֻכּוּתָא קַרְיָשָׁא, כְּשִׂמּוּלִיכִין אוֹתָהּ
 אֶל אֹר הַפְּנִים, הַעֲקָר עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת: וְהֵם לְדָרֵךְ פְּעָמָיו, הֵינּוּ
 שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה וְכו', שְׁעַל־יְדֵיהֶם מְקַבְּלִין מֵאוֹר הַפְּנִים כְּנ"ל.
 וְזֶה בְּחִינוֹת (שם טו): יִשְׁבוּ יְשָׁרִים אֶת פְּגוּדֵי יְשָׁרִים, הֵם: פְּקוּדֵי
 ה' יְשָׁרִים מְשֻׁמְחֵי לֵב, הֵם מִיִּשְׁבִּין וּמֵאִירִין וּמִסְדְּרִין אֹר הַפְּנִים
 כְּנ"ל:

ו זְלַפְעָמִים שְׁנוּפֵל, חֵם וְשְׁלוֹם, בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת רַקְדָּשָׁה,
 בְּחִינוֹת חֻמְבָּתָא תַּתְּאָה, לְגִלוֹת שֶׁל אַרְבַּע מַלְכוּתִים,
 כִּי הַמַּלְכוּת הוּא בְּחִינוֹת דְּלִית, בְּגִין דְּלִית לָהּ מְגֻרְמָה כְּלוּם,
 כִּי אִם עַל־יְדֵי עֲנִפֵי הַשְּׁכָל הַעֲלוּן, הַמְחַפְּשִׂינֵן לְשֵׁם. וְגַם הִיא
 כְּלוּלָה מֵאַרְבַּעַת עוֹלָמוֹת, כִּי כָכָל עוֹלָם וְעוֹלָם יֵשׁ בְּחִינוֹת
 הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת חֻמְבָּתָא תַּתְּאָה, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת הַחֻמְבָּתָא, הַמְנַהֶגֶת
 אֶת הָעוֹלָם כְּנ"ל. וְכָל הַחֻמְבָּתוֹת שֶׁל הָעוֹלָם, כָּלָם הֵם תַּחַת
 הַחֻמְבָּתָא תַּתְּאָה הַזֵּה, וְזִמְשָׁם יִנְקַח חֻמְבָּתָם, וְכִשְׁיוֹנְקִים, חֵם וְשְׁלוֹם,
 יוֹתֵר מִתְּרָאוּי לָהֶם, אִז מִחֻמְבָּרִים, חֵם וְשְׁלוֹם, וְנַעֲשֶׂה כְּמִשְׁלַח
 הָאַרְבַּע מַלְכוּתִים, שֶׁהֵם אַרְבַּע גְּלוּת - וְזֵי יוֹכֵל לְסַכֵּל אֶת קוֹל
 הַזְּעָקָה וְהַזְּעָקָה הַגְּדוֹלָה, כְּשִׁנּוּפֵל בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, בְּחִינוֹת
 הַחֻמְבָּתָא תַּתְּאָה, בִּינֵיהֶם, חֵם וְשְׁלוֹם, בְּבָחִינוֹת (קדלה טו): וְעַתָּה
 מוֹשֵׁל בְּכִסְיָיִם; דְּהֵינּוּ הַזְּעָקָה כְּשִׁנּוּפֵל הַמְּשַׁלָּה, בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת,
 בְּחִינוֹת חֻמְבָּתָא תַּתְּאָה, בֵּין הַכִּסְיָיִם, שֶׁהַכִּסִּיל רוֹצֵה לְהַתְּחַבֵּם,
 שְׂרוּצִים לִינֵק וְלִהְיֹשֵׁד לְתוֹךְ הַחֻמְבָּתוֹת שְׁלָהֶם, שֶׁהֵם כְּסִילוֹת
 בְּאִמְתָּה, אֶת בְּחִינוֹת הַחֻמְבָּתָא הָאִמְתִּיּוֹת, בְּחִינוֹת חֻמְבָּתָא תַּתְּאָה
 הַזֵּה. וְגַם יֵשׁ עוֹד צְעָקָה גְּדוֹלָה מְזֵה, דְּהֵינּוּ שֶׁהֵשֵׁם יְחֻבְרָד,
 כְּכִיכּוֹל, בְּעֲצָמוֹ שׂוֹאֵן, בְּבָחִינוֹת (יחיה טו): שֹׁאֵן יִשְׂאֵן עַל גְּדוּהוּ
 - עַל גְּדוּהוּ דְּיִלְהָ, שֶׁהִיא בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת, שְׁנוּפֵל בְּגִלוּת שֶׁל
 אַרְבַּע מַלְכוּתִים. וְצְרִיךְ לְרֵאוֹת לְחֻמְדוֹ וְלִהְבְּרִיל אֶחָ בְּחִינוֹת הַמַּלְכוּת
 הַזֵּה מִבֵּין הָאַרְבַּע גְּלוּת, וְלִהְעֲלוֹתָהּ מִשָּׁם. וְעַקֵּר עַל־יָתֶהּ -
 עַל־יְדֵי בְּחִינוֹת הַחֻסָּר, בְּבָחִינַת (ישעיה טו): וְהוֹבֵן כְּחֻסָּר כְּפֹאֵא,
 בְּחִינַת (הישע טו): קִצְרוּ לִפִּי חֹסֵר, שְׁעַל־יְדֵי חֹסֵר קוֹצְרִין וְחוֹחֲכִין
 אֶת הַדְּלָת, בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, וּמְבַרְלִין אוֹתָהּ מִהֵם, וּמְעֲלוּן אוֹתָהּ
 אֶל אֹר הַפְּנִים. וְעַל־כֵּן אֲבָרְהָם הָיָה אִישׁ חֹסֵר, וְהָיָה מִשְׁתַּדֵּל
 תְּמִיד לְעֲשׂוֹת חֹסֵר, כְּרִי לְהַעֲלוֹת בְּחִינַת הַמַּלְכוּת מֵהֵם,
 וְעַל־כֵּן

מִשְׁכַּח כְּבָנִים; בְּנוֹתֵי - אֵלֹו גְּלוּת שְׁבִשְׂאָר אַרְצוֹת, שְׂדַעְתָּן
 אֵינָן מִשְׁכַּח כְּבָנוֹת. וְנִצְטָא, שְׁבָנִים הֵם בְּחִינַת דַּעַת מִשְׁכַּח,
 בְּחִינַת שְׁכָל עֲלוּן וְגְדוּל הַנ"ל, שְׁמִשְׁיָגִין עַל־יְדֵי הַהַקְדָּמוֹת, בְּחִינַת
 שְׁכָל הַתַּחְתּוֹן כְּנ"ל. וְהוּוּ: בַּת תַּחְלָה - שֶׁהוּא הַשְּׁכָל הַתַּחְתּוֹן,
 סִימָן יָפָה לְבָנִים - שְׁעַל־יְדֵי מִשְׁיָגִין הַשְּׁכָל הַעֲלוּן, שֶׁהוּא בְּחִינַת
 בָּנִים כְּנ"ל. וְהוּוּ: סִימָן יָפָה - שָׁבוּ מִסְּמֵן וּמִגְבַּל הַשְּׁכָל הַעֲלוּן,
 בְּבָחִינַת: שְׁעוּרָא דַּתְּוֹן דְּאוּרִיָּתָא, בְּחִינוֹת: שְׁחוּרָה אֵינִי וְנִאֲוֵה
 כְּנ"ל:

ר וְלִכְוֹא לְהַשְּׁכָל הַתַּחְתּוֹן הַזֵּה אִי אִפְשָׁר כִּי אִם עַל־יְדֵי
 שׂוֹאֵן בְּצַע, שְׁיִשְׁנָא הַמְּמוֹן בְּתַקְלִית הַשְּׁנֹאָה, כִּי
 שְׂעָרָא אֲכַמָּא, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׁכָל הַתַּחְתּוֹן, הוּא מִסְמָרָא
 דְּמַלְכוּת, וְכֵן שׂוֹאֵן בְּצַע הוּא מִסְמָרָא דְּמַלְכוּת, כִּי הַשְּׁכָל הַתַּחְתּוֹן
 הוּא בְּחִינוֹת מַלְכוּת, שֶׁהוּא בְּחִינוֹת חֻמְבָּתָא תַּתְּאָה שְׁכָל עוֹלָם
 וְעוֹלָם, שֶׁהוּא מְנַהֵג אוֹתוֹ הָעוֹלָם, שֶׁזֶה הַשְּׁכָל שֶׁל הַהִנְהָגָה
 וְהַמַּלְכוּת הוּא בְּחִינַת חֻמְבָּתָא וְשְׁכָל תַּחְתּוֹן, כְּנִגְדֵי הַשְּׁכָל שֶׁל
 הַשְּׁנוֹת אֱלֻקוֹת. וְעַל־כֵּן בְּיוֹמֵי רִשְׁמוֹאֵל, שְׁנַפְּלוּ רֵאשֵׁי הַדְּרוֹר אֶל
 הַמְּמוֹן, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ספוארא טו): וַיִּשׁוּ אַחֲרָי הַבְּצַע; עַל־כֵּן חֻמְבָּ
 פְּנִימוֹ מְלֻכּוּת רַקְדָּשָׁה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם): כִּי אֲחִי מֵאִסּוֹ מִמְּקוֹד
 עֲלִיהֶם, וְשֹׁאֵלוֹ לָהֶם מְלֻךְ כָּכָל הָעוֹלָם. וְכִיּוֹמֵי דְשְׁלֵמָה, שְׁאִין
 כְּסָף נְחֹשֶׁב, הָיָה מַלְכוּת רַקְדָּשָׁה עַל תַּקְוָהּ וּמְכוּנָהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב
 (דברי־היסטוריה טו): וַיִּשְׁבֹּ שְׁלֵמָה עַל כְּפֹאֵא ה' - שְׁמַלְךָ עַל גְּלוּיֹנִים
 וְתַחְתּוֹנִים (פסלה יא); וְעַל־כֵּן זָכָה שְׁלֵמָה לְזוֹה הַשְּׁכָל הַתַּחְתּוֹן
 הַזֵּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מלכים א'): וַיְחַבֵּם מִבֵּל הָאָדָם; וְכְמוֹ שֶׁכָּתוּב
 (שם): וַתִּרְבַּח חֻמְבָּתָא שְׁלֵמָה מִכָּל בְּנֵי קְרָם; כִּי זֶה הַשְּׁכָל הוּא
 בְּחִינַת מַלְכוּת כְּנ"ל. אֲבָל עַל־יְדֵי אֲהַבַת מְמוֹן הוּא נוֹפֵל לְאֲכַמָּא
 דְּסִסְרָא־אַחְרָא, בְּחִינוֹת: שְׁבַתָּאֵי פְתִיא אֲכַמָּא (חיקו ט), כְּרֵה־שְׁחוּרָה,
 בְּחִינוֹת (טראשית ט): בְּעֲצוֹן תֵּאבְלָנָה; וְנוֹפֵל לְעִגּוּלָא וְסַבּוּכִים
 מִסְמָרָא־אַחְרָא, בְּחִינוֹת (תהלים ט): סִבּוּב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּ; שֶׁהוּא
 מִתְּאָוֵה וּמִשְׁתַּוֵּקֵק אַחַר הַמְּמוֹן, בְּחִינוֹת (מכריב יא): שָׁבוּ הָעַם וְלָקְמוּ
 - בְּשִׂמּוֹתָא (וורד בשלח דף כב: טו), הַפְּקֵד הַחֻמְבָּתָּה:

ה וְזֵי שִׁישׁ לוֹ אוֹתוֹ הַחֻמְבָּתָּה, צְרִיךְ לְרֵאוֹת לְהַמְשִׁיךְ לְתוֹכָהּ
 חִיּוֹת, לְהַחֲיוֹת הַחֻמְבָּתָּה תַּתְּאָה, כֵּל אַחַר לְפִי בְּחִינוֹת
 הַחֻמְבָּתָּה תַּתְּאָה שִׁישׁ לוֹ, כְּפִי בְּחִינַת הַחֻמְבָּתָּה תַּתְּאָה שְׁכָל
 עוֹלָם וְעוֹלָם. וְעַקֵּר חִיּוֹת הוּא מֵאוֹר הַפְּנִים, בְּחִינוֹת (משל טו):
 כְּאוֹר פְּנֵי מְלֻךְ חַיִּים. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְהַעֲלוֹת אֶת הַמַּלְכוּת,
 בְּחִינוֹת חֻמְבָּתָּה תַּתְּאָה, אֶל אֹר הַפְּנִים, הַמֵּאִיר בְּשִׁלְשׁ רְגָלִים,
 כִּי עַקֵּר אֹר הַפְּנִים הוּא שְׁמִחָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שם טו): לֵב שְׂמַח
 יִיטֵב פְּנִים; וְעַקֵּר הַשְּׁמִיחָה הוּא מִן הַמִּצְוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים
 טו): פְּקוּדֵי ה' יְשָׁרִים מְשֻׁמְחֵי לֵב; וְעַקֵּר הַשְּׁמִיחָה הוּא בְּלֵב, כְּמוֹ
 שֶׁכָּתוּב (שם טו): נַחַת שְׁמִיחָה כְּלָבִי; וְהַלֵּךְ שֶׁל כָּל הַשְּׁנָה הֵם

חכמה, ועל ידי זאת החכמה נהגלה החסר, כי עקר התגלות החסר - על ידי החכמה, כי אל נהירו דחכמתא (סוד ל' ט' ד' צד), כמו שכתוב (משל' א'): פיה פתחה בחכמה ותורת חסר על לשונה. וזה (החלום עמ' 1): יהלמי צדיק חסר ויכתיבי; הינו שעל ידי תוכחה נהגלה חסר. וצריכין אנו לקבל תוכחתם, אף על פי שתוכחה שלהם היא לפעמים רדך בזיון, שמכזים אותנו, אף על פי צריכין אנו לקבל תוכחתם כדי לקבל על ידו את החסר בנ"ל. כי מה שתוכחתם הולכת לפעמים בדרך בזיון, צריך לרדן אותם לכף זכות, כי אין אדם נתפס על צערו, כי סובלים צער גדול מאתנו, כי אפלו מה שהוא טוב אצלנו, הוא רעה אצל הצדיקים, וכעין מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עמ' ע"א): כל מוכחין של רשעים רעה היא אצל הצדיקים; הינו כי עסקים ושיחת חלין שלנו הוא כדראי רעה אצלם, אלא אפלו טובותינו, הינו תפלה, שהיא כערבנו רק טוב, הוא רעה אצל הצדיקים, ככחינת (החלום עמ' 1): והפליגי ברעותיהם; כי הפלחנו מכלכלת אותם. כי כל הערכוב הרע וכל הכלבולים וכל השטותים שיש לנו לפעמים, הכל נמשך בתפלהנו, כי כל הכלבולים וכו' וכל המחשבות שחושב האדם לפעמים, הכל באים על רעותו כשעט התפלה דיקא, והכל נשמע אליו או דיקא, כשעה שעומד להתפלל, ככחינת (עמ' ט'): מי ימלא גבורות ה', ושמע כל החלחלו. תהלחו - לשון (אוב' ה'): ובמלאכיו ישים תהלה, הינו ערכוב וכלבולים, שאו משמיעין את עצמן דיקא כשעה שעומד להתפלל ולמלא גבורות ה'. והוא כשתי כחינות: או שבאים להתתקן מחמת שראים שמתפלל בכונה כראוי, על ידן באים להתתקן, כי עכשו הוא הזמן שיכולים להתתקן, כי יש בהם ניצוצות קדושים שצריכין תקון, או ככחינת אחרת, מחמת שאינו ראוי להתפלל, וכאין לכלכל אותו מתפללו. על ידן באים בין כך ובין כך, כשעה התפלה דיקא באין כל הערכובים וכל הכלבולים של האדם, ונשמעין אצלו או, וכשכיל זה נקראין הכלבולים והערכובים תהלה בנ"ל, מחמת שהן באים דיקא בעת התפלה והתהלה בנ"ל. וכל התפלות האלו עם כל הערכובים באין אל הצדיקים, כי הצדיקים הם כחינת משיח, שאליו באין כל התפלות להעלותן, ככחינת (ישע' ע"ח): וההלתי אתכם לך; שכל התהלות באין לכחינת משיח, שהוא כחינת חטם, כחינת (איש' ה'): רוח אפינו משיח ה'; כי משיח הוא מורח וראין (כשאריל סודותינו ע"ג), ככחינת (ישע' י'): ויריחו כיראת ה'; הינו בתפלות, שהן כחינת (משל' א'): יראת ה' היא תהלה; כי הוא מורח ומרגיש בתפלות שמקבל מהם, את כל אהר ואהר כפי מה שהוא, כי כל הערכובים של כל אהר הם כחוף התפלה בנ"ל. נמצא, שהצדיקים הם סובלים צער על ידי התפלות שלנו, שמכלכלין אותן בנ"ל, ובשכיל זה צריך לקבל תוכחתם, אף שמכזיז אותנו בנ"ל:

ועל ידן רדף אברהם אחר הארבעה מלכים כדי להביעם, שהן כחינת הארבע מלכות דסמרא אחרא, כי אברהם היה שונא כמון, כי מאם כמון סדום, כמו שכתוב (בראשית ט'): אם מוחט וער שרוד וכו' ולא תאמר אני העשרתי את אברהם; כי אברהם תקן שחרית (ברכות כ"ג), כחינת שחרות הנ"ל, שהוא כחינת השכל התחתון הנ"ל, כחינת חכמה תמאה, שהוא כחינת שחרות בנ"ל, שזוכין לתקן כחינה זאת על ידי שונא כצע בנ"ל, ועל ידן יצא מאברהם יצחק וישמעאל יעקב ועשו, שהם כחינת: כנגד ארבעה בנים דפרה תורה: אהר חכם ואהר רשע ואהר חס ואהר שואנו יודע לשאל, שהם כנגד ארבע מלכות שפקרשה, כידוע. יצחק זה כחינת בן חכם, כי יצחק עלישם הצחוק והשמחה, כחינת (משל' י'): בן חכם ישמח אב; עשו הוא בן רשע; יעקב הוא בן חס, כמו שכתוב (בראשית ט"ז): ויעקב איש חס; ישמעאל הוא כחינת בן שאינו יודע לשאל, כי ישמעאל עשה תשובה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בב' ס"ג), ועקר התשובה היא ככחינת שאינו יודע לשאל, הינו לעשות תשובה ולשאל כפרה מהשם ויחדר על שאינם יודעים, שהו עקר התשובה, ככחינת (החלום עמ' 1): אשר לא גולתי או אישכי. וזה כחינת: אברהם תקן שחרית, נוטריקון: חכם, רשע, חס, שאינו יודע - שהם כחינת הארבע מלכות בנ"ל. וזה (שמואל' ט'): וישפף שמואל את אגן; כי אגן הוא כללות הארבע מלכות דסמרא אחרא, כמו שכתוב (בב' ט"ז): ראשית גוים עמלק; וזה שפרש רש"י: וישפף - חתכו לר', הינו שחמך והבדיל את הדל"ת - שהיא כחינת מלכות דקדשה, דלית לה מגרמא כלום וכו' בנ"ל - מאנג, שהוא כלליות ארבע מלכות דסמרא אחרא, והעלה את המלכות דקדשה בשלש רגלים. וזה: וישפף, ראשי תיבות: לשבעות, סבות, פסח - כי עקר חייתה מאור הפנים שבשלש רגלים בנ"ל, ככחינת (שמואל' י'): והי לחשוכת השנה, לעת צאת המלכים. תשובת השנה, זה כחינת שלש רגלים, שהם ימי דין, ימי תשובה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (רי"ה ט'): כפסח גדוין על התבואה, כעצרת וכו', ואז עת צאת המלכים בנ"ל, שמוציאין את כחינת המלכות דקדשה מגליות של הארבע מלכות, ומעלין אותה אל אור הפנים, המאיר בשלש רגלים בנ"ל. ועל ידן יש ארבע כחינות ככל רגל: כפסח הם ארבע כוסות, כשבעות הוא סדר המשנה, שהוא ארבע פעמים כיד כל אהר, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין ט"ז): ביצר סדר משנה וכו', כסבות היא ארבעה מינים - הכל כנגד כחינת הד' הנ"ל, כחינת מלכות הנ"ל, שצריך להעלותה אל האור הפנים על ידי שמתות המצות, שמתקצצין לחוד הרגלים בנ"ל:

ו עפ"ך התגלות החסר הנ"ל, שעל ידי קוצרין ותוכיחין ומכדילן את הדל"ת הנ"ל מארבע גליות של העפרים, הוא על ידי תוכחה; כי על ידי פתיחת פה של המוכיח נתגלה

העכו"ם את הפלאות הנעשין בעולם עלידי תפלות ישראל, עלידי יידיה יודעין כמה גדול העזות דקדושה של ישראל, שיש להם עזות כזה להחפלה ולעשות פלאות כנ"ל. ועליבן הצדיק, עלידי שרואה העזות והתורה של כל אחר ואחר, עלידי יודע את התפלה שכלכלה אותו, מאיה מהם כאה, ועלידי יודע להוכיח אותו: וזהו: מישראל דספינא - הינו כחינת חכמה תתאה הנ"ל, כחינת מלכות הנ"ל, שהוא למוד הנ"ל, כחינת (בבב"ט): ההסבן הספני - לשון למוד (בפרגומו): המילף אליפנא), כחינת (ויקרא טו): חרב נזקמת, שהיא כחינת מלכות הנ"ל מישראל - פרוש רש"י ערוגה, הינו כחינת זעקת מושל וכו', כמו שכתוב (החלים טו): כאיל תערג. במאי קטלי לה - פרוש רש"י: במאי חותכין אותה, הינו כמה חותכין ומבדילין את המלכות הנ"ל כדי להצילה מזעקה הנ"ל, בכחינת חתכו לארבעה כנ"ל. והשיב להם: בקרנא דחמרא - הינו עלידי תוכחה, שעלידיה נתגלה החסר, ובהו קוצרין וחוחכין את הדל"ת, בכחינות: קצרו לפי חסר כנ"ל. קרנא זה כחינת קול המוכיח, כחינת קרן השופר, בכחינת (ישעיה טו): הרם כשופר קולך והגד לעמי פשעם, הינו תוכחה הנ"ל. חמרא זה כחינת (בבב"ט): יששכר חמור גרם, כחינות (בבב"ט): ומני יששכר יודעי כינה לעתים, כי עלידי התוכחה מעלין אותה לנגלים, שהוא כחינות בינה לעתים כנ"ל. איתו לה תרי ביני - לשון צלותא ובעותא, כחינות תפלות. אמרי: הי דחורתא והי דאכמתא - הינו שאמה אומר שעלידי תוכחה מעלין את המלכות כנ"ל, הלא איד אפטר להוכיח, כי הלא התפלות כאין ביחד, ואיד יודע להוכיח לפי התפלה, כי אינו יודע איה תפלה של הפטר או להפך. וזהו: הי דחורתא והי דאכמתא - הינו איה תפלה מאיש כשר או להפך. איתי להו תרי גביני - הינו כחינות (איוב י): ובגבינה תקפאיני; הינו כחינות תרי תורות הנ"ל, שהן כחינות קפוי וקל, כחינות פסלת, כחינות: פסליק, ובחינות: לא תעשה לך פסל כנ"ל. ואמר להו: הי דעזי חורתא והי דעזי אכמתא - הינו תרי עזות הנ"ל, שהן עזות דקדושה, ועזות דסמרא אחרא, שמהן תרי תורות הנ"ל. ולפי העזות יכולין לידע את התפלות כנ"ל, שעלידיה יכול להוכיח אותם כנ"ל, שעלידיה חוחכין ומבדילין את כחינות המלכות, ומצילין אותה מזעקת מושל, ומעלין אותה לכחינות אור הפנים המאיר דנגלים כנ"ל:

ח אמן, לכאורה איד אפטר לו להוכיח את כל אחר ואחר, הלא כל התפלות כאין אצלו ביחד - של הפטרם ושל אותן שאינן כשרים - ואיד יודע איה תפלה כאה מנה או מנה, כדי להוכיח אותו. אך הוא יודע זאת עלידי העזות והתורה של כל אחר ואחר, אם תפלתו היתה בהגן אם לאו. כי יש עני מיני עזות; כי יש עזות דקדושה, שאי אפטר לקבל את התורה כי אם עלידי זה העזות דקדושה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות טז): לא תבישין למד; וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבב"ט): מפני מה נתנה תורה לישראל, מפני שציון הו; וכמו שאמרו (אבות טז): הו עו כפמרה. וכשכיל זה התורה נקראת עו, כמו שכתוב (החלים טו): ה' עו לעמו יתן (וכמו שרש"י, וכן בבב"ט קטז); כי אי אפטר לכזא אל התורה כי אם עלידי עזות דקדושה. וכנגד זה יש להפוך, עזות מן הסמרא אחרא, שמשם כאין תורות אחרות, שהן תורות שליו, שהם כחינת פסילים, כי כל מי שיש בו עזות, בידוע שלא עמדו רגלי אכותיו על הר סיני (עדים ט), ויש לו תורה מהסמרא אחרא, הנקראין פסילים, שהוא הפך מן התורה הקדושה שלנו, שהוא כחינות פסליק, כי היא נקראת פסלת עלישם העתיד, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (ספחים ט): אור, שהוא יקר בעולם הנה, יהיה קפוי וקל לעולם הבא, שהיא כחינות פסלת, שהוא קפוי וקל וצר למעלה; אבל תורתו היא פסלת אפלו בעולם הנה, ועלישם זה נקראין פסילים, כמו שכתוב (שמות ט): לא תעשה לך פסל. ומי שיש לו עזות שלהם מן הסמרא אחרא, הוא מקבל תורה שלהם, כחינת פסילים כנ"ל. ועלידי העזות שהצדיק רואה ככל אחר ואחר כפי מה שהוא, אם יש לו עזות דקדושה או להפך, עלידיה הוא יודע אם תפלתו היתה תפלה הכשרה או להפך, כי גם התפלה היא עלידי עזות, כי אי אפטר לעמוד להתפלל לפני השם יתברך כי אם עלידי עזות, כי כל אחר לפום מה דמשער בלבה את גדלת הבורא יתברך שמו, כמו שכתוב (שם ט): נודע בשערים בעלה; כל חר לפום מה דמשער בלבה (ויד יד טו קט), וכל אחר לפי ערכו, שמשער בלבו את גדלת הבורא יתברך שמו, איד אפטר לו לעמוד ולהתפלל לפניו, ובפטר התפלה שהיא פלאות, הינו שרוד המערכות, שהמערכות מחיבין כך, וכל כוכב ומזל קבוע על משמרתו ומערכה שלו, כפי מה שסדרם הבורא יתברך שמו שיהיו קבועים ומסודרים כך וכך, והוא בא בתפלתו ורוצה לשדר המערכות ולעשות פלאות. עליבן כשעת התפלה צריך לסלק את הבושה, כמו שכתוב (החלים טו): כך בכתו אכותינו וכו' בכתו ולא כשו; כי עלידי הבושה שמתביש מאתו יתברך, אי אפטר להתפלל כי אם עלידי עזות כנ"ל. וזה כחינת (שם ט): אתה האל עושה פלא, הודעת בעמים עוז - שהשם יתברך עושה פלאות עלידי תפלות ישראל, שהם עלידי כחינות עזות כנ"ל, שעלידיה מודיע להעכו"ם את העזות דקדושה של ישראל, שעלידי שרואין

זאת התורה התחיל לומר על פסוק: ויהי מקץ וכו'; אך לא סים לבאר זה הפסוק עליפי התורה הזאת, ואמר אחר כך, שאם היה רוצה לסים פרוש הפסוק, היה צריך לומר עוד תורה כזאת כדי לבאר הפסוק:

מקולו של אדם יכולין לידע את כחינות המלכות שלו, כי יש

כ זמא שחסר מהברכות, הלא היה צריך להיות שכעה ברכות, ושתיים עשרה ברכות, ולפי הנמרא, מהגותן והמפנים אין כאן רק שבע עשרה ברכות

דע, שעקר שלמות הגלגלים, שלמות הצדקה, אינו אלא בשבת. וזה (תענית ח'): שמש בשבת צדקה לעניים, הינו הצדקה אין לה שלמות אור, אלא עלידי שבת; עלידי שבת מאירה בשמש, בבחינות (מלאכי ב'): שמש צדקה. וזה שמסמך התנא "יציאות השבת שתיים שהן ארבע", וסמך לה "פ"שט העני", כי עקר התנוצצות אור הצדקה ושלמותה, אינה אלא בשבת, כי עקר החשיבות הצדקה היא האמונה, בבחינות (בראשית טו'): והאמין בה' וכו', ושבת היא אמונה, שמאמין בחדוש העולם וכיחודו. ואמונה היא מקור הברכות, בבחינות (משלי כח): איש אמונות, רב ברכות, בבחינות (בראשית ב'): ויברך אלקים את יום השביעי. ואין שלמות להברכות, אלא עד שיקבלו ממקור הברכות, בשביל זה פתיח בהם שש ברכות ואחד עשר, להודות שאין להם שלמות. וזה שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (מכא נד'): בא דוד והעמידן על אחד עשר, בא ישעיה והעמידן על שש, בא חבקוק והעמידן על אמונה. להודות, שאין שלמות לתדעת, שהוא החודה, ואין שלמות לגלגלים אלא עלידי אמונה: גם שמה שמצינו גבי גלגלים שעקר הליכתם ממערב למזרח, וגלגל היומי מקריח אותם ממזרח למערב, זה הדבר מצינו גבי צדקה. מזרח, זה בחינות הנותן צדקה, בבחינות (ישעיה כג'): ממזרח אביא זרעך, בבחינות (וישע כ'): ודעו לכם לצדקה; ומערב, זה המקבץ הצדקה, הינו העני, ובמערב אקבצך. וזה יותר ממה שבעלי הבית עושה עם העני, וממערב אקבצך. וזה יותר ממה רמב"ד, כי עקר התנועה ממערב למזרח, הינו עקר העשיה העני עושה עם בעלי הבית:

ג ודע, שאין קיום אמונה אלא עלידי בחינות ברית, בבחינות (תהלים טו'): ובריתי נאמנת לו. וזה שנאמר ברית בשבת, כמו שכתוב (סנהא לא'): ברית עולם ביני ובין בני ישראל וכו'. והו (דמיה ב'): אם לא בריתי יומם ולילה תקוח שמים וארץ לא שמתה, כי תקוח שמים וארץ, הינו הגלגלים, הלויים בברית:

ד ודע, שהיסורים שיש לאדם בפרדים, היא בסבת גלגלי הרקיע, כי אין לדך דבר מלמטה שאין לו כוכב מלמעלה. יש כוכבים, שהם כנרלים מיני עשבים באיזהו מקומות שהם מאירים, ויש שהם מחיכים

יש בכל אחד ואחד בחינות מלכות, והוא נכר בקולו, כי אין שני קולות שוין, כי קול של כל אחר ואחר משנה מחברו, ועל כן יכולין להכיר את האדם בקולו, כמו שנראה בחוש, כי כפי בחינות האדם כן הוא קולו, ועלידי הקול יכולין להכיר את בחינות המלכות שלו, כי יש קול ענות גבוהה וקול ענות חלושה (סנהא לב), כפי בחינת המלכות של כל אחר. ועליכן שאול, שהיה רורף את דוד על שראה בו שימלך, מצינו שם במקרא, כשנודענו יתר שאול ודוד, אמר לו שאול לרוד (סנהא לא ב'): הקולך זה בני דוד - שהבין שאול בהקול, שהוא חזק בבחינות המלכות, ושאול את דוד: הקולך זה בני דוד - שתמה שאול על קולו של דוד, כי הבין שהוא קול של מלך ממש, ועליכן רצה שאול לשאת את קולו, דהינו להגביה את קולו למעלה מקולו של דוד, אבל לא היה יכול. והו (שם): וישא שאול את קולו ויברך; דהינו שרצה לשאת ולהגביה קולו כנ"ל, אבל היה הקול נכבה, וזה בחינות ויברך, שהיה הקול נכבה, קול נמוך של כביה. עליכן אמר שאול אז אל דוד: ורעתי כי מלך תמלך; כי דע זה עלידי הקול כנ"ל:

לא

אמרו לה: אית לן בירא
ברברא, עילי למתא. איתי
פארי, שדא להו. אמר להו:
אפשלי לי חבלי דפארי
ואעילה. אמרו לה: ומי איבא דמפשל חבלי מפארי.
אמר להו: ומי איבא דמיתי בירא מדברא למתא:

לשון רבנו זכרנו לברכה

א צדקה היא בחינות הגלגלים, כמאמר חכמינו וזרנום לברכה (שבת קמא), כי בגלל הדבר הזה, גלגל הוא החוד בעולם, וכשכיל זה יש בה שש ברכות ואחת עשרה ברכות, (כמו שאמרו רבינו זרנום לברכה (כ"ב ח"ג ט'): תהון פריה לעני מחפד בשש ברכות, והקטן בדיים מחפד באחת עשרה ברכות) - כנגד שכעה כוכבי לכת, וכנגד שנים עשר מנלות. כי הצדקה מנהגת כל גלגלי הרקיע, בבחינות: דרך הנשר בשמים (משלי לו), נשר דא רחמי (וודי דודו דף טו), הינו צדקה (כ"ב י וודי נשא דף קמח), וזה שאמר שמואל (ברכות נח'): נהדין לי שבילין דרקיע כשבילין דנהודי, הינו כשבילין דנהודי רעה, בבחינות צדקה רחמי, ועקר הרחמים עלידי הרעות:

וכריתי נאמנה לו, ובשכיל זה נתנה מדת חסד לאברהם, כי הוא היה ראש למאמינים וראש לנמולים. ובשנתגלה החסד, הינו האהבה וההשתוקקות, בבחינות (שיר השירים ב): כי חולת אהבה אני, אני הוא עושה נפשות, בחינות (בראשית ב): ואת הנפש אשר עשו, הינו שעושה נקרות לאותיות התורה, כי אותיות בלא נקרות, כגוף בלא נפש, שאין להם שום תנועה ופעולה בלא נפש - בן העצמות וזווגן של האותיות בראשי שערים לעשות אותה פעולה, אין להם כח אלא לפי הנקרות, והנקרות הן האהבה והכסופין, בבחינות (שיר השירים א): נקרות הכסף, והכסופין הן הנפש, בבחינות (חילים פד): נכספה וגם כלתה נפשי. ולפי הכסופין בן הנקרות; אם כוסף לרע, עושה הנקרות רעים, ואין נצטרפים האותיות ונודגים לעשות פעולות רעות; ואם כוסף לשוב פתשוכה, נעשה נקרות טובות, הינו נפשות טובות, ומתנועעים האותיות ונודגים לעשות פעולות טובות. והיו (שיר השירים טז): תורי זהב נעשה לך, כראיתא בזר (ישעיהו ק"ג): אתערותא דזוגא מספרא דצפון, ומצפון זהב יאתה (איוב לו). והיו: תורי זהב נעשה לך, הינו אתערותא דזוגין והצטרפותן של אותיות התורה לפעל איהו פעולה, אינו אלא עלידי נקרות הכסף; אין להם שום תנועה אלא עלידי נקרות, שנעשה עלידי הכסופין. והיו: אם הרכ רומה למלאך ה' צבאות כנ"ל, אני בודאי חסד ואהבה מתגלה, והשתוקקות נתגלה, שהם הנקרות, אני: תורה יבקשו מפיהו, אני אותיות התורה בעצמן מקבלים ממנו שיכבר אזהם, כדי שיהיה להם נקרות ונפשות:

ו ודע, שלא די לאדם בהשתוקקות בלב בלבד, כי צריך האדם להוציא בשפתיו כסופיו, ועל זה נסדר סדר התפלות, כי עלידי השתוקקות בלב נעשה נפש ונקרות בבחי, ובשמוציא את תשוקתו כפיו, אני נעשה הנפש בפעל, כי עקר מוצא הנפש היא מפיו, בבחינות (שיר השירים ה): נפשי יצאה כדברך, ובשכיל זה: תורה יבקשו מפיהו, מפיהו דיקא, וזה תרגומו של (בראשית ב): ויהי האדם לנפש תיה - תרגומו: לרוח ממללא, כי עקר הנפש מהדבור:

ח וזהו: יש הכל אשר נעשה על הארץ וכו' (סלה ט), זהו בחינת גלגלי נפשות. כשאדם משתוקק לאיזה דבר, ומוציא השתוקקותו אחר כך בהכל פיו כנ"ל, אני נעשה הנפש, והנפש הזאת, הינו הרוח ממללא, הולכת כאויר, ומגיע לאדם אחר, ומעוררת את האדם אחר לתשוקה הזאת. ולפי התשוקה לפי הנפש, לפי הרוח ממללא, בן נתעורר האדם; אם התשוקה כא מצדיק לרשע, אני נתעורר הרשע בהרהורי תשוכה, בבחינות: יש רשעים, שמוגיע אליהם כמעשה הצדיקים, ואם להפך, להפך. והכל

מתחיים שיהא דרך בני אדם במקומות שהם מאירים, ויש שהם מתחיים שיהיה מרוב, ויש שהם מתחיים שיהיה ישוב במקומות שהם מאירים, ולפי ההתנוצצות הכולכים על המקום, בן המקום מתנהג. והיו בחינות (איכה א): רדכי ציון אבלות מבלי באי מועד. מועד זה בחינות גלגלי הרקיע, שעליהם נחשב הזמן. והיו (סלה ו): דרך רשעים כאפלה, שאין כוכבים ומזלות מאירין להם, ועליהם נכשלים. והכל תלוי בפרית, בבחינות: אם לא כריתי וכו'. והיו: כל הדרכים כחוקת סבנה (ירושלמי ברכות פ, מר קהלת), בחינות (במדבר כג): ההסבן הסבתי, הינו שהדרך תלוי בשמירת הברית. ובשכיל זה תיכ אדם לפקר את אשתו קדם שיצא לדרך (בבא מציעא כג), כדי שלא יהיה בבחינות (בראשית ו): כי השחית כל בשר את דרכו, הינו שעלידי שמירת הברית לא יהיה לו צער בדרך:

ה ויש שני בחינות ברית: בחינות אברהם ובחינות אליעזר. אברהם הוא ברית עלאה, שהוא רדיק המבדיל בין מיין עלאין למיין תתאין. והוא בחינות בן תורין, בבחינות (קהלת א): אשרך ארץ שמלכך בן חורין. והוא עבר תולדין, בבחינות (בראשית ב): ואת הנפש אשר עשו כתרין. כי החיות תלויה בפרית, בבחינות (בראשית ט): בדם בריתך שלחתי אסיריך מבור. ואליעזר הוא ברית תתאה, בבחינות (שמות כג): כי שמי בקרבך, שמו בשם רבו, שהוא תנוד, מט"ש, בחינות (בראשית יד): ודק את תניכין, בחינות (סלה כג): חגך לנער, בחינות (קהלת טז): אי לך ארץ שמלכך נער. והוא תחת ברית עלאה, בבחינות (בראשית כד): שים נא ידך תחת ירכי. והוא רדיק המבדיל בין מיין דקין למיין מסאבין, בין אסור והתר, ובין בשר ופסול, ובין טמא וטהור. והיו בחינות: חגך לנער עליפי דכבו, עליפי דיקא, הינו תורה שבגלגלה:

וברית עלאה הוא שמירת הברית יקדש, וברית תתאה הוא שמירת אסור והתר וכו'. וצריך לאדם להיות לו אלו שני בחינות ברית, הינו שיהא צדיק ולמך, כי לא עסי הארץ חסיד (איכה ט"ב). צדיק נקרא עלידי שמירת הברית יקדש, ולמך - עלידי אסור והתר:

ז והיו: אם הרכ רומה למלאך ה' צבאות וכו' (ישעיהו י). צדיק שיהא צדיק ולמך, מלאך זה בחינות למך, בחינות מט"ש כנ"ל; צבאות, אות הוא בצבא דילה, בחינות: צדיק אות ברית. ובכל מקום שמוכר צדיק, גם ברית תתאה נכלל בו, כי התחתון נכלל בעליון, בבחינות: ידך תחת ירכי:

ח ומי שהוא בבחינת ברית, אני (אידא נשא ק"ג) חסד מתגלה בפמא דאמה, בבחינות (חילים טז): לעולם אשמר-לו חסדי

וזהו: מה ששאלו סבי דבי אהונא: אית לן בירא ברברא, עילה לה למתא. בירא, זה בחינת בר ומזון, שהוא בחינן ולאחורי הקדשה, בבחינת: והסתרתי פני מהם וכו'. עילה לה למתא, לפני, שיהיה בבחינת לחם הפנים כנ"ל. איתא פארי ושרי להו, ואמר לון: אפשילו לי חבלי. פארי, זה שבת אמונה, כפרוש רש"י (דברים טו): את ה' האמרת וה' האמירך, לשון פאר ושבת, שאנו מפאריין את הקדושי-ברוך-הוא, ואנו מאמינים בו, ואומרים ה' אתר. ושרי להו, זה בחינת בריח, בחינת שרי כנ"ל וחבלי, זה בחינת אהבת חסד, שמתגלים בפמא ראמה כנ"ל, כמו שכתוב (דברים יא): בחבלי אדם אמשבם, פעכתוח אהבה. הינו עלידי שבת וברית נתגלה אהבה כנ"ל, ועלידי אהבה, באים לבחינת לחם הפנים כנ"ל: (עד כאן לשון רבנו י"ל)

זאת התורה נאמרה על פסוק: ויבט אלקים, אין הסבה אלא סעדה, כראיתא במדרש (שמות טו), הינו בחינת פרנסה, בחינת בר ומזון, שהוא בחינת בירא, כמבאר לעיל. ונמר באור הפסוק עליפי התורה הזאת לא זכינו לקבל: ענין מעלת הכסופין דקדשה וכו', הנזכר לעיל בתוך התורה הזאת, שמעתי מפיו הקדוש תחלה כבאור יותר, עם עוד כמה חדושים שלא נזכרו כאן כלל, וכן בענין האמונה ושאר הבחינות שזכורו כאן, שמעתי גם כן מפיו הקדוש תחלה פסקא פסקא בסגנון אחר קצת, עליבן אעתיקם הנה. וזהו:

והצטרפותן של האותיות הוא עלידי הנקרות, כי הנקרות הם החיות והתנועה של האותיות, וכלי הנקרות, האותיות הם כגלם ואין בהם שום תנועה, ועליבן הנקרות הם בחינת נפש, כי כמו שהנפש הוא חיות האדם, וכל תנועה שאדם מתנועע, הכל הוא עלידי הנפש, וכלתי הנפש הוא כגלם, כן הנקרות הם החיות והנפש של האותיות, וכלי הנקרות הם כגלם ואין להם שום תנועה וחיות, רק עלידי הנקרות הם מתנועעין, ועלידי הנקרות נודעין ונצטרפין האותיות. ועקר התנועה הנפש הוא עלידי ההשתוקקות והכסופין של איש ישראל אתר השם תברך, כל אחד לפי מדרגתו שהוא נכסף ומשתוקק ומתנועע להגיע אל מדרגה למעלה ממנה, עלידי הכסופין אלו נעשה נפש, כמו שכתוב (תהלים טו): נכספה וגם כלתה נפשי, הינו מה שאני נכסף וכלה אתר השם תברך, מזה בעצמו נעשה נפשי. וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (בבא מציעא טו): ויגפוש - בין ששבת, וי אברה נפש. הינו, שבתחלת השבת, שצריך לקבל נפש יתרה, אנו זוכרין מאבדת הנפש בחל, ואומרים: ויגפוש - וי אברה נפש, ומתחילין להתנועע אתריה, ועלידייה בעצמו שאנו מתנועעין אתר הנפש, מזה בעצמו נתהוה הנפש יתרה:

וזה בחינת: נקרות הכסף (שם טו), הינו שעלידי הכסופין נעשין הנקרות, שהם בחינת נפש, הינו שעלידי מה שהוא נכסף ומשתוקק לרבר, אם לטוב או לרע, חס ושלום, אזי לפי הכסופין

והכל נעשה עלידי התכל פיו, שהוא הנפש, כי זה ידוע לכל, שעקר הרבור הוא, שכלי הרבור מכין באור, ואור זה פונע באור הסמוך לו, והסמוך בסמוך, עד שמגיע לתכרו, ושומע תכרו האותיות, וכשהוא מקבל דבורו, הוא מקבל נפש, ונתעורר לדבר הזה:

ט ומי שהוא במדרגת אברהם, הינו בחינת פעל-נפש, אזי בירא כל אכילותיו וסעדוהו בבחינת לחם הפנים, בבחינת (בראשית י'): התהלך לפני. התהלך, זה בחינת רגליו, בחינת פרנסתו, בחינת (דברים י'): ואת היקום אשר ברגליהם (וידבר רבותינו וכוונם לברכה (מתהדרין ט): זה כמונו של אדם, שמעמידו על תליו). התהלך לפני, שנעשה מהם בחינת פנים. וזה בחינת (שמואל א'): לחם חם ביום הלכותו, הינו לחם הפנים, הם לחם חם, ברגין דאברהם, שהוא בחינת (בראשית י'): כחם היום. ואז כל העבדים וכל הנוכחים ופזלות שהם מתחיהם, כלם הן טורחין בשביל זה האיש, בבחינת (תהלים ק): שב לימיני, בחינת אברהם, עד אשית אויבך הדום לרגלך, שהם טורחים בשביל פרנסתך, בבחינת (משלי ט): לחמונו הם סר צלם מעליהם, כי מראה חמה עמקה מן הצל (כ"ג טו). חמה, בחינת: כחם היום, בחינת לחם חם, אבל כשפר צלם, אזי נתעלה ונתראה מראה חמה, דרגה ראברהם, והם נשפלים מתחיו, בבחינת: עד אשית אויבך הדום וכו'. וזהו: התהלך לפני והיה תמים, בבחינת (דברים י'): תמים תהיה עם ה' אלוקך, שלא תצטרך לררש אתר כוכבים ופזלות, כי תהיה למעלה מהם. וזהו (שם טו): ולא יראה את פני ה' ריקם - ברגלים, שאז נתגליו פני ה', בחינת פנים, וכוה שכל אתר מיא עולת ראייה מיגיעו שמתנגע כל השנה, עלידייה נתמתן ונתעלה כל לחמו ופרנסתו, בבחינת לחם הפנים. וזהו שהשיב הקדושי-ברוך-הוא למשה (שמות טו): פני ילכו והיתוחי לך, כי משה בקש כפרה, והשיב לו: פני ילכו, שיתקנו בחינת רגליו, בבחינת פנים, אזי יחפפר להם, כי שלתן דומה למזבח שמכפר (תהלים טו). וזהו (שם): פחת כמזבת, וסים זה השלתן אשר לפני ה'. לפני ריקא, שיהיה ריקא בבחינת פנים, ואזי מכפר. ולעתיד יתקום (ישעיה ט): ולא יבגף עור מוריד, והיו עיניך ראות את מוריד, שאזי נתגלה בחינת פנים, כי עקשו פני ה' מסתר בדרך הטבע, בהנהגת הפזלות, בבחינת (דברים יא): והסתרתי פני מהם והיו לאכל, ועכשו מראה חמה עמקה מן צלם. וזה בחינת (ישעיה ט): צלצל כנפים, שהכנפים וההסתרה שהנהגתו מכנף ומסתר בהם, וזהו הצל שמסתיר אור החמה, ואין זה אלא מתמת שאור החמה אין מאיד בשלמות, ואין זה אלא מראה חמה, מראה ריקא; אבל לעתיד, שאז יתקום: וורתה לכם שמש, שהחמה בתקפה יתגלה, בבחינת: עתיד הקדושי-ברוך-הוא להוציא חמה מנתיקה, אזי יתקום: ומרפא בכנפיה (מלאכי ג), הינו שלא יבגף עור מוריד כנ"ל:

בפסוק (מלאכי ט'): ושבחתם וראיתם בין צדיק וכו'. ואילו הארבע בחינות הם נמצאים בכל בגי' ארם הוצי'ם לנגם לעבודת ה' ולהתקרב להצדיק ותרם שבור, כי יש מי שהוא נכנס ונתקרב להצדיק, והוא מקבל ממנו דרך ישרה לעבודת ה' לפי מדרגתו וערכו, והוא בחינות צדיק, בחינות רכי עקיבא שנגנס בשלום ויצא בשלום. ויש מי שהוא בחינות הציץ וזמח, הציץ ונפגע, הינו שנתלה לבו מאד, מגדל האור ונתהלהבות שהאיר בו הצדיק ביהר שאת למעלה מדרגתו, ועל-ידיה יוכל למות, וזה בחינת הציץ וזמח, בחינות עוכר אלקים. ויש מי שיצא מדרגתו מחמת שעולה למעלה מדרגתו, והוא בחינות הציץ ונפגע, בחינות לא עברו, אך עס-בל'יה אפלו הציץ וזמח הציץ ונפגע, שניהם הם בחינות צדיק, ועליהם גס'כן נאמר: צדיקים ילכו כם, רק שלא נגנסו ויצאו בשלום כמו רכי עקיבא. ויש מי שמתקרב להצדיק ומקצץ בנטיעות וכופר בכל, חס ושלום, והוא נקרא רשע, וזה בחינות אחר. וזה בודאי מינא היתה כלבו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ענין טו) על אהר, ועל-כן בהכרח שימצא בהצדיק את שלו, שימצא דבר שקצץ בנטיעות על-ידו, ועל זה נאמר: ופשעים יכשלו כם, כי תרכ בהכרח שיהיה לו שני בחות אלו בג'ל. וזה בחינת מלאך ה' צבאות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה שם (ענין טו) על אחר: מאי חזא חזא מט"ט רקא ויחב וכו', אמר שמע מנה וכו'. רכי עקיבא דרש' ה' צבאות שמו, אות הוא בצבא שלו. ועל-כן צריך תרב, שיהיה לו שני בחינות אלו: בחינות מלאך, הינו מט"ט, ובחינות ה' צבאות, והיו דומה למלאך ה' צבאות. ואז אפשר להבונם, ונתקרב אליו לקצץ בנטיעות על-ידי בחינות מלאך, כמו אחר שקצץ בנטיעות על-ידי שראה מט"ט, שהוא מלאך, שהוא יושב וכו', שעל-ידיה טעה ואמר שהוא רשות בבני עצמו, חס ושלום, בג'ל: או לנגם וליצא בשלום, על-ידי בחינות ה' צבאות, כמו רכי עקיבא, כי כל צדיק צריך שיהיה למן פתורה וחסיד במעשים טובים, כי אם אינו למן, אמרו רבותינו זכרונם לברכה: ולא עס-הארץ חסיד, ולמן כלכר בודאי אינו כלום, כי אפשר להיות למן ורשע גמור, ו"לא זכה, נעשה לו סם מוח", על-כן צריך שיהיה למן וחסיד. ושמתי בחינות אלו הם בחינות מלאך ה' צבאות, כי מה שהוא למן פתורה הוא בחינת מלאך, שהוא מט"ט, כמו שכתוב (מקצץ חסו ל. הו ד): ויאמר אלקים יהי רקיע ויהי מכדיל בין מים למים - דא מט"ט, שהוא בחינות משנה, המכדיל ומפריש בין מין דבין וכו' מין מסאכין, בין טמא לטהור, אסור ומותר וכו'. וצריך להדמות לקונו, להיות חסיד במעשים טובים, וזה בחינות ה' צבאות. אך מי שמועה וסובר שבחינות למן לכה הוא העקר, הוא בחינות אחר שקצץ בנטיעות. על-ידי שקבר שמלאך מט"ט בעצמו הוא רשות, חס ושלום, אך באמת מט"ט בעצמו כלי תקדושי-בריה הוא אינו כלום, ואין לו שום רשות - כך התורה בלא מעשים טובים, אינה כלום, אך דכה, לא זכה וכו'

הכסופין נעשו נקרות, ונצטרין האותיות שבתוך הדבר שהוא נכסף, כי כל דבר יש לו אותיות, אך שהאותיות בעצמן הם בגלם, ואין להם שום ציור בלי נקרות, ולפי הכסופין וההשתוקקות של האדם, כך נצטרין האותיות על-ידי הנקרות, שהם בחינת גפש, שמקבלו על-ידי הכסופין. הינו: אם הוא נכסף לדבר טוב, נעשה מהכסופין גפש קדושה, ונעשים נקרות בחינת נקרות הכסף, ואז נצטרין האותיות שהיו בגלם, ונעשים כלי לקבל טוב; וכן להפך, חס ושלום, אם נכסף לרע, חס ושלום, נעשים מהכסופין גפשות, שהם בחינת נקרות, ונצטרין האותיות ונעשים כלי לקבל רע, חס ושלום. כי מפי עליון לא תצא הרעות והפוכ (א"ת ט), רק כל אחר לפי מה שהוא מציד ועושה כלי לקבל טוב או רע, חס ושלום, על-ידי הכסופין וההשתוקקות שלו, על-ידיה נעשה הנפש בחינת נקרות, ועל-ידי הנקרות מתנועעים האותיות, ונצטרין לטוב או להפך, חס ושלום. אך כרי שתצא הנפש מבח אל הפעל, צריך לדבר בפה הכסופין וההשתוקקות, שהוא נכסף ומשתוקק, כמו שכתוב (ענין ט): גפשי יצאה ברברו, שעל-ידי הרברו יוצאת הנפש מבח אל הפעל, כי על-ידי ההשתוקקות נתנה הנפש כח, ועל-ידי הרברו שהוא מרכב בפיו ההשתוקקות, נגמר הנפש ויוצאה מבח אל הפעל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מסע ע"ו): אם תרכ דומה למלאך ה' צבאות, תורה יכשוו מפיהו, כי אותיות התורה הם פועלים, כי הם החיות של כל דבר, כמו שכתוב: ובטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ואין טוב אלא תורה (מסע ה), כי הם מנהיגין את כל העולם, אך האותיות בעצמן הם בגלם, ואין להם שום תנועה וחיות, ואין להם שום ציור, ועל-כן יש להתורה שני בחות: זכה, נעשה לו סם חיים (יסא עב, יח תענית ו) וכו', כי כל אחר לפי מה שהוא נכסף, כך הוא מציד ומפריש אותיות התורה, כי בהתורה כלול אחיזת טוב ורע: וצדיקים ילכו כם ופשעים יכשלו כם (וישע ד), הינו כל אחר לפי הכסופין שלו, שמתם נעשים גפשות, על-ידיה עושה נקרות לאותיות התורה, ונצטרין האותיות, ונתפרשו לטוב או להפך, חס ושלום, ולפי מה שנצטרין, כך הם פועלים בעולם. ועל-כן אותיות התורה מבקשים להצטרין מפי צדיק, שהוא מרבר הכסופין הקדושה שלו, שעל-ידיה מקבלין האותיות נקרות, ונצטרין לטוב. והיו: אם תרכ דומה למלאך ה' צבאות, כי תרכ צריך גס'כן שיהיה לו שני בחות שיש להתורה: סם חיים וסם כו', באפן שיהיה אפשר להתקרב אליו לקבל פרצונו, צדיקים ילכו ופשעים יכשלו; אם הוא משתוקק לעבודת השם יתברך, יוכל לקבל מתרכ דרך ישרה לעבוד את ה', ואם לאו, וטינא יש בלבו, יוכל גס'כן למצא בהרכ דבר שקצץ בנטיעות ויכפר בכל, חס ושלום: וזה בחינת (תענית ד'): ארבעה שנגנסו לפרדים; רכי עקיבא נכנס בשלום ויצא בשלום, בג'נאוי הציץ ונפגע, בג'נאוי הציץ וזמח, אחר קצץ בנטיעות. ואילו הארבע בחינות הם בחינות צדיק ורשע, עוכר אלקים ולא עברו, האמורים

הכל פה, שמשם יוצאים הנפשות, ועל-ידיה יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, על-ידי שמתגלגל לחוכן נפש מכסופין רעים; ויש רשעים, שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, על-ידי שמתגלגל לחוכן נפש מכסופין טובים. ולפעמים הצדיק מתקן הנפש רעה שמתגלגל אליו, וכן הרשע מקלקל הנפש קרושה שמתגלגל בחוכו, אך בתחלה, בעת שמגיע הנפש, על זה אמר הכתוב: יש צדיקים שמגיע וכו', כי בודאי נופלים לו הרהורי עברה בעת שמגיע אליו נפש רעה מכסופין רעים, אך אחר-כך אפשר שתחטאו, ואפשר שהוא יתקן הנפש. וכן יש רשעים שמגיע וכו', שנפלים לו בודאי הרהורי תשובה, בעת שהגיע אליו נפש קרושה מכסופין קרושים, אך אחר-כך אפשר שהוא יקלקל הנפש הקרושה, או שמתחירו למוטב: וזה סוד נפילת אפים, שפגותו להעלות הנפש בכחיות העלאות מין נוקבין ולעשות יחוד, כי על-ידי הכסופין וההשתוקקות, שזה בחיות העלאת מין נוקבין, כידוע, מזה בעצמו נעשה נפש, ונתעלה ונעשה יחוד ויוגו כנ"ל: על-ידי הכסופין נעשין הנפשות, שהם בחינות נקדות, ונדונו הנפשות וכו'. וזה בחינות ויוגו והצטרפותן של הנקדות, שהם בחינות ויוגו הנפשות. ועל-ידי הנקדות נדונו ונצטרפו האותיות, זה בחינות ויוגו הגופות. וזה שכתוב (בסדר טז): לא הביט און בעיניו על דרך שדרשו רבותינו זכרונם לברכה: מחשבה רעה אין הקרוש-ברודיהוא מצרפה למעשה (קדושין טז ע' יד ושם טז פ"א), והוה: לא הביט און - ראשית-בנות: ני אברה נפש (כ"ה טו), שהוא בחינות השתוקקות וכסופין כנ"ל, הינו שהשתוקקות וכסופין רעים אין הקרוש-ברודיהוא מצרף, והוה: לא הביט און בעיניו. וזה שכתוב (חילוקים טז): רצון דראו יעשה ואת שועתם ישמע וישעם, הינו שצדיקין שני הבחינות, רצון ורכור, כנ"ל. כי הרצון, שהוא הכסופין, פועל שנעשה הנפש בכח, ועל-ידי הרבור יוצא הנפש מבח אל הפעל, ואז נעשה בקשתו, על-ידי שמציד האותיות לטוב וכו' וכנ"ל. והוה: רצון דראו יעשה, כי על-ידי הרצון, שהוא הכסופין, נעשה הנפש בכח, ואז נעשה בקשתו ורצונו בכח, בחינות: רצון דראו יעשה, ואחר-כך: ואת שועתם, שמבררים בפתים ההשתוקקות והרצון והכסופין שלהם, על-ידיה: ישמע וישעם, כי על-ידי הרבור נגמר הנפש ויוצא מבח אל הפעל, ואז נצטרפו האותיות, ונעשים כלי לקבל טוב, ונתמלא בקשות בפעל כנ"ל, כי כפי הנפש שעושה בכח או בפעל, כן נעשין נקדות להאותיות, וכן נצטרפין האותיות, וכך הם פועלים ועושים בקשתו ורצונו כנ"ל: שך לעיל. למה שכתוב שם, שלמרן כלבר בודאי אינו כלום וכו', ומי שמועה וסובר, חס ושלום, שלמרן לבר הוא העקר, הוא בחינות אחר שקצין בנטיעות, כי יכול להיות למרן ורשע נמוד וכו', כמבאר לעיל. וכן אפלו הצדיק לפעמים כשנזבל

וכו'. ומתמת שני הבחינות אלו שצריך להיות להצדיק, למרן וחסיד, והם בחינות מלאך ה' צבאות, על-ידיה נמצא בהצדיק שני כחות שיש להתורה: סם חיים וסם מות, ואפשר להמתקרב אליו למצא בו רכב שקצין בנטיעות או לכנס ולצאת בשלום: והוה: אם הרב דומה למלאך ה' צבאות, הינו שהוא למרן בתורה ועובר את ה', ועל-ידיה הוא מציד אותיות התורה לטוב, אזי: תורה יבקשו מפיהו, שאותיות התורה מבקשין לקבל נקדות ולהצמיד מפיו, הינו על-ידי שפיו ויברר ההשתוקקות והכסופין הקדשה שלו, שעל-ידיה נגמרין ויוצאין הנפשות, ונעשין נקדות להאותיות, ונצטרפו ונעשין כלי לקבל טוב, כי על-ידי הנקדות נדונו ונצטרפו האותיות כנ"ל:

וזה שכתוב: תורי זהב נעשה לך עם נקרות הכסף. כי זהב הוא בחינות ויוגו, כמו שכתוב (איוב טו): מצפון זהב יאתה, ואתערותא רזווגא מסקרא דשמאלא, שהוא צפון (יחוד ויטב דף קס"ו). והוה: תורי זהב נעשה לך, שאותיות התורה נדונו ונצטרפין על-ידי נקדות הכסף, כי ויוגו והצטרפותן של האותיות היא על-ידי הנקדות, שנעשים מהכסופין וההשתוקקות, שעל-ידים נתהוין הנפשות, שהם בחינות נקדות, כי על-ידי הכסופין נעשה ויוגו, כי על-ידי מה שהוא נכסף אל הרבר נעשה נפש, ועל-ידי מה שהוא נכסף לרבר, חוור הרבר וכוסף אליו, ומה נתהוה נס-כן נפש, והנפשות מודונו, ואחר-כך באים לבחינות עבוד ולרה. והוה ענין הכתוב בזה הקדוש (ד ד דף ט"ו): תאבותה רנוקבא עבר נפש נוקבא, ותאבותה ררבר עבר נפש דכר. כי מה שהוא נכסף הוא בחינות תאבותה רנוקבא, והוא עבר נפש נוקבא, ומה שהרבר חוור ונכסף אליו, הוא בחינות תאבותה ררבר, ועבר נפש רבר, ואחר-כך באים לבחינות עבוד ולרה, כמו שכתוב בזה שם. וזה בחינות גלגולי הנפשות, כי הרבור, שמשם יוצאים הנפשות, נעשה על-ידי חתוך האותיות באויר, כי המוצאות מכים זה גזה, וחתיכים האותיות באויר, והאוירים מכים זה גזה, עד שמגיעין לאון השומע. ועל-ידי חתוך האותיות באויר נעשה הרבור, שמשם יוצאין הנפשות, כי האויר הוא החיות של כל רבר, וכלי אויר אי אפשר לחיות, והוא בחינות הנפש, והנפשות יוצאים ומתגלגלים:

ובכלל הרבר, שמאר יקר הכסופין וההשתוקקות לרבר שבקדשה, כי על-ידים נתהוה נפש, ונגמר על-ידי הרבור כנ"ל, ויוצא ומתגלגל. ולפעמים מתגלגל וכן הנפש הקדשה לתוך הרשע, ונפלים לו הרהורי תשובה, ותוכל להחירו למוטב, וכן להפך, כמה רעות גורמים הכסופין לרבר רע, חס ושלום, כי הנפש שנתהוה על-ידי כסופין רעים, מתגלגל לפעמים לתוך הצדיק, ותוכל להחטאו, חס ושלום. וזה בחינות (כ"ה ח): יש הכל אשר נעשה על הארץ וכו'. הכל, הוא בחינות

בשנפול ממורגנתו, כירוע שאי אפשר לעמוד תמיד בקביעות על מדרגה אחת, או, בעת שנפול ממורגנתו, אם ירצה להחזיק עצמו במורגנת למדן שנשארו לו, הוא לא טוב, רק צריך להחזיק עצמו ביראת-שמים מה שיש לו עדין מהרשימו שנשארו לו. עני בחקונים, ס"ט דף קב: אמר לה: כי ביום אכלך ממנו כתיב: אמר לה: בהוא יומא היציץ ומת. אמר רבי שמעון: בגין דא כתיב: יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וכו', עני שם והבן: שלמות כל הרברים היא האמונה, ובלתי האמונה כל הרברים חסרים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע' כ"ג) לענין צדקה: הנותן פרוטה לפני מתפרך בשש, והמפנים - באחת-עשרה. ובין בנותן צדקה ובין במפנים העני הנזיל חסר אחת, כי ראוי להיות שבע ושתיים-עשרה, כנגד שבעה כוכבי לכת וכנגד שנים-עשר מזלות, כי צדקה הוא בחינות גלגלים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת ס"א): כי בגלל הרב הזה יברך - גלגל הוא שחזור בעולם. וכמו שהגלגל יש לו שתי תנועות, אחת תנועה השכעית ממערב למזרח, ואחת תנועה ההכרחית ממזרח למערב, מה שהגלגל היומי חוזר ומתגלגל ממזרח למערב, ומכרית עמו כל הגלגלים - כן לענין צדקה אמרו רבותינו זכרונם לברכה: יותר ממה שבעל-הבית עושה עם העני, העני עושה עם הבעל-הבית, שזה בחינות שני תנועות, ממערב למזרח וממזרח למערב, דהינו מהעני לבעל-הבית ומבעל-הבית להעני (ובבבא לעיל בלשון ילד), כי כל השפע והברכות באים עלידי הגלגלים, כי עלידם מנהיג הקדוש-ברוך-הוא העולם, בדיע. ועליכן היה ראוי שיהיו הברכות האמורים אצל צדקה שבע ושתיים-עשרה, כנגד הגלגלים. אך כזה הורו לנו רבותינו זכרונם לברכה, שהצדקה חסרה ואין לה שלמות, ועדין חסר אחת, הן בנותן והן במפנים, הינו שחסר האמונה, שבלעדיה הצדקה חסרה עדין, ועלידי האמונה נשלם ומאירה בחינות הצדקה. וזה שכתוב: והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, שעלידי האמונה נחשבת הצדקה, כי בלתי האמונה היא חסרה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: שמש בשבת צדקה לעניים, כי שבת הוא בחינות אמונה, כי שבת הוא מעיד על יחודו ועל חרוש העולם, כמוכא בספרים. ועלידי אמונה, שהוא בחינות שבת, מאירה הצדקה. וזה: שמש בשבת צדקה. שמש, לשון אור. הינו שבשבת, שהוא בחינות אמונה, מאירה הצדקה כג"ל. וכן התורה, גם-כן חסרה בלי אמונה, ועליכן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סכת ס"ד): בא דוד והעמידן על אחרי-עשר, בא ישעיה והעמידן על שש. נמצא, שחסר גם-כן אחד מן המגין, מכון ממש כמו שאמרו אצל צדקה, שש ואחת-עשרה, כי התורה חסרה בלי אמונה, וזה שאמרו: עד שבא חקוק והעמידן על אחת: וצדיק באמונתו יתיר, כי עלידי האמונה נשלם החסרה. וזה בנות התנא, שהתחיל במשנה: יציאות השבת שתיים שהן ארבע. ביצד העני וכו', פשט העני את ידו לפנים, שבתחלת שבת התחיל חכך במצות צדקה,

לרמו שבשבת נשלם ומאירה הצדקה כנגדו לעיל: שמש בשבת צדקה לעניים, כי עלידי שבת, שהוא בחינות אמונה, נשלם ומאירה הצדקה, ועלידיהם נתמלאו הברכות שהיו חסרים. כי אמונה הוא מקור הברכות, כמו שכתוב (משלי כ"ח): איש אמונות רב ברכות, וכן שבת נאמר בו: כי היא מקור הברכה (בתוס' לכת דוד), וזה שכתוב (החלים ס"ה): צדק לפניו יחלף וכו', כי יש דרכים רחבים, שהם דרך הכבושה לרבים, וכן יש שבילים, וזה הדרך והשביל נמשך לכאן, וזה - לכאן. ולכל דרך ושביל יש כנגדו בגלגלים דרך ושביל. וכן בין דרך לדרך גדל כאן עשבים, כן יש גם-כן נגד כל עשב ועשב בוכב שהוא כנגדו, שהעשב גדל מכתו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ד בראשית פ"ו): אין לך כל עשב ועשב שאין לו בוכב וכו'. ולפעמים, כשאדם יש לו עכוב וצער בדרך, הוא מחמח שכנגד המקום הזה יש שם עכוב כהכוכב, שאינו מאיר בשלמות, ועליכן התקנה לזה לתן צדקה קדם שיצא לדרך, במה שכתוב: צדק לפניו יחלף וישם לדרך וכו', כי עלידי הצדקה יאיר הכוכב, כי עלידי צדקה מאירין הגלגלים כג"ל, ועליכן, עלידי הצדקה שנותן, יכפל עכובו שיש לו בדרך, שנמשך מהעכוב שיש בהגלגלים והכוכבים כג"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (הירוש' ס'): בוכב אחד יש, שפחטעה את הספינות, הינו כשהספינה מניעה תחת אותו בוכב, אי הספינה תועה בדרך, מחמת שהה בוכב אינו מאיר בשלמות: שמש הוא בחינות ברית, ועלידי פנים הברית אין לנו מאור השמש, כי אם מראה חמה. ועבדים נקראים צל, כמו שכתוב (ישעי' י"ח): הוי ארץ צלצל כנפים, והם מכסים אור השמש, והיו בחינות צלצל כנפים, מלשון: ולא יבנה עוד מוֹרֵד. והיו בחינות: מראה חמה עמקה מן הצל, כי אף שישאר עקר, על כל זה העפוי"ם מכסין עליהם, כאלו כל העולם שלהם, ומכסין העולם בדרך הכבוע. כי באמת הקדוש-ברוך-הוא מנהיג העולם, והם מכסים התנהג השם יתברך כאלו מתנהג, חס ושלום, עלידי הכוכבים ומזלות בעצמן. אך לעתיד לבוא יעזיר אותם, ואז יבנים: סר צלם, ואז יתגלה אור השמש, בבחינות: ורחח לכם יראי שמי שמש, הינו שיתגלה אור השמש. והוא: ומרא ככנפיה, הינו בחינות: ולא יבנה עוד מוֹרֵד. ואז יבנים: עד אשית אויבך הדום לרגליך, הינו שהם יהיו למטה, לא כמו שהיו מקדם מראה חמה עמקה. באברהם נאמר: כחם היום, שהוא בחינות שמש, עלידי שמש ונתגלה הברית. התפלה נקראת בחינות רגל: כל זה הענין שמענו תחלה בלי באור וקשר, וכבר באורים הדברים הישב בהתורה "אית לן בידא" הג"ל: "נברא דאויז" ו"דיתיא דתבידא" לא זבינו לשמע עליהם תורה, אבל מקבל דבריו שמעתי, שרצונו לגלות תורות על כל המאמרים הנאמרים שם. וגם גלה דעתו, שרצונו היה לגלות תורה גם על כל המעשה הנאמר שם בענין הסבי דבי אתונא בתחלה וכסוף, איד התנהג רבי יהושע בן חנניה עמם, איד בא אליהם וכו', ואיד התנהג

עמקם אחר־כך. ודבר עמי קצת מענין המעשה הזאת הנאמר שם בנגמרא בענין זה, והכתיב שיש לו חרושי־תורה על כל זה,

אך בעוונותינו הרבים בא השמש בצָהרים, ולא זכינו לשמע כי אם מה שגורפם, תהלה לאל חי:

הפעם נזרה את ה' בגילה ברנה, אשר זכינו לסים סבי רבי אתונא, דברים הסתומים וחתומים כאלף עוקאין אין חכמה ואין תכונה, ונס אם יאמר החכם לרעת לא יוכל למצא נלעג לשון אין בינה, נתיב לא ידעו עיט ולא שזפתו עינא, מה ארבר והוא אמר ועשה אונים לתורה הצפונה, עתה בפינו פרושות אל ה' בבקשה והפלה ותחנה: ה' יגמר בעדנו להרפים יתר המאמרים הנודאים, אשר גלה בהם דרכי עבודתו ותברך בדרכים נפלאים, עמורי שש מיסרים על ארני פו על כל פסוקי תנ"ך ועל כל דברי התנאים ואמוראים, גלילי וקב בתרשיש מסלאים, מפנינים יקרים ומפו מסלאים, בזכותם נזכה ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקיים את כל דברי תורתך אשר קבלנו מפי ארון כל הנביאים, ויקים במהרה כימינו ועלו כהר ציון מושיעים אמן בן יהי רצון:

לב לשון רבנו זכרוננו לברכה

ארני שפתי תפתח (תהלים טו), והוא בחינת קרויין של חתנה, כי כל זמן שלא נתונה לזווג, היא אתקריאת נער כלא ה' (וזהו בא דף לז), גימטריא ש"ך דינים, וכן אתקנת לזווג אתקריאת נערה כה"א, שנמתקין הדינים על־ידי ה' אלפין של אהיה שבבינה, במובא ב"פריע"תיים", שער עמידה. נמצא הפלה עדין בבחינות נער, בבחינות ש"ך דינים, וצריך להמתיקה ולתקנה. וזה נעשה על־ידי קרויין. כי תרגלין הם בבחינות נצח והוד, והם נתנשאים על־ידי הלב, הינו על־ידי שמחת הלב, כנראה בחוש שעל־ידי שמחת הלב מרקרין, כמו שכתוב גבי יעקב (בראשית כט): וישא יעקב את רגליו, ופרש רש"י: לבו נשא את רגליו. וכל הוא בינה, כמו שכתוב: בינה לבא, וכה הלב מבין. על־כן צריך לכוון בקרויין [להמשיך] האלפין שבלב על־ידי הרגלין להפלה, שהיא בחינת ה"א (ומש) פעמים דין, גימטריא ש"ך, גימטריא נער. ועל־ידי אור הלב שנמשך לה, נעשית נערה כה"א, ונעשית ה' פעמים "ארני". וזה בחינת: ארני שפתי תפתח, שעל־ידי השפתיים, שהם נצח והוד, נפתח ונמתק הפלה בבחינת זווג, ונעשית בחינת ארני, שהיא נערה, שהיא ראיה לזווג. וזה דאיתא במדרש (בראשית טו ע): כשנשא יעקב את לאה, כשעה שהיו מרקרין היו מזמרין היא לא, לרמוז ליעקב הא לאה. הינו כי לאה היא עלמא דאהפסויא (וזהו יצא קט), שהוא בחינת לב, כמו שכתוב (תהלים כט): כלבי צפנתי אמרתך, ומשם המתוק של הדינים, כשממשיכין ה"א מהלב. וזה: הא לאה, שצריך להמשיך מלאה האלפין, כדי להמתיק ולתקן את הפלה. גם היו אומרים, שהפלה שמה לאה, שעל־ידי בחינות עצמה נמתקת:

בעקו, תמיד ימצא בו השם יתברך, הינו (שם טו): בה' אהלל דבר, באלקים אהלל דבר. ועל־ידי מה ימצא השם יתברך בין בטיבו בין בעקו על־ידי התורה הנקראת שלום, כמה דאת אמר (משלי ו): וכל נתיבותיה שלום; ועל־ידי צדיקים, שנקראו גסיכין ברית שלום. ומתחת זה יכול לאהב את השלום בכל מקום, הן בטיבו וכו', ויכול להיות שלום בין ישראל, ולאהב זה את זה: כ יצריחך לדעת, שמלא כל הארץ כבודו, וליח אתר פני מנה, ואיתו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין. ואפלו מי שעוסק במשא־ימותן בעבוב"ם, לא יכול להתנצל ולומר: אי אפשר לעבד את השם יתברך מחמת עביות וגשמיית, שנופל תמיד עליו מחמת העסק שעוסק תמיד עמקם, כי כבר גלו לנו חכמינו וזרונם לברכה, שבכל דברים גשמיים ובכל לשונות העבוב"ם יכול למצא בהם אלקות, כי בלא אלקות אין להם שום חיות וקיום כלל, כמו שכתוב (תהלים ט): ואתה מחיה את כלם. לכן שהחיות ואלקות הזה שם בצמצום גדול ובמעוט, רק כדי חיינו להחיותו ולא יותר, כי הקדושי־ברוך־הוא צמצם את אלקותו בצמצומים רבים ושונים, מראשית המחשבה עד נקדת המרכז של עולם הגשמי, ששם מרוד הקלפות. ובכל מה שמשמשלשל יותר ומתצמצם יותר למטה, אלקותו מלבש שם במלבושים רבים יותר. וזה שגלו חכמינו וזרונם לברכה ופתחו לנו פתח, שהמשכיל ידע ויבין, שבכל הדברים גשמיים יש אלקותו וחיותו, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לברכה (במחנה לד): טט בבחפי שמים, פת באפריקי שמים; להודיע שבכל לשונות העבוב"ם יש שם אלקותו המתיה אותה. וזה שמביא בירושלמי (הענין ט"א): אם יאמר לך אדם היכן אלקך, תאמר לו: בכרך גדול שברומי, שנאמר: אלי קרא משעיר. נמצא, שזה האדם ששאל היכן אלקך, בודאי הוא משקע במרוד הקלפות, כי הוציא את עצמו מן הכלל וקפר בעקו, שאמר: היכן אלקך, ונדמה לו שבמקומו אין שם אלקים. ככן תאמר לו: אפלו במקומך, שאתה משקע במרוד הקלפות, גם־כן שם תוכל למצא אלקותו, כי הוא מתיה את הלב, כמו שכתוב: ואתה מתיה את כלם; ומשם אתה יכול לרפק את עצמך בו יתברך ולשוב אליו בחשוכה שלמה, כי לא רחוקה היא ממך, אלא

לב לשון רבנו זכרוננו לברכה

מי האיש החפץ חיים, אהב ימים לראות טוב: (תהלים לד)

א הבלל הוא, שצריך לכבש שלום, שיהיה שלום בין ישראל, ושהיה שלום לכל אדם במדותיו, הינו שלא יהיה מתלק במדותיו ובמאדעותיו, שלא יהא לו חלוק בין בטיבו בין

שכמוקדם שם רבו הלבושים. וכל מה שאדם הולך ממרנה למרנה, הוא מתקרב יותר אל השם ותבדד, ויכול לידע את השם ותבדד בהכנה יתרה, כי כל מה שהמרנה יותר עליונה, נתמעטו הלבושים ונתמעט הצמצום, ואז הוא מקרב יותר אל השם ותבדד, ויכול לאהב את עצמו עם השם ותבדד באהבה יתרה:

ג וְהָגֵד יֵשׁ שְׁנֵי מִיָּנִי יָמִים: יָמִי טוֹב וְיָמִי רָע, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (קהלת ט): כִּי־יִום מוֹכֵב הִיָּה כְּטוֹב, וְכִי־יִום רָעָה רָאָה. הֵינּוּ שְׁצִדִּיךְ לְאָרֶם לְהִסְתַּכֵּל שָׁם הַיִּטֵּב הַיִּטֵּב, כְּנֹדָא יִמְצָא שָׁם יָמִי טוֹב, הֵינּוּ תוֹרָה. וְהַיָּמִים נִקְרָאִים מֵרֹחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים טז): וּמֵרַת יָמִי; וְהַמְּרוֹת הֵם הַתּוֹרָה, כִּי אֲוִיָּתָא בְּלָה הֵם מְרוֹתָיו שֶׁל הַקְּרוֹשׁ-בְּרוּדֵי-הָאָר, כִּי הַתּוֹרָה מְרַבֶּת מֵאַהֲבָה וְיִרְאָה וְשָׂאֵר הַמְּרוֹת, וְכֵה כְּרָא הַקְּרוֹשׁ-בְּרוּדֵי-הָאָר עֲלָמִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (משל ח): וְאֵהִיָּה אֲצִלוֹ אֲמוֹן; אֵל תִּקְרִי אֲמוֹן, אֲלֵא אֲמֹן (כז פ"א, ודר שמיני דף ט"ה). וְאוֹתוֹת הַתּוֹרָה הֵם הַמְּתִינִין אֶת כָּל דְּבַר וְדָבָר, אֲלֵא כֹל מֵהַמְּרִנָּה הִיא לְכַוְּנָה, שָׁם הֵם אוֹתוֹת הַתּוֹרָה בְּצַמְצוּם יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁהָיוּ בְּמִרְנָה יוֹתֵר עֲלִיּוֹנָה, וְאֵינָם מְאִירִים כְּלִפְקֵד כְּמוֹ לְמַעְלָה בְּמִרְנָה עֲלִיּוֹנָה, כְּרִי שְׁלֵא לְהַשְׁפִּיעַ אֹד וְתוֹתָהּ יוֹתֵר מִהֲרָאוּ. נִמְצָא, אִפְלוּ כְּמִרְוֵה הַקְּלָפוֹת, הֵינּוּ כִּימֵי רָע, שֶׁהֵם מֵרֹחַ רְעוֹת וְלִשְׁנוֹת עֲבוֹתִים, שָׁם יִכּוֹלִין לְמַצָּא אוֹתוֹת הַתּוֹרָה. אֲבָל מִחֲמַת רְבוּי הַלְּבוּשִׁים וְגַדְל הַצְּמֻצוּם אֵינָם נִתְרָאִים אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, הֵינּוּ יָמִי טוֹב, עֲלִיָּיִ יָמִי רָע וְהַתְּשִׁיב הַשׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, אֲבָל מִי שְׂכּוּפָה אֶת יָצְרוֹ הִרְעָה, הֵינּוּ הַיָּמִי רָע, הֵינּוּ הַמְּרוֹת רְעוֹת, אִזִּי הִרְעָה נִתְבַּלְבַּל לְגַמְרֵי נֵדָר יָמִי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם, אִזִּי אוֹתוֹת כוֹלָמוֹת וְנִתְרָאִים וּמְאִירִים כִּיֹּתֵר, כִּי מִתְחַלְלָה לֹא הָיוּ מְאִירִין כְּלִפְקֵד, כִּי לֹא קָבְלוּ אֹד מִלְּמַעְלָה, כְּרִי שְׁלֵא יִקְבְּלוּ הַיָּמִי רָע יוֹתֵר מִכְּרִי חֵינּוֹ, וְעִכְשָׁו שֶׁנִּתְבַּטַּל הִרְעָה וְנִשְׁאָרִין אוֹתוֹת הַתּוֹרָה לְבַד, אִזִּי מִקְּבִלִין אֹד רַב מִלְּמַעְלָה: נִמְצָא, זֶה שְׂכּוּפָה אֶת יָצְרוֹ, הֵינּוּ שְׂכּוּפָה אֶת יָמִי רָע, כִּשֶׁהוּא מְרַבֵּר עִם הַעֲבוֹתִים אוֹ שְׂרֹאָה מְרוֹתֵיהֶם, אִזִּי תִּקַּף הִרְעָה שְׂשׂוֹבֵן עַל הַטּוֹב, הֵינּוּ אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, נִתְבַּטַּל וְנוֹפֵל, וְאוֹתוֹת הַתּוֹרָה כוֹלָמִין, אִזִּי הוּא יִרְעָה הַתּוֹרָה שְׂכּוּפָהוֹ הַרְבֵּי: וְזֶה שֶׁכָּתוּב בְּזֵהר הַקְּרוֹשׁ (ד דף ט"ג): כְּרָכּוֹ ה' מִלְּאֲכִיו נִבְרִי כֵת עֲשִׂי רְבָרוּ; אֵלִין אֲנוּן רְמַתְנִבְרִין עַל יִצְרֵיהוּן, אֲנוּן רְמִין לְמִלְּאֲכִין מִמֶּשׁ. עֲשִׂי רְבָרוּ - רְעֻבְרִין לְהָאִי רְבָרוּ; לְשִׁמְעָה בְּקוֹל רְבָרוּ - אֲנוּן זְכִין לְמִשְׁמַע קִלְיִן מִלְּעֵלָא. כִּי הַתּוֹרָה נִקְרָאת רְבָרוּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים טז): רְבָרוּ צְוָה לְאַלְפֵי רוּחַ, וְכֹל מֵהַ שְׂאוֹתוֹת הַתּוֹרָה נִתְצַמְצָם וְנִתְלַבְּשִׁים בְּצַמְצוּמִים וּבְלְבוּשִׁים יוֹתֵר, הַתּוֹרָה הוּא בְּהַעֲלֵם וּבְאַחֲכָסְיָא יוֹתֵר, וְמִי שֶׁמְפַשֵּׁי־שִׁי אֶת הָאוֹתוֹת הַתּוֹרָה מִהַלְבוּשִׁים, הוּא רוֹמָה כְּמִי שְׂכּוּפָה אֶת הַתּוֹרָה. לְמַשֵּׁל, אוֹתוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהָיוּ מְפֹרְזִין וּמְפֹרְזִין בְּלִשְׁנוֹת הַעֲבוֹתִים, וְלֹא הָיָה שׁוּם אָרֶם יִרְעָה מִהֶם מִחֲמַת הַיָּמִי רָע שֶׁהִתְשִׁיב עֲלֵיהֶם וְהַלְבִּישׁ אוֹתָם, וְכִשְׂבָּא זֶה הָאָרֶם, שֶׁהוּא רוֹמָה לְמִלְּאֲךָ ה' צְבָאוֹת, עֲלִיָּרִי שְׂכּוּפָה אֶת יָצְרוֹ, הֵינּוּ הַיָּמִי רָע, אִזִּי הִרְעָה, הֵינּוּ לִשְׁנוֹת הַעֲבוֹתִים, נִכְפְּסִין וְנִתְבַּטְּלִין כְּגַנְדוּ,

ואזי נשארו אוֹתוֹת הַתּוֹרָה כוֹלָמִין; וְכִשְׁנִפְשִׁינ מִהַלְבוּשִׁים הַנְּשִׁמִּיִם, הֵינּוּ מִלְּשׁוֹנוֹת הַעֲבוֹתִים, הֵינּוּ מְרוֹת רְעוֹת, הֵינּוּ מִימֵי רָע, אִזִּי מִקְּבִלִין אֵלֹו אוֹתוֹת הַתּוֹרָה אֹד רַב יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁהָיוּ מִקְּבִלִין מִתְחַלְלָה, כִּי מִתְחַלְלָה לֹא הָיוּ מִקְּבִלִין אֲלֵא כְּרִי חֵיית הֲרָאוּ לְאוֹתוֹ מִקּוֹם, כְּרִי שְׁלֵא לְהַשְׁפִּיעַ יוֹתֵר מִהֲרָאוּ לָהֶם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּכַתְבֵי הָאֵר: עַד רָלָא יָרַע בִּין אֲרוּר הָקֵן לְכַרְדּוּ מְרַדְכִי; הֵינּוּ שִׁמְשִׁיד שִׁפְעָה לְהַקְּלָפוֹת כְּרִי חֵינּוֹ וְלֹא יוֹתֵר. (עַן כ"ד-ע"ג-ת"י) בְּכֹנוֹת פּוֹדִים, פְּרָק ו, מְבַאֵר שָׁם, שְׁצִדִּיכִין לְהַמְשִׁיד חֵיית לְהַתְּרִישָׁה הַנְּעֻלְמַת בְּתוֹךְ הַקְּלָפוֹת, אֲבָל צְרִיכִין לְהַמְשִׁיד חֵיית בְּצַמְצוּם גְּדוֹל, שֶׁאֵהוּ סוֹר כְּנוֹת הַשְּׂכָרוֹת שֶׁל פּוֹדִים, עַן ש.ס.) אֲבָל כְּשֶׁנִּפְשִׁינ הָאוֹתוֹת מִהַקְּלָפוֹת, אִזִּי מִקְּבִלִין אֹד רַב מִלְּעֵלָא, וְהָיוּ עֲשִׂי רְבָרוּ לְשִׁמְעָה בְּקוֹל רְבָרוּ; כִּשְׁעוֹשִׂין וְכוּנִין לְהַתּוֹרָה, שֶׁהָיָה מִתְחַלְלָה מְפֹרְזִין וּמְפֹרְזִין בְּלִשְׁנוֹת הַעֲבוֹתִים וּבְמִרְוֵה רְעוֹת וּבִימֵי רָע, אִזִּי לְשִׁמְעָה בְּקוֹל רְבָרוּ; וְכוּנִין לְמִשְׁמַע קִלְיִן מִלְּעֵלָא, הֵינּוּ שֶׁהַדְּבַר, הֵינּוּ מִקְּבִלִין אֹד רַב מִלְּמַעְלָה, וְזֶה שְׁמִיעַת הַתּוֹרָה. וְזֶה כְּחֵיית נַעֲשָׂה וְנִשְׁמַע, שֶׁמִּתְחַלְלָה עוֹשִׂין וְכוּנִין לְאוֹתוֹת הַתּוֹרָה, שֶׁהָיָה אוֹתוֹת כוֹלָמוֹת וּמְצַרְפוֹת (ע"ג ע"ה). וְאַחֲרֵי-כֵן: נִשְׁמַע - זְכִין לְמִשְׁמַע קִלְיִן מִלְּעֵלָא, הֵינּוּ שְׂאוֹתוֹת הַתּוֹרָה מִקְּבִלִין חֵיית וְאֹד רַב יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁקְּבִלוּ מִתְחַלְלָה, כִּשְׁהָיוּ מִלְּבָשִׁין בְּלִשְׁנוֹת הַגּוֹיִים וּבִימֵי רָע:

ד וְזֶה יָרַע, שֶׁהַתּוֹרָה, הֵינּוּ הַמְּרוֹת, הֵינּוּ הַיָּמִים, שׁוֹרָה בָּהֶם אֲהַבְתוּ וְתִבְרַךְ שְׁמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֵהר הַקְּרוֹשׁ (כלל דף קנ"א: כו"ש פ"א דף ט"ז): יוֹמִים יָצְוָה ה' חֲסִדוֹ; שֶׁהַחֲסִד, הֵינּוּ הָאֲהַבָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דברים לא): אֲהַבְתָּ עוֹלָם אֲהַבְתִּיד [עַל כֵּן מִשְׁכַּתִּיד חֲסִד] וְכוּ, הוּא יוֹמָא רָאוּל עִם בְּלוֹהוּ יוֹמִין, הֵינּוּ הַמְּרוֹת. כִּי הַמְּרוֹת הֵם צְמֻצוּמִים לְאַלְקוֹתוֹ, כְּרִי שְׂנוֹכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ עֲלִיָּרִי מְרוֹתָיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּזֵהר הַקְּרוֹשׁ (פ"א דף ט"ב): כְּנִין רִישְׁתְּמוֹרְעִין לָהּ; כִּי כֹל מְרוֹתָיו אִי אִפְשָׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ. וּמִחֲמַת הָאֲהַבָּה שֶׁאֲהַב אֶת יִשְׂרָאֵל, וְרָצָה שִׁירְבְּקוּ בּוּ וְיֵאֲרָבוּ אוֹתוֹ עִמּוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם הַנְּשִׁמִּי, הַלְבִּישׁ אֶת אֲלִקוֹתוֹ כְּמִרְוֵה הַתּוֹרָה. וְזֶה כְּחֵייתוֹת שֶׁל תְּרִיג מְצוּוֹה, כִּי הַשֵּׁם וְתִבְרַךְ שֶׁעַד בְּרַעְמוֹ, שֶׁעֲלִיָּרִי הַמְצוּוֹה הַזֹּאת נוֹכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ, וְעֲלִיָּרִי-זֶה צְמֻצָם אֶת אֲלִקוֹתוֹ דְּקָא בְּאֵלוּ הַתְּרִיג מְצוּוֹת. לְמַשֵּׁל, שֶׁשְׁעַר בְּרַעְמוֹ מְצוּוֹת הַפְּלִין, שֶׁהַמְצוּוֹה הַזֹּאת צְרִיד לְהוֹת כָּד, הֵינּוּ אֲרַבְעַת פְּרָשׁוֹת וְאַרְבַּע בְּתִים שֶׁל עוֹד כְּתוּבִים וְרַצוּעוֹת שֶׁל עוֹד, כִּי כָּד שְׁעַר בְּרַעְמוֹ, שֶׁעֲלִיָּרִי הַצְּמֻצוּם הָאֵה נוֹכַל לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ וְלַעֲבֹרוֹ, וְלָכֵן לֹא צְוָה שִׁיְהִיָּה אֲרַבְעַת בְּתִים שֶׁל כִּסֵּף וְזָהָב, כִּי כֵן שְׁעַר וּמְרַד עֲלִיָּרִי אֲהַבְתוֹ. נִמְצָא, שֶׁעֲלִיָּרִי אֲהַבְתוֹ שֶׁאֲהַב אֶת יִשְׂרָאֵל, הַלְבִּישׁ אֶת עֲצֻמוֹ כְּמִרְוֵה הַתּוֹרָה. נִמְצָא, שֶׁכָּבַל מִרְה וּמְרַה יֵשׁ שָׁם אֲהַבְהָ, שֶׁהַקְּרוֹשׁ-בְּרוּדֵי-הָאָר אוֹהַב אֶת עֲצֻמוֹ עִם יִשְׂרָאֵל. נִמְצָא, מִי שֶׁמְפַשֵּׁי־שִׁי אֶת הַתּוֹרָה מִלְּבוּשֵׁי הַקְּלָפוֹת עֲלִיָּרִי בְּפִית הַיָּצֵר, אִזִּי הוּא מְקַרֵּב אֶל הַשְּׁלוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: וְכֹל

לכרכה: מה שעשתה חכמה עברה לראשה, עשתה ענה ענק לסלותא (מדרש רבה שיר השירים, הכא בחופפת יבמות קנ: ר"ה הסוליא), נמצא, שהמדרגה הפחותה של עולם הציורה, הוא בחינת דעת לעולם העשייה שתחתיו. נמצא, שיש אדם שאהבתו שיש לו עם השם יתברך במרוחיו ובזמן, הוא בחינות אהבה שברעת שלמעלה מהזמן להארם שהוא במדרגה פחותה ממנו:

וזה שאמרו רבותינו וזרונם לכרכה (מ"ח ט'): כי שפתי בהן ישמרו דעת וחורה יבקשו מפיהו - אם הרב דומה למלאך ה' צבאות; הינו שבופה את יצרו, אי הוא דומה למלאך ה' צבאות, כמו שכתוב בזה: ברכו ה' מלאכיו גברי כח - אלון אנון המתנבין על יציהו וכו'. כי על ידיה שבופה את יצרו, אי אוחיות התורה בולטין ומצטרפין, אי הוא בחינות נעשה ונשמע, כי עושה וזונה אוחיות התורה, וזכה למשמע קול התורה מלעלא. בודאי מנה הרב תורה יבקשו מפיהו, כי בודאי יודע הוא את התורה, אפלו מרברים גשמיים הוא מלקט אוחיות התורה. וזה: כי שפתי בהן ישמרו דעת. בהן הוא בחינות חסד. ישמרו דעת - הינו שיתגלה עלידי הרב הנה האהבה שברעת, שהוא לפי מדרגתו אהבה שהוא למעלה מהזמן, שהוא: יום אחד יודע לה' וכו'.

ו ייבול כל אדם למעם מעם אור האהבה שברעת, כל אחר לפי בחינתו, אפלו עקשו בתוך הימים, הינו בשקשר את לבו לדעתו. כי כל אחד מישראל יודע שיש אלקים בכלל, אבל הרשעים הם ברשות לבן (בראשה רבה טו טז), והמדות והימים הם נבלין בלב, כמו שאמרו חכמינו וזרונם לכרכה (וידו החמה דף קכב: ע"י מטהרין ק"ו): רחמנא לבא בעי; ובלבר שיכון את לבו לשמים (ברכות ה'), כי עקרון של המדות הוא הלב. נמצא, בשקשר את לבו לדעתו, שיודע שיש אלהים יודע בכלל שמלא כל הארץ כבודו, ויודע בדיעות התורה, ובשבופה את לבו לדעתו הנה, הינו שלבו ברשותו, אי נבלין גם כן המדות שכלבו לדעתו, ואז מקבלין המדות אור האהבה שברעת, וזאה ומשיג אור הגנוז לפי בחינתו, הינו שהצדיקים והתורה שהיה גנוז וצפון עד עתה ממנו, בשבופה את לבו לדעתו, אי מקבל הלב, שהוא שרש לכל המדות, ומקבל אור האהבה שברעת, הוא האהבה שהיה כח בין הקדוש ברוך הוא לישראל קדם הבריאה: וזה: מי האיש החפץ חיים - חפץ הוא בחינת לב, שהחפץ הוא בלב; חיים הוא בחינת דעת, כמו שכתוב (משל טו): מקור חיים שכל בעליו. הינו בשקשר את הלב להדעת, שלבו ברשותו, שבופה את יצרו, אי לפי בחינתו אהב ימים - הוא ממשיד את האהבה מדעת לחוד הימים ולחוד המדות. לראות טוב - ורואה ומשיג את האור בי טוב וננו, שמשיג האור, הינו התורה הגנוז והצדיקים הגנוזים: [ושמעתו בשמו שאמר, שבתורה הוא כלולים הפגנות של לולב, ולא זכיתי לשמע באור הענין, אך עינתי ומצאתי

וכל נתיבותיה שלום: והתורה יש בה שני בחינות: בחינות גולה ובחינות נסתר, והנסתר הנה הוא אוריתא דעתיקא סתימאה דעתיקא לאתגליא לעתיד לבוא. ואז, בשיתגלה התורה הזאת דעתיקא סתימאה, אי יהיה השלום נפלא בעולם, כמו שכתוב (ישעיה ט'): וגר זאב עם כבש, וזמר עם גדי וכו', לא ידעו ולא ישחיתו ככל הר קדש, כי מלאה הארץ דעה את ה'; כי אי יתגלה האהבה שברעתו:

ה בי יש שני מיני אהבות: אחת, שהיא אהבה שכימים, כמו שמוכא לעיל: יומם יצוה ה' חסדו, יומא דאזל עם בלוהו יומין; שכל יום, הינו שכל מדה ומדה, יש שם אהבתו של השם יתברך עם ישראל, וזה שבפעל. יש אהבה שהוא בכה, הינו האהבה שהיה בין ישראל לאביהם שבשמים קדם הבריאה, שהיו ישראל ערין בדיעות ובמחוו. למשל: יש אהבה שהאב אהב את בנו, שכל אדם יכול להשיג זאת האהבה. והתקשרות והאהבה, שיש בין הבן ובין האב, כשערין הבן במח האב קדם ההולדה - זה התקשרות והאהבה אין אנו יכולין להשיג עכשו, כי אין משיגין עכשו כי אם בזמן ובמדות, ואהבה שברעתו ובמחוו היא למעלה מהזמן והמדות, ואינו מלבש בשום לבוש ולעתיד לבוא, שיתגלה אוריתא דעתיקא סתימאה, ואז יתקים מאמר חכמינו וזרונם לכרכה (תענה לא): עתידים צדיקים להראות באצבע, כמו שכתוב: זה ה' קיינו לו; כי אז יפשת הקדוש ברוך הוא את לבושינו, וימלא הארץ דעה את ה' בפנים לים מכסים, ויתגלה האהבה שהיא ברעת, שהיא פנימיות התורה, הינו אלקות השוכן בתוך התורה והמדות, כי עקשו הלבוש הנה הוא מכסה על אלקותו, הינו על פנימיות התורה. ובשיתגלה הפנימיות, הינו אלקותו, אי יתברך השלום, כמו שכתוב: לא ידעו ולא ישחיתו ככל הר קדש, כי מלאה הארץ דעה - שיתגלה האהבה שברעת. וזהו (מ"ח ט'): והיה יום אחד יודע לה' - שיתגלה האהבה, הנקרא יום, כמו שכתוב: יומם יצוה ה' חסדו; הינו התורה הפנימיות שהיתה צפונה, כמו שכתוב (בראשה ט'): וקרא אלקים את האור כי טוב; ואמרו רבותינו וזרונם לכרכה (תענה ט'): כי טוב לגנו, כי אור התורה הזאת אין העולם פדאי להשתמש בה, והתורה נקרא טוב, שנאמר (משל ח'): כי לקח טוב נתתי לכם (ע"י ט); ונקרא אור, כמו שכתוב (משל ט'): ותורה אור. יש גם כן צדיקים שהם צפונים ומסתרים, שאין העולם פדאי להשתמש בהם, וצדיק נקרא טוב, כמו שכתוב (ישעיה ט'): אמרו צדיק כי טוב (תענה ט); ונקרא אור, כמו שכתוב (ההלים ט'): אור ורוח לצדיק. ובשיתגלו הצדיקים הצפונים והתורה הצפונה, אי יתגלה שלום רב בעולם, שיתחברו כל הפכים יחד, כמו שכתוב: וגר זאב עם כבש; כי אז יתגלה האהבה שברעת, הנקרא: יום אחד יודע לה'; הינו האהבה שברעת, אשר הוא לא יום ולא לילה, הינו שהאהבה הזאת היא למעלה מהזמן ולמעלה מהמדות:

ו ואפלו במדות עצמן, כל אחד לפי בחינתו הוא בחינת דעת לפי בחינה שתחתיה, כמו שאמרו חכמינו וזרונם

הינני בלב ישראל, וזהו: ואל עמו תביאנו:

ג ובחגיגה הזאת, הינני: ויוסף הוא השליט, הוא בחינת מלאפום, כמו שכתוב (בכל ספרי קבלה וכוונת כספרי ציון כספרי היקון הנפס): בריח - מרַכְבָּה לְיוֹסֵף, אֲשֶׁר הוּא־הוּא שְׁלוֹ בְּנִקּוּד מְלֵאפּוּם, בִּי מְלֵאפּוּם הוּא הַאוֹתוּיּוֹת "מְלֵא פּוּם", לְהוֹרוֹת שְׁבִלֵי הַשֶּׁפַע, הֵינּוּ הַפֶּה שֶׁל הַצַּדִּיק, הוּא מְלֵא מְאֻלְקוּת שֶׁל הַשֵּׁם יַחְבְּרָה. בִּי לְבֹאֲרָה קָשָׁה, לְמַה אֲנִי צָרִיכִין לְתַפְלָה, וְהַשֵּׁם יַחְבְּרָה יוֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אֲבָל מִחֲמַת שֶׁהַדְּבָר הוּא כְּלִי הַשֶּׁפַע, שֶׁבָּהֶם מִקְבְּלִין הַשֶּׁפַע, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דברים א): וַיִּכְרַד אֶחָבֵם כְּאֲשֶׁר רָבַד לָכֶם; הֵינּוּ לְפִי הַדְּבָר בֵּן הַשֶּׁפַע; אִם הַדְּבָר, הֵינּוּ הַקְּלִי הַשֶּׁפַע, הוּא בְּשִׁלְמוֹת וּבְמִלּוּאָה, אִי וְכוּלִין לְקַבֵּל בָּהֶם רֵב שֶׁפַע. וְהַדְּבָרִים שֶׁל הַצַּדִּיק בְּרָאִי הוּא בְּשִׁלְמוֹת וּבְמִלּוּאָה, לָכֵן יְכוּל לְהַמְשִׁיךְ הַשֶּׁפַע לְיִשְׂרָאֵל, וְעַל־יְרִיָּה נִקְרָא בְּחִינַת מְלֵא פּוּם, לְהוֹרוֹחַ שֶׁהָפָה שְׁלוֹ בְּמִלּוּאָה וּבְשִׁלְמוֹת:

ד וְכָל אַחַד וְאֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ בּוֹ בְּחִינַת צַדִּיק מוֹשֵׁל, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְלֵא פּוּם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (ישעיה ט): וְעַמְּךָ (ישראל) בְּלֶם צַדִּיקִים, וְהוּוּ פְרוֹשׁ (תהלים קד): יִשְׂרָאֵל מִמְשֻׁלוֹתָיו, הֵינּוּ: מִי מוֹשֵׁל בִּי - צַדִּיק. בִּי יֵשׁ בְּכָל אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל דְּבַר יָקָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִקְרָה, מַה שְׁאֵין בְּחִבְרוֹ, כְּמַעֲשֵׂה רַב־בְּיָדִי וְאֶפָא אֲמָנָא (תנ"ך טא), שֶׁהִשִּׁיבוּ לוֹ: לֹא מִצִּית לְמַעֲבָר כְּעֵבֶר דְּאֶבְרָא דְּאֶפָא אֲמָנָא וְכוּ, וּבְחִינַת הַזֹּאת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ יוֹתֵר מִחְבְּרוֹ, הוּא מְשַׁפֵּעַ וְמוֹאֵד וּמְעוֹדֵד לֵב חֲבֵרוֹ, וְחֲבֵרוֹ צָרִיד לְקַבֵּל הַתְּעוֹדוֹת וּבְחִינַת הַזֹּאת מְפִינֵהוּ, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: וּמִקְבְּלִין רֵין מִן רֵין. בִּי קָרָם מִמְּנוֹתֶיךָ הֵיךְ מְפִינֵהוּ לֵב חֲבֵרוֹ, וְאֶחָד מִמְּנוֹתֶיךָ נִתֵּן הַמְּשֻׁלָּה לֵרַב כָּל יִשְׂרָאֵל, כָּל אַחַר לְפִי בְּחִינָתוֹ. בִּי אוֹתוּיּוֹת הַתּוֹרָה הֵם הַתְּלַבְּשׁוֹת רְצוּנֵי שֶׁל הַשֵּׁם יַחְבְּרָה, בִּי רְצוּנֵי שֶׁל הַשֵּׁם יַחְבְּרָה שֶׁהַמְּעוֹת הֵיוּ כִּד. לְמִשְׁל מִצּוֹת תַּפְלִין, הֵיךְ רְצוּנֵי שֶׁהֵיךְ בְּאַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת וּבְחִינֵים שֶׁל עוֹר, וְלֹא שֶׁל כֶּסֶף, בִּי בֵן רְצוּנֵי. נִמְצָא, שֶׁרְצוּנֵי מְלַבֵּשׁ כְּכָל הַתּוֹרָה, וְעַכְשָׁו, שֶׁהַתּוֹרָה מְסוּדָה בְּרִינֵי, גַּם הַרְצוּן שֶׁל הַשֵּׁם יַחְבְּרָה מְסוּדָה בְּרִינֵי, שְׁאֵנוּ מוֹשְׁלִין, כְּכֹיּוֹל, לְהִיּוֹת רְצוּנֵי כְּפִי רְצוּנֵי, וְזֶה בְּחִינַת: יִשְׂרָאֵל מִמְשֻׁלוֹתָיו כְּנִל. וְהוּוּ שְׁדָרְשׁוּ רְבוּחֵינֵי וְכָרְנֵם לְכַרְכָּה (דניאל יב טא): רְבוּת עֲשִׂיתָ אִתָּהּ ה' אֱלֹקֶי - קָרָם מִמְּנוֹתֶיךָ; וְאַחַר מִמְּנוֹתֶיךָ: נִפְלְאוֹתֶיךָ וּמַחְשְׁבוֹתֶיךָ אֵלֵינוּ, הֵינּוּ שֶׁהֵבֵל בְּרִינֵי. וְהוּוּ (תהלים טא): אֲנִכִי ה' אֱלֹקֶיךָ הַמַּעֲלֶה מֵאֲרָץ מִצְרַיִם; הֵינּוּ קָרָם מִמְּנוֹתֶיךָ הֵיךְ הֵבֵל אֲנִכִי, וְאַחַר מִמְּנוֹתֶיךָ: הַרְחֵב פִּיךָ וְאַמְלֵאֵהוּ - זֶה בְּחִינַת מְלֵאפּוּם, שֶׁהוּא בְּחִינַת: יוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט; הֵינּוּ מִי מוֹשֵׁל בִּי, הֵינּוּ שֶׁהַשֶּׁפַע הוּא לְפִי הַרְחֵבֵת הַפֶּה וּלְפִי כְּלִי הַדְּבָר, כָּל אַחַר לְפִי בְּחִינָתוֹ:

ה וּמְלֵאפּוּם, הֵינּוּ בְּחִינַת: יוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט, הוּא בְּחִינַת נִקְרָה עִם וְאוֹ, בִּי בְּחִינַת יוֹסֵף נִמְשָׁךְ מִחֲכֵמָה וּבִינָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (בראשית טא): אַחֲרַי הוֹדִיעַ אוֹתְךָ אֵת כָּל זֹאת אֵין נָכוֹן וְחֵכֶם כְּמוֹךָ, הֵינּוּ חֲכֵמָה וּבִינָה, וְעַל־יְרִיָּה נִגְשֵׁה יוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט. וְחֲכֵמָה הִיא בְּחִינַת נִקְרָה, הֵינּוּ יוֹד, מַעֲנֵן, וּבִינָה הוּא נַחַל הַנְּמֻשָּׁךְ מִן הַמַּעֲנֵן, וְעַל־שֵׁם הַמְּשַׁכּוֹת, הוּא וְאוֹ, נִקְרָא נַחַל הַנְּמֻשָּׁךְ מִן הַמַּעֲנֵן, שֶׁהוּא יוֹד:

וּמְצַאֲתִי קֶצֶת. כִּי עֵקֶר הַבְּנוּת שֶׁל לוֹלֵב הוּא לְהַמְשִׁיךְ כָּל הַחֲסָרִים עַד הַתּוֹרָה, לְהַאֲרִים אֶל הַמְּלַכּוֹת. וְצָרִיכִין לְנַעֲנֵעַ הַנַּעֲנוּעִים כְּרִי לְהַמְשִׁיךְ אוֹר מִשְׁרַשׁ הַחֲסָרִים שֶׁבְּרַעַת אֶל הַחֲסָרִים הַמְּחַפְּשָׁתִים בְּנוֹף, לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם אוֹר גְּרוֹל מִשְׁרַשׁ שֶׁבְּרַעַת וְכוּ. עֵין שֵׁם בְּ"פְרִיעֵץ חַיִּים" בְּשַׁעַר הַלּוֹלֵב. וְגַם מְבַאֵר שֵׁם, שֶׁהַבְּנוּת בְּעֵינֵי הַכְּתוּב: יוֹמֵם יִצְוֶה ה' חֲסָדִי; וְלֹא אָמַר יוֹם, אֲלֵא יוֹמֵם, שֶׁהוּא הוֹלֵךְ עִם בְּלֶם, עֵין שֵׁם. וְכָל זֶה מְבַאֵר בְּהַתּוֹרָה הַנִּל עַל־פִּי רַבְּכוֹ הַנּוֹרָא שֶׁל רַבְּנוּ ז"ל. בִּי מְבַאֵר שֵׁם, שְׁעַל־יְרִי כְּפִית הַיָּצֵר וְזֶה לְגַלוֹת הַאֲהָבָה, שֶׁהוּא הַחֲסֵר, שֶׁהוּא יוֹמָא רְאוּל עִם בְּלוֹהוּ יוֹמִין, רַהֲיֵנוּ שֶׁהַאֲהָבָה, שֶׁהוּא הַחֲסֵר, מְלַבֵּשׁ בְּכָל הַמְּרוֹת וְכוּ. וּמְבַאֵר שֵׁם, שֶׁיֵּשׁ אֲהָבָה שֶׁבְּרַעַת, שֶׁהִיא לְמַעֲלָה מִהַזְּמַן וְהַמְּרוֹת, וְעַל־יְרִי שֶׁמְקַשֵּׁר לְבוֹ לְרַעַתוֹ, שֶׁלְבוֹ בְּרַעַתוֹ וְכוּ, אִי מִקְבְּלִין הַמְּרוֹת אוֹר הַאֲהָבָה שֶׁבְּרַעַת וְכוּ כְּנִל. וְכָל זֶה הוּא סוֹר בְּנוֹת לוֹלֵב הַנִּל, שֶׁהוּא לְהַמְשִׁיךְ הַאֲרָה מִשְׁרַשׁ הַחֲסָרִים שֶׁבְּרַעַת, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲהָבָה שֶׁבְּרַעַת, לְחוֹד הַחֲסָרִים שֶׁבְּנוֹף, שֶׁהֵם בְּחִינַת בְּלִיּוֹת הַמְּרוֹת, שֶׁבְּכֵלֶם מְלַבֵּשִׁים חֲסָרִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת אֲהָבָה כְּנִל. וְכָל זֶה כְּרִי לְהַאֲרִי אֶל הַמְּלַכּוֹת, שֶׁהוּא הַאֲתוֹרָה, הֵינּוּ כְּרִי לְגַלוֹת מְלַכּוֹתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, הֵינּוּ לְמַצָּא אֲלֻמּוֹתוֹ בְּכָל לְשׁוֹנוֹת הָעוֹבָם וּבְכָל הַרְבָּרִים גְּשָׁמִים וּבְכָל מְרוֹדֵי הַקְּלַפּוֹת כְּנִל, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת: וּמְלַכּוֹתוֹ כְּכָל מְשֻׁלָּה. וְכָל זֶה נִגְשֵׁה עַל־יְרִי הַצַּדִּיק שֶׁבּוֹפָה יָצוּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַלּוֹלֵב, שֶׁהוּא בְּחִינַת צַדִּיק, בְּרִיעַ, בְּחִינַת: צַדִּיק כְּחֵמֵר יִפְרָח. בִּי כְּסֻכּוֹת אֲנִי עוֹסְקִין לְגַלוֹת מְלַכּוֹתוֹ לְכָל בְּאֵי עוֹלָם, וְאַפְלוּ לְכָל הַשְּׁכֵעִים לְשׁוֹנוֹת הָעוֹבָם, שֶׁזֶהוּ סוֹר הַשְּׁכֵעִים פְּרִים שֶׁמְקַרְבִּין בְּשִׁכְלֵם כְּסֻכּוֹת. וְהוּוּ שְׁאֵנוּ אוֹמְרִים אַחַר נְשִׁילַת לוֹלֵב וְתַקְּפוּתָיו: לְמַעַן רַעַת כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ בִּי ה' הוּא הַאֲלֹקִים אֵין עוֹר. וְכָל זֶה מְבַאֵר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת, מְבַאֵר לְעֵיל בְּאֲרִיכוֹת. וְעַרְוֵן צָרִיכִין עֵינָא רַבָּא לְבֹאֵר כָּל הַבְּנוּת שֶׁל לוֹלֵב עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַנִּל בְּאֵר הַיִּטְבֵּב. וְהִי יֹאֵר עֵינֵינוּ בְּחוֹתְרוֹ, שֶׁנּוֹבָה לְהִבִּין וְכָרְוִי וּמְיֻזוֹתָיו הַנּוֹרָאִים וְהַנְּפְלָאִים:

לד לשון רבנו זכרוננו לברכה
ואתם תהיו לי ממלכת בהנים וגוי קרוש. אלה
הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: (שמות ט)

א בְּתִיב: הַרְפָּה שְׂבָרָה לְכִי (תהלים טב): הֵינּוּ הַחֲרַפּוֹת וּבִיּוֹנוֹת שׁוֹכְרִין לְבוֹ שֶׁל אָרֶם. וְהַתְּקוּן הוּא עַל־יְרִי שֶׁמְקַשֵּׁר אֵת לְבוֹ לְהַנְּקָרָה הַשֶּׁךְ לְלָבוּ בְּעַת הַזֹּאת, וְעַל־יְרִיָּה נִתְּכַפֵּל הַחֲרַפָּה הַשּׁוֹרָה עַל לְבוֹ:

ב כִּי הִנֵּה הַכְּלָל, שֶׁהַמְּשֻׁלָּה כְּרִי הַצַּדִּיק לְפַעֵל פְּעֻלוֹת כְּרַצּוּנֵי, כְּמוֹ שֶׁרְשָׁו חֲכֵמוֹ וְכָרְנֵם לְכַרְכָּה (מטעם טא טז): צַדִּיק מוֹשֵׁל וְכוּ; מִי מוֹשֵׁל בִּי - צַדִּיק. וְהוּוּ בְּחִינַת (בראשית טב): יוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט; וְהוּא שְׂרַשׁ בְּלִיּוֹת גְּשֻׁמוֹת יִשְׂרָאֵל, וְהֵם הַעֲנִפִים שֶׁלֹּ הַמְּקַבְּלִים מִפְּנֵי. וְעַקֵּר הַמְּשֻׁלָּה - לְהַאֲרִי וְלְהַתְּעוֹדֵר לָכֶם לְעוֹבֵרֵת הַשֵּׁם יַחְבְּרָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דברים טז): שִׁמְעוּ ה' קוֹל יְהוָה וְאֵל עַמּוֹ תְּבִיאֵנוּ; הֵינּוּ לְהַאֲרִי הַאֲרַח הַצַּדִּיק בְּעֵנְפִים,

ו זכרונות מלאפוס יש בכללות ובפרטות, כי עשרת הדברות עם הלוחות הוא בחינת מלאפוס, שהוא יוד, והלוחות הם ואו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ב"ר י'): והלוחות ארכן ששה ורחבן ששה. והתורה עם העולם גסרין יוד וואו, כי התורה היא יוד, שנקראת (הדלים ק"א): ראשית חכמה, והעולם הוא ואו, שנברא בששת ימי המעשה. וצדיק עם ישראל הם גסרין יוד וואו, כי צדיק הוא יוד, כי הצדיקים הם נקראים חכמי העדה, וישראל הם בחינת ואו, שהם תמכי אוריתא, ונקראים ווי העמורים. ואצל כל אחר מישראל בפני עצמו יש גסרין בחינת יוד וואו: יוד - על שם הפה, כמו שכתוב (תהלים 131: 2): פי ידבר חכמות; ואו - על שם: והגות לבי חכמות, שהוא בחינת לחות, שהם ואו כג"ל, כמו שכתוב (מש"ל י'): קשרם על גרגרותיך, כתבם על לוח לבך:

ח נמצא, שצריך כל אחד לדבר בינו לבין קונו, כדי שיאיר בחינת נקדה, בחינת: פי ידבר חכמות, להואו, שהוא בחינת: והגות לבי חכמות; ועל ידיה נהפך ערלת לבו, הינו חרפות, הינו אהבות רעות. וגם צריך כל אדם לדבר עם חברו ביראת שמים, כדי לקבל התעוררות בלבו מהנקדה שיש בחברו יותר ממנו, כמו שכתוב: ומקבלין דין מן דין; כי זהו בחינת שיש בחברו יותר ממנו, זאת בחינת הוא בחינת נקדה, ושם, בהנקדה הזאת, שורה האהבה, הנקרא כהו, והנקדה הזאת הוא בחינת צדיק לגבי חברו, והנקדה הזאת מאיר ללב חברו, הנקרא ואו:

ז וכל הנקודות הללו, הינו הנקדה הנקרא: פי ידבר חכמות, וגם הנקדה שיש בכל אחד מה שאין בחברו, הם ענפים להצדיק, שהוא נקדה כללית של כל ישראל, שהכל צריכין לקבל מתחלה מהצדיק, ואחר כך יקבלו דין מן דין, וכל אחד יקבל מנה ובה. ועל ידי שלשה בחינות אלו נהפך החרפות, הינו ערלת לב, הינו אהבות רעות. והיו על כל פשעים חספה אהבה, כי שם שורה אהבה הקדושה. והיו כשנולד יוסף הצדיק אמרה רחל: אסף אלקים את חרפתי (דברים 1: 1); כי כשנתגלה הנקדה ששם אהבה הקדושה, אי נהפך החרפות, הינו ערלת לב, הינו אהבות רעות. וזה שכתוב אצל יוסף (שם 1: 1): כי המדבר אליכם; ופרש רש"י: כפי כן לבני, הינו שהאיר הנקדה שלו בואו שלו, שהאיר 'פי ידבר חכמות' בהגות לבי חכמות. וכתוב בו (שם 1: 1): וידבר על לבם; פרש רש"י: דברים המתנשבין על הלב; הינו שהאיר הנקדה כללית שלו בלב כל ישראל. נמצא, שעל ידי שלש בחינות אלו, הינו התקשרות הצדיקים, והם יאירו בו, כי הם הנקדה כללית ישראל, ויעוררו את לבו, וגם על ידי שידבר עם חברו, יכול גסרין כל אחד ואחד להאיר ולעורר לב חברו. וגם על ידי עצמו, שמתברר בינו לבין קונו, יכול גסרין לעורר את לבו על ידי 'פי ידבר חכמות' ויסיר ממנו ערלת לב:

ז וכל הנקודות הללו, הינו בחינת ואו, בחינת לחות, הוא משקע באהבות רעות, הינו חרפות וכוונות, הנקרא ערלת לב, אי הוא בחינת שבירי לחות. וחרפה הוא בחינת ערלה, כמו שכתוב (בראשית 16: 1): לא נכח לתת את אחותנו לאיש אשר לו ערלה כי חרפה הוא לנו. והוא בחינת אהבה נפולה ושכורה, כי רוע, שהצד הרע והקלפות נהנים מן שכירת כלים, ומוכא ב"עץ חיים" (ברובל הקדים שער שכירה רב"ל ב"ר), כי שכירת כלי החסד נפלו אל בינה דבריה, הינו: בינה - לבא, והאור החסד נשאר ביסוד דאצילות, שהוא בחינת (מש"ל 1: 1): צדיק יסוד עולם. נמצא, שאהבות רעות באים משכירת כלי החסד, וזה שחרגם אונקלוס: כי חרפה היא לנו - ארי חסודא הוא לנא. כי החרפה, הינו ערלת לב, הינו אהבות רעות, נעשה משכירת כלי החסד, כי זה נראה בחוש, שעל כל פשעים חספה אהבה (מש"ל 1: 1), אפלו אם אחר פושע נדר חברו, אי אינו מחרפהו, כי האהבה מכסה על כל פשעים, וכשמתקלקל ברית האהבה ביניהם, הינו בחינת שכירת כלי החסד, אי מחרפהו, כי החרפה הוא משכירת כלי החסד כג"ל, וכשהלב הוא משקע בחרפה, הינו בערלת לב, בחינת שבירי לחות, הינו: חרפה שכרה לבי; וכשמשקע הלב, הינו בחינת ואו כג"ל, להיות, הינו נקדה, שהוא בחינת צדיק, ששם האור האהבה הקדושה שורה, כי אור החסד נשאר ביסוד דאצילות - אי נתפסל האהבות רעות, הינו חרפות, הינו ערלת לב. כי הצדיק, שהוא נקדה, ששם שורה האהבה הקדושה, יאיר להואו, שהוא בחינת לב, ונתפסל החרפה, הינו ערלת לב, כי על כל פשעים חספה האהבה, כי שם שורה אהבה הקדושה. והיו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (נדרים 1: 1): פקש הקדוש ברוך הוא להוציא כהנה משם, ובשביל שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום, נמלה משם ונתנה לאברהם, שנאמר: אמה כהן לעולם על דברתי מלכי צדק. והיו כשהקדוש ברוך הוא נתן הפנה לפינתם, אמר: הנני נותן לו את בריתי שלום (בבב"ב 1: 1); כי הפנה היא בחינת אהבה, הוא אברהם, שורה במקום ברית שלום, הינו: צדיק יסוד עולם:

ז והיו פרוש: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים - הינו בחינת אהבה הקדושה כג"ל. וגוי קדוש - הינו קדוש, שהוא בחינת נקדה, ונאו הוא בחינת לב כג"ל. על ידי מה תבוא לבחינת אהבה ולבחינת קדוש ואו על ידי: אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל - כי משה הוא נקדה כללית נשמות ישראל, שבתחלה צריכין הכל לקבל מהנקדה כללית, ואחר כך [צריך] כל אחר ואחד להאיר בחברו מהנקדה שיש בו, וגם יוכל להאיר מנה ובה מהנקדה שבו, שהוא: פי ידבר חכמות, להואו, שהוא: והגות לבי חכמות; ואו נקרא גוי קדוש, הינו קדוש ואו, שהנקדה מאיר להואו, ועל ידיה: ואתם תהיו לי ממלכת כהנים; הינו אהבה הקדושה, כי בשתקבל מן כל הנקודות הללו, הן מנה ובה, והן מהנקודות שכלל אחר מישראל, הן נקדה כללית

העלה עליו שרטון, הינו בחינת מדות מגנות, ועליו נבנה פרך גדול של רומי, הינו נחש הקדמוני, הפרך אחר קרשה, ועל-שם זה נקרא פרך גדול, כמו שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (סנהדרין טז:) כי הגדיל לעשות שהוא פרך תמיד אחר גדולי הדור ביותר משאר אנשים, שהוא כונה בנינו על זה השכל החיצוני:

כ ואחר-כך, כשאדם שומר את עצמו משכליות חיצונים, לא זו אף זו, שצריך לחדש השכל בכל עת. וזה בחינת: וכטובו מחדש בכל יום תמיד מעשה כראשית; כי חרוש כראשית הוא חרוש החכמה, כמו שכתוב: כלם בחכמה עשית; כי חרוש השכל היא חרוש הנשמה, כי השכל הוא הנשמה, כמו שכתוב (איוב לב): נשמת שרד חכום, כמו שאמרו רבותינו וזרנום לברכה (סנהדרין טז:) מה הקדושה בפרך-הוא וזאת העולם, אף הנשמה וזה את גופה. גמצא, שהנשמה היא מחדה את הגוף, והיא בעצמה השכל, כמו שכתוב (סנהדרין טז): החכמה תחיה וכו'.

ג וחדוש השכל, הינו חרוש הנשמה, הוא על-ידי שנה, כמובא בזהר הקדוש (בראשית ק"ח ש"ד וק"ח דף ק"ג): חדשים לבקרים רפה אמונתך, כי בשחמחין מתנגעים, או על-ידי השנה הם מתחדשים, כנראה בחוש. וזהו שאנו מכרכין: הנותן לעוף בת, כי היו מתחלה עיפים, ועכשו נתחזקו. ובשעת השנה, המחין, הינו הנשמה, כאה בתוך אמונה, בחינת: חדשים לבקרים וכו', כמובא בזהר הקדוש (סנהדרין טז):

ד ויש כמה בחינות שנה, כי יש שנה פגשיות, שהיא נוחה למחין, גם יש בחינת למוד, שהוא נקרא גסרן שנה לפני דקות הכורא, והוא למוד פשטא אורייתא, שהוא בחינת שנה (אור פנים חסד, ע"כ רמב"ן פ"א ס"א), כמו שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (סנהדרין טז): במחשבים הושיבני- זה תלמוד בבלי; וזה בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים ט): ואמונתך כלילות, ולחשך קרא לילה (בראשית א). ואדם הרכיב תמיד בעבודת הבורא, ונתנגעים המחין שלו מתחת גדל הדקות, או ילמוד פשטא אורייתא, וכשולמד פשטא אורייתא, אזי המחין שלו, הינו נשמתו, כאה בתוך אמונה, בבחינת: חדשים לבקרים, ומתחדשים ומתחזקים מעיפתם. וזה בחינת: פשטא, מנח, ורקא - שפשטא אורייתא, שהם בחינת: ואמונתך כלילות, הם נוחה למחין, והמחין נתחדשו כבראשונה. וזהו ורקא, דאורייתא לאתר דאמונתא ממתין:

ה ועקר המחין שמקבלין על-ידי האמונה, אין מקבלין אלא מאור הפנים, כמו שכתוב (משלי ט): באור פני מלך תיים. חיים, הם המחין, כמו שכתוב: החכמה תחיה; מקבלין מאור הפנים, דרך האמונה הנקראת מלכות, שהוא בחינת ירושלים, כמו שכתוב (בראשית ט): ומלכי צדק מלך שלם, ותרומו: מלךא דירושלם, והיא בחינת אמונה, כמו שכתוב (שע"י א): עיר תצדק קריה נאמנה, והיא בחינת לילה, כמו שכתוב: ואמונתך כלילות, והיא בחינת פשטא אורייתא, כמו שכתוב: במחשבים הושיבני וכו', ובתיב: ולחשך קרא לילה, והוא בחינת מאור הקטן, כמו שכתוב (סנהדרין טז): עיר קטנה, וכמו שכתוב (בראשית ט): את המאור הקטן לממשלת הלילה. ויש כמה בחינות באור הפנים, כי יש מקבלים השכל

כלליות, ששם אצל כל הנקודות שורה אהבה קדושה, הנקרא בה, כמו שכתוב: הני נתון לו את בריתי שלום. והנקודה הוא ברית שלום, כמו שכתוב ב"עין-חיים", שהאור החסד נשאר ביסוד ראציונות. [וכשמוכר עם חדרו ביראת-שמים, מקבל הנקודה שכלל חדרו כלי לבוש, ולפעמים מקבל הנקודה מחברו על-ידי הברים אחרים שמספר עמו, כי יש לפעמים שיכולין לקבל אור והתעוררות לעבודת השם ותפרך מהנקודה של חדרו על-ידי שיחת חלו שמדברין עמו, ואז מקבלין אור הנקודה על-ידי התלבשות, כי לפעמים צרכה הנקודה להתלבש, והיא מתלבשת בדבורים אלו, והוא מקבל ממונה]:

לה לשון רבנו וזרנום לברכה
אשרי העם ירעי תרועה יי באור פניו יחלבון:
(תהלים פט)

א רע, כי השוכה היא לשוב את תדך למקום שנפול משם, והוא בחינת ורקא, המובא בזהר הקדוש (תהלים תיקון ט"ז דף כ"ג ותיקון ס"ד דף ט"ז ותיקונים שבסוף תורה ח"ש דף ק"ג), דאורייתא לאתר דאמונתא ממתין; ומאן יהוא אחר, הוא חכמה. כי חכמה היא שרש כל הדברים, כמו שכתוב (סנהדרין טז): כלם בחכמה עשית. לכן צריך כל אחר לשמר את שכלו משכליות חיצוניות, המכונה בשם **בת פרעה.** כי עקר החכמה לקנות שלמות, אינם רק חכמות אלקות, ושאר החכמות הם רק חכמות בטלות, ואינם חכמות כלל. ובהתאם היא מרמזת על החכמה שאינה חכמה, כמו שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (סנהדרין טז): הביאי בני מרחוק וכו', ובנותי - אלו גליות שבשאר ארצות, שרעוין אינם מושבת עליהם בנות. **פרעה** - לשון כפול, כמו שכתוב (שמות ח): אל תפריעו את העם. והחכמות חיצוניות הם בחינת קנה, כי יש קנה בקדושה, הם חכמות קדושות, כמו שכתוב (משלי ד): קנה חכמה; וזה לעמת זה עשה אלקים, הינו קנה שפקפופות, כמו שכתוב (תהלים סח): גער חית קנה, והם חכמות חיצוניות. ישראל הם עם קדוש, וכל אחר ואחר מישראל יש לו חלק אלוה ממעל, שהוא בחינת חכמה, כמו שכתוב: כלם בחכמה עשית; (תהלים ט) ועל-שם זה נקראים ראשית, כמו שכתוב (דברים ט): קרש ישראל לה' ראשית וכו', אכל בשעת הולדה, השכל מצמצם אצל כל אחר ואחר, וכשמתחילין להשתמש בו בהתבוננות עבודת השם יתברך, אזי שכלו הולך וגדול, כמו שכתוב (מלכים א' ח): ותרכ חכמת שלמה; וכשאדם מכנים בתוך שכלו הקדש מחשבות חיצוניות, הם חכמות חיצוניות, אזי נתמעט קרשת שכלו כפי תפיסת המקום של חכמה חיצוניות, שכל תיזוני, בתוך שכל הקדש. והחכמה חיצוני היא נעוץ בתוך השכל הקדש בקנה, ומחסר מקום הקדשה, ועל זה הקנה, הינו זה השכל, מתלקטים ומתחברים כל המדות רעות ומנוגות. וזהו (סנהדרין כא): כשנשא שלמה את בת פרעה, ירד גבראל ונגעץ קנה פים, הינו שגם למעלה, מהשתלשלות הגבורות, שנה בחינת: ירד גבראל, נעשה סוספיתא ודהבא, הינו בחינת קפופות, שהם חכמות חיצוניות, הנקרא גסרן קנה, ונגעץ פים החכמה, שמחסר מקום הקדשה.

היא בחינת אמונה היא בחינת בן, ובחינת נגם, הינו המאור הקטן:

ח **ובשארם** עוסק במשא-וימתן באמונה, עוסק בריני ממונות, הינו פשטא אוריתא, זהו בחינת הקרבת הקרבן

תמיד והקטרת הקטרת, כי עלי-ידי התמיד עולים חכמה בינה רעת העשיה ביצירה, וכל הניצוצות הקרושים שבקלפה עולים בסוד אחר-עשר סממני הקטרת, בבחינת מלכות, ובשהארם עוסק במשא-וימתן, והמשא-וימתן הוא בחינת דיני ממונות, הינו פשטא אוריתא, נמצא בשעת עשיית המשא-וימתן עוסק בפשטא אוריתא, שהם בחינת מט"ט המקנן ביצירה, נמצא, שחכמה בינה רעת שלו בעשיית המשא-וימתן עולים ביצירה, הינו לפשטא אוריתא, וכל ניצוצות הקרושה שיש בתוך העכו"ם והארצות ששכיכות ירושלים, עולים לבחינת אמונה, הנקרא ירושלים ומלכות, כשזה קם, זה נופל. כי הרפן אמונה הוא נקרא הרפן ירושלים, כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (סבת כ"ט): לא חרבה ירושלים, עד שפסקו מנהג אנשי אמונה (עו פ"ג סבא דגמגם על משא-וימתן באמונה). וכשירושלים, הינו האמונה, הינו משא-וימתן, שהוא פשטא אוריתא, מתגברת - אזי אלו העכו"ם והארצות נופלים, ועולים ממנה כל הניצוצות הקרושים שבתוכם בסוד אחר-עשר סממני הקטרת, וזהו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סבתו כ"ב): שלשה מצוות נצטוו ישראל בבניסתן לארץ: העמרת המלך, וכריתות ורעו של עמלק, ובגין בית-המקדש, והא כהא תליא, כי העמרת המלך היא בחינת אמונה פנ"ל, וכריתות ורעו של עמלק הם הניצוצות שעולים מבין העכו"ם והארצות, בבחינת אחר-עשר סממני הקטרת, כמו שמוכא במדרש (רח פ"א א): למה נסמכה פרשת כריתות ורעו של עמלק לפרשת משקלת, לומר, שבגון משקלת היה מלחמת עמלק, והינו תד, כידוע, ובגין בית-המקדש הוא בחינת אור הפנים, שהוא בחינת חדוש המחין, חדוש הנשמה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (סבתו ל"ג): מי שיש בו רעה, כאלו נכנה בית-המקדש בימיו וכנ"ל:

ז **אבל** כשארם מכנים שכלו, הינו נשמתו, בתוך האמונה, הינו פשטא אוריתא, הינו משא-וימתן, בבחינת: חרשים לבקרים; אזי צריך לשמור האמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים, כי היא שוכנת בתוך החיצונים, בחינת (תקאל ה): זאת ירושלים שמתיח בתוך הגוים וסביבותיה ארצות. וירושלים הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב: קרה נאמנה; והוא בחינת לילה, כמו שכתוב: ואמונתך בלילות; והוא פשטא אוריתא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: במחשבים הושיבני, ולחשך קרא לילה; והיא בחינת המאור הקטן, כמו שכתוב: ואת המאור הקטן לממשלת הלילה, וצריך להמשיך בחינת חשמ"ל מעולם הבינה, להלביש את המלכות, הינו אמונה, שלא יינקו ממנה העכו"ם והארצות שסביבותיה. וכשארם עוסק במשא-וימתן כל-כך באמונה כמו רב ספרא, ומקיים (תהלים ט"ו): ודובר אמת בלבבו (בשאר"ל מכות ט"ז) - זו הבחינה נעשה חשמ"ל, הינו מלבוש, סביב האמונה, ואזי אמת מסבכת על בנהא, שלא יינקו ממנה, והיא: אם לבנה תקרא (משל"ב, ובינה - לבא (הקטרת הקטנים), וזה שמקיים: ודובר אמת בלבבו, אזי אמת מסבכת על בנהא, שהלב עושה חשמ"ל, הינו מלבוש, סביב האמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב ס"ט): הרוצה שיעסק בריני ממונות, ישמש את שמעון בן נגם; הינו הרוצה לעסק במשא-וימתן באמונה, הינו פשטא אוריתא, הנקרא חשך, כמו שכתוב: במחשבים הושיבני, ונקרא אמונה, כמו שכתוב: ואמונתך בלילות, אזי צריך להמשיך חשמ"ל מהלב, הינו שנינים: ודובר אמת בלבבו. והחשמ"ל הזה, הוא מלביש את המאור הקטן, הינו את האמונה, בבחינת: אמת מסבכת על בנהא. וזהו: ישמש את שמעון בן נגם; כי שמיעה תליא בלבא, כי חשמ"ל לב גימטריא שמע, כמו שכתוב (משל"ב ט"א): ונתת לעבדך לב שומע; וכן נגם

מאור הפנים של החורה, כי שבעים פנים לתורה, ויש מקבילים מאור פני הצדיקים; כשהצדיק מסביר לו פנים, אזי מקבל שכל חרש ונשמה חרשה. כי עקר השכל מאור הפנים, כמו שכתוב (קדלה ח): חכמת אדם תאיר פניו:

ו **נגם** יש כמה בחינות בשנה: כי יש שנה, שהיא בחינת מאור פשטא אוריתא כפי הרבקות, ויש שנה, שהוא בחינת משא-וימתן באמונה, שהוא גספון פשטא אוריתא, כי כשעוסק במשא-וימתן באמונה, אזי המחין, הינו נשמתו באה לתוך אמונה בבחינת: חרשים לבקרים, ונתחדשו שם, ונתחזקו מעיפתם. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבא סבא קט"ה): הרוצה להחכים יעסק בריני ממונות, הינו הרוצה לחדש את שכלו, הינו נשמתו, יעסק בריני ממונות, הינו משא-וימתן באמונה, כי העוסק במשא-וימתן באמונה, הוא בודאי עוסק בריני ממונות, כי כל דיני ממונות שך למשא-וימתן, כי אי אפשר לעסק במשא-וימתן באמונה כי אם בקי בריני ממונות, שלא יכשל בהם. וזה בחינת (ס"ט ל"א): היתה כאניות סוחר; הינו עלי-ידי משא-וימתן, הינו עלי-ידי פשטא אוריתא, אזי: מפתח תביא לחמה; וממשיך שכל חרש מאור הפנים, כי השכל נקרא רחוק, כמו שכתוב (קדלה ט): אמרתי אהכמה והיא רחוקה:

ז **אבל** כשארם מכנים שכלו, הינו נשמתו, בתוך האמונה, הינו פשטא אוריתא, הינו משא-וימתן, בבחינת: חרשים לבקרים; אזי צריך לשמור האמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים, כי היא שוכנת בתוך החיצונים, בחינת (תקאל ה): זאת ירושלים שמתיח בתוך הגוים וסביבותיה ארצות. וירושלים הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב: קרה נאמנה; והוא בחינת לילה, כמו שכתוב: ואמונתך בלילות; והוא פשטא אוריתא, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: במחשבים הושיבני, ולחשך קרא לילה; והיא בחינת המאור הקטן, כמו שכתוב: ואת המאור הקטן לממשלת הלילה, וצריך להמשיך בחינת חשמ"ל מעולם הבינה, להלביש את המלכות, הינו אמונה, שלא יינקו ממנה העכו"ם והארצות שסביבותיה. וכשארם עוסק במשא-וימתן כל-כך באמונה כמו רב ספרא, ומקיים (תהלים ט"ו): ודובר אמת בלבבו (בשאר"ל מכות ט"ז) - זו הבחינה נעשה חשמ"ל, הינו מלבוש, סביב האמונה, ואזי אמת מסבכת על בנהא, שלא יינקו ממנה, והיא: אם לבנה תקרא (משל"ב, ובינה - לבא (הקטרת הקטנים), וזה שמקיים: ודובר אמת בלבבו, אזי אמת מסבכת על בנהא, שהלב עושה חשמ"ל, הינו מלבוש, סביב האמונה, שלא יינקו ממנה החיצונים. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב ס"ט): הרוצה שיעסק בריני ממונות, ישמש את שמעון בן נגם; הינו הרוצה לעסק במשא-וימתן באמונה, הינו פשטא אוריתא, הנקרא חשך, כמו שכתוב: במחשבים הושיבני, ונקרא אמונה, כמו שכתוב: ואמונתך בלילות, אזי צריך להמשיך חשמ"ל מהלב, הינו שנינים: ודובר אמת בלבבו. והחשמ"ל הזה, הוא מלביש את המאור הקטן, הינו את האמונה, בבחינת: אמת מסבכת על בנהא. וזהו: ישמש את שמעון בן נגם; כי שמיעה תליא בלבא, כי חשמ"ל לב גימטריא שמע, כמו שכתוב (משל"ב ט"א): ונתת לעבדך לב שומע; וכן נגם

התגלות של תורה, אזי היא כבחינת עבוד, שהתורה היא נגלה ממנו, בעצמים בבטן המלאה, בבחינת (הרים לא): ואנכי הסתר אסתיר; הינו בגלות במדות הרעות של שבועים לשון. כי הקלפה קרמה לפרי, ומי שרוצה לאכל הפרי, צריך לשבר מקרם הקלפה, לכן קרם התגלות מקרם הנפש לכוא בגלות, הינו במדותיהם, כרי לשכרם ולכוא אתר-בך להתגלות:

כ ודע, שבגלות של שבועים לשון, של מרותיהן הרעות הללו, היא תאות נאוף; והוא תקון הכללי, מי שמשבר התאנה הזאת, אזי כקל יכול לשבר כל התאות. ובשביל זה משה רבנו, לפי שהוא כלל של התגלות התורה, שהוא בחינת רעת, כי התורה נקרא ראשית רעת (מסעי א), גם איתא: **משה רבינו עולה בגימטריא תרי"ג** (ספר הקנה י"ב, רוקח סי' רצו. מלה עסקות איתן קט), שהוא בגלות כל התורה, ובשביל זה היה צריך לפרש את עצמו מכל וכל, כמו שכתוב (הרים ה): ואתה פה עמר עמרי. ובלעם, שהיה בנגר משה בקלפה, כמו שכתוב (במדרס כד): וידע רעת עליון; גם אוחיות **בלעם מרמזין**, שהוא בקלפה בנגר התורה, כי **ב' היא התחלת התורה, ור'** היא סוף התורה, **וע' בנגר ע' פנים, ומ"ם בנגר מ"ם יום שנתנה תורה, ומתמת** שהוא בקלפה, לפיכך הוא משקע בתאנה הזאת ביותר, כמו שכתוב (סם כ): **היבסן הסבתי. גם יסף, קרם שהיה לו התגלות בתורה, הינו חכמה בינה, כמו שכתוב (הרים הא): ראשית חכמה; כי אם לפינה תקרא (מסעי ט):** וקרם שזכה להתגלות התורה, הצריך לכוא בנסיון בצרוף בתוך התאנה הכללית של שבועים לשון הני"ל, ועל-ידי שעמר בנסיון לשבר הקלפה שקרמה לפרי, וזה לפרי, הינו להתגלות התורה, שהיא חכמה ובינה, כמו שכתוב (בראשית מא): **אין נבון ותכם במוד:**

ובשביל זה ררשו חכמינו זכרונם לברכה (טכות כ): על פסוק: **אתרי לכבכם וכו', (אתרי לכבכם - זהו מינות, ואתרי עיניכם - זו נאוף).** גם שמשון הלך אתר עיניו (סם וטותה ט). גם בלעם נקרא שחום העין (במדרס ט), מחמת שהוא כלליות מרה רעה של מרות רעות של השבועים לשון:

ג **לפיכך בשקורין פסוק ראשון של קריאת שמע, צריך להעצים את עיניו, בבחינת עול-מתא שפירתא** רלית לה עיניו (פסא משפטים דף זח. ובמובא בכתב הארי"ל רל עין כשעה סי' סא סק ג), כי תקון של הרהורי זנות שבא לארם - שיאמר "שמע" וברוך שם'. כי תאות נאוף היא באה מעבירת רמים, הינו מטחול, שהיא לילית, שהיא שפתה בישא, אמא הערבירב, שהיא מלכות הרשעה. ומלכותא רשמא הוא בבחינת גבירתא, אשר וראת ה', שהיא בבחינת ים של שלמה, העומרת על שנים-עשר בקר, שהם שנים-עשר שבמי זה (יורה דעה דף רמא). ובשארם מקבל עליו על מלכות שמים באלו הפסוקים, שבולל את נשמתו בשנים-עשר שבמי זה, ומפריש את נשמתו מנשמת ערבירב, הכאים מאשה זונה, שהיא שפתה בישא, שהיא בבחינת (בראשית ט): **מפני שרי נכרתי אנכי בודחת; שהתאנה בודחת ונפררת ממנה, ואם אינו משתדל לנרש את האשה זונה, אזי הוא בבחינת (מסעי ל): שפתה תירש נבדתה:**

ש"ע, לרמוז שעל-ידי השמש"ל הזה, שהוא בחינת: רוכב אמת בלבבו, נשמר האמונה והנשמה, הינו המתין שבתוכה, ומקבלת מאור הפנים, שהוא ש"ע נהורין של פנים עליונים, הנמשכים מתקון "ואמת", בירוע. וזהו שאמר (סם וב ליש היל): **רקרי קרי, ורלא קרי להוי צותא לתברו.** כי הרבר קשה: **הא מינח מי שהוא בר אורין, ועוסק במשא-יומתן באמונה, אזי המשא-יומתן הוא מוכה אצלו, שהמתין שלו מתחשוין; אבל מי שהוא אינו בר אורין, מה הנאה יש לו שעוסק במשא-יומתן. רע, מי שהוא עוסק במשא-יומתן באמונה, הוא עושה מוכה לתברו שהוא משרשו, שמחין של חברו מתחשוין בתוך המשא-יומתן שלו שבאמונה. וזהו: רקרי קרי, מי שהוא בר אורין, אזי מוכה לו שמתחשוין שכלו בתוך האמונה, ויהיה לו מתין תרשים ללמוד ולרבות הבורא; ורלא קרי להוי צותא לתברו, הינו שהוא עושה מוכה לתברו שמשרשו:**

י וזה בחינת תקיעות ראש-השנה, כי ראש-השנה הוא בחינת שנה, בירוע, שהוא בחינת משא-יומתן באמונה, בחינת פשטא אורייתא, בחינת עוסק ביריני ממונות, ותקיעות הם התקיעות השנה, שהוא תרוש המתין מאור הפנים, ומזה הוא התארמות פני התוקע, שנתעוררו אודות מפנים עליונים:

וזהו פרוש: **אשרי העם ירעי תרועה - הוא בחינת העלאת אתר-עשר סממני הקמרת, שבתוך העכו"ם והארצות השוכנים סביבות המשא-יומתן באמונה, שנתחברים אליו הניצוצות. וזה: ירעי תרועה; ירעי - לשון התחברות, תרועה - מלשון שבירה, כי הניצוצות הם משכירת פלים. ה' באור פניך יהלכון - בחינת משא-יומתן, כמו שכתוב (הרים ט): שמת זכולו בצאתך. הינו, בשעוסק במשא-יומתן באמונה, כרי להכיא את נשמתו בבחינת: תרשים לבקרים רבה אמונתך, כרי לקבל מאור הפנים תרוש המתין, תרוש הנשמה, על-ידיה עולים כל הניצוצות על-ידי אתר-עשר סממני הקמרת:**

לו לשון רבנו זכרנו לברכה **בקרבי עלי מרעים לאכל את בשרי וכו'.** (תהלים כז)

א וזהו כלל, כי כל נפש מישראל הוא משרש בשבועים נפש של בית-יעקב, ושבועים נפש של בית-יעקב שבעים פנים של תורה. וזה לעמת זה עשה האלקים, שבנגר שבועים נפש של בית-יעקב הם שבועים לשון, שכל לשון ולשון יש לה מרה רעה בפני עצמה מה שאין בתברתה, ומחמת המרות האלו הם מתחמים משבועים פנים של תורה, ובשהנפש של בית-יעקב באה בגלות תחת יד שבועים לשונות, הינו במדותיהם הרעים, אזי היא ראמת שבועין קליו, ביולדת שקרם הלכה היא צאקת שבועין קליו (יורה דעה דף רסס), בנגר שבועין תבין שבמזמור ינגד, שבלא זה אי אפשר לה ליל. וזהו כלל, שכל נפש מישראל, קרם שיש לה התגלות בתורה ובגבורה, אזי מנסין ומצרפים את הנפש בגלות של שבועים לשון, הינו בתאוותיה, ובשהיא באה במרותיהן בגלות, אזי היא ראמת שבועין קליו, כי התגלות היא בחינת לרה, כי קרם

אזי הוא מקבל בכחית מארה חסר ואו, כמו שכתוב (ספ"ו):
 מארת ה' בבית רשע, וזה הוא: צדיקים ילכו עם [וכו'], כי
 אור הפשוט תבא מלעיל, הוא כחית קמץ וסחים, אך לפי
 כחית הכלי המקבלים הוא כחית צירי, שצטטיר האור לפי
 כחית הכלי. ועל-כן פתיב בכלעם (בספרו טו): הנה ברך לקחתי
 - בקמץ, וברך ולא אשיכנו - בצירי, כי אפלו הלקיחה,
 שהיא אז בכחית קמץ וסחים, היא בכחית ברך. ראיה לזה,
 כי הוא היה רוצה להצטיר לפי כחית הכלי שלו, שהיא כחית
 קללה, ולא היה יכול להשיב ולצטרף ולהצטיר כלל לפי כחיתו.
 וזה: וברך ולא אשיכנו; ומפני שהיה בשעת לקיחה, הוא כחית
 ברך. ומפני מה לפי שהעיד עליהם הכתוב, שישראל נקראו
 שבטי יה, כמו (שפרשו) [שפרש רש"י] ז"ל על התנוכי (בספר
 טו): שמי מעיד עליהם, שם יה, שהוא כחית מחין, כמו שמבוא
 (בגמרא) [במדרש], שהעבדים היו אומרים: אם בגופם היו
 מושלים וכו'; לפיכך העיד הכתוב עליהם. וזה שכתוב (ויס
 י): ראה אנכי נותן לפניכם - ריקא, כי למעלה [הוא] בכחית
 קמץ, שקמץ וסחים, אבל לפניכם למטה נצטיר האור לפי
 כחית הכלי. ובשכיל זה ענין בלעם לבלק להכשילם בדבר
 ערוה, כדי לקלקל עליהם. וזה שכתבו חכמי הרפואות, שהסרום
 רפואה למשגע. וזה הוא: סלוקא דיסודא עד אבא ואמא, הינו
 כחית: שמי מעיד עליהם; וזה: בקרב עלי מרעים, תרין
 רעין ולא מתפרשין (וידי וידא דג' טו), הינו המחין, ואכילתם, שצטטיר
 (שרהשדים טו): אכלו רעים; הינו התחזקותם, הוא בשר קרש,
 הינו: לאכל את בשרי, שהוא כחית סלוקא דיסודא, הינו
 תקונו מניע עד המחין, שהם אבא ואמא. והוא תקון הכללי,
 שעל-ידו: צרי ואיבי לי המה בשלנו ונפלו, שהם כחית
 שבעים לשונות. וכששכר התארה האת, ממילא נופלים כל
 התאוות רעות: זאת התורה היא לשון רבנו זכרוננו לברכה. ואמר,
 שהיא סוד קונו קדוש, ותבוא בקום אחר אם יציה השם. עוד
 מצאתי מכתב יד קדש של ארוננו מורנו ורננו, זכרוננו לברכה,
 מענין התורה הזאת בשנוי לשון קצת, והעד היה קדוש חציו,
 ומה שנמצא כתוב על הנשאר העתקתי. וזהו: צפנת פענח
 רמגלין... שבעים פנים... תורה... סוד אחר, כמו שכתוב (ספ"ו)
 (סו): וסוד אחר אל תגל, במובא בזהר (בתקונים ח"ו טו סב), כשמפסיק
 הנקדה מהר"ת של אחר, והנקדה היא אות ברית, אזי נעשה
 אחר, הינו, כשמכניס בריתו בזונה, הנקדאת מלכות הרשעה,
 הנקרא אל אחר. אבל מי שמקדש את עצמו מזאת התארה,
 אזי הוא נתקשר במלכות שמים (א'), הנקרא אני, כמו שכתוב:
 קרשים תהיו כי קדוש אני (ויסא ט); ובכל מקום שאתה מוצא
 גדר ערוה, תמצא קדשה - וזה מקץ ויהי דה. אבל מאן דגלי
 עריו, הכי איהו אהגלי בין אגון עריו, דאגון אלהים אחרים -
 תקונים (הקס"ו טו), דף צג. ובשכיל [זה] מובא בזהר (סד"ו סו): כי
 חזי רבי שמעון נשי שפירין, אמר: אל תפנו אל אלילים; כי
 נאוף היא עריות, אלהים אחרים, מלכות הרשעה. ובשכיל זה,
 בגלה לבבול הרהורי נאוף, לקרא שמע ישראל וכרוף שם כבוד
 וכו', כמובא על פסוק: וקרב אל אחיו המרגיז וכו' - דף א.
 נמצא, שעקר הנסיון והצרוף שמנסין לאדם, אין מנסין

כי בשני פסוקים אלו יש שתיים עשרה מכות, נגד שנים עשר
 שבטי יה, וארבעים ותשע אותיות, כנגד ארבעים ותשע אותיות
 שבשמות שבטי יה. ובקבלת על מלכות שמים, הוא כחית ים
 של שלמה, הוא נפרד ממשמותיהן הערכיב, שהיא שפחה
 בישא, אשה זונה, ונקבל בשמות שבטי יה, כחית אשה יראת
 ה', אזי הוא כחית סגירת עינים בשעת קבלת על מלכות
 שמים, להורות שעל-ידי קבלת על מלכות שמים הוא בכחית
 עוליתא שפירתא רלית לה עינין, שהיא התארה שכוללת
 המרות רעות של שבעים לשונות:
 ר ובל זה כשיש לו לאדם הרהור באקראי בעלמא, אזי די
 לו באמירת שני פסוקים הנ"ל: אכל אם הוא, חס
 ושלום, רגיל בהרהור של התארה הכלליות, רחמנא לצלן, ואינו
 יכול להפריד ממצה, אזי צריך גם-כן להוריד דמעות בשעת
 קבלת מלכות שמים, כי איתא, שהדמעות הם ממוחרות המרה
 שהיה, ומרה שחרה היא טחול (הקס"ו טו), שהיא כחית מלכות
 הרשעה, אשה זונה, שמשם נשמותיהן הערכיב, וכשמוריד
 הדמעות, אזי נרחין ויוצאין לחוץ המותרות, הינו התאוות נאוף,
 הבאים מעכירת דמים של טחול ומהמותרות, וכולל נשמתו
 במלכות שמים. וזה שתרנג יונתן על פסוק (בספר טו): והמה
 בוכים פתח זקל מעער - בכין וקורין את שמע, וזה לא
 עשו אלא כדי להציל מהרהור של אשה זונה, שהיא קלפה
 הקורמת לפני, ולכוא להתגלות התורה:
 ה ובשכיל להתגלות התורה, אזי נעשה מההתגלות נשמות
 חדשות, כמו שכתוב: למעבר נשמתין ורוחין
 חרותין בתרתין ובתלתין - היא התורה, שיש בה שלשים ושנים
 נתיבות החכמה; ובתלתא שבשש - הינו אוריתא תלתא (ספ"ו
 טו). נמצא, כשהצדיק כעלה איהו דבר תורה, אזי מוריד נשמתין
 חרותין לכל אחר מהשומעין התורה לפי כחיתו ותפיסתו. כי
 התורה יש לה שני פחות: להמית ולהחיות, כמו שאמרנו:
 ושמתם - זכה, נעשית לו סם חיים וכו' (ויסא עב) ועין תענה ו,
 וכתוב (הקס"ו טו): ישירים ררכי ה', צדיקים ילכו עם וכו'. כך
 התורה של הצדיק לכל אחר כפי תפיסתו: יש אדם שנגעשה
 לו נשמה חדשה מהתגלות התורה, ויש אדם שהוא, חס ושלום,
 להפוך, כמו שכתוב: צדיקים ילכו עם; הכל לפי הכלי שלו,
 הינו כפי תפיסתו, תפיסת המחין שלו. וזה הוא כלל גדול,
 שאי אפשר לשום אדם להשיג ולהפס בדברו של הצדיק, אם
 לא שתקן תחלה אות ברית קדש קדאוי, ואזי יכול להבין
 ולהפס דברו של הצדיק. ראיתא בזהר: סלוקא דיסודא עד
 אבא ואמא, שהם כחית חכמה וכונה, שהם י"ה, שהם מחין.
 נמצא, כשתקן אות ברית קדש קדאוי, אזי המחין שלו בשלמות,
 ויכול להבין דברו של הצדיק. כפי התקון של כל אחר, כך
 הוא השתנו:
 ו וזה הוא כלל גדול, כי מפי עליון לא תצא כי אם אור
 פשוט, אך לפי כחית כלי המקבל את האור, כך
 נצטטיר האור בתוכו; אם הכלי הוא בשלמות, אזי הוא מקבל
 בכחית מאורות מלא, ואם, חס ושלום, הכלי אינו בשלמות,

מארבע יסודין דילה, ראפריש לה מתאנה דילהון. וזה נעשה על-ידי התענית, שעל-ידי התענית מחלישין הארבע יסודות, ונתבטל החמר, בחינות החמר, סכלות, חשך, שכחה, בהמה - ונתבטל ונתעלה בחינות השכל והצורה, האור והזכרון, ארם. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט): אגרא דתעניתא צרקהא, כי צרקה רמו לאור, כמו שכתוב (ספרי ט): ודרחה לכם יראי שמי שמש צרקה; והוא התורה, כמו שכתוב בזהר (יד ל דף ע"ט): שמעו אלי אבידי לב הרחוקים מצרקה - ראנו רחיקין מאוריאה; והוא בחינת ארם, כמו שכתוב (בבב"ר ט): ואת התורה - ארם. וזה אותיות ארם: מ"ם שהומה הוא בחינת תענית, שהוא בחינת עולם הבא, רלית בה אכילה ושתייה (תקון כא); ודלת הוא רמו לארבע יסודין, שנשפלים על-ידי התענית, ונתעלה השכל הרמו בארץ, כמו שכתוב (איוב ט): ואאלפק חכמה. וזה שכתוב בזהר (בראשית דף ט): נעשה ארם - על-ידי התענית נהנה בחינת ארם. כתיב הכא: נעשה; וכתיב התם: ושם האיש אשר עשיתי עמו; מה התם צרקה, אף כאן צרקה. [פרוש, כי בזהר מפרש שם, שעל-ידי צרקה הוא כריקנא דארם, ולמד שם ממקרא זה: נעשה ארם; כתיב הכא עשיתי, וכתיב התם: ושם האיש אשר עשיתי עמו וכו', לענין צרקה וכו'. ורבנו ז"ל מביא ראיה מזה לענין תענית, כי צרקה ותענית הם בחינה אחת, כי אגרא דתעניתא צרקהא כנ"ל, ועל-כן מביא מזה, שעל-ידי התענית, שהוא בחינת צרקה, געשין כגדר ארם, שהוא הרעת האמתי של התורה, שהוא בחינת אור ונפש וכו', כי הכנעת החמר והגוף בחינת בהמה וכו', לגבי הנפש, שהוא בחינת ארם, הוא על-ידי התענית, שהוא בחינת צרקה כנ"ל:

ר אב"ל יש שני בחינות צדקה, כי יש צדקה בחוץ לארץ ויש צדקה בארץ ישראל, וצדקת ארץ ישראל היא גדולה ולמעלה מצדקת חוץ לארץ. וכן יש שני בחינות תורה, כי אין דומה התורה היוצאת מהכל שיש בו חכא, להתורה היוצאת מהכל שאין בו חטא (שבת קט"ג), כי אין הרין נמתק ואין העולם מתקנים, אלא על הכל פה של תינוקות (שב"ט), כמו שכתוב בזהר (בראשית דף ט): הנענים נראו בארץ - אליו אבות העולם; עת הזמיר הגיע - פר אחת עדן לקצצא חביאי מן עלמא; וקול התור נשמע - רא קלא רינגא דרבאי דלע באורייתא, כמו שכתוב (שיר השירים א): תורי זהב; וכתיב (שמות טו): ועשית שנים כרבים זהב. על-ידי קלא רינגא דרבאי נתגלו האבות בעולם להגן. ונמצא, כשאתה רוצה שיתגלו על-ידי האבות בעולם כפי לרחות הרין והחשך, שכחה וסכלות מן העולם, צריך שיהיה לך הכל שאין בו חטא, ועל-ידי צדקה דארץ ישראל תכלל עצמך באוריא דארץ ישראל, שהוא בחינת הכל הקרוש, שאין בו חטא. וזה פרוש (ויקרא טו): וזכרתי את בריתי יעקוב וכו', פרוש, אימתי יתגלו האבות בעולם, פר הארץ אזור; על-ידי אוריא דארץ ישראל ועל-ידי הכל שאין בו חטא, שהיא בחינת הכל פיהם של תינוקות, כי כן נתברכו תינוקות, כמו שכתוב (בראשית טו): הוא יכרך את הנערים ויפרא

אותו אלא כנאפו, שהיא כלולה משבעים אמות, שהיא כלולה מסור אחר, אל אחר. וכשצווק לאלקים, כמו שכתוב (תהלים כג): כן נפשי תערג אלד; וצווק שבעין קליו, לא פחות, אזי נפתחין לו סודות התורה, דמפתרין מגלין לה, ומוליד נפשין חרותין, כי מוליד תורה, והתורה היא כלולה מנפשות ישראל, ובעלה הפנים של התורה, כי עד עכשו הייתה סתומה בקלפין, כי תקלפה קרמה לפרי, ויכול הצדיק להודיש בתורתו שמתרש נשמתין חרותין לכל אחר מאנשי מקרביו המקשרים בתורתו, כמוכא בהומר: למעבר נשמתין חרותין בתרין ובתלתין, הינו בהתורה המתחלת בבית ומסימת בקמר, ובתלתא שבשין, הינו אורייתא תליתאה, הוא עבר נשמתין ורוחין חרותין. והתורה, ובה - נעשה לו סם חיים; לא ובה וכו', כמו שאמרו: ושמעתם וכו'; וכמו שכתוב: צדיקים ילכו עם וכו'; לכל אחר ואחר כפי שמקבל. אבל מאתו לא תצא הרעות, כמו שכתוב (איכה ג): מפי גליון לא תצא הרעות. והכרחה ותקללה נעשה אצל הארם כפי הכלי שיש לו, כמו שכתוב: ראה אנכי נוחן לפניכם ברכה וקללה. לפניכם ריקא, כי מלפני תקווש'קרוד'הוא יוצא אור פשוט, הינו אותיות פשוטים, ולפי הארם כן נעשה הצדוף: אם הוא ארם טוב, נעשה צדוף של ברכה, ואם לאו - להפך. וזה: לפניכם ברכה וקללה - ריקא, כי לפני ה' ערוץ אין צידר לצדוף הזה, אם הוא ברכה אם לאו. וזה שהתמית את עצמו בלעם על זה: הנה כרך לקחתי וכרך ולא אשיבנו כרך בקמין. גם לקחתי משמע כרצונו לקח...

לו לשון רבנו זכרוננו לברכה
דרשו יי ועזו בקשו פניו תמיד: (ההלים קח)

א כי עקר הכריאה היא בגין דרשתמודעין לה (אור כ"א דף ע"ב), כמו שכתוב (ישעיה כג): לכבודי בראתיו, יצרתיו אף עשיתיו; כ ונגוף ונפש הם בחינת ארם ובהמה, חמר וצורה, חכמה וסכלות, בחינת אור וחשך, כמו שכתוב (קהלת ג): ביתרון אור מן החשך וכו'; וכמו שאמרו (דיל ט"ב כ"ג): גדולה רעה, שנתנה בין שתי אותיות, שנאמר: כי אל רעות ה', וכתיב (תהלים קמ): אל ה' ויאר לנו, וכתיב (שב"ט): לא ירעו ולא יביטו. והם בחינת חיים ומיתה, כמו שכתוב (קהלת ו): החכמה תחיה וכו', וכתיב (איוב ז): ומתו ולא בחכמה, וכתיב (איכה ג): במוחשבים הושיבני וכו'. והם בחינות שכחה וזכרון, כמו שכתוב (תהלים לו): נשכחתי כמת מלב, וכתיב (שב"ט): זכר חסרו. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות ג"ט): השוכח דבר אחר ממשנתו, כאלו מתחוב כנפשו, שנאמר: רק השמר לך ושכר את נפשך מאר פן תשכח. והם בחינת חכמות התורה, שהחכמות חיוניות הם חמר וסכלות וביחינת בהמה, כנגד חכמות התורה:

ג וצדיק כל ארם להכניע החמר, הינו בחינות מיתה, בחינת סכלות של הגוף של הארבע יסודות, כמו שכתוב בזהר (בראשית דף ט): וקח ה' אלקים את הארם - מאן נטל לה,

וְקָרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבוֹתָי - שְׁעֲלִירֵי הַתִּינוּקוֹת נִתְּנָלוּ הָאֲבוֹת לְהַגִּן עֲלֵירֵי צְדָקָה דְּאֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל וְכִלְלוּ בְּאוּרָא דְּאֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, אוֹרֵי הַקְדוּשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַכֵּל שְׁאִין בּוֹ חָטָא. וְזֶה שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכַרְוֹנָם לְבִרְכָה (תַּעֲשֶׂה י"א): הַיּוֹשֵׁב בְּתַעֲנִית וְקָרָא חֲסִיד, שְׁנֵאמַר: גּוֹמֵל נַפְשׁוֹ אִישׁ חֲסִיד, כִּי הַתַּעֲנִית הוּא גְּמִילוֹת חֲסִידִים לְנַפְשׁוֹ, הֵינּוּ לְחֹרֶה, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב (תַּחֲלִים ט'): תּוֹרַת ה' חֲמִימָה מְשִׁכַת נַפְשׁ. גָּלַל בֶּן נִקְרָא אִישׁ חֲסִיד, כִּי מִכְּפַל הַרִין וְהַחֲשָׁד, וּבְמִשְׁדֵּךְ חֲסִידִים בְּעוֹלָם:

ה וְזֶה פְּרוּשׁ (סַטְרָחִין י"א) שְׁלֹשֶׁה הַוְהָרֹת שֶׁהוֹדִיר רַבֵּי הוֹרֶה בֶּן בְּתִירָא מְצַיִבִין: הוֹדִירוּ בְּקוֹן שְׂשֻׁכָּה תַלְמוּרוֹ מַחֲמַת אָנְסוּ, וְהוֹדִירוּ בְּוִרְדִין כְּרַבֵּי יְהוּדָה, וְהוֹדִירוּ בְּבִנְי עַמִּי הָאֶרֶץ שְׂמָהֶם תַּעֲזַת תּוֹרָה. כִּי אֵלּוּ הַשְּׁלֹשֶׁה בְּחִינּוֹת, הֵם כֻּלָּם רֹמְזִים לְהַתְעַלּוֹת הַנַּפְשׁ וְהַשְּׁכָל וְהַתּוֹרָה וְהַזְבָּרוֹ. וְקָן זֶה, שְׂשֻׁכָּה תַלְמוּרוֹ מַחֲמַת אָנְסוּ, הוּא בְּחִינַת מִיתָה וְסִכְלוֹת מַחֲמַת שְׂכָחָה; אֲבָל אֲנִס רַחֲמֵינָא פּוֹטְרוֹ, וְהוֹדִירוּ רַבֵּי יְהוּדָה לְכַבְדּוֹ, שְׁעֲלִירֵי הַקְּבוּרָה וְחַבְבָּל מַפְנֵו הַשְּׂכָחָה, וְיִתְּנָלָה הַנַּפְשׁ, הֵינּוּ וְכַרְוֹן הַתּוֹרָה. כִּי שֶׁרֵשׁ הַתּוֹרָה הִיא כְּבוֹד הַשֵּׁם וְחַבְדָּה, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב: לְכַבְדִּי בְּרֵאתִיו וְכוּ'; וְכִמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכַרְוֹנָם לְבִרְכָה (מַכַּח ט"ו): אִין כְּבוֹד אֱלָא תּוֹרָה:

ו וְזֶהוּ: הוֹדִירוּ בְּוִרְדִין כְּרַבֵּי יְהוּדָה, כִּי הָדָם הוּא הַנַּפְשׁ שְׂבָא בְּגִלְגוּל, וְצְדִיק הַשּׁוֹחֵט לְכַוֵּן לְהַעֲלוֹת הַנַּפְשׁ שְׂבָרָם. גַּם עַקֵר חֶסְרוֹן הַפְּרָקָה שְׁנַתְמַעֲט בְּרוּחוֹת הַלֵּל, אִין זֶה אֱלָא עֲלִירֵי הַשּׁוֹחֲטִים שְׁאִינִם מַהֲנִינִם. וְזֶה (מַכַּח ט"ו): אִם אִין תּוֹרָה, אִין קָמָה. תּוֹרָה הִיא בְּחִינַת נַפְשׁ כְּנָל, עֲלִירֵי יְהוּדָה אִין קָמָה, הַפְּרָקָה נַחֲמַעֲט. וּבִשְׂבִיל זֶה תַּחֲלִיף נִקְרָא מְאֻכְלָת, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (סַטְרָחִין כ"ב): וַיִּקַּח אֶת הַמְּאֻכְלָת, כִּי יֵשׁ שׁוֹחֵט תְּגוֹן מְאֻכָּל וּמִפְרָגִם לְיִשְׂרָאֵל, כִּי הַשּׁוֹחֵט תְּגוֹן הוּא מַלְבִּישׁ אֶת הַנַּפְשׁ שְׂבָחֵי בְּמַרְבֵּר, הֵינּוּ כְּרַבּוֹר הַבְּרָכָה שֶׁהוּא מְבָרֵךְ, וְהַרְבּוֹר הוּא בְּחִינַת שְׂכִינָה, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב: מַלְכוּת - פָּה. וְזֶה פְּרוּשׁ (יַעֲשֶׂה ל"ד): תְּרַב לַה' מְלָאָה רִם, כִּי הַשְּׂכִינָה נִקְרָאת תְּרַב לַה' (בְּמִטָּה מְרֻבֵּץ בְּסִדְרָם), וְהִיא בְּחִינַת רַבּוֹר, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּרַב פִּיפּוּת, לְשׁוֹן פָּה, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (תַּחֲלִים כ"ט): רֹמְמוֹת אֵל בְּגִרְוֹנָם וְתְרַב פִּיפּוּת וְכוּ'. וְכִשְׁהַנַּפְשׁ בָּאָה בְּתוֹךְ תְּרַב לַה', בְּתוֹךְ הַרְבּוֹר, בְּבְחִינַת מִיּוֹן נִקְבִין, אִין הַשְּׂכִינָה מוֹרְנָת עֲלִירֵי הַמִּיּוֹן נִקְבִין שֵׁישׁ לַה', בְּבְחִינַת: חַיֵּי בְּפִה בְּרָא קִאֲתִינָא (וִוִד רִיבָא דֵי י"ג). וְזֶה תְּרַב לַה' מְלָאָה רִם; מִנְפִּשׁוֹת הַעוֹלוֹת בָּהּ בְּבְחִינַת מִיּוֹן נִקְבִין, וְעֲלִירֵי הַזּוּג הִיא מְקַבְּלַת פְּרָקָה לְיִשְׂרָאֵל. וְזֶה פְּרוּשׁ (מַכַּח ט'): בְּנַפְשׁוֹ נִבְיָא לְחַמְנֵו מִפְּנֵי תְרַב הַמְבָרֵךְ; הֵינּוּ כִּשְׁתֵּי שְׁוֹחֵט אִינוּ תְּגוֹן, וְאִינוּ מַעֲלָה אֶת הַנַּפְשׁ בְּבְחִינַת מִיּוֹן נִקְבִין, וְכִשְׁעוֹמֵר עִם הַחֲלִיף לְשׁוֹט אֶת חַיֵּי, הוּא עוֹמֵר כְּרוֹצֵץ נַפְשׁוֹ, וְהַחֲלִיף שְׁלוֹ הוּא תְּרַב הַמְבָרֵךְ, וְאִינוּ תְּרַב לַה', שֶׁהוּא תְּרַב הַמְבָרֵךְ, וְיֵשׁ צַעַר לְהַנַּפְשׁ חַיֵּי, שְׂצוּעַקַת בְּקוֹל מֵר (שִׁרְהַסְדִים ט'): נַפְשִׁי יִצְאָה - כִּשְׂעִינָת בְּשִׂבִיל לְהַכִּינִם כְּרַבּוֹר שֶׁל הַבְּרָכָה, בְּבְחִינַת מִיּוֹן נִקְבִין, וְכִשְׂעִינָתִי, בְּקִשְׁתִּיו וְלֵא מְצִאתִיו, קִרְאתִיו וְלֵא עֲנֵי - כִּי אִינוּ שֵׁם בְּשַׁעַת הַבְּרָכָה, וְחֹשֵׁב מַחֲשֶׁבֶת פּוֹגֵל. עֲלִירֵי יְהוּדָה מְצִאֵנִי הַשּׁוֹמְרִים הַסְּבָבִים בְּעִיר, הַכּוֹנֵי מְצַעֲוֵנִי, נִשְׂאוּ אֶת רִדִּי מַעֲלֵי - הֵינּוּ, שְׂמַעֲלָה שְׁתִּיהָ לְהַנַּפְשׁ בְּבְחִינַת חַי, גַּם זֶה לִקַּח מִמֶּנּוּ, כִּי עֲכָשׁוּ

אִין לַהּ מְנוּחַ לְכַף רַגְלָה. אוֹי לוֹ לְהַשׁוֹחֵט הַזֶּה, אוֹי לְהַנַּפְשׁ, שֶׁרַג אֶת הַנַּפְשׁ, וּמִסַּר אוֹתָהּ בְּכַף אוֹיְבֵיהָ, וְאִין לְהַשְׂכִּינָה מִיּוֹן נִקְבִין לְהַמְשִׁיךְ מִרְף לְבִיתָהּ, וְעֲלִירֵי יְהוּדָה: בְּנַפְשׁוֹ נִבְיָא לְחַמְנֵו - בְּיַעֲקֹב וּמְרַחֵא גְרוּלָהּ; וְזֶה שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ, וְכַרְוֹנָם לְבִרְכָה: קָשִׁין מוֹזוּתֵינוּ שֶׁל אָרֶם כְּקִרְיַת יַם־סוּף (סַטְרָחִין ק"ח), כִּי יַם־סוּף נִקְרָע לְשֵׁנִים־עֶשְׂרֵךְ קְרָעִים (פְּרָקִי דִרְיָא פ' כ"ב וּבְחִינַת כ"א), כְּנִגְדַּ שְׂתִּים־עֶשְׂרֵה בְּרִיקוֹת הַסְּפִין, שְׁעֲלִירֵיהֶם קָשִׁים מוֹזוּתֵינוּ שֶׁל אָרֶם וְכוּ'. וְזֶה שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכַרְוֹנָם לְבִרְכָה (בְּרַכַּת ט"ז): שְׁלַחֵן רֹמְמָה לְמִזְבֵּחַ, כִּי שְׁעוֹר פְּנִימוֹת הַחֲלִיף כְּשַׁעוֹר פְּנִימוֹת הַמִּזְבֵּחַ (תַּחֲלִין ט"ז), גַּם עַל הַשְּׂחִימָה נִימְטְרָא תַלְלוּ, וְכַעֲת אֲפִיד תֵּאכַל לֶחֶם (סַטְרָחִין ט) - רַאשֵׁי־כַחוֹת נִימְטְרָא תַלְלוּ (עַם הַד' מְבוֹת), לְרַמּוֹ חֶסְרוֹן הַפְּרָקָה עֲלִירֵי שׁוֹחֲטִים שְׁאִינִם מַהֲנִינִם. וְזֶה פְּרוּשׁ (תַּחֲלִים ק"א): מִרְף תְּמֵן לִירְאוֹ; כִּי מִרְף יֵשׁ לוֹ שְׁנֵי מְשַׁמְעוֹת: לְשׁוֹן מְרַפָּה, כְּמוֹכָא בְּזִהַר סוּף מְשַׁפְּטִים (דֵּי קַבָּא), וְלְשׁוֹן מוֹזוֹן, לְרַמּוֹ, כִּשְׂיִשְׂרָאֵל שׁוֹמְרִים אֶת עַצְמָם מִמְרַפָּה, עֲלִירֵי יְהוּדָה יֵשׁ לָהֶם פְּרָקָה; וְזֶה פְּרוּשׁ: מִנְצַפֵּךְ צוֹפִים אֲמַרוּ (שֵׁט ט"ז) מִנְצַפֵּךְ הוּא בְּחִינַת וְרִדִין, בְּחִינַת רִי"ו דִין, וְצוֹפִים, אֵלּוּ נְבִיאִים, שְׁיַנְיִקְתֶּם מִבְּחִינַת כְּרֻבִים, בְּחִינַת תִּינוּקוֹת, בְּחִינַת הַכֵּל שְׁאִין בּוֹ חָטָא, בְּחִינַת אוּרָא דְּאֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, שְׁשֵׁם מְקַבְּלִין רֹחַ־הַקְּדוּשָׁה, כְּמוֹכָא בְּזִהַר (ל' ד' ד' ט"ז): וַיִּקַּם יוֹנָה לְבִרְחַת תְּרַשִּׁישָׁה. וְאֵלּוּ הַצּוֹפִים, הֵינּוּ אֵלּוּ שְׂהֵם בְּבְחִינַת הַכֵּל שְׁאִין בּוֹ חָטָא, הֵם גְּהִרִין בְּ"וִרְדִין", רִי"ו דִין, בְּמִנְצַפָּה, וּמַעֲלִין אֶת הַנַּפְשׁ בְּבְחִינַת מִיּוֹן נִקְבִין, וּמְשִׁיכִים שְׂפַע. וְהַשְּׁפַע מְכַוֵּה בְּשֵׁם אֲמַר, כִּי מַתְחַלָּה הִיא אֲוִד, וְאַחֲרַיִךְ נַעֲשֶׂה מִיָּם, וְאַחֲרַיִךְ רִבְקָע, וְכִשְׂמַמְתִּיקִים אֶת הַמִּנְצַפָּה, וְעוֹשִׂים מִמִּנְצַפָּה אֲדָנִי, כִּי מִ"רִו" נַעֲשֶׂה צוֹרֵת אֵל, וְנַעֲשֶׂה אֲדָנִי, וְאֲרִנִי הוּא רַבּוֹר, הוּא הַשְּׂכִינָה, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (תַּחֲלִים ט"ז): אֲרִנִי שְׂפַתִי תַפְתַּח; וּמַהְבֵּל הַזֶּה, הֵינּוּ אֲרִנִי, יוֹצֵא הַשְּׁפַע, וְנַחֲתֵלֵק לְכָל אַחַר לְפִי בְּחִינַתוֹ. וְזֶה פְּרוּשׁ (תַּחֲלִים ט"ז): אֲרִנִי יִתֵּן אֲמַר הַמְבַשְּׂרוֹת צָבָא רַב - לְכָל אַחַר לְפִי בְּחִינַתוֹ; וְזֶה שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכַרְוֹנָם לְבִרְכָה (סַטְרָחִין ט"ז): אֲכָלִי עֲפִי אֲכָלוּ לֶחֶם אֲרִנִי לֹא קִרְאוּ - רַב אֲמַר: אֵלּוּ הַרְעִינִם; וְשִׁמּוּאֵל אֲמַר: אֵלּוּ מְלַמְדֵי תִינוּקוֹת. מִר אֲמַר חֲרָא וּמִר אֲמַר חֲרָא, וְלֹא פְלִיגִי. רַב אֲמַר אֵלּוּ הַרְעִינִן - הֵינּוּ רִי"ו דִין, שְׁאִינִם מַעֲלִין אֶת הַנַּפְשׁ בְּבְחִינַת מִיּוֹן נִקְבִין, שְׁאִין עוֹשִׂין מִ"רִו" דִין אֲרִנִי. רַמֵּי לְשׁוֹחֲטִים שְׁאִינִם מַהֲנִינִם, שְׂמַקְלָקִים הַרְעִינִם, הֵינּוּ רִי"ו דִין, מִנְצַפֵּךְ. הַרְמִים, שְׂהֵם הַנַּפְשׁוֹת; הֵם חֲמֵשׁ אוֹחִיוֹת, כְּנִגְדַּ חֲמֵשׁ הַרְמִים, כִּירוּעֵי. רַמֵּי לְחֲמֵשׁ בְּחִינּוֹת שֵׁישׁ לְנַפְשׁ, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכַרְוֹנָם לְבִרְכָה (בְּרַכַּת ט'): הֵנִי חֲמֵשׁ קְרַבֵּי נַפְשִׁי כְּנִגְדַּ מִי וְכוּ'. וְשִׁמּוּאֵל אֲמַר אֵלּוּ מְלַמְדֵי תִינוּקוֹת - שְׂמַקְלָקִים אֶת הַכֵּל שְׁאִין בּוֹ חָטָא. כִּשְׂרַבּוֹרוֹ וְהַכֵּל שֶׁל הַשּׁוֹחֵט אִינוּ בְּבְחִינַת הַכֵּל שְׁאִין בּוֹ חָטָא, בְּחִינַת אוּרָא דְּאֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, עֲלִירֵי יְהוּדָה: אֲכָלִי עֲפִי - הַפְּרָקָה נַחֲמַעֲט. כִּי כִשְׂשֵׁשׁ לְהַשּׁוֹחֵט בְּחִינַת הַכֵּל שְׁאִין בּוֹ חָטָא, בְּחִינַת תְּרַב לַה', בְּחִינַת צְדָקָה דְּאֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת נַפְשׁ, בְּחִינַת חוֹרֶה כְּנָל - גַּם הַנַּפְשׁ, שְׁעוֹלָה מֵחַי לְהַמְבָרֵךְ שְׁלוֹ, גַּם כִּיֵּן נַחֲעֲלָה בְּבְחִינּוֹת מַעֲלוֹת אֵלּוּ הַנְּקוֹר:

ו וְזֶה פְּרוּשׁ: הוֹדִירוּ בְּבִנְי עַמִּי הָאֶרֶץ; כִּי זֶה דִּיעוּ, שֶׁהַנַּפְשׁוֹת

הנבחרות [הנעשקות] בחוד המקלא, האמור בזהר (סבא משפטים דף קע ובטאר סקסומ), בקלפות גנה, וקלפות גנה רוצה שישתקע שם הנפש, אזי היא נותנת אוהן בחוד מפת וזוגו של עמידהארץ, כדי שיתמנף הנפש והיא ביוחר. נמצא, שבני עמידהארץ הם נפשות יקרות, אלא שהם בצפרים האחוות כפת. מאן אנו יורעים הרר תפארתם, אלא עליירי תורתם; בשאנו רואים שהם חלמידי-חכמים, בירוע שיש להם נפש יקרה. וכל התורה שהם מגלים, הוא הכל גלוי להשומע, כי הנפש היא [בחינת תורה] כנ"ל, והתורה שהם מגלים בני עמידהארץ, הם בחינת ניצוצות, ועולה להשכינה בבחינת מיין גוקבין, בבחינת: חיו במאי פרא קאחינא. וכשכיל זה צריך לבקדם, פי עליירי הכבוד תגלה ביוחר התורה מהתעלמותה, הינו הנפש. פי שרש הכל הוא הכבוד, כמו שכתוב: לכבדני בראתינו וכו'; והנפש משתוקקת להכלל בו בשרשו. וזה: הזירו בני עמידהארץ - לבקדם, כדי שישתוקק התורה, שהיא הנפש, להכלל בשרשו, שהוא הכבוד, ועליירייה: מהם תצא תורה. וזה פרוש: דרשו ה'. עליירי איזה חכמה טובל לרש אוהו הרר מפרש: ועזו - הינו עליירי התורה, ולא עליירי תכמות אחרים, שהם סבלות וחשך כנגד תכמות התורה. ועליירי מה תוכה לתכמות התורה, בקשו פניו תמיד - עליירי צרקה של ארץ-ישראל, כמובא בפרש (בראשית כ"ב ט', נח, קהלת כ"ב פ"ד א'): אין בקשתי פנים אלא צרקה, כמו שכתוב (תהלים ס"ד): צרק לפניו יתלך; ואין תמיד אלא ארץ-ישראל (שחר טוב חללים ק', ועין ראשת חכמה שער החשובה פ', ו) כמו שכתוב (דברים יא): תמיד עיני ה' אלקיך בה:

המלשינות והרעות שרוכרים על ארם כא מרוח סערה, מאחר הרברים הזה, כי הוא בחינת: קץ כל בשר (בראשית ו') - שעושה קץ וסוף לכל בשר. ובני-ארם, שהם רינים את כל ארם לבך חוכה, וחוקרים תמיד על חוכות בני-ארם, הם מבחינת קץ כל בשר, כמו שכתוב (איוב כ"ג): קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר (עין בוודי סקן קמ"ג) - שהוא חוקר תמיד לעשות תכלית וכליון לכל דבר, ולעורר ריין ולהלשין ולקמרג, כמו שכתוב (ישעיה ו'): והרשעים בים נגרש, כי השקט לא יוכל. וצריך כל ארם לראות לאכפניא סמרא רקץ כל בשר תחת הרבור של הקרשה, כמו שכתוב בזהר (יח"ד דף רמח, ובזרז כלל דף ט'): אכפני עירה - גפן רא גנסת-ישראל, כמו שכתוב (תהלים ט'): ופקד גפן זאח; וכמו שכתוב (בראשית ט'): וזאת אשר רכר. וכשהוא כופף את רוחו סערה, רהינו שהוא נוטל ממנו כל הדבורים שנקלו לתוכו, אזי יקם סערה לרקמה (תהלים פ):

ג וצריך להעלות את הרבור לשרשו, שהוא הזרוע, שהם חמש אצבעין שבור שמאל, שהם חמשה גבורות, שהם בחינת חמשת מוצאות הפה. פי עקר הרבור - עליירי חמשת מוצאות הפה, שהם הגבורות, כמו שכתוב (ס"ט פ'): מי ימלא גבורות ה'; שעליירי גבורות נעשה הרבור, כמו שכתוב (שם ס"ה): ובגורתך ירבור; וכמו שכתוב (יח"ד ט'): הלא כה רכרי כאש גאם ה'. והתחלת עליות של הרבור הוא מראשו, הינו ממקבחר האמת שיש בהרבור, שהוא נקרא ראש. פי יש כמה אמת, כמו שאמרו (מדריון א'): אמת נעשה עררים; וכמו שכתוב (תהלים ק"ב): ראש רכרך אמת. פי קרם תקונו היה בבחינות (תהלים ט'): ותשלך אמת ארצה; ולא היה יכול לרבר שום דבר אמת, מחמת שרוח סערה כלכל אוהו, כמו שכתוב (תהלים פ'): יעלו שמים ירדו תהומות; וכשמתקנו, אזי אין לו כלבול. וזה בחינות (ספס"ט): עקם הכתוב תשע אותיות, שלא להוציא דבר מנגה מפיו. זה רמז, בשרות סערה שולמ, אזי אין ביכלת לרבר בדרך ישר, פי הרוח מכלכל אוהו, וצריך לעקם את הדרך:

לח לשון רכנו וכו' לברכה מרכבת פרעה וחילו ידה בים וכו' (שמות טו)

א כי צריך כל ארם לפשפש את עצמו ככל עת, אם הוא רבוק בהשם יחבדך; והסימן של רבקות הוא תפלין, כי תפלין הם סימן על הדבקות:

כ ואי אפשר לכוא לבחינת תפלין אלא שיעלה את הרבור ויתקנהו. פי הרבור, שהוא רוח פיו של הקרוש-ברודי-הוא, שהוא בחינת: מלכות - פה, הוא בחינת ים, שכל הנחלים הולכים לתוכו, כמו שכתוב (קהלת א'): כל הנחלים הולכים אל הים; והוא בחינת ארני, כמו שכתוב (תהלים ט'): ארני שפתי תפתח. וכשפוגמין הרבור, שהוא ארני, אזי עליירי הפגם נעשה מרוח פיו רוח סערה, כי כ"ז אותיות, כל אחר כלול מעשרה, גימטריא ר"ע. ונעשה מבחינת הרבור, הינו מבחינת ארני ר"ע אותיות, סערה; ס"ה הוא ארני, ור"ע אותיות. וזה בחינת (תהלים ס"ח): רוח סערה עושה רכרו - שעושים וכתקנים את הרבור ומגלים אוהו מבחינת רוח סערה. ורוח סערה הזה הוא מקמרג הגרול, שממנו פאים כל התקמרגים והנסיונות, והוא אחר הרברים, שהוא יונק מהרבור, כשמוצא פתח לינק, הינו: לפתח חסאת (בראשית ד'); וכתוב (מס"ח): שמר פתחי פיד וכו'; וכמו שכתוב בזהר (ירמיה דף ק"ט): וזה אחר הרברים והאלקים נסה את אברהם, והוא מסער גופה רברי-גש. וכל

ר ותקונו הרבור הוא עליירי התורה שלומרין בצר לארם, בעניות וברחוקות, שהוא בחינת לילה, שאנו שלמנותא רקץ כל בשר, כמו שכתוב: קץ שם לחשך; וכתוב (בראשית א'): ולחשך קרא לילה. ותכמינו זכרונם לברכה אמרו (תע"ה ב'): הלומר תורה פלילה, מושכין עליו חוט של חסר ביום. חסר הוא בחינת כקר ראברהם, כמו שכתוב בזהר (ס"ח דף ר"ג ע"א): הבקר אור - רא בקר דאברהם; והאנשים שלחו - אנון מארי ריינין; המה וחמוריהם - אנון וכל סקר מסאכא, וכמו שכתוב (רות ו'): שככי ער הבקר. אזי גופלים כל המקמרגים השולטים על הרבור, ואז הרבור יוצא בשר ושבח והלל להקרוש-ברודי-הוא, כמו שכתוב (תהלים ט'):

אלקים אל המי לך; וכמו שכתוב (סו ט): למען ימנעך כבוד ולא ידם; ואז ברוך יחר כוכבי כקר וכו' (איוב לח). והוא (הה"ל סב): עומרות היו רגלינו; כי הרבור נקרא רגל, כמו שכתוב (ישעיה מא): צדק יקראוהו רגלו; וכמו שכתוב (הה"ל טו): צדק תרברון. בשערך ירושלים - עלי ירי החורה, כפרוש רש"י (הוא מברר רגל סבת ט):

ה וקשפעלה את הרבור לשרשו, הינו לגבורות, ומתחיל לרבר בינו לבין קונו בשלהבת הגבורות, ומעורר את עצמו לעבודת השם יתברך, אזי נכנס אור שרש של הגבורות, הינו חמימות הלב * כי שרש הגבורות הם בלב, כמו שכתוב (הה"ל טז): חם לבי כקרי בהגי וכו', ושם שרש אמתי של האמת של הרבור, כמו שכתוב

(סו טז): ורבר אמת בלבבו, ומתחיל לרבר בחמימות שבלב, רבר אמת שבלב. וכשמרבר בינו לבין קונו רברי אמת שבלבו, בהתעוררות בתשובה, וראת פחיתותיו ונרלת הבורא, כי עד עכשו השליך מאמיתו אחר כתפיו ולא עין בהם, ועכשו כשירוע אותם, אזי נכנס בו בוש גדולה על גרל פשעיו, כנגד רב ושלש עקרא ושרשא רכל עלמין (י"א שבכאן צריכן להעתיק הנהגה השלישה, וכן הוא בכת"י, והכל עולה כשה אחר, וע' פ"ח). והבושה הזאת ערין אינה בפעל, הינו שהבושה הוא בפנימיות, ואין מתגלה על פניו, כמו שכתוב (הה"ל טז): כסתה כלמה פני; כי זאת הבושה היא קדם התשובה. וה ירוע, אין רוקה בן כפר לבן ברך; כל מה צמקרב ביותר אל המלה, בשתו גרול, וכל מה שירוע ביותר בכבוד המלה, הוא בוש יותר מהמלה. וקרם התשובה ערין וירעתו במקצות, עלי ירייה בשתו אינו בפעל על פניו, כי מאמיתו ממקטמין שכלו ויריעתו, עלי ירי רוחי שטות שברברו, כמו שאמרו (סו ט): אין ארם עוכר עברה וכו'. * אכל אחרי כך, בשעושה * וה בחינת שיעיר אנפין מתקנא השוכה ומסיר ממנו הפפשות, ונתחם בו שכלו - אזי הוא מתבטש ביותר, ונתגלה הבושה על פניו. והבושה הזאת הוא בחינת אור התפלין, * שנתגלה על פניו במצחו, ועקר התגלות הבושה היא במצח, כמו שכתוב (דס"ה ט): ומצח אשה וזנה היה לה, מאנת הכלם. וזה פרוש (ס"ה ט): אז תבין יראת ה', כפוכא בהיר

הקרוש (ברשית החיובים טו ט): תפלין הם בחינת אמת על כרא, ואם לבינה תקרא (מס"ה טו). וזה פרוש: אז תבין; הינו עלי ירי בינה יתרה שהיה בהפרת הבורא, עלי ירייה: יראת ה', הינו בחינת תפלין, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכה טו): וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך זכרונם לברכה - אלו תפלין. כי היראה הוא הבושה, כמו שאמרו (דס"ה ט): יראת ה' על

אלקים אל המי לך; וכמו שכתוב (סו ט): למען ימנעך כבוד ולא ידם; ואז ברוך יחר כוכבי כקר וכו' (איוב לח). והוא (הה"ל סב): עומרות היו רגלינו; כי הרבור נקרא רגל, כמו שכתוב (ישעיה מא): צדק יקראוהו רגלו; וכמו שכתוב (הה"ל טו): צדק תרברון. בשערך ירושלים - עלי ירי החורה, כפרוש רש"י (הוא מברר רגל סבת ט):

ה וקשפעלה את הרבור לשרשו, הינו לגבורות, ומתחיל לרבר בינו לבין קונו בשלהבת הגבורות, ומעורר את עצמו לעבודת השם יתברך, אזי נכנס אור שרש של הגבורות, הינו חמימות הלב * כי שרש הגבורות הם בלב, כמו שכתוב (הה"ל טז): חם לבי כקרי בהגי וכו', ושם שרש אמתי של האמת של הרבור, כמו שכתוב

(סו טז): ורבר אמת בלבבו, ומתחיל לרבר בחמימות שבלב, רבר אמת שבלב. וכשמרבר בינו לבין קונו רברי אמת שבלבו, בהתעוררות בתשובה, וראת פחיתותיו ונרלת הבורא, כי עד עכשו השליך מאמיתו אחר כתפיו ולא עין בהם, ועכשו כשירוע אותם, אזי נכנס בו בוש גדולה על גרל פשעיו, כנגד רב ושלש עקרא ושרשא רכל עלמין (י"א שבכאן צריכן להעתיק הנהגה השלישה, וכן הוא בכת"י, והכל עולה כשה אחר, וע' פ"ח). והבושה הזאת ערין אינה בפעל, הינו שהבושה הוא בפנימיות, ואין מתגלה על פניו, כמו שכתוב (הה"ל טז): כסתה כלמה פני; כי זאת הבושה היא קדם התשובה. וה ירוע, אין רוקה בן כפר לבן ברך; כל מה צמקרב ביותר אל המלה, בשתו גרול, וכל מה שירוע ביותר בכבוד המלה, הוא בוש יותר מהמלה. וקרם התשובה ערין וירעתו במקצות, עלי ירייה בשתו אינו בפעל על פניו, כי מאמיתו ממקטמין שכלו ויריעתו, עלי ירי רוחי שטות שברברו, כמו שאמרו (סו ט): אין ארם עוכר עברה וכו'. * אכל אחרי כך, בשעושה * וה בחינת שיעיר אנפין מתקנא השוכה ומסיר ממנו הפפשות, ונתחם בו שכלו - אזי הוא מתבטש ביותר, ונתגלה הבושה על פניו. והבושה הזאת הוא בחינת אור התפלין, * שנתגלה על פניו במצחו, ועקר התגלות הבושה היא במצח, כמו שכתוב (דס"ה ט): ומצח אשה וזנה היה לה, מאנת הכלם. וזה פרוש (ס"ה ט): אז תבין יראת ה', כפוכא בהיר

פניכם - זה הבושה, שהיא על הפנים, הינו בחינת תפלין עלי ירי בינה, שהיא אמת על כרא. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י"א): תפלין נקראין פאר, שנאמר: פארך חבוש עליך. ופאר הוא כלליות הגונו, כי התפארות - עלי ירי כלליות הגונו, כמו שכתוב (ישעיה טז): ישראל אשר בך אהפאר; כי הם כלולין מגונו סניאין. וזה שאנו רואים, בשארם מתבטש געשה במה גונו. וזה יכולים אנו להבין, אם יש לארם יראת שמים, הינו בושה, לאחר תקון החטא, כשאנו מסתכלין על פניו, ונאפל עלינו יראה ובושה, הינו שנמשך עלינו רעת בנרלת הבורא יתברך שמו. וזה פרוש: אז תבין יראת ה'; פרוש, בזה תבין שיש לו יראת ה'. ורעת אלקים ממנא, הינו כשימצא גם לך רעה בנרלת הבורא, הינו בושה ויראה. וזה בחינת: וראו כל עמי הארץ וכו' וראו מפני; הינו שנמשך עליהם גספן יראה:

ו ומשה גספן זכה לאור התפלין, כמו שכתוב בהיר (ברשית ט"א טז): ויהי נצלו את ערבים - רא תפלין, ומשה יקח את האהל - שלקח אותן האורות, מלשון (איוב טז): כהלו גרו עלי ראשי (עין בוחר בראשית ט"ז ט: כי תשא דף קפ"ד). והו (שמות ט"ז): כי קרן עור פניו; על שם: קרן אחת היה לו במצחו (ה"ל טו). זה בחינת תפלין, שהוא במצח, ועלי ירייה: ויראו מגשת אליו; כי האיר עליהם היראה, כמו שכתוב: אז תבין יראת ה' וכו'. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות י"א): העובר עברה ומתבטש בה, מוחלין לו מיר; כי העברה מכניס בארם רוחי שטות, ועלי ירי בושה מתויד המתין, כמו שכתוב: אז תבין יראת ה' כפ"ל. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ד"ס ט): מי שיש בו עזות, בירוע שלא עמרו רגלי אבותיו על הר סיני; כי ארם הראשון פגם בבחינת תפלין, שהם בחינת עין החיים, כמו שכתוב (ישעיה לח): ה' עליהם יחיו; ורפק את עצמו באילנא רמזתא, ועלי ירייה: וירש אותו מגן ערן (בראשית ו'), כי עזות פנים לגיהנם (אבות פ"ה); ובר חב בתיובתא פתיב (סו ט): ויעש להם פתנות עור - רא תפלין (סוכא בתעוים, תיקון ס"ב דף ק"ה). וזה פרוש (ה"ל טו): שור שהקריב ארם הראשון, קרן אחת היתה לו במצחו; כי עלי ירי התקרב, הינו עלי ירי התשובה, זכה לבחינת תפלין, שהוא בחינת קרון עור הפנים. וכן, שהיה מזהמת הנפש, בתיב בה (בראשית ו'): למה נבלו פניך; שהוא בחינת אור התפלין, שהוא קרון עור הפנים. וכן הביא מפסלת, שראה חוב לכל אחר. ואיתא (בבב"ד ה"א ט"ו ב' בראשית): וישם לקון אות - שורת לו קרן, הינו כפ"ל. וזה שכתוב בקין (סו ט): וישב בארץ נור קרמת ערן. פרוש, שלא זכה לערן, עלי ירי שפגם באור התפלין. וזה קרמת, ראשי תבות: קרמתתא דלא מנח תפלין. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ו'): מי שיש בו עזות, בירוע שנכשל באשת איש; כי קון עמר על מאמיתו של הכל, כמו שכתוב (סו ט): ויהי בהיוחס בשרה. וישראל, שעמרו על הר סיני, פסקה והמתן, הינו זמח הנחש; ועושים, שלא עמרו, לא פסקה והמתן (ש"ה י"א). וזה: בירוע שלא עמרו רגלי אבותיו; רגלי ריקא, כי אין

אין להם גלגלים, כמו שכתוב (בראשית ט): על גהנך תלך. וזה שכתוב (בוהר): וישם ה' לקן אות; [פרש רש"י]: החזיר מוראו עליהם, כמו שכתוב: וראו כל עמי הארץ; כמו שכתוב [בוהר]: בר תב בחיובתא, וישם ה' לקן אות (חזקן עט דף קקז):

רואים, הארץ עומדת על צמודים - הינו בינה, ארץ החיים, שפמנה תוצאות התפלין בג"ל, והתפלה נקרא עמוד, עלישם (תלמי ט): ויגמור פיתחם. וצמודים - בחינת התפלה, על המים - הינו על הלכ, כמו שכתוב (איכה ט): שפכי כמים לכך נכת בגי ה' ומים על ההרים - זו בחינת תורה, שעליה נחמור חסר אברהם, כי ההרים זו תורה, שהוא מרום, כמו שכתוב (משל ט): כי מלכים ימלכו. גם אברהם נקרא הר, כמו שכתוב (בראשית ט): ההרה המלט. והרים על הרוח - הינו רוח פיו של הקדוש ברוך הוא, הינו בחינת דבור, שעליה התורה חסר נתעלה הדבור בג"ל, כמו שכתוב: שכבי עד הבקר. ורוח על סערה - הינו שפחית קץ כל בשר, הוא בחינת אחר הדברים, הוא יונק מהדבור, ונעשה רוח סערה בג"ל. וסערה על ודועז של הקדוש ברוך הוא - פי הכריות צריכין לקץ כל בשר, כמו שאמרו: והנה טוב מאד - רא מלאך המות (כ"ד פ"ט), והשתלשלותם מגבורות עלאין, פי הוא טוב מאד. והוה שפעה כדורע. ורוע אלו חמשה גבורות, שמשם חיותו עד זמן בלע המות לנצח (ישעיה טז): וזה פרוש: מרכבת פרעה וחילו - הינו בחינת תפלין, כמובא בוהר (ישעיה טז), שפעה היא אמא, רכל יהיו אהפרען ואתגלן מנה. ותפלין נקרא מרכבות, כמו שכתוב (דברים ט): רוכב שמים ושמים, אש ומים, בחינת גנין, פי תפלין הם נהיון מאמא עלאה. ועליהי מה תופה לבחינת תפלין - ירה בים, ירה, הם הגבורות (פרוש): "רה" עם הכולל גימטריא גבורה; בים, הוא בחינת דבור, בשתקשר ותעלה את הדבור לשרשה. ועליהי מה תוכל להעלות את הדבור לשרשה עליהי למוד התורה בלילה, שעליהי למוד היה נמשך חוט של חסר, ואז: הבקר אור וכו'; ואז הדבור עולה ונעשה בה אברהם, כמו שאמרו (כ"ד פ"ט): בת היתה לו לאברהם וככל שמה. בים גימטריא ככל. והו: ומבחר שלשיו טבעו בים; התורה נקרא אוריתא תליתאי (שבת פ"ט), ומבחר רא אברהם, כמו שכתוב (נחמיה ט): אשר בחרת באברהם. פרוש, עליהי התורה, שעליה נחמור סרת אברהם, עליה נחמור הדבור, וקץ כל בשר יטבע בנקבא תהומא רבא. וזו: טבעו בים סוף - סוף הוא בחינת קץ כל בשר, שהוא רכוק בים הדבור, יטבע בנקבא תהומא רבא, עליהי נקר דאברהם, שנתעורר עליהי התורה בג"ל: (זאת התורה היא סוד כונות תפלין, כמבאר שם בתוך דברי התורה הזאת, וכנדרש מן הציור פתח איד כל כונות תפלין כלולים שם, והדברים מוכנים למשפילים. ועדן צריכין באור רחב לבאר הדבר היטב, ואם יהיה אלקים עמרי, ותבאר הדבר במקום אחר בעזרת השם ותבדק. ורע, ששמעתי מפיו הקדוש, שחשב כמה וכמה תורות, ואמר, שכלם הם סוד כונות תפלין, והינו התורה בפתצרות וקול שופר" ו"אנכי ה' אלוקיך" ו"קרא את יהושע וכו'", והתורה "מי האיש החפץ חיים", ו"אתם תהיו לי ממלכת כהנים", "אשרי העם - ורקא", והתורה הזאת: "מרכבת פרעה וכו'", ועוד כמה וכמה תורות גדולות, שאיני זוכר עתה לפרטם, ואמר, שכלם הם סוד כונות תפלין. אשרי הוזכה להשיגם):

ז וזה שפפר התנא (בבבב ט): ארו נפל במקומנו, ועברו עליו "ו (ששה עשר) קרנות על חרו. פי רוע, שהצדיק שעובר את השם בדקמות גדול ובשכל גדול, כשנפל לאיזה מדרגה פחותה מנחה, אפי עליפי שזאת המדרגה שהוא עכשו בה, גם היא מדרגה גדולה לערך שאר הצדיקים, אבל מחמת שלפי ערכו הו' לה נפילה, הוא מתכבש בזה המדרגה, פאלו תמא איה תמא, ועושה תשובה על זה פאלו תמא, וכו' עליהי זה לבושה גדולה, הינו בחינת תפלין, בחינת: אז תבין יראת ה'; וכו' לבחינת ידעה תרשה והברה. ועקר הארת התפלין באים עליהי הלוחות, כמובא (בוהר בראשית ובי חטא ד"ט): כשאמרו ישראל נעשה ונשמע, וכו' לחגיגת וינא עלאה. ומשה וכה לקרון עור פנים מאור הלוחות, כי הם המחין בעצמן, פי עליהי חרוד השכל בתורה נתחדדו המחין, ונתוסף בו הכרה ומחבש בוהר. והלוחות הם שרש התורה, ונקראים "ו, עלישם עשרת הדברות, וארכן ואו ורחפן ואו (כ"ב ט), והצדיק נקרא ארו בלבנון. ונפל שפפר התנא בשכחו של הצדיק, שהיה צדיק גדול, ונפל במקומנו, פי בודאי מדרגת התנא היתה גס' כן גדולה, אבל לפי ערך הצדיק היתה נפילה, ועברו - לשון התגלות, כמו שכתוב (שבת ט): ועבר ה' לנגף את מצרים; והרגם אונקלוס: ואתגלי. "ו קרנות על חרו - הינו עליהי חרוד שכלו וחרוש שכלו, שפבל עליהי התורה שנקרא "ו בג"ל, נתגלה קרון עור הפנים, הינו בושח, בחינת תפלין. גם הקדוש ברוך הוא נקרא מקומו של עולם, וזה פרוש: נפל במקומנו; שגפל להשגות אלקות לפי השגתנו, הגם שגם השגתנו גדולה, אבל לפי ערכו הו' לה נפילה, שעב בחשוכה ומחבש בהשגתנו. וזה פרוש: בראשית - ידא בשת, פי היראה הוא הכושה. תמן ראשי תמן בת, אלה ראשי בית אבותם (שבת ט), הינו תלת גנין רענא פתיעין, רמו מקום התפלין, ולטופפות בין עיניך (שם ט), ותלת גנין ובתיעין, הם ארבע פרשיות: וזה פרוש: אם תשיב משבת רגלך עצות חפצך ביום קדשי (ישעיה טז), פי שבת - בחינת בושח, רגלך - בתחלה צריך לתקן הדבור, הנקרא רגל. ואיד תתקן הדבור, עצות חפצך ביום קדשי. כי זמנת הנחש גרם שלשים ותשע קללות, שלשים ותשע מלאכות, וצריך כל אדם להמשיך קדש שבת, לקדש ימי החל, כראיתא במכילתא: וכו' את יום השבת - וזהו מאחר בשבת; ולפי התרשה שפמקדש ימי החל, כן נרתה זמנת הנחש, קץ כל בשר, שהוא בחינת רוח סערה, ועליהי עולה הדבור. וזה פרוש: עצות חפצך - בשאתה עושה חפצך, הינו בים החל, ביום קדשי - ידמה פאלו עכשו יום קדשי. הינו, שתמשיך מקדשת שבת על ימי החל, ותקדישם משלשים ותשע מלאכות. וזה (ישעיה ט): תגיא רבי יוסי אומר: אוי להם לבריות, רואים ואינם יודעים מה

לט לשון רבנו וברנו לברכה

וּנְתַתִּי עֶשֶׂב בְּשֶׂדֶד לְבַהֲמֹתָי (דברים י"א). **עֶשֶׂב** - ראשי-תבות: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרְמוֹי. בְּשֶׂדֶד, לשון שרוד ושיבירה. כְּשֶׂאֵם מְרִישׁ אִיזָה רַעְבוֹן, שְׂמֵחַנְפֵּר עָלָיו מֵאוֹת אֲכִילָה, יִרַע שֵׁשׁ לוֹ שׁוֹנָאִים, כְּמֵאֵמֶר הַכְּמִינוֹ וְכוּרָנִם לְכֹרֶכָה: הַשֵּׁם גְּבוּלָד שְׁלוֹם (החלם טו), וְכִי שֵׁשׁ לוֹ רָשִׁים מְלֻמָּה, כִּירוֹעַ שֵׁשׁ לוֹ רָשִׁים מְלֻמָּעָה (סנהדרין ט"ז). כֵּן צָרִיד לְשַׁרְד וְלִשְׁבֵּר הַבְּהֵמִיּוֹת שֶׁל הַמֵּהוֹאֵה לְאֵכָל, כִּי עֵקֶר הַרְעָבוֹן הוּא לְבַהֲמִיּוֹת. גַּם אָמְרוּ בְּמִדְרָשׁ (בראשית פ' טו): כֹּא וְרוֹן וְיֵבֶא קְלוֹן - רֵא קְלוֹנוֹ שֶׁל רַעֲב, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (הקלף ל'): אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ עוֹד תְּרַפַּת רַעֲב בְּנוֹיִם. נִמְצָא, הַמְחַלְקֵת, הֵינּוּ מֵה שְׂמֵחַרְפִּין לְאָרֶם, כֹּא עֲלִיבֵי זֶה בְּחִינַת רַעֲב, וְרַעֲב זֶה, הֵינּוּ בְּחִינַת מְחַלְקֵת, בְּחִינַת חֲרָפָה, הוּא בְּחִינַת עֲרֻלָּה, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (בראשית ל"ז): כִּי תִרְפָּה הוּא לֵנו. וְהַעֲרֻלָּה הֵם שֶׁלֵּשׁ קְלָפוֹת, הַמְסַבְּבִים הַבְּרִית־שְׁלוֹם, וְכִשְׂמֻשְׁבְּרִין אֵת הָעֲרֻלָּה, אִזֵּי נִתְגַּלָּה בְּרִית־שְׁלוֹם, וְכִשְׂשֵׁשׁ שְׁלוֹם לְמִמֶּה, יֵשׁ לוֹ שְׁלוֹם לְמַעְלָה בְּמִרְמוֹ, וְכִשְׂשֵׁשׁ שְׁלוֹם לְמַעְלָה, אִזֵּי נִתְגַּלָּה וְנִתְרַבָּה שְׁבַע גְּדוּל עוֹלָם, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב גְּבִי יוֹסֵף (שם טו): תָּן זֶרַע וְנִחְיֶה; פְּרִישׁ אַחֵר: וְנִתַּחֵי עֶשֶׂב - רְמִזָּה לְבָנִים, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (י"ב ט"ז): וְצִאֲצִאֲדִי בְּעֶשֶׂב הָאָרֶץ. בְּשֶׂדֶד לְבַהֲמֹתָי - הֵינּוּ: אִמִּיתִי יִהְיֶה לָךְ בְּנִים תִּיִם וְקָמִים כְּשִׂיחָיָה וְזוּגָד בְּקִרְשָׁה, וְחִשְׁבֵּר גִּפְשׁ הַמֵּהוֹאֵה שֶׁלֵּךְ, הֵינּוּ גִפְשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, וְרַמָּה לָךְ כֹּאֵלוֹ כְּפֶאֶד שֶׁר (דברים כ'). זֶה: בְּשֶׂדֶד - לְשׁוֹן שֶׁר, עֲלִיבֵי־יָהּ יִהְיֶה לָךְ בְּנֵי קָמָא, כִּי מִיתַח בְּנֵים זֶה מִתְחַמֵּת גְּשׁוּמוֹת הַעֲשׂוּקִים בְּמִקְלָא, כִּירוֹעַ. כִּי הַמְקָלָא, הֵינּוּ קְלָפוֹת נֶגַה, הִיא קְרוֹבָה אֶל הַגִּפְשׁ הַבְּהֵמִיּוֹת, כְּמוֹכָא בְּמִשְׁנַת חֲסִידִים בְּמִסְכַּת הַהַרְבֵּכָה. גַּם צָרִיד שְׂיֵהָא עֵקֶר וְזוּגָד בְּלִיל־שֶׁבֶת, שְׂאוֹ נִכְלָלָת בְּקִרְשָׁה, וְיִתְפָּרְדוּ מִמֶּהָ כֹּל פּוֹעֲלֵי אָוֶן. וְזֶה: וְאֵכָלְתָּ וְשִׂכַּעְתָּ - זֶה רְמִזָּה עַל שֶׁבֶת, שְׂאוֹ הַשְּׂבִיעִיָּה, שְׂמֻמְנוּ תַּבְּרִכִּין שֵׁשֶׁת יָמִים:

מ לשון רבנו וברנו לברכה

אִיתָא בְּעִשְׂרָה מֵאִמְרוֹת: "אֵלֶּה מִסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - בְּשִׁבִיל שְׂחִמְטוּ בְּאֵלֶּה אֶלְקִיד יִשְׂרָאֵל, בְּשִׁבִיל זֶה יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל". נִמְצָא, כֹּל הַנְּסִיעוֹת שֶׁל אָרֶם הוּא בְּשִׁבִיל קְלָקוֹל הָאִמְנוּהָ, הֵינּוּ בְּחִינַת עֲבוֹדַת־אֱלִילִים, כִּי אִם הִיא מֵאִמִּין בְּאִמְנוּהָ שְׁלֵמָה, שִׁכּוֹל הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא הַלְּזַמִּין לוֹ כֹּל צְרוּכּוֹ, לֹא הִיא נּוֹסֵעַ שׁוֹם נְסִיעָה. נִמְצָא, כִּי הַנְּסִיעָה הִיא קְלָקוֹל אִמְנוּהָ, הֵינּוּ בְּחִינַת עֲבוֹדַת־אֱלִילִים. זֶה שְׂכַחוֹב עֲבוֹדַת־אֱלִילִים (ישעיה ל'): צֵא תֵאֵמֶר לוֹ, צֵא, זֶה בְּחִינַת נְסִיעָה וְטֻלְטוּל. גַּם עֲלִיבֵי טֻלְטוּל מִתְקַן אֵת הַטֻּלְטוּל שְׂגָרָם, בְּכִיכּוֹל, לְמַעְלָה, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (שם ט"ז): וְהַמְסַבְּבָה צָרָה כְּהַכְּנֵסָם. גַּם עֲלִיבֵי עֲבוֹדַת־אֱלִילִים נִמְנַע הַמְטָר, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (דברים י"א): וְעִבְרַתְּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְכוּ' וְלֹא יִהְיֶה מְטָר. וְכִשְׂאִין מְטָר, אִין שְׂבַע, וְכִשְׂאִין שְׂבַע, אִין שְׁלוֹם, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (החלם ע"ג): יִשְׂאוּ הָרִים שְׁלוֹם לְעַם, כְּמוֹ שְׂפָרֵשׁ רִשׁ"י, וְכִשְׂאִין שְׁלוֹם, אִזֵּי אִין אִישׁ עוֹזֵר לְחִבְרוֹ, וְכֹל אַחֵר צָרִיד לְנַסֵּעַ וְלִטְלֹטֵל מִמְּקוֹם לְמְקוֹם בְּשִׁבִיל פְּרִנְסַתּוֹ. גַּם הַגְּלוּת כֹּא עַל פְּסוּל תוֹרָה, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (ישעיה ה'): גְּלָה עַמִּי מִבְּלֵי רַעַת. וְעֲלִיבֵי עֲבוֹדַת־אֱלִילִים כֹּא עֲצִירַת גְּשָׁמִים, וְכִשְׂאִין קָמַת, אִין תוֹרָה (אבות פ"ד ט'):

מא לשון רבנו וברנו לברכה

רְקוּדִין הֵנָּה אִיתָא בְּעִין־חַיִּים, רַף כֵּן: הַבְּרָכִים, הֵינּוּ הַרְגִּלִין, הֵם נִצַּח הוֹר, וְהֵם עוֹקְבִין. וְעַקֵּב גִּימְטְרִיא שְׁמֵי פְעָמִים אֶלְקִים, שְׂהָם רֵינִים, שֵׁשׁ שֵׁם אֲחִיזָה לְחִיצוֹנִים, כִּירוֹעַ. וְהַפְעֻלָּה לְהַבְרִית הַחִיצוֹנִים מִשָּׁם, שִׁימְשִׁיד לְחוּד הַבְּרָכִים הַגְּבוּרוֹת מִשְׂרַשׁ הַבִּינָה, וְכִשְׂמֻמְשִׁד שְׂרַשׁ הַגְּבוּרוֹת מִבִּינָה, אִזֵּי הַחִיצוֹנִים בּוֹרְחִים מִשָּׁם, וְהוּא לֹקַח הַגְּבוּרָה וְהַבְּרָכָה, שְׂזָה בְּחִינַת בְּרָכִים. וְשֵׁרַשׁ הַגְּבוּרוֹת נִקְרָא יִין, כִּירוֹעַ, וְזֶה יִין הַמְשַׁמֵּת. וְזֶה שְׂכַחוֹב בְּעַקֵּב, כִּשְׂרָאָה שְׂהוּא בְּחִינַת בְּרָכִים בְּמִקוֹם דִּין, כִּי שְׁמֵי פְעָמִים אֶלְקִים עִם עֶשֶׂר אוֹחִיזוֹ גִּימְטְרִיא יַעֲקֹב, אִזֵּי הַמְשִׁיד שְׂרַשׁ הַגְּבוּרוֹת, בְּחִינַת יִין הַמְשַׁמֵּת, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (בראשית טו): וְיָבֵא לוֹ יִין וְיִשְׁתֵּ - שְׂרַשׁ שֶׁל הַבְּרָכָה. נִמְצָא עֲלִיבֵי רְקוּדִין, שְׂשׁוּתָה יִין הַמְשַׁמֵּת, שְׂהָם שְׂרַשׁ הַגְּבוּרוֹת שְׂכַחוֹבָהּ, וְנִמְשַׁכֵּן לְמַטָּה כְּחוּד הַרְגִּלִין, הֵינּוּ שְׂמַרְקָר, כִּזֶּה מְגִרַשׁ הַחִיצוֹנִים מִשָּׁם. וְזֹאת הַתְּלַהּבוֹת שֶׁל הַדְּקוּר, וְהוּא אִשָּׁה רִיחַ נִחוּחַ לַה' (סנהדרין ט"ז): אֵכָל מִי שְׂמַרְקָר בְּהַתְּלַהּבוֹת הַיָּצֵר, זֶה נִקְרָא חֲטָא שֶׁל נֶרֶב וְאֵבִיהוּא, שְׂכַחוֹב כְּהֵם (יב"א י'): וְקִרְיֵנו אִשׁ זָרָה, וְנֶרֶב וְאֵבִיהוּא הֵם נִצַּח הוֹר, וְהַתְּלַהּבוֹת שְׂכַחוֹבָהּ נִקְרָא יִין הַמְשַׁמֵּת, שְׂעֲלִירוֹ נִמְחִקִים הַגְּבוּרוֹת, וְאִשׁ זָרָה נִקְרָא יִין הַמְשַׁכֵּר, הַתְּלַהּבוֹת הַיָּצֵר, וְשֵׁם יֵשׁ, חֵם וְשְׁלוֹם, אֲחִיזָה לְחִיצוֹנִים, אֲשֶׁר לֹא צוּר אוֹתָם: וְזֶה גַּם־כֵּן פְּרִוִן נִפְשׁ, כִּי הַמְמוֹן נִקְרָא עֲמוּדִים, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (דברים י"א): וְאֵת הַיּוֹקֵם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם (סנח"ד ט"ז). וְכִשְׂהַצְרִיק הָעוֹשֶׂה הַפְּרִוִן מִנִּיחַ יָרִיו עַל הַמְמוֹן, יִכּוֹן כִּי יֵשׁ יָד הַגְּדוּלָּה וְכוּ', וְהֵינּוּ שֶׁלֵּשׁ יְרוּחַ, וְשֵׁלֵשׁ פְּעָמִים יָד גִּימְטְרִיא מ"ב. וְשֵׁם מ"ב יֵשׁ בוֹ שְׂבַעָה שְׁמוֹת, וְכֹל שֵׁם יֵשׁ בוֹ וְאוֹחִיזוֹת, וְיִכּוֹן לְהַמְשִׁיד אֵלָיו הַחוּץ, הֵינּוּ הַשְּׂבַעָה שְׁמוֹת, שֵׁשׁ כֹּכָל אַחֵר וְאוֹחִיזוֹת, לְהַמְשִׁיד אוֹתוֹן לְחוּד הַמְמוֹן הַקָּרָא עֲמוּדִים, וְזֶה נִקְרָא: וְזֶה הַעֲמוּדִים. וְאֵלוֹ עֲמוּדִים, הֵינּוּ רַגְלִין, הֵינּוּ עַקֵּבִים, הֵם בְּחִינַת דִּין, כִּי שְׁמֵי פְעָמִים אֶלְקִים גִּימְטְרִיא עַקֵּב, וְשֵׁם שֵׁם אֲחִיזָה לְחִיצוֹנִים. וְאִין דִּין נִמְחֵק אֵלָא בְּשֵׁרֶשׁוֹ, וְשֵׁרֶשׁ הַרִינִים בְּבִינָה, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (סנהדרין פ"ד ט"ז): בִּינָה רֵינִין מוֹחַצְרִין מִנָּה, אִנִּי בִינָה לִי גְבוּרָה (סנ"ד ט'). וְשֵׁם מ"ב בְּבִינָה. נִמְצָא, כִּשְׂמֻמְשִׁד שֵׁם מ"ב לְחוּד עֲמוּדִים, אִזֵּי הַרִינִין נִמְחִקִים בְּשֵׁרֶשׁ. וְזֶה פְרוּשׁ (שם ט"ז): וְזֶה הַעֲמִידִים וְהַשְּׂקִיחִים כְּפָרִי: פְּרוּשׁ עֲלִיבֵי חֲשִׁיקָה וְהַתְּחַבְּרוּת וְזֶה עִם עֲמוּדִים גִּעְשָׁה כְּפָרִי, חֲסָר, שְׂנִמְתְּקִין הַרִינִין: עִין־תִּיִם פְּרָק י' (החלם ה' סנהדרין פ"ד ט"ז): שֵׁם מ"ב בְּבִינָה. וְאֵלוֹ הַמ"ב הֵם שְׂעֵי נְחוּרִין הַמֵּאִידִין, וְעַם ח' הַתְּרַמָּא גִּימְטְרִיא בְּשְׁלֹשׁ. שֵׁם כְּפָרִק י' גִּימְטְרִיא חֲשֵׁמֶל - מְלַבּוֹשׁ, שְׂזָה הַתְּשַׁמֵּל שׁוֹמֵר בְּגָדִים עֲלִיוֹנִים מ"עֵשׂ שֶׁל קְלָפָה, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (ישעיה ט"ז): כִּבְגָד יֵאֲכֹלֵם עֵשׂ. זֶה (יב"א ט"ז): הַרוֹצֵה לְנַסֵּךְ יִין עֲלִיבֵי הַמְּוֹבָח, יִמְלֵא גְרוֹנִם שֶׁל תְּלַמִּידֵי־חֲכָמִים. לְנַסֵּךְ, הֵינּוּ מְלוּכָה וְמִשְׁלָהּ, כְּמוֹ שְׂכַחוֹב (החלם ט'): וְאִנִּי נִסְכַּחֵי מְלִכֵי וְכוּ'. יִין, זֶה בְּחִינַת בִּינָה, שְׂרַשׁ הַגְּבוּרָה, יִין הַמְשַׁמֵּת. מוֹבָח, זֶה בְּחִינַת דִּינִים. תְּלַמִּידֵי־חֲכָמִים, הֵם בְּחִינַת נִצַּח הוֹר. זֶה פְרוּשׁוֹ: הַרוֹצֵה לְהַמְלִיד וְלְהַמְשִׁיל וְלְהַמְחִיק הַרִינִים עֲלִיבֵי שְׂרַשׁ, שְׂהוּא יִין הַמְשַׁמֵּת, מֵה יַעֲשֶׂה, עֲצָה (מוֹבָח) עַל זֶה: יִמְלֵא גְרוֹנִם, עֲלִיבֵי רְקוּדִין אוֹ עֲלִיבֵי פְרוּוֹן, כְּמוֹ שְׂמֻבָּא לְעִיל. גַּם עֲלִיבֵי מְלוֹי גְרוֹנִם נִמְחֵק הַרִינִין, וְזֶה פְרוּשׁ (סנ"ד סנהדרין): תְּלַמִּידֵי־חֲכָמִים מְרַבִּים שְׁלוֹם

בעולם, שעליהם נמשך שם של מ"כ, שהם ש"ע נהורין, ועם ח' תורתא גימטריא בשלום. ותלמידיה חכמים נקראים נצחיהוד רגלין, כמו שמובא במדרש: שוקיו עמודי שש - הם תלמידיה חכמים. וגם מופת נקרא רגלין, כמו שכתוב (תהלים ה): וכוהו וכוהי עדין; וכמו שכתוב (ספ"ט): עדין לפני יהודה. והנה פרוש (ס"ב): יתן לך בלבבך; ואימתי, באשר: וכל עצתך ימלא - עלייך מלוי גוונם של תלמידיה חכמים, כי תלמידיה חכמים נקראים עצות, כמו שאמרו (אבות י"ג): ונהנינו ממנו עצה ותושיה; וכמו שכתוב (ס"ג): עצה ה' לעולם מעמדי; שהם עמודי עולם, וכמו שכתוב (ישעיה ד'): ה' צבאות יעץ. ה' צבאות הם נצח יהודה:

מב לשון רבנו זכרנו לברכה

וירא בצר להם בשמעו את דנתם וכו' (תהלים קו)

הנה עלייך נגינה נמתקין הדינין, כמו שכתוב בזהר הקדוש (פ"ט ט"ז): הקשת היא השכינה, ותלת גונין דקשת הם האבות, והם לבושין דשכינתא, וכשהיא מתלבשת בלבושין דנהירין, אזי: וראיתה לזכר ברית עולם, אזי: ותמת המלך שבעה. משל למלך, שבעים על בנו, וכשהמלך רואה המלכה בלבושין דנהירין, אזי מרחם על בנו. ואותיות התפלה היא השכינה, כמו שכתוב (תהלים נ): אדני שפתי תפתח - שהדבור הוא שם אדני, ונקרא קשת, כמו שפרש רש"י (בראשית מ"ח): בחרכי ובקשתי - לשון תפלה. וקול הנגינה הם תלת גונין דקשת, שיש בקול אש, מים, רוח, שהם שלשה אבות, שהאבות הם שלשה גונין דנהירין, שבהם וראיתה לזכר וכו'. ומצא מי שמענן אותיות התפלה, וקול הנגינה הם כפופות ובכירות גדול, אזי מלביש את השכינה, הינו האותיות, בלבושין דנהירין, וקרא ברך הוא רואה אותה, אזי: ותמת המלך שבעה. והנה שפרש רש"י: בשמעו את דנתם, בזכות אבות, הינו כשהנגינה, שהם תלת גונין דקשת בנ"ל, בכירות ובכופות גדול. כי תלת גונין הם האבות בנ"ל, והם לבושין דשכינתא, וכשהלבושין נהירין כפופות ובכירות, נקרא זכות האבות. אזי: וראיתה לזכר ברית עולם, אזי: וינחם רבב חסדיו, הינו: ותמת המלך שבעה, ונמתק הדינין: גם עלייך אמונת חכמים, שמאמין שכל דבריהם ומעשיהם אינו פשוט, ויש בהם ריזין, עלייך מלביש את הקשת בלבושין דנהירין, אזי: וראיתה לזכר ברית עולם. כי הצדיק הוא כחית קשת, כמו שאמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי יהושע בן לוי: הנראה קשת כמיד וכו' (בבבא ע"ג). ואיתא בזהר הקדוש (פ"ט ט"ז): מי שעוברו לאנדרא בהון מטרוניתא, ולמפשיט מנה לבושין דקדוניתא דפשיטין, ולקשטא בלבושין דגונון נהירין דרזין דאורייתא, מה כתיב בת: וראיתה לזכר ברית עולם, דאור רזי אתקרי, ובהויא זמנא סלק מנה רגזא דבריה, ותמת המלך שבעה: גם מי שעושה לבוש נאה לצדיק, עלייך נמתק הדינים: גם זה בחינות תקיעות, כי תקיעה שברים תרועה, הם האבות אברהם יצחק יעקב, וסימנך "קשת", הינו תקיעה וכו' (אורח פנים דף ר"ג). והנה פרוש (אבות כ"ב): והיה שרי בצדיק, כי שם שרי הם האבות (וידע שם רמ"א), כי ש' תלת ענפי האילן, שהם האבות, והם שלשה שמות היחוד: ה', אלקיננו, ה', שהם

מג לשון רבנו זכרנו לברכה

דע, כי הדבורים של הרשע שהוא בר-דעת מולידים נאוף בהשומע, כי הזונוים נמשכים מהרע, כמו שכתוב (בראשית ה): והארם ידע את תוה אשתו; וכתיב (בבבא לא): כל אשה ידעת איש. אך יש שני מיני זונוים, הינו זוג דקדושה, הוא התקשרות לצדיקים ואל התורה ואל השם ותכרדי, זה נמשך מדעת דקדושה; וזונוים של עברה נמשכים מדעת דקלפה. והדבור הוא התגלות הרע, כי אין יודעים מה שברע אלא עלייך הדבור, כמו שכתוב (תהלים ט"ז): ולילה ללילה יתוה דעת. יתוה מלשון דבור, שהדבור מדבר מה שברע, וכשרשע מדבר ומוציא מפיו הכלים, מוליד אורים ארסיים של נאוף, והשומע ממנו הדבורים ונושם נשימות, מכנים כגופו אלו האורים, ולפיכך בכלעם, שהוא בחינות דעת דקלפה, כמו שדרשו חכמינו זכרונם לברכה (ספ"ט פ"א תרס"ג, וכוהר שבות דף כ"א, מלך דף קנ"ג): על פסוק: לא קם כמשחוכו - בישאל לא קם, אכל באמות קם, ומנו בלעם. כי משה הוא דעת, ולזה נקרא דורו דור דעה (ויקרא ט"ז), ולכך כשנבטלו מאב עצה ממרין, אמרו להם: אין כחו אלא כפה, כי הפה הוא התגלות הרע, אמר מאז: אף אנו נכחו עליהם בארם שכתו כפה, כי הוא גסיפן דעת דקלפה, כמו שכתוב (ספ"ט ט"ז): את זה לעפת זה עשה אלקים. והנה שכתוב (בבבא ט"ז): וירע דעת עליון; ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות י), שידע מתי הקדוש ברוך הוא כועס, כי כשהרע אינו כישוב, אזי יש פעם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ט"ז): כל הנוגע, חכמתו מסתלקת ממנו. ולפיכך כשבעם משה רבנו, עליו השלום, על אנשי הצבא כשבאו ממרין, נסתלק ממנו הרע, והצדיק אלעזר לומר הלכות טבילות כלים, וכשהרע שלם, אזי אין פעם, כמו שכתוב (ישעיה י"א): לא ידעו ולא ישיחו בכל הר קרשי, כי מלאה הארץ דעה. ובלעם היה מסתכל ברע דקלפה, שהוא מותרות של דעת עליון, וכשמשתנה, ידע שהקדוש ברוך הוא כועס, ומצא שבלעם הוא דעת דקלפה, ועלייך דבורו הוליד אורים ארסיים של נאוף. לזה כשבאו ממלחמת מרין, נאמר (בבבא לא): ויקצף משה על פקודי החיל, ויאמר החייתם כל נקבה, הן הנה היו כדבר בלעם. כדבר דיקא, כי עלייך דבריו, שהוא התגלות הרע שלו, הוליד נאוף ממרין. ולפיכך כשבאו ממלחמות מרין כתיב (ש"ס): ויקרבו אל משה ראשי הפקדים וכו' ויאמרו ונקרב את קרבן ה' וכו' לכפר על נפשתינו לפני ה'. ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שבת ט"ד), שכל אורו: אף-על-פי שמדי עברה יצאנו, מדי דהורו לא יצאנו:

מד לשון רבנו זכרנו לברכה

מה שמפין כף אל כף בשעת התפלה - כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (בראשית רבה ס"א): למה התחילה התורה

אלקים את האור וכו', ויבדל בין האור - דא אהרן, וכן החשך - דא קרח (חכמים הקו"ל דף ע"א). וזה בחינוח (ויקרא טו): ונחתי שלום בארץ, וחרב לא תעבר בארצכם:

אתם נציבים היום (דברים כ"ב) - אין עמידה אלא הפלה (וכדמות ו'). לפני ה' אלקיכם - זה בחינוח ארץ-ישראל, כמו שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (כתובות ק'): כל הדר בארץ-ישראל, כמי שיש לו אלוהי. הינו: עלידי מה תיבנו שהיא תפלתכם באוירא ארץ-ישראל - ראשיכם שכביכם וכו'. ומונה עשר בחינות, הינו בחינות מתחת כף; עלידי מתחת כפים, התפלה היא באוירא ארץ-ישראל כנ"ל: הפלות כנגד המירון וכו', הינו בחינות ארץ-ישראל, הינו עלידי מתחת כפים נתפלת מחשבות עכו"ם, כי כל הדר בחוץ-לארץ, וזכה כמו שאין לו אלוהי; וכל הדר בארץ-ישראל, וזכה כמי שיש לו אלוהי; ועלידי מתחת כף, איז הוא דר באוירא ארץ-ישראל, ויש לו אלוהי, ונתפלת מחשבות עכו"ם. והפלה היא בחינת אמונה, כמו שכתוב (שם י'): ויהי דיו אמונה עד בא השמש; ותרוממו: פרישן בצלו. ונגר אמונה, הם הכפירות מחשבות עכו"ם, וחקונם עלידי המידין, עלידי ארץ-ישראל, עלידי מתחת כף. וזהו פרוש (שם י"ג): והיה עטרת הפארת ביד ה' פרוש: עלידי יד ה', עלידי מתחת כף, שנתעורר דיו של הקדוש-ברוך-הוא כנ"ל, עלידיה נחתקן הרגורי עכו"ם, כי עלידי עכו"ם פוגם בתפארת, כמו שכתוב (שם י"ג): בתפארת אדם לשיבת בית. כשמתקן הרגור, עלידיה נעשה עטרת תפארת, שנתעורר הפארת בעטרה שעטרה לו אמו (שם י"ג): פרוש אחר: הפלות כנגד המידין, פרוש, שעלידי התפלה נתגלה סודות התורה, הנקראים בכשוננו של עולם, כבשי דרמקא, כמו שכתוב (שם י"ג): וכבשים לכושך. (כמו שדרש רבינו: וזכרנו לברכה על פסוק זה בתורה י: דברים שהם בכשוננו של עולם וכו') וחמירין הם כבשים, כמו שכתוב (שם י"ג): את הכבש אחד תעשה כבקר וכו'; ועלידי הפלות נתגלה סודות התורה, כמוכא על פסוק: כי תעבר בפנים, אחך אני: פרוש אחר: הפלות כנגד, הינו המחשבות זרות, שהם כנגד, שהם מבלבלין תפלתו; ונקראים מבול, שהם מבלבלין את תפלתו. וחקוננו - שימון צדקה לארץ-ישראל, ועלידיה הוא נקלל בארץ-ישראל, אשר עליה נאמר: ארץ לא נשמה ביום ועם (שם י"ג): ועלידיה הוא נצול ממוחשבות זרות. וזה: חמירין חקונם - חקונם עלידי ארץ-ישראל, שנאמר בה: ארץ אשר וכו' חמיר עני ה' אלקיך בה. גם אוירא ארץ-ישראל מחכים (כ"ב ק"ח), ועלידיה נורבך מחו, הינו מחשבתו. וזה פרוש (בראשית ט'): וראיתה לזכר ברית עולם. וראיתה - עלידי בחינות ארץ-ישראל, עלידיה נתעורר ונחתקן פריח עולם, בחינות תפלה, ח"י ברבאן דצלוחא, צדיק חי עלמין:

מבראשית, פי העפ"ם יאמרו לנו: גולנים אחם, שכבשתם ארץ שכנה עממין; בשביל זה: כח מעשיו הגיר לעמו - שהגיר, שכל העולמות הכל מעשי דיו, ולמי שהקדוש-ברוך-הוא רוצה הוא נוחן. וזה: לחת להם נחלת גוים; כי בידו הכל. וכל הרברים וקראים כח מעשיו, כנגד כ"ח אתון העברא רבראשית, כנגד כ"ח פרקין דידים. וזה ידוע, כי אוירא ארץ עממין היא כמאה, ואוירא ארץ-ישראל הוא קרוש וטהור, כי הוציא הקדוש-ברוך-הוא מתחת יד העפ"ם ונתן לנו; אבל ארץ עמים, שהיא חוץ-לארץ, שם אויר קמא. וכשאנו מתאן בך אל בך, כזה נתעורר כ"ח אתון דבראשית, כח מעשיו, ונמצא שברו לחת לנו נחלת גוים, כי הכל של הקדוש-ברוך-הוא, וזכה יש כח בדינו לטהר אויר ארץ העמים, כי נחור ארץ העמים תחת ממשלת הקדוש-ברוך-הוא, ובידו לחת לכל מי שירצה, כמו שכתוב: לחת להם נחלת גוים. ואז נטהר אויר המקום שאיש הישראלי מתפלת, ושואב אויר הקדוש כמו בארץ-ישראל. גם עלידי מתחת כף נתגרש אויר הפמא, כי עלידי (מתחת) כפים נשמע קול, וקול הזה הוא אויר קדוש, מכ"ח אתון דעברא דבראשית, מכ"ח פרקין דידים, כמו שאנו רואין בחוש, שהגרש האויר עלידי מתחת כפים. וכשביל זה צריך לקבע מקום לתפלתו (כתובות י'), כמו שאנו רואין בחוש, שבגויראם הבאים למדינה שאינם מרגלים באוירא, עלידיה הם נחלשים ומחים, אפלו מגוה הרעה לנהו תיפה. כן הרבר בתפלה, אפלו כשעומר להתפלל במקום שהתפלל צדיק, אף-על-פי-כן קשה לו מאד להתפלל שם, כי אינו מרגל באוירא של מקום, כלשכן מגוה תיפה לנהו הרעה. וזה שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (שם י'): כל הקובע מקום וכו', אלקי אברהם בעורו; כי עלידי נבנה עולם מתרש, ובגוין עולם עלידי אברהם, כמו שכתוב (תהלים ט'): עולם חסד יבנה. וזה ראיחא בחקונם, חקון עשרין והרין (דף טו): וכהאי כח, ישראל מתתקפין על ארם. ועור (שם י'): צריך לסלקא להאי כח לגבי חכמה. וזה בחינת: כל הקובע מקום לתפלתו, אלקי אברהם בעורו; כי אברהם הוא ימין, הרוצה להתחכם ידים (כ"ב ט"ג). ועור: אלקי אברהם בעורו - כי אברהם הוא ראשון להשגת ארץ-ישראל, כדאיחא בזהר (דף ט' דף ע"ח): תקל בתקלא עד דאחגלא לה. וזה פרוש (כתובות ט'): תפלות כנגד המידין חקונם. חמיר, זה בחינות ארץ-ישראל, כמו שכתוב (דברים י"ג): חמיר עני ה' אלקיך בה; הינו: צריך לראות שיתפלל תפלתו באוירא ארץ-ישראל, הינו חקון מחשבות זרות שבתפלה, שהם בחינות תפלות כנגד כנ"ל, חקונם עלידי חמיר, עלידי בחינות ארץ-ישראל. וזה פרוש (דברים י'): וזכר הנביאים ארמה - עלידי תידי, עלידי מתחת כף, הרבויים נקברים בארמח קדש (כתובות ט). נביאים - לשון רבוה. גם נתפלת הרג ואכרון מעולם, כי תידי הם בחינות: יחי אויר, ויהי אויר; מינא ושמאלא. וכתוב (בראשית א'): וירא

וכל זה הענין, מתחלת סימן מ"ד עד כאן, סתם יתה. וכן שמענו רב דברים אלו בדרוש אחר, אך בכתיבתו הקדושה חלקם קצת. וכן היה דרכו כשהפסיק, ולא ידעתי מעמו:

מה לשון רבנו וזכרנו לברכה

מחאת פנים בתפלה - כי עלידיה נתעוררים בחינת נפנים, שמשם בא הרבור, כמו שכתוב (תהלים ט): ובעל נפנים יגיד דבר; וכתוב (תהלים ט): וירי אדם מתחת נפיהם. גמצא, שעלידי שאדם נתעורר בידים שלו, אוי (הנפנים) נתעוררים, הינו נפני ראה, שמשם נהנה הרבור. אבל ערין צריכין להכין ולתקן פה לקבל את הרבור בחוכו, ועלידי שמכה כף אל כף, עלידיה נהנה הפה. כי בכל יד - המשה אצבעות, והכאות האורות, יד ימין ביד שמאל, הינו המשה פעמים המשה, גימטריא כ"ה (עשרים המשה); והכאות יד שמאל ביד ימין המשה פעמים המשה, גימטריא גס"ב (שנים עשרים המשה); שני פעמים כ"ה, גימטריא חמשים. זה בחינת חמשים פעמים יציאת מצרים שנזכר בתורה, כי עלידי בחינת יוכל יצאו מגלות מצרים (והיה שמו ר"ף טו). ועקר גלות מצרים, שהיה הרבור בגלות, ובשביל זה היה משה כבודפה, ועלידי גאלה נהנה בחינת פה. גמצא, שעלידי חמשין שערי בינה נהנה הפה. וזה בחינת (שמות ר'): מי שם פה לאדם - מי דיקא. גמצא, שעלידי מחאת כף, המשה אצבעות ימין בחמשה שביד שמאל וחמשה שביד שמאל בחמשה שביד ימין, נהנה בחינת מי, שעלידה נהנה פה, כמו שכתוב: מי שם פה לאדם. והפה מקבל הרבורים מהנפני ראה, כמו שכתוב: ובעל נפנים יגיד דבר; וכנפים נתעוררים בהתעוררות ידי אדם, כמו שכתוב: וירי אדם מתחת נפיהם. וכל זה אנו רואים בחוש, שהידיים הם כנגד נפני ראה. ובשביל זה אמרו הפוסקים: גשבר הנה סמוך לגוף - טרפה (והיה דעה סי' טו), כי בודאי נקב עלידיה הראה:

מו לשון רבנו וזכרנו לברכה

מחאת כף בשעת התפלה, זה בחינת נהינת המטה בין צפון לדרום. כי מטה, הינו בחינת זוג, בחינת תפלה (מסו בגימין (בכמה טו), וצפון ודרום זה בחינת ידים. וזה שהתפלל אבא הפרש בין התפלה לזוג; גם עלידי מחאת כף נמתקים הדינים. כי יש שלש הניוה, שהם בחינת שלש ידים: יד הגדולה, יד החזקה, יד הרמה. ויד ימין זה יד הגדולה, ויד שמאל זה יד החזקה, ובשעת הכאה, שנתחברים יחד, זה בחינת יד רמה. והרבורים היוצאים, הם יוצאים מהגרון, גימטריא שלש פעמים אלקים, והם נמתקים עלידי שלש הניוה. וזה פרוש (תהלים טס): גפשי בכפי חמיד וכו'. גפש, זה בחינת דבור, כמו שכתוב (שיר השירים ט): גפשי יצאה ברבור; הינו בחינת תפלה, כמו שכתוב

(איוב ט): טורף גפשו באפו. בכפי - הינו בחינת מחאת הכף, עלידיה: ותורתך לא שכתתי - ראשייתכות שלו, גימטריא שלש הניוה ושלש אלקים, הינו המתקת הדינים. גם עקר השכחה הוא ממתין דקבנות, מבחינת אלקים, וכשממתיק את אלקים בכפיו, עלידיה: ותורתך לא שכתתי. וזה פרוש (תהלים טא): כי בי חשק ואפלטנו. כי בי גימטריא מ"ב (הקדמת רזיקנים ו), הינו שלש פעמים יד גימטריא מ"ב, שנתגלה החשק שבלב בדינים, וזה בחינת מחאת פנים, עלידיה: ואפלטנו - בחינת המתקת הדינים; גם עלידי מחאת כף מבטל המחלקת, כי כל המחלקת נמשכים מבחינת קרח על אהרן, שהם בחינת שמאל וימין, ועלידי מחאת כף נכללים שמאל גימין וימין בשמאל, ועשים אחרות. וזה פרוש (תהלים טז): האירו בקריו תבל ראתה. תבל זה בחינת מחאת פנים, כי ימין זה ע"ב, ושמאל זה ר"ו, ועלידי שנכללים זה בזה, געשה שני פעמים ר"ו, גימטריא תבל. כי גם ע"ב, שהוא ימין, יש בו שלש פעמים ע"ב, גימטריא ר"ו, ושלשה פעמים ע"ב, זה בחינת כהן גדול וכהן הדיוט וסגן הכהן. ועלידי שנתראה תבל, הינו מחאת הכפים, עלידיה האירו בקריו - נתקן המחלקת הנקרא ברק, כמו שכתוב (מדרש ט): ויצא כבודו חצו; וחץ לשון מחלקת, כמו שכתוב (דבאיש טס): וישטמוהו בעלי חצים; ותרומו: בעלי פלגותא. וזה פרוש (תהלים טז): כל העמים חקעו כף לשון התחברות, כי שני פעמים ע"ב ר"ו, גימטריא תקעו: להיות קים שהתקתי חונה זאת מתחית ידו הקדושה, כתבתי מתחלה קצת מענין זה בעצמי, כפי מה ששמעתי, ולחיות קצת דברים מבארים שם קצת יותר, עלינו העתקתי גם כן, ושניהם באחד טובים. והיו: ענין הכאת כף אל כף בשעת התפלה: כתוב ב"פרעין חיים" (בשער חורח עבודה מ"ז כסוט): שלו הייתי ופרפרני (איוב טו) - שלו בגימטריא ג' הניוה (ג' אלקים. וראשייתכות של: וישם לך שלום, גימטריא של"ו, דהינו שג' פעמים הניוה ממתיק ג' אלקים. כי יש ג' ידים: יד הגדולה ויד החזקה ויד הרמה; והן: יד ימין הוא יד הגדולה; יד השמאל - יד החזקה; ועלידי חבונות הידים געשה יד הרמה. ועלינו כשמכה כף אל כף ומחבר הידים בתפלה, נמתקין הדינים, כי יד הוא בחינת הניוה, יוד אותיות וד' אותיות, ועלידי ג' הדינים, שהוא ג' הניוה, נמתקין הג' אלקים, שהם הדינים היוצאין מהגרון, שהוא בגימטריא ג' אלקים. והוא סגולה לבורן, כמו שכתוב (תהלים טס): גפשי בכפי חמיד. גפשי, הינו בחינת תפלה, כמו שכתוב: גפשי יצאה ברבור; בכפי חמיד, הינו כשמכה כף על כף בשעת התפלה, עלידיה: ותורתך לא שכתתי; כי השכחה הוא מתין דקבנות, בחינת אלקים, וכשממתיק הדינים כג"ל, אוי הוא במתין הגדלות, ואין לו שכחה. ועלינו ותורתך לא שכתתי - ראשייתכות שלו, דהינו עלידי שממתיק ג' אלקים בג' הניוה כג"ל, אין לו שכחה. וזה דיקא בשעת התפלה, כי אז יודע אם הוא במתין דקבנות או הגדלות, כי הרבור הוא

הוא התגלות המתין, כמו שכתוב (משל ב): מפיו דעת וחבונה:

מז לשון רבנו זכרוננו לברכה
ואכלתם אכול ושבוע והללתם וכו': (יואל ב)

מי שהוא משקע בתאות אכילה, בידוע שהוא רחוק מאמת, ובידוע שרינים שורין עליו. גם זה סימן על רלות. גם יבוא לידי ביוזגוח ובושות, כמו שכתוב (תהלים ב): כרם זלת לבני אדם. בין שנוצק אדם לבריות, נשתנה פניו כפרום (ברכות ו). ודע, מי שהוא משבר תאות אכילה, הקדוש-ברוך-הוא עושה עלידו מופתים, כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (טובה ב): בתיב: אשר לא ישא פנים, וכתבי: ישא ר' פניו אליך. אמר הקדוש-ברוך-הוא: איך לא אשא להם פנים, אני אמרתי: ואכלת ושבעת וברכת, והם מדקדקין על עצמן כבזות וכבכיה. נמצא, שנשיאוח פנים הוא עלידי שבור תאות אכילה. וזה פרוש (תהלים א): והסתחתי פני וזהו לאבלי, פרוש, עלידי תאות אכילה הוא מסתיר פנים. והארת הפנים הוא חקון ו"אמת", בחינת יעקב, כמו שכתוב (מסעי ב): חתן אמת יעקב. והוא בחינת תפלין, כי יעקב הוא תפארת, כלליות הגונו, בחינת תפלין הנקראים פאר, כמו שכתוב (יהושע ב): פארך תבוש. ועקר עשירות בא מאמת, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת קא): קשטא קאי. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (מסעי ט): ואת היקום אשר ברגליהם - זה ממונו, שעליו קאי. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ט): והיו תיודת תלואים - זה התולה תפלין. גם אמרו (מנחות כ): זה הקונה תבואה מן השוק; הינו שהדלות בא עלידי פנים התפלין, עלידי פנים של אמת:

מה שהביא מקרא זה, כי היא שמלתו וכו' לענין זה. פרוש, כי מקרא זה נאמר על העני והאביון: כי היא כסוהו לברה, היא שמלתו לעורו, ומרמו על עניות השכינה בגלותה, שמשם עקר העניות של ישראל בגלות. כמבאר בהקדים (סע). וזהו כי היא כסוהו וכו' היא שמלתו לערו - דא תפלין. הינו שהתפלין הם עקר השמלה המננת על עניות השכינה ובגדת-ישראל. כי תפלין מכילין הדלות, כי עקר השפע והעשירות נמשך עלידי בחינת יעקב, שהוא בחינת אמת, בחינת תפלין. כך נראה לי לפרש. וזה פרוש (תהלים יא): ונתתי עשב - רא ע"כ שני (חקון א וזהו באמת דף כה), דא כלליות הגונו. בשרד לכהמתך - כשתשרר את הבהמיות, אז יתגלה כלליות הגונו, כמו שכתוב: ישא ר' פניו אליך:

ובכשפונם באמת, בכלליות הגונו, אזי נעשה מכלליות הגונו בושא, ובא עליו בושא, הינו עניות, כמו שכתוב: כרם זלת לבני אדם, נשתנה פניו לכמה גונו, כפרום:

ואנחנו בני-ישראל מקבלין השפע דרך ארץ-ישראל, ושפע ארץ-ישראל היא הארת פני יעקב, הארת התפלין, ובשכיל זה כתיב פה (בראשית סג): הנותן אמרי שפר; כי שפר זה בחינת פאר, בחינת תפלין, הינו שהיא נותנת לנו אותיות הארה שקבלה מחפלין. וזה פרוש (תהלים ט): ראה חיים עם אשה. הנותן אמרי לשפר - ראשי-חבות אשה. וזה: ראה חיים דיקא, כי תפלין נקראים חיים. וזה: נפתלי אילה שלוחה וכו'; נפתלי - אותיות תפלין:

ובכשאנו אוכלים שפע אמת הבא דרך ארץ-ישראל, ואחר-כך אנו מבררים הלולו של הקדוש-ברוך-הוא בזה הכת, אזי נעשה שמים וארץ חדשה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תקומת הדר דף ג): לאמר לציון עמי אתה - אל תקרי עמי, אלא עמי, בשתפי וכו'. כי שמים החדש נעשה עלידי הארת פני יעקב, והארץ החדשה נעשה עלידי ארץ-ישראל, שהולכת השפע דרך ארץ-ישראל; נמצא, שברא עכשו שמים ומולות אחרים; נמצא, שמשנה הטבע, שהיה מבע במולות הראשונים, כי עכשו נעשה מולות חדשים; נמצא, שעלידי שבור תאות אכילה נעשה מופתים ופלאות: גם זאת התורה בתכתי מתתלה בעצמי, ונמצאו פה כמה דברים מבארים יותר. גם סיום פרוש המקרא "ואכלתם" נחסר כאן בלשונו הקדוש, ומה שתפר זה גלה זה וכו', עליכן העתקתי גם נסתא זאת, שכתבתי בעצמי. וזהו:

ואכלתם אכול ושבוע והללתם את שם ה' אלתיכם וכו' - כי מי שצא מתאות אכילה, יכול להיות איש מופת, ומי שהוא משקע בתאות אכילה, סימן שהוא שרדן, וכן אפלו איש צדיק, שכבר צא מהתאוה, ונפל ממורגתו, ונפל לתאות אכילה - סימן שצא שרדן מפיו. וכן מורה גם-כן שיש רין עליו למעלה, וגם הוא סימן עניות. והענין, דהנה כתיב (תהלים ח): ואכלת ושבעת וברכת, ולבאורה, מזה טענת היצר הרע לאכל ולשבע

וְלִשְׁבַע לְמֵלֶאכֶת נִפְשׁוֹ, וְאַחֲרֵיכֵן לְכַרְךָ אֶת ה' אֵךְ בְּאֵמֶת אִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָרוּם לְכַרְכָּה (ברכות כ:): כְּתִיב: אֲשֶׁר לֹא יֵשֵׁא פְּנִים, וְכְתִיב: יֵשֵׁא ה' פָּנָיו אֶלֶיךָ וְכו', וְכִי לֹא אֵשֵׂא פְּנִים וְכו', שְׂאֵנִי אֲמַרְתִּי: וְאִכְלָה וְשָׂבַעְתָּ וּבְרַכְתָּ, וְהוּן מְרַקְקִין עַל עֲצֻמֵן מִבְּנֵי עֵר כַּבִּיזָה. וְהוּן רָמַז וּפְלֹא: אִם יִשְׂרָאֵל מְדַקְדְּקִין לְכָלִי לְאָכֹל הַרְבֵּה, רַק מִבְּנֵי עֵר כַּבִּיזָה, אִזִּי הֵם בְּכַחֲנֵי: יֵשֵׁא ה' פָּנָיו; וְאִזִּי יֵשׁ נִשְׂיָאוֹת פְּנִים. אֵךְ לְהַפְדֵּי, חֵם וְשִׁלוֹם, מִבְּלָל הוּן וְכו'; כִּי כְּאֲשֶׁר הֵם מְשַׁקְעִים בְּתַאֲוֹת אֲכִילָה, אִזִּי הַסְּמִרְתָּ פְּנִים, חֵם וְשִׁלוֹם. וְהוּן (דברים טו): וְהַסְּמִרְתִּי פָּנֵי דְהוּיָה לְאָכֹל; בְּלוֹמֵר, אִם הֵם מְשַׁקְעִים בְּתַאֲוֹת אֲכִילָה, אִזִּי: וְהַסְּמִרְתִּי פָּנֵי, חֵם וְשִׁלוֹם. וְהִנֵּה נִשְׂיָאוֹת פְּנִים הוּא כְּחֵינֹת אֵמֶת, כַּמְבָאָר כַּבְּנוֹת עַל שְׁלֹש־עֶשְׂרֵה מְרוֹת, תַּקּוּן אֵמֶת הוּא הָאֵרֶת פְּנִים, וְהוּן שְׂאֵמְרָנוּ, כִּי הַמְשַׁקֵּעַ בְּאֲכִילָה הוּא רְחוֹק מֵאֵמֶת, כִּי הוּא בְּהַסְּמִרְתָּ פְּנִים, שְׂהוּא מֵרַת אֵמֶת כַּבְּנֵל:

וְהִנֵּה כֹל הָעוֹלָם בְּלוּ נִזּוֹן מִשְׁפַּע שֶׁל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, כִּי־דוּגָה, וְאֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל כַּעֲצֻמֵן מִקְבַּל הַשְּׁפַע מִן אֵמֶת, שְׂהוּא מֵרַת יַעֲקֹב, כַּנֶּאֱמָר (מִדְבָּר ט:): חֲתוּן אֵמֶת לַיעֲקֹב; וְהוּא מֵרַת תַּפְאֲרַת, שְׂהוּא כְּלֹלוֹת הַגּוֹנִין, וְהוּא כְּחֵינֹת שְׁמַיִם, אִשׁ וּמַיִם, שְׂהוּא גַּם־כֵּן כְּלֹלוֹת הַגּוֹנִין. וְהוּן מְרַמֵּז בְּתוֹרָה (מִדְבָּר ט:): אֶרֶץ אֲכַלְתָּ יִשְׁבִּיבָהּ. רַקְשָׁה, הוּן אֵמֶת שֶׁהַמְּרַגְלִים הוֹצִיאוּ שָׂקָר מִפִּיהֶם, אֵךְ אֵךְ נִתְבַּח שָׂקָר שֶׁלֵּהֶם בְּתוֹרָה, שְׂהוּא אֵמֶת, וּבְהַבְרַח, שְׂבֻדְכֵרִים הִלְלוּ רָמַז כֶּהֱם רָכַר אֵמֶת. וְיֵשׁ לְרַמַּז הַבְּנֵל: אֶרֶץ אֲכַלְתָּ, בְּלוֹמֵר שְׂאֲכִילְתָּה וְהַשְּׁפַעְתָּה הוּא מִכְּחֵינֹת יִשְׁבִּיבָהּ, שְׂהוּא כְּחֵינֹת וְיֵשֵׁב יַעֲקֹב, שְׂהוּא מֵרַת אֵמֶת כַּבְּנֵל. וְהוּא גַּם־כֵּן כְּחֵינֹת תַּפְּלִין, שְׂנִקְרָאִים פֶּאֶר, שְׂהוּא מֵרַת יַעֲקֹב. וְעַל־כֵּן נִקְרָאת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל: אֵילָה שְׁלוּחָה הַגּוֹתוֹן אִמְרֵי שְׂפָר; כִּמוֹ שְׂדַרְשׁוּ רְבוּתֵינוּ וְזָרוּם לְכַרְכָּה, בְּלוֹמֵר: אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הִיא אֵילָה שְׁלוּחָה לְכִשְׁל פְּרוֹתִיָהּ, וְהַשְּׁפַעְתָּה הוּא מִמֵּרַת אֵמֶת, שְׂהוּא כְּחֵינֹת תַּפְּאֲרַת, כְּחֵינֹת תַּפְּלִין, וְהִנֵּה: הַגּוֹתוֹן אִמְרֵי שְׂפָר, כִּי שְׂפָר הוּא לְשׁוֹן פֶּאֶר, שְׂהוּא כְּחֵינֹת תַּפְּלִין. וְיֵשׁ לְרַמַּז: נִפְתָּלִי הוּא אוֹתִיזַת תַּפְּלִין:

וְהִנֵּה תְּכִין נְפִלְאוֹת כְּרַכְרֵי רְבוּתֵנוּ וְזָרוּם לְכַרְכָּה, שְׂרַדְשׁוּ תַּפְּלִין. גַּם אִמְרוּ (מִדְבָּר ט:): זֶה הַקּוֹנֵה מִן הַפְּלִטָּר. וְהוּן שְׂאֵמְרָנוּ, כִּי אֵלּוֹ וְאֵלּוֹ רִבְרֵי אֱלֹקִים חַיִּים, וְיִשְׁנִיָּהֶם רָכַר אַחֲרַי, כִּי מֵאֲחַר שְׂהוּא תוֹלָה תַּפְּלִין וּפְנֵם בְּתַפְּלִין, שְׂהוּא מֵרַת אֵמֶת, אִזִּי הוּא כְּהַסְּמִרְתָּ פְּנִים, וְנִחְמַעַט הַשְּׁפַע שְׁלוֹ, וּמוֹנֹתוֹ מִצְּמֻמַּיִן, וְצִדִּיק לְקוֹחַ מִן הַפְּלִטָּר. וְעַל־כֵּן כְּתִיב עַל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל (דברים ט:): תִּמְדַּר עֵינֵי ה' אֶלְיָךְ בָּהּ, כִּי דוֹכַר שְׂקָרִים לֹא יִכּוֹן לְגַבֵּר עֵינֵי הַהַלֵּים (ט:); אֵךְ אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׂהוּא מֵרַת אֵמֶת, תִּמְדַּר עֵינֵי ה' בָּהּ וְכו':

וְהִנֵּה בְּשֶׁהֲצִרִיק אוֹכֵל לִשְׁבַע נִפְשׁוֹ, וְלֹא מִחֲמַת תַּאֲוָה הַגְּשָׁמִיּוֹת, אִזִּי הוּא כְּחֵינֹת נִשְׂיָאוֹת פְּנִים, וְנִזּוֹן מִמֵּרַת אֵמֶת. וְכַאֲשֶׁר בְּכַת אֲבִילָה זו עוֹמֵר לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לַה', אִזִּי יוֹצֵאִין מִמֵּנּוּ רְבוּרֵי אֵמֶת, שְׂהֵם כְּחֵינֹת יַעֲקֹב, מֵרַת תַּפְּאֲרַת, שְׂהוּא כְּלֹלוֹת הַגּוֹנִין, וְהוּא כְּחֵינֹת שְׁמַיִם, אִשׁ וּמַיִם, וְגַם־כֵּן כְּחֵינֹת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׂהַשְּׁפַעְתָּה גַּם־כֵּן מִמֵּרַת יַעֲקֹב כַּבְּנֵל. וְעַל־כֵּן כַּכֵּן זֶה נִגְשָׁה שְׂפָר לְהַקְרוֹשׁ־כְּרֹדֵי־הוּא לְכַרָּא שְׁמַיִם וְאֶרֶץ, שְׂהֵם כְּכַחֲנֵי אֵמֶת, כְּרַבְרִיו הַקְרוֹשִׁים שְׂנוֹכְעִים וְיוֹצֵאִים מִמֵּנּוּ גַּם־כֵּן כְּכַחֲנֵי אֵמֶת כַּבְּנֵל. וְהוּן שְׂאֵמְרָנוּ לְמַעַלְהָ, כִּי אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל הִיא אֵילָה שְׁלוּחָה, וְהִנֵּה: הַגּוֹתוֹן אִמְרֵי שְׂפָר; כִּי הַגּוֹתוֹן מִכְּחֵינֹת אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, שְׂהוּא אֵילָה שְׁלוּחָה, שְׂהוּא כְּחֵינֹת אֵמֶת, אִזִּי: הַגּוֹתוֹן אִמְרֵי שְׂפָר - בְּלוֹמֵר, שְׂנוֹתְנָת מַעֲצֻמָּה וּמִכְּחָה אִמְרֵי שְׂפָר, לְשׁוֹן תַּפְּאֲרַת, שְׂהֵם אִמְרֵי אֵמֶת, וְעַל־כֵּן יוֹכֵל לְכַרָּא שְׁמַיִם וְאֶרֶץ, שְׂהֵם גַּם־כֵּן מִמֵּרַת אֵמֶת כַּבְּנֵל, וְעַל־כֵּן נֶאֱמָר (ישעיה טו): וְלֹא־מֵד לְצִיּוֹן עֲמִי אַתָּה - אֵל תִּקְרֵי עֲמִי, אֵלָא עֲמִי; מַה אֲנָא עֲבָרִי שְׂמַיָּא וְאֶרֶץ אֵתְרָא כַּמְלֹלִי, אֵךְ אַתָּם וְכו' כַּמְלֹלָא כַּבְּנֵל (תַּפְּסֻת הוֹדֵר דִּף ה:), כִּי בְּכַרְבִּים הַאֲמַתִּיִּים יוֹכֵל לְכַרָּא שְׁמַיִם וְאֶרֶץ. [וְהוּן: וְלֹא־מֵד לְצִיּוֹן; הִנֵּה עַל־יְרֵי אִמְרֵי אֵמֶת, שְׂהוּא

וְעַל זֶה יֵשׁ לְרַמַּז גַּם־כֵּן (קִהֵל ט:): רֵאָה חַיִּים עִם אִשָּׁה; כִּי אִשָּׁה - רֵאֲשִׁי־תְּכוֹחַ: הַגּוֹתוֹן אִמְרֵי שְׂפָר; וְהִנֵּה: רֵאָה חַיִּים; כִּי תַּפְּלִין נִקְרָאִין חַיִּים, כִּמוֹ שְׂאֵמְרוּ רְבוּתֵנוּ וְזָרוּם לְכַרְכָּה (מִנְחָה טד): ה' עֲלֵיהֶם יְהוּי, דְּרַדְשׁוּ עַל תַּפְּלִין, כִּי בְּתַפְּלִין נֶאֱמָר (דברים טו): וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שָׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וְכו' (ברכות ו:). וְהִנֵּה: רֵאָה חַיִּים, שְׂהוּא תַּפְּלִין, עִם אִשָּׁה - רֵאֲשִׁי־תְּכוֹחַ: הַגּוֹתוֹן אִמְרֵי שְׂפָר, שְׂהוּא גַּם־כֵּן כְּחֵינֹת תַּפְּלִין כַּבְּנֵל:

וְהוּן: אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא כַּמְסַבְּנַת תֹּאכֵל בָּהּ לֶחֶם (דברים ו:); בְּלוֹמֵר, אֶרֶץ, שְׂהוּא כְּחֵינֹת אֵמֶת, וְאִזִּי הוּא כְּחֵינֹת הָאֵרֶת פְּנִים, וְאִינוּ כוּחַר כַּתְּפֻנְקוּים, וְעַל־כֵּן לֹא כַּמְסַבְּנַת - מִחֲמַת רְלוּת וְעֵנִיּוֹת - תֹּאכֵל בָּהּ לֶחֶם, וְלֹא שְׂאָר מַעֲרֻבִים, רַק מִחֲמַת

שְׂהוּא

שהוא בחינת אמרי ציון, אמרי ארץ-ישראל, שהוא בחינת אמת, על-ידי-יה: עמי אתה - אל תקרי עמי וכו' כנ"ל. וכיון שכיול לברא שמים וארץ חרשים, יוכל לעשות מופתים בשמים ובארץ, כי השם יתברך מנהיג עולמו על-פי דרך הסיבוב, והטבע הוא על-פי הנתנת הגלגלים, פירושו, וכיון שהצדיק יכול לברא שמים חרשים, אזי הוא משנה כל הגלגלים, ועושה טבע חדש, ועל-כן בודאי הוא יכול לעשות מופתים, שהם שנוי הטבע. והענין פלא, ורק: וזה: **ואכלתם אכול ושבו** - בלומר, מה שהאכלו, הן מעט והן הרבה, חשבעו, ולא תהיו משקעים במאות אכילה - אזי תהיו בבחינת נשיאות פנים, ונגזינן מרת אמת. וככה אכילה זו: **והלתתם את שם ה' אלהיכם** - כנ"ל, אזי תהיו שחפין להקדוש-ברוך-הוא לברא שמים וארץ. וזהו: **אשר עשה עמכם** - הנינו: אל תקרי "עמי", אלא "עמי"; מה אגא וכו'. וכיון שחובלו לברא שמים וארץ, אזי: **להפליא** - שחובלו לעשות נפלאות ומופתים בשמים ובארץ. והניו רסים: **ולא יבשו וכו'** - כי בחינת הבושה הוא גם-כן כלליית הגנין, כי אזל סמקא ואחי חורא (בבא מציעא נח), ופניו משתנה לכמה גנין, והוא מרת תפארת, ממדות הנפולין. ומה מחקו דברי רבותינו וזרזם לברכה לפי זה (ברכות א): כיון שנצרך לבריות, פניו משתנה בכרום, שמשתנה לכמה גנין. כי כיון שנצרך לבריות, והניו מפני שפגם במרת אמת, והוא בהסתרת פנים, שהוא מרת אמת, כללות הגנין כנ"ל, ועל-כן פניו משתנין בכרום לכמה גנין, שהוא גם-כן מרת תפארת, ממדות הנפולין, כי את זה לעמת זה עשה וכו'. ועתה המקרא היה נדרש כמין הקרי: **ואכלתם אכול ושבו** - בבחינת אמת כנ"ל, ואז תוכלו לעשות נפלאות: אשר עשה עמכם להפליא, כנ"ל. אזי: ולא יבשו עמי לעולם; כי מאחר שאחת בבחינות אמת, כללות הגנין, אינכם צריכין להחביש, שהיא כללות הגנין במדות הנפולין, על-כן: **ולא יבשו עמי לעולם**. וזהו: ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת. במכאור בזהר (בראשית דף כה: וכתבתי לו): עשב הוא ע"ב שיון, חלת ראשיו, שלשה אבות, שהוא הגנין, והניו: בשדך לבהמתך - שחשדר הבהמיות שלדי: ואכלת ושבעת - לאכל ולשבע, רק להסתפק במועט - אזי: ונתתי עשב:

בגידים ועצמות מסוככני, כי כח שאדם מכניס פתוח הם כ"ח אתון דעקרא דבראשית, שבהם נברא העולם. ועשרה מאמרות, שבהם נברא העולם (אברהם ב"ר), מקבלין פת מכ"ח אתון אלו. והרבורים שאדם מרבר בכח, הם עצמן הרבורים של הקדוש-ברוך-הוא. וזה בחינת (ישעיה א): ואשים דברי בפיך; כי הם עצמם דבר ה', והם פת מעשיו (החלים ק"א), והפאמרות שבהם נברא העולם, הם בחינת חסד, כמו שכתוב (חלים סג): כי אמרתי עולם חסד יבנה; והחסד הוא בחינת סבה, בחינת חבוק. וזה: ואשים דברי בפיך - אזי: ובצל ירי פסיתך, שהיא בחינת סבה, שהיא בחינת צל יד, חבוק יד ימין (יורה דעה פ"ג ר"ד). אבל הרבורים שאינם דבורים קרושים, אזי גורם שנתעורר סבת נוצרים, סבת עבדים, כמו שכתוב (חלים ע"ג): אשר פיהם דבר שוא, ומינים ימין שקר, שהוא חבוק דסמרא-אחרא. וזה פרוש (ס"א): הצפונם בסבה מריב לשונות - כי כש'לשונות של עבדים גזורים, הם ושלום, אזי השכינה היא ריב עם קדשא בריך הוא, כמו שכתוב בתקונים (ה"כ"א דף ע"ג): שמעו הרים ריב, דאיהי ריב על בנהא בגלותא. כי בארץ-ישראל איהו רבי (ס"א דף ע"ג), שנתהפך אתון "רבי" ונעשה "רבי". ועקר ארץ-ישראל - על-ידי פת מעשיו, כמו שכתוב (חלים ק"א): פת מעשיו הגיד לעמו לחת להם נחלת גוים. אבל כשכח הזה, הינו בחינת סבה, נפגם, אזי גזורים אמות העולם, גזבר ימין שקר, ונעשה מ"רבי" "רבי", אזי איהו ריב על בנהא, שגלו משלחן אביהם ומארגם יצאו: ובשכיל זה סבה, הינו תפלה בכת, היא סגולה לבנים, ובשכיל זה חקף אחר סכוח - שמיני-עצרת, שהנוקבא עוצרת וקולטת התפלה, שלא תפיל (במכאור בפע"ח כסופו בכוונת שבעי עזרת). וזה בחינת: חסבני בכפון אמי; הינו בחינת סבה נעשה בחינת עבד. ובשכיל זה: ותחפלה תנה על ה' (ספוא"א א) - על דיקא, שהיא בחינת סבה. גם ארץ-ישראל סגולה לבנים, כמו שאמרו חכמינו וזרזים לברכה (יר"ח ע"ג): לך לך מארצך, ושם תזכה לבנים. כי נחלת ה' בנים (חלים ק"א), וזה מחמת: שכר פרי הבטון, שכר סבה, בחינת חסבני בכפון אמי. כי עקר ארץ-ישראל הוא על-ידי פת מעשיו, כמו שכתוב: כח מעשיו וכו' לתת להם נחלת וכו'. וכח זהה הוא בחינת סבה, כל עצמותי האמרנה, בחינת: בגידים ועצמות מסוככני, בחינת: ואשים דברי בפיך ובצל ירי פסיתך; וזה בחינת (מכ"ח): הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט - זה הרין (כשדורל סכח ד), בחינת: שמאלו תחת לראשי (שד"הש"ס ב), ואתהבת חסד - זה בחינות חסדים הפנימים. והצנע לבת - זה בחינות מקיפים, בחינת סבה. כי רפנות הסבה הם שמים בהלכתן, שהם יצח והור, ושלשית אפלו טפח (סכ"ח), שהוא בחינות יסור. וזה בחינות: והצנע לבת. והצנע - זה בחינות יסור, מעלה טפח ומכסה טפח (סכ"ח); ולכת - זה בחינות יצח והור; עם ה' אלוקיך - זה בחינות ארץ-ישראל, כי כל הדר בארץ-ישראל דומה כמי שיגש לו אלוקי (סכ"ח ק"א), כי ארץ-ישראל נעשה מבח מעשיו כנ"ל: ולעתידי לבוא, שיחנסו אמות העולם

על-ידי

מח לשון רבנו וברזנו לברכה
על אשר מעלתם בי וכו' במי מריבת קדש
מדבר ציון וכו' (דברים לב)

צירי זה בחינת: ויצר - יצירה לטב יצירה לביש; יצירה לשכר יצירה לענש (יורה דעה פ"ג, ובבב"מ סא), בחינת רין ורחמים. וזה בחינת בינה, ששם נוצר הולך, כמו שכתוב (מש"ל ב): כי אם לבניה תקרא. ושם שני בחינות: חסד ורין, כי משם רינין מתערין. והיא בחינת סבה, כמו שכתוב (חלים ק"א): חסבני בכפון אמי. והיא בחינת פת התפלה, מה שמתפללין בכת, כל עצמותי האמרנה וכו' (חלים ל"ה), והוא בחינת סבה, כמו שכתוב (אי"ב י):

כדי שישאר בלב חלל, כמו שכתוב (תהלים ע): ולבי חלל בקרבי. ועל-ידי הצמצום של ההתלקחות יוכל לבוא להתגלות מהמדות, הינו לעבד את השם יתברך בהדרגה ובמדה. ומחשבות טובות שבלב הן יצירן טבין, שעל-ידי נתגלו פעולות ומדות טובות, והינו יצירה לטב; וכשחושב מחשבות רעות, הוא מטמטם הלב, בבחינת ערלת לב, ומקלקל את הבריאה, הינו התקמה שבלב. כי היצר הרע הוא טפשות הלב, כמו שכתוב (דברים ט): ומלחם את ערלת לבבכם, ותרגומו: ית טפשות לבבון, וטפשות הוא קלקול הבריאה, שהיא על-ידי התקמה. נמצא, כשאדם חושב מחשבות טובות בלבו איד לעבד את השם יתברך, בזה נעשה לבו בבחינת: צור לבבי, ובבחינת: ולבי חלל בקרבי, שבתוך החלל יתגלו פעולותיו, ועל-ידי פעולותיו ומדותיו הטובים יתגלה שהוא מקבל על מלכות שמים שלמה. וזה פרוש (תהלים טו): ושרים כחוללים וכו'. ושרים - זה בחינת התגלות מלכות, בחינת: שרה על העולם כלו (ברכות טז), בחינת (דברים טז): והיה ה' למלך וכו'; כחוללים כל מעניני כך - הינו לפי החלל שנעשה על-ידי מחשבותיו הקדושים, בן התגלות מלכותו:

ב וזה בחינת (דברים טז): ולעבדו בכל לבבכם; איהו עבודה שבלב, זה תפלה (תהלים ט). כי תפלה בחינת מלכות דור, כמו שכתוב (תהלים ע): ואני תפלה. ועקר התפלה תלוי בלב, ששים כל לבו עליה, שלא יהיה בבחינת (ישעיה כט): בשפתם בברוני ולכם חסך מפני. כי תפלה שבלב היא בחינת התגלות מלכותו בתוך החלל הפנימי, בתוך המדות, בתוך העולמות:

ג וזה בחינת ה"א, כי דל"ת היתה, ואתחזרת ונעשית ה"א. כי דלת הנית - לשון דלה ועגיה. הינו, כשמתמטם לבו במפשות, ואין עני אלא ברעת (דברים טא), ואז היא בחינת דל"ת; וכשקדש מחשבתו, ולית קדושה פחות מעשרה (מצלה כג), והיא בחינת יו"ד (תהלים ט) שמתקדש לתוך הדל"ת, ונעשית ה'.

ד וכשמתקיים התפלה את בחינת מלכות בבחינת: ולעבדו בכל לבבכם, זה בחינת: הוא העולה (דברים ט); בחינת (סדרהשירים ט): מי זאת עולה - מי עם זאת עולה והסס החורג י. תהיון טא, ל לת טא). והם שני פתים: ביחא עלאה וביחא תתאה, שיש לשניהם עלה, כי לא אבוא בעיר עד דבקרפך קדוש. [פרוש, כי רבותינו זכרונם לברכה דרשו (תהלים ט) על פסוק זה (השע טא): בקרפך קדוש ולא אבוא בעיר - ושבוע הקדוש-ברוך-הוא, שלא יבנס בירושלים שלמעלה, עד שיבנה ירושלים שלמטה. ואיתה ככתבי האר"י ו"ל, שהבונה על-פי סוד הוא, שבינה אפא עלאה, ביחא עלאה, היא בחינת ירושלים שלמעלה; ומלכות, ביחא תתאה, היא בחינת ירושלים שלמטה. שאין היחוד שלמעלה, שהוא בחינת עלית ביחא עלאה, ושלם, עד שבינה ושלם בחינת מלכות בשלמות, שהיא בחינת עלית ביחא תתאה וכו', עין שם. והוה מה שכתב רבנו ו"ל: מי עם זאת עולה וכו'; כי בינה לבא היא בחינת ביחא עלאה, בחינת מי; ומלכות היא בחינת ביחא תתאה, בחינת זאת. ועל-ידי בחינות אלו הנ"ל, הנאמרים בתורה האמת, על-ידיה יש לשני פתים אלו עליה, שהם ביחא עלאה וביחא תתאה, שהם בחינת:

על-ידי מצות סכה, אז נתקיים (צפיה א): אז אהפך אל כל העמים שפה ברורה. שפה - ראשי-תבות של ש"כר פרי הבטן, הינו בחינת סכה כנ"ל. גם אז נתהפך ריב לשונות, ולא יהיה בחינת ריב כנ"ל, ויהיה שפה אחת לעבדו שקם אחר. ואז יתגבר אמת, כמו שכתוב (מסעי ט): שפת אמת תבון לעד; הינו אפלו עבדים יחזרו לעבדו שקם אחר. וזה (בראשית ט): אם תטיב - שאת, ראשי-תבות: שפת אמת תבון; ואם לא תטיב - לפתח הפאת דובין, ראשי-תבות רחל למפרע, בתורת אנפין, בחינת ריב, שהיא ריב בגלותא, ומתגברין אמין ועלמא, ריב לשונות, אשר פיהם דבר שאו וכו'; וזה פרוש: במי מריבת - זה בחינת מי התקדים, בחינת סכה, שמתגלת מריב לשונות, כמו שכתוב: תצפנס בסכה מריב לשונות כנ"ל. קדש תרגומו - רגם, לשון רגם וציר, בחינת צירי כנ"ל, שממנו יצירת הולד. מדבר צין - לשון ציני הר הברזל, לשון תמרים (סוכה כג), לשון תמורה וחלוף. פרוש, כי הקדוש-ברוך-הוא צוה להם שידברו אל הפלע, כדי שילמדו ישראל קל-יחזק על ש"כר וענש, כפרוש רש"י, והם [פנמו] בהדבור, ותרמו, חס ושלום, התגברות של הריב לשונות, ותרמו התגברות ימין ש"כר, כמו שכתוב: אשר פיהם דבר שאו וכו'. וזה פרוש: צין, לשון תמורה, תמורת קדש, תמורת צירי, תמורת סכה דקדושה, נעשה סכה בקלפה, חס ושלום. ובשביל זה ענשם: כי מנגד תראה, ושפה לא תבוא, כי ארץ-ישראל הוא מכת מעשיו כנ"ל:

מט לשון רבנו זכרנו לברכה לשמש שם אהל בהם והוא כחתן יצא מחפתו וכו': (תהלים ט)

א כפי קדם הבריאה היה אור הקדוש-ברוך-הוא אין סוף, ורצה הקדוש-ברוך-הוא שיתגלה מלכותו, ואין מלך בלא עם, והצדק לברא בני-אדם, שיקבלו על מלכותו. והתגלות מלכותו אי אפשר להשיג אלא על-ידי המדות, שעל-ידי המדות משיגין אלקותו, ויודעין שיש אדון מושל ומנהיג. וצמצום את האור אין סוף לצדדיו, וישאר חלל פנוי, ובתוך החלל הפנוי ברא העולמות (כמבואר ב"ח בחיולתו בחבל א עק ג), והן הן מדותיו. והלב הוא הצד של המדות, הינו התקמה שבלב, כמו שכתוב (שמות לא): ובלב כל חכם לב וכו'; ועקר היצירה היתה בהקמה, כמו שכתוב (תהלים ט): כלם בהקמה עשית. נמצא, שהלב הוא הציר, כמו שכתוב (שם ט): צור לבבי. ואית יצירה לטב, לטב ולביש, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות טא): ויציר - בשני יודין וכו'; והם שני יצירי: יצר טוב ויצר הרע, הינו: מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע. כי עקר היצירן הם המחשבות והתקמות שבלב, כמו שכתוב (בראשית ט): כי יצר מחשבות לבו וכו'; וכשאדם חושב במחשבות רעות, הוא מטמטם את החלל של הבריאה, ששם התגלות המדות, כי הלב הוא צור העולמים, הינו צור המדות, כי לפי אור להכיות הלב של איש הישראלי אי אפשר להתגלות מהמדות, כי אור להכיותו הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. ויציר לצמצום ההתלהבות,

לשמו מאד המחשבה שבלב, שהוא בחינת חכמת לב, שזהו עקר היצירה, כי מחשבות טובות הם יצר טוב, ומחשבות רעות הם יצר הרע. היינו, כשחושב מחשבות טובות, שזהו בחינת חכמה שבלב, אזי על-ידיה וזכה לפעולות ומדות טובות, שזהו בחינת התגלות הבריאה, שהיא המדות, בתוך חלל הפנוי, על-ידי החכמה שבלב, שהוא בחינת מחשבות טובות שבלב בנ"ל; אבל כשחושב מחשבות רעות, הם ושלום, אזי הוא מקלקל החלל שבלב, שהוא סוד תלל הפנוי, ואזי הוא מטמאם החלל שבלב, בבחינת ערלת לב ובנ"ל. וזהו בחינת קלקול הבריאה, שהיה על-ידי החכמה שבלב בנ"ל. וכל עקר העבודה שצריכין לצמצום הנ"ל, ולחשב מחשבות טובות כדי ליבות למעשים טובים ומדות טובות, כל זה הוא בשביל לגלות מלכותו יתברך, שבשכיל זה היה עקר הבריאה בנ"ל. כי על-ידי שזוכה לפעולות ומדות טובות על-ידי כל הנ"ל, על-ידיה מקבל עליו על מלכות שמים שלמה, שזהו בחינת התגלות מלכותו יתברך, שנתגלה על-ידי בריאת העולמות שבתוך החלל הפנוי, על-ידי החכמה ובנ"ל. והכלל, שבריאת העולמות ועבודת השם יתברך בפעולות ומדות טובות, הם בחינה אחת ממש ובנ"ל, והבן היטב, ואז, כשנתגלה מלכותו יתברך על-ידי מעשיו ומדותיו הפוכים, שנתגלו בתוך החלל שבלבו בנ"ל, זהו בחינת עליית שני הבתים הנ"ל: מי עם זאת, ביתא עלאה וביתא תתאה בנ"ל. כי התגלות המלכות זה בחינת ביתא תתאה, ותחלת הצמצום, שהוא החלל הפנוי שבלב, זה בחינת ביתא עלאה, שעקר בונת הצמצום היה בשביל עבודת השם יתברך, כדי ליבות לגלות מלכותו יתברך, ועל-כן אין נשלים תפון ועליית ביתא עלאה, עד שעולה ביתא תתאה, והינו עד שנתגלה מלכותו יתברך, שזה עקר תכלית בונת הבריאה. ואז, כשנתגלה מלכותו יתברך, אז דיקא יש עליה לביתא עלאה, כי אז דיקא עולים שניהם יחד, ביתא עלאה וביתא תתאה, בבחינת: מי זאת עולה - מי עם זאת עולה וכו' בנ"ל, כי לא אבוא בעיר עד דתקרקק קדוש - שאין הקדוש-ברוך הוא נכנס בידו שלים שלמעלה, שהיא בינה לבא וכו' בנ"ל, עד שיבנה ירושלים שלמטה, שהוא בחינת התגלות מלכותו יתברך בנ"ל. וכל זה הוא בחינת תפלה, שהיא עבודה שבלב. כי תפלה שבלב היא בחינת התגלות מלכותו שבתוך חלל הפנוי שבלב בנ"ל. והבן מאד, כי הדברים עמקים מאד מאד, ודבנו ו"ל קצר באן ודבר הבל ברטו, כמאן דמחוי במחוי, והדברים נבוחים למבין. והעקר לקיים בפשוטו, לשמו עצמו מאד ממחשבות רעות, כי מחשבות רעות הם עקר היצר הרע, בחינת יצירה לביש. על-כן צריכין לשמו מחשבותו מאד, ולהבדיר עצמו תמיד לחשב מחשבות טובות, שהם בחינת יצר טוב, ולבות לעשות על-ידי זה מעשים טובים ומדות טובות וכו', ולהתפלל בבונה ולעשות תשובה. ובתחלה צריכין לצמצום התלהבות לבו, שלא יבדיר יותר מדי, כי צריכין לעבר את השם יתברך בהדרגה ובמדה דיקא, ושאר כל הדברים קדושים וטהורים ועצות גבונות, שכולין להוציא מתוך דברי התורה הקדושה הנוראה הזאת. ועוד לאלוק מליו ככל זה, ויתבאר

מי עם זאת, הינו על-ידי שמצמצום אור התלהבות לבו, שלא יתלהב יותר מדי, כדי שיוכל לעבר את השם יתברך בהדרגה ובמדה, ומקדש את מחשבתו לכלי לחשב שום מחשבות רעות, רק לחשב תמיד מחשבות קדושות, שהם בחינת יצר טוב, בחינת חכמה שבלב, שעל-ידיה מציר המדות טובות, וזוכה לעשות פעולות ומעשים טובים ומדות טובות, ועל-ידיה נתגלה בחינת מלכות, כי נתגלה שהוא מקבל על מלכות שמים שלמה, ואז יש עליה לבחינת מלכות, שהיא ביתא תתאה. אזי דיקא עולה גם ביתא עלאה, שהיא בחינת בינה לבא, כי באמת שניהם אחד, ואחת תלויה בתחתיה: ולבאר הענין קצת, צריכין לחזר ולבאר ענין התורה הזאת. וכלל התורה היא, כי מכאן ב"עניינים" בתחלתו, שבשמהם יתברך רצה לברא את העולם, היה אור הקדוש-ברוך הוא אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולמות, והצדק, בבבול, לצמצום אור האין סוף לצדדיו, ונעשה חלל הפנוי, ובתוך החלל הפנוי היה ברא כל העולמות. וכל העולמות נבראו על-ידי חכמה, כמו שכתוב: בלם בחכמה עשית; ועקר תכלית בריאת העולמות היה בשביל המלכות, הינו כדי לגלות מלכותו, שזה אי אפשר כי אם על-ידי העולמות, כי אין מלך בלא עם, ובשכיל זה היה הצמצום של החלל הפנוי, כדי שיהיה מקום לבריאת העולמות, כדי שיתגלה מלכותו יתברך. כל זה מכאן בזהר ובכתבים. ודבנו ו"ל מכאן כל זה בכל אדם. כי כל אדם מישראל הוא חלק אלוק ממעל, ועקר האלקות - בלב, והאלקות שבלב איש הישראלי הוא בחינת אין סוף, כי אור להביתו הוא עד אין סוף, הינו אין סוף ואין תכלית לתשוקתו. ולפי גדל ההתלהבות הלב של איש הישראלי, שהוא עד אין סוף, לא היה אפשר לו לעשות שום עבודה, ולא היה יכול לגלות שום מדה טובה, כי מגדל התלהבותו עד אין סוף אינו יכול לעשות שום דבר, שזהו בחינת מה שבתחלת הבריאה לא היה מקום לבריאה, מחמת שהיה הבל אין סוף בנ"ל, כי בריאת העולמות, הן הן המדות בנ"ל. ועל-כן בהכרח צריך האדם לצמצום אור התלהבות לבו, שהוא עד אין סוף, כדי שיוכל לעבר את השם בהדרגה ובמדה, כי השם יתברך רוצה בעבודתו, שנעבד אותו בעבודת ובמדות טובות, שזה אי אפשר כי אם על-ידי הצמצום בנ"ל. ובשמצמצום את אור להביות לבו, אזי נשאר חלל פנוי בלב, בחינת: ולפי חלל בקרבי (שזהו סוד חלל הפנוי, שהיה בתחלת הבריאה), ובתוך זה החלל הפנוי נתגליו מדותיו הפוכות, שהם סוד בריאת העולמות, שהיה בתוך חלל הפנוי הנ"ל. כי המדות הן הן העולמות בנ"ל, הינו כי על-ידי הצמצום, שמצמצום את אור ההתלהבות, שעל-ידיה נעשה בחינת חלל הפנוי, בחינת: ולפי חלל בקרבי, על-ידיה הוא עובר את השם יתברך בהדרגה ובמדה, ועושה מעשים טובים ומדות טובות, שכל זה הוא בחינת התגלות המדות, שהן העולמות, בתוך חלל הפנוי שבלב. ועקר בריאת העולמות היה על-ידי חכמה בנ"ל, וזה הוא בחינת מה שעקר עבודת השם ליבות למדות ומעשים טובים, הוא על-ידי ששומר החכמה שבלב, שהוא המחשבה שבלב, שצריכין

יהיה לעתיד, שאז יתגלה אורחא דעתיקא, בבחינת תענוג שבת, בבחינת: אז תתענג על ה' וזה לשון תשירי, לשון שרה; ולשון פסח, פה סח (שער הבנות דף כב), כמו שכתוב (ישעיהו ז'): השיר יהיה לכם לילי התקשר חג, כי יתעד שיר ונגונא בעלמא, בבחינת פ"ה ס"ח, בבחינת (הילים ז'): למען ימךד כבוד ולא ידם - ולא ידם ויקא, הינו פה סח. כבוד, זה בחינת מלך הכבוד (התלים טז), בבחינת: שרה על כל העולם, בחינת שיר שלעתיד:

ו זה בחינת ציצית, הינו בחינת חבלת, דאכלי כלא ושצי כלא. כי עלידי התנלות מלכות וקדושה יתבבל מלכות הסמאדא אחרא, אכל ישראל הדבוקים בה יקבלו חיותם, כמו שכתוב בזה (בראשית דף נא): ואתם הרבקים בה ילקיכם, שהוא בחינת חבלת, דאכלי כלא ושצי כלא, אפי' על פיריכו; חיים בלכם היום, כי עקר החיות בא משם, בבחינת: דור מלך ישראל חי וקים (יר"ה כה). וזה בחינת כלה, בחינת חבלת, דאכלי כלא ושצי כלא. אכל ישראל הרבקים בה, חיים וקמים. וזה בחינת (ירמיהו ז'): כי אעשה כלה ככל הגוים וכו'. וזה (שמואל ב ז'): ותכל נפש דור. נפש דור היא בחינת חבלת, דאכלי כלא ושצי כלא. וזה בחינת (ברכות ז'): רוח צפון היתה מנשבת בכבוד של דור, והיה נגנן. רוח צפון זה בחינת דינים גבורות, בחינת חבלת. משם הנגינה, בבחינת (ישעיהו כד): מכנף הארץ זמרת שמענו. מכנף ריקא, שהוא בחינת חבלת, ושם בחינת: נעים ומירות ישראל. וזה בחינת ה', דל"ת עם יו"ד. דלת זה בחינת ארבע כנפות, בחינת מכנף הארץ; יוד זה בחינת עשרה מיני נגונא, בחינת: זמרת שמענו; וזה פרוש: ועשירית האיפה סלת למנחה וכו' (בסדר סח). כי עקר כח ה"פלה, הינו כח בחינת חבלת, היא מקבלת בבחינת: אפא אופת מאנתא לברתה (הקדמת חודר דף ב); כי בינה, הינו מתערין מנה (חודר וחי דף זכ: וקא: אחי סח), והיא שרשן, שעלידה ומתקין. וזה (בראשית ז'): ויתעצב אל לבו - בבחינת הינו מתערין מנה; ויאמר אל לבו לא אוסוף עוד לקלל (שם ח) - בבחינת המתקת הדינים בשרשן. וזה פרוש: ועשירית האיפה איפה - אי פה. מלכות פה, בחינת כבוד אלקים, מלך הכבוד. פר אייה סליקית, מלאכיא שאלין בנינה: אי פה, אייה מקום כבודו (חודר בראשית כז ומקום ז'). ועשירית זה בחינת יו"ד, בחינת קדושה כנ"ל. הינו, כשרוצין להמשיך קדושה לתוך מלכות כדי להעלות אותה בבחינת אי פה - סלת למנחה כגולה בשמן, צריך לחבר שני כמים להיות אחר. ביחא עלאה נקרא סלת למנחה. מנחה, זה בחינת דינים, בחינת (ברכות כז): יצחק תקן תפלת מנחה; סלת, לשון (הילים כס): סלית כל שוגים מחקוד, שביחא עלאה ממתיק ומשכר הדינים כנ"ל, בבחינת (שם ט): מי ימלל גבורות ה'. וצריך שכלל ביחא עלאה עם ביחא מתאה, הנקרא שמן, בחינת מלכות דור, כמו שכתוב (שם טה): על כן משחך אלקים אלקוד שמן ששון, ועל ידיה: רביעת תהיו, נעשה מרלתי תהיו; וזה פרוש: לשמש שם אהל בהם. כי הצדיק נקרא שמש, כמאמר חכמינו וברונים לברכה (קדושו עכ): עד שלא שקעה שמשו של עלי וכו', וזרח השמש ובא השמש. וזרחתו של הצדיק, הינו השגתו, אינו אלא עלידי ישראל, כפאמר (שמות ז'): לך רר כי שחת עמך

ויתבאר במקום אחרקצת, כי לא יספיקו המון ידועות לכאר כבוד אחר מדבוריו הגוראים, ורי בזה פעת. ונחוד לענין ראשון: ובשכיל זה נקרא ניסן אביב, אל"ף עם ביי"ת, יו"ד עם ביי"ת. וזה יחודא עלאה ויחודא מתאה:

ה וזה בחינת השיר שיתער לעתיד, והוא שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, והם עשרה מיני נגונא. זה בחינת הא, שהיא דלת עם יוד. דל"ת, זה בחינת שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע; יוד, זה בחינת עשרה מיני נגונא. וזה עלידי התנלות מלכותו, בבחינת שרה על כל העולם, ושרה זה בחינת שיר, בחינת: ושרים כחוללים; וזה בחינת מלכות דור, שהוא בחינת: נעים ומירות ישראל (שמואל ב ט). וזה פרוש (כ"ט טז): אתהך גוצא - נחן ולחיש, פרש רש"י: שמע עצתה. כי באמת אשה יראת השם היא בחינת עצה. כשהתפלה, הינו בחינת מלכות, בשפלות ובקנאות, בבחינת אתהך גוצא, בבחינת (שד"ח שד"ח ט): אחות לנו קטנה, בחינת (בראשית א): את המאור הקבן, בבחינת עצתו נופלת (ספרינו כ"ב ט) - צריך לתקום אותה, בבחינת (שמות ט): אקים את ספת דור. וספה זו שרה, ששכתה ברוח הקדש (מגלה ז), ושרה זה מלכות, בבחינת (מס"ל ט): עצת ה' היא תקום; בבחינת (בראשית א): שני המאורות הגדולים. וזה: ולחיש לה - תקבל עצתה. וזה עליות התפלה שהיא בלחש, שהיא עבודה שכלב:

ו וזה בחינת תשובה, כמו שכתוב (שמואל ב ט): הוקם על - עלה של תשובה (מס"ל ט). ותשובה היא אותיות תשוב ה, שנגעיות מרלת ה' ועקר התשובה תלוי בלב, כמו שכתוב (ישעיהו ז') ולכבו יכין ושבו. וזה בחינת: מי זאת עולה - מי עם זאת עולה. עלה של תשובה - עליתה של תשובה, עם מי וזהו בחינת (ויס"ט): גרולה תשובה, שמנעת עד כפא הכבוד, וזה (שם עב): גרולה תשובה, שממקבת הגאולה. כי לעתיד, לזם שכלו שבת, יתגלה אורחא דעתיקא סתימאה, כמו שכתוב (ישעיהו טח): אז תתענג על ה' - על ה' ריקא, הוא עתיקא סתימאה (חודר דף ז' ע"ט), וזה עקר ענג שבת. ושבת זה בחינת תשובה, כמו שכתוב (דברים ז'): ושבת עד ה' אלקיך. וזה בחינת: גדולה תשובה - כשמעלה תשובה מבחינת: את המאור הקבן, מבחינת: אחות לנו קטנה, לבחינת גרולה, לבחינת (ישעיהו ז') והיה אור הלכנה כאור החמה. שמנעת עד כפא הכבוד - הינו שעלידיה יגיע וישיג אורחא דעתיקא סתימאה. וזה כפא הכבוד, שמכסין אותה, בבחינת (מס"ל ט): וכבשים ללבושך, דברים שהם כבשונו של עולם יהיו תחת לבושך (תהי"ה ז), שמכסין אותה בבחינת (מס"ל ט): כבוד אלקים הסתר דבר. וזה כפא הכבוד, שמכסין מפני כבוד אלקים, ואתה תגיע ותשיג אותה: וזה בחינת בראשית, ביי"ת ראשית, הינו שני ראשית, והם ראשי השנה וניסן, שגם ניסן הוא ראשי השנה. ואיחא בתקונים (תקון ס"ה דף סה): והיא נקראת קבלה, כד אייה בין תרין דרועין דמלכא, ותרין דרועין הם תשירי וניסן, והם ימי תשובה, כי גם הוא ימי תשובה, כי בניסן עתידין לגאל (יר"ה יא), ואין הגאולה אלא עלידי תשובה, כמו שכתוב (ישעיהו טז): ובא לציון גואל וכו' (יב"ט ט). ועקר יריעת התפלה, הינו יריעת סודות התורה, הוא

אז מפי כתבו, פנישם כל אחר במקומו: עד שמעתי דברים השלים לתורה האת.
 ויהי הרוצה שישקד יין על-גבי המזבח, ימלא גרוגם של
 תלמידי-תקמים יין (ויסא ט) - כי עקר האלקות הוא בלב, כמו
 שכתוב: צור לכבי, כמו שכתוב (שמואל א ב): ואין צור באלקיני
 - אין ציד באלקיני (ברכות י). כי הלכ הוא הציד של המרות,
 הינו החכמה שכלכ וכו' כנ"ל. כי קדם הכריאה היה אור
 הקרוש-ברוך הוא אין סוף וכו' כנ"ל, עין שם היטב. נמצא,
 כשהלכ בכחינת: ולכי חלל בקרבי, בכחינת: צור לכבי כנ"ל,
 הוא כחינת כריאת העולם; ולהפך, כשהלכ אמוס, בכחינת
 ערלת לב, הוא מקלקל את הכריאה, כמבאר למעלה, עין שם.
 ועל-כן הצדיק, שלבו פתוח בהכמה, בכחינת: ולכי חלל בקרבי;
 כחינת: צור לכבי; על-כן על-ידי זה יוכל לחדש מעשה כראשית
 ולעשות נסים ונפלאות בעולם, כמו שכתוב: וכטובו מחדש ככל
 יום תמיד מעשה כראשית. וכטובו - זה הצדיק, שנקרא טוב,
 כמו שכתוב (ישעיה ב): אמרו צדיק כי טוב (ויסא ט); כי לב הצדיק
 הנ"ל הוא כחינת כריאת העולם כנ"ל. וזה פרוש מה שאמרו
 רבותינו וכו' לברכה (סוטה ט): חמוקי ירכיך כמו חללים מעשה
 ירי אמן - אלו השיתין, שמגקבין ומחללים עד התהום, הינו
 כחינת: ולכי חלל בקרבי; כי תהום דא לבא, כמובא בזה,
 וזה: חללים מעשה ירי אמן - מעשי ירי אמנותו של
 הקרוש-ברוך הוא (כך דרשו שם בסוטה). הינו, שכחינת חללים, הינו
 שמחללין עד התהום, כחינת: ולכי חלל בקרבי כנ"ל, זה כחינת
 כריאת העולם כנ"ל. וזה: מעשה ירי אמן - אמנותו של
 הקרוש-ברוך הוא, כי כחינת ולכי חלל וכו', כחינת חללים
 שמחללין וכו' כנ"ל, הוא ממש מעשה ירי אמנותו של
 הקרוש-ברוך הוא, כי זה הוא כחינת כריאת העולם כנ"ל.
 ועל-ידי זה יוכל לעשות נסים בעולם כנ"ל. וזה: שמחללין עד
 התהום, הינו כחינת נסים, כמו שכתוב (ירמיה א): ותהם כל העיר;
 שעל דבר נפי הכל תמתי. וזה: הרוצה לנסך יין וכו' ימלא
 גרוגם וכו'; כי גרוגם הוא כחינת שיתין, שמחללין עד התהום,
 הם קנה ולבא (ועל-ידי היינו נפתח חלל הלב, בכחינת: ולכי
 חלל בקרבי; כי חמרא וריחני פקחין (ספרי ד ט)). ועל-כן כל
 הממלא גרוגם וכו', באלו מנספד יין על-גבי השיתין, שמגקבין
 ומחללין עד התהום כנ"ל: כאן חסר קצת דברים, כי לא נכתב בזמנו.
 והשבת קצת.

כלום נתתי לך גרלה, אלא בשביל ישראל (ברכות כ). וזהו: אהל
 בהם. אהל, לשון וריחתו, כמו (איוב כ): כהלו גרו. וזהו: בהם -
 על-ידי ישראל. ובש"ש, חס ושלום, נכנסין בהכמות חיצוניות
 של האמות, או נפל הצדיק מהשנתו, ונתחפה ונתכסה השנתו.
 וכשיוצאין ישראל מהכמתן של האמות. אזי: והוא כמתן יצא
 מחפתו - הצדיק יוצא מהתפה והמכסה שהיה לו עד עכשו,
 ואז: ישיש כגבור לרוץ ארח - כי הצדיקים הם גברי כח
 עשי רבו לשמע בקול רבו (תהלים ט), כי צדיק התגברות כרי
 לרוץ ארח תהו, שהיו יכולים לילך בזמן הזה, שהיו ישראל
 נזופים, ועכשו רצים במהירות גדול זה הדרך. והתגברות הזאת
 היא כחינת ציזית, כחינת חבלת כנ"ל, כחינת מקיפים. וזה:
 מקצה השמים מוצאו ותקופתו - כחינת מקיפים, ועם
 כחינת חבלת הזאת מכלים ושצים העכו"ם, בכחינת: כי אעשה
 כלה ככל הגוים. וזה: ואין נסתר מחפתו - מחפתו זה כחינת
 כלה, כמו שכתוב (תהלים ט): כלה כתמה בלה ואינמו; ועל-ידי זה
 זוכים להשגת אורחא רעתיקא, בכחינת ענג שבת כנ"ל. וזה:
 תורת ה' תמימה, שהיא תורה רעתיקא, שהיא תמימה ערין,
 שערין לא השיגו ממנה כלום. משיבת נפש - זה כחינת
 שבת, כי כו שבת ינפשו: וזה טעם למה שולחת הכלה להתחן
 מליח, כי הצדיק מקבל גבורתו על-ידי ישראל, כמו שכתוב:
 לשמש שם אהל בהם. וזה שאומרין "עלה" על החתנה, על-שם
 הוא העולה כנ"ל, כי השמחה היא בלב, כמו שכתוב (תהלים ד):
 נתת שמחה בלבי. וזה כחינת: מי זאת עולה - מי עם זאת
 עולה. וזמירות שמורין על החתנה, זה ה"א, ר"ת עם י"ה,
 שיר פשוט וכו' כנ"ל. וזה שזעקין "שבת", שעל-ידי זה זוכין
 לענג שבת, לאורחא רעתיקא כנ"ל: ומה שנותנין מעות
 בשקוראין "שבת", כי באורחא של עכשו יש ימין ושמאל,
 ובשמאל עשר. אבל בעתיקא לית שמאל ולית עשר תמן (ויהי
 נסא כח). ובשביל זה, כשזומעין ישראל בשורת התורה רעתיקא,
 נותנין את המעות, כי אין צריך למעות, כי בעולם הבא לית
 אכילה ושתייה (ברכות ט), וזה פרוש (תהלים סח): מלכי צבאות
 ידדון, הינו הצדיקים, שהם מלאכיו גבורי כח, שהם מרדין
 כמרוצה וכמהירות כרי לרוץ ארח, וזה קורין. ונתת בית
 תחלק שלל, וישראל הם מחלקים המעות, להורות שאין צריך
 למעות, ואין שם בכחינת עתיקא שמאל. בית תחלק שלל
 - ראשיתכות שבת: ענין אחר: להורות ותרגות גרול קוה
 שמחלקין מעות; להורות, שהכלה היא כחינת ה', שמרל"ת
 געשית ה', שעל-ידי זה בא עשירות גרול, בכחינת: והריקותי
 לכם ברכה עד כלי רי, עד שיכלו שפתוחיכם וכו' (שבת כג).
 שמחלקין המעות, מורה שהגיעו לזאת הברכה, עד שהמעות
 אין חשוב אצלם. וזה פרוש: ועשירית האפה - עשירית, שהוא
 בכחינת אי פה, הינו שכלו פיהם מלומר די, שיש להם כל-כך
 עשירות, וזה מחמת שנעשה מרכיעית ההין, מרל"ת ה' כנ"ל.
 מסימן ל"ב עד כאן, כל זה הוא לשון רבנו וכו' לברכה, לבר באיזה
 מקומות שהוספתי שם קצת דברים, כפי מה שמעתי והבנתי מפי הקדוש

שד לעיל: ישיש כגבור לרוץ ארח וכו' - כי צדיק התגברות
 גרול וכו' לרוץ ארח תהו, שהיו יכולים לילך בזמן
 שהיו ישראל נזופים, ועכשו רצים במהירות גדול זה הדרך
 וכו', עד כאן לשונו. בעת שאמר זאת התורה, שמעתי אז
 מפיו הקרוש ענין זה בכאור יותר, שאמר כפרוש ענין זה
 לענין בני-אדם הזוכים לעשות תשובה על העבר. ואמר,
 שאף-על-פי שאזכים לתמן מה שעבר, אף-על-פי-כן ערין
 היכן הוא אותו הזמן שהיו רחוקים מהשם התורה, שהיו
 יכולים לעבר את השם התורה באותו הזמן, וכו' וכו'
 צריכים

צריכים לתקן זאת, והינו להשלים ולמלא את העבודה שהיו יכולים לעבד את השם ותכבודו ככל אותו העת שהיו נזופים מלפניו ותכבודו ורחוקים ממנו. עלינו אחר שזוכין להתעורר לתשובה, צריכים זריזות גדול בעבודתו ותכבודו ולרוץ מאד מאד, כדי שניקה עלינו זריזות עבודתו לתקן ולהשלים גם הסרון העבודה של הימים שעברו, כי עכשו צריך לרוץ במהירות גדול זה הרדף שהיה יכול לילך כגון שהיה רחוק מהשם ותכבודו. ואמר לאנשיו בזה הלשון: **איר דארפטי זיך זייער יאגין, איר זאלט נאר קענין עפיים תאפין:**

ג לשון רבנו וברונו לברכה

הצילה מחרב נפשי, מיד כלב וכו' (תהלים כב)

כי כל הפוגם בכרית, אין יכול להתפלל בבחינת: כל עצמותי תאמרנה (תהלים נה); וכשאין מתפלל בבחינת "כל עצמותי" או כלבא נחת ואכל קרבנו, הינו תפלתו. ובשמתפלל וטועם מתיקות ברבורי התפלה, זאת הבחינה נקראת: כל עצמותי תאמרנה. ואין יכול לטעם מתיקות בתפלה אלא כשתקן פנם הכרית, כי מיין מתיקין זה בחינת מיין דרבו; ידע קדש, שמידת הכרית. וזו שהוא בבחינת מיין מתיקין, או דבריו מתוקים וטובים, וכשיצוצאים מפיו ומשמיע לאוניו, כמו שאמרו (ברכות טו): השמע לאונך וכו', או נכנסים מתיקות המיין לתוך עצמותיו, בבחינת (משל ט): ושמועה טובה תרשן עצם. וכשעצמות מרגישין מתיקות הרבורים, זה בחינת: כל עצמותי תאמרנה; ואז ארה נחת ואכל קרבנו, כי עצם זה בחינת ארה (כ"ש בחקנים תקון נ' בריא חקנים הארצונים); אבל מי שפגם בכריתו, הוא בבחינת מיין מרירן, בבחינת (שמות טו): ולא יכלו לשחות מים מפרה; מיין מסאבין, ידע טמא - או אין יכול להתפלל בבחינת: כל עצמותי תאמרנה; ואז כלבא נחת, שהוא בחינת מיין מרירן, שצונח הב הכ. והוא בחינת מרה דאית לה תרי פיות, והוא בחינת תרכ פיות (משל ט), בחינת גיהנם דאית לה תרי פיות שצותין הב הב (כ"ש בחקנים שם). וזה בחינת חולאת שקורין "ברעבניש", רחמנא לצלן, ששוכר עצמות של ארם, וזה מחמת קלקול המוח שבפעצמות, בחינת מיין מסאבין, מיין מרירן, שבא החולאת הואת מחמת תאות נאוף. וזה שצטונו בקרבן פסח (שמות ט): ועצם לא תשקרו בו (ובתוב בזהר בא, דף סא) שהיו מקטין בעצמותו "לכלב תשליכו אותו", וזה היה קשה מאד להצרים, עז שם), כדי שיבחנו כל אחד מישראל את עצמו אם כריתו על חקונו, כי בפסח כתיב בו (שם): וכל ערל לא יאכל בו; כי עקר הפסח תלוי במצות מילה, בידוע, ובהשליכו את עצמותיו לכלבים, וראו אם שלטו בהם הכלבים, הם ושלום, היו יודעים שאין הכרית, הם ושלום, על חקונו. וזה מה דאיתא בזהר (פ' דרש"ה דף ט): אל תהיו כסום כפרד - לענו טמאת הכרית - אין הבין; וכבאי הפסוק: והכלבים עזי נפש, עזי שם. כגון מי שפגם בכריתו, ישמר את עצמו מכלבים ומחרב. וזה: הצילה מחרב נפשי ומיד כלב, אבל: הושיעני מפי אריה. הינו, כשאריה יאכל קרבני, זה לי לישועה. והו

נא
אמר רבי עקיבא: כשאתם מגיעין לאבני שיש מהור, אל תאמרו מים מים, שנאמר: דבר שקרים לא יכון לנגד עיני; (תענית יז)

כי השקר מוזק לעינים בגשמיות וברוחניות, בבחינת (ישעיה ט): ומשקרות עינים; כי כשהעינים בהות, הם משקרין, שאינם מראין הרבר כמות שהוא, כגון: על דבר גדול מראה שהוא קטן, ועל אחר שהוא שנים, הפך מן האמת. כי העינים נעשו בהות מן הרמעות, כמאמר חכמינו וברונם לברכה (שבה קמ"א): ושבנו העינים אחר הנשם - זה הראות, שהולך אחר הכבי. ורמעות הן ממותרי המרה-שחורה, שהנכע דוחה אותם לחוץ דרך העינים. והמרה-שחורה היא שאכת מעכירת הדמים, ועכירת הדמים הוא עלידי השקר, כי אי אפשר לדבר שקר עד שיעבר את דמיו, ואמת אי אפשר לדבר כי אם בשמובד מקדם את הדמים. כי עקר הרבור הוא הנפש, כמו שכתוב (שירש ה): נפשי יצאה כדברך; והנפש הוא הדם, כמו שכתוב (דברים ט): כי הדם הוא הנפש. נמצא, כשאומר שקר, יש לו עכירת הדמים, ומה כאה המרה-שחורה, וממותרי המרה-שחורה נהוו הרמעות, ועלידי-זה העינים בהות. וזה בחינת (אי"ה ט): הקטנים מלוח עלי שיה. מלוח זה בחינת רמעות, שהם מים מלוחים, שבא עלידי שיה. וזה בחינת: אל תאמרו מים מים, שהוא אזהרה על שקר (כמו שפס' שם, שנאמר: דבר שקרים לא יכון וכו'). מים מים, הם בחינת שקר, שהוא בחינת רמעות, שהם מים מלוחים, כי השותה מים מרוה צמאנו, אך השותה מים מלוחים, לא רי שאינו מרוה צמאנו, אלא שמוסיף צמאנו על צמאנו, עד שצריך לשחות מים אחרים לכבות צמאנו, ועליכן נקרא השקר מים מים. והו: אל תאמרו מים מים, שהוא השקר, שנאמר: דבר שקרים לא יכון לנגד עיני;

והתהוות

והתהוות השקר, שהוא הרע, שהוא הטמאה, הוא מחמת הרחוק מאחד, כי הרע הוא נגדיות, למשל: כל מה שהוא נגד רצונו של אדם הוא רע, ובאחד אין שיק נגדיות, אלא פלו טוב. וזה שאמרו חכמינו וזרנום לברכה (1:000): ביום ההוא יהיה ה' אחר וכו' - שיהיה פלו הטוב והמטיב, כי באחד אין שיק רע, ועליכן לעתיד לבוא יקום: שפת אמת תכון לעד (משל 1:0) כי יהיה אז פלו אחר, פלו טוב. כי אמת הוא אחר, למשל: על כלי כסף, כשואמרים עליו שהוא כלי כסף, הוא האמת; אבל כשואמרו עליו שהוא כלי זהב, הוא שקר. נמצא, שהאמת הוא אחר, כי אי אפשר לומר אמת, רק שהוא כלי כסף, לא יותר; אבל השקר הוא הרבה, כי אפשר לומר שהוא כלי זהב וכלי נחשת ושאר שמות. נמצא, שהשקר הוא בבחינת (הכלל 1:0) בקשו חשבנות רבים, ובשכיל זה לעתיד לבוא יחפול הרע, ויחפול ההתנגדות, ויחפול הרמעות, כמו שכתוב (ישעיה 1:0) לא ידעו וכו', הינו בטול הרע, ובהיב (עו) ונר זאב עם כבש ונמר עם גדי וכו'; הינו בחינת פטול ההתנגדות. ובהיב (עו כח) ומחה ה' אלקים רמעה מעל כל פנים; הינו פטול הרמעות, שהם בחינת שקר כנ"ל, כי אז יהיה ה' אחר ושמו אחר, שהוא פלו טוב, פלו אמת כנ"ל, ועליכן לעתיד לבוא יחפול הטמאה, כמו שכתוב (ישעיה 1:0) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ, כי אז יהיה פלו אחר, כמו שכתוב (איוב 1:0) מי יתן כהור מטמא לא אחר [פרוש, שעקר אחיות הטהרה והטמאה הוא מבחינת התרתקות מאחד]; כי קדם הבריאה, כשהיה הבריאה בכה, ככניול, קדם שהוציא אל הפעל, היה פלו אחר וכלו אמת וכלו טוב וכלו קרש, אפלו שם מהור לא היה שיק לומר, כי מהור אין שיק אלא כשיש טמאה, כמו שכתוב (חזקאל 1:0) וטהרתם מכל טמאותיכם; אבל כשפלו אחד, אין שם בחינת חשבנות רבים, שהוא עקר הרע והטמאה כנ"ל, כי הטהרה הוא בחינת הממצע בין הקרש והטמאה, שעלידו נתתן הטמאה, כמו שכתוב: וטהרתם מכל טמאותיכם; והוא בחינת הבחירה, שהוא ממצע בין שני דברים, וזה אין שיק קדם הבריאה, שאז היה פלו אחר, כי באחד אין שיק בחירה, שהוא בחינת הטהרה, וכשהוציא הקדוש ברוך הוא את הבריאה מן הכח אל הפעל, אזי נתהווה חכף בחינת הטהרה, כי כשהוציא מן הכח אל הפעל היו שני דברים: בחינת האחד והבריאה, ואז שיק בחירה, שהוא בחינת הטהרה, שהוא ממצע בין האחד, כי הוא סמוך לו, וערין לא הגיע לחשבנות רבים, שהיא הרע והטמאה, אך הוא רשם וסימן על ההשתלשלות, שיוכל להשתלשל ויגיע, עד שיהיה רע וטמאה. ועליכן כתוב בזהר (ביאשת דף כח ובכחה במקומות), שעקר אחיות הטמאה - מספרא דשמאלא, כי הטהרה מרמות שיש טמאה, והוא סימן שישתלשל עד שיהיה טמאה, ועליכן אפשר לזכר ולהעלות הטמאה לטהרה, כי היא בעצמה נשתלשלה מטהרה, כמו שכתוב: וטהרתם מכל טמאותיכם. נמצא, שעקר אחיות הטמאה מבחינת הטהרה, שהוא בחינת הבחירה כנ"ל, והטהרה הוא בחינת שמאל, בחינת לוי, בחינת: וטהרת את בני לוי; ולוי הוא בחינת שמאל, כידוע. ועליכן עקר אחיות הטמאה הוא מבחינת שמאלא, כי שמאל הוא בחינת הטהרה, שמשם עקר אחיות הטמאה כנ"ל, וכל זה,

הינו בחינת שמאל, בחינת טהרה, בחינת הבחירה, שמשם עקר השתלשלות הטמאה, שהוא הרע וההתנגדות, בחינת שקר כנ"ל - כל זה נמשך מבחינת אחר הבריאה, אחר שיצא הבריאה מבח אל הפעל, שאז היה, ככניול, שני בחינות, והינו האחד והבריאה וכו' ל. נמצא, שעקר אחיות השקר, שהיא הטמאה וכו', הוא מחמת הרחוק מאחד כנ"ל, הינו מבחינת אחר הבריאה וכו' ל. ועלידי השגחת השם יתברך, אפלו אחר הפעלה שהוציא הקדוש ברוך הוא אל הפעל, כל הדברים הם באחרות עמו, והרע יונק מהשארית ההשגחה, הינו מאחורי חתפה, כידוע, והוא רחוק מאחד. ועלידי אמת, השגחת השם יתברך עליו, כמו שכתוב (חזקאל 1:0) עיני פנאמיני ארץ; ועלידי השקר, שהוא הרע, מסיד ממנו השגחת השם יתברך, כמו שכתוב (עו) דבר שקרים לא יכון לנגד עיני; ואין חייתו אלא מאחורי חתפה. נמצא, מי שהוא רוצה שיהיה אחר הישות והפעלה שהוציא מבח אל הפעל, שיהיה פלו אחר, שיהיה אב וכן פאחד, כמו שהיה מקדם, כשהיה בכה - ישמר עצמו משקר, ועלידיה השגחת השם יתברך עליו, ואז פלו אחר: וזה שאמר רבי עקיבא: כשאתם מגיעין לאבני שיש מהור, שיש מהור הוא בחינת אחר הפעלה, שהוא יש, ואז שיק שם מהור כנ"ל; אם תרצה שיהיה כמו קדם הפעלה, שהיה בכה, שיהיה אב וכן פאחד. והוא: כשאתם מגיעין לאבני - הוא בחינת אב וכן פחדא, שהוא בחינת קדם הבריאה, שהיה בכה, שהיה הכל אחר. שיש מהור הוא בחינת אחר הפעלה, שהוא בחינת ישות וטהרה. אם תרצה להגיע שיש מהור לאבני - אל תאמרו מים מים, הוא בחינת שקר כנ"ל, שאמרו: דבר שקרים לא יכון לנגד עיני; כי עלידי שקר הוא מסיד מעליו השגחת השם יתברך, והוא רחוק מאחד. אך עלידי אמת, השגחת השם יתברך עליו, ועלידי ההשגחה פלו אחד, כמו שהיה קדם הבריאה כנ"ל. ועליכן שבר עולם הבא עין לא ראתה אלקים וולתך (ישעיה 6:0) עין רבנת לוי; כי מאחר שיהיה פלו אחר, לא יהיה עין שיראה, רק אלהים וולתך: ואמר אז, שגם בזה יש קשיא מה שאי אפשר להבין. כי אם יבן איד יהיה חלוק השקר לכל אחר ואחר לפי מדרגתו, ולפי עבודתו ויגיעתו בזה העולם בשכיל השם יתברך, כי בודאי גם בהסוף האחרון לא יהיו כלם שוים, ומאחר שיהיה פלו אחר, איד שיק חלוק בין אחר לחברו לפי מדרגתו. אך יש בזה סוד שאי אפשר להבין, והדברים עתיקים:

שיק לעיל: ובשכיל זה השקר מוסיף לעינים, כי עלידי השקר מסלק השגחת עיני השם יתברך, ופוגם בעינים, שהם בחינת השגחה כנ"ל, כי השקר נמשך מרחוק מאחד, שמשם עקר אחיות הטמאה, שהוא הרע, שהוא השקר כנ"ל, ומחמת זה בעצמו פוגם עלידי שקר בהשגחה ומסלק השגחת השם יתברך מעליו, כי עלידי השגחת השם יתברך הכל אחר, אחר הבריאה כמו קדם הבריאה, ועלידי השקר פוגם באחד, כי השקר רחוק מאחד כנ"ל. עליכן מסלק ההשגחה עלידי השקר, ומפריד, חס ושלום, אחר הבריאה מקדם הבריאה, שמשם עקר אחיות הטמאה כנ"ל. אבל עלידי אמת, שהוא בחינת פלו אחר, פלו טוב,

על־ידי שעושין רצונו יתברך, הם חוזרין ונקללין בו יתברך, שהוא מתיב המציאות, ואז נקללין עמהם כל העולמות התלוים בנפשם כתיב המציאות כנ"ל: אך לזכות לזה להכלל בשרשו, דהינו לחוד ולהכלל באחרות השם יתברך, שהוא מתיב המציאות, זה אי אפשר לזכות כי אם על־ידי בטול, שיכבול עצמו לגמרי, עד שיהיה נכלל באחרותו יתברך, ואי אפשר לזכות לידי בטול, כי אם על־ידי התבודדות, כי על־ידי שמתבודד ומפרש שיתחזק פניו לבין קונו, על־ידי־יהוה הוא זוכה לבטל כל התאוות והמדות רעות, עד שזוכה לבטל כל נשמתו ולהכלל בשרשו. אך עקר ההתבודדות הוא בלילה, כעת שהעולם פנוי מפרדת העולם הזה, כי פיום, על־ידי שרדפין העולם אחר העולם הזה, הוא מבטל ומכלכל את האדם מלהתדבק ולהכלל בתשם יתברך, ואפילו אם הוא בעצמו אינו טרוד, אף־על־פי־כן מאחר שהעולם טרודים או נרדפים אז אחר הכלי העולם הזה, על־ידי־יהוה קשה אז לזכות לידי בטול. וגם צריכין שיהיה ההתבודדות במקום מיוחד, דהינו חוץ מהעיר כדרך יחיד, במקום שאין הולכים שם בני־אדם, כי במקום שהולכים שם בני־אדם ביום, הרדפים אחר העולם הזה, אף־על־פי שבעת אינם הולכים שם, הוא מכלכל גם־כן ההתבודדות, ואינו יכול להתבטל ולהכלל בו יתברך. על־כן צריך שילך לבדו בלילה, כדרך יחיד, במקום שאין שם אדם, ושם ילך ויתבודד, ויפנה לבו ויעשו מכל עסקי עולם הזה, וכבול הכל, עד שיזכה לבחינת בטול באמת. הינו שבתחלה ידבק בתפלות ושיחות בהתבודדות בלילה כדרך יחיד כנ"ל, עד שיזכה לבטל זה היכר, דהינו לבטל מדה ותאוה זאת, ואחר־כך ידבק עוד בהתבודדות הנ"ל, עד שיכבול מדה ותאוה אחרת, וכן יתרוג וימן רב בהתבודדות, בזמן הנ"ל וכמקום הנ"ל, עד שיכבול הכל, ואחר־כך עדין נשאר ממנו איזה דבר וכו', ואחר־כך מכתלין גם זה, עד שלא נשאר ממנו כלום. (פרוש כי יכול להיות אחר שבטל כל התאוות ומדות רעות, עדין נשאר ממנו כלום, דהינו שעדין לא נכלל לגמרי בגאות ותפלות. עד שנחשב בעיניו לאיזה דבר, ועל־כן צריכין להתענג ולהרבות בהתבודדות הנ"ל, עד שלא ישאר ממנו כלום, שיהיה בבחינת מרה באמת, עד שיזכה לבחינת בטול באמת.) ואז, כשזוכה לבטול באמת, ואז נקלל נפשו בשרשו, דהינו בו יתברך, שהוא מתיב המציאות, אזי נכלל כל העולם עם נפשו בשרשו, שהוא מתיב המציאות, כי הכל תלוי בו כנ"ל, ואז נעשה כל העולם על־ידי בבחינת מתיב המציאות, כנ"ל: ועתה תראה פלאי פלאות, איך כל זה מבאר עתה בהמשנה הנ"ל פאר היטב, והיו: הבעור בלילה - בפשוטו, דהינו שהוא געור בלילה ומתבודד ומפרש שיתחזק פניו לבין קונו. והמתהלך כדרך יחיד - הינו כנ"ל, שהולך כדרך יחיד ריקא, במקום שאין בני־אדם הולכים שם כנ"ל, כי אזי הוא עקר שלמות ההתבודדות: בלילה ובדרך יחיד ריקא, כנ"ל, כי אז ריקא יכולין לזכות לבחינת בטול כנ"ל. והיו: ומפנה לבו לבטלה - דהינו שמפנה לבו מכל עסקי העולם הזה - לבטלה, פרי לזכות לבחינת בטול כנ"ל. ואז זוכה, שכלל נפשו במתיב המציאות כנ"ל, ואז נקללין כל העולמות עם נפשו במתיב המציאות כנ"ל. והיו: הרי זה מתתיב בנפשנו - שנכלל כל העולם בבחינת מתיב המציאות,

על־ידיה ממשיך השגחת השם יתברך, ואז הכל אחר. כי על־ידי ההשגחה נכלל אחר הבריאה בקדם הבריאה כנ"ל. והיו: אמר רבי עקיבא וכו', כנ"ל. וזהו מקשר המאמר הזה היטב, תחלתו בסופו וסופו בתחלתו, וכן באמצעותו, והכן היטב:

נב

רבי חנינא בן הכינאי אומר: הבעור בלילה, והמתהלך כדרך יחיד, ומפנה לבו לבטלה - הרי זה מתתיב בנפשנו: (אבות פ"ג)

כי יש אפיקורסים שאומרים, שהעולם הוא מתיב המציאות, ולפי דעתם העדה המשכשת נרמה להם, שיש על זה דאיות ומפתים, חס ושלום, מפנה העולם. אבל באמת הכל יפנה פיהם, כי באמת העולם ומלואו הוא אפשרי המציאות, כי רק השם יתברך לזכר הוא מתיב המציאות, אבל כל העולמות עם כל אשר בהם הם אפשרי המציאות, כי הוא יתברך בראם יש מאין, וכיבולתו וזכו ואפשרותו יתברך היה לבראם או שלא לבראם, על־כן בודאי כל העולם ומלואו הוא אפשרי המציאות. אך מאין נמשך הטעות, שיכולין לטעות, חס ושלום, שהעולם הוא מתיב המציאות, חס ושלום. דע, שזה נמשך מחמת שבאמת עתה, שבכך נאצלו ונמשכו נשמות ישראל, עתה בודאי העולם הוא בבחינת מתיב המציאות, כי כל העולם ומלואו, הכל לא נברא אלא בשביל ישראל, בידעו, וישראל מושלין בעולם, ועל־כן בודאי עתה, אחר שנאצלו ונבראו נשמות ישראל, כביכול הוא יתברך מברך לברא ולקים העולם, כי עלימנת בן האציל נשמות ישראל, כדי לברא בשבילם כל העולמות. אך נשמות ישראל בעצמן, כשנאצלו, היו הם בעצמן עם כל העולמות התלוים בהם, הכל היה אפשרי המציאות, כי היה באפשרותו להאצילם ולבראם או שלא לבראם, אך תכף כשנתרצה הקדוש־ברוך־הוא להאציל נשמות ישראל, אזי היה כל העולם בבחינת מתיב המציאות, כי מאחר שנאצלו נשמות ישראל, אזי כביכול הוא מתיב להמציא העולם, כי עלימנת בן האציל נשמתו, שכל העולמות יבראו בשבילו, והם ימשלו בכל, והכן היטב. ומזה נשתלשל ונמשך הטעות של האפיקורסים, שאומרים שהעולם הוא, חס ושלום, מתיב המציאות, אבל באמת רק השם יתברך לזכר הוא מתיב המציאות, אבל כל הדברים הם אפשרי המציאות כנ"ל: ועקר הכונה שכרא כל העולם בשביל ישראל היה כדי שישאל יעשו רצונו, ושיחזרו וירדפו בשרשו, דהינו שיחזרו ונקללו בו יתברך, שהוא מתיב המציאות, וכשכיל זה נברא הכל נמצא כל מה שישאל עושין רצונו של מקום ונקללין בשרשם, שהוא מתיב המציאות, על־ידי־יהוה נכלל כל העולם שנברא בשבילם בחיוב המציאות, כי עקר התכלית שנברא העולם הוא בשביל זה, ורק בשביל זה מתיב השם יתברך, כביכול, לברא ולקים כל העולמות בשביל ישראל כנ"ל, כדי שיעשו רצונו כנ"ל ועל־כן אז ריקא, כשעושין רצונו, נכלל העולם בבחינת מתיב המציאות כנ"ל, כי כל מה שעושין רצונו יחוד, הם נקללין ביותר עם כל העולמות התלוים בהם בחיוב המציאות, כי

לדעת עלינו, ואין בין דעתם לדעת השם יתברך אלא המשה דברים בג"ל. והמשה דברים, היא היא דעת השם יתברך, שמשם ההולדה. וזה (ברכות ע"ג) שלשה דברים מרחיבין דעתו של אדם: אשה נאה ודידה וכלים. אשה, הינו החמר מכנה בשם אשה, שיהא לו חמר ממוג בזמן השנה, שיהא ראוי לקבל שכל ודידה נאה, הינו היראה, כמאמר (שבת לא): חכל על מאן רלית לה דרתא, כי צריך שיהא יראת חטאו קודמת להכמתו (אבות ט"ז). וכלים, הינו תלמידים הגונים שיקבלו ממנו. וכשיש לו כל אלו הכנות, יכול לבוא לשלמות הדעת. ואלו הן המשה דברים, שנכלל מדעו מן מדענו הראשון - שבמדעו האחר יודע ידעות רבות, ואין רבוי במדעו. השני - יודע הדברים קדם המצאם, אפלו בשאין להם הניה כלל. והשלישי - שמדעו מקיף דברים שאין להם תכלית. והרביעי - שאין שנוי בידעתו, ואין שנוי בשיוצג הדבר בכח, ואחר כך שב פעל. והחמישי - שידעתו אין מוציא הדבר מאפשרותו: ער כאן לשונו ז"ל. והא קד גסחא שניה שכתבתי בעצמי קצת מזה, כפי מה ששמעתי, וזהו: **בשארם** זוכה לשלמות הדעת, הינו שזוכה לדעת שאי אפשר לאדם לידע יותר, או יש הפרש בין דעת האדם בשלמות לדעת השם יתברך בחמש בחינות, והם מפרשים בספרים. וצריך האדם להשתרל שניע לשלמות הדעת, מה שאי אפשר לאדם לידע יותר, ולא יהיה הפרש בין דעתו לדעת השם יתברך רק בחמשה דברים אלו, שאילו חמשה דברים אי אפשר לשכל אנושי לדעת, אם לא מי שהוא למעלה ממין אנושי. אך לזכות לשלמות הדעת הוא עלידי גרים, כמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה: הרבה למדתי מרבותי, ומתלמידי יותר מכלם; כי עלידי שכל אחר מקשה ושואל, כי כל אחר יש לו מניעה לעבודת השם יתברך, וצריך להשיב לכל אחר על שאלתו, עלידייה נשלם דעתו, ועלידייה זוכה לבנים, כי קטן אינו מוליד, כי אין לו דעת השלם, אך בשזוכה לדעת השלם זוכה לבנים. ועליבן כאברהם, שהוא היה מגיד אנשים ושרה מניח נשים (כ"ד פ"ג ל"ט), עלידייה זכה לשלמות הדעת, שלא היה הפרש בין דעתו לדעת השם יתברך, אלא אלו חמשה דברים. ועלידייה זכה לה"א הג"ל. ועליבן אברהם אינו מוליד, אברהם מוליד (ס"ט פ"ג ל"ד), כי עלידי שלמות הדעת, שהוא בחינת ה', זכה להוליד:

נד

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על היאר. והנה מן היאר עלת שבע פרות וכו'. (בראשית מא)
 וי אלקי גדלת מאד, הוד והדר לבשת. עטה אור בשלמה נוטה שמום בדיעה: (ההלים קד)

א כי צרכין לשמר מאד את הזכרון, שלא יפל לשכחה, בחינת מיתח הלכ, ועקר הזכרון הוא לזכר חסיד בעלמא דאתי, שלא יהיה דעתו, חס ושלום, שאין עולם אלא אחר, ועלידי מה שמדבק מחשבתו בעלמא דאתי, עלידייה נעשה יחוד ה' אלקי הג"ל. (כי ה' אלקים הוא בחינת שם קלא, שהוא בחינת עלמא דאתי, כמבואר, וכן

עם נפשו, כי עלידי ההתבודדות הג"ל זכה לבחינת פטול, ער שנכלל נפשו בחיוב המציאות, ועלידייה נכלל כל העולם עם נפשו בחיוב המציאות בג"ל, ונעשה נפשו וכל העולם בבחינת מחיב המציאות בג"ל, וזהו: הרי זה מחתיב בנפשו בג"ל: והא קד לשון רבנו זכרנו לברכה מהנהגה הזאת, שכתבה בהכלית הקצור והיו: המתקד בדרך חידו, הנעור בליה וכו'. דע, שעקר הפטול, שאדם מכבד ישותו ונעשה אין, ונכלל באחרות השם יתברך, אין זה אלא עלידי התבודדות. והתבודדות צריך מקום וזמן מיוחד, שלא יכלולו אותו המונעים. והזמן הוא בליה, הינו: הנעור בליה, שאי הכל ישנים. והמקום הוא בדרך חידו, ולא בדרך רבנים, שלא יפסיקו עובדי דרכים, אלא דיקא בדרך שאין רבים הולכים שם, שם יקר והתבודד, והינו: והמתקד בדרך חידו, ואי יכול לפנות לבו מכל וכל, ויכול לבוא לבטול כל הישות, והינו: והמפנה לבו לבטלה. ואו, בשנתפטר לגמרי, אינו הוא נכלל באחרות השם יתברך, ואו הוא בא לבחינת מחיב, כי הקדושי ברוך הוא מחיב המציאות, וכל הדברים הם אפשר המציאות. וכשנתפטר ונכלל באחרותו, אינו הוא יוצא מבחינת אפשר, ונכלל במחתיב, וזה בחינת: הרי זה מתחייב בנפשו:

גם זה לשון רבנו זכרנו לברכה:

נג

עקר הולדה תלוי בה"א, בבחינת (בראשית טו): הא לכם זרע, ואברהם ושרה לא הולידו, ער שהגיעו לה"א הוואה. כי עקר הולדה - עלידי הדעת, בבחינת (ס"ט פ"ג): וידע אדם וכו', וקטן אינו מוליד (סנהדרין ס"ח). ועקר הדעת, הינו שישתמש בדעתו, הינו שיוציא את שכלו מבח אל הפעל, כי גם לקטן יש דעת, אבל אצל הקטן עדין הדעת בכח ולא בפעל, כי לא השתמש בדעתו, ולא הוציא אותו מבח אל הפעל, ומי שהוא שלם בדעתו, שהוציא אותו מבח אל הפעל, והשיג בדעתו מה שאפשר לדעת האדם להשיג בדעתו, אינו הוא קרוב לדעת הקדושי ברוך הוא, ואין חלוק בין דעת האדם לדעת השם יתברך, אלא חמשה דברים, כמבואר, ואי דעתו יונק מדעת השם יתברך, שהיא בחינת ה"א, ואי מוליד: ולהשלים את דעתו, שיהא שלם בדעתו, אי אפשר אלא עלידי עסק, שעוסק עם בני אדם לקרבם לעבודת השם יתברך, עלידייה נשלם דעתו, כי הם מתקדו דעתו, בבחינות: ומתלמידו יותר מכלן (סנהדרין ט). ובשכיל זה תלמידים נקראים בנים (ספ"ט פ"ג וזהו ע"ש ושנתם לבדו), כי עלידים בא ההולדה, ובשכיל זה אברהם ושרה טרחו את עצמן לגיד גרים, כי עלידייה השלימו דעתם ונתקדו להא הוואה, הינו לדעת השם יתברך, וכו' לבנים, כי עלידי גרים נתגדל דעתם, בבחינת: ומתלמידי יותר מכלם. אבל מי שאין שלם בדעתו, והוא רחוק מדעת האדם, כל שבן מדעת השם יתברך, שהוא בחינת ה"א, ואינו הוא קטן ואין מוליד. וזה הפעם שהצדיקים מגיעים את עצמן, ורופים אחר בני אדם לקרבם לעבודתו יתברך, אין זה פרי התרבות בבורם, חס ושלום, אלא פרי להשלים דעתם, בבחינות: ומתלמידי יותר מכלם. ובשכיל זה ביד הצדיקים לפקד עקרות, כי הם שלמים בדעת, וקרובים

מבאר בסבא משפטים דף צח על פסוק זה: ה' אלקי - דא שרותא דמהמנותא, סליקו דמחשבה דעלמא דאתי:

כ ובחנינה זו, לזכר חמיר בעולם הבא, דהינו לארפקא מחשבתה בעלמא דאתי, הוא בכלליות ובפרטיות. בכלליות - כך ראוי להיות מנהיג דאי השם: חכף בכקר בתקיעו, קדם שיתחיל שום דבר, יזכר מיר בעלמא דאתי, ואחר כך יעשה זאת בפרטיות. כי כל העולם הזה הוא התלבשות מדרגות החתונות של הקדשה, הינו בחינת רגליו של הקדשה, בבחינת (ישעיה טו): והארץ הרם רגלי. אף שגם מדרגות העליונות של הקדשה, יש מהם גם כן התגלות בעולם הזה, אך שאין ההתגלות מתלבש בעצם בזה העולם, כי אם הארה שמאיר בבחינת רגליו. אבל בחינת רגליו מתגליו בעצם בזה העולם. וכל יום יש בו מחשבה דבור ומעשה, והקדוש ברוך הוא מצמצם אלקותו מאין סוף עד אין תכלית, עד נקרת המרכז של עולם הנשמי שעומד עליו, ומומין לו לכל ארם מחשבה דבור ומעשה לפי היום ולפי הארם ולפי המקום, ומקביל לו בזאת המחשבה דבור ומעשה, שמומין לו רמזים כרי לקרבו לעבודתו. כן צריך להעמיק מחשבתו בזה, ולהגדיל בינתו, ולהבין מהו הרמזות בפרטיות, שמתלבש בזאת המחשבה דבור ומעשה של זה היום, שהמומין לו השם יתברך, הן מלאכה או משאומתן, וכל מה שמומין לו השם יתברך בכל יום, צריך להעמיק ולהגדיל מחשבתו בזה, כדי להבין רמזותיו של השם יתברך:

אך ההגדרות השכל בזה צריך להיות במדה, שלא יצא מנכול הקדשה, רק לפי שכל אנושי שלו כן יגדיל המחשבה בזה, וכן לא יסתכל בזה למעלה ממדרגתו כי במפלא ממך אל תדרש (תנ"ך ט). וזה: גדלת מאד, הוד והדר לבשרת. הינו כשרוצה לקח דבר מזה העולם, שהוא בחינת הוד והדר לבשת, שהם בחינת רגליו המתלבשין בזה העולם, יהיה בבחינת גדלת מאד, הינו שההגדלת השכל יהיה במדה וכצמצום. וזה: מאד, שהוא סטרא דשמאלא, שמומנו הצמצום. [כמו שכתוב בסבא שם: מאד, דא הוא סטרא דשמאלא]:

ואפלו מי שירדע ומבין בזה, הינו שזוכה להבין הרמזים שמרמו לו השם יתברך בכל דבר, ואם יזכר ידעה לעסק רק בזה, הינו שיעסק רק בעסקי העולם הזה, מאחר שהוא מבין הרמזים שהשם יתברך מרמו בהם. אך באמת אינו כן, כי צריך האדם שיהיה לו הסתפקות, להסתפק מזה העולם רק כמה שצריך לו בהכרחיות מזה העולם. וזה מחמת שני טעמים: א. מחמת שזאת הקדשה, המתלבשת בעסקי העולם הזה, הוא בחינת רגליו, והיא קדשה נמוכה, בבחינת (תהלים טו): עון עקבי יסבני; שהקלפות מסכבין אותה חמיר, ורוצין לינק מהם, על-כן הוא מקום מסכנו. כן צריך להסתפק רק בהכרחיות. ועוד, מחמת

שיש עבודה גבוה מזה, שהוא קדשה גבוה ממנה, וצריך לעבד השם יתברך באותן העבודות והקדשות הגבוהות מזה. (הינו, שאפלו הצדיק והחכם, שיש לו מוח גדול, עד שיכול להבין את הרמזים שהשם יתברך מרמו לו בכל דבר בכל יום, אפלו בעסקי חל, ועל-ידיה הוא יכול לעבד את השם יתברך בכל הדברים שבועולם, אפלו בעסקי חל, ואם יזכר ידעה, חס ושלום, לעסק רק בזה, דהינו בעסקי חל, מאחר שהוא יודע הרמזים שיש בהם, ויכול להתקרב לעבודת השם יתברך על-ידים. אבל באמת אינו כן, כי אסור להרבות בעסקי העולם הזה, אפלו למי שירדע ומבין הרמזים הנ"ל, מחמת שני הטעמים הנ"ל: א. מחמת שזאת העבודה בעסקי העולם הזה הוא מקום מסכנו מאד וכו' כנ"ל, והב. מחמת שיש קדשה ועבודה גבוה מזה, דהינו קדשת החוהה והמצוות, ועל-כן אפלו מי שירדע הרמזים הנ"ל, הוא צריך הסתפקות, להסתפק מזה העולם בהכרחיות לכך כנ"ל. וההסתפקות הוא בחינת: עמה אור בשלמה, הינו בחינת אור מלא, כי הרשעים, שאין להם ההסתפקות, בבחינת (משל ט): וכן רשעים תחסר; אצלם מארת חסר, בבחינת (סו ט): מארת ה' בבית רשע; אבל בצדיקים, שיש להם ההסתפקות, בבחינת: צדיק אבל לשבע נפשו (טו ט); אצלם הוא אור מלא, בבחינת (בראשה א): ורא אלקים את האור כי טוב - אין טוב אלא צדיק, שנאמר (ישעיה ט): אפרו צדיק כי טוב (סו ח). [ואפלו מזה ההסתפקות נופה צריך להפריש ממנו לצדקה, וזה בחינת: נוטה שמים ביריעה, כי ארון הברית, שהוא בחינת עני, היא תחת היריעה, והיריעה משפיע לארון הברית, וזה בחינת צדקה. [פרוש, כי על-ידי צדקה שמשפיע הנותן להמקבל, על-ידיה נעשה יחוד צדיק וכנסת-ישראל, שבחינת צדיק משפיע לכנסת-ישראל, שהוא בחינת השפעת היריעה לארון הברית, בחינת: נוטה שמים ביריעה, כנ"ל]:

ג והמונעים, שאין להם זה השכל להעמיק בכל זה, להבין הרמזים כנ"ל, נעשה אצלם כל זה ממילא, על-ידי שנה וציצית ותפלין ותורה ותפלה ומשאומתן. כי השנה היא בחינת לארפקא מחשבתא בעלמא דאתי בכלליות כנ"ל, בחינת ה' אלקי הנ"ל, כי בשעת שנה הנשמה עולה לעלמא דאתי. וציצית ותפלין הם בחינת גדלת מאד. כי תפלין הם בחינת הגדלת השכל הנ"ל. (כי תפלין הם בחינת מחין, ביריעה. הינו בחינת הגדלת השכל להבין כל הרמזים שמרמו לו השם יתברך בכל יום כנ"ל), וציצית הוא בחינת הצמצום הנ"ל, שהוא בחינת מאד הנ"ל, כי הכלה כרסאי ודינאי (כ"ט אור שלח ל' דף ע"ט), שהוא בחינת צמצום. ועל-כן ציצית קורם לתפלין, בבחינת (שיר השירים ט): שמאלו תחת לראשי; ואחר-כך: וימינו תחבני, (כי שמאל הוא בחינת ריון, בחינת צמצום, שהוא בחינת ציצית כנ"ל, ומיין הוא בחינת מחין, בחינת תפלין כנ"ל). ותורה הוא בחינת ההסתפקות הנ"ל, כי החוהה היא בחינת עין החיים, דמוון לקלא בה, הינו שיש לכל אחד די ספוקו ממנה. נמצא, שהיא בחינת ההסתפקות. וגם

כלמור

בלמוד התורה בעצמה יש בחינת הסתפקות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (אבות פ"ב): לא עליך המלאכה לגמור; ועליכן לאמור התורה הוא בחינת ההסתפקות הנ"ל, ואפלו הרמון שאינם יכולים ללמוד, הם מקימין עסק התורה כמה שקורין קריאת ש"מע, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מנחות ע"ב): ותפלה הוא בחינת הוד והדר הנ"ל, כי תפלה היא חיי שעה (כשאריל שבת ט), הינו בחינת: הארץ הרם רגלי הנ"ל, הינו בחינת רגלי הקרשה המלכשין בזה העולם כנ"ל. ומשאי יומתן היא בחינת: נוטה שמים בדיעה הנ"ל, הינו בחינת יחוד צדיק ובנסת ישראל הנ"ל, כי צדיק ובנסת ישראל הם בחינת משאי יומתן; הצדיק נקרא משאי, כי הוא נושא את העולם, כאשר ישא האומן את היונק (בבב"ר י"א), והוא נושא כל הברכות, כמו שכתוב (משלי י'): וברכות לראש צדיק; כמו שכתוב (תהלים טז): ישא ברכה מאת ה' והוא נושא המפה ודעיית של כל הנשמות, בבחינת (שם קכ"ו): נושא משוך הדע, ומשפיע לבנסת ישראל, והיא נותנת לכל העולם. ועל שם זה נקראת בנסת ישראל מתן, על שם (משלי א'): ותתן כרף לביחה ותק לגעוהיה. ויחוד של צדיק ובנסת ישראל געשה עלי יי משאי יומתן: כי כל דבר שבועולם יש בו ניצוצות הקרשה שנפלו בשעת שבירה, ושכירה הוא בחינת אותיות שנשברו ונפלו לכל דבר ודבר מזה העולם. וכל דבר יש לו שעה, וצריך לבוא בשעה זו לארס זה, שהוא משרש אחר עם אותן הניצוצות שיש בזה הדבר, ובשמיניע זה הדבר לארס זה, והוא מקבל חיות מזה הדבר, הינו מהאותיות הנשברים שיש שם, עלי יי זה נכלין האותיות הנשברים בזה הארס, בחיות שלו, ובעשה מהם קומה שלמה, ומתפשט בחיות של כל הגוף, ועלי יי זה נשלמין האותיות, ויש להם שלמות. וצריך לשהות הדבר אצל זה הארס להשתמש בו, עד שנקסקין האותיות והניצוצות השכין לשרשו, ואחר כך יוצא מרשותו לארס אחר, שרגיע העת שהיה עליה להאותיות הנשברים, שהם משרש אחר עם הארס האחר, ועלי יי יוצא לרשותו. ולפעמים חוזר הדבר ובא לאותו הארס שהיה שלו מתחלה, כי מחמת שלא היה לו אז חלקי נפש דוחי נשמה אלו, לא היה יכול אז להשלים האותיות אלו, עד עתה שהגיעו לו אלו חלקי נפש דוחי נשמה, שעלי יי יכול להשלים אלו האותיות הנשברים, ובין כך הברח לשהות אצל אחר. ובשמשלים האותיות אלו, נתוסף לו הארה בנפש דוחי נשמה שלו, מחמת הארות אותיות אלו, שהגיעו אליו ונשלמו אצלו, ועלי יי הארה זו מאיר בשרש נפש דוחי נשמה שלו, שהוא בצדיק ובנסת ישראל, שהם שרשי כל הנשמות כנ"ל. ועלי יי ההתנוצצות הזאת נתיחד צדיק ובנסת ישראל, הנקראים משאי יומתן כנ"ל. ועל שם זה נקרא מקח וממכר, וכל הדברים וכל הלמוד - משאי ומתן, כי עלי יי נתיחד צדיק ובנסת ישראל, הנקראים משאי יומתן כנ"ל:

ר וברי לשמו הזכרון הנ"ל צריך לשמו את עצמו שלא יפל לבחינת רע עין, לבחינת מיתח הלב. כי עקר הזכרון

חולה בעין, בבחינת (שמות ט'): ולזכרון בין עיניך; כי השכחה בא עלי יי רע עין, עלי יי מיתח הלב, בבחינת (תהלים א'): נשכחתי כמה מלב. כי רע עין ומיתח הלב הם בחינת אחת, כי שריניא רעיניא בלבא תליא (כשריל ע"ז טז). ועלי יי נבל שהיה רע עין, נאמר בו (שמואל א ט'): וימת לבו בקרבו. ומיתח הלב היא בחינת שכרי לוחות. לב הוא בחינת לוחות, בבחינת (משלי ט'): פתבם על לוח לבך; ושכחה היא עלי יי שכרי לוחות, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (עירובין טז): אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות, לא היתה שכחה בעולם. נמצא, שעקר השכחה היא עלי יי רע עין, שהוא בחינת מיתח הלב, שהיא בחינת שכרי לוחות, שמשם עקר השכחה כנ"ל. ואבשלום, שהיה עינו רעה במלכות אביו, עלי יי נאמר בו מיתח הלב, שנאמר (שמואל ב י'): וינח שלשה שבטים ויתקעם בלב אבשלום. ועלי יי לא הניח בן זכר (שם ט"ו) כ"ה י"א), כי פגם בפרוץ, עלי יי רע עין כנ"ל. ודוד המלך, עליו השלום, ברח אז ממלכותו מפני אבשלום, וקלל אותו שמעי בן גרא, ואמר (שם ט"ו): אולי יראה ה' בעיני בן גרא, כי מי שראה שנופל לרע עין, אם אינו מרגיש בעצמו שיוכל לעמוד בזה ההצל ממנו, צריך לברח ממנו; אבל מי שיכול לתקן, אז צריך לתקן. וצריך לראות מהות בחינת הרע עין, כדי לידע השרש שצריך לתקן עלי יי, כי יש כמה בחינות רע עין, וכשנופל לרע עין של התנשאות, שעיני צרה בהתנשאות של חברו, צריך להכניע בתשרש של ההתנשאות, הינו בשרש המלכות, שהוא בחינת משיח, והוא שרש המלכות, בבחינת (שמואל א ט'): ויתן עז למלכו ורם קרן משיחו. והוא בחינת טוב עין, בבחינת (שם ט"ו): יפה עינים וטוב ראי, הנאמר בדרו, שהוא משיח:

וזה שאמר אבא שאול: קובר מתים הייתי. כי אבא שאול השתדל לתקן המיד את הרע עין, הנקרא מיתה, כנ"ל פעם אחת נפתחה מערה מתתתי. מערה - הינו בחינת רבקות, בחינת: כמעט איש ליות (מלבי"ם ט), מתתתי - הינו בחינת אמת, בבחינת (תהלים טז): אמת מארץ תצמת, כי טוב עין הוא יכרך (משלי כב), והברכות הם בחינת אמת, כמו שכתוב (ישעיה טז): המחפרד בארץ ויחפרד באלקי אמן; וזה שאמר אבא שאול, שעלי יי האמת שלו נפתחה לו רבקות. ועמיתי בגלגל עינו של מת עד חסמי - הינו מחמת הרבקות העמיתי עצמי כסכנה לכנס בגלגל עינו של מת, הינו ברע עין, עד שהצרכתי להשתמש בבחינת משיח כדי להכניע את הרע עין. וזה: עד חסמי, שהוא בחינת: רוח אפנו משיח ה' (אכה"ר). ובשחזרתי לאחורי אמרו לי: עינו של אבשלום היתה - הינו שאבשלום נפל לבחינת הרע עין הזה. וזהו: בשחזרתי לאחורי, הינו אחר החקון

לשון הנקרא נדה כר: תניא אבא שאול אומר: קובר מתים הייתי. פעם אחת נפתחה מערה מתתתי, ועמיתי בגלגל עינו של מת עד חסמי. בשחזרתי לאחורי, אמרו לי: עינו של אבשלום היתה:

התקון, שהורתי בחינת משיח למקומו, לבחינת אחורי, כי שם שרש המלך המשיח, בבחינת (שה"ש י): מלך אסור בדרומים, ברהיטי מחין (הקו"ו דף סא), אסור, הינו בחינת קשר של תפלין, שהיא בחינת אחורי, כמאמר חכמינו וזרנום לברכה (ברכות י): וראית את אחורי- זה קשר של תפלין, וזה (שמואל"א טו): והיתה נפש ארוני צדורה בצרור החיים, הנאמר ברוך, הינו קשר של תפלין, כי תפלין הם בחינת חיים, כמאמר חכמינו וזרנום לברכה (מנחות טו): כל המניח תפלין, זוכה לחיים, שנאמר: ה' עליהם יחיו, ועליהם לא אמרו לו שיעינו של אבשלום היתה ער שתור לאחוריו, כי אלו היה יודע מקדם מזה, אפשר לא היה מסבן עצמו בליכוד לבגס פדע עין כזה, כי הוא סכנה גדולה:

ה וצריך לשמר את העין מבח המדמה, ואפלו מי שהוא טוב עין, צריך לשמר מזה, כמו שאנו רואים, כי אפלו מי שיש לו ראייה יפה יכול למעות, על-ידי שראיה מרחוק ונדמה לו להפך מן האמת. עליהם צריך שמירה יתרה לזה. והבח המדמה בא על-ידי לשון הרע, כי בח המדמה הוא בח הפהמיות, כי גם בהמה יש לה זה הבח המדמה, והמוציא דבה הוא נופל לבחמיות, ועליהם נתגבר עליו בח המדמה, שהוא בח הפהמיות, כי מוציא דבה הוא כסיל (משל י), וכשהדעת נסתלק ממנו, נופל מאהבת השם יתברך, ונופל לאהבת הפהמיות, בבחינת (ריושע ו): כי אתה הדעת מאסת, ואמאסך מכהן לי. כהן, הינו בחינת (ישעיה טו): אכרתי אוהבי, בחינת (תהלים ק): אתה כהן, בחינת: וקמץ תכהן (ישעיה ה), ואז מתגבר עליו בח המדמה, שהוא בח הפהמיות, בבחינת (שם בראשית): נדמו עמי מבלי הדעת. נדמו, הינו בח המדמה:

ו זה הבח המדמה הוא מבקש תמיד כלי לשבן שם, ועליהם הוא מחזיר תמיד לשדות על פי שונה הלכות. ועליהם, אם הם מתדשים דבר בתורה, הוא תדוש נאה ומתקבל (בלשון אשכנז: נלידי), כי הוא בא מבח המדמה, שהוא קרמה מלקח למלחא, אך שהרע שבו הוא יותר מהטוב. ואלו החדושים מויקים לפרנסה, כי על-ידי חדושי-תורה נבראים שמים וארץ, כמו שכתוב (ישעיה נא): ולאמר לציון עמי אתה - אל תקרי עמי, אלא עמי; מה אנו עבדי שמיא וארעא במלולי וכו' (כ"ש מודר סודות דף ה), ועל-ידיהם באים כל ההשפעות והפרכות לעולם, כמו שכתוב (ברכים טו): יפתח ה' לך את אוצרו הטוב את השמים וכו'. אך כשהחדושים הם על-ידי בח המדמה, אזי נבראים רקיעין דשוא (מודר סע), ועליהם בא רעב לעולם. ואף שיש בהם גסיפן טוב, שהם דבדיחורה, שהם בחינת שבע, אך מתחמך שרדע יותר מהטוב, עליהם הרע גובר והטוב נתבטל, בבחינת: ולא נודע כי באו אל קרנה (בראשית סא), שמתגבר, חס ושלום, בחינת שבע שני הרעב על בחינת שבע שני השקע, שהוא בחינת התגברות הרע על הטוב, עד שאין נבר הטוב מפני הרע, בבחינת: ולא נודע וכו' כנ"ל, ומה שמחזיר הבח המדמה לשדות על פי שונה הלכות, הוא מפני שהוא נכרא בערכ-שבת בין ולהכניע

השמשות, וקדש עליו היום, ולא נברא לו גוף, כמו שכתוב בזהר (בראשית דף סו ומת, ובס' הרושע דף קטו): על פסוק: אשר ברא אלקים לעשות, שמבאר שם, שהקלפות שהם בחינת הכח המדמה נבראו בערכ-שבת בין השמשות, ובתוך כך קדש עליו היום, ונשארו רוח בלא גוף וכו', עין שם. ועליהם זה הבח המדמה, שהוא בחינת הקלפות, שהוא רוח בלא גוף, הוא מבקש לעצמו גוף לשרות בו, והולך אצל השוני הלכות, כי הם כוראים הכל בדרבי חורתם, עליהם הוא הולך ושורה אצלם, כדי שיתיה נברא לו גוף להתלבש בו על-ידם. וזה שכתוב (שם בראשית ה"ל): ועל השנות החלום, הינו מה שהחלום, שהוא בחינת כח המדמה, השתדלחו לשרות על השונה הלכות, כי נכון הדבר מעם האלהים וממהר האלהים לעשותו. זה בחינת: אשר ברא אלקים לעשות הני"ל, שהיה נכון הכל ערכ-שבת בין השמשות, וקדש היום, ומהר אלקים לעשותו בלא גוף, ומחמת זה הוא מחזיר תמיד לשרות על השונה הלכות כנ"ל. וזה: חלום פרעה אחד הוא (סע), הינו חלום פרעה, שהוא בחינת בח המדמה, כח כמל, כמו שכתוב (שמות ה): תפריעו את העם, הוא בא מאחר, הינו מאהבה, (כי אחר הוא בחינת אהבה, כמבאר במקום אחר), הינו מאהבה נפולה כנ"ל, בחינת: נדמו עמי מבלי הדעת, כי אתה הדעת מאסת וכו', כנ"ל. נמצא על-ידי הסתלקות הדעת, שבא על-ידי לשון הרע, שהוא בחינת: מוציא דבה הוא כסיל, דהינו שנסתלק ממנו הדעת, על-ידיה נופל מאהבת השם יתברך לאהבות הפהמיות, ואז מתגבר עליו בח המדמה, שהוא בח הפהמיות, ועל-ידי הבח המדמה נפגם הזכרון ונופל לשבחה; ועתה בא וראה מה טוב ומה נעים עתה קשר כל המקרא הזה: נדמו עמי וכו' הני"ל. וזהו: נדמו עמי מבלי הדעת - שעל-ידי פגם הדעת מתגבר בח המדמה כנ"ל. וזהו: כי אתה הדעת מאסת ואמאסך מכהן לי - כי על-ידי פגם הדעת נופל מאהבות דקדושה, שהם בחינת כהן כנ"ל, ואז מתגבר עליו הבח המדמה, בחינת: נדמו עמי וכו' כנ"ל. וזהו: ותשבח וראי, כי על-ידי פגם הדעת, שעל-ידיה מתגבר הבח המדמה, על-ידיה נפגם הזכרון ונא לשבחה כנ"ל. וזהו: אשבה בך גם אני - כי על-ידי שפוגם הזכרון ונופל לשבחה, על-ידיה אין לו כן זכר, כמו שמוכא לעיל לענין אבשלום, שלא זכה לבן זכר מחמת זה שפגם הזכרון כנ"ל, וזהו: אשבה בך גם אני כנ"ל: ועל-ידי גור פרעה על הזכרים דיקא, כי פרעה הוא בחינת הכח המדמה, שהוא כח כמל כנ"ל, שהוא מתגבר על הזכרון, שהוא בחינת כן זכר כנ"ל, הינו שרצה לפגם הזכרון, שהוא בחינת כן זכר, על-ידי הבח המדמה השורה על פי שונה הלכות כנ"ל:

רוחו יוציא כסיל, הרינו שמוציא כל הרוח בבת אחת, ואזי כוונתי אין נכנה הנגון. כי עקר נעימת הנגון נעשה עלי ידי ברור הרוח, (שהוא האויר, שמשם הקול, כידוע לחכמי הנגינה), הינו שעקר בחינת הנגון הוא עלי ידי ברור הרוח טובה מן הרוח רעה, וכשיוצא כל הרוח בבת אחת, יוצא כמו שהוא מערב טוב ורע, ואזי אין נכנה הנגון והשמחה, ואין נכנה המרפה. וזה בחינת (ההלים קמ): מצא רוחו ישוב לארמחו. לארמחו, הינו בחינת המרפה. הינו, כשיוצא כל הרוח, אזי חוזר ושכ אל המרפה, כי לא נכנע המרפה, מאחר שאינו יכול ללקט ולברר הרוח טובה, ויוצא כל הרוח המערב טוב ורע. אבל כשיש לו בחינת יד הנ"ל, המלקט ומברר בחינת הרוח טובה מן הרוח רעה, אזי מכניע המרפה, בבחינת: וכיד הנביאים אדרה כנ"ל, כי עקר בחינת הנבואה הוא מבחינה תיד הנ"ל, שמברר הרוח טובה מן הרוח רעה, ועל ידיה מכניע המרפה, שהוא בחינת רוח רעה המערב ברוח טובה כנ"ל. וזה שכתוב (שם ט): מי עלה שמים ויבר, מי אסף רוח כחפניו, מי צר מים בשמלה, מי הקים כל אפסי ארץ. מי עלה שמים וירד - זה בחינת הנגון, כי זה הנגון הוא עולה ויורד כנגינה, כי צריך לעלות ולירד במדת הנימון כפי משקל השיר כדי לקבץ הרוח. וזה: מי אסף רוח כחפניו - כחפניו ממש, שהם הידים, כי שם שרש הרוח כנ"ל, שעקר בחינת הרוח הוא בידים, ששם פקודות הרוח כנ"ל. וזה: מי צרד מים בשמלה - מים בחינת לב, כמו שכתוב (איוב ט): שפכי מים לפניך, הינו, שעל ידיה שמלקט הרוח, הוא צרד מים בשמלה, ששומר הלב שלא ישלט עליו המרפה. וזה: מי הקים כל אפסי ארץ - שעל ידיה הוא מקים בחינת רגליו המלבש בזה העולם. אפסי, בחינת רגליו, כמו שכתוב (יחזקאל ט): ויעברני מי אפסיהם. כי עלי ידי נגון ביד הנ"ל, על ידיה נכנע המרפה, ואזי זוכה לזכרון הנ"ל, שהוא בחינת מה שיודע להכין כל הרמזים שיש בכל דבר שבעולם, שהם בחינת חייה אלקות, בחינת רגלי הקדשה, המלבשים בכל הדברים שבעולם כנ"ל. וזהו: מי הקים כל אפסי ארץ - שמשלה ומקים בחינת רגלי הקדשה המלבשין בזה העולם כנ"ל. וזהו: ויהי מקוץ שנתים ימים. שנתים ימים הוא בחינת מוציא רבה, הנאמר בהם (שם ט): יום לשנה יום לשנה; שעל ידיה נתקלקל ונפגם בחינת אהבה וקדשה, שהוא בחינת: וקמץ הכהן כנ"ל. וזה: מקוץ - שהוא בחינת פגם ה"קמץ". ופרעה חלם - הינו הכח המרפה כנ"ל. והנה עמד על היאר - היאר זה פישון, הינו בחינת פי שונה הלכות, שמתגבר עליהם הכח המרפה כנ"ל. והנה מן היארוד וכו' - הינו שעל ידיהם בא שבע שני שבע ושבע שני רעב, הינו טוב ורע כנ"ל. והרע מתרפה וגבר על הטוב, בבחינת: ולא נודע כי באו אל קרבתה. וחקונו הוא יוסף, בבחינת (בראשה ט): אסף אלקים את חרפתי; שהוא ממחיק את הרע, שהוא בחינת הרעב, בבחינת אשר

ולחבניע הכח המרפה הוא עלי ידי בחינת יד, בבחינת (הושע ט): ביד הנביאים אדרה. ויד הינו בחינת שמחה, בחינת (דברים ט): ושמתחם ככל משלח ידכם. וזה בחינת כלי זמר שמנגינן ביד, שעל ידיה שורה הנבואה על הנביאים, כמו שכתוב (מלכים ט): קחו לי מנגן וכו', כי הכלי הוא התאספיה הרוח, והוא מערב טוב ורע, כי יש עצבות רוח, רוח נבאה, רוח רעה, כנאמר בשאל (שמואל א ט): ובעתהו רוח רעה; ויש רוח טובה, כמו שכתוב (ההלים קמ): רוחך טובה תנחמי בארץ מישור; והוא בחינת רוח נבואה, רוח הקדש. אך כשהוא מערב טוב ורע, אינו יכול לקבל נבואה אמת, ועל כן כתיב בשאל (שמואל א ט): ויחבא וכו' ויפל ערם; ופרש רש"י: לשון משגע; כי היה מערב ברוח שטוח, עצבות רוח. וזה שמנגן ביד על הכלי, הוא מקבץ ומלקט ביד את הרוח טובה, רוח נבואה, מתוך עצבות רוח. וצריך להיות יודע נגן, שידע לקבץ וללקט ולמצא חלקי הרוח אמת לאמת, כדי לבנות הנגון, הינו השמחה, הינו לבנות הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא הפך עצבות רוח, כי צריך לעלות ולירד בידו על הכלי שמנגן, כדי לבנות לבנות השמחה בשלמות. וכשהנביא שומע זה הנגון מהירדע נגן, אזי מקבל ממנו רוח נבואה, שפסוק זה בידו מתוך העצבות רוח. וזה: ונגן בידו וטוב לך (שם) - וטוב לך דיקא, שמלקט ומצרף הטוב מתוך הרע. ועקר התקבצות ונגון הרוח נבואה הוא עלי ידי היר, כי שם פקודות הרוח כנ"ל, כמו שכתוב (ההלים ט): בידך אפקיד רוחי; וכמו שכתוב (איוב ט): אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש. וזה (שם מלכים ט): והיה כנגן המנגן, והיה עלי יד ה': נמצא, עלי ידי שמנגן ביד על הכלי זמר, על ידיה מברר הרוח טובה מן הרוח רעה, שהו בחינת רוח נבואה כנ"ל. וכל זה הוא בחינת הכנעת המרפה, שהוא בחינת הרוח רעה, רוח שטוח, שרוצה לפגם ולבלבל את בחינת הרוח טובה, רוח נבואה, והוא נכנע ונחפז על ידי השמחה, הבאה עלי ידי הנגון ביד כנ"ל. כי עקר התגברות המרפה הוא עלי ידי עצבות, כי המרפה הוא בחינת עצבות רוח, רוח נבאה, רוח רעה, שהוא מבלבל את הרוח טובה, רוח נבואה, שהוא בחינת זכרון הנ"ל, בחינת לארבעא מחשבתא בעלמא דאחי הנ"ל, ועל כן אין יכולין לקבל רוח נבואה, רוח הקדש, כי אם עלי ידי שמחה, שהוא בחינת מנגן ביד, כמו שכתוב: והיה כנגן המנגן ויהי עלי יד ה'; בחינת: ונגן בידו וטוב לך וכו' כנ"ל. וזה המנגן צריך שיהיה יודע נגן כנ"ל. גם צריך שיהיה הכלי בשלמות, כדי שלא מצא כל הרוח המערב טוב ורע בבת אחת, ועל כן צריך שיהיה יודע נגן, וגם שיהיה הכלי שמנגינן עלי שלם, כדי שיוכל לברר ולכונן הנגון בשלמות כראוי, שהוא בחינת מה שמברר הרוח טובה, שהוא בחינת שמחה, בחינת רוח נבואה, מן העצבות רוח, שהוא רוח רעה כנ"ל. כי כשאין הכלי שלם, או שאינו יודע נגן, ואינו יודע לעלות ולירד בידו לברר הרוח טובה מן הרוח רעה, עלי נאמר (שם ט): כל

כנ"ל, וְהוּוּ (תהלים ט:ט) יִשָּׁב רוחו יָלוּ מים. על־יְדֵי יִשָּׁב רוחו, שְׂמֵלֶכֶת וּמֵאֶפֶס הַרוּחַ בְּרוּ, עַל־יְדֵי־יָהּ יָלוּ מים, בְּחֵינִת: מִי צָרַר מים, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת הַלֵּב, בְּחֵינִת: שֶׁכֶּי כַּמִּים לִבָּךְ, כְּנִיל, עֵץ שָׁם:

בְּלֵל הַעֲנָנִין הוּא, מֵה שְׂאֵמְרוּ דְבוּחֵינוּ וְכַרְנוּם לְכַרְכָּה (ספ"ט טו, ד"ה טו): אִין אָרַם דִּן גְּזֵרָה שׁוּה מַעְצָמוּ, כִּי יִכּוֹל לְהִיחַ שֶׁהוּא דִּן גְּזֵרָה שׁוּה מַעְצָמוּ, וְהוּא מִכַּת הַמְרַמָּה, שְׂמֵרְמָה מִלְּתֵא לְמִלְּהָא כְּנִיל, עֵין שָׁם. עַל־כֵּן אֲסוּר לְדוֹן גְּזֵרָה שׁוּה, הֵינּוּ לְדַמּוּחַ מִלְּתֵא לְמִלְּהָא, מַעְצָמוּ, אֵלֵא אִם כֵּן קְבֵלָה מִרְבוּ, וְרִבּוּ מִרְבוּ, עַד מִשָּׁה רִבְנוּ, עָלֵיו הַשְּׁלוֹם, מִפִּי הַגְּבוּרָה, כְּדִי לְהַנְגֵּל מִכַּת הַמְרַמָּה, וְהִבֵּן:

נה לשון רבנו זכרוננו לברכה

אֵיתָא בְּמִקְרָא (נה ד"ה): **אבא שאול אומר:** קוֹבֵר מֵתִים הֵייתִי, פַּעַם אַחַת רָצִיתִי אַחֵר צָבִי, וְנִכְנַסְתִּי בְּקוֹלִית שֶׁל מֵת וְכו':

א דַּע, כִּי לְרֵאוֹת מִבְּפִלְתָּם שֶׁל רְשָׁעִים אִי אֲפֻשׁר אֵלֵא עַל־יְדֵי בְּחֵינֵת אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, בְּבְחֵינֵת (תהלים קז): שֶׁב לִמְיִנִי עַד אִשִּׁית אוֹיְבֵיךָ הֵרַם לְהַגְלִיךָ. יְמִין, זֶה בְּחֵינֵת אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, בְּחֵינֵת כְּנִימָיו, כִּי יְמִין, שְׁנוֹלַד בְּאֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל (כַּמְבּוֹא בְּפִרְשֵׁי פִרְשֵׁי רִשְׁתִּי וְיִשְׁלַח):

ב וְלִתְמַשְׁיךְ בְּחֵינֵת קִדְשָׁת אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל עֲכָשׁוּ בְּגִלוֹת, שֶׁהִיא מִחַת יַד הַסְּבָרָא־אֶתְרָא, וְאִין יָכֹלַת בְּקִדְשָׁתָהּ לְהַתְגַּלּוֹת, אֶפְי־עַל־פִּירְכוּן יְכוֹלִין לְגַלוֹת וְלִתְמַשְׁיךְ קִדְשָׁתָהּ אֶפְלוּ בְּגִלוֹת הַמֵּר תְּהֵא, בְּבְחֵינֵת (ויקרא טו): וְאֶף גַּם זֹאת בְּאֶרֶץ אִיבֵיהֶם; הֵינּוּ אֶפְלוּ בְּגִלוֹת הַמֵּר יְכוֹלִין לְגַלוֹת בְּחֵינֵת "גַּם זֹאת" וְעַל־יְדֵי מֵה יְכוֹלִין לְהַמְשִׁיךְ אֵת קִדְשָׁת אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, עַל־יְדֵי הַתְּנוּצָצוּת אֹר וְכוֹת אֲבוֹת, כְּמֵאֲמַר הַזֵּהר (ספ"ט ד"ה טו): כְּאֵהֵר רֵאִית תַּמּוֹן אֲבוֹת, אִית תַּמּוֹן שְׂכִינְתָּא; בְּבְחֵינֵת (ויקרא טו): וְכִרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְכו', וְהֵאָרִין אֲבוֹר. כְּשִׁמְתַּחְנוּצֵן אֹר וְכוֹת אֲבוֹת, אִי תִּגְלָה קִדְשָׁת אֶרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, וְלֵא דִי שֶׁהֵאָרַם נִצּוֹל מִהֲרָשָׁע, אֵלֵא גַם דִּוְאָה בְּהֲרָשָׁע מֵה שֶׁהֲרָשָׁע רָצָה לְרֵאוֹת כּו':

ג כִּי הֲרָשָׁעִים מְמַשְׁכִּים בְּחֵינֵת רַע עֵין עַל שׁוֹנְאֵיהֶם, בְּחֵינֵת (ברכות ז): וְלֵא עוֹד, אֵלֵא שְׂרוּאָה כְּשׁוֹנְאֵיו. וְהֵאָרַם נִצּוֹל מִרַע עֵין הֵזֶה עַל־יְדֵי לְמוֹד וְכוֹת שְׁלֵמֵד עַל הֲרָשָׁע כִּי גַם הַקְּדוּשָׁת־בְּרִדֵי־הוּא מְלַמֵּד וְכוֹת עַל הֲרָשָׁע, בְּשִׁבְלֵי לְהַצִּיל אֶת הַצַּדִּיק מִרַע עֵין שֶׁל הֲרָשָׁע. וְזֶה שְׂאֵמְרוּ תְּכַמִּינוּ וְכַרְנוּם לְכַרְכָּה (ספ"ט): וְלֵא עוֹד, אֵלֵא שְׂאוּכָה בְּדִין, שְׂנֵאָמַר: מֵרוּם מִשְׁפָּטֵיךְ מִגְּבֹרָה, וְזֹאת הַזְּכוּיָה שְׂאוּכָה בְּדִין, שְׂמֵלִמְרִין עָלָיו וְכוֹת, עַל־יְדֵי־יָהּ נִצּוֹל הַצַּדִּיק מִרַע עֵין שֶׁל הֲרָשָׁע, כִּי לְסַלֵּק הַדִּין וְהַמְשָׁפֵט, צָרִיךְ לָזֶה הַתְּגַלּוֹת הַיָּד, בְּבְחֵינֵת (דברים לו): וְחֵאָחוּז בְּמִשְׁפַּט יְדִי; שְׁלֵא לְשַׁלֵּט עַל הֲרָשָׁע, וְכַשְׂמַתְגַּלָּה יַד ה', אִי נִעֲשֶׂה צֵל שְׁבוּ נִחְפְּסָה הַצַּדִּיק מֵאָרַם שֶׁל תְּרַע עֵין, בְּבְחֵינֵת (ישעיה טו): וְכַצֵּל יְדִי כַּסְיִתִיךְ. כִּי הֲרָשָׁעִים בְּגִלוֹת הַמֵּר הֵזֶה, עֵינֵיהֶם לְמוֹשִׁים כְּרֵאִי מוֹצֵק, וְאָרַם עֵינָיו מִבְּיָמִים לְמַחְוָק, בְּבְחֵינֵת

(יחזקאל לו): אֲשֶׁר לֹא תַחֲנוּ עוֹד תְּרַפַּת רַעֲב בְּגוֹיִם; וְהוּא בְּחֵינֵת: אֲסַף רוּחַ וְכו', בְּחֵינֵת (בראשית טו): אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱלֹקִים בּו. וְזֶה שְׂנֵאָמַר בּו (שם טו): וְיֹזֶפֶף יִשִּׁית יָדוֹ עַל עֵינֶיךָ - שְׂעַל־יְדֵי הַיָּד נִשְׁמַר הָעֵינַן מִכַּת הַמְרַמָּה כְּנִיל. עֵין בְּסִבָּא (מספ"ט ד"ה טו), מֵה שְׂרַדֵּשׁ עַל פְּסוּק: ה' אֱלֹקֵי גְדֻלָּת מֵאֹד וְכו':

וְזֶה בְּחֵינֵת: אֲזַכְרָה נְגִינְתִי בְּלִילָה עִם לִבִּי אִשִּׁיתָה וַיַּחֲפֵשׁ רִחוּי (תהלים טו). בְּלִילָה, שְׂאֵז הוּא פְּקֻדוֹת הַרוּחוֹת, בְּחֵינֵת: כִּיךְ אֲפִקֵר רִחוּי הַנִּיל, אִי הַזְּמַן לְקַבֵּץ הַרוּחַ טוֹכָה מִחוּךְ הַרוּחַ רַעִה, הֵינּוּ שְׂאֵז עַקֵר הַזְּמַן שֶׁל הַתְּהַבּוּרָה, לְהַחֲבוּרָה בֵּינוּ לְכִין קוֹנוֹ וּלְפִרְשׁ שִׁיחֹתוֹ לְפָנֵי הַשֵּׁם יַחְבְּרֵךְ, לְשׁוֹת עִם לִבְבוֹ וּלְחַפֵּשׁ הַרוּחַ טוֹכָה, דִּהֵינּוּ הַתְּקִירוֹת טוֹבוֹת שֶׁשׁ בּוּ עַדִין, לְכַרְכָּם מִחוּךְ הַרוּחַ רַעִה, שְׂהֵוּוּ בְּחֵינֵת גִּנוּן הַנִּיל, שְׂעַל־יְדֵי־יָהּ נִשְׁמַר הַזְּכָרוֹן כְּנִיל, דִּהֵינּוּ שְׂעַל־יְדֵי־יָהּ זְכוּה לְכוֹר תְּכִלְהוּ הַאֲחֵרוֹן לְעוֹלָם הַבָּא, וְלַחֲשֵׁב תְּמִיד עַל סוֹפוֹ וּלְאַרְבָּקָא מִחֲשִׁבְתָּהּ בְּעֵלְמָא דְאִתִּי תְּמִיד, שְׁכַל זֶה הוּא בְּחֵינֵת וְכַרְנוּ כְּנִיל. וְהוּוּ: אֲזַכְרָה נְגִינְתִי בְּלִילָה, עִם לִבִּי אִשִּׁיתָה, וַיַּחֲפֵשׁ רִחוּי. אִם תְּדַקְדַּק בְּמִקְרָא הַזֶּה, תִּמְצָא, שְׁכַבְל תְּמִלוֹת הַאֱלֹהִים, כְּכֵלִם מִבְּאֵר כֵּל עֵינַן הַנִּיל. אֲזַכְרָה, זֶה בְּחֵינֵת הַזְּכָרוֹן הַנִּיל, שְׂצָרִיכוֹן לְזַכֵּר תְּמִיד בְּעֵלְמָא דְאִתִּי. וְזֶה בְּחֵינֵת: נְגִינְתִי, דִּהֵינּוּ בְּחֵינֵת הַגִּנוּן הַנִּיל, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת בְּרוּר הַטוֹב מִן תְּרַע כְּנִיל. כִּי עַל־יְדֵי בְּחֵינֵת גִּנוּן וְשִׁמְחָה יְכוֹלִין לְכוֹר עֲצָמוֹ בְּעוֹלָם הַבָּא, כִּי שְׂמִירַת הַזְּכָרוֹן הוּא עַל־יְדֵי גִנוּן כְּדִי, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת שְׂמֵרָה כְּנִיל. וְהוּוּ: בְּלִילָה, כִּי עַקֵר בְּרוּר הַרוּחַ טוֹכָה הוּא בְּלִילָה, שְׂאֵז הוּא פְּקֻדוֹת הַרוּחוֹת כְּנִיל. וְהוּוּ: עִם לִבִּי אִשִּׁיתָה - כִּי עַל־יְדֵי בְּחֵינֵת גִּנוּן וְשִׁמְחָה הַנִּיל, עַל־יְדֵי־יָהּ נִשְׁמַר הַלֵּב מִכַּת הַמְרַמָּה כְּנִיל, וְאִי יִכּוֹל לְשַׁפֵּךְ לְבוֹ כַּמִּים לְפָנֵי ה', שְׂהֵוּוּ בְּחֵינֵת: מִי צָרַר מִים בְּשִׁמְלָה הַנִּיל, בְּבְחֵינֵת: שֶׁכֶּי כַּמִּים לִבָּךְ נִכַח פְּנֵי ה'. וְהוּוּ: עִם לִבִּי אִשִּׁיתָה וַיַּחֲפֵשׁ רִחוּי - שְׂעַל־יְדֵי־יָהּ נִתְעוֹרְרִין לְשׁוֹת עִם לִבְבוֹ מִתְּכִלְיָתוֹ הַנְּצַחִי לְעוֹלָם הַבָּא, וְלַחֲפֵשׁ וּלְבַקֵּשׁ לְמַצָּא הַתְּקִירוֹת טוֹבוֹת, בְּחֵינֵת הַרוּחַ טוֹכָה שְׂבַקְרָבוּ, כְּדִי לְשׁוֹב לְהַשֵּׁם יַחְבְּרֵךְ עַל־יְדֵי־יָהּ, כִּי עַקֵר הַחֲשׁוּבָה הוּא לְהַכְנִיעַ הַרוּחַ רַעִה וּלְכַרְכֵּר הַרוּחַ טוֹכָה, כִּי דִיעוּ: וְזֶה בְּחֵינֵת קִימָה בְּחֵצוֹת לִילָה, כִּי כְּנוֹר הִיָּה תְּלוּי לְמַעֲלָה מִמַּחְתּוֹ שֶׁל דוֹר, וְכִינּוּן שְׂהַגִיעַ חֵצוֹת לִילָה הִיָּה כְּנַעַן מֵאֱלֹו (כַּסְאִירֵל בְּרִכּוֹת ז). הֵינּוּ שְׂבַחֲצוֹת לִילָה, אִז נִתְעוֹרֵר בְּחֵינֵת הַגִּנוּן דְּקִדְשָׁה, תְּנַמְשֵׁךְ מִכְּנוֹר שֶׁל דוֹר, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת בְּרוּר הַרוּחַ טוֹכָה וְכו' כְּנִיל. וְעַל־כֵּן אִז הַזְּמַן לְהַתְּגַבֵּר בְּעִבּוּרַת הַשֵּׁם, לְקוּם אִז לְעַסֵק בְּעִבּוּרַת הַשֵּׁם, לְפִרְשׁ שִׁיחֹתוֹ לְפָנָיו יַחְבְּרֵךְ, כִּי אִז עַקֵר הַבְּרוּר עַל־יְדֵי בְּחֵינֵת גִּנוּן כְּכֵלֵי הַנִּיל, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת כְּנוֹר שֶׁל דוֹר, שְׂמַנְגֵן אִז כְּנִיל. וְהִכּוֹן הַטִּיב הַכְּרִים אֵלוֹ לְמַעֲשֶׂה: זֹאת הַחוּרָה נִאֲמָרָה בְּשִׁבְת הַגְּבֹה, וְאַחֵר שְׂאֵמַר הַחוּרָה הַזֹּאת אָמַר: אִי אֲמַרְתִּי עִתָּה אִיךְ מְדִלְקִין גַּר תְּגַבֵּה, בְּחֵינֵת לְאִמְשַׁכָּא מִשַׁח רְכוֹת קִדְשָׁא וּלְאַרְבָּקָא בּוֹצִינָא (אֲבוֹר בְּרֵאשִׁית לֵא, וִיכָרָא ג' שְׂמִי לֵא, אֲבוֹר פ"ה ד'. בְּהַמְעוֹרֵר עַד), שְׂמִין מִשְׁחַת קִדְשׁ (ספ"ה לו), שֶׁהוּא הֲרָשָׁת, כִּי דִיעוּ. הֵינּוּ בְּחֵינֵת הַגְּדֻלָּת הֲרָעָה הַנִּיל, שֶׁהוּא בְּחֵינֵת וְכַרְנוּ הַנִּיל - וְלֵא בְּאֵר יַחֲר:

שך לעיל: מי אסף רוח בתפניו, מי צרר מים בשמלה וכו',

בפרט הן בכלל, תחת המזב, בבחינת (מלאכי ב'): ועסוקים רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם. וזה בחינת אפר שיש בבחינת התפלה. ורגל זה בחינת תפלה, בבחינת (תהלים טו): רגלי עמרה וכו'. הרע שבפרט, הינו גופו המגשם וחמרו, ובכל בשעת תפלה, כמו חסידים הראשונים, שהיה להם בשעת תפלה התפשטות הנשמיות. והרע שבכלל, הינו התפלות של פושעי ישראל שמתפלל עמהם, ובכל הרע שלהם, ונעשה מהרע כפא לקרשה, וזה בחינת אפר שבתפלה. ו**אפר** שבתפלה, הינו שיקשר את עצמו בכלל ובפרט עם נפשו ורוחו ונשמתו של שוכני עפר, ויעורר אותם בתפלתו שיתפללו עמו, בבחינת (ישעיה טו): הקיצו ורגנו שוכני עפר. וזהו (איכה ט'): יתן בעפר פיהו, כלומר, שיקשר רבוירו עם שוכני עפר כנ"ל. וזהו שאמר אברהם בתפלתו (באשח ט'): הנה נא הואלתי לדבר אל ה', ואנכי עפר ואפר; כי זה צריך לבחינת התפלה. וזהו נקרא תפלה בצבור, כי איתיות צבד ראשיתבות צדיקים, בינונים, רשעים. בינוני הוא המתפלל, כפאמר חקמינו ארונם לברכה (תהלים טו): לעולם יראה אדם את עצמו כאילו חציו וכאי וכו'. צדיקים, זהו בחינת עפר. רשעים, זהו בחינת אפר כנ"ל. ולעורר שוכני עפר - זה יש בפרט ובכלל. בפרט, הינו חלקי נפשיות נשמה שלו, שבאו כבר בגלגול ונתקן. ובכלל, הינו נפשיות נשמה של שוכני עפר אחרים, לעורר אותם שיתפללו עמו. וזהו בחינת שבועה שבועה הנאמר בפרה, שכל ענינה שבועה, הינו כפואב (מורה ארזי טו עו) ובסדרונה פ"ט: שבועה כפוסין, שבועה כהנים וכו', זהו בחינת תפלה, בחינת (תהלים טז): שבע ביום הללתיך:

(תהלים כב): המה יביטו יראו בני ועלירי הצל כהו מאור עיניו ונחשבים, שאין הארס שלהם יכול להזיק, אבל הצדיקים, שמאור עיניהם פזמן היה קטן, בבחינת (ישעיה סט): מי עוד כמשלם; ועלירי הצל נתחזק מאור עיניהם, כדרך חלושי הראות, שאינם יכולים לראות היטב כשאור חזק וגרול, וצדיקים לצל כרי שיוכלו לראות. וזהו (תהלים טו): צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו, הינו עם רע עין כנ"ל, וה' לא יעוכנו בידו. בירו ריקא, הינו בהתגלות יר ה' כנ"ל, ועלירי מה נתגלה יר ה' עלירי: ולא ירשיענו בהשפטו - עלירי בחינת: ותאחו כמשפט ירי, בחינת: מרום משפטך, כנ"ל, כי עלירי זהו כהו מאור עיני הרשע, בבחינת (ישעיה סח): שגו בראיה, עלירי פקו פלילה. זהו בחינת משפט, שזוכה ברין, עלירי זהו שגו בראיה, נחשך מאור עיניו, כנ"ל. ועלירי הצל נתחזק מאור עיניו של הצדיק כנ"ל, ויכול לראות למרחוק, בבחינת (תהלים כבא): אשא עיני אל ההרים; וראוה ומשיג צדקתו של השם ויברך, ויכול לידע ולהבין כי ה' הצדיק, אף-על-פי שהרשע זוכה ברין, ואין זה מפרדת הצדק, וראוה שהצדק שהקרושי-ברוך-הוא מצדיק את הרשע כמשפט, זהו צדקתו של הקרושי-ברוך-הוא, (שם טו) כי לא אצדיק רשע. וזהו: אשא עיני אל ההרים, זהו בחינת צדקתו של הקרושי-ברוך-הוא, בבחינת (תהלים טו): צדקתך כדודי אל, אף-על-פי שמשפטך כבוש בתהום רבה:

ד ועלירי חזק הראיה של הצדיק, שראוה צדקת ה', נתחזק אמונתו ויכול להתפלל, כי לבו נתפשט מעקמימותו, שהיה לו קרב שראוה צדקת ה', כי עלירי הצדקות של ה' שראוה, נתפשט הלב מעקמימותו ונתשר, בבחינת (שם): וצדקתך לישרי לב. כי מתחלה נעקם לבו מלהאמין בשלמות פהשם ויברך, כי היה נדמה לו שעות, חס ושלום, הקרושי-ברוך-הוא את הרין; אבל עכשו, שראוה צדקות ה', נתישר לבו בשלמות אמונה, ואין מחזק את עצמו, ומתפלל על צרכיו. כי עקר התפלה היא עלירי אמונה, שמאמין שהכל ברשות הקרושי-ברוך-הוא, אפלו לשנות הטבע, ואין הקרושי-ברוך-הוא מקפח שכר כל פריה, כי צדיק ה'. וזהו בחינת (תהלים קט): אודך בישר לכב - עלירי ישרת לב, שהיא בחינת אמונה, נעשה בחינת תפלה. וזהו בחינת פרה ארמה, כפאמר תוהר (חוקת טו טז): פרה דקבילת משור. פרה, זהו בחינת תפלה, בחינת (ישעיה טו): וגשלקה פרים שפתניו; דקבילת משור, בחינת הסתכלות, לשון (בסדר טו): אשורנו ולא קרוב; כי עלירי בחינת אשא עיני אל ההרים כנ"ל נעשה בחינת תפלה. וזהו: ארמה חממה. ארמה, רא גזירת דינא; חממה, רא שור תם, דינא רפא (כ"ש בורה טו), הינו שראוה שתקרושי-ברוך-הוא מחליש כח הרין, בבחינת: ותאחו כמשפט די, אשר לא עלה עליה על, רא שלומי אמוני ישראל (נח טו טו בורה טז). זהו בחינת חזק אמונה, בחינת תפלה, שנעשה עלירי חזק הראיה כנ"ל, בחינת: וצדקתך לישרי לב כנ"ל:

ה וזהו בחינת עפר ואפר הנאמר בפרה, כי בחינת התפלה צריכה לבחינת עפר ואפר, כי צריך להכניע הרע, הן

ו גם צריך לתקן בתפלתו בחינת שלש קולות, בחינת (תהלים ט): קול כסיל ברב הכרים, ובחינת (שמות טז): קול ענות אנכי שומע, ובחינת קול, בחינת (תהלים סד): כל היום כלמתי נגרי וכו' מקול מחרף ומגדף. וזהו בחינת עין ארו ואוב ושיני תולעת, הנאמר בפרה:

ארז זה בחינת: קול כסיל ברב הכרים; ברב הנהגות ואמונות כזבוח, שהם בחינת רכי האמורי, כי פתי יאמין לכל דבר (משל טו). וזהו בחינת ארו, בחינת (שמות טו): ואנכי השמרתני את האמורי, אשר נבנה ארזים גבהו. והגבוהי קומה על-פי הרב הן כסילים, כי מחמת גבה קומתו, העשנים העולים מהלב אל המוח להתבשל במוח ולהתהוות מהם מחשבות, העשנים האלו נחלשים ברב הדרך, שיש מהלב אל המוח, מחמת גבה קומתם, ואינם ביכולתם להתהוות מהן מחשבות שכליות, ומחמת זה הגבוהי קומה הם שוטים. וזה בחינת רכי אמורי, שאין להם שום שכל, מחמת כי נבנה ארזים גבהו, כשביל זה הם מאמינים אמונות רבות כזבוח. וקומי קומה, שהעשנים שלהם נחלשים היטב, ונעשה מהם מחשבות שכליות, אבל מחמת ששכלם יותר ממעשיהם הטובים, בחינת (בא"ח טו): כל שחכמתו מרבה מעשיו; עלירי זהו כשהמחשבה שכליות

כל האמירות צריך לצרפם להחיות מהם כבוד. וכשעת
התפלה האדם עומד בהיכל המלך, בבחינת (שם טו): ארני שפתי
תפתח; "ארני" והו' "היכל" (הי יח דף לא:). כבן צריך לעשות מכל
הבחינות צרופי כבוד להשקל:

ח ועל-ידי תפלה בתקונו מתנוצץ אור זכות אבות, בבחינת:
חלה זכות אבות (ע' ביהודי שלח הכיל אבואה ב). וזה נעשה
על-ידי תפלות בתקונו, כי חלה זכות אבות, על-ידי ויחל משה
את כבו' (שמות לב), על-ידי בחינת תפלה. ובאחר ראבות תמן,
שכינתא תמן, שהיא בחינת חלה, שהיא "גם זאת", כי גם
בחינת חלה, שהיא שעור מ"ג ביצים, והוא בחינת ירשת
ארץ-ישראל, כי זאת המצוה נצטוו שיעשו תכף, כמו שכתוב
(במדבר טו): והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה מראשית
עריסותיכם חלה תרימו תרומה; כי באחר ראבון תמן, שכינתא
תמן, רהיא בחינת חלה, היא ארץ-ישראל. ועל-ידי בחינת
ארץ-ישראל, לא רי' שגזול מרע עין של רשעים, אלא גם רואה
בהם מה שהם רצו לראות בו, ועד עכשו עברו משכיות לבם,
שהשיגו יותר ממה שהתאוו, ועכשו, על-ידי ויחל, על-ידי חלה
זכות אבות, על-ידי חלה תרומה, על-ידי ארץ-ישראל, נעשה
לבם תוחלת ממשכה מחלת לב (משל י').

וזהו: גוה אל ה' ושמוך דרכו (ההלים ט) - זה בחינת תמן
התפלה, בחינת דריכת הקשת, בחינת התפלה, והן חלת
גנין הקשת, שהם אור האבות המתנוצץ כנ"ל. על-ידי-יהו:
ירומקד לרשת ארץ - זהו בחינת ארץ-ישראל, ועל-ידי-יהו:
כהקרת רשעים תראה - בחינת שב לימיני וכו' כנ"ל. וזהו:
שכן ארץ ורעה אמונה (ההלים טט); על-ידי אמונה, שהיא התפלה,
על-ידי-יהו בא לבחינת ארץ-ישראל:

ט ורע, שלא כל אדם יכול לתקן קולות הנ"ל בתפלתו, כי
לפעמים הקולות הנ"ל בתפלתו הם יוצאים מרשעים
גדולים כל-כך, עד כי כל מי שעומד בנגדם הוא מסכן נפשו,
וצריך לזה תפלה גדולה, כמו תפלת משה רבנו עליו השלום.
ואפלו משה רבנו עליו השלום היה ירא מעוג מלך הבשן, כי
אחיות עוג היה סמוך לימין, שהיא ארץ-ישראל, עד שאמר
הקדוש-ברוך-הוא למשה: אל תירא אותו (במדבר כא), כי אמר:
הא ימינא ילי אסתלק, כמובא בזהר (תק"ה דף קמ"ג). ועוג אחיותו
כימין, שהוא מכני ביתא דאברהם, וארצו סמוך לארץ-ישראל,
ובשביל זה היה ירא משה ממנו להתגרות, בלישבו שאר בני-אדם,
שצריך מאד לפשפש את עצמו, ולהבין שרש הרשע איד אחיותו,
אם יוכל להתגרות בו ולשיצאה לו:

וזהו שאמר אבא שאול: קובר מתים הייתי - שהיתה
השתדלותו תמיד לראות בהקרת רשעים, שבתיהם קרוין
מתים (בבבא טז). פנים אחת רצתי אחר צבי - כי עקר
מפתח

שכליות חודרות אל לבם, אין כח בלבם להכיל את השכל, כי
עקר חזק הלב הוא על-ידי מעשים טובים, על-ידי-יהו הם
בבחינות (משל י'): לקנות חכמה ולב אין; ועל-ידי זה השכל הם
מחסיאיים. והן הפילוסופים, שאין להם לב טוב וטהור, ואינם
בבחינת (ההלים קט): כלבי צפנתי אמרתך למען לא אחמא לך;
ומחמת זה השכל מחסיאיים ביותר, והן בחינת (ההלים א ה): אוב
היוצא בקיר. אוב זה בחינת קבני קומה, הם בעלי השכל, אכל
הלב אינו יכול להצפין כח השכל בתוכו, כי לבם חלש וחסר.
ובקרט הגואפים, העוסקים בתכמת פילוסופיא, שמאד מאד מויק
להם, כי לבם חסר, בבחינת (משל י'): גואף אשה חסר לב. וזהו
אוב היוצא בקיר, הינו בקירות הלב, שהשכל יוצא דרך קירות
הלב, ואין הלב יכול להכיל בתוכו את השכל, בבחינת: כלבי
צפנתי וכו'. וזהו בחינת: קול ענות אנכי שומע - קול חרופין
וגרפין, שמגרפין כלפי מעלה בהקמתם, כירוע, ועליהם נאמר
(ההלים ו): ואל תחנפם יותר:

ושנני תולעת - זהו בחינת קול שלישי, שיש לאדם ביונות
וחרפות משונאים, בבחינת: כל היום כלפתי נגרי ובשת
פני כסתני מקול מטרף ונגרף. וזהו: תולעת, בחינת (ההלים כב):
ואנכי תולעת ולא איש, הרפת אדם ובזוי עם:

וזהו: שחימה, שרפה, אסיפה, הנאמר בפרה, שהם שלש
בחינות אלו: שחימה, זהו בחינת כפול אמונת כסילים,
בבחינת (ההלים ט): ושחמה שמים העמיקו; שרפה, זהו בחינת חזק
הלב, שיוכל להכיל את דברי החכמה בתוכו, בבחינת (ההלים ט):
חס לבי בקרבי; כי על-ידי ששעצר דברי השכל בלב, נחחסם
הלב, כי השכל הוא כאש עצור, וזהו שרפה; ואסיפה, זהו
בחינת כפול הביונות של השונאים, בבחינת (ההלים ט): אסף
אלקים את חרפתי, זה בחינת כפול קול שלישי כנ"ל:

ו וכל זה צריך המתפלל לתקן בתפלתו: להעלות את הגופלים
באמונות קביות, להעלותם בתפלתו לאמונה
אמתיות, שהיא התפלה, ולקבע בלבם אמונה שלמה. ולתקן את
לב המחקרים החכמי פילוסופיא, שיוכל לבם להכיל את שכלם,
שלא יחסיא אותם, בבחינת: כלבי צפנתי וכו'. וזה נעשה על-ידי
כנות הלב שבתפלה, מתקן את לבם. ולהפך כל הביונות
והחרפות, להפך לכבוד. כי בשארם עומד בהיכל המלך ומכבל
את עצמו מכל וכל, ואין רואה שום דבר אלא את המלך רואה,
כדאי בששומע איהו חרפה ובזוי, הוא מפרש את החרפה
והבזוי לפרוש של כבוד להמלך, כי איד אפשר שיבוא אחר
לחוד היכל המלך ויבזה את המלך, אלא כדאי אלו הדברים
הם דבורי כבוד. ומתכוונן בהדבורים איד לפרש ולצרף אותם,
שיהיו מהם כבוד להמלך. ואין לחשב, שגא אלו החרפות
עליו נאמרים; זה אינו, כי מי הוא, הלא ישותו נחפבל, ואין
כאן אלא המלך כעצמו. וזהו (ההלים כט): ובהיכלו פלו אומר כבוד

אי אפשר לקרות את חי החיים בשמו כי אם על-ידי הפה, ולא על-ידי המחשבה לבה. וזה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (עריבין ט): כי חיים הם למוציאיהם - למוציאיהם בפה. למוציאיהם בפה דיקא, שעל-ידי זה זוכה לחיים בג"ל. נמצא, על-ידי עסק התורה ממשיכין אריכות ימים, ואז זוכה לרעת, כי הרעת והשכל הוא בעצמו החיות, כמו שכתוב (הלא ח): התכמה תחיה את בעליה; כי השכל הוא עקר החיות. ועל-ידי זה הרעת יכולים לקרב ולהוכיח את מי שצדיקין להוכיח:

כי יש שני הסתרות, וכשהשם יתברך נסתר בהסתרה אחת, גם כן קשה מאד למצוא, אך אי-על-פי-כן כשהוא נסתר בהסתרה אחת, אפשר לזע ולחתר, עד שימצא אותו יתברך, מאחר שיודע שהשם יתברך נסתר ממנו. אבל כשהשם יתברך נסתר בהסתרה תוך הסתרה, דהינו שההסתרה בעצמה נסתרת ממנו, דהינו שאינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר ממנו - אי אפשר כלל למצוא אותו, מאחר שאינו יודע כלל מהשם יתברך. וזה בחינת (הכריס לו): ואנכי הסתר אסתיר; דהינו שאסתיר ההסתרה, שלא ידעו כלל שהשם יתברך נסתר, ואין כוונתו אינו יכול למצוא אותו יתברך, מאחר שאינו יודע כלל שצדיק לבקש אותו יתברך, כי אינו יודע כלל שהשם יתברך נסתר ממנו, כי ההסתרה בעצמה נסתרת בג"ל. אבל באמת אפלו בכל ההסתרות, ואפלו בההסתרה שבתוך הסתרה, כוונתו גם שם מלבש השם יתברך, כי כוונתו אין שום דבר שלא יהיה בו חיות השם יתברך, כי בלעדי חיותו לא היה לו קיום כלל, ועל-כן כוונתו בכל הדברים ובכל המעשים ובכל המושבות מלבש שם השם יתברך, בכיבוד, ואפלו אם, חס ושלום, עושין דבר עברה, שהוא שלא כוונתו השם יתברך, עם כל זה כוונתו יש שם חיות השם יתברך, אך שהוא בהעלם ובצמצום גדול. והתורה היא חיות של כל דבר, נמצא, שבכל הדברים ובכל המושבות, אפלו מחשבה רכוד ומעשה של עברה, חס ושלום, יש שם גם כן החלבוש התורה, אך שהוא בהעלם ובצמצום גדול, בחינת הסתרות: כי עבר ושנה - נעשה לו בהתר, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספ"ט), דהינו שעל-ידי העברות הוא מהפך רכוי אלקים חיים ועושה צדופים אחרים בתורה, עד שנעשה מאסור הרה, כמו שכתוב (ישעיה ה): הוי האמרים לדע טוב ולטוב רע וכו'. נמצא, שאפלו בתוך העברות מלבש שם חיות השם יתברך, דהינו אותיות התורה, רק שהוא בהעלם, דהינו שמחמת העברות הפך הצדופים של התורה, עד שנעשה מאסור הרה, כנזכר לעיל: עבר ושנה נעשה לו בהתר; וזה בחינת הסתרה אחת. וכשהשם יתברך נסתר ממנו בהסתרה אחת, דהינו בחינת הג"ל שנעשה לו בהתר, גם כן קשה מאד למצוא, מאחר שבכך נעשה לו בהתר, אבל עם כל זה אפשר לזע ולחתר עד שימצא אותו יתברך שמו, מאחר שעל-כל-פנים יודע שנעשה לו בהתר. על-כן, אף שהשם יתברך נסתר

ממנו

ונפש הצלת, אבל אם אינו מזהיר ומוכיח אותם, אינו העניש עליו (כ"ש טז). ועל-כן הרבנות מקפדת את בעליה, ועל-כן צדיק לראות להמשיך אריכות ימים לתוך המלכות, דהינו שידא שיוכל להזהיר ולהוכיח אותם. אך אף אדם אפשר לו להזהיר ולהוכיח אותם, כי אינו יודע מה שצדיק להם וגם אינם אצלו להוכיח אותם, ועל-כן צדיקין לזה רעת, כדי לרע אף להוכיחם. ולכא לרעת הזה הוא גם כן על-ידי אריכות ימים בעצמו, וזה שאומרים העולם, שאינו יודע מחייו, כי עקר היריעה הוא מחיים, מאריכות ימים: כי לבוא לאריכות ימים הוא על-ידי עסק התורה, כי אורחא שמה דקרא צדיק הוא (הפסוק יד ט"ג), וכמו שצדיקין לקרות את אחר, קורין אותו בשמו, כן שצדיקין לקרות את חי החיים כדי להמשיך ממנו חיים ואריכות ימים, צדיק לקרות אותו בשמו, בכיבוד, ושמו הוא התורה בג"ל. נמצא, שעל-ידי עסק התורה קורין את האריכות ימים. ועל-כן מזהר המלך על עסק התורה ביותר מכל העולם, מחמת שהוא צדיק לקרות את האריכות ימים לתוך המלכות בג"ל. וזה שכתוב בפרשת המלך (דברים י): והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו, למען יאריך ימים על ממלכתו. וזה: וקרא בו כל ימי חייו - וקרא בו דיקא, הינו שעל-ידי עסק התורה הוא קורא את החיים בג"ל. וזה: ימי חייו - ימי חייו דיקא, כי בשמקבלין את החיות, צדיק לקבלם במדה, כי בלא מדה וצמצום אי אפשר לקבל את החיות מהשם יתברך, מחמת רכוי אור, כי רבוי השמן גורם בכוי הגה, על-כן צדיק לקבל החיות במדה. וזה זוכין על-ידי עסק התורה, כי התורה היא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, והשם הוא הכלי של הרכב, שבהשם הזה נקבל החיות של הרכב הזה, כמו שכתוב (מלאכה ט): נפש חיה הוא שמו; שבהשם נקבל הנפש והחיות של כל דבר. ועל-כן בשקורין את האדם בשמו, הוא ממנו חכף אצלו, מחמת שבהשם נקבל כל הנפש והחיות שלו. וכן התורה הוא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, הינו ששם נקבל החיות מחי החיים, כי התורה היא בחינת מדות, כי יש בהתורה אותיות ותבות ופסוקים ופרשיות וסדרים, שהם בחינת מדות, שבהם נקבל החיות במדה, ועל-כן על-ידי התורה, שהוא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, שהוא בחינת מדות, יכולים לקבל את החיות, כי על-ידי התורה קורים את החיים, וממשיכין את החיות לתוך המדות, שהם בחינת ימים. וזה שכתוב (הילים טז): ומדת ימי מוה היא; הינו שהתורה, שהיא בחינת מוה, כמו שכתוב (דברים ט): מה הערות והחקים והמשפטים, היא בחינת מדות ומים בג"ל, שעל-ידי קורין את החיות לתוך המדות והמים, שבלא זה לא היה אפשר לקבל את החיות, מחמת רכוי אור. וזה: וקרא בו כל ימי חייו - שעל-ידי התורה קורא את החיות לתוך הימים והמדות בג"ל. ועל-כן צדיק לעסק בתורה כפה דיקא, כי שצדיקין לקרות את אחר בשמו, צדיק לקרותו כפה דיקא, ואי אפשר לקרותו בשמו במחשבה בעלמא. כן

בעצמה פותחת פיה ומוכיחה אותם כנ"ל. נמצא, שעלי ידי עסק התורה, שעלי ידה ממשכין אריכות ימים לתוך המלכות, כי עלי ידה ממשכין החיות לתוך הימים והמדות כנ"ל, ועלי ידיה זוכין לדעת כנ"ל, עלי ידיה יכולין להוכיח אפלו את הרחוקים מאד מהשם והכבוד, בכחינת הסתרה שבחוד הסתרה כנ"ל:

וזה פרוש: ובכל יום ויום מרדכי מתהלך לפני חצר בית הנשים (וכו' (אסתר ב.) מרדכי - זה בחינת המלכות כנ"ל. ובכל יום ויום - זה בחינת התורה, שעלי ידה ממשכין החיות להימים והמדות כנ"ל. חצר בית - זה בחינת תצוניות ופנימיות, הינו מחשבות ורבוים, שבכלם נסתר השם והכבוד שם, אף המחשבות והרבוים של הרחוקים מהשם והכבוד. וזה: חצר בית הנשים - מלשון שגשו וקפצו ממקומו של עולם, שנתרחקו מהשם והכבוד. ויש שכבר היו קצת אצל השם והכבוד, אך שכבר שכחו אותו והכבוד, וזה: הנשים - לשון שכחה, (כמו שכתב הראשון ז"ל) כי נשני אלקים וכו', שכבר שכחו את השם והכבוד. ויש שנים עתה וזכרים את השם והכבוד, אך שגשגתה גבורתם, ואין לאל ידם להתגבר על יצרם. ובשביל זה נקראים בשם נשים, מחמת שלש בחינות הנ"ל: בחינת שגשו וקפצו וכו', ויש שהם בבחינת שכחה וכו', ויש שהם בבחינת נשתה גבורתם כנ"ל, ועלי ידי כל זה הם רחוקים מהשם והכבוד, והשם והכבוד נסתר מהם בבחינת הסתרות הנ"ל. ומרדכי, הינו בחינת המלכות, הוא יכול להוכיח ולהיודיע אותם עלי ידי עסק התורה, שהוא בחינת ימים ומדות כנ"ל, שעלי ידיה זוכין לדעת, שעלי ידי הרעת הזה מגליו ההסתרה שבתוך הסתרה ועושין משה תורה כנ"ל, ואזי אוריתא מברות קמיהו כנ"ל. וזה: לדעת את שלום אסתר - שעלי ידיה עושה רעת מהסתרה שבתוך הסתרה, שהיא בחינת אסתר, בחינת: הסתר אסתר. וזה: ומה יעשה בה - שעושה מההסתרה בחינת מה, הינו תורה, כמו שכחוב: מה הערות וכו' כנ"ל, כי מזה בעצמו שידע שגם בתוך ההסתרה שבתוך הסתרה יש שם השם והכבוד, מזה בעצמו נעשה רעת, והינו תורה, ואזי אוריתא מברות קמיהו כנ"ל. וזה בעצמו בחינת התוכחה, שממל עלי להיודיע ולהוכיח כנ"ל, כי גורם עלי ידי הרעת שהתורה מוכיח אותם כנ"ל, ועלי ידי התוכחה היא את החינת אריכות ימים לתוך המלכות, שלא תהיה בבחינת הרבנות מקברת את בעליה; שגו כשאין מוכיח את האנשים שיגש לו ממשלה עליהם וכו' כנ"ל. אבל עלי ידי עסק התורה הנ"ל, שעלי ידיה ממשכין תמים ואריכות ימים, בחינת רעת וכו' עד אשר אוריתא מברות קמיהו ומוכיחה אותם, נמצא שיוצא ידי חובתה, אזי אין הרבנות והמלכות מנוקת לו כנ"ל, כי ממשכין אריכות ימים לתוך המלכות עלי ידי התוכחה

ממנו וכבר נעשה לו העברות כהתר, עם כל זה אפשר שישיב אל לבו זה בעצמו, דהינו מה שנפל והגיע לבחינת נעשה לו כהתר, ויבקש ויתחר עד שיצא מזה, מאחר שעל כל פנים יורע מזה שנעשה לו כהתר. אבל דע, שיש עוד בחינת הסתרה בתוך הסתרה, דהינו שההסתרה בעצמה נסתרה, שאינו יורע כלל שהשם והכבוד נסתר ממנו, דהינו שאינו יורע כלל שנהפך אצלו האסור לתר, רק כל הרברים רעים רומות לו למישור גמור, חס ושלום. הינו אם, חס ושלום, אחר שעבר וישנה עושה יותר עברות, חס ושלום, אזי נסתר ממנו אפלו זאת שידע שנעשה לו כהתר, רק שאינו יורע כלל משום נגדור אסור, והכל הוא ישר בעיניו, וזה בחינת הסתרה שבתוך הסתרה - שההסתרה בעצמה נסתרה כנ"ל. ובאמת גם בתוך ההסתרה שבתוך ההסתרה, גם שם מלכש השם והכבוד, דהינו אותיות התורה, כי בלערו אין תיות לשום דבר כנ"ל, רק שעלי ידי רבוי העברות הפך דברי אלקים תיים לגמרי, עד שנהפך אצלו מתכמות התורה לפתיות, עד שאינו יורע כלל אפלו זה בעצמו שנעשה לו כהתר כנ"ל, שזה בחינת הסתרה שבתוך הסתרה כנ"ל. על כן צריך לגלות ההסתרות הנ"ל, וזה עלי ידי שממשכין אריכות ימים לתוך המלכות, שהוא בחינת רעת כנ"ל, ועלי ידי זה הרעת יוכל לידע, שאפלו בתוך ההסתרה בעצמה, ואפלו בתוך ההסתרה שבתוך הסתרה, גם שם מלכש השם והכבוד, דהינו התורה. ומאחר שידע, שאפלו בתוך ההסתרות יש שם השם והכבוד, מזה בעצמו נתגליו ההסתרות, ונעשה מהם תורה. ואפלו מהסתרה שבתוך הסתרה נעשה תורה, כי באמת גם שם מלכש השם והכבוד, הינו תורה כנ"ל, רק מחמת שלא היו יודעין שהשם והכבוד נסתר שם, זה בעצמו הוא בחינת ההסתרות, וחכף בשידועין שהשם והכבוד נסתר שם, עלי ידיה בעצמו נהתפכה ההסתרה שבתוך הסתרה, ונעשה ממנה רעת, והתורה התורה שנסתר כאן לרעת, מאחר שידע שהשם והכבוד נסתר שם. וכיון שנתור ההסתרה שבתוך הסתרה לרעת ונעשה ממנה תורה, אזי התורה בעצמה מוכיחה אותם, בבחינת: אוריתא מברות קמיהו: עד מתי פתים תאבהו פתי (וזה שפני דף לו. אסתר ב. י"א דב.) כי באמת התורה מברות רוצקת ומוכיחה תמיד, כמו שכתוב (משלי א): בראש המיות תקרא וכו' עד מתי פתים תאבהו וכו', רק שאינו שומע קול הכרו של התורה מחמת ההסתרות הנ"ל, ומאחר שנתגלו ונתזרו ההסתרות, ונעשה מהם תורה עלי ידי הרעת כנ"ל, אזי חכף בשנעשה מהם תורה, התורה בעצמה מוכיחה אותם: עד מתי פתים וכו', כנ"ל. וזה שכתוב (שם א'): פיה פתחה בחכמה - שעלי ידי החכמה ורעת הנ"ל, שעלי ידיה מגליו ההסתרות ועושין מהם תורה כנ"ל, עלי ידיה: פיה פתחה; הינו בחינת אוריתא מברות קמיהו - שהתורה

החוכמה כנ"ל. ומצא, שעלי ירי אריכות ימים, שהוא בחינת רעת, שממשיכין עלי ירי התורה, עלי יריה בעצמו ממשיכין אריכות ימים הנ"ל לתוך המלכות כנ"ל:

ו ר ודע, שהתורה המלבש תוף ההסתרה שבתוך הסתרה היא תורה גבוה דיקא, הינו סתרי תורה, כי מחמת שהיא צריכה להתלבש במקומות גמוכים פאלו, הינו אצל אלו שעברו הרבה, עד שנסתר מהם בהסתרה שבתוך הסתרה, עלי כן חשב השם יתברך מחשבות לכלי להלביש שם פשטי תורה, לכל יוכלו הקלפות לינק משם הרבה, ויהיה הפנס גדול מאד, עלי כן הוא מסתיר ומלביש שם תורה גבוה דיקא, סתרי תורה, שהיא תורת ה' בעצמה, כרי שלא יוכלו הקלפות לינק משם הרבה, כבחינת (ספ"ו ט'): ועברתי בארץ מצרים, אני ולא מלאך, אני ולא השליח, אני ה' ולא וכי'; כי בארץ מצרים, ששם מקום הקלפות מאד, עלי כן שם דיקא מלבש ומסתיר השם יתברך בעצמו, הינו תורת ה' ממש, סתרי תורה. עלי כן דיקא מההסתרה שבתוך הסתרה, כשחוזר ומתהפכה לרעת, נעשה מפנה דיקא תורת ה' ממש, כי שם נסתרת תורת ה', סתרי תורה כנ"ל:

ה וכן נגד מלכות דקדושה יש מלכות הרשעה, הינו מלכות המן עמלק, כמה שכתוב (במס"ו טו'): ראשית נזים עמלק, וזה לעמת זה, כי מלכות דקדושה הוא בחינת מאסף לכל המתנות (ס"ו ט'), כמו שכתוב (קהל"ב ט'): סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא - זה בחינת מלכות, כמה שכתוב (אבות ט"ו): אלמלא מוראה של מלכות; הינו, שמלכות דקדושה היא בחינת סוף דבר, בחינת מאסף לכל המתנות דקדושה, בחינת מתנה דן, שהוא מאסף לכל המתנות, כי דינא דמלכותא דינא (גיטין ט"ז ב"ב ק"ט). ומלכות דספרא אחרא הוא מאסף ממון, כי מחמת שהוא ירא שלא יוציאו כלעו מפיו, הינו הניצוצות הקדושות שיש אצלו, עלי כן הוא מתגבר ומאסף ממון, שהם ניצוצי דקדושה, כי הם בחינת הגנין עלאין שיש בהם דכסף ונחשת, שהם הממון. וזה בחינת תאוות עשרות, שהיא בחינת מלכות. ועלי כן עמלק, שהוא מלכות הרשעה, דורף את מתנה דן, שהוא בחינת מלכות דקדושה כנ"ל, כמו שכתוב (דברים טו'): ויזבב בך וכי' ולא ירא אלקים; דהינו בעת שאין להם כח מלכות דקדושה, שהיא בחינת ירא אלקים כנ"ל, כי מלכות המן עמלק הוא הפוך מלכות דקדושה, כי מלכות דקדושה הוא בחינת מאסף לכל המתנות דקדושה, ומלכות המן עמלק, שהוא מלכות הרשעה, הוא בחינת מאסף ממון כנ"ל, כי מתגבר בתאוות ממון כרי לחפס כל הניצוצות דקדושה כנ"ל. אך אפי עלי כן אינו מועיל לו כלל,

כי יש כח במלכות דקדושה, שהוא בחינת כדרכי, להוציא מאתו כל הממון וכל הניצוצות הקדושים שכלעו: וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (עלה ט'): כי לארם שפוכ לפניו נתן חכמה ורעה - זה כדרכי, הינו שמדרכי, שהוא בחינת מלכות דקדושה כנ"ל, נתן לו חכמה ורעה כנ"ל, וזה: טוב לפניו, בחינת התורה, כי אין טוב אלא תורה (אבות ט"ו), ולחוטא נתן ענין לאסוף ולכנסו - זה המן, הינו שהמן, שהוא בחינת מלכות דספרא אחרא כנ"ל, הוא מאסף ממון כנ"ל, וזה: לחת לטוב לפני אלקים - בחינת התורה, שמדרכי, שהוא בחינת מלכות דקדושה, מוציא ממנו כל הממון וכל הניצוצות, ונעשה מאה תורה כנ"ל. כי כדרכי מוציא ממנו כל העשירות, כבחינת (אבות ט'): חיל בלע ויקאנו; ועושה מאה תורה, שנקראת אשת חיל (משל טו):

ו ולפי הגרלח הרעת כן הפרנסה כנקל. כי פרנסה כנקל תולה ברעת, כמו שכתוב (במס"ו י"א): שטו העם ולקטו - בשבטותא (וזה בשלח דף כ"ב ט'), כי כל מי שחסר רעת ביוהר, הוא יגע וטורח אחר הפרנסה ביוהר. וגם לפי הגרלת הרעת כן נתרבה השלום, כי שלום תלוי ברעת, כמו שכתוב (ישעיה ט"א): וגר זאב עם כבש וכי', כי מלאה הארץ רעה; שיהיה שלום נקלא בעולם, שיוכלו לגור ביהר שני הפכים, מחמת גדל הרעה שיהיה או. כי עלי ירי הרעת נגדל השלום, כי נתפטר הפעם והאכזריות עלי ירי הרעת. כי פעם ואכזריות הוא מהעדר הרעת, כמו שכתוב (קהל"ב ט'): פעם בחיק כסילים ינוח; וכל מה שמחרפה הרעת, מחרפה הרחמנות והשלום, ועלי כן הפרנסה כנקל, כבחינת (תהלים ט"ו): השם גבולך שלום, חלב חטים ישביעך:

ו וזה בחינת שבועות, כי שבועות הוא בחינת שכל גדול וגבוה מאד, שהוא חסר עליון ורחמים גדולים, כי גדל הרחמים תלוי בגדל הרעת כנ"ל, כי כשעת מתן תורה נראה להם כנקן מלא רחמים (מכילתא פ' בשלח וס' דהרי, והוא בפרש"י פ' תירון), ונקן הוא כישוב הרעת, וכזה תלוי גדל הרחמים כנ"ל, ועלי כן שבועות הוא חסר עליון ורחמים גדולים. וזה בחינת המקנה של שבועות, שהיא בחינת מקנה של שער החמשים, שהוא שער העליון מנון שערי בינה (כ"ש בבנות שבתות), שהוא בחינת שכל ורעת עליון, בחינת חסר עליון ורחמים גדולים כנ"ל. ועלי כן המקנה מושיע ככל הצרות, כמו שכתוב (דברים ט'): מקנה ישראל מושיעו בעת צרה; כי הוא חסר עליון, שמושיע מכל הצרות. ועלי כן המקנה מטהר מכל הפמאות, כמו שכתוב (חזקאל טו'): ונקתי עליכם מים טהורים וטהרתם וכי,

(שמות ט): וירעםם כי ה' הוציא אתכם וכו' (ויקרא טו) למען ירעו וכו'. וזה בחינת עגה, דהיינו מצות, שהוציאו ממצרים, כי מצה היא בחינת מחלקת, כמו שכתוב (שערי טו): אנשי מצותך יהיו כאין. וזהו שהוציאו ממצרים - שהוציאו דיקא, כי במצרים, שהיה הרעת בגלות, בודאי לא היה מחלקת לשם שמים, כי זה תלוי ברעת בגלות, וזה: עגה שהוציאו ממצרים, הינו שהמצה, שהיא בחינת מחלקת, שהוציאו ממצרים, ששם היה הרעת בגלות, טעמו בהם טעם מן, כי לאחר שהוציאו בחינת המחלקת מן הגלות מצרים, היה בהם טעם מן, שהיא בחינת רעת גדול, שהיא בחינת מחלקת לשם שמים בג"ל: וזה בחינת (סנה"א): לחם מן השמים, הנאמר במן, לשון מלחמה, כמו שכתוב (תהלים לו): לחם את לחמי, בחינת מחלקת. הינו שהמן, שהוא הרעת, הוא בחינת מחלקת לשם שמים בג"ל. ועליבן רתן ואיברים, שחלקו על משה, שהוא הרעת, פגמו גימין בהמן והחירו מןו (סדר שמות פ"א ופ"ב מה וזכא כפדש"י כטלח), כי המן הוא בחינת הרעת, בחינת משה בג"ל. וזה שכתוב בזה הקדוש (מצה דף כ"ב): כי מצה היא אסותא, כי מצה, שהיא בחינת מחלקת לשם שמים, בחינת רעת, בחינת שלום בג"ל, הוא רפואה. כי שלום הוא רפואה, כמו שכתוב (ישעיהו ט): שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפא חיו; כי עקר החולאת, חס ושלום, הוא מחמת העדר השלום, הינו מחלקת היסודות, שיסוד אחד מתגבר על חברו, ושלום הוא רפואה. וזה שנקרא מצה לחם עני (ויקרא טו), כי אין עני אלא מן הרעת (סדרים מא), וזה בחינת חולה, כמו שכתוב (ספרא פ"ד): מרוע אתה בקה דל בן המלך, ומצה היא אסותא בג"ל, וזה לחם עני, שהוא רפואה להעני בג"ל.

ט ולבוא למחלקת לשם שמים צריך לזכר ולטרה את השמים, שלא יהיה בחינת (שערי ט): אלביש שמים קדרות. ולזכר ולטרה את השמים היא עלידי אגה באמת, כי יש בלב רוח הרופק, שהיא מהחלת החולדה, והוא נושא עליו כל הלחות וכל הדמים וכל המיצות (שקורין ואפסין). והרוח הרופק הזה הולך ונוקש בכל האיברים, ועלידי הליכתו ונשובו בהם הוא מנענע ומגשב ומנפץ אותם מן העפוש, שלא יתעפשו ולא יתקלקלו, כמו הרוח המנשב בים, שהוא מנפין ומנשב ומתפך ונגים המים, שלא יתעפשו ולא יתקלקלו. ועקר גשוב הרוח הרופק - בתידים, כי מחמת שהימים עסקניות, צריך לנשב ולנפץ אותם ביותר. ועליבן הראקטר, בשמנית ידו על הרפק, יודע כל ענין החולה, מחמת ששם בידים עקר הליך הרוח הרופק של הלב, שהוא נושא הבל עליו בג"ל. וצריך שיגיד זה הרוח הרופק תנועה מסדרת בתקונו וכסודו. ויש נחש, שעלידיה כא עצבות רוח, הינו בחינת ל"ט מלאכות, שהוא זממת הנחש, עלידיה כא עצבות רוח, ועלידי עצבות רוח אין הרוח רופק כסודו, ואז נעשים האיברים כברים, מחמת שאין רוח הרופק מנשב בהם כסדר, ואז הירידים בחינת (שמות ט): ירד משה כברים, כי עקר הכברות בתידים, ששם עקר רוח הרופק בג"ל. וזה

כי אין יסודין בלא עזון וכו' (סנה"א), ועליבן המקור, שמושיע מכל הצרות ומכל היסורים, הוא מטהר מכל הטמאות ומכל החטאים. וזה בחינת מן, בחינת מקור של שער הגון, שהוא בחינת רעת גדול, כי המן - בחינת רעת: וזה בחינת (שמות ט): מאמר פתוח, נאמן פשוט. מאמר פתוח זה בחינת התגלות הרעת, כי הדבור הוא התגלות הרעת, כמו שכתוב (שמות ט): ושמי ה' לא נודעתי להם; היה גם הדבור בגלות (ויקרא דף כ"ה), בבחינת: כבר פה וכבר לשון (סנה"א). וכשיצאו ממצרים, שיצא הרעת מהגלות, יצא ונפתח הדבור, וזה בחינת מאמר פתוח, שנפתח הדבור ונתגלה הרעת. ועלידי התגלות הרעת נתפשט נאמנות השם ויחברך, ונבר שהוא נאמן, מבטיח ועושה, וזה בחינת נאמן פשוט, שנתפשט נאמנותו בג"ל, אבל במצרים, שהיה הרעת בגלות, לא נתפשט ונתגלה נאמנותו. וזה שפרש רש"י: ושמי ה' לא נודעתי להם - לא נברתי במדת אמתיה שלי. שעלידי שלא נתגלה הרעת במצרים, עלידיה לא נבר נאמנותו בג"ל, כי החסר תלוי ברעת בג"ל. וזה בחינת: אנכי-יהיבא, בתיבא, נאמנים אמריה (שמות ט). שעלידי נתינת החורה נפתח המאמר ונתגלה הרעת בג"ל. ועלידיה נתפשט נאמנותו בג"ל. וזה בחינת: נאמנים אמריה, בחינת נאמן פשוט מאמר פתוח בג"ל. וזה בחינת מן - ראשייתבות מאמר נאמן, בחינת מאמר פתוח נאמן פשוט בג"ל, כי המן הוא בחינת רעת גדול בג"ל. ועליבן אכלו בני ישראל את המן ארבעים שנה (שמות ט), כי בן ארבעים לבינה (באת פיה):

ח וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש לוח): את המן אכלו ארבעים שנה, והלא ארבעים שנה חסר שלשים יום אלא עגה שהוציאו ממצרים, טעמו בה טעם מן. כי באמת המן, שהוא בחינת הרעת, היה ראוי שיאכלו אותו ארבעים שנה כשלמות, כי ארבעים הוא בחינת בינה ורעת בג"ל, דהיינו חכף שיצאו ממצרים ונתגלה הרעת, היה ראוי שיאכלו המן חכף. ועל זה תרצו רבותינו זכרונם לברכה: עגה שהוציאו ממצרים, הינו המצות, טעמו בה טעם מן, כי השלום תלוי ברעת וכו'. ומחלקת הוא הפך הרעת, אך יש מחלקת שהוא לשם שמים, שהוא באמת רעת גדול מאד, יותר מהרעת של שלום, כי באמת זה המחלקת היא אהבה ושלום גדול, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (מדרש לוח): את זהב בסופה - לא זו משם עד שנגשו אהבים זה לזה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (באת פיה): מחלקת שהוא לשם שמים, סופה להתקים; הינו שבאמת היא אהבה בג"ל, וזה: סופה להתקים, בחינת אהבה, כמו שכתוב (ספרא פ"ד): את זהב בסופה בג"ל. וזה בחינת משה, כי משה הוא בחינת הרעת, שהוא בחינת מחלקת לשם שמים, ועליבן משה הוא ראשייתבות מחלקת שמאי הלל, שהם בחינת מחלקת לשם שמים. ועליבן היה גאלת מצרים עלידי משה, כי עקר הגאלה - עלידי הרעת, כמו שכתוב

הרשע שמקרב להצדיק שאין הלכה כמותו. ואפלו משה לא חשיג זאת, כי הם כתיבת דרכי ה', כתיבת רעמים, שהם נפלאות תמים דעים שאי אפשר להשיג. ועל כן בשמקבלים דבורים מן השמים, מכתובת ידים, כתיבת רעמים כנ"ל, אין לגנות אותו, אף אם אין הלכה כמותו, כי זה כתיבת מחלקת לשם שמים, שבאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, רק שאי אפשר להשיג זאת, כי הוא נפלאות תמים רעים, כתיבת רעמים כנ"ל: וזה פרוש (א"י כ"ו): ברוחו שמים שפדה, חללה ירו נחש ברה. הן אלה קצות דרכו, ומה שמין דבר נשמע בו, ורעם גבורתו מי יתבונן. ברוחו שמים שפדה - הינו כתיבת הרוח הרופק הנ"ל המושב בידים, שהם כתיבת שמים כנ"ל. והוא כתיבת: ברוחו שמים שפדה; כי על ידי הרוח הרופק הנ"ל הוא מוכר ומשפר השמים, שהם הידים, בכתיבת: נשא לבבנו אל בפים אל אל בשמים כנ"ל. והוא חללה ירו נחש ברה - שעל ידיה עושה חלל בהידים, שהיו כבורים וסתומים על ידי העצבות רוח, שהוא זהמת הנחש כנ"ל. ואוי, בשמכבול כתיבת זהמת הנחש, והרוח הרופק מושב בפרך, ואו נתנשאין הידים ונדרך השמים, ואוי מקבלין מהם דבורים כתיבת מחלקת לשם שמים, שזה כתיבת דרכי ה', כי באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים כנ"ל. והוא הן אלה קצות דרכו - הינו שזה כתיבת דרכי ה', כתיבת צדיק וטוב וכו', שאי אפשר להשיג כנ"ל. והוא: ומה שמין דבר דבר וכו'; הינו שאין בהם שום גנות, אף אם אין הלכה כמותו, כי: ורעם גבורתו מי יתבונן - כי מי יוכל להכין רעם גבורתו, שהם נפלאות תמים רעים, כתיבת: ירעם (ה') אל בקולו נפלאות, כי באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים, רק שזה אי אפשר להשיג, כי הוא כתיבת דרכי ה' כנ"ל:

וזה כתיבת עצבון ידים, כי עקר מייק העצבות רוח להידיים כנ"ל, וכשהאיברים כבורים, או מכבדין יותר על הרוח הרופק ונחלש עוד יותר, ועל ידי שנתלש יותר הרוח הרופק, נעשים האיברים כבורים עוד יותר. וכן על ידי שנעשים האיברים עוד יותר כבורים, נחלש הרוח הרופק עוד יותר ויותר, וכן חוזרת חלילה, עד שיצאת נפשו, חס ושלום. ועל ידי האגחה הוא מחיה ומכריא את הרוח הרופק, ונצול מהעצבות רוח, ותור הרוח הרופק ומנשב בפרך בכל האיברים, ובפרט בהידיים, ועל ידיה מוכר את השמים, כי הידים הם כתיבת שמים - אש וזים, שהם כתיבת יד ימין ויד שמאל. וזה (א"י כ"ו): נשא לבבנו אל בפים אל אל בשמים - שצריך לשא את הלכ, הינו הרוח הרופק שבלב, אל הידים כנ"ל. והוא: אל אל בשמים - כי מזה נדרך השמים כנ"ל. וזה כתיבת (א"י כ"ו): כי אשא אל שמים יד - שצריך לשא את הידים, שהיה נעשה מהם כתיבת שמים כנ"ל: וכשמוכר את הידים, כתיבת שמים, על ידי אגחה, שעל ידיה נושא הרוח שבלב אל הידים, ועל ידיה נדרבין הידים והשמים כנ"ל, אוי הוא כתיבת מחלקת לשם שמים. כי כל הדבורים מקבלין מן השמים, כי שם כל הרבורים, כמו שכתוב (ה'ר"ל כ"ב): לעולם ה' דברך נצב בשמים. והדבורים שמקבלין מן השמים, מקבלין מן הרעמים, כתיבת (א"י כ"ו): ירעם בשמים ה', כתיבת (א"י כ"ו): ירעם אל בקולו נפלאות. ומצא שמקבלין הרבורים מהידיים, כי הן הן כתיבת שמים, ששם כל הרבורים. ועקר המקבלה - על ידי כתיבת רעמים, הינו כתיבת רוח הרופק, שנתתקן על ידי אגחה, שעל ידי נתנשאים הידים לשמים, כי הרוח הרופק, שהולך ומנשב ומנפץ הכל, ועקר כתיבתו, זה כתיבת רעמים, כתיבת: ירעם בשמים ה' כנ"ל; כי הידים הן כתיבת שמים כנ"ל, ושם כל הרבורים, כתיבת: לעולם ה' דברך נצב בשמים כנ"ל, ומצא, שמקבלין הרבורים מהידיים. וזה כתיבת: באשר דבר ה' ביד, הנאמר במשה ובשאר נביאים, כי שם כל הרבורים, ומשם מקבלין אותם כנ"ל: וכל הרבורים שמקבלין משם, הינו מכתובת ידים, כתיבת שמים, כתיבת רעמים, אין לגנות את המקבל, אף אם אין הלכה כמותו, מאחר שקבלם מן השמים. ועל כן באמת אלו ואלו דברי אלקים חיים (ע"י כ"ו). ומה שאין הלכה כמותו, זה אי אפשר לנו להכין ולהשיג, כי זה כתיבת רעמים, שמשם קבל הרבורים, שעליהם נאמר: ירעם (ה') אל בקולו נפלאות, דהינו שהם באמת נפלאות תמים דעים, ואי אפשר לנו להשיג זאת, כי זה כתיבת דרכי ה' שאי אפשר להשיג, הינו כתיבת: צדיק וטוב לו, צדיק ורע לו; רשע וטוב לו, רשע ורע לו, שאפלו משה רבנו עליו השלום לא השיג זאת, ועל זה פקש (א"י כ"ו): הוריעני נא את דרכיך. כי צדיק וטוב לו, זה כתיבת הצדיק שהלכה כמותו; צדיק ורע לו, זה כתיבת הרשע שמקרב להצדיק שהלכה כמותו; רשע ורע לו, זה כתיבת

וזה פרוש: וביום הכפורים - זה כתיבת מלכות, כמו שכתוב (ה'ר"ל כ"ו): אף אני בכור אגהו, עליון למלכי ארץ. בהקריבכם מנחה חרשה לה' - זה כתיבת תורה חרשה, תורת ה', שנעשה על ידי כתיבת המלכות הנ"ל. בשבועותיכם - זה כתיבת הדעת כנ"ל, כתיבת מן, כתיבת מקנה של שבועות, שהוא מקנה של שער הנון כנ"ל. ועל כן נקרא שבועות עצרת, מלשון מלכות, כמו שכתוב (שמואל א' כ"ו): זה יעצר בעמי. מקרא חרש יהיה לכם - זה כתיבת רוח הקדש, כתיבת רוח הרופק הנ"ל, הינו שארבו לקרות את הקדש, כתיבת רוח הרופק הנ"ל, כדי להנצל מזהמת הנחש, ל"ט מלאכות, עצבות רוח כנ"ל. כל מלאכת עבודה לא תעשו לבטל

לכמול והמת הנחש, ל"ט מלאכות, עצבון ימים, במה שכתוב
(בראשית ה'): זה ינחמנו מפעשינו ומעצבון ימינו; הכל בג"ל:

שאלו תלמידיו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי בן
דוד בא וכו'. אמר להן: לבשיפל השער הזה ויבנה,
ויפל ויבנה, ויפל; ואין מספיקין לבנותו, עד שבן
דוד בא: (סנהדרין צח)

רש"י: השער היה של ארם, שבארם היה באומה השעיה; ואין מספיקין
לבנותו. פעם שלשית:

לשון רבנו זכרוננו לברכה

שאלו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי יבוא בן דוד וכו':

א דע, כי כל דבור ודבור שציא מפי הקדוש ברוך הוא, נברא
ממנו מלאך (הגיה י'), וכל רבור ודבור נחלק לכמה
ניצוצות, בכחיות (י"ג ט): כפטיש יפוצץ קלע. כמו כן נבראו
כמה וכמה מלאכים, לפי רב הניצוצות. ודבור הכולל את
הניצוצות נברא מלאך, שהוא שר וראש על המלאכים שנבראו
מן הניצוצות, והם מתנהגו וכל מלאך ומלאך הוא ממנה על
איהו דבר, ואפלו כל אילנות ועשבים יש עליהם ממנים, כמה
שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ד פ"ו): אין לך עשב מלמטה
שאין לו מלאך מלמעלה וכו'. וכל מלאך מקבל חיותו מהדבור,
ומשפיע לתוך הדבר שגמנה עליו, הינו לאיהו עשב או דבר
אחר שהוא ממנה עליו. ושני הכוחות האלו, הינו כח שיש
למלאך לקבל וכח להשפיע, מכנים בכחיות ידים; כיר ימין
מקבל חיותו, וכיר שמאל משפיע, בכחיות: ומכה אותו ואומר
לו: גדל (ט); והכאה היא כחיות שמאל. נמצא, שכל הרפואות
תלויות בתורה, בכחיות (משל ט): ולכל בשרו מרפא; כי התורה
נותנת כח למלאכים, והמלאכים משפיעים לעשבים, ועשבים
מרפאים בכח התורה. ומי שפוגם באמונת חכמים ופורץ גדרם,
אזי אין רפואה למכתו, בכחיות (ט ט): דלמא חויה דרבנן
ברקה שאין לו אסותא; כי הפורץ גדרם, על ידיה מסיר הידים
מן המלאכים, לפי כחיות הסרתו מדרך דברי רבנן. והו (י"ג ט)
י: לא תסור מן הרבך אשר יגידו לך ימין ושמאל - לפי
כחיות הסרתו, אם סר מן דברי רבנן לימין, בזה סר ימין
המלאך, ואין לו כח לקבל, ואם סר לשמאל, בזה סר יד שמאל
מהמלאך, ואין לו כח להשפיע. ובשפגם איהו יד המלאך, אזי

אין ליה האדם אסותא, כי זה העשבו, שבו תלוי רפואתו, אין
לו כח לרפואתו, כי אין משפיע לו: וזה כחיות (י"ג ט): מכה
אשר לא כתובה בתורה - והו מיתת תלמיד חכם, הינו המיתה
שתלמיד החכמים ממתין איהו ארם, כי חולאת הכאה לארם
על שעבר על דברי רבנן אין לו רפואה, והוא מת מן החולאת,
זה המיתה כאה על ידי מכה אשר לא כתובה בתורה, כי דברים
שלא נכתבו בתורה נמסרו לחכמים, ואנחנו מצוים לשמע מהם,
ויש מי שמוזיל דבריהם ואין מאמין בדבריהם, מחמת שדומה
לו שמדאורייתא אינו כן, ועל ידיה נחלה כמכה שאין לו רפואה
ומת בה. ויש יסורין של אהבה, השולטין על האדם שהוא
צדיק, והוא מכה בייסורין, ואין רפואתו תולה ברפואת עשבים,
כי הוא איש צדיק, ולא פגם ירי המלאך, והידיים הם שלמים.
וזה (ש"ה ט): כי תולת אהבה אני, שמאלו תחת לראשי וימינו
תחבקני. הינו, חולת אהבה יכולה היא לשלט על איש אחר,
ואין רפואתו תולה בהידיים הנ"ל, כי הידיים בכחיותו הם שלמים,
בכחיות: שמאלו תחת וכו'. וזהו כשכא רבי יוחנן לתנא שגחלה
ביסורין ואמר לו: חביבין עלדי יסורין אמר: לא וכו'. אמר לו:
הב לי ירך וכו' (ברכות ה'). כי רבי יוחנן סבר, שאלו יסורין הן
יסורין של אהבה, והו ששאל אותו: חביבין עלדי יסורין ששאל
אותו אם חביב עליו היסורין, הינו אם יסורין של אהבה הם.
והשיב לו: לא וכו'. וכששמע רבי יוחנן שהיסורין לא של אהבה
הן, חשב דלמא פגם, חס ושלום, בידים הנ"ל, ובשביל זה אין
לו רפואה, וזה שאמר לו: הב לי ירך, כרי שידע אם פגם ברכי
רבנן, חס ושלום, בג"ל, ותכר בשיחב לו ירא אוקמוהו, כי לא
היה יסורין של אהבה, ולא פגם בידים, כשביל זה היה יכול
לחיות ולקום מחליו: וזהו: ומשך אבירים בכחו, יקום ולא יאמין
בחיון (א"ב ט). כי על ידי שאין מאמין בתלמיד החכמים, הנקראים
חיים, כמה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י"ז): ובניהו בן
יהודע בן איש חי - צדיקים אפלו במיתתם נקראים חיים, על ידיה
הוא נופל בחולאת אשר לא יאמין בחיו, הינו שאין שום ארם
מאמין שיחיה מחלי זה, כי אין רפואה למכתו בג"ל. ותקונו -
שיקים אמונה הנפולה, ויאמין אמונת חכמים. והו: יקום ולא
יאמין בחיון - הינו זה שלא האמין בחכמים, הנקראים חיים,
יקום זאת האמונה הנפולה, ועל ידיה יקום מחולאת הזאת, שלא
האמין עד עכשו שום ארם שיש לו שום רפואה על מכתו, ועל ידי
אמונתו ירפא, כי על ידי אמונת חכמים מתקן כחיות ידים של
מלאכים, והם מקבלים ומשפיעים כוחות לעשבים לרפואתו. וזה:
ומשך אבירים בכחו, הינו שהמלאכים, הנקראים אבירים,
כל

אשר וכו', וכתוב (סע לה): ויצא עליה שמן, הינו עלי ידי הנדר מתנוצצים על הארס או האכות:

ר ועל ידי האורח האלו עולה ומתענג בענג שבת, כבחינות (ישעיה טז): או מתענג על וכו' והרבבתיך על פמתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביד. כמתי ארץ הם אברהם ויצחק, שהם הורים, שהם ורועות עולם, והאכלתיך נחלת יעקב - זה בחינות נדר הנ"ל, ועל ידי האכות עם האמונה הנ"ל וזכה לענג שבת, בחינות שנין בפת. שנין - זה בחינת אכות; בפת - זה בחינות אמונה, בחינות: בפת היחה לאברהם וכו' (כ"כ טו): קדשו שם על פסוק ור' בנדך אח אברהם בכל, בפת היחה לו לאברהם ובכל שמה, בחינות (סעל טז): איש אמונות רב ברכות:

ה וענג שבת הנה, זה בחינות אכילה בקרשה, כי אכילת ימי החל נהנה ממנה גם כן הסטרא אחרא, אבל מאכילת שבת אין חלק לסטרא אחרא כלל וכולל. וזה שצוה אוחנו על אכילת שבת, כמו שבחוב (סע טז): אכלוהו היום כי שבת היום לה, כי אכילת שבת נעשה קדשה ואלקות גמור, בלא מערכת סינים כלל, וכולל לפעל פאכילת שבת מה שפועל בתענית, הינו להפיל אויביו לפניו בזכות ענג שבת כמו שפועל בצום, ועל שם זה נקרא שבת, כי כסגולתו להשביח אויב ומתנקם (תהלים ט):

ו כי עלי ידי הצום אויביו נופלים לפניו, כי עלי ידי הפעם, הכא מהכבר, בחינת כבר בועם (סע טז): נתעורר המקורג הנרול, שהוא עשו הוא ארום, שאחיתו ככבר (ויי פינים דף רלז ותקון טא), והוא ארמוני, שהוא בחינות כבר שהוא מלא רם, ומן המקורג העליון נתעוררים ונשתלשלים מקורגים וצדים למטה על ארס הבעם ושולטים עליו, ואינם ידאים מלפניו, כי עלי ידי הפעם נרמה להם בכהמה, כבחינת (תהלים טז): נמשל בכהמות נרמו. כי עקר המורא שמתיראין מן הארס, כבחינת (בראשית ט): ומוראכם וחחכם, אינו אלא עלי ידי הצלם אלקים שבפני הארס, ועל ידי הצלם, הארס הוא ארס, ובשטר צלם, אזי יוצא מנדר ארס לגרר בכהמה, ואז סר מוראו. ועקר הצלם המאיר בפני הארס היא תכמות הנורא, שנתן לארס יחרון על הבהמה, היא המאירה בפני ארס, כבחינת: חכמה ארס מאיר פניו (קולת ט); ועל ידי הפעם - אם חכם הוא, חכמתו מסתלקת (סע טז): ואז צלו סר ופניו נופלים, כבחינת (בראשית ט): לפנה תרה לך ולמה נפלו פניך; וכשאינו לו פני ארס, אזי מוראו סר, כי נמשל בכהמות, וצרו מצרים לו. ועל ידי הצום והתענית הוא

כל אחר ואחר נהדר לו כחו, הינו כ"ח פרקין רבים, וממשיכים שפע לכל הרברים שנתמנו עליהם, ואז יש לו רפואה בנ"ל, כי הכרי חכמים עושין ומתקנין בחינת הדרים בנ"ל:

כ ולחקים אמונה הנפולה היא עלי ידי בחינת יעקב, הינו עלי ידי נדר, שידר איהו נדר (תנול לומר ויבס סד) עיו כרסמטות), ועל ידי הנדר ישוב לאמונת חכמים. כי בשאין לו אמונת חכמים, זה בחינת הסתלקות החכמים, בחינת פלא, כבחינות (ישעיה טז): הנני יוסף להפליא את העם הנה הפלא ופלא ואברה חכמת חכמו; ודרשו חכמינו וברזם לכהנה (סד אבה א), שזה נאמר על סלוקן של חכמים. וחקינו של הפלאה הזאת, הינו של סלוקן של חכמים, תקונו הפלאה של נדר, כבחינת (בסדר ט): כי יפליא לנדר נדר; כי עלי ידי הנדר הוא עולה לדרש שהחכמים משרשים שם, הינו בחינת פליאות חכמה (סע צידה, וע וודי בלק דף קנג), ויורע ומכיר מעלות החכמים, ועל ידי זה הוא שב ומאמין בהם. וזה בחינת (ישעיה טז): אורה שמך כי עשית פלא; ועל ידי זה: עצות מרחק אמונה אמן; הינו עלי ידי בחינת נדר, שהוא בחינות פלא, נתחנן אמונת חכמים, שעצתם מרחוק, כבחינת: מפרחק תביא לחמה (סעל לא); כי דברי תורה עניים במקומם ועשירים במקום אחר (ירושלמי רה פק ראובו בית דין), שהחכמים למדים הכריהם ממקומות רחוקים שבתורה, שזה נמסר להם לדרש התורה לכל תפציהם בשלש עשרה מוח שהחורה נדרשת בהן, ומתניבים אנתנו להאמין לכל דבריהם, כבחינות: לא תסור מן הדבר וכו'. ויעקב הוא בחינות נדר, שהוא ראש לכל הנודרים, כמו שכתוב (בראשית טז): וידר יעקב נדר:

וזהו: מירי אכיר יעקב (סע טז) - בשביל לחנן ירי המלאך, הנקרא אביר, צריך להשמש בנדר, שהוא בחינת יעקב בנ"ל. כי משם רועה אכן ישראל - הינו עלי ידי הנדר נתחנן האמונה הנקרא רועה, כבחינת: ורעה אמונה (תהלים לו), וכשנתחנן האמונה, נתחנן הדרים, כבחינת לא תסור בנ"ל:

ג וכשנתת תקן הדרים הנ"ל עלי ידי נדר בנ"ל, עלי ידי זה מתנוצצים בו אורות האכות, כי נדר זה בחינת אור יעקב, ודרים הם אברהם ויצחק, שהם ימין ושמאל. וזה בחינות (סע טז): נדר אבותם עשה פלא; הינו שעל ידי פלא הנ"ל מתנוצצים בו אור האכות. וזהו סופי חכות של שמוח האכות בכ"ם (כי סופי חכות של אברהם, ויצחק, יעקב, הם אותיות בכ"ם) נוסריון: בשמן קדשי משחתיו (תהלים טז), שהיא רמו בחינות נדר, כי כן פתי בנדר יעקב (בראשית טז): והאכן הוא

כבר הנ"ל, וחמין זה כחינת הנקנהו, כחינת הענית, כחינת העדר אכילה, כחינת (שבת ט:). כל מחמץ לא האכלו. לא האכלו - זה כחינת תענית הנ"ל. מצה, זה כחינת אכילת ענג שבת, כחינת (ישעה טו): למען תמצו ותתענגתם וכו'. וזהו: אין בין חמין למצה וכו'; הינו אין בין תענית לבין אכילת ענג שבת הנ"ל, אין החלוק ביניהם אלא במשהו, נוקריקון (ו' היה כ' עשה ה' צדקה לשלום (ישעה לב); הינו כי אין חמין שלום של תענית לשלום של שבת, כי זה אין לו פה, וזה יש לו פה. וזהו החלוק, שבחינת שלום שיש לו פה הוא כמעלה על שלום שאין לו פה, כמו מעלת מרפר על חי. כי החיות הם חיים כמו בני אדם, אבל האדם יש לו מעלה, שיש לו כח הרבוי. וזהו החלוק בין חמין למצה, שהחלוק בין חיית להא. חמין הוא כחית, זה כחינת שלום שאין לו פה, כחינת חי, כחינת (א"ב ט): ומת השדה השלמה לה; הינו כחינת שלום שאין לו פה, שאין לו כח הרבוי, כמו חית השדה. ומצה היא כחית, זה כחינת ה' מוצאות הפה, כחינת כח הרבוי כנ"ל. וזה כחינת (בראשית טו): הא לכם ידע, כחינת (חוש ט): ידעו לכם לצדקה, כחינת: מעשה הצדקה שלום כנ"ל. וזהו (משל ט): מדינים ישיביו הגורל. גורל זה כחינת ענג שבת, כחינת (ויטל ט): והגות ותעמוד לגורלך לקן תימין; שאו יהיה בלו שבת, וזה: ותגות, וזהו כחינת (שבת ט): וינח ביום השביעי. וגורל זהו, שהוא שבת, כמבטל מדינים וצרים כנ"ל. ועוד יש לו כח, שבו עשה כחינת פה כנ"ל. וזהו: ובין עצומים יפריד - בין התעצמות והתקרות קנה החיה לנג החית, הוא מפריד, ונעשה הא מותרת, הינו כחינת פה כנ"ל:

הוא מתקן את פניו ומחזיר לעצמו את חכמתו, שהיא צלמו המאיר בפניו, ואו הכל יראים ממנו, ואיכיו נופלים לפניו. לפניו ריקא, כי עקר גפילתם - מחמת הפנים כנ"ל. וכל זה נעשה על ידי הצום, כי על ידי הצום נכנע הכבר לפני המוח, כי ביום שאדם אוכל, אז הכבר נזון תחלה, ואחר כך הוא שולח להמוח; נמצא, ביום האכילה הגדלה והממשלה להכבר. וכשמתענה, אז נזון המוח תחלה, והמוח שולח מוזן אחר כך להכבר; נמצא, ביום הצום נכנע הכבר לפני המוח, והגדלה והממשלה להמוח. וזהו תקון למה שפגם בתחלה בהחכמה, שהיא המוח, שהיא הצלם המאיר בפניו, ועכשו על ידי התענית הוא מכניע את הכבר, ונותן הממשלה להמוח, וכשנכנע הכבר, שהוא ראש המקטרגים, אז נכניעים כל האויבים האחוזים בהכבר. וזהו אותיות צום נוקריקון: וכתותי מפניו צרו (תהלים טו), שעל ידי הצום נכנע הכבר ונתתקן מוח החכמה, שהיא הצלם, ומאיר בפני אדם. ועל ידי הצלם שכפניו, על ידי זה: וכתותי מפניו צרו - מפניו ריקא כנ"ל:

אבל בשוובה כחינת ענג שבת כנ"ל, אז אין צריך לצום, כי פועל באכילתו מה שפעל על ידי הצום, הינו להשביח אויב. כי אכילה שבת, קרש היא, וכל זר לא יאכל קרש (ירמיה כב); ואז נכנע הכבר, ואז נחפבל בוח, ככחינת (ירמיה דף קל"ו): וכל שולטני תיזן, שהם כחינת כבוד פועם, בלהו כפניו. ככחינת ואנקה וחרון ערקון ואחלקריו. ואז: וכלא אהבה, ככחינת (שירש ט): אהבה

בתענוגים, וכל זה מענג שבת הנ"ל:

וזהו ששאלו את רבי יוסי בן קסמא: אימתי בן דוד בא. והשיב להם: כשפיל זה השער וכו'. ועקר הכבר, שפיל שלשה פעמים, ואין מספיקין לבנותו עד שכן דוד בא. כי שער אדם זה כחינת שער דסמרא-אחרא, וכשפיל גפילה אחר גפילה על ידי כחינת שהכתיב* כנ"ל, אז יבוא בן דוד ויבנה שער הקרשה. הינו, כשאין אמונות חכמים ואין שומע להם, ככחינת (ישעה טו): ולמוכיח בשער וקשוני; על ידי זה באים לחלי עד אין מרפא כנ"ל, ככחינת (תהלים ק): ויגיעו עד שערי מות; אבל כשיש להם אמונה, אז נפתחים להם שער הקרשה, ככחינת (ישעה טו): פתחו שערים וכו' שומר אמונים. וכשה קם, זה נופל, ואז נופל שער אדם פעם אחת. והקמת אמונה היא על ידי גדר, ואז נהר בנהירו ראבהו כנ"ל, ואז נבנה פעם שניה שער הקרשה, ככחינת (תהלים טו): שאו שערים ראשיכם; כי האבות הן הראשים, ככחינת (שבת ט): אלה ראשי בית אבותם. וכשה קם, זה נופל, וזה כחינת גפילת פעם שנית שער של אדם. ועל ידי הארות האבות וזה לשבת, להשביח אויב, וזכה לשלום כנ"ל, ואז נבנה פעם שליש שער הקרשה, ככחינת (יבירה א): ומשפט שלום שפבו בשעריכם; וככחינת צדקה: אל תרפא עני בשער (משל כב); ומכניעים השונאים היונקים משער אדם, ככחינת ישיחו

ו ידע, שלבטל ולהכניע האויבים די הצום או אכילת שבת לכר, אבל לרב השלום צריך גם להרבות בצדקה, כמאמר חכמינו וזרונם לכרבה (אבות פ"ג): מרבה צדקה - מרבה שלום. וזהו שאמרו (סוכה ו): אגרא ותעניתיא - צדקהא; ואמרו (תענית ט): שמש בשבת צדקה לעניים. שמש, זה כחינת שלום, כמאמר חכמינו וזרונם לכרבה (מכילתא ובספר פ' חזא וכדו שלמי סחכות ט"ד): ורחק עליו השמש - מה שמש הוא שלום לכל באי עולם וכו'. וזהו שמש, הינו השלום, אינו אלא על ידי צדקה לעניים:

ח ודע, שיש חלוק בין השלום של התענית של חל ובין השלום של ענג שבת. הינו, השלום של תענית אין לו כחינת רבוי, כחינת (בראשית לו): ולא יכלו דברו לשלום; אבל על ידי ענג אכילת שבת נשלם הרבוי לשלום, ככחינת (תהלים קב): למען אחי ורעי אדברה נא שלום; כחינת (ישעה ז): ודבר דבר, תנאמר בשבת. כי הפה נשלם באור גרול בשעת אכילת שבת. וזהו שאמרו חכמינו וזרונם לכרבה: אין בין חמין למצה אלא משהו. חמין, זהו כחינת תקון הפעם על ידי התענית כנ"ל, כחינת (ישעה טו): מי זה בא מארם חמוין בגרים. ארם זה כחינת

(תהלים טו): ישיחו בי יִשְׁכְּבֵי שָׁעַר; כִּי נִכְנַע כְּבֹד פִּנְעִים, שְׁהִיא עֵשׂו אָרוּם בְּנִ"ל, שְׁהוּא בְּאֲרֵרַת שְׁעַר (בראשית טו), וְזֶהוּ נִפְלֵת פְּעַם שְׁלִישִׁי שְׁעַר שֶׁל אָדָם: (עד כאן לשון רבנו ז"ל)

חכמי הרור, כי נמסרה להם לדרשה בשלש עשרה מרות שהתורה נדרשת בהן. אבל מהתורה בעצמה אי אפשר לידע דבר, כי אם על-פי חכמי הרור, שהם מפרשים אותה, כי התורה ענינה במקומה ועשייתה במקום אחר, והחכמים מלקטין ומערכין ומרכיבין את התורה, ודורשין אותה במקום למקום בשלש עשרה מרות, והם גורעין ומוסיפין ודורשין (כ"ב פ"א); ואף שכתוב בתורה דבר, הם גורעים מפנה אות או תכה, ובמקום אחר מוסיפין, ובה דורשין אותה כפי מה שידועין, כמו שנמסרה להם. ועל-כן בשפונם בכבוד תלמידיהם אין רפואה למכתו, כי עקר כח הרפואה שמקבלין מהתורה, אי אפשר לקבל כי אם על-ידי חכמי הרור, כי להם נמסרה לדרש, והם יודעים להרכיב אותיות התורה בנ"ל, שנה עקר כח הרפואה בנ"ל, כי כל העשבים מקבלים כח מהתורה, כמבאר לעיל, ועקר כחם לרפואה הוא על-ידי ההרפכה בנ"ל. על-כן העקר תלוי בחכמי הרור, שעל-ידי שהם יודעים לדרש את התורה ולהרכיב אותיות התורה בנ"ל, על-ידיה מקבלין כח כל ההרפכות של כל העשבים שמקבלים כח מהתורה. על-כן העקר - שיהיה לו אמונת חכמים, ולהזהר בכבודם, לירא מהם מאד. ואף אם נראה לו מהם דבר שאינו מפורש בתורה דבר לפי דעתו, ונראה לו שהם עושים, חס ושלום, כנגד התורה, הוא צריך להאמין שבוראי הם עושים נבונה על-פי התורה, כי התורה נמסרה להם. כגון שאנו רואים, שמפורש בתורה: ארבעים יבנו (דברים טו); והם אמרו שלשים ותשע מלקות דוקא (סנהדרין כ"ג פ"ג), כי הם יודעים על-פי הדרשות והמדות, כפי מה שנמסר להם, שצריך דוקא שלשים ותשע מלקות. על-כן צריך להאמין בחכמים, ולהשליך שכלו ודעתו, רק לסמך עליהם, כי להם נמסרה התורה לדרשה בנ"ל.

נח לשון רבנו זכרוננו לברכה

איתא בפרש"י (דף כ"ג): תלת נפקין מחר. חד בתלת קומא. חד עאל בין תריין. תריין נפקין לחד. חד ניבך לכמה סמריין:

א תינו, כי פאר וענן וקו, כלם חזרו בזכות משה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית ט): ואכחיר שלשת הדעים בירח אחר - וכי בירח אחר מתו ותרצו, כי בהסתלקותם של אהרן ומרים נסתלקו ענן וכאר, וחזרו בזכות משה. וכשנסתלק משה בירח ארר, אז נסתלקו פאר וענן וקו, והיו כאלו מתו כל השלש בירח אחר. וזהו: תלת נפקין מחר; הינו פאר וענן וקו היו כשכיל תר, כשכיל משה:

ב **ומשה**, היה נשמתו כלול משלשה אבות, והיה לו כח להמשיך אלו השלשה השפעות. באר מים חיים זה בחינת אברהם, מימי החסד, ואברהם התחיל לחפר בארות; וענן זה בחינת יצחק, בחינת חשד ענן וערפל, בחינת (בראשית טו): ותקחין,

שך לעיל, אחר תכת על-ידי בחינת שהבאתי* [כפאן רלג רבנו זכרוננו לברכה כמה תכות, שהיו כתובים כלשוננו שם כבתיבתו הקדושה, וכשנתן לי להעתיק תורה זאת, מחק ככונה כמה וכמה תכות מכתובות ירו הקדושה, כרי שלא אעתיקם, וראיתי שהיה לו בזה כונה שלמה. וכן היה דרכו כמה פעמים בכמה תורות, שהיה מורקק מאד בשנתן תורתו להעתיקה למחק שם כמה וכמה תכות, שהיו מכתובים להענין מאד, ורלג באמצע, כי לא רצה שיתגלו אלו הדבורים. והמענין היטב כאלו המקומות, יוכל להכין שחסר שם באמצע הענין. וגם בתורה הזאת יכולין לראות קצת, כי כתב: וכשיפול וכו' על-ידי בחינות שהבאתי, ואין זה רדף לשונו. אך כל זה היה אצלו כתוב הרר מבאר היטב, אך ככונה מריקת רלג באמצע, כי כל דבריו הקדושים היו כפלים ומשקל גדול, מה לגלות ומה שלא לגלות, ואפלו תכה אחת ותרעה היה מורקק עליה שלא לרבר או שלא להעתיק, כפי מה שהיה יורע על-פי השנתו העצומה, שאין צריכין לגלות זאת. וענן כסמוך פסימן נח, אות ט, מה שכתוב שם: כי הגדלה של הכשרי הדור היא בחינת בלי אל התחדשות התורה בבחינת* ואלו וכו', ושם נבר החסרון לעינים, ועתה על-פי הנ"ל תכין הרבר, כי שם מחק כמה תבות באמצע התורה. וכן באותה התורה שפסימן נח הנ"ל מחק מקום גס"ב כמה וכמה תבות וענינים בשאר מקומות שאין נבר כל-כך, וכן אחר-כך כסימן נט, שם גס"ב מחק באות ה, אחר וזה פירושו: בית והזן וכו', שהאבות היו מגידים גרים וכו', שם מחק כמה וכמה תכות, וכן בשאר מקומות באותה התורה. וכן היה בכמה וכמה תורות שנתן להעתיקם בנ"ל, והרכיבים עתיקים]:

שך לאות א' וכו' המבנה תלמידיהם אין לו רפואה למכתו (שם פ"ב), כי כל הרפואות הם הרפכות, והינו שלוקחין סם פלוני ועשבו פלוני כמדה וכמשקל דבר ודבר, וכן עשבו אחר שמשקלו דבר ודבר, וכן שוקלין ממה מינים. וכל עשבו ועשבו יש לו כח אחר, ומערכין אלו המינים ביחד, ועושיין מהם הרפכה, וזאת ההרפכה יש לה כח לרפואה החולאת. נמצא, שעקר כח הרפואה - על-ידי ההרפכה, שנעשה לה כח אחר חרש על-ידי הכח שקבלה מכל אלו העשבים שנתערבו, ובה הכח של ההרפכה דוקא מרפאין החולאת. ועל-כן צריך רופא ממה, שיוצא לעשות ההרפכה, אכל מי שאינו ממה, אף אם יחזק העשבים שיש להם כח לרפואה, עם כל זה לא יפעל כלל, כי אין יודע איד להרכיבם. כמו-כן התורה, שהיא רפואה לכל דבר, כמו שכתוב: וקבל כשור מרפא; אין מי שיוצא אותה כי אם

ינקין לחד כנ"ל, בחינת תרכ פ"פיות (הה"ל כמס). על-ידי התרכ נוקמת כנ"ל זוכה לפי שנים, בחינת לחם-משנה. ושבת משלח הארותיו לכל המדרגות, בבחינת חר יניק לכמה סטריין, ומרפא רפואות הנפש ורפואות הגוף, בבחינת (שבת כא): רק שבתו יתן ורפא ירפא - שתי רפואות על-ידי שבת:

ו זוהי שהחכם משפיע לחם-משנה הנ"ל, כי על-ידי זכותו זכה גם-כן לחלק חברו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (בבבא טז) זכה - ונאל חלקו וחלק חברו. וכשנא יום השבת, ונפשו וכללית בשבת, בבחינת: כי בו שבת וינפש (שבת לא), או נוחן לחם-משנה ליום השבת כנ"ל:

ו על-ידי הארת שבת נחמורר העולם לתשובה מאהבה, כי שבת בחינת תשובה, בחינת (הר"ם ט): ושבת עד ה' אלוקיך; והתשובה היא מאהבה, בחינת: אהבה פתענוגים (ש"ס ט); כי אהבה בא מתענוג שבת, בחינת (ש"ע ט): וקראת לשבת ענג, והתשובה מאהבה זה בחינת לחם-משנה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה: כאן מאהבה, כאן מיראה (אוכה לא). איתא שם: גדול העושה מאהבה יותר מן העושה מיראה, שהו תלוי לאלף רוח, וזה תלוי לאלפים רוח - על-ידי תשובה מאהבה עושה חסד לשני אלפים:

ח ואין כל הכשרים שברוך נרפאים, בבחינת (ש"ע ט): ושב ורפא לו; כי קדם סכלו יפורים, בבחינת (ש"ס ט): אכן חלינו הוא נשא. גם נעשים מכבדים בעיני הבריות, בבחינת (ש"ה ט): מה יפית ומה נעמת, על-ידי אהבה פתענוגים כנ"ל, כי מקדם היו בבחינת (ש"ע ט): לא תאז ולא תרד לו:

ט ובששכשרי דוד נתפים ונתכפרים בעיני כל, או כל אחר לפי פשרותו, יכול להכין, שכבר השפיע חכם הדוד ביום השבת לחם-משנה הנ"ל, כי כל אחר ואחר לפי פשרותו, כן מקבל יפי והדר, והתגדל כן בעיני הבריות. והיפי והתגדלה היא ציון וסימן ורשימה על משנה-תורה הנ"ל, בבחינת (הה"ל כח): הר ציון ירפתי צפון. הר זה בחינת גרלה, כמאמר חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין ט): על נודי תרכם צפור - זה מלכות גרלה, שהגרלה הוא ציון וסימן על ירפתי צפון, על חמוקי ירבקי, תורה הצפונה. וזהו (ש"ע ט): אם תשוב משבת ורגליך; על-ידי תשובה הקאה מבחינת שבת נמשך ירפתי צפון, וזהו: ורגליך. וכל אחר לפי פשרותו, כן נתצין ונתסמן אצלו, כדי לקבל אחר-כך בתוך הצינונים של הגרלה את ירפתי צפון הנ"ל, כי הגרלה של הכשרי דוד היא בחינת כלי אל התחדשות התורה, בבחינת*:

י ואילו הכשרי הדוד, צריך להם להתבונן מאד בהדוד והדר והגרלה הבאה להם, שלא יפשו בגאווה. כי לפעמים כשהדוד אינם שומרים את פיהם, או אין יכלת בידם לקבל בחינת שבת הנ"ל, כי שבת תלוי בשמירת הדבור, ובבחינת: ודבר דבר - שלא יהא רבוך של שבת ברבוך של חל (שבת צ"ג), ואז כשאנים שומרים את פיהם, או אף-על-פי שפקחי הדוד משפיעים

וחכמים עיניו מראות; וכן זה בחינת יעקב, בחינת (הה"ל עח): לרעות בעיני עמו. ומשה, שהיה כלול מאבות, נאמר בו (שמות ט): וישב משה על הארץ; וכתיב בה (ש"ס ט): ויבא משה בתוך העני; וכתיב בה (ש"ס ט): ויאמר משה אליהם הוא הלהם. הוא ריקא, קאי על משה כעצמו, שכזכותו אכלו הפון. ולעתיד, בשעת התחיה, יקום משה כלול משלשה אבות כמקדם, בחינת (ש"ח ט): מה שהיה הוא שיהיה; בחינת (הר"ם לא): הנה שוכב עם אכוחיך וקם - שיקום בתחיה כלול משלשתן. וזה חר בתלת קומא:

ג ובכח שהיה כלול מאבות היה לוחם כנגד עמלק, בבחינת (ש"ח ט): חרב נקמת גמם ברית; כי האבות הן ברית, בחינת (ש"ס): וזכרתי את בריתי יעקוב וכו'; ועמלק טמא בריתם, בבחינת (הר"ם ט): אשר קרד בדרך. וזהו: וחר עאל בין תרין - זהו מלחמת עמלק, שנאמר בו (שמות ט): ואהרן וחרד תמכו כידיו מזה אחר ומזה אחר:

ד וזכה שהכניע קלפת עמלק ותקן הברית זכה לבחינת (שמות ט): והיה לחם משנה על אשר ילקטו יום יום. ויוסף, שזכה לברית, כתיב בה (בראשית מט): וירכב אותו כמרכבת המשנה; הינו משנה על אשר ילקטו יום יום, שעל-ידי ברית זוכה לשפע כפולה. וזה תרין ינקין לחד, שבחינת שבת מקבל מיוסף לחם משנה, הינו משנה-תורה, בחינת (ש"ס ט): ואהיה שעשועים יום יום. ובחינת שבת משפיע לשאר העולמות, בבחינת (ויקרא טז): והיתה שבת הארץ לכם לאכלה. וזה: חר יניק לכמה סטריין:

ה וזהו, כי על-ידי הרעת באים תלת הנ"ל, שהם: אכילה ושתיה ומלבושים, כי בו כלולים, בבחינת (מש"ל ט): לכו לחמו בלחמי; בחינת אכילה, בחינת מן הכלול ברעת התורה. שתיה כלול ברעת, בבחינת (ש"ע ט): הוי כל צמא לכו למים; שהיא באר, בחינת (מש"ל ט): ונולים מתוך באר. מלבושים - בבחינת (ש"ע ט): שמלה לכה, קצין תהיה לנו; בחינת ענו, בחינת לבוש, בחינת (איוב לח): בשומי ענו לבושו. וזהו תלת נפקי מחד. ועקר קיומו של הרעת - על-ידי האבות, שהם: חסד, גבורה, תפארת. חסד, הינו בחינת אברהם, הינו שצריך ללמד חכמתו לאחרים ולקדם תחת כנפי השכינה, בבחינת (מש"ל ט): ותורת חסד על לשונה; ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין ט): זה הלומד על-ימנת ללמוד; וזה בחינת (בראשית ט): ואת הנפש אשר עשו בחרן. וגבורה, זה בחינת שמקדים יראת חטאו לחכמתו (אבות ט"ג). תפארת, זהו שמקדיק איד להוציא חכמתו, שלא יהיו נכונים, בבחינת (הה"ל ט): דברי פי חכם חן. וזהו: חר בתלת קומא. ובכשתחכמה בקיומה ובשלמותה, או הוא בבחינת חר עאל בין תרין, שיכול לחם מלחמות ה', בבחינת (ש"ס ט): טובה חכמה מבלי קרב. ואז, כשמכניע כל הדרים הרופים אחר חלושי כח שבישראל ומכניס אותם לעבודת השם והקרבן, על-ידי זה זוכה לחדש חדשין ראוי-תא בשבת על חר תרין, בבחינת לחם-משנה, בחינת משנה-תורה, בחינת מגלה עפה (הר"ם ט), בבחינת תרין

להלכים בה; כי ברוח הנה יש קומה שלמה, כי מבחינת רגליו נתעורר להישיר את בני־ארם לעבודת השם יתברך, בבחינת (ע"ב טז) ישרו בערבה מסלה לאלקינו. מסלה ריקא, שהוא מקום הרגליו. וזהו בחינת (תהלים טו) מסלות בלבכם; שעלי־י מסלות שבלבכם נתעורר להישיר את בני־ארם השוכנים בערבה ובחשך, להישיר להם ררך לעבודת השם יתברך. ומחמת שהיכל ה"ל נעשה מהנפשות אשר היו רחוקים ער הנה, ויש קלפות רבות השוכנים סביבם, בבחינת (יחזקאל ט) זאת ירושלים שמתיך בתוך הגוים; ואפשר עכשו, כשמלביש הייכל את הלב כנ"ל, אפשר שהתאחזו, הם ושלום, החיצונים ביצר מחשבות לבושל הפשר הזה. **עצה על זה** - שימין מלאכי לבו, שהוא בחינת התלהבות הלב, שהתלהבות הוא בחינת מלאכים, בבחינת (שמות ט) וירא אליו מלאך ה' בלפת אש; ואש הזה הוא שורף אותם. ואז גם היכל הקדוש מקבל כח האש, ושורף את הקלפות גם מלהתאחו בו, בבחינת (ע"ב טז) וכובוד ה' באש אוכלת:

כ **ואש המלאך הזה נעשה מבחינת משפט, שמכיל רכיו במשפט, שאדם שופט את עצמו.** וזהו בחינת (ישעיה ט"ז) כי באש ה' נשפט. והמשפט הוא בלב, בבחינת (שמות כח) ונשא אהרן את משפט בני־ישראל על לבו תמיד; ואז יוצא לאור משפט, הינו שנתלהב הלב, וישב על פסא, בבחינת (תהלים כ) בונן למשפט פסא; שהוא בחינת כבוד ה"ל, בבחינת (דברים י"ז) פסא כבוד. וזהו בחינת (תהלים י"ז) תמוך אשורי במעגלותיך. אשורי זה בחינת רגליו ה"ל; במעגלותיך זהו בחינת פסא כבוד, בבחינת (מלכים א' י) וראש עגל לפסא מאחרי; הינו שהקבוצ מלביש את הלב כנ"ל. וזהו בחינת (ישעיה י"א) קריה נאמנה מלאתי משפט. קריה זה בחינת ירושלים עיר הקדוש ה"ל, מלביש את משפט ה"ל. וזהו בחינת (ירמיה ט) בעת ההיא יקראו לירושלים פסא ה', ונקוו אליה כל הגוים לשם ה', ולא ילכו עוד אחרי שרירות לבם הרע; כי אש המלאכים שבלב ה"ל יביע את לבם הרע:

ג וזהו בחינת שמירת שבת, כמובא בזהר (בחדקיהו ק"ח) את שבתותי תשמרו. שבתותי דא עגולא ורבוניא רגנו. עגולא - בחינת פסא כבוד ה"ל, בחינת: וראש עגל לפסא; ורבוניא דא משפט, בבחינת (שמות כח) רבוע יהיה כפול, הנאמר בחשן המשפט. כי כחל השכינה מבררת ברורים, ובשבת היא שוקתה, ולעתידי, שיתפצל כל הרע, בבחינת: ולא ילכו עוד בשרירות לבם הרע, אז יהיה יום שכלו שבת. בן עלי־י עגולא ורבוניא ה"ל, שעלי־ם תפצל הרע כנ"ל, עלי־ייהו נהיה בחינת שבתותי, בחינת עגולא ורבוניא:

ד וזהו בחינת כפול האסור בששים. ששים זה בחינת עגולא, בחינת סמך שהיא עגולא, בחינת פסא כבוד, בחינת (אי"ב ט) ואת מלכים לפסא, בחינת (סדרהשירים ט) ששים הפה מלכות. והאסור, שהיא הקלפה, תפצל עלי־י פסאות למשפט, ואין זכר אלא עגולא, כי זה פאתגליא, ורבוניא מקשה

משפיעים את השבת, את החשוכה ה"ל, נתקלקל אצלם הארת החשוכה, ואז נתקלקל ההוד והדר והגולה הפאה לכשרי ההוד, ונתגאים. וזהו בחינת (תהלים ט) תפאת פינו דבר שפתימו וילכרו כנאונם - עלי־י תפאת הדבור ולבדים בעון זאווה. וזהו גלות השכינה, הינו הגולה, שהוא בחינת מלכות, בחינת שכינה, נפסם ונעשה גאווה; וזהו פרוש (שבת לא) מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלות, מפני שאין להם חיות פקחות. בבליים, הינו הירוי הפוגמים בהרבור, בחינת (בבא שבת י"א) כי שם כלל ה' שפת כל הארץ. וראשיהם - הן כשרי ההוד - סגלגלות, הינו סגל גלות. סגל זה בחינת ההוד והמלכות, בחינת סגל מלכים (יהושע ט), גלות השכינה כנ"ל, שנפסם אצלם ההוד ונלכדים בגאות. וזה שהשיב להם: מפני שאין להם חיות פקחות. חיות זה בחינת שבת ה"ל, בחינת: טועמיה חיים זכו, בחינת חשוכה ה"ל, בחינת (יחזקאל ט"ז) שוכו וחיו, בחינת רפואה, כמו שכתוב (ישעיה ט"ח) ותחלימי ותחיני - שאין מקבלים חיות, בחינת שבת ה"ל, מפקחי ההוד, מחכמי ההוד ה"ל, מבחינת משה ה"ל, כי אי אפשר להם לקבל שבת, בחינת חשוכה, מחכם ה"ל, אלא עלי־י שמירת ההוד כנ"ל. אבל הירוי שהם בחינת בבליים כנ"ל, שאין מקבלין חיות שבת כנ"ל, עלי־ייהו ראשיהם, שהם כשרי ההוד, סגל גלות; ההוד והגולה אצלם בגלות, הינו שנפסם בחינת מלכות, וזהו גלות השכינה, שגופלים בגלות, הם ושלום:

נט לשון רבנו וברונו לברכה

א מי שמשמרל תמיד לקרב בני־ארם לעבודת השם יתברך, צריך לשמר את עצמו, שלא יתאחזו בו הקלפות והרע של אלו בני־ארם. כי זה האיש, המשמרל לקרב ולעשות נפשות, בבחינת (בבא שבת כ) ואת הנפש אשר עשו בחרן, הוא בונה בחינת היכל הקדוש. קדוש זה בחינת (ישעיה י"ז) והגותו בירושלים קרוש יאמר לו; הינו זה שבני־ארם ושארים רבוקים ביראה שלמה עלי־ו. אף־על־פי שיש במה וכמה שנבלו מקדשם, אף־על־יכן מאלו שנשארו ביראה שלם, עלי־ייהו: קדוש יאמר לו; וזה בחינת קדוש. והיכל, זה בחינת הכבוד שנתפבר השם יתברך, כמובא בזהר (חיי י"ב ט) כד אתי יתרו, ברין אתיקר שמא יקדשא בריך הוא. וזה בחינת (תהלים י"ז) ספרו בגוים את כבודו - שעלי־י שמקרכים את עצמן לעבודת השם יתברך אלו הרחוקים, זהו כבודו יתברך שמו. והכבוד זהו בחינת היכל, בבחינת (ע"ב טז) וכהיכלו כלו אומר כבוד. והיכל הקדוש הזה מושך את עצמו תמיד לשרשו, הינו ללבו של עושהו, כי שם שרשו. כי מחמת הרברים שיצאו מעמק לבו של האיש הכשר, נכנסו בלבם וחרו להשם יתברך. והיכל הקדוש היה שורה ומלביש את הרוח החיני שבלב האיש הכשר, כי הרוח הוא בלב, בבחינת (יחזקאל ט) ונתחתי לבם לב חרש ורוח חדשה; והיכל הקדוש יונק חיות מרוחה הנה, בבחינת (ס"א טז) ושפל רוח יתמוך כבוד. ועקר הלבשתו לרגלי הרוח, בבחינת (ישעיה ט"ז) ורוח

הנ"ל, כי עלי"י שמכלכל רב"ו כמשפט, עלי"י זה יכול ללמד לתלמידים חכמתו, ולא יזיק להם, כי עקר הלימוד הזהו שכלכל רב"ו כמשפט, כמו שאמרו (אבות ט"א): חכמים הזהרו בדבריהם וכו', וישמו התלמידים הקאים וכו'. ועלי"י תכבוד שנתגדל, עלי"י זה נתגדל נפש המגדל את תכבודו, כי הנפש בתכבוד, בחינת (בראשית ט"ז): בסרם אל תבא נפשי וכו'. ובשנתגדל שמו ונפשו, עלי"י זה כל הנפשות האבים להכלל בנפשו וכשמו הנ"ל, וזה פרוש (משל ט"ז): בית והון נחלת אבות, בית והון זה בחינת: בביתו ובחומותיו וכו'. זה הכח מקבל מאבות, שהאבות היו מגידים גרים, כמו שכתוב נבי אברהם (בראשית ט"ז): ואת הנפש אשר עשו, ובתיב (שם ט"ז): וישב יעקב בארץ מגורי אביו, ואיתא במדרש (בראשית ט"ז): מלמד שיעתק גיד גרים, וזה: מגורי אביו, ובתיב יעקב (שם ט"ז): ויאמר יעקב אל ביתו ולאשר עמו, הינו הגרים, הסירו את אלהי הנכרי:

ו ידע, שיש כמה רשעים שאסור לקרובם תחת כנפי עבודתו, כי הם מורידים את המקורבם ממדרגתו, כמו שמינינו גבי משה, שקרב את הערבי, ואתרפך עלי"י זה אמר לו הקדוש ברוך הוא: לך רר כי שחת עמך (שמות כ"ג), ואין כח במשפט הנ"ל להכניע הרע שלהם, וכשאר משפט, אזי פא קלקול גדול, הן כפלאכים הנעשים עלי"י משפט הנ"ל, הן בעגולא ורבושא הנ"ל, וזה פרוש (שם ט"ז): מפני מה עיניהם של תרמורים טרואות תרמוד זה בחינת רשעים שאין מקבלים גרים בהם (כמו שאמרו רבותינו ורובם לברכה (יבמות ט"ז): אין מקבלין גרים מן התרמורים), וכל המקורבם עיניהם טרואות - זה בחינת קלקול שבת, שין - תלת גונא דעינא; פת - פת עין (תקו"א ע"ט), בחינת קלקול החומה וזית הנ"ל, שהם בחינת עינים, כי עין עלי"שם התקמה נאמר, כמו שכתוב (בראשית ט"ז): והפקחנה עיני שניהם; ועל הנפש נאמר (היה ט"ז): טוב כראה עינים מהלך נפש. וזה בחינת פנים הכעס, בחינת (היה ט"ז): ענשה כעס עיני; וזה בחינת עשירות, בחינת (קדלות ט'): כרבות המוכה רבו אוכליה וזה בשרון לבגליו כי אם ראות עיניו, ושאלו את הלל הנשיא: מפני מה עיניהם טרואות - הינו מקלקלין כל הבחינות עיניו הנ"ל בשמקורבין את שאינו ראויין לקרבן, כגון התרמורים, והשיב הלל: מפני שררין בין החולות; הינו שאלו הרשעים הצלחתן בליבך חוק, עד שאין יכלת כחם המשפט להכניע רשעתן, וזה (היה ט'): חילו רב"ו בכל עת, מרום משפטיך מנגדו, וזה: בין החולות, בחינת יחילו, בחינת הצלחתן, עד שאין משפט כנגדם, וזה ידוע, שצריך משפט כנ"ל, ומחמת שפרום משפט מנגדם, עלי"י זה בחינת העינין בקלקול; (עד כאן לשון רבנו ז"ל) תלת נפקין מחר שבסימן נת, וזאת התורה של התיב הקדוש, שניהם נאמרו באחר בתורה אחת על פסוק: אשר העם ידעי תרועה; אך אחר כך, בשבתכם, חלקם לשני תורות; ובשבתתי מאתי תורות אלו בבהב, אמר לי: חלקתים לשנים, והבנת, שהיה לו כונה כזה; וה' יודע בונתו:

מבסח בעגולא. ועקר הכח של הסמך אינה אלא מרבושא, הינו מהמם, בחינת (היה ט'): ארבעים יבנו; כי הסמך מקבלת מהמם, שהיה בסאות למשפט, וזה פרוש (שם ט'): מום וסמך שבלוחות כנס היו עומרים, מום זה רבושא, וסמך זה עגולא הנ"ל, שבלוחות הלב, כמו שכתוב (משל ט'): בתכם על לוח לבך - כנס עומרי. כנס זה בחינת שבת, בחינת (שמות ט"ז): אות היא לעולם:

ה וזהו: ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם טוב מבנים ומבנות (ישעיה ט"ז), יד ושם ריקא, בזכות שמירת שבתותי הנ"ל, הינו עגולא ורבושא הנ"ל, יד בחינת רבושא, בחינת משפט הנ"ל, בחינת (היה ט'): ותאחו כמשפט ירי, שם זה בחינת עגולא, בחינת (היה ט'): יחני כמעגלי צדק למען שמו, ויר, הינו שיהיה לו כח להעמיד תלמידים הנונים, ולהמשיך בהם רוח חכמה, כמו שכתוב (היה ט'): והושע בן גון מלא רוח חכמה, כי סמך משה ידיו עליו, וכח הזה יהיה לו מבית ה', שמינין התקמה יוצא מבית ה' (יחל ט'), כי בחכמה יבנה בית (משל ט'). ושם, הינו שזכה לשם טוב, שכל הנפשות יתאוו תאוה להיות נרששים בשמו, כי השם הוא הנפש, בחינת (בראשית ט'): נפש חיה הוא שמו; ויתאו להיות נרששים בנפשו, בחינת (ישעיה ט'): לשמך ולזכרך תאות נפש. ולשם הזה יבנו מחמת בחינת חומה, וזה בחינת חומה, בחינת מאריך אף, שזכבש בעסו, כי עשירות וזכישת כעס - בחינת אחת, ונקראים חומה, כי מי שהוא מקלקל חומה של עשירות, ולוקח לעצמו כעס וחמה, ומחומה עושה חמה, כי שניהם מסטרא דשקאלא, כמו שכתוב (ישעיה ט'): מפון תפתח הרעה, ובתיב (א"ב ט'): מפון זהב יאתה; ועשירות היא חומה, כמו שכתוב (משל ט'): הון עשיר קרית עזו ובחומה נשנה במשבתו; ובכעס כתיב (שם ט'): עיר פרצה אין חומה איש אשר אין מעצור לרוחו, ובשמך לאיש עשירות, אזי יש לו חומה, והחומה של עשירות מעצור לכעסו, ולפעמים, בשמנתגבר כבעסו ומקלקל החומה של עשירות, נמצא שהכעס מוזק לעשירות, ובשחצור מסית לאדם שיכעס, ירע שבזאת השעה ישפיעו לו מלמעלה איוה סך כמון, והיצר רוצה לקלקל זאת ההשפעה, ועקר שמירת השם, שמירת הנפש, אינו אלא שישמר כעסו, כי הכעס פוגם בנפשו, בחינת (א"ב ט'): בורף נפשו כאפו, אבל כששומר את עצמו כבעסו ומגדיל החומה של עשירות, וכוה מגדיל נפשו ושמו, אזי כל הנפשות האבים להכלל בנפשו, כי כל הנפשות שרשם בעשירות, בחינת (היה ט'): ואליו הוא נושא את נפשו, כשכיל זה, הגולל כמון ישראל כאלו גזול אה נפשו (ב"ק קט), בחינת (משל ט'): וקבע את קבעיהם נפש כשכיל זה הכל האבים לקרב את עצמו לעשיר, כי שם שרש נפשם, נמצא, זה שזכה להעמיד תלמידים חכמים, וכה שיכללו בנפשו נפשות של רבים, כוראי זה טוב מבנים ובנות, כי גנים ובנות הם מועטים, ואלו הם מרבים, וכלם מקבלים חיית ממנו, ואלו ילדם, וזה פרוש (בראשית ט'): ואברךך ואגדלה שקך; ופרש רש"י: ואברךך - כממון, כי עקר גדול השם והנפש הוא עלי"י עשירות כנ"ל, וכל זה נעשה עלי"י כפא ומשפט

ס

האדרא רבא קרישא (נשא דף קכה)

פתח רבי שמעון ואמר: עת לעשות לה'. אמאי עת לעשות לה', משום דהפרו תורתך. מאי הפרו תורתך תורה דלעלא, דאיהי מתבטלא אי לא יתעבד בתקוני דא. ולעתיק יומין אתמר. כתיב: אשריד ישראל מי כמוך, וכתיב: מי כמוך כאלים ה'. קרא לרבי אלעזר ברה, אותכה קמה, ולרבי אבא מסטרא אחרא, ואמר: אנו כללא דכלא. עד כאן אתתקנו קמיין. אשתיקו, שמעו קלא, וארפכתו דא לרא נקשון. מאי קלא קלא רבנופאי עלאה דמתכנפי:

א דע, שיש שכלי התורה שיש בהם התבוננות גדול מאד, שאי אפשר לכוא להתבוננות הזאת כי אם עלידי עשירות, כמו שבפשטי אוריתא "אם אין קמח, אין תורה" (בבא טו), וצריך שיהיה לו על-כל-פנים פרנסה, כמו-כן להתבוננות הזאת, שהוא גדול מאד, צריך שיהיה לו עשירות גדול מאד, שיהיה לו הון רב, ולא תחסר כל פה, כי צריך כל הון דעלמא להתבוננות הזאת. וכני יששכר, שהיה להם זאת ההתבוננות, בכחינת (היא ט): ומכני יששכר יודעי בינה; לא וכו' לזה כי אם עלידי עשירות, כחינת (בבא טו): יששכר חמור גרם; ותרגמו: עתיר בנכסין. ועלינן משה וכל הנביאים היה להם עשירות גדול מאד, כרי לכוא עלידו להתבוננות הזאת. ומחמת שיש בהתורה התבוננות הזאת, עלינן נקראת התורה הון. וכן כל מי שעבד דרך ידם התורה, היה להם עשירות גדול מאד, דהינו משה רבנו, שהביא התורה לישראל, היה עשיר גדול, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה; וכן רבי, שספר וחסם המעניות; וכן רב אשי, שהיה חתימה התלמוד וסדר את כל התלמוד, שנסיבין היו עשירים גדולים מאד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נשוא טו, ע"ב טז). כי מחמת שתקנו וסדרו את כל התורה שבגלגלה, ועבר דרך ידם התורה, עלינן היו גסיבין עשירים כנ"ל, כי צריך עשירות גדול להתבוננות הנ"ל. וזה כחינת (נשוא טז): פסל לך, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי שקלים פ"ה וד"ה טז): הפסלת יהיו שלך וכו'. כי כמו שבפשטי התורה, קרם שמחדישין איהו פשט, צריך לומר מקדם הקרמות, ואחר-כך משליבין ההקרמות וכאים אל המבון, כי העקר הוא המבון, וכל הדברים וההקרמות שמקדם הם כחינת פסלת, שנגסרין ונפסלין סביב המבון; כמו-כן בהתבוננות התורה צריך לילך מקדם, ולסבב בכמה סבוכים, עד שבאים אל המבון, והעקר הוא המבון, וכל אלו הסבוכים הם כחינת פסלת, והם כחינת עשירות שעלידו באים אל ההתבוננות. וזה כחינת: פסל לך - הפסלת יהיה שלך, משום נתעשר משה, כי זה הפסלת של לחות הם כחינת הסבוכים, שנגסרין ונפסלין סביב סביב ההתבוננות, והם

כחינת עשירות כנ"ל, שעלידו באים אל ההתבוננות כנ"ל. וזה אוחיות "כסמון", ראשי-תבות: משום נתעשר משה, והיו הוא כחינת הלחות, משום נתעשר משה, כי הלחות ארזין ו' ורחקן ו' וכו', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ב ד):

כ ולכוא לעשירות הזאת הוא עלידי כחינת תקוני עתיק, כחינת אריכות ימים, כחינת זקן, כי צריך אריכות ימים כרי לקבל כחובו את העשירות של ההתבוננות. ואריכות ימים, הינו שצריך שיראה להאריך ולהגדיל ימיו, כי כל יום יום, במקום שמחחיל אצל כל אחר, בודאי בתחלה הוא קצר, הינו שבתחלה היום קשה עליו מאד העבודה שצריך לעשות באותו היום, כגון להתפלל וללמוד וכיוצא, ועלינן היום בתחלתו הוא קצר, כי צריך להתחיל מעט מעט, ואחר-כך מתרחב והולך בעבודתו. וצריך האדם לראות להגדיל ולהרחיב ולהאריך כל שעה ושעה שבא אחר-כך, להגדילה ולהרחיבה בתוספות קרשה. וכן כשבא יום השני, יהיה הולך ומתרחב בתוספות קרשה יתרה. וכן ככל פעם ופעם יהיו ימיו מתרחבין בתוספות קרשה, וזה כחינת אריכות ימים: ואברהם, שוכה לכחינת זקן, כחינת אריכות ימים, עלידי זה זכה לעשירות, כחינת (בבא טו): ואברהם זקן בא פמים וה' ברח את אברהם בכל. וזה כחינת (תהלים ע"ט): מנקיים אבותינו; שעלידי כחינת זקן הנ"ל בא להתבוננות, שהוא בא עלידי עשירות, שנמשך לתוך אריכות ימים, שהוא כחינת זקן כנ"ל:

ג וכחינת זקן, דהינו להרחיב ולהאריך ימיו בתוספות קרשה ככל פעם כנ"ל, הוא עלידי יראת, שהיראה מביאה תוספות קרשה ככל יום יום, שעלידיה נחארכין ונתרחבין הימים, ככחינת (משל י'): יראת ה' תוסיף ימים; וזה כחינת (ישעיה טז): יראת ה' היא אוצרו; כחינת (בבא טו): עשאה באוצר, שהוא קצר מלמעלה ורחב מלמטה; כי התחלה הימים הם קצרים, ואחר-כך מתרחבין והולכין בתוספות קרשה עלידי היראה כנ"ל. נמצא, שזוכין עלידי היראה לאריכות ימים, שהם כחינת זקן, כחינת תקוני עתיק, שעלידיה זוכין לעשירות, כי היראה שוקרת מההפקד של עשירות, דהינו עניוה, שבא עלידי כחינת: שקר חסן והכל היפי. כי יש כמה מיני חן של שקר שעושים פעמדה ובאכילה ובדבורו עם אנשים, וכן כשאר דברים, ולכל דבר יש חן אחר מיוחד. וכל אלו החנות של שקר הם באים עלידי הכל היפי, ככחינת: שקר חסן והכל היפי, דהינו מי שאינו נשמר מיפי הנשים, עלידיה יש לו תאוות של אלו החנות של שקר, ויראה הוא הפך מזה, כמו שכתוב (משל לא): שקר חסן והכל היפי, אשה יראת ה' היא חתהלה. ועלינן אברהם וצחק, כשבאו למקומות שלא היו שם יראוה, ותכף כשרצו לברס לשם הרגישו זאת עלידי שהתחילו להרגיש, לפי ערך גדל קרשתם, יפי הנשים, ועלינן הרגישו שאין שם יראה, ועלינן אסרו על עצמן וזוג

הוא על-ידי כתיבת הנשימה, שהוא אויר הקר שמקבלין ככל רגע מן החוץ כנ"ל, וזהו: קרית עזר, כתיבת: גשם מטרות עזר (אי"ב טו). וזה שכתוב (ויס"ד ט): ה"ש כהבלי הגוים מנשמים; כי כהבלי הגוים, שהם כתיבת הפסק הנשימה, כתיבת הכל היפי הנ"ל, אין שם כתיבת גשמים, כי גשמים הם רק על-ידי הנשימה כנ"ל. וזה כתיבת (סס"ט ט): הון מהכל ימעט - על-ידי הכל הנ"ל נתמעט ההון. וזה כתיבת (ס"ט ט): וקר רוח איש כחגוה - על-ידי קרירות, שהוא רוח הקר של הנשימה, על-ידי יתרה וזכין להתבוננות הנ"ל, שבא על-ידי עשירות כנ"ל. וזה כתיבת (אי"ב טו): ונשמת שרי חבינים; כי עקר ההתבוננות - על-ידי הנשימה, כתיבת: קר רוח, כנ"ל. כי עקר תחון השכל הוא על-ידי הנשימה, כי עקר השכל שיהיה על תחונו, שיוכל להתבונן, הוא על-ידי השמנים שבגוף, כי השכל הוא כמו נר הרולק, כי הוא רולק על-ידי השמנים שממשכין אליו, והם כמו שמן שנמשך אל פתילה הרולקת. וכשאין שמנים בגוף, אין השכל יכול לרלך בהתבוננות, ומזה באים משגעים, על-ידי שנתכבשין לחות הגוף, ועל-ידי זה נתקלקל הפחו, על-ידי שאין לו שמנים לרלך. וכל הלחות והשמנים שבגוף הם על-ידי הנשימה, כי אלמלא כנפי ראה רנשכין על לבא, היו לבא אוקר כל גופא (ויס"ו ט דף טו). גמצא, שעקר קיום שמנונית ולחות שבגוף הוא על-ידי הנשימה, שמקבלת הראה רוח קר מבחוץ לקרר הלב, ועל-ידי קיום השכל שיוכל לרלך בהתבוננות כנ"ל. וזה כתיבת (סס"ט ט): נר ה' נשמת אדם; שעקר קיום ותחון נר ה', שהוא השכל, הוא על-ידי הנשימה כנ"ל. גמצא, שעל-ידי יראה וזכין לאריכות ימים, שעל-ידי יראה נמשך העשירות, שעל-ידי באים להתבוננות כנ"ל:

ר ושלמות היראה היא בכתיבת שלש קוין, כתיבת מורא שמנים ומורא רבך ומורא אב ואם. וכשיש תכם הרור, שזוכה לתלמידים הגונים ולכנים הגונים, אזי היראה בשלמות, כי יראת החכם והרב שברוד הוא כתיבת מורא שמנים, והתלמידים יש להם יראת הרב, כתיבת מורא רבך, והכנים יש להם מורא אב ואם, שעל-ידי שלש יראות אלו היראה בשלמות. וכתיבת יראה של כל אתר מהשלש הנ"ל צריך שיהיה כלול משלש שלש, דהינו מורא של הרב, שהוא מורא שמנים, צריך שיהיה כלול ככל התלת מחין: חכמה, בינה, דעת, כי עקר יראתו של הרב הוא על-ידי התבוננות גרלת המורא יתברך שמו, שחוקר ורודש בשכלו. גמצא, שיראתו על-ידי השכל, על-ידי צריך שתהיה היראה מלאה ככל השלשה מחין, כחכמתו ובינתו ודעתו, בלם יהיו מלאים מיראת השם. ויראת התלמיד, דהינו מורא רבך, שהוא על-ידי הלמוד שמקבל מהרב, צריכה שתהיה נמשכת ככל חלקי הלמוד, שהוא גם-כן כתיבת שלש

נשותיהן באחותו, כמו שכתוב (בראש"ט ט): כי אמרת רב אין יראת אלקים במקום הזה וכו'. ואחר-כך תכן אברהם זאת והמשיך אריכות ימים, כמו שכתוב (ס"ט ט): ויגר אברהם בארץ פלשתים ימים רבים, כתיבת: יראת ה' תוסף ימים כנ"ל. ואחר-כך קלקלו הפלשתים כל התקונים שתתן אברהם, כתיבת (ס"ט ט): וכל הפארות וכו' סתמום פלשתים. ועל-יכן בשבא יצחק לשם, הצרף גם-כן לאמר וזוגו באחותו כנ"ל, עד אשר המשיך שם אריכות ימים, שהיא כתיבת יראה, שמצלת מזה כנ"ל, ואז התרה לו, כמו שכתוב (ס"ט ט): ויהי כאשר ארכו לו שם הימים וישקף אבימלך וכו'. ועל-ידי יראה שהמשיך אריכות ימים, וזה שם לעשירות, כמו שכתוב (ס"ט ט): וירע יצחק בארץ ההוא ומצא בשנה ההוא מאה שערים וכו', כנ"ל, כי מי שאין לו יראה ואינו נשקר מבחינת הכל היפי, על-ידי יראה פא לעניות, כמו שכתוב (סס"ט ט): אל תחמד יפיה פלכבך, כי כעד אשה וזנה עד כפר לתם. כי עשירות והכל היפי הם שני הפכים, כי עשירות הוא מאריכות הנשימה, ויפי הוא מהפסק הנשימה. כי בשעת יציאת המפה זרעיות, אזי צריך להיות הפסק הנשימה, משני אעמים: א' כרי שלא יתקרב המפה על-ידי הנשימה, שהוא אויר הקר, שמקבל ככל רגע מבחוץ, כי צריכה לצאת בהמימות, כרי שתהיה ראוי להולדה. והכ', כי מחמת שעוסק בת הרוחה להוציא ולרתות המפה, על-יכן הוא בהכרח הפסק הנשימה, כי הנשימה הוא מוציא רוח ומכניס רוח, ומחמת שעוסק בת הרוחה לרחות המפה, אי אפשר להוציא רוחו, ועל-יכן הוא הפסק הנשימה. וזה הרוח וההכל שנגנס מקדם ונשאר שם, הוא מהלבש בהבת הרוחה, ועל-ידי יוצאה המפה לחוץ, וכפי זכות וצחות ההכל, בן הולך מלכין ומידו, כי אם ההכל יד ונקי, אזי המפה שיוצאת, שמלכש שם ההכל הזה, היא גם-כן צתה ונקיה, ואזי הולך גם-כן מלכין ומידו, ואם יש עכירות בתוך ההכל, אזי נתעבר המפה גם-כן. וזה כתיבת (הי"ג טו): ארם להכל רמה; כי כפי ההכל, בן התנוות הולך. וזה כתיבת (ס"ט ט): אך הכל כני-ארם; כי ההכל הוא מלכין ומידו הולך כנ"ל. וזה כתיבת: הכל היפי; כי היפי הוא כפי ההכל כנ"ל. גמצא, שהכל היפי הוא מהפסק הנשימה. ועל-יכן מי שתומר יפי הנשים, גמצא שמקבל כתיבת הפסק הנשימה, ועל-יכן הוא כהפך מעשירות, שהוא כתיבת אריכות הנשימה. כי כל מיני עשירות, דהינו כל מיני דגן וכל האילנות ועשבים וכל מיני מתכות, הם רק על-ידי גשמים, וכן כל האוצרות הם על-ידי גשמים, כמו שכתוב (וי"ט ט): יפתח ה' לך את אוצרו הטוב לתת מטר ארצך וכו'. והגשמים הם מבחינת הנשימה, שמכניסין ומקבלין אויר מן החוץ, כמו שכתוב (אי"ב ט): מנשמת אל ימן קרתי ורחב מים כמנוצק. וזה כתיבת (סס"ט ט): הון עשיר קרית עזר; הינו שהעשירות

ו ופקידות עקרות נעשה עלייך שמעוררין את בני-אדם משנתם. כי יש בני-אדם, שישנים את ימיהם, ואף שגומה להעולם שהם עוזרים את השם ועוסקים בתורה ובתפלה, אף-על-פי-כן כל עבודתם אין להשם יתברך נחת מהם, כי נשאר כל עבודתם למטה, ואין יכול להתרומם ולהתעלות למעלה. כי עקר החיות הוא השכל, כמו שכתוב (קהל ט): התבמה תחיה את בעליה; וכשהעבודה היא עם שכל, משימין בה חיות שתוכל להתעלות, אבל בשנופל לבחינת מחין הקטנות, בחינת שנה, אין יכול להתעלות למעלה. ויש שנפלו לבחינת שנה על-ידי תאוות ובעשים רעים, ויש שהם אנשים כשרים ויפים, רק שנפילתם הוא על-ידי אכילה. כי לפעמים כשאוכל האדם מאכל שלא נתקבר ערין למאכל אדם, על-ידי-יה נופל מחו לבחינת שנה. כי כמו שבגשמיות, יש מאכלים שמרבים שנה, ויש - שממעטים שנה, כמו-כן ברוחניות, יש מאכלים שלא נתקברו, שפולין לבחינות שנה. וכשאוכל בקדשה ובטהרה, אזי הוא בחינת לחם-הפנים, כי השכל הוא הפנים, כמו שכתוב (קהל ט): חכמת אדם תאיר פניו; אבל כשאין אכילתו בקדשה, אזי אובר פניו, הינו השכל, ונופל לבחינת שנה, כי עקר המאכל הוא להחיות הלב, כמו שכתוב (רות ט): ויאכל וישת וייתב לבו; וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מז' בראשית פ' סח): פתא סערא דלבא. וכשאין המאכל מברך, ואין אוכל אותו בקדשה - אזי מכיב רע אל הלב, ועל-ידי רע הלב נתקלקל הפנים, כמו שכתוב (נחמיה ט): מרע פניך רעים, אין זה כי אם רע לב. וכן להפך, בקשת הפנים, רהינו שיחוד ויבקש פניו, הוא תלוי בתקון הלב, כמו שכתוב (החלים ט): לך אמר לבי בקשו פני. ועלי-כן לפעמים על-ידי מאכל שאין מברך, שעל-ידי נתקלקל הלב, על-ידי-יה אובר הפנים ונופל לבחינת שנה. וצריך לעוררו משנתו, ואי אפשר לעוררו בייאם כשמתעורר מעצמו, כי צריך אתערותא דלתתא, רק כשמתעורר מעצמו, אם לא היו מעוררין אותו, היה נשאר ישן יותר. עלי-כן צריך חכף כשמתעורר להראות לו פניו ולהלביש אותו בפניו שנסתלק ממנו בשעת שנה, והו בחינת התעוררות השנה:

וכשרוצין להראות לו פניו ולעוררו משנתו, צריכין להלביש לו את הפנים בספורי-מעשיות, כי יש שבעים פנים לתורה, והם בחינת שבעים שנים, כי כל אחד משנה מברכו. וצריכין להלביש את הפנים דוקא מתמת שלשה מעמים: אחר - כי כמו כשמדפאין את העור, צריכין לסגרו שלא יראת את האור פתאם, וצריכין לצמצם לו את האור, כרי שלא יזיק לו מה שיראה פתאם, כמו-כן לזה שהיה בשנה ובחשך וזמן רב, כשרוצין להראות לו פניו ולעוררו, צריכין להלביש לו את הפנים בספורי מעשיות, כרי שלא יזיק לו פתאם האור. וה בחינת (החלים ט): אני בצרק אחזה פניך. צרק הוא בחינת לכושין, בחינת (איוב כב): צרק לבשתי. אזי: אשבעה כהקין תמונתך; כי אז יכול

שלש קוין, הינו בחינת אוריתא תליתאה (שם סח). ויראת הך, שהוא מורא אך ואם, צריך להמשיכה בבחינת נחלת אבות, בחינת (משל ט): בית והון נחלת אבות. וצריך שתחפשטו היראה על כל חלקי עשירות, שהם נחלת אבות כנ"ל, רהינו בחינת שלש קוין, בחינת (כ"ס כב): לעולם ישלש אדם מעותיו: שליש בפרקמטיא ושליש בקרקע ושליש בירו. ושלשה חלקים אלו שיש בעשירות, הם כנגד שלשה פעמים עשירות שנובר בתורה, כי ככל התורה בלה לא נובר עשירות, כי אם שלש פעמים אלו, רהינו: אצל סרום, כמו שכתוב (בראשית ט): ולא תאמר אני העשיתי את ארבי; ואצל רחל ולא, כמו שכתוב (שם ט): כי כל העשר אשר הציל אלקים וכי; ואצל שקלים, כמו שכתוב (שם ט): העשיר לא ירבה. כי שליש שבפרקמטיא הוא כנגד העשירות שנובר אצל סרום, כי בסרום כתיב (איוב טח): הנשכחים מני רגל, כי הם רצו לכפל המשא-ומתן, שהוא בחינת תל, כמו שכתוב (החלים ט): שמח ובלון בצאתך; עלי-כן צריך רוקא משא-ומתן - והו שליש שבפרקמטיא. ושלש שבקרקע הוא כנגד העשירות שנובר אצל רחל ולא, כי באמת עקר העשירות הוא רק בשכיל התבוננות, אבל בלא זה, העשירות הוא רק כשביל נשים וקמני הדעת כמותן, והו שאמרו: כי כל העשר אשר הציל אלקים מאבינו לנו הוא ולבנינו; הינו שכל העשירות הוא רק כשביל נשים וקמני הדעת כמותן; אבל אתה - ועתה כל אשר אמר אלך אלקים עשה; רהינו שאתה צריך להעשירות בשכיל התבוננות בנרלת ה' - וכנגד זה הוא בחינת שליש שבקרקע, בחינת (מדרין ע"ה): אשה קרקע עולם. ושלש בירו הוא כנגד העשירות שאצל שקלים, שנאמר שם: לכפר על נפשתיכם, בחינת (איוב ט): אשר בירו נפש כל חי ורוח כל בשר איש:

ה והתגלות היראה הוא על-ידי פקירות עקרות, כי על-ידי לרה נתגלה יראה, בחינת (החלים ט): רעה אחותם שם, חיל ביולדה; כי על-ידי הלרה יוצאין רמים וגבורות שהן בחינת יראה, ובפרט כשנפקדה עקרה, שהיו הרמים והגבורות נעצרו בלבד ער עתה, עלי-כן אחר-כך כשיוצאין נתגלה היראה ביותר. וכפי הלרה בן התגלות היראה, כי כשנפקדה עקרה אחת, נתגלה יראה, וכשנפקרו הרבה עקרות, נתגלה היראה ביותר. וה בחינת חיל ביולדה - כפי הלרה בן התגלות היראה. ועלי-כן כראשה-שנה היה פקירת יצחק (ריה י"א), שהוא תקף התגלות היראה מאר, בחינת פתר יצחק, כי כשנפקדה שרה נפקרו כמה עקרות עמה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מז' בראשית פ' נג): וה בחינת (בראשית טא): כי ילרתי בן זקנתי; כי על-ידי לרתי יצחק, שהוא התגלות היראה, על-ידי-יה נמשך אריכות ימים, בחינת זמן כנ"ל, בבחינת: יראת ה' תוסיף ימים כנ"ל:

יכול לראות אחר-כך בהק"ץ, רהינו בשמקצין ומעוררין אותו מהשנה, כי לא יזיק לו האור פתאם כנ"ל. והפעם השני - כי צריך להלביש כרי שלא יתאווו החיצונים בו. והפעם השלישי - כי החיצונים האוחזין בו לא יניחו אותו לצאת, על-כן צריך להלביש את פניו כרי לשנותו, שלא יהיו מכירין בו, כבחינת (א"י ט'): משנה פניו ותשלחהו. ויש כמה בחינות כזה שמלבישין את הפנים, כי יש שמלבישין את הפנים שלו בספור מעשה, ויש שאי אפשר לעוררו בפנים שלו, וצריך להראות לו פנים גבוה, ולפעמים מלבישין גס"בן בדרג"תורה, רהינו שאומרים תורה גבוה, ואי אפשר לאמרה כך כמות שהיא, ומלבישין אותה בתורה נמוכה וקטנה ממנה. וזה בחינת (יחזקאל ט'): ה' פעלך בקרב שנים תייהו. תייהו, פרש רש"י: עזרתהו. וזהו: פעלך, רהינו ספורי מעשיות. בקרב שנים, רהינו בחינת המעשיות של השבעים פנים, שהם שבעים שנים כנ"ל, רהינו שמעוררין אותו על-ידי ספורי מעשיות, שהן בקרב שנים, רהינו המעשיות של השבעים פנים כנ"ל. אבל יש שגפול מכל השבעים פנים, עד שאי אפשר לעוררו בשום פנים, כי אם על-ידי ספורי מעשיות של שנים קרמוניות, שכל השבעים פנים, שבעים שנים, מקבלין חיות משם. וזה בחינת עתים, בחינת וקן, בחינת הרח"פנים, שכל השבעים פנים מקבלין חיות והרור משם. וזה בחינת: ורב חסד; כי הלומד את תלמידו הלכה אחת, הוא עושה עמו חסד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכות ט'): כל המונע תלמידו מלשמשו, כאילו מונע ממנו חסד. ושמוש חכמים זה בחינת הלכות ההתלמיד מקבל מהרב. ומצא, שמה שהרכ לומר עם תלמידו, זה בחינת חסד, ועל-כן בשמעוררו עם איהו פנים של השבעים פנים, שמלביש אותו בבחינת: ה' פעלך בקרב שנים תייהו כנ"ל, הוא בחינת חסד, אבל בשמעוררו על-ידי ספורי מעשיות של שנים קרמוניות, הוא בחינת: ורב חסד, כי כל הפנים וכל החסדים מקבלין משם:

ו ובשעוסק לעורר בני-אדם, הוא צריך לשמר עצמו מתלמידים שאינם הגונים, כדי שלא יהא נדבק בו מהרע שלהם, שלא יזיק לו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תלמוד בבלי טל): כל המלמד לתלמיד שאינו הגון וכו'. וכן אסרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת טז) לכתב על עור בהמה טמאה, שאמרו: למען תהיה תורת ה' בפיך - מן המתיר לפיך. ובשלומד עם אחר, הוא בחינת פתיכה, כי הלשון הוא בחינת (תהלים מה): לשוני עט סופר מהיר; שנתקק ונתקב על לך התלמיד, כמו שכתוב (משל ט'): כתבם על לוח לכתב. ועל-כן צריך שלא יהיו דבריו נכתבין על בחינת עור בהמה טמאה, רהינו תלמיד שאינו הגון, אך אי אפשר לבשר-ורם להיות נשמר בעצמו, שלא ישמעו תלמידים שאינם הגונים ממנו. ולזה צריך שיהיה למורו ללמד וללמד ולשמר ולעשות, רהינו שעל-ידי למורו עם תלמידו יהיה כאילו עשאו לחברו, וכאלו עשאו לרבייתורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרות ט'): כל המלמד בן חברו תורה כאילו עשאו וכו', וכאלו עשאו לרבייתורה וכו'. ובשלומד בכונה זו, אי השם יתברך שומר אותו, שלא יהיו דבריו נכתבין ככתב

ח וזה בחינת מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ט) על פסוק זה: ועלהו לתרופה - להתיר פה אלמים ולהתיר פה עקרות, כי על-ידיה שמעורר בני-אדם משנתם על-ידי ספורי מעשיות, שהיו בחינת: ועלהו לתרופה וכו' כנ"ל, על-ידיה נעשה בחינת: להתיר פה אלמים, כי מקדם, כשהיו בבחינת שנה, ולא היו שומעים התעוררות החכם, ולא היה נשמע לאונייהם דבריו, כי זכאה מאן דמלל על אדנא דשמע (והר הנה קפ"ו); אבל הם היו פתרים, ולא היו שומעים כלל, ומחמת זה לא היה אפשר להם לדבר, כי סתם חרש הוא שאינו שומע ואינו מדבר (תרומוס פ"א ע"ש הנה ב'), רהינו מחמת שאינו שומע, אינו יכול לדבר. ועכשו, שמעוררו החכם ושומע דבריו, אינו יכול לדבר. וזה בחינת: להתיר פה אלמים; וזה בחינת (סל ט"א): פתח פיך לאלם, ועל-ידיה הוא בחינת: להתיר פה עקרות; כי זה הדבור, שהיה מצמצם אצלם כל-כך זה זמן רב, שהיו חרשים ואלמים, עכשו כשיצא הדבור הוא יוצא ככה גדול, בבחינת (תהלים קפ) גבורי כח עשי רברו; וזה הפח פא לכלי הולדה, בחינת (בראשית טט) כתי וראשית אוני; רהינו פתחי הרור, שהם בחינת כלי ההולדה, הם מקבלין זה הפח, בבחינת (ישעיה ט'): וקני ה' יחליפו כח; ועל-כן נקראין הפליות בפוחות, כי הפליות הם כלי ההולדה, וכשמקבלין בבחינת הרור זה הפח של הדבור, הם מקבלין על-פי דין ומשפט, כל אחד לפי בטוחו פן מקבל הפח. וזה בחינת: פתח פיך לאלם, אל דין כל בני חלוקה, בחינת: קני ה' יחליפו כח. שעל-ידי פתח פיך וכו', על-ידיה יוצא כח הדבור אל כלי ההולדה, שהם הבטחנים, שמקבלין אותו על-פי דין ומשפט כנ"ל. וצריך לראות, שהיו כלי הדבור סמוכין וקרובין אל כלי ההולדה, כדי שיוכלו לקבל כח הדבור כנ"ל, שלא יהיו בבחינת (ישעיה ט'): קרוכ אתה בפייהם ורחוק מכליותיהם. ועל-כן תהיה אחת לכלי הדבור ולכלי ההולדה, כי אלו מלאים גידים ועצבים כמו אלו. כי הם בחינה אחת, כי על-ידי כח הדבור נעשה ההולדה כנ"ל. וזה בחינת: ועלהו לתרופה - להתיר פה אלמים ולהתיר פה עקרות, כי זה תלוי בזה כנ"ל: וזה בחינת זוג הנשיקין וזוג הנופני, שזוג הנשיקין קודם לזוג הנופני, כמוכא בכתיבים,

שפתי צדיק ירעו רבים. שכרים זה בחינת כפחון, בחינת (הרלים 104) שכרו על ה' אלקיו; בחינת כלי הולדה, כמו שכתוב (ישעיה 60) האני אשכיר ולא אוליד. כי על-ידי השופר, שהוא בחינת התעוררות השנה, על-ידי-יהוה הוא בחינת: להחיר פה אלמים ולהחיר פה עקרות כנ"ל. והינו שבת הרבור, היוצא ככת מאלו שנתעוררו משנתם, שמתחלה היו בבחינת העדר הרבור, כי היו חרשים ואלמים כנ"ל, ועכשו בשמיעורם משנתם להשם יתברך עד ששומעים התעוררות החכם האמת, אזי מתחילין לרפר כנ"ל. וזה הרבור כא לתוך כלי ההולדה, שהם בחינת כפחוני הדור כנ"ל, ועל-ידי זה נעשה פקידות עקרות, שהיו בחינת ראשי-השנה, שאז נפקדה שרה וכו' כנ"ל. וכל זה הוא בחינת שופר שמתקנין בראשי-השנה, בחינת תקיעה תרועה שכרים כנ"ל. ועל-ידי פקידות עקרות נתגלה יראה כנ"ל. וזה בחינת שופר, כמו שכתוב (ויקרא 10) אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרו וכו'. וזה בחינת שופר, שהוא קצר מלמעלה ורחב מלמטה, שהיו בחינת (הרלים קמ): מן המצר קראתי יה ענני כמרחב יה, כמובא. כי על-ידי השופר הוא התגלות היראה כנ"ל, שעל-ידיה זוכין לאריכות-ימים, והינו לתרחיב ולהאריך ימיו בתוספות קרשה יתרה ככל עת, שהיו בחינת קצר מלמעלה ורחב מלמטה, בחינת: יראת ה' היא אוצרו; בחינת עשאה באוצר וכו' כנ"ל. וזה בחינת תקוני עתים, שהוא בחינת אריכות-ימים כנ"ל, בחינת זקן כנ"ל, כי הזקן גס-יפן קצר מלמעלה ורחב מלמטה, כמובא בפנות, שחפוני דקנא הם בחינת: מן המצר קראתי וכו', ענני כמרחב וכו'; שמתחלה היא קצרה ואחר-כך הולכת ומתרחבת, הינו כנ"ל, כי זקן היא בחינת אריכות-ימים כנ"ל, והינו שפאריכין ומרחיבין ימיו ככל עת בתוספות קרשה כנ"ל, שהיו זוכין על-ידי יראה כנ"ל, שכל זה הוא בחינת שופר כנ"ל. ומצא, שעל-ידי השופר, שהוא בחינת התעוררות השנה, ועל-ידי-יהוה נעשה פקידות עקרות כנ"ל, על-ידי-יהוה נתגלה יראה כנ"ל, ויראה מביע את הכל היפי כנ"ל. וזה בחינת ההכלים של השופר, כי הם בחינת הכל היפי, כי שופר לשון יפי, בחינת: שפרו מעשיכם (מיד אמר 10) הינו שעל-ידי ההכלים של השופר נקנע הכל היפי, כי שופר הוא בחינת התגלות היראה כנ"ל:

כי על-ידי פת הרבור, בחינת: להחיר פה אלמים, שהוא בחינת וזוג הנשיקין, על-ידי-יהוה נעשה וזוג הנפוני, בחינת: להחיר פה עקרות כנ"ל. וזה בחינת שכירת כלי חרם, ששוכרין בשעת התקשרות הווגים, להורות, שעכשו שנעשה התקשרות, שהוא כשכיל הולדה, שהוא כבחינת כפחון, בחינת כליה, שהם כלי ההולדה כנ"ל, וזה בחינת (משל 14) כטח בה לכ בעלה; על-ידי-יהוה נתפטר ונשפר בחינת הכפחון דסמטרא-אחרא, ועל זה שוכרין הכלי חרם, בבחינת (ישעיה 6) ותכטחו בעשק ונלוז וכו', ונשכרה כגבל יוצרים, ולא ימצא במכתחו חרם וכו'. כי הכפחון יקדשה, שנעשה על-ידי ההתקשרות כנ"ל, הוא להפך מהכפחון דסמטרא-אחרא, שהוא בבחינת שכירת כלי חרם כנ"ל. וגם מרמזין להם, שאם לא יתנהגו כקדשה ויכבדו, חס ושלום, בבחינת הכפחון, בבחינת ההולדה, אזי יהיו בבחינת שכירת כלי חרם, שהיו נעשה על-ידי מכתב פוגר כנ"ל. וזה (משל 10) אל תכטחו כאלף, משכבת חיקך שמר פתחי פיד. הינו, שאי אפשר שהיה הכפחון, הינו כלי ההולדה, סמוכין אל הרבור, שהוא בחינת אלת, שהוא ראשי-תבות: להחיר פה אלמים. וזה: משכבת חיקך, הינו שיהיה נעשה מזה ההולדה. וזה: משכבת חיקך, בחינת (מלכים א 1) ונשכבה בחיקך. וזה אי אפשר כיראם על-ידי: שמר פתחי פיד כנ"ל. וזה (אבות 10) יתן כעפר פיהו אולי יש תקוה. עפר הוא בחינת העדר הרבור, כמו שכתוב (ישעיה 50) ומעפר תשח אמרתך; הינו שצריך לתן בחינת הרבור להחיר פה אלמים כנ"ל, ועל-ידי-יהוה כא פת הרבור לקווי ה', שהם כלי ההולדה כנ"ל. והיו: אולי יש תקוה, כדי שביע הרבור לקווי ה' כנ"ל. והו (בראשה כח) והיה ירעד כעפר הארץ; כי ההולדה תלויה על-ידי בחינת יתן כעפר פיהו כנ"ל. וזה בחינת (ויקרא 10) ורבים מישי ארמת עפר יקיצו; הינו שמקיצין ומעוררין אותן משנתן כנ"ל, והיו: מישי ארמת עפר - מבחינת העדר הרבור כנ"ל. והיו: אלה לחיי עולם - הינו בחינת הרבור, כמו שכתוב (בראשה 10) והיה האדם לנפש חיה; ותרגומו: לרות ממללא; הינו בחינת: להחיר פה אלמים; ואלה לתרמות וכו' - הינו בחינת (הרלים 10) חרפה שכרה לפי, בחינת שכחה, שכירת הלב, שהיא בחינת שכירת הלוחות, כמו שכתוב: לוח לפך. ועל-ידי שכירת הלוחות כא שכחה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין 10) אלמלא לא גשחכרו לוחות הראשונות לא היתה שכחה; הינו שאותן שאינן ראויין לקבל, שהם בחינת עור כרמה כמאה, נשכח מהם כנ"ל:

זה פרוש: אמר רבי יוחנן: כל ימיו של אותו הצדיק וכו', אמר: מי איבא דגים שבועין שנין. יומא חד הוה קאזל בארשא, חזיה להווא נברא דנטע חרובא. אמר לה: מכרי חרובא עד שבועין שנין לא טעו, פשיטא לך דחית שבועין שנין

ואכלת

ואכלת מנה אמר לה: אנה עלמא בחרובא אשכחתה, כי היכי דשתלי לי אבהתי, אנה נמי שתלי לבנאי. יתב וקא כרד רפתא, אתנא לה שינתא ונים. הדרא עלה משוניתא, ואכסי מעינא, ונים שבועין שנין. כי קם אתער, חזי לההוא נכרא דאכל מההוא חרובא. אמר לה: ירעת מאן שתלי לההוא חרובא אמר לה: אבה דאבא. אמר: וראי נימי לי שבועין שנין. חזא לחמרה דקא ילדה לה רמכי רמכי וכו' (תעמיח כ):

בי חוני המעגל היה גדול מאד, כמו שאמרו שם בסנהדרין, וזו דבר הוה על לבי מדרשא, כל קשיא דהוה להו לרבנן הוה מפרק להו, כי לא היה שום פנים של תורה נסתר מפניו, ועל כן שאל: מי איבא דנים שבועין שנין - הינו שאיך אפשר לכל לבחינת שנה מכל השבועים פנים, כי אף שאפשר לכל מפנים אחר או יותר, אבל איך אפשר לכל מכלם. חזיה לההוא נכרא דנטע חרובא, אמר לה וכו' פשיטא לה דחייב שבועין שנין ואכלת מנה. חרוב זה בחינת יקו, בחינת עתיק, כי חרוב הוא גדושים, שרוא בחינת מרדכי, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (בבבא י"ג): תחת הנעצוץ יעלה ברזש - זה מרדכי. ומרדכי הוא בחינת רב תסוד, כי הם במספר השנה, שהוא בחינת עתיק. הינו שראה אחר שעוסק בספורי מעשיות של שנים קדמוניות, שהם בחינת עתיק כנ"ל, ושאל אותו: מי פשיטא לך דחייב שבועין שנין. חייב זה בחינת התעוררות השנה, בחינת דבור כנ"ל. הינו: כלום בחינת לעודר עליירי ספורי מעשיות של בקרב שנים. ואכלת מניהו - הינו בחינת מן המתיר לפיד, הינו שהיו דברדי נשמעים, שהיו התלמידים הגונים. [הינו ששאל אותו: איך אתה עוסק לספר ספורי מעשיות גבוהות כאלה של שנים קדמוניות, שמה ישמעו תלמידים שאינם הגונים, שאינם בבחינת מן המתיר לפיד כנ"ל, וכי כבר נסית ובהינת לעודר עליירי ספורי מעשיות של בקרב שנים, שהם בתוך השבועים שנים, שהם בחינת השבועים פנים לתורה, ועלה בידך לעוררם משנתם עליירייהו, כי הינו דברדי לתלמידים הגונים, שהם בחינת מן המתיר לפיד, בחינת: ואכלת מניהו כנ"ל, עד שאתה רוצה עכשו לעסק עוד בספורי מעשיות הגבוהים יותר, שהם ספורי מעשיות של שנים קדמוניות, ואיך אין אתה מתירא לספר ספורי מעשיות גבוהים כאלה, אולי ישמעו תלמידים שאינם הגונים.] אמר לה: אנה עלמא בחרובא אשכחתה - הינו שאפלו שאספר ספורי מעשיות

של שנים קדמוניות, שהם בחינת חרובים כנ"ל, אני יכול להביא בחינת שכחה, שהתלמידים שאינם הגונים, יהיה נשכח מהם כנ"ל. [הינו כמו שמבאר לעיל, שהצדיק שעוסק לעודר העולם מהשנה עליירי ספורי מעשיות, השם יתברך שומרו שדבריו יהיו נשכחין מלב התלמידים שאינם הגונים כנ"ל.] כי היכי דשתלי לי אבהתי, אנה נמי שתלי לבנאי - הינו כמו שהולירו אותי עליירי ספורי מעשיות הנ"ל, בבחינת: להתיר פה אלמים, להתיר פה עקרות כנ"ל, הכי נמי שתלי לבנאי, הינו שעליירייהו גספן נולדים בנינו עליירייהו כנ"ל. [פרוש, שאמר לו, שהוא מברך לספר ספורי מעשיות כאלה בשביל פקידות עקרות, כי כמו שאבותי עסקו בספורי מעשיות, ועליירייהו נמשך ההולדה, בחינת פקידות עקרות כנ"ל, שעליירייהו הולידו אותי, כן אני צריך להוליד את בני עליירייהו, כי עקר ההולדה נמשך עליירי ספורי מעשיות כנ"ל. והו: כי היכי דשתלי לי אבהתי, הכי נמי שתלי לבנאי, כנ"ל.] כרד רפתא, אתנא לה שינתא ונים - הינו שאכל סעודתו, ועליירי האכילה בא עליו שנה ונים, הינו שנפל לבחינת שנה לפי ערך מדרגתו עליירי האכילה, כמבאר לעיל, שלפעמים עליירי האכילה יכול לכל לבחינת שנה כנ"ל. הדרא עלה משוניתא - הינו בחינת הסבוכים והדמויות, שמתארין וסוכבין סביב בשעה השנה. ולא ירע בריתא - כי העולם אין מפרין כמי שהוא בבחינת שנה, כי נדמה להם שעוסק בתורה ועבודה, וכאמת הכל הוא בחינת שנה כנ"ל. כי קם אתער - הינו בחינת התעוררות מלמטה. חזיה להאי נכרא דאכל מהאי חרובא - הינו שראה אותו עוסק בספורי מעשיות הנ"ל. ואכל מהם - הינו בחינת מן המתיר לפיד. אמר לה: ירעת מאן שתלי להאי חרובא - הינו שפאיריהו וכן הוא ספור המעשה הזאת, כי אפשר שאחר מספר מעשה שהיה כבר וכאמת לא היה, כי אם לפני ארבע שנים. אמר לה: אבה דאבא - הינו בחינת יקו, בחינת עתיק. הינו שהשיב לו, שהספורי מעשיות שהוא עוסק בהם, הם ספורי מעשיות של שנים קדמוניות, שהם בחינת יקו, בחינת עתיק כנ"ל. אמר: וראי נימי לי שבועין שנין - הינו שבנראי נפל לבחינת שנה מכל השבועים פנים, שהם בחינת שבועים שנים כנ"ל. חזא לחמרה דקא ילדה לה רמכי רמכי - הינו בחינת עשירות, בחינת: יששכר חמור גרם; כי עליירייהו נמשך עשירות גדול כנ"ל, כי עליירי ספורי מעשיות הנ"ל, שעליירייהו מעוררין מהשנה כנ"ל, עליירייהו להתיר פה אלמים להתיר פה עקרות - שעליירייהו נתגלה ראה, ועליירייהו היראה נמשך אריכות הימים,

בחינת

בחינת זקן, בחינת תקוני עתיק כנ"ל, ועל-ידיה נמשך העשירות לחוד האריכות-ימים כנ"ל:

וזה: פתח רבי שמעון ואמר: עת לעשות לה' וכו' - דא תורה דלעלא דמתכבולא אי לא אתעבד בתקוני דא, ולעתיק יומין אתמר - הינו תורה דלעלא, שהיא בחינת התכונות הנ"ל, שהוא מתכבול ואינו יכול להתקיים אם אינו נעשה על-ידי בחינת תקונים הנ"ל, שהם בחינת תקוני עתיק, בחינת אריכות-ימים הנ"ל. בתיב: אשיריך ישראל מי כבוד, וכתוב: מי כבוד באלים ה' - זה בחינת אהירותא דלתתא, שהוא שבח של ישראל המתעוררים מלמטה, בחינת אשיריך ישראל מי כבוד; ואחרי-כך הוא אהירותא דלעלא כנ"ל, שהוא בחינת: מי כבודה באלים ה', קרא לרבי אלעזר ברה וכו' ולרבי אבא, ואמר אנן כללא דכלא - הינו בחינת שלמות הידאה, שהוא על-ידי בחינת שלשה קוין הנ"ל, בחינת מורא שמים ומורא הרב ומורא אב ואם. נמצא, שעל-ידי רבי שמעון ורבי אלעזר בנו ורבי אבא תלמידו, נשלם הידאה, שעל-ידיה בא אריכות-ימים, בחינת תקוני עתיק כנ"ל. אשתיקו, שמעו קלא - הינו שאותן שהיו כבחינת שתיקה, בחינת אלמים, ולא היו יכולים לרבר על-ידי בחינת שנה כנ"ל. שמעו קלא - הינו בחינת התעוררות השנה, בחינת זכאה מאן דמיליל על ארנא רשמע כנ"ל, וארפכותה דא לרא נקשן - זה בחינת הולדה, בחינת ווג הגופני. כי על-ידי התעוררות השנה, שהוא בחינת להתיר פה אלמים, על-ידיה להתיר פה עקרות כנ"ל, שזהו בחינת ווג הנשקין, שקודם לזוג הגופני כנ"ל. מאי קלא קלא דכנופיה עלאה דמתכנפי - הינו בחינת ספורי מעשיות, שמלבשין בהם את הפנים של תורה כנ"ל. כי ההתלבשות הוא בחינת כנה, בחינת ישיה (ז); ולא יבנה עוד מוריד; ועל-ידי זה ההתלבשות מעוררין מהשנה ומתחילין לרבר, כבחינת (יהלם ז); ובעל כנפים יגיד רבר, הכל כנ"ל:

סא

חרי רבי שמעון ואמר: ה' שמעתי שמעך יראתי. אמר: התם יאות הווי למדחל וכו'; (שם באידרא נשא דף קכח)

א על-ידי אמונת-חכמים יכולין להוציא משפטנו לאור. כי משפט הוא עמודא דאמצעייתא, הינו בחינת ררך המקצע, שאינו נוטה לימין ולשמאל. וזה זוכין על-ידי אמונת-חכמים, שהוא בחינת (יהים ז); לא תסור מן הדרך אשר יגידו לך ימין ושמאל; ועלי-פן על-ידיה יוצא המשפט ברור כנ"ל, בבחינת משפטי אמת; הינו כי כל הלמודים שהארם

לומר, צריך שקבל יוציא מהם משפטי-אמת, שלא יהיה בבחינת משפט מעקל, דהינו שקבל וילמד מכל הלמודים שלומר משפטי הנהגות, שידע איד להתנהג, הן לעצמו, הן לאחרים שמתנהגים לפי דעתו, כל אחר ואחר כפי בחינתו, כפי הממשלה ותרבות שיש לו, הן לרב או למעט. וכל זה זוכין על-ידי אמונת חכמים, שהוא בחינת לא תסור וכו', ואז יוכל להוציא משפטי הנהגות ישרות, בבחינת משפטי אמת, שאינו נוטה לימין ושמאל כנ"ל. אבל כשפוגם באמונת חכמים, אזי נדון ביגיעת בשר, הינו במותרות, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין סא): הלועג על רביו חכמים נדון בצואה רותמת, כמו שכתוב: ולהג הרבה יגיעת בשר. והוא מדה בנגד מדה, כי הוא אינו מאמין ברכיהם ומלעיג עליהם, ורכיהם הם אך למותר אצלו, על-פן נדון במותרות. וכל המשפטים הן מן המת, בבחינת (מלבי"ם ז): ויראו מפני המלך כי ראו כי חכמת אלקים כקרונו לעשות משפט. והמת הוא לפי המון, וכשהגוף נקי אז המת ברור, ואז יכול להוציא משפטי אמת, הנהגות ישרות; אבל כשנדון במותרות על-ידי פגם אמונת חכמים כנ"ל, אזי עולים עשנים סרוחים אל המת, ומערבבים ומבלבלין דעתו, ואזי אינו יכול להוציא משפטי אמת, ואזי יוצא משפט מעקל, בבחינת (תנ"ך יא): כי רשע מתיר את הצדיק, על-פן יצא משפט מעקל; הינו על-ידי שהעשנים סרוחים מסבבין ומקפין המת ומבלבלין אותו, על-ידיה יוצא משפט מעקל, בבחינת (תהלים קסו): משפטים כל ידעום, הינו בלכול המחין:

ודואג, על-ידי שלמדו היה מבחינת אלו המותרות, בבחינת הנאמר בראש (שמואל א כא): ושם איש מעברי שאול נעצר לפני ה' ושמו דואג וכו'. ופרש רש"י: עוצר עצמו וכו' לעסק בתורה; כי למדו היה מבחינת עצירות, בחינת מותרות, על-ידיה לא היה מוציא מלמדו משפטי אמת, רק משפט מעקל. ועלי-פן היה דן שאין דור ראוי לכוא בקהל (יבמות עו), וזה היה על-ידי שלמדו היה ממותרות כנ"ל:

ב ויש מנהיגים שנקראים בשם רבי, שלמדום מאלו המותרות. ולא די שאינם יכולים אפלו להנהיג את עצמן כנ"ל, ומבל-שכן שאינם יכולים להנהיג את אחרים, והם נזכרים גרלה לעצמן להנהיג העולם. צריך לראות שלא להסמך אותם, שלא לתן להם תקף ועז, שלא יהיו זכנים בשם רבי, כי הם עצמן אינם חזקים בל-בד, כי יש להם יצר הרע גדול להנהיג העולם, אך צריך לשמר מאד שלא לתן להם תקף ועז, כי אלו הנותנים להם תקף ועז ונקמקים על-ידים שיהיו נקראים בשם רבי, הם עתידין לתן דין וחשבון. ועל-ידי שמסמיכין רבי שאינו הגון, על-ידיה נחלש כתב ודנו

מרבך שממה, שאין שם שום קרשה, כי לא ישבו שם ישראל מעולם כנ"ל:

ג ועל-ידי-זה נלקח ממנו חכמת תהלוכי גלגלי הרקיע, לידע כל ההשפנות ועמידות הכאין עלי-ידי גלגלי הרקיע, ונקסר להם. כי מתחלה זאת החכמה נקסרה רק לנו, כמו שכתוב (דברים ט): כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים; ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שם עה): איזו חכמה ובינה שהיא לעיני העמים הווי אומר, זה חשוב תקופות ומלוח. כי יש בזה שכל, שישאר הסוד אצלנו אף-על-פי שמודיעין להם החכמה. כי בודאי צריך להודיע להם החכמה, כדי שיעשו מהכתבתו שאנו יודעין חכמה זו, כמו שכתוב: כי הוא חכמתכם וכו'; ואם-כן, מאחר שמודיעין להם, אינו סוד, כי הלא גם הם יודעין. אך יש בזה שכל, שיכולין להודיע להם החכמה, ואף-על-פי-כן ישאר הסוד אצלנו. וזה בחינת: כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים - לעיני העמים ריקא, רהינו שהיא רק לעיני העמים בשעה שמודיעין להם, והכף אחר-כך אינן יודעין כלל, רק יודעים שהסוד אצלנו, כי אין אנו מודיעין להם זאת החכמה בעצם, שהיא סוד העבור, רק שיש בזה שכל, שיכולין להראות ואח החכמה לעיניהם לבר, למען ידעו שזאת החכמה היא אצלנו, אבל עצם סוד החכמה נשאר אצלנו. וזהו בחינת סוד העבור, שאינו נקסר רק לגדולי הרוד, שיש להם גשמות גדולות. כי תהלוכות הגלגלים הוא עלי-ידי שבליים, שהם המלאכים, וכל גלגל ונגלגל יש לו שכל מיוחד, רהינו מלאך שמתנהג עלי-ידי, ועל-ידי-זה הוא השפנות הלהך הגלגלים, שזה הגלגל מהלהך בחדש ובוה הסדר, וזה הגלגל מהלהך בשנה או יותר, ויש גלגל שצריך זמן רב בפה אלפים שנים עד שמסבב. והכל לפי השפנות השבליים, שהם משתנים לפי רחוקם מהעלה, ובמזכין מהנהגים הגלגלים. וכל אלו השבליים, כלם מקבלים מהמהנהג הכולל, שהוא שכל הכולל, שהיא הנשמה שכלם מתנהגים עלי-ידיה, בחינת (אוב לז): ונשמת שרי חבינם - שהנשמה שופע השכל בהם. ועל-ידי הנשמה נקראת שמים, שהוא כלליות הגלגלים, כמו שכתוב (דברים ט): יקרא אל השמים מעל - זו הנשמה (כחידת אא); כי הנשמה הוא מנהיג הכולל של כל הגלגלים כנ"ל, ועל-ידי הנשמה נקראת גלגלתא, על-שם גלגלי הרקיע שמתנהגים עלי-ידיה. ועל-ידי אלו הנשמות הגדולות בקיאין בסוד העבור, כי מי יודע הנהגתם כמו הפנהגי. ואלו הנשמות הגדולות צריכין שיהיה להם גוף, בחינת (שעה ט): פרי הארץ, בחינת אורא דארץ-ישראל. כי כשהאור מתקדש בחינות אורא דארץ-ישראל, אזי כל הפרות והתבואה הגדל שם, שמהם ניזון האדם, ומשם בא המפה ורעיות - הכל הוא בחינות ארץ-ישראל, ומשם נרקם הגוף בחינות (התלים טז): רקמתי בתחתיות ארץ - בחינת ארץ-ישראל, ואזי הגוף בחינת פרי הארץ, ואזי ראוי לקבל נשמה גדולה, בחינת: יקרא אל השמים מעל - זה הנשמה ואל

ידנו, ואין לו שום תקף, ונחננין כח בכתביהם, ועל-ידי-זה הם גוזרין שלא יהיה תקף לחכמים שלנו, כי אם לחכמים שלהם, וישראל יהיו מכתמים ללמד כחב שלהם, ועל-ידי-זה גוזרין גם-כן לגרש בני-ישראל ממקום הישוב, שנתישבו שם ישראל כבר, אל מקומות שלא היו שם ישראל מעולם. כי הפסיכה ששומכין את הרב והכתב, הם מבחינה אחת, כי הפסיכה בידים, כמו שכתוב (דברים טז): ויהושע בן נון מלא רוח חכמה, כי סמך משה אח ידיו עליו. והוא בחינת הכתב, בחינת יד פותחת. כי הכתב הוא גם-כן מבחינת חכמה, כי אותיות הכתב, בהם נבראו כל העולמות, כמו שכתוב (התלים טז): ברבר ה' שמים נעשו וכו'; וכתוב (שם טז): כלם בחכמה עשית. כי יש בכל אות ואות חכמה, שחיבה חכמתו יחברך שהאוח הוא יהיה בתמונה זו, ועל-ידי יהיה נברא זה העולם בזאת התמונה ולהתנהג באוחו ההנהגה שיש באוחו העולם, וכן שאר העולמות בתמונה והנהגה אחרת, על-ידי תמונת אוח אחר, כי כן גזרה חכמתו יחברך. ובשעתם הראוי לסמיכה נקסד בשם רבי, שהנהגתו בחינת משפטי אמת כנ"ל, אזי עלי-ידי הפסיכה, שאזי מקבל חכמתו מבחינת יד ה', בחינת: ויהושע בן נון מלא רוח חכמה וכו' כנ"ל, אזי מביא הארה וכן בכתבינו, שהוא גם-כן מבחינת חכמה כנ"ל, בחינת (התרי"ח טז): הכל בכתב מיר ה' עלי השביל; שעל-ידי השכל שמקבל מיר ה', שזה בחינת סמיכה, על-ידי-זה מביא הארה וכן בכתב כנ"ל. וזה בחינת (שם טז): ותנת עליהם הרוח והמה בכתובים; שעל-ידי שנסמכו אזי וקבלו הרוח חכמה, על-ידי-זה הביאו הארה בכתובים, הנו בכתבי-ינו כנ"ל, ואזי, לא די שאין כתבי-ינו נקבע למשפטם, אלא אפלו שכל משפטי הנהגות שלהם, כלם עלי-ידי כח-ידינו, בחינת (התלים טז): לעשות בהם משפט כחוב. אבל כשמסמכין רבי שאינו הגוף, על-ידי-זה נחלש כח-ידינו, ונחננין תקף לכהב שלהם, וכל המשפטים צריכים להיות עלי-ידי פתיים שלהם רוקא, שהוא בחינת משפטים כל ידעום, בחינת משפט מעקל כנ"ל. ועל-ידי-זה גוזרין לגרש ישראל ממקום שנתישבו כבר, כי במקום שישראל יושבין שם מכבר, אפלו בחוץ-לארץ, הוא בחינת קדשת ארץ-ישראל, בחינת (ויקרא יא): מקדש מעט; כי עלי-ידי שישראל יושבין שם, נתקדש האויר בחינת אורא דארץ-ישראל. כי עלי-ידי כח-ידינו נתקדש האויר, בחינת אורא דארץ-ישראל מוכים (כ"ב עה): ויהי פנים דף רבה וכו' (כ"ב). כי הכתב הוא בחינת אותיות מוכימות, ועל-ידי תנועות הקלמס באויר בשעת פתיבה נתקנים בחינת האותיות מוכימות בתוך האויר, ועל-ידי נתקדש האויר בחינת אורא דארץ-ישראל מוכים; ועל-ידי שפוגמין בכתבי-ינו עלי-ידי הפסיכה שמסמכין רבי שאינו הגוף כנ"ל, על-ידי-זה מגרשין ישראל מן הישוב, ממקום שישבו שם מכבר, שהוא בחינת אורא דארץ-ישראל כנ"ל, ומגרשין אותם משם אל מקום

וחורים ונחשבים אצלו כל הספרים שבתחלה היו בעניניו בלא והכל לפי המחלקת, כי הוא מסתכל ומתבונן בהמחלקת, מפני מה הם חולקים כף, באילו הרבירים, ולא באפן אחר, ועל-ידיה מתבונן אידך לשוכב בתשובה ולתקן האמונות-חכמים, כי משם נמשך המחלקת, על-ידי שפגם באמונות-חכמים. ולפי התשובה, לפי המחלקת, כן הוא חוזר ושכב אל אמונות-חכמים, וכמו-כן נתחרש אצלו ספר, כי חוזר ונחשב בעניניו מה שהיה בתחלה בעניניו בלא. וכן בכל פעם לפי המחלקת כן התשובה, ששכב וחזר אל האמונות-חכמים, וכמו-כן נתחרש אצלו ספר אחר, כי חוזר ונחשב בעניניו עוד איזה ספר אחר, שבתחלה היה מלעיג עליו והיה בעניניו בלא כג"ל. ועל-כן על-ידי המחלקת נעשה ספר. וזה בחינת (א"י ל"א): וספר כתב איש ריבי - שעל-ידי ריב ומחלקת נעשה ספר. ויש צדיקי הרוד, שאמונתם שלמה פודאי, ואף-על-פי-כן יש עליהם מחלקת, הוא בבחינת (ישעי' ז'): והוא חסא רבים נשא וכו', (שם) ונגונותם הוא יסבל, הינו שיש לו מחלקת בשביל העולם. ועל-ידי המחלקת שיש עליו, על-ידיה מתקן האמונות-חכמים אצל הרמון-עם. ויש שיש עליהם מחלקת מחמת שאין להם אמונה בעצמן, ואינם מאמינים בהחודשי-חורה שלהם שהם מחדשים, ואינם מאמינים שיש להשם והכרך שעשועים גדולים מחדשים שלהם, ועל-ידיה שאין להם אמונה בחדשים של עצמן, על-ידיה הם מתרשלין בתחודשין שלהם, ועל-כן בא עליהם מחלקת, ועל-ידיה הם שכים בתשובה, וחוזרים ונחשבים אצלו חרדשין שלהם, וחוזרים ומחדשים, ונעשה מזה ספר. ולפעמים נעשה מזה ספר למעלה, שעל-ידיה שזה שואל ומקשה, וזה שכב בתשובה, ועל-ידיה משיב ומתיר - על-ידיה נעשה ספר למעלה, בבחינת (מלאכי ט'): אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו וקשבו ה' וישמעו וכתב ספר:

ו על-ידיה נה נמתקים כל הצמזומים, שהם הדינים. וכל מקום שיש איהו דין וצמזום, נמתק על-ידיה, על-ידי תקון אמונת חכמים, שעל-ידיה נתרבין הספרים של התורה הקדושה. כי כל המתקות של כל הצמזומים והדינים הוא על-ידי השכל, כי כלם במחשבה אחבריו. שהשכל הוא שרש הדינים, ויש נמתקים הדינים. כי אין הרין נמתק אלא בשרשו, וכל דין וצמזום צריך שיהיה נמתק בשכל השדך לו, שמשם שרשו. ויש לכל צמזום וצמזום שכל, שעל-ידי נמתק. אך יש חכמה עלאה, שקל החכמות כלולים שם ומקבלין משם, ועל-כן שם נמתקים כל הדינים. כי בהשכליים פרטיים אי אפשר להמתיק כי אם בזה השכל דיקא השדך לזה הצמזום, שהוא שרשו; אבל על-ידי בחינת חכמה עלאה שכלול מכלם, שם נמתקים כל הצמזומים וכל הדינים כלם. ודתורה שהיא יצאת מתכמה עלאה, כי אורייתא מתכמה עלאה נפקת (ויהי כשה' דף ס"ב), ואין יכולה לקבל מתכמה עלאה כ"אם פשיש לה שלמות. ושלמות התורה היא על-ידי תורה שבגלפה, כי תורה שבכתב אין לה שלמות כ"אם על-ידי תורה שבגלפה, ועל-כן על-ידי

ואל הארץ - זה הגוף (שם סנהדרין). כי הנשמה לפי הגוף: כשהגוף יד ונקי, יכול לקבל נשמה גדולה, וכן להפך. ועל-כן יש מדינות ששכלם עב ומגשם, וכן יש מדינות ששכלם יד וצלול, והכל לפי המדינה, לפי המון היוצא מפנה. ועל-כן על ידי שנתגרשין מבחינת אורא דארץ-ישראל על-ידי בחינת הג"ל, אזי אין יכולין להתרם גופים זבים, ואין יכולין לקבל נשמה גדולה, ועל-ידיה נלקח סוד העבור מאתנו: וזה שאמרנו חכמינו זכרונם לברכה (כחשבת ק"ב): והיתה ירי אל הנביאים החזים שוא וגו' בסוד עמי לא יהיו - זה סוד עבור; ובכתב בית ישראל לא יכתבו - זה סמיכה; ואל ארמת בני-ישראל לא יבאו - במשמעו, הינו כג"ל, בכתב ישראל לא יכתבו זה סמיכה; הינו על-ידי סמיכה שמשמכין בשם רבי את שאינם הגונים, על-ידיה מחלישין כתב ישראל כג"ל. וזהו: ואל ארמת ישראל לא יבאו; הינו שנתגרשין מבחינת אורא דארץ-ישראל כג"ל. וזהו: בסוד עמי לא יהיו - זה סוד העבור; שעל-ידיה נלקח מאתנו סוד העבור כג"ל. וכל זה על-ידי המותרות הג"ל:

ו על-ידיה אין לו עצה שלמה לעולם, ותמיד אינו יכול לתת עצה לעצמו, והוא תמיד מספק. כי כל עצותיו בבחינת עצות נכדרות, עצת נשים, כי המנפת של המותרות עולה אל הלב, בבחינת (ויקרא י"ז): העלו גלוליהם על לבם; ונעשה לכו מסנף כמו בית-הכפא, שהוא מקום עצת הנשים, כמאמר רב עולש (גיט' ט"ז): נשי כל מלי כסדרין בבית-הכפא, ששם כל עצתם:

ה אך מי שכבר נשקע באלו המותרות, יש מים שהוא מטהר מזאת המנפת, בבחינת (ויקרא י"ז): וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טמאותיכם ומכל גלוליתם אטרה אתכם; ואזי בא לעצה שלמה, בבחינת (שם ט"ז): ולא יחצו לשתי ממלכות עוד, ולא יטמאו עוד בגלוליהם; שעל-ידי שנתהרין מהגלולים והמנפת הג"ל, על-ידיה: ולא יחצו לשתי ממלכות - בחינת עצות, כמו שכחוב (ויקרא י"ז): מלפי אשר עלך; הינו שזוכה לעצה שלמה, כי על-ידי המים הג"ל נעשים אצלו עצות שלמות, בבחינת (שם ט"ז): מים עמוקים עצה בלב-איש; ואלו המים הם בחינת מחלקת, בחינת (בבב"ב כ') מי מריבה, ועל-כן מחלקת נקרא פלגתא, בחינת (תהלים ס"ה): פלג אלקים מלא מים; כי מפל מחלקת נעשה ספר, בחינת שאלות-תשובות. כי המחלקת היא שאלה וקשא, שמקשין ושואלין עליו, והוא שכב בתשובה, ועל-ידיה הוא משיב ומתיר השאלה, ונעשה מזה בחינת ספר שאלות ותשובות. כי על-ידי התשובה, על-ידיה נחדשים אצלו כמה ספרים. כי יש כמה ספרים עקשו, וגם עתרים להיות עוד כמה ספרים, וכלם צדיקים להעולם. ובתחלה, כשלא היה לו אמונת חכמים, אזי היו כל הספרים אצלו בלא, כי היה מלעיג עליהם, כמו שכחוב (תהלים י"ז): עשות ספרים הרבה אין קץ ולהג הרבה וכו'; והינו שמלעיג על רבוי ספריהם, ואזי כלם בלא אצלו. וכששכב בתשובה על זה, אזי נתחדש אצלו בכל פעם ספר, כי

ישמח. כי הנפש הוא בחינת נר, בבחינת (משל כ): נר ה' נשמת אדם; וכשנכללין יחד נעשה מהם אור, ועל-ידיה נעשה שמחה, בחינת: אור צדיקים ישמח:

וזה חדי רבי שמעון ואמר: ה' שמעתי שמעך ודאתי, תמן יאות הוי למדחל. כי חקוק אמר נבואה זו על רבי עקיבא וחבריו, שמחו על-ידי שלא היה בהם אהבה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבבא מצ. כג.). כי הם היו בחינת גבורות וצמצומים, ולא נכללו יחד, ולא נמתקו. ורבי שמעון וחבריו שהיו המתקן שלהם, על-כן אמר: אנו בתיבנותא תליא, הינו בחינת האהבה וכללות שנכללין יחד, ועל-ידיה - ההמתקה והמתקן בנ"ל. ומה פא בחינת: חדי רבי שמעון, הינו בחינת השמחה, שנעשה על-ידי הכללות והאהבה, בחינת: אור צדיקים ישמח. פתח ואמר: הולך רביל מגלה סוד. הולך רביל וכו' דלית רוחא רוחא דקיומא, הינו רוח חכמה; ולא הנה מהימנא, הינו אמונת חכמים בנ"ל, כי על-ידי שאין בו אמונת חכמים, אין בו רוח חכמה, כי גרון במוחרות בנ"ל. מגלה סוד זה בחינת כפול כתב ידנו, שאין מקבלין אור השכל מירי הסמיכה בנ"ל, בבחינת (איו כ): על כפיים בפה אור; כי האותיות צריכות לקבל אור השכל מירי הסמיכה בנ"ל, ועל-ידי פנים אמונת חכמים, שהוא בחינת הולך רביל, על-ידיה מגלה סוד, שנתגלה ונסתלק אור השכל בנ"ל, ועל-ידיה - בסוד עמי לא יהיו בנ"ל. ונאמן רוח מכסה דבר, דאית בה רוחא דקיומא - על-ידי בחינת אמונת חכמים, על-ידיה מכסה דבר, בחינת: על כפיים בפה אור בנ"ל:

סב לשון רבנו זכרוננו לברכה

ויסב אלקים את העם וכו' (שמות ג')

א דע, שעל-ידי אכילתם של ישראל נעשה יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה אפין באפין בבחינת רוח (כ): ויאמר בענו לרוח לעת האכל גשי הלם. לעת האכל דיקא, הינו על-ידי האכילה; גשי הלם - דא יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה, בחינת (בראשית כד): ויגש אליו יהודא - דא תקרבתא מלכא במלכא (ווד ונש רף רח. וניש כפרוש הדמ'), רק האכילה צריך להיות מאכל אחר שנתברר ואין בו שום מערובות, כי מאכל שיש בו מערובות, על-ידי מאכל בזה יוכל האדם לחטא:

ב וזה ברור של המאכלים הוא על-ידי אמונה. כי האמת, מה שהגביל השם יתברך לשכל האנושי שיוכל להבין, הוא מצוה גדולה לחדד השכל, להבין הדבר על בריו, ועל זה נאמר (אבות כד): ודע מה שתשיב לאפיקורוס. כי יש חלוק בין הקשיות; כי יש קשיא, שיוכל האדם להבין תרוין על קשיא זו - על זה נאמר: ודע מה וכו'. ויש קשיא, שאינו באפשרי לשכל האנושי להבין תרוין על קשיא כזו, רק לעתיד לבוא תגלה התרוין - אסור לאדם לעזב בהם, וכל מי שסומך על שכלו ומעזב בה, על זה נאמר (משל כ): כל באיה לא ישונו; כי על קשיא

על-ידי הספרים הנ"ל, שנתחרשים על-ידי המחלקת, בבחינת: וספר כתב איש ריבי, בחינת: עשות ספרים הרבה אין קין, על-ידיה נשלם התורה, ואין התורה בבחינת (שמות כד): לוחות האבן - שמקבלת הארה מבחינת אבן שתיה. כי כל דבר שבעולם יש לו צמצום אחר בכמות ואיכות, וכל הצמצומים שבעולם, בלם גרשמים באבן שתיה, שממנו השתח העולם, וכלם מקבלים ממנו, ושם המתקת כל הרינים, כי הוא בחינת חכמה עלאה, בחינת קדשי קדשים. כי השכל נקרא קדש, וכלם מקבלים ונכללים בבחינת קדשי קדשים, שהוא בחינת חכמה עלאה, שכלול מכלם, ומשם המתקת כל הרינים, בפרטיות ובכלליות. כי גם בשמתיקין הדין בפרט באיה שכל של איה צמצום, צריכין גספון להמשיך בה מהשכל העליון הנ"ל, כדי שיהיה בה לזה השכל הפרטי להמתיק הדין. וכן בכלליות, להמתיק כל הרינים מאיה צמצום שיהיה, אי אפשר להמתיק כי אם על-ידי בחינת השכל העליון, בחינת קדשי קדשים, בחינת אבן שתיה בנ"ל. וכשהתורה יש לה שלמות על-ידי הספרים בנ"ל, או מקבלת מרכמה עלאה בבחינת לוחות האבן, בחינת אבן שתיה, ואין משפעת בכל התכמות, ונמתקים כל הרינים, בבחינת (תהלים כ): ישלח עורך מקדש - שעקר העור והישועה, שהוא בחינת המתקת הרינים, הוא מקדש, הינו על-ידי השכל שנקרא קדש, בדיע. וזה אותיות "שתיה", ראשי-תבות: הן ה'ו' שר' יעני (לשון המקרא איוב לא: הן ת'ו' שר' יעני וספר סבב איש ריבי). הן ת'ו' שר' - הינו בחינת הרימות של כל הצמצומים נמתקין על-ידי שבאים בתוך שתייה, בחינת אבן שתיה הנ"ל. וזה יעני - בחינת ההמתקה, בבחינת: ישלח עורך מקדש בנ"ל. וזה: הן ת'ו' שר' יעני וספר כתב איש ריבי - שעל-ידי וספר כתב בנ"ל, הינו רבוי הספרים שנעשין על-ידי המחלקת בנ"ל, שאין יש להתורה שלמות, ומקבלת משכל הכולל, מתחמה עלאה, שהיא בחינת אבן שתיה בנ"ל, על-ידיה הן ת'ו' שר' יעני - בחינת ההמתקה, על-ידי לוחות האבן, שמקבלין מאבן שתיה בנ"ל:

ו וזהו בחינת מה שנוסעין על ראשיהשנה לצדיקים. כי ראשיהשנה הוא יומא דדינא של כל השנה, וכל אחר ואחר בא עם קדשתו וצמצומיו אל הצדיק הרוד, שהוא בחינת קדשי קדשים, בחינת אבן שתיה, בבחינת (שמואל א כ): כי לה' מצוקי ארץ וישח עליהם מכל, שהם הצדיקים, שעליהם נשמת העולם, ועל-ידיה נמתקים כל הרינים, על-ידי בחינת אבן שתיה בנ"ל. וזה בחינת אבני יעקב, שנכללו בלם בתוך אבן שתיה (כד ורא פ' סב, ע' ווד רף נח: ודי רלא), כי הנפשות הם בחינת אבנים, כמו שבהוב (איכה ו): תשחפכנה אבני קדש; וכלם באים ונכללים בתוך הצדיק הרוד, שהוא בחינת אבן שתיה, ועל-ידיה נמתקים כל הצמצומים בנ"ל:

ח ועל-ידיה נשלם השכלים יחד כל הנפשות בנ"ל, על-ידיה נעשה שמחה, בבחינת (משל כ): אור צדיקים

ה: ורעה אמונה, הינו בחינת אכילה עלידי אמונה:

ג. ועקר שלמות וקשוי אמונה, הינו לקרב ונקא המרחקים, בחינת (ענין ה'): לקרא כלם בשם ה', אפלו עב"ם יקרבו לאמונות ישראל, ולעברו שכם אחר:

ד. ולהשלים את האמונה, הינו לקרב את הרחוקים כנ"ל, צריך מתחלה להעלות ניצוצי אותיות הרבור. וכשנתבררו אותיות הרבור, אזי הופך את עצמו הרבור, ומלכט הניצוצות הקדשה מבין הקלפות, ונשארים הקלפות בלא חיות, ואז העב"ם, שניקתם מהקלפות, כשרואים שאין להם חיות, אזי משליכים את אמונתם, בחינת (שע"ה ה'): ביום ההוא ישלך האדם את אלילי כספו ואת אלילי זהבו; ומרביקים את עצמם לאמונת ישראל. וזה בחינת (סם בענין ה'): אז אהפך אל העמים שפה ברורה. שפה ברורה, הינו הרבור שנתברר מביניהם, הוא הופך את עצמו אל העמים, כדי ללכט מהם שארי ניצוצות הקדשה, ואז נתקנים: לקרא כלם בשם ה' - שידבקו כלם באמונת ישראל:

ה. ולהעלות ניצוצי הרבור צריך לתענית. וזה בחינת (תל"ג ה'): מדרך פשעם ומעוונותיהם יתענו וכו'; אזי ישלח רבו. כי עקר תקון הרבור הוא עלידי התענית, כי עקר יניקת הקלפות אינו אלא מאחורי הקדשה, כי מפני הקדשה אי אפשר להם לינק, מחמת בהירות אור; אלא לנעמים נותנים להם מלמעלה במקוון כח לינק מפני הקדשה, וכל זה אינו אלא לרע להם, בחינת (תל"ג ה'): עת אשר שלט האדם באדם לרע לו. וכל התאוות הם בחינת קלפות, כי התאוות הם מותרות, כי בלא התאוות יכול הגוף להתקיים; נמצא שהם מותרות לקיום הגוף, כמו הקלפות הם מותרות, כי עקר אינו אלא הפרי, והקלפות הם מותרות. וכשמתגברים התאוות על האדם, הוא התגברות הקלפות על הקדשה. וראשי התאוות הם שלשה שר פרעה: שר המשקים ואופים וטבחים, שהם קנה וושט וורידיו, שהם בחינת תאוות אכילה ושהיה, שהם ראשים, שכל התאוות נמשכים אחריהם. ויניקתם מפרעה, שהוא אותיות ערף, הינו מאחורים. ועקר יניקתם מהדבורים, בחינת אחר הדברים, כי הם סמוכים לה, כי קנה וושט וורידיו הם סמוכים לחמשת מוצאות הפה, ועקר יניקתם מהדבורים שאינם יזים בליכד. וכשראשי התאוות, שהם הקלפות, מתגברים, צריך להדביק ולהסתיר אחורי הקדשה, שלא יינקו. ודבקות אחורי הקדשה היא עלידי התענית, כמו שכותבים שם הנהי בחינת אחורים, שכותבים מתחלה יור, ואחר כך כשרוצים וכותבים ה"א, חורים לאחורים וכותבים יור הא וכו' - פן התענית, שהוא עקר הכניעתן של

קשיא כזו אסור לסמוך על שכלו, רק להעמיד על אמונה. ואפלו אלו הקשיות שיש עליהם תשובה, לפעמים נסתמו שכלי השכל, ואינו יודע להשיב, ונזרקה בו אפיקורסות, ואינו יודע מה להשיב על אפיקורסות. וזאת האפיקורסות היא לכל אחר לפי בחינתו, יכול להבין בין רב למעט. כי צריך לעבר את השם בשני יצרי, שיהיה היצר הרע כפוף ליצר טוב, כמאמר תכמינו וזרונם לברכה (בכח ה'): ואהבת וכו' בכל לבבך - בשני יצריך; שיהיה לבו שלם עם ה' אלוקיו, שלא יהיה לו מחלוקת בין שני יצרי, הינו שלא יהיה לבו חלק עליו, בחינת (תש"ט ה'): חלק לבם. ובאמת אם היה יודע האדם ידעה בלב שלם, שמלא כל הארץ כבודו יש"ט, והקדושה ברוך הוא עומד בשעת התפלה ושומע התפלה, וראי היה מתפלל בהתלהבות גדול, והיה מרדק מאד לכוון את דבריו. ובשכיל שהאדם אינו יודע זאת ידעה בלב שלם, בשכיל זה אינו מתלהב בליכד ואינו מרדק בליכד, וכל אחר לפי מעוט שכלו וידעתו, פן התלהבותו ורדקו. והידעה היא מהיצר הטוב שבלב, והסתרת הידעה היא מהיצר הרע שבלב. והסתרת הידעה הן הן אפיקורסות וקשיות, שהיצר הרע מקשה את לבו לפל ברעה (מש"ה ה'): והתקוין לזה המחלוקת שבלב - לתקן אותו בשרשו. הינו, כי עקר התהוות מחלוקת היצר הרע, שרשו מן המחלוקת שבקדשה, כשהשתלשלה מן דגא לדגא, עד שגשתלשל למטה, נהיה ממוני מחלוקת היצר הרע, בבחינת חלק לבם, ומטיל בו אפיקורסות, ומסתיר ממנו שכלי השכל אשר אינו יודע להשיב. ומחלוקת שבקדשה הוא מחלוקת תנאים ואמוראים שבבמרא, שזה אסור וזה מותר, ומהשתלשלותם למטה נהיה ממנו מחלוקת היצר הרע, וכשמתקן המחלוקת שבקדשה, אזי ממילא נתבטל מחלוקת היצר הרע, כי אין אחיזתו אלא משם. ותקון המחלוקת שבקדשה הן הלכות פסוקות, כי פסק הלכה הוא השלום והכרעה של מחלוקת התנאים ואמוראים. ועלידי למוד הפוסקים הוא נתקשר להשלום שבקדשה ומתקן המחלוקת שבקדשה, ואז נתבטל המחלוקת היצר הרע שבלבו, ואז יוכל לעבר את השם בכל לבבו, בשני יצרים, ונפתחו לו שערי השכל, שיודע להשיב לאפיקורסות. וכל זה נעשה עלידי הכרעה והשלום הנ"ל. וזה אותיות "שלום", נוטריקון: ודע מה שותשיב לאפיקורסות, כי עלידי השלום יודע להשיב על אפיקורסות שבלבו. וזה (תל"ג ה'): אורך בישר לבב בלמרי משפטי צדק - לבב דקא, בשני יצרי. אימתי בר למרי משפטי צדק, הינו עלידי למוד הפוסקים. אבל הקשיות שאין עליהם תרוץ, אסור לאדם לעצן בהם, רק לחזק את עצמו באמונה. וכשיש לו אמונה בשלמות, יוכל להיות עלידי אכילתו יחוד קרשא בריך הוא ושכינתה כנ"ל, בחינת (תל"ג

הינו שאצל המאמין הרבך גלוי, כאלו רואה בעיניו את הרבך שהוא מאמין בו מחמת גרל אמונתו השלמה. נפקת בצפרא ומתבכיא ביממא - כי האמונה מתחרשת אצל האדם בכל בקר, בחינת (איהו): חרשים לבקרים וכו'. ומתבכיא ביממא - מחמת חרדת עסקי עולם נתפסה האמונה. מתקשמה בקשומין דלא הוו - היינו עקר קשומי האמונה, לשמקרבין אצלה בני-ארם שלא היו מקרבין לה:

ו **ובשעהאמונה** כל-יך בשלמות, אזי אכילתו היא יקרה מאד, כי נתחדר קרשא בריך הוא ושכינתה, בכחינת: ויאמר בעז לרות וכו'; אזי האמונה היא ממלצת על הרהוקים לפני השם והבדך, שיקרב אותם בצל כנפיו. וזה היא מליצתה. כי עקר טעותם של הרהוקים מאמונת השם יתברך - מחמת שעקר ידעית אלקותו אינו אלא מגלוי על הפתוח, ומחמת שרואים מגלוי שהנהיג העולם הוא על-ידי מערכת המולות נפלו בטעויות, כל אחר לפי טעותו. ויש חושבים, שהכל על-פי הטבע עולם כמנהגו נהוג; ויש חושבים, שצריך לעבד את האמצעי, כמו שטעו בעגל, שרצו לעשות את העגל אמצעי בינם לבין השם יתברך, שאמרו: אשר יכלו לפנינו (שמות טז), בחינת אמצעי. ובטעויות כזה רבים נכשלים, ועושים את הסבוח אמצעי בינם לבין השם יתברך, הינו שמאמינים בהשם יתברך, אכל מאמינים גם-כן באמצעי, ואומרים שצריך לסבות, הינו שמאמינים, למשל, בהסבה של פרנסה, שהוא המשא-זמתן, ואומרים הסבה של משא-זמתן עקר, כאלו, חס ושלום, בלא הסבה של משא-זמתן אין יכלת ביד השם יתברך לתן להם פרנסה. ובהסבה של תרפואה, שהוא סמים, עושים מהם עקר, כאלו, חס ושלום, כלי הסמים אין יכלת ביד השם יתברך לרפא. ואין הרבך בן, כי הקדוש-יברוך-הוא סבת כל הסבות ועלת כל העלות, ואין צריך לשום סבה, ועסקנו כאלו הסבות צריך להאמין בהשם יתברך לבר, ולא לעשות מהסבות עקר. וכשהצדיק מכבול בחפלתו איזה חיוב של מערכת המולות, אזי נהייע מהגלוי על הפתוח, שיש אלקי נמצא, שהוא שומע תפלת הצדיק ומשדר המערכות ומשנה הטבע. וכל זה יהיה לעתיד, כמו שאמרו חכמינו וברנם לברכה (פסחים פו): עתידים צדיקים להחיות את המתים, ושאר נפלאות: וזה: ויגש אליו יהודא - רא תקרבתא רמלכא למלכא. ויאמר אליו בי ארזני - שהשכינה מבקשת רחמים מהשם יתברך על אלו הרהוקים. ודבר נא עבדך דבר באוני אדני - ולא ישמע עוד אמצעי. ואל יחד אפך בעבדך - על העבר. כי כמודך בפרעה - פרעה לשון התגלות; כי אתה איך ידוע לבני-ארם אלא מהגלוי, ומחמת שאיך ידוע אלא מתגלוי, לכיך טעו כל אחר לפי טעותו; אבל כשאמה מכבול רצונך כשכיל רצון הצדיק, כמו שאמרו חכמינו וברנם לברכה (סוף פסחים): הקדוש-יברוך-הוא גודר וצדיק מכבול; אזי ידעו מהגלוי על הפתוח

של השרים הנ"ל, הוא בחינת דבקות אחורי הקרשה. כי עקר זכות התענית אינו אלא בשאנו חושבים השעות שהתחיל להתענות. למשל בשמתענה שני ימים - היום השני, שהוא נחשב ביותר, אין מחמת עצמו, אלא מחמת שאנו חוזרים ליום ראשון, אזי נחשב יום שני לזכות יותר. גם כי עקר כל הרבכים הן התחלה, כי כל התחלות קשות (מכילתא פ' ירו והבא במדסי), מחמת שיצא מהפך להפך, אבל אחר התחלה הוא נכנס מעט בהרגל, ואינו קשה עליו בל-בד. וכן בכל יום ויום שהולך למרחוק מהתחלה, כן נקל הרבך, שנכנס מעט בהרגל. נמצא שעקר כח העבודה של כל ימים אינו אלא ההתחלה, שאנו צריכין לחזר לאחורי, ליום ראשון, שהתחיל להבין ולהתענות, שהוא תחלת התשובה, שהיה קשה עליו ההתחלה, שיצא מהפך להפך, ובכל יום חוזר לאחוריו לקבל כח מהתחלה. ומחמת שאלו השרים הנ"ל הם סמוכים להדבור, וכשמתגברים אזי ממשיכין את הדבור לגלות מצרים, בחינת מצר הגרון, בחינת (הילול סו): נחר גרוני, ואינו יכול לדבר שום דבור לפני השם יתברך, ועל-ידי התענית שמרעבי אר עצמו הוא ממשך מימי החסדים ללחלח הגרון, ואז יוכל לדבר. וזה בחינת (בראשית יז): ויהי רעב בארץ - רעב הינו בחינת תענית, שמרעבי את עצמו. וזה הוא דבקות אחורי הקרשה, כי הויה אלקים בחינת אחורים - מספר רעב. וכי שם הויה באחורים, רחינו "י"ק יק"ו יקו"ק, עולה ע"ב, ושם אלקים באחורים, כזה א' אל"ק אלק"י אלק"ים עולה ר', ושניהם יחד עולים רע"כ. וזר אכרם מצרובה - הינו הורדות מימי החסדים ללחלח מצר הגרון, להוציא את הגרון מבחינת נחר גרוני, בחינת (סו): הלוך ונסוע הנגבה, ללחלח הנגיבה, להתקדם (שטיה נח): קרא בגרון אל תחשה. ואז, בשנתרבקין אחורי הקרשה, שאי אפשר להקלפות לכנס לשם ולינק, ואז נתגליו הפנים של הקרשה, ואז: ויראו אותה שרי פרעה (בראשית סו) - הינו, שאלו השרים הנ"ל רואים את יפי הוד הדבור; ויהללו אותה אל פרעה. וכל זה הוא מבין מתשם יתברך כרי להוציא בלעם מפייהם, בחינת: עת אשר שלט הארם בארם לדע לו. וזה: ויגע ה' את פרעה. וזה (משל לא): אשה יראת ה' היא תתהלל, בחינת: ויהללו אותה אל פרעה, אין זה אלא בשכיל: חנו לה מפרי ידך, הינו להוציא ניצוצות הקרשה מביניהם; כשהיא מוציאה כל חיותה מבין הקלפות, אזי משליכין כל העכו"ם את אליהם ופונים כלם לאמונת ישראל לקרא כלם בשם ה'. וזה עקר קשומי האמונה, שיקרבו אחרים לאמונתה. וזה בחינת (סבא שפסחים דף עז): עוליתמתא שפירתא דלית לה עינין. עוליתמתא שפירתא - זה בחינת אמונה, בחינת (שה"ו): יפה את רעיתי, בחינת: ורעה אמונה; דלית לה עינין - הינו אלו הקשות הנ"ל, שאין לעינין בהם וצריך לחזק באמונתו. גופא ספירתא ואתגלי - כי היא סמרא, כי אם השאל את המאמין איזה טעם באמונה, ודאי אינו ידוע להשיב לך טעם, כי אמונה אינו שך אלא ברבך שאינו ידוע טעם. ואף-על-פי-כן: וגליא -

הימים אינו אלא ההתחלה בנ"ל, עין שם, וכפי הכח וההתחלה
 של ההתחלה בן הולך ומתנהג בעבודתו, כי עקר היא ההתחלה
 בנ"ל. על-כן צריך להתחיל בכל פעם מחדש, כי פן ואולי לא
 יהיה התחלתו כראוי, ואם-כן גם כל עבודתו אינה בשלמות
 כראוי, כי הכל מתנהג כפי ההתחלה. על-כן צריך להתחיל בכל
 פעם מחדש, ולכוא להצריך מחדש ככח ההתחלה גדול והתנבחות
 חדש לעבודת השם יתברך, כפי שתהיה עבודתו כראוי כפי כח
 ההתחלה בנ"ל. וכן בכל פעם ופעם צריך לחשש חששא זו,
 פן לא התחיל עדין כראוי, וצריך להתחיל ולכוא להצריך בכל
 פעם מחדש:

סג

סוד בונת המילה

כי ברית נקרא כלשון תרגום אמה, וכמו שמזכיר בלשון יה
 בגמרא (שבת פז:), והוא בחינת אמה בת ששה טפחים,
 שהבדית כלול מהם. והוא בחינת (ישעיהו ט): שרפים עומרים ממעל
 לו, שש בנפים שש בנפים לאהרן. שש בנפים, הם בחינת הששה
 טפחים הנ"ל, והם נחלקים לשלש, הינו בחינת (שם): בשמים
 יבסה פניו, ובשמים יבסה רגליו, ובשמים יעופף. כי פנים הוא
 בחינות וטפח לו על פניו (כ"ב ל"ג). ובשמים יבסה פניו הוא
 בחינות שני טפחים, בחינות מגלה טפח ומכסה טפח הנאמר
 בברית, כמו שאמרנו רבותינו וקרונם לברכה (נדרים כ:). וכן בשמים
 יבסה רגליו הוא בחינת וטפח לו בסגודו (כ"ב סג), והוא ג"כ
 בחינות שני טפחים בנ"ל, מגלה טפח ומכסה טפח. ובשמים
 יעופף הוא בחינות עופות שנקראו מן הרקק (חילוק טו), בחינות
 טופס על-מנת להטפוח (יבא ע"ה, יב"ח טו, ע"ה טו). וכל הששה טפחים
 כלם כלולים ומנחים בברית, כי הששה טפחים הנ"ל הם בחינת
 ששת ימים שבהם עשה ה' את השמים ואת הארץ, בבחינת
 (חילוק ל"ג): הנה טפחות נתתי ימי; כמו שכתוב (שם ט): ששת
 ימים עשה ה' וכו' וינת ביום השביעי; הינו שכל הששת ימים,
 בחינת הששה טפחים, הניח כלם ביום השביעי, שהוא שבת,
 שהוא בחינת ברית, כמו שכתוב (שם לא): ברית עולם ביני ובין
 בני-ישראל. וזה בחינת בראשית - בראשית (חילוק יא), בחינת
 ששת ימים, ששה טפחים הנ"ל, שכלם מנחים וכלולים בברית.
 וזה: בראשית - ברית אש (חילוק נד, טו), הינו ברית שהוא כלול
 מששה ימים, ששה טפחים, שש בנפים. וזה ברית אש, בחינת
 שרפים בשש בנפים, שהן בחינת ששה טפחים בנ"ל. כי גם
 אש יש לה ששה בחות, וכמבאר גם למחקרים שיש ששה
 בחות באש, הינו: מתוך ומקפאי, מבשל ושרוף, משחיר ומלכין.
 וכן עוף יש בו ששה בחות, כי על-ידי העפיפה הוא נעלם
 ומתגלה, קרוב ורחוק וכו'.

והצדיק, שהוא בחינות ברית, בחינות (שם ט): צדיק יסור
 עולם, הוא כלול מבחינות הששה טפחים
 הנ"ל שנחלקים לשלש בחינות של שמים שמים, הינו שכל
 בחינה מהששה הוא בחינות מגלה טפח ומכסה טפח,
 כי

הסתום, כשרואים שמערכת המזלות מחיכים איזה גזרה וצדיק
 מבטל, או ירעו שיש אלפי נמצא, שהוא עושה רצון הצדיק.
 וזה: מה פרעה גזר ואינו מקיים - פרעה, הינו מערכת
 המזלות הנלווים לכל גזרתם, אף אתה גזר ואיך מקיים -
 כי הצדיק מבטל:

וזהו: ויפס אלפים וכו'. איחא בפדרש (ס' ת"ט): ויפס לשון
 סעדה, הינו לשון הסבה. ותמישים - אחר מהמשה (כ"ב)
 שפירש"י (סו). הינו חמשת מוצאות הפה, שעל-ידם כל העבדים
 פונים לאמונת ישראל לעברו שכם אחר, כמו שכתוב: או אהפך
 אל כל העמים שפה כרדיה וכו'. עליו בני ישראל מארץ
 מצרים - ממצר הגרון. הינו, על-ידי עלות בני-ישראל מראשי
 התאוות הנ"ל, ממצר הגרון הנ"ל, על-ידי הדבור מחזיר את
 העבדים לאמונת ישראל. וזה עקר קטוטי האמונה, בחינת
 מהקשטא בקטוטיין ולא הוה. על-ידי אמונה בשלמות, או התרה
 אכילה, בחינת ויפס: (ער פאן לשונו ז'ל)

שד לאות ב: וזה: "שלום" ראשייתכות: וירע מ'ה שתישיב
 לאפיקורוס; כי על-ידי השלום יודע להשיב על
 אפיקורוסות שכלבו בנ"ל - עין שם. וגם על-ידי השלום שיש
 בין ישראל בין אחד לחברו, גם על-ידיה נתבבלין האפיקורוסות,
 כמבאר במקום אחר. וזה שאמרנו רבותינו וקרונם לברכה (כ"ד ט'
 ט'): חבור עצבים אפרים הנח לו (היטע ה) - ששש שלום בין
 ישראל, אפלו עוברין עבודת-אלילים, מוחלין להם; אכל: חלק
 לכם עתה יאשמו (שם ט) - כי על-ידי המחלוקת פאין כפירות
 בנ"ל, וכל אחד אחזו פרעתו, מאחר שאינם פאים ומתעגרים
 יחד לרבר אחד עם חברו להפכו לדעתו; ואפלו יבואו יחד
 וידברו זה עם זה, לא ישוב מדעתו, מחמת הנצחון של המחלוקת.
 אכל כשיש שלום, אפלו עוברין כוכבים ומזלות מוחלין להם,
 כי על-ידי השלום בוראי יתבטל העבודה-זרה והאפיקורוסות שיש
 לכל אחד מהם, על-ידי שידברו זה עם זה וישיבו זה את זה
 מדעותיו הרעות והכפירות, וגודאי יבואו לאמונה שלמה וישרה
 על-ידי השלום, בנ"ל וכמבאר במקום אחר: גם זה שד לאות
 ת"ל: מהמחלוקת נעשה הלכות, כמבאר בתהלה לדוד, עין שם
 היטב. מבאר שם, שההלכות הם תקון המחלוקת, כי חוזר ומתפך
 הצדופי אותיות של המחלוקת להלכות, כמבאר שם. עין שם
 מה שכתוב שם, שהצדיק לומד אלו הצדופין של המחלוקת,
 ועושה מהם צדוף הלכה וכו', עין שם. וזהו בחינת מה שמבאר
 כאן, שצדיקין ללמד הלכות, דהינו פוסק, בשביל תקון המחלוקת,
 והכו'.

שד לאות ה: גם כי עקר כל הדברים הן התחלה, כי כל התחלות
 קשות מחמת שיצא מהפך אל הפך וכו' בנ"ל.
 ועל-כן בכל פעם ופעם שנוסע להצדיק, צריך שידא שביבוא
 בכל פעם מחדש, לא כמו שבכר היה אצל הצדיק ועקשו הוא
 בא פעם שנית, רק כמו שלא היה מעולם אצל הצדיק, ויהיה
 אצלו כמו שבא עכשו מחדש פעם ראשון. כי עקר הוא ההתחלה,
 כי כל התחלות קשות בנ"ל; נמצא שעקר כח העבודה של כל

הוא בוחר בהשפעה והשגחה רוחניות. ואותה ההשפעה שהלכה לה, נחפזרה בין העולם. וזה בחינת מגלה טפח ומכסה וכו', שלפעמים מגלה פנים של רצון והשגחה ומכסה פנים של בעם, ולפעמים מכסה פנים של רצון והשגחה כנ"ל: ולחם הפנים הוא בחינת ברית, כמו שכתוב (ויחא כד): ביום השבת יערכנו לפני ה' וכו' ברית עולם, ונאמר בהם (סאה כד): ועשית לו מסגרת טפח. ועל כן נקראת הבחינה המקבלת הששה טפחים הנ"ל "מטפחת", כמו שכתוב (ויהי י): הכי המטפחת; כי זה היה בקשטה, כמו שכתוב (סו): ופרשת כנפיד על אמתך; שבקשה הנפנים הנ"ל, שהן בחינת הששה טפחים כנ"ל, על כן: ויאמר לה הכי המטפחת, ויאמר לה שש שעורים, שהן בחינת ששה טפחים, שש כנפנים הנ"ל:

ויש נחש, ונמלה בתוך פיה. וזאת הנמלה אין לה גיחא בודאי, מחמת שהיא בתוך פיה של נחש. והנחש פעמים הולך ופעמים מעופף. והחלוק שבין הליכה לעפיפה - כי בעפיפה יוכל לעוף ולפרח בנע הרבה, אבל בהליכה הוא הולך מעט מעט בדרך החולף, שהוא תנועה כבדה. וככל הדבורים רעים שמרדדים, ובפרט כשהם גועים על צדיקים וגדולים, באלו הדבורים הם עושים כנפים להנחש שיוכל לעופף, כי על ידי הדבורים קרשים עושים כנפים דקדשה, בבחינת (דמח י): ובעל כנפים גיד דבר; אבל באלו הדבורים רעים עושים כנפים להנחש, והם נגד השש כנפים של הקדשה הנ"ל. כי הדבור יוצא מכנפי ראה, על כן נעשה ממנו בחינת כנפים להנחש, כי הדבור היוצא משית עוקאין דקנהוא נגד השש כנפים של הקדשה הנ"ל. והנחש הם אלו החכמים להרע, החוקרים פילוסופיא ואפיקורסות, כמו שכתוב (ויסח י): חכמים המה להרע, ולהיטיב לא ירעו; שהם רק חכמים להרע, שאם ירצו להשתמש בחכמתם, להיטיב לא יוכלו. והם בחינות הנחש, בחינות (ובאשה י): והנחש היה ערום מכל חיות השדה. ועל ידי דבורים רעים עושים כנפים להחכמים אלו, שהם בחינת הנחש, שיוכלו לעוף ולפרח, הינו שמעופפת ומחפשטת החכמים ואפיקורסות שלהם בעולם, ומזיק מאד להעולם. וגם בחקירותם בעצמם הם מעופפים, כמו מי שיש לו שכל מעופף, הינו ששכלם מעופף במהירות, ונפתח להם חכמתם מאד. אבל אם אין להנחש כנפים, הינו שאין להם דבורים רעים כנ"ל, אז אין להנחש רק בחינת הליכה, הינו שאין להחכמים להרע הנ"ל רק מה שחוקרים בינם לבין עצמן, ואינם מעופפים בעולם, הינו שאין מחפשט ומעופף חכמתם בעולם, ואינם יכולים להזיק להעולם, רק למי שסמוך אליהם, כגון תלמידיהם וחביריהם, אבל כרחוק מהם אינם יכולים להזיק. כמו החולף, שהולך רק מעט ואינו יכול למהר למרחוק כמו המעופף. וגם בינם לבין עצמן אין שכלם מעופף, הינו שאין נפתח להם החכמה כל כך, ואינם מעופפים ומהירים בחכמות שלהם, רק חוקרים בחכמתם מעט מעט, כמו החולף. וגם מה שמוזקים לאחרים

כי הוא בחינת מגלה טפח ומכסה טפח נגד עצמו, וזה בחינת בשמים יכסה פניו. וכן הוא בחינת מגלה ומכסה וכו' נגד העולם, וזה בחינת בשמים יכסה רגליו. וכן הוא בחינת מגלה ומכסה נגד השם יתברך, וזה בחינת בשמים יעופף. כי לפעמים הוא אצל העולם בחינת מגלה, שמגלה ומקרב עצמו אליהם. ולפעמים הוא בחינת מכסה, שנתכסה ונתעלם מהם, שמתרחק מהם מאד; ולא רי שמתרחק מהם ומתרוזם מהם ואינם יכולים להתקרב אליו, אלא שנופלים עליו קשיות ותמיהות, עד שנתעקם ונתבלבל מהם מחמת שנתרחק מהם מאד וקשה עליו קשיות ופליאות, וזה בחינת מכסה טפח. וזה בחינת ובשמים יכסה רגליו - רגליו לשון המשכה, כמו (סאה יא): וכל העם אשר כרגליו - יהרלכים אחר עצתך, הינו שבהמשכה, שממשיך העולם אליו, הוא בחינת מגלה טפח ומכסה וכו' כנ"ל, כי מחמת שחם הצדיק בעצמו אי אפשר לקבל ממנו, על כן הוא צריך להתכסות ולהתלבש עצמו בדברים קבוצים, כדי שיוכל להתגלות, שיוכלו העולם לקבל ממנו. וזה בחינת מגלה טפח ומכסה טפח - שמה שמכסה ומתלבש עצמו הוא בחינת מגלה, שעל ידי זה הוא מגלה עצמו אליהם, כי בלא זה לא היה אפשר להתגלות אליהם. ולפעמים הוא בחינת מכסה טפח, שמתכסה ומתעלם מהם, ונתרחק ונפלא מהם כנ"ל:

וכן אצל השם יתברך צריך להיות בחינת מגלה ומכסה וכו'. כי צריך לדבר ולקרב עצמו להשם יתברך, באלו בכיכול השם יתברך נגלה ומתקרב אליו. אבל כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך, צריך להתרחק יותר, הינו כל מה שמתקרב יותר, צריך לידע שהוא רחוק מאד מהשם יתברך, כי אם יחשב וידעה ברגעו שכבר נתקרב להשם יתברך וירע כירעות השם יתברך, זה סימן שאינו יודע כלום, כי אם היה יודע קצת מהשם יתברך, היה יודע שהוא רחוק מאד ממנו, כי כל מה שמתקרב יותר להשם יתברך וירע יותר, הוא יודע שהוא רחוק מאד ואינו יודע כלל. וזה דבר שאי אפשר לפה לדבר ולהסביר זאת, כי גדלת הבורא אין שעור. וזה בחינת (סעה י): שלום לרחוק ולקרוב, בחינות מגלה טפח ומכסה וכו', שכל מה שמתקרב, מתרחק כנ"ל. וזה בחינת ובשמים יעופף. יעופף בתרגומו משמש, הינו בחינות מגלה טפח ומכסה וכו' של השמוש, שמשמש ועובר השם יתברך כנ"ל.

ובשמים יכסה פניו - זה בחינת מגלה טפח ומכסה טפח אצל עצמו, כי פנים לשון בעם, כמו שכתוב (סאה יא): פני ילכו; וגם פנים לשון רצון והשגחת השם יתברך, כמו שכתוב (סאה י): יאר ה' פניו אליך. והצדיק הוא לפעמים מקבל על עצמו יסורין בשביל העולם, והוא כמו חלוף, שמחליף עם השם יתברך ההשפעה וההשגחה, שאינו רוצה זאת ההשפעה וההשגחה, ומכסה פני השגחה זו, ומקבל על עצמו יסורין, כי

ואיסם כפרורא, הינו שאלו המחקרים, שהם חכמים לתרע, שהם כחינות הנחש בג"ל, חכמתם וחקירתם הוא - שארי בחבורא, שתחלת חקירתם מתחלת מהמחברים, מחבור חמור וצורה, ויסם כפרורא, שמשמעות חכמתם בשכליים הנפרדים. כי כן דרך כל חקירתם, להתחיל מחבור החמור והצורה, ועולם מפורנה למרנה, מתחלה מחמור וצורה של הנשמיים, ואחר כך מחמור וצורה של הרקיים יותר, ואחר כך מחמור וצורה של עלה ועלול, עד שמגיעים ומסיימים בשכליים הנפרדים, ורוצים להשיג בחקירתם האנושית, המסעית והמשבשבת, פירוץ להמחקרים בעצמן, הם רוצים להשיג עליי חקירותם הללו, מחבור חמור וצורה, את שכליים נפרדים, וזה: שארי בחבורא ויסם כפרורא:

סד

ויאמר יי אל משה בא אל פֿרעה כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו למען שתי אתתי אלה בקרבנו. ולמען תספר באוני בגד ובן בגד את אשר התעללתי במצרים ואת אתתי אשר שמתו כם וידעתם כי אני יי וכו'. הנני מביא מחד ארצה בגבולך: (שמות י)

א בי השם יתברך מחמת רחמנותו ברא את העולם, כי רצה לגלות רחמנותו, ואם לא היה בריאת העולם, על מי היה מראה רחמנותו, ועליבן ברא את כל הבריאה מתחלת האצילות עד סוף נקדת המרכז של עולם הנשמי כדי להראות רחמנותו. וכאשר רצה השם יתברך לברא את העולם, לא היה מקום לבראו, מחמת שהיה הכל אין סוף, עליבן צמצם את האור לצדדיו, ועליי צמצום הזה נעשה חלל הפנוי, ובחוד החלל הפנוי הזה נתהו כל הימים והמדות, שהם בריאת העולם (כמ"ש מנחם וימים בתחלתו). וזה החלל הפנוי היה מקרה לבריאת העולם, כי בלתי החלל הפנוי לא היה שום מקום לבריאת העולם בג"ל. וזה הצמצום של החלל הפנוי אי אפשר להכין ולהשיג כ"אם לעתיד לבוא, כי צריך לומר בו שני הכבים: יש ואין, כי החלל הפנוי הוא עליי הצמצום, שבביכול צמצם אלקותו משם, ואין שם אלקות בביכול, כי אם לא בן אינו פנוי, והכל אין סוף, ואין מקום לבריאת העולם כלל; אבל באמת לאמתו, בודאי אפי' עלייבן יש שם גסבן אלקות, כי בודאי אין שום דבר בלעדי חיותו, ועליבן אי אפשר להשיג כלל בחינת חלל הפנוי ער לעתיד לבוא:

ב ודע, שיש שני מיני אפיקורסות: יש אפיקורסות, שבא מחכמות תיזוניות, ועליו נאמר (אבות י"ג): ודע מה שהשיב לאפיקורוס; כי האפיקורסות הונת יש עליה תשובה, כי זאת האפיקורסות בא מחכמות תיזוניות

לאחרים בחכמתם הוא רק בחינת הליכה, שאינו מעופף ונכנס בעמק לתוך המוח והלב, רק שצדק קצת להמת, אבל אינו נכנס בעמק לתוך הלב והמוח. אבל כשיש להם, הם ושלום, כנפים מרבורים רעים בג"ל, אזי שכלם מעופף בג"ל, וגם מיק למרחוק, כמו המעופף, שמעופף בשעה אחת למרחוק, וגם שמעופף חכמתם המשבשבת ונכנס ונרדק בהמת והלב בעמק גדול מאד: והנמלה המנה בתוך פי הנחש, הוא בחינות חכם היור, שהוא חכם הישר והצדיק ובעל מרות טובות. ומחמת שהוא חכם גדול וקדושה ונכנס באלו החכמות, אזי בשאלו החכמים ונכנסים בחקירתם לחקר באלו החכמות, אז יש לו צער גדול מאד, ויש לו מלחמה גדולה עמהם, הינו עם בחינת הנחש הג"ל, כי מחגברים עליו מאד בלבלולים ואמונות קוביות, והוא בחינת מבטת בוגר, שמתגבר עליו בפחון בוגר, שאינו פחון שלם ואמת בראוי, שהוא בחינת אמונות קוביות. והיו בחינות (מס' טו): שן רעה ורגל מוערת מבטת בוגר; הינו שזה המבטת בוגר היא בחינות שן רעה את החכם, שהוא הנמלה שבתוך פיה בג"ל, כי מחמת שהוא חכם ונכנס בעבודת השם, מחגברים עליו אלו הכלבלולים והאמונות קוביות ביותר, וצריך לו תמיד מלחמה גדולה עמהם. ובין כשהנחש הולך ובין כשהוא מעופף, יש לו צער גדול ומלחמה גדולה, רק שפוראי בעת העפיה צערו גדול יותר מאד. ואין לו שום ניתח בין כשהוא הולך בין כשהוא מעופף, רק שיש מצעע בין ההליכה ובין העפיה, והוא בעת שפוסק העפיה ומוריד עצמו מן העפיה ממעלה למטה, כדרך המעופף בעת שרוצה לשלשל ולהוריד עצמו למטה, ואז יש להנמלה הג"ל ניתח, כי אזי אינו הולך ואינו מעופף. הינו, כי יש כמה עתים שהחכמים ניתים ואינם חוקרין, כגון בעת שנה ואכילה, ואז יש ניתח להחכם, שהוא בחינת הנמלה שבתוך פיה, כי החכם הוא בחינת נמלה, כמו שכתוב (מס' טו): לך אל נמלה עצל, ראה רכיה וחסם, כי זה החכם מלמד רעת ורדכי ה' אל העם: וזה סוד מה שאמר הסבא (וזה מס' ט"ז): מאן הוא נחש דפרח באוריא ואול כפרורא, בין כך ובין כך איח ניתח לחר נמלה דשכב בין שנוי. הינו בחינת הנחש הג"ל דפרח באוריא - שפריחתו עליי האורים, הינו עליי רבורים רעים, שנעשה לו מהם כנפים. ואזל כפרורא - הינו שאין לו רק בחינות הליכה, כשכנפים דקדשה הם כחוקנו ואין להנחש כנפים מרבורים רעים, אזי אין לו רק בחינת הליכה. וזה: ואזל כפרורא, בחינות (מס' ט"ז): וכנפיהם פרוות מלמעלה; הינו בחינות כנפי הקדשה, אזי: ואזל, שאין לו רק בחינות הליכה, כי בחינות הליכה יש לו תמיד, כי בחינה חפשיית להמחקרים לחקר ככל עת שירצו, רק שאין יכולים לעופף בחינה הג"ל כשאין להם כנפים מרבורים רעים, ואין להם רק בחינת הליכה בג"ל. בין כך ובין כך, הינו בחינת המצעע בין ההליכה והעפיה בג"ל, וזה נקרא בין כך ובין כך, שהוא בין ההליכה ובין העפיה, ואזי יש לה ניתח להנמלה דשכב בין שנה בג"ל. שארי בחבורא

הבריאה שנברא בתוך החלל הפנוי, וגם סוכב כל עלמין, הינו שמסבב גם על החלל הפנוי, ובאמצע מפסיק החלל הפנוי, שכביכול צמצם משם אלקותו: והנה עלידי אמונה, שפאמינים שהשם יתברך ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין, ומאחר שהוא סוכב כל עלמין, אסיפן שגם החלל הפנוי בעצמו נהווה מתכמתו יתברך, ובודאי באמת לאמתו יש שם אלקותו יתברך, רק שאי אפשר להשיג זאת ולמצא שם השם יתברך בנ"ל, עליבן הם עוברים על כל החכמות והקשיות והאפיקורסות הכא משם מחלל הפנוי, כי יודעים שבודאי אי אפשר למצא להם משוכה, כי אם היה מוצא עליהם משוכה, הינו שהיה מוצא בהם את השם יתברך, אסיפן לא היה חלל הפנוי, ולא היה אפשר להתהוות הבריאה. אבל באמת לאמתו בודאי יש עליהם משוכה, ובודאי יש שם אלקותו יתברך. אבל עלידי תקידות נשקעים שם, כי אי אפשר למצא שם את השם יתברך, מאחר שהוא בתינת חלל הפנוי, רק צריכין להאמין שהשם יתברך סוכב גם עליה, ובודאי באמת גם שם יש אלקותו יתברך. ועליבן ישראל נקראים עכריים, על-שם שהם עוברים באמונתם על כל החכמות, ואפלו על החכמות שאינם חכמות, הינו האפיקורסות השנית הכא מחלל הפנוי בנ"ל. ועליבן השם יתברך נקרא אלקי העכריים (שבת טו, מלשון עבר הנהר (יהושע כד), לשון צדין, הינו שאלקותו מסבב גם על החלל הפנוי, הכא עלידי הצמצום, שצמצם האור לצדין. ועליבן ישראל נקראים עכריים, שעלידי אמונתם, שפאמינים שהשם יתברך אלקי העכריים בנ"ל, הם עוברים על כל החכמות ועל מה שאינם חכמות, הינו האפיקורסות השנית בנ"ל. ועליבן בודאי מזה האפיקורסות השנית, בודאי צריך לזהר יותר ויותר לברת ולהפלט משם לבלי לעזוב ולהפיש פדבריהם כלל, כי, חס ושלום, בודאי ישקע שם, כי עליו נאמר: כל באיה לא ישוכו וכו' בנ"ל:

תיצוניות, שהם באים ממותרות, מכתינות שכירת בליים, כי תמת רבוי האור נשחקרו הכלים, ומשם נהוו הקלפות, כידוע. ותכמות תיצוניות באים משם, הינו משכירת בליים, ממותרות פסלת הקרשה. כמו אצל האדם יש כמה מיני מותרות ופסלת, כגון צפרנים ושער וזעה ושאר פסלת ומותרות, כן כל חכמה תיצונה בא ממותרות ופסלת ידועה ועליבן מי שנופל לאפיקורסות הוא, אף שבודאי צריך לברת ולהפלט משם, אך אף-על-פי-כן מי שנופל לשם, אפשר לו למצא הצלה לצאת משם, כי יוכל למצא שם את השם יתברך אם יבקשהו וידרשהו שם, כי מאחר שהם באים משכירת בליים יש שם כמה ניצוצות הקרשה וכמה אותיות שנשברו ונפלו לשם, כידוע, ועליבן יוכל למצא שם אלקות ושלל לישוב הקשיות של האפיקורסות הזאת הכא מתכמות תיצוניות, שהם באים ממותרות משכירת בליים, כי יש שם תיות אלקות, הינו שכל ואותיות שנשברו ונפלו לשם. ועליבן האפיקורסות הזאת יש עליה משוכה, ועליו נאמר: ודע מה שתשיב לאפיקורוס: אבל יש עוד מין אפיקורסות, והם החכמות שאינם חכמות, אלא מחמת שהם עמקים ואינם משיגים אותם, ומחמת זה נראים בחכמות. כמו, למשל, כשאחר אומר סכרא שקר בגמפ"ח (נבדא, פרוש רש"י, הוספות), ומחמת שאין למרן לישוב הקשיא שאבא עלידי סכרא זו, על-דרייה גרמה שאמר סכרא וחכמה גדולה, אף שבאמת אינו סכרא כלל; כן יש כמה מככות וקשיות אצל המתקדים, שבאמת אינם שום חכמה, והקשיות כפסלים מעקרא, אך מחמת שאין בהשכל אנושי לישיבם, על-דרייה נרמים לחכמות וקשיות. ובאמת אי אפשר לישוב אלו הקשיות, כי אלו הקשיות של אפיקורסית הזאת באים מחלל הפנוי, אשר שם בתוך החלל הפנוי אין שם אלקות, כביכול, ועליבן אלו הקשיות הבאים משם מכתינת חלל הפנוי, אי אפשר בשום אופן למצא להם משוכה, הינו למצא שם את השם יתברך, כי אלו היה מוצא שם גסיפן את השם יתברך, אסיפן לא היה פנוי, והיה הכל אין סוף בנ"ל. ועליבן על האפיקורסות הזאת נאמר (מש"ב ט): כל באיה לא ישוכו; כי אין שום משוכה על האפיקורסות הזאת, מאחר שבא מחלל הפנוי, שמשם צמצם אלקותו, כביכול. רק ישראל עלידי אמונה וחכמה, רק באמונה שלמה. כי השם יתברך בלי שום תקרה וחכמה, רק באמונה שלמה. כי השם יתברך ממלא כל עלמין וסוכב כל עלמין, נמצא שהוא כביכול בתוך כל העולמות וסוכב כל העולמות. וצריך להיות הפרש כביכול בין המלוי והסכוב, שאם לאו, אסיפן הכל אחר, אך עלידי בתינת החלל הפנוי, שמשם צמצם אלקותו, כביכול, וכתוכו כרא את כל הבריאה. נמצא, שהחלל הפנוי מקיף את כל העולם, והשם יתברך, שהוא סוכב כל עלמין, מסבב גם על החלל הפנוי, ועליבן שיק לומר ממלא כל עלמין, הינו כל

ג. אך דע, אם יש צדיק גדול, שהוא בתינת משה, הוא צריך דוקא לעזוב פדברי האפיקורסות אלו, ואף שאי אפשר לישיבם בנ"ל, על כל זה עלידי עיניו שמעיין שם הוא מעלה משם כמה נשמות שנפלו ונשקעו בתוך האפיקורסות הזאת. כי אלו המככות והקשיות של האפיקורסות הזאת הכא מחלל הפנוי, הם בתינת שתיקה, מאחר שאין עליהם שכל ואותיות לישיבם בנ"ל; כי הבריאה היתה עלידי הדבור, כמו שכתוב (החיים ט): כדבר ה' שמים נעשו, וכרות פיו כל צבאם. ובהדבור יש חכמה, כי כלל הדבור הוא רק חמשת מוצאות הפה, ועליהם נהוו כל הדברים של כל הבריאה, וכמו שכתוב (סו טז): כלם כחכמה עשית. והדבור הוא הגבול של כל הדברים, כי הגביל חכמתו בהאותיות, שאותיות אלו הם גבול לזה, ואותיות אלו הם גבול לזה. אבל בחלל הפנוי, שהוא מקיף כל העולמות בנ"ל, והוא פנוי מכל, כביכול, בנ"ל אין שם

וזה פרוש המשנה: כל ימי גדלתי בין החכמים, ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה; ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה; וכל המרבה דברים, מביא חטא (אבות פ"א). כל ימי גדלתי בין החכמים וכו'. בין החכמים, הוא בחינת חלל הפנוי, שנחהו ונעשה בין החכמים עליי הפרו והמחלקת שיש ביניהם כנ"ל. וזה בין החכמים ודקא, הינו שיש פרו ומהלכת ביניהם, כי אם היו כלם אחד, אין שך לומר בין החכמים. ועליי המחלקת נעשה בחינות חלל הפנוי, ובחוד החלל הפנוי הזה נעשה בריאת העולם, הינו הימים והמדות. וזה: כל ימי גדלתי - שהייתי מגדל ימי ומדותי, שהוא בחינת בריאת העולם, בין החכמים - בין החכמים ודקא, בחוד החלל הפנוי כנ"ל, כי שם נעשה כל הבריאה כנ"ל. וזה גדלתי - שהגדלתי ימי ומדותי ממקנות לגדלות. וזה שקראם ימי, כי הם ימים שלו, כי הוא בורא את העולם וכו' כנ"ל. וזה: ולא מצאתי לגוף טוב משתיקה - כי שם, בחלל הפנוי, אין טוב משתיקה כנ"ל, כי אסור לנכנס לשם כי אם מי שהוא בבחינת שתיקה, בחינת משה כנ"ל. וזה שאמר: כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי וכו', כי עליי יזה שאחזו במדרגה זו בבחינות שתיקה, כמו שאמר שאין טוב משתיקה, עליון היה מגדל ימי ומדותיו שם בחלל הפנוי, כי אסור לנכנס לשם כי אם מי שהוא בבחינות שתיקה כנ"ל. וזה: ולא המדרש הוא העקר אלא המעשה, וכל המרבה דברים מביא חטא - כי כל מדרשם ודבריהם, שאלו החכמים מדרשים, אין העקר המדרש בלבד, אלא המעשה, שישו ובראו עליי דבריהם את העולם כנ"ל; אל חקרי עמי אלא עמי כנ"ל. אך כל המרבה דברים מביא חטא, כי מרובו האור נתהוו הקלפות כנ"ל.

ה ודע, שעליי הנגון של הצדיק שהוא בחינת משה, הוא מעלה את הנשמות מן האפיקורסות היאת של החלל הפנוי שנפלו לשם. כי דע, שכל חכמה וחכמה שבעולם יש לה ימך ונגון מיוחד, שזה הוקר מחד לחכמה זו, ומזה הוקר נמשכת החכמה הזאת. וזה בחינות (החלים טו): ומרו משכיל; שכל שכל וחכמה יש לו ימך ונגון, ואפלו חכמת האפיקורסות יש לה נגון וימך המיוחד לחכמה האפיקורסות. וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (תענה טו): אחר מה היו בה וקרא יוני לא פסק מפפה, וכשהיה קם מבית המדרש, כמה ספרי מינין גופליו ממנו. כי זה חלוי כזה, כי עליי ימך הנ"ל שלא פסק מפניו, עליי יזה היו הספרי מינין גופליו ממנו, כי זה הוקר היה מיוחד לזה האפיקורסות והמינות שהיה לו. נמצא, כל חכמה וחכמה לפי בחינתה ומדרגתה, כן יש לה ימך ונגון השיך ומיוחד אליו. וכן מפורט למדרגה

שם שום דבור, ואפלו שכל בלא אותיות כנ"ל. ועליון המבוכות הבאים משם, הם בבחינת שתיקה. וכמו שמצינו במשה (מנחת טו), כששאל על מיתת רבי עקיבא: זו חורה וזה שברה, השיבו לו: שחק כך עלה במחשבת. הינו, שאחה צריך לשחק ולבלי לשאל השוכה וחריון על קשיא זו, כי כך עלה במחשבת, שהוא למעלה מן הרבור, עליון אחה צריך לשחק על שאלה זו, כי הוא בבחינות עלה במחשבת, שאין שם דבור לישב אותה. וכמו כן אלו הקשיות והמבוכות שבאים מתלל הפנוי, שאין שם דבור ולא שכל כנ"ל, עליון הם בבחינת שתיקה, וצריך רק להאמין ולשחק שם. ועליון אסור לנכנס ולעזוב בדברי האפיקורסות והמבוכות אלו כי אם צריך שהוא בחינת משה, כי משה הוא בחינת שתיקה, בבחינות שנקרא כפרפה (שם טו), בחינת שתיקה שהוא למעלה מן הרבור. ועליון הצדיק שהוא בחינות משה, בחינות שתיקה, יכול לעזוב בדברי המבוכות אלו, שהם בחינות שתיקה כנ"ל, וצריך ודקא לעזוב כדי להגלות הנשמות שנפלו לשם כנ"ל.

ר ודע, כי מחלקת היא בחינות בריאת העולם. כי עקר בריאת העולם - עליי חלל הפנוי כנ"ל, כי בלא זה היה הכל אין סוף, ולא היה מקום לבריאת העולם כנ"ל, ועליון צמצם האור לצדדיו, ונעשה חלל הפנוי, ובתוכו ברא את כל הבריאה, הינו הימים והמדות, עליי הרבור, כנזכר לעיל: כדבר ה' שמים נעשו וכו'. וכן הוא בחינת המחלוקת, כי אלו היו כל החלמידי חכמים אחר, לא היה מקום לבריאת העולם, רק עליי המחלקת שביניהם, והם נחלקים זה מזה, וכל אחד מושך עצמו לצד אחר, עליי יזה נעשה ביניהם בחינות חלל הפנוי, שהוא בחינות צמצום האור לצדדיו, שבו הוא בריאת העולם עליי הרבור כנ"ל. כי כל הדברים שכל אחד מהם מרבה, הכל הם רק כשביל בריאת העולם, שנעשה עליי בחוד החלל הפנוי שביניהם, כי החלמידי חכמים בוראים את הכל עליי דבריהם, כמו שכתוב (ישעיה נא): ולאמר לציון עמי אחה - אל חקרי עמי, אלא עמי; מה אנה עברי שמיא וארעא במלולי, אף אחה כן (מ"ט מדרש בהקדמת דף טו), אך צריך לזהר שלא לדבר יותר מדי, רק כפי צרך בריאת העולם, לא יותר. כי עליי רבוי האור, שלא היו הכלים יכולים לסבל רבוי האור, נשחקו, ומשכירת הכלים היה התהוות הקלפות; כן אם אחה מרבה לדבר, מזה גורם התהוות הקלפות, כי הוא בחינת רבוי האור, שעליי יזה היו שכירת הכלים, שעליי יזה התהוות הקלפות:

של חלל הפנוי, כי נגזרו הוא בבחינות ראש אמונה, הינו אמונה העליונה על הכל, שעל-ידי נגון ואמונה זו נתבטלים כל האפיקורסות, ונקללים ונתבטלים כל הנגונים בתוך הנגון הזה, שהוא למעלה מן הכל, שממנו נמשכים כל הנגונים בנ"ל:

ו זהו: ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה כי אני הכבדתי וכו'. פרעה הוא בחינות חלל הפנוי, כי פרעה לשון בטול, מלשון (שמות ה'): תפריעו את העם; וגם פרעה לשון התגלות, הינו בחינת חלל הפנוי, שהוא בטל ופנוי מכל, וכתוכו התגלות כל הבריאה בנ"ל. ושם, בחלל הפנוי, יש כבודות לב, כי אי אפשר להשיג בחינות החלל הפנוי בנ"ל, וכל החכמות הבאים משם, יש בהם כבודות לב, שנשארים בקשיא על השם יתברך, ואי אפשר למצוא שם השם יתברך, מחמת שפנה אלקותו משם כביכול, כדי שתוכל הבריאה להתהוות בנ"ל. ועל-יכן ויאמר ה' אל משה בא וכו' - שמשנה דיקא יבוא אל פרעה, בחינות החלל הפנוי, כי אסור לכונס לשם כי אם בחינות משה בנ"ל, כי אי אפשר למצוא שם את השם יתברך בנ"ל. וזה: כי אני הכבדתי את לבו ואת לב עבדיו. עבדים הם בחינות ההקדמות של כל החכמות, כי כל חכמה יש לה הקדמות, והם נקראים עבדים ומשמשים להחכמה, הינו שכל החכמות וההקדמות הבאים משם, מחלל הפנוי, יש בהם כבודות לב, שנשארים בקשיא בנ"ל. וזהו: למען שתי אתתי אלה בקרב - הינו שפנה שהכבדתי את לבו וכו', שאי אפשר למצוא שם את השם יתברך, זה היה למען שתי וכו', כדי שאשית בקדכו האותיות של הבריאה, הינו כרי שתוכל הבריאה להתהוות שם, בתוך החלל הפנוי, שצמצם ופנה אלקותו משם, כביכול, כי אם לא היה מצמצם אלקותו משם, לא היה מקום לבריאה בנ"ל. וזה: ולמען תספר וכו' - כי שם, בתוך הבריאה שנתהוה בתוך חלל הפנוי, שם תוכל לספר ולדבר, כי יש שם אותיות ודבור, שעל-ידם נתהוה הבריאה בנ"ל. וזה: באוני בנד ובן בנד - כי עקר כלל הבריאה היתה בשביל רחמנותו בנ"ל, והבריאה היתה על-ידי הדבור בנ"ל. נמצא, שבכל דבר שנקרא בתוך החלל הפנוי יש שם צמצום רחמנותו, כי השם יתברך צמצם רחמנותו וקרא את הדבר הזה בחכמה ודמות הזה כפי הרחמנות שלו, שמרת רחמנותו יתברך חיבה שזה הדבר יתה קד, כי הרחמנות - שרש כל הבריאה, כי הכל נברא כרי לגלות רחמנותו בנ"ל. וזה: ולמען תספר באוני בנד ובן בנד - עד כאן רחמי האב על הפן (כמו שפירש רש"י בראשית כא על ספק אם תספר לי ולנני ולבני), כי במה שהוא אחר הבריאה, שם תוכל לספר ולדבר ולהשיג צמצום רחמנותו שיש בכל דבר.

ער

למדרגה, כי בחינת החכמה שבמדרגה היותר עליונה יש לה זמר ונגון יותר עליון לפי בחינתה. וכן למעלה מעלה עד ראשית נקדת הבריאה, שהיא תחלת האצילות, ושם אין למעלה ממנה, ואין מקיף לאותה חכמה שיש שם כיראם אור האינוסוף המקיף לחלל הפנוי, שבתוכו כל הבריאות והחכמות. וכדאי גם שם יש בחינת חכמה, אך החכמה שיש שם כאור אינוסוף אי אפשר לידע ולהשיג אותה, כי אינוסוף הוא השם יתברך בעצמו, והכמתו אי אפשר להשיג כלל, ואין שם רק בחינת אמונה, שפאמינים בו יתברך, שאורו האינוסוף מסבב כל עלמין ומקיף הכל. ואמונה יש לה גם-כן זמר ונגון המיוחד לאמונה, וכמו שאנו רואין, שאפלו אמונות עכ"ם ברכי טעותם יש לכל אמונה של עכ"ם נגון מיוחד, שפומרין בו ועורכין בו בבית תפלתם, כן להפך בקדשה; כל אמונה יש לה זמר ונגון. ואותו הזמר המיוחד לאמונה הנ"ל, שהוא אמונה העליונה מכל המיני חכמות ואמונות שבעולם, הינו אמונה בהאור אינוסוף עצמו הסובב כל עלמין בנ"ל, אותו הזמר הוא גם-כן למעלה מכל הנגונות והמירות שבעולם, השכיבם לכל חכמה ואמונה. וכל המירות והנגונים של כל החכמות נמשכין מזה הזמר והנגון, שהוא למעלה מכל המירות והנגונים של כל החכמות, כי הוא הזמר השניד להאמונה בהאור אינוסוף עצמו, שהוא למעלה מן הכל. ולעתיד לבוא, שיהפך לכל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' (צפניה ט), והכל יאמינו בו יתברך, או יתקים (שד השמים ט): תבואי תשורי מראש אמונה. מראש אמונה דיקא, הינו בחינת אמונה עליונה זו הנ"ל, שהוא ראש לכל האמונות בנ"ל. וזה תשורי דיקא, הינו הנגון והזמר השניד לראש אמונה זו בנ"ל. ולבחינת זמר של אמונה העליונה הזאת אין מי שיזכה כי אם צדיק הרור שהוא בחינת משה, שהוא במדרגת אמונה זו, שהוא בחינת שתיקה, בחינת: שתק, כך עלה במחשבה הנ"ל. הינו, שהיא עדין למעלה מהדבור בנ"ל, כי משה הוא בחינות שתיקה בנ"ל. וזה (שמות טו): או ישיר משה, ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (סנהדרין מא): שר לא נאמר, אלא ישיר; מקאן לתחית המתים מן התורה, שעתיד משה לשיר לעתיד לבוא גם-כן. כי כל השירות, בין של עולם הזה בין של לעתיד לבוא, הוא רק אצל משה, שהוא בחינות שתיקה, שזכה לזמר ששניד לאמונה העליונה על הכל, ששם יכללין כל המירות, כי כלם נמשכים ממנה. וזה שפרש רש"י: ישיר - יור על-שם המחשבה נאמרה. הינו בחינות כך עלה במחשבה הנ"ל, בחינות משה, בחינות שתיקה בנ"ל. ועל-יכן, על-ידי נגון של הצדיק שהוא בחינות משה בנ"ל, על-ידיה עולים ויוצאים כל הנשמות שגבולו בתוך האפיקורסות הואת

ללקט בשדה אחר ונס לא תעבדו מזה וכו'. ענין בשדה אשר יקצרו והלכת אחריהן הלא צוית את הנערים לבלתי נגעד, וצמת והלכת אל הכלים ושתית מאשר ישאבון הנערים: (רות ב)

א דע, כי יש שדה, ויש גדלים אילנות ועשבים ופס ונאים מאד. וגרל יקר יפי השדה וגדלו אי אפשר לספר; אשרי עין ראחה זאת. ואילנות ועשבים הם פחינת נשמות קדושות הגדלים שם. ויש כמה וכמה נשמות ערמות, שהם נעים ונדים מחוץ לשדה, ומסחינים ומצפים על תקון, שיוכלו לשכב ולכנס אל מקומם. ונס אפלו נשמה גדולה, שבה חלויים כמה נשמות, לפעמים בשהיא יוצאת לחוץ, קשה לה לחזור לשם. והם כלם מבקשים ומצפים על פעלה השדה, שיוכל להתעסק בצדק תקונם. ויש נשמה, שתקנה עלידי מיתה של אחר או עלידי מצוה ועבודה של אחר. ופי שרוצה לחגור מחייו להכניס עצמו להיות הוא הפעלה השדה, צריך להיות איש אמוד וחקף ונבורחיל וחכם וצריק גדול מאד, כי צריך להיות אדם גדול ומפלג במעלה מאד. ויש אחר, שאינו יכול לגמר הענין בראם עם מיתהו, ואפלו לזה צריך להיות גדול מאד, כי יש כמה וכמה גדולים, שאפלו עם מיתהו לא יועילו. רק אם יש אדם גדול ומפלג במעלה מאד, יכול לגמר מה שצריך פחיים חיותו, כי הרבה יסורין ודברים קשים עוברין עליי, אך עלידי גדלותו ומעלתו עובר על כלם, ועושה פעלות השדה כמו שצריך. ובשזוכה לחסן הנשמות ולהכניסם, אזי טוב ויפה מאד להתפלל, כי אזי התפלה על חסונה. וזה הפעלה השדה הוא משנית ומשמדל תמיד להשקות האילנות ולגדלם, ובשאר חסוני השדה, ולהרחיק האילנות זה מזה הרחקה הראוי, שלא יבחישי אחר את חברו, כי לפעמים צריך להראות למקרב גדול הרחקה גדולה, כדי שלא יבחישי את חברו:

כ ודע, שבשהנשמות עושין פרות, שעושין רצונו של מקום, אזי מאירין עיני פעלה השדה, ויכולין להיות צופין וראין במקום שצריך, וזה בחינת (בסוד כ): שדה צופים; אבל כשאין עושין רצונו יתברך, הם ושלום, אזי נתחשכין עיניהם ושלום. וזה בחינת שדה-בוכים (אחלה פ' י"ח ס"ג ה' ע"ט), כי כפי הוא קלקול הראות, כמו שכתוב (קהלת י'): ושבו העבים אחר הגשם, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שם פ"א): זה הראות, שהולך אחר הבכי. ובשעניו מאירות וצופות בכתנות שדה צופים הנ"ל, אזי יכול להסתכל בכל אחר ואחר להביאו אל התכלית, הינו שיוכל להסתכל בהרכבו של כל אחר אם אינו על חסונו בשלמות, מחמת

עד כאן רחמי האב וכו', הינו שברכר הזה יש בל'ךך רחמנות, וברכר הזה יש בל'ךך רחמנות. וזה: את אשר התעללתי במצרים וכו' - זה בחינת הקלפות שבאים מרובי האור משכיבת בלים. כי התעללתי - פרש רש"י: שחקתי. הינו שעשיתי שחוק ועוללות בעולם, הינו בחינת הקלפות, שהן כנגד הקרשה רק כמו מי שמרמה ומשחק ומעקם עצמו לחברו, כי הם רק בקוף המשחק ומרמה עצמו לאדם. והיו: ואת אתתי אשר שמתה כם - כי יש שם אותיות, כי הם כאים מרובי אור, משכיבת בלים בנ"ל. על-כן וידעתם כי אני ה' - כי שם תוכלו להביר את ה', כי יש שם ניצוצי הקרשה ואותיות בנ"ל, הינו שאפלו כחוד בחינת השחוק, בחינת הקלפות, הינו בחינת אפיקורסות הראשונה, שבא מבחינת רכוי אור בנ"ל, גם שם תוכל להביר את ה', כי עליו נאמר: ודע מה שחשיב לאפיקורוס בנ"ל, כי אפשר למצא שם אותיות וניצוצות לישיבם, כי הם כאים משכיבת בלים, בנ"ל:

וזה: ויבא משה אל פרעה וכו', הנני מביא מחר ארבה כנגבולך. מחר הוא בחינת לעתיד לבוא, כי מחר לקבל שכן (עדין כ), בחינת (בראשית ל): וענתה כי צדקתי כיום מחר, הינו בחינת קבול השכר לעתיד לבוא, ואז יבינו בחינת החלל הפנוי, שהוא עלידי הצמצום, אך אפשר להיות שבאמת יש שם אלקות ואף-על-פי-כן הוא חלל הפנוי בנ"ל, וזהו כעצמו הקבול שכן, כי עקר הקבול שכן לעתיד הוא, שישגו השגות ויבינו מה שהיה אי אפשר להכין בעולם הזה, ואז ידעו שהחלל הפנוי הוא בבחינת ארבה, בהוא קמצא רלבושה מנה ובה (כ"ד פ' כ"א). (במובא בכל ספרי קבלה. שהיו בחינה סוד חלל הפנוי). לבוש הוא בחינת הצמצום של חלל הפנוי, שעל-ידו בחינת הלבושין, יבינו שהוא מנה ובה, שבאמת יש שם אלקות, ואף-על-פי-כן הוא בחינת לבוש, בחינת צמצום, בחינת חלל הפנוי. וזה בחינת וענתה כי צדקתי כיום מחר. צדקתי - בחינת לבושין, בחינת (איוב כ): צדק לבשתי; שאז, כיום מחר, שיהיה הקבול שכן, ותגלה סוד בחינות הלבושין, בחינת הצמצום של החלל הפנוי בנ"ל, כי אז ותגלה ראש אמנה הנ"ל, בחינת: תבואי משורי מראש אמנה, בחינת הנגון העליון של ראש אמנה הנ"ל, שעל-ידו נתפסל כל המכובות של חלל הפנוי בנ"ל. וזה: הנני מביא מחר ארבה - ראשייתבות: אכן רוח הוא באנוש (איוב כ); בחינת נגינה, שהוא בחינת רוח; הינו, שאז ותגלה הנגון והזמר של ראש אמנה בנ"ל, ועל-ידו יתפסלו כל האפיקורסות, אפלו של חלל הפנוי בנ"ל:

הו ויאמר בעז אל רות הלא שמעת פתי אל תלכי

כי התכלית הוא בלו טוב, כי אפלו כל הצרות והיסודין והקדושת העוברין על האדם, חס ושלום, אם יסתכל על התכלית - כודאי אינם רעות כלל, רק טובות גדולות, כי כודאי כל היסודין באים בכונה מהשם יתברך לבובתו, אם להזכירו שישוכ בחשוכה, אם למרק עוונותיו, ואם יסודין הם טובות גדולות, כי בונה השם יתברך הוא כודאי רק לטובה. נמצא, שבכל הרעות והיסודין שיש לאדם, חס ושלום, אם יסתכל על התכלית, הינו בונה השם יתברך, לא יהיה לו יסודין כלל, רק אדרבא, יהמלא שמחה מגדל רב הטובה, שישתכל בתכלית היסודין הללו, כי התכלית הוא בלו טוב, בלו אחר כנ"ל. וכאמת אין שום דע בעולם, רק בלו טוב. אך עקר הצער שיש לאדם מהיסודין שעוברים עליו, חס ושלום, הוא רק מחמת שלוקחין מהאדם הרעות, עד שאין יכול להסתכל על התכלית, שהוא בלו טוב, ואז מרגיש צער וכאב היסודין, כי כשיש לו רעות ומסתכל על התכלית, אינו מרגיש כלל הצער של היסודין כנ"ל. ובההיבט דבר נעלם ונסתר, מה שנטבע בנפש האדם, כשיש לו יסודין גדולים, רחוקים לצלן, כגון למשל בשחוקים איהו איבר לאדם, חס ושלום, אזי סוחם ועוצם את עיניו בחזק, כי זה אנו רואים בחוש, כשאדם רוצה להסתכל על דבר שהוא רחוק ממנו, אזי אותם את עיניו, ומצמצם ומכווץ הראות כדי לבנו הראות אל הדבר הרחוק שרוצה הראות. וזה מחמת כי הראות הוא משרה ושליח של המוח להביא הדבר שרוצה לתוד המוח. כי עקר הראיה היא היריעה, דהינו לידע מהות הדבר שרוצה, והיריעה היא במוח, וכשרוצה המוח לידע זה הדבר שעומד בגודו, אזי הוא שולח את הראות, והראות הולך ורואה הדבר ומביאו לתוד המוח, ואזי יודע מה שרוצה. ועליבן כשימצמדין דבר לפני אדם במהירות גדול, אינו יודע מהות הדבר, אף שבאמת ראה הדבר בעיניו ממש, עם כל זה מחמת המהירות לא היה פנאי להביא הדבר לתוד המוח. ועליבן כשהדבר רחוק ממנו, אין כח בהראות לילך לשם ולהביאו לתוד המוח, מחמת שהדברים אחרים שרוצה מן הצד מבבללים אורו, וכן מחמת הפאר שנתפזר הראות, על-ידיהו הוא נקלש, ואין בו כח להביא הדבר שרוצה לתוד המוח; עליבן צריך לסתם את עיניו ולצמצם הראות ולכנו אל הדבר שצריך, כדי שלא יבלבלו דברים אחרים, וגם כדי שיתחזק כח הראות ולא יהיה קלוש, ואז יוכל לראות הדבר הרחוק כנ"ל. כמודבן כשרוצים להסתכל על התכלית, שהוא בלו טוב, בלו אחר - צריך לסתם את עיניו ולכנו ההסתכלות אל התכלית. כי אוד התכלית הזה היא רחוקה מהאדם, ואי אפשר לראותו כראו כסמינו רעיוני, שצריך לסתם את העינים לגמרי ולסגרם בחוקה מאד, אף גם לרחקם בהאצבע, כדי לסתם לגמרי, ואז יוכל להסתכל על התכלית הזה. הינו שצריך לסתם את עיניו מחזו דהאי גלמא לגמרי, להעלים עיניו ולסגרם מאד, לכלי להסתכל כלל על תאוות עולם הזה והכליו, ואז יוכל לראות ולהשיג אוד התכלית

מחמת שרחוק מהתכלית ערין, אזי הוא מביאו אל התכלית, ואז הדבור בהגן בשלמות. כי כל דבור ודבור הוא עולם מלא, וכשאדם עומד להתפלל ודבור דבורי התפלה, אזי הוא מלקט ציצים ופרחים ושושנים נאים. באדם ההולך בשדה, ומלקט שושנים ופרחים נאים אחת לאחת, עד שעושה אגדה אחת, ואחר-כך מלקט עוד אחת לאחת ועושה אגדה אחרת ומחברם יחד, וכן הולך ומלקט ומקבץ כמה וכמה אגדות יפים ונאים; כמודבן הוא הולך בתפלה מאות לאות, עד שגהתפרים כמה אותיות ונעשה מהם דבור. וכן עושה כתבות שלמות, ואחר-כך נתחברין שמי הטכות. ואחר-כך הולך ומלקט יותר, עד שגומר ברבה אחת. ואחר-כך מלקט יותר ויותר, והולך מאכות לגבורות, ומגבורות לקדושות, וכן הולך להלן יותר. מי יפאר גדל פאר הלקטים והקבוצים, שאדם מלקט ומקבץ בדבורי התפלה. וכשהדבור יוצא, והדבור הוא יוצא מהנפש, כמו שכתוב (בראשית כ): ויהי האדם לנפש חיה, ותרגומו: לרוח ממללא; והדבור בא ונשמע לאזניו, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות טו): השמע לאזניך מה שאמת מוציא כפיד; אזי הדבור מבקש ומתחנן מהנפש לכל תפוד ממנו. והכף כשיוצא אוד ראשונה, כגון אוד ב"ת מחבת דרוך, אזי מבקש ומתחנן מהנפש לכל תפוד ממנו: כי איד תוכל להתפוד ממני, לגדל ההתקשרות והאהבה שיש בינינו. כי אתה רואה את יקר יפיו ויוי ותדרי ותפארתי, ואיד תוכל לנתק עצמך ממני ולפרד מאתי. הן אמת שאמת צריך לילך יותר כדי ללקט עוד סגלות יקרות וחמודות גדולות, אבל איד תוכל לפרד ממני ולשבת אותי; על-בליפנים תראה, שבכל מקום שחלך ותכזא לשם, לא תשבח אותי ולא תפוד ממני. מבלישבן כשגומר חכה אחת, אזי כל התכה מבקשת כל הג"ל, ומלפפת ומחבקת אותו, ואינה מנחת אותו לילך מאתה כנ"ל. ובאמת הוא צריך וככרח לדבר עוד הרבה דבורים וכמה ברבות וענינים עד גמר התפלה, על-בן הכלל - שצריך לעשות אחר מכל התפלה בלה, ובכל דבור שמופד, יהיה נמצא שם כל הדבורים של התפלה, ומהתחלת התפלה עד הסוף יהיה הכל אחר. וכשעומד בהדבור האחרון של התפלה, יהיה ערין עומד בתכה ראשונה של התפלה, כדי שעל-ידיה יוכל להתפלל כל התפלה בלה, ואף-על-פי-כן לא יתפוד אפלו מאות ראשונה של התפלה:

ג ורע, שבחינה זו, הינו בחינת אחר, זה הוא בחינת התכלית, כמו שכתוב (יב"ד ד): ביום ההוא יהיה ה' אחר ושמו אחר. וביום ההוא, הינו התכלית. והוא בחינת בלו טוב, כי אחר הוא בלו טוב, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (סו"ט על פסוק זה): ביום ההוא יהיה ה' אחר וכו' - אטו האדנא לאו אחר הוא אלא האדנא מכרכין על הדעה דין אמת, ועל הטובה - הטוב והמיטיב, אבל לעתיד יכרכו על הכל הטוב והמיטיב. נמצא, שבחינת אחר הוא התכלית, והוא בלו טוב,

התכלית הזה, שכלו טוב, ואז יתכפלו היסורין בג"ל, כי עקר היסורין - מחמת שרחוק מהתכלית בג"ל, ועליבן נטבע בנפש האדם לסתם עניו בשעת יסורין בג"ל, כדי לברח מהיסורין ולכבול על ידי ההסתכלות על התכלית, שהוא פלו טוב, שההסתכלות הזאת אי אפשר כי אם על ידי חתימת העינים בג"ל. ואף שהאדם אינו יודע כלום מה הוא עושה, אף על פי כן הנפש יודעת הכל, ועליבן מטבעה לסתם העינים בשעת יסורין בג"ל:

ר והנה באמת בשעת כפול, שנתכפל אל התכלית, שהוא פלו טוב, פלו אחר, או באמת נהפסלין היסורין בג"ל. אך אי אפשר להיות תמיד קבוע בבחינות הכפול, כי אם כן יצא מגדר אנושי, ועליבן מכרח שיהיה הכפול בבחינות רצוא ושוב. עליבן כשחוזר השכל מהכפול אל המוח, שהוא גלי השכל, אזי אי אפשר להמחין, שהם הפלים, לקבל זה השכל של בחינות כפול, כי הוא בחינות אין סוף, שהוא בחינות התכלית, שהוא פלו אחר, פלו טוב. ומחמת זה מרגיש המוח הצער של היסורין, כי עקר ההרגשה של כל היסורין והכאבים, חס ושלום, הוא בהמות, כי מהמת יוצאין צנורות לכל האיברים כלם, ועל ידיה מרגיש המוח הכאב באיזו איבר שהוא. ודע, שאחר כך, כשחוזר מהכפול אל הפלים, רהינו המחין, אזי מתגברין היסורין ביותר ממה שהיו מקדם. כדרך שני אנשים שמתאבקים ונלחמים ונתגברים זה כנגד זה; ששואחר רואה שחברו מתגבר עליו, אזי הוא מתחזק מאד ומתגבר ביותר. כמובן כשרואין הבעל ידנים שהוא רוצה להתגבר על היסורין ולכבול על ידי הכפול אל התכלית בג"ל, אזי הם מתחזקים ומתגברים ביותר, ועליבן אחר כך, כששכב מהכפול, אזי היסורין הם גדולים יותר מקדם, כי הם מתגברים כנגדו, מחמת שרוצה לברח מהם ובג"ל:

אך אחר כך מקלים היסורין ומתחמין עליהם על ידי התחדשות התורה, שזוכין על ידי היסורין, כי על ידי היסורין בא לבחינת כפול בג"ל, ואחר כך, אף על פי ששכב מהכפול, אף על פי כן מהרשימו שנשאר מהכפול, על ידיה נעשה התחדשות התורה, כי על ידי הכפול שנתכפל אל התכלית והשיג שכל היסורין הם טובות גדולות מאד, על ידיה נהמלא שמחה. והשמחה הוא כלי אל חרושין דאורייתא, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת טו): כשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ידו ששים רבוא מלאכים ונתנו שני פתרים בראש כל אחר, וכשתבואו וכו', ועתיד הקדוש ברוך הוא להחזיר לנו, שנאמר: ושמחת עולם על ראשם. נמצא, שהשמחה היא בחינת נעשה ונשמע, שהוא בחינת קבלת התורה. ועל ידי התחדשות החוקה, שזוכין על ידי הרשימו של הכפול בג"ל, על ידיה

מקדדין היסורין אחר כך, כי על ידיה מכבין צמאון הנפש, כי הרגשת היסורין הוא בחינת צמאון הנפש, כי צמאון הוא על ידי מליחות, ומליחות הוא בחינת יסורין, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכה ה): נאמר בריח כמלח, ונאמר בריח יסורין. כי הנפש היא בת השכל, כי עקר גדול הנפש הוא על ידי השכל, שמגדלה ומתקנה, וכמו שכתוב (ספרי ט): גם בלא רעת נפש לא טוב. וכשהשכל בשלמות, אזי הוא עושה פרות, אבל כשנפגם השכל, אזי הוא בחינת ארץ פרי למלחה (תהלים ק). והמליחות הוא בחינת היסורין, שמרגישין על ידי שאין השכל בשלמות בג"ל, והוא בחינת צמאון הנפש בג"ל. ועל ידי ההתחדשות התורה בג"ל, על ידיה מקדדין היסורין ומכבין הצמאון, בבחינות (שפיר טו): הוי כל צמא לבו למים. וזה בחינות (תהלים טו): אשר הנבר אשר תיסרנו זה ומתוחדד תלמרנו; כי על ידי היסורין זוכה להתחדשות התורה בג"ל. וזה סימן שפעל על ידי היסורין וקבלם כראוי, כשזוכה אחר כך לחרושין דאורייתא, שזה סימן שזכה לבחינות כפול אל התכלית על ידי היסורין, ועל ידיה זכה לחרושין דאורייתא על ידי הרשימו בג"ל:

והפעל השדה בג"ל, כשעניו מאירות בבחינות שרה צופים, אזי יכול להסתכל בכל אחר ואחר אם הוא קרוב אל התכלית. וכשרואה כאחד שרחוק מהתכלית, אזי אין תפלתו ערין בשלמות כראוי בג"ל, כי אינו יכול לעשות אחר מכל התפלה, וכשעומד בסוף התכה, שוכח תחלת התכה, ואינו יכול לכלל תפלתו בבחינות אחר בג"ל. והפעל השדה בג"ל מסתכל בו ומביאו אל התכלית, שהוא פלו אחר בג"ל, ואזי יכול לעשות אחר מכל התפלה, ואף על פי שעומד בסוף התפלה, ערין הוא עומד בתחלת התכה של תחלת התפלה בג"ל. וזה בחינות (שבת טו): מנצפד צופים אמרו. ומסיק שם, שהצופים תקנו הי בתחלת תכה ותי בסוף תכה. צופים זה בחינות הפעל השדה, כשעניו בבחינות שרה צופים בג"ל, אזי יכול לתקן ולהסתכל על אותם שהם סמוכים אל התכלית, וכשעומדים בסוף התפלה, ערין הם בתחלת התכה בג"ל. ועל אותם שהם רחוקים מהתכלית, והם בחינות סוף תכה, כי כשהם בסוף התכה, הם בסוף התכה ממש בג"ל. והצופים מתקנים אותם ומביאים אותם אל התכלית בג"ל. וזה בחינות: שכחום וחרו ויסרום; הינו שמחמת שהם רחוקים מהתכלית, שכחו תחלת התכה, כי אינם בוללים תפלתם בבחינת אחר בג"ל, וחרו ויסרום ותקנו אותם, שיהיה פלו אחר בג"ל:

וזה פרוש: ויאמר בעו אל דות. בעו הוא השכל, כמו שכתוב (קדלות ט): התקמה תעו להכם. רות היא בחינת הנפש, שממנה יוצא הרבור של התפלות והשירות והמשכחות, כמו

עליירי הכטול, שעליירי הזריחה של הרשימו מן הכטול, משם באה התורה עליירי הכלים, כמו שמבאר שם. וזה כחינת מראה באצבעו. מראה, זה כחינת המראה והזריחה של הרשימו, שמישם באה התורה. וזה כחינת מראה באצבעו, כחינת התורה, שהיא כחינות (שמות ל) אצבע אלפים:

סו

ויהי נא פי שנים ברוחך אלי. ויאמר וכו' אם תראה אתי לקח מאתך יהי לך בן וכו' (מלכים ב ס)

והנה נתקם אחר כך באלישע פי שנים. נמצא, שהיה אלישע מתפלל בכונה יחד מאלהיו רבו, כי כל הנסים והגדולות שעשה אלישע, כלם היו עליירי חפלה, כמו שאמרו רבותינו זכונם לברכה (נפילי טו) על פסוק: ספרה נא לי את כל הגדולות אשר עשה אלישע - ואלישע פי עכיר, בחפלה הוא רעכיר:

א דע, שאפשר שיהיה התלמיד גרול מהרב, דהינו שיהיה לו פי שנים ברובו, ואף על פי כן הכל יהיה כבחו של רבו. וזה כחינת: ויהי נא פי שנים ברוחך אלי - ברוחך דיקא, שעליירי כחינת הרוח עצמו של אלהיו רבו יהיה לו פי שנים כמותו. כי איתא, שיש להצדיק כחינת שני רוחות: רוח לעלא, רוח לתתא, כמו שכתוב (בראשית ט) אלה תולדת נח נח; נח לעלא, נח לתתא (כמו שכתוב שם ביהר נח וחי עין) על פסוק זה. עין שם פתוספתא, וזה לשונו: למה נח תרי ומנא, אלא כל צדיק וצדיק רי בעלמא אית לה תרין רוחין: רוחא חר בעלמא רין, ורוחא חר בעלמא ראתי, והכי תשכח בכלהו צדיקי וכו', עין שם). דהינו שיש לו כחינת חיות למעלה וחיות למטה, והרוח והחיות שלמעלה הוא גרול מאד מאד. והתלמידים הם עם הצדיק משרש אחר, רק שהם חלויים בו בענפים באילן, שהאילן יונק חיותו משרשו, והענפים יונקים החיות הרך האילן. ויש כזה כזה כחינות, כי יש תלמידים שהם ככחינת ענפים ויש שהם ככחינת עלים, וכן שארי הכחינות. וכשעת הסתלקות הצדיק, אזי הוא משג דרבה יותר ממה שהשיג בחייו, כל אחר לפי מדרגתו, כמו שמצינו ברבי שמעון בן יוחאי בארדואוכרבנו הקדושוכשאר צדיקים:

ודע, שזהו עליירי שבשעת הסתלקות, אזי יורר ובה למטה כחינת הרוח והחיות דלעלא, ואזי נתחבקין ונתאחרים יחד הרוח דלתתא עם הרוח דלעלא. כי באמת שניהם אחר, ותכף בשנתגלין זה לזה, נתאחרין מאד באחרות גרול. ובמתחם שהרוח דלעלא אינו יכול להיות בזה העולם, כי טבעו אינו יכול לסבל כלל זה העולם, על-כן נסתלק לעלא, ועליירי זה נסתלק הצדיק, כי בשנסתלק למעלה

כמו שאמרו רבותינו זכונם לברכה (בבבא ט): למה נקרא שמה רוח שממנה יצא רוח, שרוה לתקדוש-ברוך-הוא כשירות ותשבחות. הלוא שמעת בתי - כי הנפש היא פת השכל כג"ל. והוא: הלוא שמעת, הינו השמע לאונקד מה שאתה מוציא כפיד, הינו הטה אונקד ושמע בקשת הרבור ותחוננו, שמבקש ומחננו לכל תתפרר מנו כג"ל. וזהו: אל תלכי ללקח בשרה אחר - כג"ל, כי כל האותיות והרבורים הם לקומים יקרים, שמלקמים בשרות עליונים כג"ל, והרבור מבקש מהנפש לכל תלך מאתו ללקח לקומים אחרים כג"ל. אך זה אי אפשר, כי צדיק לילך וללקח יותר כג"ל, אך: וגם לא תעבורי מזה - הינו שאפלו בשתלך לתכה אחרת, אל תעבר מתכה ראשונה כג"ל, וזה נעשה עליירי שזוכה אל התכלית כג"ל. וזה: עינדך בשרה אשר יקצרון - הינו כחינת ההסתכלות על התכלית, כי הקצרה היא תכלית החרישה והזריעה. הלוא צוית את הנערים לבלתי נגעך - זה כחינת סחימת העינים, שצדיק לסגרם, ולחבר הראות לכונן אל התכלית כג"ל, כי בלא זה אי אפשר להסתכל על התכלית כג"ל. וזה: הלוא צוית את הנערים - לשון צותא והתחברות, שצדיק לצות ולחבר הראות כג"ל. והנערים נקראים נערים, כי הם משרתי השכל כג"ל, כי הראות הוא שליח ומשרת להשכל כג"ל. והוא: לבלתי נגעך - כחינת נגעי הנפש. כי כשהראות נהפוך ורואה כל מה שלפניו, הינו שאינו אהם וסוגר עיניו מחוץ רהאי עלמא כג"ל. והו כחינת נגעי הנפש. וצדיק לצות ולחבר את הנערים, דהינו הראות, לכלי להסתכל מן הצד על הכלי עולם הנה, לבלתי לנגע את הנפש, ואזי יוכל להסתכל על התכלית כג"ל, ואזי עליירי ההסתכלות על התכלית, נתחבקין כל היסורין כג"ל. אך אחר כך, כששכ מהכטול, מתגברין היסורין ביותר כג"ל, שזה כחינת צמאון הנפש כג"ל. וזה: וצמת והלכת אל הכלים ושתית מאשר ישאבון הנערים - כי לכבות הצמאון הוא עליירי התחדשות התורה, שמבקלין הפחין, שהם הכלים של השכל, עליירי הרשימו שנשאר מהכטול כג"ל, ומשם שוחה הנפש לכבות צמאונה כג"ל. וזה: ושתית מאשר ישאבון הנערים - כי הנערים, שהם עיני השכל, הם שואבין התחדשות התורה מהרשימו שנשאר מהסתכלות על התכלית כג"ל, ועליירי זה נתחבקין היסורין אחר כך ומכבין צמאון הנפש כג"ל: וזה כחינת הנוגעין, כחינת משה ואהרן. וזה הוא כחינת הנפש, כחינת (בבבא ט) והיתה נפשם כגן רוח. ערן הוא כחינת התכלית, כי ערן עין לא ראתה (כמו שאמרו ר"ל בבבא ט), כחינת כטול כג"ל:

וזה כחינת: עתיד הקדוש-ברוך-הוא לעשות מחול לצדיקים לעתיד לבוא, וכל אחר מראה באצבעו וכו' (שמות ל). מחול, זה כחינת השמחה, שהיא כלי לקבלת התורה כג"ל, וכל זה

למעלה הרוח הנ"ל, נסתלק עמו הרוח רלחמא, מחמת שנתאחרו מאד באחרות גרול כנ"ל. ועליבן הוא רכב גרול מאד להיות בשעת הסתלקות הצדיק, אפלו מי שאינו תלמידו, כי מחמת שאז יורד ונתגלה למטה הרוח רלעלא, נמצא שנתגלה אז הארה גדולה מאד, עליבן הוא טובה גדולה לכל מי שנמצא אז שם, והוא טובה להם לאריכות ימים, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענה ה') על פסוק (תהלים עט): ויחי עוד לצנח זכר, כי יראה חכמים ימותו. אבל להתלמידים מגיע הארה גדולה מאד אז כיותר, כי מתחם שהם תלויים בהצדיק ויונקים משרש אחר, נמצא שזה החיות רלעלא הוא חיותם ממש, ונתאחרים ונתחבקים גם כן עם זה הרוח באחרות גרול, כי הוא רוחם וחיותם ממש כנ"ל. ועל-ידיה, אם זוכה, יכול לקבל פי שנים. כי הצדיק שהגיע זמנו להפטר מן העולם, נסתלק על-ידי האחרות שנתאחד עם הרוח רלעלא כנ"ל; אבל התלמידים, שערין לא הגיע זמנו אזי אדרבא, נשאר אצלם הרוח רלעלא, לגדל האחרות שנתאחד מאד עם הרוח רלחמא, כי אי אפשר להם להתפטר עוד זה מזה. נמצא, שהצדיק נסתלק על-ידיה, על-ידי שמושך עמו הרוח רלעלא את הרוח רלחמא, והתלמידים מגיע להם פי שנים על-ידיה, כי נשאר אצלם בחינות הרוח רלעלא, כי נתאחד מאד עם הרוח רלחמא כנ"ל: אך כמה בחינות יש בתלמידים, ומי שמקשר מאד בהצדיק כמו ענפים באילן ממש, והינו שהיו מרגיש בעצמו כל עליות וירידות שיש להצדיק, אף-על-פי שאינו אצל הצדיק, כי ראוי לו להתלמד להרגיש בעצמו כל עליות וירידות של הצדיק, אם הוא מקשר באמת כראוי כמו ענפים באילן, כי הענפים מרגישים כל העליות וירידות שיש להאילן, ועליבן כפיין הם גרלים ויש להם חיות, כי האילן יונק חיות משרשו על-ידי הצדיק שיש בו, שיונק דרך שם חיותו משרשו, והינו שיש בו חללים שיונק דרך שם חיותו. ועל-ידיכן בחרף, שנתכבש החלחחית ונתכפון החללים, על-ידיה נתכפזים גם כל הענפים, ומחמת זה נופלים העלים אז, וכן להפך כפיין כנ"ל. ומי שהוא מקשר אל הצדיק כמו-כן, והינו שהוא מרגיש כל העליות וירידות של הצדיק, כי יש כמה וכמה בחינות של עליות וירידות, כי יש כמה וכמה בחינות הסתלקות, כי יש בחינות הסתלקות הנפש, ויש הסתלקות השם, שהוא גם כן בחינות הסתלקות, כי השם הוא הנפש, וכמבאר במקום אחר (לשם י"א), שזה בחינות מסידת הנפש ממש, עין שם. ויש הסתלקות מרדנא לדרגא, שהוא גם כן בחינות הסתלקות. והתלמיד שמקשר בליכך, שמרגיש בעצמו כל העליות וירידות של רבו, אזי יכול לכוון לפי שנים בעת הסתלקות כנ"ל. וזה בחינות: אם תראה אתי לקח,

והינו שמתראה אותי לקח ונסתלק; מאתך - מאתך דיקא, והינו שמאתך ומעצמך מרגיש הסתלקות כנ"ל, ואז תזכה לפי שנים בעת הסתלקות כנ"ל. כי בכל עת של הסתלקות, מאיזה בחינה שהוא, אזי הוא בחינת ירידת והתגלות הרוח רלעלא בבחינה הנ"ל, רק שהתגלות הוא כפי בחינת הסתלקות, ובשעת הסתלקות לגמרי יורד ונתגלה לגמרי כנ"ל. וזה בחינות הקבלה פני רבו, שצדיק להשתרל חמיד להקביל פני רבו, כי פן ואולי עקשו הוא עת של בחינת הסתלקות, ואם זוכה, יקבל אז הארה גדולה בבחינת פי שנים כנ"ל. וכשמקבל פי שנים, אזי אפשר שיתפלל בכונה ויעשה עבודת וצדקות יותר מרוב; והכל על-ידי בחינות רוח של רבו, בבחינת: ויהי נא פי שנים ברוחך אלי - ברוחך דיקא כנ"ל. ומי שאינו יודע זאת, אינו יודע מהו אפרודי, כי אפרודי הוא רכב חרוש. גם אינו יודע להוציא מבח אל הפעל):

כ פי קדם שמוציאין מבח אל הפעל, אזי הכח והפעל נקשרים ביחד, ואין הפרש ביניהם, כי סוף מעשה במחשבה תחלה, והינו כשאדם רוצה לעשות איזה דבר, כגון לבנות בית, צריך לחשב תחלה במחשבתו איך יהיה ציור כפיין ביתו, ואז כשנבנה במחשבתו רמות ביתו, אזי מתחיל לבנותו. נמצא, שסוף המעשה במחשבה תחלה, וקדם שהוציא מבח אל הפעל, אזי סוף המעשה נקשר ערין בתחלת המחשבה, ואין הפרש והבדל ביניהם כלל. וצריך לראות להוציא מבח אל הפעל, ואין נפתחין ונברלין הכח והפעל. ויש הפרש והבדל בין תחלת המחשבה, שהיא בחינות כח, ובין סוף המעשה, שהיא בחינות פעל. וזה בחינת אלק, כי א הוא שתי ירדן וא"ו פאמצע, שהיא בחינת פתח, ואלו השני ירדן, הם בחינת יו"ד בראש יו"ד בסוף, שהם בחינות כח ופעל, הינו בחינת הי"ד של שם העצם, שהוא שם הניה כרוך הוא, שהוא יו"ד בראש, שהוא בחינת מחשבה תחלה, בחינת כח. והיו"ד השני היא בחינת יו"ד של הכנוי, שהוא שם ארני, שהוא יו"ד בסוף, בחינת סוף מעשה, בחינת פעל. ובתחלה שני ירדן אלו הם נקשרים יחד, ואין הבדל ביניהם כנ"ל, ואחר-כך, כשמוציאין מבח אל הפעל, הם נפתחין ונברלין כנ"ל. וזה בחינת הו"ו שבתוך האלק, שהוא בחינת פתח, הינו מה שנתפתחין ונברלין אלו השני ירדן, שהם בחינות כח ופעל כנ"ל. וזאת הו"ו שבתוך האלק הוא בחינת הו"ו אותיות שיש בין שני הי"דן של שני השמות הנ"ל, כזה: יאקדונקי. כי יש שלש אותיות אצל הי"ד של שם העצם, שהוא בחינת תחלת המחשבה, וכן יש שלש אותיות אצל הי"ד של שם הכנוי, שהוא בחינת סוף מעשה. כי בכל רכב שבעולם יש שלש בחינות שהם

נפתחין ונקרין בין ימין לשמאל כנ"ל. וזה: את ירך - כחינת שני יורדי"ן הנ"ל (כט"ט כוודר ומתקונים בהקדמה דף ה' וסוכא כפני"ח כסדר המעלות פי"ה ע"ש); אל תקרי ירך, אלא יורדי, כי הירדים הם כחינת שני יורדי"ן הנ"ל, שהם כחינת כח ופעל, שזה כחינות שתי הירדים ימין ושמאל כנ"ל. וזהו: פותח את ירך - סופייתכות חתך, כמובא, הינו כחינת שהירדים נפתחין ונקתכין, ונבר בין ימין לשמאל כנ"ל, כחינת אף ירי יסרה ארץ וכו' כנ"ל. וזה חתך כגימטריא שתי פגמים רוח (כמובא בפני"ח שם), הינו כחינת שני הרוחות הנ"ל, שהם כחינת שני היורדי"ן, שני הירדים כנ"ל, שנפתחין ונקתכין כשמוציאין מבח אל הפעל כנ"ל. וזהו פותח את וכו', ככחינת פתח הנ"ל, וכל זה נעשה עליידי המתקנות החרוני"אף, ככחינת רוח אפינו משיח ה', כנ"ל. וזה: פותח את ירך - ראשייתכות: אפי, הינו כחינת רוח אפינו וכו' הנ"ל, כי עליידי כחינת רוח אפינו וכו' נפתחין ונקתכין הירדים, שהם כחינת שני הרוחות כנ"ל: וכל המצוות והעכרות חלויין גםכין גיה, ככחינת התפתחות הירדים הנ"ל, כחינת כח ופעל כנ"ל, כי יש כהם גםכין שלש כחינות הנ"ל, שהם מקום וציור וזמן, וזה כחינת (אבות פי"ב): הסתכל בשלשה דברים ואי אתה כא לירי עברה. לירי עברה ריקא, כי עקר העברה, חס ושלום, נעשה עליידי כחינות הירדים הנ"ל. ובתחלה העברה בכת, שחושב לעשותה, חס ושלום; ואחר כך, כשמוציאה מבח אל הפעל ונעשה אותה, חס ושלום, אזי הוא רשע גמור וחשוב כמת, כי רשעים כתייהו קרויין מתים (ברכות י"ח). וזה כחינת (תהלים פ"ח): כמו חללים שוככי קבר וכו'; הינו הרשעים, שהם כתייהו קרויים מתים. וזהו: מירך נגורו - נגורו לשון חתך, כמו שפרש רש"י, הינו שהעברה נעשה עליידי כחינת חתוך הירדים, כחינת: פותח את ירך - סופייתכות חתך, ומגפילת חתוך והתפתחות הירדים אלו שבקשרה, נעשה העברה ככחינות: והמה מירך נגורו - לשון חתך כנ"ל. ועלכין מועיל תשובה על עברה, כי עקר התשובה היא חרטה, שמתחרט על העברה, כחינות (ירים כ"ב) פתח חרטה, שזה כחינות פתח כנ"ל, כחינות: פותח את ירך כנ"ל:

שהם מקום וציור וזמן, שהם כחינת שלש אותיות הנ"ל. כגון בשאדם רוצה לכנות בית, צריך לחשב באיזה מקום לבנותו וכאיה וכן ובאיה ציור יהיה נבנה הבית, וכן בכל דבר שבועולם. וכן אחר כך כסוף המעשה, רהינו כשעושה את הדבר, יש גםכין שלש כחינות הנ"ל, שהם מקום וציור וזמן, וזה כחינות שלש אותיות שיש אצל יורד כראש, שהיא תחלת המעשה, וכן יש שלש אותיות אצל יור כסוף, שהיא כחינת סוף המעשה, שהם כחינת הזוא כפיו שני היורדי"ן כנ"ל: וזה כחינת שתי הרוחות הנ"ל, שהם רוח הרעלא רוח רחמתא כנ"ל, שהם כחינת כח ופעל, שבתחלה הם נקשרים יחד, ואחר כך נפתחין ונקרין כנ"ל. כי כחינת שתי הרוחות הנ"ל נעשין עליידי המתקנת חרוני"אף, כי יש כחינת חרוני"אף אצל השם יתברך, כככול, ואצל כגימטריא. וכשיש חרוני"אף, חס ושלום, הוא כחינות עשן שויצא מנחיריו, כמו שכתוב (תהלים י"ז): עלה עשן כאפו. וזה העשן מויד לפרנסה [שעל ידיה מוציאין מבח אל הפעל, כי עליידי שיש לו פרנסה ואינו נצרך לפריות וזכה לאמת, כחינות עלמא ראתי, בכחינות: אשרי שאל יעקב בעורו שכרו על ה' אליו: שעל ידי זה מוציאין מבח אל הפעל פרלקמן], כי העשן מויד לעניים, ככחינת (תהלים י"ז): כעשן לעניים, שהם כחינת פרנסה, כחינת (תהלים קס"ח): עיני כל ארץ יעברו וכו'. כי כעם מויד לפרנסה, כמו שמוכא במקום אחר, שכעם מכסיר העשירות (ע"י לעל בסמן ט"ז). וצריך לשבר ולהמתיק החרוני"אף, רהינו להמתיק העשן ולכרו, עד שיהיה נעשה מפגו כחינת רוח, רהינו רוח אורי, שנעשה מהתבררות העשן. וזה הרוח, שהוא המתקנת העשן של החרוני"אף, הוא כחינת משיח, כחינת (אבות ה'): רוח אפינו משיח ה'. וכל זמן שלא כא כחינת זה הרוח אל כחינת הירדים, ערין הוא קדם הנהיה, כי עקר הנהיה הוא ככחינת הירדים, שהם כלי העשיה, ששם הוא עקר התגלות כחינת הרוח, ככחינת (תהלים ק"א): כירך אפקיר רוחי, וככחינת (איוב י"ג): אשר ביד נפש כל חי ורוח כל בשר איש. ואחר כך, כשנתגלה הרוח ככחינת הירדים, ערין שני הרוחות הנ"ל, שהם כחינת כח ופעל, כחינת שני הירדים - ימין ושמאל, הם שניהם ביחד ערין, רהינו שערין לא נפתחו ונקררו הירדים, ששם התגלות שתי הרוחות כנ"ל. כי ערין הכח והפעל נקשרים יחד, ואין הכרל ביניהם כלל, ואין אין נבר בין ימין לשמאל כנ"ל, ואז ערין כחינת קדם הכריאה, רהינו קדם שמוציאין מבח אל הפעל, אז הוא גמור הכריאה, ואחר כך, כשמוציאין מבח אל הפעל, אז הוא גמור הכריאה, ואז נפתחין הירדים, ונבר בין ימין לשמאל, ככחינת (שעה ט"ז): אף ירי יסרה ארץ וימיני טפחה שמים; כי אז יש הפרש והבר בין הכח והפעל, שהם כחינת שתי הירדים, שתי הרוחות, כנ"ל. וכל זה נעשה עליידי המתקנת החרוני"אף כנ"ל. וזה כחינת: אף ירי - אף ריקא כנ"ל. וזה כחינת (תהלים קס"ח): פותח את ירך - שהירדים

ג ולהוציא מבח אל הפעל הוא עליידי שלמות הרבור. וצריך שיהיו אותיות הרבור כשלמות, וזה נעשה עליידי כחינות עלמא ראתי, שעל ידי זה נשלמין אותיות הרבור, כי לעתיד לכוא יהיה הרבור כשלמות, כי אפלו העכוי"ם יקראו את השם יתברך עם הרבור, כמה שכתוב (צפיה ט'): כי אז אהפך אל העמים שפה כרויה לקרא כלם בשם ה' וכו'. נמצא, שיהיה להרבור שלמות. כי עכשו הרבור חסר ואינו כשלמות, מאחר שאין כל העולם קוראין להשם יתברך עם הרבור; אבל לעתיד יקראו כלם להשם יתברך עם הרבור, אפלו עכוי"ם, ועלכין אז יהיה הרבור כשלמות, כחינת

אחת האמת. נמצא שהוא מכסה השקר באמת, נמצא שיש לו הרבה אמת יותר מרי. כי העקר האמת אינו רק אחר, רהינו להתפלל באמת לאמתו בשביל השם יתברך לברו, אבל זה האמת של שקר הוא הרבה מאד, כי יש בזה כמה גונון וכמה מיני אמת שמוצא לעצמו לחפות על השקר. והיו: כיון שנגרד האדם לבריות - שאז נופלים עליו פגיות ושקרים כנ"ל - אזי משתנה פניו לכמה גונון. פניו זה בחינת האמת, שהוא בחינת פנים, בחינת (תהלים טו): מכבשי פניך יעקב סלה; בחינת (סוה"ו): תתן אמת ליעקב; רהינו שהאמת שלו, שהוא בחינת פנים, נשתנה לכמה גונון, רהינו שיש לו כמה מיני אמת שמלביש בו השקר, רהינו שמוצא לעצמו אמת, שכונתו בשביל כך או בשביל כך; נמצא שנשתנה הפנים, שהוא אמת, לכמה גונון, כי העקר האמת אינו אלא אחד כנ"ל. וזה פרוש (תהלים סו): אהללה ה' בחיי; הינו כשאין נצרך לבריות, וזה בחי' - בחי' דיקא, הינו שאני חי מתים שלי, שאינו נצרך לחיות שום אדם, כי הנצרך לבריות חיו אינם חיים (כזה לה); הינו שאינם חיים שלו, כי הוא חי מאחריים, אבל כשאינו נצרך לבריות, ואני חי חיים שלי, אזי אוכל להללו ולהתפלל לפניו באמת כנ"ל, והיו: אהללה ה' בחי' - דיקא, כנ"ל. והיו (שם): כיון שנגרד האדם לבריות, עולם חשך בערו וכו' (עו למסו):

בחינת שפה ברוכה, מאחר שהכל יקראו להשם יתברך עם הרבוב; נמצא שיש להרבו שלמות. וכל זה יהיה לעתיד, כי עקר גרלתנו ותפארתנו יתגלה לעתיד לבוא, שאז ידעו ויראו הכל את גרלתנו, כי אז יראו הכל את גדלת ותפארת הצדיקים והקשרים; אשריהם, אשרי חלקם, מה רב טובך הצפון להם. ולהפך - מפלת הרשעים, כמה שכתוב (מלאכי ג): ועסותם רשעים וכו', כי אז יהיה יומא דדינא רבא, שיהיה האדם נדון על כל מעשהו, על כל פרט ופרט, ולא יתרו לו על שום דבר קטן, כי אין שכתה לפניו יתברך, והכל יהיה נוכח לו או. ואזי, כשיהיה מפלת הרשעים, וישובו ויראו בין צדיק לרשע וכו' (כמו שכתוב: שם כמלאכי: ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע. בין עובר אלקים לאשר לא עבדו). כי אז יקא, כיומא דדינא, יראו החלוק בין צדיק לרשע וכו', ואזי יתהפכו כלם להשם יתברך על-ידי זה, ויקראו כלם בשם ה', בבחינות: אז אהפך אל כל העמים וכו', כנ"ל, ואזי יהיה הרבוב בשלמות, בחינת שפה ברוכה כנ"ל. נמצא, שעל-ידי מפלת הרשעים שיהיה לעתיד, על-ידי זה יהיה נשלם הרבוב או כנ"ל. אבל צריכין להמשיך בחינת עולמא דאי גם בעולם הזה, רהינו שיהיה מפלה לרשעים גם בעולם הזה, וזה נעשה על-ידי אמת: ועקר האמת הוא, כשאין האדם נצרך לבריות, כי כיון שנגרד האדם לבריות, משתנה פניו ככרום לכמה גונון (כמת ו), כי מי שהוא נצרך לבריות, קשה לו מאד להתפלל בריבים, ומוב גונון זה להתפלל בחי'ר, כי בריבים נופלין עליו פגיות גדולות ושקרים, שעושה תנועות ושקרים בתפלתו בשביל בני-אדם, מאחר שהוא נצרך להם. ואפלו מי שאין נצרך לבריות בשביל פניקסה, כי מתפרנס משלו, אף-על-פי-כן יש שהוא נצרך לבריות בשביל כבוד או בשביל דבר אחר, רהינו שיש לו תאוה של כבוד ותשיבות וכיצא. נמצא שהוא נצרך לבריות, שהוא צריך לכבוד וחשיבות שלהם. ואזי, כשהוא נצרך לבריות, באיזה בחינה, יוכל לפל בשקר גדול בתפלתו, רהינו לעשות תנועות בשקר בשביל בני-אדם כנ"ל. ויש מי שהוא איש כשר קצת וירא את ה' במקצת, ומחביש בעיניו לעשות שקר מגנה בתפלתו בשביל אחרים, ומחכו להתפלל באמת, אבל האמת הוא הרבה מאד יותר מרי, וגם זה אינו אמת, כי לא נמצא הרבה אמת, כי האמת הוא רק אחד, כמו שמוכא במקום אחר (לעיל בחזרה אר"ע כ"י נא), רהינו מחמת שהוא בוש בעיני עצמו להתפלל בשקר גמור כנ"ל, על-כן הוא רוצה לכסות על השקר ולהלביש השקר באמת, רהינו למשל, שחפץ לעשות איזהו תנועה או המתאמת-כף בשביל אחר, אבל הוא מחביש פיה שיעשה שקר בתפלתו בשביל בני-אדם, על-כן הוא גונב דעת עצמו, ופסבב לו הצד הרע סבובים במחשבתו, עד שנתגלגל הדבר במחשבתו, שהוא צריך באמת לעשות תנועה זו בתפלתו או להכות כף אל כף, רהינו שמוצא לעצמו איזה אמת, שהוא צריך לעשות אותה התנועה בשביל

ובשיש אמת, אזי הוא מפלת הרשעים, כי עקר מפלת הרשעים לעולם הבא הוא על-ידי האמת שיתגלה אז, כמו שכתוב (מלאכי ג): שפת אמת תבון לעד - כוננת לעד לא פתיב, אלא תבון, כי לעתיד לבוא יתגלה האמת, כמו שאמרנו רבותינו וברונם לכרבה (וזהו תשא דף קפח - בתקון טו). ועל-ידי האמת שיתגלה לעתיד, על-ידי זה יהיה מפלת הרשעים, בבחינת (דברים ו): ומשלם לשונאיו אל פניו להאבירו. פניו זה בחינת אמת כנ"ל, שעל-ידי זה משלם לשונאיו ומאבדין מן העולם, כמוכא בזהר הקדוש. וכן אמרו רבותינו וברונם לכרבה כמקרא (עידוין כ), שכביכול הם כמשא על פניו, כי הפנים, שהוא בחינת האמת של השם יתברך, אינו יכול לסבל את הרשעים, וכשנתגלה בחינת הפנים, רהינו האמת, אזי הוא מפלת הרשעים כנ"ל, ועל-ידי זה יהיה מפלתם לעתיד, כי אז יתגלה האמת כנ"ל, ועל-כן כשאזכין לאמת בעולם הזה כנ"ל, על-ידי זה נתגלה בחינת הפנים כנ"ל, ואזי ממשיכין בחינת עולם הבא בתוך העולם הזה, ואזי נעשה מפלתם על-ידי האמת גם בעולם הזה, כמו שיהיה בעולם הבא כנ"ל. ועל-ידי זה ממשיכין שלמות אוחיות הרבוב שיהיה לעתיד, בחינת שפה ברוכה, בתוך העולם הזה. כי בחינת שפה ברוכה נעשה על-ידי מפלתם, שעל-ידי זה נתהפכו כלם אל השם יתברך כנ"ל: וזה בחינת (שם טו): ודבר דבר, הנאמר בשפת. רהינו, שצריך להמשיך בחינות רבוב של שכת, שהוא בחינות

רחושי מרחשון שפוחה. ואף שאין האדם מרגיש זאת, אף על פירבן הוא ברקוח גרול, כי כל מחשבה שבועולם שיש לאדם, בלם מברחים לבוא בתוך הדבור בשעת המחשבה, רק שהוא ברקוח מאד. ולכן כל עשה שעושה האדם צריכה לבוא בתחלה בתוך הדבור, כי כל הרברים צריבין לבוא בבחינות מחשבה דבור ומעשה. נמצא שעלידי הדבור נגמר המעשה ויוצא מכה אל הפעל, כי קדם שיוצא המעשה מכה אל הפעל צריכה לבוא תחלה בבחינות דבור. על-כן, ברי להוציא מכה אל הפעל, צריבין להשלים אותיות הדבור כנ"ל. ולהוציא הדבור בשלמות ממצד הגרון, דהינו להמשיך בחינות נקרות אל האותיות, ואזי כשיוצא הדבור בשלמות, יוצא הדבר מכה אל הפעל כנ"ל.

ולמהמשיך נקרות אל האותיות, הוא עלידי החשק והכסופין, שחושקין לעשות המצוה או שאר דבר שבקדשה שאיש ישראלי חושק לעשות, בבחינות (סידהדים א): נקרות הכסף, שעלידי הכסופין והחשק נעשין נקרות, כי אי אפשר לעשות שום דבר כי אם עלידי חשק, דהינו למשל בשמדבר איזה דבור, צריך שיהיה לו מתחלה חשק לדבר, וכן כשעושה איזה פעלה, אם לא היה לו חשק מתחלה לעשותה, בודאי לא היה עושה אותה, ועליכן כל דבר שבקדשה שהאדם צריך לעשות, כגון לנסע להצדיק או שאר דבר שבקדשה שהאדם צריך לעשות, נוחנין לו מתחלה חשק, ברי שעלידיה יעשה הדבר:

ועכך גדל החשק געשה עלידי המניעה שמומנין לו. כי כשאיש ישראלי צריך לעשות דבר הצריך לו להרחוח, כפרט בשצדיק לו לעשות דבר גרול הצריך להרחוח, שכל יהדותו תלוי בזה, כגון לנסע לצדיק אמת, או מומנין לו מניעה; וזאת המניעה היא בשביל החשק, ברי שעלידיה יהיה לו חשק יחר לעשות אותו הרבר, כי עלידי המניעה שמונעין אה האדם מן הרבר, עלידיה געשה התגברות החשק מאד. כמו, למשל, כשמראין לקמן דבר הנחמד לו, ותכף ומיד חוטפין מננו ומחביאין מננו, אזי הוא רודף מאד אחר האדם, ומבקש וחושק מאד לאוחו הדבר. נמצא, שעקר החשק געשה עלידי שחכפו מננו והחביאו את הדבר. כמו-כן מונעין את האדם במניעות מהדבר הצריך לו, ברי שעלידיה יהיה לו חשק יחר, בבחינות (סע"ט): ולחם סתרים יונעם, שכל מה שהדבר נמנע ונסתר מן האדם ביותר, הוא חושק אליו ונעים לו ביותר, שמהו בא האותיות והתגברות החשק אל עברה, חס ושלום, רחמנא לצלן, כי מחמת שהעברה נמנעת מאד

בחינות עלמא דאחי, בתוך הדבור של עולם הזה, להשלים הדבור בעולם הזה. כי עקר שלמות הדבור הוא מבחינות שבת, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קכ"ג): שלא יהא דבורך של שבת בדבורך של חל; כי בשבת הוא שלמות הדבור, כי שבת הוא בחינות עולם הבא כנ"ל, וצריך להמשיך דבור של שבת בתוך הדבור של חל, כנ"ל: וזהו בחינת אל הניה ביצירה, שעלידי בחינת אל, שהוא בחינת אמת, בחינת (כסדר טו): לא איש אל ויבא; שהוא בחינת יעקב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עילוי ט): מנין שקראו הקדוש ברוך הוא ליעקב אל שנאמר: ויקרא לו אל אלקי וכו'; כי יעקב בחינת אמת כנ"ל. וזה האמת, שהוא בחינות עלמא דאחי, תלוי בפרנסה, כי בשיש לו פרנסה ואין נצרך לבריות יוכל להתפלל באמת כנ"ל. וזה בחינת (תהלים ט): אשרי שאל יעקב בעזרו, שברו על ה' אלקיו; כי בששברו על ה' אלקיו ואין נצרך לבריות - אזי אל יעקב בעזרו, כי אל יעקב הוא בחינת אמת כנ"ל. ואזי, כשזוכין להמשיך בחינות עלמא דאחי, בחינות אמת, בחינות פנים, בתוך העולם הזה, אזי געשה מפתל הרשעים כנ"ל. וזה בחינת הניה כמלוי הריו, כי הי הוא בחינת שלום שבר, במה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין כ"א) על פסוק (תהלים ט): והנה יהי. והי זה שלום שבר לרשעים בעולם הבא, וזה בחינת אל הניה, דהינו אל שהוא בחינות אמת, שעלידו געשה שלום שבר לרשעים, שהוא בחינות הניה כמלוי ההין כנ"ל, צריך להמשיכה בתוך העולם הזה, שהוא בחינות ודבר דבר, להמשיך דבור של שבת בתוך ימי החל כנ"ל, שהם בחינות יצירה, בבחינות (תהלים קכ"ט): ימים יצרו ולא אחד בהם, דהינו שמי החל הם בחינות יצירה, כשאין אחד בהם, שהוא בחינות שבת. וצריך להמשיך לבחינות יצירה, שהוא בחינת ימי החל, אח בחינות אל הניה, שהוא בחינות עלמא דאחי, בחינות שבת. וזה בחינות: מלכות - פה, שעלידיה געשה לשלמים אותיות הדבור כנ"ל:

ד וכשגשגלמין אותיות הדבור כנ"ל, צריך לראות להוציא הדבור בשלמות, כי לפעמים נתחבין אותיות הדבור במצד הגרון, ואי אפשר להוציא הדבור בשלמות, שנה בחינות מה שקורין בלשון אשכנז: היציק. וצריך לראות להוציא הדבור ממצד הגרון, שיוכל לדבר בשלמות, דהינו להמשיך נקרות אל האותיות, כי בלא נקרות אי אפשר לדבר שום אות, כידוע בחוש; ואזי, כשממשיבין נקרות אל האותיות, ומוציאין הדבור בשלמות, אזי יכולין להוציא מכה אל הפעל. כי כל המחשבות שיש לאדם, בלם באים בתוך הדבור, כדאיחא בודר:

שורק, שהם נקרה למעלה מנקרה, רקיע למעלה מרקיע, דהינו נחשק למעלה מנחשק, שלפי גדל הנחשק צריך שהיה גדל הנחשק, שהיא בחינת הנקרה, שהיא בחינת רקיע, כי הנקרה געשית על-ידי הרקיע, שהוא בחינת מניעה פנ"ל, עד שיש נחשק שהוא בחינת קמץ, קמץ וסתים, שהוא בחינת נקרות קמץ, שהוא למעלה מכל הנקרות, כי הנחשק קמץ וסתים מאד. וכלל הרברים האלה, שכל מה שהארם חושק באמת, בודאי יוכל לנמרו ולהוציא מכת אל הפעל, ולא יוכל למנעו מזה שום מניעה ואנס, רק צריך שהיה הנחשק גדול מאד, כפי מעלת הנחשק. וזה יוכל להבין מהמניעה בעצמה, שבשואה המניעה מתגברת ומשתפחת ועומרת לפניו ומונעת אותו מאד, ידע וכן מזה שהנחשק גדול מאד פנ"ל. ועל-כפן צריך להתגבר, שהיה לו חשק גדול מאד מאד, כפי הנחשק וכפי המניעה פנ"ל, ואז בודאי יוכל לנמרו פנ"ל:

כי אין להארם לפטר את עצמו ולמצא לעצמו תרוץ על-ידי המניעה לומר, שהוא חפץ לעשות אותו הרבר, רק שאי אפשר לו מחמת המניעה והאנס, ועל-כפן יהיה נחשב לו כאלו עשאה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכאן ו): חשב לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה - כאלו עשאה; כי באמת בודאי כשיש לו אנס, נחשב כאלו עשאה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה. אבל כל זה נאמר על מי שרצה לצאת בזה, או יוצא בזה, כי מה לו לעשות, כי יש לו אנס; אבל מי שאינו רוצה לצאת, רק שהוא רוצה המצוה בעצמה או הרבר שבקרישה שרצה לעשות, הוא חפץ בהרבר בעצמו, אם-כן מה מועיל לו, מה שמקלין לו שנחשב כאלו עשאה, כי אינו מקרר דעתו כלל בזה, כי הוא תאב וחפץ ומתגעגע מאד לעשות המצוה בעצמה, ולא לצאת עם הכאלו, שנחשב כאלו עשאה, כי באמת ראוי לאיש ישראלי, שיגמר חפצו ורצונו ככל דבר שבקרישה מכת אל הפעל. ואוי, בשחושק מאד באמת, ואינו מקרר דעתו כלל במה שנחשב עליו כאלו עשאה, או בודאי יגמר הרבר ויוציאו מכת אל הפעל, וישבר ויכפל כל המניעות ואנסים, כי הם לא באו רק בשביל החשק, ובשיש לו החשק הראוי לאותו המניעה כפי גדל מעלת הנחשק, או ממילא נתפסל האנס והמניעה פנ"ל:

וזה בחינת (תיים טו): ויגר מצרימה - אנוס על פי הרבור, שבשהרבור יורר כמצר הגרון, שזה בחינת גלות מצרים, או

מן הארם, כי אנו מצוים ומוזקרים עליה שלא לעשותה, נמצא שהיא נמנעת מאד מאתנו, על-כפן יש התגברות החשק אליה פנ"ל, בבחינות: ולחם סתרים יונעם. כמו-כן בקרישה, כשיש מניעה לארם, החשק מתגבר ביותר, וכל מה שהרבר הנחשק גדול ביותר, המניעה יותר גדולה, כי יש חשק וחושק ונחשק, דהינו הארם החושק, והרבר הנחשק, והחשק שחושקין לדבר הנחשק. וכפי מעלת הנחשק, כן צריך להיות גדל החשק. ועל-כפן, כשהנחשק גדול מאד, נמצא שצריך שהיה לו חשק גדול מאד, או יש לו מניעה גדולה ביותר, שעל-ידיה החשק גדול ביותר, כי כל מה שהמניעה יותר גדולה, כשיש לו מניעות גדולות ביותר פנ"ל. ועל-כפן ראוי לארם לרעת, כשיש לו מניעות גדולות מאד מאיזה דבר שבקרישה, ידע ויבין מזה שזה הרבר שרוצה לעשות, הוא נחשק גדול מאד ורבר יקר מאד, שמחמת זה המניעה גדולה מאד פנ"ל, ובפרט כשרוצה לנסע לצדיק האמת, כי יש צדיקים הרבה, אבל יש בחינות נקרות האמת בין הצדיקים, שבשואהם להתקרב אליו, שבה חלוי הכל, או יש להארם מניעות גדולות רבות מאד, ומזה בעצמו יבין הארם גדל מעלת הנחשק פנ"ל. והנה הכלל, שכל המניעות הם רק בשביל החשק, כדי שעל-ידיה יהיה לו חשק גדול ביותר פנ"ל, ועל-כפן כשארם חושק ביותר, בודאי יוכל לעשות הרבר, ויוכל להוציא מכת אל הפעל, כי על-ידי החשק געשין נקרות, שעל-ידיה מוציאין מכת אל הפעל פנ"ל, כי החשק משבר המניעה, כי עקר המניעה אינו אלא בשביל החשק פנ"ל, ועל-כפן כשארם חושק ביותר כפי המניעה, ממילא נשבר המניעה:

וזה בחינת ט' נקדין, ט' רקיעין, כי הנקרות הם בחינות רקיעין, שהם בחינות מניעות, כי המניעה היא בחינת רקיע, שהיא בחינת מקור, שמפריש ומסך לפני הארם ומונעו מן הרבר, כמו שכתוב (בראשית א): והי רקיע, ויהי מבדיל; שהרקיע הוא בחינת מניעה, שמפריש ומבדיל בין החושק והנחשק, ועל-כפן גם הארץ נקראת רקיע, כמה שכתוב (יהלים לו): לרוקע הארץ על המים; כי גם הארץ היא שטח המבדיל ומפריש. ועל-כפן ט' נקדין הם בחינת ט' רקיעין, כי הנקרות געשין על-ידי החשק פנ"ל, ועקר החשק על-ידי המניעה, שהיא בחינת רקיע פנ"ל. ויש ט' נקדין, ט' רקיעין, כי יש כמה בחינות בהנחשק, כי יש נחשק למעלה מנחשק, ולפי גדל מעלות הנחשק, כן צריך להיות גדל החשק. ועל-כפן יש לו מניעה גדולה פנ"ל, שעל-ידי זה געשה הנקרה פנ"ל. וזה בחינת תשע נקדין, תשעה רקיעין, שהם מקמץ עד

כ ויצריך לראות, שהיה פנים אל הכבוד, כי עליי תאות
 אכילה, אזי נפגם הכבוד ואין לו פנים. כי שלחנו
 של אדם היא בחינת כתר מלכות (יבא עב: עש"ט), והוא בחינת
 כבוד, כבחינת (החלים טו): מלך הכבוד, כי הכבוד הוא בחינת
 מלכות. וכשפוגם באכילה, אזי נפגם הכבוד, ואין לו פנים,
 כבחינת (הרים לו): והסתתרי פני וזהו לאכל - שעליי תאות
 אכילה, חס ושלוש, הוא הסתרת פנים. אבל עליי מעוט
 אכילה, שמשבר תאות אכילה, עליידיה הוא נשיאות פנים,
 כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כ): ישא ה' פניו אליך
 וכו', וכי לא אשא פנים לישראל, שאני אמרתי ואכלת ושבעת
 וזכרת, והם מרקקין מפניו ועד בפניה. ומצא, שעליי שכבוד
 תאות אכילה, שמרקקין מפניו ועד בפניה, עליידיה היא
 נשיאות פנים. וזה בחינות (יחזקאל מא): וידבר אלי זה השלחן אשר
 לפני ה'. לפני ה' דיקא, בחינת הארת פנים עליידי השלחן,
 דהינו עליידי אכילה בקרשה כנ"ל:

ג וכשפוגם בתאות אכילה, ועליידיה נפגם הכבוד, ואין
 לו פנים כנ"ל, עליידיה מתגברין עני פנים,
 דהינו שגופל הכבוד, שהוא בחינת מלכות, ואזי נוסלין כבוד
 העניינים שברוך, כי עזות מלכותא בלא תנא (במד"ד קח), הינו
 כשאין בחינת מלכות, בחינת השלחן שבקרשה, בשלמות כנ"ל,
 אזי מתגבר העזות, שהוא מלכותא בלא תנא, בלא כתר מלכות
 הנ"ל. וזה בחינת (ישעי' טו): והכלבים עני נפש לא ידעו שבעה;
 הינו עליידי תאות אכילה, בחינת (משלי ט): כסון רשעים תחסר.
 והיו: לא ידעו שבעה - הפך צדיק אוכל לשבע נפשו (עב);
 עליידיה מתגברין העניינים, שהם בחינת כלבים עני נפש,
 בחינת (מסכת עב): פני הדור כפני הכלב. והיו: (עב נכסב, והכלבים עני
 עב מ"ל) הפה רעים לא ידעו הכין - שהם נעשים רועים ומגרינים
 אל הדור, כי הכבוד נפל אליהם, ויש להם כל הכבוד. אבל
 כשמשברין תאות אכילה כבחינת: צדיק אוכל לשבע נפשו;
 עליידיה הוא נשיאות פנים, ואזי אין שום פקידות ושררה
 להעניינים, כי יניקתם הוא רק מהסתרת פנים, עליידי תאות
 אכילה כנ"ל. והיו (משלי ט): ושבע ילין כל יפקר רע. ושבע ילין
 - זה בחינת צדיק אוכל לשבע נפשו; עליידיה כל יפקר רע
 - שאין שום פקידה והתמנות להרע, דהינו להעניינים וכנ"ל:

ד וכשנפגל המלכות והכבוד להעניינים כנ"ל, אזי היא
 בחינת צדיק, כי אות צדיק הוא יוד
 נון, והיוד היא בתחלת פנים מן תנון (כזה: ז), שהיא
 בחינת מלכות, בחינת (החלים עב): לפני שמש ינון שמו, הינו
 בחינת הסתרת פנים, דהינו שאין להכבוד פנים כנ"ל. וזה
 בחינת הדלת, דהינו שהכבוד והמלכות אולה ונרדלה
 ונפלה אל הסטרא אחרא, שהן העניינים כנ"ל. וזה בחינת
 הקורה, הינו כשהמלכות והכבוד אולה ונרדלה, היא כקוף
 כפני אדם, דהינו שנתארך רגל ההא, ונעשה קוף, דהינו
 שנתארך מהרגל למטה, כבחינת (משלי ה): הרגלי

אזי הוא אנוס על פי הרבור, הינו שיש לו אנוס ומניעה עליידי
 שאין נקרות להאוחיות, ואינו יכול להוציא ממצד הרון, שפוגם
 באין כל המניעות ואנוס כנ"ל. והיו בחינת אנוס על פי הרבור,
 שעליי שאין הרבור בשלמות, עליידיה הוא אנוס, כנ"ל:
 והיו: כיון שצריך לבריות, עולם חשך בערו (בית לבי): חשך
 לשון מניעה, כמו שכתוב (בראשית לב): ולא חשך ממני, ולא חשכת
 את בנך וכו' (עב כ). הינו כשצריך לבריות, אזי יש לו מניעות.
 וזה עולם חשך בערו, הינו כשהוא בין העולם, אזי יש לו
 מניעות, וקשה לו להתפלל באמת כנ"ל, כי כשצריך לבריות,
 נוח וטוב לו יותר להתפלל ביחוד כנ"ל. אבל מי שאינו צריך
 לבריות, שאינו צריך להם לשום דבר, יוכל לעמוד בין אלפים
 אנשים ולהתפלל באמת להשם יתברך לברו, מאחר שאין צריך
 לשום כריה, לא לפרנסה ולא לכבוד ולא לשום דבר, רק שברו
 על ה' אלקיו: וזה סוד (ברכות יח): מעשה בחסיד אחד שהקניטתו
 אשתו, והלך ולן וכו', ושמע שמי רוחות שמספרות זו עם זו.
 וספורם היה על אודות פרנסה, כמובא שם בגמרא. שהקניטתו
 - זה בחינת החרון אף; שמי רוחות - זה בחינת שמי רוחות
 הנ"ל, הנעשין עליידי המתקת החרון אף, דהינו כשמוציאין מכת
 אל הפעל כנ"ל. וזה תלוי בבחינת פרנסה, שעליידיה מוציאין
 מכת אל הפעל כנ"ל: ולא גלה יותר, איד כל ההורה הזאת מרמה
 בטאמר זה:

סז

ויבן יי אלקים את הצלע אשר לקח וכו' ויבאה אל
 האדם: (בראשית ב)

חד אמר: מלמד שנתן בה בינה יתרה. וחד אמר: מלמד
 שקלעה לחיה והביאה אל האדם (עב טו):

א הנפש היא יקרה מאד, וצריך להיות זהיר בה ולשמרה
 מאד. ועלין צריכין לזהר מאד בשבא איזה כבוד
 חדש לאדם, כי הכבוד הוא אם כל ח', והוא שרש כל הנפשות,
 וכשהנפש מסתלקת, היא מסתלקת אל הכבוד, שהוא שרשה,
 כבחינת (ישעי' נט): כבוד ה' יאספך; שהסתלקות ואסיפת הנפשות
 הם לתוך הכבוד, כי שם שרשם כנ"ל. ועלין בשבא כבוד
 חדש לאדם, צריך לזהר ולהשמר, כי אולי בא הכבוד, חס
 ושלוש, בשכיל הסתלקות, כרי שתסתלק הנפש אל הכבוד,
 שהיא שרשה כנ"ל. אך מדה טובה מרבה, ועלין על-פיה רב
 בא הכבוד לטובה, דהינו, כשבא נפש חדשה אל האדם, אזי
 היא באה מלבשת בהכבוד, שהיא אם כל ח' כנ"ל. ועלין
 כשבא כבוד חדש לאדם, על-פירכ הוא לטובה, דהינו שבא
 נפש חדשה לאדם עליידי זה הכבוד. והכלל, שהכבוד הוא
 שרש הנפשות. ועלין לפעמים בא כבוד חדש לאדם בשכיל
 הסתלקות איזה נפש, חס ושלוש, כרי שתסתלק הנפש אל
 הכבוד כנ"ל. אבל על-פירכ בא הכבוד לטובה, דהינו שבא
 נפש חדשה לאדם עליידיה הכבוד, שהוא שרש כל הנפשות
 כנ"ל. ועלין צריכין לזהר מאד לקבל הכבוד בקדשה גדולה,
 לשמו יתברך לבר, כי הכבוד הוא שרש כל הנפשות כנ"ל:

יורדות מות, ויונקים ממנה, כי הכבוד והמלכות נפל ביניהם כנ"ל, ואי היא בחינת: רגליה יורדות מות; דהינו שקיים מלכות הקדשה צריכו לקבל מהם, ועל-כן בשישארל צריכו לפעל איה תקיפות לצדק קיים דתנו הקדוש, צריכו לקבל הכח והממשלה ממלכות העכו"ם:

ה וצריך להעלות את הכבוד והמלכות מהם, וזה נעשה על-ידי צדקה, בבחינת (מש"כ): צדקה תציל ממות, דהינו שעל-ידי צדקה מעלין ומצילין אותה מבחינת רגליה יורדות מות, ועושין מצדק צדקה, כי צדקה היא בחינת חמשה חסדים, כי הצדקה היא בחינת חסד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה ס"ג): אין הצדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה, שנאמר: זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד, ועל-ידי בחינת החמשה חסדים, על-ידיה מוסיפין ה', ונעשית מצדק צדקה, וכנ"ל זה נזכר בחוה"ה פעמים צדקה, כנגד החמשה חסדים, שהוא בחינת צדקה כנ"ל. וזה בחינת (ישעיה ס"ג): מי העיד ממזרח צדק וקדארו לנגלו. מי העיד ממזרח - זה בחינת צדקה, בבחינת (ס"ג): ממזרח אביא זרעך, בחינות (ישעיה ס'): זרעו לכם לצדקה וכי. על-ידיה: צדק וקדארו לנגלו - הינו, שעל-ידי הצדקה, אי הצדק קודא את הנגלו, שפעלין את הנגלין מבחינת: רגליה יורדות וכי כנ"ל. וזה בחינת (ישעיה ס'): והלך לפניך צדקך; דהינו, שהצדק יוכל לילך, הינו בחינת שפעלין הנגלין, שהם כלי תהליכה, וזה: והלך לפניך. לפניך דיקא, כי מעלין את הכבוד והמלכות אל אור הנפים כנ"ל:

ו ואי, בשפעלין את הכבוד והמלכות, אי יוצא הכבוד מן הספרא אחרא, מבין העזרפים הנ"ל, וחוזר הכבוד אל המביני מדע, הפך נפילת הכבוד אל העזרפים, שהם נקראים: המה רעים לא זרעו הכין, ועקשו תוזר אל המביני מדע. ואי, בשתוזר הכבוד אל המביני מדע, בתחלת ממשלתם נעשה מחלקת, כי עקר יניקת האויבים הוא מן המביני מדע, דהינו מן המות, בבחינת (דברים ל"ב): מראש פרעות אויב; הינו שמן המוח שבראש, משם נתגלין כל האויבים והשונאים, כי יש בהמות מותרות, שמן אלו המותרות שבמות יוצאין השערות, ומהם יונקים האויבים, והם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמות, ואי אין להם יניקה ונפלים. וזה בחינת קריחת ראש וקנים, כי בסבי מחא שקיט ושכיד (כ"ש באר"י דף כ"ח), הינו שרעת הזקנים צח וצלול, ואין להם מותרות במה, ועל-כן נופלים השערות, כי אין להם יניקה כנ"ל. ועל-כן, על-ידי הפרוד שבין השונאים, על-ידיה יש להם אריכות זמן וקיום ביותר, כי הם יונקים עד שכלה כל המותרות שבמות, ואי, בשכלה המותרות ויהיה הרעת צח וצלול, אי פלא, כי לא יהיה להם עוד יניקה, ועל-ידי הפרוד שיש ביניהם אין להם כח לינק הרבה, ויונקים מעט מעט, ועל-כן על-ידיה מאריכין זמן יוחה, עד שיתמרו לינק כל המותרות. אבל בשמחברין השונאים יחד, אי יונקים הרבה, ואי יונקים במהרה כל המותרות ונפלים כנ"ל. וזה בחינת

שערות קלועין, שנמצאין בכני-ארם, שקורין קאלטיניס, שהעולם חוששין לקצצם, רק שיפלו מאליהם. הינו, כשיש הרבה מותרות במה, אי ממכסע כמכסע הארם, שיצאו שערות קלועין, כרי שעל-ידי קלועיתן והתחברותם יוקפו ביותר וקבלו, ויכלו לינק כל המותרות הרבה שבמה, ועל-כן אין נקצצין קדם זמנם, כי יוכלו להניק להמות, על-ידי שישארו בתוכו המותרות, על-ידי שלא יהיה השערות קלועין לינק אותן, וזה בחינת: מלמד שנתן בה בינה וחרה. בינה וחרה, הינו בחינת מותרות המחין, שמשם יונקים השערות, שמשם יניקת האויבים כנ"ל. וזהו: וחר אמר: מלמד שקלעה לחוה וכי, הינו חך ולא פליגי, כי על-ידי מותרות שבמה, שזה בחינת בינה וחרה כנ"ל, מזה בא שערות קלועין, בחינת שקלעה לחוה כנ"ל. (כי הכבוד הוא בחינת חוה, שהיא הצלע הנ"ל, שהיא בחינת (בראשית ו'): אם כל חי כנ"ל). וזה בחינת (סמאלא ס"ג): ואת נפש איכיד וקלעה בתוך כף הקלע; בחינת שערות קלועין הנ"ל, הינו בחינת התחברות השונאים, שעל-ידיה הוא מפתחם כנ"ל:

ו ואי, כשבא הכבוד חרש אל הארם ומלכש בתוכו נפש הקדשה כנ"ל, צריך לראות להוליד את הנפש כנקל, כלי קשוי תולדה, כי הכבוד היא אם כל חי כנ"ל, והנפש מלכשת בה כעבר כמעני אמו. ולפעמים כשיש, חס ושלום, בחינת קשוי לילד, יכולין להסתלק שניהם, חס ושלום, האם והולד, דהינו הכבוד והנפש. או לפעמים נסתלק אחד מהם, חס ושלום, כפי ענין הקשוי לילד. וצריך לראות להוליד כנקל, בלא קשוי. ואת-רבה, כשזולד הנפש, צריך לגדל את הנפש. וישתי בחינות אלו, דהינו ההולדה והגדול, נעשין על-ידי יראה ואהבה, שהם בחינת שתי ידים - יד הגדולה ויד החוקה - כי ההולדה נעשית על-ידי היראה, בבחינת (תהלים ס"ח): רערה אחותם שם, חיל בילדה; ואחר שזולד, אי מגדלין אותה על-ידי האהבה, בבחינת (בראשית ו'): אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, הינו בהבראם, שהוא לאתר הבריאה וההולדה, אי מגדלין אותה על-ידי אהבה, שהוא בחינת אהבה, בחינת יד ימין. וזהו: בהבראם - באבריהם, כמובא (כ"ד פ' י"ב), הינו כנ"ל. וזה בחינת (דבר הימים א ס"ג): ואתה מושל בכל, הינו בחינת הממשלה והמלכות, בחינת מלך הכבוד הנ"ל, ששם מלכש הנפש. וכידך בח וגבורה, וכידך לגדל ולחזק לכל, הינו בחינת שתי תדים כנ"ל. וכידך בח וגבורה - זה בחינת יד החוקה; וכידך לגדל ולחזק - זה בחינת יד הגדולה, שעל-ידי בחינת שתי תדים אלו מולדין ומגדלין הנפש המלכשת בהכבוד כנ"ל. וזה בחינת הצדקה שנותנין אצל ואתה מושל בכל (כמו שמובא בגנות, כי על-ידי הצדקה מוציאין ומעלין את הכבוד והממשלה כנ"ל. וזה בחינת (אי"ב ס"ג): כבודי חרש עמדי וקשתי בידי תחליף, הינו, כשפניע כבוד חרש אל הארם, אי צריך להחליף ולהעביר הקשוי על-ידי בחינת ידים הנ"ל. וזהו: וקשתי בידי תחליף, שעל-ידי תדים

הנדים חולפת ועוברת הקשוי לילך כנ"ל. וזה בחינת חלופי שם
אקיי"ק, שהוא שם בוכ"ו, שהוא בגימטריא ירד, שעל-ידו ההולדה,
בידוע. ועני כפונות של ואתה מושל ככל:

ח ולפעמים יש עיפות אל הנפש, על-ידי שנתרחקה מאמה,
ההינו הכבוד כנ"ל, וצריך להחיותה ולהבריאה
על-ידי מים קרים, בבחינת (משל טו): מים קרים על גפש עיפה;
הינו בשמתפללין בלא לב, על-ידיה נחרחק הנפש מן הכבוד,
בבחינת (ישעי' סג): בשפתיו כפרוני ולבו רחוק וכו'. כי פונת הלב
זה בחינת הנפש, כמו שכתוב (תהלים טז): אלקי ה' נפשי אשא,
ופרש רש"י: לבי אבנן. אבל בשחלב רחוק מרבוני התפלה,
אוי הוא בחינת התרחקות הנפש, שהוא בחינת הלב, מן הכבוד,
בבחינת: בשפתיו כפרוני ולבו רחוק; ואוי יש עיפות אל הנפש,
וצריך להבריאה על-ידי מים קרים כנ"ל. וזרים קרים מקבלין
על-ידי בחינת רעמים, ורעמים נעשין על-ידי מה שנותנין כבוד
לזון ששבת תלמודו, כמו שאמרנו רבותינו וכוונתם לברכה (בבבא
טו): הנהירו פגון ששבת תלמודו, שצריך לזהר ולכבדו, ועל-ידיה
נעשין רעמים, ומשם באים מים קרים להחיות הנפש כנ"ל. כי
הרעמים נעשין על-ידי שיוצאין ארים וקטורים חמים וכאים
בתוך הענן ונתלהבים שם, ועל-ידיה נקדע הענן, ומזה נשמע
קול הרעם. ופעולות הרעמים, שעל-ידיה נתחלקין המים של
כל מקום ומקום כפי הצורך להשקותו, כמדה ובמשקל, כפי
הראוי לפי המקום, בבחינת (תהלים קד): מקול רעמך יתפזן, ועלו
הרים ירדו בקעות, אל מקום זה יסרף להם. כמארזן בשנותנין
כבוד לזון ששבת תלמודו, והשכחה הוא בחינת ענין רמבסון
על עיניו, וכשנותנין לו כבוד, והכבוד הוא בחינת אש, בבחינת
(שם טו): וכבוד ה' כאש אוכלת, והוא בא בתוך הענן, בבחינת
(שם טו): וכבוד ה' נראה בענן; והינו בתוך בחינת הענין רמבסון
על עיניו, ואוי נקדע הענן, ומזה נעשין בחינת רעמים, בבחינת
(תהלים טו): אל הכבוד הרעים, ה' על מים רבים, שעל-ידי הכבוד
נעשין רעמים כנ"ל. ואוי יוצאין מים רבים, והינו שנתגלה דעת
הזון, על-ידי שנקדע הענן המכסה על העינין כנ"ל, בבחינת
(ישעי' יא): כי מלאה הארץ דעה וכו' בפנים לים מכסים; והיו
בחינת מים רבים הנ"ל, והם בחינת מים קרים, שעל-ידן מחיין
ומבריאין את הנפש כנ"ל. ועל-ידי אלו הרעמים נתחלקין מימי
הרעת לכל אחר ואחר קראוי לו, לפי מה שצריך לקבל מים
קרים להחיות את נפשו. וזה החלוק שבין הלומר מן הספר
לשומע מפי צדיק אמת, כי בשלומר מן הספר, אינו יורע
השעור שצריך ללמד להחיות נפשו, אבל בששומע מפי הצדיק,
אוי משיפע לו בחינת מים קרים לפי הראוי לו, לפי מדרגתו,
על-ידי בחינת הרעמים כנ"ל. ואלו המים קרים מחיין ומתקנין
את הנפש, שהייתה עיפה על-ידי שנתרחקה מן הכבוד, על-ידי
שהתפלל בלא פונת הלב כנ"ל, כי הסתלקות החכמה מן הזקנים,
הינו מבחינת זון ששבת תלמודו הנ"ל, זה נעשה על-ידי מה
שמתפללין בלא לב, וכמו שכתוב (שם טו): בשפתיו כפרוני

ולבו רחוק מפני, לכן הגני יוסף להפליא את העם הזה הפלא
ופלא, ואברה חכמת חכמיו ובינת נבניו הסמחר. ועל-ידן, על-ידי
שנותנין כבוד לזון ששבת תלמודו, שעל-ידיה חוזר ונתגלה
הכחמו כנ"ל, על-ידי בחינת הרעמים כנ"ל, נמצא שבה נעצמו
מחוקן הפנים שגרים על-ידי שהתפלל בלי פונת הלב, והינו שגרים
הסתלקות החכמה מן הזקנים כנ"ל, כי עכשו, על-ידי הכבוד
שנותן להם, חוזר ונתגלה חכמתם כנ"ל. ועל-ידן אוי, על-ידיה
נעצמו, יוצאין מים קרים ומחיה את נפשו, שהייתה עיפה על-ידי
פנים התפלה כנ"ל. וזה בחינת (אי"ב טו): ירעם אל בקולו נפלאות;
הינו שקול הרעמים מתקנין את בחינת הנפלאות, שהוא בחינת
הסתלקות החכמה מן הזקנים, כמו שכתוב: הגני יוסף להפליא
הפלא ופלא ואברה חכמת חכמיו וכו'. ועל-ידי הרעמים נתקנין,
וחוזר ונתגלה חכמתם כנ"ל: ואוי, בשפתיו הנפש על-ידי מים
קרים הנ"ל, מחיין גם את העצמות. כי פנים הנפש הוא פנים
העצמות, כמו שכתוב (תהלים י): כי נבהלו עצמי ונפשי נבהלה
מאר. כי על-ידי שאין מתפללין בפונת הלב, שעל-ידיה הוא
עיפות הנפש, על-ידיה הוא פנים העצמות. כי צריך להתפלל
להרגיש רבוני התפלה בכל עצמותיו, בבחינת (שם טו): כל עצמותי
תאמרנה; ועל-ידי המים קרים, שעל-ידיה מחיה הנפש,
על-ידיה מחיה העצמות, בבחינת (אי"ב טו): ומח עצמותיו יאקה.
זה בחינת (משל טו): מים קרים על גפש עיפה, ושמועה טובה
מארץ מרחק. שמועה טובה זה בחינת קול הרעמים, שמשמיעין
עצמן בטוב, שהם מתקנין התרחקות הנפש מן הכבוד, וזה
בחינת: שמועה טובה מארץ מרחק, שהיו בחינת מים קרים על
גפש עיפה, שהם באים מן הרעמים, שהם בחינת שמועה טובה
כנ"ל. וזה בחינת (שם טו): שמועה טובה תרשן עצמי, שעל-ידי
בחינת שמועה טובה, שהיא בחינת רעמים, שמשם בחינת מים
קרים, שהם מחיין ומבריאין הנפש כנ"ל, על-ידיה נתקנין
וניתרשנין העצמות, בבחינת: ומח עצמותיו יאקה כנ"ל. וזה:
תרשן עצמי, כנ"ל, כי תקון הנפש הוא תקון העצמות כנ"ל:

(מן תבתי "ואוי בשפתיו הנפש" עד כאן לא נכתב קראוי)

וזה בחינת (מאדני טו): וזיום הכפורים - בחינת הלקח הנפש
כלי קשוי לילך, בחינת (יב"ח טו): צרה כמבכירה, שהוא
בחינת קשוי לילך, וגם הוא בחינת גרול הנפש, בחינת (בבבא טו):
כרמיר על הכבוד, שהוא צער הגדול. מקרא קרש - זה בחינת
שהכבוד, שהוא בחינת קרש, כמו שכתוב (שם טו): ונקדש
כבודי, קורא את הרגלי, בבחינת: צדק יקראו לרגלו כנ"ל.
(והשאר לא באר):

סח

כל הנפשות תאבים ומתאדים למזון, ולא למזון בלבד
מתאדים ואוהבים אותו, אלא אפלו להאדם שיש לו
המזון, דרך בני-אדם למשך אליו ולאוב אותו מחמת שיש
לו מזון, כמו שאנו רואין בחוש, וכמו שכתוב (משל טו):
ואוהבי

ובכר יש לו הממון, שהוא בחינת תומה כנ"ל, על כל זה לפעמים הבעל־דבר מגדיר אותו ככעס גדול כל־כך, עד שפסיד ומאבד ממנו אפילו הממון שיש לו בכר, אף שהיה ראוי שלא יוכל או להפסיד לו הממון על־ידי הכעס, מאחר שבכר נתהוה מההשתלשלות השפע ממנו, ושוב אי אפשר להתהפך לכעס, ואדרבא, הממון שיש לו, שהוא בחינת חומה, ראוי שיגן עליו, שלא יוכל להפסיד לו ולהימין לו כעס, שהוא הפך בחינת חומה, על כל זה יש ב"ח ביד הבעל־דבר להתגבר על האדם ככעס גדול כל־כך, שפסיד ממנו אפילו הממון שיש לו בכר. כי כשהממון יורד לאדם, הוא בבחינת (תהלים ק"א): מורף נתן ליראיו, והוא מהפכו לכעס, ונעשה מזה מורף נפשו באפו כנ"ל. השם ישמרנו ויזילנו ממדה המגנה הזאת, אמן בן יהי רצון:

סט

דע, שהגזול את חברו ממון, גזוה הוא גזול ממנו בנים, הינו שהגזול נוטל מהגזול בנים. כי עקר הממון של האדם בא לו על־ידי פתיחו, כי על־ידי אור נפשה, מזה בא לו הממון. הינו, על־ידי שמתנוצץ ובתפישת אורות מאור נפשה, אלו האורות הם בחינת הממון, כי הממון הוא ממקום הנפש, כמבאר במקום אחר, ונפש היא בחינת נקבה, כידוע בבחינת האר"י, כי היא הבחינה האחרונה מן נפש־רוח־נשמה. וכן כלל נפש־רוח־נשמה שלה היא בחינת נפש גדרו, כי כלל המדרגה התחתונה היא בחינות נפש, בחינת נקבה, נדר מדרגה שלמעלה הימנה. על־כן, על־ידי בחינת הנקבה פתיחו, שהיא בחינת הנפש אצלו, על־ידיה בא לו הממון, כי עקר הממון תלוי בה, כמבאר במקום אחר. כי היא בחינת רגליו, כמו שכתוב בזה (וי"א ק"ב): רגלי חסדיו ישמר - דא אתתא, וכתוב (דברים י"א): ואת כל היקום אשר ברגליהם - זה ממנו של אדם, שמעמידו על רגליו (ספר ט"ז); כי עקר הממון בא מבחינת נפש, בחינת נקבה, בחינת רגליו. וזה שאמרו רבותינו וברונם לברכה (בבבא מציעא כ"ג): השרוי בלא אשה, שרוי בלא חומה, הינו בלא ממון, כי חומה היא בחינת הממון, כמו שכתוב (משלי י"ח): הון עשיר קרית עזו וכתומה נשגבה וכו'. ועל־כן אמרו רבותינו וברונם לברכה (בבבא מציעא כ"ג): אוקרו לנשיכו כי היכי דתתעטר. וכל אדם ואדם, באשר הוא בא לעולם, הוא בא עם פתיחו המיוחדת לו ועם סכום ממון הקצוב לו, שהיה לו בזה העולם, וכמה פרות, הינו בנים, שהיו לו בזה העולם. והם בחינת אילן וענפים ופרות. הינו, שאור נפשה הוא בחינת עקר האילן, שממנו יוצאים ומתפשטים ענפים. הינו התנוצצות והתפשטות אורה, הינו בחינת הממון כנ"ל, הוא בחינת ענפים של האילן, ועל הענפים אלו גדלים הפרות, הינו הבנים. נמצא, כשאחד גזול מחברו ממון, הוא גזול וגוסל ממנו ענפים של האילן שלו, הינו התנוצצות אור נפשה, שמשם הממון כנ"ל. על־כן, על־ידי זה הוא גזול וגוסל ממנו נפש פניו וכוונתו, שהם

ואהבי עשיר רבים. וזה מחמת שהנפש באה ממקום עליון, שהממון בא ומשתלשל ונתהוה משם, כי בודאי התחלת המקום שמשתלשל משם הממון, הוא בודאי בחינת קרושה ושפע קדש, ואחר־כך נתגשם למטה, בדרך ההשתלשלות, ונתהוה ממון, ועל־כן הנפש האכה לממון, מחמת שהנפש באה ממקום שהממון בא משם. אך צריך לבל לזהתאות להממון, כמבאר בכר כמה פעמים נגזל גנות תאות ממון, רק להתאות ולאחזק המקום שהממון בא ומשתלשל משם כנ"ל. ובחינה זו רבי מבאר עשירים, כמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה (עירובין ט"ו), מחמת שיש להם ממון שהוא בא ממקום גבוה כנ"ל:

ודע, שראוי שכל ישראל יהיו להם ממון, אך יש מדה אחת שמפסדת ומאבדת מהם הממון, והיא מדה רעה מגנה, שקשה מאד להנצל ממנה. ואפלו אם ירצה אדם להנצל ממנה, ובפרט כשכיל תאות הממון, כדי שלא תפסיד לו את הממון, עם כל זה המדה רעה הזאת מתגברת עליו כילדותו ובקבנותו, ועל־ידיה מפסדת ממנו הממון שהיה ראוי שיהיה לו. והמדה רעה הזאת היא מרת הכעס, שעל־ידיה מפסיד ומאבד הממון הראוי לו, כי בבחינת שרש ההשתלשלות, שמשתלשל הממון ממקום שמשתלשל משם, הוא בחינה אחת עם הכעס ממש, ועל־כן הבעל־דבר, כשרואה שמשתלשל ויורד שפע לאדם שהיה לו ממון, או יורד ומומין לו כעס, ועושה לו מבחינת ההשפעה וההשתלשלות שיוורד אליו שהיה לו ממון, עושה לו ממנו כעס, כי הכעס הוא ממש בחינה אחת וענין אחד עם הממון במקום שרש ההשתלשלות, ואין ביניהם שום הפרש, כי שניהם יורדים מבבורות, ונמשכין ממקום אחר ממש, בבחינת (איוב ל'): מצפון זהב יאתה; וכתוב (דברים י"א): מצפון תפתח ררעה, הינו בחינת כעס, כמו שכתוב (תהלים י"א): והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך. כי הממון והעשירות היא בחינת חומה, כמו שכתוב (משלי י"ח): הון עשיר קרית עזו וכתומה נשגבה וכו'. והכעס הוא קלקול החומה, כמו שכתוב (ספ כ"ה): עיר פרוצה אין חומה איש אשר אין מעצר לרוחו. והבעל־דבר, כשרואה שיוורד לאדם השתלשלות שפע של ממון, שהוא בחינת תומה כנ"ל, או הוא עושה לו מזה ההשתלשלות כעס, שמומין לו דבר לכעס, ונתקלקל בחינת החומה על־ידי הכעס כנ"ל, כי הכעס והממון הם בחינה אחת כשרש ההשתלשלות כנ"ל, ועל־כן בקל מהפך לו ההשתלשלות שפע של ממון, שהוא בחינת חומה, לכעס, שהוא הפך החומה, ועושה לו מחוכמה חכמה, שמהפך הממון לכעס כנ"ל. כי תחלת שרש השתלשלות הממון הוא מקום שהנפש באה משם, בבחינת (דברים כ"ד): ואליו הוא נושא את נפשו, הנאמר על ממון של שכיר יום, וכמו שכתוב (מכה ה'): בנפשנו נביא לחמנו, ועל־כן הנפש מתארה ותאב לו כנ"ל. ועל־ידי כעס מאבד נפשו, בבחינת (איוב י"ח): מורף נפשו באפו, כמבאר בזהר (תהוה דף ס"ג):

ודע, שאפלו אם בכר הגיע לו השפע, ונתהוה ממנה ממון,

על-כן יוכל להזיק לו כאלו המאה אדומים לכד שנמל ממנו, למל ממנו כל הבנים. וכן יש בענין זה כמה וכמה שנויים, לפי הגזילה ולפי האילן והענפים והפרות, במהותם וכמותם. והכלל כי היא צרכה תמיד להשלים אותה, וכל זמן שאין לה שלמות, אי אפשר לה להוליד. ועקר שלמותה - על-ידי הממון, כי הוא כחינת התנוצצות אותה כנ"ל. וזה שכתוב (שעה א'): למדו היטב, רדשו משפט, אשרו חמוץ. שהפסוק מזהיר לעשות משפט ולחזק את הגזל, להציל עשוק מיד עושקו, כדי להציל נפש בני ובנותיו כנ"ל. וזה: למדו היטב וכו' - שמה שתעשו משפט ותצילו גזול מיר גזולו, על-ידיה תעשו טובה להבנים, שהם כחינת למודי ה', כמה שכתוב (סעיף טו): וכל בנך למודי ה'. וזה: למדו היטב - שהתבטח תהיה להבנים, שהם כחינת למודי ה'. וזה סוד כונת הנקרא (כ"ק ט): הגזול את חברו שזה פרובה, ילבינו אחריו אפלו למדי. והוא פליאה נשגבה מאד, למה תפסו מדי דוקא. אך דע, שהנקרא היא נעלמת ונסתרת מאד, וזה כונתה האמת: הגזול וכו' ילבינו אחריו אפלו למדי, הינו למודי ה', הינו הבנים, שצריך להחזיר לו אפלו הבנים שגזל ממנו, על-ידי שגזל את ממנו, וזה: למדי, כחינת למודי ה' הנ"ל:

שהם תלויים וגדלים ויונקים מאור הענף הזה, כי הם הם הפרות הגדלים על הענפים אלו, וכשנוטל הענף נוטל הפרות. וזה שכתוב (אסור ט): ויספר להם המן את כבוד עשרו ורב בניו, כי זה תלוי בזה, וכמו שכתוב (א"כ כ"א): עתקו גם גברו חיל, ורעם נכון לפניהם וצאצאיהם לעיניהם. עתקו גם גברו חיל - זה עשירות, על-ידיה ורעם נכון וכו'. וזה שאמרו רחל ולא (בראשית א'): כי כל העשר אשר הציל אלקים מאבינו לנו הוא ולבנינו. לנו ולבנינו דיקא, כי עקר העשירות - על-ידי האשה, וזה תלויים הבנים כנ"ל, כי האשה היא עקר כחינת האילן, והעשירות הם הענפים של האילן, והבנים הם הפרות הגדלים בענפים האלו כנ"ל. וזה סוד שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ק ס"א): הגזול את חברו, כאלו גזול ממנו נפש בני ובנותיו:

ודע, שאם זה הגזול עדין לא היה לו בנים, יוכל לגזל ממנו שלא יהיה לו, על-ידי שגזול ונוטל הענף כנ"ל. ואפלו אם כבר יש להגזול בנים, יוכל להזיק לו שימותו בניו, הם ושלוה, כי אם עדין הבנים צריכים לאמן, הינו לענפים שלה, כמו שיש פרות שלא נגמרו כל צרכן וצריכים לינק עוד מהענף, ועל-כן, כשהו נוטל הענף הוא מניק הפרות, הינו הבנים, הצריכים לינק עוד ולקבל מהענף, הינו מהתנוצצות אור אמן כנ"ל. והכל לפי הגזלה, והכל לפי האילן והענפים והפרות. כי יש כמה וכמה שנויים בין האילנות עצמן ובין מהות ואכות הענפים ובין רבוי הענפים, וכן בין הפרות, בכלן יש שנויים רבים. כי יש אילן, שיש לו ענפים רבים ופרות מועטים, וכן להפך, ענפים מועטים ופרות רבים. וכן בין מהות הענפים עצמן: יש אילן, שיש לו ענף אחד, אבל הוא יקר מאד, ויש שיש לו עשרה ענפים, וכלם אינם שווים רק עשרה זהובים. כן יש כמה עניים, שיש להם בנים רבים, ואין ידו משגת אלא וזו אחת, הינו שכל הענפים שלו הם פחותים, ואינם רק בערך זהב אחת, או שיש לו ענפים מועטים ופחותים. וכן להפך, יש עשיר גדול, מחמת שהענף שלו הוא יקר מאד, או שיש לו ענפים רבים ויקרים, ועם כל זה יכול להיות שלא יהיו לו רק בנים מועטים, כנ"ל כמשל האילנות. והנה נתפס, למשל, אילן אחד עם שלשה ענפים, וכל ענף מיוחד לו, שראוי להוציא שני פרות. נמצא, שראוי שיהיה לו ששה בנים. וכן נאמר, למשל, שקל ענף הוא בכחינה וערך שיהיה לו מאה אדומים. נמצא, שראוי להיות לו שלש מאות אדומים משלשה ענפים הללו. נמצא, אם גזל ממנה מאה אדומים, הוא גזול ונוטל ממנו ענף אחד. נמצא, שנוטל ממנו שני בנים. אבל דע, שבה יש חלוק גדול, אם הפרות ראויים לצאת מהענפים בזה אחר זה, נמצא שאף שזה גזול ממנו ענף אחד ונוטל ממנו שני בנים, אף-על-פי-כן עדין ראויים לו להתקיים יתר הבנים של הענפים הנשארים, כי לא הזיק כהנשארים, כי לא נמל מהם כלום. אבל אם היו ראויים לצאת בבתי-אחת, ככחינת ששה בכרם אחד, על-כן אף שזה לא גזל ממנו כ"אם מאה אדומים, שהם כחינת ערך ענף אחד של שני פרות, עם כל זה קלקל אור כלם, מאחר שכלם היו ראויים לצאת בבתי-אחת, וזה נמל וחסר מהם אורם, ואין להם שלמות.

ודע, שלפעמים אף שנוטל ממנו ממון, עם כל זה לא יזיק לבניו ולא יחסר אור נפשה. כי כרוחניות הנפש מרגשת הכאב והצער הגדול שיש לה כשהו הגזול, שהוא כמו רוצח נפשות ממש, כא לחסר אותה ולגזול נפש בניה, ועל-כן היא מצמצמת אותה וממשכת ומבצת עצמה, ומקצצת לעצמה חלק נפשה, כדי שזה הגזול לא יוכל לינק ממנה ולחסר אותה, עד שלפעמים לא יוכל הגזול להתגבר עליה לקבל מאורה, ואף שגזל ונטל הממון ממנו, עם כל זה כבר התגברה הנפש וצמצמה ומשכה וקצצה אותה, ולא הניחה לקבל מאורה. וזה הממון שלקח הגזול, אינו ממון כלל, רק עפרא בעלמא, מאחר שאין בו אור כלל, והממון הזה הוא ככחינת (א"כ כ"א): עפרות זהב, בכחינת (ר"ה ב' ט'): אין כסף נחשב, מחמת שאין בכסף והזהב שום אור, כי התגברה ולא הניחה לקבל מאורה. וכמו שיש דגמתו בעולם הזה, כי יש אילנות במרינות אונגרי, שכשארם בא לטלם, הם ממשוכין ומקבניים עצמן, ואינם מניחים למל אותם: וזה כחינת קדושין, כי כשאין שלמות בדבר, יש שם אחיזה הסטרא-אחרת והקלפות, והנפש כחינת נוקבא, היא בין הקלפות, כי היא מתפוררת ונדרת בנייהם תמיד, ככחינת (ס"א): רגליה יורדות מות. ועל-כן כשהיא רואה זה הכסף או שזה כסף, שהוא כחינת שלמות אותה כנ"ל, כדי זה האיש שבא לקרש אותה ולהשלימה, על-ידיה תאבה אליו ונקבת לו, שהוא ישלים אותה ויקבץ נדחיה מבין הקלפות, להוציא רגליה מקות. וזה כחינת קדושין בכסף, כי על-ידי שגשלה אותה על-ידי הכסף, ואין בה חסרון, על-ידיה היא מתקדשת ממטאיתה, ויוצאה מבין הקלפות, ועל-כן היא מקדשת ונקיטת אליו על-ידי הכסף הזה, כי הכסף הוא שלמות אור האשה כנ"ל. וזה לשון קדושין - שמתקדשת וממנת עצמה לצאת מן

וגול ממון חברו, שהוא אור נפש בתווגו כנ"ל, עליון לפעמים נמשכת היא בעצמה גם כן אחר הממון שגול זה הגולן מפעלה, ועליון לפעמים הגולן גול גם אשת חברו, על-ידי הממון שגול ממנו בידים או על-ידי חמדה. בי דע, כי גם על-ידי חמדה והאזהרה והשחוקקות שיש לו לממון חברו, גם על-ידי זה יוכל לגולו, כי המחשבה יש לה תקף גדול, כמבאר במקום אחר (לקט"ו סי' סט) ועליון יוכל להיות, שיהיה להאדם ממון גזלה, אף שלא גול כלום בידים. והוה האסור הלאו התמור שבפשרת הרבנות: לא תחמר, כי החמדה בעצמה הוא אסור תמור מאד, רחמנא לצלן, כי יש כח בהחמדה לגול ממנו ממונו ונפש בניו ובנותיו כנ"ל, ועליון יש אסור אפלו מחשבה לשלח יד בפקדון, כמו ששינונו בבכאמציעא (דף סו:): החושב לשלח יד בפקדון, כי הפלגתא היא רק אם חיב על זה כמו השולח יד ממש, אבל אסור יש בודאי לכלי עלמא כנ"ל:

והנה, לפעמים הגולן הוא בבחינת ממאס באשת נעורים וחומר אשת חברו כנ"ל, ולפעמים רוצה בפניהם, שרוצה את ממונו ותפץ גם בשל חברו. וזה בחינת מכנים צרה בתוך ביתו, והנביא הזהיר על זה, כמו שבכתוב (מלאכי ט): ובאשת נעוריד אל תבגר, כי שגא שלח. הפננה: אם אין די לך בחלקך, ואתה שוגא את ממונך, שאינו מספיק לך, עליון שלח. הינו, שפעשה תקנה לזה, שחתם צדקה, שהיא בחינות שלח, כמו שבכתוב (ספ"ח ט): שלח לחמך על פני המים; כמה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בב"ב ט): אם רואה אדם שפמונותיו מצמצמין, יעשה מהם צדקה. כי מה שפמונותיו מצמצמין, הוא ממתת התגברות הקלפות על הנפש, בחינת נוקבא, בבחינת: רגליה יורדות מות. ועל-ידי שמתגברים הקלפות עליה, הם יונקים ממנה ומתפרים אורה, ועל-ידי זה אין לו ממון. אבל על-ידי צדקה הוא מוציא את מכוני הקלפות, כי צדקה תציל ממות (ספ"ח ט), הינו ממה שהיה מקדם "רגליה יורדות מות". ועליון על-ידי צדקה יוכל לתקן ממונו, בחינות אשת נעוריו, ולא לבגר בה, וזה: כי שגא שלח:

ודע, שעל-ידי זה יוכל לתקן ממון גזלה שיש לו, הינו שגולו על-ידי חמדה, כי גזלה ממש אין לה תקון עד שישיב את הגזלה, וכן אם גול את הרבים, צריך לעשות בהממון שגול צרכי רבים, אבל אם יש לו ממון גזלה על-ידי חמדה כנ"ל, זה יכול לתקן על-ידי צדקה, שעל-ידי צדקה יתקנם פה. הינו, שיתקנים אצלו ממונו, אף שהיא של גזלה על-ידי החמדה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי ט"א) על פסוק (מלאכי ט): וישב מצרף ומטהר פספ וטהר את בני לוי ונקק אתם בזהב וכסף והיו לה' מעיש מנחה בצדקה - צדקה עשה הקרוש' ברוך הוא על משפחה שנוכחעה ונמעה. הינו, שעל-ידי צדקה נתקן הגזלה, שהוא בחינות משפחה שנוכחעה, כי הוא בחינת גול נפש בניו ובנותיו ונוטל אשת חברו כנ"ל. עליון הוא בחינת משפחה של תערוכות, ועל-ידי צדקה נתקן שיתקנים פה, כמו שאמרו: משפחה שנוכחעה - נמעה. וזה: וישב מצרף ומטהר פספ

הממאה, ולקבל קרשה על-ידו. וככל המשא-ומתן שהוא נושא ונותן ומריות, הוא משלים אורה בזה ומקבץ נדחיה, כי הוא צריך להשלים אורה חמיר, כי הוא בחינת הנקח האילן והענפים והפרוח, שעל-ידי שהוא מיניקם ומשלימם, על-ידי זה האילן מגדל ענפים, הינו שמתנוצץ אורה, והענפים עושים פרות כנ"ל. וזה שנותן לה פתחה תכף אחר הקדושים, ומכתיב לה בפתחה: ואנא אפלת ואוקיד ואזין ואפרגם יחד - שמכתיב לה להשלים אורה חמיר על-ידי הממון, כנ"ל:

וזה בחינת ירשה, ששיקד לבנים. כי כשהפרוח יוצאין, לפעמים ערין צריכין לענפיהם לינק מהם כנ"ל. ועליון כשהפטר, ואינם יכולים לינק עוד, כי נפסק הנקח האילן, עליון הם מקבלים ויורשים הממון השיקד להם להשלים אורם, והיא מקבלת השאר מה שראוי לה לאורה, וזה בחינת הפתחה שנוטלת. ולפעמים אין צריכין הבנים לקבל עוד אור מהענפים, ואף על-פיריכן נוטלים ירשה. זהו מבחינה אחרת, כי כשהבנים יוצאים לעולם, יוצא תכף עמהם בתווגם וממונם ובניהם, הינו האילן והענפים והפרוח, והאב מקבץ אורם. ועליון אפשר שיהיה גם כן לאב ממון בשביל בניו, על-ידי שמקבץ חלקו אור שלהם, ועליון לפעמים הם נוטלים ירשה, אף שאינם צריכים לאמן, לקבל אור מענפיה, אבל הם נוטלים ממון שלהם, שקבץ אביהם על-ידם מחלקו אור שלהם, וכאמת לא היה ראוי לחלק הירשה בשהו, כי בודאי אינו שורה חלקו אורם, אבל אי אפשר למסר משפט זה לביחורין שלמטה, כי אין יודע חלוקים אלו כי אם היודע תעלומות, והוא באמת מסר אחר-כך בראוי ונוטל מזה ונותן לזה:

ודע, שעל-ידי זה שגול את חברו, הוא בא להתרורים. כי בודאי הוא מתרפק ונקסף לאשת חברו שגולו, על-ידי הממון שנוטל ממנו, שהוא אור נפשה כנ"ל. וכן היא מרהרת אחריו, על-ידי שמשך אותה אליו, על-ידי שמשך לעצמו אור נפשה. ועליון אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספ"ח ט): היורד לאמנות חברו, כאלו בא על אשת-איש, שנאמר: ואת אשת רעהו לא טמא וכו'; כי הוא בא ומטמא ממש אשת רעהו על-ידי הגזלה כנ"ל. ולפעמים יאבד הגולן בתווגו שלו על-ידי הגזלה, כי מאחר שנתן עינו בממון חברו, הינו באור בתווגו, אם-כן הוא ממאס בשלו ופונה את עצמו משלו, ואינו רוצה בחלקו, בממון שלו, באור בתווגו שלו, עליון היא גם היא פונה את עצמה ממנו ומתרחקת ממנו, כמו שהוא התרחק את עצמו וקנה ממנה, וכומו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי ב"ב ט"א): משל לאשה, שהיא ממתנת לאיש כל זמן שהיה ברעתו להנשא לה, היתה יושבת וממתנת לו. בין שהפליג את דעתו ממנה, אף היא הלכה ונשאת לאחר. עליון אם אין להגולן אשה, יוכל לאבד בתווגו שלו, וכן יוכל הגולן לפעמים לגול מחברו אפלו הבתווגו של הגול, והכל לפי תקף ותוק תאוותו ותשקו והתגברותו על ממון חברו בהרהור ובמעשה, עד שאפשר שיתגבר ויחך גם בתווגו של חברו הגול. כי מאחר שהתגבר

עצמו ולהשפיל עצמו להכרים קטנים ונמוכים, כרי שיוכלו העולם לקבל ממנו, כרי שיפתח להם שערי החכמה והפדע לקרבם להשם ויחבר, בכחינת (מסל י'): שחו רעים לפני טובים, ורשעים על שערי צדיק; שכרי לשחות ולהכניע הרעים לפני הטובים, צריך להביא הרשעים על שערי צדיק בנ"ל. והוא אצל הצדיק בחינת מותרי מחין, בחינת שערות. נמצא, שהשערות של החכם הם בחינת שער בנימו, אכל אצל הרשע הכסיל הם שערות ממש, בשמאל. וזה בחינת: לך חכם לימינו, ולכ כסיל לשמאלו. ועל-כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סס בדרוש ט'): הנושא אשה שאינה הוגנת לו, אליהו בופתו וכו'. כי בשנושא אשה שאינה הוגנת לו, בודאי אינו מתרצה בחלקו, במקומו, באשת געונו, ובוחר במה שאינו שלו, שאינה הגונה לו, ועל-ידי-הוא הוא בחינת מותרות, בחינת שערות בנ"ל. על-כן אליהו מנסה על זה לעגשו, כי הוא בעל שער (מסל סא א), שממנה על זה, על בחינת שערות, לעשות בהם דין. ועל-כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סו): אליהו בופתו, והקרוש-ברודי-הוא רוצעו. זה בחינת מחין ובחינת מותרי מחין. בופתו - בחינת מחין, בחינת תפילין, בחינת (סדרה-השנים ט'): מלך אסור ברהמים, ברהיטי מחין, שהם בחינת תפילין, כמובא; רוצעו - זה בחינת מותרי מחין, בחינת רצועות, שהן בחינת מותרי מחין; וזאת התורה של חקר אסור גולה והתורה שבסימן סח הקורם, מענין פנס הכסם, שבפסד העשרה - שני התורות אלו יש להם חבור ושיכות זה לזה, כפינו למשכיל, והם מתקדים יחד בתוך התורה של היכל הקדש, שבסימן נב, כי שם הובאו שני ענינים אלו בקצור בתוך המשך התורה הריא, עין שם הי"ב):

ע

יהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולכניו ולזקני ישראל: (ויקרא ט)

כי כל הדברים הם על הארץ, כמו שאנו רואין בחוש, שהכל גרל מן הארץ, וכל הדברים והפריות הולכים ומנחים על הארץ, ואי אפשר שיפקדו ויתרחקו מהארץ, אם לא על-ידי ב"ח המכרית, הינו על-ידי שיש מי שמכרית הדבר, ונטלו ממקומו מהארץ ומרחיקו ממנה, וכפי ב"ח המכרית, בן נהרסק הדבר מהארץ, ואחר-כך, בשנפסק ב"ח המכרית, חוזר הדבר לארץ. כגון: אם זורק אדם רכב למעלה, או על-ידי כחו מכרית הדבר ומפסקו מהארץ, וכפי כחו, בן מכרית הדבר וזרקו למעלה יותר. ואחר-כך, בשנפסק כחו, שהוא ב"ח המכרית, חוזר הדבר ונפל לארץ. כי הארץ יש לה ב"ח המושך, ובמשכת כל הדברים לעצמה, כי אם לאו, לא היו יכולים להתקיים עליה, כי היה ראוי לפל ממנה, מחמת שהיא פרויית, וכל בני העולם עומרים סביבה, פירושו, אך שיש לה ב"ח המושך. ועל-כן, בשנפסק ב"ח המכרית, וחוזר הדבר ונפל למטה, לארץ, כל מה שמתקרב יותר למטה, הוא פורח ונפל למטה במהירות יותר, זה מחמת שמתקרב להב"ח המושך של

כסף וזקק אחם כזה וככסף. הינו, שיצטרף ויזקק הכסף והזהב, שהוא של גולה בנ"ל, שהוא בחינת משפחה שנממעה, בנ"ל:

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הנושא אשה לשם ממון הוין לה פנים שאינם מהגנים (נדושים ט); כי בשנשא לשם ממון ופונה עצמו להממון, הוא שוטה וחסיל, כי לב חכם לימינו ולכ כסיל לשמאלו (המל ט). הינו, שהחכם בשנושא אשה הוא פונה לימינו, הינו להתורה, שהוא בחינת ימין, כמו שכתוב (יהי ט): מימינו אש רח למו. הינו, שנושא אשה בשביל התורה, כרי שילמד תורה בטהרה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מסל ט): הלומר תורה בטהרה נושא אשה וכו'. אכל לך כסיל לשמאלו, שנושא אשה בשביל ממון, שהוא בחינת שמאל, כמו שכתוב (מסל ט): בשמאלה עשר וכבוד. ונמצא, בשנושא לשם ממון הוא כסיל, ופוגם ואובר דעתו, ועל-כן הוין לה פנים שאינם מהגנים, מאחר שפגם הדעת, שמשם פאים הגנים:

ודע, שעל-ידי שפונה עצמו להממון, מזה געשים שונאים. כי עקר התגברות השונאה הוא בא מבלבול ועכירת המוח, כי אהבה חלויה ברעת ושכל, וכמו שכתוב (איוב טז): הקשיח כניה ללא לה, כי השה אלוף חכמה. הינו, שאין לה אהבה על כניה, זה בא מחמת שאין לה חכמה, ועל-כן בשיש לו עכירת המוח, מזה יונקים ומתגברים השונאים. וכפי הכלכל והעכירות של המוח על-ידי תאות ממון, בן התגברות השונאים. ולפעמים געשים מזה שונאי חנם, כי לפי תאותו ופניתו לממון, בן געשה כסיל, וכן נהעבר מוחו, וכן מתגברים השונאים. וכל זמן שהעכירות בתוך המוח, או השונאים המתגברים משם, הינו מהעכירות המוח, הם גס-בן שונאים ברעת וכמת, שיש להם טעם על שונאתם, אף שהרעת הזה הוא בחינות עכירת המוח, כי עקר השונאה הוא רק מעכירת המוח, עם כל זה יש להם על-ידי-פנים טעם על שונאתם, מאחר שהעכירות עדין בתוך המוח. אכל רע, שלפעמים חושק בל-כך לממון, וגעשה בל-כך כסיל, ער שאין המוח יכול לסבל כלל העכירות, ער שיוצא בחינות שערות, כי שערות הם מותרי מחין, כירוע. ואז גם השונאים הפאים משם, הינו מהעכירות הזאת, מבחינת מותרי מחין, מבחינת שערות, הם שונאי חנם, כי אין להם שום טעם על שונאתם, מאחר שאינם פאים אפלו מהעכירות שבתוך המוח, רק ממותרי מחין, מבחינת שערות. על-כן אין להם שום טעם ורעה, אפלו של עכירת מוח, על שונאתם, והם רק שונאי חנם. וזה בחינות (המל סו): רבו משערות ראשי שונאי חנם, כי שונאי חנם כאים מבחינת שערות, מותרי מחין בנ"ל. אכל החכם, אף שיש לו גס-בן מותרי מחין, בחינת שערות, רע, שהחכם בחינות מותרי מחין ושערות שלו הם בחינת שער, בימין על השין, שמותרי מחין שלו הם בחינת שערים, שפותח בהם שערי החכמה והפדע לעבורת השם ויחבר, כי מחמת שמחו בעצמו, אי אפשר להעולם לסבלו לקבל מאורו, הוא צריך להתלבש ולהתקפסות

אח המושבן. ואחר לא היה יכול להקימו, כי דוקא זה הצדיק שהוא בחינת עפר, בחינת פח המושב, יכול להקים המושבן, שהוא בחינת פח המושב, להמשיך האלקות בנ"ל. וזה שכתוב (דברים ט): לא מרובכם חשק ה' בכם כי אתם המעט, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (חולין פס ודבא במי"ד ט"ו): לא וכו', רק מחמת שהם שאדם ממעיטין עצמכם וכו' חשק ה' בכם, כי מחמת שהם ממעיטין ומקטינים עצמן, על-ידי זה הם בבחינת עפר, שיש לו פח המושב, בחינת מושבן, שמושיך האלקות בנ"ל, ועליהן חשק ה' בכם. וזה בחינת (ישעיה ט): אשכן את רכא, כי על-ידי שפלות, שמישים עצמו כעפר, על-ידי זה יש לו פח המושב להמשיך השם והכבוד אצלו, שזהו בחינת המושב בנ"ל: וזה בחינת הכבוד הנאמר אצל המושבן, כמו שכתוב: ונקרש בכבודי (ישעיה ט), וכמו שכתוב: וכבוד ה' מלא את המושבן (שם ט), כי כל הכבוד שיש לכל אדם שבעולם, מקטן ועד גדול, כלם הם מקבלים רק מזה הצדיק, שהוא בחינת עפר, בחינת מושבן, שממנו נמשך הכל. כי כל הכבוד והגדלה הוא רק אצל זה הצדיק, וכלם מקבלים ממנו, כמו שאמרו (מילה לא): כל מקום שאחה מוצא גדלתו, שם אחה מוצא ענותותו. נמצא, שבמקום השפלות והתקנות, שם שורה כל הכבוד והגדלה, כמו שכתוב: אשכן את רכא, ועליהן כל הראשים שבעולם מקבלים כבודם מזה הצדיק, שהוא בחינת עפר. וכן התחדשות הכבוד, כי בכל פעם נתחדש הכבוד, שזה הממנה בא להתמנות אחר, ונתחדש הראשיות והכבוד, הוא הכל על-ידי זה הצדיק, כי כפי הקמתו את המושבן בכל פעם, שמשם בא הכבוד, בבחינת: וכבוד ה' מלא את המושבן בנ"ל, בן נתחדש כל הכבוד והראשיות בנ"ל:

וזה: ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולכניו ולזקני ישראל. כי כשהצדיק צריך לקרות את ראשי העם, הוא קורא אותם בזה שהוא מקים את המושבן, ששם הכבוד בנ"ל, ועל-ידי זה קורא אותם, כי כלם באים אליו לקבל הכבוד ממנו. וזה: ביום השמיני, שהקים משה את המושבן, על-ידי זה: קרא משה לאהרן ולכניו ולזקני ישראל, שהם כלל ראשי העם, מקטן ועד גדול. כי על-ידי הקמת המושבן קרא את כל ראשי העם, שהם בחינת אהרן וכניו בנ"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (רי"א א), שניסן ראש-השנה למלכים, כי אז היה הקמת המושבן, שמשם נמשך הכבוד של מלכים, של כל הממנים והראשים בנ"ל. ועליהן היה הקמת המושבן בראש-חדש ניסן דוקא, כי זה בחינת ראש חדש, שעל-ידי זה נתחדשים כל הראשים בנ"ל. וזהו בחינת: ראש-חדש ניסן ראש-השנה למלכים, בנ"ל:

עא

דע, שקשה מאד להיות מפרסם, כי מה שהוא מפרסם הוא מזיק לו מאד, כי לפעמים צריך לסבל יסורין כשכיל רפים, כמה שכתוב (ישעיה ט): וכחברתו נרפא לנו, כי מאחר שהוא מפרסם, על-ידי הוא בבחינת

של הארץ, על-ידי נופל במהירות יותר למטה, והצדיק הוא בחינת עפר הנ"ל, כי הצדיק הוא יסוד עולם, כמו שכתוב (ספ"ו): וצדיק יסוד עולם; וכל הדברים עומדים עליו, ויש לו פח המושב להמשיך כל הדברים אליו. כי זה הצדיק הוא רק יחיד בעולם, שהוא יסוד עולם, שכל הדברים נמשכים ממנו, ואפלו כל הצדיקים הם רק ענפים ממנו, כל אחד לפי בחינתו. יש שהוא בחינת ענף ממנו, ויש שהוא בחינת ענף מן הענף. כי זה הצדיק היחיד בעולם הוא ענף ושלם ומשים עצמו כעפר, בבחינת (בבא מציעא ט"ז): ואנכי עפר ואפר, ועליהן הוא יסוד עולם, הינו בחינת עפר, שכל הדברים הם עליו בנ"ל. וזה שאנו מכקשים: ונפש כעפר לכל תהיה; הינו שיהיה לה פח המושב להמשיך הכל אליו כעפר בנ"ל. וזה הצדיק ממשיך כל ההשפעות לעולם, בבחינת (א"ת טז): ועפרות זהב; שכל ההשפעות נמשכין מבחינת עפר, מהצדיק הנ"ל, ועליהן אם נותנין צדקה לזה הצדיק, הוא מתברך מיר, כי הוא בחינת וריעה על העפר, שמיצממת כפל כפלים, בבחינת (ישעיה ט): ודעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד; אבל אם נותן צדקה למי שאינו בחינת עפר כלל, אינו עושה פרות. וזה שקלל ירמיה את אנשי ענתות: בעת אפך עשה בהם - הכשילים בעיניים שאינם מהגונים (כ"ט ט), הינו שאינם בבחינת עפר כלל, ועליהן הצדקה שנותנים להם אינה בחינת וריעה כלל. והנה היה ראוי שישמשו כל בני-ארם לזה הצדיק, שהוא בחינת עפר, שיש לו פח המושב בנ"ל, אך על-ידי כח המכריח מפיסקין ומרחיקין ממנו, הינו, שיש בני-ארם, שעל-ידי רבונם ומעשיהם הם מכריחים את בני-ארם להפסיקם ולהרחיקם מהצדיק הנ"ל, ולפי פח המכריח, בן מרחיק מהצדיק בנ"ל, ואחר-כך, כשיפסיק כח המכריח, יחוד והמשיך עצמו ויתקרב להצדיק שהוא בחינת עפר בנ"ל. כי כשיפסיק המכריח, ישוב להעפר, להצדיק הנ"ל שיש לו פח המושב בנ"ל. ועליהן יש בני-ארם שהם רחוקים מאד מהצדיק, מחמת שהם עדין בפח המכריח, המרחיק אותם, אבל אחר-כך, כשיפסיק פח המכריח, יחודו ויתקרבו בנ"ל. וזה שאנו רואין, כשאדם נוסע להצדיק, כל מה שמתקרב למקום הצדיק יותר, יש לו חשק יותר, מחמת שמתקרב יותר להבנת המושב בנ"ל:

וזה בחינת מושבן, כי מושבן היה לו פח המושב, להמשיך אלקות למקום שהיה עומד שם, בחינת (שיר-השירים א): משכני אחר-יך גרצה. אחר-יך גרצה ריקא, כי כל מה שמתקרב יותר אליו, הוא רץ ביותר בנ"ל, מחמת הפח המושב בנ"ל, וכמוכא במדרש (ספ"ו ט"א), שהמושבן הוא לשון מושבון, שהוא מושבון לישראל, שחשדה שכינה אצלם אפלו אם יחמאו, חס ושלום, כמו שכתוב (ויקרא ט): ונתתי משכני בתוככם ולא תגעל נפשי אחרכם. נמצא, שעל-ידי המושבן השכינה שורה בתשדאל, הינו בנ"ל, כי מושבן לשון משכני וכו', שיש לו בחינת פח המושב, להמשיך אלקות למקום שהיה עומד שם בנ"ל. ועליהן אי אפשר להקים את המושבן, אלא הצדיק שהוא בחינת עפר, בחינת משה, שהיה ענף מכל האדם, כמו שכתוב (ספ"ו ט): ויקם משה

שם בלו טוב, ואין שם ריו, חס ושלום, עליבן צדיק להיות בלו טוב ולהמתיק כל הנבירות והרינים, שהם היצר הרע שלמעלה. וכזה פנים רוד בכת"שבע, כי בוראי חיליה לומר שרוד חסא בנשמיית מחמת מארה, חס ושלום, כי כבר אמר רוד בעצמו: ולפי חלל בקרבי (תהלים עט), שהרג כבר את היצר הרע הנשמי בתכלית והכניע הרם שבחלל השמאלי. ואף שאמרו רבוחינו וכרונם לברכה (שבת ט): כל האומר רוד חסא אינו אלא בועה וכו', אף-על-פי-כן אפלו זה הפנים הקטן והחמא קל שעשה, כמובא, גם זה בוראי לא היה חס ושלום מחמת מארה, מחמת עכירת הרמים, חס ושלום, שמשם בא מארה זו של נאוף. רק הפנים שלו היה למעלה הנבירות, שלא המתיק היצר הרע שלמעלה, הינו הנבירות והרינים. גם זה היה ברקנת גרול, כי ראיה היתה בתי"שבע לרוד וכו', וזה שנאמר כרוד (יה"א כב): לא תבנה בית לשמי כי רמים רבים שפכת, הינו שלא המתיק הנבירות, עליבן לא וכה לבנות הבית. ואף ששלמת ה' גלחם, עם כל זה למעלה למעלה, בתכלית הפעלה, במקום שצדיק להכלל, הינו באין-סוף, שם בלו טוב, וצדיק להיות רק טוב בלי שום רינים כלל: וזה בחינת (יה"א חסו ע דף קכג): אפלו בחר עליון אכמא איהו לגבי עלת העלות, בחינת (תהלים כב): לא ירעו ולא יכינו בחשכה יתחלכו, בחינת*

הקשרה שלמעלה, * שהוא היצר הרע של הצדיקים הקרושים הנ"ל. וכן שלמה המלך, עליו השלום, שנשא בת פרעה ונשים נבירות רבות, בוראי לא יעלה על הרעת, שהיה מהיצר הרע הנשמי, כי היה חכם אמת, כמו שכתוב (מלכים א ה): ויחכם מכל האדם וכו'. וכבר מנח כלל בירינו, שמי שהוא חכם אמת קצת, אינו נחשב אצלו זאת התארה לשום נסיון. אפלו אם תחבע אותו אשה יפה במקום סתר, שיהיה בידו למלאה המארה, הוא אצלו רק שבות ושגועו, ואינו נחשב לו לנסיון כלל. ומה שנאמר בתורה שכח יוסף הצדיק שעמר בנסיון, יש כזה סוד. ועקר הנסיון בנחמה הנ"ל, בכחינת המתקת הנבירות, לנצח היצר הרע שלמעלה, אבל לא לנצח היצר הרע הנשמי, שזה אינו נסיון כלל. וכן מה שפנים שלמה, לא היה רק בכחינה זו בנ"ל:

ועל-כן מי שיש עליו רינים, חס ושלום, ויש לו איזה צרה, רחמנא לצלן, צדיק לראות ולהשתדל מאד להנצל מרוד הרע

בחינות (סו): לכן אחלק לו ברכים, עליבן צדיק לסבל יסורין בשביל רבים, כי עליו נאמר: ובחרתו נרפא לנו. רק שיש כמה בני-אדם, שצדיקים להיות מפרסמים, ועושים אותם רוקא מפרסמים. אבל יש צדיקים, שמקבלים מעצמם יסורים עליהם בשביל ישראל, וכזה מחליפין השפע, במבאר למעלה בסימן סג על פסוק: וכשתים יבסה פניו, עין שם:

עב

לפעמים בא לאדם הרהור תשובה, ונעשה באותו שעה איש בשר, ואחר-כך רוצה לעשות עבדא, באשר שנתעורר לבו לתשובה. ככן רוצה לנסע להצדיק, ואחר-כך, בנשונסע, מתגבר עליו היצר הרע ונפול מתשוקתו שהיה לו חחלה. ואחר-כך, בשבא להצדיק, מתגבר עליו היצר הרע עוד יותר ואובר כל חשקו. אל יקשה בעיניך זאת ואל יבהלך בעיניך על זה. כי רע, שזה נמשך מחמת כי בתחלה, בשבא לו ההרהור תשובה, מחמת הטוב שהתעורר בתוכו, אזי עלי-י מעשיו באותו שעה המית יצרו ונתפסל יצרו הרע שהיה לו, כי המיתו כזה ההרהור תשובה והעבא של אותו השעה, ואחר-כך, כשרוצה לנסע, מתגבר עליו יצר הרע אחר. כי כל הגרול מחברו, יצרו גרול ממנו (כשירול סוכה כב), ויש לו עתה יצר הרע גרול ממה שהיה לו תחלה. עליבן, אם אינו מתחזק נגדו, אזי מתגבר עליו זה היצר הרע החדש, ונפול מתשוקתו שהיה לו תחלה, כי צדיק התגברות חדש ביותר נגר זה היצר הרע החדש שבא לו בנ"ל:

כי יש כמה בחינות ביצר הרע. כי יש בני-אדם נמוכים מגשמים, שהיצר הרע שלהם הוא גב"ן יצר הרע נמוך ומגשם, והרב היצר הרע שלהם הם הרמים בעצמם, הינו הרם שבחלל השמאלי, שהוא בתקפו, ועקר בכלולים שלהם מעבירת ומבלבול הרמים. ובאמת, מי שיש לו רעת צח כל שהוא, היצר הרע הזה הוא אצלו שבות גרול ושגועו, ואין צדיק שום התגברות לנצח אותו. ואפלו מה שנחשב בעיני הקמון לנסיון גרול, כגון הנסיון של מארה נאוף, הוא אצלו שבות, ולא נחשב לו לשום נסיון כלל. כי מי שיש לו שום רעת יורע קעט מגרלת ארונינו הבורא יתברך שמו, כמה שכתוב (תהלים קלח): כי אני ידעתי כי גרול ה' וארנינו מכל אלהים. ואי אפשר להסביר זה, לא בכח ולא בעל-פה, כי גרלת השם יתברך הוא רק לכל חר לפום מה דמשער בלבה, כמו שכתוב בזהר הקדוש (יה"א ק): נודע בשערים בעלה- לכל חר לפום מה דמשער בלבה. ומי שאזכה לשער בלבו את גרלת השם יתברך, בוראי אצל זה אינו נחשב שום דבר לנסיון, ואין צדיק שום התגברות על זה. רק שיש בחינת יצר הרע, שהוא מלאך הקדוש, ואף-על-פי-כן הוא יצר הרע, וצדיק להתגבר ולהמלט מאד ממנו. הינו בחינות נבירות, בחינות רינים. וזה הפרדעח יש לו זה היצר הרע הנ"ל, הינו נבירות ורינים, וצדיק להתגבר עליו ולהמתיק הרינים, שיהיה רק בלו טוב, כי מי שגבלל במקום שצדיק להכלל, הינו באין-סוף.

בעיניו, כגון בעת שגורמן לפניו אשה, וכשהוא רוצה להיות איש כשר, ואינו רוצה אלו ההרהורים, ואזי מנגע ראשו ורוצה לסלק המחשבות אלו ממנו, ויותר ויותר הם מתגברים עליו כנ"ל. וכאמת, מי שיש לו רעה, הוא אצלו שטות גדול, ואינו נחשב אצלו אפלו לשום מעלה מה שאינו נופל עליו ההורר מזה, ואינו צריך כלל לזקק ולנגע ראשו כלל, וכמו שאצל רב בני"ארם הוא שטות ושגגון אלו ההרהורי עבודה זרה, כן אצלו שטות ההרהורי זנות. ועל"כן איתא בגמרא (קדושין טו), שרבי שמעון כר יוחאי כר תזא נשין שפירין, אמר: אל תפנו אל האלילים, כי הם בחינת אלילים, וכמו שהרהורי עבודה זרה הם שטות נגלה לכל העולם, כן אלו ההרהורי זנות הם שטות ושגגון. על"כן עקר התקנה - מי ששכר נזכר כזה ויש לו אלו המחשבות, הן הרהורי זנות, הן הרהורי עבודה זרה, הם ושלום, אין לו תקנה, רק שיקדש ויטהר גופו, כדי שיצדק ויטהר דמיו, וילך אצל חכם האמת, ויורה לו דרכי התשובה, דרכי החכמה, עצות נכונות על כל דבר - אז יכנע לכבו הערל, וישכ ורפא לו. אכל כל זמן שעדין לא נתקדש ונטהר גופו, אין שום תקנה מה שמתגבר ומתאמץ, ויש לו יסורים גדולים לסלק המחשבה, כי יותר ויותר הם מתגברים כנ"ל: גם עצבות הוא מזיק מאד, ונותן כח לזה היצר הרע העב הנשמי. על"כן אדרבא, אם רוצה להיות ירא ה' ורוצה להתפלל ואינו רוצה באלו המחשבות רעות, צריך שלא להשגיח עליהם כלל, ושלא יבפת לה מה שעומרים לפניו, ורק יעשה את שלו כמה שהוא עוסק - בתורה או תפלה או משאזמתן - ולא ישיח עליהם כלל. וכמו ששמעתי מעשה באחד, שבשעה שעמד להתפלל, היה מזדמן ועומד לפניו דמיונו עב"ם ערל, והיה לו יסורים גדולים מזה, וכל מה שרצה להתגבר ולסלק המחשבה, התנגדה עליו יותר. וענין לו חכם, שלא יבפת לה, ויעמד העב"ם, ואף-על-פי-כן יעשה את שלו ויתפלל, וזהו יחמלק ממנו. אך זה עצה לפי שעה, כל זמן שלא נתקדש גופו עדין, והעקר לקדש ולטהר עצמו כנ"ל, וילך לחכם, ויתן לו עצה נכונה על כל דבר כנ"ל:

ענ

לשון החכמים

בי תעבר בפנים אתך אני (שעיה מג):

דהנה התורה סתים וגליא, והקדוש-ברוך-הוא גס"כ סתים וגליא, דהינו מה שנגלה לנו הוא הלבוש והיצוניות, ומה שנסתר ממנו הוא הפנימיות. והנה כל אדם צריך לרוי את עצמו להשיג הפנימיות, מה שנסתר ממנו. אך איד יוכל להגיע אל הנסתר ממנו - בתפלה לשמה, שיקשר המחשבה אל הדיבור של התפלה בקשר אמין וחזק, כי הקדוש-ברוך-הוא מתאוה לתפלתן של צדיקים (חילוי טו), ולמה, כי הקדוש-ברוך-הוא חפץ חסד הוא, ורוצה תמיד להשפיע השפעות וברכות, ואין השפעה יכולה לידר, רק על-ידי כלי הנקרא

הרע אז, כי עקר היצר הרע הוא מהיגים, כי אפלו היצר הרע העב והנשמי של עבודת הרמים, כוראי יש לו שרש למעלה הימנו, וזה היצר הרע שלמעלה ממנו יש לו גס"כ שרש, כי יש כמה בחינות ביצר הרע, * ויש יצר הרע שאינו מנשם כל-כך, שאינו מעבדת הרמים, אך הוא בחינת קלפה רקה. וגם זה היצר הרע, אינו היצר הרע של הקדושים בעלי חכמה ודעת, כי אצלם הוא רק היצר הרע שלמעלה, שהוא מלאך הקדוש, שהוא בחינת גבורות ודינים, והוא תכלית השרש העליון של כל היצרים רעים, מהיצר הרע העליון עד היצר הרע התחתון המנשם והמוזהם, השומה והפתי והסבל, עבדת הרמים. על"כן בשיש על

אדם ריגים, מאחר שמתגבר עליו גבורות ודינים, שהוא השרש של כל היצר הרע, על"כן אז מתגבר עליו מאד היצר הרע שלו, וצריך השתדלות והתחזקות על זה. ותרע, שהיצר הרע של רב העולם, שהוא עבדת הרמים, הוא שטות ושגגון וסבלות גדול, כמה שאמרו (סנה"ג): אין אדם עובר עברה אלא אס"כ ונכנס בו רוח שטות. כי באמת יש רוח שטות של עברה, שהוא חכם גדול יותר מכל העולם, ואף-על-פי-כן הוא רוח שטות, אך זה הרוח שטות של רב העולם הוא שטות ממש, אויל פתי ומשגע, והלוא תראה, שיש כמה בני-אדם, שיש להם הרהורי עבודה זרה, ויש שבשעה שעומד להתפלל, בא לנגדו רמות עבודה זרה, ואף שיוע עצמו שאין בה ממש, אף-על-פי-כן מתגבר עליו מאד, ומצמד ועומד לפניו זה הרמות, וקשה לו מאד להעביר זאת מדימונו ומחשבתו. ועתה ראה, ה"ש לך שטות גדול ושגגון יותר מזה ובוראי מי שמתגברים עליו אלו הרמיונות, קשה לו מאד להנצל מהם ולהעבירם ממחשבתו, וכל מה שמתגבר ומנגע ונורק ראשו ונורק הנה והנה, מתגברים עליו הרמיונות אלו יותר ויותר, כי זה ככע וסגלת של אלו היצרים הרעים המוזהמים. כל מה שרוצים להתגבר על אלו המחשבות יותר ויותר הם מתגברים, כי הוא כמו שאדם כורח מדבר, ומסתפל מן היצר בלאחר יד על זה הדבר שברח ממנו, ואזי הדבר הזה מתגבר עליו ביותר, כי לא הסיח דעתו מזה, רק אדרבא, שמתחבל בכל פעם לאחרייו על זאת המחשבה, והכן זה; וכמו שיוע לכל מי שזלכר כזה, ויש לו אלו המחשבות רחמנא לצלן, וזהו יכול כל אדם להבין שהוא שטות ושגגון גדול, והוא רק מעבדת הרמים, מעבדת וכלבול המת. כי זה יוע לכל, שעבודה זרה אין בה ממש, ואף-על-פי-כן קשה לו מאד לסלק מחשבתו מהם, מחמת ששכר נתעבר ונתחבלל מחו מאד. כן אלו ההרהורי זנות שיש לרב העולם, בפרט כשרואה

* גם בענין ההתקבחות עצמו להשם יתברך יש יצר הרע גדול. (כלומר, שלמעלה רכז ההתקבחות חוץ מהמדה הוא מהיצר הרע, כי זהו בחינת: פן יתרוס, וכמאמר גם במקום אחר). כי יש יצר הרע גדול כשמתחיל להתקבך להשם יתברך. ועל"כן בשעה שפן תורה הקדוש השם יתברך למשה (סנה"ג): רד העד כעם פן יתרוס אל ה' לדאות, כי ישראל היו אז כמעלה גדולה, והצרכו להתוירם מהיצר הרע שיש בהתקבחות להשם יתברך:

נפש, כמו שכתוב (ישעיה טו): נפשי אויחך בלילה. וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות, ובשכא לגדלות הוא בחינת (בראשית ו): ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: עלישם החכמה נאמר. וזה מה שאמר הכתוב (סע א): וירא אלקים את האור כי טוב, ואין טוב אלא תורה (ברכות ח). ושני בחינות אלו הן בחינות הושענא-תרבה ושמת-תורה, שהן בחינות יצחק ויעקב, כי הושענא-תרבה הוא בחינת דבור בלא דעה, והוא בחינת ערבה, כי ערבה רומה לשפתים (תנחומא פ' אמור. וזר צו דף לב. פתח רנ), כדאיתא בזהר הקדוש (קדושם דף סה:): אית מאן דלעי באורייתא ומנאנאם בה בנגמא דלא ירע, כל מלה ומלה סלקא לעלא, וקרשא פריך הוא חרי כהאי מלה, וקביל לה ונטע לה סחרנין דהאי גהלא, ואחעברו מאנון מלין אילנין ברכין, ואקרוו ערכי גהלא. ושמת-תורה הוא בחינת דבור ברעה, והוא החיות של הנפש, כמו שכתוב בזהר (סע): וקאין אנון דידיעי אורחוי דאורייתא ומשמדלי בה בארץ מיטור, דאנון נטעין אילנא דחיון לעלא רכלא אסותא וכו'. וזה שכתוב (מלאי ו): שמש צדקה ומרפא ככנפיה; כי שמש הוא בחינת יעקב, שהוא בחינת דבור כיריעה, והוא בחינת אילנא דאסותא. וזה שאמר הכתוב (הילים טו): שמש וגמן ה' אלקים; כי בחינות יצחק ויעקב הם בחינות דין ורחמים. וזה פרוש (ישעיה ו): והיה אור הלכנה באור החמה; כי הלכנה הוא בחינת יצחק, והחמה הוא בחינת יעקב. וסימן שידע אדם אם הוא בבחינת דינא דמסאכא ואם הוא בכחינת דינא קדישא, סימן לדבר - תפלה. כשאין בו בטול תפלה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ה): איזה יסודין של אהבה כל שאין בו בטול תפלה, שנאמר: כרדף ה' אשר לא הסיר תפילתי וחסרו מאתי. ותפלה הוא בחינת פנים, כמו שכתוב (ישעיה לו): ויבס חזקיה פניו ותפלה; וזה שכתוב (הילים ו): הסתרת פניך הייתה נבהל. וזה מה שפרש רש"י: לפי שהיו ליציני הרוד אומרים: מאכמלך נתעברה שרה, בחינת סמרא דמסאכא, והקדוש-כרדף-הוא צר קלסתר פנים של יצחק דומה לו, והיו הכל מורים שאברהם הוליד את יצחק. פרוש, שהרין הוא בחינת דינא קדישא, ומסמרא דאברהם הוליד יצחק. ובכחינת דין זה, שהוא הנפש, יש שחי בחינות: יעקב, הוא הרבוי, ובחינת עשו, הוא הפגים, והוא בחינת (יחזקאל ה): נפש כי תחטא. וזה פרש רש"י: אלה תולדות יצחק בן אברהם - יעקב ועשו. ובשכא אל בחינת יעקב, הוא החכמה, כמו שכתוב (בראשית טו): ויעקבני זה פגמים, ותרגם אונקלוס: ותכמני - או נתרפא בחינת הנפש, כמו שכתוב: שמש צדקה ומרפא ככנפיה; וזה שכתוב (הילים ט): תורת ה' חמימה משיבת נפש. והדבור בלא רעה נקרא צדק, כמו שכתוב (הילים טו): צדק תרברון; ובשכא אל בחינת יעקב, היא החכמה, נקרא צדקה, וזה פרוש הפסוק (ישעיה טו): אני המדבר בצדקה רב להושיעי; דהינו הנפש, שהיה מקדם בלא יריעה, ונושע עליידי הצדקה, שהוא בחינת דבור כיריעה. וזה פרוש הפסוק (מסיל ו): רפאות תהי לשדך; שהיא מדת מלכות, ובשכא אל בחינת חכמה, נתקן הנפש ומעלהו לשרש. כי מפת הירע נמשכת מהמה, ומקא חכמה, וכל העבודות שצריך האדם

הנקרא אני, שנאמר (במדב ו): ואני אברכם. והכלי הנ"ל נעשה עליידי כל אחר מישראל, כשמתפלל באפן שמקשר המחשבה להרבו, כי כל אחר מישראל נקרא צדיק, שנאמר (ישעיה טו): ועמד כלם צדיקים. והצדיק נקרא אלקת, מלשון: אלו פינו מסבילים (הילים טז); והצדק נקרא דבור, כי הדבור הוא מלכות, על-ידך: מלכות - פה, ומלכות נקרא נון, כמו שכתוב (הילים טז): נון שמו, ופרש רש"י: לשון מלכות. והיוד נעשה עליידי המחשבה שמקשר להדבור כנ"ל, כי המחשבה נקרא יוד, כמו שכתוב (שמות טו): אז אשר משה, ופרש רש"י: יוד עלישם המחשבה נאמרה. ונגמר הכלי הנקרא "אני", והשפע יורד, ונשלם חפץ השם ויחבר, כי חפץ הסדר הוא, ולפיכך השם יחברד מתאזהר לחפלתו;

וידוע הוא, כי מי שמקבל תענוג מאחר, נקרא נוקבא, רוצה לומר לגבה. ונמצא, כשהשם יחברד מקבל תענוג מישראל מחפלתו, כבכול נעשה נוקבא לגבי ישראל, וזהו שכתוב (במדב כח): אשה ריח ניחוח לה; כי עליידי ריח הניחוח, שמקבל השם יחברד מחפלות של ישראל, נעשה כסוד אשה. ונקבה מסוכב גבר (דבתי לז), אמרן מהפנימיות נעשה חיזונית. (וגם ליל כדמיה יאר תנח"מ ס"ח טו), שם כבאר גבינו ענין זה. וזהו פרוש הפסוק: כי תעבר במים - ותעבר מלשון התגלות, כמה שכתוב (שמות ט): ועבר ה' לגף את מצרים, ותרגם אונקלוס: ותגלי ה' וכו', ואין מים אלא תורה (כ"ז ז). והפרש הוא, כשתרצה שיתגלה לך הנסתר מהחורה - אתך אני, כלומר, תראה שתעשה הכלי שנקראת אני כנ"ל:

עד

רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך: (הילים ו)

הנה כל אדם צריך לרפאת נפשו, דהינו להעלותה למקום שרשה. וכמה, דהנה יש שני מיני דינים: א' דינא דמסאכא, בחינת נחש הטיל והקא חנהו (שטה טז), ויש דינא קדישא, כמו שכתוב (מסל ו): אשר יארב ה' יוכיח. והחללת החקירות הוא התרחקות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (תענית ט): כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקים עליו את הדיו מלמעלה; והוא בחינת מחין דקטנות, והוא בחינת (בראשית כה): אברהם הוליד את יצחק. כי אברהם הוא חסד ויצחק הוא גבורה, פחד יצחק (סע לא), וחסד זה מלבש בגבורה, היא הוא דכתיב (הילים ט): כבודות ישע ימינו, וזה שנאמר (שם טז): כי נבר עלינו חסדו. וזהו, כי יצחק הוא בחינת אלקים, כמו שכתוב (בראשית כא): צחוק עשה לי אלקים; והוא כא מבחינת שרה, מדת מלכות, כמו שפרש רש"י (שם פ, והוא מבי' ברכות ז), ששרה על כל העולם, ודינא דמלכותא דינא (נפש ט). והמלכות נקרא צדק, כמו שכתוב (ת"י ד' ט): צדק מלכותא קדישא, ומלכי צדק מלך שלם (בראשית ד'). והוא בחינת קטנות, והוא בחינת: ויחברין עיניו מראות (שם ט); והוא בחינת חשך - ולחשך קרא לילה (שם א); והוא בחינת

מחין דקטנות, שאו נקראת המלכות צדק, כידוע, כי צדק מלכותא קדישא, בחינת: ומלכי צדק מלך שלם; ואו, כשהמלכות היא בבחינת צדק, או הוא בחינת מחין דקטנות, בחינת דינים, שמשם נמשך הרין של יצחק, שהוא בחינת חשך, בחינת: ותכהין עיניו מראות, שהוא בחינת לילה, בחינת: ולחשך קרא לילה. והו בחינת נפש, בחינת: נפשי אויחך בלילה, וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות, ולהמתיק הרין, שבא מבחינת מחין דקטנות, וכשבא לבחינת מחין דגדלות, והו בחינת: ותפקחנה עיני שניהם; ופרש רש"י: על-שם התכמה נאמר; כי עקר ההמתקה הוא על-ידי חכמה, בחינת מחין דגדלות, דהינו על-ידי יריעת התורה, כי התורה נקראת אור, [בחינת (משל 0: ותורה אור], וכמו שכתוב: וידא אלקים את האור כי טוב, ואין טוב אלא תורה; הינו, כי התורה היא בחינת אור, שהיא הפך החשך, שהוא בחינת רין כנ"ל, כי על-ידי יריעת התורה נמתק הרין כנ"ל. וסימן שידע אדם אם הוא בבחינת דינא דמסאבא ואם הוא בבחינת דינא קדישא, סימן לרבר - תפלה, כשאין בו בבול תפלה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: איהו יסורין של אהבה, כל שאין בו בבול תפלה, שנאמר: ברוך ה' אשר לא הסיר תפילתי וחסרו מאתי. וזה שכתוב: הסתרת פניך הייתי נבהל. פנים זה בחינת תפלה, כמו שכתוב: ויטב חזקיהו פניו וכו' ויחפלה. הינו, כשהוא הסתרת פנים, חס ושלום, דהינו בבול תפלה, חס ושלום, או הוא רין קשה, חס ושלום, בחינת: הסתרת פניך הייתי נבהל, כנ"ל:

נמצא, שיצחק הוא בחינת דינא קדישא, שנמשך מצד החסד, בחינת: אברהם הוליד את יצחק כנ"ל. וזה מה שפרש רש"י על פסוק זה: לפי שהיו לציני הדוד אומרים: מאכילך נהעברה שרה; הינו בחינת סטרא דמסאבא, הינו שהרין של יצחק, שנולד משרה, נמשך מסטרא דמסאבא, חס ושלום, שהוא בחינת אכילך, ועל-כן צד הקדוש-ברוך-הוא קלסתר פנים של יצחק דומה לאברהם, והיו הכל מורים שאברהם הוליד את יצחק. פרוש, שהרין הוא בחינת דינא קדישא, ומסטרא דאברהם, בחינת חסד, נולד יצחק כנ"ל: והמתקנת הרין של יצחק - על-ידי התכמה, שהוא יריעת התורה כנ"ל, זה בחינת יעקב שנולד מיצחק. כי מבחינת הרין הזה, בחינת יצחק, שהוא בחינת הנפש כנ"ל, נולדים שתי בחינות, שהם בחינת יעקב ועשו. יעקב הוא בחינת החכמה, בחינת דבור כיריעה, שהוא בחינת המתקנת הרין של יצחק, ועשו הוא בחינת הפינים והפסלת גמור, שמשמלתשלין ויורדין מבחינת הרין, והוא בחינת: נפש כי חטא. והו: אלה תולדות יצחק בן אברהם, ופרש רש"י: יעקב ועשו. הינו כנ"ל. כי המתקנת הרין של יצחק הוא על-ידי בחינת יעקב, שהוא בחינת דבור ברעה, כי יעקב הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב: ויעקבני, ותרגם אונקלוס: ותכמיני. כי יש רבור כלא דעה ויש רבור ברעה, ושני בחינות אלו הן בחינת השענא-דבה ושמת-תורה, שהן בחינת יצחק ויעקב, כי השענא-דבה הוא בחינת רבור כלא דעה, שהוא בחינת ערבה, כי ערבה דומה

האדם לעבד הגדול, הוא רק שיחגלה כבורו. והתכמה נקרא כבור, כמו שכתוב (מלאכי א): ואם אב אני איה כבורי. ואב נקרא חכמה, כמו שכתוב (בראשת א): אכרך, פרש רש"י: אב בחכמה; ועל-ידי חכמה נתחדשו העולמות, כי קדישא בריך הוא באוריהא ברא עלמין, והתורה נקרא חכמה, וישראל עלו במחשבה חחלה (כ"י פ"א), וכשבא הנפש אל החכמה, או נתחדש העולם, ויעקב הוא בחינת שמים. וזה פרוש הפסוק: וימה על השמים אלקים - כשהוא מעלה בחינת נפש, שהיא בחינת אלקים, דינא קדישא, לבחינת יעקב, שהוא שמים, בחינת חכמה, או: על כל הארץ כבורך, שנתגלה כבורו:

את התורה שבסימן זה לא שמעתי מפיו הקדוש, והוא מלשון התכמים כנ"ל. והמעין וראה בעיניו, שהלשון נמנע מאד וחסר הרבה, וגם מה שכתב, הוא שלא בפדר. על-כן אמרתי לבאר קצת, כפי מה שהכתינו מדברים אלו הנכמכים כאן. והוא:

כי צריך כל אדם לרפא נפשו, דהינו להעלותה למקום קדישא, וזה על-ידי שמתנגע בהתורה, עד שזוכה לידע אותה ולהכניה. כי יש שני מיני דינים: כי יש דינא דמסאבא, בחינת: נחש הטיל זהמא בחור; ויש דינא קדישא, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח. והו בחינת התרחקות, שהוא התחלת ההתקרבות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: כל המצדיק את עצמו מלמטה, מצדיקים עליו את הרין מלמעלה. דהינו, כשאדם רוצה להצדיק את עצמו ולהתקרב להשם יתברך, או מצדיקים עליו את הרין, דהינו שנמשכים עליו דינים ויסורים. ואלו הדינים והיסורים הם נראין כהתרחקות, באלו רוצים להתרחקו מעבודתו, חס ושלום, וכאמת זה ההתרחקות הוא עקר ההתקרבות, כי אלו הדינים וההתרחקות הם לטובתו, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח; כרי שיעמוד בנפיון הזה, ויחגבר ויחאפץ להתקרב יותר. (וענן במקום אחר שהמניעות הם כשכיל החשק, ועוד מכאן מזה ככמה מקומות.) ועל-כן זה הרין הוא בחינת דינא קדישא, רק שהוא בחינת מחין דקטנות, שמשם עקר אחיות הרין, כידוע. והו בחינת: אברהם הוליד את יצחק; כי אברהם הוא בחינת חסד, ויצחק הוא בחינת גבורה, בחינת פחד יצחק. הינו, שזה הרין הקדוש, שהוא בחינת יצחק, הוא נולד ונמשך מאברהם, שהוא בחינת חסד. כי באמת כזה הרין מלכש חסד גדול, כי הוא לטובתו, בחינת: את אשר יאהב ה' יוכיח כנ"ל. וזה בחינת: בגבורות ישע ימינו - שבתוך הגבורות והדינים מלכש בהם ישע ימינו, בחינת חסד. כי זה הרין נמשך מחסד, בחינת: אברהם הוליד את יצחק כנ"ל. והו בחינת: כי נבר עלינו חסדו - שהגבורות הם חסדים באמת כנ"ל, כרי שיתקרב על-ידיה יותר להשם יתברך כנ"ל. אבל צריך כל אחר לראות להמתיק זה הרין, כי הדינים הם מבחינת מחין דקטנות, וצריך כל אדם לילך מקטנות לגדלות, ועל-ידיה ימתיק את הרין, שהוא בחינת יצחק, כי יצחק הוא בחינת רין, בחינת אלקים, כמו שכתוב: צחוק עשה לי אלקים; כי יצחק נולד משרה, שהיא בחינת מלכות, כמו שפרש רש"י, שנקראת שרה על-שם ששרה על כל העולם כולו, ומלכות הוא בחינת רין, בחינת דינא דמלכותא דינא, ועקר הרין הוא, כשהוא בבחינת

דומה על השמים אלקים. שמים זה בחינת יעקב (כמוכא במקום אחר). כשהוא מעלה בחינת נפש, שהוא בחינת אלקים, ריגא קדישא, לבחינת יעקב, שהוא בחינת שמים, בחינת חכמה, אזי: על כל הארץ כבודך - אזי נתגלה כבודו כנ"ל:

עה

יברכנו אלקים וייראו אתו כל אפסי ארץ:

דהנה יש מדת נחון ומחלקת ומלחמה. ומיכן בא מדה זו מדמים שעדין לא עבר בהם השם יתברך, כמו שכתוב: ויו נצחם, ופרש רש"י: רמים. ולא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק ברכה לישראל אלא השלום וכו' (ענין פ"ג). ובמחלקת יש בחינת העושה שלום, והוא בחינת העלאת מיין נוקבין. למשל, כשגופל לאדם איה קשוא, הוא בחינת מחלקת, והתרוין הוא בחינת העושה שלום, והוא העלאת מיין נוקבין. ולפעמים שלום עושה שלום במקום אחר, והוא העלאת מיין נוקבין למקום אחר. ותורה ותפלה הוא גם-כן בחינת העלאת מיין נוקבין, שהוא שלום, כמו שכתוב: בורא יב שפתים שלום. ועושה שלום ובורא את הכל. כי בשעת בריאה נפלו עולמות למטה, והעולמות הם אותיות, ונתפזרו לבמה ניצוצות, ועל-ידי העלאת מיין נוקבין של תורה ותפלה נעשה צרוף מהניצוצות ונעשה עולם. וזה: ונתתי שלום בארץ, כי מהארציות נתעלה הניצוצות ונעשה שלום. והוא: ולאמר לציון עמי אתה; אל תקרי עמי, אלא עמי, בשתפי וכו'. כי הוא גם-כן כמו בורא במלולו שמים וארץ כנ"ל. ובחינה זאת נעשה בכל יום עד ביאת משיח, עד: וביום ההוא יעמדו רגליו על הר הזיתים, שהוא בחינת רגליו. ותורה ותפלה הם גם-כן בחינת עמידה. תורה, כמו שכתוב: ואתה פה עמד עמדי; התיצבו בתחתית ההר. ותפלה - ויעמד פיתם ויפלל. והוא בחינת רגליו, ועל-ידי בחינת רגליו דתורה ותפלה נתקשרו בחינת: ויעמדו רגליו על הר הזיתים, כמו שכתוב: צדק לפניו יתלך; וצדק הוא תורה ותפלה, כמו שכתוב: צדק תהדרון. וזה פרוש: שותא ריגוקא בשוקא דאבוה וראמא וכו' ט. כי על-ידי הדבורים של תורה ותפלה נעשה בחינות שוקין ורגליו, וכבר ה' שמים נעשו, לכן יש ניצוצות, שנפלו בכל דבר: כמאכל וכמשחה וכמלבוש. והתענוג שיש מן הדבר מאכל ומשחה הוא הניצוצות, והניצוצות הם אותיות, וקדם שמוציא אל הדבור, הם בחינת דם, והוא בחינת נפש, כמו שכתוב: כי נפש כל בשר דמו כנפשו הוא. וכשיצאה לדבור הוא בחינת: נפשי יצאה בדבורו; וקדם היא בחינת: צולע על ירכו; ובתיצאה אל הדבור הוא בחינת: ויכן את הצלע, ומפני שניצוצות הנ"ל קדם הדבור, אין להם צרוף, והם בבחינת שברים ומחלקת, כי כל ניצוץ מתגבר על חברו, ובהוציאו אל הדבור הוא בצרוף, והוא בחינת שלום. נמצא, שצדק בהניצוצות הנ"ל לדבר בדברי תורה ותפלה, ולא בדברים אחרים. והוא פרוש הנמצא (סוכה ע תענית כד): לוי הטיח דברים כלפי מעלה ואטעל, שהוא בחינת צולע על ירכו, כי מנח שהוציא הניצוצות בדברים אחרים, נשאר בבחינת צולע על ירכו. וצדק לדבר

לשפתים, כי איתא בזהר הקדוש: אית מאן דלעי באוריתא ומנגנם בה כנגמקא דלא ידע, כל מלה ומלה סלקא לעלא, וקדשא ברך הוא חדי בהאי מלה, ונטע לה סחרנין דההוא נחלא, ואתעבדו מאנו מלין אילני רברכין, ואקרו ערבי נחל. נמצא, שערבי נחל הם בחינת רבור בלא דעה. והוא בחינת הושענא-רבתי, שהוא בחינת רין, בחינת פחד יצחק, שנמשך ממחין רקטנות, ועל-כן הדבור בלא דעת עדין. אבל שמתחלתה הוא בחינת רבור ברעה, והוא החיות של הנפש, כראיתא בזהר: ובאין אנו וידעין אורחיו האוריתא, ומשתדלי בה בארת מישור, ראנו נטעין אילנא דתיני לעלא וכלא אסותא. וזה בחינת יעקב, שהוא בחינת חכמה, בחינת מחין ודללות, שהוא בחינת רפואת הנפש, בחינת: שמש צדקה ומרפא בכנפיה; כי שמש הוא בחינת יעקב, (כמו שכתוב (יחזקאל כ): ויזרח לו השמש), שהוא בחינת חכמה, בחינת רבור ברעה, שהוא בחינת התורה, בחינת שמחה-תורה, שהוא בחינת אילנא דאסותא כנ"ל. וזה בחינת: שמש ויגן ה' אלקים. ה' אלקים זה בחינת רמים ורין, בחינת יעקב ויצחק, שהם בחינת שמש ויגן. וזה בחינת: והיה אור הלכנה כאור החמה; כי הלכנה היא בחינת יצחק, והחמה היא בחינת יעקב, וצריך להמתיק הרין של יצחק, שהוא בחינת לבנה, על-ידי בחינת שמש, שהוא בחינת יעקב, עד שיהיה אור הלכנה כאור החמה, ואז נעשה מצדק צדקה, בחינת: שמש צדקה ומרפא. כי בשמלכות בבחינת רין, נקראת צדק, וכשממתיקין אותה על-ידי בחינת יעקב, אזי היא בבחינת צדקה, בחינת שמש צדקה, שהוא בחינת רבור ברעה, בחינת: אני ה' המדבר בצדקה ורב להושיע; כי הנפש שהיה מקדם בבחינת רין, בבחינת צדק, בבחינת מחין רקטנות, בחינת רבור בלא דעה, כשעולה מצדק לצדקה, והו המתקחה וישעיתה, בחינת: מדבר בצדקה ורב להושיע וכו'. והוא בחינת: תורת ה' תמימה משיבת נפש. תורת ה' תמימה, הינו חכמת התורה, בחינת רבור ברעה. והו עקר ההמתקה, שהוא בחינת רפואת הנפש, בחינת משיבת נפש וכו'. והו בחינת: רפואת תחי לשדך, שנאמר בשבת התורה. לשדך זה בחינת מלכות, בחינת: ששורה על כל העולם, שמשש נמשך רדין של יצחק, והתורה היא הרפואה וההמתקה של הרין הזה כנ"ל. כי כשא לחרמת התורה, נתתן הנפש ומעלהו לשרשו. כי טפת הזרע של הולדת הנפש נמשכת מהמח, ומתא חכמה, כי ישראל עלו במחשבה תחלה, והמתשבה היא חכמה, שהיא שרש נפשות ישראל ושרש כל העולמות, כי שרש כלם הוא חכמת התורה, כי באוריתא קדשא ברך הוא ברא עלמין, והתורה וקראת חכמה, כמו שכתוב (משל ח): אני חכמה וכו'. וכשזוכה הנפש לחכמת התורה, והו בחינת תרוש העולם, כי תרוש כל העולמות היה על-ידי חכמה, שהוא התורה כנ"ל. ואז, כשזוכה לחכמה, אז נתגלה כבודו ויתברך, שהו עקר התכלית של כל עבודת האדם, כי תכלית כל העבודות, שצריך האדם לעבד את הבורא ויתברך, הוא רק ברי שיתגלה כבודו, (כמו שכתוב (ישעיה כג): לכבודי בראתיו וכו'). והכבוד נתגלה על-ידי החכמה, כמו שכתוב: ואם אב אני איה כבודי. ואב הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב: אברך, ופרש רש"י: אב בחכמה. וזה פרוש הפסוק:

צדוף מהניצוצות והאוחיות, ונעשה עולם, והוה בחינת שלום, כי קדם שמכנים אלו הניצוצות והאוחיות בתוך רבוי תורה ותפלה, אין להם שום צדוף וחבור, והם בבחינת שברים ומחלקת, כי כל ניצוץ מתגבר על חברו, וכשמכניסם אל הרבור הקדשה, הוא מצדפם ומתברם, שנהו בחינת שלום. כי עלי"די הרבור הקדשה של תורה ותפלה נעשה העלאת מיין נוקבין, שעל-ידיה נעשה שלום כנ"ל, שעל-ידיה נתמקנין ונתחדשין כל העולמות הנפולין, ונחשב כאלו בראן מתרש. והוה מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תמיד הוודי דף ט'): ולאמר לציון עמי אמה- אל תקדי עמי, אלא עמי, כשתיפי. מה אנא בורא שמים וארץ כמלולין, אף אמה כן וכי'. כי בודאי הוא בורא שמים וארץ ברבוי תורה ותפלה, כי חוץ ומתדש ומתקן העולמות הנפולין כנ"ל. וזה בחינת (ויקרא טו): ונתתי שלום בארץ; כי מהאדציות נתעליו הניצוצות ונעשה שלום, שנהו עקר תקון הבריאה כנ"ל. עלי"ן צדיקין לרבר רק רבדים קדושים, ולא דברים אחרים, כרי להעלות הניצוצות הנ"ל, לתקן כל העולמות. כי עקר הבריאה היתה עלי"די הרבור, כמו שכתוב (תהלים ט): כרכר ה' שמים נעשו; ועל-ידי השכיבה נפלו ניצוצות בכל הרבדים: במאכל ובמשקה ובמלבוש ובכל התענוגים שבעולם. כי התענוג שיש בהרבר שאוכל ושוחה וכיוצא בזה, הוא מהניצוצות שנפלו לשם, והניצוצות הם אותיות כנ"ל, וקדם שמוציאם אל הרבור הם בבחינת דם, שהוא בחינת נפש, כמו שכתוב (ויקרא יז): כי נפש כל בשר רמו כנפשו הוא; וכשמוציאם עלי"די הרבור, והו בחינת (ש"ה ט): נפשי יצאה כרבור; ואז מעלה הניצוצות ומתברם יחד, ועושה שלום ביניהם. והו שאמרנו למעלה, שעל-ידי הרמים שלא עבר בהם את השם יתברך, מזה בא הנצחון ומחלקת, כי עקר הנצחון והמחלקת הוא מבחינת הניצוצות הנפולין הנ"ל, קדם שמתברם ומתקנם, שאז הם בבחינת מחלקת כנ"ל, ואזי הם בבחינת דמים כנ"ל. ועלי"ן צדיק לעבר את השם יתברך ככל המפי דם שנמצאים בו, והינו שידבר הרבה בתורה ותפלה, עד שיהיה נעשה מכל הרמים רבדים של תורה ותפלה, כי הרבור הוא מהנפש, שהוא בחינת דמים כנ"ל, ואזי מבטל כל הנצחון והמחלקת הנמשך מהניצוצות הנפולין הנ"ל, שהם הם בחינת הרמים שעדין לא עבר בהם את השם יתברך כנ"ל:

ובחינה זאת של ברור הניצוצות נעשה בכל יום עד ביאת המשיח, עד שיהיכם (בב"ה ט'): ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים (כמובא בבב"ב האר"ל). כי עקר תקון הניצוצות הוא בבחינת רגליו (כמבאר במקום אחר), כי תורה ותפלה הם בחינת עמידה, שהוא בחינת רגליו. תורה, כמו שכתוב (תהלים ט): ואתה פה עמד עמדי, וכתוב (סנה"ג ט'): ויתיצבו בתחתית ההר. ותפלה, כמו שכתוב (תהלים ט): ויעמד פינתם ויפללו. וזה בחינת (ס"ה ט'): צדק לפניו יהלך. צדק הוא בחינת הרבור של תורה ותפלה, כמו שכתוב (ס"ה ט'): צדק הרבורו, עלי"דיה נתמקנין התגליו, בבחינת: צדק לפניו יהלך; ועל-ידיה זוכין לבחינת: ועמדו רגליו ביום ההוא וכי'. (וזה בחינת שותא

בתורה או בתפלה, עד שיהיה הגוף כמל ואפס. והו פרוש הפסוק: והו לבשר אחר - שיהא תגוף אחר עם הרבור, עד שיהא כאפס. ובמה הוא בא לרבר זה, ביראה. כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ב ט'): גוף קשה, פחד שובדו. ופחד הוא פחד יצחק, הוא יראה:

וזה פרוש הפסוק: יברנו אלקים ויידאו אותו. כלומר: כי הברכה, כשהיה בבחינת יראה, כל אפסי ארץ. כלומר: כל ארציות נעשים אפס, כמה שכתוב: והו לבשר אחר: ובתורה ותפלה יש שני גונים: ממשכה וצעקה. והוא בחינת משה ודוד. כי הצעקה בחינת: חכמות בחוץ תרנה, ובמשכה בחינת: תמוקי ודכדי. במשה כתיב: ויצעק משה, וכתיב: וילך וידבר וכי'. כלומר, שהיה מקהיל קהלות רבים, וזה בחינת: חכמות בחוץ תרנה, וידבר כתיב: במקהלות רככו אלקים, והוא גם-כן: חכמות בחוץ תרנה; גם זאת התורה, הלשון אינו סתקן ומסדר כלל, גם חסר הרבה וכל אשר מצאה יד' להכין סדקרים אלו בער השם יתברך, הברחתי לחוד ולבתכם בטהוריא מעניא. והו:

יברנו אלקים ויידאו אותו כל אפסי ארץ (תהלים ט)

כי יש מדת נצחון ומחלקת ומלחמה, ומדה זאת באה מדמים שעדין לא עבר בהם את השם יתברך, כי עקר מדת הנצחון הוא מהרמים, כמו שכתוב (ישעיה ט): ויו נצחם, ופרש רש"י: דמים. וצדיק כל אחר לבטל מדת הנצחון והמחלקת, ולררף אחר השלום, כי לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק ברבה אלא השלום (עקני ט"ו). והו זוכין עלי"די שידבר הרבה בתורה ותפלה, עלי"דיה יזכה לשלום. כי בשש מחלקת, צדיקין לעשות שלום, וזה העושה שלום הוא בבחינת העלאת מיין נוקבין, כי כשנפול לאדם איזה קשאי, הוא בחינת מחלקת, כי חלוק לבו ואינו מבין הרבר, כי נראה לו כאלו הרברים סותרין זה את זה ותולקין זה על זה. והתרון הוא בחינת העושה שלום, כי עלי"די התרון הוא עושה שלום בין הרברים הנראים כחולקים וסותרים זה את זה, והו בחינת העלאת מיין נוקבין. וכי עקר בחינת העלאת מיין נוקבין הוא בחינת השתוקקות ואהבה, שמעורר אחר לגבי חברו, גוון כשאחר משתוקק להשם יתברך או לגסע לצדיק אמתי, והו בחינת העלאת מיין נוקבין, שעל-ידיה מתתברין ומתקשרין להשם יתברך ולצדיקו. ומצא שנה העושה שלום, שמכנים אהבה כלב כל אחר לגבי חברו ומקרבם יחד ועושה שלום ביניהם, והו בחינת העלאת מיין נוקבין. ולפעמים, זה השלום עושה שלום במקום אחר, והוא בחינת העלאת מיין נוקבין למקום אחר. וכל הרבדים שמדברים בתורה ותפלה, הם בבחינת העלאת מיין נוקבין, כידוע, שהוא בחינת שלום, כמו שכתוב (ישעיה ט): בורא יוב שפתים שלום. וזה עקר תקון הבריאה, כמו שכתוב: עושה שלום ובורא את הכל. כי בשש ביראה נפלו עולמות למשה [על-ידי שכירת בלים, כידוע], והעולמות הן בחינת אותיות, ונתפדו לכמה ניצוצות. ועל-ידי העלאת מיין נוקבין של תורה ותפלה נעשה

כחית אור הישר; מפרחק ידע הוא כחית אור החזר. כי עקר היריעה, לרע מה שרואה, הוא עליידי כחית אור החזר, שהיא כחית מה שחזר הבח הראות לעיניו. ועל-כן לפעמים האדם רואה איזה דבר בעיניו ממש, ואף-על-פי-כן אינו יודע מה הוא רואה, כגון: כששמעירין איזה דבר לפני עיניו במהירות גדול, וזה מחמת שלא היה פנאי שיחזר הבח הראות לעיניו, ויציר הדבר ברעתו עד שרע אותו, וכמבאר בסימן סה, אות ג, עין שם. נמצא, שהיריעה, מה שיודע מה שהוא רואה, זה כחית אור החזר: וידע, שהסתכלות עושה כלי, דהינו גבול וזמן. כי מקדם ראותו הדבר הוא כלא גבול, וכשרואה הדבר, נעשה לו גבול. והוא שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יב"ט טו): ויעד ויעדך ויאבילך אח הפון, כי אינו דומה מי שרואה ואוכל וכו'. מכאן שסומא אין לו שבע. כי מי שאינו רואה, אין לו גבול כנ"ל. ומסקנא הנקרא: מאי קרא, טוב מראה עינים מהלך נפש; כי כבח הראות עושה הלך לנפשו, והוא הגבול: וזהו כחית מעלל הבטחון, כי הבטחון הוא כחית הסתכלות, שמסתכל וצופה בעיניו להשם יתברך לבר וכוטח בו, בכחית (החלים בסח): עיני כל אליך ישברו. כי עליידי ההסתכלות בבטחון גם-כן עושה כלי, דהינו גבול וזמן, כי ההשפעה יורדת מלמעלה חמיר, אך שהיא בלא זמן, כי לפעמים דבר שצריך לו עכשו, יבוא בשמים או שלש שנים, אך עליידי הסתכלות בבטחון עושה להתשפעה גבול וזמן, שחבוא השפעה בעת וזמן שהוא צריך. וזה פרוש הפסוק: עיני כל אליך ישברו, ואמה גותו להם אך אכלם בעתו. פרוש: בהסתכלותו בעיניו להשם יתברך, דהינו כחית בטחון, כחית: עיני כל אליך ישברו, עליידייה אמה גותו להם את אכלם בעתו. בעתו דיקא, דהינו בעת וזמן שהוא צריך, כי הבטחון, שהוא כחית הסתכלות, עושה כלי וגבול וזמן כנ"ל:

וזה כחית מעלל התקרות לצדיקים. כי יש כחית: צמאה נפשי (שם סג), דהינו כמו מי שהוא צמא מאד, ששזתה אפלו מים הרעים; כמזכר גם בעבודת הבואה יתברך. יש כנ"ל אדם, שהם חמיר בכחית צמאון, ולומרים ועוברים עבודתו חמיר, והם חמיר בכחית צמאון, כי נפשו שוקקת חמיר לעבודת השם יתברך, אך שהוא בלא זמן ושכל, כי לפעמים כפולה של תורה היא קיומה (מטה צא), ככה שכתוב (חלים טו): עת לעשות לה' הפרו תורתך; והוא מעלת התרבות בצדיקים, כי הם עושים גבול וזמן, לכל היה בכחית צמאון. וזה פרוש הפסוק: צמאה נפשי לאלקים לאל חי - זה כחית צמאון כנ"ל. מתי אבוא - ולא היא בכחית צמאון, ואראה פני אלקים - ואראה דיקא, דהינו שאובה שתהיה העבודה בכחית ראיה, שאין הוא בכחית גבול וזמן כראוי כנ"ל, ואין אינו בכחית צמאון כנ"ל: על-כן ככל יום ויום צריך התחרשות המחין, כמה שכתוב (יב"ט טו): חרשים לבקרים וכו'; וכמה שכתוב: המתדש בטובו וכו'. [כי חרוש המת, דהינו שזכה לשכל חרש

שוטא דיוקא וכו', עין לעיל - זה אינו מבין כלל]. כי קדם התקון, דהינו קדם שמוציא הניצוצות אל הדבור דקדשה, אי הם בכחית: צולע על ירכו (בראשית ט); שהוא כחית פגם הרגלין, ואחר-כך, כשמוציאם אל הדבור ובונה מהם דבור דקדשה, זהו כחית (שם ט) : וכן את הצלע - שמתקן כחית צולע על ירכו. והו כחית (מילה כב): לוי הטיח דברים בלפי מעלה ואמלע - זה כחית צולע על ירכו, כי מחמת שפגם בהדבור, על-כן אמלע, כי נשאר בכחית צולע על ירכו, שהוא כחית פגם הדבור כנ"ל. וצריכין לרבר בתורה ותפלה, עד שיהיה הגוף כטל ואפס, והו כחית (בראשית ט) : והיו לכשר אחר - שהיא הגוף אחר עם הדבור (שהוא כחית חיה, כמו שכתוב (חלים ט) : ולילה ללילה יתה, כמבאר במקום אחר, שהיא כחית הצלע הנל, כחית: וכן את הצלע, שעל זה נאמר: והיו לכשר אחר), דהינו שיתכפל הגוף לגמרי כאין וכאפס עליידי דבורי תורה ותפלה. ולכוא לזה, כטל הגוף לגמרי, הוא עליידי יראה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ט ט) : גוף קשה, פחד שוכרו. ופחד הוא כחית (בראשית יא) : פחד יצחק, דהינו יראה:

וזה פרוש הפסוק: יברכנו אלקים - זה כחית שלום, כי לא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מתווק ברכה, אלא השלום. וייראו אתו - הנו יראה, שעליידייה נהפסל הגוף לגמרי, עליידי דבורי תורה ותפלה כנ"ל. והו: כל אפסי ארץ, הנו שכל הארציות נעשים אפס ואין, כי נתפסלים לגמרי כנ"ל. או זוכין לברכה, שהוא כחית שלום, כחית: יברכנו אלקים וכו':

(יתברך המלה יש שני נונים: המשכה יעשה וכו' - גם זה לא נבדל כלל)

עו

ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם: (בראשית כב)

איתא בתקוני ותר (חוקי ע. דף קח): מסבא דימינא מחא תורא ככספא, תרא הוא דתתיב: ידע אברהם אוקבי: הנה, בהסתכלות יש אור הישר ואור החזר: דהתפשטות הראות הוא אור הישר, וכנהיג לראות דבר שחפץ הוא אור החזר. כי עקר בח הראות - מחמת שבח הראות הולך ומתפשט ומכה בדבר הנראה, וחזר הבח הראות, מחמת הדבאה, לעינים, ונצמד הדבר בעינים, ואז העינים רואין את הדבר הנראה, כמבאר היטב (לעיל בסימן יג, אות ד, עין שם). נמצא, שיש כבח הראות כחית אור הישר ואור החזר, כי כח התפשטות הראות מעיניו להדבר הנראה, זהו כחית אור הישר, והבאת הראות בדבר הנראה, שעליידייה חזר הדבר לעיניו ונצמד בעיניו, שעליידייה עקר הראיה כנ"ל, זהו כחית אור החזר, שחזר ושב הראות לעיניו כנ"ל. והשם יתברך, ברך הוא, אף שאינו נהפס בשום מדה, אך כרי לשבר האון נאמר בו גם-כן (חלים ט"ז): כי רם ה' ושפל יראה וגבוה מפרחק ידע. יראה הוא

הַלְכָה בְּאֵפֶן זֶה, בּוֹרֵא עוֹלָם אֶחָד, וְכִשְׁלוֹמֵד כָּל הַמְּסַכְתָּא, נְעֻשָׁה מִסְרוּנִיתָא, וְהַלְכוֹת הֵן עוֹלְמִין דִּילָהּ (בְּמִסְתָּא דְחִיבִין דְּיָדֵי), כִּי אִין מְלַךְ בְּלֵא עִם. וְהִיא יְיָ לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ - שְׁנַתְּנֵה מְלֻכוֹתוֹ: מְבַרְרָא לְמַעַן, שְׁחַסֵּר בְּאֵן רַבּוּ כְּבֹלוּ, כִּי עֵבֶר הַמְּכֹנֵן חֲסֵד מִן הַסְּפָר, וְלֹא יִבְיִחֵי לְעַמּוּד כָּלֵל עַל דְּבָרִים אֵלּוּ:

עח

וְיִתֵּן עֵז לְמַלְכוֹ וְיִרְם כְּרִן מְשִׁיחוֹ (שְׁמוּאֵל א: ב):

הַנְּהָ יֵשׁ בְּזֶה בְּחִינַת מְשִׁיחַ, וְרוּחֵהּ הַקֹּדֶשׁ, וְיִחוּד קְרִישָׁא בְּרִידֵי הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ, וְחַחֲיָהּ. כִּי תַחֲלַת הַבְּרִיאָה הָיָה כְּרִי שִׁתְּנֵהּ מִרְחַת מְלֻכוֹתוֹ, וּמְחַמֵּת גִּזְלֵהּ לֹא הָיָה כְּאִפְשָׁרֵי לְקַבֵּל, וְהִכְרַח לְהַחְצִימָם בְּחוּף עוֹלָמוֹת. וְהוּא (תְּהִלָּתֵי סֵפֶר): מְלֻכוֹתָךְ מְלֻכוֹת כָּל עוֹלָמִים; הֵינּוּ שְׂמִירַת מְלֻכוֹת הַתְּלַבֵּשׁ בְּחוּף עוֹלָמוֹת, כְּרִי שְׂנוּבֵל לְקַבֵּל. וְאִין מִי שְׂקִיבֵל עַל מְלֻכוֹתוֹ, לְכֹן יוֹצֵאוֹת נְפֻשׁוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׂקִיבֵלוֹ עַל מְלֻכוֹתוֹ, כִּי אִין מְלַךְ כְּלֵא עִם. וּמֵאִין יוֹצֵאוֹת נְפֻשׁוֹת יִשְׂרָאֵל מֵעוֹלָם הַדְּבֹר. וְהוּא (שִׁיחַ א: ב) נְפִישׁ יוֹצֵא בְּדִבְרוֹ; הֵינּוּ שְׂנַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל יוֹצֵאוֹת מֵעוֹלָם הַדְּבֹר. וְהַרְבּוּר הוּא בְּחִינַת מְלֻכוֹת, כְּמוֹ שְׂאֵמֵר אֱלִיָּהוּ: מְלֻכוֹת פִּה. וּבְחִינַת שְׂכִינָה גַם־כֵּן, כִּי שׁוֹכְנַת אִתָּם תְּמִיד כְּלֵי הַפֶּסֶק רָעֵה, כְּמוֹ שְׂכִיבֵי (וְיִרְמִי א: ב): הַשׁוֹכֵן אִתָּם בְּחוּף מְאֻמָּתָם; וְהוּא בְּחִינַת אֵם הַבְּנִים, הֵינּוּ, כְּמוֹ שְׁהָאֵם הוֹלֶכֶת תְּמִיד עִם בְּנֵיהּ וְאִינָה שׁוֹכְחַת אוֹתָם, בֵּן הַדְּבֹר, שְׁהוּא בְּחִינַת שְׂכִינָה, הוֹלֶכֶת עִם הָאָדָם תְּמִיד. וְהוּא (וְיִרְמִי א: ב) כִּי מִדֵּי דְבָרֵי בּוּ זְכוּר אֲזַכְּרֵנּוּ; הֵינּוּ כְּמוֹ שְׂאֵמֵרנּוּ, שֶׁהַדְּבֹר זֹכֶרֶת אוֹתוֹ תְּמִיד וְהוֹלֶכֶת עִמּוֹ אֶפְלוּ בְּמִקּוּם הַמְּנַפֵּת. וְהוּא בְּחִינַת גְּלוּת הַשְּׂכִינָה, שֶׁהַדְּבֹר, שְׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׂכִינָה, בְּגֻלוֹת, וְנִתְאַלַם, כְּמוֹ שְׂכִיבֵי (תְּהִלָּתֵי סֵפֶר): נְאֻלְמַתִּי דוֹמִיָּה. וְהוּא (תְּהִלָּתֵי סֵפֶר): הַאֲמֵנָם אֵלֶם צִדֵק תִּרְבְּרוּן; הֵינּוּ כִּי צִדֵק זֶה מְלֻכוֹתָא קְרִישָׁא, כְּבוֹרַע, וּמְלֻכוֹת הוּא הַדְּבֹר כְּנֵ"ל, כְּשֶׁהוּא בְּגֻלוֹת הוּא אֵלֶם. וְלְכֹן כְּמוֹ שְׂפִינָם יִתְקֹן, הֵינּוּ וְרֵדֵי דְבָרִים, כְּמוֹ שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב (הִשְׁעַי ד: ה) קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים - שִׁיתְּרוּהָ תְּמִיד כְּכָל לְבוֹ נֹכַח פְּנֵי אֲרֵנִי; אִין: וְשׁוּבוּ אֵל ה' - שִׁישׁוּבוּ כָּל הַדְּבָרִים שְׂפִינָם אֵל שְׂרָשׁוֹ. וְהוּא בְּחִינַת יְחוּד קְרִישָׁא בְּרִידֵי הוּא וְשְׂכִינְתָּהּ, כִּי מִיַּחַד הַדְּבֹר, שְׁהוּא בְּחִינַת הַשְּׂכִינָה כְּנֵ"ל, אֵל ה'. וְהוּא גַם־כֵּן שְׂאֵמֵר הַכְּתוּב (שִׁשְׁי א: ב) וְנִגְלָה כְּבוֹד ה', וְדָאוּ כָּל בְּשָׂר יִחְרָו כִּי פִי ה' דִּבֶּר; הֵינּוּ, כְּשִׁמְחֵת הַדְּבֹר עִם ה', שְׁהוּא יְחוּד קְרִישָׁא בְּרִידֵי הוּא וְשְׂכִינְתָּה כְּנֵ"ל, אִין: וְנִגְלָה כְּבוֹד ה'. כְּבוֹד זֶה שְׂכִינָה, כְּבוֹרַע. הֵינּוּ, שְׁנַתְּנֵהּ וְנִתְגַּדֵּל הָאֲרַח הַשְּׂכִינָה, שְׁהוּא בְּחִינַת מְלֻכוֹת. כִּי עֲכָשׁוּ נִקְטֵן אוֹרְהָ וְנִחַלַט כְּחָה, כְּמוֹ שְׂכִיבֵי בִּיהַר הַקְּדוּשׁ, שְׁהַשְּׂכִינָה צוֹחֶת: סְמִכוּנֵי בְּאִישׁוֹתוֹכוֹ, כִּי חוֹלַת אֲהֶבָה אֵינִי; הֵינּוּ אֲהֶבַח יִשְׂרָאֵל, שְׂאֵי שׁוֹכֵן אִתָּם אֶפְלוּ בְּחוּף מְאֻמָּתָם, וְהוּוּ גְלוּת הַשְּׂכִינָה. אֲכָל כְּמוֹ שְׂאֵמֵרנּוּ, [שְׁעֵלִי־דִי] שִׁתְּקֵן פְּרָצוֹן מְלֻכוֹת וְיִתְחַד הַדְּבֹר, שְׁהוּא בְּחִינַת מְלֻכוֹת וּבְחִינַת שְׂכִינָה, עִם ה', יִתְגַּלֵּה וְיִתְגַּדֵּל אוֹרְהָ שֶׁל פְּרָצוֹן מְלֻכוֹת. וְהוּוּ (סִסְי א: ב) בְּאוֹר פְּנֵי מְלַךְ חַיִּים; הֵינּוּ [שְׁעֵלִי־דִי] שִׁתֵּן הָאֲרַח בְּפְרָצוֹן מְלֻכוֹת יְכוּל לְחַיּוֹת, כִּי שׁוֹאֵב חַיִּים מִמֶּרַת

חֲרַשׁ, וְשָׂכְלוּ הוֹלֵךְ וְגָדוֹל כְּכָל פְּעַם, וְהוּוּ בְּחִינַת רִאיוֹה. כִּי יִדְעַת הַשְּׂכָל הוּא בְּחִינַת רִאיוֹה, שִׁיּוֹדַע וּמְכִין הַדְּבָר עַל כְּרִי, כְּאֵלוּ רִאוֹה אוֹתוֹ בְּעֵינָיו בְּרִאיוֹה יְפֵה, וְכְמוֹ שְׂכִיבֵי (וְיִרְמִי א: ב) וְתַפְקִתְנָה עֵינֵי שְׂנֵיָהֶם, וּפְרַשׁ רִשׁוֹ: עֲלֵי־שֵׁם הַחֲכֵמָה נֹאמֵר, כְּמוֹכָא כְּרִבְרִי רַבְנָה כְּמוֹהָ פְעֻמִּים]. וּבְכַח הַרְאוֹת יֵשׁ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת, כִּי מִי שְׂכַח הַרְאוֹת שְׁלוֹ יְפֵה, יְכוּל לְרִאוֹת מְרוּחוֹ, וְאִין צְרִיד לְהַתְקַרֵּב אֵל הַדְּבָר שְׂצִרִיד לְרִאוֹת, אֲכָל מִי שְׂאִין כַּח הַרְאוֹת שְׁלוֹ חוֹק, הוּא צְרִיד לְהַתְקַרֵּב לְהַדְּבָר שְׂרוּצָה לְרִאוֹת וְלְהַסְתַּבֵּל בּוּ יְפֵה. בֵּן כְּעֹבוֹרַת הַשֵּׁם יִתְפַּדֵּה, יֵשׁ מִי שְׂמַחוּ צַח, וְיְכוּל לְהַתְפַּלֵּל אוּ לְלַמֵּד כְּלֵי עֵינֵי, וְיֵשׁ מִי שְׂצִרִיד לְהַעֲלוֹת בְּמַחְשַׁבְתּוֹ מִקְדָם שְׂצִיבֵר, וְאֵם יִדְבֵר מִקְדָם שְׁעֵלָה בְּמַחְשַׁבְתּוֹ, וְהִיא הַדְּבֹר בְּלֵא מְחֻשְׁבָה, וְהוּא בְּחִינַת אַחַר הַדְּבָרִים. וְהוּוּ בְּחִינַת מַחִין דְּקַטְנוּת, שְׁהֵם בְּחִינַת רֵינִים, וְמִי שְׂשָׂכְלוּ צַח, הוּא בְּגִדְלוֹת הַמַּחִין, וְהוּא בְּחִינַת רְחֻמִים וְחֲסָדִים, כְּמוֹכָא חֲכֻמִּינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה (מִתְּהִלָּתֵי סֵפֶר): גְּדוּלָה רַעֲוִה, שְׁנַתְּנָה בֵּין שְׁנֵי שְׂמוֹת, שְׂאֵמֵר: כִּי אֵל דְּעוֹת ה'. וְאֵל הוּא חֲסֵד, כְּמוֹ שְׂכִיבֵי (תְּהִלָּתֵי סֵפֶר): חֲסֵד אֵל כָּל הַיּוֹם, וְה' הוּא רְחֻמִים, כְּמוֹ שְׂכִיבֵי (סֵפֶר סֵפֶר): רְחֻמִּיד רַבִּים ה', אֵךְ אִי אִפְשָׁר לְהַתְפַּלֵּל בְּשָׂכְל צַח עַד שִׁישׁוּב כְּתֻשְׁבָה שְׁלָמָה עַל חֲטָאֵינוּ, כְּמוֹ שְׂכִיבֵי (וְיִרְמִי א: ב) וְכֹל ה' אֵת לְבָבְךָ, וְתִרְגְּמוּ: וְיַעֲרִי ה' יֵת מְפֻשׁוֹת לְבָבְךָ. וּבְאִיּוֹה חֲשׁוּבָה נֹאמֵר כְּתֻשְׁבָה מְאֹהֶבָה, שְׁלֵא יִשְׂאֵר שׁוּם רִשָׁם כְּלָל, כְּמוֹכָא חֲכֻמִּינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה (וְיִרְמִי א: ב) שׁוּבוּ בְּנִים שׁוֹכְבִים אֲרָפָא מְשׁוּבְתָם; דְּקִשָׁה, שׁוֹכְבִים מְשַׁעַע דְּמַעְקָרָא בְּלֵא שׁוּם רִשָׁם, וְאֲרָפָא מְשַׁעַע שִׁישְׂאֵר רִשָׁם. וּמַשְׁנִי: כְּאֵן מְאֹהֶבָה, כְּאֵן מִירְתָּהּ. כִּי מְאֹהֶבָה אִין נְשִׂאֵר שׁוּם רִשָׁם, וְיֵשׁ לוֹ שְׂכָל צַח, וְיְכוּל לְהַתְפַּלֵּל כְּלֵי עֵינֵי, וּבְכָל יוֹם וְיוֹם יְכוּל לְהַתְחַדֵּשׁ מַחוּ:

זֶה פְרוּשׁ הַפְּסוּק: וְיִהִי אַחַר הַדְּבָרִים. פְּרוּשׁ: אֲרָם שְׁהוּא תְּמִיד בְּשׁוּרָה, שְׂאִינוּ יְכוּל לְבֹא לְהַתְחַדֵּשׁ הַמַּחִין, שְׁהוּא בְּקַטְנוּת הַמַּחִין, שְׁהוּא בְּחִינַת אֱלֻכִים, רֵינֵינוּ, שְׁהוּוּ בְּחִינַת אַחַר הַדְּבָרִים כְּנֵ"ל. וְהָאֱלֻכִים נִסָּה - הֵינּוּ לְנִפְשׁוֹת וְלִקְרִים אֵת בְּחִינַת הַמַּחִין דְּקַטְנוּת, שְׁהֵם בְּחִינַת אֱלֻכִים, זֶה זֹכִין עֲלֵי־דֵי בְּחִינַת אֲבֵרָהֶם, שְׁהוּא בְּחִינַת אֲהֶבָה, כִּי עֲלֵי־דֵי תְּשׁוּבָה מְאֹהֶבָה זֹכִין לְמַחִין דְּגִדְלוּת, שְׁהֵם בְּחִינַת חֲסָדִים וְרְחֻמִים כְּנֵ"ל. וְהוּוּ: וְהָאֱלֻכִים נִסָּה - אֵת אֲבֵרָהֶם, שְׁעֵלִי־דֵי בְּחִינַת אֲבֵרָהֶם מְנַסִּין וּמְרִימִין אֵת הַמַּחִין דְּקַטְנוּת, שְׁהֵם בְּחִינַת אֱלֻכִים, וְזֹכִין לְמַחִין דְּגִדְלוּת כְּנֵ"ל. וְזֶה פְרוּשׁ הַזֹּהַר הַקְּדוּשׁ: מִסְתַּרָא דִּימִינָא מַחָא חוּרָא. פְּרוּשׁ: מִמִּרְחַת אֲהֶבָה נְעֻשָׁה שְׂכָלוּ צַח כְּפִסְפָה, תִּדָא הוּא דְּכַתִּיב: זְרַע אֲבֵרָהֶם אוֹהֶבֵי; כִּי הַמַּחֵן נְקָרָא: זְרַע אֲבֵרָהֶם אוֹהֶבֵי, שְׁהִיא מִרְחַת אֲהֶבָה, שְׁמַמְרָה זֹאת כֹּא לְשָׂכָל צַח כְּנֵ"ל:

עז

וְהִיא יְיָ לְמַלְךְ עַל כָּל הָאָרֶץ (וְכִרְיָה ד: ב):

דְּהַנְּהָ הַכָּלֵל הוּא, שְׂכָל מוֹה שְׂאֵנוּ עוֹשִׂים, הֵן תַּתְּפֹלָה וְהֵן לְמַדְרָא, הוּא כְּרִי שִׁתְּנֵהּ מְלֻכוֹתוֹ וְיִתְפַּדֵּה. כִּי תִתְּכַל פִּה הוּא בְּחִינַת ה', וְהַקּוֹל הוּא בְּתַמְשֻׁבָה, הוּא בְּחִינַת ו', וְכִשְׁלוֹמֵד אוּ מְתַפַּלֵּל בְּרַחֲמֵינוּ וְרוּחִינוּ, נִתְגַּלֵּה בְּחִינַת ה' (וְיִרְמִי א: ב) וְכִשְׁלוֹמֵד

למוציא דעת: גם מכאן מתורה זאת, שהרבוי הולך עם האדם אפלו למקומות המסופים, כמו האם, ההולכת עם הילד לכל מקום שהוא הולך, ועל-כן נקרא הרבוי אם הפנים. והיו: כי מדי דברי בו אור אוקרנו עוד; הינו שאפלו אם האדם מנת, חס ושלום, במקום שהוא, אפלו בשפל המדרגה מאד, אפלו במקומות המסופים, אף-על-פי-כן על-ידי הרבוי יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך. דהינו, שאפלו אם הוא במקום שהוא, אם יתחוק גם שם לרבו על-כפופים דבורים קדושים של תורה והפלה והתבודדות, יכול להזכיר את עצמו בהשם יתברך, אפלו שם במקומות הנמוכים, שהם בחינות מקומות המסופים, אפלו אם נפל למקום שגפל, כי הרבוי אינו מניח אותו לשכח את השם יתברך, בכתינות: כי מדי דברי בו אור אוקרנו עוד; שכל זמן שיש בו הרבוי של השם יתברך, שהוא הרבוי הקדוש, זה הרבוי אינו מניח אותו להיות נשכח מהשם יתברך, כי הרבוי זוכר ומזכיר אותו להתחוק בהשם יתברך במקום שהוא. והכן הדבר היטב, מגדל כח הרבוי, והוא עצה נפלאה ונוראה למי שחפץ באמת, לכל יאמר עולמו לנמרי, חס ושלום:

עוד מכאן מזה נדל מעלת עסק התורה הקדושה, שהוא ענין החיים של האדם, כי אלמלא בפני ראה דנשבי על לבא היו לבא אוקר כל גופא, וכפני ראה הוא בחינות התורה כנ"ל. הינו כי יש באדם שני מיני תבערות מדורת אש - לטוב ולהפך; ושניהם אינם טובים. כי לפעמים לב האיש הישראלי בוער מאד מאד להשם יתברך ביקר יקור אש, אבל הוא יותר מדי, עד שהיה אפשר להיות אוקר כל גופא. ואף-על-פי שבער להשם יתברך, אף-על-פי-כן מאחר שהוא יותר מדי, אינו טוב. ואי אפשר לקר ולצמצם ההתלהבות הזאת, שיהיה במדה, כייאם על-ידי התורה, כי כשיעסק בתורה, תגן התורה עליו ותציל אותו, שייקח לצמצם ההתלהבות שיהיה כראוי, וכן יש, חס ושלום, להפך. כי לפעמים בוער האדם אל תאוות עולם הנה כל-כף, עד שגם-כן היה אוקר כל גופא, חס ושלום, אבל כשלומד תורה היא מגנת עליו ומצלת אותו גם מהתלהבות האש הרע הזה של התאוות, שהיה רוצה לשרפו לנמרי, חס ושלום. נמצא, שכלא התורה, חס ושלום, לא היה האדם מתקנים כלל, כי היה נשרף ומחבטל מרבוי התבערות שיש בכוהו למין יותר מדי או לשמאל, חס ושלום. והיו: אלמלא בפני ראה, שהיא התורה, דנשבי על לבא, היו לבא אוקר כל גופא - על-ידי שני מיני תבערות הנ"ל, ורק התורה מצלת מזה כנ"ל. והכן הדברים למעשה!

עט

בטח ב' ועשה טוב שכן ארץ ודעה אמונה

(ההלים ז):

הנה הכלל - שצריך כל אדם לראות, שמצדו לא יהיה עכוב משיחא, דהינו לעשות תשובה שלמה ולתקן מעשיו. וככל צדיק וצדיק, מי שהוא צדיק באמת, יש בו התגלות משיחא, ואף-על-פי שאין בו התגלות משיחא, יש בו מדה של משיחא,

מלכות שהוא שרשו כנ"ל. וגם זהו בחינת רות-הקדוש, כי מה שאדם חי, אינו כי אם מחמת שנושם נשימות. ומה היא נשימה שמוציא ומכניס הרוח. וזהו בחינת (האמ"ל א): החיות רצוא ושוכ. ולכן כשאדם רבוק למלכותא קדישא ומרבו תורה או הפלה, מוציא ומכניס רוח הקדוש. והיו (ס"ו): רוח הרשעה אתו בקרבכם - הינו קרב שלכם, כשהוא נושם נשימה של קדשה, אזי: רוח תרשה אתן - הינו רוח-הקדוש. וזה (בראשית א): רוח אלקים מרחפת על פני המים; הינו כשלומד תורה, כי מים זו תורה, כידוע, אזי: רוח אלקים, שהוא רוח-הקדוש, מרחפת, וחופף עליו ושואב רוח-חיים, כי בלא תורה אי אפשר לחיות, כמו שכתוב (הקטן ויד תקן ג דף ס"ו): אלמלא בפני ראה דנשבי על לבא היו לבא אוקר כל גופא. וראה דא מצי (יד פטס דף ר"ח), ומצי דא תורה. כי כשהאיש הישראלי בוער בלבו להשם יתברך, היה באפשרי להיות אוקר כל גופא, אבל כשיתלבש באותיות התורה או הפלה, מגנת ומצלת עליו, וכן, חס ושלום, להפך, כשבער אל תאוות עולם הזה, הנה אוקר גם-כן כל גופא, אבל כשאחר-כך לומר תורה או עושה מצוה, היא מגנת ומצלת עליו, ויכול לחיות, כי שואב רוח-חיים, שהוא רוח-הקדוש, מפתח מלכות, שהוא שרשו. ולכן רשעים כפניהם קרויים מתיים (ברכות י"ח), כי מחמת שגפסק מחבל הקדשה, מאין יהיה לו חיות ושואב רוח של שטות, כי רבוק אל מלך וכן וכסיל (ספ"ח ט). והיו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ספ"ח ט): אין אדם עובר עברה, אלא-אי-כן נכנס בו רוח שטות. אבל להפך, נכנס בו רוח-הקדוש, ורוח-הקדוש הוא בחינות מלכות, כמו שאמר הכתוב (אסתר ה): ותלבש אסתר מלכות, ודרשו רבותינו וכוונם לברכה (פסלה ד'), שלבשתה רוח-הקדוש; ובחינת חתיה גס-כן, כמו שפרש רש"י על פסוק (בראשית ט"ז): ותחי רוח יעקב - ששרתה עליו רוח-הקדוש. והיו בחינה של משיחא, כי כתוב אצלו (ישעיה א'): לא למראה עיניו ישפט וכו', אלא הכל ברוח הקדוש, כי אזי יתקן פרצוף מלכות בשלמות, ונתקבץ כל הבחינות מלכות אל שרשו. והיתה לה' המלוכה (עפ"ר), והיה ה' למלך על כל הארץ (נב"ה ט), ונוכל להזכיר את בוראנו למעלה מכל העולמות, בלא שום לבוש וציוד ותמנה. והיו (ההלים ט): כי ה' וכו' מלך גדול על כל הארץ; הינו, כשפדת מלכות יהיה גדול ויתעלה אורה מחמת תקון מעשינו, אזי נוכל להזכיר את בוראנו על כל, דהינו למעלה מכל העולמות, ולא כמו עכשו, כי עכשו הוא בהתלבשות עולמות כנ"ל.

וזהו: ויזן עו למלכו. הינו, כשימתן עו והארה למדת מלכות, אזי: יודם קרן משיחו; כי כל אחד יתקן בחינות משיח שלו וילך ממדרגה אל מדרגה מעט מעט, עד שיתקן הארת פרצוף מלכות בשלמות, והיו בחינות משיח כנ"ל: [גם דברים אלה אינם מסודרים יפה, וחסר בהם גם-כן. וכפי הנראה, המבין מהם, שמרבו ממעלת הרבוי הקדוש, כי הרבוי הקדוש הוא בחינות השכינה, והוא בחינות רוחו של משיח, בחינות רוח-הקדוש, בחינות חתיה, בחינות יתוד קדשא בריך הוא ושכינתה. וכל זה מכאן מתוך דברי התורה הנ"ל, רק שאין הדברים מסודרים כראוי, ואין תלשון מתקן, ואף-על-פי-כן פלם נכוחים למבין וישרים

שהוא בחינות משה, כמו שכתוב בזהר הקדוש (כאשת דף כה):
 משיח רא משה, כמו שאפרש, כי משה מסר נפשו בעד ישראל,
 כי ידע שפלותו באמת, וידע חשיבות וגדלות ישראל, כמו
 שכתוב (במדר י'): והאיש משה ענו מאד מכל האדם; ומחמת
 זה מסר נפשו ותמותו בעד. לכן מי שהוא צדיק באמת וידע
 שפלותו ויכיר חשיבות ישראל, יכול למסר את נפשו בעד.
 ואימתי יכול לראות שפלותו, בשבת. כי בשבת נאמר (סנה"ט):
 ראו כי ה' נתן לכם את השבת; כי שבת הוא שין בת. שין
 - תלת גנין רעיא; ב"ת - בת עין. ועל-כן בשבת יכול לראות
 שפלותו. וזהו: שבו איש תחתיו, הנאמר בשבת (שם), הינו תחת
 מדרגתו, שפל ממה שהוא, ועל-כל-פנים אל יצא איש מקומו;
 הינו למעלה ממדרגתו, בנו: עושה מעשה זמרי ומבקש שכר
 כפינתם (סנה"ב). ואימתי יכול לראות שפלותו בשבת, בשעושה
 תשובה שלמה, שהיא שבת, כמו שכתוב (ירמיה'): ושבת עד
 ה' אלוקיך, אתנו דרין באתנו דרין. כי יש שני תשובות. אחת:
 יש בגניאדם, שעושים משאומתן והולכין בתכלי עולם הזה,
 ובאמצעות גופל לו הרהורי תשובה, ואחר-כך חוזר למקומו
 הראשון, וזהו בחינות (היכאל א'): החיות רצוא ושוב, שאין לו
 נחא, כי פעם טמא ופעם טהור, כשר ופסול, אסור ומותר, וזהו
 בחינות ששת ימי חל. אבל תשובה שלמה הוא בחינות שבת,
 שיש לו נחא, כי בא שבת - בא מנוחה; שיש לו מנוחה מכל
 וכל, ונרתה הרע לגמרי. ותרע נאמנה, שתשובה שלמה הוא
 בחינות שבת, כי איתא במדרש רבה (כאשת פ' כב): בשפגע אדם
 הראשון לקן ושאל לו: מה נעשה בריןך, והשיב לו שעשה
 תשובה, אמר: אם כך תקיף תילא תשובה. פתח ואמר: מגזר
 שיר ליום השבת. ולכאורה, מה ענין שבת אצל תשובה. אבל
 לפי דברינו מבין היטב, כי בשעושה תשובה שלמה, ונרתה הרע
 לגמרי, ויש לו נחא - זהו בחינות שבת וכתנית שרי וכתנית
 מט"ט. כי מה הוא שרי - שאמר לעולמו די (תניתי ב' ב"ר פ' טו).
 וכתנית שבת גס"בן כך, כמו שכתוב (כאשת ב'): וישבת ביום
 השביעי מכל מלאכתו, ואמר די. וכתנית מט"ט הוא גס"בן
 בחינות שרי, כנודע. וזהו שכתוב בזהר הקדוש (כאשת דף כה) על
 פסוק "ויקח את האדם ויניחנה בן ערן וכו'": ויקח - מאן
 נטל לה אלא נטל לה מארבע יסודין דילה וכו'. בומנא רתב
 בתיובתא ומתעסק באורייתא, קרשא ברין הוא נטל לה מתמן.
 ועלה אתמר: ומשם יפרד - אפריש נפשה מתאנה דילהון וכו'.
 לעברה - כפקודין רעשה, ולשמרה - כפקודין דלא תעשה
 וכו'. ואי עבר על אורייתא, אתשקיה מפרידו דאילנא רע, דאיהו
 יצר הרע. ואם תיבין בתיובתא, אתמר בהון: ויודו ה' עין, דא
 עין החיים, ובה ויקתקו המים. ודא משה משיח, דאתמר בה:
 וכמה האלקים כירי. משה דא מט"ט, מספרה חיים ומספרה
 מיתה, עד כאן לשונו. וזה כמו שפרשנו, הינו בשעושה תשובה

שלמה, שירתה הרע לגמרי ונעשה בלו טוב, זהו בחינות משה
 משיח, דאתמר בה: וכמה האלקים כירי, הינו שהיה כירי להפך
 [מרע לטוב]. וכמה דא מט"ט, מספרה חיים ומספרה מיתה,
 כי מט"ט הוא בחינות משנה, שזהו בחינות ששת ימי החל,
 שהם בחינות ששה סדרי משנה, שכלולים מששה בחינות: כשר
 ופסול, טמא וטהור, אסור ומותר, כנודע. ועל-כן אלו בגניאדם
 שאינם קבועים ערין בעבודת הכורא יתברך ואין תשובתם שלמה
 ערין, רק לפעמים נופל לו הרהור תשובה ומתחיל קצת בעבודתו
 יתברך, ואחר-כך נופל מזה וחוזר למקומו, ואחר-כך הוא חוזר
 ונתעורר, וחוזר ונופל, וכן משתנה בכל פעם מטוב לרע ורע
 לטוב - זאת התשובה היא בחינות ששת ימי החל, שהם
 בחינות כשר ופסול וכו' כנ"ל. כי הוא גס"בן פעם כשר ופעם
 פסול, פעם טמא ופעם טהור וכו', כי אין לו נחא. אבל בשעושה
 תשובה שלמה, זהו בחינות שבת, כמו שפרשנו. וזהו בחינות
 משה משיח, שהיה כירי להפך מרע לטוב, ונרתה הרע לגמרי,
 וזהו בחינות שרי, ויש לו נחא מכל וכל. וכתנית מט"ט גס"בן
 בחינות שרי, אף-על-פי שאמרנו שכתנית מט"ט הוא משנה,
 זהו בששת ימי החל, אבל בשבא שבת - בא מנוחה, וישבת
 מכל מלאכתו; וזהו בחינות שרי [אזי נכלל מט"ט ככתנית שרי].
 היצא לנו מזה - בשעושה תשובה שלמה, שהוא בחינות שבת,
 כמו שאמרנו, על-ידיה יכול לראות שפלותו כנ"ל: וזה הוא:
 בטח בה' - לשון השקט ובטח, שיש לו מנוחה מכל וכל.
 ונעשה טוב - הינו שנתהפך מרע לטוב גמור. שכן אר"ן -
 הינו בחינות נפש, כמה דאת אמר (תהלים פט): נפשי בארין וכו';
 הינו שהנפש יש לו נחא, מחמת שעשה תשובה שלמה כנ"ל.
 ובשעושה תשובה שלמה, הוא בחינות שבת, ויכול לראות
 שפלותו, וחשיבות וגדלות ישראל. וזהו: ורעה אמונה - הינו
 שיכול להיות כמו רעיא מהיכנא, שיכול למסר את נפשו בעד
 ישראל: שך לעיל, לענין שפלות, שהוא בחינות: שבו איש תחתיו;
 הינו שמתחיל עצמו שפל למטה תחת מקומו ומדרגתו: שוב שמעתי
 משמו, וברונו לכרכה, בענין זה, שעל-ידיה שזוכין לראות
 שפלותו באמת, על-ידיה אין שום אדם יכול להוציא ולרחוהו
 ממקומו, דהינו לקפח פרנסתו, חס ושלום, כי מאחר שהוא ענו
 ושפל באמת, הוא ככתנית אין, ואינו תחת המקום כלל, על-כן
 בודאי אין יכולין לרחוהו ממקומו. וזהו: שבו איש תחתיו, אל
 יצא איש ממקומו. הינו, על-ידי שזוכין לשפלות, שזהו בחינות:
 שבו איש תחתיו, שמחזיק עצמו תמיד בשפלות למטה תחת
 מקומו ומדרגתו כנ"ל, על-ידיה: אל יצא איש ממקומו; כי שום
 אדם לא יוכל להוציא ממקומו, דהינו לרחוהו מפרנסתו, חס
 ושלום, כנ"ל. וזה שאמרנו דכותינו וכו' וכו' לכתבה (סנה"ט): כל
 היורד לאמנות חברו, באלו בא על אשת איש וכו'; כי מאחר
 שיוורד לאמנות חברו ורוצה לרחות חברו ממקומו ומפרנסתו,
 נמצא

פ

נמצא שהוא רוצה לפגם בחינת שפלות הנ"ל, בחינת: שבו איש חתמיו וכו' כנ"ל, ועליכן הוא כאלו בא על אשת איש, כי אשת ראשית-הכוח: שבו איש ותחתיו: הינו שפוגם בחינת ענוה ושפלות, שהוא בחינת: שבו איש חתמיו, שעל-ידי-הו: אל יצא איש ממקומו, כנ"ל:

י" עז לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום (תהלים כט):

הנה ידוע, שגדול השלום, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (עקידו פ"ג), שלא מצא הקדוש-ברוך-הוא כלי מחזיק ברכה, אלא השלום. ומה הוא השלום שמחבר תרי הפכים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (עוד ישרא דף י"ב) בפסוק: עושה שלום במרומינו, כי זה המלאך - מאש, וזה - ממים, שהם תרי הפכים, כי מים מכבה אש, והקדוש-ברוך-הוא עושה שלום ביניהם ומתקדם יתר. והוא בחינת יוסף, כי יוסף מתבר תרי הפכים - חסדים וגבורות. לךך נאמר ביוסף (בראשית ל'): ויבא יוסף את דבתם רעה - הוא בחינת גבורות, כי שמאל דוהה (סוטה טז), את אחי אנכי מבקש (בראשית סו) - הוא בחינת חסדים, כי ימין מקרבת (סוטה טז), ובחייב (בראשית כט): ויוסף הוא השליט - הוא בחינת גבורות; הוא המשביר לכל עם הארץ - זה בחינת חסדים. ונאמר אצלו (שם טז): ויקראו לפניו אברך, ופרש רש"י: אב בחכמה ונדד בשנים; שהוא מתין גדלות וקטנות [שהם בחינות חסדים וגבורות, כידוע]:

וזוהו בחינת קדוש השם, כי קדוש השם הוא נס"בן בחינת חסדים וגבורות, כי מתחלה הוא נתלהב בשלהובין דרתימותא, זהו בחינת חסדים, ואחר-כך מתגבר על יצרו ומוסר את נפשו למוח על קדוש השם, זהו בחינת גבורות, שזהו בחינת שלום, בחינת יוסף כנ"ל. ולכך אפלו פושעי ישראל הערו את נפשם למוח על קדוש השם, כי ישראל עלה במחשבה וכו' (כ"ד ט"א), ואפלו פושעי ישראל, אך שעדין הוא מכנה בשם ישראל, יש להשם יחברך תענוג גדול מפניו, כמו שכתוב (ישעי' כט): ישראל אשר בך אתפאר; ובשורצין להפריד אותו מבחינה זו ישראל, שהוא בחינת ר', כנודע, ואי אפשר לקרותו בלא ואו שניה, שהוא בחינת יוסף, וחכף ומיד נתעורר בו בחינה זו למסור נפשו כנ"ל. [פרוש, כי כל אחד מישראל, אפלו פושעי ישראל, כל זמן ששם ישראל נקרא עליו, כי נקרא פושעי ישראל (כנבאר בסוף ד' יו), אף-על-פי שתקא, ישראל הוא (סנהדרין טז). ומאחר שנקרא עדין בשם ישראל, שהוא בחינת ר' כנ"ל, עליכן יש בו בחינת יוסף נס"בן, כי [ואו] אי אפשר לקרותה בלא ר' שניה, הינו שישראל, שהוא בחינת ר', מקשר בו ר' שניה, שהוא בחינת יוסף, (כי ישראל יוסף כתר אולי, כידוע). נמצא, שבכל אחד מישראל מקשר בו בחינת יוסף, שהוא בחינת שלום, בחינת קדוש השם כנ"ל. ועליכן חכף בשורצין להעבירו על רת, חס ושלום, להפרידו מבחינת ישראל, נתעורר בו חכף בחינת יוסף, שמוקשר בישראל, שהוא בחינת מסירת-נפש על קדוש השם,

דהינו שלהובין דרתימותא והתגברות על יצרו למוח על קדוש השם, שזהו בחינת שלום, בחינת יוסף, כנ"ל: כלל העולה - שיוסף הוא בחינת השלום, והשלום הוא כלי שעל-ידו הוא יבוא כל ההשפעות והברכות לישראל. וכונתו יחברך שמו בזה, כרי שיוכל כל אדם הישראלי לרבר דבורים של קרשה לפני השם יחברך. ומה הוא קרשה - חכמה, כי חכמה נקרא קרשה, כנודע. וזהו בשארם מדרב בתורה ותפלה בחכמה ושכל, ומכין ושומע מה ידבר, ונקרא קרשה, ויש להשם יחברך תענוג גדול מזה, כי נבנה מזה מחין, שהיא חכמה, והרפור, שהוא בחינת ירושלים. וזה בחינת (תהלים קס): בונה ירושלים ה', כי ירושלים הוא בחינת דבור, כמו שכתוב (בראשית יד): ומלכי צדק מלך שלם, ותרגם אונקלוס: מלכא דירושלים. וצדק הוא בחינת הרפור, כמו שכתוב (תהלים נח): צדק תברוך; וה' הוא בחינת מחין, כנודע. אימתי הוא נבנה בשנתו ישראל, רוצה לומר מי שהיה נרתה מבחינת ישראל, ואחר-כך בונים; ונחמד לענינו, שעל-ידי השלום יכול לרבר דבורים בקרשה ובמטרה כנ"ל, והשלום הוא מחבר תרי הפכים כנ"ל, הינו חסדים וגבורות, הינו הויות, שהוא חסדים, כמו שכתוב (תהלים כט): יומם יצוה ה' חסדו, ואלקים הוא גבורות, כי אלקים הוא מלכות, כמו שכתוב (שם עז): ואלקים מלכי מקדם, ודינא ומלכותא דינא (ישעי' י'): ולכן נס"בן נאמר ביוסף (בראשית כא): ומכלעריך לא ידים איש את ידו ואת רגלו. ידו הוא בחינת מחין, כמו שכתוב (תהלים קלד): שאו יריכם קרש; וקרש הוא ראשית, וראשית הוא חכמה מתא; ורגלו הוא בחינת גבורות, כמו שכתוב (ישעי' מא): צדק יקראוהו לרגלו; וצדק הוא הרפור, ודבור הוא בחינת גבורות, כמו שכתוב (תהלים קמח): וגבורתך יברו. נמצא, שכתוב אצל יוסף חסדים וגבורות כנ"ל, ויוסף הוא השלום מתבר תרי הפכים להיות אחר, ויבוא ישועות וברכות בגשמיית וברוחניות, כמו שכתוב (ישעי' כ'): ושאתם מים בששון ממעיני הושועה, ותרגם אונקלוס: ותקבלון אלפן חרח; הינו שעל-ידי הושועה יבוא תורה ואלפן חרח מאת הכורא יחברך, לכל אחר לפי מדרגתו; וזה פרוש הפסוק: ה' עז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום. הינו כמו שפרש רש"י, כשה' יברך ברכות על-ידי כלי שלום, אני - עז, שהיא התורה, נס"בן לעמו יתן, הינו: ותקבלון אלפן חרח: [נראה באור הענין, כי על-ידי השלום יכולין לרבר דבורים בקרשה, כי השלום מתבר תרי הפכים, חסדים וגבורות, שזהו בחינת יוסף, בחינת מסירת נפש על קדוש השם כנ"ל, ועקר הקרשה הוא חכמה ומתין דקרשה, כי חכמה נקרא קרש, כידוע, כי קרש הוא בחינת ראשית, כמו שכתוב (ישעי' כ'): קרש ישראל לה' ראשית תבואתה, כי כל ראשית הוא קרש בכל מקום, וראשית הוא בחינת חכמה, כמו שכתוב (תהלים קא): ראשית תבואה, ובשארם וזה לרבר דבורים קרושים של תורה ותפלה, ומכנים כל מחו והקמתו ודעתו בתוך הדבורים, דהינו שמוקשר מחשבתו היטב להרפורים, ומכין ושומע מה שהוא מדרב, זהו בחינת קרש, ויש להשם יחברך תענוג גדול מזה. וזהו בחינת שלום, שהוא בחינת התחברות חסדים וגבורות, כי הוא מחבר ומקשר החכמה והמתין שהם

שהם

נקרא ארץ־ישראל, כי ארץ היא בחינת נפש, כמו שכתוב (תהלים
 צט): נפשי כארץ וכי; ונפש הוא בחינת דבור, כמו שכתוב
 (שיר השירים ה): נפשי יצאה כדבר; וכשהצדיק דובר בתורה או
 בתפלה, נקרא ארץ־ישראל, והדבורים שהוא מדבר עם המוניעם
 בשיתח חליו, הוא נקרא פסלח ארץ־ישראל. ולמה מדבר שיחח
 חליו כרי לקשר אח המוניעם אל הרעת, שהוא בחינת הר,
 דאיתא בגמרא: אין הר (על לבנו, עי ניסן נ, וע' ילקוט ס' ואחתנן כסם לבסנו)
 אלא בית־המקדש, שנאמר: ההר הטוב הזה והלבנון; ובית־המקדש
 הוא בחינת רעת, דאיתא בגמרא (ברכה ל): כל מי שיש בו רעת,
 כאלו נבנה בית־המקדש בנמו; שבית־המקדש נתון בין שתי
 אוהיות, ורעת נתון בין שתי אוהיות, כי על־ידי חזרה ותפלה
 אי אפשר לקשרם אל שרשם, מחמת שהם רחוקים מן האמת,
 כדאיתא בתלמי המלך (מילה ט), כשהושב שבועים ושנים וקנים
 לכתב לו ספר תורה, וכתבו כלם: אלקים ברא בראשית וכי.
 כי הוא רחוק מן האמת, והצרכו להפך את הצדקים; כך הצדיק,
 שרצה לקשר את המון עם הרחוקים מן התורה האמתית,
 צריך לדבר עמהם שיחח חליו ולהלביש בהם התורה, רק שהוא
 מדבר בצדופים, ונקרא פסלח ארץ־ישראל, כי אף שהם פסלח
 ארץ, אף־על־פיכך יש בהם תורה, שהיא בחינת ישראל; וזהו
 פרוש הפסוק: עלו - הינו שאתם המוניעם עולים. זה בנגב
 - זה הוא בחינת הצדיק, כמו שכתוב (שמות י): כי זה כל האדם,
 ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שם ט), שכל העולם לא נברא
 אלא לצות לזה; הינו הצדיק הוא בנגב, הינו פסלח ארץ־ישראל,
 הינו שיחח חליו, ועל־ידיה יכול לקשר אתכם. ועליהם את
 התר - הינו הרעת הנ"ל. ועוד, כי לפעמים הצדיק נופל
 ממדרגתו, וכשבא אחר מן המוניעם ומדבר עמו דברים של
 הכלי העולם, והצדיק נהנה מכבודו, אז הוא מתיי להצדיק, והצדיק
 בא למדרגתו, ואחר־כך יכול הצדיק להעלותם לבחינת הרעת.
 וזהו: עלו זה - הינו, כשהצדיק צריך לעלות למדרגתו, צריך
 אתה להיות בנגב, הינו לדבר עמו שיחח חליו, כרי להחיותו,
 ועל־ידיה: ועליהם את ההר - שיוכל או הצדיק לקשר
 אתכם לבחינת רעת, הנקרא הר, כנ"ל:

פב

איתא בגמרא: הנעלבים ואינם עולבים, שומעים
 חרפתם ואינם משיכים, עליהם הכתוב אומר:
 ואהבו כצאת השמש בנבוכרתא: (שבת פח)

הנה נודע, כי יש שלש קלפות: רוח סערה, וענן גדול, ואש
 מחלקת. וקלפת נה היא בין השלש קלפות וכן
 הקרשה, ולפעמים נכללת בקרשה, ולפעמים נכללת בקלפה,
 והיא בבחינת נשמת העשוקים, ודי למבין. והוא בחינת סררי
 בראשית, שלש שני ערלה, כנגד השלש קלפות הנ"ל, ורבעי
 הוא כנגד נה. והוא בחינת חשמ"ל, כי לפעמים נכללת במ"ל
 אורות. והוא סוד מילה, כי יש שלש עורות, הם שלש קלפות,
 ועוד רק רבעי, בחינת נה. וכל התרפות הנאם
 לאדם

שהם בחינת חסרים כנ"ל, להרבור, שהוא בחינת נבירות כנ"ל.
 והוא בחינת יוסף כנ"ל, ועל־כן נאמר ביוסף: ומפלעריך לא ירים
 איש אח ירו ואח גדלו, כי יוסף הוא כלול מבחינת ירו וגדלו,
 שהם בחינת החכמה והדבור, כי ירו זה בחינת חכמה, בחינת
 קדש, כמו שכתוב: שאו ידכם קדש, ונגליו זה בחינת הדבור
 וכי כנ"ל. על־כן צרכין לעסק בתורה וכעבודת השם במסירת
 נפש, ובפרט בשעת התפלה, שעקר שלמות התפלה הוא להחפיל
 במסירות נפש, שיקון למסר נפשו על קדוש השם, כי מסירת
 נפש על קדוש השם בודאי מרצה כל אחר מישאל, אפלו הקל
 שפקלים כנ"ל (וכמו שכבר ראינו בחוש בדורות שלפנינו, שכמה אנשים
 קלים ופחותים מסרו נפשם ומתו על קדוש השם, אשרי להם). וחקך
 כשמרצה למסר נפשו על קדוש השם, ונתעורר בחינת שלום,
 בחינת יוסף כנ"ל, ועל־ידיה יכולין לדבר, דהינו לקשר המחשבה
 אל הדבור, שזה עקר הקרשה כנ"ל, שזוכין לזה על־ידי שלום
 כנ"ל. והוא: בנה ירושלים ה'. ירושלים הוא בחינת הדבור וכי
 כנ"ל, ה' הוא בחינת מחין כנ"ל. הינו לכות לקשר המת אל
 הדבור, שזהו בחינת בנה ירושלים ה', שהמתין בונין הדבור
 דקרשה - זה זוכין על־ידי נדחי ישראל יבנם. זה בחינת מסירת
 נפש על קדוש השם, שכל הנדחין מקרשת ישראל, כשרוצין
 להעבירם על דה, חס ושלום, או נתעוררין חקך, ומוסרים
 נפשם על קדוש השם. נמצא, שעל־ידי קדוש השם נבנסין כל
 הנדחין מקרשת ישראל לתוך הקרשה, שזהו בחינת: נדחי ישראל
 יבנם, ועל־ידיה: בנה ירושלים ה'; כי קדוש השם הוא בחינת
 שלום, שעל־ידיה יכולין לקשר המחשבה אל הדבור, שזהו
 בחינת: בנה ירושלים ה' כנ"ל:

נמצא שיוצא לנו מזה עצה נפלאה לעבודת השם, ובפרט
 בשעת התפלה, שכשאתם רואה שאינו יכול להחפיל
 כלל ולקשר המחשבה אל הדבור, או יזכיר את עצמו, שהוא
 בודאי מרצה למוח על קדוש השם, כי אף־על־פי שהוא כמו
 שהוא, אפלו אם הוא ברויטא התחתונה מאד, אף־על־פיכך אם
 היו רוצים להעבירו על דה לגמרי, חס ושלום, בודאי היה מוסר
 נפשו על קדוש השם, כי על זה מרצה אפלו פושעי ישראל
 למות על קדוש השם, ולא לעבר על דה, חס ושלום, כאשר
 ראינו בחוש פעמים אין מספר וכנ"ל. וחקך כשיזכיר את עצמו
 שרצה למסר נפשו על קדוש השם, על־ידיה יתעורר בחינת
 שלום, בחינת יוסף, שהוא בחינת התחברות המת והדבור כנ"ל,
 ועל־כן על־ידיה יוכל להחפיל ולקשר המחשבה אל הדבור
 וכנ"ל. וכן שמעתי מפיו תקדוש, שאמר זאת בתוך שיחתו
 הקדושה לדבר פשוט, שצרכין להחפיל במסירת נפש:

פא

עלו זה בנגב ועליהם את התר (במדרס י):
 ופרש רש"י: פסלה ארץ־ישראל.

הכלל הוא, שהדבורים של צדיק, שמדבר בתורה או בתפלה,

לארס מקרה בלתי טהור, הוא על-ידי הקלפה הנ"ל, כידוע. והנה הקלפה הנ"ל יונקת מן האלף-בית במנין שמה, הינו מן הפאין הנ"ל, ונעשה מן פא אף. לפיכך אמרו רבותינו ז"רונם לברכה (סוטה ז'): איש ואשה, וכו' - שכניה שרייה בנייהם; לא וכו', הינו שהוא בלתי טהור - אש אוכלתו. כי רע ורעה, כי האותיות עצמן של הפאין (הינו א, כ, ד, פ, ר, ק, ה"ל) הם גימטריא "אש", ונקמין בו. וכשנתן צדקה בפתר, פודה הניצוצות הקדושות מן הקלפה, ונעשה מן האף פא. והנה מתן בפתר יכפה אף - מלשון בופה עליו בלי(שהוא לשון הפיכה). וזה: יכפה אף, שכופה והופך ה"אף" ונעשה פא, [והוא פלאין]:

פד

איתא בגמרא: בפה הארבת ימים אמר לו: ותדן הייתי בממוני (משלי כא). לכאר וך צדיק לידע מה ראיאת בזהר הקדוש (פי ישא וף קכג), וזה לשונו: תא חזי לשת ימי בראשית, לכל חד חד אית לה פרצופה דהואו דרגא ראנהי לה, ולא תשכח יום דליח בה טוב וכו', וכל יומא אית לה גדר מלבר, דלא יעול כל פריגש לדהוא טוב, כגון חשך דכסיא לנהורא וכו'. וכגון דא, מאן דאיהו חיבא ויעול למנדע רזין דאורייתא, בפה נחשים ועקרבין מבבלין מחשבתה, דלא יעול לאתר דלאו רילה. אבל מאן דאיהו טוב, כל אלין גמירין אנון לממרה, וקטגור נעשה סגור, ויעולן לה לטוב הגנו, ומרון: מרנא, הא פריגש טוב וצדיק וירא-שמים פני לעילא קדמך וכו'. והוא טוב גנו ימא לון: פתחו לה כהאי תרעא דאתקרי אהבה, או כהאי תרעא דאיהו תשובה; כל צדיק יעול כפום דרגא רילה. ואין טוב אלא תורה (ע"ז ע"ב), וכשארם רוצה להגות ולחשב בתורה, הינו כרון דאורייתא, אנון גמירין ונחשים ועקרבין מבבלין מתשבתה, ואלו הם המחשבות שבאין לארס, וכשארם רוצה וחושק עד מאד, ופותחין לו, כפ"ל בזהר הקדוש, אזי כל יום יום אצלו גדול עד מאד, כי רואה ומשיג הטוב הגנו, הינו רזין דאורייתא, השקד לאותו היום: וזה ששאל תמנא: בפה הארבת ימים - הינו באיזה מדה מן המדות נכנסת להטוב הגנו, והארבת תימים שלך להיות גדולים כפ"ל. והשיב לו: ותדן הייתי בממוני - שזו היא מדת אברהם אבינו, והיא תרעא דאתקרי אהבה, והוא סטרא דימינא. ואיתא בתקוני יחד (חיסון ע"ה ק"ח): מסטרא דימינא, מתא חורא ככספא. הינו, שכל המקטרגים וכל הנחשים ועקרבין, הינו המחשבות זרות שמבבלין מחשבתה, געשין חורא ככספא. ולכך נאמר באברהם (בראשית טז): ואברהם זקן פא בנימים, הינו שהיו כל התימים שלו שלמים וגדולים, כי מסטרא דימינא מתא חורא ככספא, ומן המקטגור נעשה סגור, והיה יכול לבוא בכל יום אל הטוב הגנו השקד לו:

פה

לשון רבנו זכרנו לברכה פוסקים בו פסיעה קטנה - כי

לארס הם משלש קלפות הנ"ל, ומפני זה אמרו אחי רינה לאנשי עמם (בראשית טז): לא נובל לתת את אחתנו לאיש אשר לו ערלה, כי חרפה היא לנו. וגם יהושע, אחר מל את ישראל שנית, אמר (דו"ק ט): היום גלתי את חרפת ישראל; כי עקר החרפות באים מבחינת ערלה, שהיא בחינת שלש קלפות הנ"ל. ועליבן כשגולר יוסף, אמרה אמו (בראשית ו): אסף אלקים את חרפתי; כי בהתגלות בחינת יוסף, שהוא בחינת קרשח הברית, בחינת מילה, כגודע, נאספו החרפות, הינו השלש קלפות כפ"ל. והו כונת רחיצת מים תמין בערכי-שבת-קדש, כי אז קלפת נגה נכללת בקרשה, ואז הפצים גם השלש קלפות לעלות לאחו בקרשה, ואז יורדים בחינת (ש"ה ט) שלהבת יה, ומכוה אותן שלא יאחו בקרשה, והוא בחינת מים תמין. והוא כונת נטילת צפרנים בערכי-שבת-קדש, כגודע: והו פרוש הגמרא: הנעלבים ואינם עולבים - ואז הוא בבחינת ח"ש, הוא שתיקה; שומעים חרפתם ואינם משיבים - כפ"ל; ועושין מאהבה - כי לפעמים שתיקה של הארס כרי לעשות יסורים לשבגורו, ואז הוא בחינה זו נכלל בקלפה, אבל כשהוא מאהבה, אז הוא בחינת ח"ש נכלל בקרשה. עליהם הכתוב אומר: ואהביו בצאת השמש כגבורתו - היא בחינת שלהבת יה, כפ"ל: [פרוש, שעלי-י ששומעים חרפתם ואינם משיבים, עלי-ידיה רוחים בחינת השלש קלפות הנ"ל, שהם בחינת ערלה, בחינת חרפה כפ"ל, ונכללים בבחינת חש"מ על-ידי השתיקה, שהיא בחינת ח"ש, כי הוא רוחה החרפה על-ידי שאינו רוצה לריב ולחרף את חברו, שהוא בחינת מ"ל, בחינת מילה, שהיא כפול הערלה, שהיא בחינת חרפה, בחינת שלש קלפות הממאות הנ"ל. והו תשמל - ח"ש מ"ל. הינו השתיקה, שהיא בחינת מילה, בחינת כפול החרפה, שהיא בחינת ערלה כפ"ל. והו: ועושים מאהבה - כי זאת השתיקה, שהיא בחינת חש"מ"ל. והו בחינת נגה הנ"ל, שיש בה שני בחינות: לפעמים נכללת בקרשה, ולפעמים נכללת בקלפה, בחוד השלש קלפות הנ"ל, שהם בחינת חרפה כפ"ל. הינו, כי לפעמים הוא שותק לחברו כרי לעשות לו יסורים ביותר, ומצא שבאות השתיקה הוא מתרף את חברו ביותר, ואז נכללת השתיקה, בחינת נגה, בקלפה, בבחינת חרפה כפ"ל: אבל כשעושה מאהבה, ששותק מאהבה, מחמת שאינו רוצה לביש ולחרף את חברו, אז בחינת נגה נכללת בקרשה, ועליבן עליהם הכתוב אומר: ואהביו בצאת השמש כגבורתו, והו בחינת שלהבת יה הנ"ל, שעלי-ידיה נכלל נגה בקרשה, בבחינת חש"מ"ל כפ"ל]:

פג

מתן בפתר יכפה אף (משלי כא):

דע, כי בהאלף-בית יש ששה פאין. דהינו: אלף אי אפשר לקרות בלא פ'. גם כף, ד"ף, פ', ה וקוף, גם-כן אי אפשר לקרא אותן בלא פ'. נמצא, שיש בהאלף-בית ששה פאין. וששה פעמים פ' גימטריא ח"ב, כמנין לילית. והנה חס ושלוש, כשארע

שהוא בחינת אמת בג"ל, הוא עושה לעצמו סער ורגל שלישי לברך שלש פעמים - הינו שלש רגלים הג"ל. ולחן כח בהם שיוכלו לילך בראוי, הוא עליידי צדקתם תצוהיר באור שכעת הימים - הינו שימן צדקה בשבח בג"ל, שהיא בחינת שמש העתירה להתחמש באור שכעת הימים בג"ל:

פז

תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם (מכה ו):

הענין הוא, כי אנו רואין בחוש, חכף בשארם רוצה לילך בדרך הנישר מתעוררין עליו רינים. והפקרא הוא להפך. אך, כי יש שני מיני יראה: יראת העניש ויראת הרוממות. יראת העניש נקרא צדק, ויראת הרוממות נקרא אמונה. כי מחמת שהוא מאמין באמונה שלמה שהשם יתברך הוא רב ושלט, עקרא ושרשא דכל עלמין, הוא ירא ממנו; וירוע הוא, כי אי אפשר לכזא לאמונה רק עליידי יראת העניש, כי מחמת שהוא ירא מהעניש, מאמין שהשם יתברך הוא מקיף ובעל היכלל ובעל הכחות בלם, ומזה בא לאמונה יותר גדולה. ומצא, חכף בשרוצה לילך בדרך הנישר, צריך להיות לו יראה, הנקרא צדק, ובצדק כתיב (תהלים י): והוא ישפט חבל בצדק - למיכך מתעוררין עליו הרינין. אך בשבא אל האמת, הינו אל היראה, הנקרא אמונה, אז כל הרינין נמתקין בשרשן. והיו: תתן אמת ליעקב - הינו להיראה, כי יעקב הוא יראה, מלשון (שם לב): עקב ענינה יראת ה'. אז פוראי: חסד לאברהם - כי אברהם נקרא מי שבא לדבק את עצמו להשם יתברך, מלשון: אבוא רם. והוה שכתוב (סוחר בלק פי קמ"ח): והיה צדק אזור מחניו ואמונה אזור חלציו; הינו צדק והינו אמונה, אלא עד לא אחתברת אמת בהרה אקרי צדק, ביון דאחתבר אמת בהרה אקרי אמונה, וכל טיבו וכל והורא שרדיא כה:

פח

המכסה שמים בעבים, המכין לארץ מסר (תהלים קמ):

הנה ידוע, כי ההשפעות והברכות אי אפשר להם לכזא לעולם אלא עליידי הצדיק, כי הצדיק יש לו ידים בטה לקבלם, והינו אהבה ויראה, כי הם הירדים לקבל בהם כל ההשפעות וכל הברכות. וצריך הצדיק בזה לגנו האהבה והיראה, כדי שלא יקטרגו המקבדים עליו ויגזלו ממנו ההשפעות. והיו: המכסה שמים בעבים - הינו אש ומים. הינו כשהצדיק יכול לבסוח שמים, הינו אש ומים, הינו האהבה והיראה שלו; אז: המכין לארץ מסר - הינו שיוכל להמשיך כל הברכות, שהם בחינת מסר. אך כשהצדיק הוא מפרסם גדול, אזי המקבדים יודעים ומשגיחים עליו הטיב, ואינם מניחים לו להוריד השפע, ותקדוש-ברוך-הוא נוחן בלב צדיק אחר לחסוק עליו כמתלקה כדי לבסוחו ושיוכל להוריד השפע. והוה מחלקת שהוא לשם שמים, הינו לשם הצדיק, שהוא מכנה בשם שמים, מחמת שיש לו אהבה ויראה, הינו לשם שמים, האהבה ויראה, וכדי להכין מסר, שהוא בחינת השפעות וברכות:

כי מחלקה המלכות היא אצל ועיר אנפין, בבחינת אושית פסיעה לכו, כמובא בזהר הקדוש (בלק פי ת): ובבבאר כתיב הירושל כוועדים בו - פרוש, בשאנו רוצים לתקנה ולגדלה, בבחינת סער ועוד כגודו, שיהא פנים כפנים, ולברך שלש פעמים - פרוש, שצריך להאיר את גצתי-הירוסוד רועיר אנפין, כי משם עקד כגינה. צדקתם תצוהיר - פרוש, עליידי מה מתברכין גצתי-הירוסוד רועיר אנפין עליידי המחין שהוא מקבל, כמובא. והמחין הם ארבע: חכמה, בינה, חסד וגבורה, והם מלבשים כגצתי-הירוסוד רכינה. והוה בחינות: באור שכעת הימים, שהם סוד שין של שלשה ראשין, ושין של ארבעה ראשין: (שרפאן לשונו ז')

פו

פוסעים בו פסיעה קמנה סועדים בו לברך שלש פעמים וכי:

הנה ידוע, כי כימי החל הוא שליטת החיצונים, וערכי-שבת-קדש בין השמשות אין להם שליטה כלל, כמו שכתוב בזהר הקדוש: כד אתקדש יומא, כרין והפרדו כל פועלי און, ועקר שליטה שלהן כימי החל הוא בבחינות רגלין, שאין מניחין לאדם לילך ברכי השם יתברך. ואיתא בנמרא (מכה ו): הינו כרכי דרגנן דשלהי מניה, וכשבת-קדש חוורין להם כח ההליכה, כמו שכתוב (ישעיה יח): אם חשיב משבת רגלך; הינו כמו שאמרנו, שבשבת-קדש יכול לילך ברכי השם יתברך, אך למשל, תיגוק, בשמחחיל לילך, ערין צריך סער לתמכו, ואף-על-פי-כן אינו יכול לילך כמרוצה, רק פסיעות קטנות, וצריכין לתוק אותו. כך בשארם מתחיל בשבח לילך ברכי השם יתברך, צריך עוד סער לתמכו, והסער הזה הוא בחינת אמת, ובחינת אמת זהו הוא בחינת רגל שלישי, כדאיתא בנמרא (שם פי): קשקא קאי, ושבח הוא בחינת אמת, כדאיתא (שם דמא פי), אפלו גסי-הארין ירא לשקר בשבת, וכשפרבק את עצמו במרה זו, הוא סער לתמכו ובחינת רגל שלישי, אך ערין צריכין לברך את השלש רגלים הג"ל ולחן כח בהם, כדי שיוכלו לילך הטיב. והוא עליידי צדקה שעושה בשבת, הינו שנותן לאדם על שבת או שמאכסן עני על שלחנו. כי יש שני מיני צדקה: יש צדקה שעושים כימי החל, וצדקה שעושים בשבת-קדש. וצדקה הוא בחינות שמש, כמו שכתוב (מלאכי ו): שמש צדקה וכו'; וצדקה שעושים כימי החל הוא כגוד שמש שבזמן הזה, וצדקה של שבת, שהוא מעין עולם הבא, היא כגוד שמש העתירה להתחמש לעתיד לכזא, שהוא באור שכעת הימים. ושמש שהוא בחינות צדקה, הוא נוחן כח לבחינת רגלין, שאמר (תהלים סח): צדק לפניו יתקד; הינו שצדקה עושה לו הליכה. וגם נאמר (בראשית כ): ויורה לו השמש, ופרש רש"י: לו - לצרכו, לרפאתו מצליעתו. ומצא, כזה שעושה צדקה בשבת, שהוא בחינת אור השמש באור שכעת הימים, הוא הנותן כח לבחינת שלש רגלין הג"ל: והוה פרוש: פוסעים בו פסיעה קמנה - הינו שבשבת פוסע ערין פסיעה קמנה בג"ל. סועדים בו - הינו עליידי בחינת שבת,

ויוסף הוא כתיבתו לב, כי יוסף נקרא צפנת פננת (ספן מא), וכתיב (תהלים ק"ט): כלכי צפנתי וכו'. וכשבויער האש שבבל, היה אוקיר כל גופא, ועל-ידי שהתמשה כנפי ראה נעים ונרים, מנשכי על לבא ומשככים התמימות שבבל. לך נאמר כענק (כ"ד ו"ט פ"ט ט"ז): בקש יעקב - הינו הראה - לישיב בשלוח, קפץ עליו רגזו של יוסף; הינו התמימות שבבל. נמצא, שעל-ידי מה שארם, שהוא כתיבת הורה, כמו שכתוב (בספר ט'): זאת הורה ארם, נע ונר אפלו בחוד ביהו, יכול לשכך את האש, שהוא כתיבת רינים, ויכול להחיות מתים, שיהיו חיים:

צג כל העושה משאימותו כאמונה, מקים מצות עשה של ואתה, שהיא שרש לכל מצוות עשה, כמו שכתוב בתקונים (תקון ט"א) על פסוק: ועשה לי מצעמים כאשר אהבתי - מפקודיו ועשה. וכיצד מקימן מצות ואתה, ראייתא בנמרא (י"א ט"ז) על פסוק ואתה, שהראה שיחאהב שם שמים על ירך. ביצר אדם קרא וְשָׁנָה וְשִׁמְשׁוּ תַלְמוּדֵי־חֻכְמַיִם, ועסקו בנחת עם הבריות, ומשאו ומתנו כאמונה - מה הבריות אומרים אשרי מי שלמדו הורה וכו'. נמצא שם שמים מתאהב על-ידי, ומקים מצות של ואתה, שהוא שרש כל המצוות:

גם במשאימותו כאמונה בא למדרגה שלמעלה מהזמן, בראיתא בנמרא (ט"ז) במסקנא: ועליו הכתוב אומר: ישראל אשר בך אתפאר. וישראל הוא במחשבה, במאמר חכמינו וכוונם לברכה (כ"ד ט"א): ישראל עלה במחשבה, ומחשבה הוא למעלה מהזמן. וגם על-ידי משאימותו כאמונה יכול להתפלל בשכל צת, כי תפלה היא גס'פן למעלה מהזמן, כי הוא דבר העומד ברובו של עולם (בבב"ט ו'), וגם מחמת שבא לאהבה, מכח זה בא לגרלות המחין ויכול להתפלל בשכל צת:

צד ובר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקיננו (תהלים ח"ח):

הענין הוא פד, שכל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל, רכתיב (ישעיה ט"ז): לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו; הנינו בראתו יצירתו עשית לא נברא אלא לכבודי, וכבודי הינו ישראל, רכתיב (שמות כ"ח): ושכנתי בתוכם, ודרשו רבותינו וכוונם לברכה (עין ס"ה ע"ג הענין דף ט'): פתוח לא נאמר, אלא בתוכם. מלפד, שהקדוש ברוך הוא משרה שכניחו בחוד כל אחר מישראל. נמצא כל אחר מישראל נקרא לכוש, ולכוש נקרא כבוד, כי רכי יחנן קרי למאנה מכבודתא (שם ק"ג). נמצא כל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל, כדי להשפיע להם רב טוב, וכשאינם יכולים לקבל מחמת עוונותיהם, יש לו צער, שנאמר (ישעיה ט"ז): בכל צדקתם לו צד. אך מחמת בתידות אור חסד אי אפשר לקבלו כמות שהוא, וצריך לצמצום הקדוש, הינו כשרוצה להשפיע רב טוב, צריך לדבר: יהיה פד, כמו שכתוב (תהלים ט'): בדבר ה' שמים נעשו; והאותיות הם צמצומים: עד כאן אות א', עד כאן אות ח'. אך בעוונותינו רכבים הרבור גס'פן כנלות, כמו שכתוב (שם ט'): ספרו כוונם את כבודי, והינו

פמ ותחסרהו מעט מאלקים, וכבוד ותדר תעטרהו (תהלים ח):

הנה ידוע, כי כל מה שחסר לארם, הן ברוחני הן בגשמי, החסרון הוא בהשכינה, שהיא כתיבת אלקים. והיו: ותחסרהו - בודאי מעט מאלקים; הינו החסרון בודאי מאלקים, הינו בהשכינה. אך בשידע ואת, שהחסרון הוא למעלה ולמטה, בודאי יהיה לו צער גדול ועצבות, ולא יוכל לעבר השם יתברך בשמחה, לך צריך להשיב בעצמו: מה אני ומה חיי; כי המלך בעצמו מספר לי החסרון שלו, וכי יש כבוד גדול מזה מתוך כך בא לשמחה גדולה, ונתחדשו המתין שלו. והיו: וכבוד ותדר תעטרהו - הינו על-ידי כבוד ותדר שיש לו, שהמלך בעצמו מספר לו החסרון, תעטרהו במחין חדשים:

צ אנכי אשמח ביה, יתמו חטאים מן הארץ (תהלים ק"ד): **הנה** ידוע, כי כל החסרונות שבאים לארם, הן כאין מחמת השכינה, שפלו ניצוצות ונחסרו מהשכינה, בידוע. והחסרון הוא על-ידי שמשמח את עצמו באלקיו, או נשלמו כל החסרונות מהשכינה, ונתעלה כל הניצוצות. וה: אנכי אשמח בה, יתמו ונשלמו כל החטאים - הינו החסרונות, כמו שכתוב (מלבי"ם א'): יהיחי אני וכני שלמה חטאים. מן הארץ - הינו ארץ העליונה, כתיבת השכינה:

צא ויהי ידיו אמונה עד בא השמש (שמות י'): **כי** יש כמה מיני אמונה. יש אמונה, שהוא רק כלב. והעקר שצריך להיות לארם אמונה בל-כף, עד שיחפשט ככל האיכרים, כמו שכתוב בכתבי האר", שצריך להגביה ידיו בשעת גטילה ונר הראש, כדי לקבל הקרשה. נמצא, שצריך לזה אמונה ביהדים, להאמין שמתחת שמעביה ידיו בנגד הראש מקבל הקרשה, כי בלא אמונה אינו בלום, כמו שכתוב (תהלים ק"ט): כל מצותיך אמונה. וכשיש לו אמונה בזה, בא מן האמונה אל השכל, וכל מה שמחזיק את עצמו כאמונה, בא אל שכל יוחר, כי הדבר שהיה צריך מתחלה להאמין, עכשו בשבא אל אמונה יוחר גדולה, מכין הדבר הראשון בשכל. וזה שכתוב במשה: ויהי ידיו אמונה - שהיה לו אמונה בל-כף גדולה, עד שנחפשט ככל האיכרים, שאפלו בידיו היה האמונה בל-כף גדולה, עד בא השמש - הינו להשכל של הדבר, ושמש הוא כתיבת חכמה, כמובא אצלנו (לעיל בס' ט"א):

צב על-ידי מה שארם נע ונר בחוד ביהו יכול להחיות מתים, כמו שכתוב פאלישע, כשהתיה את בן השונמית כתיב בה (מלבי"ם ו'): וילך אחת הנה ואחת הנה. ומובא בתקונים (תקון ג' דף ט"ז): אלמלא בנפי ראה הנשכי על לבא, הו' לבא אוקיר כל גופא. והראה והלכ הם כתיבות יעקב ויוסף, כי יעקב הוא כתיבת אמת, כמו שכתוב (ס"ה ו'): חתן אמת ליעקב; ואמת הוא כתיבת הורה, כמו שכתוב (מלאכי ט'): הורה אמת; ובהורה יש חמשה ספרים, בנגד חמשה בנפי ראה (תקון ט"ז):

הרבו עמ ישראל בגלות. לכה נאמר (שעה ט): ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר וחדו כי פי ה' דבר, והינו כשנאלו ישראל או הרבו נס'פן כפיכול יהיה עם השם ותברך. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרי טז): חייב כל אדם לומר: בשבילי נברא העולם, וחייב לחקנו. ומהו החקון הענין הוא כה, שיראה שיעלה כל הניצוצות ששכל דבר, והניצוצות הם אותיות, נמצא מעלה אותיות. והאותיות נעשים רבדים, ועל ידי הרבו נשפע רב טוב לישראל. אך ביצר יכולין להעלות ניצוצות להשם ותברך העצה הוא כה: בששחכל ברבד מה, חקף ואמין באמונה שלמה שיש ברבד הזה אותיות וניצוצות, ומן האמונה הזה נעשה ז"ו, שנאמר (תהלים לז): וכל מעשהו באמונה. והעשיה היא ששת ימי החל, והאמונה היא השביעית, ואחר כך יצדק אל האמונה החכמה, כמו שכתוב (יהי כח): רע את אלקי אבדי. ו"אלקי אבדי" היא בחינת אמונה, כמו: מעשי אבותיהם בידיהם (תהלים צג), שאנו מאמינים בו ותברך שהוא אלקי אבותינו, שהוא העקר; ו"רע" היא החכמה והשכל, וחכמה היא יו"ד, כמו שפרש רש"י (ספרי טז): או ישר - שר לא נאמר, אלא ישיר. ו"יד על-שם המחשבה נאמרה. ומהי"ו והי"ן הנ"ל נעשה צ"ו, כי ז פעמים י בנימטריא ע. ועור, העין הוא חכמה, כי חכמי העדה נקראים עיני העדה (ספרי טז), ומפילא, כשיש לו עין כזה, כשמשכל ברבד מהעולם, בודאי נחמלין הניצוצות, כמו שכתוב (ספרי טז): ועשית צ"ו ורב טהור. צ"ו - מלשון הסתכלות. כשהוא טהור כנ"ל באמונה ובחכמה, אז ופתחת עליו פתחי חותם; הינו שפתח על ידי עין כזה הניצוצות החתומים בכל הכרבים ותעלה אותם קרש לה'. והניצוצות הם אותיות, ומאותיות נעשה רבדים, ועל ידי הרבדים משפיע רב טוב לישראל. וכשמעלה ניצוצות מהרבר, אזי הרבר הזה נעשה אפס, כי הניצוצות הם החיות של הרבר, וזה פרוש של הפסוק: ובר חסדו - ובר לשון השפעה. הינו, כשרוצה להשפיע חסד לישראל, אזי יצדק ואמונתו לבית ישראל, שהיא החכמה, שנאמר (ספרי טז): בחכמה יבנה בית. בודאי ראו כל אפסי ארץ - הינו הארציות של הרבר נעשה אפס. ואת - הינו האותיות מא' עד ת', הינו הניצוצות, נעשה ישועות אלקינו - כי מהניצוצות נעשה רבדים, ועל ידי זה משפיע השם ותברך רב טוב לישראל. וזהו ישועת אלקינו, כי זה מענונו:

אוחו: (עד כאן לשונו ז"ל)

צו זמם רשע לצדיק ותרוק עליו שניו. יי ישחק לו כי ראה כי יבא יומו וכו' (תהלים לו):

הענין הוא כה. דקשה, מאין יבוא מחשבה וזה לצדיק, שרוצה להתפלל ברבקות גזול, הלא אמרו רבותינו זכרונם לברכה (יבמות טז): הבא לפרו מסייעין אותו. אלא הענין הוא כה, כי מעת השבירה נפלו הניצוצות מכל העולמות, ועל ידי תפלות הצדיקים עולין מעט מעט, מדרגה אחר מדרגה, וכצדיק עומד להתפלל ומרבה את עצמו למדה שהוא בה עתה, נופל לו מחשבה וזה מעין אותה מדה. וכשבא למדרגה יותר גזולה, נופל לו המחשבה וזה מעין המדה הזאת שהוא בה עתה. והצדיק צריך לידע מאיזה מדה ומאיזה עולם היא זאת המחשבה וזה, וצריך לידע במה להעלותה לאותו עולם ולאותו המדה שהוא עתה בה. אך לפעמים הצדיק רוצה להעלותה, ואינו יכול. הפעם הוא, כי נופל לו מחשבה וזה מדרגה עליונה, שלא בא עדין למדרגה זו, לכן אי אפשר לו להעלותה, כי יש לו עדין מדרגה תחתונה כמו, הינו מדרגה שהוא בה עתה. אך קשה, למה פאה לו מחשבה וזה קדם זמנה דע, כי יש נבילה בדי, כי כשיש מחלקת על איזה צדיק, נופל מחשבה וזה מעין אותה מחלקת לצדיק אחר, ומחמת שרוצה להעלותה, אף על פי שאינו מעלה אותה, משבר בכח הרצון כל בעלי המחלקת: וזה פרוש הפסוק: זמם רשע - הינו מחשבה וזה. לצדיק, ותרוק עליו שניו - הינו שרוצה להעלותה. וה' ישחק לו כי ראה כי יבא יומו - הינו שערין לא בא למדרגת המחשבה וזה ו. אך מאין יבוא לו המחשבה וזה ו. ומפרש: חרב פתחו רשעים; ופרש רש"י: חרב - לשון מלחמה; הינו שנתעורר מחלקת על איזה צדיק. חרבים - הינו המחשבה וזה של אותה המחלקת. תבוא כלבם - הינו כלב צדיק זה. ועל ידי שרוצה להעלותה, בכח הרצון הזה - וקשתותם תשברנה; כלומר, המחלקת הנ"ל:

צו אלקים אל דמי לך, אל תחרש ואל תשקט אל (תהלים צב)

הענין הוא כה. רודע הוא, שיש מקום למעלה, שנקרא אגדר ומינר, שמשם השפע יורד לעולם. כי השני אותיות אל הם דר, והשני אותיות מ"י הם דר (בבב"ט בבב"ט להא"י פי העליון). והשפע נקראת ה', כמו שכתוב (בבב"ט טז): הא לכם ורע; ונשלם השם אלקים משלם. אך לפעמים יש בעוונותינו הרבים הסתלקות השפע, ונעשה מן הא דלת, על-שם דלות לה בגרמה כלום, וצריך כל אחד מישראל לזרז את עצמו שיעשה מן הדלת הא. וכיצד עושין מן הדלת הא הענין הוא כה: רהנה כתיב (תהלים ט): לי גלעד ולי מנשה אפרים מעו ראשי יהודה מחקקי. הפרוש הוא כה, כי קדם בריאת העולם השם ותברך עדין וקשט את עצמו בחמלתו

צה לשון רבנו זכרוננו לברכה

כשפרנסו הירוד ומנהיגי הרוד נתנאים, אזי הקדוש ברוך הוא מקים עליהם בני-ארם שיחלקו וירבדו עליהם, כדי שלא יזוחו דעתם עליהם, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (יבמות כב): אין ממנים פרום על הצבור אלא-אם-כן קפה של שרצים תלוי מאחוריו. וזה פרוש סוד, שמוכא בעני-חיים, שער ארוך אנפיו, פרק יב: אחורים רמ"ה, תסיד מ"ה, נשאר פ"ה. פרוש: על ידי קפה של שרצים שתלוי מאחוריו, על ידי-זה מחזיק את עצמו בבחינת מה ואפס ואין, וכשמסיר ממנו מה, שאין מחזיק את עצמו למה, אלא שהוא מתנאה, אזי נשאר פה, הינו שבני-ארם פותחים את פיהם ואומרים: חור לאחוריי, וקבצים

היא השפעה, כי ה' בשלשה ציורין שלה גימטריא חלב, עם שני הכללות, כידוע לירחי חן:

צח

הענין מה שנאמר בנמרא כמה פעמים: נתן בו עיניו ונעשה גל של עצמות (ברכות טז, שבת לח, כ"ב ע"ה, סנהדרין ק). מה הלשון "נתן עיניו בו" ומה "נעשה גל של עצמות". אך הנה הארם אינו רואה עד היכן הפנים מגיע אם עבר עברה, והצדיק רואה, כי הצדיק יש לו עיני ה', כמו שכתוב (תהלים לח): עיני ה' אל צדיקים; שהצדיק יש לו עיני ה', ועיני ה' המה משוככות בכל הארץ (תהלים ד, תהלים ט). ונמצא, הצדיק רואה עד היכן הפנים מגיע. והוא פרוש הנמרא: נתן עיניו בו - כלומר שהיה רואה בעיניהם של צדיקים, ונעשה גל של עצמות - גל מלשון התגלות, ועצמות מלשון (ישעיה לח): ועצם עיניו מראות ברע; רהינו שהוא רואה מה שפנים, שהיה נסתר מפניו מקדם. ואין עגש גדול מזה, כשארם רואה מה שפנים:

צמ ואתחנן אל יי בעת שהוא לאמר (דברים א):

דהנה הארם צריך להתפלל ברבקות גדול להשם יתברך, אך אם לפעמים יש עה, שאינו יכול להתפלל ברבקות, אל יאמר: איני מתפלל כלל, מאחר שאינו יכול לכוון כראוי ולהתפלל ברבקות, והתפלה אינה מקבלת; וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות לח) על רבי חנינא בן רוסא, שהיה מתפלל וכו'. אמרו לו וכו'. אמר להם: אם שגורה תפילתי בפי, יורע אני שהוא מקבל, ואם לאו - יורע וכו'. והוא על-דרך שאמרנו: אם ברבקות, שאני התפלה שגורה ומרצה בפיו - מקבלת; ואם לאו - חס ושלום להפך. אך-על-פיכך אל יאמר הארם בן, אלא יתפלל תמיד. ואם לא יוכל להתפלל ברבקות כראוי, יתפלל בכל כחו. כי בעת שיחפול ברבקות כראוי, או יעלה כל התפלות עם התפלה היא שהתפלל כראוי. והו: ואתחנן אל ה' - תמיד, בין ברבקות בין שלא ברבקות. בעת שהוא לאמר - הינו בעת שאזכה להתפלל ברבקות, שהוא בחינת: שגורה תפילתי בפי. והינו: בעת שהוא לאמר - שהדברים נאמרים ומדצים בפיו מחמת שמתפלל ברבקות, או יעלה כל התפלות שהתפלל ער עתה כנ"ל:

ק

הנה הצדיקים אשר בכל דור ודור, כלם קרושים ובתוכם ה', ומרוע אנו רואין בחוש הראות, שיש בהם צדיקים, אשר מוגם וטבעם טובה מאד, וטובים המה לכל; ויש אשר הוא צדיק אמת, ואין מוגו ומכעו נוחה עם המוגעם, ולפעמים נראה מפניו פעם וקפירה. הנה ירע, שכל צדקת הצדיקים הוא לוקח מאוד התורה, כי היא המורה-דרך, וממנה לקחה צדקתו. והנה הצדיק אשר השיג מאוד גדול ממאור התורה, ומעשיו גס-יפן בשוים לפי השגתו בתורה, או צדקתו ותורתו, שניהם מתישבים בשונה נחת, לפיכך דעתו נוחה עם התורות. והצדיק אשר אור חכמת התורה

ובמעשים טובים של צדיקים, שצפה שיהיו צדיקים, שעל-ידי מעשים טובים שלהם ימשלו בתפלתו ויפעלו כל מה שירצו, על דרך: צדיק מושל יראת אלקים (שמואל ב כג). וכל אחד מישראל יכול לבוא למדרגה זו, למשל בתפלתו, אלא שיש שני מניעות: האחת היא קדם התפלה, הינו שעומד להתפלל בגרלות, שהוא מוקם גדול, או מחמת שהוא עמל ונגע בעבודת הבורא, ומחמת זה אי אפשר שיהיה ממשלה לתפלתו; רק צריך לשבח כל זאת, והיה נרמה לו כאלו היום נברא, והוא יחיד בעולם. והוא בחינת מנשאה, לשון נשיון ושכחה. והו שכתוב (בראשית מא): כי נשני אלקים את כל בית אבי - זה היחוס; ואת כל עמלי - שעמל בעבודת הבורא. והמניעה השנית היא בתוך התפלה, כי מחמת עוונות הראשונים במיד, או שהרהר במיד, נופלים לו מחשבות זרות בתפלתו, ומחמת המחשבות זרות גס-יפן אי אפשר למשל בתפלתו. על-יפן צריך לשבר המחשבות זרות על-ידי מחשבות קרושות של התפלה, ועל-ידיה הזרונות, רהינו המחשבות זרות, נעשין לו ככוחות. והו בחינת אפרים, כמו שכתוב (עו): כי הפרני אלקים בארץ עניי. פרוש, כי הרבר שהיה בעניות מקדם, רהינו תרב ויבש, ועל-ידי המחשבות קרושות נעשין לו ככוחות. וכשמתפלל בשתי בחינות אלו, מנשה ואפרים הנ"ל, ובראי כא לירי עגנה ושפלות, ומן העגנה נמשך היראה, כמו שכתוב (ספרי כב): עקב עגנה יראת ה'; ומצא מתפלל גס-יפן ביראה. והיראה נקראת מלכות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (אבות פ"ג): אלמלא מוראה של מלכות וכו'. נמצא, שהתפלה יש לה בחינת מלכות, ויש להתפלה כוון בחינת ממשלה, והו תענוג של השם יתברך, ונתמלא רצון הבורא. ומה מתחלה, שלא היה התענוג הזה, רק שהשם יתברך צפה למרחוק, שיהיו צדיקים שיחפלו באפן זה, ומנה התענוג נברא העולם בעשרה מאמרות, כל-שפן עכשו, שפא התענוג הזה, שהשם יתברך מחדש את עולמו בעשרה מאמרות, כמו שכתוב: וכמובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית: והו פרוש הפסוק: לי גלעד - לשון גל עד, שנתגלה התענוג שהיה להשם יתברך קדם בריאת העולם, שערן וקשט בתפלתו של צדיקים, כשהיה לו השתי בחינות של מנשה ואפרים כנ"ל. מעו ראשי - הינו שגיביר המחשבות קרושות. יהודה - הינו התפלה, כמו שכתוב (בראשית כג): הפעם אורה. מחוקי - ופרש רש"י: לשון שררה ומלכות, הינו שהיה להתפלה ממשלה, ויחלה התענוג הנ"ל, ויתרש עולמו בעשרה מאמרות כנ"ל. ועשרה מאמרות הנ"ל הם יו"ר; יו"ד וד' הנ"ל - געשה ה'. ועשרה מאמרות נמשך מחסר, שנאמר (תהלים עב): אמיתי - רהינו המאמרות - עולם חסר יבנה. וחסר נקרא אל, שנאמר (עו ע): חסר אל כל היום. והו פרוש הפסוק: אלהים אל דמי לך - הינו, כשאחתה רואה, שמשם "אלהים" געשה אותיות "אל דמי", רהינו שנעשה מן הו"ד, אמר לך: אל תחרש ואל תשקט אל - שתראה שתעורר בחינות "אל" על-ידי התפלה בשתי בחינות הנ"ל, ותעשה על-ידיה מן תרלת הא כנ"ל, ונעשה א"ל בחינת דד ומ"י בחינת דד. וה'

התורה שהשיג גדלה מאד ממעשיו, אזי התורה מרתחת בו האש הקדושה של התורה, ואי אפשר שתהא דעתו נוחה עם הבריות, ומערכת עם המונעם כמו הצדיק הנ"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ט): האי צורכא מרפגן דרתת, אורימא דקא מרתחת בה, לפי שגדלה תורתו מאד בנ"ל:

קא

בקרוב עלי מרעים לאכל את בשרי צרי ואיבי לי
המה בשלו ונפלו (תהלים כו):

הענין הוא כה. כי בה' ה' צור עולמים (ישעיה טו) - הינו בראשית ברא, כי בתורה, שנקראת ראשית, ברא עולמים (כד פ"א). כי י"ד הוא השכל של התורה, והוא הוא אותיות של התורה, שהיא המשה המשי תורה, בחינת המלש מוצאות הפה. והינו בנ"ה ה' צור עולמים, הינו בתורה, שהיא בחינת י"ק בנ"ל, ברא כל העולמים בנ"ל. ובתיב (יחזקאל טו): ארם אתם, וקרשו רבותינו זכרונם לברכה (יבמות סא): אתם קרוין ארם, ואין עב"ם קרוין ארם. כי יש ע' אנפין נהירין, ויש ע' אנפין חשוכין. כי יש שני בחות, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ישא ע"ב) על פסוק: ואת התורה אשר שם משה: זכה - געשה לו סם חיים; לא זכה - געשה לו סם מות. סם חיים הוא אנפין נהירין, סם מות הוא אנפין חשוכין, כמו שכתוב (איכה ו): במחשבים הושיבני במתי עולם. ומן אנפין חשוכין יש לעב"ם יניקה, וכל עב"ם יש להם כל המדות רעות, רק כל אמה ואמה ברוך אל מרה אחת יותר מכל המדות. וזה (דברים ט): הופיע מהר פארן וכו', שרצה הקדוש ברוך הוא לתן התורה לכל הברואים, וכל אחד ואחד לא רצה לקבלה, מתמת ששמעו שאותה מרה שהם ברוכים אחריה אסרה תורה (ספר פ' ואת הברכה ע' ויחד כלל קנ"ג), וכל מי שיש בו מדות רעות, הוא נכנע תחת אותם העב"ם, שהם ברוכים ומקשרים לאותן המדות רעות. והוא (אבות פ"ג): כל הפורק מפגנו על תורה, נותנין עליו על מלכות ועל דרך ארץ; הינו שעבוד גנשמיית, שהוא בחינת על מלכות, וגם דרך ארציות, דהינו המדות רעות של העב"ם, שהוא בחינת על דרך ארץ. כי על ידי שפרק מפגנו על תורה, שהיא בחינת ע' אנפין נהירין, על ידיה מתגברין עליו בחינת ע' אנפין חשוכין, שהם השעבוד והמדות רעות של העב"ם, שהוא בחינת על מלכות ועל דרך ארץ בנ"ל. אבל כל המקבל עליו על תורה, מעבירין מפגנו על מלכות ועל דרך ארץ; הינו מי שלומר בעיון, שמענ ומכין חכמות התורה, שהוא בחינת אנפין נהירין, בחינת (תהלים ט): חכמת אדם חסיד פניו, על ידיה מעבירין מפגנו על מלכות ועל דרך ארץ. כי נחפלו מפגנו השעבוד והמאות והמדות רעות שלהם, שהם בחינת אנפין חשוכין, על ידי שקבל עליו על תורה, שהיא בחינת אנפין נהירין בנ"ל. כי כל מה שאדם משיג בשכלו הוא בחינת אנפין נהירין, ומה שאינו משיג הוא בחינת אנפין חשוכין. ועל כן, בשואבה לענין בתורה ער שמשגי חכמות התורה, שאין הוא בחינת אנפין נהירין, או נכנעין המדות והמאות של העב"ם,

שנאותין בחינת אנפין חשוכין בנ"ל. והוא בחינת (דברים ט): יצב גבולות עמים למספר בני ישראל. למספר הוא לשון ספיר ונהיה, בחינת (שמות טו): לכנת הספיר. הינו אחר אנפין נהירין, שהם בחינת מספר בני ישראל, אתריהם: יצב גבולות עמים, שהם בחינת אנפין חשוכין בנ"ל: וככל ארם ואדם בעצמו יש בחינת אנפין נהירין, שהם בחינת קרשת ישראל עם קרושו, הרחוקים כשרשם מכל המדות והמאות, ויש בו אחיות השבעים עב"ם, שהם בחינת אנפין חשוכין, שהם בחינת המאות ומדות רעות, שכלם הם מבחינת השבעים עב"ם, שהם אנפין חשוכין, כמו שכתוב (תהלים ק): ויתעברנו בגוים וילמדו מעשיהם; הינו שמערכ במדות רעות שבו, נמשכין מן הגוים בנ"ל. ובשארם עובר עברה, חס ושלום, או העברה והעוון נחקק על עצמותיו, כמו שכתוב (יחזקאל טו): ותהי עונותם על עצמותם, ואי אפשר לו לצאת מזה כיראם על ידי התורה, שהיא בחינת אנפין נהירין, שהיא ההפך מכל המאות והמדות, שהם בחינת אנפין חשוכין, שממש נמשכין כל העברות, חס ושלום. כי צריך הארם להתנע בתורה ולהמית עצמו עליה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכות כ"ג) על פסוק (במדבר טו): זאת התורה ארם כי מות באהל - אין התורה מתקמט אלא כמי ששמית עצמו עליה, דהינו עצמיותו, שהם בחינת המדות רעות והמאות רעות, שמהם כל הפגמים החקוקים על עצמותיו בנ"ל. כי צריך להתנע בהתורה, עד שיצא להכין אותה, דהינו שיצא מבחינת אנפין חשוכין, שהם בחינת חשכות והסתרת הדיעה, לבחינת אנפין נהירין, שהם בחינת דיעת והשגת התורה בנ"ל. ואן נקרא ארם, בחינת: זאת התורה ארם; הינו על ידי התורה נקרא ארם, בחינת: אתם קרויים ארם, ואין העב"ם קרויים ארם; כי עקר שם ארם זוכין על ידי התורה, שהיא בחינת אנפין נהירין, שהיא ההפך מכל המדות והמאות רעות, ששל שם זה נקראים ארם, בחינת: זאת התורה ארם. אבל העב"ם, הרחוקים מתקמות התורה, מאנפין נהירין, כי הם בחינת אנפין חשוכין, כי הם משקעים בכל המדות רעות והמאות רעות, על כן אין קרויים ארם ובנ"ל. כי עקר בחינת ארם הוא בחינת השכל האמתי שזוכין להשיג, דהינו חכמות התורה הקדושה, כי יש שלש שכליות: דהינו שכל פשוט, שהוא בחינת חכמה, בחינת (תהלים ט): כלם בחכמה עשית. ובשלובר ומכין, זה נקרא בינה, ואחר כך, בשורע התורה, זה נקרא דעת, פירוע. ושלש שכליות אלו הם בחינת ידים לתורה: בחינת יד הגדולה ויד התקנה ויד הרקיה, שבהם מתקבלת התורה. ואלו השלשה שכליים הם בחינת שלש פעמים י"ק, כי י"ק הם חכמה ובינה, שהם תרין רעין דלא מתפרשין (והר"י ויפא ד חושי רב), שהם כלולים בכל אחד מהשלש שכליות הנ"ל. ושלש פעמים י"ק הוא גימטריא אדם. ומצא, שעקר שם ארם הוא בחינת השכל האמתי, דהינו חכמות התורה, שהיא בחינת אנפין נהירין, בחינת הרחקת ושכירת כל המאות ומדות רעות בנ"ל: והוא: בקרב עלי מרעים - זה בחינת תרין רעין דלא מתפרשין, שהם בחינת י"ק, שהוא חכמת התורה

התורה

שהם מחיבים רבים, שמוניאין לב בני-ישראל, מסתמא גם רבם אינם מצדיקי הרבים, אלא מחיבי הרבים. בשביל זה קרא להם: תרבות אנשים (תפאים), ותרגם אונקלוס: תלמידי גבריא חביאי:

קד

איתא במדרש: בשביל שאמר משה לבני גד: תרבות אנשים תפאים, נענשו, שכן בנו עבד לפסל מיכה (היבא בספר חסדים סי' קלז, ובראשית-הכבה שער ענוה פקד ה). והרבר קשה: מה ענין זה של תרבות אנשים תפאים לענש שלו, שיעבר בן בנו עבודה זרה והתרוין, כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (והכותב ק:): כל הדר בחוץ-לארץ, באלו אין לו אלוה; ואמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת יג:): החושר בכשרים לוקח בנפול; ומשה היה חושר אותם, שפני ראובן ובני גר אינם רוצים בארץ-ישראל שום חלק, נמצא שאין להם אלוה, בשביל זה נענשו בבן בנו שלא היה לו אלוה, כי הם בשרים היו ברבר, כי רצו לפל חלק פארץ גס-בן, פמוכא:

קה

עזי וזמרת יה ויהי לי לישועה (שירת הים שמות כו):

הנה העולם צריכין רחמים גדולים, הן ברוחניות הן בגשמית. וכל אחר מבקש רחמים, ואינו יודע היכן הוא. והרחמים הוא לעיני כל, כמו שכתוב (יהושע ו): לא תחוקה היא ולא בשמים וכו'. והנה איתא בזהר (נשא דף קל"ט): אית רחמים ואת רחמים. אית רחמים פשוטים וזעיר אנפין, ואית רחמים גדולים דעתיקא סתימאה, כמו שכתוב (ישעיה יח): וברחמים גדולים אקבצך. ואנו צריכין רחמים, אך בעוונתנו הרבים ברור הזה אין מי שיחפול לך, שיכול להמשיך רחמים, מחמת שאין מי שיכיר גדלת הכבוד כל-יך, מפני גדל הגלות והרחקות, והקדוש-ברוך-הוא בעצמו צריך להחפול על זה, כראיתא בגמרא (סוכה י): מנין שהקדוש-ברוך-הוא מתפלל שנאמר: ושפחתים בבית תפלתי. תפלתם לא נאמר, אלא תפלתי. מכאן, שהקדוש-ברוך-הוא מתפלל, ומה מתפלל יהי רצון וכו'. ובמה יכול לבוא שהוא יתברך יתפלל עלי-יך תורה. כי בכל אדם יש בו חלק מקבלות כל העולמות וצדופים, וככל מה שהוא מרבה את עצמו, לשם הוא מקשר חלקו. וכשהוא הולך אחר שרירות לבו ותאוותו, הוא מקשר חלקו והאותיות והצדופים לסמרא-אחרא, הם ושלום, ומחבלים האותיות והצדופים, והרעת גס-בן מתבלבל, והוא גלות השכינה. וכל מי שאין בו רעת, אין בו מדת רחמנות, וכמו שכתוב (ספ"ט): כעם בחיק כסילים יגות. לכן כל מי שאין בו רעה, אסור לרחם עליו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ג): כי אין בו מדת רחמנות. וכששכ בחשובה שלמה, ישבו חלקיו מקבליית העולמות והאותיות והצדופים גס-בן למקומן, ואז הרעת שלם ומתעורר רחמנות, כמו שכתוב (יהושע ו): וישב ה' אל-קדך את שבוחך (ענין תרגום שם), והיגו החלק מקבליית העולמות אשר שם שבו, ואי: ורחמך; כי הרעת שלם, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (פנייה ב): על הפסוק; ובגולה לא הלך, שכל דבר שהוא במקומו דעתו שלם. ועקר החשובה

התורה, בחינת אדם. צריך לאכל את בשרי - היגו לאכל ולהמית העצמות שלי, כי אין התורה מתקיימת אלא כמי שממית עצמו עליה כג"ל. ואז ממיאל: צדי ואיבי לי הפה בשלו ונפלו - כי כל הדרים והאוהבים, שנאחזין באנפין חשוכין, נכשלים ונופלים, כי נחפטים בחינת האנפין חשוכין, וזכה לאנפין נהירין, שהוא חכמות התורה, שהוא בחינת י"ה, בחינת תרין רעין ולא מתפרשין, שעל שם זה ריקא נקראין ישראל אדם כג"ל, ואז כל הדרים והאוהבים שנאחזין באנפין חשוכין, בחאאות ומרות רעות, נכשלים ונופלים, כי זכה לאנפין נהירין כג"ל:

קב

אתה תתיה על ביתי ועל פיד ישק כל עמי (בראשית מא):

הענין הוא, כי כל מה שכרא הקדוש-ברוך-הוא, לא ברא אלא לכבודו (אבות ב:), כדי לגלות מלכותו, ועל-ידי זה נכפין הקלפות תחת השכינה. ובאיה ענין נתגלה מלכותו, בשמשפיע רב טוב לישראל, אז מודים כל אדם ואחד כי מלכותו בכל משלה (תהלים טז). ובמה יכולים להוריד השפע, עלי-יך תפלות, כי החכות הם פלים לקבל השפע, ועל-בן כל אחר יזהר בתפלתו, שיחפול באפן שיכול לעורר השפע בעולם, על-יך שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין יז): חייב כל אדם לומר: בשבילי נקרא העולם. ובאיה ענין יוכל לעורר השפע בעולם, ביראה. כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה יז): כל מי שלש בו יראת-שמים, דבריו נשמעין. ויש שני מיני יראה: האחד - יראה עליונה, שכאה לאדם לפעמים, מתי שתרצה, ועל יראה כזו אין שבר; ויש יראה, שכאה לאדם מכת אדם עצמו, ויראה זו נקרא: צדיק מושל יראת אלקים (שמואל ב:); וכיראה כזו התפלה נשמעת, ושפע יורד לעולם, ונתגלה מלכותו. והו: אתה תתיה על ביתי. ביתי הוא יראה, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שם א): חבל על רלית לה דרתא וכו'. רוצה לומר, בשהצדיק מושל ביראת אלקים, עלי-יך זה: ועל פיד ישק כל עמי, ותרגום אונקלוס: ועל מימר פפך, היגו התפלה, יתון כל עמי, היגו שיתעורר השפע בעולם. והו: רק תפסא - היגו מעוט המלכות, כי "רק" הוא מעוט; "תפסא" הוא מלכות. אנגל מפך - היגו מעוט המלכות, שעתה היא כמעוט, נתגדל מפך. כי מכת התפלה, שהיא ביראה, מודיר שפע בעולם, ונתגדל מלכותו, כג"ל:

קג

איתא בגמרא (סנהדרין דף נ"א): כל המוצע הלכה מפי תלמיד, באלו

גזלו מנחלת אבות, שנאמר: תורה צוה לנו משה מורשה וכו'. וכיון שראה משה שפני ראובן ובני גד מניאין (לכן בני ישראל מנחלת אבותם, בשביל זה קרא להם: תרבות אנשים תפאים (ספ"ט), ותרגם אונקלוס: תלמידי גבריא חביאי. הרבר הזה קבלתם מרפניכם, שרבעם גזל מקם הלכות, והלכות הם נחלת אבות כג"ל, ועתה גם אתם הולכים בררכי אבותיכם, ורצונכם לגזל מישראל נחלת אבותם. וכפרך קמא רבבא-בתרא (ס"ח) ומצדיקי הרבים בפוכבים - אלו תלמידי תינוקות, ועכשו שראה

תולה בתורה. והנה בכל דבר שבקשרה יש בו שלשה דברים: עבוד, וניקה, מחיו. כי כל זמן שהדבר בכת, נקרא עבוד, [כי הוא נעלם, וכשכא מכח אל הפעל נקרא] לדה וניקה, וכשפשיט הדבר לעשות הפעלה הצריכה, אזי נקרא מחיו, ובשלומד תורה גסרפן צריכו להיות בו שלשה דברים הנ"ל, כי כשישכ ללמד ונתן מתשכחו ולכו בהתורה ומתעלם בה, נקרא עבוד, כי הוא מתעלם בה בעבר כמעני אמו, ובשלומד התורה ומכין בה, נקרא לדה וניקה, כמו שכתוב (משל ח): רריה ורוד ככל עת. ואחררה, כשמכין דבר מתוך דבר ורודה לחרש בה, נקרא מחיו, כראתא בנמרא (והשלי ריה סק ראווה בד) על פסוק: מפרחק תביא לחמה, כי התורה נקרא עניה במקומה ועשייה במקום אחר, שצריך להביא ראה במקום אחר, ולכך נקרא חכמה, על־דרך (נחל ח): אמרתי אחכמה והיא רחוקה מזני. נמצא, כשמכין דבר מתוך דבר נקרא מחיו, הינו חכמה, ובשלומד באפן זה, אז היא תשובה גמורה, ומקשר האותיות והצורפים שבחלקו מכללות העולמות אל שרשן ואל מקומן, ונעשה בריה חרשה, ואז הרעת שלם, ומתעורר רחמנות: והנה על דרך משל: כשיש שני בעלי רחמים, האחד אינו יכול לרחם רק ברבך מועט, והשני כשהוא מרחם, פועל ברחמנות שלו ישועה שלמה. על־כן, מי שצריך לרחמים, למה לו להשתמש ברחמנות של ראשון, ולא יהיה רק ישועה מועטת. מוטב שתפלה הבעל־רחמים הראשון לכעל־הרחמים השני, ויפעל ברחמים של הראשון ישועה שלמה. כך השם יתברך ברחמים הפשוטים שלו, מתפלל ומרחם על ישראל ברחמים גדולים, ובשלומד תורה, בנזרה, נתעורר הרחמנות, שהוא הרעת, והתפלה. והיו: עזי - ואין עז אלא תורה, ועל־ידי התורה שלמד בנזרה, נעשה: זמרת יה - הינו התפלה ורחמים של השם יתברך, אז: ויהי לי לישועה:

גם זאת התורה היא מלשון החברים, ולא נכתבה בכבוד הטיב. אך אחר־כך שמעתי מפי הקדוש בעצמו ענין תפלת ה' המכאן באן. והוא: כי יש אצל השם יתברך רחמים פשוטים ורחמים גדולים, (כמו שכתוב בזהר הקדוש, בנ"ל). והנה למשל, כשיש בעיר שני עשירים, אחד יש לו עשירות פשוט, והשני הוא עשיר גדול מאד ומפליג בעשירות עצום והון רב מאד מאד, אשר אי אפשר להעריך עשירותו, והצדק אדם אחר לישועה גדולה, העולה לסקו רב, והוא אינו יכול להתקרב לבקש מבקשו כי אם להעשיר הקטן במעלה, כי להעשיר הגדול אי אפשר לו לכוא אליו; אבל זה העשיר הקטן, אף־על־פי שהוא רוצה לעזר לו בכל יכלתו, אף־על־פי־כן לא יוכל לקבל מבקשו ממונו, כי אין ביכלתו למלאת משאלותיו של זה האיש, כי משאלותיו גדולים מיכלתו. על־כן עצה היעוצה לזה האיש הצריך ישועה, שיעשה כך: שילך לזה העשיר הקטן, שבקל יכול להתקרב אליו ולעזר רחמים אליו, שיבוא אליו ויאמר לו: הנה אני נצרך לישועה גדולה, ואני יודע שאתה חפץ לרחם עלי, אבל אין ביכלתך למלאת משאלותי, על־כן מבקשי ממך, כי הלוא אתה רוצה לרחם עלי, יהיה זאת הרחמנות שלך עלי, שאתה תלך להעשיר הגדול מאד לבקש רחמים ממנו, שימלא משאלותי, כי לעצם עשירותו הגדול הוא

יכול למלאת משאלותי בכפלי כפלים, רק שאנכי איני יכול לכנס ולכוא לאיש גדול כזה, אבל אתה יכול לכוא אליו; תרחם עלי כזה, לבקש ממנו עבודי שימלא משאלותי, וכזה תושיעני כדאי כל צרכי ישועתי בשלמות. כמדובר הוא ממש בכיבוד, שאנו מבקשים אצל הרחמים פשוטים, שיעזרו רחמים אצל הרחמים הגדולים, ומשם יקבלו רחמים להושיענו כל צרכינו בשלמות. והיו כחינות תפלת הקדוש־שברוך־הוא, שאמרו חכמינו זכרונם לברכה: מנין שהקדוש־שברוך־הוא מתפלל, הינו שבכיבוד בחינות הרחמים פשוטים מבקשים ומתפללים ומעוררים הרחמים הגדולים, כי אנו אין כנו כה כי אם לעזר רחמים פשוטים, שהם בחינות רחמים סתם דועיי אפיו, אבל אלו הרחמים יש להם גבול, וכפי מרת הרחמים הפשוטים האלו, הם ושלום אי אפשר להושיע לנו. על־כן אנו צריכין לבקש שהרחמים סתם, שאנו מעוררין בתפלתנו אצל השם יתברך, שאלו הרחמים בעצמם יתפללו ויעזרו הרחמים הגדולים, שיהיה נמשך עלינו רחמים רבים משם, ועל־ידי־יה יהיה לנו ישועה גוראי, והיו בחינת תפלת הקדוש־שברוך־הוא בנ"ל. והכן הטיב, כי הם דברים נפלאים ונוראים מאד:

עוד שמעתי, שהיה פרוש הפסוק: אל נא רפא נא לה (בבבב). י. רלכאורה חמה מאד כפל תבת נא, אך עתה מבאר הטיב, שמשה רבנו, עליו השלום, בקש זאת מהשם יתברך, שהשם יתברך בעצמו, בכיבוד, יתפלל ויבקש מעצמו שיפא אותה. ועתה מה מחוק מדבש תכת המקרא הזה, והיו: אל נא - הינו שמשה רבנו, עליו השלום, התפלל לפניו יתברך ואמר לו: אל, נא, ובקש והתפלל בעצמך מלפניו, רפא נא לה - הינו בנ"ל, שמשה התפלל להשם יתברך ובקש אותו יתברך, שהוא בעצמו יתפלל ויבקש: רפא נא לה. ועתה מוקדם ומבאר הטיב כפל תבת נא: וכלל הדברים האלה הוא, שעל־ידי התורה זוכין לתשובה, הינו להשיב כל הדברים וכל הצורפים והאותיות, שגדחו בעוונותיו למקום שגדחו ונתגרשו ממקומם, שעל־ידי זה לא היה הרעת מישיב, כי כל זמן שאינם במקומם אין הרעת מישיב וכי בנ"ל, כי על־ידי העוונות נתגרשו ממקומם חלקי האותיות והצורפים שבכל העולמות כפי שרש נשמתו, והיו בחינת גלות השכינה, ועל־ידי־יה אין הרעת מישיב בנ"ל, ומחמת זה אין יכול לעזר רחמים בנ"ל. וצריך לעשות תשובה ועקר התשובה הוא על־ידי התורה, שהיא עניה במקומה ועשייה במקום אחר, ומקרב ומקשר על־ידי־יה כל האותיות והצורפים שנתרחקו ממקומם, ומשיב פלם למקומם, ואז הרעת מישיב וזוכה לעזר רחמים. כי עקר הרחמים תלוי ברעת, כי כל מי שאין בו רעה, אסור לרחם עליו וכי (ובמבאר זה כזה פסוקים במקומות אחרים דברי רבנו ז"ל עו פ. נמצא, על־ידי תורה זוכין לתשובה, ונשלם הרעת, ואז זוכין לעזר רחמים אצלו יתברך. ועקר הרחמנות הוא, שאנו מעוררים רחמים אצלו יתברך, שבאלו הרחמים יעזר בעצמו את הרחמים הגדולים, שאין אנו יכולים להגיע אליהם, רק הוא בעצמו יתברך צריך להתפלל על זה בנ"ל, והינו שברחמיו הפשוטים שאנו מעוררים, על־ידי אלו

ה' העולה על רוחכם (ס"ד וקרא ס"ו): הינו שעולה באה על הרהורי הלכ, ששם משפן הרוח, ואין השם יתברך מצטרף מחשבה למעשה, פר מהרהורי עבדים (קדושים) והרהור עבדים שיש אצל כל אדם, הינו מה שמתחיל להתפלל ברכבות או מתבודד את עצמו, ובאמצע התפלה או התבודדות נופל מפרגנותו, והוא בחינות הרהורי עבדים, כי כל הנפילות באין מחמת קלקול האמונה, וכשנתקלקל האמונה, נמצא מתור פניו מהשם יתברך, כמו שכתוב (ישעי' א): וזרו אחר; והשם יתברך גס'כן מסתיר פניו מפניו. נמצא הוא אחר באחר. וצריך להביא על זה עולה. ובחינות עולה הוא כשמשבר את רוחו בקרב ומחפש וחושב בעצמו: איד נפלתי ונשלכתי משמים לארץ, שהייתי במקום גבוה כזה, ועכשו נפלתי והתורתי פני מהשם יתברך ונשארתי אחר באחר. ומרחם על עצמו, כי אין רחמים גדולה מזו. וצריך לזה נסידה, כמו שהיה אצל אדם הראשון, שנבראו דו פרצופין, אחר באחר (ברכות ס"א), ואחר כך ננסר והיה פנים כפנים. והנסידה הוא בחינת שם חת"ך, כמו שכתוב בפגנות: פותח את ידך - סופי'תבות חתך, הינו שמתוך ומגשר את עצמו. והשם חת"ך נעשה גל"די שמשבר את לבו, כי כשמשבר את לבו, בודאי מאנת ומוציא רוח ומכניס רוח, והוא תרין רוחין. ושני פעמים "רוח" גימטריא חתך, והוא בחינות נסידה, וכא אל בחינות פנים כפנים, והוא בחינות עולה. והוא: זכחי אלקים, הינו בחינות עולה, הוא רוח נשברה, כ"ל:

(מס'טן עג "כי תעבר" עד כאן, הוא לשון התכרים. גם יש בהם כמה דברים קטנים שנאמרו קדם ארץ ישראל, ועל פירוש הלשון אינו מתקן כלל, עד שבכמה מקומות קשה לעמוד על המקור. ובכל מקום שמצאה יד לתקן, תקנתי קצת, והשאר הנחתי כמו שהוא, כי הלשון איד שהוא, יוצא מרם על ליל פנים דברי מוסר הרבה והקדטות נפלאות ועצות נוראות להתקרב אליו יתברך:

קט יש הכל אשר נעשה על הארץ, אשר יש צדיקים שמניע אלהם במעשה וכו' (קהל ח):

פרוש: הכל, הינו הכל פה היצא מתהוה, מנוחי רגעת, כל אחר לפי ערכו, צדיקים ילכו ופושעים יכשלו. יש רשע כל ימיו, ומתאנת ונה על העברי, ויש, חס ושלום, צדיק מעקר, ותואה על הראשונות, ונה ומתאנת גס'כן. והנה יש שני חכלים: חכל הקרשה, וכנגדו - רחמאה. והבחירה חפשיה, מי שמקדש עצמו, מקשר עצמו כחכל הקרשה, ולהפך חס ושלום, מי שמתאמא עצמו, מקדש עצמו כחכל רחמאה. והנה, הנה והאנתה הוא בחינת מיתה בגוף ונפש. בגוף - כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות נ"ח): אנתה שוברת גופו של אדם, ובגוף גס'כן - כי ירוע מה שכתוב (חלים ד'): תוסף רוחם יגעו; כי קדם המיתה תוסף רוחם, ואין יגעו; כמו כן הנה והאנתה, אם תרקק והעין פה איד היא נמשכת אל הרוח, היא בחינת: תוסף רוחם; כי לפי שעה קלה תוסף רוחו, וכמעט רגע תגע

הרחמים ירחם עלינו ויעורר פהם הרחמים הגדולים שלו, שהם רחמים גדולים רעמיקא סתימאה, ומשם יהיה לנו ישועה בודאי. והוא: עזי - אין עז אלא תורה, שעל ידיה זוכין לתשובה ולרעה, שעל ידיה מעוררים רחמים אצלו יתברך, עד שהוא בעצמו כביכול מתפלל עלינו כ"ל. והוא: זמרת י"ק. זמרת י"ק ריקא, הינו תפלת ה': און יהיה לי לישועה ידאי, כי על ידי זמרת י"ק, שהוא תפלת ה', שמתפלל ברחמיו הפשוטים לעורר רחמיו הגדולים, או בודאי יקבל ישועה שלמה כ"ל, כי רחמיו הגדולים אינם נפקים לעולם, וכשהשם יתברך ירחם עלינו באלו הרחמים, בודאי אין שום עון ופגם שיהיה חוצץ בפני אלו הרחמים הגדולים, ובודאי יהיה לנו ישועה בשלמות, אמן ואמן:

קו אשרי משכיל אל דל ביום רעה ומלטהו
 (תהלים כא):

איתא, ראין עניית אלא מן הרעת (תריס ס"א), ועל זה צריך רחמנות, כי אין רחמנות גדולה מזה. ועניית זה בכללות וכפרות. בכללות - על איש שאין לו שכל בעכורת הבורא, וצריך הבעל שכל להשכילו; וכפרות - על האיש עצמו, כי יש זמן שאין לו שכל, והוא נקרא קננות המחין, וצריך לחזק את עצמו לבוא לגרלות המחין, וכשכא לגרלות המחין, ונתקין כל הריגין, וממשיך עליו חסדים ורחמים. וזה מאמר חכמינו זכרונם לברכה (ברכות ט'): גדולה רעה, שנתנה בין שני אותיות, שנאמר: כי אל דעות ה'. פרוש: כשיכא לגרלות המחין, נתעורר עליו רחמים וחסדים משני אותיות: אל, הוא חסד, על צדק (חלים ט'): חסד אל כל היום, וה', הוא רחמים, על צדק (שם ט'): רחמך רבים ה'. והוא פרוש הפסוק: **אשרי משכיל אל דל** - הינו כשהוא בקמנות המחין ומשכיל עצמו לגרלות המחין, און: ביום רעה ומלטהו ה' - נתקין כל הריגין. ואם לא יכול בעצמו לבוא לגרלות המחין, עצה לזה, שישכיל אחרים, ועל ידיה נתעורר גם אצלו:

קז כי תצא למלחמה על איבד ושכית שכיו
 (דברים כא):

פרוש: כי תצא למלחמה על איבד - שהוא תוצר הרע, ונתנו ה' אלקיך בידך - כלומר תוצר הרע יתן, כמו יסר, את ה' אלקיך בידך, על צדק מושל בראת אלקים (שמואל ב ט'). נותנת התורה עצה על זה: ושכית שכיו - כלומר: עם מה שהוא רוצה להתגבר עליה, הינו בגרלות, כזה התגבר עליו, הינו שתאמר לו: איד אני מושל בשיש לי גאון, ואין הקדוש ברוך הוא שורה עמי. ודי למכין:

קח זכחי אלקים רוח נשברה (תהלים נא):

הנה ירוע, כי עולה באה על הרהור הלכ, כמו שכתוב (חלים

קיא

ראש בני ישראל (שמות ל) - ראשי תבות רבי. ולהפך: רשעים
בחשך ידמו (שמואל א ב) - ראשי תבות רבי:

קיב צהר תעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה
ופתח התבה בצדה תשים תחתים שנים ושלישים
תעשה (בראשית ו):

פרש רש"י: צהר - יש אומרים אכן טוב ויש אומרים חלון;
הנה ירוע, כי סביב רשעים יתהלכון (תהלים י); כי הספרא אחרא
מסבבת הקרשה, כי את [זה] לעמת זה עשה, ובפרט מי
שקבר נמשך אחר עברות, חס ושלום, ונמשך אחר הספרא אחרא,
ישם מקומו, חס ושלום, והם מסבבין אותו מפל צד, וכאשר
יעור רוחו לשוב אל השם, קשה לו מאד להתפלל ולדבר
דבורים לפני ה', כי הן מסבבין אותו מכל צד, לכל אחר לפי
ענינו כנ"ל. ומחמת שאי אפשר לו להוציא דבור לפני אלקים
בדחילו ורחימו וחימו בראוי, לכן כל הרבורים והתפלות שהוא
מברך, לא יוכלו לבקע המחצות והמסכים המבדלים לעלות
למעלה, ונשארים למטה, תחת המסכים, עד אשר יזכה וישוב
באמת, וידבר דבורים הראויין להתקבל בדחילו ורחימו מעמקא
דלבא בהתעוררות גדול, או מבקע הדבור המאיר את כל
המחצות והמסכים המבדלים, ויעלו עמו כל הדבורים שהיו
מנחים למטה עד הנה. אך איך יזכה לזה, העקר
שהכל תלוי בו, הוא אמת - לילך בדרך אמת לפי מדרגתו,
כי חותמו של הקדוש ברוך הוא אמת (שבת נה י"א ע"ב), והוא יסוד
הכל, כי אמת הוא ראש, תוך, סוף, וכיון שהוא במדרגת אמת,
אין כפיכול נתלבש בו אור השם יתברך בעצמו, אשר חותמו
אמת, ואו נאמר עליו: ה' אורי וישעי (תהלים טו). וכיון שה' אור
לו, יוכל למצא פתחים הרבה לצאת מהחשך והגלות שהוא
סגור שם. כי באמת יש שם פתחים הרבה, כמו שאמרו רבותינו
זכרונם לברכה (יבמות ל"ב): הָבָא לְמָמָה - פוֹתְחִין לוֹ; יש
לו פתחים הרבה. וכיון שנגמץא שם פתחים, היה יכלת לצאת,
רק תבטיל בחשך הולך (קבלה ב), ולא יראה הפתחים לצאת,
והוא אסור וקשור שם, ולא יתנו לו לצאת, עד אשר יזכה
לדבר דבורי אמת לפני ה', אין הרבורים מאירים, וה' אור לו
כנ"ל, ואין: פתח דברך יאיר מבין פתים (תהלים קיב), כי הרבורים
המאירים, הינו דבורי אמת כנ"ל, הם מראין לו הפתח. והינו
רסים: מבין פתים - כי הפתים הנתונים בחשך, ולא יראו
לצאת, יבינו ויראו הפתח לצאת מהחשך, כמו שכתוב (ישעיה ע"ב):
לאמר לאסורים צאו, לאשר בחשך הגלו. אך צריך שיהיה האמת
אמת גמור, ברור וצלול, בלי שום דפי. והמשכיל המבין, יש לו
להתפלל כל ימיו, שיזכה פעם אחד כל ימי חייו לדבר דבור
אחר של אמת לפני ה' בראוי. ויש בזה פמה מדרגות, ומי
שזוכה לבחינות אמת האמת, אין ה' אור לו, ואין הוא מאיר
בעצמו, כי נתלבש בו אור ה'. אך מי שעדין לא הגיע למדרגה

וחאסף. והנה מי שמתאנה ונה על עברות שקידו ורוצה לשוב
בתשובה, אין באנחה זו הוא נגוע ונאסף מן הרע שהיה בדו,
בבחינת: תוסף רוחם יגעו, ונדבק אל הקרשה. וכן להפך, חס
ושלום, מי שנה ומתאנה על הטוב שקירו ורוצה לרדק עצמו
בטמאה, אין נגוע ונאסף רוחו הקרשה, ונדבק אל הטמאה. והיו:
יש הכל - הינו ההכל פה מהנה והאנחה, שהוא נה ומתאנה.
יש צדיקים - שמתוהין על הראשונות, ויוצא הכל מפייהם
מהאנחה, ומגיע אלהם כמעשה הרשעים - כי נדבקין אל
הספרא אחרא והטמאה ויש רשעים - שגמים ומאנחים,
ומההכל שיוצא מפייהם מגיע אלהם כמעשה הצדיקים -
כי נפקסין מהטמאה ונדבקין אל הקרשה. והכלל - כי את זה
לעמת זה, וצריך להיות לו חיות מחבל מאחר שבשניהם, וחכף
שהוא נפקס מחבל זה, הוא נדבק בחבל שכנגדו. על-כן טוב
להרגיל את עצמו להתאנה על מעשיו שאינם טובים, ולכסף
ולהשתוקק בתקופ אנתו לשוב להשם יתברך, כי על-ידי אנתה
זאת נפקס מחבל דטמאה ונתקשר בחבל דקרשה כנ"ל:

עוד מצאתי מבחידי החברים מענין זה, ומבאר שם בבאור
יותר מגיל מעלת יקרת האנחה דקרשה. כי מבאר שם,
שהאנחה שמאנה האדם על עוונותיו או על מעוט השגתו, הוא
יותר טוב מכמה סגופים ותעניות. כי בתענית אינו משבר רק
הגוף לבד, אכל באנחה משבר כל הגוף וגם מחליף את הנפש
והחיות שלו מרע לטוב, כי ההכל של האדם הוא חבל המקשר
הנשמה למקום שרשה, לטוב או להפך חס ושלום, וכשמתאנה
הוא בבחינת: תוסף רוחם יגעו, ואין נפקס מהחבל שהיה
מקשר מתחלה, ונתקשר לחבל אחר כפי האנחה וכו', וכו' ל:

קי לא ימוש ספר התורה הנה מפיד (יהושע א):

כי התורה היא דוחנית, ואשר יך ישר פעלו, ושכלו רוחני,
יכול לחפס כל התורה פלה, ולא ישבח דבר. כי דבר רוחני
אינו תופס מקום, ויכולה התורה להתפשט ולשכן בשכלו. אך
מי שהוא מעשם דברי התורה ועושה ממנה ממשות, אין יש
לה שעור וקצבה כמה הוא יכול לחפס בשכלו ולא יותר, ואם
ירצה להשיג יותר, אין ידחה מה שקבר נגסם בשכלו, בדרך
כל דבר גשמי, אם הוא כבר מלא, אם ימלאנו יותר, ידחה מה
שהיה בו כבר, ומזה בא השבחה. והיו: לא ימוש ספר התורה.
ימוש - מלשון ממשות, כמו שכתוב (שמות י): וימש חשך. כלומר:
תזהר שלא תהיה ממשות ונשמיות ברכי התורה. מפיד -
כלומר מחמת פיד, שיוצא מאתך, יהיה לה ממשות ונשמיות,
תזהר מזה. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ב"מ ע"ב), שהתענה
רב יוסף ארבעים יום שיתקום למורו, אהו זה: לא ימוש
מפיד. ושוב התענה וכו', אהו זה: ומפי ויעד וכו'. כלומר,
שלא ימוש ויגשמו מפיד, ואין יתקום תלמודו, כי לא יהיה
שבחה, כי דבר רוחני אינו תופס מקום, ודוק:

יאמר הרכור באמת כפי מה שהוא, ועל ידי הרכור האמת יובה לראות הפתחים שבתוך החשך, ועל ידי יובה לצאת מחשך לאור ולהתפלל כראוי וכנ"ל: (ועני כל זה לעיל בהתורה "הרמח בכסטר" בסימן ט.)

גם כזה שיובה לקצע פתח לצאת, יובה גם אחרים עמו, לעורר לתשובה רשעים אחרים, להוציאם מהחשך והגלות שהם אסורים שם. והנה גמ"ג בחינת: ופתח התבה בצדקה תשים - שתעשה פתח באותם שהם מן הצד, כלומר שהם מצד אחר, ולא מצד הקרשה, רק מספרא-אחרא, והוא יעשה פתח לעורר לבם להשיכם לצאת מהחשך. ואז: תחתים שנים ושלישים - הינו השלשה עולמות כנ"ל, תעשה - כי אתה תקימם באמת, כנ"ל: ויש בכלל רבדים הנ"ל ענינים גבוהים בענין התפלה, לכל אחר לפי מדרגתו. ובענין זה נכלל ענין כוכבים ומזלות, אידך נעשים בבחינת התפלה, והוא נוחן שפע לכל רבה, וענין מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ד פ"א): אין לך כל עשב שאין לו כוכב וכו', כי הוא משפיע לכל ברבריו האמתיים. וענין נסחאות התפלה - כי יש שנים-עשר שערים, פירוע, וצריך להעלות תפלתו לשער השכט שלו, כי אם יגיע לשער שכט אחר, לא יוכל לעלות. והנה (במדרש כ"ד): רך כוכב מעקב וקם שכט מישאל. וקם - אין עמידה אלא תפלה (במדרש כ"ד). והינו: שכט מישאל - שצריך להעלות תפלתו לשער שכטו. והינו: רך כוכב מעקב, כנ"ל, וכהו נעשה זוג למעלה. ורך הוא בחינת זוג, מלשון (במדרש כ"ד): כי השחית כל בשר את דרכו. והינו שנצטער אבא בנימין כל ימיו על תפלתו שתהא סמוכה למטתו (במדרש כ"ד), כי איש למטה אבותיו תשלחו - שצריך לשלח התפלה למטה אבותיו, הינו לשכט שלו כנ"ל, והינו: שתהא סמוכה למטתי - למטה שלו. ועל מטתי שתהא נחונה בין צפון לדרום, כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (כ"ד כ"ג): הרוצה להתחייב - ירדים; להעשיר - יצפין. ובכל רבה, טוב הממצע, פירוע, כי טוב תורה עם רך-אין (במדרש כ"ד) (הינו חכמה ועשרות). והינו בין צפון לדרום, שתהא ממצע בין שניהם, התפלה שהוא בחינת מטתו כנ"ל. (הינו בין חכמה ועשר, שהן בחינת צפון ודרום, כנ"ל: הרוצה להתחייב - ירדים, ולהעשיר - יצפין). והנה: ופתח התבה בצדקה תשים - שתתפלל רבנן אמת, שיעלו למקומם לשער שכט שלו. והינו: בצדקה תשים - שתשים הפתח התבה, הינו רבנן אמת של התפלה, בצדקה - בצדק שלה, בשער שכטו הפגיע לו. והענין עמק: (עני כל זה בסימן ט' הנ"ל)

עורך לעיל, למה שכתוב שם: כי באמת יש שם פתחים הרבה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הבא לכמא - פותחין לו, יש לו פתחים הרבה. וכיון שנמצא שם פתחים (הינו הפתחים

עליונה של אמת, ועל כל זה הוא במדרגה של אמת, אף כי אינו מאיר בעצמו, מאחר שלא הגיע לאמת הנכון, על כל זה האמת הועיל שיוכל אחר להאיר בו. וגם כזה מדרגות וענינים, וכיון המשכיל בעצמו: והנה ידוע שיש שלשה עולמות: עולם-המלאכים והמלאכים והנשמי, והשם יתברך מתיה ומקיים כלם ברוצו. ומי שזוכה לאמת, וה' אור לו, ככוכב, הוא מקיים העולם ונוחן שפע לכל השלשה עולמות. והינו רבתיב: צדק תעשה לתבה - כלומר, שתדבר רבנן אמת המאירים. ועל זה פרש רש"י: יש אומרים אכן טוב וכו', ויש אומרים חלון. והו שאמרנו, כי יש שתי מדרגות. מי שהוא במדרגת אמת האמת, הוא מאיר בעצמו, והו: יש אומרים אמרי אמת, שהם אכן טוב שמאיר מעצמו. ויש אומרים שהם אמרי אמת, אך לא במדרגת הנ"ל, והם חלון, כי יוכל אחר להאיר בו כמו בחלון, כי זה החלוק שבין אכן טוב לחלון, כי האכן טוב מאיר מעצמו, וחלון אין מאיר מעצמו, רק שרבה אחר, כגון השמש וכיוצא בה, יוכל להאיר בו. והינו: ואל אמה - כי הרכור נקרא אמה. אמרה ראשי-הכותב: אש מים - שהרכור כלול מהם - והו' הוא תמשת מוצאות הפה. והינו: ואל אמה - שתדבר רבנן אשר תכלנה מלמעלה - מלשון (הילים כ"ד) בלחה נפשי, שיהיה נכספין להם למעלה, שהיו רבנן אמת המאירים, ואז: ופתח התבה בצדקה תשים. וצדקה היא מלשון (במדרש כ"ד): צדק כפיו, והינו היצר הרע והספרא-אחרא. וזה שתובה לעשות פתח בהספרא-אחרא והחשך המסבבין מכל צד. כלומר, שאתה צריך לזהר לעשות פתח מכון ממש בצדקה, כלומר כנגד הספרא-אחרא, שנקראת צדקה, כי כמו התגברות הצדקה והספרא-אחרא, כן לפי זה מכון ממש אתה צריך לעשות פתח התבה, הינו רבנן אמת כנ"ל, והכן היטב: ועקר הפונה, שכאשר הוא משקע בתכלית התגברות החשך והקלפה, והוא כלוא ומסגר בתוך החשך אפלה, המסבבת ומקפת אותו מכל צד ירדים בכמה סבובים, רחמנא לצלן, ואין לו שום פתח ותקנה ותחבולה לצאת מתוך החשך, אז עקר עצתו - שימשיך עצמו להאמת, ויביט על האמת לאמתו, ויבקש רק האמת האמת, וכנגד זה אין שום חשך וסבוב שיחשך לו, כי האמת הוא השם יתברך בעצמו, והוא בחינת: ה' אורי, וכיון שה' אור לו, אין שום חשך שיחשך אותו, ובראי יובה לראות הפתחים לצאת מהחשך, בבחינת: פתח דכרד: איר מבין פתיים כנ"ל, והכן היטב. והעקר - שפתפלתו ותחנתו ונקשתו, אף-על-פי שאי אפשר לו לדבר שום רבנן בתפלה ותחנות מגדל החשך והכלבול המסבב אותו מאד מאד מכל צד, אף-על-פי-כן על-כל-פנים יראה לדבר הרכור באמת, באיזה מדרגה גבוהה שהוא. כגון למשל, שיאמר "ה' הושיעה" באמת, אף-על-פי שאינו יכול לדבר בהתלהבות והתעוררות כראוי, אף-על-פי-כן

חשך לא יחשיך מפניו, כי אין שום מלאה וסמרא אחרא בעולם שלא יהיה שם פתחים לצאת משם, רק שאין רואין אותן מתחת גרל החשכות שיש שם. אבל על ידי האמת מאיר לו השם יתברך בעצמו, וזכה לראות ולקצא פתח חקוה גם בעמק גפילתו, לצאת מאפלה לאורה ולהתקרב אליו יתברך באמת חמיה. אמן ואמן:

קיד

ונפרעין מן האדם מדעתו ושללא מדעתו (אבות פ"ג):

כי שמעתי בשם הנצל-שמיטוב, כי קרם כל גזרין שבעולם, חס ושלום, מאספין כל העולם, אם מסכימין להרין ההוא, ואף את האיש בעצמו, שנגזר עליו הרין, חס ושלום, שואלין אותו, אם הוא מסכים - אזי נגמר הרין, חס ושלום, והענין, כי בנראי אם ישאל לו כפרוש על עצמו, בנראי יבחישי ויאמר שאין הרין בו, אך מטעין אותו ושואלין אותו על ביצא בו, והוא פוסק הרין, ואזי נגמר הרין, ובענין שמצינו ברור המלך, עליו השלום, בבוא אליו נתן הנביא וכו' וספר לו מעשה האורת (שמואל ב' יג) ענה ואמר: חי ה' וכו' ואת הנכשה וכו'; אזי נפסק הרין על רור כאשר יצא מפיו. והיו: ונפרעין מן האדם מדעתו - כלומר, ששואלין דעתו, ואף-על-פי-כן הוא שללא מדעתו, כי אינו יודע שהרין הוא עליו. והענין הוא עמק מאר, איך שואלין כל אדם, כי בכל הרבובים וספורים שארם שומע, יקצא שם דברים גבוהים ורמים, וצריך לזהר בזה מאד, לכלי לגמד הרין ער שישנה וישלש, כי הוא סכנת גפשות. והדברים עתיקים, כי יש בזה, בענין ספורי הדברים, ענינים גבוהים. וזה (בבבא ה' יג): חביבין עליך יסורין אמר לו: לא הן וכו'. הכ לי וכו', יתב לה ירא ואוקמה. כלומר: אם אין אתה חפץ בהם, הכ לי וכו' על זה, שאין אתה רוצה בהם באמת, אזי יתב לה ירא ואוקמה:

קיד המכסה שמים בעבים, המכין לארץ מטר וכו' (תהלים קמז):

כי טוב מאד מעלת הצדיקים הגנוזים, שהן יכולין לקבל שפע ורכ טובה להמשיך להעולם, ואינם שואלים עליהם ואינם מקטרגים עליהם, מתחת שהם גנוזים ואינם מפרסמים. אך אפלו מי שהוא מפרסם, בשיש עליו מחלקת, הוא חועלת לוה, כי המחלקת מכסה עליו, ועל-ידי-הזו: יכול להמשיך שפע להעולם, ולא ימחו ויסקרנו עליו. והו: המכסה שמים בעבים. שמים הוא בחינת הצדיק, על-שם אש וימים, הינו אהבה ויראה,

שנפל עליהם), הנה יכלת לצאת, רק הנסיל בחשך הולך וכו', עין שם. ואז בששמעתי מפיו הקרוש כל הענין הנ"ל, רפרתי עמו, וברונו לכרבה, שלכאורה קשה על זה, כי הלוא רבותינו זכרונם לכרבה אמרו שם (בבבא ה' יג): מפני מה נברא העולם הנה בה מפני שרומה לאכסרדה (פרש רש"י: שפתות מתחתיו), שכל הרוצה לצאת - יצא (פרש רש"י: שכל הרוצה לצאת ממנו לתרבות רעה - יצא). ומאי עממא תליא ברעה ראי הרר בתשובה מעלי לה (ופרש רש"י: מעלין לה בפתח העליון, בין רגל שבתוכו לגגו). וליעילו בהך לא מסתייעי מלתא וכו' (ופרש רש"י: וליעילו בהך, פתח התחתון ונפס בה. לא מסתייעא מלתא, והכא למהר בעי סיעא מפני יצר הרע, הלכך צברי לה סיעא פתח יתרה). וקצא מבאר כאן, שאי אפשר לצאת מהמלאה ולשוב בתשובה על-ידי הפתח שנפל הרך שם, כמבאר היטב בגמרא וקפוש רש"י הנ"ל, ולכאורה זה סותר למה שכתוב למעלה, שיכולין לצאת מהמלאה על-ידי הפתחים שיש בהמלאה בעצמה, כנ"ל. ואמר: יפה הקשית. והשיב בלאחר יר, שיש בזה דברים בגו, כי אם יזכה לראות הפתחים שיש שם, הוא יכול לצאת הרך הפתחים של גפילת חברו. כי הירידה והגפילה של זה הוא בחינת עליה של זה, והכו. הינו, לפעמים מה שנושב גפילה וירידה אצל חברו, שהוא כמרתנה גבוה יותר, נחשב אצלו בחינת עליה לגבי מדרגתו השפלה. על-כן, אף-על-פי שאי אפשר לעלות הרך הפתחים שנפל הוא בעצמו הרך שם, רק הרך פתח הנכזה יותר, כמבאר בגמרא הנ"ל, אף-על-פי-כן אם היה זוכה לראות הפתחים שיש בהמלאה בעצמה, היה יכול לעלות משם הרך הפתחים של חברו הנכזה ממנו, שנפל עליהם, כי הירידה והגפילה של חברו נחשב אצלו עליה כנ"ל. אבל אי אפשר לזכות לראות הפתחים שיש שם ולעלות משם על-ידיהם, כי אם על-ידי האמת, על-ידי שרגלי עצמו לרבר בתפלתו הרבוב באמת כפי מה שהוא, אף-על-פי שהחשך והמניעות והכלבולים מסככין ומקיפין אותו מכל צד ומצרי צדדים, ומכלכלין אותו מאד מאד, עד שאינו יכול להתפלל כלל, אף-על-פי-כן על-כפלי-פנים יראה לרבר הרבוב באמת באיזה מדרגה שהוא כנ"ל, וכן יראה להמשיך את עצמו תמיד אל האמת לאמתו וכנ"ל, ועל-ידי-הזו יזכה שאיר לו השם יתברך בעצמו, ויראה הפתחים שיש שם, ויזכה לצאת מחשך לאור גדול וכנ"ל, עין שם היטב היטב. ואמר לי אז, שעל-ידי עצוה זאת יכולין להיות איש בשר באמת כל ימי חייו, כי חמיה, איך שהוא, יכולין להחיות את עצמו ולהחזיק את עצמו על-ידי-הזו, על-ידי האמת, שהוא אור השם יתברך בעצמו, אשר גם כל

ועל-שם זה נקרא הצדיק שמים, וזה: המכסה שמים בעבים - מלשון עביות ונשמיות, שמכסה את הצדיק בעביות ונקשיות, שמקשין וחולקין עליו, ועל-ידי כסויה המחלקת והקשיות האלו: הפכוין לארץ קטר - פי על-ידי-יה יוכל להמשיך שפע בלי קמרוג כנ"ל: וזה: צופה רשע לצדיק וכו' (החלים לו) - שהרשע, שחולק על הצדיק, הוא רק צופה, הינו צפוי וכסויה על הצדיק, כפי שיוכל להמשיך שפע כנ"ל, אך: ומכשש להמיתו - שהרשע מכשש לעקר ולהמית, חס ושלום, את הצדיק, ה' לא יעזבנו כידו: (זה הענין כבאר לעיל בספרן פת בשני לשון קצת, ועו עור מנה לקמן ספרן רח)

קמו ויעמד העם מרחק ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלקים (שמות כ):

כי מי שהוא הולך בנשמיות כל ימיו, ואחר-כך נתלהב ורוצה לילך ברכי השם יתברך, אזי מרת הדין מקמרג עליו ואינו מניח אותו לילך ברכי השם יתברך, ומזמין לו מניעה, והשם יתברך חפץ חסד הוא, ומסתיר את עצמו, בכיכול, בהמניעה הזאת (עו לטפה). ומי שהוא בר-דעת, הוא מסתפל בהמניעה ומוצא שם הבורא ברוך הוא, כמו ראיתא בירושלמי (תענית פ"א): אם יאמר לך אדם: היכן אלקיך תאמר לו: בכרך גדול שפארם, שפארם: אלי קרא משערי. ומי שאינו בר-דעת, כשרואה המניעה, חוזר חכה לאחוריו. ומניעה הוא בחינת ענין וערפל, כי ענין וערפל הינו חשך, וחשך הוא לשון מניעה, כמו שכתוב (בראשית כג): ולא חשכת. וזה פרוש הפסוק: ויעמד העם מרחק - כי כשרואין הערפל הינו המניעה כנ"ל, עומרין מרחוק, ומשה, שהוא בחינת דעת כל ישראל, נגש אל הערפל אשר שם האלקים - הינו אל המניעה, שבה בעצמה נסתר השם יתברך: עוד שמענו בזה מפיו הקדוש, שהוסף לבאר הענין הנ"ל, מה שהשם יתברך בעצמו מסתיר את עצמו בתוך המניעה כנ"ל, ואמר, כי השם יתברך אוהב משפט, וגם הוא אוהב ישראל; אך אהבתו שהוא אוהב את ישראל היא גדולה יותר מאהבה שהוא אוהב את המשפט, ועליבן כשהמרת הדין מקמרג על מי שאינו ראוי להתקרב להשם יתברך, לבלי להניחו לבגס לרדף החיים להתקרב לצדיק האמת ולרדף האמת, והשם יתברך הוא אוהב משפט, עליבן הוא יתברך מברח, בכיכול, להסכים להזמין לו מניעות למנעו מרדף החיים, כפי הראוי לו לפי מעשיו הרעים על-פי הדין והמשפט, כי הוא יתברך אינו יכול לרחות את הדין, כי הוא יתברך אוהב משפט כנ"ל. אך מאחר שבאמת הוא יתברך אוהב ישראל, ואותה האהבה של ישראל היא גדולה יותר מאהבה של המשפט כנ"ל; מה עושה השם יתברך כי הוא מברח, בכיכול, להסכים על המניעות למנעו מן האמת, מחמת הדין והמשפט שעליו, כי הוא אוהב משפט כנ"ל; אבל אף-על-פיכך באמת לאמתו רצונו ותפצו יתברך, שאף-על-פיכך יתקרב האדם אליו יתברך, כי הוא אוהב ישראל יותר מהמשפט כנ"ל. עליבן השם יתברך נותן רשות להזמין לו מניעות, אבל הוא יתברך בעצמו מסתיר את עצמו, בכיכול, בתוך המניעות,

ומי שהוא בר-דעת יכול למצא את השם יתברך בתוך המניעות בעצמו, כי באמת אין שום מניעה בעולם כלל, כי בתוך המניעות בעצמן נסתר השם יתברך, ועל-ידי המניעות בעצמן דיקא יכולין להתקרב להשם יתברך, כי שם נסתר הוא יתברך כנ"ל. וזהו: ומשה נגש אל הערפל - שהוא המניעה, כי שם האלקים - כנ"ל:

קמו הנותן צדקה נצול מעברות. פי כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו מן השמים (שם ק"א): וכל מי שאין בו דעה, אסור לרחם עליו (ברכות לו); וכיון שמהמין עליו, בהכרח נותנין לו דעת, ואזי נצול מכלוא ליד עברה, פי אין אדם עובר עברה אלא-איכין נכנס בו רוח שמתו (סוטה ט); אבל בשמש לו דעה, נצול מעברות. אמר, בן יהי רצון:

קיו הענין שקשה לישן במוצאי-שבת - כי במוצאי-שבת מתחיל התגלות אלהיו, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (עירובין כ"ג), שאין אלהיו כא בשבת ולא בערכי-שבת, ובמוצאי-שבת יוכל לבוא, ועליבן מאז מתחיל התגלות אלהיו, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין פ"ה): אין אלהיו כא אלא לרחק המקריבין פורע ולקרב המרחקין פורע; והינו לרחק השקד ולקרב האמת, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בזהר (חשא רף קס"ח), רשאל האי מינא: כתיב: שפת אמת תבון וכו', והשיב לו רבי אלעזר: בוגנת לא כתיב, אלא תבון, כי האמת עתיד להתקיים, דהינו כשיבוא אלהיו ומשית, עין שם. וכאשר יבוא אלהיו, ויקימו וישע יהודה וישראל, אזי יקום שפת אמת תבון; וירחק המקריבין פורע, עד עכשיו שהוא בשקד, ויקרב המרחקין פורע, שהם בחינת אמת. וזה: לרחק המקריבין ולקרב המרחקין; הינו לרחק השקד ולקרב האמת, פי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם ס"ד): שקד מקריבין מלה, ואמת מרחקין מלה, והבן. והנה אלהיו יבוא לרחק השקד, שהוא מבחינת הנחש, הנקרא ארור (בראשית ו'), והנחש הביא מיתה לעולם, והשנה הוא אחר מששים במיתה (ברכות נו), וכיון שבמוצאי-שבת מתחיל התגלות אלהיו, נדחה השקד, שהוא הנחש, לכן קשה לישן, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין ס"ט): עשרה קבין שנה יררו לעולם; תשעה נמלו עכרים. ועבר הוא בחינת (בראשית ט): כנען עבר עכרים, והוא בחינת ארור (שם), בחינת הנחש, וכיון שבמוצאי-שבת הוא בחינת התגלות אלהיו, ונרחה בחינת הנחש, שהוא בחינת: כנען עבר עכרים, נרחה השנה, שרדה לעכרים. ועליבן אלהיו בנימטריא בן - הפך בחינת עבר, ועוד, פי אם אין דעת - הכדלה מנין (ירושלמי-ברכות פ"ד) נמצא, שבמוצאי-שבת, שיש הכדלה, הוא בבחינת דעת, כי אם אין דעת וכו', ועליבן קשה לישן, פי השנה הוא הסתלקות הדעת:

קח כשלומד איזה דבר, טוב לפרש הרב בלשון אשכנז שמבין, (והוא טובה להעולם). והענין - כי כל צדיק הרוך הוא בחינת משה, שהוא בחינת משית, כמו שכתוב (בראשית ט): עד כי יבא שילה; הינו משית, ו"שילה"

ואת זכרון בספר ושים באזני יהושע; כי אף שאמר לו לכתב בספר, אף-על-פי-כן לא הסתפק בזה, וצוה לו: ושים באזני יהושע - שידבר עמו פה אל פה. כי העקר - מה ששומעין מפה הצדיק, וכמו שאמרו במדרש (דברים טו יג) על פסוק: שמע ישראל היום אתה עובר את הדרך וכו', וזה לשונו: מה ראה לומר להם פאן 'שמע ישראל' רבנין אמרי: למה הרב רומה למלך שקדש ממרונא בשני מרגלות. אברה אחת מתן. אמר לה המלך: אברת אחת, שמרי את השגיח. כך קדש הקדוש-ברוך-הוא את ישראל בנגשה ונשמע. אברו את נעשה, שעשו את העגל. אמר להן משה: אברתן נעשה, שמרו נשמע. הוי: שמע ישראל. ער פאן לשון המדרש. ועל-כן בשלומר מתוך הספר, שהוא כחינת עשה, שהוא כחינת נעשה, אין בזה כח כל-כך לעורר אותו, כי ישראל אברו את הנעשה; אבל בשומע מפה הצדיק, הוא כחינת נשמע, שהה הכתר נשאר להם לישראל כנ"ל:

קבא או אמרתי הנה כאתי במגלת ספר כתוב עלי. לעשות רצונך וכו' (החל טו)

בשארם רואה ולומר בספר, וככל מקום שהוא רואה ולומר מוצא את עצמו, הינו שלוקח לעצמו מוסר ורואה פחיתותו ושלולותו, בכל מקום באיזה ספר שהוא בא ומענין שם, זה סימן שחפץ לעשות רצונו יתברך. וזה: או אמרתי הנה בארתי במגלת ספר כתוב עלי - זה סימן: לעשות רצונך אלפי חפצתי כנ"ל:

קכב וגם נצח ישראל לא ישקר (ש"א טו)

כי זה ידוע, שמרת הנצחון אינה סובלת האמת, כי אף אם יראה לעינים דבר אמת, ירחה אותו מחמת הנצחון, וזה מכרך מאד. אך לא כמרת בשר-והם מרת הקדוש-ברוך-הוא, כי הקדוש-ברוך-הוא אף בהנצחון הוא אמת, ואינו משקר, חס ושלום. והוה: וגם נצח ישראל לא ישקר:

קכג העקר והיסוד, שהכל תלוי בו - לקשר עצמו להצדיק שכבודו, ולקבל דבריו על כל אשר יאמר כי הוא זה, דבר קמן ודבר גרול, ולכלי לנמות, חס ושלום, מרכביו ימין ושמאל, כמו שאמרו רבותינו ו"ל (ספרי ט' שפ"ט): אפלו אומר לך על ימין שמאל וכו'; ולהשליך מאתו כל החכמות, ולסלק רעתו כאלו אין לו שום שכל בלערי אשר יקבל מהצדיק והרב שברור, וכל זמן שנשאר אצלו שום שכל עצמו, אינו בשלמות ואינו מן-משך להצדיק. וישראל פנת קבלת התורה היו להם חכמות גרולות, כי אז היו עובדי עבודה-זרה שבימיהם, שהיה טעונתם על-פי חכמות ותקידות גרולות, בירוע, ולולי שהיו ישראל משליכין מעצמם החכמות, לא היו מקבלים התורה, כי היו יכולים לכפר בכל, חס ושלום, ולא היה מועיל להם כל מה שעשה משה רבנו עמם, ואפלו כל האותות והמופתים הנוראים שעשה לעניהם לא היה מועיל להם, כי גם עתה נמצאים

בגמטריא "משה". ועל-כן קראו התנאים אחר לחברו משה, כמו שאמרו (שם ט"א): משה שפיר האמרת. ובשפת-אד"ש דבר פתורה, אלו הדברים של החדוש הם בכחינת משה-משיח, כמו שכתוב בזהר (ישב דף קכ"ב): רוח אלקים - דא רוחא דמשיח; מרחפת על-פני המים - הינו התורה. וזהו שאמרו, כי החדוש-ייתורה שמתרש, הם בעצמם בכחינת משיח, כי שם רוח מרחפת. והינו רוח פוי, רוח ממלא. ואמרו חכמינו זכרונם לברכה כי משיח סבל מרעין עכור כל ישראל, כמו שכתוב (ישעיה טז): והוא מחלל מפשעינו. כן כל צדיק הרור הוא נס-כן סוכל יסורין בשביל כלל ישראל, להקל מעליהם, כי הוא בכחינת משיח כנ"ל. וכתוב בזהר (שם דף ט"ז): והוא מחלל מפשעינו - דא העכור חל בניניהו. וזהו: רסכל מרעין. והינו מה שאמרו, שצדיקין לפרש הרב כלשון שמכין, כי על-ידיה נעשה בכחינת חל, כי בשמפרש כלשוננו, הוא רך חל לערך גרל קרשה הדברים במקומן, כפי מה שצאזא מפי הצדיק בנבחי מרומים, ועל-ידיה הוא מחלל, דא העכור חל, ובכחינה זו סבל מרעין לכפר על ישראל. אך כל זה הוא מפשעינו ריקא, כי מחמת פשעינו אין אנו משיגין הדברים רק בדרך חל כנ"ל, והוא סבל מרעין. אך לגבי אנשים הרמים אינם צדיקים לזה, כי הם משיגים הדברים כמות שהם, כמו שצאזא מהצדיק:

קיט הנבנם לבקר את החולה בשבת, אומר: יכולה היא שתרחם (שבת י')

כי בשארם צריך לרחמים, השם יתברך שולח לו רחמנות, שהוא ירחם על אחר, ועל-ידיה מרחמין עליו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם ט"א): כל המרחם על הבריות, מרחמין עליו; וכמו שכתוב (דברים טו): ונתן לך רחמים ורחמך. ומרת הרחמנות תלוי ברעת: מי שיש לו רעה, יש לו רחמנות. כי בעם, שהיא הפך הרחמנות, הוא מחמת כסילות, כמו שכתוב (דודא ט): בעם כחיק כסילים ינות. ועל-כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת ט'): כל מי שאין בו רעה, אסור לרחם עליו; כי אם אין בו רעה, אין בו רחמנות, כי בעם כחיק כסילים ינות, על-כן אסור לרחם עליו, כי כל המרחם, מרחמין עליו כנ"ל, אבל אם אין בו רחמנות, אסור לרחם עליו. נמצא זה החולה שצריך לרחמים, צריך שיהיה לו רחמים על אחרים, וזה תלוי ברעת כנ"ל, ושבת הוא כחינות רעת, כי כל ימות החל בתיב (כסברי ט'): שמו העם ולקמו - בשמותא, כמו שכתוב בזהר (שם דף ט'), אבל בשבת נמשך הרעת לכל אחר. וזה שאמרו המכבדים להחולה: יכולה היא שתרחם. הינו שהשבת, שהוא כחינות רעת, יכולה שתרחם - לשון נוכח, הינו שתרחם אתה, שיהיה לך רחמים על אחרים, על-ידי הרעת שיש לך מבחינות שבת, ובין שיהיה לך רחמים, כדאי ורחמנו עליך מן השמים, כי כל המרחם וכו' כנ"ל:

קר הענין מה שצריכין לנסע להצדיק, ולא די כספרי מסר, מפרש פתורה (שם ט'): ויאמר ה' אל משה כתב

כבוד שבת הוא האכילה, עין שם ועוד בכמה מקומות:

קבו בזהר, בכמה מקומות ששבתו החכריא את רבי שמעון בר יוחאי, איתא: וי לרדא בר תסתלק, פוק עין ותשבת. והוא בחינת (שבת 104): שבת וינפש - כיון ששבת, וי אברה נפש (י"ח ע"ג), הינו, שמתחת גדל התענוג של הנפש יתרה שבת בשבת, על-כן מתחילים חכף להתנגע ולהצטער על אברת הנפש במוצאי-שבת; כן החכריא, מחמת גדל התענוגים והשעשועים שקבלו מרבם, רבי שמעון בר יוחאי, על-כן חכף ומיר התחילו להתנגע, ועלה על לבם צער ההסתלקות שיהיה להם:

בבל מקום ששבתו החכריא את רשב"י על שגלה להם סוד נפלא, תמצא שאחר-כך אמר להם עוד חרושי-תורה:

קבו הפגדים הם בסוד השמ"ל, שהוא שמירה, ועל-כן הפגרים יהיו שלמים תמיר, ולא קדושים, כי הוא קלקול השמירה. הפגרים בעצמן תובעין את הארם אם לא נהיר בשמירתו לכבדו כראוי ולהתחוק בנקיות: (נול אורה את לשבר אח הפגרים בכתבים, עין לעיל בסוף ט"ז)

קבח איתא בנמרא (י"ב ט"ז) לענין היצר הרע רעבה, והינו של תאות המשגל: בתליהו לעינה ושקוהו. נמצא, שאף-על-פי ששמו את עיני היצר הרע של נאוף, אף-על-פי-כן נשאר. וזה בחינת מה שנמצא לפעמים באנשים הכשרים קצת, שמתחת שנוגע יראת השם בלבם, הוא משפיל עיניו ואינו מסתכל בגשם, ואף-על-פי-כן הוא נוגב את העין כל-אחר-יד ומסתכל מן הצד, והוא בחינת: בתליהו לעינה היצרא - שמשמא עיני היצר הרע; שרוצה להסתכל, והוא מסמא עיניו על-ידי שמונע עצמו מלהסתכל, ואף-על-פי-כן נשאר היצר הרע, כי מסתכל מן הצד כל-אחר-יד:

קכט ארין אכלת יושביה (במדר י')

בשומקרב להצדיק, אף שאינו מקבל ממנו כלל, הוא גס-זין טוב מאד, והאמונה לכה, שזמאין בהצדיק, מועיל לעבודת השם והפד. כי טבע האכילה - שהמוזן נתהפך לניזון, כגון כשהחי אוכלת צומת, כגון עשבים, נהפך העשבים לחי, כשנכנסין בתוך מעיה. וכן מתי למרבה, כשהמרבד אוכל החי, נתהפך החי למרבד. ולכל מקום שנכנס לשם המוזן שנתחלק להאיברים, נתהפך למהות האיבר ממש שנכנס לשם, כגון החלק מהמוזן הנכנס להמח, נתהפך למח, והנכנס ללב, נתהפך ללב, וכן לשאר האיברים. וזהו: ארין אכלת יושביה - כי ארין הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים 106): שכן ארץ ורעה אמונה. וזהו: אכלת יושביה - כי כשנכנס לארץ, שהיא בחינת אמונה, נאכל אצלה, הינו שנתהפך למהותה, הינו כשרכוק להצדיק ומאמין בו, שהוא בחינת ארץ, נאכל להצדיק ונתהפך למהות הצדיק ממש. וכן ארץ-ישראל בעצמה יש לה גס-זין הכח הזה, ועל-כן אמרו רבותינו ז"ל (מכות פ"א): כל היושב בארץ-ישראל שרדי בלא עון, שנאמר: העם היושב בה גשוא עון; כי היא ארץ אוכלת יושביה, שהיושב שם נאכל אצלה ונתהפך למהותה

אפיקורסים, הכופרים על-ידי שמוט וטעות חכמתם. אך ישראל עם קדוש ראו האמת והשליכו החכמות והאמינו בה' ובמשה עבדו, ועל-ידי-יה קבלו התורה. והינו שתרגם אונקלוס (ר"ס ע"ג): עם נבל ולא חכם - עמא דקבילו אוריתא ולא חכימו, כי עקר קבלת התורה היה על-ידי ולא חכימו, הינו על-ידי שהשליכו מאתם כל החכמות כנ"ל. וזה: נבל - ראשי-תבות: לב נחיות, שהוא כלליית התורה, והיא החכמה האמתית, אשר אצלה כל החכמות בטלים. והינו נבל, שהיא בחינת התורה, הנקראת נובלות החכמה העליונה (כ"ד פ"ט) (ובוא וראה, שעה סבאר ומשב התרגום הזה, שהוא פליאה גדולה, וכל העולם תפסים עליו: מה ענין חכמ נבל לתרגמו על קבלת התורה אך עמה מה נבלו לחד דברי התרגום האלו). והעקר העבודה - להיות חם וישר, ירא-אלים וסר מרע, בלי שום חכמות. ושלמה המלך, עליו השלום, אתר שכתוב בו (מלכים ב') ויחכם מכל האדם; אמר (משל י'): כי בער אנכי מאיש, ולא כינת אדם לי; וכן אמר אסף (תהלים ע'): ואני בער ולא ארע, בהמות הייתי עפק; וכן כתיב (משל כ"א): אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לגבר ה':

כבר שיר מומד למצנת - ומרו למי שמונעין אותו ושמת (פסחים ע"ב): כי כשמונע לפני הקדוש-ברוך הוא ומפרש שיחתו בטענות ובקשות, רוצה לנצח את הקדוש-ברוך-הוא, כביכול, והשם יתברך יש לו תענוג מזה. על-כן שולח לו הבורים, שיוכל לנצח אותו, כביכול, כדי לקבל התענוג. כי בלא זה בודאי לא היה אפשר לבשר-ורם לנצח את הקדוש-ברוך-הוא, אך השם יתברך עצמו שולח ומזמין לו הבורים וטענות לנצח אותו כנ"ל:

קכה ויאמר משה אכלוהו היום, כי שבת היום לוי וכו' (שמות טו):

ולמדו רבותינו ז"ל (שבת ק"ח) מאן, שחייב לאכל שלש סעודות בשבת, כי תלמא "היום" כתיב. נמצא, שעל כל סעודה משלש סעודות כתוב "היום", לרמו שלא לאכל בסעודה של שבת, רק בשביל היום. כי לפעמים אוכלים בשביל שרעב מאתמול, ולפעמים בשביל שלא יהא רעב למחר, אך בכל סעודה משלש סעודות של שבת לא יאכל כי אם בשביל היום, הינו סעודה זו לא בשביל קדם ולא בשביל אחר-כך: [זה הענין לא שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, רק מפי אחר שאמר משמו, וכחבתיו כמו ששמעתי. אחר-כך נודמו, שדברתי עמו ז"ל מענין זה, ופקפק בעצמו על זה ואמר: הלא אכילת שבת יקרה מאד מאד, וכמבאר בכל דברי רבותינו וזרונים לברכה, שבשבת צריכין דוקא לאכל ולשתות ולהרבות במעריגים. והבנתי, שאין פגחו במאמר זה הנ"ל למעט באכילת שבת, חס ושלום, ותכן פגחו במאמר זה לא באר לי כלל, כי לא יכתי לרבר עמו עוד ממאמר זה. רק אחר-כך שמענו מפיו הקדוש ז"ל כמה וכמה תורות על ענין מעלת קדשת אכילת שבת, שיקרה מאד, ואמר בפרוש, שצריכין בשבת להרבות במאכל ובמשחה בפשוטו, כי אכילת שבת היא כלה אלקות, בלה קדש וכו'. ענין בהתורה "שאלו את רבי יוסי בן קסמא" בסיון נו, ולקמן בסיון רעו, מה שכתוב שם, שעקר

הקדוש. ועליכן אפלו המהפך ארבע אמות בארץ ישראל מכסת לו שהוא בן עולם הבא, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (א' ונהו גמירן ענין המבאר במקום אחר (לעיל בסוף קא) על פסוק: בקרב עלי מרעים לאכל את בשרי - שכלל הענין שם, כשאני רוצה שיקרבו תרין רעיון ולא מתפרשין, אני צריך לאכל את בשרי, הינו להכניע החמר. וזהו: לאכל את בשרי - לאכל היקא, שצריך שהגפוש תאכל הבשר, שתתהפך למהותה. וזהו (ש"ה ה'): אכלו רעים; הינו תרין רעים ולא מתפרשין, שהם המתין הקדושים, שצדיקים שהמח ודעת הקדוש יאכל את הגוף, דהינו שהגוף יתהפך למהות הנשמה הקדושה, שהוא המת והרע (במבאר במקום אחר), שהיה בחינת אכילה, שהמיון נהפך לגיון כ"ל. וזהו: שכן ארץ ורעה אמונה; הינו שאמה תהיה רעה ומיון את האמונה, הינו שתהיה נאכל להאמונה כ"ל, בחינת הפיון שנתהפך לגיון. אך אף-על-פי-כן העקר תלוי ברצון: אם רצונו תוק מאד להתקרב להשם יתברך ולעבד אותו, רק שקשה לו לשבר תאוות גופו, או על-ידי התקרבות ואמונת הצדיקים הוא בחינת אכילה ונאכל להצדיק, הינו שנתהפך למהותו כ"ל; אך אם אין רצונו כלל לעבד את השם, לא יועיל לו שום התקרבות לצדיקים, והוא בחינת מוון שאינו נהפך לגיון. כגון: אם אוכל אכילה, שאין הטבע סובלת אותו, או אינו מתעבד ואינו מתהפך לגיון, רק הגוף מקיא אותו. כן הוא בחינה זו ממש, כי אינו נאכל כלל להצדיק, אף שמקרב אצלו, כי הצדיק אינו יכול לסבלו ומקיא אותו. והוא בחינת הכתוב בארץ ישראל (ויקרא יח): כאשר קאה את הגוי; דהינו שאינה יכולה לסבלו להיות נאכל אצלה שתתהפך למהותה, רק היא מקיאה אותו; השם יצילנו:

קל כל הנדול מחברו, יצרו גדול ממנו (סוכה נב):
 על-ידי ענוה נצול מנאוף וזכה לשמירת הכרית, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה ד'): כל המתנאה, לסוף נכשל באשת-איש, שנאמר: ואשת איש נפש יקרה תצור. וזה פרוש הפסוקים (בבב"ב י'): והאיש משה ענו מאד וכו', לפסוק: ותברך אתרן ומרים במשה; כי הם דברו על אודות האשה הבושה אשר לקת, כי כושיית על-שם יפיה נקראת, והם אמרו שלקחה לשם יפי, ועליכן דברו על הפרישות, כי הם לא רצו להאמין שאפשר להיות פרוש. ועל זה השיבה התורה וסבכה תכף; והאיש משה ענו מאד מכל האדם - כי על-ידי שהיה ענו מכל האדם, היה אפשר לו להיות פרוש לגמרי, ולא היה לו יחודא תתאה כלל. וזה שאמרו רבותינו ז"ל (סנהדרין ט'): תקפו של יוסף - ענותותו של בעו; תקפו של בעו - ענותותו של פלטי בן ליש. כי הוא תלוי בענוה, כי על-ידי ענוה נצול מפגם הכרית. וזה שאמרו: כל הנדול מחברו - שיש לו גדלות, יצרו גדול ממנו - שמתגבר עליו היצר הרע בתאוות נאוף, כי זה עקר היצר הרע, כמובא בזהר (ויקרא דף ס"ב): עקרא ריצרא בישא לגלגאה עריון:

קלב יש צדיק, שהוא מפרסם גדול במדינה אחת, ובמדינה הפסוקה אינו חשוב כלל, ושוב במדינה אחרת הוא מפרסם. הוא ענין הכתוב בזהר (תנא דף ט"ז): מעין דנפק מאתר תר, ואולי מתחות לארעא, עד שנוגע ויוצא כרחוק במקום אחר, ואף במקום שהולך תחות ארעא, הוא משקה שרשי אילנא:

קלג וארח צדיקים כאור נגה, הולך ואור עד
 נבון היום (משל ד):

כי השמש בעצמה מאירה במקומה בלילה כשתלח היום וכאמזע היום, רק המניעה הוא מחמת הארץ, המפסקת בין בני-אדם ובין השמש, עליכן אין האור מתפשט כל-כך בתחלת היום, רק מקצת מקצת, עד שנתפשט על הארץ. כן הצדיק, הוא בעצמו מאיר תמיד, רק המניעה מחמת המקבלים, והמניעה הוא מחמת הארץ המפסקת, הינו העולם הזה, כי בני-אדם משקעים בעולם הזה, ועליכן אינם יכולים לקבל אור הצדיק: והוא ענין שאמרו בגמרא (עירובין כ"א) על פסוק: מגלה עפה - כד עיפת לה וכו', כד קלפת לה וכו'. נמצא כל העולם כולו כגורת אחת משלשת אלפים ומאתים מתורה. נמצא, שהתורה גדולה ורחבה מאד, רק שהיורת הקטן, שהוא העולם, עומד בפני מאור העינים ומונע מלראות אור הגדול של התורה, אף שכל העולם הזה הוא רק זרת קטן נגד התורה, שהיא גדולה מאד ורחבה מני ים (ויקרא י"א). ולקראתה קשה: איך יוכל דבר קטן כזה להפסיק ולחצין בפני דבר גדול כזה, שגדול כפיה אלפים פעמים כמותו, כי כל העולם הזה כולו קטן מאד כנגד התורה, שגדולה כנגדו אלפים פעמים. אך הוא כמשל המובא, כמו מביע קטנה, אם תחזיק אותה נגד עיניך, ימנע מלראות הד גדול, אף-על-פי שהיה גדול אלפים פעמים כמו המביע הקטנה, אך מחמת שהמביע עומדת נגד עיניו, עליכן חוצצת בפני ראיית העינים, עד שאינו רואה הרבה הגדול ממנו כפיה פעמים. בן לשמניע וכא אל העולם הזה, נשאר שקוע שם בתבלי עולם, ונרמה לו שאין טוב מזה, והעולם הזה הקטן והמונע מונע אותו מלראות אור גדול ומפלג של התורה, שהוא גדול כפיה אלפים פעמים כנגדו כ"ל. והוא ממש משל השמש, שהארץ מפסקת מלראות אור גדול של השמש, אף שהשמש גדול כפיה פעמים כמו הארץ, והוא כמשל הנ"ל, כמובא: והיו: וארח צדיקים כאור נגה - כאור נגה ממש, כמו השמש שמאירה תמיד, רק שהמניעה

קלא צריך להתירא ולפתח מן הכבוד, כי כבוד הוא סגנה גדולה, סגנות נפשות, כי הוא דן את כל הדינים, כמו שכתוב (יהושע ט"ז): מלך הכבוד, כי כבוד הוא בחינת מלכות,

השלום, עליידי שזכה לארבעים וחשעה שערי בינה, וזה להיות
 ענו מאד מכל האדם (באורי י), ויוס"טוב הוא מתין ראמא,
 שהיא בינה, ועליבן בשמקבל את היוס"טוב, שהיא בינה, וזכה
 לענוה, כי יוס"טוב בנימטריא סג עם ה' אותיות, כמובא
 בכונות, שהוא הפך ג"ס רות (עין חקנים בן זרח). כי יוס"טוב מבטל
 הגלות, כי טבע התקנות - שיחבטל לגבי גלות, ועליבן
 בשמקרב להצדיק נחבטל הגלות, כי עליידי אור הגדול של
 הצדיק נחבטל לגמרי. והוא בתינת (איוב כ): ראוני נערים ונתבאו;
 הינו עליידי שראים פני הצדיק נתבאים התבונים, כי התקנות
 נחבטל לפני גלות. ועקר כח קרשת יוס"טוב הוא תלוי בצדיקים,
 כמו שכתוב (ישעי כ): אלה מוערי ה' אשר תקראו אתם במוערים,
 ודרשו רבוהינו זכרונם לברכה (ריה טו): אל תקרי אתם, אלא
 אתם. נמצא, שהימים טובים תלויים בצדיקים, ועליבן בשמקבל
 ומכבר את הימים טובים ומקבל אור הגדול של יוס"טוב, שהוא
 בתינת צדיק בג"ל, נחבטל הגלות שלו, כי התקנות בטל לגבי
 גלות. ועליבן תיב אדם להקביל פני רבו בג"ל, כי עקר כח
 יוס"טוב תלוי בצדיקים: וזהו מישב שפיר מה שהקשו בגמרא
 (סנה יב): על רבי אלעזר שאמר: משבת אני את העולמים
 כרגל, שנאמר: ושמתה כבתך; והאמר רבי יוחנן: תיב אדם
 להקביל פני רבו כרגל, שנאמר: מרעו את הולכת וכו', עין
 שם היטב. כי אף שהוא ברחוק מאה פרסה מרבו כיוס"טוב,
 ולא אול ואחי ביומה, על כל זה הוא מתיב להקביל פני
 רבו כרגל, הינו שפיר פני רבו כרגל, הינו שכתב את
 היוס"טוב וקבל אור הגדול של יוס"טוב, שהוא בתינת פני
 רבו וכו', כי עקר קרשת היוס"טוב תלוי בצדיקים בג"ל, וכשמקבל
 את היוס"טוב, הוא מקבל פני רבו ממש, ועליידיה נחבטל
 הגלות, כי טבע התקנות - שיחבטל לגבי גלות בג"ל:

וזה פרוש: כי אקח מועד - כשאקבל את הימים טובים,
 אני מישרים אשפט - הינו שאזכה לענוה, שהוא בתינת:
 מישרים אשפט, כמו שאמרו חז"ל (תלוי טז): מאי רתיב: האמנם
 אלם וכו', מה יעשה וכו'. יכול אף בדברי תורה תלמוד לומר:
 צדק תרברון. יכול אפלו אם הגים דעתו תלמוד לומר: מישרים
 תשפטו בני אדם. וזה: כי אקח מועד אני מישרים אשפט
 - עליידי שאקבל את המוערים, עליידיה אזכה לענוה, שהוא
 בתינת מישרים אשפט בג"ל. והו ג"כ ענין המבאר במקום
 אחר על פסוק: ארץ אכלת יושביה (תעיל כ"ב דב), כי התקנות
 בטל לגבי גלות ונאכל ונתהפך למהות הצדיק: עוד שמענו
 בענין זה: אם הוא מקשר להצדיק, יוכל להרגיש קרשת יוס"טוב,
 כי הצדיק הוא בתינת קרשת יוס"טוב בג"ל. והסימן על זה, אם
 הוא מקשר להצדיק, הוא אם יש לו שבלות, כי טבע התקנות
 - שיחבטל לפני גלות בג"ל. ועקר ההתקשרות הוא אהבה,
 שיאהב את הצדיק אהבה שלמה, כמו שכתוב (בראשה טו): ונפשו
 קשורה בנפשו, ותרגומו: תכיבא לה בנפשה, וכמו שכתוב (ש"א
 יח): ונפש יונתן נקשרה בנפש דוד. ואהבתו את הצדיק יהיה
 יותר מאהבת נשים, כמו שכתוב (ש"א יא): ונפלאתה אהבהך לי
 מאהבת נשים. אזי, עליידי ההתקשרות להצדיק, יכול לקבל

- מחמת הארץ המפסקת בג"ל, אף שהארץ קנהה נגר השמש,
 וכמשל הג"ל, בן הצדיקים מאירים תמיה, רק שהארץ, הינו
 העולם הזה, מפסיק מלאות אור הגדול שלהם. ואף שאורם
 גדול מאד, והעולם הזה כלו בכלל הוא קטן ופחות מאד
 נגר אורם הגדול, עם כל זה הוא מפסיק ומונע מלאות
 אורם, כמשל המטבע הג"ל. וכל זה מחמת שהעולם עומד
 בפני עיניו ותוצין בפניו, עד שאינו יכול לראות אור התורה
 והצדיקים, הגדול ממנו אלפים פעמים. אבל אם יסלק המפסיק
 הקטן מנגר עיניו, דהינו ששה עיניו מן העולם, ולא יסתכל
 על העולם, רק ידים ראשו ויגביה עיניו ויסתכל למעלה מן
 העולם המפסיק ותוצין, אזי יזכה לראות אור הגדול והמפליג
 של התורה והצדיקים. כי באמת אורם גדול אלפים והכבות
 פעמים מקל העולם הזה והכליו בג"ל, רק שהעולם הזה
 עומד לפני עיניו ואינו מניח אותו כלל להטות עיניו להסתכל
 למעלה על אור התורה והצדיקים, כמשל המטבע הקטנה
 הג"ל ממש, העומדת בפני העינים ומפסקת מלאות הר גדול
 וכו' בג"ל. אבל בקל יוכל לסלק המטבע מנגר עיניו, ותכף
 יראה הדר הגדול ממנו. כמובן ממש לענין העולם והתורה,
 שבהעברה בעלמא יכול להעביר העולם מנגר עיניו, ואז יזכה
 לראות אור הגדול של התורה והצדיקים, שמאידיו בכל
 העולמות כלם באור גדול מאד. והבן מאד. וכן שמעתי בשם
 הפעל"ש יוס"טוב, שאמר: אזי ואבוי, כי העולם מלא מאורות
 וסודות נפלאים ונוראים, ותיד התקנה עומדת בפני העינים
 ומעכבת מלאות אורות גדולים:

קלד

עבודה גדולה לומר תורה אפלו לתיר, כל-שכן לרבים. כי
 צריך לזהר מאד, שלא יאמר דבר שאינו ראוי לשכל
 המקבל, כי הוא בתינת נאוף, שמשליך מפי השכל באתר ולא
 אצטרף, ונקרא לבטלה, כי אינו מוליד אצלו כלום. ולפעמים
 נקרא נאוף ממש, שמוליד ומוציא פסול ופגום, הינו שהמקבל
 עושה עליידיה דבר שאינו צריך לו לפי מדרגתו. ועליבן,
 עליידי שאומר תורה, יוכל, חס ושלום, להתגבר עליו היצר
 בתאות נאוף, ועליבן צריך לזהר מאד, כשאומר תורה ברבים,
 שדבריו יתחלקו, שלא ישמע כל אחר בראם מה שצריך לו,
 לא יותר. ואף שאומר בפני רבים לכלם בשוה, עם כל זה לא
 יבנם כלב כל אחר ואחר בראם הנוגע לו וצריך לו, וכמו
 שכתוב בזהר (דבר דף סח): וישמע יתרו - והלא בלא עלמא שמעו
 אלא יתרו שמע וכו', עין שם. והו: זבאה מאן רמלל על ארני
 רשמע (יחד תורה דף טא). וזה שאמרו (סנה יב): כל הגדול מתברר
 - הינו שהוא גדול, ועליידיה אומר תורה, אזי יצרו גדול
 ממנו בג"ל - כי יוכל להתגבר עליו היצר הרע בתאות נאוף
 בג"ל, וצריך להשמר ולפלים רבויו בג"ל:

קלה בי אקח מועד אני מישרים אשפט (תהלים עה):
 סגלה להנצל מגלות - לכבר את הימים טובים ולקבל יוס"טוב
 בשמחה ובהתקבת הלב כפי יכולתו. כי משה רבנו, עליו

יש צירים ודלתות לאשה (בכוח מה), ומהשחי דלהין נעשה צורה
 ם סחוקה, ששם נוצר הולך וכו', עין שם. וצריך לחתך הם
 לשגי דלתין, כרי שיצא הולך. והוא: וישפף - חתכו לארבע,
 שחתך המ"ם לשגי דלתין, והבן: (פאר ענין זה של המקשה לילד
 יתבאר במקום אחר)

קלו

אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו (אבות פ"ב):
 והו מה שאמרו רבותינו וכוונם לכרכה: הוי דן את כל אדם
 לכף זכות (ש"ס ט"א). כי בשיש מחלקת על אדם, צריך
 לחקור למצא זכות מחברו כמה שחולק עליו, כרי לדונו לכף
 זכות. כי המחלקת לא ימנע משני פנים: או מחמת שחברו
 גדול ממנו במעלה, ועליון חולק עליו על שלא הגיע למדרגתו,
 ואזי צריך להשתרל שיגיע הוא גס"פ למדרגת חברו, בכרי
 שיהיו שניהם שוים, ואזי לא יהיה מחלקת; או לפעמים להפך,
 שהוא גדול מחברו, והמחלקת - מחמת שחברו מתקנא בו
 על שלא הגיע למדרגתו, ועליון צריך לדונו לכף זכות, וכה
 הוא מעלה חברו לכף זכות, ואזי הם במקום אחר, הינו במדרגת
 אחת, ואזי כודאי לא יהיה מחלקת, כי המחלקת הוא רק
 מחמת שהם משנים זה מזה: או שחברו גדול ממנו או שהוא
 גדול מחברו, כנ"ל, אבל אם היו שניהם במקום אחד, במדרגת
 אחת, כודאי לא יהיה מחלקת, כי ברבך אחר אין שך מחלקת.
 והו: אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו. הינו, שחשטרל
 שחיה עמו במקום אחד, במדרגת אחת, מאחד משני פנים
 הנ"ל, ואזי כודאי לא יהיה מחלקת, כי ברבך אחר אין שך
 מחלקת. וכה שמעלה את חברו לכף זכות, יוכל להיות שחברו
 יחוד בו, ולא יהיה שוב מחלקת, או שיהיה לו מפלה, כי יוכל
 להיות שגחלים אמה חותה על ראשו כזה שאתה מעלהו לכף
 זכות. והו: הוי דן את כל אדם לכף זכות - דן ויקא, כי הוא
 בחינת דין ומשפט ממש. כי רוע, שקדם שעולין לאזיה מדרגה,
 דיין את האדם. ועליון, כזה שאמה דן אותו לכף זכות ואמה
 מעלהו למדרגת יתר גבוה, דיין אותו, וכפי שיצא המשפט בן
 יקום:

קלו חלקי יי אמרתי לשמר דברך (תהלים קט):

הינו שהחלק אלפי ממעל שיש לי אומר לי וקלמר אותי לשמר
 דברך:

קלח לך אמר לבי בקשו פני:

פרש רש"י: בשליחותך (תהלים כו):

כי עקר האלקות - בלב, כמו שכתוב (ש"ס ע"ג): צור לבי, כמבאר
 אצלנו במקום אחר (לעיל כ"ט ט"ז). וכי שהוא בר לבב (ש"ס כ"ג),
 בבחינת (ש"ס ע"ג): ולבי חלל בקרבי, יוכל לידע עתדות עלייך
 מה שהלב אומר לו, שהוא רבך ה' ממש. והו: לך אמר לבי
 בקשו פני: לך - בשליחותך כנ"ל, כי מה שהלב אומר, הם
 דברי ה' ממש כנ"ל, והבן:

קדשת יום טוב כנ"ל, כי עקר יום טוב תלוי בצדיקים. כי עקר
 בחינת יום טוב הוא להעלות בחינת מלכות דקדשה מבין הקלפות,
 לבטל מלכות ארבע מלכיות דסטרוא אחרא, כי מלכות נקראת
 דל"ת, כגין דל"ת לה מגרמה בלום, כי אין מלך בלא עם, ונמצא
 דל"ת לה מגרמה בלום. והמלכות דקדשה, שהיא בחינת דל"ת,
 נפלה ונעשה מפנה ארבע מלכיות דקלפה, וכיום טוב צריך
 להעלות המלכות דקדשה מהארבע מלכיות דסטרוא אחרא. והו
 שכתוב (ש"ס ט"א): ויהי לעת תשובת השנה לעת צאת המלכים.
 פרוש: יום טוב נקרא תשובת השנה, כי כל הימים טובים הם
 ימי דין, כמו שכתוב (ר"ה ט"ז): בארבעה פרקים העולם נדון: בפסח
 וכו'; וצריך לשוב בתשובה, ועל ידי זה יוצא המלכות מבין
 הקלפות ונחפסל ממשלתם, כמו שאמרו רבותינו ו"ל (י"ט ט"ז):
 גדולה תשובה, שמקדכת את הנאולה, שנגאלין עלי ידי תשובה
 מהמלכות דקלפות. והו: לעת תשובת השנה לעת צאת המלכים;
 שאז יוצא מלכות דקדשה, שהיא בחינת דל"ת, מבין הקלפות,
 ונחפסל כח הארבע מלכיות דסטרוא אחרא. ועקר - לבטל כח
 מלכות עמלק, כי היא בוללת הארבע מלכיות, כמו שכתוב
 (ש"ס ט"ז): ראשית גוים עמלק. ועליון כשהרג שמואל את אגג
 מלך עמלק נאמר (ש"ס ט"ז): וישפף שמואל את אגג. ופרש רש"י:
 חתכו לארבע, שחתך הארבע מלכיות דסטרוא אחרא, לכל יהיה
 להם כח וממשלה מהמלכות דקדשה, שהיא בחינת דל"ת, כי
 העלה המלכות דקדשה מהם. והו נעשה ביום טוב כנ"ל. והו:
 וישפף י"ו י"ד הוא פעלה, ופרש התבך הוא ש"ס ט"ז. והו
 ראשי תיבות: שבועות, סבות, פסח, שהם הימים טובים, שאז
 יוצא המלכות דקדשה, כי הימים טובים הם ימי דין, שהיא
 בחינת ד"א, בחינת מלכות, כמו שאמרו (אבות ט"ז): אל תמלא
 מודאה של מלכות. ועליון נאמר בפסוק (ר"ה ט"ז): ויגב בך כל
 הנחשלים וכו' ולא ירא אלקים; כי עקר כחו היה מחמת שלא
 העלו את המלכות דקדשה, מחמת שלא היה להם וראת אלקים,
 שהוא בחינת מלכות כנ"ל. ועליון ככל יום טוב יש ארבע
 מצוות: בפסח - ארבע פסוחות, בסבות - ארבעה מינים,
 בשבועות - למור החורה, שהוא בארבע בחינות: אז ראה
 ויספרה, הכינה וגם חקרה (אבות כ"ג, ע"ג) כדאשת רבה פ"ק ט"ז, חשא פ"ט,
 כגון המלכות שהיא בחינת דל"ת, שיצא ביום טוב מבין
 הקלפות כנ"ל. והתלמידים חכמים הם בחינת מלכות, כמו שאמרו
 רבותינו ו"ל (ע"ט ט"ז): מאן מלכי - רבנן, כי הם מעלים את
 המלכות, עליון עקר קדשת יום טוב נעשה עליהם. ובשמקבילים
 קדשת יום טוב, יש לו עגוה ושלפות כנ"ל. והו (ש"ס ט"ז): עקב
 עגוה יראת ה'; כי יראה הוא בחינת מלכות כנ"ל. ואברהם
 אבינו טרח גס"פ על זה, ודרך ארבעת המלכים להעלות מהם
 המלכות, ויצא ממנו יצחק וישמעאל, יעקב ועשו - כגון ארבעה
 בנים: אחר חכם וכו'. (פ"ט ע"ד) שאנו עד כאן, כל זה כפי המשל לעיל בהתורה:
 "שיצא דכ"א". גס"ט ל. ע"פ (ש"ס)

ועל ידי זה נפתח רחמי של המקשה לילד, כמובא בעניינים
 (ש"ס ט"ז): בשם שיש צירים ודלתות לבית, כך

קֵלֶט צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה וְיִשָּׁם לְדַרְךְ פְּעַמָּיו (חלה"ם פה):
 כִּי יִקְרָא רִשְׁבָּתָא הוּא: כִּי בַחַל, שֵׁישׁ שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, כְּשֶׁאָרְס
 עוֹשֶׂה מְצוּה, אִזּוּ יוֹנְקַת הַקְּלֵפָה מֵהַרְגְּלִין שֶׁל הַמְצוּה, כִּי
 כֹּל מְצוּה הִיא קוֹמָה שְׁלֵמָה, וְאִזּוּ אִין לְהַמְצוּה הִיא כְּחֵינַת
 רַגְלִין לְעֵלוֹת בָּהֶם וְלִלְךָ לִפְנֵי הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, כִּי הַקְּלֵפָה
 לְקַחַת הַרְגְּלִין [בְּכַחֲנִית (מש"ה): רַגְלֵיהָ יוֹרְרוֹת מוֹת]. וְכִשְׁבָּא
 שְׁבַת וְנִתְכַסֵּל שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, אִזּוּ עוֹלִים הַרְגְּלִין מֵהַמְצוּה,
 שְׁהִיוּ כְּתוּד הַחִיצוֹנִים בַּחַל, שִׁנְקוּ מֵהֶם, וְאִזּוּ עוֹלָה הַמְצוּה
 וְהוֹלְכַת לִפְנֵי הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא. וְהוּוּ (ישע"ה ט): אִם תִּשִּׁיב מִשְׁבַּת
 רַגְלֵךְ - שְׁעֲלִי־יִי שְׁבַת תִּשָּׁיב וְתִחְזוֹד הַרְגְּלִין הַלּוֹצִיאִים מִבֵּין
 הַחִיצוֹנִים, וְאִזּוּ עוֹלָה הַמְצוּה וְהוֹלְכַת לִפְנֵי הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא,
 וְהַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ בָּהּ, אִף אִם נַעֲשִׂית עֲלֵי־יִי קִבּוֹן
 שְׁבַקְטָנִים, וְכֹל כִּנּוּה וְשִׁלְמוֹת קְרָאוּ לְהַמְצוּה, עִם כָּל זֶה יֵשׁ
 לְהַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא תַעֲנוּג גְּרוֹל מֵהַמְצוּה. כְּמוֹ הָאֵב, שֵׁישׁ לוֹ
 תַעֲנוּג גְּרוֹל כְּשֶׁכֵּנוּ מִתְחִיל לְהִלְךָ, אִף שְׁאִינוּ הוֹלֵךְ כְּרָאוּ, עִם
 כָּל זֶה מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ מְאֹד מִמֶּנּוּ. כִּךְ הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מִשְׁתַּעֲשֵׁעַ
 מְאֹד בְּכָל אֶתֶר מִיִּשְׂרָאֵל כְּשֶׁעוֹשֶׂה מְצוּה. וְהִנֵּה הַהוֹלֵךְ בְּמִדְבַר
 בְּמִקּוֹם שְׁאִין דְּרָךְ, אִינוּ יִכּוֹל לְעֵשׂוֹת דְּרָךְ בְּבוֹשָׁה עֲלֵי־יִי פְעַמָּי
 רַגְלָיו כִּי אִם כְּשִׁילְךָ הַרְבֵּה. וְהַמְצוּוֹת נִקְרָאִים צֶדֶק, כְּמוֹ שְׂכַתוּב
 (תה"ם כ"ג): כָּל מְצוּתֵיךְ צֶדֶק. וְהוּוּ: צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה - כְּשֶׁהַמְצוּה
 הוֹלְכַת לִפְנֵי הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא, אִזּוּ: וְיִשָּׁם לְדַרְךְ פְּעַמָּיו -
 הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא עוֹשֶׂה מִפְּעַמֵי רַגְלָיו, דְּרָךְ, שְׁהוּא נֹאמַר עַל
 דְּרָךְ שְׁהִיא כְּבוֹשָׁה לְרַבִּים, כִּי מַחֲמַת גְּרוֹל הַתַּעֲנוּגִים וְהַשְּׁעִשׁוּעִים
 שֵׁישׁ לְהַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא מֵהַמְצוּה, עוֹשֶׂה מִפְּעַמֵי רַגְלָיו דְּרָךְ
 כְּבוֹשָׁה. וְהוּוּ: וְיִשָּׁם לְדַרְךְ פְּעַמָּיו: (עוֹ עוֹת זֶה לְהַמְצוּה, סִימָן רַע"ו, כִּי־יִחַת).

קַמ וְכִיד כָּל אָדָם יְהוֹתוֹם לְדַעַת כָּל אַנְשֵׁי מַעֲשֵׂהוּ (איוב לו):
 כִּי הַצְּרִיק בְּעַצְמוֹ אִי אֶפְשֶׁר לְהַשְׁיִנוּ, כִּי אִין בּוֹ שׁוּם תְּפִיסָה,
 כִּי הוּא לְמַעְלָה מִשְׁכָּלוֹ. רַק עֲלֵי־יִי אַנְשֵׁי הַמְקַרְבֵּין אֵלָיו
 יִכּוֹל לְהַכִּין מַעֲלַת הַצְּרִיק, כִּי עֲלֵי־יִי שְׁרֹאוּן אַנְשֵׁי, שְׁהֶם אַנְשֵׁי
 מַעֲשֵׂה יְרָאִים וְשִׁלְמוֹם, וְכֵהֶם יֵשׁ לָהֶם תְּפִיסָה וְהַשְׁגָּה, כִּי הַעוֹלָם
 אִינֶם רְחוּקִים עֲרוּן מֵהֶם כִּלְכִּיךְ כְּמוֹ מֵהַצְּרִיק בְּעַצְמוֹ, עֲלִיבִין מִי
 שְׁרוּצָה הַאֲמַת, אֶפְשֶׁר לוֹ לִירַע מַעֲלַת הַצְּרִיק עֲלֵי־יִי אַנְשֵׁי. וְהוּוּ
 כְּמוֹ מִשַׁל הַחוּתֶם, שֶׁהַכְּתָב הַחֻקוֹק עֲלִיו אִי אֶפְשֶׁר לְקָרוֹתוֹ, מַחֲמַת
 שְׁהַאוֹתִיּוֹת בְּהַפְּךָ, רַק עֲלֵי־יִי שְׁמַכִּין וּמַצְדִּין הַחוּתֶם עַל שְׁעוֹה,
 רוֹאִים הַאוֹתִיּוֹת וְהַצְּרִיקִים הַחֻקִּים עַל הַחוּתֶם, וּמַכִּינִים כְּתַב
 הַחוּתֶם. וְהוּוּ: וְכִיד כָּל אָדָם יְהוֹתוֹם. הַצְּרִיק נִקְרָא "כָּל אָרְס",
 כְּמוֹ שְׂכַתוּב (ספ"ה ט): כִּי זֶה כָּל הָאָרְס. וְהוּוּ: לְדַעַת כָּל אַנְשֵׁי
 מַעֲשֵׂהוּ. עֲלֵי־יִי אַנְשֵׁי מַעֲשֵׂה שֶׁל הַצְּרִיק תוֹכַל לִירַע אוֹתוֹ,
 כְּמִשַׁל הַחוּתֶם כְּנ"ל, וְגַם הַצְּרִיק הוּא בְּחֵינַת חוּתֶם, כְּמוֹ שְׂכַתוּב:
 וְצִאֲצִאוּ חַתֵּם בְּאוֹת בְּרִית קִדְשִׁי; וְצִרִיק הוּא מֵאֵן הַנְּשֶׁר בְּרִית:

קַמָּא אִם יוֹכֵה שְׂרִדְגִישׁ בְּאֲמַת כַּאֲב הַסְּאִיו, הִינוּ כְּשִׁמּוֹל אֵת
 עֲרַלַת לִכְבוֹ - כִּי כָּל זְמַן שְׁלִכּוּ עֲרַל וְאִבּוּם, אִי
 אֶפְשֶׁר לוֹ לְהַרְגִישׁ בְּאֲמַת, רַק כְּשִׁמּוֹל אֵת עֲרַלַת לִכְבוֹ, וְיִהְיֶה
 לוֹ חֲלָל בְּלַב, וְאִזּוּ יַרְגִישׁ לִכְבוֹ בְּאֲמַת גְּרוֹל כַּאֲבוֹ, וְיִצְטַעַר וְיִתְחַרַּט
 בְּאֲמַת, וְאִזּוּ מַגְדֵּל הַחֲרָטָה יַרְגִישׁוּ גַם כִּל הַלְּכָבוֹת שֶׁל כָּל הַטּוֹפוֹת

שְׁנַמְשִׁכוּ מִמֶּנּוּ, וְלִכָּל מִקּוֹם שְׁנַמְשִׁכוּ, יַרְגִישׁוּ שֶׁם בְּמִקּוֹם שְׁהֶם,
 הֵן אוֹתֶם שְׁנַמְשִׁכוּ מִמֶּנּוּ וְנִתְהוּוּ מֵהֶם בְּנִיו מִפִּין בְּנֵי־אָרְס, וְהֵן
 אוֹתֶם שְׁנַמְשִׁכוּ מִמֶּנּוּ לְמִקּוֹם אַחֵר, חַס וְשְׁלוֹם, וְגַם שֶׁם יֵשׁ לָהֶם
 לֵב וְשֶׁאֵר אֵיבָרִים. וְאִזּוּ, כְּשִׁמּוֹל אֵת לִכְבוֹ וְיַרְגִישׁ לִכְבוֹ גְּרוֹל
 כַּאֲבוֹ, וְיִתְחִיל לְהַצְטַעַר וְלִתְחַרַּט בְּאֲמַת, אִזּוּ יַרְגִישׁוּ שֶׁם כָּל
 הַלְּכָבוֹת שֶׁל הַטּוֹפוֹת, וְיִתְדַעַת לָהֶם הַאֲמַת הַיָּדָךְ הֵם מַכִּלִּים
 בְּמִקּוֹם טוֹפוֹת בְּשָׂאוֹל תְּחִיתִי. כִּי מִתְחִלָּה נִרְמָה לָהֶם שְׁמׁוֹב
 לָהֶם, כִּי הֵן מוֹצִי עֲלֵמָא, רַק אַחֲרֵיכֶם, כְּשִׁמּוֹל לִכְבוֹם עֲלֵי־יִי
 שְׁנַמּוֹל לִכָּב אֲבִיהֶם, אִזּוּ מַרְגִישִׁין הֵיכֵן הֵם, וּמִתְחִלִּים לְקוֹנֵן
 וְלִהְצַטַּעַר, וְנַעֲשֶׂה שֶׁם רַעֲשׁ גְּרוֹל בִּינֵיהֶם. וְהוּוּ (וה"ס ט): וְכָל ה' אֵלֶיךָ
 אֵת לִכְבוֹ וְאֵת לִכְבוֹ יוֹעֵד; הִינוּ כְּשִׁמּוֹל ה' אֵת לִכְבוֹ,
 יוֹמַל גַּם לִכְבוֹ יוֹעֵד. וְלִהְיִין שְׁנַמְשֵׁד הַנְּרַע, הֵן לְמִין בְּנֵי־אָרְס,
 אִזּוּ מַחֲבִיבִים בְּנִיו, שְׂרִדְגִישׁוּ גַם־כֵּן הַרְהוֹר תְּשׁוּבָה עֲלֵי־יִי שְׁנַמּוֹל
 לִכָּב אֲבִיהֶם, וְכֵן אִם נַמְשֵׁד לְמִקּוֹם אַחֵר, חַס וְשְׁלוֹם, אִזּוּ יוֹמַל
 שֶׁם הַלְּכָבוֹת וְיַרְגִישׁוּ כְּנ"ל, וְהִנֵּן הַמְּסַל לָוֶה הוּא חֲרַשׁ אֱלוֹל,
 כִּי אֱלוֹל רֵאשִׁי־תּוֹבוֹת: אֵת לִכְבוֹ וְאֵת לִכָּב; הִינוּ שְׁמִימּוֹל
 ה' אֵת לִכְבוֹ וְאֵת לִכָּב סַחֵם, הַתְּלִיוּ בּוֹ, לְהִכִּין שְׁנַמְשֵׁד כְּנ"ל.
 הִינוּ הַלֵּב שֶׁל הַטּוֹפוֹת לְאוֹתָהּ מִקּוֹם שְׁנַמְשִׁכוּ, אִם שְׁנַמְשִׁכוּ וְנִתְהוּוּ
 מֵהֶם בְּנִיו מִין בְּנֵי־אָרְס, וְהֵן שְׁנַמְשִׁכוּ, חַס וְשְׁלוֹם, לְמִקּוֹם אַחֵר,
 וְגַם הֵם בְּנִיו וְהֵם תְּלִיוּם בּוֹ. וְעֲלִיבִין כְּשִׁנְפִטֵר הָאָרְס, הֵם הוֹלְכִים
 אַחֵר הַמְּטָה וּמְקוֹנְנִים עֲלָיו, כְּמוֹ בְּנִיו מִמֶּשׁ מִמִּין אָרְס, אִךְ שְׁזָה
 שְׁהֶם הוֹלְכִים וּמְקוֹנְנִים אַחֲרָיו הוּא לוֹ לְכַוִּינֵן וְלִחְרָפָה גְּרוֹלָה,
 רַחֲמָנָא לְצַל. רַחֲמָנָא לְצַל מַעֲנִישִׁם הַלְלוּ, כִּירוּגִי:

קַמב מִי שְׂאִי אֶפְשֶׁר לוֹ לְלַמֵּד כָּלֵל, כְּגוֹן שְׁהוּא עַם־הָאָרֶץ, או
 שְׂאִין לוֹ שׁוּם סִפֵּר, או שְׁהוּא בְּמִדְבַר, רַק שְׁלִכּוּ בּוּעַר
 בּוֹ וְנִכְסֵף מְאֹד לְלַמֵּד וְלַעֲבֹד אֵת הַשֵּׁם, אִזּוּ מַה שֶׁהֵלֵב חוֹמֵר
 לְלַמֵּד, זֶה בְּעַצְמוֹ הוּא בְּחֵינַת לְמוֹד מִתּוֹד הַסִּפֵּר. כִּי נִמְצְאוּ בְּעוֹלָם
 שְׁנֵי צְרִיקִים, שְׂמִרְבָּרִים זֶה לָוֶה, וְהֵם בְּרַחֲוֵק מִקּוֹם זֶה מִזֶּה כְּפִת
 מֵאוֹת פְּרָסוּת, הִינוּ שְׁזֵה הַצְּרִיק מַקְשָׁה קִשְׂיָא בְּתוֹרָה, וְהַצְּרִיק
 הַשְּׁנִי שֶׁם בְּמִקּוֹמוֹ, וְאוֹמֵר רַבֵּר שְׁהוּא תְּרוּן עַל הַקִּשְׂיָא שֶׁל הַצְּרִיק
 הַרְאִישׁוֹן. וְכֵן לְפַעֲמִים זֶה מַקְשָׁה זֶה מַקְשָׁה, וְהַקִּשְׂיָא שֶׁל הָאֶחָד
 הוּא תְּרוּן עַל קִשְׂיָא שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְעֲלֵי־יִיִי הֵם נִרְבָּרִים זֶה
 לָוֶה, וְזֶה אִין שׁוּם אָרְס שׁוֹמַע, כִּי־אִם הַקְּרוֹשׁ־בְּרוּךְ־הוּא בְּעַצְמוֹ.
 וְהוּוּ (מלאכי ט): אִזּוּ נִרְבָּרוּ יִרְאִי ה' אִישׁ אֶל רַעְיָהוּ - הִינוּ
 שְׁהֶם אִינֶם נִרְבָּרִים זֶה לָוֶה, רַק הֵם נִרְבָּרִים מִמִּילָא, עֲלֵי־יִי
 שְׁזֵה מַקְשָׁה זֶה מִתְרִין. זֶה אִין שׁוּם פְּרִיָה שׁוֹמַע כִּי־אִם הַשֵּׁם
 יִתְבַּרְךָ, וְהוּוּ: וַיִּקְשֹׁב ה' וַיִּשְׁמַע - כִּי רַק הוּא יִתְבַּרְךָ שׁוֹמַע,
 וּמַחֲבֵר הַרְבָּרִים זֶה לָוֶה וְכוֹחֶם בְּסִפֵּר לְזָרוֹן, וְהוּוּ: וַיִּתְבַּר
 בְּסִפֵּר לְזָרוֹן. זֶה הַסִּפֵּר, שְׁנִכְתְּבִין עֲלָיו רַבְרִיהֶם, הוּא בְּחֵינַת
 לֵב שֵׁישׁ לְמַעְלָה, שֶׁם נִכְתְּבִין רַבְרִיהֶם, בְּכַחֲנִית (מש"ה ט): כְּתַבֵּם
 עַל לִוַּח לִכְפֵּךְ. זֶה שְׁלִכּוּ בּוּעַר בְּקִרְבוֹ וְחוֹשֵׁק לְלַמֵּד, רַק שְׂאִי
 אֶפְשֶׁר לוֹ, הוּא מְקַבֵּל לֵב מִלֵּב שְׁלַמְעֵלָה, שְׁהוּא בְּחֵינַת סִפֵּר
 וְזָרוֹן הַנִּי, וּמַשֵּׁם מְקַבֵּל לֵב חִשְׁקוֹ, וְהוּא בְּחֵינַת לְמוֹד מִתּוֹד
 הַסִּפֵּר מִמֶּשׁ, זֶה שְׂכַתוּב: וַיִּתְבַּר בְּסִפֵּר וְזָרוֹן לִפְנֵי יְהוָה יִרְאִי
 ה' וְלִחְשָׁבֵי שְׁמוֹ, כְּמוֹ שְׂרִדְגִישׁוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּם לְכַרְכָּה (יט"ח
 ט): אֶפְלוּ חֲשַׁב לְעֵשׂוֹת מְצוּה, וְנִאֲנַם וְלֹא עֲשָׂאָה, מַעֲלָה עֲלָיו

קמה אין אדם מת וחצי וכו':

זה בחינת מחלקת, בתרגומו (כראשית טו): ורבו בעלי חיים - בעלי פלגותא. וימי שאוחז חאוחו מפחלקת, בנראי באלו לא מח. כמו שבקש רור: אנדרה באהלך עולמים. וכי אפשר לרוד בשני עולמות אלא שהיו אומרים דבר הלכה משמו, ואז באלו לא מח. אבל על-ידי מחלקת, מצינו שלא אמרו הלכה משמם, כמו אחרים ויש אומרים (כמו שאמרו רבותינו וכוונם לנרבה בהריות יג: עג טס):

קמו עדות ה' נאמנה וכו' (תהלים ט)

כי תרבר קשה, איד התורה, הנקראת אשה, יכולה להעיר, הלא אשה פסולה לעדות. והתרוץ על זה, שהיא מחכימת פתי, בשביל זה יכולה להעיר, כמו שמוכא בחשן-משפט הלכות עדות, סימן לה, סעיף יד: תקנה קרמונים הוא, רבמקום שאין אנשים רגילים להיות, נשים נאמנות. וזה ידוע, שעקר מאות הם בסתר, בבחינת (משל ט): מים גנובים ימקו וכו', ואין בני-אדם רגילים שם. אבל התורה היא עומדת שם וקורא אוחו (טו): מי פתי יסור הנה וכו' (יוד איד דף נח), ומחמת חשוקת מאוחו אינו שומע קריאתה, ואחר גמר מאוחו הוא מרגיש חפץ קריאתה ומתחרט חפץ על העברה. וזאת התרסה, זה בחינת מחכימת פתי, כי בשעת העברה היה בו רוח שמוות, ואחר גמר העברה הטה אונן לאמריה של התורה, והתחכם ומתחרט. בשביל זה התורה, אפי' על-פי שהיא אשה, יכולה להעיד, כי היא עומדת במקום שאין אנשים רגילים שם, כנ"ל: (מסין קמר ער קאן - לשון רבנו זכרנו לנרבה)

קמו בשם שמי שהוא עוות-פנים אין לו חלק בתורה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (תענית ט): דבר צוה לאלף רור - שבקש תקדוש-ברוך-הוא לתן התורה לאלף רורות. ראה שאין העולם מתקיים, ונתנה לעשרים ושישה רורות, ועמר ושתלן וכו', ותן הן עוי-פנים שבורו. נמצא, שהעוי-פנים אינם בכלל חפלת התורה, כי הם מתחלקים ל"חשע פאוח שגעים ואדגעה רורות שלא היו ראויים לקבל התורה. וכן אמרו רבותינו ז"ל (יבמות ט): מי שיש בו עוות, כרוע שלא עמרו רגלי אבוחיו על הרסיני. נמצא, שהעוות-פנים אין לו חלק בתורה. כמורכב, מי שהוא איש שפל ונבדל, ואין בו שום עוות וקדשה, אין לו גס'פן חלק בתורה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (כיצה כח): מפני מה נתנה תורה לישראל מפני שהן עזין. כי צריך שהיה בו עוות וקדשה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בבות יבד): הוי עז כגמר. ועל-ידי עוות וקדשה שיש בו הוא מקבל עוות וקדשה מהשם יתברך, והוא בחינת (תהלים טח): תנו עז לאלקים, אל ישראל הוא נוחן עז ותעצומות לעם. תנו עז לאלקים - זה בחינת אהרעותא דלתא, שעל-ידיה שיש לנו עוות וקדשה לעמר כגמר כל הקמים עלינו למגע אותנו מעבורתנו, חס ושלום, ואנו מתגברין בעוות גרול כגנרם, שנהו עוות וקדשה, על-ידיה אנו נוחתין, בכיבול, עז וכו' למעלה, בבחינת: תנו עז לאלקים; ועל-ידיה נועורר למעלה בחינת עוות וקדשה, ונשפע עלינו, בבחינת: אל ישראל הוא נוחן עז ותעצומות לעם - שהשם יתברך משפיע עלינו עוות

הפחוב באלו עשאה. כי זה בעצמו שלכו נכסף וחושב לעשות, רק שאי אפשר לו, הוא נחשב לעשיה, כי מקבל חשקו מלב של מעלה, שהוא בחינת ספר זכרון. והיו: ויכתב בספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחשבי שמו, הינו שזה הספר זכרון, שעשאה משני הצדדים הנ"ל, הוא בשביל יראי ה' וחושבי שמו, שהם החפצים וחושקים לעשות מצוות וללמד תורה, רק שיש להם מגיעות ואגסים, ואינם יכולים ללמד, שהם מקבלים על-ידי חשק לבם החזק, מזה הספר שהוא בחינת לב כנ"ל: ועל-פן אברהם, שהיה ראש לגרים, ולא היה לו ממי ללמד, ולא היה לו רק הלב, שחשק מאד לעבודת הבורא, קבל גס'פן מזה הלב שלמעלה, שנקרא ספר הזכרון. ואז לא היו שום צדיקים בעולם, והיה נכתב על הלב מה שחדשו הנשמות קדם הבריאה. ועל-פן נקרא אברהם אבינו צור, כמו שכתוב (ישעיה טו): הכיטו אל צור חצבתם - זה אברהם, כמו שפרש רש"י שם, כי הוא בחינת (תהלים עז): צור לבי, כי לא היה לו רק לב חושק להשם יתברך, ועל-פן כל הגרים נקראים על שמו, ונקראים (תהלים טו): נריבי עמים עם אלקי אברהם, בחינת (בבות יבד): נריב לב, כי אין להם רק מה שלבם נכסף להשם יתברך, כמו אברהם:

קמג מעלת המקבל עצה מתכמי הדור, כי הוא המתקח הריגים. כי בשצדק לעצה ואינו יודע איד לעשות, היא בחינת צמצום, כי נחצמצם שכלו, ואינו יודע איד לעשות, והוא בחינת ריגים, פירוע. ועל-ידי שהתקם נוחן לו עצה, הוא מרחיב לו ומאיר בו חכמתו, וזה בחינת חסרים, כי חסר הוא נהירו דחכמתא, כמו שכתוב בזהר הקדוש (ול ד יז יז טו): אל נהירו דחכמתא; וכתיב (תהלים כ): חסר אל כל היום: גם פתיב: תשועה כרב יועץ (משל יא), והצדיק נקרא רב, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לנרבה (תענית ט): משה איד דנפיש ובתיה כדכיס דמי. גם אם מקבל עצה הצדיק, אפי' שאתר-קד לא עלתה לו יפה מעצמו, אזי יודע שהיה רק מהשם יתברך, אך אם לא היה מקבל עצה הצדיק, היה אפשר שתיגע לו דעה כלי גורדין של מעלה, רק שהוא בעצמו מושך על עצמו, כמו שכתוב (משל טו): אולת אדם חסלה רבבו, ועל ה' יועף לבו. אך אם קבל עצה הצדיק, יודע שהוא רק על-פי משפט שלמעלה:

קמר (לשון רבנו זכרנו לנרבה)

אין אדם מת וחצי תאותו בירו: (מיד קהלת סדר א)

כי אצל הצדיק אין חלוק בין התיים ובין לאחר מיתה, כי גם לאחר מיתה הוא עובד את השם יתברך. ואין זה החלוק אלא אצל זה האדם שנמשך אחר תאות אכילה ושתיה כל ימיו, ולאחר מיתה אין אוכל ושותה, זה נקרא מח, והמיתה נכרת אצלו. ויש ימים שהתרה אכילה ושתיה, כמו שאמרו חז"ל (ענו ענו): חציו לה' וחציו לבם. והצדיק, אפלו בזאת החצי הוא כובש את יצרו ואוחז את תאותו בירו. והיו: וחצי תאותו בירו - אפלו זאת החצי שהיה לו, אפלו בזה הוא אווח תאותו בירו. בנראי זה אין מת, אלא תמיד חי, אפלו לאחר מיתה, ואין חלוק אצלו בין מיתה לחיים, כי תמיד הוא עובד השם:

חס ושלום. כי הוא"ו הוא החיות של כל דבר, ועל כן חסרין הוא"ו מרפז על חסרון החיות כנ"ל, ומשם נמשך מיתת הנגים קמנים, חס ושלום. וכראשית"דש מתחלת הלכנה להתמלאות ולהתחנן, כדוע, כי אז הגיעה לתכלית הפגם והחסרון, ואז חקף מתחיל התקון והמלוי. וזהו: בלית - ראשית"בבות: בפרה לכל תולדותם; שכראשית"דש נתקן ונתקן בחינת פלח משה, שהוא בחינת הלכנה, כי אז מתחלת להתמלא כנ"ל, ואז נמשך מבחינת בלית משה בפרה לכל תולדותם כנ"ל, שנמשך בפרה וסליחה והמתקה על כל חולדותם של ישראל, שיהיה נמשך עליהם חיים טובים וארכים. ועל כן פרשח וכראשי חדשכם מגלה לבנים כנ"ל:

קנב בשקא נשמה קרושה לעולם עם הענפים השניים לה, אז הקלפה מסבכת אותה. רק נשאר פתח נגד אמונה, שכנגד האמונה הפתח פתוח. והמחמ פגם הענפים, חס ושלום, משליכין אותם משם, והינו שמשליכין אותם מן האמונה, ואז אין יכולין לבנם, והינו להתקרב אל שרשם, שהוא הנשמה הנ"ל. כי לפעמים משליכין ומפילין אחד מן האמונה, כעין מה שמצינו שאמרו רבותינו ז"ל (וידר אהר"י ר"ע) על ארץ ישראל, על המתים שאינם ראויים לקבר בארץ ישראל; ותכואו ותמאנו את ארצי ונחלתי וכו'. והנה סתימת הפתח הנ"ל, והינו האמונה, על ידי פגם הענפים כנ"ל, הוא רק לפי שעה, ואחר כך נפתח הפתח כבתחלה, והינו שבעת שצדקין להשליך לחוץ את מי שאין ראוי להתקרב, אז הקלפה המסבכת הנ"ל, שיש בה פתח כנגד אמונה כנ"ל, היא מתגברת ומתקרבת ומתפשטת גם על הפתח הנ"ל, ואז אין יכול לבנם, וחקף אחר כך חוזר הפתח ונפתח כבתחלה. וכשיש, חס ושלום, רבוי פגמים הרבה, שעל ידיהו יש כח להסבוב הנ"ל להתפשט על הפתח לבלי להניח לבנם כנ"ל, אז מתקדאין וחוששין שלא יסחם הפתח לגמרי, חס ושלום, על ידי התגברות הקלפה המסבכת, ואז מעמידין שם בפתח הנ"ל דאשמים, שהוא בעצמו עומד לשמר שלא יבנסו שם, ואף על פי כן הוא חועלת נגד הקלפה המסבכת הנ"ל, שאי אפשר לה להתקרב ולהתפשט על הפתח, מתמת היראשמים שעומד שם. ועל ידי מסתדנפש, והינו שמוסר נפשו בשביל לבסע ולהתקרב להצדיק, על ידיהו אפשר לרסק עצמו אליו. אך אי אפשר שאיך אליו חכמה, והינו המח בעצמו. והשם יחברך יהיה הגאלה בכלל וכפרט:

עין בודר תרומה (ר"פ ס"א), הוכא בפרדס, שער התמורות, פרק כ: בארעא קדישא מתתקנא כלא וכו'; עין שם היטב מה שכתוב שם: פריסא קלישא, שנפרס על הפתח. ועל פי הסוד הנ"ל הוא בחינת היראשמים, שהוא בחינת: פריסא קלישא, וכמבאר שם בזה: למעל אי אפשר, וגם הקלפה אי אפשר לה להתפשט על הפתח מתחת הפריסא קלישא, עין שם, והוא ממש מה שכתוב לעיל בענין היראשמים. ורוק היטב ותבין נפלאות. וגם עין בספר "טוב הארץ", ששם מפרס נפסין מענין ארץ ישראל, והכן הרב היטב לדמות מלחא למלחא, כי הכל אחר עם הנ"ל:

הקדשה ונותן לנו עז ותעצמות לעמד כנגד העווח הסבא-אחרא של כל העוונות שברוך, שאי אפשר לעמד כנגדם כראש על ידי עוונת הקדשה, כי כשאין לו עוונת הקדשה, בודאי יבטלו אותו המונעים מתורו ועבודתו, כי אין לאדם חלק בתורה כשאין לו עוונת הקדשה כנ"ל. וצריך לפלס דרכיו איד להתנגח עם העוונות, לבלי להיות, חס ושלום, עוונות פנים, כי היא מדה רעה מאד כנ"ל, ואף על פי כן יהיה לו עוונת הקדשה. ומדח העונה הוא ענין אחר לגמרי, ועקר מדה העונה - כשיהיה כמדרגה שיוכל לכתוב על עצמו כמו משה רבנו, עליו השלום (בסדר י:). והאיש משה ענו מאד. זהו מדרגת העונה בתכלית, וכמו שמצינו באמוראים, שאמר רב יוסף (בסדר ס"ב): לא תתני עונה, דאיכא אגא:

קמח מדת היראה בעצמה היא יראה מהשם יתברך, ואיכין יש לה גסין יראה. וזאת היראה היא גסין יראה מהשם יתברך, ואיכין יש לה גסין יראה. וכן נכלל יראה אחת בחברתה למעלה למעלה עד אין סוף. וזה שאמרו רבותינו ז"ל (תנחומא ד' א' שה"ש רבה סוד א' ד'ו'ש"ו שבת פ"א ע"ש כפי משה): מה שעשתה עונה עקב לסלותא, עשתה חכמה עמדה על ראשה, שנאמר: עקב עונה יראת ה', ראשית חכמה יראת ה'. ומצא, שעקב העונה היא יראה, וכן ראשית חכמה היא גסין יראה. ומצא, שיש יראה למעלה מיראה, כי היראה בעצמה יש לה גסין יראה, וכן למעלה למעלה עד אין סוף כנ"ל:

קמט חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך (תהלים קי"ב):

חצות הוא מסגל כמו פדיון, כי הוא המתקת הדינים, כי צדק - הינן, ומשפט - רחמי. וזהו: על משפטי צדקך - הינו שצדק גובר על משפט. התקון לזה: חצות לילה אקום. ועקר חצות הוא תמיד אחר ששה שעות מתחלת הלילה, הן כצ"ו והן כח"ך, ואז מתחיל זמן חצות. ונמשך עד גמר אשמורה שניה, והינו שחי שעות. וכבר טוב להסתכל על השמים, ועל ידיהו נמשך העצת, עין בודר הקדוש (פ' כסל"ו):

קנ דמות דיוקנו של אכיו ראה (סוטה לו: תנחומא פ' וי"ב):

הוא דבר נסתר מאד, איד התמוח נהראה והוא בעצמו אינו יודע, כי בודאי יעקב לא ידע. ומעלת הנסיון, אף שראה דמות דיוקנו, הם דברים נסתרים ומכסים מפני אדם:

קנא סגלה לודע של קימא - שיאמרו שניהם, האיש ואשח, קדם הוונ פרשת "וכראשי חדשכם" (בסדר ס"ב). וכן כשהחינוק חולה, חס ושלום, יאמרו אז גסין האיש והאשה פרשח "וכראשי חדשכם". כי "מארת חסר ואו, שהוא החיות של כל דבר, וכן "פלח משה", חסר ואו גסין (וידר וידר דף ר"ל. וע' וידר פ"א דף ר"ד). וכל זה הוא סוד פגימת הלכנה, שמשם נמשך בחינת מארת חסר ואו, שהוא אספיה לרבי,

קנג

ענין קבלת פני תלמיד-תכם - כי הלכנה אין לה אור מעצמה כלל רק היא מקבלת אור מהשמש. הינו, עלידי שהלכנה היא כמראה מלפשת, עלידי-יה מקבלת אור מהשמש, ומתנוצץ מפנה אור להאיר על הארץ. אך אם היה גשמה עב וחשוך, בלתי מלפשת, לא היתה יכולה לקבל אור השמש כלל. וכן התלמיד והרב הם בחינת חמה ולכנה, כמבאר במקום אחר. ואם התלמיד יש לו פנים, הינו בחינת אנפין נהירין, בחינת מראה מלפשת, אזי יכול לקבל פנים, לקבל אור פני הרב, ואזי ראוי שהרב יראה עצמו בתוך פני התלמיד המקבל פנים, כמו בכל מראה מלפשת, שכל העומר פגרה רואה את עצמו בתוך המראה, כן מתכן גם-כן באן, שהתלמיד יקבל פני הרב, הינו שיקבל פני הרב לחוכו, שיתראה בתוכו פני הרב. והנה קבלת פנים, הינו קבלת פנים ממש כג"ל. והנה רוקא אם יש להתלמיד פנים, הינו אנפין נהירין, שהם בחינת מראה מלפשת כג"ל. אך אם אין לו פנים, הינו שהוא בחינת אנפין חשוכין, אזי אין יכול לקבל פנים, כגובר לעיל לענין חמה ולכנה. וכודאי אין מתראה בתוכו פני הרב, כמו העומר נגד כל דבר עב וחשוך, ועלידי-יה אפשר לדעת אם הוא משקע בחארות ממון, כי אם אין רואה את עצמו בו, יודע שהוא בחינת אנפין חשוכין, שהוא בחינת המשקע בחארות ממון, כמבאר במקום אחר (לעיל בסוף כו. עו. עכ.). וכן כל אחר נגד חכרו אפשר לו לדעת עלידי-יה, כי כל אחד שיצא מתארות ממון יותר מחכרו, נקרא פגור צדיק, כמבאר במקום אחר (עכ.). והו שכתוב (יחסי ט): פנים כפנים וכי: הינו כשעט מתחזקה היו ישראל בבחינת אנפין נהירין, והיו יכולים לקבל פנים דקדשה, הינו שיתראה בתוכם פנים דקדשה כג"ל. והיו: פנים כפנים - שפנים דקדשה היה בתוך פניהם, בחינת קבלת פנים כג"ל. והיו: דבר ה' עמכם - שהרפור היה מרבר עם כל אחד, ויצא מכל אחר מישראל, מאחר שנקבל בתוכו פנים דקדשה כג"ל. אך מי שהוא עוזת פנים, אין לו פנים דקדשה, ואינו יכול לקבל פנים כג"ל. ועלי-כן אמרו רבותינו וברונם לברכה (יחסי ט): כל מי שיש לו עוזת, כידוע שלא עמדו רגלי אבותיו על הרסיני:

קנר

דע, כי יש יראות גפולות, וכל היסורין והדינים שיש לאדם, כלם הם מהיראות הגפולות, שנקלו לתוך זה הרבך שהוא מתפחד, ויש לו יסורין ממנו. והם בחינת (שבת טו): חמש אימות, אימת חלש על הגבור, שאף שהוא נגד הפוכע שהגבור יפחד מהחלש, אך שהוא מחמת היראה העליונה, שגפלה ונתחלשה כאלו הרבכים. ועלי-כן הם במספר חמש, כנגד חמש גבורות, שהם חמש אותיות מנפ"ך כפולים. וצריך להעלות היראות הגפולות לשרשם, למקומם. ומקום היראה היא בלב, כמו שפרש רש"י: דבר המסור ללבו של אדם, נאמר בו: ויראת (יחסי ט). והיראה צריכה להיות עם דעת, כי בלא דעת נאמר (יחסי ט): הלא יראתך בגלתיך. והדעת צריך להיות בלב, כי גם עכו"ם יש לו דעת, אך הוא בלא לב. אך עקר הדעת - כשהוא בלב, כמו שכתוב (יחסי ט): וירעת היום והשבות אל לבבך; כמו

שכתוב (שם ט): ולא נתן לכם לב לדעת - דיקא, וכשמתפחד הדעת שכלב עם היראה, ששרשה ומקומה בלב, אזי נאמר (משל ט): אז תכין יראת ה' ודעת אלקים תמצא. והנה פתוח (שם ט): מלך כמשפט עמיר ארץ; הינו עלידי משפט מעמיר ומעלה היראה, שהיא בחינת ארץ, כמו שכתוב (תהלים עז): ארץ יראה, ומשפט הוא מה שהאדם שופט ורן עצמו על כל דבר ודבר שעושה, כרם שירינו אותו למעלה, ועלידי מה שהוא בעצמו שופט את עצמו נצול מרין שלמעלה, כי כשיש רין למטה אין רין למעלה (מד שופטים פ"ה). ובין שאין עליו דין, אין צריכה היראה לכל ולהחלש למטה, ואין צריך לירא משום דבר, ואין לו רק יראה העליונה, יראת הרוממות: (ענ כל זה לעיל, בהתורה סי' שרצה י"ג: פסעם אור הגנוי, כסיון טו, שם מבאר כל זה באריכות.)

קנה

עצבות הוא מדה רעה מאד. ומה שאדם אינו נוסע להצדיק, הוא מחמת עצבות וכבודות, וכן מה שאינו מתפלל כראוי, הוא גם-כן מחמת עצבות ועצלות, הינו מחמת חסרון אמונה, כי בודאי אם היה לו אמונה שלמה, והיה מאמין שהשם יתברך עומד עליו ושומע כל רפור ורבור שיוצא מפיו, ומאזין לקול חפלתו, בודאי לא היה לו שום עצבות ועצלות וכבדות בחפלתו, וכודאי היה מתפלל כראוי: אך עקר כלבול התפלה הוא בא מחמת חסרון אמונה, ועלי-כן נופל עליו עצלות ועצבות ומכבבל את חפלתו. כי עקר העצבות והעצלות הוא מחמת חסרון אמונה. כמו למשל, כשפניחין חמה בארץ טובה, אזי הוא גדל וצומח יפה, ואינו מוסיק לו שום רוח ולא זיקים ורעמים, וזה מחמת שיש כח הצומח וכה הגודל, עלי-כן אינו מוסיק לו שום דבר. אבל כשנותנים החמה בארץ שאינה טובה לודיעה, אזי הוא נרקב בארץ, מחמת שאין לו כח הצומח וכה הגודל. ואמונה היא בחינת כח הגודל וכה הצומח, כמו שכתוב (אסיר ט): והי אומן את החסה - לשון גדול, וכמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה (שם ט): אמונה - זה סדר דעים. ועלי-כן כשיש לו אמונה, שהיא בחינת כח הגודל וכה הצומח, אזי אין מוסיק לו שום דבר, ואינו ירא משום אדם ומשום דבר, ומתפלל בחינת כראוי, ונוסע להצדיק, כי אינו מתירא ומתפחד משום ענין שבעולם; אבל כשיש חסרון באמונה, אזי אין לו כח הגודל וכה הצומח, ואזי הוא נרקב ממש, כמו החסה הנ"ל, ועלי-כן יש לו עצבות ועצלות וכבדות, והוא נרקב ממש: והו בחינת ארד-אפיים, הינו מה שאינו ירא משום דבר ואינו משגיח על שום כפול ובכלול בעבודתו, רק עושה את שלו, זה בחינת ארד-אפיים, שאין שום דבר יכול לכלכל אותו, כי לא אכפת לה שום דבר, רק עושה את שלו בעבודתו את השם יתברך. כי ארד-אפיים הוא חלוי בבחינת אמונה, כי כל זמן שיש עבודה-זרה בעולם, חרוץ-אף בעולם (שם פ' ראה); אבל עלידי אמונה, שהוא הפך עבודה-זרה, נתבטל החרון-אף, וזוכין לאריכת-אפיים, שהוא הפך החרון-אף, הינו שזוכה עלידי אמונה לאריכת-אפיים, שיאריך אפו על כל דבר כלבול ומניעה שעובר עליו בחפלתו ועבודתו, שישכל הכל, ולא יתעצב ולא יתעצל עלידי-יה כלל, רק יעזר רוחו ולא יכפת לה כלל,

לחפש תמיד, לבקש בכל פעם בתחנונים ודרכי רצונים חרשים. ולזכות לזה, צריך טהרת הלב, וטהרת הלב הוא עלי ידי שמתלהב וכוונת לבו להשם יתברך, עלי ירידה נטהר הלב. כי נגר שנתלהב ובעד לעברה או לתאוה רעה, חס ושלום, שמונה נקמא לבו,

* כי עלי ידי חסימות הלב, על ירידה מנרש רוח הפסא. כי סכע האש, שפגש האור, כמו שנתברך לחכמי היסודות, כי זהו סכח מה שיונה הקני שרפה עלי ידי שפירליקין מה שוורין למעלה (רבינו הפלגור). כי על ידי פח האש בודח האור, והאור הוא דוחה את הדברים שפלאו בהם את הקני שרפה, ונוד ונקרר בחוש סכחה דברים. והכלל — שהאש מנרש האור, עלינו החסימות שכל, שבווד להשם יתברך, מנרש הרחוקות, שהם אור, הינו שפגש את רוח הפסא, ועלי ירידה נטהר לבו:

נגד זה צריך שיתלהב ובעד לבו להשם יתברך*, ועלי ידי זה יתבר לבו, כמו שכתוב (מסעי טא): כל דבר אשר יבא כאש תעבירו כאש. וכשילש לו טהרת הלב, אזי וזכה לדבר בכל פעם דבורים חרשים, שהוא בחינת רוחי הקדש. וזהו: לב טהור ברא לי אלקים, אזי: ורוח נכון חדש בקרבי, שיזכה לחפש דבורים חרשים, שהם בחינת רוחי הקדש בנ"ל:

ולבוא להתלהבות וחסימות להשם יתברך, הוא על ידי חנונה, כי חנונה מעורר חסימות, כמו שאנו רואין בחוש,

אם יודק חץ ויתחב כראשו שענה, אזי יפס השענה מחמת החסימות הבא עלי ידי חנונה. וכן בשארם הולך הנה והנה, עלי ידי חנונה הוא מיע. (ועקר החנונה הוא מהמחשבה, כי מתחלה המחשבה נוחה ושקטה, ואחר כך מתחלה המחשבה להתנועע ממחשבה למחשבה, הינו, מתחלה כשישב על מקומו, היה מחשבתו לישוב, ואחר כך, כשרוצה לילך, מתחיל מחשבתו להתנועע ממחשבה הראשונה לחשב לילך, ועלי ידי כן מוריד חסימות. ועלינו בשארם ישן, צריך לכסות עצמו, כי מחמת שהמחשבה נוחה ושקטה, אין לו חסימות). וכמו כן ברוחניות, כשהמחשבה חושבת בנרלת הבודא יתברך ובתורתו הקדושה, ומתנועע ממחשבה למחשבה, עלי ידי חנונה מוריד חסימות וכוונת לבו להשם יתברך. וכן עקר חסימות יסוד האש הוא מה שמקבל מחנונת הפוכים, כי יסוד האש הוא למעלה מיסוד האור וסמוך לגלגלים, וכן כל גלגל מקבל מגלגל שלמעלה הינו. עלינו עלי ידי שמצדיק תרבים, הינו עלי ידי שמקרב בני אדם לעבודת השם יתברך, או עלי ידי שרין כל אדם לבד זכות, שגם זה נקרא מצדיק תרבים, עלי ידי מוריד גסין חסימות והתלהבות להשם יתברך, כמו שכתוב (תיאל ט): ומצדיקי תרבים פוכים; והוא מקבל החסימות ממה שלמעלה ממנו, ויבל להוריד חסימות לאחר גסין, כמו הפוכים, שמקבלים מלמעלה ומורידים למטה. אבל מי שאינו מקבל החסימות מפי שלמעלה, אף שפביא חסימות לאחר, הוא רק לפי שעה, והוא עצמו מתקרב. כמו הפול המלך, שמשליכין לפים, שהפול עצמו מתקרב, וגם הפים שנתחמם הוא רק לפי שעה; וכן "ולבוא להתלהבות" עד כאן לא נכתב יפה פסר, כי לא שמעתי זה הענין מפיו הקדוש בעצמו, רק מפיו אחר בשמו. ועקר הענין עין

ועשה את שלו בעבודתו, ויעבר על הכל, ולא יחוש על כל הכלולים והמניעות כלל, שכל זה הוא בחינת ארד אפים, שזוכין עלי ידי אמונה, שהוא בחינת כח הגורל וכן הצומח, כי עלי ידי זה הוא גורל וצומח ומצליח בעבודתו, כי לא יוכל לכלכל שום מונע להפילו בעצבות ועצלות, חס ושלום, ולמנוע עלי ידי זה, חס ושלום, רק יעשה את שלו בודיות ושמחה, ולא יסתכל על כל הכלולים כלל, שכל זה הוא בחינת ארד אפים, בחינת אמונה, בחינת כח הגורל וכן הצומח, בנ"ל: ורע, שארד אפים תלוי בארד ישראל, כי שם זוכים לבחינת ארד אפים. כי ארד ישראל הוא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים ט): שכן ארץ ורעה אמונה; וכמו שאמרנו רבותינו ז"ל (סעבות טז): כל הדר בארד ישראל, דומה כמי שיש לו אלוך, נמצא, שארד ישראל הוא בחינת אמונה, ועלי ידי אמונה זוכין לבחינת אריכות אפים בנ"ל, רחוק שלא יוכל לכלכלו שום מונע ובלבול בעבודתו בנ"ל, נמצא, שעקר עבודת איש הישראלי זוכין עלי ידי ארד ישראל, שהוא בחינת אמונה, בחינת אריכות אפים, בחינת כח הגורל וכן הצומח, שעלי ידי זה זוכין להתחזק בעבודתו, ולכלי להתחבל על שום מונע ומעכב ומכלכל, שאי אפשר לזכות לעבודת השם באמת כראש עלי ידי זה וכן. ועקר גורל ההשתוקקות והתלהבות של משה רבנו, עליו השלום, שהיה מתלהב לארד ישראל כל כך, היה רק בשביל מדה זאת של אריכות אפים, מחמת שראה ששם בארד ישראל זוכין לבחינת ארד אפים בנ"ל. וזה שאמרנו רבותינו ז"ל (מסעי טא): וימרו משה ויקר ארצה וישתחו. מה ראה ארד אפים ראה. הינו בנ"ל, כי מחמת שראה בחינת ארד אפים, שהוא תלוי בארד ישראל בנ"ל, עלינו ויקר ארצה, שהיה לבו פוער לארד ישראל כדי לזכות לארד אפים בנ"ל. זה שאמרנו שם: וחר אמר: אמת ראה. מר אמר חרא ומר אמר חרא, ולא פליגי. כי ארד ישראל היא בחינת אמת, במבאר במקום אחר. ומפיק שם בגמרא: שמע מנה ארד אפים ראה, כי עקר הוא בחינת אריכות אפים בנ"ל. וצריך כל אדם לבקש מהשם יתברך, שיהיה לו כסופין ונענועים לארד ישראל, וגם שיהיה נענועים לכל הצדיקים לארד ישראל, והוא סגלה להכעם ולעצבות, כי כל הכעם, כאלו עובר עבדים (סע סד), אבל ארד ישראל הוא בחינת אמונה, בחינת ארד אפים, הפך הכעם, זה שקדם קריאת שמע, שהוא אמונת היחוד, אנו מבקשים: והוא יוליכנו קוממיות לארצנו, הינו שאנו מבקשים ומתנועעים לארד ישראל, ועלי ידי זה זוכים לאמונה, הינו קריאת שמע, שהוא אמונה:

קנו לב טהור ברא לי וכו' (תהלים נא):

כי מה שמרברים בינו לבין קונו הוא בחינת רוחי הקדש. וקור המלך, עליו השלום, שהיה מעלתו גולה מאד, יסר מזה ספר תהלים. וכן כל אחר לפי בחינתו הוא בחינת רוחי הקדש, כמו שכתוב (תהלים ט): קד אמר לבי, כמו שפרש רש"י: קד — בשבידי ובשליחותי, אמר לי לבי, שכל הדברים שהלב אומר, הם דברי השם יתברך ממש, והוא בחינת רוחי הקדש. וצריך

ללמוד זה, ואף אם לומר בידאת שמים, וגם אם אומר שלמודו לאוקמא שכנתא מעפרא, עם כל זה מי יודע אם ראוי לך, שיהיה למורו להשכינה, וכשאין למורו עולה להשכינה, אזי כשהתורה יוצאת ואי אפשר לה לעלות אל מקום מכונה, ומכנה הוא להגביה את עצמה ולעלות, ובתוך כך נעשה לילה, ואזי יוצאין כל גרדיני גימוסין וכו', המבארים בזהר הקדוש (מס' ד' ה'י) והם מכנים עליה, ונפלת למטה, ומתפזרת למטה לכל העולם, וכל בני עולם שואבים מהאור, וכלם שואבים מזאת התורה שנתפזרה למטה באויר, כהקין או בשנה, ולפי מהות האדם שפגיע לו מהתורה הזאת, כן נעשה ממנה, כי אדם כשר וירא שמים, אפלו מקטני הענין, או אדם גדול וצדיק, כשמשקבלין מהתורות אלו שנתפזרו, אזי נעשה אצלו מזה מל תורה (מס' ה'י) והקנים ובתקונים מדר' י"ש ובלקוט ישעיה כ"ו, ומגיע להם מזה התעוררות חרש וחשק להתורה, והכל לפי מדרגת המקבל, לקצת נעשים מאלו התורות חרושין דאורייתא, כי כשמשקבל ממנה תורה של כנה בני אדם, נעשה אצלו צדופין חרשים, ויכול להשיג השגות מזה וחרושיין דאורייתא, ולקטנים, שאינם יכולים להשיג ולחרש, מגיע להם מזה התעוררות חרש וחשק נמרץ להתורה, שהוא גסרן בחינת חרושין, שנתחדש החשק והתעוררות אצלו. וזה כשפגיע לבני אדם כשרים והגונים. אך כשפגיע לבני אדם שאינם כשרים, אזי נעשה הפך מזה, שנעשה אצלו מאלו התורות ל"ט מלאכות, שפגיע לו ארפקא חשק נמרץ והתעוררות חרש לגיעות ומרחות ועבורת העולם הזה, שהוא ההפך ממש מ"ל תורה, הינו ל"ט מלאכות, שהוא בחינת (בראשית ו'): כענת אפקד האכל לחם. וזה הוא בחינת ימין ושמאל שיש בהתורה כ"ל, הינו כשפגיע לאדם כשר, נעשה מזה מל תורה כ"ל, הינו בחינת ימין, ולהפך נעשה ל"ט מלאכות, זה הוא בחינת שמאל, כי בלמוד התורה העולה להשכינה נעשה מהימין ושמאל, מאש ומים, שפע רוחניות ושפע גשמיות, ובה הלמוד שאינו יכול לעלות אל השכינה כ"ל, ונתפזר באויר כ"ל, נעשה מהימין ושמאל, מהאש ומים, מל או ל"ט מלאכות, לפי מהות המקבלים כ"ל. ודבר זה הוא מבאר בגשמיות ממש, כי כשהאדם לומר, יוצאים הכלים וארים מפיו, ואפלו אם לפעמים אינו מוציא רבור מפיו, על כל זה בשעה שיושב על הספר ומעין, יוצאים הכלים ואדים מפיו, ויש בהם המימות ולחות, כידוע כסוד. ואלו הכלים והארים שיוצאים, הם בחינת אש ומים, וכשאינם יכולים לעלות אל המקום הצריך להם, אזי כלילה מכה עליהם הנ"ל, הינו בחינת הגרדיני גימוסין וכו' שיוצאין כלילה כ"ל, ונתפזרים באויר, ובני אדם שואבין מהאור, ואזי שואב כל אחד מכחות התורות האלו, שנתפזרו באויר. וכן באמת מל בגשמיות, יש בו גסרן שני כחות - טוב ורע, להמית ולהחיות, ונעשה גסרן מהאדים העולים מן הארץ, וכלילה יש קדירות, ובכה עליהם הרוח קד מלמעלה, ונפלים למטה, ונעשה מהם מל, והוא חיות כל העשבים, ובהמות האוכלות ממנו נעשים שמנים; ויש מינים, שמוזיק להם מאד הפל, וגם לבני אדם האוכלים מהפל מוזיק להם, ומגיע מזה דבר ומיני תלאים, חס ושלום. נמצא, שיש בהפל שני כחות - להמית ולהחיות כ"ל. כן

לעיל בהתורה "עתיקא כמור וסחים" כסמין כא, שם מבארים הקדמות אלו פארכות. והכלל - שתנועת השכל מוליד חס בלב, והינו עלי יי שזוכה להשגת הרעת הקדוש, עלי יי קרשט שבעת הדורות וכו', כמבאר שם, עלי יי זוכה להתלהבות הלב להשם יתברך, כמו שכתוב שם, עין שם. ועלי יי התלהבות הלב זוכה לגרש הרוח הממאה, רוח שטות, כ"ל, ועלי י י זוכה לכו כ"ל. ואז זוכה לרבר דבורים חרשים בכל פעם שמחבור, שהם בחינת רוחי הקדש ממש, כ"ל):

קנו אם יתרכב עצמו לרכרי התורה היוצאים מפי הצדיק, חמה אני, איד אפשר אחר כך לסבל ולחפץ חי העולם הזה, וזהו (אבות ט"ז): כל הנהנה מדברי תורה, נוטל חיי מן העולם. והבן היטב:

קנה כמה בני אדם ספרו, שראו לפעמים אש בוער מרחוק, וקרכו לשם - ולא היה בלום; וכן נתראה גסרן לפעמים בדרך, וגם על הים לפעמים נתראה כך. וכבר נודע, שזה פא מן האדים העולים מן הארץ, ויש ארים, שיש להם כח של גפרית, ועולים איזה ארים ונתקצצים זה עם זה, ומכה עליהם רוח קד מלמעלה, ונפלים למטה ומתחילין לבקר לפי שעה. כמורכב יש כמה בני אדם, שלפעמים נבער לבו להשם יתברך ומתחיל בעבודת השם יתברך, ולאחר שעה נתפטר וחוזר לקדמותו, ולפעמים גמשך חצי יום או איזה ימים או איזה שבועות, אך לא לנצח ולא לזמן מרבה. וזה פא מרשעים, הינו ממה שהרשעים מלאים חרטה. ואלו החרטות מתקצצים ובאים לאיזה אדם, וכפי מספר החרטות הבאים לו, כן גמשך הזמן שבער לבו להשם יתברך, כי מאלו החרטות נבער לבו פתאם. אך לאו כל אדם שנה בזה, כי יש בני אדם שאינו פא לו התלהבות מאלו החרטות, רק ממקום אחר:

קנט דע, שיש אמצעי, והיא השכינה, שהיא אמצעי בין בני אדם ובין השם יתברך, כפי יכול. וידוע, שיש חלוק בין למור התורות, שלא כל אדם ואדם לומר בבחינה אחת, ומי שזוכה ללמד להשכינה, שלמודו עולה להשכינה, אזי השכינה מקבלת הלמוד התורה ומעלה להשם יתברך, ונמשך מזה שפע, הינו שפע רוחניות ושפע גשמיות. כי בהתורה יש אש ומים, וכשהשכינה, שהיא בחינת אמצעי, מקבלת התורה, אזי עולה כח האש למעלה, ונמשך ממנו שפע למעלה, לכל העולמות ולכל המלאכים ושופים וכו', וזה הוא שפע רוחניות. וכח המים נעשה מזה שפע גשמיות, ויורד לזה העולם. וזה הוא בחינת ימין ושמאל שיש בהתורה, הינו: אדם ימים בימיה, ובשמאלה עשר וכו' (מס' ו'): כי אדם ימים הוא לעולם שכלו אדם, כמו שאמרו חכמינו וברונם לברכה (קדושין ט"ז), והוא בחינת שפע רוחניות, שהיא בחינת ימין, שזאת השפע היא לעולם שכלו אדם, שהם עולמות הגליונים. ועשר וכו', שהוא שפע גשמיות, היא בחינת שמאל, אך לא כל אדם זוכה לזה, שיהיה למורו עולה להשכינה, כי לזה צריך שיהיה אדם יקר, ושיהיה למורו רק להשכינה, הינו לאוקמא שכנתא מעפרא, ולא כל אדם זוכה

נעשה מהתורות הנ"ל על-ידי בחינות הנ"ל, שהם ממש בבחינת הפל הנשמי, נעשה מזה מ"ל, וצדיקים ילכו כם וכו', כנ"ל: [אמר שאמר תורה האמת, ענה ואמר: אבל לא קצאתי מקרא או איהו מאמר רבותינו וברונם לברכה למצא בו דברים אלה; אפשר ימצא אחד, שיוכל למצא דברים אלה באיזה מקרא או מאמר רבותינו וברונם לברכה. והודיר אז מה שאמר רבי יהושע (סוטה כז): מי יגלה עקר מענין, וכן יתקן בן ובאי, שהיה אומר: עתיד דור אחר וכו', שאין לו מקרא מן התורה, והלא עקיבא תלמידו מוצא לו מקרא מן התורה:]

קס

הדפק רופק ונוקש בארם. לפעמים הוא נוקש בארם ומזכיר אותו לעבודת השם ותפודה, בבחינת (שה"ט): קול דודי רופק; ולפעמים הוא מזכיר את הארם לעברה, חס ושלום, כי הדפק בא מן הנשימה, והנשימה בא מן האויר על-ידי הדבור, וכפי הדבור, כן נעשה הדפק, אם למוב או להפך:

קסא

המחלוקת מגביה ומרים את האדם, כי האדם עין השדה (דברים ט). והנה עין המנח על הארץ, אי אפשר לו להגביה את עצמו כי אם על-ידי שבאין עליו מים שומקין, אי המים מרמין ונושאין את העין, והמחלוקת נקרא מים, כמו שכתוב (דברים טז): סבוי כמים כל היום, הקיפו עלי יחד:

קסב

בימי המגיד, וברונם לברכה, היה איש עשיר ומיחס, והיה מתנגד לאנשי המגיד. וספרו לו אנשיו מזה האיש, ואמר להם, שיראו לקרב אותו אליו, ולהשתדל בזה מאד, ולהתפלל להשם ותפודה שיעזר להם. וכן עשו, עד שעורם ה', שהביאו אותו להפגיד ז"ל, ונעשה איש פשוט וראשונים, אך התחיל לירד מנוכסיו. ואמר המגיד ז"ל, שאלו שנידים אי אפשר שיהיו במקום אחר, הינו תורה וגדלה, כי הרוצה להחכים - ירדים; להעשיר - יצפין (כ"ב טז). נמצא, בשוועה להחכים, עומד לדרום, על-יכן אי אפשר לו להעשיר, כי כשהוא בדרום, אינו אינו בצפון, ונעשירות בצפון, וכן להפך. כי-אם הוא בתכלית העניות, שהוא און ממש, אינו עומד בשום צד, כי אי אפשר לומר עליו שהוא בצפון או בדרום, מאחר שהוא און ואפס ממש, על-יכן אפשר שיהיה תורה וגדלה במקום אחר, כגון משה רבנו, עליו השלום, ורבנו הקדוש:

קסג

לפעמים מנח הדבור ומוכן לצאת, ואינו יוצא דרך הפה, כי אם דרך הערך (וממש אפשר לשמע כמה פעמים, שהדבור אינו יוצא דרך הפה, רק דרך הערך). כי יש שלש קלפות, והקלפות רוצים תמיד לתפס הדבור לעצמם, בפרט דבור הקדוש מאדם גדול, כי אצלם כל הדבורים יפים ונאים והשובים, ורוצים לתפסם, מכל-שכן כשהדבור נאה באמת, כי המצרים, שהיו כלם שחורים, אלו לא היה שרף יפתי-תאר כל-יך, גם-כן היה חשוכה בעיניהם מאד, והדבור הוא בחינות שרף, לכל אחר לפי ערכו. יש שהוא בחינות שרף לאמתי (כתיב

שהוא מושל בדבור שלו על עיר ומדינה, ויש שהוא בחינת שרף על כל העולם כולו, ויש שהוא שורר בביתו. אך אצלם, שהם בחינות מצרים, שכלם שחורים ושפלים, כל הדבורים חשובים ורוצים לתפסם. כי השלש קלפות הם שר האופים ושר המשקים ושר המבחים, שהם תאוות אכילה ושתייה. ו"פרעה" הוא אותיות "הערף", שעומד אחורי הקדשה, והכף שרואין השלשה שרים הנ"ל, שהם שרי פרעה, את שרף, שהוא הדבור, או יפה ונאה בעיניהם, ותופסים אותו לפרעה, כמו שכתוב (בראשית כ): ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אתה אל פרעה; כי השלשה שרים הנ"ל הם קנה וושב וורידיו, ותופסין הדבור להערף. והנה כשהדבור הוא דבור הקדוש, בחינות שרף, שהיה שכינה עמה, אף שהיה צר לאברהם מאד מאד בעת שגלקחה, עם כל זה ידע וכחם בה', שהוא טובה גדולה שנתפסה לשם, שנעשה מזה נחת גדול להשם והתפודה, שהוא בחינת: עת אשר שלט האדם באדם לרע לו (דברים ט), שלקחה משם ניצוצות הקדושים, כידוע. אבל אם הוא דבור פשוט, חס ושלום, אפשר שיתפסו אותו לשם, וכמעט, חס ושלום, ישתקע שם, אם לא שיקבאו צדיק אמת, שיש לו כח להוציאו משם. ויש אדם, שנעשה מכלו וממנו דבור, שנעשה שיהיה כפי הבריות, והכל דוברין ממנו, והוא הולך נע ונר ומתפזר כפי פלם, ואצל כל אחר ואחר שבא לשם יש לו ענינים וצרות משנות, כי אצל כל אחר יש לו פרעה לפי בחינתו, וכשבא לפי אדם גדול, שם פרעה מלך ומצרים מדינה, ושלשה שרים, אף כשהם תופסים הדבור ונופל אליהם, צר לו מאד, עם כל זה יש לו נחמה, שאפשר לו למצא שם ניצוצות הקדושים, ויהיה טובה מזה. אך כשבא לפי אנשים שפלים, ושם כשתופסים הדבור להערף, והוא נופל לשם, ושם מדבר שממה, ציה וערכה, לא עבר בה איש, אין לו עם מי לפגוע, צר ומר מאד. הנפש הולכת נעה ונרה ומתפזרת בפזר הנפש כפי כמה אנשים, והוא ערף ורעב וצמא במדבר, ואין לה אכל להשיב נפשה נפש העבה והצמאה, ואוכלת את עצמה, בבחינת: איש פשוט ורעו יאכלו (ישעיה ט); וכדמיון האיש, שגבר עליו הקרירות מאד, ואין לו שום כסוי לחמם עצמו ולהעצוף בו, והוא מכפל ומחבק ומכונן עצמו, כמזכר הנפש, אין לה שום כסוי להתעטף ולכסות עצמה, והיא בחינת: נפשם בהם תתעטף - שמתעטפת מעצמה מזה ובה, וכל-יך נתעלפה, עד שאפלו אם נוהגין לה דבר מאכל, אינה יכולה לקבל לאכל, כמו החולה שמפול זמן רב בחליו, עד שנתעלף כל-יך, שאי אפשר לו לקבל שום מאכל, וכשנותנין לו, הוא דוחה ואינו יכול לקבל, ומה נעשה, ונאחזנו גרמנו לעצמנו שלא שמענו לעצות טובות שנתן לנו השם תפודה (כי פנו אלי ערף, ולא פנים). ואו הוא חבוש בבית-האסוריו, כי נתפס ונאסר שם. ולפעמים מגביהו למעלה ומעלהו לשמים, ואחר-יך משליכו מאד למטה, כי העליה לא היתה כסדר, רק בדרך השלכה כל-אחר-יך למעלה, ועל-יכן נשלה למטה, כמו שכתוב (דברים ט): יעלו שמים ירדו תהומות. השם ותפודה ישלח רפואת הנפש, כי בכתבו שהיה הכל נכון, וייטיב אחריתו, אמן: (כל זה שמעתי מפיו הקדוש, אבל אחר-יך, כשראה דברים אלה אצלי בכתבי, אמר

חס ושלום, תקבלם באהבה, כי במוֹד - כמו שאמה הוא, הינו לפי מעשיך, אני ה' - פעל תרחמים, ערין אני מתנהג עמך ברחמים, כנ"ל:

קסו בשהעולם אצל הצדיק, אז יש לו ממשלה. כי אלישע, פעם נכתב עליו איש האלקים, ופעם - אלישע סתם. ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (וזה כשלה דף סד): כשהיו בני הנביאים אצלו, היה נקרא איש האלקים, וכשהיה לבדו נקרא אלישע סתם:

קסז דע והאמן, כי השפתים ששוכחים אצל התלמידים הם כמות הפעולות:

קסח בשבא לאדם גלות, סימן שיבוא לו צרה, חס ושלום, כמו שכתוב (משל טו): לפני שכר גאון, וכן כשהוא שפל, סימן שיבוא לכבוד גדול, כמו שכתוב (שם טז): לפני כבוד ענוה:

קסט ויהי עקב תשמעו את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם (דברים ו):

כי בשיש צרות, חס ושלום, הן צרות בכליות או בפרטיות, אי אפשר לרקר, כי בשיש ריגין, מוסרין אותן לשלוחי הדין, והם נקראים רצים (וזה בראשית דף מג), והם בחינת רגליו, ואז הרגליו בדרים מחמת הרמים שנתפשטו לשם, הינו הדיגין, כי דמים בחינת רינים, וכשנולד הדין, אז יוצאין הרמים מהרגליו, כי בשעת לדה יוצאין הרמים מהרגל האשה, ועליהם נצטננו רגליה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוה יא): ועקר הלדה - על ידי שיוצאין הרמים מהרגליו, הינו שיוצאין הריגין מהרגליו, כי בשעת עבוד הוא בחינת דין, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נכות טז): בשעה שאמה מתמלא עליהם עברה כאשר עברה. נמצא, שעבוד הוא בחינת דין, ולדה הוא בחינת המתקת הדין, כי אז, בשעת לדה, יוצאין הרמים מהרגליו, שעל ידיה עקר הלדה כנ"ל (ועני מה בלתי תקרא, דף סז). ועליהם בעת הדין והצרה, חס ושלום, אי אפשר לרקר, כי אז אי אפשר להגביה הרגליו, כי הרגליו הם כברים בשעת התגברות הדיגין, מחמת שהרמים, שהם בחינת ריגין, נמשכין או לתוך הרגליו כנ"ל. אבל בשיצאין הרמים, שהם הדיגין, מהרגליו, דהינו כשנמתקין הדיגין, אז הרגליו קלים, ואז יכולה השמחה להתפשט שם, עד שינקד מחמת השמחה: ולתקנת הדין הוא על ידי שהארם דן את עצמו, דהינו על כל מה שעושה, דין ושפט בעצמו את עצמו על כל דבר, אם כך ראוי לו לעשות, ויפשפש במעשיו ויתקנם כראוי על פי דין ומשפט התורה, ועל ידיה שהארם דן ושופט את עצמו, על ידיה מתמקין ומבטל הדין שלמעלה, כי בשיש דין למטה, אין דין למעלה (שם מה לאל, בסיו טו). ואז, כשנמתק הדין, אז יוצאין הרמים מהרגליו, ואז יכולה השמחה להתפשט ברגליו, עד שיוכה לקורין:

וזהו: והיה עקב תשמעו, והיה - לשון שמחה. עקב - הם הרגליו. הינו: לכות לשמחה, עד שהעקבים, שהם

שרברים אלה לא בתכתיים יפה כראוי. ואמר, שכל דברים אלה מקשרים למאמר רבותינו זכרונם לברכה (נכות טו): ארבעה צדיקין להודות, שהם מבארים במומו קו. וכפי הנראה ומוכן מדבריו, שכל ארבעה הנ"ל, שהם הולכי מפרות וחכושם בבית האסורים וחולה ויודיעיהם - הכל מרמו על צרות הנפש, במבאר לעיל בענין צרות הנפש, שהולכת נעה ונדה, עוף ורעב וצמא במרבר וכו', וזה בחינת חנו במרבר וכו'. וכן מדבר מענין חלי הנפש, שכליך נתעלפה, עד אשר אפלו אם נותנין לה דבר מאכל וכו' - וזה בחינת: כל אכל חתעב נפשם, שמרבר מחולה. וכן מרבר מענין חכוש בבית האסורים, ומענין: געלו שמים ירו תהומות, שהו בחינת יודי הים. ומבאר בנחתו הקדושה, שמרמו כל הארבעה צדיקין להודות, על ענין צרות הנפש בעבורת השם, שיש עליה מחלקת רבים, ורבים קמים עליה, וסוכלת ענויים ויסורים וטלטולים גדולים וצרות משונות וכו' כנ"ל, והשם יתברך מציל אותה בכל פעם מכל הצרות, ועל זה אנו חכים להודות תמיד. והשם יתברך יבנו להבין בנחתו הקדושה. (ועני ענין זה בהתורה "ישב אלהים", בסיון סב):

קסד לענין ספורי דברים של הצדיק האמת. למשל: רופא שנחלה והכרח למסר את עצמו ליד הדאקטור הגדול, והרופא רוצה שימין לו רפואות כפי מה שהוא יודע, להוציא לו שן ולגלו, אבל הדאקטור יודע רפואות יקרים וחשובים שצריך לתן לו. כן יודמן, שיבוא איש להתלמידים הצדיק הדור, שהוא רופא חלי הנפש, ורוצה שימין לו הצדיק רפואות, הינו התנגות ודרכים, כפי מה שהוא יודע; אבל באמת הצדיק יש לו רפואות ודרכים ישרים, שצריך להנהיגו לרפואתו. והנה לפעמים ההכרח לתן להתולה איזה סם, אשר אם יתנו לו הסם בעצמו כמו שהוא, ימות החולה בלי ספק, עליון ההכרח לערב הסם בדברים אחרים. כן יש אנשים שאי אפשר לגלות להם פנימיות התורה הצריך לרפואתו, כי התורה היא רפואה, כמו שכתוב (שם טו): רפאות תהי לשרך; כי בהתורה יש שני בחות: סם חיים וסם מות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוה טז): זכה - נעשה לו סם חיים; לא זכה - נעשה לו סם המות. ועליהם אם יאמרו לו התורה בעצמה כמו שהיא, ימות בלי ספק, כי אצלו, שלא זכה, נעשה סם מות, עליון ההכרח להלביש לו פנימיות התורה בדברי תורה אחרים. ולפעמים גם זה אינו יכול לקבל, אף אם ילבישו בדברי תורה אחרים, עליון מלבישין התורה בספורי דברים חיצוניים, למען יוכל לקבל הרפואה הנגוה שם, כי גם התורה בעצמה מלבשת עתה בספורי מעשיות, מחמת שלא היה אפשר למסרה כמות שהיא:

קסה ואהבת לרעהו כמוד, אני יי ויקרא יט): הינו שתקבל באהבה כל הרעות והיסורין הבאים עליך, כי ראוי שתדע, שלפי מעשיך, אתר כל היסורים הרעות שיש לך, ערין הוא מתנהג עמך ברחמים, כי היה מגיע לך יותר ויותר, חס ושלום, לפי מעשיך. והיו: ואהבת לרעהו - שתאהוב הרע שבא לך, הינו הרעות והיסורין הבאים עליך,

קעב כל התקרנות שיש לאדם, הן פנים או פרנסה או כראותו, הכל הוא מצד האדם עצמו, כי אור השם יתברך שופע עליו תמיד, אך האדם עלי-ידי מעשיו הרעים עושה צל לעצמו, שאין מגיע עליו אור השם יתברך, ולפי מעשיו בן נעשה הצל המונע אור השם יתברך, ומגיע לו התקרן לפי המעשה שעל-ידיה נעשה הצל. והנה הצל הוא מברך גשמי שעומד נגד דבר רוחני (והו' דבר שהוא דק מסו), כמו גשם עין ואין נגד אור הלבנה והחמה עושה צל, וכן לקוי תפיה ולבנה עלי-ידי צל הארץ, וכן התפיה בעצמה נגד מה שלמעלה ממנה, הוא גשמיות ועושה צל נגדו. ועל-כן האדם, כפי גשמיותו וכפי מעשיו בן עושה צל בעצמו, שמונע ממנו אור ושפע של השם יתברך. אבל אם האדם מבטל עצמו, ואינו כלל מזה העולם, אזי אינו עושה צל, ומקבל אור השם יתברך. ועקר אור השם יתברך הוא הכבוד, כי כל מה שברא הקדוש-ברוך-הוא, לא ברא אלא לכבודו, כמו שבחוב (שערי צדק) לכבודו בראתיו וכו'. וזה: מלא כל הארץ כבודו (יש 1); הינו אם הוא מלא כל הארץ, שאינו כלל מזה העולם, אזי מקבל אור השם יתברך, שהוא הכבוד. וזה (יש 1): כבוד חכמים יחלו; כי החכמה מאין תמצא (יש 1: כח), ועל-כן החכמים, שהם אינן, זוכים לכבוד, עלי-ידי שאינם עושים צל להפסיק, כי אין להם שום גשמיות כנ"ל: וכש'השם יתברך מראה פנים שוחקות - חיים ומוכר לעולם, ולהפך - להפך, חס ושלום. וכן הצדיק, בשמראה פנים שוחקות, הוא טוב, וכן להפך. וזה: ראה נתתי לפניכם היום את החיים ואת המזב, את המות וכו', הינו לפניכם שלכם:

קענ עלי-ידי הכתב יכול הצדיק האמת להכיר הנפש ופנימיות הנפש של הכותב, והאמונה ושרש האמונה שלו. כי יש בחינת שרש האמונה, כי האמונה בעצמה יש לה חיות ושרש, והינו שיש עולם אמונה, שמשם נלקח האמונה, ועולם האמונה יש לו גס'רן אמונה בהשם יתברך, וזה בחינת שרש האמונה, שהיא בחינת פנימיות האמונה, והיא בחינת פנימיות הנפש, כי הנפש והאמונה הם בחינת אחת, כמו שכתוב (שערי צדק) נפשי איתך כלילי; וכתוב (חיים) ופנימיות הנפש, שהוא בחינת פנימיות האמונה כנ"ל, ככחינת: אנכי, שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (שערי צדק) אגא נפשי בתבית יחבית, הינו שהכותב נותן נפשו בתוך הכתב, וגם פנימיות נפשו, כי איתא בזהר הקדוש: אני - נוטריון: אגא נפשי יחבית - דא שכינתא חיצונית, אנכי - דא שכינתא פנימיות. ומצא, שהב' מרפזת על בחינת שכינתא פנימיות. וכן איתא ב"עין-חיים" לענין התלבשות העולמות, שהב'ר היא פנימיות הנפש, והכ' היא בחינת כתר, כמובא לעיל, כי השכינה היא בחינת נפש פירוני. ומצא, שעל-ידי הכתב, שהוא בחינת כ', נתגלה ונראה בחינת פנימיות הנפש, פנימיות האמונה, כנ"ל. והב'ר, שמרבר עם הצדיק האמת, הוא במעלה גדולה מהכתב, כי הכתב אינו רק פעלת הנפש, ומתוך הפעלה יכול

הרגלין, לשמעו השמחה, זה זוכין עלי-ידי את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם - שתשמרו לעשות בעצמכם המשפטים והדינים, שעל-ידיהם נתבטל הדין שלמעלה כנ"ל, ואז: והנה עקב תשמעון - שתשמעו השמחה בהרגלין, עלי-ידי שיוצאין משם הדינים כנ"ל:

עוד מצאתי, שאזה בחינת: ושמר ה' לך את הכרית. כי בשמחה לשמחה, אזי השם יתברך בעצמו ישמר לך את הכרית, והינו שיהיה כענין לשמר את הכרית-קדש, כי עקר פגם הכרית הוא עלי-ידי עצבות, פירוני, כי פגם הכרית בא עלי-ידי הקלפה הידועה, שנקראת לילית על-שם שמעללת חמיה, שאזה בחינת עצבות. ועל-כן עקר שמירת הכרית זוכין עלי-ידי שמחה, כי עלי-ידי שמחה זוכין שהשם יתברך בעצמו יעוד לו לשמר את הכרית-קדש כנ"ל:

קע יי מה רבו צרי, רבים וכו' (ההלים 1): כי כל אחר לפי נשמתו ולפי עבודתו, כך יש לו יסורים. יש שיש לו יסורים מפניו ומאכזו ומשכו, ויש שהוא כמדרגה גדולה ממנו, ויש לו יסורים משכנים רחוקים, ויש גדול ממנו, ויש לו יסורים מכל העיר, ויש גדול מאד, ויש לו יסורים מכל העולם. וכל אחר, עלי-ידי היסורים נושא עליו האנשים שיש לו יסורין מהם, כי כשיש לו יסורין מהם, הוא נושא אותם עליו. אך איד אפשר להמר לשא עליו כל-כך אנשים אך עלי-ידי היסורין נבנע גופו, כי כל היסורין נקראים צרות, על-שם שהם מצדין ומעיקין להגוף, וכשנכתת הגוף עלי-ידי הצרות, עלי-ידיה מאירה ונתגדלה הנפש, כי כהנבנע החמר, הגדל הצורה, וכמו שכתוב בזהר (שערי צדק) אעא דלא סלק בה נודא, מבטשין לה; גופא דלא סלק בה נודא רנשמתא וכו'. ועל-כן נקראת צרה, לשון צורה, כי עלי-ידי הצרה נבנע הגוף ומאירה הצורה. נמצא, שעל-ידיה שיש לו יסורין וצרות, מאירה הצורה, הינו הנפש, והנפש אפשר לה לשאת עליה כמה וכמה אנשים. וזה: ה' מה רבו צרי - כל מה שנתרבו צרי, רבים קמים עלי - כי עלי-ידיה אני נושא ומקום ומרים רבים לשרשם:

קעא ורבים מישני ארמת עפר יקיצו, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדרואן עולם (דניאל 1): עלי-ידי שנתעורר שכל חרש בעבורת השם, מה שלא היה נודע עד עתה, עלי-ידיה רבים מישני ארמת עפר יקיצו, אך אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדרואן עולם, כי צדיקים ילכו כם (ויש 1), שעובדין עם זה השכל את השם יתברך, ופושעים יפשו כם, שאינם עובדין כזה את השם יתברך, רק שעל-ידיה הם מבזין ומחרפין את העולם, על שהם יודעין מזה השכל החרש, והעולם אינם יודעין מזה. וכמו ששמעתי: לחרפות ולדרואן עולם, הינו לחרף ולבזות העולם, כי אינם משתמשין עם זה השכל החרש, רק לבזות ולחרף העולם, עלי-ידי שהם יודעים מזה, והעולם הם ריקים וחסרים מזה:

ועל-כן לא מצא לפי שעה מקום לצאת, ועל-כן נשבר הלכ:

קעז

וַיֹּאמֶר יְיָ סִלַּחְתִּי בְדַבְרְךָ (בסדר טז) - ראשי-תבות ב'וסי' בדב'ך - דב'ך ראשי-תבות: דשנת בשמן ראשי.

פי יש צדיקים אמתיים, שיש להם כח, כששותין יין לפעמים, למחל עוונות על-ידי-יהוה, כי אמרו רבותינו וכוונם לכרעה (וי"א טו), שגין יש לו שני בחינות: זכה - נעשה ראש, וכשנעשה ראש, שהוא בחינת מחין, על-ידי-יהוה הוא יכול לכפר עוונות, כמו שכתוב (משל טו): וְאִשׁ תָּכֵם יִכְפְּרֶנּוּ. והווי ויאמר ה' סִלַּחְתִּי בְדַבְרְךָ, פי "דב'ך" הוא ראשי-תבות: דשנת בשמן ראש בנ"ל, שהיא בחינת שלמות המתין (שהם בחינת בטח

ט): שמן משחת קדש, בחינת (תהלים קלז): בשמן הטוב על הראש, בידוע). והווי ויאמר ה' סִלַּחְתִּי בְדַבְרְךָ, שהוא ראשי-תבות ב'וסי' בנ"ל. והווי: סִלַּחְתִּי בְדַבְרְךָ, שהסליחה ב'דב'ך' דיקא, כפי בחינת דשנת בשמן ראשי שאתה זוכה, הינו כפי המתין שזוכה הצדיק האמת על-ידי שתיית היין, כמו-כן זוכה לסליחות עוונות, פי עקר הסליחה - על-ידי התכנה והמתין הקדושים שמקבל בבחינת: וְאִשׁ תָּכֵם יִכְפְּרֶנּוּ בנ"ל. והווי: דשנת בשמן ראשי

בוסי ר'יהוה (תהלים טז), בחינת: באנו כאש ובמים ותוציאנו לרויה (שם טו); כי בן הויה אצל העגל (שם לו): וַיִּשְׂרֹף אֶת הָעֵגֶל וכו' ויזר על-פני המים: הַאֲמַנְם אֵלֶם (תהלים טו) - שנעשה האמנות אֵלֶם, שאין לו כבוד להתפאר, פי צדיקין לעשות רבור להאמנות, שיוכל להתפאר למעלה, ונעשה אֵלֶקִים. פי י"ה הם המתין, וזה תלוי בשמירת הברית, פי כשפי י'ה עדות לוישראל - על פנים הברית (כמובא בפרוש רש"י דשם פ"ח טז): בעלמא די כרא כרעותה

וימליך מלכותה. מלכות הוא בחינת כבוד, כמו שכתוב (תהלים ע"ג): כבוד מלכותך יאמרו; והוא בחינת רצון, כי רצונו של אדם זהו כבודו (ירושלמי סנה פ"א). וכשהאדם מסתפק ומתרצה ברצון השם יתברך רק כמו שהוא יתברך רוצה, אז ממליך מלכותה, פי עקר המלכות - מהרצון בנ"ל. והווי: בעלמא די כרא כרעותה וימליך מלכותה - פי עקר המלכות הוא מהרצון בנ"ל. אכל בשרוצה האדם איהו רצון אחר, חוץ מרצון השם יתברך, על-ידי-יהוה נעשה מלכות אחרים של העכו"ם, וכפי הרצון האחר, בן נעשה איהו מלכות לאיהו עכו"ם, פי צדיק האדם לכפל רצונו לגמרי נגד רצון השם יתברך, שלא יהיה לו שום רצון אחר, רק כמו שרוצה השם יתברך, הו שיהיה לו קמון וכנים, הן לאו, חס ושלום, וכן כל שאר הרצונות, לא ירצה שום רצון אחר, רק כמו שרוצה השם יתברך: הַתְּגַדַּל וַיִּתְקַדַּשׁ שְׁמִיָּהּ רַבָּא. יתגדל - תגי דל, שהוא: תגי, כתר. רל, בחינת יעקב, שהוא עקב בחינת רל, ובחינת ישראל הוא בחינת תגי, פי שרית עם אֵלֶקִים וכו' (בראשית לו): וַיִּתְקַדַּשׁ -

ת"ק שדי. רבא - באר, ומשפיע לכל חי רצון: (כל אלו הדברים לא נכתבו מהם כי אם ראשי-תקדים, כי בשעה אמירת אלו הדברים הנוצאים, לא זכינו שיקראם לנו היסב, בדרבן חמדי, רק אסרם במהירות בדרך רמו בעלמא, ורמו לנו כאן כל הבנות של קדיש המבארים בקנאות האר"י ו"ל, וכנ"ל, ואין אמתו יודע עי מה באור הדברים האלה).

הצדיק להכין מהות הנפש, והדבור הוא הנפש בעצמו, כמו שכתוב (ש"ה ה): נִפְשִׁי יִצְאָה בְּרַבְרוֹ. ואף-על-פי שהדבור הוא דבר שאין בו ממש, אף-על-פי-כן, מהמת שהוא צדיק אמת, והדבור הוא מהות הנפש בעצמה, על-כן יכול לראות מהות הנפש בעצמה:

קעד

בְּשֵׁהֲדִינִין, חס ושלום, גזברים על האדם, אין להמתפלל עבורו להזכיר שמו, שלא יתגברו הדינין, חס ושלום, וכמו ראייתא, שגח לא קרא לו אביו שם בעת לדתו, משום שהיה אז העולם כדינין, ועל-כן לא רצה אביו לתן לו שם, פי על-ידי השם יהיה גבר ומסים בין המקבילים, ויוכלו הדינים להתגבר עליו. וזה שבשהתפלל משה רבנו, עליו השלום, על מרים, לא הזכיר שמה, רק אמר חס: אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ (בסדר טז); כי מהמת שהיו הדינין גזברים עליה, לא רצה להזכיר שמה בפרוש בנ"ל, ואף-על-פי-כן העלים שמה ברמו גפלא בתוך תפלתו, פי נָא רַפָּא גְּמִימָטְרִיא מְרִיבִים יוֹכְבֵּד, מְכוּן מִמֶּשׁ, הינו שם החולה ושם אמה, שצריך להזכיר על החולה בשמתפללין עליו, אך לא רצה להזכיר בפרוש, בנ"ל:

קעה

עֵבֶר מַעֲלַת הַבְּכִיָּה הוּא כְּשֶׁהִיא מַחֲמַת שְׂמַחַה וְחֲדוּהָ, וְאִפְלוּ הַחֲרֻכָּה מוֹב מְאֹד שְׂחֵרְהָ מַחֲמַת שְׂמַחַה, שְׂמֹרֵכ שְׂמַחַתוֹ בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ הוּא מַתְחַרֵּט וּמַתְנַעֵנַע מְאֹד עַל שְׂפָרָה נְגִדוּ בְּמִים הַרְאֻשׁוֹנִים, וּמַתְעוֹרֵר לוֹ בְּכִיָּה מַחֲמַת רַב הַשְׂמַחַה, וְזֶה עֵקֶר מַעֲלַת הַבְּכִיָּה, שְׂחֵרְהָ מַחֲמַת שְׂמַחַה. וְזֶה בְּכִיָּה הוּא רֵאשִׁי-תְּבוּחַת: בְּשִׁמְךָ יִגְלוֹן כָּל הַיּוֹם (תהלים טו) - שעקר הבכיה, שחיה מַחֲמַת שְׂמַחַה בְּשִׁמּוֹ יִתְבָּרֵךְ. פי בכיה הוא מתעורר משם ס"ג, שהוא בכינה, ועל-כן בכיה גמימטריא המלוי של ס"ג, כמובא בבחיבי האר"י, הינו שחתיעוררת הבכיה תהיה משמחה, כי בינה - לבא, כמו שכתוב: הלכ מכין; ועקר השמחה היא בלב, כמו שכתוב (תהלים ט): נָתַתְּ שְׂמַחָה לְלִבִּי; ומשם צריך שחיה התעוררות הבכיה בנ"ל, ועל-ידי-יהוה נמתק הבכיה. והבן:

קעו

צְרִיךְ הָאָדָם לְמַהר מְאֹד לְגַרֵּשׁ מִקִּרְבוֹ הַרוּחַ-שְׂטוּת, מִה שְׁלֹבוּ מֵלֵא מְרוּחַ-שְׂטוּת הַדְּכוּק בּוֹ, וְזֶה עַל-יְדֵי שְׂנֵיתְקֶשֶׁר לְהַצְדִּיק הָאָמֵת. וְהַתְּקַשְׁרוֹת הֵינּוּ אֶהְבֵּת נִפְשׁ, מִה שְׂאוּחֵכ לְהַצְדִּיק מְאֹד, וְעַל-יְדֵי-יהוה גָּלַל לְבוֹ כָּל הַצְדִּיק, וּלְפִי שְׁלֹבוּ מֵלֵא מְרוּחַ-שְׂטוּת, וְהַרוּחַ הוּא הָאוֹר, וְטָבַע הָאוֹר לְבָקֶשׁ לוֹ מְקוֹם פְּנּוּי לְצֵאת שָׁם, כַּמְבֹאֵר אֵצֶל הַמַּחְקְרִים, וְכִשְׂמוּצָא הָאוֹר מְקוֹם פְּנּוּי לְצֵאת שָׁם הוּא בּוֹקַע וְשׁוֹבֵר כַּמְהִירוֹת וּבְכֹהֵלָה, וְעַל-כֵּן כִּשְׂנָגְלָל לְבוֹ בְּלֵכ הַצְדִּיק, וְלֵכ הַצְדִּיק הוּא חָלָל, כַּבְּחִינַת: וְלִבִּי חָלָל בְּקַרְפִּי (תהלים ט); וְעַל-כֵּן הָאוֹר שֶׁל הַרוּחַ-שְׂטוּת הַדְּכוּק בְּלִבּוֹ, שְׁלֹבוּ מֵלֵא מְרוּחַ הָאוֹר, הוּא בּוֹקַע וְשׁוֹבֵר לְבוֹ כַּבְּהִלָּה וּבוֹרַח לְחוּץ, מַחֲמַת שְׂמוּצָא מְקוֹם פְּנּוּי בְּלֵכ הַצְדִּיק, וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי שְׂמַגְרֵשׁ כַּמְהִירוֹת הַרוּחַ-שְׂטוּת מִקִּרְבוֹ, עַל-יְדֵי-יהוה יש לו לב ונשבר, כי נשבר לבו על-ידי מהירות ובהלות הרוח שטות לצאת בנ"ל,

קעה

דע, כי צריך דוקא ודוי דברים, כי צריך לפרט את החטא, וצריך להתורות ברבדים ככל פעם על כל מה שעשה. ויש לזה מניעות רבות; לפעמים נשכח מאחו החטא, ויש שיכבד עליו מאד וקשה לו להוציא הרבד להתורות, ועוד מניעות רבות. וצריך לזה שמחה של מצוה, כגון חתונה של מצוה או שאר מצוה בשמחה. כי שמחה הוא קומה שלמה מרמ"ת אכרים ושם"ה גידים, ועליהן כשהוא שמח או מקר, צריך לראות שיעבר בכל השמחה, מראש ועד עקב, כי לפעמים השמחה רק בגדלן, ולפעמים כלב או בהפחיתן, כתיבת (ישעיה לז): ושמחת עולם על ראשם; אך עקר השמחה - שיעבר בכל השמחה, הינו בכל הקומה שיש בהשמחה. וצריך לזה מצוות רבות, כי שרש נקרות כל המצוות היא השמחה, כי (הרמב"ם ט): פקודי ה' ישרים משמחי לב; וכל מצוה מתרנג מצוות, יש לה איבר מהשמחה, כל מצוה לפי בחינתה, ועליהן אם פגם באיזה מצוה, הן מצוות עשה או לא תעשה, אזי כששמח ועובר והולך בקומת השמחה, אזי כשפונע בזה האיבר, שהוא כנגד אותה מצוה שעבר, אי אפשר לו לשמח שם, מתמת שפגם שם, באותה המצוה שמקרתה שמחה כנ"ל, ואורבא, יש לו דאגה, שהוא הפך השמחה, ככתיבת (ש"ס טז): אראנ מתטאחתי; ועליהן על-ידיה מרגיש ונכבד החטא שעשה מקדם. אך על-ידי רבוי המצוות, כי אפלו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון (ימיה ט), על-ידיה נחבטל הדאגה של החטא, המונעת השמחה, כי רבוי אור השמחה של רבוי מצוות שלו נתלהב, ומבטל המניעות של החטא, ואזי יכול להתורות, ועל-ידי ודוי דברים נתתקן עולם הרבד, כמבאר במקום אחר (לעל בסיוע טח), כי פגם החטא - כנפש, והנפש הוא בחינות הרבד, ככתיבת (ישעיה ט): נפשי יצאה ברבד; ועליהן צריך להתורות ברבדים דוקא, לתקן ולבנות פגם הרבד, כמו שכתוב (יהושע יז): קחו עמכם דברים ושובו אל ה', ועזו במקום אחר (ש"ס). ועל-ידי שנתקן ונכנה הרבד על-ידי ודוי דברים, על-ידיה נעשה יחוד קרשא כרד הוא ושכינתה, שנתעורר הקול דלעלא ונתחבר עם הרבד, כי צריך התעוררות תחתון, הינו לבנות הרבד, ועל-ידיה מתעורר ומתאזה הקול, ומתחבר עם הרבד. וזה כתיבת (הרמב"ם ט): עושי רבדו לשמע בקול רבדו; ואיתא בזה (יד"ד יד ט): וכן למשמע קלין מלעלא; הינו על-ידי "עושי רבדו", שמתקני הרבד, על-ידיה "לשמע בקול רבדו" - שנתעורר הקול להתחבר ברבד, וכן למשמע קלין וקול וכו'. (יש בזה עוד דברים נפלאים כענין שמעתי קול גגה וקול דליצור) וזה (ישעיה טז): ששון ושמחה ימצא בה, תודה וקול זמרה. הינו שגמצא בתוך הששון ושמחה, תודה, כתיבת ודוי דברים, וקול זמרה, כנ"ל:

קעה

דע, שכנגד כל מיני מחלוקת, הן בגשמיות הן ברוחניות, שאינו יכול להתפלל או לעשות מה שצריך בעבודת השם, כי הכל בכלל מחלוקת, שעומדים וחולקים עליו ורוצים לכבול רעותו

ודעונו מה שרוצה לעשות, וכדי לכבול המחלוקת מאיזה בחינה שחיתה ולעשות שלום, על זה צריך תענית. וזה מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבב ט"ז): מרבה צדקה - מרבה שלום. צדקה הוא בחינת תענית, כי עקר התענית הוא צדקה, כמאמר הכמינו זכרונם לברכה (ברכות ו): אנרא תעניתא צדקהא; כי בחינת המחלוקת הוא רצון אחר, שעומדים עליו לכבול רצונו, ונבלת התענית איתה בזה (אחרי יד כח) "כעצם היום הזה תענו את גפשיכם", שמעלת התענית לאכנעא לכא לארבקא רעותא דלכא לקרשא כרד הוא, שעל-ידי התענית נכנע ונתחלש הלכ, ונתבטל כל הרצונות האחרים שלו מפני רצון הקדוש-ברוך-הוא, לארבקא רעותא דלכא וכו'. ועליהן על-ידיה נחבטל המחלוקת, שהיא בחינת רצונו אחרים שלא כרצונו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבב ט"ז): כבול רצונך מפני רצונו, כרי שיכבול רצון אחרים מפני רצונך, ועל-ידי התענית כבר נחבטל רצונו מפני רצון השם יתברך כנ"ל, עליהן נחבטל רצון אחרים מפני רצונו, ונתבטל המחלוקת, ונעשה שלום, כנזכר לעיל: מרבה צדקה - מרבה שלום. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ויהי צום הרביעי וצום התמישי וכו' יהיו לששון ולשמחה. קרי לה צום וקרי לה ששון וכו', אלא כשאין שלום - צום. הינו כשאין שלום ויש מחלוקת, אזי צום, כי צריך לזה תענית כנ"ל, ועל-ידי התענית נעשה שלום. ואזי, כשיש שלום - ששון ושמחה, כי על-ידי התענית נבנה קומת וחיות השמחה, כי מגלת התענית - שמעורר ומתיה מתים, הינו תמים שעברו בחשך, ואין להם שום חיות, כי כל יום ויום נמשך עליו שפע מלמעלה, וכשעושה בזה היום מצוות ומעשים טובים, אזי מתיה היום וממשיך לו חיות ושפע רב מלמעלה; אך אם, חס ושלום, אם אינו עושה בו מצוות, אזי אינו יודר עליו שפע מלמעלה כי אם בצמצום גדול מאד, רק כרי חיונו בצמצום, וכשהוא נוטל זה היום ועושה בו, חס ושלום, דע, אזי מורד ומיניק ומוציץ השפע המעט שיש בזה היום, עד שמוציץ גם עצם החיות שיש להיום כעצמו, מלכד השפע הכא מלמעלה כרד יום כיומו, כי כל יום הוא בריאה, ויש לו חיות עצמו מלכד השפע, והוא מוציץ גם חיותו העצמי של היום, עד שנגארו תמים הללו פגרים מתים, כמו משל החינוק הינוק משרי אמו, כל זמן שיש לה חלב - יונק החלב, וכשנפסק החלב - מוציץ רמה וחיותה ממש, אך על-ידי התענית הוא מעורר ומתיה תמים הללו, והכל לפי התענית. ויש להכינו בגשמיות, כי כשמתענה, נמצא אין לו חיות וכת מזה היום, מאחר שאינו אוכל ושותה בו, ואף-על-פיכך עובר את השם. נמצא, שעובר השם בכת שיש לו מאתמול, כי כלא זה מאין לו כת. נמצא, שעובר היום בכת של אתמול, על-ידי מביא חיות כאוחו היום של אתמול. ואחר-כך, כשמתענה עוד, ואזי אין מספיק לו כח של אתמול, כי כבר נתחלש הגוף, ואז צריך להשתמש בכת של ימים הקודמים למפרע עוד, נמצא שמביא בכל פעם חיות והארה לימים הראשונים שנפלו ומתו, עד שאפשר להתענות כל-כך, שיצטרך להשתמש בכת של הימים שינק משרי אמו, ואזי מתיה ומאיר כל הימים. [ועליהן

צריך תכמה יתרה, לרעת כמה זה צריך לתן שלא ישאר אצלו רינין:

קפא כשמתקשרים כקשר איזה אנשים על איש אחר, אפלו אם הוא אדם חשוב יותר מהם, על-בלי-זה יכולים להפילו, כי נתקבצים חלקי הכבוד שיש לכל אחר מהם, ועל-ידי זה נתבטל חלק כבוד שלו, ונופל על-ידם, כבחינת (א"ב ע"ג): ראוי נערים ונתבאו, שהתקנות בטל לפני גדלות, כי חלקי הכבוד שלהם, כשנתקבצו ונתקשר יחד, הוא גדול מחלק כבוד שלו לבדו, אם לא שזה האיש שחולקין עליו הוא גדול במעלה מאד, עד שתלק כבוד שלו גדול יותר מכל חלקי כבוד שלהם ביחד, או אדרבא, נתבטלים הם לפני כבחינת: ראוי וכו', כנ"ל; אבל אם אין גדול כל-כך, יכולים להפילו על-ידי הקשר, אפלו אם כל אחר מהם נמוך ממנו, רק שלא יהיו רשעים, כי קשר רשעים אינו מן המנין, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (סנהדרין כ"ו), כי רשעים אין להם חלק בכבוד, אבל אם אינו רשע ויש לו חיות מהנפש - יש לו חלק בכבוד, ויוכלו להפיל מי שחולקים עליו על-ידי הקשר כנ"ל. ועל זה התפלל יעקב, שלא יזיק מחלקת קרח למשה רבנו, עליו השלום, ואמר (בראשית ע"ג): כקהלם אל חתר בכבודי; הינו שלא יתחר ויתקשר חלקי הכבוד שלהם, שיש לכל אחר מהם, כי הם היו קרואי מועד אנשי שם חשובים, וכשלא יתחר ויתקשר חלקי הכבוד שלהם, בודאי יוכל משה לעמד נגדם להפילם. ומה שאמר: בכבוד - כי יעקב הוא כחינת הכבוד, כי הוא כחינות הנפש, כמו שכחוב (ע"ג ע"ג): כל הנפש הבאה לבית יעקב; וכשפילין איזה אדם, עקר הנפילה - שנופל לתאוות נאות, השם יצילנו:

כל הדברים, שרוכזין על הצדיק האמץ ועל אנשיו, הם טובות גדולות מאד בגשמי וכוונתי, וכמו שאיתא במדרש (תנחומא פ' נביים) על פסוק: אתם נצבים, שנסמך לפרשת קללות לומר, שכל הקללות הן הן המצויין אתכם:

קפב דע, שכל מה שהעולם מדרבם בספירה בכל ימי הספירה, הם נדרבים רק מהספירה של אותו היום, ומי שהוא מבין, יוכל לשמע ולירע זאת; אם יטה אונן היטב לספורי רבניהם, ישמעו שהם מדרבים רק מהספירה של אותו יום:

קפג דע, שהצדיקים שכבודם הם יושבין בעגול, והינו סדר ישיבתם, שהם יושבים בעולם כל אחר ואחר במקומו, הוא על סדר העגול, ואף שיש שאר בני-אדם ביניהם, שמפסיקין ומקלקלין סדר העגול, אך דע, שאלו בני-אדם הם כבחינת אינו מן הישוב, ואינם נחשבים כלל, ואין נשארים הצדיקים יושבים בסדר עגול, ותקדו-שברוק-יהוה על כלם, והוא כחינת ראש

על-ידי התענית נכנה קומת השמחה, שהיא החיות ונקדות של כל המצוות, במבואר במקום אחר]. (זה הענין לא פאר היטב. והעקר - שעל-ידי התענית, על-ידי מה שמוציא הכח של כל יום יום שאמר, ומקנים אותו בעבודת השם, ומתיה כל הימים שהמים שפנס בהם כנ"ל, על-ידי-זה נכנה השמחה כנ"ל) וזה שכחוב (תהלים ט): שמתנו כימות עניתנו. עניתנו - לשון תענית, הינו שתתיה השמחה כימות התענית, כי כפי ימי התענית, כן מתיה הימים הראשונים במצוות ומעשים טובים שלו, וכן נכנה השמחה כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ע"ג) בשיש שלום - ששון ושמחה, כי בשיש שלום, הינו על-ידי התענית כנ"ל, על-ידי-זה ששון ושמחה כנ"ל, כחינת: שמתנו כימות עניתנו, כפי ימי התענית כן השמחה: גלמי ראו עיניך וכו' ימים יצרו (תהלים קל"ג). כל יום הוא יצירה בפני עצמו. ולו אחד פתם - זה יוסהכפורים, כמו שפרש רש"י שם, שהוא תענית שמתיה כל הימים, כי יוסהכפורים הוא כללות כל הימים, ועליו נאמר: בעצם היום הזה תענו את נפשתיכם; הינו הרצונות, כמו שכחוב כוהר הנ"ל: לאכללא בלא גופא ונפשא ולאחכנעא כהאי יומא ויהא רעותא דילהון כקדשא ברך הוא וכו'. כי נפש הוא כחינת רצון, והעקר - להכניע הרצון. וזה: בעצם היום הזה - על-ידי פנימיות העצמיות של היום, שהוא כלול מכל הימים, תענו וכו', כנ"ל:

קפ בענין סגלת הפדיון, מעות הם כחינת רינין, כמו שאמרו: ואת כל היקום אשר בגליהם - זה ממונו של אדם, שמעמירו על רגליו (ספרים ק"ג). נמצא, המעות הם כחינת רגליו, וזה כחינת (ישעיה ע"ג): צדק יקראו להגלו, וצדק מלכותא קדישא, ומלכות הוא כחינת רינין, כי רינא רמלכותא רינא, ועל-כן מעות הם כחינת רינין, וצריך להמתיק הרינין בששון, ושדש הרינין כבינה, כמו שכחוב (משל ח): אני בינה, לי גבורה. ועל-כן על-ידי שמוניחין הירים על המעות נמתקין הרינין, כי יש כבינה שלש ידים, הינו שיש שם שתי ידים: יד הגדולה ויד החזקה, וכללות הירם הוא יד הרמה. ועל-כן על-ידי שבא המעות, שהוא הרינין, להידים, שהם כחינת שלש ידים שבבינה, נמתקין הרינין בששון, כי שרשן היא בינה, ששם השלש ידים הנ"ל, וצריך להמתיק הדין שבוה העולם העשירה על-ידי השלשה ידים שיש בכל עולם ועולם מהשלשה עולמות שלמעלה מזה העולם העשירה, הינו: אצילות, בריאה, יצירה; ובשמתחיק הדין של עולם העשירה בשלשה ידים שבביצירה, נמתק על-ידי שם של מ"ב אכ"ג וכו', כי מ"ב גנימטריא שלש פעמים יד. ובעולם הבריאה נמתק על-ידי שם אק"ק ושם יק"ו, ששניהם גס-כן גימטריא מ"ב, שלש פעמים יד. ולמעלה, בעולם האצילות, נמתק על-ידי מ"ב אותיות של שם מ"ה, הינו: פשוט ומלוי ומלוי דמלוי, שכלם יחד הם מ"ב אותיות, שלש פעמים יד. וצריך לדאות שלא יהיה קמץ, שלא ישאר אצלו רינין, ולזה

ממנה, הינו שבא לראה עליידי וראות תחונות, עליידי שרא
 מתיא או משר או מפטר אחר, עליידי זה הוא נזכר וביא
 לראת השם. וראה הראשונה, שהיא עליידי התבוננות השכל
 בגדלתו ורוממותו, היא בחינות א. כי הראה היא בחינת
 מלכות, כמו שאמרנו (בבית פ'): אלמלא מוראה של מלכות וכו',
 והיא בחינות דלת, בגין דלית לה מגרמה כלום, כי אי אפשר
 לבוא לראה כי אם עליידי התבוננות השכל בגדלתו, והשכל
 נקרא יוד, כמו שכתב רש"י: או ישיר משה, שראוי לכתוב
 שר משה, אלא יור על-שם המושבה נאמרה, והמושבה מהשכל
 להראה הוא בחינת נאון, וזה א. והראה השניה, שהיא באה
 מרברים תחונים, היא בחינת אד, כי היא בחינת דלי דלות,
 שאינה נמשכת מהשכל, אלא מהרברים תחונים, ועליידי
 הראה זו אינו נמשך רק השפעות בעולם, כי הוא בחינת
 העלאת מיין נוקבין, כמו כשאחר צריך לחברו ומבקש ממנו,
 ועליידי הפקשה פועל אצלו הדבר, מחמת שדבוריו ובקשתו
 שהכניע עצמו לחברו ובקש ממנו, נעשו אלו הרבורים בחינת
 העלאת מיין נוקבין, ופועלים הפקשה אצל חברו להשפיע לו
 מה שצריך. בן מה שמעלה הראה מהרברים התחונים, נעשה
 מזה בחינת העלאת מיין נוקבין, ונמשכין השפעות בעולם. וזה
 בחינת (בראשית ב'): ואד יעלה מן הארץ - עליידי הראה התחונות
 זו, שהיא בחינות אד כנ"ל, עליידיה: והשקה את כל פני
 האדמה - כי עליידיה נמשכין השפעות כנ"ל, ובשנמשך השפע,
 צריך לעשות כלי לקבל השפע, שלא יינקו החיצונים ממנו,
 והכלי היא בחינת מים סתומה, וזה אותיות אדם. ועליידי
 ההשתוקקות והרצון לנסע להצדיק, נעשה רשם הכלי, כמו
 אמן, כשרוצה לעשות כלי, צריך לציר ולחקק מתחלה רשם
 וצירוי הכלי, ואחר-כך עושה הכלי, בן בזה הרצון לנסע נעשה
 הציר ורשם הכלי, ואחר-כך, כשבא אליו, נעשה הכלי. וזה
 (סמואל א ט'): אדם יראה לעינים - עליידי יראה לעינים, הינו
 הראה התחונות, שמקבל עליידי מה שרוצה בעינים כנ"ל,
 עליידיה נעשה בחינת אדם, הינו שנמשכין השפעות עליידי
 אד, שהוא בחינת יראה זו כנ"ל, והמים הוא הכלי לקבל
 השפע כנ"ל, אבל עליידי הראה העליונה הנ"ל, שהיא באה
 מהשכלת הלב ברוממותו, עליידיה אשתלם שמא קדישא דקרשא
 בריך הוא כנ"ל. וזה: ויהי יראה ללכב - שעליידי יראה ללכב,
 שהוא בחינות יראה עליונה הנ"ל, שהיא באה מהשכלת הלב
 ברוממותו יחברד כנ"ל, עליידיה נשלם שם ה', כמו שכתוב
 באהר הנ"ל: כר ישראל אשתלמו בעובדיהו שקא קדישא
 אשתלם; ועקר השלמות היא הראה כנ"ל. וזה: ויהי יראה
 ללכב - כי עליידי יראה עליונה הנ"ל, שהיא בחינות יראה
 ללכב, נשלם שם ה' כנ"ל: וזה המאמר שמעתי בשמו, שהוא
 שני על פסוק: ילכו מחיל אל חיל, יראה אל אלהים בציון
 (תהלים ט): ואני יודע הפרוש, אף כפי הנראה יש שכותב לסוף
 המקרא לענין מאמר הנ"ל; ענין שם מה שכתוב בסופו, שעליידי
 ההשתוקקות לנסע להצדיק נעשה ציר ורשם הכלי וכו'.

ראש בית-דין, כי אלו הצדיקים שישכין בעגול הם בחינת
 בית-דין, שמהם יוצא המשפט לכל אחר ואחר, הן ליכות הן
 לחובה, וכן פרנסה יוצאת מהם, שהם מחלקין הפרנסה לכל
 אחר ואחר כראוי לו. והעקר הוא, שיהיה אהבה ביניהם,
 ואהבה הינו, שיהיה האהבה חזקה בלבד, עד שיהיו רואים זה
 את זה תמיד, כי מחמת גרל האהבה אינם יכולים לסבל כלל
 שלא יראו אחד את חברו תמיד. גם יש אהבה, שכולים לסבל
 שלא יראו זה את זה, ואף-על-פי-כן הוא אהבה שאוהבין את
 עצמן מרחוק, גם זה הוא בחינת רואין זה את זה, כמו שאמרין
 העולם על דבר השנאוי, שאינו יכול לראותו, אבל כשהם
 אוהבים זה את זה, הוא בחינת רואים זה את זה, שהוא בחינת
 אהבה כנ"ל: וזה בחינת (סנהדרין ט): סנהדרין היתה יושבת בגין
 עגלה. סנהדרין זה בחינת הצדיקים, שמהם יוצאין כל המשפטים
 וכל הפרנסה כנ"ל, וזה בחינת כגון, שמשם יוצא מוזנות ופרנסה,
 וישבתם בעגול כנ"ל, וכל זה כפי שיהיו רואין זה את זה, כמו
 שכתוב שם בנמרא, הינו בחינת אהבה, שהיא בחינת ראיה
 כנ"ל.

קפר

כשאחד מדבר עם חברו בראת-שמים, נעשה אור ישר ואור
 חוזר, ולפעמים מקדים האור חוזר קדם האור ישר,
 כשהמקבל יש לו מה קטן ואין יכול לקבל דברי חברו, כי אז,
 קדם שמקבל חברו ממנו, שזהו בחינת אור ישר, קדם לזה
 מקבל הוא מחברו, ואין האור חוזר קודם לאור ישר. כי כשמדברין
 עם חברו בראת-שמים, אף שאין חברו מקבל ממנו, אף-על-פי-כן
 הוא מקבל התעוררות מחברו, כי עליידי ההכאה, שניצאו הרבורים
 מפיו לחברו, עליידיה חוזר האור אליו (זהו בחינת אור חוזר קדם המבא
 סתמים. ענין שם כמו מי שמכה בכחל, שחוזר הדבר אליו, כמו-כן
 כשמדבר לחברו, אף-על-פי שאין חברו מקבל ממנו, אף-על-פי-כן
 הוא בעצמו יכול להתעורר מהם עליידי ההכאה, שניצאו הרבורים
 לגבי חברו והכו בו וחזרו אליו, ועל-כן אם היה מדבר אלו
 הדבורים בינו לבין עצמו, יכול להיות שלא היה מתעורר מהם
 כלל, ועליידי שהבדל לחברו נתעורר מהם, אף שחברו לא
 נתעורר, כי חזרו אליו עליידי בחינת ההכאה כנ"ל. וזה בחינת
 אור חוזר, שהוא עליידי בחינת הכאה, כמבאר בפתיים, והבן):

קפה

איתא בזהר: כר ישראל אשתלמו בעובדיהו, כביכול שמא
 קדישא אשתלם וכו' (ויקרא דף טז). ועקר השלמות היא
 הראה, כמו שכתוב (דברים ז'): מה ה' אלקיך שואל מעמך כי
 אם לראיה; ועל-כן נקראת יראה סוף דבר, כמו שכתוב (סוף
 דברים): סוף דבר הכל נשמע, את האלהים ירא; כי היא שלמות
 כל הדברים. יש שני מיני יראות: יש מי שהוא ירא מה'
 בגדלתו ורוממותו בגין דאיהו רב ושלט, ויש יראה למטה

שמשלם השם יתברך מרה במרה, הוא בארץ ישראל, במה שכתוב (איוב ט): ואלו שמים עונו, וארץ מתקוממה לו. ארץ הינו בחינות ארץ ישראל, היא מתקוממה לו ושמ נתגלה עונו, כי שם מדקדקין לשלם לאיש במעשהו מרה בנגד מרה. וזה שכתוב על ארץ ישראל (במדבר י): ארץ אבקלת יושביה - ראשייתבות: אתה תשלם לאיש במעשהו, כנ"ל. ועלכן היושבים שם בארץ ישראל יש להם על הרב יסורין, מחמת שממרתין שם לשלם לאיש במעשהו:

קפח

דע, שצריך לנסע להצדיק לחור על אברתו, כי קדם שיוצא האדם לאויר העולם, מלמדין ומראין לו כל מה שצריך לעשות ולעבור ולהשיג בזה העולם, ובין שניצא לאויר העולם מיר נשכח מאתו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (נה"ל), והשכחה היא בחינת אברה, כמו שקראו רבותינו זכרונם לברכה את השוכה אברה, במאמרם ז"ל (אבות פ"ה): מהיר לשמע ומהיר לאבר וכו'. וצריך לחזר ולבקש אברתו, והאברה שלו היא אצל הצדיק, כי הצדיק חוזר על אברתו עד שמוצאה, ואחר שמוצאה, חוזר ומבקש אחר אברות אחרים, עד שמוצא גם אברתם, עד שמוצא האברות של כל העולם, על-כן צריך לכוון להתחכם לבקש ולהביד אברתו, ולשוב לקבלה אצלו, אך הצדיק אינו משיב לו האברה עד שידרשנו אם אינו רמאי ושרקן, כמו שכתוב: עד רש אחיד והשכתו לו - עד שתדרש את אחיד אם אינו רמאי (כ"ט ט):

קפח

צריך לזהר מאד מעצבות ועצלות, כי עקר נשיבת הנפש הוא עצבות ועצלות בבחינת (ישעיה סה): ונחש עפר לחמו. עפר היא בחינת עצבות ועצלות, שהם באים מיסוד הקפר, כמובא בספרים:

קצ

ויענו כל העם יחדו ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה, וישב משה את דברי העם אל ה'. ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך וכו', ויגד משה את דברי העם אל ה' (שמות ט). והוא תמוה ונפלא מאד, כי מה הם דברי העם שנית, שעליהם נאמר: ויגד משה את דברי העם, כי לא נמצא בכתוב שום מענה ודברים, שהשיבוהו העם שנית אחר מענה הראשון: כל אשר דבר ה' וכו', ומה זה שוב: ויגד משה את דברי העם אל ה'. אך דע, כי ישראל סענו ואמרו על מה שאמר להם משה לקבל את התורה, ענו הם: כל אשר דבר ה' נעשה, כלומר, כל אשר דבר ה' אנו מבקשים לעשות, כי מאחר שניצא הרבור מפי ה' לעשות זאת המצוה, הרי אין שום בחירה, והרי אנו מבקשים במעשינו, וזה: כל אשר דבר ה' נעשה בנורא, כי

וזהו בחינת: יראה אל אלקים בציון. ציון זה בחינת ציון ורשם הכלי, שנעשה על-ידי ההשחוקקות וכו' כנ"ל, שעל-ידיה זוכין אחר-כך להתקרב להשם יתברך, בחינת: יראה אל אלקים בציון; הינו על-ידי ציון ורשם הכלי, שנעשה על-ידי השחוקקותו הגדולה בתחלה. ואמר רבנו ז"ל, שכל מי שיש לו יגיעות ופירות וחרת אחרת בתחלת ההתקרבות להשם יתברך, והינו שיש לו מניעות רבות וגדולות, כגון מאביו ואשתו וחתנו או משאר בני-אדם, שמונעים ומעכבים אותו מאד, ומניעות מחמת ממון, ושאר מניעות ועכובים ובלבולים, שמשמפחים לפניו ומונעים אותו מאד, והוא צריך להתנגע ולטרח מאד לשפרם - כל אלו היגיעות והפירות שיש לו בתחלת ההתקרבות, הם טובה גדולה להאדם, כי על-ידיה זוכה אחר-כך לקבל תורה קרשה וטהרה, כי על-ידי היגיעות שבתחלה נעשה הכלי, וכל מה שיש לו יותר יגיעות ופירות וכו', יש לו כלי גדול ביותר לקבל אחר-כך בתוכו שפע קרשה וטהרה להתקרב להשם יתברך, וזה בחינת: יראה אל אלקים בציון, כנ"ל]:

קפו

מה שמספרין מופתים מהצדיקים שבמדינות קיר"ה (ריון), הוא מחמת שאנשיהם הם אנשים בשרים ומאמינים בהצדיקים, כי על-ידי אמנה שהם מאמינים בדברי הצדיק, על-ידיה נתגליו מופתים, כי באמת הצדיק בנורא מלא מופתים, וכשהוא מאמין בהצדיק ונותן עיניו ולבו על דברי הצדיק, על כל רבור ורבור, כי מאמין שכל דבריו אמת וצדק ובכונה מכונה, או אחר-כך, כשכא לביתו, כל מה שיארע אותו, הוא מסתכל היטב על כל דבר שיארע לו, ומכין למפרע בדברי הצדיק, שרבר עמו בהיותו אצלו, שזה היתה פונת הצדיק שרמו לו בתוך דברים שרבר עמו, וכן כל דבר ודבר שיידימן לו, הוא מוצא הכל בדברי הצדיק למפרע, שרמו לו שיהיה בו, נמצא שנעשה ונתגלה המופתים על-ידיה. וכן מצינו אצל הנביאים, שבעת שאמר הנביא הנבואה, היתה ברמו, ולא היו מכינים נבואתו כפרוש על מה ברמו, ואחר-כך, כשנתקם דברי הנביא, היו יורעין למפרע שנתקם דברי הנביא שהתנבא ורמו על זה מקדם, והכינו דברי הנביא למפרע, שהתכונן על זה. וכמו שמצינו ברביאל, שרמו על סוף קץ הנאולה, ועתה הרברים סתומים, כמו שכתוב שם (י'): סתם הרברים וחתם, כי אין אדם יודע עתה איד מרמו שם וזמן הנאולה; אבל לעתיד, אם ירצה השם, כשיקם הרברים יגיע קץ האמת ויבוא משיחנו, אז ירעו למפרע איד שרמו בדבריו וזמן הקץ. וכן מצינו בכמה נביאים:

קפו

ולך ה' החסד, כי אתה תשלם לאיש במעשהו (חלום סב). הינו שהוא חסד גדול מאת השם יתברך, שהוא משלם לאדם מרה בנגד מרה, שעל-ידיה הוא מכין לפשפש במעשיו ולירע החטא שפגם בו ולשוב בתשובה. אך דע, שעקר מה

שנותן לב לכל מרינה ומדינה, ותופס ומשער ברעמו כל המרינות שמתחיו, עם כל האדם אשר עליו וכל הנמצא בה. ומעשה היו הן אלפי אלפים קל"חמור, לשער ברעמו מנרלות הבורא ברוך הוא. נמצא, שעקר גרלות המלך ותענוגו וממשלתו הוא רק בלב, שירע בלבו שהוא מלך על כל המרינות האלה ומושל בכלם כרצונו לבו וחפצו, ומעשה חבין מעצמו, שלזה אפשר שיהיה לו כל הש"י עולמות בלבו, כי הלב יכול לחפס במקומו עד אין חקר ואין מספר בג"ל, ויהיה לו כל התענוגים והשעשועים, וחברו אף-על-פי שיושב אצלו, לא ירגיש בלום, כי לבו חסר מכל זה, מכל הטובות והשעשועים שיש לחברו הצדיק בתוך לבו, אשרי לו, כי עקר הרגשת תענוג ושעשוע עולם הוא וכל הש"י עולמות - הכל הוא בלב בג"ל:

קצב דע, שרבור אמת, שיוצא מפי הצדיק האמת, אפלו במלי דעלמא, הוא יקר מרב-יתורה של צדיק אחר, כי בהרב-יתורה של האחר יכול להיות שם מערובות הרבה, אבל זה הרבור, היוצא מפי הצדיק האמת, הוא רק אמת לבר, וכיון שהוא רק אמת, ואין בו שום מערובות, אין יקר ממנו, ומי ששומע רבור מפי הצדיק האמת, שהוא רבור אמת, וכפרט כשרואה אותו או, בכחיות (ישעיהו ט): והיו עיניו רואות את מוריד, הוא מקבל בחיות הפנים של הצדיק ובחיות שכלו ונשמתו, כי זה הצדיק מניח שכלו בתוך זה הרבור שמחפש, והוא מקבל זה הרבור, נמצא שמקבל שכלו. זה גם-כן בחיות הנשמה, כי הנשמה היא בחינת השכל, כמה שכתוב (איוב טז): ונשמת שרתי תבינם; וכן מקבל פנים שלו, כי הרבור שהוא מרבר הוא אמת, ואמת הוא הפנים של כל הפנים דקדושה, בכחיות (תהלים טו): מִבְּקֶשׁ פִּנְיָךְ יַעֲקֹב סֵלָה, בחיות (ישעיהו ט): תתן אמת ליעקב. נמצא זה שמקבל רבור מפי הצדיק, מקבל פניו ושכלו ונשמתו, ונחלק ונצטיר ברעמו רמות ריוקנו של הצדיק, שהוא הפנים והשכל והנשמה. אך שצריך לשמר משכחה, כי שכחה משפחת הכל ממנו, הינו כל מה שנוצמד ברעמו מהרבור בג"ל, על-ידי השכחה נשכח ועובר ממנו כל הג"ל, ואפלו אם יכתב הרבר בספר לזכרון, כשכחית השכחה מתגברת, נופל בחינת השכחה גם על הספר הנכתב, הינו כשחם ושלום נפטר החכם שחרש הרבור, ואז מתגבר בחינות שכחה, בכחיות (תהלים יא): ונשכחתי כמת מלב, ואז שורה שכחה אפלו על ספר הנכתב. ויש צעה לזה - לציר לפניו רמות ריוקנו של החכם בשעת הלמוד בשלומרין דבריו, כמובא בירושלמי (ספ"ט זכ), שצריך לציר בשעת הלמוד באלו תתנא עומר לפניו, כי בהספר של החכם נרשם ונצטיר שם רמות החכם, כי אלו הרבורים והאותיות הנרשמן ומצטירן בהספר, הם שכל החכם ונשמתו ובחיותו פניו; נמצא ששכלו ונשמתו ופניו, שהוא רמותו ממש, הוא באלו האותיות והתבות; על-כן נמצא בכל ספר וספר רמות ריוקנו של החכם שחרש אלו הרבורים, כי כפי רמותו, הינו שכלו ונשמתו ופניו של החכם, כן נצטירן האותיות בספר, כי אם היה לחכם רמות אחר, הינו שכל ופנים ונשמה אחרת, היה מחדש ומציר אותיות אחרים בהספר, כפי השכל

כי אין שום בחירה שלא לעשות, מאחר שיוצא מפי ה' ועל זה נאמר חכף: וישב משה את רבתי העם אל ה' - שהשיב להקדוש-ברוך-הוא מענת ישראל. מיד השיב לו הקדוש-ברוך-הוא: ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך - ריקא - בעבור ישמע העם ברברי עמך - ריקא, הינו שלא ארבר הרברות רק עמך לבר, כמו שכתוב: אנכי ה' אלךך, לא יהיה לך וכו', וכן בלב, ולא לכתב לישראל, והם רק ישמעו ברברי עמך, ועל-ידיה יהיה להם כח הבחירה לעשות ברצונם, ועל זה נאמר: ויגר משה את רבתי העם אל ה'. הינו שמושה טען את רבתי העם אל ה', הינו מה שפענו העם תחלה, טען הוא עתה אל ה' על עצמו, כי תקנת את ישראל שיהיה להם הבחירה על-ידי שלא תרבר רק עמי לבר, אבל את עצמי לא תקנת, כי מעשה לא יהיה לי כח הבחירה, מאחר שתבר עמי. וזה: ויגר משה את רבתי העם אל ה'. הינו מה שרברו העם ופענו תחלה, טען הוא עתה אל ה', כי מה תהא עלי, כי לא יהיה לי בחירה. השיבו ה': ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום וחר, ולא צוה לו השם ותברך רק שני ימים, ומשה הוסיף יום אחר מרעמו (שבת טו), וכן לרעת הקדוש-ברוך-הוא, כי כן היה דעתו ותברך, כמו שבאמת לא נתנה הורה עד שלשה ימים, וכזה היה תלוי בחירת משה לקבל את התורה או שלא לקבל, כי לא היה אפשר לקבל את התורה רק אחר שלשה ימים כמו שהיה באמת, ואם לא היה מוסיף יום אחר, לא היה מקבל את התורה, והשם ותברך לא אמר לו רק שני ימים, והוא הבין מרעמו וכבר לו לקבל את התורה והוסיף יום אחר, שעל-ידיה היה קבלת התורה, וכזה היה תלוי עקר הבחירה של משה במה שהוסיף יום אחר מרעמו:

קצא דע, שאפשר שישב אחר אצל חברו במקום אחר בגג-ערן, ולזה יהיו כל התענוגים והשעשועים וכל הש"י שלש סאת (ישעיהו ט) עולמות, וחברו לא ירגיש בלום, ולא יהיה לו שום תענוג, כי שמים לרום וארץ לעמק, ולב מלכים אין חקר (משל ט); וכמו שאמרנו רבותינו וכוונם לברכה (שבת יא): אם יהיו כל השמים ריו, ואנשים קלמוסים וכו', אין מספיקין לכתב חללה של רשות, שנאמר: שמים לרום וכו'. נמצא שלב מלכים גדול הרבה מרום השמים ועמק הארץ, שתופסים בלבך מקום כמה וכמה אלפי אלפים פרסאות, והלב והמוח שקטנים מאד במקומם, הם תופסים הבל, עד שיכול לתן לב על כל מרינה ומדינה ולחפס ולהצטיר בלבו כל מרינה ומדינה ותכונות השמים ויחר ויחר מנה, כי לב מלכים אין חקר. ראה והבן ותכב גדלת הבורא, איד המועט מחזיק את המרבה, שחתיכת לב קטן כזה ומוח קטן כזה ותפס במקומו דברים גדולים באלה, וזה רק מחמת שנמצא שם האלקות. כי עקר האלקות הוא בהלב, כמבאר במקום אחר (על כ"ב טו). ומעשה בין ותכב: אם בהלב, שנמצא שם רק בחיות אלקות, שאינו כפיכול חלק אחר מאלפי אלפים מהשגחת הבורא ברוך הוא, כמה גדול ערכו, שיכול לחפס במקומו המועט עולמות אין מספר, ואפלו על עפ"ם נאמר: ולב מלכים אין חקר, על

קצג

דע, שהמחשבה יש לה תקף גדול, ואם יחזק ויגבר מחשבתו על איה דבר שבפועלם, יוכל לפעול שיהיה כף, ואפלו אם יחזק מחשבתו מאד שיהיה לו ממון - כדראי יהיה לו, וכן בכל דבר, רק שהמחשבה תהיה בבטול כל ההרגשות. והמחשבה תקיפה כל-כף, עד שאפשר למסר נפשו במחשבתו ממש, והינו שדגיש צער המיתה ממש, על-ידי שיקבל על עצמו ברעתו שהוא מרצה למסר נפשו על קדוש השם באיזה מיתה שתהיה, ואפשר לחזק ולגבר המחשבה כל-כף, עד שבשעה שמקבל במחשבתו שהוא מרצה למסר נפשו למות על קדוש השם, או ידגיש צער המיתה ממש, וזה שאמר רבי עקיבא (ברכות א): כל מי הייתי מצטער על פסוק זה, מתי יבוא לידי ואקיימו, עכשו וכו', הינו, שבשעת קריאת-ש"מע, שהיה רבי עקיבא מקבל על עצמו ארבע מיתות ביה-דין, היה מקבל על עצמו מסירת נפשו במחשבה חזקה ותקיפה גו', עד שהיה מצטער ומרגיש ממש יסורי המיתה ממש, כאלו סוקלין ושוברין אותו ממש בלי שום הפרש. וזה: כל מי הייתי מצטער מתי יבוא וכו', הינו שממה שישעתי וקבלתי ברצתי מתי יבוא לידי ואקיימו למסר נפשי על קדוש השם, מזה לבר הייתי מצטער ומרגיש וסובל יסורי המיתה ממש כנ"ל; עכשו, שבא לידי בפעל, ולא אקיימו הלוא תמיד הייתי סובל זה הצער ממש מהקבלה במחשבה לבר. ובשמתחזק המחשבה במסירת-נפש כל-כף כנ"ל, יוכל למות ממש מזה הצער כאלו היה מת מזה המיתה בפעל, כי אין הפרש בין המיתה בפעל להצער שמרגיש מהמיתה במחשבה כנ"ל. עליכן צריך למנע ולהרחיק עצמו לכלי לשאר שם בעת שמרגיש שקרוב שתצא נפשו, שלא ימות בלא עתו, חס ושלום:

קצד

מי שרצה פבור, הוא שומה. כי למשל, שר גדול שלח פקיד לעיר אחד מהעירות שלו למקום רחוק, והפקיד הגיל לקח לעצמו שם כל הכבוד, כי הערלים לא ידעו שהוא עבד השר, וסברו שהוא בעצמו השר, וכשהיו צדיקים אליו היו נופלים לפניו ונליו, ונותנים לו כל הכבוד, והיו קוראים אותו עם כל הכבודים של כבוד השכים להשר. פעם אחד בא השר בעצמו לשם, ובא הפקיד לפניו, ושאל לו על עסקי המדינה ומדוע אלו הערלים אינם עובדים עבודתם, וקרא לשובו אחר, ושאל אותו השר על עסק העיר, והערל השומר לא הכיר את השר, רק את הפקיד. וחקף נפל לרגלי הפקיד, וחלק לו כל הכבוד השקד להשר, והשיב לו על עסק שאלתו. או נתהפכו פני הפקיד כשולי קדרה, ונחבש מאד, כי אין בלין גדול מזה, שבגני השר נותנים לו כבוד תהה. כמו כן עקר הכבוד הוא רק מהדבור, כי איך מהארם, בגון יר, איה: יכולה לחלק לו כבוד, כי גם אינו נכר בהיה בעצמה חכמה הארם, וכן אפלו פני הארם אינו מחד להארם בעצמו, כי נמצא גם חיה שיש לה פני ארם, בגון קוף, ואין זה גדר הארם, ועליכן אינו מקבל כבוד כי אם

שהיה לו, שהוא דמותו. נמצא, שיש בכל ספר דמות דיוקנו של החכם, וכשזוכה לזכרון רבני החכם כמו שאמרם החכם, או על-ידי מה שחזר מאה ואחת פעמים, שעל-ידיה זכרו, או כשאומר זה הרב בשם החכם, נצטיר לפני דמות דיוקנו של החכם, והרי הוא כאלו אפרו החכם בעצמו, אך שיהיה הזכרון באמת ככה הזכרון, שאז נחלק ברעתו דמות דיוקנו ממש כנ"ל. וזה (אבות פ"ד): הלומד ילד, למה הוא דומה וכו'. כי זה הלומד עם התלמיד הוא ממש ככוח בריו על הגיד ומציר אותיות שכלו שם, בן הוא מציר ברצת התלמיד שכלו ודמותו ממש כנ"ל. אך שיש בהלומד בחינות, הינו שיש בחינה הלומד ילד, הינו כשהתלמיד שומע הרב מפי הרב ממש ובעת שחדש הרב זה הרב, שאז הוא בחינות ילד, כי החרושים נהנים על-ידי מה שמעלה את הנפשות בבחינות עבוד ומחדש אותם, כמבאר לעיל (סי' ט), ונמצא שהוא בחינות ילד, כאלו נולד היום, ואז דומה לריו כחובה על גיד חדש, שנחלק ונצטיר שם היטב בלי משמוש, הינו שאז יוכל להצטיר ולחלק ברעתו היטב ויכול לזכרו. אבל הלומד וכן, שאינו שומע מפי החכם בעצמו, או אפלו מפיו לאחר כך שלא בשעה החדש, ואז לא נחדש נשמתו בבחינת עבוד כנ"ל, ואז הוא בחינות וכן כמו שהיה מקדם, ואז דומה לריו כחובה על גיד מחוק, שהתכח ממשמש שם, בן החדש שמחדש החכם, אף שכתב ונחלק ברעתו, עם כל זה לא נצטיר היטב שם ויכול לשכתו. וזה בחינות (ברכות טו): דיו לעבר להיות ברבו - לעבר דיקא. עבר הוא מי שזוכר מה שמקבל מרבו על-ידי שחור מאה ואחת פעמים כנ"ל, כמו שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה (תע"ט): עובר אלקים - זה החזר פרקו מאה ואחת פעמים, ועל-ידי הזכרון זוכה להיות ברבו, כי נדפן לו דמות דיוקנו של רבו, וכאלו רבו אמרו או כנ"ל, כי נחלק ונצטיר היטב ברעתו פנים ודמות רבו כריו כחובה על הגיד כנ"ל. וזה בחינות דיו לעבר וכו', בחינת דיו כחובה כנ"ל (וכן טבא בזה הדרוש (תע"ט טו זכ"ל). עין שם). כי מה שנצטיר דמותו אצל התלמיד, הוא בחינות דיו, כי לא נצטיר אלא דמות דיוקנו, כי זה כלל, שכל ההתלבשות שמחלבש דרגא בדרגא אינו מתלבש אלא מדרגה אחרונה שבדרגא העליונה, הינו בחינת רגלין של העליונה, והוא מדרגה הראשונה אצל דרגא התחתונה, וכמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה: מה שעשתה חכמה עטרה לראשה, עשתה ענוה עקב לסלותא; ועליכן לא נצטיר אלא הדמות, והוא כמו דיו, שאף שנצטיר בו הצורה ממש והדמות כנ"ל, עם כל זה אינו רק ציור ודמות, ואינו ממש הרב בעצמו; בן הרב, אף שבו נצטיר הדמות, עם כל זה אינו אלא ציור ודמות, הינו מדרגה התחתונה שלו, הינו דבור, והבן. וזה בחינת (יוט"ט שלם פ"ז): אש שחורה על-ידי אש לבנה, בחינת מחין, בחינות: ועולים מן לבנון - מן לבנון דמקא (וזה פירוש דף ו'ה'). וזה בחינת (שיר השירים א): שחורה אני ונאורה, כי מה שהוא שחור וישפל אצל העליון, הינו מדרגה התחתונה שלו, הוא גאה ועליון אצל התחתון:

הממנה על זה, פירוע, וצריך לכוון בשעת אמירת תהלים, שתהלים בנימטריא תפ"ה, שהוא מכון כמספר השני שמות: אל אלקים כמלווא, כזה: אלה למד, אלה למד הי יוד מם, שעל ירי השני שמות אלו יוצאה הטפה מהקלפה, כי הטפה היא כחינת חסר וגבורה, פירוע, כי יש בה כח אש ומים, תמימות ולחות, שהם כחינת חסר וגבורה, ועל ירי השני שמות אל אלקים הנ"ל, שהם כחינת חסר וגבורה, פירוע, שהם בנימטריא תהלים כנ"ל, על ירייה מוציאין הטפה משם, וזה צריך לכוון בשעת אמירת תהלים: ועל כן צריך לומר עשרה קפיטל, כי יש עשרה מיני זמרה, שהם כחינת העשרה לשונות שנאמר בהם ספר תהלים, כמובא (במרא פסחים ק"ו ובגור, שהם: אשרי ולמנצח ומשביל והללויה וכו', עין בפרוש רש"י. ויש בה ככל לשון ולשון של העשרה לשונות הנ"ל לכטל בת הקלפה הנ"ל, כי כל אחר מאלו הלשונות הם הפך הקלפה הנ"ל, כי אשרי הוא לשון ראיה והסתכלות - הפך הקלפה הנ"ל, שעקר כחה מקלוקל הראות, מכחינת: ומכחינת עיניו מראות, ככחינות: יהי מאות - חסר, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ח"י תש"ס דף ט"ו:) דא לילית. נמצא, שעקר כחה מקלוקל הראיה, ואשרי שהוא לשון ראיה היא הפך ממנה. וכן משביל, כי היא כחינת משביל, ומשביל הוא הפך מזה. וענין זה ענין במקום אחר ועל כ"ס י"ט, כי עקר כחה להחטיא את האדם במקרה, חס ושלום, הוא על ירי לשון חרונם, שהוא כחינת משביל על ירי חרונם, שהוא מערב טוב ורע, לפעמים משביל ולפעמים משביל, עין שם, וכן הללויה - הפך הקלפה, ששמה לילית על שם שהיא מילת בילתה ממיר, והלל הפך יללה, כי אותיות "הלל" הם הפך "יללה" - והשאר לא פרש. גם הטפה באה מהרעת, שהוא כחינת חסר וגבורה, פירוע, כי גם הטפה היא כחינת חסר וגבורה כנ"ל, וירוע שהרעת הוא כחינת חמשה חסרים וחמש גבורות, על כן צריך לומר עשרה קפיטל. וזה כחינת תהלים: לרור משביל אשרי נשוי פשע - ראשייתוכו נאף, שהוא נכנע על ירי כחינת לרור משביל, רהינו תהלים:

אחר כך גלה רבנו, זכרוננו לברכה, העשרה קפיטל תהלים בפטריות, שצריך לאמנם באותו היום שיקרה לו, חס ושלום, מקרה בלתי טהור. ואלו הן: **מכתם** לרור - **טז**, לרור משביל - **לב**, אשרי משביל אל רל - **מא**, באיל מערג - **מב**, למנצח אל משחת - **נב**, למנצח על ירותון - **עז**, חפלה למשה - **צ**, הורו לה קראו כשמו - **קה**, על גהרות ככל - **קלז**, הללויה הללו אל בקרשו - **קנ**, ואמר, שאילו העשרה קפיטל תהלים הם חסון גדול מאד מאד למקרה, חס ושלום, ומי שזוכה לאמנם באותו היום, אין צריך לפחד עוד בכל מפגם הנורא של המקרה, חס ושלום, כי בודאי נתמקן על ירייה: (וענין ענין זה בקוטי מורה"ן חגיגה בסופו.)

דו

תעיתי בשה אכר בקש עבדך וכו' (תהלים ק"ט):

כי יש חלוק גדול בעברה שעושה האדם, חס ושלום, בין אם נתעורר חפזימיר ושכ בחשובה, אזי אפשר לו בקל לחזר

למקומו, כי ערין לא נחרק הרבה מהדרך הטוב. כי בשעושה עברה, חס ושלום, אזי הולך ונוטה מהדרך הישר אל ררך אחר מקלקל, ושם יוצאים מאותו הדרך כמה וכמה נתיבות ודרכים חועים ומקלקלים מאד, שכשמתחילין לילך, חס ושלום, באותו הדרך הרע, אזי חועים ונבוכים כאלו הדרכים, עד שקשה לשוב ולצאת משם. אבל השם יתברך רכבו לקרות את האדם חכף כשרואה שהוא חועה מדרך השכל, וקוראו שישכח לאחוריו, ולכל אחר קורא לפי כחינתו: יש שקוראו כרמיה, ויש בקריאה ממש, ויש שבועט בו ומכהו, וזהו הקריאה שלו, כי אורחא מכרות קמיהו: עד מתי פתיים תאבהו פתי, ותחודה הוא השם יתברך בעצמו, שהוא קורא אותם ומבקשם שחזרו אליו. ועל כן בשערין לא נטה הרבה מדרך הישר, אזי אפשר לו בקל לשוב, מחמת שהוא מכיר ערין את הקול ורגיל בו, כי זה סמוך היה אצל השם יתברך והיה שומע קולו קול התורה, וערין לא שבת את הקול, וערין לא תעה הרבה כאלו הדרכים האחרים החועים והנבוכים, ועל כן קל אפשר לו לשוב. והוא כמשל הרועה, שכאשר שה אחר חועה מהדרך, אזי חכף הוא קורא אותו, וכשהשה ערין לא תעה הרבה מהדרך, אזי הוא מכיר הקול והולך אחריו חכף; אבל כשבכר נטה הרבה מהדרך, אזי כבר שבת את הקול ואינו מכיר בו, גם הרועה מראש עוד מלכקשו, מחמת שזה זמן רב שהלך ותעה מאחו. כן כשבכר האריך זמן, חס ושלום, כדשעו, ונטה ותעה הרבה מהדרך הישר לאלו הדרכים המקלקלים והחועים והנבוכים והמבלבלים, אזי קשה לו לשוב כנ"ל:

ודע, שאלו הדרכים המקלקלים והחועים, כשאדם חועה בהם, חס ושלום, הרבה מאד, אפשר לפעמים שיהיה מאד וילך באלו הדרכים הנבוכים, ואזי ריקא מרב תעונו בהם, יתהפך וישכח עד שיהיה סמוך מאד למקומו הראשון, ולא יהיה רק דרחק מעט בינו לבין מקומו הראשון, וככל על ירי נסיון קל, ישוב עוד למקומו. אבל כשהשם יתברך קוראו ומזמין לו הנסיון, אינו מכיר בקול ואינו חושש לשוב למקומו. וזה הוא החלוק שבין עולמיים לזקן, כי מי שערין בכחותו וערין לא הזקן כחטאיו, אפשר לו יותר לשוב מהזקן, מחמת שערין הוא סמוך, ולא שבת את הקול הקריאה. וזה: תעיתי בשה אכר - הינו שתעיתי מהדרך הישר בשה אובר הנטוה מהדרך כנ"ל, על כן אני שואל מלפניך: בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי - הינו שתמנה לבקשני כל זמן שאני זוכר ערין את הקול הקריאה של התורה והמצוות. וזהו: בקש עבדך, כי מצותיך לא שכחתי - שתמנה לבקשני חכף, כי מצותיך לא שכחתי ערין, וערין אני מכיר את קול הקריאה של המצוות, שהם התורה. על כן בקשתי - שתמנה עלי לבקשני מהרה מיר, כל זמן שערין לא שכחתי את מצותיך, רהינו שערין אני מכיר את קול הקריאה של התורה והמצוות, כי בשחם ושלום האדם נוקן כחטאיו, קשה מאד לבקשו, כי כבר שבת את קול התורה והמצוות, ואינו מכיר בקול הקריאה, על כן צריך האדם לבקש מהשם יתברך, שימנה השם יתברך לבקשו להתורו אליו

(וידר וצא רף קכ"ג): שְׂכִינְתָא בִּין תְּרֵין צִדְיָקִיא תְּבֵא, שְׁהוּא תְּהוּדָה שְׁבַע-עֶלְפָּה, בְּמוֹכָא בְּמִקּוּם אַחַר (ע"ן בְּהוּדָה תְּהֵלָה לֵיד כְּסִי ט"ו), וְכֵן הִתְלַמְדוּ-חֲכָם הוּא בְּעִצְמוֹ תְּהוּדָה, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָרוֹנֵנוּ לְכַרְכָּה (כְּסִי כ"ב): כְּמִה טַפְשָׁאֵי וְכוּ' דְקָמֵי מְקַמֵי אֹרְחָא וְכוּ'; אֲכַל כְּשֶׁהֲצַרִיק מְמַתִּיק דְבוּרִים שְׁלֵהֶם, אִזֵּי הוּא חוֹזֵר וְעוֹשֶׂה מִהֲדֻבְרוּרִים תוֹרָה, בְּמוֹכָא בְּמִקּוּם אַחַר (כְּסִי כ"ג), וְאִזֵּי עוֹשֶׂה תוֹרַת חֶסֶד, הֵינֵנו לְלַמֵּד לְאַחֲרִים, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָרוֹנֵנוּ לְכַרְכָּה (כְּסִי כ"ג) עַל פְּסוּקֵי: וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה - זֶה הַלּוֹמֵד עַל-מִנְתָּה לְלַמְדָּה, כִּי בְּרֹאֵי בְּשִׁעוֹשִׁים תוֹרָה מְדֻבְרוּרִים אֵלּוּ, אֲפָשֶׁר לוֹ לְלַמֵּד אַחֲרֵים עִמָּהּ, וְנִמְצָא שְׁהוּא תוֹרַת חֶסֶד, וְכִהָ מְמַתִּיקִם:

דח לשון רבנו זכרוננו לְכַרְכָּה

צוּפָה רְשַׁע לְצַדִּיק וּמִבְקֵשׁ וְכוּ' (תְּהֵלָה לו):

פְּרוּשׁ: מֵה שְׂרָשְׁעִים עוֹשִׂים יִסּוּרִים לְצַדִּיקִים וְרוֹדְפִים אֶת הַצַּדִּיקִים, זֶה סִפָּה מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּדִי שִׁיתְּכוּנֵן הַצַּדִּיק וּפְשָׁפֵשׁ בְּמַעֲשָׂיו. וְנִמְצָא, שֶׁהַרְשָׁע הוּא כְּמוֹ צוּפָה, כְּשׁוֹמֵר הַעֵיר שֶׁנִּקְרָא צוּפָה, בֵּן הַרְשָׁע הוּא שׁוֹמֵר אֶת הַצַּדִּיק מִלְּפַל בְּנִשְׁמִיזוּת: פְּרוּשׁ אַחֲרֵי: מַעַט הַמַּחְלֶקֶת שֵׁשׁ עַל צַדִּיקִים הִיא טוֹבָה לָהֶם, כִּי הַמַּחְלֶקֶת הִיא כְּמוֹ מִכְסָה לָהֶם, שְׁלֵא יִתְגַּלוּ וְיִתְפָּרְסוּ כִּיֹּתֵר מְבָרֵי הַצַּדִּיק. וְזֶה פְּרוּשׁ: צוּפָה רְשַׁע לְצַדִּיק - צוּפָה לְשׁוֹן מִכְסָה, כְּמוֹ שְׂכָתוּב (שִׁשָּׁה ט"ז): וְצִפִּית אֹתוֹ וְהִבִּי; אֲכַל אֵלּוּ הַרְשָׁעִים מְרַבִּים בְּמַחְלֶקֶת, מְרַבִּים בְּמִכְסָה, עַד שְׁאִין כֹּחַ בְּצַדִּיקִים לְסַבֵּל מַחְלֶקֶתָם וְשִׁנְאוֹתָם שֶׁל הַרְשָׁעִים. וְהוּזוּ: וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוּ - כְּמוֹ בְּשִׁמְכִסִּין אֶת אֲדָם מֵרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו, עַד שְׂאֵי אֲפָשֶׁר לוֹ לְהַנְשִׁים, בֵּן אֵלּוּ הַרְשָׁעִים, הֵן מְכִסִּין וּמְרַבִּים בְּצַפּוּיִם בְּמַחְלֶקֶת וּמִבְקִישֵׁין לְהַמִּיתוֹ, אֲכַל: וְה' לֹא יַעֲזוּבֵנו כִּדְרוּ:

דט לשון רבנו זכרוננו לְכַרְכָּה

הַפְּלוֹת בְּגִנְדַת תְּמִידִין תְּקֻנוֹם (כְּרִכּוֹה לו):

כִּי יִרְעֵ, שֵׁשׁ לְכָל אֲדָם תְּפִלוֹת רְעוּת, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָרוֹנֵנוּ לְכַרְכָּה (כְּרִכּוֹה כ"ג) וְשֵׁי נִסְחָה הָעוֹן יַעֲקֹב: גִּנְבָא עַל מַחְתַּרְתָּא רְחִמָנָא קְרִיא. וְנִמְצָא אַחֲרֵיכֶּה, בְּשִׁעוּמָד הַתְּפִלָּה הַרְאוּ לְהַתְּפִלָּה, אִזֵּי בָּא הַתְּפִלָּה רְעָה וּמִבְלִבְלָת אֹתוֹ. וְזֶה בְּחִינַת: תְּפִלוֹת בְּגִנְדַת, שְׁהִיא מַחְתַּרְתָּ לֹא, וְהַתְּקוּן לָהּ - הַכְּנָסֶת אֹרַח תְּלַמְדוּ-חֲכָם, כִּי אִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוֹנֵנוּ לְכַרְכָּה: אֹרַח מְבָרַךְ (כְּרִכּוֹה ט"ו), וְאֹרַח הוּא בְּחִינַת (מַסֵּל ט'): וְאֹרַח צַדִּיקִים כְּאוֹר עֵינָי; וְכֵהִיב (כְּסִי ט'): כְּרִכּוֹת לְרֹאשׁ צַדִּיק, שְׁהוּא בְּחִינַת שְׁמוֹנֵה-עֶשְׂרֵה כְּרִכּוֹת שְׂבַתְּפִלָּה (וִידֵר מִסָּה רַבֵּי וְחִתּוּן ט"ו). וְנִמְצָא, שְׁעַל-יְדוּ בָּא הַתְּקוּן הַתְּפִלָּה. וְזֶה פְּרוּשׁ: תְּמִידִין תְּקֻנוֹם - זֶה בְּחִינַת הַכְּנָסֶת אֹרַח תְּלַמְדוּ-חֲכָם, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוֹנֵנוּ לְכַרְכָּה (כְּרִכּוֹה ט'): הַמְּאֹרַח תְּלַמְדוּ-חֲכָמִים בְּחוּד בִּיחוּ, בְּאֵלּוּ הַקְּרִיב תְּמִידִין:

דו לשון רבנו זכרוננו לְכַרְכָּה

עַל-יְדֵי מִשְׁא-וּמִתָּן בְּאִמּוּנָה הוּא מְקִיִּם וְאִהֲבָתָ, כְּמוֹ שְׁאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְזָרוֹנֵנוּ לְכַרְכָּה (כְּסִי ט"ג): וְאִהֲבָתָ - שְׁהִיא שֵׁם שְׁמִים מַחְאֵהב עַל יְדֵי וְכוּ'. וְכַשְׁמִקִּים וְאִהֲבָתָ, עַל-יְדֵי-וּ: יְהִי:

כֵּן זְמַן שְׁלֵא שְׂכַח עֲדוּן לְעִמְרֵי אֶת קוֹל הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת בְּנִ"ל. וְהוּזוּ מֵה שְׂבַקֵּשׁ יְדוּד הַמְלַךְ עֲלָיו הַשְּׁלוֹם: בְּקֵשׁ עֲבָרְךָ, כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שְׂכַחְתָּ, בְּנִ"ל:

דו כָּל הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, כְּמוֹ שְׂכָתוּב: וְגִבּוֹרְתֶךָ וְכָבוֹד (תְּהֵלָה ט"ג), וְכְמוֹ שְׂכָתוּב בְּכַתְּבִים, שְׁהוּ' גְּבוּרוֹת שְׂבַרְעַת בּוֹקְעִין וְיוֹצֵאִין מִתְּפָה, וְעֵשֶׂה מֵהֶם ה' מוֹצֵאֹת תְּפָה; וְנִמְצָא שְׂכָל הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת, וְצִדִּיק לְהַמְתִּיקֵם. וְהַמְתִּיקָה הוּא עַל-יְדֵי לְמוֹד הַתּוֹרָה וְדְבוּרִים טוֹכִים שְׁמַדְבְּרִים, עַל-יְדֵי-וּ: מְמַתִּיקִים הַדְּבוּרִים שְׁהֵם בְּחִינַת הַגְּבוּרוֹת:

וְדַע, שְׁלַפְעָמִים יוֹצֵאִין גְּבוּרוֹת קִשׁוֹת, רְחִמָנָא לְצִלּוֹ, וְהֵם כְּאִים בְּהַה עוֹלָם לְגוֹלֵי הַדּוֹר מְחַמַּת שֵׁשׁ לָהֶם רְעַת גְּדוּל, עַל-כֵּן בְּשִׁיּוֹצֵאִין, חֵם וְשְׁלוֹם, גְּבוּרוֹת קִשׁוֹת, כְּאִים כְּרַעַת הַגְּדוּלִים, וְשֵׁם בּוֹקְעִין וְיוֹצֵאִין מִתְּפָה, וְעֵשֶׂה מֵהֶם דְּבוּרִים בְּנִ"ל. וְאִזֵּי הַדְּבוּרִים הֵם בְּחִינַת גְּבוּרוֹת קִשׁוֹת, וְצִדִּיק לְדָאוֹת לְהַמְתִּיקֵם. וְכִשְׁאִין מְמַתִּיקִים הַגְּבוּרוֹת הַקִּשׁוֹת, חֵם וְשְׁלוֹם, מְחַמַּת שְׁאִין לָהֶם כֹּחַ לְהַמְתִּיקֵם אוֹ שְׁהֵם אִזֵּי בְּמִדְרַגָּה קְמוּנָה, שְׂאֵי אֲפָשֶׁר לְהַמְתִּיקֵם, מְחַמַּת שְׁפָנוֹ מִזֵּי בְּאִיּוּה פָּנִם וְחִטָּא, כִּי אֲפִלוּ צַדִּיקִים גְּדוּלִים לְפַעְמִים הֵם פּוֹנְמִים וְשׁוֹמִים בְּאִיּוּה דְבָר, כִּי אִין צַדִּיק בְּאֵרִין וְכוּ' (תְּהֵלָה ט'), וְכַחֲמַת שְׁהֵם אִזֵּי בְּכַחֲמַת וּ, אִינֵם מְמַתִּיקִים הַגְּבוּרוֹת הַקִּשׁוֹת, שְׁהֵם הַדְּבוּרִים, וְאִזֵּי, בְּשִׁאִינֵם מְמַתִּיקִים הַדְּבוּרִים, שְׁהֵם גְּבוּרוֹת קִשׁוֹת, אִזֵּי מַחְתִּילִין לְרַבֵּר בְּאֵלּוּ הַדְּבוּרִים דְּבוּרִים רְעִים עַל הַכָּלל אוֹ עַל הַפְּרָט, אוֹ שְׁמַדְבְּרִין עַל צַדִּיק הַדּוֹר, וְאִזֵּי כָּל הַדְּבוּרִים שְׁלֵהֶם, שְׁהֵם גְּבוּרוֹת קִשׁוֹת, כְּאִים וְנִפְלִים עַל צַדִּיק הַדּוֹר, חֵם וְשְׁלוֹם. וְהַצַּדִּיק הַדּוֹר צִדִּיק לְדָאוֹת לְהַמְתִּיק אֵלּוּ הַגְּבוּרוֹת קִשׁוֹת, שְׁהֵם הַדְּבוּרִים הַנִּ"ל, וְעַל-יְדֵי שְׁהוּא דֵּן אֹתָם לְכַף זְכוּת בְּהַה שְׁמַדְבְּרִים עֲלָיו, וְנִמְצָא שְׁהוּא מִטָּה כְּלַפֵּי חֶסֶד, וְכִהָ מְמַתִּיקֵם, אוֹ עַל-יְדֵי שְׁמַקְבֵּל הַיִּסּוּרִים שְׁהֵם מְדַבְּרִים עֲלָיו, מְקַבֵּלֵם בְּאִהֲבָה, עַל-יְדֵי-וּ: הוּא מְמַתִּיק גִּבְזָן דְּבוּרִים שְׁלֵהֶם, שְׁהֵם הַגְּבוּרוֹת הַקִּשׁוֹת בְּנִ"ל. אֲכַל אִם אִין כֹּחַ, חֵם וְשְׁלוֹם, בְּצַדִּיק הַדּוֹר לְהַמְתִּיקֵם, אִזֵּי יוֹכֵל לְפַל מִמְּדְרַגְתּוֹ מֵאֹד, חֵם וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי אֵלּוּ הַגְּבוּרוֹת הַנִּ"ל שְׂבָאִים עֲלָיו, אוֹ שִׁיסְתַּלֵּק, חֵם וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי-וּ, וְאִזֵּי עַל-יְדֵי הַתְּפִלּוֹת, וְנִשְׁמַתוּ מְמַתִּיקֵם אֵלּוּ הַגְּבוּרוֹת הַקִּשׁוֹת הַנִּ"ל. וְמֵאָה הִיָּה הַתְּפִלּוֹת הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב, כִּי אִמְרֵי שִׁיסְתַּלֵּק מִמַּעֲשֵׂה הַשֵּׁ"צ, יִפּוֹחַ שְׁמוֹ, כִּי אֲצֵל הַשֵּׁ"צ, יִפּוֹחַ שְׁמוֹ, הִיָּז כְּמִה גְּדוּלֵי הַדּוֹר וְלוֹמְדִים מִפְּלָגִים, שְׁהִטְעָה אֹתָם, בְּמִפְרָסֵם, וְהֵם יִצְאוּ מִן הַכָּלל וְרַבְרוּ רְעוּת עַל כָּלל תוֹרָה שְׁבַע-עֶלְפָּה, וְזֶה הִיָּה מְחַמַּת שְׂבָא לָהֶם גְּבוּרוֹת קִשׁוֹת, וְלֹא הַמְתִּיקוּ אֹתָם מְחַמַּת בְּחִינַת הַנִּ"ל, וְעַל-כֵּן דְּבוּרֵי דְבוּרִים רְעִים עַל הַכָּלל, וְאֵלּוּ הַדְּבוּרִים נִפְלוּ עַל גְּדוּל הַדּוֹר, וְהַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב וְזָרוֹנוּ לְכַרְכָּה הוּא הִיָּה אִזֵּי הַגְּדוּל הַדּוֹר, וְמֵאָה נְסַתַּלֵּק. וְכְמוֹ שְׁאִמְרוּרִים בְּשֵׁם הַבְּעַל-שֵׁם-טוֹב וְזָרוֹנוּ לְכַרְכָּה, שְׂאֵמָה, שְׁנַעֲשׂוּ לוֹ שְׁנֵי נְקִיבִים כְּלָבוֹ עַל-יְדֵי הַמַּעֲשֵׂה שֶׁל הַשֵּׁ"צ, יִפּוֹחַ שְׁמוֹ, וְמֵאָה נְסַתַּלֵּק וְכוּ'. כִּי בְּשִׁמְדְּבָרִים עַל תוֹרָה שְׁבַע-עֶלְפָּה, אוֹ בְּשִׁמְדְּבָרִים עַל הַצַּדִּיק הַדּוֹר בְּעִצְמוֹ, הוּא דְבָר אַחַד מְשׁוֹ, כִּי עֲקֵר תוֹרָה שְׁבַע-עֶלְפָּה הוּא תְּלוּי בְּצַדִּיק הַדּוֹר, כְּמוֹ שְׂכָתוּב

לו פרנסה בלא יגיעה וטרח, כי אמרו חכמינו וזכרונם לברכה (ספ"ט ק"ח): קשין מזונותיו בקריעת יסוסו, וקריעת יסוסו היה עליידי זכות אברהם, בחינת ואהבתו, כמו שאמרו חכמינו וזכרונם לברכה: וישב הים לפנות בקר - דא בקר דאברהם, נמצא כשהגיע עת הבקר, בחינת אברהם, אזי יצא מקשוי לקל, כי ער הבקר היה קשה לפניו קריעת יסוסו, נמצא עליידי משא ומתן באמונה אחוה בבחינת ואהבתו, בחינת אברהם, אזי אין קשין לו מזונותיו:

ריא לשון רבנו וזכרונם לברכה

מה שהעולם נוסעין על ראשיהשנה לצדיקים - כי עקר המתקת הרינין אינו אלא עליידי קרשת ומהרה המחשבות, כי שם שרשם. (כמ"ש) [כמובא בזהר]: בלא במחשבה אחברו. ואי אפשר לבוא למחין זבים אלא עליידי התקשרות לצדיקים, (כמובא בזהר) [כמו שקתוב]: ויקח משה את עצמות יוסף, משה הוא בחינת מחין, ויוסף הוא בחינת צדיק, הינו שאין שלמות למחין אלא עליידי התקשרות לצדיקים. וראשיהשנה הוא מקור הרינים של כל השנה, וצריך לטהר את מחשבתו כדי להתחייב, ובשכיל זה נוסעין לצדיקים, כדי לזכות לקרשת המחשבה:

ריב לשון רבנו וזכרונם לברכה

זה בחינת מחאת כף אל כף, כי עליידיה מביטין בתמונת ה' כי תמונת ה' הינו רמיונות שאנו מרמין אותו: רחום וחנון ושאר כנויים ורמיונות שאנו קורין אותו, כל אלו הרמיונות גלו הנביאים, ונביאים זה בחינת רבוד התפלה, כמו ניב שפתים, וכשאנו מדברים כשהיינו את התמונות והרמיונות ומחאין בכפים, אזי נתקנים (ויש"ע): וביד הנביאים אדמה; כי הנביאים הם הרבורים, והכפים הם יד הנביאים, ואז הרמיון נתגלה, בבחינת: וביד הנביאים ארמה; (נהתקים (בבב"ט): וחמונת ה' יביט: גם מחאת כף זה בחינת (ויחא"ל): וידי ארם מחמת כנפיהם, כי הכנפים הם הרבורים, בבחינת (דאל"ט): וכעל כנפים יגיד דבר: גם נכלל התפלה בתוך חוזה שבכתב והורה שבעלפה, שהם שני ידים: יד כותבת ויד חותמת: כח הרבוד בא עליידי התקשרות לצדיקים, כמובא: פה אתקריאח מסמךא רצדיק: (מסין ר"ט עד כאן, לשון רבנו ז"ל)

המשוטט סביב סביב כנ"ל: ודע, שהשם הנ"ל הוא שם סאל, ויוצא מפקסו: אמה סתר לי (תהלים טז), מראשי-חבות, והפס של מצר חצוני הוא בחינת הפ"ם הנ"ל, בחינת הפקדונם המשוטט סביב הפקדה והפקדה הנ"ל לשלט על הארם כנ"ל, ואם הם ושלום מוצא מקום לשלט, אזי מקבל יותר כח מזה השם, כי נצטרף הפ"ם להשם סאל הנ"ל, ונעשה צדוף שמו "סמאל", עליבן צדיק להפסיק בין תבות "אמה סתר לי" לתבת "מצר", כדי שלא לעשות צדוף שמו, הם ושלום. ואזי, כששולט על הארם, הם ושלום, ומקבל עוד כח מזה השם כנ"ל, אזי נעשה מהשם הנ"ל: סוף ארם למות (ברכות יז), שהוא ראשי-חבות שם סאל הנ"ל. אבל כשמשמרון את עצמן בכח השם הנ"ל, אזי השם הוא מכסה ומסתר, בחינת: אמה סתר לי, וגם מצר חצוני ותשמרני:

ריד בידרות הראשונים, כשהיו יודעים יום מיתתם, היו עוסקים בתורה כל היום, ולא היה שליטה להבעל-דבר עליהם, ועקשו מיצו בני-ארם שמתו באמצע למורם. דע, שאם הלמור כהן, בודאי אין לו שום כח, אבל אם אין הלמור כראוי, בפרט למור גמרא, אם אין הלמור כראוי, אזי הוא מקבל יותר כח מהלמור, כי תלמוד בגימטריא אחיות של שמה "לילוח", עליבן יש כח בלמור התלמוד או להכניע אותה או להפך, הם ושלום:

רמו דע, שיש עשרים וארבעה מיני פריונות, כי יש עשרים וארבעה פתירינים, וכנגד כל בית-דין וביחדין יש פריון מיוחד להמתיק הרין שיש שם. עליבן לפעמים אינו מועיל הפריון שעושין, כי לא כל אחד ואחד יודע כל העשרים וארבעה פריונות; ואפלו אם יודע אותם, אינו עושה כלם; ועליבן כשאינו עושה הפריון המיוחד לאותו הרין, על-ידיה אינו מועיל. אך דע, שיש פריון אחר שכולל כל העשרים וארבעה פתירינין, ויכול להמתיק כל העשרים וארבעה פתירינים, ולזה הפריון צריך עת רצון, בחינת התגלות מצח הרצון, כמו בשבת במנחה, בחינת: ואני חפלתי וכו', עת רצון וכו' (תהלים טז). אך אפלו הצדיקים, לאו כל אחד יודע זה הפריון, ולא נמצא פי אם חר כדרא שידע זה הפריון, ופעמים אפלו כשהצדיק עושה פריון, אף-על-פי-כן אינו מועיל, וזה מחמת כי גם למעלה תאכים מאד לפריון כזה, כי לאו בכל פעם בא להם מלמטה פריון כזה, שיוכל להמתיק כל העשרים וארבעה פתירינים בכת-אחת, ועליבן כשבא להם זאת בהמתקה, הם משתמשים עמה לצורך דבר אחר, רהינו שעליידי זה הפריון וההמתקה נעשין גרים, כי כל זמן שיש עכו"ם בעולם, חרוץ-אף בעולם, וכשמתיקו הרין והחיון-אף, נמתק העכו"ם ונעשין גרים. וזה היה עבודת משה רבנו, עליו השלום, כל ימי חייו וגם לאחר מותו, כי השתדל לקרב העכריב כדי לעשות גרים, וגם במוחו נקבר מול בית-פעורבדי להמתיק העכו"ם, כדי שיהיו נעשין גרים, ועליבן נסתלק בשבת במנחה, שאז הוא עת רצון, כדי להמתיק כל העשרים וארבעה פתירינים כנ"ל, כדי לעשות

גרים, כי כל עבודת משה - להמתיק התרוניאף של העכו"ם לרצון, ועליבן מושה עומר בין "שקמר" לרצון, כי מספר מושה הוא ממצע בין מספר "שקמר" למספר רצון, כי הוא עומר תמיד להמתיק השקמר להפקה לרצון בג"ל. ועליבן מצינו במדרש, שרבי אליעזר הגדול (ע כ"ד רמא פ"ע ובמדר קהלת) גיד גרים, וזה מתמת שהיה נגלוג בנו של משה, כי עליו נאמר: ושם האחר אליעזר, כמובא (מדר בסדר פ' י"ג), ועליבן בכח זה גיד גרים. וכן יתרו, מתמת שהיה חותן משה, עליביו זה נתגיד, כמו שכתוב (שמות ט'): ושמע יתרו חותן משה, כי מתמת שהיה חותן משה, זה גרם לו ששמע ונתגיד, כי כל עבודת משה בתיו, ועקשו לאתר מותו, הוא רק לעשות גרים, כנ"ל:

רטו רע, כי הפילוסופים קורים להטבע אם כל חי, ואנחנו עליביו תפלותינו אונו כמבטלים הטבע, כי הטבע מחיב קדי, ועליביו התפלה גשתנה הטבע. וזה בחינת ח"י ברבות התפלה חוץ ברבת המינים, שעליביו חי ברבאן מכבלין הטבע אם כל חי, ומכונעין ומכבלין המינים והאפיקורסים:

ריו זכרו תורת מושה (סוף מלאכי) - ראשיתכות תמו, חסר ואו. כי אז, בתמו, צריכים להמשיך הזכרון לתמן השכחה, כי אז נתהוה השכחה, כי עליביו הלוחות שגשתברו בתרש תמוו נתהוה השכחה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (גיטין ט'): אלמלא לא גשתברו הלוחות הראשונות, לא גשתכחה תורה מישראל, ועליבן חסר ואו מתמו כנ"ל, כי מאחר שגשתברו הלוחות נסתלק הוא, כי הלוחות הם בחינת ואו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ג ט'): הלוחות ארפן ששה ורחבן ששה: גם זמן מתן תורתנו - ראשיתכות תמו. כי בתמו נתנו הלוחות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם ט'): וגם כאן חסר ואו, מתמת שאו גשתברו הלוחות, שהם בחינת ואו, כנ"ל:

ריח רע, שלפעמים כשנגוד על האדם, חס ושלום, איזה גורה, ואפי' עליבן ראהו לא חוי, מולה חוי (מגילה א) ומתמת זה רוצה להסתיר את עצמו, ומזה בא שלפעמים פתאם האדם נוסע לאיזה מקום רחוק, והו ברי להסתיר את עצמו, ואפי' עליביו שהוא אינו יודע מזה, עם כל זה הנפש יודעת מזה, עליבן בא לו רצון לנסע לשם. ולפעמים בשבא לשם הוא גהפרדם שם ביותר, ואז יוכל להזיק לו מאד, חס ושלום, ומזה היה הסתלקות צדיק גדול מאד, שפתאם רצה לנסע לארץ ישראל, והוא היה בעצמו יודע מזה, שהיה צריך להסתיר את עצמו, ונסע על המדינה, והיה פרסום גדול, ונסתלק באותו הדרך. וכן ארע כוכננו כסמוך, השם יצילנו:

ריט בצע אמרתו (אכה ט) - כנע פורפירא דילה (שירש ט), כי גנראי אין הבית המקדש יכול לסבל כבודו ונאותו יתברך, כמו שכתוב (מלכים ט'): הנה השמים ושמי השמים לא יכלקוד, אף כי הבית הזה וכו'. רק מתמת אהבת ישראל צמצם

והלביש את גאותו ברי להשרות שכיתו כבית המקדש כדי לגלות מלכותו. וזה בחינת (תהלים ט'): ה' מלך גאות לבש - שבככול בשביל לגלות מלכותו הלביש וצמצם את גאותו שלו, כדי שנוכל לסבל קבלת על מלכותו עלינו. אבל בשישראל חטאו לפניו, אזי בכיכול הראה ונגלה השם יתברך את גאותו ונאותו, ולא רצה להלבישו ולצמצמו עוד, וממילא נחרב הבית המקדש, כי לא היה יכול לסבלו בג"ל. וזה: בצע אמרתו - כנע פורפירא דילה, שקרע את הלבוש שלו, הינו שקרע את הלבוש והצמצום הנ"ל בחינת גאות לבש הנ"ל, וממילא נחרב הבית המקדש, כי מאחר שקרע ובטל את הצמצום והלבוש, שוב אין הבית המקדש יכול לסבל גאותו ונאותו, כי הן השמים ושמי השמים לא יכלקוד, כנ"ל: עוד שמעתי בשמו לענין הנ"ל, שהלביש וצמצם את גאותו ברי לגלות מלכותו, שהזכיר אז מה שאמר ביום שלפניו. והענין, שיראה בחינת מלכות הוא בחינת הכנעה, וזה שכתוב (תהלים ט'): מה ה' אלקיך שואל מעמד, כי אם ליראה - שהשם יתברך מקטין את עצמו, בכיכול, ושואל מהם יראה, כי "שואל מעמד" הוא בחינת הכנעה ושפלות, כמו השואל ומבקש מחכרו. כי יראה הוא בחינת מלכות, כמו שאמרו (אבה ט'): אלמלא מראה של מלכות (כסובא גבר פנה פעמים, ומלכות הוא בחינת עני והכנעה, כי אין מלך בלא עם, שזהו בחינת עניות רלית לה מצרובה בלום (כמובא במקום אחר), הינו שמרת המלכות אין לה מצר עצמה בלום, כי אם עליביו העולם נהגלה מרת המלכות, כי אין מלך בלא עם. נמצא, שמרת המלכות, שהיא בחינת יראה, היא בחינת עני והכנעה. ועליבן בשעת מתן תורה, שרצה השם יתברך לגלות מלכותו ויראתו, הכניע את עצמו השם יתברך לישראל, בכיכול, ובקש מהם שיקבלו מלכותו, והקטיח להם כמה הכתחות, כמו שכתוב (שמות ט'): ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש וכו', שכל אלו ההכתחות הם בחינת הכנעה, וכל זה היה בשביל לגלות מלכותו ויראתו, כמו שכתוב (שמות ט'): ובכבוד תהיה יראתו על פניכם וכו', כי כל זה היה בשביל היראה, שהיא בחינת מלכות בג"ל, כי השם יתברך מקטין את עצמו בשביל לגלות מלכותו בג"ל. וזהו: ה' מלך גאות לבש. ה' מלך, הינו כשרצה השם יתברך לגלות מלכותו, אזי גאות לבש, שהלביש וצמצם את גאותו והקטין את עצמו בכיכול בג"ל: גם שמעתי, שאמר אז רבנו צחות לדרשן אחר, שישב על שלחנו אז: בצע אמרתו - שאומר תורה בשביל בצע וממון: עוד מעין הנ"ל. שמעתי בשמו, שאמר על פסוק: אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו (דברים ט) - כי בשארם מקטין את עצמו, אזי השם יתברך גס'בן מקטין את עצמו, אבל כשהאדם מתנאה ומתגדל, אזי השם יתברך גס'בן מראה גאותו וגדלו. וזהו: אם יסתר איש במסתרים - שבשהארם מקטין ומסתיר את עצמו במסתרים, והינו שמסתיר ומעלים ומקטין את עצמו בענה ושפלות, אזי: ואני לא אראנו - שאני גס'בן מראה עצמי אליו בחינת לא, שהוא בחינת אין ואפס, בחינת ענה ושפלות, וכנ"ל:

רכ

דע, כי יש כמה דברים יקרים בעולם: החכם הוא יקר מאד, וכן גבור, וכן עשיר ומאש, דהינו מי שיש לו איזה התנשאות. ודע, שאצל כל אחר מהם יכולים לפעול ולהושע מצער, שאם יש לו איזה צער, חס ושלום, וילך אצל אחר מהם ויספרו לפניו, עד שיעורר רחמים אצלו עליו, מזה יוכל להושע:

רכא

על-ידי שנותנין מעשר נצול משונאים, כי השם יתברך מבכה אותו בירו ומצילו, כי האלהים יבקש הנדרף, ואפלו צדיק דורף את הרשע (מד' אמר פ' כז). וזה בחינת (ישעיה א'): ובצל די פסיתך - שהשם יתברך מבכה עליו בצל ירו ומצילו, וכשהנדרף צדיק, שהוא סמוך להשם יתברך, אזי הוא יתברך מצילו בירו, כי הוא סמוך להשם יתברך; אבל פשהנדרף רשע, נמצא שהוא רחוק מהשם יתברך, ואף-על-פי-כן השם יתברך מצילו, כי האלקים יבקש וכו', אזי, כפיכחול, השם יתברך מגדיל ירו ומאשיטה ומתפה עליו, אף שהוא רחוק מהשם יתברך. ועל-ידי מעשר נעשה בחינת יד הגדולה, כי יד הגדולה הוא בחינת הסתפקות, כמו שכתוב (בסעי א'): הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם, אם את כל דגי הים וכו' ומצא להם; וחרגם אונקלוס: היספק להון. והשיבו השם יתברך: היר ה' תקצר. נמצא, שבחינת יד הגדולה היא יכולה להספיקם. נמצא, שבחינת הסתפקות הוא בבחינת יד הגדולה, ועל-ידי מעשר הוא בבחינת הסתפקות, כי אין אדם מה וחצי מאותו בירו, כי יש לו מנה - מבקש מאתים וכו', וכל מה שיש לו אין מספיק לו, אבל במעשר כתיב (מלאכי א'): הביאו אה כל המעשר אל בית האוצר וכתונוי נא בזאת וכו' עד בלי רי; ודרשו רבותינו וכוונם לברכה (סנה' ג'): עד שיבילו שפתותיכם מלומר די נמצא, שעל-ידי מעשר נעשה בחינת הסתפקות, שהוא בחינת יד הגדולה כנ"ל, ועל-ידי זה השם יתברך מושיט ירו ומבכה עליו ונצול משונאים כנ"ל:

שנית י ה' לגנדי תמיד - בחינת מתנגד:

רכב

צריך להיות תמיד בשמחה ולעבד ה' בשמחה. ואפלו אם לפעמים נופל ממדרגתו, צריך לחזק עצמו במים הקודמים, שהיה מודים לו איזה הארה קצח. כמו שאנו רואים, שבמה סומים מחזקים עצמן באיש אחד שאינו סומא, ומאמינים בו והולכים אחריו, וגם הסומא מאמין למקלו, שהולך אחר מקלו אף שאינו רואה כלל; מכל-שכן שראוי לילך אחר עצמו, דהינו מאור שכימים הקודמים הודים לו קצת והיה מחזק ומתעורר לבו להשם יתברך, אף שעבשו נפל מזה ונסתמו עיניו ולבו, עם כל זה ראוי שאיחזו במים הקודמים וילך אחריהם, דהינו כמו שאנו הנה מתעורר לבו להתחזק בעבודתו יתברך, בן גם עכשו יחזק לבו מאד, וילך אחר ההתעוררות והזריחה שהיה לו אז, אף שעבשו נפל מזה כנ"ל, עד אשר בקצת ימים יעורר ה', ויחזר ויורת לו אורו יתברך, אמר: (עין בסוף הספר מה ששך לזה)

רכג

בשהצדיק צריך לבקש מאח השם יתברך, יכול להיות שלא ימלאו בקשתו, כי אמנין דשמעו ומנין דלא וכו' (וזהו ורא דף קד). אבל יש צדיק שיכול לגור ולומר: אני אומר שיהיה בן, וזה בחינת (בבב' א'): כה הרכבו וכו' אמור להם - הינו שאני אומר שיהיה בן; יברכה ה' וישמרך וכו', אמר:

רכד

אפלו הרחוקים מן הצדיק, הם מקבלין חיות והארה מן הצדיק על-ידי שמבכה עליהם, כמו האילן, שיש לו ענפים וקלפה ועליו, וכלם שאובין חיות מן האילן, ויש עשבים שרחוקים מן האילן, ונרמה שאין מקבלין חיות מהאילן, וכאמת גם הם מקבלין חיות ממנו, כי האילן מגן עליהם ומצילו מן השמש; בן יש אצל הצדיק בחינת עליו וענפים וכו', כמו שמבאר במקום אחר (בס' סו אה א), ואפלו הרחוקים מקבלין חיות ממנו על-ידי שמבכה עליהם, כמו האילן כנ"ל:

רכה

דע, בשהראה בשלמות, על-ידי זה הפסחון בשלמות. כי עקר הפסחון בשלמות הוא על-ידי השכל, כמו שכתוב (חל"ב סה'): עיני כל אלוד ישברו. עיני זה בחינת השכל, כמו שכתוב (בבב' א'): ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: על-שם התקמה נאמר; ולפי השכל בן הוא הפסחון, כי יש כמה מעלות ומדרגות בפסחון עד אין סוף, בבחינת (ישעיה כו'): בטחו בה' עדי עד, והכל לפי השכל כנ"ל. ועקר השכל - על-ידי הראה, כי עקר השכל הוא על-ידי הלחלוות העולים אל המוח, שהם בחינת השקן, והמוח היא הפתילה, והנשמה שבמוח הוא האור, נמצא שעקר קיום השכל הוא על-ידי הלחלוות שבגוף כנ"ל, והלחלוות הוא על-ידי הראה, כפומא (בב' דף ק"ב): אלמלא כנפי ראה דמנשכי על לבא, היו לבא אוקיד כל גופא. וזה בחינת (סנה' וזהו עתה דף יד). נמצא, שעל-ידי הראה נתקנים הלחלוות, שלא יתובש על-ידי הלכ, ועל-ידי זה קיום השכל, שהוא בחינת גר חלק על-ידי הלחלוות כנ"ל, ועל-ידי השכל על-ידי זה נעשה הפסחון כנ"ל; נמצא ששלמות הפסחון הוא על-ידי שלמות הראה כנ"ל. ואזי יכולין לעשות מהצפוף, דהינו הקול היוצא מהקנה, שהוא רק קול פשוט וצפוף, שהיה נעשה דבור על-ידי חמשה מוצאות הפה שמתחבים הרבור, כי עקר ההקבל שיש בין אדם לחי הוא על-ידי חתוך הרבור, שהוא גדר האדם שהוא מרבר, בבחינת (סנה' א'): מי שם פה לאדם; ועקר ההקבל הוא חתוך הרבור, דהינו שהאדם עושה מהצפוף והקול חתוך האוחזת והרבור, כי גם בהמות ועופות יש להם קול וצפוף, רק שאין להם חתוך האוחזת והרבור, והוה גדר האדם, שיכול לחתוך הרבור כנ"ל. ולבוא לבחינת גדר אדם הוא על-ידי צרקה, בבחינת (בבב' א'): נעשה אדם; וכתיב (ח"ב א'): שם האיש אשר עשיתי עמו היום וכו' - מה התם צדקה, אף באן

שלא מלא כפו קוצר וכו', ולא אמרו העוברים ברפת ה' וכו'. כי אין קוצרין אותן, ואין אומרים עליהם ברפת ה' בשעה שעוברים עליהם, ועליהם אין להם עליה. אבל אותה התבואה שקוצרין, אומרים העוברים ברפת ה' כג"ל, ועל-ידיה יש לה עליה:

רב רב, שבשקדושי-כרודי-הוא מסתכל בנשמה, שתוכל להתחזר בני-אדם בהשוכה ולעשות גרים, אוי הוא יתברך בעצמו בכיבוד מבקש ורואה שיהיה מחלקה עליו, כי אין מקבלין גרים לימות המשיח ולא בימי שלמה (יב"ט טז) משום שלחן מלכים, כי אז אינן מתגדלין מאהבה, רק מחמת שרואין גדלת ישראל. ועקר הגרים הוא בשמתגדלין בעת שישראל סחופים בענין דחוק, כמו שכתוב (ישעיה טז): מי גר איתך - בעניינך וכו' (שם כ"א). ועליהם בהקרה שיהיה מחלקת על מי שמחזיר בני-אדם למוטב ומציר גרים, כדי שלא יהיה לו שום שלוח, כי אזי מי שמתקרב אליו הוא באמת, ואזי יכול לגיר גרים באמת, לא משום שלום ונחת, כג"ל. והיו וישב יעקב בארץ מגורי אביו, ואיתא במדרש (בראשית פ"ג טז): מגורי אביו - שיהיה מציר גרים כמו אבותיו, כמו מגורי אביו. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סו"ט): וישב יעקב - בקש יעקב לישב בשלוח, מיד קפץ עליו רגו של יוסף; היינו מחמת שיעקב היה מציר גרים, בחינת מגורי אביו, על-ידיה לא היה יכול לישב בשלוח, כדי שיהיו הגרים באמת, ואם יהיה לו שלוח, לא יוכל לעשות גרים, כי אין מקבלין גרים לימות המשיח כג"ל:

רב רב, שיש עצים, שבשעושיין מהם מזהה הם מסגלים להולדת בנין ולגדלם, וכן להפך, יש שאינם מסגלים וכו'. וזה מרמז בפסוק: שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו (בראשית כ"ז). ואיתא במדרש (בראשית פ"א טז): אפלו עצי עדסותינו גלה לנו. כי על-ידי עצי המפתח, על-ידיה סגלת ההולדה כג"ל:

רל רע, מי שיש לו עינים לראות, יכול לראות ולהפיר בפנים של התלמיד מי הוא רבו, ובכלל שראה רבו פעם אחת, כי (קהל ח): חכמת אדם תאיר פניו; נמצא כשהתלמיד מקבל חכמת רבו, הוא מקבל פניו. ובשכיל זה צריך להסתכל בפני רבו בשעה שמקבל חכמתו, כמו שכתוב (ישעיה ל): והיו עיניך רואות את מורדך; כי התבונה הוא בפנים כג"ל, ועליהם כשמתקבל בפני התלמיד יכול לידע מי הוא רבו כג"ל:

רלא בשעה שאומרים "וצבא השמים לך משתחווים", ראוי להתפלל על כל דבר, כי כל הרפואות - על-ידי כחות התלולים, שהם צבא השמים, וכל אחד נותן כח באיזה סם ועשכ השקד לו, ומהם מקבליים הסמים ועשכים כח לרפואה, וכשצריכים רפואה מתחבדים כמה כחות מהתלולים, שזה נותן כח בעשכ זה, וזה בעשכ אחר, וכיוצא, ומתחבדים כלם ועושיין מהן הרבה לרפואה. עליהם טוב לבקש מהשם יתברך בעת שאומרים וצבא השמים וכו', שאז באים כלם להשתחוות ולתן שבת והודיה אליו יתברך, שצוה השם יתברך להם, שימשיכוו אל הכחות הצריכים לרפואתו בתוך החיבת

צדקה, כמו שכתוב בזה (הבא לעיל כ"ט טז). הינו, שעל-ידי צדקה נעשה בחינת אדם, שהוא בחינת רבו כג"ל. והוה ורה"ט: כפיד - זו צדקה, כי על-ידי צדקה נעשה הפה, והינו הרבור, שהוא בחינת גדר האדם, בבחינת: מי שם פה לאדם. ועקר הצדקה הוא על-ידי הכסחון, בבחינת (הר"ל טז): כמח כה' ועשה טוב; כי אם אין לו כסחון, אינו יכול לעשות צדקה כראוי, כי מתירא שיחסר לו מה שנותן לצדקה, ועקר הצדקה הוא על-ידי כסחון, שבטוח בה' שלא יפסיד ולא יחסר על-ידי הצדקה כלל, כי השם יתברך יברכו בגלל הדבר הזה וכו'. נמצא, שעל-ידי הכסחון, שהוא על-ידי השכל, על-ידיה עושיין צדקה, ועל-ידיה נעשה הרבור כג"ל. וזה בחינת (הר"ל טז): נחר גרוני כלו עיני; הינו כשאין השכל בשלמות, בחינת כלו עיני, והינו השכל, ואזי אין לו כסחון כג"ל, בחינת כלו עיני מנחל לאלקי, אוי נחר גרוני, הינו שאין לו חתוך הרבור כג"ל. אבל כשיש לו כסחון ועושה צדקה כג"ל, אזי יכול לעשות מקול הצפופים דבורים כג"ל. וזה בחינת (הר"ל טז): וקום לקול הצפור וישחו כל בנות השיר, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שבת כ"ג), שקל השירות הומות עליו בשיחה, הינו שיהיה נעשה מצפופים ושרות שיהיה ודבור כג"ל. והוה בחינת מה שמספרין על הפעל-שם טוב זכרונם לברכה, שיהיה שומע דבורים מקול הכנור, כי היה עושה מצפופים דבורים כג"ל:

רבו מה שהרשעים על-פירב הם מזמרים נגונים של יללה ועצבות, כי הם בחינת נשמת ערביב, ואמא דערביב היא לילית, שהיא מללת תמיד, ועליהם הם עושים נגונים של יללה כג"ל. וזה שדרך בני-אדם למשך אל נגונים הללו, כי זיקתם מבחינת: ועיני לאה רבות (בראשית טז), מבחינת לקול הראות, בבחינת מארת חסד, כמו שכתוב (ס"א א): דרי מארת - חסד, דא לילית (ה"ו תקון מד דף כ"ב), ועקר הנגון הוא מבחינת שבט לוי, שהיו מנצחים בשיר, שהם מבני לאה, ואז בשגולד לוי נאמר (ס"ב טז): הפעם ילוח אישי אלי, כי על-ידי שגולד לוי, שהוא סגרא רנונא (והוה שבת דף ט"ז), על-ידיה בחינת ההמשכה, שילוח וימשך אליה, ועליהם נגינה שהוא נשתלשל ויודד משם, מבחינת ועיני לאה רבות, יש לו כח למשך, בבחינת הפעם ילוח כג"ל. ובשומרים אלו הנגונים הנ"ל בשבת, על-ידיה מעלין אותם, כי בשבת נשלם האור, בבחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כ"ג): פסיעה גסה נוסלת מאוד עיני וכו' ומתדרא לה בקדושא דבי שמשא. נמצא, שבשבת האור בשלמות, בבחינת פוסעים בו פסיעה קטנה; ואז מעלין הנגונים הנ"ל, שיניקתם מקלול הראות כג"ל, על-ידי שבת, שהוא בחינת תקון הראות בשלמות כג"ל:

רבו שמעתי בשמו, שספר בשם צדיק אחר, שדרך בכית-הכנסת, שמה שאומרים בשעוברין על הקוצרים: ה' יעזר (כ"פ*) - כי יש רשעים, שהם מגלגלים בעשבים הגדלים על הגנות, ואין להם עליה, כי אין קוצרין אותן העשבים. וזה בחינת (הר"ל ט"ז): יהיו כחציר גזוז וכו',

לחם או פֶּרֶךְ אחר, וְחֵרְפָא מְמִילָא; אִמּוֹן בֵּן יְהוֹיָדָן: (עו)
עָנָן זֶה פֶּאֶרְכּוֹת בְּלִקּוּטֵי חֲנֻנְיָא, בְּסִימָן א

רַב בְּשִׁעָה שְׂאוּמֵר: הֲלָלוּ אֶת ה' מִן הַשָּׁמַיִם וְכוּ, הֲלָלוּהוּ
כֹּל מְלֹאכֵי, הֲלָלוּהוּ כֹּל צְבָאוֹ וְכוּ; אִי הָאֲרָם
קוּרָא לְכֹלִים וּמְצוּהָ לְכֹלִים, שְׂהִי־לָלוּ אֶת ה'. וּמְצוּהָ רָאוּי לְאֲרָם
לְהִתְעוֹדֵר לַחֲפֵלָה בְּכֹנֶת הַלֵּב, מֵאֲחֵר שְׂבַח־פִּלְתוֹ קוּרָא לְכֹל
הַעוֹלָמוֹת לְהִלְלוֹ וּלְשַׁבְּחוֹ יְחִבְרֵךְ:

רַגְלֵי בְּשִׂמְתַּנְבְּרִים עַל הָאֲרָם מִחֲשׁבוֹת רַעוּת וְהִרְהוּרִים,
וְהוּא מִתְחַזֵּק וּמִתְנַבֵּר עֲלֵיהֶם וּמְנַצֵּחַ
אוֹחֵם, יֵשׁ לְהַקְרוֹשׁ-בְּרִדְיָהוּא תַעֲנוּג גְּרוֹל מְזוּה, וְהוּא יִקְרַמַּד
בְּעֵינֵי הַשָּׁם יְחִבְרֵךְ, כְּמִשְׁלַח שֵׁשׁ אֶצֶל הַמַּלְכִים לְפַעֲמִים בְּיוֹמָא
דְּפִנְיָא, הֵם מְנִיחִין כְּפִה חַיּוֹת שִׁנְיָצְחוּ זֶה עִם זֶה, וְהֵם עוֹמְרִים
וּמִסְתַּבְּלִים, וְיֵשׁ לָהֶם תַעֲנוּג גְּרוֹל מִן הַנְּצֻחוֹן; כְּמִרְכוֹן הַמִּחְשָׁבוֹת
הֵם פְּאִים מְבַחֲנֵת הַחַיּוֹת, וּמִחְשָׁבוֹת קְרוֹשׁוֹת הֵם בְּחִינַת חַיּוֹת
טְהוֹרוֹת, וּמִחְשָׁבוֹת רַעוּת הֵם בְּחִינַת חַיּוֹת מְמָאוֹת, וּמְנִיחִים
בְּכֹנֶת מְלַמְעֵלָה שִׁנְיָצְחוּ זֶה עִם זֶה, וְיֵשׁ לְהַקְרוֹשׁ-בְּרִדְיָהוּא
תַעֲנוּג גְּרוֹל כְּשֶׁהָאֲרָם מִתְנַבֵּר עַל הַחַיּוֹת טְהוֹרוֹת וּמְנַצֵּחַ אוֹתָם:
הַכֹּלֵל, שְׂאֵי אִפְשֵׁר בְּשׁוּם אִפֵּן בְּעוֹלָם שִׁיְהִי שְׁנֵי מִחְשָׁבוֹת
בְּיַחַד בְּפַעַם אַחֵר. עַל־כֵּן כָּקֵל וְכוּלִין לְגַרְשׁ מִחְשָׁבוֹת רַעוּת, רַק
כְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה, רְהִינּוּ שְׂלֵא לְחַשֵּׁב אוֹתוֹ הַמְחַשְׁבָּה, רַק לְחַשֵּׁב
אִיְהָה מִחְשָׁבָה אַחֲרָת: בְּתוֹרָה אוֹ עוֹבְרָה אוֹ אִפְלוּ מִשְׂאֵי-זִמְתוֹן,
כִּי אִי אִפְשֵׁר שִׁיְהִי שְׁנֵי מִחְשָׁבוֹת בְּיַחַד בְּשׁוּם אִפֵּן. וְכַבֵּר מִבְּאֵר
בְּמִקּוּם אַחֵר (וַעֲלֵי בְּס"ו ע"ג), שְׂאִין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת מַלְחָמָה וּלְנַעֲנֵעַ
רֵאשׁוֹ אֲנָה וְאֲנָה בְּרִי לְגַרְשׁ הַמִּחְשָׁבוֹת רַעוּת, כִּי אִין זֶה מוֹעִיל
כֹּלֵל, אֲרִדְבָא, עַל־יְרִידָה מִתְבַּרְבְּרִים יוֹחֵר, רַק לְכֹלֵי לְחַשְׁבִּית
עֲלֵיהֶם כֹּלֵל, רַק לַעֲשׂוֹת אֶחָ שְׂלֵו בְּפִה שְׂהוּא עוֹסֵק, בְּתוֹרָה אוֹ
חֲפֵלָה אוֹ מִשְׂאֵי-זִמְתוֹן, וְלִכְלֵי לְהַסְתַּבֵּל לְאַחֲדוּי כֹּלֵל, וְעַל־יְרִידָה
מְמִילָא תַסְתַּלַּק:

רַבֵּי רַעִי, שְׂפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מְצַדִּיקִים, הֵינּוּ מִפִּה שְׂאֲרַע לָהֶם,
הוּא רַבֵּר גְּרוֹל מֵאֵר, וְעַל־יְרִידָה נִמְתָּר מִחְשָׁבָתוֹ.
אֲכַל אִי אִפְשֵׁר לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים, כִּי אִם מִי שִׁיְכוּל
לְהַרְמוֹת עֲצֻמוֹ לְהַשֵּׁם יְחִבְרֵךְ, רְהִינּוּ שִׁיְכוּל לְהַבְרִיל בֵּין אוֹר
וְחֹשֶׁךְ כְּמוֹ הַשָּׁם יְחִבְרֵךְ, כְּבִיכוֹל. כִּי כִנְגֵר כֹּל מַעֲשֶׂה שֶׁל צְדִיק,
יֵשׁ כִנְגֵרוֹ רַע, רְהִינּוּ שֵׁשׁ כִנְגֵרוֹ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים, שְׁנֵם לָהֶם
אֲרַע בְּיוֹצֵא כְּוָה, כְּגוֹן שְׂמִצְיָנוּ, שְׂפִינְחָם עֲשֶׂה רַבֵּר גְּרוֹל שְׂפִירָה
בְּאֹוִיר, וְכִנְגֵר זֶה יֵשׁ מַעֲשֶׂה שֶׁל רָשָׁע, שְׁנֵם בְּלַעַם פֶּרַח בְּאֹוִיר,
וְכֵן בְּיוֹצֵא כְּוָה, כִּי הֲרַע לַעֲמַת הַטּוֹב. וְהִתְפָּרַשׁ הוּא רַק מִי
שִׁיְכוּל לְהַבְרִיל בֵּין אוֹר וְחֹשֶׁךְ, זֶה יוֹדֵעַ גְּרַל הַהַבְרִיל וְהִתְפָּרַשׁ
שְׂבִין מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים לְמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים, כִּי זֶה מִסְתַּרָא
דְּקַרְשָׁה עַל־יְרֵי תַפְלָתוֹ, כְּמוֹ שְׂכּוּב כְּאֵלִישָׁע (מַלְכִים ט: ח) סִפְרָה
גָּא לִי הַנְּרָלוֹחַ; הֵינּוּ שְׂעֵשָׂה הַנְּסִים עַל־יְרֵי תַפְלָה (בְּמִידָה טו); אֲכַל
מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים הֵם עַל־יְרֵי תַחְבוּלוֹת אוֹ בְּשׁוֹף אוֹ רַבֵּר
אֲחֵר מִסְתַּרָא-אַחֲרָא. נִמְצָא, שְׂעַקֵר הַתְּפָרַשׁ יוֹדֵעַ רַק זֶה שִׂידַעַ

לְהַבְרִיל בֵּין אוֹר לְחֹשֶׁךְ, הֵינּוּ בֵּין רַע לְטוֹב. וְגַם מִי שְׂאִין לוֹ
זֶה הֲרַעַת לְהַבְרִיל וְכוּ, אֲכַל יֵשׁ לוֹ אֲמוּנָה שְׂלֵמָה, שְׂמֵאֲמִין
הַהַבְרִיל שֵׁשׁ בְּיַנְיָהִם כְּנִ"ל, גַּם זֶה יְכוּל לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל
צְדִיקִים, אֲכַל צְרִיד שְׂתַהֲוִיהַ הָאֲמוּנָה אֲמוּנָה שְׂלֵמָה בְּרִדְיָה מֵאֵר,
עַד שְׂעַל־יְרֵי הָאֲמוּנָה יִהְיֶה רֹמְמָה לוֹ כְּאֵלוֹ רֹאֵה הַרְבֵּר שְׂמֵאֲמִין
בְּעֵינַיִם מְמִשׁ, בְּחִינַת סַחִים וְגִלְיָא, כְּמוֹכָא בְּמִקּוּם אַחֵר (וַעֲלֵי בְּס"ו
טז). וְזֶה שְׂמוֹכָא בְּמִרְרָשׁ (כַּאֲשֵׁר מִרְרָשׁ ט): לְהַבְרִיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין
הַחֹשֶׁךְ; אוֹר - אֵלוֹ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים; חֹשֶׁךְ - אֵלוֹ מַעֲשִׂיּוֹת
שֶׁל רָשָׁעִים. הֵינּוּ, שְׂמַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים הֵם בְּחִינַת אוֹר, וְהַפְּרָד
מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל רָשָׁעִים הֵם בְּחִינַת חֹשֶׁךְ, וּמִי שִׁיְכוּל לְהַבְרִיל בֵּין
אוֹר לְחֹשֶׁךְ, יְכוּל לְסַפֵּר מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים כְּנִ"ל. וְעַל־יְרִידָה
נִמְתָּר מִחְשָׁבָתוֹ, גַּם נְצוּל מְצוּרוֹת. כִּי בְּכּוּל הֲרַעַת הוּא בְּחִינַת
מַחִין דְּקַבְּנוּת, וּמְצוּהָ כְּאִין צְרוּת, כִּי מַחִין דְּקַבְּנוּת הֵם בְּחִינַת
רִינּוֹן, וְסַפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל צְדִיקִים הֵם בְּחִינַת מַחִין דְּהַנְּרָלוֹת,
כְּמוֹ שְׂכּוּב: סִפְרָה גָּא לִי אֶת הַנְּרָלוֹת; בְּחִינַת הַמָּאוֹר הַנְּרָלוֹל,
וְעַל־יְרִידָה מִטְהַר מִחְשָׁבָתוֹ מִמְחָשָׁבוֹת רַעוּת, שְׂהֵם גְּמִשְׁכִּין
מִמַּחִין דְּקַבְּנוּת, וְעַל־יְרִידָה מִמַּחִין הַצְּרוּת וְהַרְיָנִים, שְׂכֹלֵם הֵם
מִבְּחִינַת מַחִין דְּקַבְּנוּת כְּנִ"ל: גַּם צְרִיד לִידַע אִיד לְסַפֵּר הַמַּעֲשֶׂה.
כִּי כְּכֹל מַעֲשֶׂה יֵשׁ צְמֻצוּם, וְגַם כְּשִׂרְצָה לְטַהַר מִחְשָׁבָתוֹ עַל־יְרֵי
סַפּוּר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל הַצְּדִיק, נִמְצָא שְׂנַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ מִהַמַּעֲשֶׂה
וּמִהַסְפּוּר, שְׂהוּא רַבּוּר, נַעֲשֶׂה אֶצְלוֹ מִחְשָׁבָה, וְכוּרָא צְרִיד שִׁיְהִיהַ
זֶה הַצְּדִיק שְׂמִסְפֵּר מִמֶּנּוּ גְבוּהָ מִמֶּנּוּ, כְּרִי שִׁיְהִיהַ מַעֲשִׂיּוֹת שֶׁל
אוֹתוֹ הַצְּדִיק בְּבְחִינַת מִחְשָׁבָה אֶצְלוֹ, עַל־כֵּן צְרִיד לִידַע מִמִּי לְסַפֵּר
וְאִיד לְסַפֵּר, וְאִין נִמְתָּר מִחְשָׁבָתוֹ וְיְכוּל לַעֲלוֹת אֶל עוֹלָם הַמִּחְשָׁבָה,
שְׂזֶה נִקְרָא עֲלִית הַעוֹלָמוֹת, כִּי הַמִּחְשָׁבָה גְבוּהָ מֵאֵר, וּמִי שִׂרְצָה
לְכַנֵּס אֶל עוֹלָם הַמִּחְשָׁבָה, צְרִיד לְשַׁחַק, וְאִפְלוֹ אִם יִדְבֵר אִזּוֹ רַבּוּר
הַגּוֹן, הוּא מִסְפִּיר הַמִּחְשָׁבָה, כִּי הַמִּחְשָׁבָה הוּא דְבֵר גְבוּהָ מֵאֵר,
שְׂאִפְלוֹ רַבּוּר הַגּוֹן מִסְפִּירָה. וְזֶה בְּחִינַת (מַטְיָה טז): שַׁחַק, קֵךְ עֲלֶה
בְּמִחְשָׁבָה - שְׂלַעֲלוֹת אֶל הַמִּחְשָׁבָה צְרִיד לְשַׁחַק. וְאִפְלוֹ אִם
יִשַׁחַק וְלֹא יִדְבֵר כֹּלֵל, עִם כֹּל זֶה יֵשׁ בְּכּוּלִים שְׂמִכְבֵּלְכִין הַמִּחְשָׁבָה
וּמוֹנְעִין אוֹתָהּ, וְעַל זֶה צְרִיד טְהַרַת הַמִּחְשָׁבָה, וְזֶה עַל־יְרֵי סַפּוּרֵי
מַעֲשִׂיּוֹת כְּנִ"ל: וְלִזְבוּת לָזֶה, שִׁיְכוּל לְהַרְמוֹת אֵלָיו יְחִבְרֵךְ
לְהַבְרִיל בֵּין אוֹר וְחֹשֶׁךְ כְּנִ"ל, הוּא עַל־יְרֵי הַשְּׂנַחָה, הֵינּוּ שְׂנַחָה
מִסְבָּעִיּוֹת, שְׂזֶה בְּחִינַת כְּלָלִיּוֹת הַקְּדָשָׁה. וְזֶה זִכִּין עַל־יְרֵי
אֲרִיזֵי-יִשְׂרָאֵל, כִּי אֲרִיזֵי-יִשְׂרָאֵל הוּא כְּלָלִיּוֹת הַקְּדָשָׁה שְׂכֵבֵל הַקְּדָשׁוֹת,
כִּי שָׁם כֹּל הַעֲשֶׂר קְדָשׁוֹת, וְעַל־כֵּן נִאֲמַר בְּאֲרִיזֵי-יִשְׂרָאֵל (וַיְרִי
ט: ט): חֲמִיד עֵינֵי ה' אֶלְקִיד בַּה; כִּי שָׁם הוּא רַק הַשְּׂנַחָה, בְּחִינַת
(שֵׁם ט: ט): הַשְּׂקִיפָה מִמַּעַן קְרָשָׁךְ. וְזֶה (וַחֲלִים טו): שְׂחִינֵי ה' לְנִגְדֵי
חֲמִיד; הֵינּוּ כְּשִׂאֲנֵי רוּצָה לְהַשׁוּת וְלְהַרְמוֹת עֲצֻמוֹ לְהַשֵּׁם יְחִבְרֵךְ
כְּנִ"ל, אוֹי: לְנִגְדֵי חֲמִיד; הֵינּוּ בְּחִינַת אֲרִיזֵי-יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שְׂכּוּב
בְּמִרְרָשׁ (וַחֲלִים טז): אִין חֲמִיד אֵלָא אֲרִיזֵי-יִשְׂרָאֵל, שְׂנַאֲמַר: חֲמִיד
עֵינֵי ה' אֶלְקִיד בַּה; וְרַעִי, שֵׁשׁ שָׂם, שְׂכְּשִׂרְצִין לַעֲשׂוֹת חֵלֶךְ
מִשְׂהַמְשִׁין כְּוָה הַשָּׁם. וְהַשָּׁם הוּא קַמְוָה - רַאשֵׁי-תִּבְלוֹת: הַשְּׂקִיפָה
לְמַעַן קְרָשָׁךְ. וְזֶה בְּחִינַת (וַחֲלִים טז): מִהַעֲרָה מְלָכִין וּמִהַקְּדָם

מלכיו. וזה שנאמר ביוסף (בראשית ט): והנה קמה אמתתי:

רלח רע, שמי שהולך ונחלק ונפול, ואזי העולם שוחקין ממנו, והוא מחבש מזה, זה בא עלידי שפגם בשמחת יוסטוב. כי יוסטוב נקרא רגל, וגם נקרא מועד, ועלידי שפגם בשמחת יוסטוב, נעשה מזה רגל מועד, על-כן רגלו מוערה ונפל. וזה השחוק ששוחקין הוא בחינת השמחות נפולות מפגם שמחת יוסטוב, ועל-כן מחבש, כי עבודת-אלילים נקרא בשם (הושע ט), והמבזה את המועדות כאלו עובד עב"ם (ספחים קח), על-כן בזה עליו בושה. ולפעמים הוא לו לכפרה, ולפעמים אין נחפצר לו בזה, רק כרי להזכירו שישוכ:

רלו מי שנוהג רבנות בכשרות ובחמימות כראוי, עלידיה זוכה שיעלה לגרלה לסוף ימיו, וכל מה ששחשב לגרלה כאותו הרוד, הוא עולה לגרלה זו. כגון ברוד הזה, שעקר הגרלה והכבוד הוא בשמחזיקין אותו לצדיק מפרסם, אזי זוכה שיתקבל כסוף ימיו למפרסם גדול, אף שבאמת אינו כן, רק שהוא איש כשר פשוט, ונותנין לו שכרו קדם שיצא מן העולם, ואחר-כך וכו':

רלו עקר הנגון והבלישיר הביא לוי לעולם, כמובא בזהר (שמות דף טו), שעקר הנגון מסבא רלואי. וזה שאמרה לאה: הפעם ילה אישי אלי (בראשית כט) - שעתה הפעם שגולד לוי, שעלידיו בא בחינת הנגון וכלי שיר לעולם, הפעם ילה אישי אלי בודאי, כי התחברות שני דברים הוא עלידי גנון וכלי-שיר, והבן. וזה בחינת בליזמר שמנגנין על חנה: שרים רמזוני הנם (תהלים קט) - ראשי-תבות רחש.

וזה הענין הם דברי צחות, שאמר על עצמו, שהיו נהנין לתן לו "רחש" הפניע לרוב, ופעם אחת עטרנו לפניו בעת שהיה חנה געיר, ואמר אי עניו הניל, מעניו בליזמר שמנגנין על החנה בנ"ל (כי בן היה דרבו בקדש, שעל-פירכ היה אומר תורה מעני טה שקנה נעשה ונדבר או באותה העה, כאשר יתבאר מזה בטקום אחר, ואז היו משיחים לפניו מעניו "רחש" הפניע לו. ענה ואמר: בודאי גניע לי רחש, שרים רמזוני הנם).

רלח כששני אנשים מחלקים ביניהם על איזה ענין, ובשיבוא השלישי, אף שאינו יודע כלל מענינם, אזי יסכים עם אחר יותר מעם חברו - זה מחמת שהאחר סמוך לשרשו יותר מחברו, כי בודאי אי אפשר שיהיו שוים לו כאחר, כי אין שני אנשים שוין, ואם-כן בודאי אחר סמוך לו יותר, ומזה בא שהוא מסכים עם זה, והבן:

רלט על-ידי מחלקת אי אפשר לרבר. כי עקר הדבור הוא משלום, כמו שכתוב (תהלים כב): אבררה נא שלום. ועל-כן צריך כל אחד קדם התפלה לקבל על עצמו מצות עשה ואהבת לרעה כמוד, כדי שעלידיה שיש אהבה ושלום, עלידיה יוכל לרבר בתפלה; אבל בשאין שלום ויש מחלקת,

אי אפשר לרבר. ועל-כן אפלו אם אחר רוצה שלום, רק שהם חולקין עליו, עם כל זה אין השלום בשלמות, על-כן אי אפשר לרבר ולהתפלל, אף שהוא איש שלום, מאחר שהם חולקין עליו. וזה שאמר דוד המלך, עליו השלום (שם ט): אני שלום, כי אני איש שלום ומצדי היה שלום עם כלם, ועם כל זה; וכי ארבר המה למלחמה, הינו שאף שאני שלום, עם כל זה אי אפשר לרבר מחמת המלחמה והמחלקת שהם חולקין עלי בנ"ל:

והנה כל הרבדים הם משלום בנ"ל, ועל-כן מי שהוא כבחינת שלום, יכול לידע כל הרבדים של כל העולם, כמו הקדוש-ברוך-הוא שנקרא שלום, שהוא יודע כל הרבדים של כל העולם, כמו שכתוב (שם ט): ומגיד לאדם מה שחוו; כי כל הרבדים באים משלום בנ"ל, וזה אותיות "שלום" - ראשי-תבות: ומגיד לאדם מה שחוו:

כל הרבדים באים מחמימות, ומי שיש בו חמימות הרבה, מרבר הרבה, וכן מי שנתקדר ואין בו חמימות, אין יכול לרבר, כי הרבד הוא מחמימות, כמו שכתוב (תהלים טז): חם לבי בקרבי בהניני חכער אש דברתי בלשוני; והוא שלהובא דנרא וכו':

רמ כל ההשפעות וכל הרבדים הם באים רק מהצדיק האמת. ועל-כן בשמקרב להצדיק האמת, יוכל לקבל בקל את מה שצריך לו, הן עשירות או בנים; אבל כשהוא רחוק מהצדיק, אזי בא לו בקשי גדול, כי כל אחד מקבל עשירות או בנים לפי המזל שלו, והמזל מקבל ההשפעה מהצדיק, כי משם באים כל ההשפעות, ועל-כן כשהוא רחוק מהצדיק, אזי המזל צריך לעשות לו פת גדול כדי לקבל ההשפעה מהצדיק, מחמת שהוא רחוק ממנו. ועל-כן נמצא בזה חלוקים רבים, לפעמים מגיע לאדם עשירות והוא מת מזה, ונשאר העשירות ליורשין, ולפעמים הוא מת עלידיה שמקבל עשירות וגם אובר את העשירות, וכן חלוקים רבים. והוא כמו, למשל, בשאחר רוצה להגביה משא כבר, והוא מכנים כל כחו להגביה המשא מחמת שקברה מאר, ולפעמים מגביה המשא, אבל מחמת גדל הכח שהבנים בזה, נעקרו ונחלשו מעיו בקרב, עד שמת מחמת זה. אבל יכול להיות שאף-על-פירכ נשאר המשא בירו, ולפעמים מחמת שנתלש בקרב, נפל גם המשא מירו. נמצא, שזה מת מחמת שהגביה המשא וגם המשא לא נשאר אצלו אפלו לבניו; כמו-כן בהנ"ל, מחמת שהמזל צריך לעשות לו פת גדול כדי לקבל מהצדיק ההשפעה, מחמת שהוא רחוק ממנו, מחמת זה יכול להיות כמה חלוקים בנ"ל. אבל המקרב להצדיק, אזי אין המזל צריך לעשות לו פת, מחמת שהוא קרוב אצלו. אבל עם כל זה, לפעמים יכול להיות שאדם יתקרב להצדיק האמת, ועלידיה אובר העשירות, רע, כי זה מחמת שהוא רואה דבר יקר גבוה מאר, ואף-על-פי ראהו לא חוו, מזלה חיו (מילה ט), ומחמת שהמזל רואה דבר יקר ונעלה מאר, עלידיה משליך העשירות מאצלו, כמו מי שנושא משא של נחשת, ורואה זהב ואבנים טובות ויקרים, אזי משליך הכל ורין וחופף את הרבדים היקרים; כמו-כן מחמת שנתקרב ורואה יקר מפו

ומפנינים, אזי משליך המזל העשירות בלאחרירי; מכלשכן בשאזכה שיגיש גם בעצמו, שהתקרכות להצדיק הוא יקר מכל העשירות שבעולם, אזי בוראי אינו משיגה על ממון ואינו רוצה בלל עשירות:

שהוא מברח, אין מויק לו, וזה נעשה עליירי הצדקה, שהיא מצלת מהרהורים של נאופ, שהם בחינת אבי אבות הפמא, בחינות מת, וצדקה מצלת מהם בחינת (מסל): וצדקה תציל ממנות, השם יצילנו:

רמא כשיש הינים, חס ושלום, אזי המרת הרין היה מכלה את האדם, חס ושלום. אבל המרת הרין אין לה בח לכלות לגמרי, כמו שאמרו רבותינו וברונם לברכה (סוה"ט): חצי בלים והם אינם בלים. אבל האדם יש לו בח לכלות לגמרי את חברו, חס ושלום, ועלכן כשיש הינים על אדם אחר, חס ושלום, ובא אדם אחר ועומר וחולק עליו, אזי מרת הרין מסתלק ממנו, כי הם רוצים יותר שינקם בו האדם, כי יש לו יותר כח בנ"ל. עלכן מי שהוא צדיק גדול ומשיגה בהקו העולם, הוא חולק לפעמים בכונה על צדיק אחר פרי לסלק מעליו מרת הרין בנ"ל, כי יסמכו עליו שהוא ינקם יותר, אבל אחרת הוא עושה ברחמים, ואינו עושה יסורים לאותו הצדיק: וזה פרוש: פינתם בן אלעזר וכו' השיב את חמתי וכו' בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי וכו' (מסכת סוה"ט). הינו שפינתם השיב את חמתי ה' וסלק מרת הרין מישראל עליירי שהוא לבש נקמה לנקם בהם, עלכן נסמלקו הרנים בנ"ל. וזה מחמת כי הרנים אינם יכולים לכלות וכו', עלכן הם רוצים יותר בשארם רוצה לנקם בנ"ל. וזה: ולא כליתי אח בניישראל בקנאתי; הינו שבוה מודיעה לנו התורה גדל המוכה שעשה פינתם לישראל בקנאו את קנאתו יתברך ולבש נקמה לנקם בהם, שבוה עשה להם מוכה גדולה. והפעם הוא, כי ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי, הינו שבקנאתי, במרת הרין שלי, איני מכלה את בניישראל, כי מרת הרין אין בה בח לכלות בנ"ל, אבל האדם בשונקם יש לו בח לכלות לגמרי, חס ושלום, עלכן עשה פינתם מוכה נפלאה לישראל במה שלבש קנאה לנקם בהם, כי עליירייה רפתה מישראל כח הרנים, בחשכם שפינתם ינקם בהם ביותר, כי פינתם הוא אדם שיש לו כח לנקם יותר לכלות לגמרי, חס ושלום, ובנ"ל, ועלכן עליירייה השיב פינתם את חמתי וסלק מרת הרין בנ"ל. אבל באמת פינתם בוראי היה רחמן, ובוראי אחרתקד הקל הרנים מעליהם:

רמנ דע, שיש צדיק גדול מאד, שאין העולם יכול לסבל קרשחו, עלכן הוא מתעלם מאד, ואין רואים ממנו שום קרשה ופרישות יתרה, זה מחמת גדל קרשחו מאד. וזה בחינות: כל השירים קרש, ושיריהשירים קרש-קרשים (י"ח סוה"ט). נמצא, שיריהשירים הוא קרוש מאד, יותר הרבה מכל הספרים. והנה מצינו, ששלמה המלך, עליו השלום, חבר שלשה ספרים: משלי, קהלת ושיריהשירים. ובאמת משלי וקהלת הם בלם מלאים מוסר ויראת-שמים מאד, ומצינו בהם חבות קרשה וטהרה במה פעמים, אבל בשיריהשירים אינו נמצא חבות קרשה וטהרה כלל. פוק עין ותשבה, שבכל ספר שיריהשירים אין נמצא שם בכל הספר שום חבת קרש וטהרה. וזה מחמת גדל עצם קרשחו אינם רואים שם שום קרשה, עלכן אינו נמצא שם חבות קרשה וטהרה כלל.

רמד מי שהוא מערב בין העבדים, רהינו שיש לו עסקים ומשא-ומתן עמהם, צריך לשמר עצמו מאד מאד שלא זייק לו, כי בקל יוכל להתפסם בראשם, חס ושלום, לחלק עצמו ממדרגת יהדותו שיש לו, כי לא רי להארם שהוא בעולם הזה השפל, אשר מלאכים אין להם כח לעמד בזה העולם, כמו שמצינו, שפעם אחת באו מלאכים בזה העולם ונלכדו מאד (וזה באשית רב טו), אבל באמת ישראל יש להם כח יותר ממלאכים, והם יכולים לעמד בזה העולם ולהתגבר על העולם הזה ולהרבה בהבורא יתברך שמו, אבל להיות גס"בן מערב עם העבדים, זה קשה מאד, עלכן צריך לשמר עצמו מאד מאד להיות בחרת חזק כל ימות ממדרגת פשרותו ויהדותו:

רמה דע, שיש חרדי תורה. ומי שאזכה להם, בשמחתיל לחרש בתורה, הוא נכנס בהחרדים, ונכנס מחרד לחרד ומחרד לחרד, כי בכל חרד וחרד יש במה וכמה פחמים לחרדים אחרים, וכן מאותן החרדים - לחרדים אחרים, והוא נכנס ומטיל בכלם, ומלקט משם אוצרות וסגולות יקרות וחמורות מאד, אשרי חלקו. אבל דע, שצריך לזהר מאד לכל יגיעה בעצמו, כי לא במהרה זוכין לזה, כי יש במה וכמה חרושין שאינם באים משם, רק מהיכלי התמורות, כי את זה לעשות זה עשה אלקים. ואף שגמרמה לאדם להשגה גדולה, אף-על-פי-כן גם שם יש חרושים נאים שגמרין להשגות. וגם בזה יש במה בחינות, כמו, למשל, בשבותבין חבת אדם, יודעין שזה מרמו על רמות האדם, אבל הוא רק ברמו בעלמא, כי אין בחוב שם שום ציור האדם; ויש שמצדיין על הניד ציור האדם, ושם נגלה יותר קצת רמות האדם; ויש שמצדיין ציור האדם מחתיבת עין, ושם נתגלה עוד יותר ציור האדם; אבל אף-על-פי-כן אין זה אדם ממש, רק האדם בעצמו הוא האדם באמת; כמו-כן

רמב דע, שיש בחינת אריך אנפין בקלפה (עי ע"ז שער האלטה סי'ט), ומי שפוגע באשה מבחינה זו, קשה לו להנצל מהרהור, ואף אם יעצים עיניו, אף-על-פי-כן בכל צד שיפנה תרומן לו, כי היא בחינת אריך אנפין של הקלפה, שהם פנים ארכים, ועלכן בכל צד שיפנה תרומן לו: ודע, שצדקה הוא סגלה גדולה ומועלת מאד להנצל מהרהורי נאופ, אך אף-על-פי-כן אסור לסמך על זה ולהיות מערב עם הנשים ולהרבות שיחה עמהם, חס ושלום, רק שאינו מויק לו בליבך. וזהו (אבות פ"א): ויהיו עניים בני ביתך, ואל תרבה שיחה עם האשה; הינו שאף שאמתה עושה צדקה ועניים הם בני ביתך, אף-על-פי-כן אל תרבה וכו' בנ"ל. אבל אין האסור רק שלא ירבה, אבל מה

מוהר"ן

לשכת חכמתו שמקדם, שהוא צריך לשבח כ"ל, ואף-על-פיכך היה ענו באמת:

רמז

איתא בזהר הקדוש (רמזא מרמב"א ע דף ס"ב), ש"תיקון" הנאמר בש"ס הוא בחינת מוסר תקון, דהינו שנחסר הנון של "תיקון" ונעשה "תיקו". ורע, שזאת הנון פשוטה, כשנחסרה מהתיקון ונעשה בחינת תיקו כנ"ל, אזי היא נשפלת ונכפפת, ונעשה מזה בחינת "קנינות" שהוא אותיות "תיקון", רק שהנון נכפפת כנ"ל. השם נגאלנו ויהפכו ה"קנינות" ל"תיקון" ויתחמן ה"תיקו" הנ"ל:

רמח

דע, שספורי מעשיות מצדיקים הוא דבר גדול מאד, כי על-ידי ספורים מצדיקים נתעורר ונתלהב הלב בהתעוררות גדול להשם יתברך בחשק נמרץ מאד, כי הרשימו שעשה אותו הצדיק שמספרין מפניו על-ידי עבודתו את השם יתברך, ואת הרשימו נתעוררת בעת שמספרין מהצדיק, והיא מעוררת להשם יתברך בהתעוררות גדול:

רמט

עקר הגבורה - בהלב. כי מי שלבו חזק, ואינו מתירא משום אדם ומשום דבר, יכול לעשות גבורות נוראות ולקבש המלחמות על-ידי חזק ותקף לבו, שאינו מתירא ורץ לתוך תקף המלחמה. וזה בחינת (בבית ס"ד): איהו גבור הבובש את יצרו. וזה בחינת גבורות שמזון, שנאמר בו (שופטים י"ג): ותחל רוח ה' לפעמו במתנה דן בין צדעה ובין אשתאל; שבאותן המקומות צלחה עליו רוח ה' ולבש גבורה, דהינו שבא לו חזק והקף גבורה בלב, ועל-ידיה עשה גבורות נוראות:

דג

דע, שכל מיני צער וכל היסורים אינם רק מחסרון הרעה, כי מי שיש לו דעת, ויודע שהכל בהשגחה מהשם יתברך, אין לו שום יסורין, ואינו מרגיש שום צער, כי ה' נתן וה' לקח (איוב א'). ואף-על-פי שיש יסורין שבהכרח מרגישים אותם, כגון היסורים שבאים מחמת התרדמה, כמו יסורים שיש מיציאת הנשמה מן הגוף, והם יסורי החולה שבאים מחמת שפחתלה הנשמה להתפשט מן הגוף, ומחמת שנקשרה הנשמה בהגוף בקשר אמיץ וחזק, על-כן בהכרח מרגיש היסורים בעת הפרוד, אף-על-פי-כן היסורים קלים מאד ונוחים להתקבל בעת שיודע ברעת ברוד שהכל בהשגחה מהשם יתברך, ומבלי-שכן שאר מיני צער ויסורין, שאין מרגישים כלל כשיש לו דעת כנ"ל. ועקר הצער מהיסורין, הוא מחמת שנמשלן מפניו הרעת כדי שירגיש היסורין; וזה עקר צער של ישראל שיש להם בגלות, הכל הוא מחמת שנפלו מהרעת ותולין הכל כפסע ובמקרים ובמזל, ומחמת זה יש להם צער ויסורין כנ"ל, וזה בא להם מחמת שהם שרויין בין העפוסים ולמרו מהם, מחמת שרואין שעתם מצלחת מאד, וישראל נבזים ונשפלים, על-כן הם

יש כמה חרושין של תורה, שהם רק כמו פנקס וכמו שכותבין חבת ארם לבר, כי התורה היא בחינת אדם, כמו שכתוב (בבב"ב ט"ז): זאת התורה אדם; ויש שהוא נכנס לפנים מזה, אבל אף-על-פי-כן אין זה אדם כנ"ל, רק כשזוכין אל התורה בעצמו, וזהו בחינת אדם באמת, וזהו: זאת התורה אדם - זאת התורה ריקא. הינו, רק זאת התורה האמתית הוא בחינת אדם:

ודע, שכל אדם קדם שמישיג בתורה השגה של אמת, צריך לילך בהכרח דרך אלו היכלות התמורות, אבל הכלל - שאסור למעות בעצמו לסבד שבכר בא אל ההשגה הראוי, כי אם יסבד כן, ישאר שם, חס ושלום; אבל כשידע שערין לא התחיל לנכנס לתורי תורה האמתיים, אזי יתחזק בעבודת השם, וידבה בתפלות, ויפציר, עד שיתחזו לו שערי הקדשה באמת, ואז יראה ההפך. ואפלו אם עשה עבדות ותעניתים וסגופים בשביל השם יתברך ואחר-כך זכה לחדושין, אף-על-פי-כן אל יעמד על זה לסבד שהם השגות של אמת הנ"ל, כי אפלו להדמינות של היכלי התמורות צריך עבדות ותעניתים, ואפלו בתאוות עולם הזה יש דגמא לזה, כגון, למשל, כשיעושים שחוק וקומעדיע, אזי נוסע אחד ומכריו וחושב כל הרברים שיעשו על הקומעדיע, ואף שהוא תאוה לשמע, אף-על-פי-כן אין זה השחוק בעצמו. וכן כשבא להתיר שעושים שם הקומעדיע, יש שם מציד על השכלא כל הרברים שיעשו שם, וגם זה אינו הרבר בעצמו. ואפלו כשבאים לשם לפנים, עומד לין אחר ועושה כמעשה קוף, וכל הרברים שעושה הפעל קומעדיע הוא עושה אחריו בלי-ענות, וגם זה אינו הדבר בעצמו, ועקר הוא השחוק בעצמו שעושים שם. וכמו-כן תבין הנמשל בעצמו, כי יש מי שנדמה לו שנוכנס לפנים ולפני ולפנים, וערין עומד בחוץ לגמרי, כי לא התחיל להשיג השגה של אמת. והצדיק הגדול מאד, אף כשזוכה להשיג השגות גדולות של הקדשה באמת, אף-על-פי-כן אינם נחשבים בעיניו לכלום, לגרל עצם הכרתו את גדלות הבורא יתברך. על-כן הוא משתדל ומתחזק בכל פעם, שיתחיל השם יתברך להראות לו אור התורה, כאלו לא התחיל להשיג כלל ממינו:

רמו

לפעמים צריך האדם שיתיה לו גרלות, כמה שכתוב: ויגבה לבו ברכי ה' (יה"כ ט"ז); והוא מועיל כמו תענית, כי כשיצריך לבוא להשגה ולעלות לאיזה מדרגה, אזי צריך לשכת את חכמתו שמקדם; וכמו שפצינו (ב"ש ס"ה), שרבי יצרא התענה כדי לשכת תלמוד ככלי, כי היה צריך לבוא להשגה יותר גדולה, שהיא תורת ארץ-ישראל. והגרלות מועיל כמו התענית הנ"ל, כי על-ידי הגרלות שוכח גס-יבן את חכמתו, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ב"ב ס"ג): כל המתגאה, חכמתו מסתלקת ממנו. אך צריך לזה חכמה יתרה, כי בודאי גרלות הוא אסור גדול מאד, ואם יתגאה באמת, בודאי חכמתו מסתלק ממנו לגמרי, ולא יבוא להשגה, ויהיה נעשה שוטה ממש, אך צריך לזה אפגות יתרה איד להתנהג בזה, שיתיה לו גרלות רק כדי

והראות, כי הרמעות לוקחים הראות כנ"ל. וזה: ומוריר שני רמעות - הינו שממשיך חלקי השגחה. לים הגדול - הינו בחינות העכו"ם המושלין על ישראל, בחינת (שעה ט): והרשעים כים נגרש; ואזי נעשה בחינות גדול, בחינות השגחה, בחינות תפלה שהיא בחינת גדול כנ"ל. וזהו: וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו; הינו שממשיך השגחה מסוף העולם מקץ האחרון, עד סופו - לעשות סוף וקץ מהעכו"ם המושלים בישראל, בחינות: קץ בא הקץ, כנ"ל: וזה בחינת רמעות שבוכין בעת הצער, כי מאחר שיש לו יסורין וצער, על-כן הוא צריך לבחינות השגחה, כדי שיהיה לו ישועה כנ"ל, ועל-כן מורירין רמעות כדי להמשיך עליהם חלקי ההשגחה והראות, כי ההשגחה והראות נמשך לחוד הרמעות, בבחינות: ושכו העבים אחר הגשם - זה הראות, שהולך אחר הכבי; הינו שהם מתפרים הראות ונזכרים חלק מהראות, נמצא שהראות נמשך לחוד הרמעות כנ"ל:

וזה בחינות: ויבך חוקיהו כבי גדול, הנאמר בעת שחלה (שעה ט) כבי גדול ויקא, כי המשיך לחוד הכבי את הראות וההשגחה, שזה בחינות גדול, בחינות תפלה וכו' כנ"ל. וזה מה שנאמר ברוך בעת ששכה על צערו (שמואל א'): עד דור הגדיל - שהגיע בכחו לבחינות השגחה, בחינות גדול כנ"ל, כי עליהי ההשגחה נצולים מכל מיני צער ויסורין כנ"ל:

רנא

דע, שעליהי מלחמות, הינו מחלקת, עליהי נופלים מחשבות של רשעים על אנשים כשרים, הינו מחשבות של כפירות, שנזכרים עליהם עליהי. והתקון לזה - למסד המלחמה על ה', שהי ילחם המלחמה, עליהי נזכרים מחשבות רשעים הנזיל. אבל רע, שעליהי צדקה שלהם יש כח במחשבתם להחכים אפלו אם ימסד המלחמה לה, כי יש צדקות שרשעים נוחנים, כי מצינו שאפלו מלכי עכו"ם נוחנים צדקה ועושים טובות, כמו שכתוב (משל טו): לחונן דלים וקבצנו, כמו שפרש רש"י, עין שם:

וזה פרוש מה שהשיב אוכי ממאי לרב קמינא: מאי גוהא בשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו, שהן שרויין בצער בין העכו"ם, מוריד שני רמעות לים הגדול, וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו (ברכות טו). הינו כשהקדוש ברוך הוא זוכר שהן שרויין בצער בין העכו"ם - בין העכו"ם ויקא, כי זה עקר הצער מה שהן שרויין בין העכו"ם ולמרו מהם ונפלו מהרעת ותולין בהמזל והטבע, וזה עקר הצער שלהם כנ"ל, ואזי מוריר רמעות וכו'. הינו שממשיך עליהם השגחה, כי רמעות הם בחינות השגחה, כמה שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (גמרא טו): ואלישע רעבר - ברחמי הוא רעבר, נמצא, שתפלה, שהיא בחינת נסים והשגחה, הפך הטבע, היא בחינת גדול:

לוקחים מהם ותולין הכל בטבע ומקרה, ומתמת זה בעצמו יש להם יסורים, כי אלו היה להם רעת שהכל בהשגחה, לא היה להם יסורים כלל כנ"ל. ובאמת ישראל הם למעלה מהטבע, רק כשהם חוטאים, הם ושלום, אזי נופלים אל תחת הטבע, כמו העכו"ם שהם תחת המזל והטבע, ואזי יש להם גלות וצער, חס ושלום. ועקר הצער והגלות שלהם הוא רק עליהי פצעמו שאין להם רעת ותולין בטבע, וכשהקדוש ברוך הוא רוצה לרחם על ישראל ולהושיעם מגלותם ולעשות קץ וסוף מהמצר להם, אזי ממשיך עליהם השגחה, ואזי מכניע ומכטל הטבע והמזל שהיה מחיב שיהיו ישראל נחונים תחת רבם, ואזי מחיב המצר להם, וישראל עולים עליהם עליהי השגחה: ודע, שזאת ההשגחה הוא ממשיך מסוף העולם, כי לעתיד, בעת הקץ, יחטטל הטבע לגמרי, ולא יהיה רק השגחה לבר, כמה שכתוב (שעה ט): כי השמים כעשן נמלחו והארץ כבגד חבלה. הינו, שחטטל הטבע, שהיא על-פי מערכת הכוכבים ומזלות, וזהו נמלחו, הינו שיתכפלו ויהערכבו כל המזלות, ולא יהיה שום מזל, רק השגחה לבר, ואז יהיו ישראל למעלה. ועל-כן גם עתה, כשהשם יתברך רוצה לעשות קץ וסוף מאיזה עכו"ם ושהיו ישראל למעלה, אזי ממשיך עליהם השגחה מקץ וסוף העולם, שאז לא יהיה רק השגחה, ועליהי זאת ההשגחה נחלים ישראל, ונעשה קץ וסוף מהעכו"ם שהיה מצדה להם. וזה בחינת (שמואל א'): קץ בא הקץ; הינו כשהקדוש ברוך הוא רוצה להביא קץ על העכו"ם, אזי ממשיך השגחה מקץ האחרון כנ"ל: וחפלה הוא בחינת השגחה למעלה מהטבע, כי הטבע מחיב כדי, וחפלה משנה הטבע, והוא בחינות גדול, בחינת (ברכות טו): כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו בה' אלקינו ככל קראנו אליו; כי זה גרלחנו, שהשם יתברך שומע תפלחנו ומשנה הטבע עליהי השגחתו יתברך, וכמו שכתוב (מלכים ב'): ספרה נא לי את הגדלות אשר עשה אלישע; וכמו שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (גמרא טו): ואלישע רעבר - ברחמי הוא רעבר, נמצא, שתפלה, שהיא בחינת נסים והשגחה, הפך הטבע, היא בחינת גדול:

וזה פרוש מה שהשיב אוכי ממאי לרב קמינא: מאי גוהא בשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו, שהן שרויין בצער בין העכו"ם, מוריד שני רמעות לים הגדול, וקולו נשמע מסוף העולם ועד סופו (ברכות טו). הינו כשהקדוש ברוך הוא זוכר שהן שרויין בצער בין העכו"ם - בין העכו"ם ויקא, כי זה עקר הצער מה שהן שרויין בין העכו"ם ולמרו מהם ונפלו מהרעת ותולין בהמזל והטבע, וזה עקר הצער שלהם כנ"ל, ואזי מוריר רמעות וכו'. הינו שממשיך עליהם השגחה, כי רמעות הם בחינות השגחה, כמה שאמרו רבותינו וזכרונם לברכה (שם טו): על פסוק (שמואל א'): ושכו העבים אחר הגשם - זה הראות, שהולך אחר הכבי, נמצא, שהרמעות הם לוקחים חלק הראות, והראות נמשך לחובם. נמצא, שהרמעות הם חלקי ההשגחה

מוהר"ן

לכמה גונון, ויש שגשגתה פניו מחמת גדולה שיש לו, באשר שאינו ראוי לו שיצטרף לבריות, ויש מחמת קטנות - על שהוא נצטרף לבריות, ויש שגשגתה פניו מחמת שמחה, ששמח על שנותנים לו, וגם כזה יש שניים, כי יש מי ששמח מאד על שנותנין לו. נמצא, שהשניים הוא רק אצל המקבלים, כל אחד לפי בחינתו כן נשתנין פניהם כנ"ל. אבל הצדקה היא רק פח אחר לבר, כי היא בחינת אמת, בחינת שמש, ועליה מושכת עצמה לאמת כנ"ל. ויעקב, שהוא בחינת אמת, כמו שבחוב (יב"ח ט): תחן אמת לעקב, נאמר בו (בראשית לז): וירח לו השמש, הינו בחינת ולנו חתיה צדקה הנ"ל, כי שמש הוא בחינת צדקה כנ"ל: וירח להם יראי שמי שמש צדקה; הינו שעקב עלידי האמת היה לו פח להמשיך ולהורוץ לעצמו כל הצדקות, שהם בחינת שמש. וזה: וירח לו השמש - לו ריקא, בחינת ולנו תהיה צדקה כנ"ל:

בגמרא (יב"ח ט): מעשה שנחלקו בבית המדרש, עד שקרע ספריתורה מחמתו. ואמר: תמה אני, אם לא היה בית זה עבודת אלילים. נמצא, שעלידי מחלקת געשה עבודת אלילים וכפירות. וזה שבחוב (יב"ח ט): אשר חשבו רעות כלב כל יום יגורו מלקמות - שעלידי המלקמות, הינו מחלקת, עלידי חשבו רעות כלב, עלידיה באים מחשבות רעות, הינו בפרות כנ"ל.

והתקוין לה - למסר המלחמה לה, שה' ילחם המלחמה כנ"ל. וזה בחינת שתיקה, הינו שצריך לשחק להם, רק לסמך על ה' שהוא ילחם בשבילנו. וזה בחינת (יב"ח ט): ה' ילחם לכם ותאם תחישון. ועלידי השתיקה זו נעלה המחשבה, כי נתבטל מן חשבות רעות של כפירות כנ"ל. וזה בחינת: שתק, כך עלה במחשבה (יב"ח ט), שעלידי השתיקה נעלה המחשבה כנ"ל. אך בשגם הם שותקים, אזי יכולים, חס ושלום, לקלקל התקוין שגעשה עלידי שתיקתו, וזה בחינת (יב"ח ט): על גבי דרשו חרשים - לשון שתיקה, בחינת: ותאם תחישון; הינו ששתיקתם עולה על גבו כנ"ל. וזה: האריכו למעניהם - זה בחינת הצדקה שלהם, בחינת (בראשית ט): וענתה בי צדקתי; הינו שעלידי הצדקה שלהם הם יכולין, חס ושלום, להתגבר, ששתיקתם יעלה, חס ושלום, על שתיקתנו, כבחינת: על גבי דרשו חרשים וכו'. ומחמת זה אין מועיל העצה הנ"ל, הינו למסר המלחמה לה, שהוא בחינת: ה' ילחם לכם ותאם תחישון, כנ"ל. אך האיש האמת מושך לעצמו כל הצדקות, ונתבטל כל הצדקה שלהם, ואזי ממילא נתבטל מחשבתם הרעה, ונתבטל כל הכפירות כנ"ל:

רנב

כשיש אחרות בין הצדיקים, אין הצדקה מוגת. כי עליפי הפכע בשנותנין צדקה, נחסר מאתו מה שנתן, אבל עלידי האחרות שבין הצדיקים יוכל לתן

וזה שבחוב: וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו באשר צונו (יב"ח ט). הינו כשהיה לנו בחינת אמת, דהינו לשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לברו בכל הרקדוקים, כמו שעושה בפני בני אדם, שהם בחינת אמת כנ"ל, וזה: כי נשמר לעשות את כל המצוה הזאת לפני ה' אלקינו באשר צונו וכו' - לפני ה' אלקינו ריקא, הינו שגשמר לעשות כל המצוות לפני ה' לבר, פנינו לבין קוננו, בכל הרקדוקים והפרטים. וזהו: באשר צונו - הינו בכל הרקדוקים, באשר צונו השם יתברך, הינו בחינת אמת הנ"ל, שגם כשעושה המצוה לפני השם יתברך לבר, הוא מרדק בכל הרקדוקים וכו' כנ"ל, ואז: וצדקה תהיה לנו. לנו ריקא, הינו שגשמר לעצמו כל הצדקות, כי רדף הצדקה למשך לאמת כנ"ל. נמצא כשהאיש אמת מושך לעצמו הצדקות, אז אין להם פח הצדקה, ואין פח במחשבתם להתקיים כנ"ל: ומה שצדקה נמשכת לאמת, כי צדקה הוא בחינת אמת, כי אמת הוא אחר, כי אחר הוא רק אחר, כי לפני אחר מה אמת סופר (ספר יצירה), ואם יש שני וכו', אינו אחר. וכן האמת הוא רק אחר, כי כשאומרים על איזה דבר האמת, אי אפשר לומר כי אם אחר, דהינו האמת כמו שהוא, אבל שקר אפשר לומר על דבר אחר דברים רבים, כמבאר במקום אחר (לעיל בס"ק נא. עין שם מה שאבאר שם, כי על כלי כסף אי אפשר לומר האמת כי אם אחר, דהינו שהוא כלי כסף לבר, אבל אם ירצה לומר שקר, יכול לומר הרבה, כי יוכל לומר שהוא כלי זהב או נחשת או שאר שמות, וכן בכל הדברים שבעולם אי אפשר לומר האמת כי אם דבר אחר כמו שהוא, אבל השקר הוא הרבה כנ"ל. נמצא, שאמת הוא אחר. ועין שם עוד דברים נפלאים שגינו האמת שהוא אחר, עין שם.) ועליהן קראו כרד"הוא ואוריתא וישראל כלא חר, כי השם יתברך אמת, ותורתו אמת, וישראל אמת, וכוין שכלם אמת - הכל אחר, כי באמת אין בו שום שנוי, כמו שבחוב (ס"א ט): אני ה' לא שנית, ותאם בית יעקב לא כליהם; כי השם יתברך אמת, והוא אחר בלי שנוי, חס ושלום, כנ"ל, והשנוי הוא רק אצל המקבלים, כי פני המקבל כן נהיה אצלו השנוי, אבל השם יתברך אין בו שום שנוי, חס ושלום. וזה בחינת שמש, כי השמש הוא רק פח אחר לבר, והשנוי הוא אצל המקבלים, כי פמה שניים נהיים עלידי השמש, כגון להתיך ולהקפות, לקרר ולתפם ושאר הכחות, כמבאר במקום אחר, וזה רק מחמת המקבלים, כגון כשהשמש באה על שענה - מחמת אוהו, זה מחמת שהשענה אינו קשה באמת, ועליה נהיה אצלה הכח להתיך, וכן כשאר הכחות, אבל השמש הוא רק פח אחר לבר. וזה בחינת צדקה, שהיא בחינת שמש, בחינת אמת כנ"ל, בחינת (ס"א ט): וירח להם יראי שמי שמש צדקה. וזה שאמרו חכמינו וכוונם לברכה (יב"ח ט): כרום גלת לבני אדם - בין שצדק אדם לבריות, פניו משתנין לכמה גונון, כי עלידי הצדקה באים כמה שניים, והכל הוא רק מחמת המקבלים, אבל הצדקה, שהיא בחינת אמת, בחינת שמש כנ"ל, הוא רק פח אחר לבר, ואין בה שנוי כנ"ל, והשנוי הוא רק אצל המקבלים שגשגתו פניהם

לא יניחנו להיות אצלו, ואם לאו, יצטרך לעור מהרחוקים על הקרובים אצלו וכו' (ויחבאר במקום אחר). כי בשאובל יותר מצרכו, זה המאכל מוּזק לו, כי כל דבר יש לו שרש שיש לו חיות ממנו, כגון הסמים יש להם חיות כמה שהארם לוקח אותם לרפואה, וכן המאכלים יש להם חיות מזה שהארם אוכל אותם ומקבל חיות מהם, מזה יש חיות להמאכלים; אבל בשאובל יותר מצרכו, אין לזה המאכל ממי לקבל חיות, מאחר שאין הארם צריך אליו, והוא רומה כאלו הניחו הארם לתוך כלי, שכונאי אינו מקבל חיות משם, ועל-כן המאכל מבקש לו חיות להחיות עצמו, ואזי הוא מוציא החיות של הארם, ועל-ידיה הוא מוּזק להארם, ומחמת זה נצטרפין עמו אפלו שאר המאכלים ומוזקים לו. וזה: ואכלת בנפשך שעבדך - לא יותר. וזה: ואל בלדך לא תתן, הינו שלא תאכל יותר מצרכך, שזה רומה כנותן לתוך הכלי, מאחר שאין צריך לו כנ"ל:

רנח כְּשֵׁינֵשׁ מחלקת על הארם, יכולין להמות אותו מדרך השם יתברך ולהפילו ממורגתו, חס ושלום. וזה שדחתפאר יוד הפולה, עליו השלום (תהלים קי): רבים רודפי וצרי, מערותיך לא נתיחי - שאף שהיה עליו מחלקת רבים, עם כל זה לא נטה מדרך השם יתברך:

רנט כְּשֵׁאָרְם מתבורר ומפרש שיתרו וצערו לפני השם יתברך, ומתורה ומתחרט על גרל הפגמים שעשה, אזי גם השכינה כנגדו מפרשת לפניו שיתחה וצערה ומנחמת אותו, כי כל פגם ופגם שפגם בנשמתו, פגם אצלה גם-כן, כביכול. וזה בחינת (דברים טו): את ה' האמרת וה' האמריך וכו'. והיא מנחמת אותו שתבקש מחבולות לתקן כל הפגמים:

רס השם הוא הנפש, כמו שמבאר בתורה "היכל הקדש" (כס"ו טו), עין שם, בבחינת (דברים טו): נפש תיה הוא שמו, עין שם. ויש בבחינה זו מסירת נפש. כי יש עשרה הרוגי מלכות, שמסרו נפשם על קדוש השם כשכיל יחוד קדשא-בריהוה ושבחינתה, כידוע, שעקר היחוד על-ידי מסירת-נפש, והם ראו באותן הדורות, שאי אפשר לתקן ולעשות יתורים למעלה כי אם על-ידי נשמותיהם, על-כן מסרו נפשם על קדוש השם, כי בשהנפשות עולות למעלה על-ידי מסירת נפש, אזי הם חוזרים להשכינה, כי משם יצאו, כי ישראל הם חלק אלוה מפעל ממש, שהם חלקי השכינה ממש, בבחינת: העמסים מני כמן (ישעיה טו); וכשהם חוזרים להשכינה, אזי השכינה מתפארת: חיו במה ברא קאחינא לגבך (יוה"ד י"א ט), ואזי מתעורר השתוקקות עליו, ונעשה יחוד כידוע. ולפעמים בא לצורך זה הריגה, חס ושלום, שצדקתו, חס ושלום, כמה וכמה נפשות מישראל, כדי שיהיה יחוד על-ידי נפשותיהם העולות למעלה, כי לפעמים צריכין אל היחוד הרבה נפשות מאד, חס ושלום, על-כן בא הריגה, חס ושלום:

ובן

צדקה ולא יחסר כלל. וכן על-ידיה יבולים שיהיה להארם מסירת נפש באמת, ואף-על-פי-כן לא יזיק לו, וישאר פתיים:

רנג דע, שמעוט שנה הוא מעט תאות נאוף, כי יש אש בארם מתחלת התולדה, שמהאש הזה בעורין בארם כל החכערות של כל התאוות, וגם כל האכילה ושתיה שנותנין להנוף, האש הזה הוא מבלה ושורף הכל, ועל-ידי מעוט שנה האש הזה נחלש ואין לו כח לבער, אך שמוזק להמת מעוט שנה, וכן רבוי שנה, כשהארם מכרית עצמו לישן הרבה, גם זה מחליש וממעט האש הנ"ל, וגם זה מוּזק להמת, רק בשארם ישן במרה בראוי, אזי תאות המשגל בחקפה וכחה, כי לא נחלש האש הנ"ל: [כל זה שמענו מתוך שיחותיו הקדושים, ותכן בנתנו בזה לא באר היטב, אך כפי מה שהבנתי משיחתו, הבנה - שאין מועיל שום עצה למעט תאות נאוף על-ידי איה מחבולה, כי מוּזק להמת, כי היה אפשר להחליש התאות על-ידי מעוט שנה או רבוי שנה, אבל שניהם מוּזקים להמת, על-כן אין חכמה ואין עצה כנגד זה, רק להתחוק להיות נכוד לכבש את יצרו, וה' יעזר לו לסלק תאוה זאת מאתו]:

רנד עינים הם דברים עליונים ונבזים מאד, והם רואים תמיד דברים גדולים ונודאים, ואם היה הארם זוכה לעינים בשרים, היה יודע דברים גדולים רק כמה שעניו רואות, כי הם רואות תמיד, אך שאין יודע מה ראה. כמו, למשל, כששמעבירין דבר לפני עיני הארם בהעברה ובמהירות גדול, ואזי אין הארם יודע מה ראה, והנה אף שבשעה שהעבירו הדבר לפני עיניו בודאי ראה אותו בראיה נמוכה, עם כל זה אין יודע מה ראה, כי אף שעניו ראו הדבר בשלמות, עם כל זה מחמת המהירות לא היה פנאי בכרי שיקרא ה'ארת להרעת שיער מה ראה, כי לידע הדבר שראה זה תלוי ברעת, ולזה צריך קצת זמן, שישאק קצת הדבר הנראה לפני עיניו, בכרי שכוא ויושיט כח הראות להרעת את הדבר הנראה, כדי שיער בהרעת מה ראה, ומחמת המהירות לא ראה הדבר רק ככה הראות, אבל לא היה זמן להושיט הדבר להרעת, ועל-כן אינו יודע מה ראה. וכן הארם רואה בעיניו תמיד דברים גדולים (הינו כראות וחיונות), אך שהוא כמו שמעבירין לפניו בהעברה בעלמא ובמהירות גדול, על-כן אינו יודע מה ראה כנ"ל, והבן:

רנה כְּשֵׁהָאָרְם הוא מאמין בהצדיק בלי שום רעת, אפשר לו לפל מהאמונה, כי מהאמונה לבר אפשר לפל, אבל אם יש לו גם רעת, שמכין גם בהרעת, אזי אי אפשר לו לפל:

רנו שם אתה מסגל על תים להכניע הגלים, והסור - בשוא גליו אתה תשכחם (תהלים טו):

רנז כי תבא בכרם רעד וכו' (דברים לו). על-פי מעשה וכו', שהניחה לו אמו צואה, שמי שאינו יכול לסבלו,

רסג דע, שחלי הקרחת, רחמנא לצלן, כא עלידי מה שארם אוכל אכילה יתרה, כי בשאובל יותר ממה שצריך, הוא בחינת מאכל פהמה, כי גרר הארם לאכל רק כפי מה שצריך, וכשאובל יותר הוא מעשה פהמה, שאובלת ולועסת כל היום, ועל-דבריה כא קרחת, רחמנא לצלן, וכן בשנורמן להארם בחוד מאכלו ניצוצות, שלא נחפרו ערין ממאכל פהמה למאכל ארם, עלידי זה בא גס'פן חלי הנ"ל, (אם לא מי שהוא ארם גרול מאד, שיכול לדלג מדרגה שלמה ולהעלות המאכל למעלת מרבה), כי בשאובל מאכל פהמה כנ"ל, נמצא שיצא מגדר ארם לגרר פהמה. וזה בחינת (הרמב"ם סי':) הרבבת אגוש לראשנו, הינו שגור אגושי למעלה ממנו, כי הוא למטה מגדר ארם, כי ירד לגרר בהמה כנ"ל, אזי: באנו כאש וכמים - זה בחינת חלי הקרחת, רחמנא לצלן, שהוא אש ומים, תמימות וקדירות. וזה שאמרו רבוהינו זכרונם לברכה (באבות דר' נתן פ"א ובהוא רבי אליהו רמא פליא שם אהא לטון דר'): בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לארם תראשון: ואכלת את עשב השרה, נודעו איברי: אמר: אני וחמור נאכל באכוס אחר. נודעו איברי זה בחינת חלי הקרחת, שבא עלידי אכילת עשב השרה, עלידי מאכל פהמה כנ"ל. וזה שאמרו: בין ששמע בזעת אפך תאכל לחם נתישבה רעתו, כי חלי הקרחת זה בחינת פגם הרעה, כי עקר הרעה הוא עלידי חבור אש ומים. וזה: בין ששמע בזעת אפך וכו', כי רפואת החלי הנ"ל הוא עלידי אגיה, ועל-דבריה נתישבה רעתו - הוא בחינת מה שנתרפא מחלי הנ"ל, שהוא שלמות הרעה כנ"ל:

וכן עלידי אברת השם, הינו המפרסם, הינו שיש אחר שהוא מפרסם ואינו מפרסם, הינו שהוא מפרסם כפי כל והכל מדברים ממנו, ואף-על-פי-כן אינו מפרסם, כי אינו חשוב כלל. ויש אחר שאינו חפץ בזה, רק שאבר את המפרסם, הינו אברת השם, שהיא הנפש, הינו אף-על-פי שאין רצונו שלא יהיה מפרסם, אף-על-פי-כן אבר אותו, כמו שארם אוכר דבר שלא ברצונו, הינו שאבר את השם, שהוא בחינת מפרסם שיש לו שם בעולם. אבל יש אחר שעושה זאת ברצונו וברעתו, שמוכר את נפשו על קרוש השם, הינו המפרסם שלו, שהוא בחינת שם כנ"ל, שהוא בחינת נפש כנ"ל, ומתמת זה אף-על-פי שהוא מפרסם, אף-על-פי-כן אינו מפרסם כלל, כי אדרבא, הוא הרבה, כי הכל דברים עליו ובורים עליו כוכים שלא עלה על רעתו, ויש לו שפיות-דמים ממש מנה, ועושה זה בכונה, כי הוא בחינת מסירת-נפש ממש, כי השם הוא הנפש כנ"ל, וגם יש לו שפיות-דמים מזה כנ"ל, והוא מציל את ישראל בזה כמה שהיה ראוי לכוא עליהם, חס ושלום, בשביל היחוד כנ"ל, ועל-דבריה מסדת שמו, שהוא נפשו כנ"ל, הוא מציל אותם כנ"ל:

רסא בשנופל ארם ממרתחו, דע שמון השמים הוא, כי התרחקות - תחלת התקרות, על-כן נפל שיחזור יותר להתקרב להשם יתברך. ועצתו - שתחיל מחדש לקדם בעבורת השם, כאלו לא החחיל ערין כלל מעולם. וזה כלל גרול בעבודת השם, שצדיקין ממש בכל יום להתחיל מתרש: (ועני עניו זה עור בכמה מקומות בספרי רבנו ז"ל, כמה צריך האדם להתחזק בעבודת השם ולכלי לכל משום דבר שבועולם, רק להתחיל בכל פעם מתרש. עני הטיב בעניו זה, וערב לך לעד.)

רסב דע, שעל-דבריה התחדשות התורה נעשה נהרות, כי בשמחחיל לחדש בתורה, אזי מתחיל לנבוע מעין כבחינת (יחזק' ט'): ומעין מבית ה' יצא, שהוא השכל, כמו שכתוב (שם ט'): כחכמת יבנה בית. וזה המעין בתחלה הוא צד וקטן, ואחר-כך מתרחב ומתפשט יותר ויותר, עד שנעשה ממנו נהרות, והכל באים לשמות מאלו הנהרות. על-כן מי שרוצה לחדש חרושין ראוי-תא שיש בהן ממש, הוא צריך לבכות מקרם, כי בשנעשין נהרות הנ"ל והכל באים לשמות מהם, אזי כואו גס'פן קלפות וסמרא-אתרא, חס ושלום, לשמות גס'פן משם, על-כן צריך לבכות מקרם, ואזי עושה עלידי הבכי נהרות, כבחינת (איוב טו, ע"ו רס"ג טס): מכבי נהרות חבש; שעל-דבריה הבכי מתקן נהרות, ומשם שותין די ספיקם כל הקלפות וסמרא-אתרא. ואחר-כך, בשעושה נהרות מחרושין ראוי-תא שמתרש אחר-כך, אזי יכול להמשיכם רק למקומות שצריך, שלא ישחו ממנו זרים. ועל-כן חבור ההלכות והחרושין נקרא מסכת, זה בחינת (הרמב"ם ט'): ושקני בכבי מסכת; שצריך למסך המשקה בכבי, כי צריך לבכות מקרם כנ"ל. וזה בחינת (הרמב"ם ט'): על נהרות ככל, שם ישבו גם כבינו - זה בחינת תלמוד ככלי, שנעשה אצל הישיבות, שמהם נעשין נהרות כנ"ל. והיו: גם כבינו - כי צריך לבכות מקרם, כבחינת: ושקני בכבי מסכת, כנ"ל:

רסד צדקה היא תקון הברית. כי פגם הברית הוא, כי הוא היה צריך להשפיע בקרשה למקום שצריך להשפיע, והוא סלק ההשפעה משם והמשיכה, חס ושלום, למקום אחר, ועל-כן התקון עלידי הצדקה, שעל-דבריה חוזר ומשפיע לשם, אל הקרשה, ועל-דבריה נתתקן. וזה בחינת: ויבואו האנשים על הנשים, הנאמר בנרבת המשכן (שם ט'): הינו בחינת זוג שנעשה עלידי הצדקה של נרבת המשכן כנ"ל. ועל-כן בשנותו לעני שאינו הגון, אזי אדרבא, הוא נפגם יותר, כי חוזר ומשפיע למקום שאינו צריך. ועני במקום אחר ועל כפי לא יבכי (ט), שמבאר גס'פן שצדקה הוא תקון הברית:

רסה טעם על שבידת כלי חרם בשעת התקשרות השרוף, כי (כל) אלו נשמות של הזוג הם למעלה אחר, אך למטה ההתקשרות וההתאחרות שלהם הוא בהעלם, כי אין יודעין מהתאחרות שלהם עד השרוף, ואזי נתגלה ההתקשרות שלהם, שהיה עד עתה בהעלם, אך זה ההתגלות של ההתקשרות, שנתגלה בעת התגאים, הוא כבחינת: והתיות רצוא ושוב (יהושע א'): כי בשעת השרוף נתגלה ההתקשרות, והכף ומיר נתעלם, כי אחר-כך נתפרדו ונתחלקו, כי ערין היא אסורה עליו עד החפה. נמצא, שבשעת השרוף נתגלה אור האחרות שלהם, שהיה עד עתה בהעלם, וחכף ומיר נתעלם כנ"ל, כבחינת: והתיות רצוא ושוב כנ"ל, וכשכיל זה שוברין כלי חרם

ואז מתחלת התורה, שהוא בראשית, בחינוח בית, היינו בית
הקראשית, בחינות: ועקב גסע סבוטה ויבן לו בית כנ"ל. והו
בחינות סנון, שאז הוא זמן מתן תורה, ראשייהכות: ויעקב
ג'סע ס'בוטה ויבן לו בית וכו', כנ"ל:

רסו שבועות הוא רפואה להראה, כי חמשה כנפי ראה כנגד
חמשה חמשי תורה (חמיו סה), וכשבועות מקבלין
התורה, יכולין לקבל חיות חדש:

רסח כשאין האדם מסתבל על התכלית, למה לו חיים. והנה
הנפש מתגעגעת תמיד לעשות רצון יוצרה,
וכשרואה שאין האדם עושה רצונו יתבדד, חס ושלום, אזי היא
מתגעגעת מאד לחזור לשרשה, ומתחלת להמשיך עצמה להסתלק
מגוף האדם, ומזה נחלה האדם, על-ידי שגחלש כח הנפש,
על-ידי שממשכת עצמה מפנו מחמת שאין ממלא רצונה, כי
היא רוצה רק שיעשה רצון המקום ברוך-הוא. ומה שהאדם
חוזר לכריאותו על-ידי רפואתו, הוא מחמת שהנפש רואה, שזה
האדם יכול לכף עצמו לעשות הפך תאוותו ורגילותו, כי הוא
מרגל באכילת לחם ושאר מאכלים, ועקשו כופה תאוותו ומקבל
רפואתו וסמים קרים כשכיל כריאותו, ומחמת שהנפש רואה
שהוא יכול לכף תאוותו כשכיל איה תכלית, על-יבן היא חוזרת
אליו, כי היא מצפה שיכף תאוותו כשכיל התכלית האמתי -
לעשות רצון יוצרו יתבדד:

רסט לשון רבנו וברנו לברכה

מדירת הצדיק נבר מעשה הדור, וסימן לדבר: והיא יושבת
תחת המר (שם ס"ד), ואמרו תבמינו וברנו לברכה
(שם ס"ד): מה תמר אין לו אלא לכ אחר, אף ישראל בן: עד
(כאן לשונו י"ל)

עד כמו שיש התעוררות מאדם לחברו, כגון כשרואין שאחד
אומר בקשות וסליחות בהתעוררות כלב גשבר, אזי
חברו מתעורר ממנו גס'ו, כי מתעורר מחברו ומתחיל להסתבל
על עצמו, ונהעורר גס'ו ומתחיל לומר גס'ו בקשות בהתעוררות
הלב; כמו-כן יש אצל האדם עצמו התעוררות מזה וזה,
שמתעורר מתוך דברי עצמו, רהינו שאומר בקשות ותחנונות
בהתעוררות וצווק: וי לי וכתוך קד נתעורר מזה ומתחיל
להסתבל על עצמו: היכן אני, ומי צועק קד, הלוא וי לי, לי
ממש. ומתחיל שנית לצעק וי לי, לי דיקא. ואף שכתחלה נרמה
לו כאלו גס'ו אמר כפאמת כראוי, עם כל זה אחר-כך רואין
ההפרש בין קדם לאחר קד. והבן:

רעא צריה שיהיה להאדם עזות וקדשה, כמבאר בכמה
מקומות, כמו שאמרו (אבות ס"ה): הוי עז כנמר, וכמוכא
לעיל ואפלו נגר הרב בעצמו צריך שיהיה לו עזות, שיעז
פניו לרבר עמו כל מה שצריך, ולא יהביש וזה שאחר
מקרב יותר, הוא רק על-ידי שיש לו עזות
יותר

כשעת התקשרות השרוף, כי כתיב (עו): והחיות רצוא ושוכ
כמראה הכן, פרוש: כאור היוצא מן התרסין; רהינו הניצוץ
שיוצא בשעה ששוכרין כלי חרס, שהוא רק לפי שעה. ועל-כן
כשעת התקשרות השרוף, שאז אור האחרות שלהם נהגלה
בכחית רצוא ושוכ כנ"ל, על-כן שוכרין אז כלי חרס, זה מרמז
על סוד: והחיות רצוא ושוכ כמראה הכן כנ"ל. (ועין עוד
מעם על זה לעיל בסיון ס, וכלקוטי תנינא בסופו):

רסו רע, שמימות כהמות וחיות כלא זמן הוא על-ידי שאין
נהרין במצות סבה כראוי, כי סבה בחינות אמא
רמסכא על פניו (הקנים ד"ט), בחינות: אם לכינה תקרא (משל טו),
וזהו בחינות ההכרל שבו גדר ארם לגדר בהמה, כמו שאמרו
רבוהינו וברונם לברכה (ברכה י): פרכי נפשי את ה', ואל תשכחי
כל גמוליו - שעשה לה רדים במקום בינה, אכל הבהמה יונקת
מרדי בהמה למטה. וזהו ההפרש שבו גדר ארם לבהמה -
שהאדם יונק מרדי ארם, שהוא במקום בינה, בחינות: אם לכינה
תקרא, בחינות סבה; אכל הבהמה יונקת מרדי בהמה שהם
למטה. ועל-כן כשפגום במצות סבה, אזי גופל מכחינות רדי
ארם, שהם במקום בינה, בחינות סבה, ואזי גופל לכחינות רדי
בהמה ויונק ממש; נמצא, שיונק משפע של הבהמה, ועל-כן
יונק את חיותם, ועל-ידיה הם מתים, על-ידי שנוטל מהם את
השפעם. ולפי הפנים שפגום בסבה, כן הוא גפילחו, וכן נוטל
את השפע של הבהמות, וכמו-כן גורם מיתות הבהמות והחיות.
וזהו בחינת: ולמקנהו עשה סבות (בראשית לו) - כי הסבה הוא
כשכיל מקנהו כנ"ל:

גם העוסקין בבנין, מייק להם, כמו שאמרו רבותינו וברונם
לברכה (סוטה י"א): כל העוסק בבנין, מתמסכן; כי צריך לבנות
הבית כחכמה ושלל, ואזי אין מייק לו הפנין, ואזי ראוי לו
לבנות בית, כמו שכתוב (משל טו): כחכמה יבנה בית וכחכונה
יתבונן, וברעת חרדים ימלאו (כי יש לו מקום לתקנים השפע).
אכל כשבונה כלא שכל, אזי מייק לו, ועל-כן מתמסכן, כי זה
עושו על שפגם כחכמה, כי היה ראוי לו לבנות הבית כחכמה
כנ"ל, ועל-כן עושו שמתמסכן, שזה בחינות פגם החכמה,
בחינות: חכמת המסכן כוניה (קהלת טו), ועל-כן על-ידי הסבה,
שהיא בחינה שכל, בחינות: אם לכינה כנ"ל - על-ידיה יכול
לבנות בית כבחינת: כחכמה יבנה בית וכו' כנ"ל:

וזה בחינת: ויעקב גסע סבוטה ויבן לו בית (בראשית עט), כנ"ל:
וזה בחינת שבועות, כי שבועות וסבות הם אחר, כי התורה
יוצאת מבינה שהיא בחינת סבה, כמו שכתוב (משל יא):
ואל חמש תורת אמך, בחינת אם לבינה, שהוא בחינת סבה
כנ"ל:

ועל-כן חכף אחר סבות הוא שמחת-תורה, כי מכחינת סבה
משם יוצאת התורה. נמצא על-ידי שנגנסו בסבה
געשים בעצמם בבחינות התורה, כי משם יוצאת התורה כנ"ל,

כי הנהרות שבהם אינה מנחת אותם, ומכלכלת אותם המיר: **רדע**, שיש מהם, שבשמינין ובאין למה שהתאוו, דהינו לכפירה גמורה, חס ושלום, כלי שום ספק אל האמת, אזי תכף ומיר מתים מן העולם, ואז רואין האמת:

ערה רדע, שכל מצוה ומצוה שעושים, נעשה ממנה נר אחר, ובשנתחלק האדם, אם היא נשמה גדולה, שהיא יקרה מאד בעיני השם יתברך, אזי נותנין לה להיות מחפש בגנואי ומלכא, שיתפש ויחזק לו מה שירצה בגנוי המלך יתברך, והוה תכלית כל תענוגי עולם הפא. ולחפוש צריכין גרות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סו"א ע"ג), לחפוש צריכין גרות, ולמרו מפסוק: נר ה' נשמת אדם חופש כל חרדי כסון; והנהרות נעשין מן המצוות בנ"ל, בכחית: נר מצוה (סו"א ע"ג), ואצל אלו הנהרות מחפשת הנשמה אחר ההסתלקות בגנואי ומלכא. וזה בחינת: כמתים חפשי - כיון שמת אדם, נעשה חפשי מן המצוות (סו"א ע"ג). חפשי הינו בחינת החפוש שנעשה מן המצוות, כי המצוות הם נרות שעליהם החפוש בנ"ל. אבל יש צדיק שממית עצמו בחייו, וגם בעורו בחיים הוא מחפש בגנוי אכיו:

רעו רדע, כי אכילת שבת אינה בשביל שביעה בלל, רק בגין דיתברכין בלהו שתא יומין, כמובא בזהר (יט"ו דף פ"א), כי מאכילת שבת נשפיעין ונתברכין כל ששת הימים. כי עקר השביעה - בשבת, כי סומא אין לו שבע, כמו שלמרו רבותינו זכרונם לברכה (יט"א ע"ג) מפסוק: המאכילך מן פמךר למען ענתך וכו'; ופסיעה גסה נאמלת מאור עיניו של אדם ומתדר לה בקדושא דבי שמישי (ברכות ע"ג). נמצא, שעקר שלמות מאור עינים הוא בשבת, ועל-כן אז השביעה, כי עקר השביעה - עלי-י ראיית עינים בנ"ל. וזה: פוסעים בו פסיעה קטנה; סוערים בו לכרך שלש פעמים; הינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה, שעל-ידיה המאור עינים בשלמות, שעל-ידיה השביעה בנ"ל. ועל-כן מה שפוערים בו שלש פעמים, הוא רק לכרך, דהינו בגין דיתברכין כל שתא יומין בנ"ל, אבל בשביל שבת עצמו לא היה צריך לאכל בל-כך שלש פעמים, כי בשבת השביעה, רק הוא לכרך בנ"ל:

רעו רדע, בשיש מחלקת על האדם, אין לעמד עצמו בגנר השונאים לומר: כמו שעושה לי בן אעשה לו בגנרו; כי זה גורם שהשונא יבוא למבקשו, לדאות בו, חס ושלום, מה שהוא רוצה לדאות בו, רק אדכא, ראוי לדון אותם לכף זכות, ולעשות להם כל הטובות, בחינות: ונפשי בעפר לכל תהיה - כמו העפר, שהבל דשין עליה, והיא נותנת להם כל הטובות: אכילה ושתיה וזהב וכסף ואבנים

יותר, ומחמת זה מדבר עמו יותר. אך זה תלוי בזה, שזה שיש לו עזות לרבר, הוא מחמת עבודתו, שהוא עושה ועובר הרבה את ה', ומחמת זה יש לו עזות לרבר עם הרב, ומחמת זה שהוא מדבר עמו, על-ידיה עושה ועובר הרבה, על-ידי שמתעורר ביותר על-ידי שמדבר הרבה עמו. נמצא, שזה תלוי בזה. וכן יש כמה דברים בעולם שהם תלויים זה בזה, ואין יודעין מהיכן להתחלה, כי כל אחר מתחיל מחברו, כי זה תלוי בזה בנ"ל:

ערב היום אם בקולו חשמעו (יהלם טו). זה כלל גרול בעבודת השם, שלא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום, הו בעסק פרנסה והצטרכותו צריך שלא יחשב מיום לחברו, כמובא בפסדים, וכן בעבודתו יתברך לא ישים לנגד עיניו כי אם אותו היום ואתו השעה. כי בשרוצין לנגם בעבודת השם, נדמה להאדם כאלו הוא משא כבד, ואי אפשר לו לשא משא כבד כזו, אבל בשתישכ שאין לו רק אותו היום, לא יהיה לו משא כבד, וגם שלא ידחה את עצמו מיום ליום לאמר: מחר אתחיל, מחר אתחיל בבונה ובכח בראוי, וכיצא בזה בשאר העבודות, כי אין לאדם בעולמו כי אם אותו היום ואתו השעה שעומד בו, כי יום המחרת הוא עולם אחר לעמרי. היום אם בקולו חשמעו - היום דיקא. והבן:

רעג רדע, שיש בנים שמולידים בזה העולם, אבל יש בני עליה גדולים מאד, שמולידים נשמות, שהם למעלה מהנשמות המתלבשים בבנים הגולרים בעולם, כי כל הנשמות שהם בעולם הם ששים רבוא, ואף שיש יותר, הם רק מהתחלקות הניצוצות, אבל בכלל הם רק ששים רבוא. אבל אלו הנשמות הנ"ל הם למעלה מששים רבוא נשמות שמתלבשים בזה העולם, כי הם אינם ראויין כלל להתלבש בזה העולם, ואפלו בשבאין בזה העולם, הם אינם נחשבים מזה העולם כלל. וזה בחינת בני משה, שכתוב בהם: וכני רתביו רבו למעלה, ודרשו חכמינו זכרונם לברכה (ברכות י"ז): למעלה מששים רבוא; כי הם לא היו נחשבים בכלל הששים רבוא, כי הם היו למעלה מהם. בנ"ל:

רעד רדע, שיש רשעים, שעוברים ויגיעים כל ימיהם כרי לעקר עצמן מהשם יתברך ומתורתו לגמרי, כי הנקדה הקדושה של קרשת ישראל שיש ערין בתוכם, אף-על-פי שהם רשעים גמורים, היא מכלכלת אותם ומביאה בהם תרהורי תשובה ויראה מאימת הרין הגדול, ומחמת זה אין להם תענוג מהעברות והתאוות שלהם, על-כן הם מתאווים ויגיעים כרי שגיעו לכפירה גמורה ברעתם, חס ושלום, באפן שלא יהיה להם עור צד ספק לנאות אל האמת. אבל צריכים לזה יגיעה גדולה מאד מאד כמה וכמה שנים, רחמנא לצלן, רחמנא לשבון,

גם כל הרפואות באין מן הארץ, ועל-כן פעם שהארץ נוהגת יכולה, שנוחנת בה בכל האילנות והצמחים, רהיני בזמן החניטה, שהוא כחדש אייר, או יש בה יותר בכל הרפואות, כי אז נוחנת הארץ בהם כח, אבל בזמן אחר, אפלו אם יקחו אותן הרפואות בעצמן, אין להם זה הכח, ועל-כן לוקחין רפואות כחדש אייר, שהוא "מייא". ועקר הוא ארץ-ישראל, כי כל הארצות מקבלין מתמצית ארץ-ישראל. וארץ-ישראל יש לה שתי בחינות: לפעמים נקראת ארץ גנוע, ולפעמים נקראת ארץ סתם. הינו בשיש מחלקת, או נקראת ארץ גנוע, בחינת כאן עני, כמו שאמרו רבותינו ז"ל על פסוק: ולא יהיה כנעני - אין כאן עני. ומצא כנעני הוא בחינות כאן עני, וזה על-ידי מחלקת, כי מחלקת אחת רוחה מאה פרנסות. וזה בחינות (בראשית י): והי ריב בין רועי מקנה אכרם ובין רועי מקנה לוט, והנעני או פארץ - שעל-ידי הריב והמחלקת, על-ידי-זה והנעני וכו', כי אז נקראת בחינת ארץ גנוע כנ"ל. אבל בשיש שלום, אזי היא נקראת בחינת ארץ סתם, ואזי היא בחינת (תהלים טו): ארץ נחנה יכולה - שנוחנת כחותיה לכל יכול הארץ, ואזי יש בה לכל הרפואות כנ"ל. ועל-כן אחיות אייר ראשי-חכות: איבי ישובו יבשו רנע (סו ט) כי אז הם כל הרפואות, שהם בחינת שלום, בחינת: ארץ נחנה יכולה, כנ"ל, שהוא הפך המחלקת, שהיא בחינת ארץ גנוע כנ"ל:

ורע, שעקר בכור שבת היא האבילה, כמו שכתוב: אכלוהו היום (שם טו); כי אכילה שבת יקרה מאד, כי הוא כלו אלהות, בלו קרש, וכמבאר (לעיל כ"ב ט). ועל-כן מצוה גדולה להרבות בסעודת שבת, והוא תקון לחלול שבת, כי מחלול שבת אי אפשר לזהר, כי בקל אפשר להבשל בחלול שבת, חס ושלום. והתקון הוא על-ידי האבילה של שבת, כי חלול שבת הוא בחינות חלל, בחינת הסתלקות, בחינות: כי ימצא חלל בארמה (דברים טא); וכי שמחה אשתו הראשונה, פסיעותיו מתקצרות, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (טעמוהו כב), ושבת היא בחינת אשתו ראשונה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (בראשית-כ"ב פ"ה ט), שאמרה שבת לפני הקדוש-ברוך-הוא: לכל נחת ביוג, ולי לא נחת. והשיבה השם יתברך, שפנסת-ישראל הוא ביוג שלה. ומצא, שחלול שבת הוא בחינות פסיעות קצרות, בחינות פסיעותיו מתקצרות כנ"ל. והנה מצינו להפך, כי הלוא אדרבה, רבותינו זכרונם לברכה אצרו לפסע בשבת פסיעה נסה (שם קכ"ג), וצריך דוקא לפסע בשבת פסיעה קבועה. אך דע, כי בחלל בשעושי מצוה, וכל מצוה היא קומה שלמה, יש מקומות שהפסטר-אחרא יונקת מהם, והן הרגלן של המצוה, שמשם יניקת הפסטר-אחרא, כבחינות (מסל ט): רגליה יורדות מות; וכשבת עולין ורגליו מן הקלפוח, כבחינות (ישעיה טו): אם תשיב משבת ורגלך; ששבת משיבין הרגלן של מצוה אל הקדשה, ואזי מתחלת לילך לפני השם יתברך. והנה פוראי בתחלת ההליכה אינה

ואכנים טובוח - הכל היה מן העפר; כמו-כן אף-על-פי שהם חולקים עליו ומבקשים רחמי, אף-על-פי-כן יעשה להם כל הטובות, כמו העפר כנ"ל. והוא במשל, בשאחר חומר תחת בית חברו, אם הוא עומד עצמו ויחזר גס-בן כנגרו, או גוראי בקל יבוא החומר למבקשו, אבל בשאחר חומר, וחברו עומד בפנים ושופך עפר ועושה חל כנגרו - אזי מפיר מחשבתו, ואינו יכול השונא לעשות מבקשו; כמו-כן אין לעמוד כנגד השונאים לעשות כנגדם, שהיו בחינת שחזור גס-בן כמו השונא, שעל-ידי זה יבוא למבקשו בקל. אבל על-ידי בחינת עפר, בחינת ונפשי בעפר כנ"ל, על-ידי זה מפיר מחשבת השונא כנ"ל, ואזי בורה שחח בה יפל, כי נופל ונשאר בהשחח שברה על חברו על-ידי העפר ששופך עליו, כי חברו עומד ושופך עליו עפר כנגרו כנ"ל, על-ידי בחינת ונפשי בעפר כנ"ל: וכל זה כשהחולקים הם לשעים, אבל כשהחולקים עליו צדיקים, גוראי בנותם הוא רק לטובה, שמרימין ומנשאין אותו על-ידי-הו, וממתיקים רינים מעליו, והוא כמו אחר שחופר עצמו תחת חברו ומשליך לו מתנה טובה, וכמו שמיצינו בעין זה כצדקה, שבמה תנאים השליכו צדקות בהנע, כרי שלא ידע המקבל (כתובות טו), בן זאת המחלקת של צדיקים הוא שנותנין לו טובה בהעלם והנע כנ"ל. וזה שבקש רוד (תהלים צג): בקמים עלי מרעים וכו'. כי יש חמר בקדשה, בחינת (סו): צדיק בתמר יפרח; וכנגרו חמר בספרא-אחרא, בחינת שאור ככבוכת, וכוכבת היא חמרה, הינו התמר שבספרא-אחרא, כי שאור הוא כללות ותקף הרינים, כי הוא בחינת אלקים קרובע ובמלוי, כמובא, ועל-כן נקרא חמר, לשון תמורה, הינו הפסטר-אחרא, שהיא נקראת תמורה, כי תמורת חמרה - אולת; תמורת חיים וכו', כמובא (כספ"ד טז). ושרש הרינים והספרא-אחרא הוא מחלקת שפקדשה, כי הספרא-אחרא הוא בחינת מחלקת, ושדשם - מחלקת שפקדשה, ואין הרין נמתק אלא בשדשו, ועל-כן על-ידי מחלקת של צדיקים, שהיא מחלקת שפקדשה, על-ידי-הו נמתקים הרינים בשדשן כנ"ל, ועל-ידי-הו צדיק בתמר יפרח, כי נמתק ונתכפל החמר בספרא-אחרא על-ידי המחלקת, שהיא בחינת המתקת הרינים בשדשן. ומצא, ששחלקת של צדיקים היא טובה גדולה, רק מחמת שמשם נשחלשל ונאחי הפסטר-אחרא והרינים, שהם מחלקת תמורה, על-כן אפשר שידמה שהמחלקת של צדיקים היא גס-בן מחלקת גמור של שגורה, חס ושלום, מחמת שהם נאחזין שם כנ"ל, אבל פאמה הוא רק לטובה. וזה שבקש רוד, בשויה עליו מחלקת של צדיקים, שלא ישמע מן המחלקת רק טובוח, כי גוראי בנותם לטובה כנ"ל. וזה: בקמים עלי מרעים, הינו מחלקת של צדיקים, שהם אחים ורעים, בחינת תרין דעין דלא מחפרשין (וידר וידא עט), כי גוראי הם אוהבים גדולים, וכשהם יקומו עלי: תשמענה אזני צדיק בתמר יפרח - שלא ישמע מן המחלקת כי אם הטובות שעושי לו בזה, שהוא בחינת צדיק בתמר יפרח, בחינת המתקת הרינים כנ"ל, ולא יטעה, חס ושלום, שהיא מחלקת תמורה, חס ושלום, כנ"ל, כרי שלא לתן להם אחיה בואת המחלקת, כי זאת המחלקת הוא רק לטובה כנ"ל:

רעט

דע, שיש שאומרים תורה מלמטה למעלה, והיא מלמטה רחבה מאד, שלמטה מרחיבין הדבר ומגדילין אותו מאד, ולמעלה הוא קצר, והולך ומקצר ועולה, עד שלמעלה מעלה הוא קצר מאד מאד. כי למעלה לא נשאד מנה כלום, רק מעט מעט, כי בודאי יש שם איזה ניצוץ הקדוש. אבל יש להפך, שאומרים תורה מלמעלה למטה, ויש למעלה היא רחבה מאד מאד, וכל מה שיוצאת למטה, מתקצרת ויורדת, עד שלמטה היא קצרה מאד, והיא רק מעט מעט למטה, אבל למעלה היא רחבה מאד. וכן בהתעוררות מלמטה צריך שיהיה מלמטה קצר, בבחינות (החלים טו): ודבר פי בצד לי, בבחינת שופר, שהרחב הוא למעלה והקצר הוא למטה אצל הפה. וזה בחינות: ודבר פי בצד לי, הינו שיהיה הצד הצר והקצר אלי, אצל פי, בבחינות שופר פנ"ל, וכמו שמצינו אצל דוד בכל תפלותיו, שהתחלה היה מן המצר והרחק, שהיה צד לו מאד, כגון מתמה שפאל עליו צרות אכשלוסא צרת נבלוכדומה, ואתרפך בא פאותו תפלה לתוך רותיהקדש:

רפ

דע, מי שצריך לרונ לפני הינים בדין תורה, זה לו ענש ונקמה שהתורה נוקמת בו, כי באמת כל המשאומתן הוא תורה, כי למשל, הדין "המתחילי פרה כחמור" הוא תורה, ומכל שכן בשעושים הדין כעצמו הוא בודאי תורה, (וכמו שמספרין כל זה בשם הבעל שם טוב, וזכרנו לברכה). ועליבן בשעושים משאומתן, צריך שיקשר מתשבתו רק בהתורה והדינים המלבשין שם, ומי שעוקר המשאומתן מן התורה, ונופל אל המשאומתן בעצמו, ואינו מקשר מתשבתו אל התורה המלבש שם, או ענשו - שאמר רבך הוא צריך לרונ בדין תורה, ואזי צריך לחזר ולהביא כל הדברים וכל המתשבות וכל העסקים שהיה לו בשעת המשאומתן מהתלתו ועד סופו, צריך להביא הכל אל התורה, והינו שצריך לתור ולספר הכל לפני הדינים, והם פוסקים על זה דין תורה. נמצא, שתור ונעשה מכל הכרי המשאומתן תורה, והוא לו נקמה, שהתורה נוקמת בו על אשר עקר הדינים המלבשים בהמשאומתן מן התורה, ונפל אל המשאומתן בעצמו, כאלו אין שום תורה בהמשאומתן, עליבן ענשו - שצריך לבוא לפני דין תורה, ואזי צריך להביא כל הכרי המשאומתן ולעשות מהם תורה, ואזי מראים לו שכל המשאומתן הוא תורה, כי עכשו נעשה מהכל דין תורה פנ"ל, כי בודאי הוא צריך להביא כל הדברים, אפלו כל המתשבות, לפני הדינים, כי אם חסר איזה דבור או איזה מתשבה - יתקלקל הדין תורה, וצריך דוקא להביא הכל כל מה שעבר בשעת המשאומתן לפני הדינים, והם עושין מזה דין תורה, נמצא שתור ונעשה מהמשאומתן תורה, ומראין לו שאין הדבר כמו שהוא סבר מתחלה שאין בהמשאומתן תורה, כי הלוא ראה בעיניו, שקל דברי

אינה יכולה לעשות דרך כבושה, רק הוא עדין שבייל דיקי, פעמי הרגליו, אך הוא כמשל התינוק בשמתחיל לילך, שבתחלה אינו יכול להלך יפה, אך האב, מחמת גרל אהבתו ושעשועיו עם בנו, הוא עושה מפעמי רגליו דרך, כמו שאנו רואין, כשהתינוק עושה איזה דבר קטן או מרבר איזה דבור, אף שאינו חכמה כלל, עם כל זה מחמת אהבת האב ושעשועיו מזה הוא מחבב הדבר ומגדילין ומרחיבו ועושה מזה דבר גרול; כמו כן השם יתברך, כשהמצוה מתחלת לילך או בשארם עושה איזה דרך תרש להשם יתברך, אף שבתחלה הוא שבייל דיקי, עם כל זה מחמת גרל שעשועיו יתברך מזה, הוא עושה מפעמי רגליו דרך כבושה. וזה בחינות (החלים טו): צדק לפניו והלך. צדק הינו המצוות, כמה שכתוב (שם טו): כל מצותיך צדק; בשמתחלת המצוה לילך לפניו יתברך, אזי וישם לדרך פעמיו - שהוא יתברך עושה דרך כבושה מפעמי הרגליו, שהם רק שבייל דיקי, ומחמת שעשועיו הוא משים לדרך רחב וכבוש את פעמיו, שהם רק שבייל דיקי פנ"ל. וכל זה נעשה על ידי אכילת שבת, שממש מקבלין בם הרגליו בבחינת (שם טו): דוק בכבי וחשבת ברגליו; שעל ידי האכילה מקבלין הרגליו בם, ואזי נעשה מפעמי הרגליו, שהם רק שבייל דיקי, פסיעות קטנות, נעשה מהם דרך כבושה פנ"ל: וזה בחינות: פוסעים בו פסיעה קטנה, סוערים בו לברך שלש פעמים. הינו שבשבת פוסעים פסיעה קטנה. והוא תמוה, לכאורה, כי הלוא אדרכא, מי שמתח אשתו הראשונה, פסיעותיו מתקצרות, ושבת הוא פתינות אשתו הראשונה פנ"ל, והיה ראוי שיהיה בו פסיעות גדולות ורחבות. אך סוערים בו לברך וכו' - הינו שאוכלים סעדת שבת, ועל ידי זה באמת נתחמקין הפסיעות קטנות ונתרחבו ונעשה מהם דרך כבושה, בבחינת: וישם לדרך פעמיו פנ"ל, ועליבן על ידי אכילת שבת נתחמקן חלול שבת, שהוא בחינות פסיעות קצרות פנ"ל, כי על ידי אכילת שבת נעשה מפסיעות קצרות רחבות, ונעשה מהם דרך כבושה פנ"ל: רגל הוא רפואה להראה, פירוש לחכמי הרפואות: אויב לי כי גרתי משך (החלים טו). היה רכבו לכוון בתפלתו, שמצטרע על שהיה מתירא מיראות הגפולות, שהם באים מש"ד דינים, וזה: כי גרתי משה. תמך הוא גסיפן שמי פעמים ש"ד, כמוכא:

רעח

דע, שעל תלוי טוב יכולין לראות כל הכלים של הכית המקדש איזה פנים יש להם. וזה שכתוב, בשאמר יחזק לעשו שיכרם הספין וישחט יפה: שא גא בליך (בראשית טו) - רמו על כלים של בית המקדש, שהם נראים על הספין היפה פנ"ל. וכן איתא במדרש (בראשית פ"ט), שבלך רמו על כלים של בית המקדש, כמו שאמרו שם: בליך - זה ככל, שאמר: ואת הכלים הביא בית אוצר אלהיו; נמצא, שבלך רמו על כלים של בית המקדש: כקנאו את קנאתי (מכורכו כו) - בחינת הצדיק שאינו מקנא שום צדיק, לא פעולם הוה ולא פעולם הקא, רק אותו לברו יתברך:

עבודה גדולה, כי הוא מספיק את התלמידים, ונאמר עליו שמח וזולתו, על כל זה נקרא צאתה, נגד עבודת התורה שהיא בחינות יששכר באהליה, כי אף-על-פי-כן עבודת התורה למעלה יותר, וכן כל מדרגה ומדרגה נגד המדרגה שלמעלה ממנה נקראת המדרגה שלמטה "צאתה" נגד המדרגה שלמעלה, שהיא נקראת "אהליה", ואפלו מי שעובד השם יתפרד ברכות, עם כל זה נגד המדרגה שלמעלה ממנה עור, נקרא אפלו רבקות בחינת צאתה, וזהו: כי תצא, הינו בחינת משא-ומתן כ"ל. וזהו: למלחמה על איביה - כי אז הוא שעת מלחמה עם האויבים כ"ל, כי צריך לברר ולהעלות הניצוצות מהם כ"ל. וזהו: ונתנו ה' אלקינו בידך - זה בחינת אמונה, כמו שכתוב (שמו"א ט'): ויהי דיו אמונה, כי עלינו אמונה מעליו הניצוצות כ"ל. וזהו: ושכית שכיו - זה בחינות התורה, כמו שכתוב (תהלים טו): עלית למרום שכית שכיו, כ"ל:

רמא

אפלו ארם פשוט, אם ישב עצמו על הספר ויסתכל על אותיות התורה, יכול לראות תדשות ונפלאות, הינו שעליהי הסתכלותו היטב היטב על אותיות התורה יתחילו האותיות להאיר ולהצטרף בבחינת אותיות בולטות ומצטרפות שאמרו רבותינו וברזם לברכה (יסא ע"ג), ואז יראה נפלאות צרופים חרשים, ויכולין לראות בהספר מה שבעל-המכתב לא כן לזה כלל, זה אפשר אפלו ארם פשוט, כי ארם גדול יכול לראות זאת בלא יגיעה, רק אפלו ארם פשוט לגמרי יכול להשיג ולראות חרשות כ"ל, אם ישב עצמו ויסתכל ויסתכל על אותיות התורה כ"ל, אך שלא יעמיד הדבר לגסיון, כי יוכל להיות שאז רוקא לא יראה כלל, אך אף-על-פי-כן יכול להשיג לזה אפלו ארם פשוט כ"ל:

רבב

דע, כי צריך לרין את כל ארם לבק זכות, ואפלו מי שהוא רשע גמור, צריך לחפש ולמצא בו איה מעט טוב, שכאוחו המעט אינו רשע, ועל-ידיה שמוצא בו מעט טוב ורין אותו לבק זכות, על-ידיה מעלה אותו באמת לבק זכות, ויוכל להשיבו בתשובה. וזה בחינת (תהלים טו): ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו; הינו שהפסוק מזהיר לרין את הכל לבק זכות, ואף-על-פי שאתה רואה שהוא רשע גמור, אף-על-פי-כן צריך אתה לחפש ולבקש למצא בו מעט טוב, ששם אינו רשע. וזהו: ועוד מעט ואין רשע - שצריך אתה לבקש בו עוד מעט טוב, שיש בו ערין, ששם אינו רשע, כי אף-על-פי שהוא רשע, אך אפשר שאין בו מעט טוב ערין, כי אך אפשר שלא עשה איה מערה או דבר טוב מיקו, ועל-ידיה שאתה מוצא בו עוד מעט טוב, ששם אינו רשע, ואתה רן אותו לבק זכות, על-ידיה אתה מעלה אותו באמת מבק חוכה לבק זכות, עד שלשוב בתשובה על-ידיה. וזהו: ועוד מעט ואין רשע - על-ידי

דברי המשא-ומתן בלם הם תורה, כי עכשו נעשה מהכל דין תורה כ"ל. והכל לפי הפנים, כי יש אחר שאין עגשו רק שצריך לרין, אבל זוכה ברין, רק שמראין לו שפנים כ"ל; אבל יש אחר שעקר יותר המשא-ומתן מן התורה, אז עגשו יותר, שגם אינו זוכה ברין, כי באמת בשעושי משא-ומתן, צריך שיהיה רק חיצונית המחשבה בתוך המשא-ומתן, אבל פנימיות מחשבתו צריך לקשר אל התורה כ"ל:

גם צריך אמונה בהמשא-ומתן, רהינו שישא ויתן כאמונה, ויהיה הרפור רפור אמת, כמה שאמרו (שבת לא): נשאת ונתת כאמונה. כי משא-ומתן הוא בחינות שמעשאיין ומרימין הדבר, ונתתו ומשיכו אותו למקומו. כי יש קרשות ונפלות, הינו בחינות ניצוצות שנפלו, ועל-ידי משא-ומתן מעשאיין ומרימין אותן, ונתתן אותן למקומן, וזה בחינות משא-ומתן כ"ל. ועקר ברור הניצוצות מן הקלפות הוא על-ידי אמונה, כי הרך האמונה לשכן תמיד אצל אלו הקרשות הנפלות, בבחינות (יהא"ל ט'): זאת ירושלים בתוך הגוים שמתיה וסביבותיה ארצות ירושלים היא קריה נאמנה, בחינות אמונה, היא שוכנת בתוך הגוים וסביבותיה וכו', כי היא ביניהם תמיד כ"ל, ועל-כן אלו הניצוצות שנפלו, הם נרדקים ונתאחזין סביבות האמונה, והיא מעלה אותם משם, ועל-כן צריך לעשות משא-ומתן כאמונה, שעל-ידי האמונה מעליו הניצוצות כ"ל, שזה עקר בחינות משא-ומתן - להעלות הניצוצות כ"ל. וזה בחינות פנימיות חב"ד (הקטה, ביה, דעת) רעשיה, שעולה אל הציורה, ומלכות רעשיה עולה מן הקלפות. וצורה היא בחינת וא", שהיא בחינת התורה (כמקא ביהר הקדוש), ועל-ידי שמקשר פנימיות מחשבתו בשעת עשיית המשא-ומתן אל התורה כ"ל, זהו בחינת פנימיות המחוין רעשיה, הינו של המשא-ומתן, שהוא בחינות עשיה, שעולה אל הציורה, רהינו התורה כ"ל, ומלכות רעשיה, הינו בחינות האמונה שבמשא-ומתן כ"ל, עולה מן הקלפות, כי היא מבררת הניצוצות מהם ועולה מהם, ועל-ידי שעולה חב"ד רעשיה לציורה, על-ידיה יש מקום למלכות לעלות לעשיה, גם על-ידיה שעולה חב"ד לציורה, רהינו על-ידי שמקשר מחשבתו אל התורה, על-ידיה מקבלת האמונה כח לברר הניצוצות מן הקלפות ולעלות מהם, כי בלא זה הכח היה אפשר שיתאחזו גם הם בעצמן בהאמונה, חס ושלום, אך על-ידי שמקשרין פנימיות המחשבה אל התורה, מקבלת כח לעלות כ"ל, ואז נעשית מלחמה, כי צריך לחסם עמהם להוציא הניצוצות מהם:

וזה פרוש: כי תצא למלחמה וכו' (דברים טו), כי תצא - זה בחינות משא-ומתן, בחינת (דברים טו): שמח וזולתו בצאתך וכו'. כי משא-ומתן נקרא בחינת צאתה, כי אף-על-פי שזולתו ויששכר שוים, מחמת שזולתו היה מספיק ליששכר, ונאמר עליו שמח וזולתו, על כל זה נקרא צאתה, ויששכר - אהליה, כי אף-על-פי-כן עבודת התורה היא פנימיות יותר, והיא למעלה מעבודת המשא-ומתן, אף-על-פי שגם המשא-ומתן היא

שמוצא בהרשע עוד מעט טוב, ששם אינו רשע, על-ידי-זה: והתבוננת על מקומו ואיננו - הינו בשחתבונן וחסתבל על מקומו ומדרגתו, ואיננו שם על מקומו הראשון, כי על-ידי שמוצאין בו עוד מעט טוב, איזה נקדה טובה, ודין אוחו לכף זכות, על-ידי זה מוציאין אוחו באמת מכף חובה לכף זכות, והו: והתבוננת על מקומו ואיננו, כנ"ל, והבן:

וכן צריך האדם למצא גם בעצמו. כי זה ידוע, שצריך האדם לזהר מאד להיות בשמחה חמיד ולהרחיק העצבות מאד מאד (כמבאר אצלנו כמה פעמים), ואפלו בשמחיל להסתכל בעצמו ורואה שאין בו שום טוב, והוא מלא חסאים, ורצה הפעל-דבר להפילו על-ידי-זה בעצבות ומרה-שחורה, חס ושלום, אף-על-פי-כן אסור לו לפל מזה, רק צריך לחפש ולמצא בעצמו איזה מעט טוב, כי איד אפטר שלא עשה ממיו איזה מצוה או דבר טוב, ואף ששמתחיל להסתכל פאותו הדבר הטוב, הוא רואה שהוא גם-כן מלא פצעים ואין בו מחס, הינו שרואה שגם המצוה והדבר שבקדשה שזכה לעשות הוא גם-כן מלא פניות ומחשבות ורוח ופגמים הרבה, עם כל זה איד אפטר שלא יהיה פאותה המצוה והדבר שבקדשה איזה מעט טוב, כי על-כפ-פנים איד שהוא, על-כפ-פנים היה איזה נקדה טובה בהמצוה והדבר טוב שעשה, כי צריך האדם לחפש ולבקש למצא בעצמו איזה מעט טוב כדי להתיות את עצמו ולכוא לדי שמתה כנ"ל, ועל-ידי-זה שמתפש ומצא בעצמו עדין מעט טוב, על-ידי-זה הוא יוצא באמת מכף חובה לכף זכות, ויוכל לשוב בחשוכה, בבחינות: ועוד רשע ואין רשע, והתבוננת על מקומו ואיננו, כנ"ל. הינו כמו שצריכין לדון אחרים לכף זכות, אפלו את הרשעים, ולמצא בהם איזה נקדות טובות, ועל-ידי-זה מוציאין אותם באמת מכף חובה לכף זכות, בבחינת: ועוד מעט וכו' והתבוננת וכו' כנ"ל, במויכן הוא אצל האדם בעצמו, שצריך לדון את עצמו לכף זכות, ולמצא בעצמו איזה נקדה טובה עדין, כדי לחזק את עצמו שלא יפל לגמרי, חס ושלום, רק אדרבא, יתיה את עצמו וישמח את נפשו במעט הטוב שמוצא בעצמו, דהינו מה שזכה לעשות ממיו איזה מצוה או איזה דבר טוב, וכמו-כן צריך לחפש עוד, למצא בעצמו עוד איזה דבר טוב, ואף שגם אותו הדבר הטוב הוא גם-כן מערב בפסלת הרבה, עם כל זה יוציא משם גם-כן איזה נקדה טובה. וכן יחפש וילקט עוד הנקדות טובות, ועל-ידי-זה נעשין נגונים, כמבאר במקום אחר (כמבאר ר"ד מ"ז ס"י ד), בחינת מנגן בכלי זמר, שהוא בחינת שמלקט הרוח טובה מן הרוח נבאה עצבות רוח, עין שם. [והכלל, כי נגינה דקדשה היא זבוח מאד מאד, פדוע, ועקר הנגון נעשה על-ידי ברוד הטוב מן הרע, שעל-ידי שמכרדין ומלקטין הנקדות טובות מחוד הרע, על-ידי-זה נעשין נגונים ומירות, עין שם היסב]. ועל-כן על-ידי שאינו מניח להפיל את עצמו ומתיה את עצמו כמה שמחפש ומבקש ומצא בעצמו איזה נקדות טובות ומלקט ומכרר אלו הנקדות טובות מחוד

הרע והפסלת שבו וכו' כנ"ל, על-ידי-זה נעשין נגונים כנ"ל, ואזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה', כי זה ידוע, שבששארם נופל ברעתו מחמת גשמיותו ומעשיו הרעים, שרואה שהוא רחוק מאד מאד מן הקדשה באמת, אזי על-פי-כך אינו יכול להתפלל כלל מחמת זה, ואינו יכול לפתח פיו כלל, מחמת גדל העצבות והמרה-שחורה והקברות שנופל עליו, על-ידי שרואה גדל עצם רחוקו מהשם יתברך, אבל כשהוא מתיה את עצמו על-פי העצת הנ"ל, דהינו שאף-על-פי שידוע בעצמו שיש לו מעשים רעים וחסאים הרבה מאד, והוא רחוק מאד מאד מהשם יתברך, אף-על-פי-כן הוא מחפש ומבקש ומצא בעצמו עדין איזה נקדות טובות כנ"ל, ומתיה ומשמח את עצמו בזה, כי בודאי ראוי להאדם להגדיל שמחתו מאד בכל נקדה ונקדה טובה מקדש ישראל שמוצא בעצמו עדין, ואזי כשמתיה ומשמח את עצמו על-ידי-זה כנ"ל, אזי הוא יכול להתפלל ולזמר ולהודות לה':

וזה בחינת (חילוי ס"ט): אזמרה לאלקי בעודי - בעודי דיקא, הינו על-ידי בחינת העוד שלי, שאני מוצא בעצמי בחינת: עוד מעט ואין רשע כנ"ל, על-ידי אותה הנקדה, על-ידי-זה אוכל לזמר ולהודות לה' כנ"ל, והו: אזמרה - אזמרה דיקא, הינו זמירות ונגונים שנעשין על-ידי שמלקט הנקדות טובות כנ"ל: [והזהיר רבנו, וזרנו לברכה, מאד לילך עם התורה הזאת, כי הוא יסוד גדול לכל מי שרוצה להתקרב להשם יתברך, ולכל יאכד עולמו לגמרי, חס ושלום. כי רב בני-אדם שרחוקים מהשם יתברך, עקר רחוקם הוא מחמת מרה-שחורה ועצבות, מחמת שנופלים ברעתם מחמת שראים בעצמם גדל קלקולם שקלקלו מעשיהם, כל אחר כפי מה שידוע בעצמו את נעיו לכבו ומכאוביו, ומחמת זה הם נופלים ברעתם, ורובם מיאשים עצמן לגמרי, ועל-ידי-זה אינם מתפללים ככונה כלל, ואינם עושים אפילו מה שהיו יכולים לעשות עדין. על-כן צריך האדם להשגיל מאד על דבר זה, כי כל הנפילות שברעתו, אף-על-פי שהוא מחמת מעשים רעים שעשה באמת, עם כל זה הנפילה שברעתו והעצבות והמרה-שחורה שנופל עליו על-ידי זה, הכל הוא רק מעשי פעל-דבר, שמתחיל דעתו כדי להפילו לגמרי, חס ושלום. על-כן צריכין להתחזק מאד לילך עם התורה הזאת לחפש ולבקש בעצמו בכל פעם איזה מעט טוב ונקדות טובות וכו' כנ"ל. ועל-ידי-זה יתיה וישמח את עצמו, ויצפה לישועה עדין, ויוכל להתפלל ולזמר ולהודות לה', בבחינת: אזמרה לאלקי בעודי כנ"ל, ועל-ידי-זה יזכה לשוב באמת אל ה' כנ"ל:]

ודע, שמי שיכול לעשות אלו הנגונים, דהינו ללקט הנקדות טובות שנמצא בכל אחר מישראל, אפילו בהפושעי ישראל כנ"ל, הוא יכול להתפלל לפני העמוד, כי המתפלל לפני העמוד, הוא נקרא שליח-צבור, וצריך שיתיה נשלת מקל הצבור, דהינו שצריך שיקבץ כל נקדה טובה שנמצא בכל אחר מהמתפללין, וכל הנקדות טובות יהיו

וגבלין

נדע, שכל הצדיקים שברור, כל אחר ואחר הוא כחינת רועה, כי ככל אחר ואחר יש בו כחינת משה, וכל אחר ואחר לפי כחינתו הוא עושה כחינת משכן, שמשם מקבלין התינוקות הכל פיהם בנ"ל, וכל אחר לפי כחינתו, לפי כחינת המשכן שהוא עושה, כמוכן יש לו תינוקות שהם מקבלין משם. ומצא שיש לכל אחר ואחר מצדיקי הרוד סף תינוקות שהם מקבלין הכל פיהם ממנו, כל אחר לפי כחינתו בנ"ל. וזה כחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שם כ"ג): שתינוקות נתפסין על עון הרוד, שנאמר: ודע את גריותיך על משבנות הרועים - שמתמשכנין על הרועים, וזהו: על משבנות הרועים, שהם מקבלין הכל פיהם מכחינת המשבנות של הרועים, דהינו הצדיקים שברור, שכל אחר עושה משכן בנ"ל: אך לרע כל זאת, דהינו לרעת כל צדיק וצדיק איזה הם התינוקות השוכים לו, וכמה הם מקבלין ממנו, ולרע כל הכחינות שיש בזה, והרוד שכיבא מהם עד הסוף - רע, מי שייכול לעשות נגונים הנ"ל, הוא יכול לרע כל זה. וזהו סוד מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במשנה (שם כ"ג): באמת אמרו, התן רואה היכן התינוקות קוראים. התן, דהינו מי שייכול לעשות הנגונים הנ"ל, שהוא יכול להיות חנן ושלתיצבור להתפלל לפני העמוד בנ"ל, הוא רואה וידע היכן התינוקות קורין, הינו אצל איזה צדיק הם מקבלין הכל פיהם, שעליהם הם קוראין ונכנסין בפתחה בנ"ל:

נקללין בו, והוא יעמוד ויתפלל עם כל המוב הזה, וזהו שליחצבור, וצדיק שיהיה בו כחינת גבוה בזה, שעלידרייה יהיו כל הנקרות תאכים אליו, ויהיו נקללין בו, ומי שייכול לעשות נגונים הנ"ל, דהינו שייכול לרונ את כל אדם לכף זכות, אפלו את הקלים והרשעים, כי משתדל לחפש ולבקש למצא בכלם נקרות טובות בנ"ל, שעלידרייה נעשין נגונים בנ"ל, זה הצדיק שאוחז במדרגה זאת, הוא יכול להיות חנן ושלתיצבור, דהינו להתפלל לפני העמוד, כי הוא יש בו כחינת זו, הצדיקה להשליחצבור ההגון באמת, שצדיק שיהיה בו כחינת, שיהיו כל הנקרות טובות תאכים אליו ויהיו נקללין בו בנ"ל, כי הוא יכול לקבץ כל הנקרות טובות שנמצא בכל אחר מישראל, אפלו בפושעי ישראל, בנ"ל:

נדע, שיש בכל יוד ורוד רועה, והוא כחינת משה, שהוא רעא מתימנא, וזה הרועה הוא עושה משכן. ודע, שתינוקות שליביתרין מקבלים הכל פיהם שאין בו חסאמיה המשכן, ועלפן התינוק בשמתחיל לקרות ולהבנם בתורה, הוא מתחיל מן וקרא אל משה, שהוא אלף ועירא, כי וקרא מדבר מגמר הקמת המשכן, שאו קראו השם ויבדדו והתחיל לברר עמו מהמשכן, ועלפן משם מתחילין התינוקות, כי משם מקבלין הכל פיהם בנ"ל, ומשם מתחילין לקרות ולהבנם לתוך התורה:

תם ונשלים ספר הראשון. תחלה לאל אחרון וראשון:

ואלה מוסרף על הראשונים. לקוטים חדשים שלקמתי מהתכרים. מפייהם ומפי בתכם שלא הוכאו בראשונים:

הינו מתמת כחינת הנ"ל, כי זה היה כחינת טוב, וזה היה כחינת חסר, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (עיינו ט): דוד דגלי מסבין בתיב פה: וראוי וראוי וישמחו; שאול דלא גלי מסבתיא בתיב פה: אל כל אשר יפנה ירשעי. הינו בנ"ל, כי שאול דלא גלי מסבתיא, זהו כחינת טוב, וטובה גניו בנ"ל, אכל דוד דגלי מסבתיא, שהיה מלמד תורתו לרבים, זהו כחינת חסר, דאתפשט לבר, כחינת: ותורת חסר על לשונה. ומתמת זה היה ביניהם מחלקת, כי המחלקת הוא כחינת רעמים, כמובא במקום אחר (שם ט), ואיתא שהרעמים נעשין עלידרי שיוצאין ארים תמים כמו אש, והעננים שואבין אותן הארים תמים, ומתמת ששואבין אותם הארים הרבה, עד שאין יכולין להתחזקם בתוכם, עלידרייה נבקע הענן, ומזה נעשין רעמים. וזה כחינת מחלקת הנ"ל, כי מתמת שהתורה שהיא כחינת אש, כמו שכתוב (ויטה ט): הלוא כה דברי כאש וכי - היא עצורה בלבו כאש בוערת, מתמת שאינו מגלה אותה, עלידרייה בוקעת ויוצאת בכחינת רעמים, שהוא כחינת

שמעתי בשמו איזה דברים יקרים מתורה ונפלאה, אך כפי הנראה שחסר מהם הרבה, אך אף על פי כן ארשם מה ששמעתי:

רפג

דע, כי יש שני צדיקים שהם משרש אחר, ואף על פי כן יש ביניהם מחלקת, זה מתמת שאחר משנה מרחו שבשרשו, וזה כחינת מחלקת שבין שאול ודוד, כי בתיב (יהלם ט): אך טוב וחסר ודפוני; ואיתא בזהר הקדוש (תרוסה טסח): הינו טוב הינו חסר, אלא טוב - טובה בליל בנ"ל; חסר - דאתפשט לבר. וזה כחינת שני צדיקים, ששניהם משרש אחר, רק שזה כחינת טוב, שטובה בליל בנ"ל, דהינו שאינו מגלה תורתו לאחרים, וזהו הוא כחינת חסר, דאתפשט לבר, שמגלה תורתו לאחרים, שזהו כחינת חסר, כחינת: ותורת חסר על לשונה, ועלידרייה יש ביניהם מחלקת. וזה כחינת המחלקת שהיה בין שאול ודוד, ששניהם היו צדיקים גדולים, ואף על פי כן היה ביניהם מחלקת,

שהיא פחינת לילה, כי לא יכבה בלילה גרה לעולם ועד:

רפו

שפיעתי משמו סבכר מה שאמר על פרשה שפטים ושפרים, ונשגח הרב, וזהו היצא משם, מה שאנו זוכרים עתה: כי יש גזעך, והם שני פחינות: גז ערן, והם פחינת חכמה עלאה וחכמה תחאה, כי עקר תענוג גז ערן הוא השגת חכמת אלקות, הינו חכמה עלאה וחכמה תחאה, שהם פחינת גז ערן בנ"ל. אך לזכות לזה אי אפשר כי אם עלי ידי השערים, כי יש שערים, הינו פחינת שערי גז ערן, שעלי ידיה וזכין לכנס לגז ערן, והינו להשגת חכמה עלאה וחכמה תחאה, אך אלו השערים גנוזים ובמזגים בארץ, פחינת (ואי ב): מבעו בארץ שעריה; וצרכים לזה בעל הבית על הארץ, שהיה מושל בארץ, שיכול להוציא ולהקים ולהעמיד השערים שנמבעו בארץ: ורע, שעלי ידי למור פוסקים וזכין להיות מלך ומושל בארץ, ואז יכולין להעמיד ולהקים השערים ששבעו בארץ. וזה פחינת (משל ב): מלך במשפט יעמיד ארץ. במשפט ריקא, הינו עלי ידי משפט, שהוא משפטי וריני התורה, והינו למור פוסקים, שמקברים משפטי וריני התורה, עלי ידיה נעשה מלך ומושל, ועלי ידיה יוכל להעמיד ארץ, ואז מעמיד ומקים ומגלה השערים ששבעו בארץ, שעלי ידיה וזכין לגז ערן בנ"ל: וזהו: שפטים ושפרים תתן לך בכל שעריך וכו' לשבטי (ובים ב). לשבט ראשי תבות מבעו בארץ שעריה (הינו השערים שנמבעו בארץ), וזהו: שפטים ושפרים תתן לך וכו'; כי השופטים ושופרים, שהם פחינת המנהיגים והמושלים בארץ. וזהו שופטים ריקא, כי העקר עלי ידי משפטי התורה, פחינת פוסקים, פחינת: מלך במשפט יעמיד ארץ, עלי ידיה נתגליון השערים שנמבעו בארץ. וזהו: תתן לך בכל שעריך לשבטי, כי השופטים ושופרים מקימין השערים שנמבעו בארץ. וזהו: ככל שעריך לשבטי, כי הם מקימין ומגליון השערים שנתעלמו, פחינת מ'בעו בארץ שעריה; הם מקימין אותם עלי ידי המשפט שלהם, והינו למור פוסקים, פחינת: מלך במשפט יעמיד ארץ, בנ"ל:

פחינת מחלקת בנ"ל. וזה פחינת (ע"י ב): שיחתן של תלמידי חכמים צדיקין למור, הינו כל השיחות של התלמידי חכמים, שמשיחין וחולקין זה על זה, לזה צדיקין למור, כי עקר המחלקת הוא מחמת חסרון הלמוד, מחמת שאין מלמד תורתו לאחרים, וטובה גנוז בגוה בנ"ל. נמצא, שהמחלקת של צדיקים, הוא נמשך מהתורה בנ"ל. אבל יש מחלקת של הרשעים, שאינו נמשך מהתורה כלל, וזהו שהיה קובל דוד לפני השם יתברך (החלים ע): כדו לי זרים שיתות אשר לא כחורתך, שהם משיחין וחולקין עלי שלא על פי התורה כלל. וזה שפקש חוד (שם ב): אך טוב וחסד ירפוני, שכל עת שיהיה עלי רדיפות ומחלקת, שיהיה המחלקת רק משם, מפחינת טוב וחסד, בנ"ל:

רפר

שמעתי בשמו, שהוכיח את אחר שאמר לו, שאין לו פנאי ללמוד מחמת שעוסק במשא ומתן, אמר שאף על פי כן ראוי לו לחתוף איזה זמן לעסק בתורה בכל יום. ואמר, שהיה מה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (שם א), ששואלין את האדם: קבעת עתים לתורה, קבע הוא לשון גולה, כמו שכתוב (משל ב): וקבע את קבעיהם נפש; הינו ששואלין את האדם, אם גול מן הימין שהוא טרוד בעסקיו, אם גולת מן עתים לתורה, כי צריך האדם לחתוף ולגול עתים לתורה מתוך הסודא והעסק:

רפה

מעמה כי טוב סתרה (משלי א) - הינו חכף בשפועמין טעם התורה של הצדיק האמת, שוב לא יכבה בלילה גרה, הינו אף על פי שאחר כך ימנע ולא יתקרב אליו ויהיה רחוק ממנו (שהו פחינת לילה וחשד), אף על פי כן לעולם יאיר לו אור התורה, שפעם קצת ממנה בהיותו אצלו. וזהו: מעמה כי טוב סתרה - חכף בשפועמין כי טוב סתרה, שהיא התורה של הצדיק, שהסתרה שלו, הינו התורה שלו, מעמה טוב, או שוב לעולם לא יכבה בלילה גרה, כי תמיד תאיר לו אור התורה שפעם אצלו, אפילו בלילה, הינו בעת ההתרחקות,

ברוך הנותן ליעף כח ולאין אונים, אשר עד כה עורנו ברחמי העצומים לתתחיל ולגמר דבריו הראשונים, אשר הוכאו בדרך הנורא הזה ספר לקוטי מוהר"ן. אפרסמונא דביא תליסר נהרין, צפנת פגענח כל צפונות בו מתגליון ומתבארין, בשבילי דנהרדעא בן כל שבילי החכמה האמתית ונדאת שמים וצעות דקדושה לה נהירין, הנמצא בזה איש אשר רוח אלקים בו דמגליון לה דמספרין, כל דבריו בנחלי איש וזקוקין דנור ובעורין. קומו וברכו את ה' אלקיכם מן העולם ועד העולם דגלי לן נהורין. עזרת אבותינו הוא מעולם מגן ומושיע להם ולבניהם אחריהם לדרי דדיו, פען נחוי קדה ונצלי קדם דחמנא, דיהוי פסענדא, להתחיל ולגמר ספר לקוטי מוהר"ן הננא. אנא ה' הושיעה נא. באשר זכינו לסדר אותם בן נזכה לעשותם עדי נשוב לציון ברננה, ובמחרה כמינו יקום תבואי תשורי מראש אמנה. אמן, בן יהי רצון:

חזק חזק ונתחזק

ספר

לקוטי מוהר"ן

תנינא

האי תנא הוא דקתנא. מפנו יתד מפנו פנה. אשר כפר יצא לאור מעשהו בספר לקוטי מוהר"ן קדמא אשר יצא ראשונה. עוד הוסיף שנית ירו להאיר עיני בני ישראל עדת מי מנה. לגלות חדושים נפלאים ונוראים אחרי אשר נגמר הפרק הראשון. הלא המה המאמרים האלה הנדפסים בפרק הנורא הזה הנוסע אחרונה, אשר שאכנו מפעני השועה נחל נובע מקור חכמה. תורת ה' תמימה. אשר ילכו בני ישראל מימים ימימה. ישוטטו לבקש את דבר ה' ותורה יבקשו מפיהו מיום ה' שמה. טוב עין הוא יברך וישפיע מטובו לעם סגלה. הפליא עצה הנדיל תושיה נורא עלילה. הלוא הוא כבוד אדוננו מורנו ורבנו הרב הקדוש בוצינא עלאה רבא ויקרא אור הננו והצפון כבוד קדשת שמו מורנו ורבנו הרב רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה לו דומיה תהלה. מפיו יקרא אלינו כל הדברים האלה בעת אשר יאספו בני ישראל אליו בזמן הקהלה. תכתב זאת לדור אחרון עד כי יבא שילה:

הוצאת

קרן ר' ישראל רב אודמר זצ"ל

להדפסת והפצת

ספרי רבי נחמן מברסלב זיע"א

פעיה"ק ירושלים תוכב"א

הקדמה

ואמר: ער פה תבוא, המשכיל בעת יום, ער נזכה לעלות לציון
פרגה בא נבא בפהרה כמינו, אמן.

הלא בה דברי המעתיק והמסדר, גריל חודה ונאריה.
הק' נתן בן אי"א מורה"ד נפתלי הירץ יצ"ץ מנעמראב רחמי.
חתן הרב הגאון התסדר המפורסם מו"ה דוד צבי ז"ל, שהיה
אב"ד רק"ק שארינראר ובק"ק קרעמיניץ והגליל ובק"ק
מאהלוב יצ"ו.

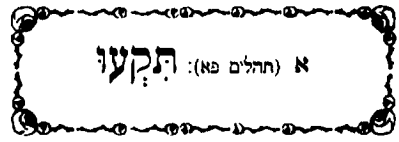
והנה זה הספר הקדוש נרפס בכר במאהלוב חקף אתר
הסתלקותו, ואידי רחביכא אורו להו, וכעת נרפסו שניה
בתוספות פמה מעלות טובות, פאשר יראה המעיין פעיניו. גם
הוספנו בסוף הספר פמה דברים נפלאים, שלקטתי מתוך
שיחותיו הקדושים, ששמעתי רבם מפיו הקדוש בעצמו, ולאשר נפשי
שמעתי מפיו אחרים, ששמעו מפיו הקדוש בעצמו. ולאשר נפשי
ידעת מאד גדל העמקות שיש בשיחותיו הקדושים, וכמה
הלכתא נברותא יכולין ללמד מהם, וכמה עצות נפלאות בעבודת
השם ובהלכות דרד"א ריץ יכולין ללמד מדבריו, מי שיש לו מח
בקררו ומסתכל על האמת, על-כן אמרת: לא אמנע הטוב
להרפים פמה דברים משיחותיו הקדושים. וכבר נרפסו פמה
שיחות קדושות שלו בפפרים הנרפסים בכר, וכעת הוספתי
ללקט עוד פמה דברים פהנה, ומחמת הוצאות הפרוס ואפיסת
הפנאי, כי ימים הנוראים הבאים עלינו לטובה ממשמשין וכאין,
על-כן היה מן הנמנע להרפים כל השיחות הקדושים התוכבים
אצלי, ואם ירצה השם עוד חזון למועד להרפים הכל, כי
מרחוק נראה לי עד היכן מגיע כל דבור ודבור שצא מפיו
הקדוש בקדשה ובמהרה, וכבר ראיתו, שתהלה לאל השיחות
שהרפסנו בכר הצליתו וגם עשו פרי, עין ראיתו ותאשרם,
והוטבו מאד פעיני כל החפצים באמת. והשם יתברך יבנו
ליחד בדרך האמת לקים את כל דבריו אשר הרפה לדבר עמנו
בבמה אפנים, הן בדרך דרוש אשר דרוש דרכים, הן
בדרך שיחה עם כלל המון אנשים, או שיחות רבות שהרפה
לדבר עם כל אחד בפני עצמו, בבמה גלגלים גלגל עמנו -
הכל פאשר לכל פרי להטות לבבנו אליו יתברך לעברו באמת
ובחמים. מי יחן איהו, שנובה למלאה רצונו באמת; אמן, בן
יהי רצון:

השמה

אחד היה אברהם (יחזקאל טו) - שאברהם עבר השם רק על-ידי שהיה אחר, שחשב בדעתו שהוא רק יחידי
בעולם, ולא הסתכל כלל על בני העולם, שפרים מאחרי ה' ומונעים אותו, ולא על אביו ושאר המונעים,
רק כאלו הוא אחד בעולם, וזהו: אחד היה אברהם. וכן כל הרוצה לבנם בעבודת השם, אי אפשר לו לבנם
כי אם על-ידי פתינה זו שחשב שאין בעולם כי אם הוא לבדו יחידי בעולם, ולא יסתכל על שום אדם
המונעו, בגון אביו ואמו או חותנו ואשתו וקניו וכיוצא, או הפניעות שיש משאר בני העולם, הפלעניים
ומסיתים ומונעים מעבודתו יתברך. וצריך שלא יחוש ויסתכל עליהם כלל, רק יהיה בפתינתו: אחד היה אברהם
- כאלו הוא יחיד בעולם כנ"ל:

זה ספר תולדות אדם, אמרות מהורות, אשר שמענו מפיו רבנו
הקדוש, אור הגנו והצפון והנעלם, מורנו ורבנו הרב רבי
נחמן ובר צדיק לברכה, אשר כבר יצא לאור מאמרי הנוראים
בספר לקוטי מו"ת"ן הנרפס בכר, ואלה דבריו האחרונים, אשר
הוסיף לחרש ולגלות אחרי אשר נגמר ספר הג'ל, ואת אשר
נשמע לאזנינו מפיו הקדוש מיום שהוא והלאה עד הסתלקותו
נכתב בספר הזה. ואת לדעת, כי כל דברי הספר הזה, וכמו-כן
כל דברי הספר הראשון אשר נרפס בכר, כלם הם דברים
עליונים, עמקים ורחבים מני ים, ילאה המעיין לבוא עד תכונתם,
וגם לפי פשוטן של דברים קשה מאד להבין הדברים בבחב,
כי הם דברים עמקים מאד מאד, אשר היה מן הנמנע לבארם
בכתב חכן פונתם, אפלו לפי פשוטן של דברים. כי כל מאמר
ומאמר וכל ענין וענין מהדושי רבנו וברונו לברכה יש בהם
נסמרות רבות מאד, כי כלם הם נלקחים ממקום גבוה ועליון
מאד מאד, והם כלליות גדול מאד, ובכל מאמר ומאמר נכללין
בו פמה וכמה ענינים נפלאים ונוראים, מאמר אחד מתחלק
לכמה מעמים ולכמה ענינים שונים, ואף-על-פי-כן אתר הגיעה
קצת יוכל המעיין להבין קצת פשוטן של דברים, וגם יוכל להבין
קצת דבר מתוך דבר, אבל חכן הדברים בפרשם נבהו מרענתנו,
ואי אפשר לנו להאריך ולספר בעצם גדלת רבנו, ובר צדיק
לברכה, מגדל הסתלקת אשר היה עליו בחייו. ומשכיל על
דבר יבין מאליו מעט מעט, פאשר ישם עיניו ולבו על
דברי רבנו וברונו לברכה, ישכיל ויבין מעט עצם חקף רום
קדשותו ואת יקר תפארתו גדלתו. ויתר מזה, אם יזכה יבחין
לעתיד. פחום הדברים עד יערה עלינו רוח ממרום:

אולם בגון רא צריך להודיע לכל אנשי-שלומנו, החרדים אל
דברי רבנו זצ"ל, המצפים והמשתוקקים לשמע דבריו,
ועיניהם כלות לראות חפוריו - שכל דברי רבנו אור הנעלם
זצ"ל, עקר פונות המאמרים, אשר יצאו בקדשה ובמהרה מפיו
הקדוש, לא המדרש הוא העקר פהם, בריאם הפעשה, כי כל
דבריו הקדושים, כלם הם הנקרות נפלאות ועצות נוראות
והתעוררות גדול מאד מאד לעבודתו יתברך, וכל דבריו פנתלי
אש פוערים כלפירים, מלהיכים הלכ בהתלהבות גדול
ובהשתוקקות נמרץ אליו יתברך, ואין מן הצדק להאריך בזה
לכל משכיל החפץ באמת לאמתו, כי יבין מרעתו את כל
ונוכחת, וראו עיניו וישמח לבבו. גלל פן אשימה לפי מחסום:

בחדש שופר בכסא ליום חגנו:

א בי איש ישראל נברא, שיהיה לו ממשלה על המלאכים, וזה התכלית והפוף של ישראל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי שבת פ"ג ט): עתידין צדיקים, שיהיה מחזנתן לפני מלאכי השרת, שנאמר: בעת יאמר לעקב ולישראל מה פעל אל, שהמלאכים יצטרכו לשאל מישראל, כשיצטוו לידע מה פעל אל. וצריך כל אחד לראות, שיבוא לזה התכלית, שיהיה לו ממשלה על מלאכים, אך צריך לשמר עצמו מאד, ולראות שיהיה לו בוח לעמוד בממשלה זו, שלא יקנאו בו מלאכי השרת ויפילו אותו, חס ושלום, כי המלאכים מתקנאים מאד באדם כזה, שיש לו ממשלה עליהם, כמו שמצינו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית ט"ו): על כמה גדולים, שבקשו מלאכי השרת לרפוא:

כ והעצה על זה, לקשר עצמו עם נשמות ישראל, ועל ידי ההתקשרות נצול מהם. וזה בחינת (א"ת ט): מאתו פני כסא, שצריך לאחו עצמו בשרשי הנשמות, החצובות מתחת כסא הכבוד, שהיא בחינת (בראשית ט): אם כל חי. וזה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת פ"א): בשעה שעלה משה למרום, אמרו מלאכי השרת: מה לילוד אשה בינינו. אמר להם: לקבל תורה בא. אמרו: אשר תנה הודך על השמים וכו'. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: החדד להם תשובה. אמר: אני מתירא, שלא ישרפוני בהכל פיהם. אמר לו: אחו בכסא כבודי וכו'. הינו שתנו לו השם יתברך עצה לאחו ולהתקשר בשרשי הנשמות, שהם בחינת כסא הכבוד, אם כל חי, כנ"ל, שעל ידי זה יהיה נצול מן קנאת המלאכים כנ"ל. וזה בחינת (בראשית ט): ויכן ה' אלקים את הצלע אשר לקח מן האדם וכו'. ויכן - ראשי תיבות: ותקעתי יתר במקום נאמן (ישעיה כב); שהוא בחינת ממשלה, כמו שתרנגם יותן על זה הפסוק: ואמצינה אמרכל מהימן משמש באתר קים; הינו בחינת ממשלה הנ"ל, שיהיה לה קיום כנ"ל. וזהו בחינת הצלע, שהיא בחינת תורה, אם כל חי, בחינת כסא הכבוד, שרשי הנשמות כנ"ל, שעל ידי זה יש בוח לעמוד בממשלה זו כנ"ל. והוא: אשר לקח מן האדם העליון, כמו שכתוב (תהלים א): ועל הכפא דמות כמראה אדם וכו'. ויביאה אל האדם, הינו אל האדם התחתון, שעל ידי זה יש בוח לאדם התחתון לעמוד בממשלה זו כנ"ל. והוא שאמר רב עמרם חסידא אל המלך (ירושלמי פ"א): אגא כשרא ואת אש, ואגא עדיפנא מנד. בשורא ראשי תיבות: נשים רבוא בכרם אחד, רהינו בחינת שרשי הנשמות, שעל ידי זה יש לו בוח שיהיה לו ממשלה על המלאכים, בחינת: אגא עדיפנא מנד, כנ"ל:

ג ולקשר עצמו לשרשי הנשמות של ישראל צריך לידע מקור כל הנשמות ומקור חיותם, מהיכן כל נשמה ונשמה מקבלת חייה, והעקר לידע כל מפרסמי הדוד, כי אם אינו יכול לידע ולקשר עצמו בפרטיות עם כל נשמה ונשמה, צריך לקשר עצמו עם כל מפרסמי ומנהיגי הדוד, כי הנשמות נחלקים חתום, כי כל מפרסם ומנהיג הדוד יש לו כמה נשמות פרטיות השכים לחלקו, וכשמקשר עצמו עם המפרסמים, הוא מקשר עם כל פרטי נשמות ישראל. אך צריך לידע ולהביר את המפרסמים, כי יש כמה מפרסמים שהם בשקר, והם רק על ידי עזות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין פ"ד): עזות מלכותא כלא תנא:

ד ולהביר את המפרסמים, איהו על ידי עזות, הוא על ידי כנין ירושלים, שהוא בחינת הלב, כי ירושלים בחינת יראה שלם (ס"ד ורא פ"ג טו. ותי מ"ד בבב"ר פ"ב ע"ג נאה כדו"ש), הינו שלמות היראה, החלויה בלב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קידושין ל"ג): דבר המסור ללב נאמר בו יראת:

אך יש שלש מרות, שהם מתייב ירושלים, רהינו הלב, הינו שמפסידין היראה החלויה בלב. והשלש מרות הם: האות ממון ותאות אכילה ותאות משגל, כי שלש מרות אלו הם בלב, ועליהם הם מפסידין היראה שבלב. ממון שרשו בלב, בחינת (משלי ט): כרבת ה' היא תעשיר, ולא יוסף עצב עמה; בחינת (בראשית ט): ויתעצב אל לבו; אכילה, בחינת (תהלים ק"ד): ולחם לבב אנוש יסעד; תאות משגל נסבין בלב, כי עקר התאוה על ידי החמימות, הנא מהרם שבחלל הלב. ומחמת שהם בלב, עליהם הם מפסידין היראה שבלב, שהיא בחינת ירושלים; וזה פרוש (ברכות ט): שלש משמרות היו הלילה וכו'. לילה זה בחינת חשך, הינו מניעות, והם בחינת שלש משמרות, הינו בחינת שלש מדות הנ"ל. והוא: משמרה ראשונה - המור נוער, בחינת תאות ממון, בחינת (בראשית ט"ג): יששכר חמור גרם; ותרגומו: עתיר כנכסין. שניה - בכלים צועקים. זה בחינת תאות אכילה, כמו שבחוב (ישעיה ט): והכלבים עזי נפש לא ירעו שבעה. שלישית - תינוק יונק משדי אמו, ואשה מספרת עם בעלה; זה בחינת משגל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות א): ראוה מדברת וכו'. והוא: תינוק יונק משדי אמו; כי תאוה זו לפי הניקה: אם התינוק יונק מחלב אשה חצופה, או מתגבר בו תאוה זו, כי דם נעקר ונעשה חלב (בבב"ר ט), ועליהם בשהיא חצופה, או מויק להתינוק חלב הנעשה מעכירת רמיה, וגולד לו חמימות בלב, שהוא התגברות תאוה זו. וכן להפך, כשיונק חלב אשה בשרה, או לבו חלל בקרבו, ואין לו חמימות, רק מעט המכרח למצוות הכורא יתברך שמו. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז ר"ג): לא היה דוד ראו לאותו מעשה, שנאמר (תהלים ט"ג): ולפי חלל בקרבי. כי לפי חלל בקרבי - ראשי תיבות חלב, הינו שעל ידי חלב בשרה לבו חלל בקרבו, ואין מתגבר בו תאוה זו, ועליהם דוד, שהיה בחינה זו, לא היה ראו לאותו מעשה. ולהפך, חלב אשה חצופה מוליד

מוהר"ן תנינא

אבל צריך לשמור עצמו מאד מהתמנות, כי ההתמנות מפסיד השפעת הנבואה, בחינות המלאך הנ"ל, הנעשה על-ידי ה'איה. וזה שאמר יהושע למשה, כשנאמר לו: אלהך ומידך מהנפאים במחנה (בספר יא) - ארזני משה כלאם. פרש רש"י (הוא בסדרין יז): הפל עליהם צרכי צבור והם פלים וכו', כי צרכי צבור, הינו התמנות, מכלה ומפסיד הנבואה כנ"ל, כי נעשה מאותיות

מלאך כלאם:

ח ועל-ידי השפעת הנבואה, אף-על-פי שאין מי שיתנבא, רק שיש בחינת השפעת הנבואה בעולם, על-ידיה נגאלת ונפרית התפלה, כי התפלה היא גבוה מאד, ובני-אדם מולוין בה, וכשעומרין להתפלל, חפצים לכפר התפלה מעליהם, כמאמר רבותינו וכוונם לברכה (ברכות י): כרם ואל לבני אדם - אלו דברים העומרין ברומנו של עולם, ובני-אדם מולוין בהם וכו'; ועל-ידי הנבואה נגאלת התפלה מן הגלות, בבחינת (בראשית י): כי נביא הוא ותפלה בערך. שכל-ידי נבואה התפלה בשלמות, כי התפלה היא בחינת (ישעיה י): בודא ניב שפתים, בחינת נבואה:

ט ובשונגאלת ונפרית התפלה, או נופל כל הדאקטריא, כי אין צריכין לרפואות, כי כל הרפואות

הם על-ידי עשבים, וכל עשב ועשב מקבל כח מכוך ומול המיחד לו, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (מ"י בראשית פ"י): אין לך כל עשב ועשב שאין לו כוכב ומול, שפוכה אותו ואומר לו: גדל וכל כוכב ומול מקבל כח מכוכים שלמעלה ממנו, והעליון - מהעליון ממנו, עד שמקבלים כח מהשרים העליונים, כמו שאמרו (פסחים תקון טז. דף כ"ב): כל כוכביא ליון דא מן דא, סהרא ליו מן שמשא וכו', כי גבוה מעל גבוה וכו' (סולת ה), והם פלים בחינת לווים זה מזה וזה מזה, עד שמקבלים ולווין מהשרים העליונים, והשרים מקבלים מהעליונים מהם, גבוה מעל גבוה, עד שכלם מקבלים משרש הכל, שהוא דבר ה', כמו שכתוב (תהלים יז): בדרך ה' שמים נעשו וכרוח פיו כל צבאם; ועל-כן כשזוכין לתפלה, אין צריכין לרפואת העשבים, כי התפלה היא בחינת דבר ה', שהוא שרש הכל. וזה בחינת נביא, ראשי-תבות:

כ דבר יי שמים נעשו; כי האלה הוא רקיע, המכריל בין מים למים (תהלים יז ותקון ס"ט), כי

על-ידי נבואה זוכין לתפלה, שהיא בחינת דבר ה', כנ"ל. וזה בחינת (תהלים ק): ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם. ישלח דברו וירפאם, הינו שמקבלין כל הרפואות רק על-ידי דבר ה', דהינו תפלה, או: וימלט משחיתותם, הינו עשבים, בחינת (פסחים ע"א) הקוצר לשחת, כי אין צריכין לרפואת העשבים כנ"ל:

ז וזהו בחינת: ועבדתם את ה' אלוקיכם, וברך את לחמך ואת מימך, והסירותי מחלה מקרבך (שמות ט), ועבדתם את ה'

- עבודה זו תפלה (כ"ב ע"ב): או: וברך את לחמך ואת מימך, והסירותי מחלה וכו'; הינו שיהיה לך רפואה על-ידי לחם ומים, על-ידי שיתברכו מן שרש הכל, דהינו דבר ה', בחינת תפלה,

חמימות הרבה, בחינת: חם לפי בקרבי (תהלים לו) - ראשי-תבות חלב וכנ"ל. וזהו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (שם בספרות): ועל כל משמר ומשמר יושב הקרוש-ברוך-הוא ושואג פאר; הינו על הפסד היראה, בחינת: אריה שאג מי לא יירא (עמוס ו); כי שלש מרות הנ"ל, שהם בחינת שלש משמרות, הם מפסידו בנין ירושלים, הינו שלמות היראה, התלויה בלב כנ"ל:

ה ולתקן שלש מרות אלו הוא על-ידי הדעת, שצריכין להמשיך הדעת אל חלב, בבחינת (תהלים ט): וידעת

היום והשבות אל לבבך; שצריך להמשיך הדעת אל חלב, ועל-ידיה נתתקן שלש מרות הנ"ל. כי הדעת הוא בחינת תלת מחין, תלת חללי דגלגלתא, והם בחינת שלש רגלים, כי כל רגל הוא בחינת החחדשות המחין, שנמשך שכל תרש לתקן שלש מרות אלו, הינו, בכל רגל משלש רגלים נתתקן מדה אחת משלש מרות הנ"ל. על-כן צריכין לזהר מאד בכבוד יוס-טוב, ולקבל השלש רגלים פראוי. כי על-ידי מצוות השלש רגלים, על-ידיה זוכין לתקן השלש מרות הנ"ל, כי בפסח נתתקן תאות ממון, כמו שכתוב (שמות יג): וה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאלום - בעל-פיהם (ברכה ט), כי הם לא רצו כלל, כי אז נתתקן תאות ממון. בשבועות נתתקן תאות מאכל, בבחינת: דם נעפר ונעשה חלב. בסוכות נתתקן תאות אכילה, כי סכות נקרא חג האסיף (שמות כג), שאוסף כל מיני מאכל, והיו בחינת תקון תאות אכילה, כי אינו רומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו וכו' (יבא ע"ג). והיו בחינת (בסדר טז): קרואי מועד אנשי שם. אנשי שם זה בחינת שלש מרות הנ"ל, שכל אחד ואחד נקרא בחינת שם. ממון - כמו שכתוב (שמות יג): בכל מקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך, בחינת: ברכת ה' היא תעשיר וכו', כנ"ל. אכילה - כמו שכתוב (ירמיה י): וקרא שם בבית לחם. משגל - בחינת (אסתר ג): כי אם חפץ בה תהיך ונקראה בשם. וגם היראה שכלב היא גמיך בחינת שם, בבחינת (תהלים כ"ג): ליראה את השם הנכבד. וזהו בחינת: קרואי מועד אנשי שם, שצריכין לקרות את המועדות, דהינו השלש רגלים, לתקן את השלש מרות הנ"ל, שהם בחינת אנשי שם כנ"ל:

ו ועל-ידי בנין ירושלים, דהינו תקון שלמות היראה שכלב, על-ידיה נקרא מלאך, שמשפיע נבואה לכלי הנבואה. כי הנבואה באה מבחינת כרוכים, בבחינת (בסדר יז): וישמע את הקול מבין שני הכרוכים; וכוונם הם אנפי וזמרי (זכר בראשית דף י"ח), והם נשפעים מן המלאך, בבחינת (בראשית ע"א): המלאך הוואל אותי מכל רע וברך את הנערים; שהם אנפי וזמרי, בחינת כרוכים. וזה המלאך שרשו מיראה, כי זה אותיות מלאך - ראשי-תבות: בי אין מחבור ליראיו (תהלים ל"ח): ואני נמשכת נבואה, ואפלו קמני יכלוין להתנבאות, בבחינת (ויאל א): ונבאו בניכם ונבוחיכם:

ז אך צריך לזהר מאד מהתמנות, כי זה הווכה ליראה יש לו השתוקקות להתמנות, כי מי שיש בו יראת-שמים דבריו נשמעין (בסדר יח), ומחמת שדבריו נשמעין, הוא משתוקק להתמנות,

חולאת, שיוכל להתרפאות על-ידי עשב אחר, ויש חולאת גדולה מזה, שצדיקין לרפואתו מרכיבים, להרכיב כמה עשבים לרפואה, ויש שצדיקין רפואות מפרחקים לרפואתו. ויש חולאת שאין מועיל לו שום רפואה, כי כח החולאת גדול מכה העשבים, ובתחלת צמיחת החולאת, קדם שצמח ונתגלה, היו יכולין לרפואת אותו בקל, רק שאז היה נגלה ונסתר מעין כל, ואין יודע ממנו רק השם יתברך לבר. אבל כשאוחזין בבחינת דבר ה', בחינת תפלה בג"ל, שאזי מקבלין הרפואה מכל הדברים שבעולם, אפלו מלחם ומים, בבחינת: בכל מתרפאין בג"ל, אזי יכולין להתרפאות אפלו בעת צמיחת החולאת, בעת שהוא נסתר מעין האדם, מאחר שאין צריך לרפואות כלל, רק רפואתו על-ידי לחם ומים בג"ל. על-כן גם אז, הינו בעת שצדקן לא נתגלה החולאת, ויכל גם-כן להתרפאות על-ידי לחם ומים שאוכל אז. והוה בחינת (סמ"ח טו): כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך והקטו כל המפרשים: אם לא ישים, מה צריך לרפואה אבל לפי הג"ל מישיב היטב. פרוש: כל המחלה וכו' לא אשים עליך, הינו שלא יביא אותך לידי מחלה כלל, כי ירפא אותך מקדם, בעת צמיחת המחלה. והוה: כי אני ה' רופאך - אני ה' ריקא. הינו בעת צמיחת המחלה, שאז אין יודע ממנו, רק אני ה', אז ירפא אותך על-ידי בחינת דבר ה', בחינת תפלה, ולא יבוא לידי מחלה כלל, כי ירפא מקדם בעת צמיחתו בג"ל. וכל זה תלוי בתקון התפלה בג"ל, ותקון התפלה הוא על-ידי שיוצאין משלש עבודות הג"ל: והוה בחינת: ויאמר אם שמוע וכו' והישר בעיניו תעשה, והאונת למצותיו, ושמרת כל חקיו (טו) - זה בחינת תקון השלש עבודות הג"ל. והישר בעיניו תעשה - זה הפך בזוי אנשים, כי כשמבזה אנשים נאמר (איוב טז): ישר על אנשים ויאמר חטאתי וישר העויתי וכו', כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (יב"ט טו). והאונת למצותיו - זה בחינת תקון הברית, בבחינת (בראשית כא) ויגמל אברהם את יצחק בנו כן שמונת ימים כאשר צוה אהו אלקים. ושמרת כל חקיו - זה בחינת תקון אמונה, הפך עבודת-יהוה פגם אמונה, שצאמר עליהם (ירמיה י): חקות העמים הכל הוא, ואין: כל המחלה אשר שמתי וכו' כי אני ה' רופאך; כי אני

ויהיה ללחם ומים כח לרפואת כמו עשבים. כי התחלקות הכחות, שזה העשב יש לו כח לרפואת חולאת פלוני וזה חולאת פלוני, וכיוצא בזה - כל חלוקי כחותם הוא רק לפטה, אבל למעלה כשרש הכל, רהינו דבר ה', הכל אחר, ואין חלוק בין לחם ומים ובין עשבים, וכשאוחזין בהשרש, רהינו דבר ה', בחינת תפלה, יכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך לחם ומים, ויהיה לו רפואה על-ידי לחם ומים, בחינת: וכך את לחמך וכי' והסירותי מתלה וכי' בג"ל:

י אך יש שלש עבודות שהם מפסידין עבודות התפלה, והם שלש מדות, הינו: א. אל תהי כו לכל אדם (אבות ט"ז) - שלא לבזות שום אדם; ב. עבודה-זרה - ואפלו קלקול האמונה, שאין האמונה בשלמות, הוא גם-כן בחינת עבודה-זרה; ג. שמירת הברית - הינו מי שאין שומר הברית כראוי. כי כל שלש מדות אלו הם בחינת עבודות דסגרא-אתרא, ובפסידין עבודת התפלה. בזוי אנשים הוא בחינת עבודה, כמו שציינו באחי יוסף, על שכבו אותו ולא האמינו שהוא יהיה מלה, על-ידיה נפלו לבחינת עברות, ואמרו לו: הננו לך לעבדים (בראשית ג). עבודה-זרה - כמו שכתוב (שמות ט): אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עברים; כי ארץ מצרים מלאה גזולים ועבודה-זרה, ועל-כן נקראים בית-עברים, בחינת עברות הג"ל. שמירת הברית - מי שפוגם בו הוא גם-כן בבחינת עבר, בחינת חם, שנאמר בו (בראשית טו): ארור כנען, עבר עברים יהיה לאחיו. וצריך לצאת משלש עבודות אלו, רהינו משלש מדות הג"ל, ואז זוכין לעבודת התפלה, ואז יכולין להתרפאות בכל דבר שבעולם, אפלו בלחם ומים, בג"ל. וזה פרוש (שמות טו): בכל מתרפאין, הינו בכל דבר שבעולם יכולין להתרפאות, ובתנאי - חוץ מעבודה-זרה ונלוו-עירות ושפיכות דמים, רהינו שלש מדות הג"ל, שהם בחינת שלש עבודות בג"ל, הינו כשיצא משלש מדות אלו, אזי: בכל מתרפאין - אפלו בלחם ומים בג"ל. כי בשהוא חוץ משלש עבודות הג"ל, ואז זוכה לעבודת התפלה, אזי יכול להתרפאות בכל דבר שבעולם בג"ל:

התפלה בשלמות, ויכול להתרפאות על-ידי דבר ה', בכל הדברים שבעולם, * אפלו קדם שנתגלה החולאת בג"ל, בבחינת: בכל מתרפאין וכי' בג"ל: וזה שאמר חזקיה: והמוכ בעיניך עשיתי (ישעיה ל"ח), ואמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט), שסמך גאלה לתפלה ונגו ספר הרפואות. והכל אחר, כי על-ידי

יא ורע, שיש חלוק בין החולאת. כי יש חולאת שהוא בחינת צומת, כמו שזרעין גרעין בארץ והוא נרקב, ויוצא ממנו שמנונית ונעשין גידין, ונתוספין אלו על אלו, עד שנגעשה השרש, וממנו יוצא כמו ענפים, ומאלו ענפים עוד ענפים אחרים, עד שצומח הפרי. כמו כן יש חולאת שגדל באדם כפה שנים. ויש חולאת שהוא באדם בתולדה מאביו ואמו, ואינו נתגלה אלא לעת זקנותו, ובשעת צמיחת גידול החולאת, אזי החולאת נסתר ונגעלם מעין כל חי, ואין שום אדם יודע ממנו, רק שיש מחושים שגולרים באדם או, בעת גדול החולאת, שהם סימנים על החולאת. וכן ברפואת העשבים יש גם-כן חלוקים; שיש

* וגם כשנולד ונצמח הטחלה, כגון כשאין זוכה להתרפאות מקדם, אזי גם-כן יוכל להתרפאות על-ידי בחינת דבר ה' גם סמחלה גטורה. בבחינת: וכך את לחמך וכי' והסירותי מתלה סמךך. הינו מחלה גטורה, כי על-ידי דבר ה' יוכל להתרפאות לעולם בכל דבר שבעולם ובג"ל.

השמים לך משתחיים - שכל צבא השמים הם משתחיים ונכנעים לשרשם, שהוא בחינת דבר ה', בחינת הבעלתהפלה כנ"ל. וזה: וצבא השמים לך משתחיים - ראשיתבות מלכות, כי כלם הם בחינת לוין זה מזה וזה מזה, עד המלכה הגדולה, שהוא בחינת הבעלתהפלה, שהוא המלכה הגדולה, כי הוא בבחינת השרש העליון, שהוא דבר ה' כנ"ל. ועל-כן יכול להכיר בתמפרסמים שהם רק עליי עזות, כי אין אדם מעו פניו בפני בעל-חובו (כ"ט), ועל-כן עזותם נופל לפני הבעלתהפלה, שהוא המלכה הגדולה כנ"ל, כי כלם הם בחינת לוין ממנו כנ"ל. וזה בחינת (כ"ט): כי מצאת חן בעיני וארעד בשם - שעליי בחינת נשיאות חן, שהוא בחינת: וצבא השמים לך משתחיים, שכלם מקבלים ולוים ממנו, שעל-ידיה נשאת חן בעיניהם, בבחינת: כל אחר ואחר נרמה לו כאמתו כנ"ל, על-ידיה: וארעד בשם - שתוכל לדעת ולהכיר כל המפרסמים בעלי השם, כי מי שהוא מפרסם יש לו שם עליי עזות, הוא נופל לפני כנ"ל. גם וארעד בשם זה בחינת הנפשות, בחינת (כ"ט): נפש חיה הוא שמו; כי עליי המפרסמים הוא מקשר עם כל הנפשות כנ"ל, שזה בחינת: מאחו פני כסא, רחינו התקשרות לשרשי הנשמות, שהם בחינת כסא הכבוד כנ"ל:

יד ואזי יכולין לעשות ראשיהשנה. כי בשארם יושב לרבר בחברו, זה בחינת ראשיהשנה, שהוא יומא רדינא, שהוא יושב ורן את חברו. וצריך לזהר מזה מאד, ולהסתכל על עצמו היטב אם הוא ראוי לזה לשפט את חברו, כי המשפט לאלקים הוא, כי רק הוא יתברך לברו ראוי לשפט את האדם, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (אבות כ"ב): אל תרין את חברך עד שתגיע למקומו; ומי הוא שיכול לידע ולהגיע למקום חברו, כי אם השם יתברך, שהוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו (כ"ד ו"א כ"ט ס"ח, והבא בפירוש פ"ח כ"ח ת"א), וכל אחר ואחר יש לו מקום אצלו יתברך, ועל-כן הוא לברו יתברך יכול לרין את האדם, כי הוא יתברך בעל-הדמיון, ונודאי הוא מקים בנו: היו רן את כל אדם לכה זכות (אבות פ"א), ואנו רואין רחמנותו בזה שקבע לנו ראשיהשנה, שהוא יום הרין, בראשיהשנה, כי זה הוא חסד גדול, כי איד היינו מרמיין פנינו לבקש בפרה מאתו יתברך, על-כן עשה עמנו חסד וקבע יום הרין ראשיהשנה בראשיהשנה, שאז כביכול הוא יתברך בעצמו מבקש בפרה, בבחינת: הביאו עלי בפרה, הנאמר בראשיהשנה (כ"ט) שאמר רבותינו זכרונם לברכה שבעות כ"ט, ועל-כן אין לנו בושה ביום הרין לבקש בפרה, מאחר שהוא יתברך בעצמו מבקש אז בפרה, כנ"ל. גם עליי שהשם יתברך בעצמו כביכול בא לידי זה שיצטרך לומר: הביאו עלי בפרה; הינו שעשה דבר שהצרך להתחרט עליו ולומר: הביאו עלי וכו', על-כן אין לנו בושה לבוא לפניו בחטאינו לבקש עליהם בפרה ולהתחרט עליהם, כי גם הוא יתברך עשה דבר שהצרך להתחרט עליו כנ"ל. נמצא, שאנו רואין גרל רחמנות שלו, על-כן הוא לברו יתברך ראוי לרין את העולם, כי הוא יתברך ירע מקום כל אחר ואחר, כי כל המקומות

עליי שסמך גאלה לתפלה, הינו שגאל את התפלה מן הגלות כנ"ל, על-ידיה גנו ספר הרפואות. כי כשנגאלת התפלה, אזי נופלים כל הרפואות כנ"ל, כי נתרפאין עליי דבר ה' כנ"ל. ואזי כל הראקטורים מתבישין ברפואות שלהם, כי אזי אין פה לשום רפואה, כי כל העשבים חוזרים כחם לתוך התפלה, שהוא בחינת דבר ה', שהוא שרשם העליון כנ"ל. כי כן חובת כל העשבים וכל שיח השרה, כשאדם עומד להתפלל, שאזי הוא בבחינת דבר ה', שהוא שרשם העליון, אזי הם מחזירין כחם לתוך התפלה, שהוא שרשם העליון, וכשאדם מתפלל על איה חולאת, אזי אותן העשבים, שיש להם פה לרפאת אותו החולאת, הם מחזירים לתחיד כחם לתוך התפלה, שהיא שרשם, בחינת דבר ה' כנ"ל. וזה בחינת (כ"ט): ויצא יצחק לשוח בשדה - שתפלתו היתה עם שיח השרה, שכל שיח השרה חזרו כחם, ונתנו אותם בתוך תפלתו, שהיא שרשם כנ"ל:

יב וזה בחינת התנוצצות משיח. כי כל הרברים נחלקים זה מזה במראה טעם וריח. בשביל זה הרבר המגדל כל הצמחים נקרא בשם מטר, ראשיתבות: מראה, מעם, ריח. ועקר הוא הריח, כי אין הנשמה נהנית אלא מהריח, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה (ברכות כ"ג): איהו דבר שהנשמה נהנית משו ולא הגוף הוי אומר זה הריח. ועקר התפלה היא מתנשמה, בבחינת (הר"ם ס'): כל הנשמה תהלל יה. ומשיח מקבל כל התפלות, כי משיח הוא בחינת חסם, בבחינת (אבות כ"ב): רוח אפינו משיח ה'; שמקבל כל הריחות, שהם בחינת התפלות, כי יניקת התפלה שהיא מהנשמה, היא מהריח כנ"ל. וזה בחינת (שע"ה ס'): והתלתי אהם לך; בחינת חסם כנ"ל. ובשביל זה נקרא משיח, כי הוא יונק ומקבל משיח השרה, הינו כל הריחות שאינם בתוך התפלה, שהיא בחינת חסם, בחינת: והתלתי אהם וכו'; ומשיח מקבל אותם בבחינת: רוח אפינו משיח ה' כנ"ל:

יג וזה בחינת נשיאות חן, בבחינת: ותהי אחר נשאת חן בעיני כל ראה (אבות כ) - שכל אחר ואחר נרמה לו כאמתו (כ"ג ט). כי זה הבעלתהפלה הוא בבחינת דבר ה', שהוא השרש העליון, שכל הכחות וכל צבא השמים, כלם מקבלים ממנו, ועל-כן כל צבא השמים וכל השרים העליונים, כל אחר ואחר נרמה לו כאמתו, הינו שהוא נושא חן בעיניהם, וכל אחר ואחר נרמה לו שהוא עוסק עמו לבר, כי כלם מקבלים ממנו:

יאזי יכול להכיר המפרסמים שהם עליי עזות, כי עזותם נופל לפניו. כי כשזוכה לתפלה, שהיא בחינת דבר ה', שהוא השרש העליון, שכל השרים העליונים וכל צבא השמים, כלם מקבלים כחם ממנו, אזי הם כלם בחינת לוין אצלו, בבחינת: כל כוכביא לוין רא מן רא וכו', נמצא, שכלם הם בחינת לוים, עד השרש העליון, שהוא דבר ה', שהוא בחינת הבעלתהפלה, שהוא המלכה הגדולה, שכל צבא השמים וכל הכחות, כלם הם בחינת לוין ממנו, בבחינת (שע"ה כ): וצבא

ימי חגכה אלו להורות ולהלל וכו'. וימי הוראה זה בחינת שעשועי עולם הבא, כי זה עקר שעשועי עולם הבא - להורות ולהלל לשמו הגדול ותפודו ולהפיר אותו ותפודו ששעל ירידה סמוכים וקרוכים אליו ותפודו, כי כל מה שיועין ומכירין אותו ותפודו ביותר, סמוכין אליו ביותר, כי שאר כל הדברים תפסלו לעתיד פלם, בבחינת: כל התקנות בפליו, חוץ מקרבן תורה (מד עו פ"ב אב"ד כ"ו ע"ט), שלא ישאר לעתיד, רק בחינת תורה והוראה, להורות ולהלל ולדעת אותו ותפודו, כמו שכתוב (ישעיה י"א): כי מלאה הארץ רעה את ה' במים לים מכסים, שזה כל שעשועי עולם הבא:

ב ובחינת תורה, שהוא שעשועי עולם הבא, זה בחינת הלכות, כי ההלכות שזוכין ללמוד, כפרט מי שזוכה לחדש בהם, זה בחינת שעשועי עולם הבא, בבחינת (יה ע"ג): כל השונה הלכות ככל יום, מקבץ לו שהוא בן עולם הבא. כי בשנתחדש הלכה, נחחדש שכל ידיעה, והדעת הוא עקר שעשועי עולם הבא כנ"ל. וזה בחינת (ברכות ט"ז): ארבעה צדיקין להורות, רהינו תורה, שהם מפרשין במומו ק"ו, ששים בסופם: מי חכם וישמר אלה ותכוננו חסדי ה' חסדי ה' זה בחינת הלכות, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כתובות ט"ז): כל המונע תלמידו מלשמשו, באלו מונע ממנו חסד, שצאמר: למס מרעהו חסד; ושמוש חכמים זה בחינת הלכות, שהם בחינת (ישעיה ט"ז): חסדי יוד - שהלכה כמותו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ע"ג): וה' עמו - שהלכה כמותו. והיו: וה' עמו, הינו שסמך וקרוב להשם ותפודו, בחינת שעשועי עולם הבא, שהוא בחינת הלכות כנ"ל:

ובשכיל זה מנהג התורה בשם הלכה, כי תורה מכיין בשיוצאין מהצד, כי בשנזקקין לאיזה צד, חס ושלום, אז עקר הצד פלכ, כי הלכ יורע ומרגיש הצד ביותר, כמו שכתוב (משל י"ד): לב יורע מרת נפשו; כי הלכ מכין (ברכות ס"א), ועל כן הוא מרגיש הצד ביותר. ואז, בשעת הצד, מתפנסים כל הרמים ועולים אל הלכ, כמו כשיש צד באיזה מקום, חס ושלום, אז מתפנסים פלם אל החכם שיש שם, לקבל ממנו עצה. כמורכב נתקבצים כל הרמים ועולים אל הלכ, לכקש עצה ותחבולה כנגד הצד. ואז הם שומעים על הלכ, ואז הלכ בצד ובחכך גדול, כי לא רי שהלכ דואן בעצמו, כי הוא מרגיש הצד יותר מכלם, אף גם הרמים שומפין עליו ומצרין לו מאד. ועל כן כשיש, חס ושלום, צד לאדם, הלכ דופק ברפיקות גדולות, כי הוא מבקש לנגע מעצמו ולהשליכם מעליו, ועל כן הוא דופק ברפיקות גדולות בשעת הצד, חס ושלום; ואחר כך, בשיוצאין מהצד, אז חוזרין תהלכות הרמים לילך כסדר הווד שכלי הגוף. ועל כן התורה, שהיא באה בשיוצאין מהצד, היא מנהג בשם הלכה, על שם תהלכות הרמים, שהולכין כסדר בשיוצאין מהצד כנ"ל:

ג ומנהג באה הולכה כנקל, כי בשעה שאשה כודעת לילך ירכותיה מנעננות כמו שאמרו רבותינו ז"ל (סוכה י"א), ועל ירידה נעשה תהולדה, כי הרמים עולין למעלה, ואז

המקומות הם אצלו ותפודו, כי הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו כנ"ל. כי אף על פי שאנו מוצאים מקומות שהיה בהם השראת השכינה, כגון בכיח המקדש, אין הכונה, חס ושלום, שנתצמצם שם אלקותו ותפודו, חס ושלום, כמו שאמר שלמה (מלכים א' ח): הנה השמים ושמי השמים לא יכלקויד, אף כי הבית הזה וכו'; רק מחמת שהיה שם דברים נאים, כי בבית המקדש היה ציורא דעקרא דבראשית וציורא דגן ערן (ע' בספרות רחוקים), על כן המשיך לשם קרשנו ותפודו, אבל הוא ותפודו אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם, ועל כן הוא ותפודו יכול לעשות ראש השנה, שהוא יום הרין, כי הוא מקום: אל תרין את חכך עד שתגיע למקומו, כי הוא מקומו של עולם כנ"ל. וזה בחינת (תהלים ט"ז): לכתך נאווה קרש, ה' לאוד ימים; הינו שהשם ותפודו המשיך רק קרשנו לכיח המקדש, מחמת שהיה שם דברים נאים, אבל הוא ותפודו בעצמו אין העולם מקומו, רק הוא מקומו של עולם, ועל כן: ה' לאוד ימים, הינו שהוא ותפודו יכול לעשות ראש השנה, שהוא יומא אריתא (ע' בצה ד' ד' ו' בשער א"ח פ' ט"ז ע"ג) כנ"ל. ומי שאחז בחינת כסא הכבוד, בבחינת שרשי הנשמות, הוא גם כן בחינת מקומו של עולם, בבחינת (שמואל א' ג): וכסא כבוד יתילם, כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל, רהינו על ידי בחינת כסא כבוד, שרשי הנשמות, על ידי זה הוא מקומו של עולם, בחינת: וישת עליהם תבל; ועל כן הוא יכול לעשות ראש השנה כנ"ל:

וזה פרוש: התקעו בחדש שופר. התקעו - זה בחינת הממשלה הנ"ל, בחינת: והתקעתי יחד במקום נאמן כנ"ל. בחדש - זה בחינת התחדשות המחין שבששש גדלים, בבחינת (תהלים ק"ד): עשה יחד למועדים - שכל המועדים והגדלים הם על ידי חדש היתר. שופר זה בחינת הלכ, שגוזן משופרא דשופרא (אור מ"ט דף ר"ב ר"ב ו' חקנים חקון כ"א ע"ג). גם שופר הוא בחינת ירא, בבחינת (עמים ט'): היתקע שופר בעיר ועם לא יחררו. גם שופר הוא בחינת נבואה, בבחינת (ישעיה מ"ח): הרם בשופר קולך. גם שופר הוא בחינת תפלה, בבחינת (תהלים ק"ח): מן המצר קראתי יי וכו', וזה בחינת מצר השופר ומרתב השופר. גם הוא בחינת שייח השדה, שתוזרין בהם לתוד התפלה, בבחינת: ויצא יצחק לשוח בשדה כנ"ל, וזה בחינת שופר, בבחינת (יהושע ט'): במשך קערן הי' וכל - ראשיתבות: ויצא יצחק לשוח בשדה, כנ"ל. ועל ידי כל הבחינות אלו - כפסד ליום חגגו; הינו ראש השנה, כי על ידי זה יכולין לעשות ראש השנה, כנ"ל:

בענין הנבואה הנ"ל יש קשיא, כי המלאך המשיפע הנבואה, רהינו בחינת המלאך הגואל וכו', כנ"ל, הוא למטה מבחינת מקום הנבואה, כי המלאך הנ"ל הוא בחינת השכינה, כמובא, והיא בבחינת למטה מנצח הוד, שמשם הנבואה. אך יש בזה דברים כגו, רהינו כשהיא עולה למעלה מהם, אז היא דיקא משיפע נבואה, ואין לנו עתה עסק בזה:

ב

א ימי חגכה הם ימי הוראה, כמו שכתוב: והקעו שמונת

מוהר"ן תנינא

הארם, והוא בחינת צדקה, שהוא גומל חסד עם הכריות, שזה גרר הארם, שרדכו לגמל חסד, מה שאין בן החי. וזה שנאמר: נעשה ארם, וכתוב: ושם האיש אשר עשיתי עמו היום וכו'. מה התם צדקה אף באן צדקה (הקדמה הווי"ו דף ב'), שעל ידי צדקה נקרא אדם, כי הצדקה, שמשם הדבור, הוא גרר הארם כנ"ל. וזה בחינת: לא איש דברים אנכי, היינו הדבור של צדקה, בחינת (חילום קט): טוב איש חונן ומלה יכלכל דבריו, דהינו גמילות חסד וצדקה. ויש דבור של תשובה, בחינת (וישע ד): קחו עמכם דברים ושבו אל ה'. וזה בחינת: גם מהמזל, בחינת דבור של תשובה, כמו שכתוב (חילום ט): ותאמר שובו בני אדם כי אלף שנים בעניקד כיום אתמול. ויש דבור של עשירות, דהינו עשירים קרובים למלכות, שהם בחינת (בראשית ט): שלשת השריגים, ורדשו רבותינו זכרונם לברכה (חילום יב): שלשה שרי גאים, דהינו עשירים קרובים למלכות (כמו שפרש רש"י שם), שיש להם בחינת דבור, בבחינת (משל יב): חן שפתיו רעהו מלך, הינו הרבור של קרובים למלכות. וזה בחינת: גם משלשם, בחינת שלשת השריגים הנ"ל, הינו הרבור של עשירים קרובים למלכות. ויש דבור של מלכות, בחינת מלכות פה. וזה בחינת: גם מאז דברך, בחינת (חילום יג): נכון כסאך מאז:

והאמת מאיר ברבוע הרבור הנ"ל על ידי שלשה שמות הנ"ל שהם: **אל אלקים** ה', שהם בחינת: תפלה ותורה ושרוכים וזווגים. **אל** זה בחינת תפלה, כי "אל" על שם הכת, שהוא תקיף ובעל היכולת, ועל ידי התפלה נקראין ישראל בשם אל, בבחינת (מילה יח): מנין שקראו תקדוש ברוך הוא ליעקב אל שנאמר: ויקרא לו אל וכו'. כי על ידי התפלה, בכיבוד, אנו לוקחין לעצמנו הכת ממנו יתברך, כי אנו מבטלין גזרותיו, נמצא שיש לנו הכת, ועל כן נקראין ישראל "אל" על ידי התפלה, על שם הכת כנ"ל. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי חנוכה): לא איש אל ויזב - לא איש הוא, שעשה רבוי אל ככזו. כי על ידי התפלה מבטלין גזרותיו יתברך, ואז ישראל נקראין אל. ומשם מאיר הרבור, בבחינת (חילום יט): ונבחרך יברו; דהינו על ידי הכת ונבחרה, שזה בחינת אל על שם הכת, מאיר הרבור על ידי האמת, כי התפלה היא רק על ידי אמת, כמו שכתוב (שם): קדוב ה' וכו' לכל אשר יקראוהו באמת. **אלקים** זה בחינת תורה, כמו שכתוב (שמות ט): ואתה תהיה לו לאלקים, ותרוממו לרב. וזהו: הוא יהיה לך לפה - שבחינת אלקים, בחינת תורה, הוא מאיר לפה, דהינו להרבור, כי הרב מורה רדך ישר לתלמידיו בתורתו, שזה בחינת (דברים ט): אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה, והוא בחינת אמת, בבחינת (מלאכי ב): תורת אמת תהיה בפה. ה' זה בחינת שדוכים, בבחינת (בראשית כד): מה' יצא הדבר, בחינת (משל יג): ומה' אשה משפלה. והוא בחינת אמת, בבחינת (בראשית ט): אשר הנחני ברךך אמת. ועל ידי זה נשלם הרבור, כי עשרה קבין שיהיה ירדו לעולם, תשעה נטלו נשים, ואחד כל העולם בלו (בשרדל קדושין טז): וכל זמן שאין התקשרות, אין להרבור שלמות, אבל בשנתקשרין, נתחברים ונשלמים חלקי הרבור. נמצא, שעל ידי

נחלק המקום שם, ואזי הם דוחים את הולך לחוץ, ואתריבך חוזרים הדמים למקום, שזה בחינת תורה הלכה, שהוא בחינת תהלוכות הדמים, שחוזרים לידך כסדר כנ"ל. כי גם ההלכה היא בחינת הולדה, כי יש תמכי אוריות, שנותנים ממון ללומדי תורה, וכתחלה הם מחסרים ממנו מעצמם, כי בשנותנים הממון להתלמידים, נחסר אצלם, שזה בחינת ורכותיה מצטננות, כי דמים תרתי משמע; אבל אתריבך, על ידי ממנו שמתחילין להתלמידים, ונולד הלכות שהם בחינת חסד, אזי על ידי השפעת החסד חוזר ונתמלא החסרון. וזה בחינת שעשוע עולם הבא, בבחינת (ישעיה ו): והיה אור הלכנה באור החמה, הנאמר לעתיד, כי הלכנה טבעה קר, בחינת חסרון וקריעות, ועתידה להתמלא באור החמה, בחינת מלוי החסרון, שזה בחינת הולדה, בחינת הלכות, שהם בחינת שעשוע עולם הבא כנ"ל. וזה בחינת (בראשית ג): אלה תולדות השמים והארץ בהבראם - באברהם (כד פ' ט), הינו חסד, כי ההולדה - על ידי בחינת הלכות, שהם בחינת חסד כנ"ל. וזה בחינת (חילום ק): ממור לתורה הרעו לוי כל הארץ. לתורה - אותיות תולדה. הרעו לוי כל הארץ - ראשי תבות "הלכה", כמובא. כי ההלכות, בחינת תורה, הם בחינת תולדה כנ"ל:

וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוטה ז): אסא חלה את רגליו על שעשה אנגריא פתלמירי חכמים. כי על ידי שעשה אנגריא פתלמירי חכמים ובטל אותם מן ההלכות, על ידי זה חלה את רגליו, כי ההלכות הם בחינת חסון וקיום ודגלון, כי ההלכות הם בחינת תהלוכות הדמים, שחוזרין והולכין כסדר כנ"ל, ואסא שפגם בה ובטל את התלמירי חכמים מן ההלכות, על כן חלה את רגליו:

ד וכשזוכין לבחינת תורה הלכה, על ידי זה נתגלה אור האמת ומאיר בהרבור, כי מתחלה, כשהתמים שומעין על הלב, הוא בחינת פנים האמת, בבחינת (משל כב): אנשי דמים ישנאו תם, אבל אחר כך בשיוצאין מהצרה, שזה בחינת תורה הלכה, אזי מאיר האמת, בבחינת (סוכה ז): תמן אמת לעיניך, חסד לאברהם. חסד לאברהם - הינו הלכות כנ"ל - על ידי זה מאיר האמת ומשלים הרבור, כי עקר שלמות הרבור - על ידי אמת, כי קושטא קאי וכו' (שבת ק"ח), ואפלו שקר אין לו קיום רק על ידי אמת (כמו שפרש רש"י במדע ט) על פסוק: וגם זבת חלב ורבש וכו'. נמצא, שעקר קיום ושלמות הרבור הוא על ידי האמת, שהוא מאיר בהרבור על ידי שלשה שמות, בבחינת (חילום ט): אל אלקים ה' דבר. כי אלו שלשה שמות הם מקור האמת, ועל כן מאיר האמת בהרבור, כי יש רבוע הרבור, ועל כן בשקיו ישראל בגלות, וזהו הרבור בגלות, נאמר במשה (שמות ט): לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשום גם מאז ברךך וכו'. זה בחינת רבוע הרבור, ארבעה חלקי הרבור. כי יש דבור של צדקה, בבחינת (ישעיה ט): מדבר בצדקה, שזהו בחינת היתרון שיש לאדם על החי, שהוא הרבור, שהוא גרר

שלשה שמות הנ"ל שהם: אל אלקים ה', שהם בחינת: חפלה, חורה, שרוכים - נשלם הרבוב עלי ידי האמת, הינו רבוב הרבוב, ששגלם עלי ידי האמת כנ"ל:

ה ושלמות הרבוב הוא בחינת לשון הקדש, כי כל לשונות העמים הם חסרים, ואין להם שלמות, כי נקראין לשון עגלים (שעה יב), ואין שלמות רק ללשון הקדש, ולשון הקדש הוא מקשר לשבת, בבחינת (שם טז): וברך דבר - שלא יהא רבוךך של שבת כרבוךך של חל (שם טז), בבחינת (שם טז): כה תברכו - בלשון הקדש (שם טז), שבבלשון הקדש נכלל ברכה וקדשה, כי הלשון הקדש מקשר לשבת, שגאמר בו ברכה וקדשה, כמו שכתוב (בראשה ב): וברך וקדש וכו', ועליכן, עלי ידי שלשון הקדש מקשר לשבת, עליכן עלי ידי שלמות הרבוב, שהוא בחינת לשון הקדש, עלי ידיה ממשיכין השמחה של שבת לששת ימי החל. כי ימי החל הם בחינת עצבות, ואפלו המצוות שעושין בימי החל הם בבחינת עצבות, כי מ"ט שלטנוהה בימי החל (ה' י"ח ט"ו י"ג ט"ז), ומ"ט הוא בחינת עבר, בחינת עצבות, אבל שבת הוא בחינת בן, ואו נחא לעלאין ותהאין, ונתעורר שמחה, ואו נחורמקין ונתעלין כל המצוות של ששת ימי החל מן העצבות, ונמשך עליהם מנוחה ושמחה, בבחינת (בראשה ה): וילך בן ויקרא שמו נח לאמר, זה נתמנו ממעשינו ומעצבון ידיו; הינו בחינת שבת, שהיא בחינת בן, בחינת נח, נחא דעלאין ותחאין (ע' ה' י"ח ט"ו י"ג ט"ז), שהוא מנחם ומשמח הכל מן העצבות, בחינת: זה נתמנו וכו', וכשזוכין לבחינת לשון הקדש, שהוא מקשר לשבת, או ממשיכין עלי ידיו את הקדשה והשמחה של שבת לששת ימי החל, כי מתחם שהלשון הקדש מקשר לשבת, עליכן נמשך עלי ידיו השמחה של שבת לששת ימי החל. וזה: אל אלקים ה' דבר (עם המכות) מספר שמחה, כי עלי ידי שלמות הרבוב, שהוא לשון הקדש, נמשך שמחה כנ"ל:

ו ועלי ידי זה שממשיכין קדשה של שבת לששת ימי החל, עלי ידיה נתגלה האחרות הפשוט יחברך. כי בששת ימי החל הם פעלות משהנות, שבכל יום נברא פעלה משנה, וזה כנגד השכל האנושי, להבין זאת בשכל האנושי, שפעלות משהנות היו נמשכין מאחד הפשוט יחברך ויתעלה, כי בשכל האנושי אי אפשר להבין זאת. רק עלי ידי שבת, שאנו זוכין שנתן לנו השם יחברך מתנה גדולה, כמו שאמרנו רבותינו וזרנום לברכה (שם ט): מתנה טובה יש לי בבית גני ושבת שמה, עלי ידיה נתגלה אחרות הפשוט. כי שבת מורה על אמונה החזרה, שאנו מאמינים שכל הפעלות משתנות נמשכין מאחד הפשוט יחברך, שברא כלם בששת ימי החל ושבת בשבת. נמצא שעלי ידי שבת נתגלה אחרות הפשוט יחברך, והתגלות אחרות הפשוט זאת הבחינה יקרה מאד אפלו אצלו יחברך, כמו שמצינו: יחיד ורבים - הלכה רבים (ברכות ט וי"ג), כי מתחם שהם רבים, שכל אחד יש לו דעה משנה, בחינת פעלות משתנות, וכשהם מסכימים יחד לרעה אחד, נמצא בחינת פעלות משתנות נעשה בחינת אחרות הפשוט, שזה יקר מאד

כענינו יחברך, ועליכן הלכה כמותם. וגם כרי שלא לתרבות מחלקת בישראל, כי אם לא כן, כל יחיד ויחיד יאמר פרעתו, ואין לדבר סוף, ויתרבו מחלקת בישראל (ע' ב"ב טז), שאין זה רצונו יחברך, כי רצונו רק בבחינת אחרות הפשוט, כי בשנתגלה בחינת אחרות הפשוט למטה, גם למעלה נתגלה אחרות הפשוט יחברך, בבחינת: אתה אחר ושמך אחר, ומו בעמך ישראל גוי אחר בארץ. שעלי ידי אחרות שנתגלה בישראל למטה, נתגלה אחרותה הפשוט יחברך למעלה:

וזה בחינת מעשה רבי אליעזר הגדול בתנור של עכנאי (שם ט"ז), כי רבי אליעזר הלכה כמותו בכל מקום (שם), והיה רוצה להראות שובה לשלמות הרבוב, והינו שלמות רבוב הרבוב, שאזכין לזה עלי ידי הלכות כנ"ל, ועליכן אמר: תרוב יוכית, אמת המים יוכית, כתלי בית המדרש יוכיחו, בתקול יוכיח. כי אלו ארבעה דברים הם בחינת רבוב הרבוב, והינו ארבעה חלקי הרבוב הנ"ל. כי הצדיקים הם גבורי כח עושי דברו, כמוכא פזר תקרוש (לד"ר י"ג ט"ז), שהם עושים ומנהיגים עם הרבוב פרצונם, ועליכן רצה רבי אליעזר להראות שיש לו שלמות רבוב הרבוב, ועליכן יכול לעשות עם הרבוב פרצונו, והינו לשנות הטבע פרצונו עלי ידי שלמות דבורו, והראה זאת בארבעה דברים, שהם בחינת רבוב הרבוב:

הרוב יוכית - זה בחינת הרבוב של צדקה, כי תרוב הוא בחינת צדקה, כי תרוב נוטעין אותו רק לדורות, כמו שאמרנו בגמרא (תע"ט טז): אגא עלמא בתרובא אשתפת, כי היכי דשתלי לי אבתתי, אגא נמי שתלי לנאי. נמצא, שהחרוב הוא רק לדורות, כמו הצדקה שהיא לדורות, כמו שאמר רבי תיא (שבת קכ"א): כי אתא עניא אקדם לה רפתא, כי היכי דלקרמו לבגוד וכו', נלגל הוא שחזור בעולם: אמת המים - זה בחינת תשובה, בבחינת (א"ח"ב ב): שפכי כמים לבך נכח פני ה'.

כתלי בית המדרש - זה בחינת עשירים, שהם כתי שהכל פונין בו, כי אהבי עשיר רבים (ש"ס י"ד), והכל פונין אל העשירים. וזהו: כתלי בית המדרש, בחינת (הרמב"ם טז): דורשי ה' לא יחסרו כל טוב; והינו הצדיקים דורשי ה', שכל טוב נמשך מהם. אך צדיקים מהני וכותיהו אעלמא, אדידהו לא (תולין טו), כי הצדיקים בעצמן אין להם כלום, רק ממשיכין כל טוב אל העולם, כמו שאמרנו רבותינו וזרנום לברכה על רבי חנינא בן רוקא (שם ט): כל העולם נוזן בשביל חנינא בני, וחנינא בני די לו בקב חרוכין וכו'. ועליכן העשירים נקראין כתלי בית המדרש, שהם כתי שהכל פונין אליו עלי ידי עשירותם, וכל טוב שיש להם נמשך להם מבחינת בית המדרש, הינו בחינת: דורשי ה' לא יחסרו כל טוב, שמהם נמשך כל ההשפעות כנ"ל: בתקול - זה בחינת מלכות, כי תקול יוצא משת עוקאין דקנה, בחינת מלכות, בחינת (הרמב"ם ט): שש מעלות לכפא (ע' ויהי וסא קכ"א פ"ח ט"ד ר"ה בתקון ט), נמצא, שהראה רבי אליעזר בארבעה דברים אלו, שיש לו שלמות רבוב הרבוב, והינו בחינת ארבעה חלקי

מוהר"ן תניינא

וגם השכינה מקוננת, כי אפלו על רמזים של רשעים השכינה מקוננת, קל-החמר על רמן של צדיקים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין טו); אבל בשוזה לרפואה, אזי מתנתמין בלם, ונמשך שמחה לכלם, בבחינת (ישעיה טו): וארפאהו ואשלם נחמים לו ולאכליו; שעלידי רפואתו נמשך נחמה לכל האכלים הנ"ל, הינו שמחה בנ"ל:

ודע, שמוזר לתורה הוא מסגל למקשה לילד, דהינו לומר אותו. כי מוזר לתורה - ראשי-תבות מל, בחינת ע' קליו של הילולת שצונקת קדם הלה, כמובא. ויש במוזר זה קס"ח אותיות. קס"ח הוא חסד בא"ת ב"ש, שעלידי תחסר, בחינת הלכות, ההולדה נקלל בנ"ל. ויש מ"ג תבות בזה המוזר, כי קשוי לילד הוא עלידי שיש קלפה שהיא אומרת: גורו, גם לי גם לך לא וכו' (סנהדרין טו), כי אינו רוצה שיצא לאור העולם, וכנגד זה יש מ"ג תבות בזה המוזר, כנגד בחינת גם הנ"ל, כי המוזר הזה הוא סגלה למקשה לילד בנ"ל.

ג

בשחלה רבי אליעזר הגדול, אמר לרבי עקיבא: חמה עזה בעולם (סנהדרין קא) כי לא היה אז מי שיוכל להמתיק הדיו, כי היה צריך לפריון להמתיק הדיו, ולא נמצא. כי באמת אחר ההמתקה והפריון, אז דיקא טוב לרפאת החולה עלידי רפואות, כי אזי דיקא, אחר הפריון וההמתקה, יש רשות לרפא לרפאת. כי הנה באמת, איד יכול הרפא לחגור מתניו לרפאת החולה עלידי רפואות וסמים, הלוא אינו יודע הסם הצריך לרפואות אותו החולה, כי יש סמים הרבה שהם מסגלים לרפואות החולאת, אך בודאי החולה אינו יכול להתרפא כי אם עלידי סם פלוני המיוחד לרפואתו, כפי שנגזר למעלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"א טו), שגודין למעלה, שיתרפא עלידי סם פלוני, ועלידי איש פלוני, ביום פלוני ואסכין, איד יכול הרפא להכניס עצמו לרפאת, הלוא אינו יודע הסם שנגזר למעלה. אבל אחר ההמתקה והפריון, אז יכול לרפאת. כי מה שצריך שיתרפא דיקא עלידי סם פלוני ואיש פלוני, הוא מחמת מדת הדיו, שכפי מדת הדיו נגזר שימשך החולאת עד אותו הנמן ויום פלוני, ועליכן נגזר שלא יוכל להתרפא כי אם עלידי סבות אלו, דהינו סם פלוני ואיש פלוני, כדי שימשך החולאת עד יום פלוני, כי כפי הנמן שצריך שימשך החולאת, כך גודין והסבות לרפואתו, כדי שלא יוכל להתרפא עד שיודמנו יחד סבות אלו: סם פלוני ואיש פלוני, כאפן שלא יהיה לו רפואה כי אם ביום פלוני; אבל כשעושין פריון וממתיקין הדיו, ואזי נתבטל הגזרה, אזי קדם שגודין דין אחר, כי כשמתק דין זה אזי גודין דין אחר, ובירך ובירך, דהינו אחר המתקת דין הראשון קדם שגודין דין אחר, אזי יכול הרפא לרפאת החולה עלידי סמים, כי אזי אין דין, ואזי יוכל להתרפא עלידי איה סם שתיקה, כי אין צריך דיקא סם פלוני וכו' מאחר שאין דין בנ"ל. נמצא, שאי אפשר לרפא לרפאת כי אם עלידי פריון, שצריכין לעשות

הרבור הנ"ל. אבל אף-על-פי-כן לא השגוהו על זה, כי חיר ורבים - הלכה ברבים, כי זה יקר בעיני השם ויחפר, שזה בחינת התגלות אחרות הפשוט מבחינת פעלות משתנות בנ"ל, שזה בחינת שבת בנ"ל. והוה שאמר הקדוש-ברוך-הוא: נצחוני בני; הינו שבחינת בן שלהם נצח, כי זה שרבים מסביבים לרצת אחר, זה בחינת שבת, בחינת בן, בנ"ל:

וזה בחינת: עברו את ה' בשמחה (תהלים טו). הינו להמשיך שמחה לבחינת עבר, בחינת מ"ט, בחינת ששת ימי החל בנ"ל. והוה: דעו כי ה' הוא אלוקים, בחינת אחרות הפשוט, שכל השנויים הם אחר, שזה נתגלה עלידי שנמשך השמחה של שבת לששת ימי החל, שהם בחינת עבר בנ"ל:

וזה בחינת הנגה. כי ימי הנגה הם ימי הודאה, שהוא בחינת שגשוע עולם הבא, בחינת הלכות, שעלידיה זוכין לשלמות הרבור, עלידי התגלות האמת בנ"ל. והוה בחינת השמן של עד הנגה, בבחינת (תהלים טו): תמיד ואודיק לאיש חסיד; שעלידי החסידים, דהינו בחינת הלכות, נתגלה אוד האמת, בחינת: תמיד ואודיק. וזה בחינת השמן, שהוא בחינת אוד האמת, בחינת (תהלים טו): שלח אודיק ואמתך. וצריך לתנו סמוך לפתח (שם כא), בחינת: פתחי ביד (סנהדרין טו), הינו הרבור, כי האמת מאיד בהרבור בנ"ל, בבחינת (תהלים טו): פתח דברך יאיר; ואזי נמשך השמחה של שבת לששת ימי החל, עלידי לשון-הקדש, שהוא שלמות הרבור. וזה בחינת: הנגה - תנו כ"ה, בחינת שבת, נחא, שבו מקשר לשון-הקדש, שהוא בחינת: בה תברכו - בלשון-הקדש, בנ"ל. והשמחה של שבת מאיד לששת ימי החל, שהם גם-כן בחינת הנגה, בחינת הגוד, מ"ט, עבר, ששלמותה בימי החל, בבחינת: זה ינחמנו מפעשנו ומעצבון ירינו; בחינת שמחה של שבת, שנמשך לששת ימי החל בנ"ל:

וזה: והי מקץ שנתים ימים. מקץ - הינו סוף, בחינת הלכות, שהם שגשוע עולם הבא, שהוא בסוף. והוה: שנתים ימים, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה (תענית ה') על האי בר כי רב דחד זמא שהיה מצטער, עד שדרש לו רבי יוחנן; ואותי יום יום ידרשון, שיום אחר בשנה חשוב שנה, והוה: שנתים ימים, בחינת הימים שגחשבוין לשנים עלידי לפור הלכות, בחינת יום יום ידרשון בנ"ל: (וגמר פרוש הפסוק עלי-פי התורה הנ"ל לא זכינו לשמע)

ובכשעה שהלב בצרה, גם תראה בצרה. כי תראה היא קיום הגוף, כי תראה מקצת הלחה לבנה וממשכת הלחלוחית להגוף, כי הגוף יש לו תנועות שהם מבישין הגוף, כי התנועות מבישין, ועליכן עקר הקיום - עלידי תראה, שמשכת לחלוחית. וכשהלב בצרה, שאז הרמז עולין ושוכפין על הלב, ואזי הלב דופק ברפיקות גדולות, אזי תראה ממשכת גשיכות גדולות, ואזי נתיבש תראה, ועלידיה נתיבש הגוף, חם ושלום. ושמן הוא רפואה לתראה, כמו שאמרין העולם, כי השמן מלחלה, הינו בחינת השמן הנ"ל, שהוא בחינת תקון הצרה בנ"ל. ובחללה, כשהצדיק בצער ובצרה, כמה וכמה גשמות שבעולם הזה ועולם הבא מקונני ומתאבלין על צערו,

התחלה. וגם אמר רבך, לאתר ההתחלה, גס'פן אינו בא בנקל עכורת השם, וצריכין במה יגיעו וקמה תנועות בנ"ל קדם שזוכין לעשות איהו עבדא שיהיה לה הדור. אך ההתחלה קשה מאד בנ"ל, כי עקר תולדותיהן של צדיקים - מעשים טובים (תנ"כא פ' נח והבא כפרו"י טז); נמצא, שהמצוות ומעשים טובים וכל עכורת השם הם בתינת הולדה, וקדם ההולדה במה קלין וכמה תכלים וצירים יש להולדת קדם שמוצרת ההולדה, וכפרט מכבירה, והינו הולדה ראשונה של אשה, שאו קשה עליה מאד, כמו שבחוב (רמב"ה ט): צרה כמכבירה; שזה בתינת ההתחלה, בתינת: כל התחלות קשות בנ"ל. וצדקה היא תמיד התחלה, כבתינת (רמב"ה ט): פתח תפתח; שאפלו בשיש פתח והתחלה, הצדקה היא פותחת יותר ויותר ומתקבת הפתח יותר, כי כל דבר ודבר מעכורת השם, בשרוצין לבגס באותו הדרך ואותו העבודה, צריכין לפתח שם פתח לבגס באותו הדרך, וזה בתינת: כל התחלות קשות, מתמת שבהתחלה צריכין לשבר ולפתח פתח מתדש, על'פן קשה מאד. וכגילת בת הצדקה - להרחיב ולפתח הפתח יותר ויותר, שכשעושין איהו פתח באיהו עבודה ונותנין צדקה, או הצדקה פותחת ומתקבת הפתח יותר ויותר, כי צדקה היא ההתחלה של כל ההתחלות, כי היא פותחת ומתקבת כל הפתחים בנ"ל. וגם בצדקה עצמה יש התחלה, והינו כשמתחילין לתן צדקה, שזה בתינת: ואת הערכים צייתי בנ"ל, ועל'פן התחלת הצדקה היא קשה וכבדה מאד, כי היא בתינת התחלה של כל ההתחלות בנ"ל:

פריון תחלה להמתיק הרין, ואז דיקא יש רשות לרופא לרפוא בנ"ל: וזהו ורפא ורפא (שמות כא) (עם שתי התכות) מספר פדיון נפש. כי עקר הרפואה - על'ידי פריון דיקא, על'ידי שפמתיקין הרין, וזה שאמרו רבותינו וקרוגם לברכה (בבב"א ט): מכאן שנתנה תורה רשות לרופא לרפוא. מכאן דיקא, הינו אחר הפריון, או דיקא יש לו רשות להרופא לרפוא, כי קדם הפריון אין רשות להרופא לרפוא, כי צריך להרפוא על'ידי סם פלוגי וכי' בנ"ל, רק אחר הפריון וההמתקה, או יש לו רשות לרפוא בנ"ל:

גם התלוק שבין הנקרות של ורפא ורפא הוא כי ורפא כחולם, ורפא בצירי, הינו כי חולם הוא בתינת המתקה, כמובא בכתבי האר"י ז"ל, שחולם גימטריא שלש היות, שהם ממתיקין שלשה אלקים שבגרון, שהם מתין וקטנות, שיוודין בגרון, ונמתקין על'ידי שלש היות, גימטריא חלם. ואז, אחר ההמתקה - ורפא בצירי, בתינת (רמב"ה ט): הצירי אין בגלעך אם רפא אין שם, הינו בתינת רפואות, שאמר ההמתקה, שהוא בתינת ורפא כחולם, או דיקא יכולין להתרפא על'ידי רפואות, שהוא בתינת ורפא בצירי, בנ"ל:

ד

וכיום הבכורים, בהקריבכם מנחה חרשה ליי בשבעתיכם, מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו: (במדרב כח)

ג אך התועלת של הצדקה גדול מאד מאד, כי הצדקה מועלת תמיד. כי צרכי הגוף הם רבים מאד, ואפלו ההכרחיות הם רבים וגדולים מאד: אכילה ושהיה ומלבושים ורירות, שכולין לבלות ימיו ושניו אפלו על ההכרחיות לבד, והם מונעין את האדם מאד מעבודת הבורא, ואף על'פי שגם הם בעצמן הם גס'פן עבודת הבורא תכפר, כי הם בתינת אהערותא דלתתא, כי בעבדא דלתתא אתער לעלא, כי על'ידי כל עסקים ומלאכות שעושין בגי'ארם, על'ידי'יה גתעורר אותו הצירי של אותו המלאכה למעלה במעשה כראשית, ומביא תיות והארה לאותו הצירי של אותו המלאכה של מעשה כראשית שלמעלה, שהוא מכון כנגד אותו העסק והמלאכה שהארם עושה למטה בעולם הזה, כי על'ידי העסקים והמלאכות שעושין נעשה על'ידי'יה בתינת משבן. כי כל המלאכות פלולים בל"ט מלאכות, שהם אבות מלאכות, אבות מכלל דאפא תולדות (בבב"א ט), כי כל מיני מלאכות ועסקים שעושין, בלם פלולים בל"ט מלאכות, שהם האבות, והשאר הם תולדות. ול"ט מלאכות הם כנגד מלאכת המשבן, כמו שאמרו רבותינו וקרוגם לברכה (שם טז): אבות מלאכות ארבעים חסר אחת - כנגד מי כנגד מלאכת המשבן. וציורא דמשבנא בציורא דעבדא דכראשית (תק"ד דף כ' ב'רמב"ה), והארם עושה המלאכה, וציורא דרופא דציורא דמשבנא (בבב"א ט) נמצא, שעל'ידי

א ואת הערכים צייתי לכלכלך (מלבי"ם ז) - זה בתינת צדקה. כי בתחלה, כשמתחילין להתגרב לצדקה, אזי צריכין לשבר את האכוריות שלו להפכו לרמנות, וזהו עקר עכורת הצדקה, כי מי שהוא רחמן בטבעו ונותן צדקה מתמת רמנות שבטבעו, אין זה עבודה, כי יש גם כמה חיות שהם רחמים בטבעם, רק עקר העבודה - לשבר האכוריות להפכו לרמנות. וזה בתינת: ואת הערכים צייתי לכלכלך; כי העורכ הוא כמטבעו אכורי, ונתהפך לרמנות לכלכל את אליהו. כמז'כן צדיקים בצדקה בנ"ל. וכל הגריבי לב, כל מי שהוא גרמן, צריך לילך ולעבר בתחלה הדרך בתינת זו, בתינת: ואת הערכים הנ"ל, והינו שבתחלה צריכים לשבר האכוריות שלהם, מה שיש להם אכוריות בתחלה, להפכו לרמנות, להתגרב לצדקה, בנ"ל:

כ ובתינת זו, והינו התחלת הצדקה, היא קשה וכבדה מאד. כי כל העבודות וכל המשכחות, כל מה שרוצין לעשות איהו עבדא בעבודת השם, במה קלין של אי ואכזי וכמה גניחות וכמה בפילות וכמה הפיות (הינו תנועות קשות שעושין דא ה' בבב"א ט) צריכין לעשות קדם שעושין איהו עבדא. ועקר בהתחלה, שאו קשה מאד, כי כל התחלות קשות (ככלתא פ' יתרו והבא כפרו"י ט), וצריכין במה קלין וכמה גניחות וכי' קדם שמתחילין איהו

מוהר"ן תנינא

הכל פרצונו יתברך, ואין שום חיוב הטבעי כלל, על-ידי-זה נעשה יראה, כי אין יש שקר וענוש, ושקד להתירא מפניו יתברך, כמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (בבבא ז'): ויירא יעקב מאד - אמר: שמה יגרום החכא; אבל כשאין נחגלה הרצון, וסוכרים שיש חיוב הטבע, חס ושלום, ובאלו מתנהג הכל על-פי הטבע, חס ושלום, אין שקד יראה כלל, כי אין שקר וענוש כלל, חס ושלום, מאחר שהכל מתנהג רק כפי חיוב הטבע, חס ושלום. נמצא, שעקר היראה - על-ידי התגלות הרצון:

ו והתגלות הרצון הוא על-ידי ימים טובים, כי כל אחר מהימים טובים מכריז וקורא ומגלה את הרצון, שהכל מתנהג רק על-ידי רצונו כלכר, בבחינת (ויקרא טו): מקרא קדש, שהיום טוב קדש קורא ומכריז את הרצון בנ"ל, כי בכל יום טוב ויום טוב עשה השם יתברך עמנו אותות ונאות, שהם הקד הטבע, שעל-ידי זה נחגלה הרצון, שהכל פרצונו, ואין שום חיוב הטבע כלל. בפסח - יציאת מצרים, שהוציאנו ממצרים באותות ונאות; בשבועות - מתן תורה, שמתן לנו התורה באותות ונאות; בסוכות - הקף ענני כבוד, ועלינו כל יום טוב ויום טוב מכריז וקורא את הרצון בבחינת מקרא קדש בנ"ל. ועלינו הימים טובים נקראים רגל, שהיא בחינת יראה בנ"ל, כי על-ידי יום טוב, שהוא התגלות הרצון, על-ידי-זה נעשה יראה בנ"ל: אך לא תמיד שומעין את קול הקריאה של יום טוב, שפגלה את הרצון בנ"ל, וזה נכר בשמחת יום טוב, כי כל אחר לפי מה שמרגיש ושומע את קול הקריאה של יום טוב, שמכריז וקורא את הרצון, כמו-כן יש לו שמחת יום טוב, כי בשנתגלה הרצון, שהכל פרצונו יתברך, אין יודעים, שכל השענוברים והגלות וכל ההקבדות של העכו"ם, שהם מכבדים עליו - על פלם יקם בהם הוא יתברך ויגאלנו מידם. אבל כשסוכרים, חס ושלום, שהכל על-פי חיוב הטבע, אין שקד נקמה בהם, מאחר שהכל מתנהג רק על-פי סדר הטבע, חס ושלום. וזה בחינת (תהלים נח): ישמח צדיק כי חוה נקם, פעמיו ירחץ בדם הרשע. פעמיו ידקא, הינו על-ידי שלש פעמים בשנה (תריס ט), שהם הימים טובים, שעל-ידם נחגלה הרצון, על-ידי-זה: ישמח צדיק כי חוה נקם וכו', בנ"ל, ובנו שכתוב (תהלים ט): ויאמר ארם אך פרי לצדיק, אך יש אלקים שופטים בארץ, הינו, שנתגלה שיש אלקים שופט פרצונו, ויש פרי לצדיק, ובהם יקם, (על-ידי-זה): ישמח צדיק. וזה בחינת שמחת יום טוב, על-ידי התגלות הרצון, שנתגלה ביום טוב על-ידי קול הקריאה, שהיום טוב מכריז וקורא את הרצון בנ"ל, אך לא כל אחר ואחר שומע קול הקריאה בנ"ל של יום טוב, כי יש חיות רעות דורסים ובזרפים, והם חכמי הטבע, שמדאין בחכמתם המטעית שהכל על-פי הטבע, ובאלו אין שום רצון, חס ושלום, ואפלו האותות ונאות שעשה עמנו השם יתברך, משימים הכל בתוך דרך הטבע, והחכמים הללו הם בחינת חיות רעות, והם דורסים ובזרפים רבים מפני עמנו, שטועים גסבן אחריהם וסוכרים כמותם, פאלו הכל על-פי חיוב הטבע, חס ושלום, ובשהם מתנגדים, אין קול שאנתם עולה ומתנגבר על קול הקריאה של יום טוב, שקורא

שעל-ידי האדם שעושה המלאכה והעסק, על-ידי-זה נעשה בחינת משכן, כשעושה המלאכה והעסק פראוי, כמו שצריך לעשות, ועל-ידי-זה נוחן חיות והארה למעשה כראשית, והוא קיום העולם. נמצא, שגם זה הוא עבודת הכורא:

אף-על-פי-כן אם היה שופע עליו חסדו, לא היינו צריכים לכל זה, כי הלא איד ברא השם יתברך את כל העולם בלו אחר העדר הגמור, שלא היה שום הנה שיהיה על-ידי אתערותא דלחמא, ואף-על-פי-כן ברא עולמות פאלו. והכל בחסדו, פלי אתערותא דלחמא כלל, בבחינת (תהלים ט): עולם חסד יבנה. ומאחר שהוא יתברך היה יכול לברא עולמות פאלו פלי אתערותא דלחמא כלל, רק על-ידי חסדו, כוראי הוא יכול להחיות ולקיים העולמות רק על-ידי חסדו, ולא היינו צריכים לעשות כלל שום עסק ומלאכה, ואפלו ההכרחיות היו נעשין על-ידי אחרים, כמו שכתוב (ישעיה טו): ועמדו זרים ורעו זאנבם, וכני נכר אפרים וכרמיתם, ואתם פהני ה' תקראו. פהני ה' דיקא, בחינת חסד, בחינת: עולם חסד יבנה, הינו שיהיו נקראים פהני ה', בחינת חסד, שאין צריכים לעשות שום מלאכה, רק העולם מתקיים בחסדו בנ"ל, אך כשהחסד נהעכב, חס ושלום, ואין משפיע עליו חסדו, אין צדיק לעשות בשכיל אתערותא דלחמא בנ"ל. וזה בחינת (תהלים ט): ולך ה' החסד, כי אתה חשלים לאיש כמעשהו. הינו כשהחסד נהעכב אצלו יתברך, שזה בחינת: ולך ה' החסד - שהחסד נהעכב אצלו יתברך ואין משפיעו עליו, אזי: כי אתה חשלים לאיש כמעשהו; הינו כפי העשיות והעסקים שעושה, פן הוא יתברך משלים. כי צדיק לעשות וקא, מחמת שהחסד נהעכב אצלו יתברך ואינו משפיעו עליו, אבל אם היה משפיע עליו חסדו, לא היינו צריכים לעשות כלל בנ"ל, ואזי היה נחקים: כי אתה חשלים לאיש כמעשהו, באלו הוא עושה, כי אין צדיק לעשות כלל כשעוהע חסדו בנ"ל:

ד אך צדיק לקבל החסד בהתרתה, כי רב החסד אי אפשר לקבל, כי היו במלים כפיציאות מחמת רב החסד, כי אין יכולין לקבל רב טובה (תענית ט), וצדיק לעשות פלי וצנור לקבל על-ידי החסד. וזה נעשה על-ידי יראה, כי על-ידי יראה נעשה חקיקה וצנור לקבל על-ידי החסד, בבחינת (בראשית ט): ומחוקק מפניו רגליו. רגל הוא בחינת יראה, שהיא בחינת סוף, כמו שכתוב (סוף תהלים): סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא; הינו שעל-ידי יראה, שהיא בחינת רגל, נעשה חקיקה וצנור לקבל פתוכו את החסד. וזה בחינת (בבבא ז'): והנה פרח מטה אהרן לכית לוי; הינו שמתקד, בחינת אהרן, צדיק לקבלו על-ידי הכלי, שהוא בחינת יראה, סמרא דלוי. וזה בחינת (תהלים ט): בגבורות ישע ימינו:

ה ועקר היראה נעשה על-ידי התגלות הרצון, בבחינת: רצון יראוי נעשה (תהלים קסח), שעל-ידי התגלות הרצון נעשה יראה, הינו על-ידי שנתגלה שהכל מתנהג פרצונו יתברך, כי הוא יתברך ברא הכל פרצונו, בלי שום חיוב כלל, ומחיה ומקיים

בשהזקנים, המארכי ימים שברור, פוגמים את ימיהם, ואין מוסיפין אור קדשה ודעת בכל יום ויום, מזה יונק מצח הנחש, חכמת הטבע הנ"ל, (כי מנפילה הימים של הזקנים, אשר אין רעתם מתישבת בנ"ל, מפגם הרעת הזה של אלו הזקנים יונק מצח הנחש, שהוא חכמת הטבע) ומתגבר, חס ושלום, רעת חכמת הטבע, שבופרים ברצון על-ידי נפילת הרעת הימים, שנופלים מהזקנים המארכי ימים שאינם כראוי, בנ"ל. והו כחנית (א"ב ט): קצר ימים, שבע רגז; הינו שתי הכחנות הנ"ל. קצר ימים זה כחנית הזקנים שאינם כראוי, שאין מוסיפין קדשה ודעת בכל יום, שאזה עקר ההקנה והארכות ימים בנ"ל, ובשהזקנים פוגמים את ימיהם ואין מארכין אה ימיהם בקדשה ודעת בנ"ל, זה כחנית קצר ימים, ומזה יונק מצח הנחש, שהוא הפך מצח הרצון, והו: שבע רגז - הפך הרצון בנ"ל. אבל בשהזקנים כראוי, כחנית: יקן - זה קנה חכמה וכו' בנ"ל, על-ידי-ה מתגבר החגלות הרצון, ככחנית (שע"ה ט): יקן ונשוא פנים - שעל-ידי יקן שבקדשה מתגבר הרצון, שהוא כחנית נשוא פנים, כי נשיאת פנים [הוא] כחנית רצון, כמו שאמר אלישע ליהורם (מלכים ב' ו): לולי פני הושפט אני נשא אם אביט אליך ואם אראך - שאלישע לא היה לו שום רצון ליהורם, רק על-ידי נשיאת פנים של הושפט, על-ידי-ה נחצה אליו. ומצא, שנשיאות פנים הוא כחנית רצון, וזה כחנית יקן ונשוא פנים, בנ"ל.

ט וצדקה מועיל לזה, שעל-ידי הצדקה מתקנין ומעלין פגם נפילת הימים ודעת של הזקנים מארכי ימים שאינם כראוי, שמונה יניקת מצח הנחש בנ"ל, בכחנית (ס"ה ט): שלח לחמד על פני הימים, כי כרב הימים תמצאנו - שבת הצדקה מוציאין כרב הימים, דהינו כמארכי ימים, כי על-ידי הצדקה מעלין ומהקנין הפגם שלהם בנ"ל. והו: שלח לחמד על פני הימים, הינו שחתן צדקה, והכתוב מבטיח, שההפסד שאתה מפסיד ממונד שפזרה לצדקה תרויח ותמצאנו כרב הימים, כמארכי ימים בנ"ל, כי על-ידי הצדקה מעלין פגם נפילת הרעת של המארכי ימים, שמונה הוא יניקת מצח הנחש בנ"ל, ומוציאין כל הניקה והחיות של מצח הנחש, חכמת הטבע, ומתגבר כחנית מצח הרצון. כי עקר עבודת הצדקה היא ככחנית: ואת הערכים צויתי וכו' בנ"ל, דהינו מה שצריכים בהתחלה לשבר האכזריות, להפכו לרחמנות, ומזה בעצמו מתגבר כחנית הרצון, כי מנה ובה אבא ליזיל בה נרנא (ספירין ט), מאחר שמהגבר ומהפך אכזריות שבטבעו לרחמנות, על-ידי-ה נתהפך הרגז לרצון. ואזי נשכנע מצח הנחש ונהגלה כחנית מצח הרצון, אזי נבגעים ונפלים קול החיות רעות, ונשמע קול הקריאה של יום טוב, שהוא החגלות הרצון בנ"ל. ואזי, כשנחלה הרצון, נעשה יראה בנ"ל ועל-ידי היראה יכולין לקבל החסר בנ"ל. וכששופע החסר, אזי אין צריכין לעשות שום עסק ומלאכה בנ"ל, כי אזי נתקנים: ועמרו זרים ודעו צאנכם וכו' ואתם כהני ה' תקראו וכו', בנ"ל. וכל זה נעשה על-ידי הצדקה בנ"ל. ומצא, שתועלת הצדקה גדול מאד:

אח הרצון, ואזי נשבת שמחת יום טוב, חס ושלום, כי עקר שמחת יום טוב - על-ידי החגלות הרצון בנ"ל, וזה כחנית (ט) ט: שאנו צורדיך בקרב מועדיך, שמו אותותם אותות - ששאגת הצורדים, דהינו קול החיות רעות, שהם חכמי הטבע, נכנס בקרב המועדים ממש, הינו כחוד קול הקריאה של יום טוב, שמכריו וקרא את הרצון בנ"ל, ושאגת הצורדים נכנס בחוכם ממש, ושואנים בקולם שהכל רק על-פי חיוב הטבע, חס ושלום, כפי סדר אותות השמים. וזה: שמו אותותם אותות - שמשמשים אותות השמים לאותות, שאומרים שהכל רק על-פי אותות השמים, כפי חיוב הטבע, חס ושלום:

ו והכונעתם של אלו החיות רעות, חכמי הטבע, הוא על-ידי חכם גדול שבקדשה, שיכול לקשר כל הרצונות בשרש הרצון, ששם הוא כחנית הסתלקות משה, פירוע (ויד' פ' יח' פ"ה ע"י ויד' נשא ט"ב). והוא כחנית מצח הרצון, כחנית (שבת כח): והיה על מצחו לרצון. וצדיך לקשר כל הרצונות שמש בעולם לשרש הרצון, ועל-ידי-ה הוא מתגבר ובכניע וסותר דעות חכמי הטבע, שבופרים ברצון. אך כנגד זה יש כחנית מצח הנחש, שהוא שרש חכמת הטבע, כי כל דבר יש לו שרש, ושרש חכמת הטבע הוא כחנית מצח הנחש, כחנית (שבת א' ט'): ומצחת נחשת על רגליו, הנאמר בגלית, הינו כחנית מצח הנחש הנ"ל, כי גלית היה כופר, והיה רוצה להראות שכל הסבות הכל על-פי הטבע, חס ושלום, שזה כחנית מצח הנחש בנ"ל, והו: רגליו, כחנית סבות, כמו שכתוב (בראשית ט'): ויכרד ה' אותך לרגלי - כסבותי, כי כן הוא הפרוש שם, שיעקב אמר ללבן, שהשם יתברך היה מסבב אליו הברכה על-ידי ובסבתו. ומצא, שרגל הוא כחנית סבות, רק שיעקב תלה כל הסבות בהשם יתברך בנ"ל, ונלית היה תולה כל הסבות שלו במצח הנחש, דהינו כחית הטבע. והו: ומצחת נחשת על רגליו, בנ"ל.

ולפעמים מתגבר כחנית מצח הנחש כפעל, דהינו על-ידי איש פרטי, שיונק חכמתו ממצח הנחש, שהוא שרש חכמת הטבע, והוא מראה כחכמתו שהכל על-פי הטבע, חס ושלום, ויש שנכנס כחנית מצח הנחש, שרש חכמת הטבע, כחוד החכם שבקדשה, וחכמה זו של מצח הנחש מתחלת לבנם עמו מעיון לעיון, עד שנכנס בעיון רק מאד, עד שרוצה להטיל פגם, חס ושלום, בשרש הרצון ולכפר שם, חס ושלום, פאלו אין רצון כלל, חס ושלום:

ח ודע, שזה המצח הנחש יניקתו מוקני הרור, כמארכי ימים שברור, כשאין בהם שלמות, מזה יונק מצח הנחש הנ"ל, כי יקן - זה קנה חכמה (ספירין ט'), וצדיך האדם, כל זמן שמוקניו, כל מה שמוסרף וכו' לו יום מימי חינו, להוסיף בכל יום יום שבא אחר-כך תוספות אור קדשה ודעת, וכמו שאמר רבוחינו זכרונם לברכה (ס"ט ט'): וקני תלמיד-חכמים, כל זמן שמוקניו רעות מתישבת עליהן; כי צריכין בכל יום יום שבא אחר-כך להוסיף בו קדשה ודעת, כמו שכתוב (בראשית א'): ויקרא אלקים לאור יום - שכל יום צדיך שיאיר ביותר בנ"ל. אבל

מוהר"ן תנינא

החיות של מצח הנחש, שיוגק מוקני הדור כנ"ל:

ודע, שאפלו בשמכניעין וסותרין דעות חכמי הסבטע ומשפילין אוהם, אף-על-פיכך אם אין התגלות הרצון חזק ותקף, דהינו שעדין יש ספק ברצון, שאינו מכיר בכבוד חזק שמתנהג רק על-פי הרצון, אף-על-פי שחכמת הסבטע ונגעת, אף-על-פיכך מאחר שהרצון אינו חזק, עדין יש יכלה, חס ושלום, למצח הנחש, חכמת הסבטע, שיחזר ויתעורר ויתגבר ככתחלה, וגם על זה צריכין כח הצדקה, כי הצדקה מועלת תמיד ועומדת תמיד כנגד מצח הנחש כנ"ל:

רשב"ם:

והוא פרוש: רב יהודא הנדוואה משתעי: ומנא חרא הוה אולינא כספינתא וחוינא הווא אכן טבא דהדר לה תנינא, ונחת בר אמוראי לאתויה. אתא תנינא, קא פעי בלע לספינתא. אתא צפרא פושקנצא, פסקה לרישה. אתהפכו מיא והווי דמא. אתא תנינא חכרה, שקלה ותליא לה ואחיה. הדר אתי, קא פעי בלעה לספינתא. הדר אתי צפרא (פושקנצא), פסקה לרישה, שקלה ליהווא אכן טבא, שדיה לספינתא. הנה צפרא מליחי בהרן, אותבינהו עליהו, שקלהו ופרחו כתרתי: (כ"ב ע"ד)

ותנינא הווא אכן טבא. להוד מים, והרדא לה תנינא: הכי גרסין אתא הווא תנינא, רגש וקא בעי למבלע לספינתא. אהא פושקנצא. עורב וקבה: וקטעה לרישא דתנינא. אתהפכו מיא והווי דמא. מ"ב דם, שהיה גדול הרבה: הדר קא בעי לטבועי לספינתא. אתא הווא פושקנצא וקטלה, ואול בר אמוראי ושקלה ליהווא אכן טבא, ותלינהו להנהו צפרי, לנפוח אם יחיה, ותינו ופרחו ליה כתרתי. הווא אכן

ומנא חרא אולינא כספינתא - זה בחינת שרש הרצון, ששם קבורת משה, שנסמלק בשרש הרצון כנ"ל. וזה בחינת ספינתא, בחינת (דברים טו): כי שם חלקת מחוקק ספון. וחוינא הווא אכן טבא דהדר לה תנינא - הינו בחינת: אכן שלמה רצונו, בחינת הרצון כנ"ל. דהדר לה תנינא - זה מצח הנחש, שמשכב ומתגבר על הרצון כנ"ל. ונחת בר אמוראי לאתויה - הינו בחינת החכם שבקדושה, בחינת (ס"ו ט): אמר לחכמה אחותי את, שהחכם שבקדושה רצה להתגבר ולהעלות הרצון, לקשרו לשרש הרצון כנ"ל. אתא תנינא קא בעי בלע לספינתא - הינו שבא בחינת מצח הנחש, שרש חכמת הסבטע, ורצה לכלע הספינה, בחינת שרש הרצון, בחינת: כי שם חלקת מחוקק ספון, כי מצח הנחש רצה להתגבר גם בשרש הרצון, להטיל פגם וכפירה שם, חס ושלום, כנ"ל. אתא פושקנצא - הינו עורב, פסקה לרישה. פרוש, שבא בחינת עורב, דהינו צדקה כנ"ל, כי עקר עבודת הצדקה - בבחינת עורב, בחינת

ועל-בין פשרצה יעקב לעשות רצון בעשו, אמר: ולקחת מנחתי מדי, כי על-בין ראיתי פניך כראות פני אלקים ותרצני (בראשית לו). כי גם מה שנזכרין לעכ"ם, הוא גם-כן בחינת צדקה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ב ט): ונגשיך צדקה; ועל-ידי צדקה נעשה רצון כנ"ל. והוה שאמר לו: ולקחת מנחתי מדי, הינו צדקה, בחינת (מלאכי ט): מגישי מנחה בצדקה. כי על-בין ראיתי פניך כראות פני אלקים, הינו כמו ראות פני אלקים, שהוא בחינת (דברים טו): שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה', דהינו ימים טובים, שעל-ידים נתגלה הרצון, (ועקר התגלות הרצון על-ידי ימים טובים הוא על-ידי הצדקה כנ"ל); כמו-כן יהיה נעשה אצלו רצון על-ידי הצדקה, והוה: ותרצני, כנ"ל. (כי מאחר שהמנחה והצדקה שנתן לעשו היא בחינת צדקה ממש, בחינת: ונגשיך צדקה, נמצא שעל-ידי-יה נתגלה הרצון הגלוי, שהוא נתגלה על-ידי צדקה כנ"ל, ומשם משתלשל הרצון למטה ונעשה רצון גם בעשו):

יא וזה בחינת מלחמת רוד ונלית (שמואל א י), כי גלית היה רוצה להראות בחכמתו שהכל על-פי הסבטע, כי היה יונק ממצח הנחש, בבחינת: ומצחת נחשת על רגליו, שתלה כל הסבות בחיוב הסבטע, שהוא בחינת מצח הנחש כנ"ל. ועל-בין חרף מערכות אלקים חיים (ס"ו), כי היה רוצה להראות שהכל על-ידי מערכת השמים, כפי חיוב הסבטע, חס ושלום:

וידוד היה איש-חיל, ועמר כנגדו ואמר, שכבר היה לו מעשה כזו: וקא הארי (הרוב - דהינו חילת רעות הנ"ל הרודים וטורפים, שהם חכמי הסבטע כנ"ל. ונשא זה מהעדר - הינו מהעדר הנמור, שנשא וסלק זאת מהעדר הגמור, דהינו שקבר בזה שהשם יתברך כרא הכל כרצונו אחר העדר הנמור, רק שהכל על-פי חיוב הסבטע, חס ושלום. ויצאתי אתריו והכתינו - הינו שהייתי מתגבר עליו והכנעתי והשפלתו אותו. ויקם עלי - הינו שאחר-כך התגבר עוד כנגדי. והחזקתי בוקנו - הינו שהבנתי, שכל כחו וניקתו על-ידי מצח הנחש, שיוגק מוקני הדור שאינם כראוי כנ"ל, ועל-בין החזקתי בוקנו, שהחזקתי ותפסתי שם, בשרש יניקתו בוקני הדור. והכתינו והמיתנו - שהכנעתי והשפלתו את חכמי הסבטע, חילת רעות, על-ידי שהחזקתי בוקנו, בשרש יניקתם כנ"ל. ועל-בין: והיה הפלשתי באחד מהם - כי הוא גם-כן בחינה זו ממש, שכל כחו ממצח הנחש, בחינת: ומצחת נחשת וכו' כנ"ל, ועל-בין גם הוא כמותם, ואוכל להכניעו ולהפילו. וזה שכתוב (ס"ו): ותכבוע האבן במצחו - הינו במצח הנחש, שהכניעו על-ידי בחינת (ס"ט ט): אכן שלמה רצונו, בחינת רצון כנ"ל. וזה בחינת שהזוהר יש את רוד בלכתו לשם: ואת ערפתם תקח. זה בחינת עורב, בחינת צדקה. כי עקר עבודת הצדקה - בבחינת עורב, בחינת: ואת הערכים צויתי וכו' כנ"ל, כי על-ידי הצדקה הוא מוציא

בחינת: ואת הערכים צויתי וכו'; להפך אכזריות לרחמנות, ועל־ידיה מחגברים על מצח הנחש, חכמת הנכבד כנ"ל, כי מנה וכה אבא לזיל בה נרנא כנ"ל. והוה שאתא פושקנצא, דהינו עורב, בחינת צרקה, ופסקה לרישה, שחתף ראש הנחש, בחינת מצח הנחש, שהכניעו והרגו על־ידי הצרקה כנ"ל. אתהפכו מיא והוה דמא - הינו שעל־ידיה שהכניע מצח הנחש, שרש חכמת הנכבד, על־ידיה נכנעו ונפלו קול שאגת החיות רעות, הרוזנים וטורפים רבים מבני עמנו כנ"ל, ואזי נשמע קול הקריאה של יוס'טוב, שהוא התגלות הרצון, ואזי ישמח צדיק כי חיה נקם וכו' כנ"ל. והוה אתהפכו מיא - הינו שאגת החיות רעות, בחינת (איי ט): יחכו כמים שאגתי. והוה דמא - זה בחינת: ישמח צדיק כי חיה נקם, פעמיו ירחץ בדם הישע, כנ"ל. כי על־ידי הנכנע קול שאגת החיות רעות, על־ידיה: ישמח צדיק כי חיה נקם וכו', כי נשמע קול הקריאה של יוס'טוב כנ"ל. אתא תניינא חברה, שקלה ותליא לה ואחיה - שבא בחינת מצח הנחש, ושקלה לאבן טוב הנ"ל, שנפל אה האבן טוב, בחינת: אבן שלמה רצונו, ותליא לה, הינו שהטיל בו ספק, והוה: ותליא לה, כמו דבר החולה בספק, שהטיל ספק ברצונו, שהוא בחינת אבן טוב הנ"ל, ועל־ידיה: ואחיה - שחזר ותיה חכמת הנכבד, מצח הנחש, כי חכמת הטבע חורה ונהגורה על־ידי שהיה ספק ברצונו כנ"ל. והוה: הדר אתי קא בעי כלעה לספינתא - שחזר וכו' החיזן מצח הנחש לבלע הספינה, בחינת שרש הרצון, חס ושלום, כנ"ל. הדר אתי צפרא פושקנצא, פסקה לרישה - הינו שחזר וכו' העורב, בחינת צרקה כנ"ל, ופסקה לרישה, שרתג אה מצח הנחש והכניעו, כי חמיר מכניעין אה מצח הנחש על־ידי הצרקה כנ"ל. ושקלה להתווא אבן מבא ושריה לספינתא - כי אחר שהכניע את מצח הנחש, חכמת הטבע, לגמרי, אזי נטל אה האבן טוב, בחינת הרצון, בחינת: אבן שלמה רצונו, ושריה לספינתא - שהשליכו לשרש הרצון, ששם מקשרין כל הרצונות כנ"ל:

יכ וזה בחינת רפואות, כי הוא רפואה לכל הפכות, כי כל בחינות אלו הם בחינת רפואות. צרקה היא רפואה, בבחינת (סלאי ט): צרקה מרפא ככנפיה. יתן - זה קנה חכמה (קדושין לב), הוא בחינת רפואה, בבחינת (סלי ט): לשון חכמים מרפא. רצון הוא בחינת רפואה, כמו שכתוב (ישעיה סא): ה' שלחני לחפש ולגשברי לב, לקרא שנת רצון. מלאכת מעשה בראשית הוא רפואה, כמו שכתוב (יהי ב טו): ותעל ארוכה למלאכה ביום. כי רפואות הפכה היא על־ידי כמה בחינות. שבתחלה צריכין שפתח פי הפכה, אחר־כך צריך כח המושך, שימשך ויוציא הלחה והרמים המקלקלים מחוץ הפכה, אחר־כך צריכין להריח כל הרמים, שלא יהיה בהם שום קלקול ועכירות, כרי שיוכלו הרמים לילך ולסבב כל סדר סבוכים בפרד, גלי שום עכוב. כי בשהרמים הולכים ומסבכים בנפח בדרבם, כשפאים למקום שיש בו קלקול, דהינו במקום הפכה, נחעכבים שם, ושם נחעכב ונמשך כל עכירות וקלקול שיש בהרמים, כי כן הדרך - שבמקום המקלקל, שם נחעכב כל מין עכירות וקלקול שיש בהרמים, ואזי נחעכבים שם הרמים, ואין יכולים לסבב סבוכים בפרד הלובם ומרוצחם, כי יש להרמים סדר ההלוקה, שהולכים ומסבכים הנוף כך וכך פעמים בשעה, וכיצא, וכשש בהם עכירות, נחעכבים במקום המקלקל כנ"ל, ואינם יכולים לסבב בפרד, על־ידי צריכין להריחם ולבססם. אחר־כך צריכים לסגר פי הפכה, וכל אלו בחינות רפואות נעשים על־ידי בחינות הנ"ל, כי צרקה היא בחינת פתיחת פי הפכה, בבחינת: פתוח תפתח. חכמה היא בחינת כח המושך, בבחינת (איי טו): ומשך חכמה מפנינים - מלפני ולפנים (וכמו שדרשו רבותינו וכו' ברכה (דושתמי שבת פק רבנני) על פסוק: יקרה היא מפנינים - מלפני ולפנים. עין שם), שבחינת חכמה מושכת ומוציאה הקלקול מלפני ולפנים, מכל מקומות הפנימיים. רגל, שהוא התגלות הרצון, על־ידיה נעשה בחינת הרחח וכבוס הרמים, כרי שיוכלו הרמים לסבב סבוכים בפרד. וזה בחינת רגל, בחינת (סלאי ט): עין הוגל - עין פוכם, כמו שפרש רש"י שם. הינו, שעל־ידי רגל יוס'טוב, שהוא התגלות הרצון, על־ידיה נעשה בחינת הרחח וכבוס הרמים כנ"ל, ואזי יכולים הרמים לסבב בפרד. ובשביל זה נקרא הרגל חג - לשון סבוב, כמו שכתוב (ישעיה ט): הישוב על חוג הארץ - על סבוב הארץ, כי על־ידי הרחח וכבוס הרמים, על־ידיה הם מסבכים בפרד כנ"ל. מעשה בראשית - דהינו בחינת: עולם חסד יבנה, כי על־ידי בחינות אלו הנ"ל זוכין להשפעת החסד, שיתקדם העולם בחסדו, בחינת: ואםם כהני ה' תבדאו כנ"ל, ועל־ידי בחינת זו, בחינת כהן, חסד - על־ידיה נסגר פי הפכה, בבחינת (ישעיה ט): והסגיר הכהן את הנגע: שעל־ידי בחינת חסד, בחינת כהן, נסגר הפכה לגמרי ותברא בשלמות:

וזה פרוש: וכיום הכפורים - זה בחינת החלחה, בחינת צרה ממכבירה

הנה צפרי מליחי כהרן, אותביניהו עליהו, שקלוהו ופרחו להו. פרוש, שהיה עמנו צפרי מליחי, הינו נפשות ישראל מכני עמנו שפעו אחריהם, אחרי חכמי הטבע, שהם בחינת חיות רעות, שדורפים וטורפים רבים מבני עמנו כנ"ל. והוה: צפרי מליחי, כי הם כצפרים האחוזות בפח (סלי ט). והוה מליחי - לשון ממלח, הינו מבבל, כי גם הם נתבללו על־ידי חיות רעות האבן טוב, וטעו גם־כן אחריהם, ועכשו פרחו להו ויצאו לשלום על־ידי האבן טוב הנ"ל, על־ידי בחינת הרצון שנתגלה עתה כנ"ל. ואזי, כשנתגלה הרצון, אזי נעשה ידאה, ועל־ידי ידאה מקבלין החסד כנ"ל. וזה גם־כן בחינת פרוח, בחינת: והנה פרוח משה אהרן לבית לוי, הינו בחינת השפעת החסד על־ידי הידאה, שנעשה על־ידי התגלות הרצון, כנ"ל:

מוהר"ן תנינא

רק בשביל נפילת האמונה, כבחינת (תהלים כ"ז): והפלא ה' את
מכתך מכות גדלות ונאמנות וחלאים רעים ונאמנים. ונאמנים
דיקא, כי הם באים עלידי פגם אמונה, כי עלידי נפילת האמונה
באים מכות מפלאות, שאין מועיל להם לא רפואות ולא תפלה
ולא זכות אבות. כי כל הרפואות הם עלידי עשבים, והם גדלים
רק עלידי אמונה, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (תענית
י"ז) אין הגשמים יורדו אלא בזכות אמונה, שנאמר: אמת מארץ
תצמח, וצדק משמים נשקף. שכשיש אמונה, אז יורדו גשמים
וצומחים עשבים, ואז יש רפואות, אבל עלידי נפילת האמונה
אין גשמים, ואז אין רפואה. גם עקר כח הרפואה שיש בכל
עשב ועשב הוא עלפי הסדר שיש להזרעים, לפי המקום ולפי
הזמן. כי יש עשב, שעקר כחו לרפואת הוא רק בשקוצרין אותו
ער שלא הביא שלישי, ואחר כך אין כח לאותו עשב לרפואת.
וכן יש עשב, שכחו רק בשקוצר עד שנופל מאליו, וכיוצא בזה,
כפי הסדר של הזמן שיש להם. וכן יש סדר לפי המקום -
שקמקום זה גדל זה העשב, ובמקום אחר גדלים עשבים אחרים,
ועקר כחם לרפואת הוא רק עלפי הסדר שיש להם לפי הזמן
והמקום. וסדר הזרעים הוא עלידי אמונה, כבחינת (שם כ"א):
אמונה זה סדר זרעים, שעלידי אמונה נעשה הסדר של הזרעים
לפי הזמן והמקום, שעלידיה יש להם כח לרפואת, ועליבן
עלידי נפילת האמונה אין מועיל רפואות. וכן תפלה הוא גם כן
בחינת אמונה, כמו שכתוב (שם י"ז): ויהי ירו אמונה, ותרגומו:
פרישן בעלו. וכן זכות אבות נתגלה גם כן רק עלידי אמונה,
כבחינת (שם ט): הנצינים נראו בארץ, הנצינים אליו אבהו, כמו
שכתוב בזה הקדוש (בחסד ה' י"א), הם נראו ונתגלו בארץ,
שהיא בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים לו): שכן ארץ ורעה
אמונה, בחינת: עפר מאנא רכלהו (ח"י ח"י ע דף ס"ד). עליבן עלידי
נפילת האמונה אין מועיל לו לא רפואה ולא תפלה ולא זכות
אבות, כי כל אלו הם בחינת אמונה כנ"ל. וגם אין מועיל
להחולה קול צעקת של אה וגיחות, שלפעמים מועיל להחולה
אלו הקולות, שמרחמין עליו עלידי קולות הללו, אבל עלידי
נפילת האמונה גם זה אין מועיל, כי הגיחות וצעקת אה הנזיל
הם קול בלא רפור, וקול - זה בחינת אבהו, כי הקול כלול
מאש מים רוח (הי"א ט"ז), שהם בחינת תלת אבהו, והם נראו
ונתגלו רק עלידי אמונה, שהיא בחינת עפר מאנא רכלהו.
ועליבן עלידי נפילת האמונה אין מועיל לו גם הקולות הנזיל.
וגם עלידיה בעצמו אין מועיל לו רפואה, כי עקר הרפואה
היא עלידי התמונות היסודות, כי יש ארבעה יסודות: אש,
מים, רוח, עפר, וצריך לזה חכם גדול, שירע עליפי דאקטריי
לפוג היסודות שיש בכל אחר ואחר מן העשבים, כפי הרפואה
שצריך זה החולה, לפי קלקול היסוד, שנתקלקל ונחלש אצל
זה החולה. (גם בתקיעת הקול יש בחינת התמונות היסודות),
ועליבן עלידי פגם אמונה, שעלידיה נפגם בחינת הארבעה
יסודות, כי כלם מתגליו רק עלידי בחינת עפר, שהיא מאנא
רכלהו, עליבן אין לו רפואה:

כמכירה. ואיזהו החלה בהקריבכם מנחה תרשה לה' -
הינו החלת הצדקה, כשמתחילין מחדש לתן צדקה. וזה בחינת
מנחה תרשה, בחינת צדקה תרשה, בחינת החלת הצדקה. כי
מנחה בחינת צדקה, כמו שכתוב: מניש מנחה בצדקה. ועלידי
הצדקה נתמקן בחינת זקן כנ"ל, וזהו: כשבעתיתכם - זה בחינת
זקן, כי כסיני נרמה להם כקנן (בשמי"ט כ"ב א"כ), כי עלידי בחינת
מנחה תרשה, שהוא בחינת החלת הצדקה, נתמקן בחינת זקן,
שהוא בחינת שבועות כנ"ל, ואזי נחפסל ויקחו של מצח הנחש,
שיונק מוקני הרור שאינם בתקונו כנ"ל, ונשמע קול הקריאה
של יוסטוב, שמעלה את הרצון כנ"ל. וזהו: מקרא קרש יהיה
לכם - הינו קול הקריאה של יוסטוב, שהוא התגלות הרצון,
שהו בחינת מקרא קרש כנ"ל, שהוא נשמע עתה עלידי הצדקה,
שמבינע את מצח הנחש, חכמת הפכע, כנ"ל. ואזי עלידי
התגלות הרצון, כל מלאכת עבודה לא העשו - כי עלידי
התגלות הרצון נעשה ראה, ועלידי היראה נשפע חסר, ואזי
אין צריכין לעשות שום מלאכה, כי נתקם העולם בחסרו,
כבחינת: עולם חסר יבנה, ואזי: ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו',
ואתם כהני ה' תקראו, כנ"ל. וזהו: כל מלאכת עבודה לא
העשו - כי אין צריכין לעשות שום מלאכה ושום עסק, כי
נתקם העולם בחסרו, בחינת: ואתם כהני ה' תקראו, כנ"ל:

יש חלוק בין החיות רעות ובין המצח הנחש, כי חכמי הפכע,
שהם בחינת חיות רעות, הם החכמים שאוחזים בחכמת
הפכע להנאתם, כי יש להם הנאה מזה, כדי להחזיק רעת וישר
שלהם וכיוצא. אבל החכם, שהוא בבחינת מצח הנחש, הוא
רשע וכופר בלי שום הנאה, שאין לו שום הנאה מחכמתו, רק
הוא (כמו רשע רוא, שהוא) רשע וכופר בלי שום הנאה כנ"ל:

כלל המאמר בלו אחר, וכלו קשור זה בזה, שהצדקה היא
קשה מאד בהתחלה, אבל התועלת של הצדקה גדול
מאד, כי עלידי הצדקה אין צריכין לעשות שום מלאכה ועסק,
כי נתקם העולם בחסרו, כי עלידי הצדקה מוציאין ויקח מצח
הנחש שיונק מוקני הרור, ואזי נשמע קול הקריאה של יוסטוב
שמעלה את הרצון, ואזי נתגלה ראה, כי עקר היראה - עלידי
התגלות הרצון, ועלידי היראה נעשה בלי ונצור לקבל עלידי
השפעת החסר, כי בלא הכלי והצנור אי אפשר לקבל את
החסר, רק עלידי היראה, שהוא צנור וכלי, עלידיה מקבלין
את החסר, ואזי נתקם העולם בחסרו, ואזי אין צריכין לעשות
שום מלאכה, כי נתקם: ועמדו זרים ורעו צאנכם וכו', כנ"ל:

ה

תקעו בחדש שופר ככסא ליום תגנו, בי חק לוישראל
הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים נ"א):

א העקר הוא האמונה, וצריך כל אחר לחפש את עצמו
ולחזק את עצמו באמונה. כי יש
סוכלי חללים, שיש להם מכות מפלאות, והם סוכלים החללים

והתקון

מכנן ברישא והדר אמרי בכריתו של עולם, ברישא חשוכא והדר נהורא (שבת ע"ג). ענין זה בחינת אמונה, בחינת (הרמב"ם ז"ל): לבש ה' עו התאזר, בחינת (ישעי' א'): והיה צדק אזור מתניו, ואמונה אזור וכו'. והדר אמרי - אמרי בחינת הרפואה, בחינת (סע' ט): אמר ה' ורפאתיו; וזהו אמר, ראשית-בתות: אש מים רות, שמשם הרפואה. היינו מפני מה עקר הרפואה עלידי אמונה, כי צריך להקדים אמונה בתחלה, ואחר-כך וכן לרפואה והשיב: בכריתו של עולם, ברישא חשוכא והדר נהורא. היינו, כי זה הוא בחינת בריאת העולם, שברישא חשוכא וכו'; כי עקר גדול האמונה - עלידי העצה, שהיא בחינת: מגלה עמקות מני חשך; כי אין האמונה נגדלת בשלמות, רק באור היום, ועל-פני צריכין לקבל הרפואה רק עלידי אמונה, כי צמיחת הרפואה היא רק באור היום, בבחינת: אז יבקע פשחך אורך וכו', כנ"ל:

ג וּלְדָלוֹת וּלְגִלּוֹת הַמַּיִם הַגָּזִל, דהיינו העצות, לזה צריכין איש חכונות, בבחינת: מים עמוקים עצה כלב איש, ואיש חכונות ידלגה. וזה שכתוב (דברים ל'): כי גוי אבך עצות הפה, ואין בהם חכונה; כי בשאין חכונה, עצתו אכונה, כי התגלות העצה - עלידי איש חכונה כנ"ל. ואיש חכונות הוא מי שיש לו נשמה, בבחינת (איוב ל'): ונשמת שרבי חכבים. וצריך לזכור ולצמצח הנשמה, וזה נעשה עלידי שממשיך המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים, שזה בחינת שרבי, שהוא בחינת צמצום, כי שרבי - על-שם שאמר לעולמו רבי (בבבא מצד"י פ' סוף, וע' כ"ד פ"ה ופ' מ"ג, וצ"ע ז"ל). ועלידי זה מצמצח הנשמה. והיו: ונשמת שרבי חכבים - שעלידי בחינת שרבי, דהיינו המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים, עלידי זה מצמצח הנשמה, ואזי הוא איש חכונות כנ"ל. כי עלידי המשכת רוחניות אלקות לתוך צמצומים, דהיינו לתוך גופים, עלידי זה נקבל ונתרבה פרנסתו, כי כשממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים, דהיינו לתוך גופים, זה בחינת בריאה, כי נעשה עתה בריאה חדשה עלידי תבוא רוחניות אלקות עם הגוף והצמצום, שזה עקר הבריאה, ואזי תכף בשנעשה איזה בריאה, אזי השם יתברך נותן פרנסה תכף, כי השם יתברך מפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים (ע"ז ט), ותכף שיש בריאה, תכף השם יתברך נותן פרנסה, כי הנשמה לבר אינה צריכה פרנסה, וכן הגוף לבר אינו צריך גס-פן פרנסה, ועקר צורך הפרנסה הוא רק כשנתחבר הנשמה עם הגוף, דהיינו שתופא דנפשא ובשרא, אז צריכין פרנסה, ועל-פני עלידי שממשיך רוחניות אלקות לתוך צמצומים וגופים, שזה בחינת בריאה, בחינת שתופא דנפשא וגופא, עלידי זה נתרבה ונקבל פרנסתו, כי תכף כשיש בריאה, נותן השם יתברך פרנסה כנ"ל. וזה בחינת (דברים טו): כל המשתה שם שמים בצערו - דהיינו שממשיך ומשמש רוחניות אלקות לתוך הצמצום, שהוא בחינת צער, אזי כושפין לו פרנסתו, כי עלידי זה נתרבה הפרנסה כנ"ל. שגאמר: והיה שרבי בצרדי, וכסף תועפות לך. שרבי זה בחינת הצמצום, בחינת המשכת רוחניות אלקות לתוך הצמצום, בחינת

כ וְהַתְּקוּן לֹה הוּא, שצריכין לחדר ולמצא המים שמשם נגלה האמונה. ואלו המים הם בחינת עצות, שמהם נגלה האמונה, בבחינת (ישעי' כ"ד): אורה שמך כי עשית פלא עצות מרחק אמונה אמן; שעלידי העצות נגלה האמונה. ועצות הם בחינת עמק הלכ, היינו בשנתקלקל וגופל האמונה, עד שאין מועיל אפלו קול צעקה, שהוא קול בלא דבור כנ"ל, אזי צריכין לצעק מן הלכ לבר, בבחינת (איוב ט'): צעק לבם אל ה', שהוא צעקת הלכ לבר, בלי קול, בבחינת (הרמב"ם ז"ל): מפעמקים קראתיד ה' - מעמקא דלבא. ועמק הלכ זה בחינת עצות, בבחינת (מסיל' ט'): מים עמוקים עצה כלב איש. ועל-פני בשאין מועיל קול צעקה מחמת גפילת האמונה, אזי צריכין לצעק מן הלכ לבר, בלי קול, רק מעמקא דלבא, ועלידי זה נגדלין העצות כנ"ל, שהם בחינת: מים עמוקים עצה וכו'. ועלידי העצות שנתגלגל בעולם, (דהיינו שיודעין בעולם לתן עצה לנפשם, כל אחר ואחר מה שצריך), עלידי זה נגלה האמונה, בבחינת: עצות מרחק אמונה אמן, כנ"ל. ואזי חודר ונתתקן כל הבחינות הנ"ל, כי העצות הם בחינת פלא, בחינת: אורה שמך כי עשית פלא עצות מרחק וכו', ועלידי זה נתתקן ומקבל רפואה להמכות המפלאות, שהם בחינת: והפלא ה' את מכתך וכו'. גם הפלה היא בחינת פלאות, בחינת (סע' טו): נורא תהלות עושה פלא. וכן זכות אבות, בבחינת (הרמב"ם ז"ל): נגד אבותם עשה פלא:

וזהו: ואנכי תגדלתי לאפרים (הושע א') - זה בחינת עצות, כמו שכתוב (שם ט'): הגם אשר ברגליך - ההולכים אחר עצתך. קחם על זרועתיו - זה בחינת זכות אבות, שהם זרועות עולם. ולא ידעו כי רפאתים - כי באמת עלידי זה נעשה רפואה כנ"ל:

וזהו בחינת בריאת העולם, ברישא חשוכא והדר נהורא. חשך זה בחינת העדר העצה, בבחינת (איוב ל'): מי זה מחשיך עצה במלון, ואחר-כך, כשנתגלה העצה, שהוא בחינת עמק, בחינת מים עמוקים, זה בחינת (סע' ט'): מגלה עמקות מני חשך. וכל מה שנתגלה יותר האור, דהיינו העצה, ונרתה החשך, שהוא העדר העצה, נתגדל האמונה ביותר. כי עקר גדול האמונה הוא בבחינת (הרמב"ם ז"ל): ואמונתך בלילות; דהיינו כל מה שנתרחה והולך חלק מהלילה ונתקרב אל אור היום, נתגדל האמונה ביותר, וכן הולכת ונגדלת מעט מעט, כפי מה שנתרחה מהלילה ונתקרב יותר אל היום, עד שבאור היום, אז נתגדל האמונה בשלמות, בבחינת (איוב ט'): חרשים לקקרים רבה אמונתך. ואז, באור היום, הוא עקר צמיחת הרפואה, בבחינת (ישעי' ט'): אז יבקע פשחך אורך וארככתך מחרה תצמת. ומצא, שעלידי התגלות העצה, שהיא בחינת התגלות האור מן החשך, דהיינו שנתרחה החשך, שהוא בחינת לילה, ונתגלה האור, בחינת יום, עלידי זה נתגדל האמונה כנ"ל, ועלידי זה עקר הרפואה, בבחינת: אז יבקע פשחך אורך וארככתך וכו':

וזהו מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: מאי טעמא עני

בחנם, והם מקבלין חרב הנאווה, בכחינת (דברים ט:) ואשר חרב
 גאוקר - עלידי הגרים הנ"ל, שהם מכניסין גאווה בישראל
 כנ"ל, ומושלים על עם דל בחנם, ויש להם כח אפלו להעניש
 את מי שאינו רוצה להכניע עצמו תחת ממשלתם, וכל זה
 עלידי חרב הנאווה הנ"ל. ובאמת אין זה נקרא מעניש, אלא
 מייק, כי הן מייקי עלמא. וזה: קשים גרים לישראל כספחה,
 בחינת ספחים שגדלים מאליהם, הינו שעלידי הגרים נוטלין
 גאווה מנהיגי הדור, שגדלים מאליהם, ומתגאזין מעצמן על הדור
 בחנם, כי לא נחן להם גרלה מן השמים כלל כנ"ל. ועליבן
 וקראים גרים, על-שם (תהלים ט:) גירדו על ידי חרב, כי עלידי
 הגרים נעשה חרב הנאווה כנ"ל:

ו עלידי הנאווה של אלו המנהיגי הדור, עלידייהם הם
 מכנידים תאזן נאוף בעולם, בכחינת (שם ט:)
 ואשח איש נפש יקרה תצור, שעלידי גאווה מתגבר תאזן נאוף,
 שהיא בחינת חוהם דסטרוא-אחרא, בחינת (דברים ט:) החתים כשרו
 מאוכז, כי עלידי חרב הנאווה דקדשה מתגברים על תאזן נאוף,
 בכחינת (תהלים ט:) חגרו חרפך על ירד; אבל עלידי חרב הנאווה
 של אלו המנהיגים הנ"ל, שמקבלין מהגרים כנ"ל, מתגבר, חס
 ושלום, תאזן זו כנ"ל:

ו ולהתגבר מזה הוא עלידי המגנים שבודדו. כי יש מגני-ארץ,
 שהם מגנים עלינו ומצילין אותנו, כי הם מכניעין
 החוהם דסטרוא-אחרא, שנעשה עלידי הנאווה כנ"ל, בכחינת
 (איוב טא:) גאווה אפיקי מגנים סגור חותם צר, שהם סוגרין ומכניעין
 חוהם דסטרוא-אחרא, שהיא בחינת תאזן הנ"ל, שנעשה עלידי
 גאווה כנ"ל. ועלידי שהם מכניעים זאת התאווה, שהוא בחינת
 חוהם דסטרוא-אחרא, עלידייהו נעשה בחינת תפלין, מחין, שהם
 בחינת חוהם דקדשה, בחינת (שיר-השירים ט:) שמיני כחוהם על לך
 כחוהם על ידועך (ע' תקון א' ותקון כב). כי עקר תקון המחין - עלידי
 שבידת תאזן נאוף, כי עקר המוח עלידי לחות הגוף, כי המוח
 הוא כמו גר דולק, והלחות שבגוף הם עולים להמח, ונעשין
 שמנים אל המוח. נמצא, שעקר המחין - עלידי לחות ושמנונית
 הגוף. עליבן עלידי שמכניעין תאזן נאוף, ואין יוצאין לחוה
 ושמנונית הגוף לחוץ, עלידייהו עולין הלחות אל המוח ונעשה
 שמנים, שזה עקר המחין. עליבן עלידי המגנים הנ"ל, שמכניעין
 תאזן זו, עליבן הם עושין עלידייהו בחינת תפלין, מחין, כנ"ל,
 כי הם מעלין לחות הגוף מבחינת החתים בשרו, ועושין מזה
 מחין, בחינת תפלין, כי תפלין הם התנוצצות המחין, ועליבן
 נקראו תפלין יקר, כמו שאמרנו רבותינו וכוונם לכרכה (בבלי ט:)
 ויקר - אלו תפלין, כי תפלין נעשין עלידי תקון תאזן נאוף,
 שהיא בחינת: אשח איש נפש יקרה תצור, כנ"ל. ועליבן נקראין
 התפלין פאר, כי נעשין עלידי תקון הנאווה וההתפארות, שמביאין
 הגרים כנ"ל. וזה בחינת (שמות ט:) ומשה היה רעה - משה הוא
 הרעה, בחינת מחין, תפלין, הוא רועה דקדשה, הפך רועה וזנוח
 (שם ט:) וזה בחינת שבעה רועים דקדשה, בחינת משה
 היה

בחינת משתף שם שמים כצערו - עלידייהו: וכסף תועפות
 לך, הינו רכיו הפרנסה כנ"ל, ועלידי הפרנסה הוא מצמצם
 נפשו, כי אכילת הצדיק הוא רק בשכיל הנשמה, כמו שכתוב
 (שם ט:) צדיק אוכל לשבע נפשו, ושכיעת הנפש זה בחינת
 הצמצוח, שמצמצם נשמתו עלידי אכילתו, בכחינת (שם ט:)
 והשביע בצחצוח נפשו. ואין, כשמצמצם נשמתו, אינו הוא איש
 חכונות, בחינת: ונשמת שדי חכבים כנ"ל. ועלידייהו נחגלין
 העצות כנ"ל, ומשם גדלה האמונה וכו' כנ"ל:

ר ודע, שעלידי נפילת האמונה, עלידייהו נעשה ונתחוק
 אמונות כזכיות, אמונות העבודה-זרה וכיוצא, כמו
 שכתוב (דברים ט:) אמלאה החרבה, כשהו קם זה נופל וכו' (ע'
 בילי ט:) כי עקר קיום וחוקו אמונות כזכיות הוא מנפילת האמונה
 הקדושה, וכשמעלין האמונה הנפולה, מזה נעשין גרים, כי
 עלידי שולקטין ונקרדין נפילת האמונה, שמשם ניקת אמונתם,
 עלידייהו נחלש כח אמונתם, ואין הם חוזרים לאמונתנו הקדושה
 ונעשין גרים. ולפעמים נעשין גרים בכח ולפעמים נעשין גרים
 כפעל. הינו, או שנעשין גרים ממש כפעל, שכאין עבדו ומתגורין,
 או שנעשה רק בכח, שעלידי שמעלין אמונה הנפולה ונחלש
 אמונתם, עלידייהו נהגלה להם כמקום שהם האמונה הקדושה,
 ומאמינים שם, כמקום שהם, שיש יחיד קדמון וחקרד, בכחינת
 (מלאכי א:) ככל מקום מקבר ומגש לשמי. וזה תלוי כפי חוק
 האמונה כזכיות שהיה מתחלה, הינו כשהאמונה כזכיות היתה
 חזקה בתחלה, או אחר-כך, כשמשברין אותה ומעלין האמונה
 הנפולה דקדשה משם ונעשין גרים, אינו נעשין גרים כפעל ממש,
 וכשהאמונה כזכיות לא היתה חזקה כל-כך בתחלה, אינו כשנשברת
 ומתפדין אותה אל הקדשה, אינו אין נעשה ממנה רק גרים בכח:

ה והנה הכלל - שעלידי שמעלין אמונה הנפולה, עלידייהו
 נעשין גרים, ומחמת שאלו הגרים נעשין מלקיטת
 נפילת האמונה, עליבן הם מויקין לישראל, בכחינת (דברים ט:)
 קשים גרים לישראל כספחה. ספחה - הינו מבוח, בחינת מבוח
 מפלאות הנ"ל, שנעשין עלידי נפילת האמונה כנ"ל, ומחמת
 שאלו הגרים נעשין מלקיטת נפילת האמונה, עליבן הם קשים
 כספחה, כנ"ל:

ואלו הגרים הם מכניסין גאווה בישראל, כי אמרו רבותינו
 זכרונם לברכה (שם ט:) כמסתרים תבכה נפשי מפני גוה
 - מפני גאווה של ישראל, שנתנה לעבדים. נמצא, שהגאווה
 דקדשה של ישראל נפלה אליהם, ועליבן כשחוזרים עבדים
 ומתגורין, הם מביאין עמהם גאווה שהיתה אצלם כנ"ל, ומכניסין
 בישראל גאווה:

ועלידייהו נוטלין חרב הנאווה מנהיגי הדור, שמתגאים על
 הדור בחנם, כי יש מנהיגים שמתנהגים כרפנות
 ומושלים על עם דל, והם מתגאים על הדור בחנם, כי לא נחן
 להם גרלה מן השמים כלל, רק הם מתגאים מעצמם על הדור

מסתלק, ואין נשאר רק הרשימו, אזי הוא כחינת: ויאמר וכו' אני שר צבא ה', דהיינו מלאך, עתה כאתי, כי אז נשאר הרשימו בכחינת מלאך, כחינת חלום על-ידי מלאך בנ"ל: וזה כחינת: ה' יתן אמר המכשרות צבא רב (תהלים סח). ה' יתן אמר - זה כחינת אמרות סהורות הנ"ל, כחינת הרשימה של המת, שזה כחינת מלאך בנ"ל, והוא: המכשרות צבא רב - הינו מלאכים בנ"ל. וזה כחינת מה שמוכא בכתבי האר"י ו"ל, שצבאות הוא הנעלם של שרי, כי הנעלם של שרין דלת יוד הוא בנימטריא צבאות עם הכולל, כמבאר שם. הינו שהנעלם של שרי, דהיינו בשבחינת שרי, שהוא המחין, נסתלק, כחינת הסתלקות המחין בשעת שנה, ואין נשאר רק הרשימו, שהוא כחינת נעלם של שרי, אזי זאת הרשימו, שהיא כחינת נעלם של שרי, היא בכחינת צבאות, כחינת מלאך בנ"ל. וזה כחינת (היאל ו): ושער ראשה בעמר נקי. שער ראשה זה כחינת התנוצצות המחין, כי השערות יוצאין מן המחין, וכשהמחין נקיים וזכים, אזי נעשה גם מהרשימו כחינת מלאך. והוא: בעמר נקי. עמר ראשי-תבות: עשה מלאכיו דוחות (תהלים ס), כחינת מלאכים, שנגשין על-ידי הרשימו, כשהמחין נקיים וזכים בנ"ל. אבל בשאין המחין נקיים וזכים, אזי נעשה מבחינת שערות כחינת (ששיר ו): ושערים ידקרו שם, כחינת חלום על-ידי שר. וזה כחינת אדם ובהמה, כחינת חלום על-ידי מלאך וחלום על-ידי שר. כי חלום על-ידי מלאך זה כחינת אדם, כחינת (כראשית א): נעשה אדם בצלמו כדמותו. כדמותו - זה כח המרמה, שהוא בצלמו, בכחינת מלאך, כחינת חלום על-ידי מלאך, כי בשעת שנה המח מסתלק, ואין נשאר רק כחינת כח המרמה, וכשהמחין זכים, אזי גם כח המרמה שנשאר הוא בכחינת מלאך, כחינת: כדמותו בצלמו - שהכח המרמה הוא בצלמו, בכחינת מלאך בנ"ל, כחינת חלום על-ידי מלאך, וזה כחינת אדם, כמו שכתוב: נעשה אדם וכו'. אבל חלום על-ידי שר זה כחינת בהמה, בכחינת (ובקק ו): ושר בהמות יחיתו. וזה כחינת (תהלים סט): אדם ביקר כל יליז - הינו בשאינו לן וישן ביקר, בכחינת תפלין בנ"ל, הינו שאינו מוכף המחין, בכחינת תפלין, אזי נמשל בבהמות נדמו - הינו אז כח המרמה, בכחינת בהמה, כחינת חלום על-ידי שר, שנה כחינת בהמה בנ"ל. וזה אותיות מלאך ראשי-תבות: כי לאלקים מנגני ארץ (סע ו); כי על-ידי מנגני ארץ נעשה המלאך, על-ידי שמתקנין המחין והתפלין בנ"ל, שעל-ידיה נעשה כחינת חלום על-ידי מלאך בנ"ל:

היה רועה, כחינת תפלין, שין של שלשה ראשים, שין של ארבעה ראשים, שהם כחינת שבעה רועים הנ"ל. וזה כחינת שרי של תפלין, זה כחינת הצמצום, שצריך כל אחר ואחר לצמצם את מחו ושכלו, שלא להניח את המח לצאת חוץ לגבול שיש לו, שלא יהיה משוטט המח בפה שאין לו רשות לפי מדרגתו, ככחינת (תהיה ט): במפלא ממך אל תרדש, במבטה ממך אל תחקר; שנהו כחינת שרי, כחינת צמצום, כי שרי - שיש די פאלקותו לכל כריה (מבוא בפירש"י ט' דף), הינו שכל כריה יש לו די ונכול פאלקותו יחקר, שאסור לו לילך בשכלו כי אם עד הנכול, לא יותר, כי כל אחר ואחר יש לו גבול וצמצום בשכלו לפי ערכו, שאפלו בקדשה אסור לו לצאת חוץ לגבול שיש לו, כחינת: במפלא ממך אל תרדש וכו', כחינת (שמות ט): פן תרסו אל ה' לראות וכו'. וזה כחינת (סע ו): ושמתיד בנקרת הצור, הנאמר במשה בעת שזכה לראות ולהשיג מה שהשיג, הינו שהכסיתו השם יחברך להגן עליו, שיהיה נסתר בנקרת הצור, דהיינו כחינת צמצום, שלא יצא המח לשוטט חוץ לגבול שהיה לו:

ח ועל-ידיה נעשין דבורים בשרים, להחיות ולהשיב את הנשמות הנפלות, כי יש נשמות שנפלו שצרכין להחיות ולהשיב אותם ככל מיני מטעמים המשיכין את הנפש, ככחינת (סדרהשיר ט): סמכוני באששות, רפרוני בתפוחים, כי חולת אהבה אני; ועל-ידי תקון וזכוד המחין, נעשה על-ידי מנגני ארץ בנ"ל, מזה נעשה אמרות סהורות להחיותם. כי עקר התגלות המח הוא בהרבור, כמו שכתוב (סע ט): מפיו דעת וחכונה; ועל-כן כשהמחין זכים, נעשין דבורים בשרים, ובהם משיכין את הנשמות הנפלות, ככחינת (סע ט): שבעה משיכי טעם; הינו על-ידי תפלין מחין, שהם כחינת שבעה רועים, על-ידם נעשין שבעה משיכי טעם, הינו כחינת דבורים בשרים הנ"ל, שבהם משיכין הנשמות שנפלו, שהם כחינת (סע ט): שבע יפול צדיק וקם. והוא כחינת (תהלים ט): אמרות ה' אמרות מהורות מוקק שבעתים; הינו כחינת האמרות מהורות שנעשין על-ידי זכוד המחין, כחינת תפלין, שהם כחינת שבעה רועים, שעל-ידיה נעשה שבעה משיכי טעם בנ"ל, והוא: מוקק שבעתים, בנ"ל:

ט וזה כחינת חלום על-ידי מלאך, כי אלו המאמרות סהורות הם כחינת מלאך, כחינת חלום על-ידי מלאך, כי הרבור הוא הרשימה של המת, כי מה שצדשם ונעלם במח נתקן ונרשם בהרבור, וכשהמחין זכים, שעל-ידיה נעשין אמרות מהורות בנ"ל, אזי גם כשהסתלק המח בשעת שנה, ואין נשאר רק הרשימה של המת, שהוא כחינת רבור, אזי גם הרשימה זכה, ככחינת חלום על-ידי מלאך. וזה כחינת שאחר הסתלקות משה כא שר צבא ה' ואמר: עתה כאתי (הייעה ה), הסתלקות משה זה כחינת הסתלקות הרעת, כחינת שנה, שאז הרעת

י אבל יש גם להמאכלים חלק בחלום, כי מן המאכלים עולים עשנים אל המת, ונצמירין מהם חלומות בשנה. על-כן צרכין לחזק את המלאך, כדי שלא יהיה נפגם החלום על-ידי המאכלים, כי בשאין חזוק בהמלאך, אזי נפגם החלום על-ידי המאכלים, ככחינת חלום על-ידי שר, חס ושלום: כי יש שבעה איקלימים, ועל כל איקלים יש מלאך ממנה, כחינת

בחינת (בדיה ד): שבעה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ, ועליבן ככל אקלים גדלים פרות אחרים, כפי הממנה, ועליבן הם נחלקים לשבעה אקלים, כנגד בחינת שבעה רועים, שהם בחינת תפלין, שמשם נעשין בחינת המלאכים בנ"ל; והשפע כשיורדת, מקבל אותה תחלה המלאך הממנה שם, ואחר־כך יורדת הדרך השדים השוכנים באויר, שהם מקבלים את השפע בדרך מעבר לבר, ואין יונקים ממנה רק כפי תיותם לבר, ואחר־כך יורדת השפע למטה, לאותו המקום והשרה שהשפע הולכת לשם, ואחר־כך מקבל המלך את השפע, בבחינת (ניאל ה): אנת הוא מלכא וכו', שצאמר שם על האילן דמזון לבלא כה וכו'. וזה בחינת (סידה ה): מלך לשרה ועבר; שהמלך מקבל השפע מן השרה, והינו כשהשפע באה למטה, אז מקבל אותה המלך. וכל אלו מקבלין מבחינת שדי, ועליבן כלם נקראים עלי־שם שדי, כי שר - עלי־שם שדי, וכן שדה - עלי־שם שדי, וכן העובד השרה נקרא עלי־שם שדי, כמו שכתוב (שעה כח): יפתח ושרד ארמחו. ובשביחינת המלאך חוק, אי אין השדים מקבלין השפע רק בדרך מעבר לבר, ואין יונקים ממנה רק כפי תיותם לבר. אבל בשגשגות, חס ושלום, כה המלאך, אי הם מקבלין לעצמן כה המלאך, ואי המאכלים הגדלים עליהם, נחערב בהן כה הש"ד, כי הם קבלו לחוכן ממש את כה המלאך. וצא, בשגדלים המאכלים, הם גדלים עלי־די תערבת כה הש"ד, וכשאוכלין אלו המאכלים, נעשה מהם חלום עלי־די שר, חס ושלום, ולא זו אף זו, כי גם הם יכולין למטא את האדם, חס ושלום, בשנה בטמאה הידוע, חס ושלום, כי המלאך הוא בחינת אש, כמו שכתוב (חפאל א): מראיהם כנחלי אש כוערות כמראה הלפידים, ובשגשגות כה המלאך, ואי השדים מקבלין לעצמן כה המלאך, אי הם מחמין עלי־די האש הזו ומממין חס ושלום, בטמאה הנ"ל. ועליבן צדיבין לחזק את המלאך, וחזק המלאך הוא עלי־די שמחה, בבחינת (שעה יא): לב שמח ייטיב פנים, זה בחינת המלאך, בחינת (שעה יב): ומלאך פניו הושיעם - שנתחזק עלי־די לב שמח. ועליבן מקום המלאכים נקרא שתקים, עלי־שם שחוק ושמחה, כי עקר חזק המלאכים - עלי־די שמחה בנ"ל.

וזה בחינת השמחה של תפלין, כמו שאמרו רבוחינו זכרונם לברכה, שרד (דימיה) הוה ברת טובא, ואמר: תפלין קא מתנא (ברכה ל) עין דדי' עב. הינו, כי עלי־די תפלין, מחין, נעשה בחינת המלאך בנ"ל, ועליבן צדי' שמחה, כדי לתן חזק להמלאך בנ"ל. ועליבן כשחלם לאדם חלום לא טוב, החזק הוא תענית, כי תענית הוא בחינת שמחה, כמו שכתוב (חלה א): שמתנו כימות עניתנו; שעלי־די תענית נעשה שמחה, ועלי־די השמחה נוהגין חזק להמלאך ומחמין ומכניעין את בחינת החלום רע, שהוא בחינת חלום עלי־די שר, שכא עלי־די שאין חזק בהמלאך בנ"ל. ועליבן מי שאין רוצה להתענות על החלום, אומרים לו הטיטובין: לך אכל בשמחה לחמך (סלה ט); הינו שיתיה אכילו בבחינת שמחה, שעלי־דיה מחזק את המלאך ומכניע את השדים, שעלי־דם נתקלקל החלום העלי־די המאכלים בנ"ל.

ועקר חזק המלאך הוא בניסן, כי ניסן ראשי־השנה למלכים

(יה ב), ואז נחדרש כל ההתמנות של כל אחד ואחד, ואז נוהגין לכל המלאכים ההתמנות שלהם, ואז נחדרש הרצון של השם יתברך, בחינת (ניאל ה): וכמצביה עבר בחיל שמיא; כי אז נוהגין לכלם ההתמנות שלהם ברצונו יתברך, ואז יש להמלאכים שמחה, ונתחזקין. כי אז, בניסן, הוא זמן הגאולה, כי בניסן נאלו, וזה ידוע, שעקר גלות מצרים היה לתקן חטא אדם הראשון, שהיו שרים מחמין אותו והוליד שדין וכו' (עיינו ה: כד פ' כ), והחמום הוא עלי־די חלשות המלאך בנ"ל, ומחמח זה היה גלות מצרים; ובניסן נאלו, ונתתקן חטא אדם הראשון אז. וצא, שבניסן נתחזק כה המלאך, שזה בחינת תקון חטא אדם הראשון, שנתתקן בניסן, כעח גאלח מצרים בנ"ל. וזה שכתוב (חלה א): והוצאתי את צבאותי - בחינת מלאכים, שצאו ונגאלו בניסן, כי אז נתחזקו ונתתקנו בנ"ל. ועליבן עקר החדרשות הרצון, בחינת: וכמצביה עבר בחיל שמיא, הוא בניסן, כי אז הוא זמן תקון וחזק שלהם בנ"ל. אבל גם ככל השנה יכולין לחדש הרצון עלי־די השמחה, כי עלי־די השמחה נוהגין חזק בהמלאכים בנ"ל, ואז נחערב שמחה בהמלאכים כאלו נחדרש הרצון, בחינת: וכמצביה עבר בחיל שמיא, באותו היום, כאלו קבלו ההתמנות שלהם באותו היום. אבל עקר החדרשות הרצון הוא בניסן, ואז הוא עקר חזק שלהם. ואז, בניסן, היה ראוי שתבטל הממאה הנ"ל לגמרי, מאחר שנתתקן ונתחזק כה המלאך, בנ"ל.

יא אבל יש שכא טמאה הנ"ל מבחינת אחרת. כי דע, שעלי־די רבנים ורבנים שאינם בשרים, שעושין עווח דיון, עלי־דיה בא בטמאה הנ"ל, חס ושלום, כי עלי־די עווח המשפט, שהוא בחינת (חלה א): כסאות למשפט, נופלין בחינת אהבות מן המרדכה, כי כסאות למשפט, שהוא בחינת המרדכה, שם הוא בחינת אהבה קדושה, בבחינת (שעה ב): מרדכו ארנמן, תוכו רצוף אהבה מנגות ירושלים. ובשגשגות המרדכה, בחינת כסאות למשפט, עלי־די עווח דיון - אי נופלין מישם אהבות נפולות, ועלי־די אהבות הנפולות בא, חס ושלום, החמום והטמאה הנ"ל. ועווח המשפט נעשה עלי־די בחינת תפלין רעים. כי יש בחינת תפלין, מחין, שיש בהם פסלת, כי התפלין, מחין, נעשין עלי־די שמעלין הלחות ושמנונית הגוף מבחינת החמים בשרו לבחינת חוהם דקדושה, בחינת תפלין מחין בנ"ל. ויש לחוח שצדיבין לצאה, בבחינת טפת עשו ושמעאל, ובשמעלין בחינת אלו השמנונית מבחינת החמים בשרו אל המוח, אי נתערב פסלת בהמחין והתפלין, ועלי־דיה נעשה קלקול המשפט, בבחינת (חלה א): רשע מבחיר את הצדיק; הינו הפסלת, שמתערב ומסבב את המוח, עלי־די שמעלין בחינת טפת עשו ושמעאל אל המוח, ועלי־דיה נתקלקל המשפט. והיו: עליבן יצא משפט מעקל, הינו קלקול המשפט בנ"ל, כי המשפט - עלי־די המוח, כמו שכתוב בשלמה (סלמה א): כי ראו כי תבמח אלקים בקרבן לעשות משפט; ועליבן כשגשגות המוח, נתקלקל המשפט. ועלי־די קלקול המשפט, בחינת משפט מעקל, עלי־דיה בא, חס ושלום, טמאה

ומחין בנ"ל. הוה הראינה בראשיהשנה הוא בבחינת (וברים א):
 חמיר עיני ה' אלקדך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה;
 בראשיהשנה נדון מה יהא בסופה (במובא בפרש"י ע"ס), שבראשיהשנה
 רואה ומשגיח על כל השנה מה יהא בסופה, והוה בחינת חוש
 הראינה. שמייעה הוא בחינת מה שהשם יתברך שומע קול
 צעקות וחפלות וחרונת עמו ישראל ברחמים. ר"ח זה בחינת
 (ישעיה א): והריתו ביראת ה', בחינת: ובכן תן פתדך ה' אלקינו
 על כל מעשיך, ואיתחדך על כל מה שבראת. טעם זה בחינת
 (בראשית טו): ועשה לי מעשים באשר אהבתי - מפקדין דעשה
 (המיו"ח טו), הינו מה שהשם יתברך שומע בראשיהשנה כל
 המעשים טובים של ישראל, והוה בחינת חוש הטעם. משוש
 הוא בידים, כמו שכתוב בעבודתהזרה (תהלים קפ"ו): ידיהם ולא
 ומישון; כי המשוש הוא בידים, והוה בחינת שידו פשוטה לקבל
 שבים מראשיהשנה עד יוםהכפורים (יר"ח י"ח), והוה בחינת חוש
 המשוש. נמצא, שבראשיהשנה הוא תקון המחין בנ"ל, ועלידי
 תקון המחין נעשין בחינת תפלין דמכסין על מתא (ע"ה תיקון ע"ד
 ע"ה), כי תפלין הם התנוצצות הפחית. והוה בחינת עשרת ימי
 תשובה, כי תשובה היא בחינת (דברים טו): אם תוציא יקר מוולל;
 והוה בחינת תפלין, שנגדאו יקר, כמו שאמרו: ויקר אלו תפלין,
 בנ"ל. (כי תפלין נעשין עלידי תקון המחין, שהם נעשין עלידי שמתקין
 ונעלין מבחינת החיים בשרו לבחינת תורה דקדשה, בחינת מחין תפלין בנ"ל.
 והוה בחינת: אם תוציא יקר מוולל, שהוא בחינת תשובה, והכן - נראה ל')

וביום-כפור, או הוא גמר תקון תורת דקדשה, שהוא בחינת
 תפלין, הפך תורת דמברא-אחרא בנ"ל, בבחינת: וביום צום
 כפור יתחמון. הינו, שבפערות ימי תשובה נעשה בחינת תקון
 התפלין בנ"ל, וביום-הכפורים או הוא גמר תקונם, כי אז נגמר
 גמר תקון תורת דקדשה, שהוא בחינת תפלין בנ"ל. סבה זה
 בחינת תקון המלאך, כי סוכה בניבטריא מלאך, בחינת חלום
 עלידי מלאך, שנעשה עלידי תקון המחין ותפלין בנ"ל. ועליבן
 סבות הוא זמן שמתחנן, בחינת שמתה של תפלין, לחן חזק
 להמלאך ברי שלא יזיקו המאכלים לקלקל את החלום בנ"ל,
 כי סבות הוא חג האסיף, שאוסף כל מיני מאכל, ועליבן אז
 צריבין שמתה לחזק את המלאך, שהוה תקון המאכלים בנ"ל,
 ועליבן סבות הוא זמן שמתחנן בנ"ל. שמיני-עצרת זה בחינת
 מלכות, בחינת (שמואל א טו): זה יעצר בעמי, הנאמר במלך, שזה
 בחינת תקון המשפט, בבחינת (תהלים ע"ב): משפטך למלך חן, הינו
 בחינת תקון המשפט המבאר למעלה, שעלידיה נחפזל טמאה
 הנ"ל, בנ"ל. והוה בחינת מה שמוכא בכתבים, שבשמיני-עצרת
 הנקבא עוצרת הטפה, הינו בחינת תקון טמאה הנ"ל, שנתחמון
 בחינת החיים בשרו עלידי בחינת הנ"ל, ונעצרת הטפה
 דקדשה, ואינה נשתחת, בבחינת החיים בשרו, חס ושלום:

טו וזה בחינת רבי עם תלמידים, שבשיש רבי אמוני
 עם תלמידים, עלידיה נעשה ונתחמון גס"ן
 כל הבחינות הנ"ל, כי עלידי קביון התלמידים אצל
 הרב, עלידיה נהקבין ונתקלט חלקי האמונה.
 ועליבן

הנ"ל, בנ"ל. וזה מעקל אחיות עמלק, שעלידו בא הממאה
 הנ"ל, בבחינת (וברים טו): אשר קרד בךרד. והוה (בבב"ט טו): ונרא
 את הקני - וידא את עמלק, שהם סמוכים זה לזה בתורה,
 כי טמאה הנ"ל, שהיא טמאה עמלק, היא באה עלידי גרים,
 ככל המבאר למעלה. וזה בחינת מדראה בתלום (כמו שקורין
 זאת הטמאה "מראיו"). מדראה ראשי-תבות: רשע מתבדד
 את הצדיק, שעלידיה בא טמאה זו בנ"ל, עלידי שנעשה
 עונת המשפט בנ"ל:

יב נאזי, בשבא טמאה הנ"ל עלידי עונת המשפט, אין תקון
 רק עלידי קשור המרובה, שצריבין לקשר המרובה,
 בחינת: מרבו ארנמן, שהם רפאל וגבריאל וכו', שהם מלאכי
 המרובה, במובא, שצריך לקשרם, לחסן פנם המרובה הנ"ל,
 שמשם באין האהבות הנפולות בנ"ל. ועליבן קדם השנה נתחמון
 מקדמונים לומר קשור המרובה, דהינו: מימיני מיבאל, ומשמאלי
 גבריאל וכו'; כי עלידי קשור המרובה נצולין מממאה הנ"ל:

יג וזה בחינת: תקיעה, חרונה, שברים, תקיעה זה בחינת:
 היתקע שופר בעיד ועם לא יחרדו (ע"ה טו), בחינת חרדת
 הגוף, בחינת קרירות, בחינת (שלי י): וקר רוח איש חכונה;
 שעלידיה הוא תקון האמונה, עלידי איש חכונה בנ"ל. תרונה
 זה בחינת: ומשה היה רעה, בחינת תפלין, הפך רעה זונות
 בנ"ל. שברים זה בחינת חלומות צודקים ואמתים, בחינת (שופטים
 י): את מספר החלום ואת שברו, דהינו חלומות צודקים ואמתים:
 גב שברים הוא בחינת תקון המשפט, בחינת (תהלים טו): לב
 נשבר (ע"ה ה' טו טו טו), דהינו מה שהלכ נשקה לככות חמום
 הלכ, שהוא כמו נור דלוק, בחינת (תהלים ס"ד): ישרו פראים
 צמאם; כי עלידי קלקול המשפט, שפנה נופלין אהבות נפולות
 בנ"ל, ועלידיה הם מתחמין הלכ ומטמאין, חס ושלום, בנ"ל,
 כי הלכ הוא מקום המשפט, כמו שכתוב (שמו"ב טו): ונשא אהרן
 את משפט בני ישראל על לבו; ובשש קלקול המשפט, הם
 מתחמין הלכ עלידי האהבות הנפולות, ועליבן צריך להשקות
 את הלכ, לככות חמום הנ"ל, וזה בחינת שברים, בחינת לב
 נשבר, בחינת: ישרו פראים צמאם; דהינו שהלכ נשקה, ונכבה
 חמום הנ"ל, שזה בחינת תקון המשפט:

יד וזה בחינת: ראשיהשנה, יום-כפור, סבות, שמיני-
 עצרת. כי ראשיהשנה הוא בחינת תקון האמונה,
 בבחינת (תהלים ע"ב): אף אמונתך בקהל קדושים, כי אז נתקבצין
 כל הקהלות הקדושות, ועלידיה נתקבצין ונתקבצין כל לקוטי
 האמונה, בבחינת: אף אמונתך בקהל קדושים בנ"ל, ועלידיה
 נעשה תקון המחין בנ"ל. והוה ראשיהשנה - ראש ידקא, כי
 נעשה ונתחמון בחינת מחין בנ"ל. והוה בחינת החמשה חושים
 של המת, שבלם נמצאים בבחינת ראשיהשנה, כי יש חמשה
 חושים בהמת, שהם: ראינה, שמיעה, ריח, טעם, משוש - ובלם
 נמשכין מהמת, כי מהמת נמשכין גידון לכל אלו החושים, וכל
 אלו החושים נמצאים בבחינת ראשיהשנה, שהוא בחינת ראש

בחינת תקון המשפט, בבחינת (תהלים ע"ב): משפטך למלך חן, הינו
 בחינת תקון המשפט המבאר למעלה, שעלידיה נחפזל טמאה
 הנ"ל, בנ"ל. והוה בחינת מה שמוכא בכתבים, שבשמיני-עצרת
 הנקבא עוצרת הטפה, הינו בחינת תקון טמאה הנ"ל, שנתחמון
 בחינת החיים בשרו עלידי בחינת הנ"ל, ונעצרת הטפה
 דקדשה, ואינה נשתחת, בבחינת החיים בשרו, חס ושלום:

טו וזה בחינת רבי עם תלמידים, שבשיש רבי אמוני
 עם תלמידים, עלידיה נעשה ונתחמון גס"ן
 כל הבחינות הנ"ל, כי עלידי קביון התלמידים אצל
 הרב, עלידיה נהקבין ונתקלט חלקי האמונה.
 ועליבן

גאות לבש; הינו שהיו מנפצין ומסלקין בחינת הגאון, כי עלידי הישיבה של הרב עם התלמידים נתתקן חותם דקדושה, שהוא הפך הגאון כנ"ל. וזהו גלימיהו, גלמי ראשי-הכות; יי מלך גאות לבש, בחינת הגאון כנ"ל, שהם הכניעו וסלקו אותה. וזהו: וסלק עניו, זהו בחינת תקון הברית, שסלקין ומעלין בחינת החתים בשרו לבחינת מחין תפלין כנ"ל. וזהו: וסלק עניו, בחינת (כאש"ח ט): והיתה הקשת כענן, בחינת תקון הברית כנ"ל. וזהו: ענן - ראשי-הכות: דריבי עמים נאספו (תהלים ט), בחינת גרים, כי עלידי תקון הגרים נעשה תקון הברית כנ"ל. ואז, כשנעשה תקון הברית, דהינו שפעלין בחינת החתים בשרו לבחינת מחין, אז נעשה בחינת תפלין דמכסין על מחא. וזהו: וכסי ליומא, דהינו שמשא, הינו בחינת תפלין דמכסין על מחא, שהוא בחינת שמשא, בחינת משה, בחינת (כ"ב ע"ה): פני משה כפני חמה, כי משה הוא הדעת, וכנ"ל:

ובשנת תקנן המוח בבחינת משה, בחינת תפלין כנ"ל, אזי גם בבחינת הסתלקות משה, דהינו כשנסתלקין המחין, אזי גם הרשימה שנשא, שהיא בחינת שנה, היא מוכה גם כן מאד, בבחינת (תהלים ט): מתוקה שנת העובר - ראשי-הכות משה, כי לפעמים נסתלקין המחין אצל הרב, וכן אצל התלמידים, כי אין המחין קבועים תמיד, וכשעת ההסתלקות, אזי הוא בחינת הסתלקות משה, שהוא הדעת, בחינת שנה, ועלידי תקון המחין, עלידי הישיבה כנ"ל, אזי גם בשעת ההסתלקות הדעת, שהוא בחינת הסתלקות משה, בחינת שנה, אזי גם בחינת השנה מתוקה ומוכה, בבחינת: מתוקה שנת העובר כנ"ל, כי עלידי תקון המחין בבחינת משה, עלידייה הוא תקון השנה, בבחינת חלום עלידי מלאך כנ"ל. וזהו: מתוקה שנת העובר. מתוקה דיקא, בחינת מין מתקין, בחינת תקון הברית, שהוא בחינת מין מתקין (כסובא בס"א בלקוטי הראשון כ"ב ט), הפך פנים הברית, שהוא בחינת מין מרדין, שהוא בחינת פנים במאה הנ"ל, חס ושלום; אבל עלידי תקון המחין כנ"ל, עלידייה השנה מתוקה, בבחינת מין מתקין, בבחינת תקון הברית כנ"ל. וזהו: אם מעט ואם הרבה יאכל, הינו שאין מוצק לו האכילה, שעלידיה בא, חס ושלום, במאה הנ"ל בחלום בשנה כנ"ל, כי נתתקן בחינת השנה עלידי תקון המחין כנ"ל, כי עלידי תקון המחין, גם השנה שהיא בחינת הסתלקות הדעת, היא גם כן מוכה ומתוקה מאד כנ"ל:

כי באמת צריכין דיקא לסלק את המוח, כי צריכין להשליך כל החכמות ולעבד את ה' בפשיטות, כי צריך שהיו מעשיו מרבין מחכמתו (כאש"ח ט), ולא המדרש הוא העקר, אלא המעשה (כ"ב ט"א), ועליכן צריכין לסלק כל החכמות ולעבד את ה' בפשיטות, כלי שום חכמות. לא מבעיא חכמות של שבות, של סתם בני-אדם, אלא אפלו חכמות גמורות, אפלו מי שיש לו מח גדול באמת, כשמגיע לאיהו עבודה, הוא צריך להשליך כל החכמות ולעסוק בעבודתו ותבדד בפשיטות. וצריך אפלו להתנהג ולעשות דברים

ועליכן נקרא למוד הרב עם התלמידים ישיבה, עלישם קבוצ חלקי האמונה, שהוא בחינת (שמות ט): ארץ נושבת, בחינת (תהלים ט): שכן ארץ ורעה אמונה, הפך: ארץ לא ורועה (ירמיה ט), שהיא בחינת פנים אמונה כנ"ל. כי הרב הוא משיגה על חלקי האמונה של כל אחד ואחד לקבצם ולהעלותם, בבחינת (תהלים כא): עיני כנאמני ארץ לשכת עמרי. לשכת עמרי - בחינת ישיבה, בחינת ארץ נושבת, וכנ"ל. ועליכן הגרים שנעשין עלידי קבוצי האמונה, כמבאר לעיל, עליכן הם נקראים עלישם ישיבה, כמו שכתוב (כסדרו כ"ד): וירא את הקיני ויאמר איתן מושבה. וזהו: איתן תנינא דמסנע לך, כמובא בתקונים (ח"א כ"ד ט"ז), כי למוד הישיבה הוא מסנע לגרים, כי הם נתגדלו עלידי בחינת הישיבה כנ"ל, כי עלידי רבי עם תלמידים, שהוא בחינת ישיבה, עלידייה נעשין גרים, עלידי שנתקבצין ונתלקטין חלקי האמונה כנ"ל. ומציא, שבחינת אמונה נתתקן עלידי רבי עם תלמידים. גם נתחדש ונתתקן המוח, כי מוח התלמידים נתתקן ונתחדש עלידי הרב, וגם מוח הרב נתחדש עלידי התלמידים, כמו שאמרו (שמות י): ומתלמידי יותר מכלם: ועקר זמן הקבוצ הוא בראשי-השנה, שהוא בחינת ראש, שאז הוא בחינת תקון המחין כנ"ל, והם מאירין ומחזקין זה את זה, הינו כי גם בהרב עם התלמידים כשמתקבצים, יש כל בחינות החמשה חושים של המוח. חוש הראיה זה בחינת מה שרואין את הרב, בבחינת (ישעיה ט): והיו עיניך רואות את מורדך, שהוא דבר גדול. שמיצה הוא בחינות (איוב ט): ויגל אונם למוסר; דהינו מה שכל אחד ואחד שומע המוסר של הרב. ריח זה בחינת הפרחות והגיעות שיש לכל אחד ואחד בשביל לנסע ולילך ולבוא אל הרב, וזה בחינת ריח, בחינת (ש"ה ט): וריח אפך, בחינת (תהלים ט): אף חכמתי עמדה לי - חכמתי שבאף עמדה לי (ס"ד קה"ה ס"ד ב, ע"ש בס"ה), דהינו עלידי קרחות וגיעות, כי אי אפשר לקבל מהרב כי אם עלידי קרחות וגיעות, וזהו בחינת חוש הריח. מעם זה בחינת מה שכל אחד מועם ומרגיש מעם מתקיות אמרי נעם של הרב. משוש זה בחינת ידים כנ"ל, זה בחינת ההוצאות שיש לכל אחד, מה שכל אחד מוציא וגיע כפו על הוצאות לבוא לרבי, וזה בחינת משוש, בחינת ידים, בחינת וגיע כפו כנ"ל. ומציא, שגם כאן נתתקן בחינות החמשה חושים כמו בראשי-השנה, והם מאירין ומחזקין זה את זה. שלפעמים נחלש בחינות החמשה חושים של ראשי-השנה, ונתחזקין עלידי אלו החמשה חושים של הרב עם התלמידים, וכן להפך. גם בחינת תפלין, שהוא חותם דקדושה, נתתקן עלידי, בבחינת (ישעיה ט): חתום תורה בלמרי:

וזה בחינת מה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות י"ד ע"ט): כד הוו קמו רבנן ממתקבתא דרב הונא, הוו נפצי גלימיהו, וסלק עניו וכסי ליומא (דהינו שמשא). הינו, בשהיו קמים התלמידים מהישיבה של רבם רב הונא, הוו נפצי גלימיהו, דהינו הלבושין, בחינת גרלות, כמו שכתוב (תהלים ע): ה' מלך

דברים שגראה במשעע בשביל עבודת השם, בכחית (מסל ה):
 באהבה תשנה תמיד, שבשביל אהבת השם צריכין לעשות
 דברים הנראין כשנעונו, כדי לעשות מצוותיו ורצונו יתברך, כי
 צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט בעבודת השם
 ומצוותיו יתברך, ולאן דוקא מצוה ממש, אלא כל דבר שיש
 בו רצון השם יתברך ונקרא מצוה. כי יש תרי"ג מצוות, ואלו
 התרי"ג מצוות יש להם ענפים רבים, וכל דבר שיש בו רצון
 השם יתברך, שעושים בו נחת לאביו שבשמים, הוא בחינת
 מצוה, וצריך לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות
 איוה רצון ונחת להשם יתברך. ואיו בשאהבתו חוקה בלכך
 להשם יתברך, עד שמסלק כל תבמתו ומשליך עצמו לרפש
 וטיט בשביל עבודתו יתברך, כדי לעשות לו יתברך איוה נחת,
 איו הוא טובה להמחין, כי איו זוכה להשיג אפלו מה שהוא
 למעלה מהמחין, מה שגם משה בחייו לא השיג, הינו בחינת:
 צדיק ורע לו, רשע וטוב לו (ע' בימי ט), שנה בחינת עוונת
 המשפט, כי זה נראה בעוונת הדין, חס ושלום, שגם משה
 בחייו לא השיג זאת, הינו גם בשמחת כשלמות, ואינו נסתלק,
 שנה בחינת משה בחייו, כי הסתלקות המחין, בחינת שנה,
 זה בחינת הסתלקות משה פנ"ל, וקיום המחין, בעת שהמחין
 קמים ואינם נסתלקין, זה בחינת משה בחייו, וגם אז אין
 יכולין להשיג השנה הנ"ל, דהינו להשיג מפני מה יש צדיק
 ורע לו וכו', אכל עלידי שאהבתו חוקה בלכך להשם יתברך,
 שמשליך ומגלגל עצמו ברפש וטיט בשביל עבודתו יתברך,
 ועושה עבודת בעבר ממש בשביל אהבתו יתברך, איו זוכה
 להשיג גם מה שבחינת משה בחייו, דהינו בעת קיום המחין,
 אין יכולין להשיג, דהינו צדיק ורע לו, רשע וטוב לו. כי יש
 בחינת בן, שהוא מתפש בגנויא דמלכא כמו בן (ע' יחד ביד כ"א),
 ויש בחינת עבר, שאין לו רק לעשות עבודתו שנתנו לו, ואסור
 לו לשאל שום טעם וחקירה על עבודתו, כי הוא מחיב רק
 לעשות את שלו, דהינו עבודתו שנתנו לו לעשות. אכל יש
 בן, שהוא אוהב בלכך את אביו, עד שמתמת האהבה הוא
 עושה מעשה עבר, מה שעבר פשוט צדיק לעשות, והולך
 וקופץ בתוך הסוללות הגדולה (שקודין פאסי), בתוך קשרי
 הפלחמה, ומגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט כדי לעשות
 נחת ורוח לאביו, מה שאפלו עבר פשוט לא היה עושה עבודתו
 כאלו, ואיו, בשאביו רואה אהבתו החוקה בלכך, עד שמשליך
 עצמו לעברות נמור בשביל אהבתו, איו הוא מגלה לו גם מה
 שאין נמסר אפלו לבן, כי אפלו הבן, שהוא מתפש בגנויא
 דמלכא, אף-על-פי-כן יש מקומות שגם הבן אסור לכנס לשם,
 הינו, שיש השנות שגם הבן אינו משיג אותם, אכל עלידי
 שהבן מסלק כל תבמתו ומשליך עצמו לעבודת פנ"ל, עלידי-יה
 אביו מרחם עליו ומגלה לו מה שאינו נמסר אפלו לבן, הינו
 שנתגלה לו בחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, שגם משה
 בחייו לא השיג זאת. והיו בחינת (מסל ה): ותמלתי עליהם
 פאשר יחמל איש על בנו העבר אתו. העבר אתו דקא,

הינו בחינת בן שמשליך עצמו לעבודתו, שמסלק כל תבמתו
 ועושה מעשה עבר, והיו: בנו העבר אתו, הינו בן העושה
 מעשה עבר פנ"ל, עלידי-יה: ותמלתי עליו, כי עלידי-יה השם
 יתברך מרחם עליו, מחמת שרואה אהבתו חוקה בלכך, ובראה
 ומגלה לו בחינת צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, פנ"ל. והיו (מסל ה):
 ונשבתם וראיתם בין צדיק לרשע וכו', דהינו שזוכה
 להשיג עלידי-יה צדיק ורע לו, רשע וטוב לו, פנ"ל: והיו
 בחינת תקון המשפט, כי זוכה להשיג צדיק ורע לו, רשע וטוב
 לו, שנה נראה בעוונת המשפט, ונכשו, בשזוכה להשיג ולהבין
 זאת, זה בחינת תקון המשפט. נמצא, שעלידי רכי אמת עם
 תלמידים, נעשין ונתתקנין כל הבחינות הנ"ל:

טו וזהו בחינת תראה, כשהראה בשלמות, נעשין גספן כל
 הבחינות הנ"ל, כי הראה היא קר וזאת. קר זה בחינת:
 וקר רוח איש מבונה, בחינת תקון האמונה עלידי איש תכונה
 פנ"ל. לח זה בחינת הלחלותית והשמנונית העולה אל המת,
 ונעשה בחינת מתין תפלן, פנ"ל. גם כשהראה בשלמות, זה
 בחינת תקון השנה, כי השנה עלידי הראה, כי הראה היא קר
 וזאת, ועלידי קר וזאת, עלידי-יה עקר השנה, ועליבן בשעת
 גשמים, אז הוא זמן שנה, כי אז ערכ לאדם השנה מאד, וזה
 מחמת שהגשמים הם קר וזאת, קרירות ולחות; וכן כפקר השנה
 ערכה גספן, כי אז יורד הטל, ואיו גספן הוא קר וזאת, ועליבן
 השנה ערכה אז גספן. נמצא, שעלידי הראה, שהיא קר וזאת,
 הוא בחינת תקון השנה. גם ראה, על-שם שהיא מאירת עינים,
 כמו שאמרו רבותינו וכוונם לכרכה (חילין ט). והיו בחינת שמחה,
 בחינת (מסל ט): מאור עינים ישמח לב; הינו בחינת תקון השמחה,
 שהוא חזק המלאך פנ"ל. גם הראה בשלמות זה בחינת תקון
 המשפט, כי מקום המשפט הוא בלב, כמו שכתוב: ונשא אהרן
 את משפט בני ישראל על לבו; ועלידי לקול המשפט,
 שעלידי-יה נופלין אהבות נפולות מן המרכבה פנ"ל, עלידי-יה
 בא חמום הלב פנ"ל. נמצא, שחמום הלב זה בחינת לקול
 המשפט. והראה מנשבת על הלב ומקררת החמום, שנהו בחינת
 תקון המשפט. וזה בחינת (תהלים טז): ישב רוחו יזלו מים. הינו,
 עלידי נשיבת הרוח של הראה, שהיא מנשבת על הלב ומקררת
 חמום הלב, עלידי-יה נעשה בחינת תקון המשפט. והיו: יזלו
 מים, בחינת (עמס ה): ויגל כמים משפט, שהוא בחינת תקון
 המשפט פנ"ל. והיו ראה, על-שם שהיא מאירת עינים פנ"ל, זה
 בחינת (סדרין ט): אין לדון אלא מה שעניו רואות, שנהו בחינת
 תקון המשפט. והיו: מאירת - ראשיתבות: תוכו רצוף
 אהבה מבנות ירושלים, הינו בחינת תקון המשפט, שהוא
 תקון המרכבה, ששם האהבה דקדשה, בבחינת: מרכבו ארומן
 תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים, פנ"ל. זה בחינת (תהלים ט):
 ומשפטך אור יצא, וכמו שאנו אומרים: ותוציא כאור משפטנו,
 הינו עלידי הראה, שהיא מאירת עינים, עלידי-יה הוא בחינת
 תקון המשפט, בחינת: ותוציא כאור משפטנו:

מוהר"ן תנינא

- הינו בשחרנו וכאנו לחדש ניסן, שהוא אחר שנים עשר חרשי השנה, כי ניסן מחלת החרשים, והוא ראשיהשנה למלכים, ואז הוא חוק המלאך כנ"ל, ואף על פי כן חוינהו להני גמרי דקא מלחשי, דהינו שגם לבתר תריסר ירחי שמי, שהוא ניסן, אז גסיפן ערין היו בוערים הנחלים, הינו בחינת חמום הלב, שעל ידי החמימות בא טמאה הנ"ל, חם ושלום. ובאמת בניסן הוא חוק המלאך כנ"ל, והיה ראוי שיתבטל אז הפמאה הנ"ל לגמרי - כי אחינא לקמה דאמימר, אמר: הנהו עשבא דסמטרי הוו, הינו, שהמאכלים הנ"ל, שהם בחינת עשבא כנ"ל, של סמטרי הוו, שהיה כלול בהם שני בחות: סם תיים וסם מות, דהינו כח המלאך וכח השר כנ"ל, כי קדם תקון המאכלים, או נחערב בהן כח השר כנ"ל, ואז הם בחינת סמטרי, סמטרי, כי הם כלולים משני בחות: כח המלאך וכח השר כנ"ל. וזהו: הנהו עשבא דסמטרי הוו, כנ"ל. הנהו גמרי דרתמא הוו, רתמא הינו רחם, כמו שפרש רש"י, זה בחינת תקון המרכבה, בחינת (כזה א): רחם המרכבה. הינו, שהורע לו אממר, שהחמימות בא מפגם המרכבה, על ידי עוית המשפט כנ"ל, שלזה אין תקון כי אם על ידי קשור המרכבה, בחינת רחם המרכבה. וזהו ריתמא - ראשי תיבות: תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים; שמנפילת האהבה היא בא החמימות הנ"ל, ואין תקון כי אם על ידי בחינת רחם המרכבה, הינו קשור המרכבה, בחינת מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מבנות ירושלים, כנ"ל:

וזהו: תקעו כחדש שופר. תקעו זה בחינת: היהקע שופר בעיר ועם לא חדרו, בחינת חרדת הנוף, בחינת: וקר רוח איש חבונה. הינו בחינת איש חבונות, שעל ידו נתמקן האמונה כנ"ל. כחדש שופר - הינו בהתפארות השר, דהינו התפארות ונאוה חרשה שנתגלה. הינו בחינת גרים, שהם מבניסין נאוה בישראל, שנעשין על ידי שמעלין האמונה הנפולה כנ"ל. וזהו ככסא ליום חגנו. ככסא - זה בחינת מפלין המבסין על מטה, כי מהנאוה הנ"ל נעשה מפלין, על ידי הפגניארא, שהם מתקנין ומעלין פגם הנאוה, שהיא בחינת החמים בשרו; ועושין מזה בחינת חוקם דקדשה, בחינת מפלין כנ"ל. וזהו ליום חגנו - הינו ראשיהשנה, שהוא בחינת ראש ומחין, שאז נעשין כל הבחינות הנ"ל. כי חק לישראל הוא - חק לעמא דמונא (כזה ט), בחינת תקון המאכלים כנ"ל. משפט לאלקי יעקב - זה בחינת תקון המשפט, הכל כנ"ל:

שיד לעיל, לפסוק ותמלתי עליהם וכו':

ובאמת הוא דבר גדול מאד להשליך מאתו כל התקמות ולהתנהג בפשיטות, לעשות מעשה עברות

וזה פרוש: אמר רב אשי: אמר לי הונא בר נתן, ומנא תרא הוה קאולינן במדברא, והוה אטמא דבשרא כהדו. פתחנא ונקרינא ואנחנא אעשבא. אדמיתין ציבי, חלם אממא, וטוינן. כי הדרן לבתר תריסר ירחי שמי, חוינהו להנהו גמרי דהוו קא מלחשי. כי אתאי לקמה דאמימר, אמר לי: ההוא עשבא סמטרי הוה, הנהו גמרי דרתמא הוו: (כזה טז)

הינו, ששפר שפעם אחר הלך במדבר - זה בחינת תקון האמונה, בבחינת (כזה ט): לבתר אחר במדבר בארץ לא ורועה. ארץ לא ורועה זה בחינת פגם האמונה, שעל ידי זה נחלקלו הנרעים כנ"ל, ולבחר אחר במדבר זה בחינת תקון האמונה, שהאמינו בו נחברד והלכו אחריו במדבר, וחקנו בחינת ארץ לא ורועה, דהינו נפילת האמונה כנ"ל. והנה אטמא דבשרא כהדו. אטמא בשרא זה בחינת גרים, שהם ערלי בשר, שעל ידם בא בחינת החמים בשרו, כנ"ל. והו: אטמי בשרא - בחינת ערלי בשר ובחינת החמים בשרו, כנ"ל. כי על ידי עליית האמונה הנפולה נעשין גרים, שעל ידם מתגבר חם ושלום, חותם דסמטרא אחרא, בחינת החמים בשרו, כנ"ל. ופתחינן - הינו שתקנו בחינת החמים בשרו ונעשה בחינת חותם דקדשה, שהוא בחינת (שמות כח): פתחי חותם קרש לה, הינו בחינת תקון המחין כנ"ל. ונקרינן - זה בחינת: ושמוך בגרד הצור, בחינת צמצום המחין, שלא לצאת חוץ לגבול כנ"ל. ואנחנא אעשבא - עשבא זה בחינת כליות המאכלים, כמו שקחוב (בראשית ט): בירק עשב נחמי לבם את כל, נמצא שעל כליות המאכלים הם בחינת עשבא. וזה: ואנחנא אעשבא - הינו אחר שהיינו מתקנים את המחין כנ"ל, הנתנו עצמנו אעשבא, הינו על המאכלים, לתקן את המאכלים, שלא ייקוו ויפגמו את החלום, חם ושלום. ותקון זה, הינו תקון המאכלים, נעשה על ידי חוק המלאך, שנתחזק על ידי החחדשות הרצון, על ידי השמחה כנ"ל. וזהו: אדמיתין ציבי - זה בחינת: וכמצביה עבר בחיל שמנא, בחינת החחדשות הרצון. הינו שהיינו רוצים להביא הרצון, בחינת החחדשות הרצון, שזהו חוק המלאך, שעל ידי זה הוא תקון המאכלים כנ"ל. וזהו: אדמיתין ציבי חלים - הינו שבחוד שהיינו עוסקים בתקון המאכלים על ידי החחדשות הרצון, חלם לנו חלום. וזהו: חלים, לשון חלום. גם חלים הוא לשון התקשרות והתחברות, כי החלום היה מחבר משני בחות: מכת המלאך וכח השר, מחמת שערין לא נתקנו המאכלים כנ"ל. וזהו: וטוינן - לשון מענית (ע' דניאל ג' ט' ט' ט'), הינו שהיינו מתענים. כי התענית מביא שמחה, שהוא תקון החלום כנ"ל. כי הדרן לבתר תריסר ירחי שמי

יכול להיות מנהיג. וצריך לידע איך להתנהג עם הרחמנות, כי על רשעים או על רוצחים וגזלנים אסור לרחם. וכן מי שאינו יודע איך להתנהג עם הרחמנות, אזי יוכל לרחם על תינוק של ארבעה ימים, לחן לו מאכל הצריך לגדול, ולא לקטן בזה, כי קטן בזה צריכין לזנוג רק על-ידי חלב ורקא, על-כן צריך לידע איך להתנהג עם הרחמנות, שלקטן בזה צריכין לרחם לחן לו חלב ורקא, ולגדול - מאכל הצריך לו, וכן על כל אחר ואחר צריכין לרחם בזה שצריך לו:

כ ורחמנן בזה הוא רק משה רבנו, כי הוא היה מנהיג ישראל, והוא יהיה המנהיג לעתיד, כי מה שהיה הוא שיהיה וכו' (סוה"א). כי משה רבנו היה לו רחמנות באמת על ישראל, ומסר נפשו בשביל ישראל, והשליך נפשו מגדר, ולא היה חושש על עצמו כלל. כי השם יתברך אמר לו (שמות טז): ואעשה לנני גדול; והוא לא השגיח על זה כלל, רק אמר: אם תשא חמתם וכו' (שם); כי הוא היה רחמן ומנהיג אמת, והיה עוסק ביישובו של עולם, שהיה העולם מושב מבני-אדם, כי עקר האדם הוא הרעה, ומי שאין לו רעה, אינו מן היישוב ואינו מבנה בשם אדם כלל, רק הוא בחינת חיה ברמות אדם. ומשה רבנו היה לו רחמנות, והיה עוסק ביישוב העולם, שהיה העולם מושב וממלא מבני-אדם, הינו בני רעה כג"ל, כי הוא פתח לנו אור הרעה, כמו שכתוב (דברים ו): אמה הראת לרעה כי ה' הוא האלקים, כי משה פתח את הרעה וגלה לנו כי יש אלקים שלישי בארץ:

ג כי עקר הרחמנות הוא כשישראל עם קדוש נזפלין, חס ושלום, בעוונות, רחמנא לצלן, כי זהו הרחמנות הגדול מכל מיני רחמנות, כי כל היסורים הקשים שבעולם אינם נחשבים כלל כנגד המשאוי הכבד של עוונות, חס ושלום, כי בשישראל נזפלים בעוונות, חס ושלום, זהו משאוי כבד מאד, שאי אפשר לשא כלל המשאוי הכבד הזה, בבחינת: כמשא כבד יכבדו ממני (תהלים לח). כי מי שיוצע קרשית ישראל, מאין הם לקוחים, ויודע דוחניות ודקות של ישראל - הוא יודע, שישראל הם רחוקים לגמרי מעוון, ואין עוון שיש להם כלל כלל לא, לפי גדל קרשיתם משרשם וגדל דקותם ודוחניותם, ועל-כן כל היסורים שבעולם אינם נחשבים למשאוי כנגד המשאוי הכבד של עוונות, חס ושלום, רחמנא לצלן, ואפילו כשיש לאדם יסורים, אם אין בהם עוונות, אינם נחשבים ליסורים כלל. וזה בחינת (שם טז): אין יסורין בלא עוון, שכשאינן בהם עוון, אינם יסורים כלל, כי עקר היסורים הם רק בשנופלים בעוונות, חס ושלום, וזהו עקר הרחמנות, לרחם על ישראל עם קדוש, להוציאם מהמשאוי הכבד של עוונות. ועל-כן משה רבנו, עליו השלום, ככל עת שנפלו ישראל באיזה עוון, היה מוסר נפשו עליהם והתפלל בעדם, כגון במרגלים וכיוצא, כי ידע, שלפי קרשית ישראל ודקותם, הם רחוקים מעוון ואי אפשר להם לשא כלל המשאוי הכבד של עון כג"ל. ובאמת, מהיכן באים לעוונות, חס ושלום, הוא רק על-ידי שאין לו רעה, כי אין אדם עובר עברה אלא-אם-כן נכנס בו רוח שטות (סוה"א),

עברות לעברו ויתברך בעבודת בתמימות, בלי חכמות, כי זה בחינת סתרי תורה, שהתורה נסתרת ונעלמת שם, כי כשעושה עברות פשוטים, ובאמת בודאי יש בהם תורה נבונה מאד, רק שאין יודעין מה שיש בהם. ומצא, שהתורה שיש בהם הוא נסתר ונעלם, בחינת סתרי תורה. וסתרי תורה הוא בחינת (שם טז): המוקי ידכך - מה ידך בסתר, אף דברי-תורה בסתר, כמו שרדשו רבותינו וזכרונם לברכה (סוה"א): ועל-ידיה נעשה תקון המשפט, בבחינת: המוקי ידכך כמו חלאים וכו', שהם השתין שמתחילין ויודרין עד התהום (בסוה"א שם ע"א בסוה"א), בחינת (תהלים טז): משפטך תהום רבה; הינו בחינת המשפט שגפיל עד התהום. ועל-ידי העברות כג"ל, שהם בחינת סתרי-תורה, בחינת: המוקי ידכך, בחינת: שתין, שהם מחוללין עד התהום, הם בוקעין ויודרין עד התהום ומעלין את המשפט מגפילתו, מבחינת: משפטך תהום רבה, בבחינת (תהלים טז): תהום אל תהום קורא, ורדשו רבותינו וזכרונם לברכה (תענית טז): כשעוסקין את המים בחג, תהום אומר לחכרו: אפע מימך. הינו, שהתהומות קורין זה לזה, שישבו ויחזרו המשפט שגפיל אליהם, כדי שיחזרו ויתקנו המשפט, בבחינת: ויגל במים משפט. וזהו: אפע מימך, בחינת: ויגל במים משפט, הינו שיעו ויחזרו המשפט שגפיל אליהם, שיתקנו בבחינת: ויגל במים משפט, כג"ל. ומצא, שעל-ידי עשיות ועבודות בפשיטות נעשה תקון המשפט:

ו

על-ידי זעה טובה (גנון כשמויעין על-ידי דבר שבקרשה), על-ידיה נעשה שמחה, בחינת (דברים טז): ושמחת בחגך, בחינת שמחה של יום-טוב. (ולאו רקא יום-טוב ממש, אלא כל יום שהוא בחינת טוב, וקרא יום-טוב.) כי השמחה - על-ידי הרמים, כי העצבות - מן הפחול, ומחול היא עכירות הרמים, וכשמחנפד, חס ושלום, עכירת הרמים של הפחול, על-ידיה פאין חלשות, חס ושלום, כי כשהעכירת הרמים הוא במדה בפחול, אזי אדרבא, הוא טובה מה שהפחול מקבל העכירת הרמים, כי נשארו הרמים זכים; אבל כשעכירת הרמים של הפחול מתנפד, חס ושלום, נעשין חלשות, חס ושלום. והרפואה היא זעה, כי על-ידי הזעה יוצא האדם שיש בהרמים העכורים, שהם הפילו אוהו למשכב, חס ושלום, ואזי נשארו הרמים זכים. ואזי וזכה לשמחה, כי עקר העצבות - על-ידי הפחול, שהוא עכירת הרמים כג"ל, ועכשו שיוצאין עכירת הרמים על-ידי זעה, נעשה שמחה וכו'. וזה אחיזת זיעה - ראשי-תבות: זה היום נעשה יי (תהלים קמ): הינו בחינת שמחה של יום-טוב, שנעשה על-ידי זעה טובה כג"ל: וזה שאנו רואין שהחולה חקר כשמויע נמשך עליו שמחה, כי על-ידי הזעה נעשה שמחה, כג"ל:

ז

ויהי מקץ שנתים ימים, ופרעה חלם וכו' (בראשית כא): א כי מרחמם ינהגם (שעה טז) - הינו מי שהוא רחמן, הוא

והוה הרחמנות הגדול מן הכל, שצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת, בבחינת (החלים טא): אשרי משכיל אל רל; כי אין עני אלא מן הדעת (והרי טא), וצריכין לרחם עליו להכניס בו דעת:

ר ואפלו בשמגיג ומו להסתלק, והנשמה עולה ומתרבתת במקום שעולה, בעולמות עליונים, אין זה תכלית ושלמות, שיהיה הנשמה רק דבוקה למעלה, רק עקר השלמות של הנשמה היא, שבטת שהיא למעלה תהיה למטה גם כן. על-כן צריך שישאיר אחריו ברכה, בן או תלמיד, כדי שישאר דעתו למטה גם כן בעת שנסתלק למעלה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בב טא): אשר אין חליפות למו - תר אמר בן, וחר אמר תלמיד; כי התלמיד מקבל דעת הרב. גם הן, בודאי אין מעלה כשנשאיר בן רשע, חס ושלום, והעקר להשאיר בן שיהיה בחינת תלמיד גם כן, שיקבל ממנו שכלו ודעתו. ולא ידך מאן דאמר די בתלמיד לבר, כי מאחר שעקר הוא כדי שישאר דעתו בעולם, על-כן די גם בתלמיד לבר, כי זהו עקר השלמות, שישאר דעתו בעולם היה גם בעת ההסתלקות, כשהנשמה עולה למעלה. כי מי שיודע קצת בידעתו ויחברך, הוא יודע שעקר התענוגים והשעשועים של השם יחברך הוא רק שאנתנו מעולם הזה השפל גרל ונקדש שמו יחברך, והוה עקר התענוגים והשעשועים של השם יחברך, כמו שכתוב: ואבית תהלה מגושי עקר מקרוצי חמר וכו'; כי השם יחברך יש לו שרפים וחיות ואופנים ועולמות עליונים, שהם עוכרים אותו ויחברך, ואף-על-פי-כן עקר התענוג והשעשוע שלו - כשעולה למעלה העבודה של עולם השפל הזה, ועל-כן צריכין להשאיר אחריו בן או תלמיד, כדי שישאר דעתו למטה, שיאיר בכני עולם הזה השפל, כי כשנשאיר דעתו למטה על-ידי בן או תלמיד, נחשב כאלו הוא בעצמו ממש נשאר בעולם:

ובל אדם יכול לקיים זאת, להעמיד תלמידים. כי כששנים מדברים יחד ביראת-שמים, או כשאתר מאיר לחברו באיזה דבור, נחשב חברו אצלו בחינת תלמיד. ולפעמים נעשה להפך, והינו, כשאחר-כך הוא מקבל מחברו איזה דבור, או נעשה הוא בבחינת תלמיד לגבי חברו. וצריך כל אדם לזהר להשתדל ולעסק בזה, כי לא תהו כראה לשבת יצרה (שעה טו); כי צריך כל אחר לעסק ביישובו של עולם, שיהיה העולם ממלא מבני-אדם, כמו שכתוב (בראשת א): ומלאו את הארץ, כי זה עקר ישוב העולם, כשהעולם ממלא מבני-אדם, הינו מבני דעה, כי מי שאין בו דעת, אינו אדם כלל כ"ל. [הינו, כמו שהארם מצוה להעמיד בנים בעולם כשביל קיום העולם, בן הוא מצוה להכניס דעת ויראת-שמים בכניו ובתלמידים, כי זה עקר המצוה, שמצוה להעמיד תולדות לקיים העולם, כי העקר - להעמיד תולדות ממין בני-אדם דיקא, ולא מין בהמות וחיות בהמות אדם. על-כן כל זמן שאין מאיר הדעת בבני-אדם, ואינם יודעים ומרגישים אלקותו ויחברך וממשלתו, אינם בכלל בני-אדם, מאחר שאין בהם דעת לדעת את ה', שהו עקר גדר האדם, ועל-כן נחשב העולם כהוה וכהו, ועל זה נאמר: לא תהו כראה לשבת

יצרה; כי צריכין לישוב את העולם, שיהיה מישוב העולם מבני-אדם דיקא, והינו מבני דעה, שיודעין את השם יחברך. והוה גם-כן מצות: ומלאו את הארץ; שצריכין למלא את הארץ מבני-אדם, הינו שכל אדם מצוה שידבר עם חברו ביראת-שמים כדי להכניס דעת בחברו, שהו עקר ישוב העולם, שיהיה העולם מישוב מבני-אדם, הינו מבני דעה, שיודעין את השם יחברך, כ"ל. על-כן צריך כל אחר לעסק בזה - להכניס דעת ויראת-שמים בחברו, שעל-ידיה נעשה חברו בחינת תלמיד אצלו, ואזי כשימלאו ימיו ויגיע זמן ההסתלקות, אזי יתלבש בזה הרבוב שהכניס בחברו, ויהיה נחשב כאלו הוא בעצמו ממש קיים בזה העולם, כמו שאמרו: אשר אין חליפות למו - תר אמר בן, וחר אמר תלמיד. נמצא, כשנשאיר בן או תלמיד אחריו, או יש חליפות למו, הינו כי יש לו חליפין, מאחר שנשאיר דעתו אחריו על-ידי בן או תלמיד כ"ל. כי עקר הוא הדעת, וכשנשאיר דעת אחריו על-ידי בן או תלמיד, נחשב כאלו הוא ממש נשאר קיים בעולם. וזה חליפות - ראשית-תבות: פי ידבר חכמות והנהגות לבי תבונות (החלים טו); כי עקר הוא הדעת, שהוא בחינת: פי ידבר חכמות והנהגות לבי תבונות, שהו עקר ההשארה והחליפות שנשאיר מן האדם אחריו, והינו מה שהיה מדבר חכמה והנהגה עם חברו והכניס בו דעה אמת ויראת-שמים כ"ל. ועל-כן פי ידבר חכמות והנהגות לבי תבונות - ראשית-תבות "חליפות", כי זה עקר החליפות וההשארה כ"ל:

ובאמת בן ותלמיד הוא כלו חר. כי הן הוא גם-כן תלמיד כ"ל, וגם התלמיד הוא בחינת בן, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרין צב: ויש גם טו טו): כל התלמוד בן חברו תורה, כאלו עשאו; כי נחשב כאלו נעשה את הנוף של התלמוד גם-כן, כי מקדם לא היה נקרא בשם אדם כלל, מאחר שלא היה בו דעת ולא היה רק דמות אדם, נמצא, שעל-ידי שלמר עמו תורה והכניס בו דעת, על-ידיה נעשה אדם, על-כן נחשב כאלו עשאו ממש, על-כן גם התלמיד הוא בחינת בן:

ה אמנם, מי שרוצה לדבר עם חברו ביראת-שמים כ"ל, הוא צריך שיהיה לו יראת-שמים, כדי שהיו דבריו נשמעין אצל חברו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה וכו' (א): כל מי שיש בו יראת-שמים, דבריו נשמעין; וגם כדי שיתקמו דבריו אצל חברו, כי לפעמים מדבר אחר עם חברו, ויחפ וימר עובר והולך הרבוב מלב חברו, ואינו מתקיים אצלו כלל. על-כן צריך לזה יראת-שמים, כי מי שיראת-חכמו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקנת (אבות כ"ג), הינו שיש קיום לדבריו אצל חברו. נמצא, מי שרוצה להכניס דעת בחברו, הוא צריך שיהיה לו יראת-שמים, כדי שהיו דבריו נשמעין וכדי שיתקמו דבריו. והוה: אשר אין חליפות למו, ולא יראו אלקים (החלים טו); הינו כשאין נשאיר דעתו אחריו על-ידי בן או תלמיד, שהו בחינת חליפות כ"ל, זה סימן שלא יראו אלקים, כי על-ידי יראה נשאיר דעתו אחריו כ"ל:

ועל-ידי

הם בחינת סדר הזמנים שם, והשגות מקיפים הללו, זה עקר התענג והשעשוע של עולם הבא; אשרי מי שזוכה להשיגם. וזה בחינת תכלית היריעה, כי תכלית היריעה אשר לא נרע, כי השגות אלו המקיפים, שהם בחינת שעשוע עולם הבא, זה בחינת (הילים לא): מה רב טובך אשר צפנת ליראדך, כי הם הם רב טוב הצפון וטמון וסתום מעין כל, והרו: מה רב טובך - מה ריקא, כי הם בחינת מה, בחינת: מה חמית מה פשפשת, בחינת תכלית היריעה אשר לא נרע, וזה בחינת שפע הפתח, כי פתח הוא בחינת מקיף, כמו שכתוב (שמים כ): פתחו את בנתיני וכו'.

ז וזה החכם שאזכה לאלו המקיפים הנ"ל, בחינת שפע הפתח, הוא צריך שיהיה לו בחינת כל, בחינת (דה א כט): כי כל בשמים ובארץ, ותרגומו: דאחר בשמיא וארעא (וידר בראשה לא ובחוקו כב), הינו שיהיה אוהו ומקום שני העולמות, עולם העליון

ועולם התחתון, שהם בחינת שמים וארץ, כי הצדיק והחכם הנ"ל, הוא צריך שיהיה אוהו בשניהם, לקום את כל אחר ואחר בבחינתו. כי יש דרי מעלה ויש דרי מטה, דהינו עולם העליון ועולם התחתון, בחינת שמים וארץ, וצריך הצדיק להראות לדרי מעלה, שאינם יודעים כלל ביריעתו ופתחו, שזה בחינת השגה של מה, בחינת: מה חמית מה פשפשת, בחינת: איה מקום כבודו; ולהפך צריך להראות לדרי מטה, שארובא, מלא כל הארץ כבודו (ישעיה ו), כי יש שוכני עפר, שהם בני-אדם המנהיגים במדרגה התחתונה, ונרמא להם שהם רחוקים מאד מנגנו יתברך, וצריך הצדיק לעוררם ולהקיצם, בבחינת (שם טו): הקיצו ורגו שוכני עפר, ולגלות להם שה' עמם, והם סמוכים אליו ויתברך, כי מלא כל הארץ כבודו, ולחזקם ולעוררם, שלא יהיו מראשין עצמן, חס ושלום, כי עדין הם אצל השם יתברך וקרובים אליו, כי מלא כל הארץ כבודו, וזה בחינת כל, שיש להצדיק, בחינת: כי כל בשמים ובארץ, דאחר בשמיא וארעא, הינו שהוא אוהו ומקום שני העולמות: עולם העליון הוא אוהו ומקום בבחינת מה, בחינת איה מקום כבודו, ועולם התחתון הוא מקום בבחינת מלא כל הארץ כבודו. (וענין לקמן סי כח),

שם מכאן גס"פן ענין זה כבאור יותר קצת. והכלל - שהצדיק עקר שלמותו - כשיש לו שני הבחינות הנ"ל, דהינו, שידע איד לרבר וללמד ולהאיר בכל אחר ואחר, בדרי מעלה ודרי מטה, בעליונים ובתחתונים, בשמים ובארץ, שהם בחינת גדולים וקטנים, הינו שלתגדולים במעלה, בני עליה, בחינת דרי מעלה, צריך שיהיה כח להצדיק להראות להם ולגלות להם, שעדין אינם יודעים כלל מהשם יתברך, בחינת: מה חמית מה פשפשת וכו'; וזה הלמוד וההשגה הוא צריך להאיר ולהכניס בתגדולים במעלה, שהם בחינת דרי מעלה. ולהפך, יש בני-אדם שמתנחלים במדרגה התחתונה מאד, עד שהיו מראשין את עצמן לגמרי, חס ושלום, כי נרמא להם שהם רחוקים מאד מהשם יתברך, וכבר אבד נצחם ותחלתם מה' - צריך הצדיק שיהיה לו כח לעוררם ולהקיצם, שלא יהיו מראשין עצמן בשום

אפן

ו ועל-ירייה שעושקים לרבר אחר עם חברו להכניס בו דעת ויראח-שמים ולהעמיד תלמידים בני"ל, על-ירייה נבוסין אורות המקיפים, דהינו שזוכה להבין ולרע מה שלא היה מבין וירע מתחלה. כי מה שאדם מבין ומשיג בשכלו, זה בחינת פנימי, כי זה השכל נכנס לתוך שכלו; אבל מה שאין יכול לנכנס לתוך שכלו, דהינו מה שאי אפשר לו להבין, זה בחינת מקיפים, כי זה הרבר מקיף סביבות שכלו, ואי אפשר לו להכניס בפנים בתוך שכלו, כי אי אפשר לו להבין זאת, מחמת שהוא בחינת מקיף אצלו. וכשעוסק לרבר עם בני-אדם, ומכניס בהם דעתו, נמצא שנתרוקן מחו מהשכל והדעת שהיה לו, אזי על-ירייה נכנס השכל המקיף לפנים, כי על-ירי שנתרוקן שכלו על-ירי שהכניס דעתו בחברו, על-ירייה נכנס המקיף לפנים, וזוכה להבין בחינת השכל המקיף, דהינו שמבין מה שלא היה יכול להבין מתחלה בני"ל:

ויש כמה בחינות במקיפים, כי מה שמקיף לזה, הוא בחינת פנימי אצל חברו שהוא במדרגה למעלה מפניו, וכן למעלה מעלה. ויש שכל, שהוא בחינת מקיף לזה, ואצל אחר זה השכל הוא נמוך אפלו מבחינת פנימי, מחמת שהוא במדרגה גבוה מפני הרבה, ועל-ירי שמרבר אחר עם חברו ביראח-שמים ומכניס בו דעתו, על-ירייה נכנס מקיף שלו לפנים בני"ל. וכן למעלה מעלה, שכל אחר לפי בחינתו ומדרגתו נכנס מקיף שלו לפנים, על-ירי שמרבר עם חברו וחלמידו ומכניס בו דעתו בני"ל. והרו (שמים ו): כי קרוב אליך הרבר מאד, בפיד ובלבבך לעשותו. כי קרוב אליך הרבר מאד - הינו לקרב אליך הרבר שהוא בבחינת מאד, בחינת מקיפים, שהם נעלמים ורחוקים מאד מן האדם, ולקרובם אליך להכניסם בפנים - זה חלוי בפיד ובלבבך לעשותו. בפיד ובלבבך זה בחינת: פי ורבר תקמות והגות לבי תכונות; הינו שישגלה חכמתו ותכונתו לחלמידיו בני"ל. והרו: לעשותו - בחינת כאלו עשאו הנ"ל, ועל-ירייה יוכל להכניס ולקרוב המקיפים, שהם בחינת מאד, להכניסם לפנים, בני"ל:

ולמעלה מן הכל הם המקיפים העליונים של חכם הירוד, שהוא תרבי שבדור, שעל-ירי שזה תרבי והחכם שבדור עוסק לרבר עם תלמידיו ומכניס בהם דעתו, על-ירייה נכנסים המקיפים שלו לפנים. והמקיפים שלו הם בחינת אריכות ימים ושנים, כי המקיפים שלו הם בחינת עולם הבא, שהוא יום שכלו ארך (קדושין טז: חילין אבב), כי שם הוא למעלה מהזמן, כי כל הזמן של כל העולם הזה פלו, מה שהיה ומה שיהיה, הוא כלו אין ואפס נגד יום אחר, ואפלו נגד דגע אחר, של עולם הבא, שהוא יום שכלו ארך. ושם אין שום זמן, כי הוא בחינת למעלה מהזמן, רק סדר הזמנים שיש שם הם בחינת השגות של המקיפים, שיש מקיפים שהם בחינת ימים, ויש מקיפים שהם בחינת שנים, בחינת: תקופות הימים (שסאל"א א), תקופות השנים (שמה לו ובריה"ס כ"ב); ואלו המקיפים שיש שם,

הקשאי, אך אם היה אומר את התרוץ, היה נכנס בו מקיף אחר, והיה בא על קשאי יותר חזקה ורחבה מפתחלה, על-כן אומר לו השם יתברך "שתק" על התרוץ, הינו שישתק ולא יגלה את התרוץ, כרי שלא יבוא על קשאי יותר חזקה מפתחלה. וזהו: כך עלה במחשבה, הינו שחכף בשמגלין את השכל הפנימי, אזי עולה במחשבה שכל אחר חרש, כי נכנס מקיף אחר לפנים,

* משה היה למעלה מן הממשכה, לך היה ידע את התרוץ, כי השיג בחינת (מתר) [מתר] אותיות. (התקרים מחומרים, כי לא באר היטב ענין זה:

ועל-כן צריכין לשחק, כרי שלא יבוא למקיפים שאין צריכין להשיגם כנ"ל, וזהו: שתק, כך עלה במחשבה, * כנ"ל:

וזה פרוש: הונו מתונים כריו, והעמידו תלמידים הרבה, ועשו סיג לתורה (אבות פ"א). הונו

מתונים כריו - זה בחינת שצדיק החכם הנ"ל להיות לו מתינות, לידע איד לרבר עם כל אחר ואחר, שלפני בחינת כרי מעלה יגלה להם ההשגה של מה, בחינת: מה חיות וכו'; ולפני כרי ממה יגלה ההשגה של מלא כל הארץ כבורו. וזה בחינת ריו, בחינת משפט, בחינת (החלים ע"ה): כי אלקים שופט, זה השפיל וזה ירים - שהגבוהים הוא צדיק להשפיל, להראות להם שאינם יודעים כלל בידעו יתברך, והקטנים, בחינת שוכני עפר, צדיק להרים, לעוררם ולהקצים שלא יתאשו, כי מלא כל הארץ כבורו, כנ"ל. וזהו: והעמידו תלמידים הרבה - כי בשוכה להשגה כזו, להאיר בנוראים וקטנים וכו' כנ"ל, בנורא יעמיד תלמידים הרבה, כי כלם צריכים אליו, כי יש לו כח ללמד עם כלם כנ"ל. וזהו: ועשו סיג לתורה - בחינת (אבות פ"ב): סיג לתקמה שתיקה; כי צדיק לעשות סיג לרבריו, לשחק לפעמים, בחינת: שתק, כך עלה במחשבה, כנ"ל. כי על-ידי שזוכה להעמיד תלמידים הרבה, על-ידיה הוא זוכה להשיג את הפקידים, דהינו שמישיג ומבין מה שלא היה יכול להשיג מהחלה, על-כן הוא צדיק לעשות סיג לרבריו ולשתק לפעמים, כרי שלא יכנס במקיפים שהם למעלה מהזמן, שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתרוצים שאין הזמן מספיק לבארם, כי הם בחינת מקיפים, שהם למעלה מהזמן כנ"ל. על-כן מברך החכם לעשות סיג לרבריו, לרקרק ולזהר מה לגלות ומה שלא לגלות, באופן שלא ישיג רק אותן המקיפים שצדיק להשיג, ולא יבוא להשיג מקיפים שאין צדיק להשיג:

וזה בחינת מה שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה: בשעלה משה למרום, מצאו להקרוש-ברודיה הוא שהיה קושר פתרים לאותיות. אמר לו: רבוננו של עולם מי מעכב על ידך אמר לו: עתיד אחר לעמר, ועקיבא בן יוסף שמו, שהיה רורש על כל קוץ וקוץ חלי תלין של הלכות. אמר לו: רבוננו של עולם ראוי שתנתן תורה על ירו. אמר לו: שתק כך עלה במחשבה (ענין) וכו'. ולאורה קשה, מה אמר לו השם יתברך שתק וכו', הלא כבר אמר הקשאי, ומה זו שתיקה, מאחר שכבר הקשה מה שהקשה. אך חכף כשאמר משה הקשאי, נפל בשכלו תרוץ על

אפן בעולם, יהיה איד שיהיה, ולהראות להם ולהאיר בהם, כי ערין ה' עמם ואצלם וקרוכ להם, ואפלו בתוך הארץ ממש, אפלו אם נפל לשאול תחיתות, חס ושלום, אפי' על-פירכין שם ריקא נמצא כבורו יתברך, כי מלא כל הארץ כבורו. וזה בחינת כל, שיש להצדיק וכו', כנ"ל:

ת גם זה החכם הרור הנ"ל צדיק לידע איזה מקיפים שהוא צדיק להמשיכם ואיזה מקיפים שאין צדיק להמשיכם, וכשכיל זה יש דברים שאין ראויים לגלותם בפני התלמידים, כי אם יגלה אותן התקרים, יכנסו מקיפים אחרים בתוך שכלו כנ"ל, ולפעמים אין צדיק לקבל אלו הפוקים, כמו למשל, כשהרב מרבר עם תלמידו איזה פשט בגמ"ס ונקרא פרוש, חופותו, ובתוך כריו הוא בא על איזה קשאי, ואותו הקשאי היה במחלה בבחינת מקיף אצלו, כי לא ידע ממהו במחלה, וכתף כשנפול בשכלו ואת הקשאי, הוא אומרה בפני תלמידו, ובהך כך כשמשכיר לו הקשאי, נופל בשכלו תרוץ על הקשאי, נמצא שחזר ומשיג מקיף אחר, שהוא תרוץ על הקשאי, ואזי אומר גם התרוץ בפני התלמיד, אך כשמעלה גם התרוץ בפני התלמיד, אזי נכנס בו עוד מקיף אחר, ואז על-ידי זה השכל שקא עליו עתה, הרוא קשאי לרוכתא, וארדבא, עתה הקשאי חזקה ורחבה יותר מפתחלה. נמצא, שעל-ידי שגלה התרוץ בפני התלמיד, שעל-ידי זה נכנס בו מקיף אחר, דהינו שכל חרש, על-ידיה חזקה הקשאי למקומה ביתר עז, כי עתה הקשאי חזקה ורחבה יותר מפתחלה. כמו כן יש בהשגות, שיש דברים שאסור לגלותם, כי אם יגלה זה התרוץ בפני התלמיד, יכנס בו מקיף חרש, שעל-ידי יהיה הקשאי חזקה ורחבה יותר מפתחלה, ער שיוכל לכנס בהשגות מקיפים שהם למעלה מהזמן, שאין הזמן מספיק לבאר הקשיות והתרוצים שיש שם, כי הם למעלה מהזמן, כי כל מה שהוא מעלה איזה שכל, קשאי או תרוץ, נכנס בו שכל חרש, שהוא בחינת מקיף כנ"ל. על-כן אם לא יהיה נזהר כרבריו, לרקרק איזה דבר לגלות ואיזה דבר שלא לגלות, על-ידיה יהיה נכנס בקשיות ותרוצים שאין הזמן מספיק לבארם, כי הם בחינת מקיפים, שהם למעלה מהזמן כנ"ל. על-כן מברך החכם לעשות סיג לרבריו, לרקרק ולזהר מה לגלות ומה שלא לגלות, באופן שלא ישיג רק אותן המקיפים שצדיק להשיג, ולא יבוא להשיג מקיפים שאין צדיק להשיג:

וזה בחינת מה שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה: בשעלה משה למרום, מצאו להקרוש-ברודיה הוא שהיה קושר פתרים לאותיות. אמר לו: רבוננו של עולם מי מעכב על ידך אמר לו: עתיד אחר לעמר, ועקיבא בן יוסף שמו, שהיה רורש על כל קוץ וקוץ חלי תלין של הלכות. אמר לו: רבוננו של עולם ראוי שתנתן תורה על ירו. אמר לו: שתק כך עלה במחשבה (ענין) וכו'. ולאורה קשה, מה אמר לו השם יתברך שתק וכו', הלא כבר אמר הקשאי, ומה זו שתיקה, מאחר שכבר הקשה מה שהקשה. אך חכף כשאמר משה הקשאי, נפל בשכלו תרוץ על

בחינת מה, בחינת: בעת יאמר לעקב ולישראל מה וכו', בחינת מקיפים הנ"ל, שהם בחינת מה, שזוהו בחינת הארת הרצון בנ"ל:

וכמה שמתגלה הארת הרצון בעת האכילה ורקא - דע, פי מי שרוצה לחגור מתניו להיות מפרנס, לתן פרנסה להתלויים בו, הוא צריך שיהיה איש-חיל, ולא יהיה ההפקד, שקורין: "רע-מזל" "של-מזל", כי צריך שיהיה לו קצת ממשלה, פי כל הפרנסה נמשך מהמלכות, כמו שכתוב במלך: (ויטל ר) אילנא די תוית די רבה ותקף וכו' ומוזן לכלא פת, אנת הוא מלכא. ועליכן מי שרוצה לקבל פרנסה, צריך שיהיה לו קצת ממשלה, כרי שיהיה לו איזה שיכות עם המלכות. וזה בחינת (רית ט): לעת האכל גשי הלם - אין הלום אלא מלכות (בחס ט). פי צריך שיהיה לו ממשלה, בחינת מלכות, לעת האכל, כי עלי-ידיה נמשך הפרנסה בנ"ל. ועליכן בשהפעל חוגר מתניו נגר אשתו, ומתיב עצמו לפרנסה, כמו שכתוב בבחנה: ואנא אפלת ואוקיר ואזון וכו', אז נותנים לו קצת ממשלה, כמו שכתוב (בראשית ט): והוא ימשל בך; פי עלי-ידי הממשלה הוא יכול להמשיך הפרנסה בנ"ל. וכן כל השדים - כל מי שצריך לתן פרנסה יותר לאנשים רבים התלויים בו, הוא צריך שיהיה לו יותר ממשלה, כדי שיוכל להמשיך הפרנסה עלי-ידי המלכות בנ"ל. והמלכות מקבלת הפרנסה מן בחינת הדינים שיש בים החכמה, דהינו הקמוים, שהם בחינת ידים, כמו שכתוב (משל א): נטיחי ידי ואין מקשיב, ופרש רש"י דהינו רמוים, כי כשהתכם מגלה חכמתו, לפעמים אומר איזה דבור, שמרמו בו רמוים להתלמידיו, דהינו מה שאי אפשר לכאר בפיו בפרוש, רק עלי-ידי הקמוים שיש בהרבור הם מכינים בנחלו. ואלו הקמוים הם בחינת ידים, בחינת: נטיחי ידי בנ"ל, וזהו בחינת הדינים שיש בים החכמה, בבחינת (ההלם ט): זה הים גרול ורחב ידים. ומאלו הדינים מקבלת בחינת המלכות את הפרנסה, בבחינת (שם ט): פותח את ירך ומשביע לכל חי רצון, הינו שהפרנסה נמשכת מבחינת הדינים הנ"ל. וזהו: ומשביע לכל חי רצון - בחינת הארת הרצון, שמתגלה בתוך הפרנסה בנ"ל, ואתה נותן להם את אכלם בעתו, בנ"ל. כי מתמת שהמלכות מקבלת הפרנסה מידים אלו שיש בים החכמה, עליכן מתגלה שם, בתוך האכילה והפרנסה, הארת המקיפים, שהם בחינת הארת הרצון בנ"ל, כי המקיפים מאירים בים החכמה שמגלה התכם בנ"ל. וזה בחינת: זה הים גרול ורחב ידים וכו', לותן זה צדקה לשחק בו. לותן זה בחינת מלכות, כמו שכתוב (שעיה ט): לותן נחש ברית, לותן נחש עקלתון, ופרש רש"י: מלכות. וזהו: לשחק בו - בחינת שחקים, ששם שותקין מן (השעה יב), דהינו פרנסה. הינו, שהמלכות בחינת לותן מקבלת הפרנסה מן הדינים שיש בים החכמה, שזוהו בחינת: זה הים גרול ורחב ידים, בנ"ל, וכשמגיע הפרנסה להמלכות, שם היא נשתקת ונכתשת לתן לכל אחד ואחד חלק פרנסה כפי מה שראוי לו.

וזהו

שזוהו בחינת החלוק שבין השגת דרי מעלה להשגת דרי מטה, שהם בחינת בן ותלמיד. פי משה השיג בחינת (שם ט): כי לא יראני האדם וחי, זה בחינת ההשגה של מה, בחינת: מה תמית וכו', שזוהו ההשגה של דרי מעלה, בחינת בן; וישעיה, שהיה במדרגה קטנה ממשנה, אמר (ישעיה ט): ואראה את ה' - זה בחינת השגה של דרי מטה, בחינת תלמיד, בחינת מלא כל הארץ כבודו; כי אף-על-פי שידע ישעיה שיש השגה של בחינת מה, אף-על-פי-כן אמר לפי מדרגתו, שהוא היה בבחינת ההשגה של מלא כל הארץ כבודו, בחינת: ואראה את ה'. נמצא, שבן ותלמיד הם בחינות דרי מעלה ודרי מטה, הינו ההשגה של מה, בחינת: מה תמית מה פשפשת, בחינת: איזה מקום כבודו, בחינת: כי לא יראני האדם - זה בחינת השגת הבן, השגת דרי מעלה, והשגה של מלא כל הארץ כבודו, בחינת: ואראה את ה', זה בחינת השגת התלמיד, השגת דרי מטה, פי הבן שהוא נמשך בלו ממה האב, עליכן זוכה להשגת אביו ממש, שהוא בחינת מה, שהוא ההשגה של הרבי והחכם שברוד בנ"ל; אבל התלמיד אין מקבל רק בחינת ההשגה של דרי מטה, שהוא בחינת מלא כל הארץ כבודו וכו', בנ"ל:

ט וצריך לכלל העולמות, עליון פתחתו ותחתו בעליון, שיהיה הבן בלול מבחינת תלמיד, וכן התלמיד יהיה בלול מבחינת בן, כדי שיהיה להם יראה, כי הבן, שהוא בבחינת ההשגה של מה, בחינת: מה תמית וכו', ואם-כן לא יהיה לו יראה כלל, מאחר שאינו רואה כלל כבודו ותכבודו, ועליכן צריך שיהיה הבן בלול מבחינת תלמיד, להראות לבחינת בן גס-בן קצת מההשגה של בחינת התלמיד, דהינו בחינת מלא כל הארץ כבודו, כדי שיהיה לו יראה, וכן התלמיד, שהשגתו בחינת מלא כל הארץ כבודו, ואם-כן יוכל להתכבטל במציאות, ועליכן צריך להראות לו קצת מההשגה של בחינת הבן, דהינו בחינת מה, כדי שלא יתכבטל במציאות, ויהיה לו יראה:

י ועל-ידי כלליות בן ותלמיד, עלי-ידיה מי שהוא איש-חיל, ואינו ההפקד (שקורין: רע-מזל, שלימזל), הוא יכול לקבל בעת האכילה הארת הרצון, דהינו שאיר לו הרצון בעת האכילה, וישתוקק ויבסוף מאד אליו ותפוד הרצון מפלג, בלי שום ידיעה, שלא ידע כלל מה הוא רוצה. וזה בחינת (ההלם ט): ואתה נותן להם את אכלם בעתו. בעתו זה בחינת הארת הרצון הנ"ל, בחינת (בשיר ט): בעת יאמר לעקב ולישראל מה פעל אל, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לכרחה (ירושלמי שם ט): עתידין צדיקים שיהיה מחצתן לפנים ממלאכי-השרת. מחצה זה בחינת מקיפים, שהם המחצה של השכל, ולעתידי יהיה מחצות המקיפים של הצדיקים למעלה ממקיפים של מלאכי-השרת, ואז יהיה השגתם בחינת מה, בחינת: מה פעל אל. וזאת ההארה של בחינת מה, הוא בחינת הארת הרצון, שהוא למעלה מן הכל, והוא מתגלה בעת האכילה, בבחינת: ואתה נותן להם את אכלם בעתו - בעתו דיקא, בחינת הארת הרצון, שהוא

בין הערבים היה מכפר על עברות של יום, כי ישראל עם קרוש, לפי גדרל רהיניותם ודקותם אין יכולין לשא עליהם המשא של עון אפלו יום אחר, עליכן אנו צריכין את הבית המקדש, שיכפר עלינו בכל יום. ומעת אשר תרב בית המקדשנו אין אנו יכולים לנקות עצמנו מן העוונות, כי אין מי שיכפר בעדנו; ומשה רבנו עליו השלום, שידע כל זאת, עליכן מסר נפשו על ישראל, ובקש: סלח נא לעון העם הזה וכו', כי ידע שבזה החטא תלוי חרפן הבית, שהוא כולל כל החטאים כנ"ל, וכשזכה לפעל בקשתו, מזה נעשה בחינת חנכת הבית, בחינת חנכה, הפך חרפן הבית. וכן כל אחר, כפי מה שזוכה לפעל בקשח סלח נא ביום הכפורים, שעלידיה נתתן פנים חרפן הבית, כמוכן נעשה בחינת חנכת הבית, בחינת חנכה. ומצא, שחנכה נעשה עלידי סלח נא, כנ"ל, ועליכן רמו משה רבנו, עליו השלום, צדוף "חנכתה" בפסוק סלח נא, כי "סלח נא לעון העם הזה בגדרל תספרד ובאשר נשאתה" וכו' - הוא ראשי-תבות "חנכה", כי חנכה נעשה עלידי סלח נא וכו', כנ"ל. וכן כל הבחינות הנ"ל, כלם כלולים בבית המקדש, כי בית המקדש כלול מבחינות בן ותלמיד, כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תע"ט): למה נקרא שמו הר המוריה שממנו הוראה יוצאה לישראל - זה בחינת תלמיד. גם אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תרי"ט ע"ט ע"ט רע"ט): למה נקרא שמו חרר המפות שעלידו פרים ורבים ישראל - זה בחינת בן. ועליכן בית המקדש במקום הגרן (שמואל"ב), זה בחינת פרנסה, שנמשך עלידי כלליות בן ותלמיד, כנ"ל. וזה בחינת לחם הפנים שהיה בבית המקדש, זה בחינת האכילה והפרנסה, שנמשך עלידי כלליות בן ותלמיד, שבו נתגלה אורות המקיפים, שהם בחינת אור הפנים כנ"ל, כי אור הפנים זה בחינת ש"ע גהורין, פירושו, וש"ע הוא שמי פעמים "הקף", כמוכא. וזה בחינת (תע"ט): להצהיל פנים משמין ולחם לבב אנוש יסעד, הינו שכתוף האכילה מתגלה הארת המקיפים, שהוא בחינת אור הפנים, בחינת: להצהיל פנים משמין ולחם וכו'. ועליכן מצות חנכה בשמן, כי חנכה הוא בחינת חנכת הבית, שעלידיה נמשך פרנסה, ונתגלה אור הפנים, שזה בחינות לחם הפנים, בחינות: להצהיל פנים משמין ולחם וכו', כנ"ל. וזה בחינות (תע"ט): יאר ה' פניו אליך ויחנך, ויחנך - זה בחינות חנכה, שעלידו נתגלה אור הפנים, בחינת: יאר ה' פניו וכו', כנ"ל. ומשה רבנו זכה לסוד חנכה עלידי שמסר נפשו כשכיל ישראל ונתן לבו עליהם להסתכל בצרתם, כי הוא היה רחמן ומנהיג אמתו כנ"ל, ועקר צרת ישראל הוא המשא של עוונות, חס ושלום, כנ"ל. ועליכן פקש עליהם סלח נא כנ"ל, ועלידיה נעשה בחינת חנכה, בחינת חנכת הבית, שבזה תלוי תקון כל הבחינות הנ"ל, כנ"ל. וזהו חנכה - חנוכה, הינו כ"ה בכסלו. בסליו הוא אותיות: וירא יי בי סר לראות (שם א); כי משה רבנו נתן לבו להסתכל בצרתן של ישראל. וזהו: כי סר לראות - לשון סר וזעף (מלכ"א ב). ועקר צרתן הוא המשא של עוונות, חס ושלום, כנ"ל, והשם יתברך כשראה שהוא נתון לבו על זה, קראו אליו ויאמר: משה משה,

וזהו: לשחק בו - בחינת שחקים, ששם שחקין מן, כי הפרנסה, שהיא בחינת מן, נשחקת ונכתשת אצל בחינת המלכות, שהוא בחינת לוחין, שמקבל הפרנסה מבחינת: זה הינו גרול ורחב ידים, הינו מן הירם שיש בים החכמה, שהם בחינת רמזים כנ"ל. וזהו: כלם אליך ישברו לחת אכלם בעתו; כי הכל מסתכלין ומצפין על פרנסה, והמלכות מלקט ומקבץ כל אלו הבטחונות של כל באי עולם, מה שבלם מצפין ומסתכלין על פרנסה, ועם אלו הבטחונות עולה המלכות ומקבל פרנסה מן ידים הנ"ל. וזהו: כלם אליך ישברו, הינו עלידי הבטחונות הנ"ל, שבלם ישברו אליו, ומצפין ומסתכלין על פרנסה, עלידי זה נמשך הפרנסה עלידי המלכות כנ"ל. וזהו: לתח אכלם בעתו - בעתו דיקא, בחינת הארת הרצון, שמתגלה בתוף הפרנסה, שהוא בחינת: בעת ואמר לעקב ולישראל מה פעל אל, בחינת: ואתה נחת להם את אכלם בעתו, בחינת: פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון, כנ"ל: וזהו: כי ימנע ויורעוד ואור פניך כי רציתם (תע"ט), ימנע ויורעוד - זה בחינת הירם הנ"ל, שבהם מתגלה הארת המקיפים, שהוא בחינת הארת הרצון כנ"ל. וזהו: ואור פניך כי רציתם, כי המקיפים הם אור הפנים, וזה: כי רציתם, כי הם בחינת הארת הרצון, כנ"ל: וזהו: אשריך ארץ שמלכך בן-חרין ושריך בעת יאכלו (שם א), חרות זה בחינת יוכל, שהוא בחינת כלליות בן ותלמיד, כי יוכל הוא אותיות: וכל בןיך למודי יי (שם ב), הינו כלליות בן ותלמיד, כי בןיך זה בן, למודי ה' הם תלמידים, ומכלליות בן ותלמיד, שהוא בחינת יוכל, בחינת חרות, משם מקבל המלכות הפרנסה כנ"ל. וזהו: אשריך ארץ שמלכך בן-חרין - שמלכות מקבל הפרנסה מבחינת חרות, בחינת יוכל וכו' כנ"ל. וזהו: ושריך בעת יאכלו. בעת, זה בחינת התגלות הרצון, שמתגלה בשעת אכילה, בחינת: בעת ואמר וכו' כנ"ל. וזה בחינת (תע"ט): אין מסיתין בעשירה, כי אז, בשעת עשירה, מאיר הארת הרצון, שהוא בחינת הארת המקיפים, שהם בחינת שתיקה, בחינת: שחק, כך גלה במחשבה, כנ"ל:

יא וזה בחינת חנכה. כי ענין חנכה, רע, כי כל אחר ואחד כפי מה שזוכה לפעל בקשתו ביום הכפורים, דהינו כקשת סלח נא, בן יש לו חנכה, כי עלידי סלח נא נעשה חנכה, כי משה רבנו בקש (תע"ט): סלח נא לעון העם הזה, על חטא המרגלים, ועלידי חטא המרגלים גרמו חרפן הבית המקדש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תע"ט), אני שהשם יתברך אמר להם: אתם כיתים בכיה של חנם, אני אקבע לכם בכיה לרדות; כי אותו הלילה, ליל תשעה באב היה, שבו נחרב הבית המקדש, ומשה רבנו בקש על זה סלח נא, כי בזה החטא והפגם תלויים כל העוונות, כי עלידיה הפגם נחרב בית המקדש. וכמו שבית המקדש היה קים, היינו נקיים מעוונות, כמו שכתוב (שם א): צרף לין פה, ופרש רש"י, כי תמיד של שחר היה מכפר על עברות של לילה, ותמיד של

מלכות. ואזי נתעורר היראה של החכם שחדש זה החדוש, כי הכל תלוי ביראה, כי צריך שיהיה לו יראה, כדי שיהיו דבריו נשמעין, וכדי שיתקיימו דבריו כנ"ל, ועליכּן כשחוזרים את החדוש, שאזי בא בחינת המלכות לקבל משם פרנסה, ומלכות הוא בחינת יראה כנ"ל, ועל-ידיה נתעורר יראה של החכם הנ"ל, על-כּן נופל יראה על זה שמעין בחדוש:

וזה פרוש: מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע שהיו באין בכפינה, והיה רבי אליעזר יושן, ורבי יהושע געור. נודעו רבי יהושע, ונגער רבי אליעזר. אמר לו: מה זה, יהושע, מפני מה נודעוּת אמר לו: מאוד גדול ראיתי בים. אמר לו: שפא עיניו של לוינת ראיתי, שנאמר: עיניו כעפעפי שחר (כ"ב ע"ד):

רבי אליעזר ורבי יהושע - זה בחינת פן ותלמיד. רבי אליעזר - זה בחינת פן, שהשגתו בחינת מה, בחינת: מה חמית וכו', בחינת: כי לא יראני האדם, בחינת: עין לא ראתה אלקים וולתיד וכו', כנ"ל. וזה בחינת רבי אליעזר, כי אליעזר - ראשי-תבות: עין לא ראתה אלקים וולתיד יעשה וכו', שזה בחינת פן כנ"ל. רבי יהושע - זה בחינת תלמיד, שהשגתו הוא בחינת מלא כל הארץ כבודו, בחינת: ואראה את ה', שהוא בחינת ההשגה של רבי משה, שצריך לעוררם ולהקיצם שלא יתיאשו עצמן כנ"ל, ככחינת: תקיפו ורננו שוכני עפר, ולהראות להם כי מלא כל הארץ כבודו. וזה בחינת רבי יהושע, כי יהושע הוא ראשי-תבות: יהיו מתיד ובלתי יקומון תקיפו ורננו שוכני עפר. ומשה רבנו, שהוא בחינת חכם הרוד, שהוא מאיר כבן ותלמיד כנ"ל, על-כּן היה לו פן שהיה שמו אליעזר, ותלמיד ששמו יהושע. כי אליעזר פן משה הוא בחינת רבי אליעזר הגדול הנ"ל, כמוכא במדרש (צדק פ"ג) על פסוק: ושם האחר אליעזר - האחד המצור, כי משה רבנו כפש על זה, שיהיה רבי אליעזר מיוצא חלציו, ונתקיים פן:

וזה: מעשה ברבי אליעזר ורבי יהושע וכו'. מעשה הוא מה ש"ע, כמוכא בכתיבם, הינו בחינת מקיפים הנ"ל, שהם בחינת שע נהורין של אור הפנים, בחינת מה כנ"ל. וזה: שהיו באין בכפינה, הינו שרבי אליעזר ורבי יהושע, שהם בחינות פן ותלמיד, היו מהלכין בים החכמה, ששם מתגלין אורות המקיפים. וזה בחינת ספינה, לשון ספון וסמון, בחינת המקיפים, שהם ספונים וסמונין מעין כל, (כי הם בחינת: מה רב טובך אשר צפנת ליראך, כנ"ל). וזה בחינת (משל ט"ו): היתה פאניות סוחר - לשון סחור סחור, בחינת מקיפים, שהם בחינת ספינה, כנ"ל:

וזה: והיה רבי אליעזר יושן, ורבי יהושע געור. כי השגת רבי אליעזר, שהוא בחינת פן, הוא בחינת שנה, בחינת: עין לא ראתה וכו', בחינת מה, בחינת: מה חמית וכו' כנ"ל

ויאמר הנני - הנני לכהנה, הנני למלכות, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (מד שסח פ"ג), הנני לכהנה - זה בחינת תנבתי הבית, כי משה שמש בשבעת ימי המלואים, כמו שכתוב (תהלים ט"ז): משה ואהרן כבהינו (יחזקאל ט"ז). גם כהן הוא בחינת כליות פן ותלמיד, כי ככהן נאמר (ויקרא ט'): להורות את בני ישראל; להורות - לשון הוראה, זה בחינת תלמיד. גם להורות - לשון תריון, בחינת פן. הנני למלכות - זה בחינת מלכות הנ"ל, שעלי-ידו נמשך הפרנסה, שבו נתגלה אור הפנים כנ"ל. וזה בחינת (כחית ט"ז): ומלכי צדק מלך שלם הוציא להם ויין, והוא כהן לאל עליון. מלכי צדק מלך שלם - זה בחינת מלכות. הוציא להם ויין - הינו בחינת פרנסה, שנמשך עלי-די המלכות כנ"ל. והוא כהן - זה בחינת כהנה הנ"ל, שהוא בחינת כליות פן ותלמיד, שמשם נמשך הפרנסה עלי-די המלכות, כנ"ל:

יב וזה בחינת מג הראה; כשהראה היא כפגוש השנה, היא כלולה מכל הבחינות הנ"ל, כי הראה היא מאירת עינים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תהלים ט"ז) - זה בחינת תלמיד, שהשגתו בחינת: ואראה את ה'. גם עלי-די הראה בא שנה (כסוד מ"א לעיל כ"ה ט) - זה בחינת השגת הפן, שהשגתו בחינת מה, בחינת: מה חמית וכו', שזהו בחינת שנה, בחינת (ישע"ה ט"ז): עין לא ראתה אלקים וולתיד. ורוח החיים שבתוך הראה זה בחינת מקיפים הנ"ל, בחינת (קהל ט'): סובב סובב הולך הרוח, בחינת (א"ב ט'): רוח על פני יחלף, בחינת אור הפנים. וכשהשמיים של הראה הם כפגוש השנה, עלי-דיה מאיר אור הפנים, בחינת מקיפים. והידים הנ"ל שיש בים החכמה כנ"ל, בהם נתגלה אור הפנים, בחינת מקיפים, שהם בחינת הארת הרצון, בבחינת: פותח את ירך וכו', כנ"ל. וזהו בחינת חת"ה, שהוא סופי-תבות של פותח את ירך, שהוא השם של הפרנסה, כמוכא חת"ה שתי פעמים "רוח", הינו שבאלו הידים הנ"ל נתגלה בחינת המקיפים, שהם בחינת: סובב סובב הולך הרוח, בחינת: רוח על פני יחלף, כנ"ל. וזה בחינת (יחזקאל ט'): וידי ארם מתחת כנפיהם - זה בחינת כנפי הראה, ששם סובב הרוח, בחינת מקיפים, שמשם נמשך בחינת הארת הידים כנ"ל:

וזה בחינת: רוח איש וכלכל מחלחו (סלי ט"ו). רוח איש - זה בחינת רוח-החיים הנ"ל, שהוא בחינת: סובב סובב הולך הרוח, בחינת מקיפים, שמשם נמשך פרנסה וכלכלה, בחינת: כלכל וכו', כנ"ל:

ג ועל-כּן כשמעינים ומרחבים מאיזה חדוש שחדש החכם שבדור, אזי נופל יראה על זה שמרחב ומעין בחדוש. כי כשחוזרים את החדוש, אזי נתעורר ונתגלה ים החכמה, שמשם מקבל המלכות את הפרנסה, ואזי בא בחינת המלכות להמשיך פרנסה, ועקר היראה היא במלכות, כי מלכות היא מקור היראה, כמו שאמרו (יחזקאל ט"ז): אלקלא מוראה של

מוהר"ן תניינא

ענו (פסדרי ט), וענוה גדולה מכלם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ז כג), ויש עוד צדוה של חנכה, שהוא מרמז בפסוק (יב"ט טז): ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי ספך משה את ידיו עליו, כסופי-חכות יש צדוה חנכה, כי בזה הפסוק מרמז כל החינות של המאמר הנ"ל: "מלא" זה בחינת: ומלאו את הארץ, המבאר לעיל, וכן "רוח חכמה" - כי סמך משה ידיו וכו', כל זה מבאר לעיל בפאמר הנ"ל. גם בענין היראה, כי יש חמש גבורות, שהם חמש אימות, שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת ע"ג), ויש אלף וחי"ה (ארכע מאות וחמס) גבורתן, המוכא בזה הקדוש (נשא דף קל"ג), שנכללים הגבורות זה בזה עד אלף וחי"ה. וכל אלו הרברים לא באר בלל, כי אלו הרברים נאמרו וכו':

התורה האת מרברת מכל העשר ספירות שפע הכתר, חכמה ובינה, ידים, גם יראה. גם אמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכות טז): המונע הלכה מפי תלמיד, באלו מונע ממנו חסד, ופודק ממנו יראת-שמים. גם בן ותלמיד - בן, איהא בזה הקדוש (יב"ט דף קל"ג): מה שמו, רא חכמה; מה שם בנו, רא תפארת. תלמידים, הם למורי ה', רא נצח הוד. כל, רא יסוד, ומלכות הנ"ל. ראה, היא איברים הפנימיים. ויש ספירות שפדבר מהם כמה פעמים. (אשרי אונים שקד שומעות. אשרי העם ששכבה לו וכו'):

ח

תקעו כחדש שופר בפסא ליום חגנו, כי חק לישראל

הוא משפט לאלקי יעקב (תהלים טא)

א אף-על-פי שחוקתה הוא דבר גדול, ומכל על כל אחר מיישראל להוכיח את חברו, כשרואה בו שאינו מתנהג כשורה, כמו שכתוב (ויקרא ט): הוכח תוכיח את עמיתך, אף-על-פי-כן לאו כל אדם ראוי להוכיח, כמו שאמר רבי עקיבא (עירובין טז): חמה אני, אם יש בדור הזה מי שיכול להוכיח. ואם רבי עקיבא אמר זאת בדורו, כל-שכן בדור הזה של עכשו. כי כשהמוכיח אינו ראוי להוכיח, אזי לא רי שאינו מועיל בתוכחתו, אף גם הוא מבאיש ריח של הנשמות השומעים תוכחתו, כי על-ידי תוכחתו הוא מעורר הריח רע של הפגעים רעים ומרות רעות של האנשים שהוא מוכיחם. כמו כשמתא איה דבר שיש לו ריח שאינו טוב, כל זמן שאין מויוזן אותו הרבר, אין כרגישין הריח רע, אבל כשמתחילין להויו אותו הרבר, אזי מעוררין הריח רע; כמו-כן על-ידי תוכחה של מי שאינו ראוי להוכיח, על-ידי-הו מויוזן ומעוררין הריח רע של הפגעים רעים ומרות רעות של האנשים שמוכיחם, ועל-כן הוא מבאיש ריחם, ועל-ידי-הו הוא מחליש את הנשמות שלהם, ועל-ידי-הו נפסק השפע מכל העולמות התלויים באלו הנשמות. כי עקר יניקת הנשמה הוא מהריח, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה כג): מנין שמברכין על הריח שנאמר: כל הנשמה התלל זה. איהו דבר שהנשמה נהנית ממנו, ולא הגוף הוי אומר: זה הריח. ועל-כן על-ידי זה המוכיח, שהוא מבאיש ריחם, על-ידי-הו תחלש הנשמה, שיניקתה מהריח הנ"ל, וממילא נפסק השפע

כנ"ל. אבל השגת רבי יהושע, שהוא בחינת תלמיד, בחינת רבי מטה, הוא בחינת נעור, בחינת: ואראה את ה', בחינת: מלא כל הארץ כבודו, בחינת: הקיצו ורננו שובני עפר. וזה: והיה רבי אליעזר ושו, ורבי יהושע נעור, כנ"ל. נדרעו רבי יהושע, ונגער רבי אליעזר. נגער רבי אליעזר - זה בחינת כליות בן בתלמיד, כי צריך לכלל בן בתלמיד, להראות לבחינת בן בחינת ההשגה של התלמיד, כרי שיהיה לו יראה כנ"ל, וזהו: ונגער רבי אליעזר, הינו שרבי אליעזר, שהוא בחינת בן, בחינת שנה כנ"ל, וכלל בבחינת תלמיד, שהשגתו בחינת נעור כנ"ל. אמר לו: מה זה, יהושע - מה ריקא, זה בחינת השגה של בחינת בן, שהוא בחינת מה כנ"ל. זה בחינת כליות תלמיד בבו, כי התלמיד צריך שיהיה נכלל בבחינת בן, שהוא בחינת מה, כרי שיהיה לו יראה כנ"ל. וזה (יב"ט ט): מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה. מה ריקא, כי צריך שיהיה נכלל בבחינת מה, כרי שיהיה לו יראה כנ"ל. וזה: מה זה, יהושע - הינו שרבי אליעזר הכיא את רבי יהושע לבחינת השגה של מה, כרי שיהיה רבי יהושע, שהוא בחינת תלמיד, נכלל בבו כנ"ל. ספני מה נדרעו-ע. אמר לו: מאוד גדול ראיתי בים - שראה אור גדול בים התכבה. אמר לו: שפא עניו של לוינת ראית וכו' - לוינת זה בחינת מלכות, בחינת: לוינת זה יצרת לשחק בו, בלם אלד ישברו וכו', כנ"ל. הינו, שהשיב לו, שראה עניו של לוינת, והינו מה שבחינת מלכות מלקט ומקבץ כל הבטחונות של כל באי עולם, שכלם עיניהם תלויות ומצפין על פרנסה, ומלכות, בחינת לוינת, מקבץ כל אלו הבטחונות, ונכנס עמהם לים התכבה לקבל משם פרנסה, ועל-ידי-הו נדרעו רבי יהושע, כי נפל עליו יראה, מחמת שנכנס בים התכבה, ששם נתגלה בחינת מלכות, שבא לקבל פרנסה, שזה בחינת עניו של לוינת, כנ"ל, ועל-ידי-הו נפל יראה, כי מלכות הוא מקור היראה, כנ"ל:

וזה: יהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חלם וכו'. שנתיים ימים - זה בחינת תקופות הימים, תקופות השנים הנ"ל, שהם בחינת עולם הבא, שהוא יום שכלו ארך, שהוא למעלה מהזמן, ששם סדר הזמנים הוא בחינת מקיפים כנ"ל, שהם כל התענוגים והשעשועים של עולם הבא כנ"ל. ופרעה זה בחינת יוכל, כמוכא בזהר (ישוד"ה ט), דכל נהורין אתפרעין ואתגליו מנה: (והשאר לא באר)

וזה בחינת קבורת משה, שהוא בחינת המקיפים, שהם ממונים מעין כל. וזה: עליונים נרמה להם למטה ותחתונים נרמה להם למעלה, הנאמר בקבורת משה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה ט), זה בחינת כל הנ"ל, בחינת: כי כל בשמים ובארץ; שצריך הצדיק שזוכה לאלו המקיפים הנ"ל שיהיה לו בחינת כל, כנ"ל, להראות לעליונים שהם למטה, שאינם יודעים כלל ביריעתו ויחפרו, בחינת: מה חמית וכו', ולהפך, תחתונים נרמה להם למעלה, כי הם משיגים שמלא כל הארץ כבודו, בחינת: ואראה את ה': עוד יש בזה דברים נעלמים הרבה, ולא באר רק קצת, קצת ראשי-פרקים. כי משה רבנו היה

הראוי, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תמיד נח): המוכיח את חברו לשם שמים, מושכיני עליו חוט של חסד, שנאמר: מוכיח אדם אחרי חן ימצא. כי חוט של חסד זה בחינת שנקלע ונשוד ונעשה חוט מהנימין, שעל אלו הנימין (שקודין ספרינים) יתנגן הנגון והשיר הזה של לעתיד, שהם ע"כ נימין, כנגד שם י"ק יק"ו יקו"ק, שהוא בחינת שיר פשוט כפול וכו', כמוכא בתקונים (ח"א), שהוא עולה בלו ע"ב, ועל אלו הנימין יתנגן השיר הזה שלעתידי בשיתרש את עולמו, כבחינת (התלים כ"ג): עולם חסד יבנה, שאין יתער שיר פשוט וכו'. וזהו בחינת חוט של חסד הנ"ל, הנאמר במוכיח הראוי, הינו בחינת החוט הנעשה מהנימין הנ"ל, שעליהם יתנגן השיר הזה כשהיה חרוש העולם, בחינת: עולם חסד יבנה, כנ"ל. וזהו: מושכיני עליו חוט של חסד - זה בחינת ההמשכה, שמושכיני ופושטיני את הנימין כרי לגנו עליהם שיר הנ"ל. ומצא, שעל-ידי קול המוכיח הראוי, הוא נוחן ריח טוב בהנשמות, כנ"ל:

כ אף לכוא לזה, לבחינת קול הנ"ל, הוא על-ידי תפלה. כי עקר התפלה היא רחמים ורחמים (כמבאר בס"ד רמב"ם), ועקר הרחמים תלוי ברעות, כמו שכתוב (ישעיה י"ג): לא ידעו ולא ישיחו ככל הר קדשי, כי מלאה הארץ רעה את ה' כמים לים מכסים. כי לעתיד יגדל הרעות, ואין לא יהיה שום חק ואכזריות, כי יתפשט הרחמנות על-ידי הרעות, כי עקר הרחמים תלוי ברעות. ולפעמים, כשהספרא אחרת יונקת מן הרחמנות, אזי הם משיכיני לעצמן הרחמנות, ואזי נתמעט הרחמנות אצלנו, ואפלו מעט הרחמנות שנשארו הוא כבחינת אכזריות, כי על-ידי שהם יונקים מן הרחמנות, נתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות, כי רחמי רשעים אכזרי (משלי י"ז). ועל-כן גם מעט הרחמנות הנשארו אצלנו הוא כבחינת אכזריות, כי נתקלקל על-ידי שהם יונקים מן הרחמנות, חס ושלום, כנ"ל. וזה בחינת (אסתר י"ג) גם תנים חלצו שר - זה בחינת רחמנות דספרא אחרת, בחינת: כשר משירי (ישעיה י"ג): כי שרי הוא בחינת רחמנות דקדושה, כבחינת (בראשית כ"ג): ואל שרי יתן לכם רחמים, שהוא בחינת תפלה, שהוא שרירי המערכות. ועל-ידי שר משירי, בחינת הרחמנות דספרא אחרת, בחינת: גם תנים חלצו שר - על-ידיה: פה עמי לאכזר, כי על-ידיה שהם יונקים מן הרחמנות, על-ידיה גם מעט הרחמנות הנשארו אצלנו נפגם ונעשה אכזריות, כנ"ל. ועל-ידיה שנתקלקל הרחמנות ונעשה אכזריות, נפגם הרעות, כבחינת: כל הכועס, חכמתו מסתלקת מפניו (פסחים ס"ה); ואזי נקטן הרעות, ונעשה כבחינת מחין דקטנות, ואזי הם יונקים, חס ושלום, מפגם הרעות, כבחינת (בראשית י"ג): והנחש היה ערום; הינו רעת דספרא אחרת, שיונק על-ידי נפילת הרעות דקדושה, שנפגם על-ידי אכזריות וכעס, כנ"ל. ומזה בא, חס ושלום, תאות נאוף, כי המח הוא מתצה פרוסה כפני תאוה זו, כי אין אדם עובר עברה אלא-אי-כפן נכנס בו רוח-שמות (סוטה י"ג); אבל כשהמת והרעות שלם, הוא מגן כפני התאוה הזאת. כי יש שלשה מחין, וכל אחר ואחר הוא בחינת מתצה פרוסה כפני זאת התאוה;

מכל העולמות התלויים בהם. אבל כשהמוכיח ראוי להוכיח, אזי אדרבא, הוא מוסיף ונותן ריח טוב בהנשמות על-ידי תוכחתו, כי התוכחה צריכה להיות כבחינת התוכחה של משה, שהוכיח את ישראל על מעשה העגל, שעל-ידי תוכחתו נתן בהם ריח טוב, כבחינת (שיר השירים א'): נרדף נתן ריחו, הנאמר על מעשה העגל, עוב לא נאמר, אלא נתן, כמו שפירש רש"י שם וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בנמרא (שבת מ"ג), כי על-ידי תוכחה של משה על מעשה העגל הוסיף ונתן בהם ריח טוב, שהוא בחינת מוונא דנשמתא. כי עקר יניקת הנשמה היא מדרית כנ"ל, כי על-ידי קול המוכיח שהוא ראוי, על-ידיה הוא נוחן ריח טוב בהנשמות, שהוא בחינת מוונא דנשמתא כנ"ל. כי יש מוונא דנשמתא ומוונא דגופא, ועל-ידי מוונא דגופא נחלש מוונא דנשמתא, כי על-ידי מוונא דגופא, והינו על-ידי אכילה ושתייה, על-ידיה מגדילין את בחינת עקב דספרא אחרת, כבחינת (התלים מ"א): אוכל לחמי הגדיל עלי עקב. כי על-ידי האכילה נחמקין העקבים והרגליו, כבחינת (שבת קכ"ג): ריח ככבי ותשבח כנגרי, ואז, כשנתגדל חס ושלום, עקב דספרא אחרת, על-ידיה נחלש, חס ושלום, בחינת עקב דקדושה, שהוא בחינת (משלי כ"ג): עקב ענוה דעת ה', שהוא בחינת ריח, כבחינת (ישעיה י"ג): והריחו כיראת ה', שהוא מוונא דנשמתא. והתקוין לזה הוא על-ידי בחינת קול, כי בחינת קול הוא משקה את הגן, ששם גרלים כל הריחות והידאות, כבחינת (בראשית י"ג): ונהר יוצא מערן להשקות את הגן. נהר היוצא מערן וכו' - זה בחינת קול, כבחינת (התלים י"ג): נשאו נהרות קולם; וזה בחינת (בראשית י"ג): את קולך שמעתי בגן ואיך, כי זה הקול משקה את הגן, שעל-ידיה גרלים שם כל הריחות, שהם בחינת ידאה כנ"ל, שהיו בחינת מוונא דנשמתא כנ"ל, כי על-ידי זה הקול נכנע בחינת עקב דספרא אחרת, כי זה הקול הוא בחינת (י"ג ע"ב): הקל קול יעקב; ועל-כן זכה יעקב לבחינת הדין, כבחינת (ע"ב): ראה ריח בני בריח שרה, הנאמר כיעקב, והוא מכניע עקב דספרא אחרת, כבחינת (ע"ב ס"ה): וידו אוחזת כעקב עשו. וזה הקול הוא בחינת קול המוכיח הראוי, כבחינת (ישעיה י"ג): הרם בשופר קולך ונהר לעמי פשעם וכו'; כי המוכיח, שרצה להוכיח את ישראל ולהגיד להם פשעם וחטאתם, הוא צריך לזה הקול, כדי שלא יכאיש ריחם על-ידי שמעורר עוונותיהם כנ"ל. על-כן צריך לזה הקול, כי על-ידי זה הקול הוא מוסיף ונותן בהם ריח טוב, כי על-ידי זה הקול גרלים כל הריחות, כי זה הקול משקה את הגן וכו' כנ"ל. וזהו: הרם בשפר קולך - בשפר דיקא, כי זה הקול המשקה את הגן, שהוא בחינת: ונהר יוצא מערן, הוא בחינת קול הנגון של השיר שיתער לעתיד, כשיחרש את עולמו, שהוא בחינת שיר פשוט, כפול, משלש, מדבב. וזהו בשפר - ראשית-בית: פשוט, כפול, שלוש, רבוע - שהוא בחינת השיר שלעתידי, שהוא בחינת הקול המשקה את הגן, שעל-ידיה הקול דיקא הוא יכול להוכיח. וזהו: הרם בשפר קולך - בשפר דיקא, כנ"ל. וזהו בחינת: מושכיני עליו חוט של חסד, הנאמר במוכיח

מוהר"ן תנינא

בחינת: מבטנו יודישנו אל, כנ"ל. וזה בחינת (ס"ט): אמה פורדת
 בעוד ים, שפרת ראשי חנינים על המים; כי עלידי משה עז
 הנ"ל הוא משבר ראשי חנינים על המים, הינו הסטרא-אתרא
 והנחש, שהיחה יונקת מן הרקמנות והרעות, שהיא בחינת: במים
 לים מכסים, בחינת: והנחש היה ערום, כנ"ל. ועלידי משה עז
 הנ"ל, הינו התפלה של הבעל-בת, בחינת פינתם, עלידי-יהוה
 הוא מוציא קרשח הרעות והתפלות שבלע, ומשבר ראשי חנינים
 על המים כנ"ל, כי התפלה של הבעל-בת, שהיא בבחינת רין,
 בחינת: ועמד פינתם ויפלה - היא עומדת בבית הכליעה של
 הנחש, ועלידי-יהוה הוא מברח להקיא ולהוציא הכל כנ"ל. והו
 צרופ ויפלה - ראשי-חכות: והשליך לפני פרעה יהי לתנין
 (ס"ח); כי צריכו להשליך משה עז, שהיא בחינת התפלה הנ"ל,
 לתנין, בבחינת: והשליך לפני פרעה יהי לתנין; שמשליכו כבונה
 הפשה עז לפני הסטרא-אתרא כדי שהיה לתנין, הינו כדי
 שכלע התנין את התפלה הזאת, כי עלידי-יהוה מוציאין ממנו
 כל הקרשוח שבלע, כי היא עומדת בבית הכליעה שלו כנ"ל:

וזה בחינת: וישמע יהוה - מה שמועה שמע וכא קריעת
 ים-סוף ומלחמת עמלק (ב"ח ס"ג). כי עמלק טמא את ישראל
 בפנים האות נאוף, כמו שכתוב (ב"ח ס"ג): אשר קרד כרדך,
 בחינת מקרה-לילה, חס ושלום, שבא עלידי בחינת עמלק, כי
 עמלק יונק מבחינת הרעות, בבחינת (ב"ח ס"ג): ראשית גוים עמלק,
 שנה בחינת: והנחש היה ערום כנ"ל, שעלידי-יהוה כא, חס
 ושלום, טמאת התאוה הזאת כנ"ל, וזה בחינת מלחמת עמלק,
 והתקון לזה הוא בחינת קריעת ים-סוף, בחינת: אמה פורדת
 בעוד ים, שפרת ראשי חנינים על המים; הינו בחינת משה עז
 הנ"ל, שעלידי-יהוה מוציאין ממנו מימי הרעות שבלע מן הקרשה
 כנ"ל. ועלידי-יהוה: וישמע יהוה, הינו בחינת גרים, כי עלידי
 משה עז הנ"ל, שהוא בחינת קריעת ים-סוף, בחינת אמה פורדת
 בעוד ים וכו', שהוא מתקן ומכניע מלחמת עמלק כנ"ל, עלידי-יהוה
 נעשין גרים, בחינת וישמע יהוה, כי מוציאין ממנו גם עצמות
 חיחולו, שהוא בחינת גרים כנ"ל:

ר וזה בחינת רעמים. כי עלידי גרים שנעשין עלידי משה
 עז הנ"ל, עלידי שהסטרא-אתרא מברחת להחזיר כל
 הקרשה שבלעה, עם עצמות חייתה כנ"ל, עלידי-יהוה נחרכה
 ונחגבל כבודו ויחברך בבחינת (ב"ח ס"ג): הבו לה' משפחות
 עמים, הבו לה' כבוד ועזו. וזה בחינת רעמים, בבחינת (ס"ט):
 אל הכבוד הרעים, ה' על מים רבים. מים רבים, זה בחינת
 מימי הרעות, בחינת: כי מלאה הארץ רעה את ה' במים לים
 מכסים; הינו בחינת מימי הרעות, שיוצאין מן הסטרא-אתרא
 וחוזרין אל הקרשה, שעלידי-יהוה נעשין גרים, ונחגבל כבודו
 ויחברך, שזהו בחינת רעמים, בחינת: אל הכבוד הרעים, כי
 הרעש והפרסום שנתפרסם כבודו ויחברך עלידי הגרים, זה
 לברכה (ב"ח ס"ג): מאי רעמים עניו דשפכי מיא להרדי. עניו
 דשפכי מיא, זה בחינת הסטרא-אתרא, שהיא בחינת

ומאלו השלשה מחין נמשך שלשה מיני רקמנות, כי יש שלשה
 מיני רקמנות, בבחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על
 פסוק (בראשית ט"א): אם תשקד לי ולניני ולנברי - עד כאן רמזי
 האב על הבן (כ"ד ודא פי דו הוהא כפרטי ש"ט), שהם בחינת שלשה
 מיני רקמנות, והם נמשכין משלשה מחין, כי מח הבן - מפוח
 האב (הקו י"ח). וזה בחינת שלש תפלות ביום, כי כל תפלה ותפלה
 הוא בחינת מח מיוחד מאלו השלשה מחין, שהם בחינת שלשה
 מיני רקמנות החלויים במח, כי עקר התפלה היא רחמים
 ותחנונים כנ"ל, ועליכן בשהרע נפגם, חס ושלום, כנ"ל, מזה
 כא, חס ושלום, תאזר נאוף כנ"ל, ואזי, בשנפגם הרקמנות
 והרעות, אזי אי אפשר להתפלל בבחינת רחמים ותחנונים, ואז
 התפלה בבחינת רין, ובשהתפלה בבחינת רין, אז הסטרא-אתרא
 בולעת את התפלה, חס ושלום, כי עקר וינקח הסטרא-אתרא
 היא מבחינת רינים, שהם מחין ורקמנות, בחינת אלקים, כידוע,
 ועליכן הם נאחזין, חס ושלום, בתפלה זו שהיא בחינת רין,
 וכולעין אותה, חס ושלום:

ג ואז, בשהתפלה בבחינת רין, או צריכו בעל כח גדול,
 שיכל להתפלל תפלה בבחינת רין. כמו פינתם בעת
 שקנא על מעשה זמרי, כמו שכתוב (תהלים ט): ועמד פינתם
 ויפלה; ורדשו רבותינו זכרונם לברכה (ס"ח ס"ג): שעשה פלילוח
 עם קונו; הינו תפלה בבחינת רין, כי קנא על מעשה זמרי,
 שהוא בחינת (א"י א"ט): כי היא זמה והוא עון פלילים; הינו שהוא
 עון שצריכו לזה תפלה בבחינת רין, שהוא בחינת פלילים,
 בחינת: ועמד פינתם ויפלה. כי כשיש פגם האזר נאוף, חס
 ושלום, שאז התפלה בבחינת רין, והסטרא-אתרא בולעת אותה,
 חס ושלום, אז צריכו בעל כח גדול, שיחפלה תפלה בבחינת
 רין, כמו בעת שהיה מעשה זמרי, שהעוד פינתם להתפלל
 תפלה בבחינת רין. כי בשנה הבעל-בת מחפלה תפלה בבחינת
 רין, ואזי הסטרא-אתרא רוצה לבלע אותה, כי היא בולעת חמיר
 התפלות שהם בבחינת רין כנ"ל, ואזי, בשהיא רוצה לבלע זמרי
 התפלה של הבעל-בת, שהיא בבחינת רין, אזי זאת התפלה
 היא עומדת בבית הכליעה שלו, בבחינת (ס"ט א"ט): כצוארו לין
 עז; הינו התפלה של הבעל-בת הנ"ל, שהוא בחינת משה עז,
 היא עומדת לו כצוארו, בבית הכליעה שלו, ואזי הוא מברח
 לחן הקאות, הינו שהסטרא-אתרא מברח להקיא ולהוציא כל
 הקרשוח של הרעות והרקמנות והתפלות שבלע, בבחינת (ס"ט א"ט):
 חיל כלע ויקאנו. ולא רי שהוא מקיא ומוציא כל הקרשה שבלע,
 אף גם הוא מברח להקיא ולהוציא עצמות החיות שלו ממש,
 בבחינת: מבטנו יודישנו אל; הינו שמוציא ומקיא עצמות חיחולו
 ממש. וזהו בחינת גרים שמתקדין, שהם היו תחלה מעצמות
 הסטרא-אתרא ממש, ועכשו חוזרין אל הקרשה, כי הסטרא-אתרא
 מברח להקיא ולהוציא עצם חיחולו ממש, שזהו בחינת גרים
 כנ"ל. וזהו בחינת (תהלים ט): משה עזך ישלח ה' מציון רדה בקרב
 איביך. בקרב דיקא, בחינת: מבטנו יודישנו אל, כי משה עז,
 הינו התפלה של הבעל-בת הנ"ל, היא יורדת בקרבו ממש, כי
 עלידיה הוא מוציא ומקיא עצמות חיחולו ממש, מקרבו ומבטנו,

והביאותים אל הר קרשי, ושמתים בבית תפליח, עולותיהם וזבחהם. וכשנחפזין העוונות, זה בחינה שהענינים בלים והולכים, בבחינת (סע מד): מחיחי קעב פשעיד וקעגן חטאחיד וכו'; ואוי הוא בחינת וריחת השמש, שמשם הרפואה, כי עקר החולאת היא בחינת העוון, שהוא בחינת עגן וחשך, שמחשך אור השמש, שהוא בחינת רפואה; וכשנסלח העוון, הוא בחינת שהעגן כלה, ואז השמש זורחת, ואז בא רפואה כג"ל. וכל זה בא על-ידי התפלה, שהיא מכפרת עוונות כג"ל. ועקר התפלה, שעל-ידיה נסלח העוון ונצולין מהחולאת, הוא בא על-ידי שנתוסף שכן מישראל, כי כל מה שנתוסף שכן מישראל, נתרבה ונתגדל התפלה כמאר מאד. וזה בחינת הקבוצ של ישראל, כי כל מה שנתקבצין ונתרביין ביוחר נפשות ישראל ביתה, נתרבה ונתגדל ביוחר מאד מאד בית התפלה, כי שלש אבנים בנות ששה בתים, ארבע אבנים בנות עשרים וארבעה בתים, חמש - מאה ועשרים בתים וכו', עד שאין הפה יכול לדבר, והלכ לחשב, כראיחא כספר יצירה. ומצא, שכל מה שנתוסף אכן אחת, נתרביין הבתים ביוחר מאד מאד ככפלי כפלים כג"ל. והנפשות הם בחינת אבנים, בבחינת (אכ"ר ד): השתפכנה אבני קרש וכו', והבתים זה בחינת: כי ביתי בית חפלה. ומצא, שכל מה שנתוסף ונתרבה נפש אחת להקבוצ של ישראל, נתרבה ונתגדל מאד בית התפלה, כי עכשו, כשנתוסף עוד נפש אחר להקבוצ, נעשין צרופים אחרים חרשים הרבה מאד מאד כפלי כפלים כמה וכמה פעמים כג"ל, ועל-יכן כשנתוסף שכן מישראל, כגון במקום שדריים שם יהודים, כשנתוסף עליהם עוד שכן מישראל, אזי נתרבה ונתגדל התפלה כמאר מאד, כי נתוסף נפש אחת להקבוצ כג"ל. ועל-ידי רבוי התפלה, על-ידיה סליחת העוון, שהוא בחינת רפואה כג"ל. וזה בחינת (ישעי' ז): וכל יאמר שכן חליתי; כי על-ידי שנתוסף שכן, על-ידיה נצולין מהחולאת כג"ל, כי העם היושב בה נשוא עוון - כי על-ידי השכן נתרבה התפלה, ואז הוא בחינת נשואות עון כג"ל. ועל-ידיה בא רפואה, ונתכפול החולאת כג"ל: [נדע], שלפעמים הוא בחינת נשואות עון על-ידי הקבוצ כג"ל, ולפעמים הוא חס ושלום, בחינת (סע ז): אכן חלינו הוא נשא; כי כשאין בני הקבוצ זכאים, אזי אין זוכים לבחינת נשואות עון, ואז הצדיק מכרח לקבל על עצמו יסורין כשכיל ישראל, ואין נצולים מחולאת רק העולם, אבל לא הצדיק, חס ושלום, כי הוא מקבל יסורים כשכיל ישראל, בחינת: אכן חלינו וכו'; אבל כשהם זכאים ותפלתם הגונה, אזי הוא בחינת: העם היושב בה נשוא עון, ואז נצול גם הצדיק מחולאת, בבחינת: וכל יאמר שכן חליתי, העם היושב בה נשוא עון, כג"ל:

ו על-ידי התפשטות הנבואה, על-ידיה נחפר ונתחפן בחינת כח המרמה, בבחינת (ישעי' ז): וכיד הנביאים ארמה; כי עקר חפון וברוד המרמה הוא כשהוא כיד הנביאים. וכשנתחפן המרמה, על-ידיה נחפן האמונה האמתיות רקרשה, ונתכפול אמונות כזכות. כי עקר האמונה תלויה בכח המרמה, כי כמה שהשכל מכין אין שך אמונה, ועקר

(אכ"ר ז): סכת כעגן לך מעבר תפלה, הינו הקלפות המעכבים את התפלה - כשחורים ושוככים מימי הרעח שבלעו, זה בחינת: עני רשפכי מיא; ואז נגלה כבודו יתקד, בבחינות: וכבוד ה' נראה כעגן (סע טו), וזהו בחינת רעמים כג"ל. ועל-יכן צרופ גרים הוא ראשי-תבות: רעם גבורתו מי יתבונן (אכ"ר טו), כי גרים הם בבחינת רעמים כג"ל:

ה ועל-ידי התגלות הכבוד, על-ידיה בא התפשטות הנבואה. כי הנבואה פאה מבחינת שרשי נפשות ישראל, שהם בחינת שבעים נפש, בבחינת (סע טז): בשבעים נפש ירדו אבותיך - ראשי-תבות נביא. ושרש הנפשות הוא בחינת כבוד, בבחינת (בראשית טו): בסרם אל חבא נפשי, ובקהלם אל חסר כבודי. ועל-יכן על-ידי התגלות הכבוד, שהוא בחינת שרש הנפשות, על-ידיה בא התפשטות הנבואה. וזה בחינת (סע טז): אין הנבואה שורה אלא על חכם, גבור ועשיר; כי כל בחינות אלו הם בבחינת כבוד, שמשם נמשך הנבואה. חכם - בבחינת (סע טז): כבוד חכמים יתלו. גבור - בבחינת (סע טז): מי זה מלך הכבוד, ה' עוזו וגבור. עשיר - בבחינת (בראשית טז): ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה, וזה בחינת (סע טז): אוי לי שהתרחקתי אה ביתי, ושרפתי את היכלי, והגליתי אה בני לבין אמות העולם. התרחקתי את ביתי - זה בחינת פגם התפלה, כמו שכתוב (ישעי' טז): כי ביתי בית חפלה. ושרפתי את היכלי - זה בחינת פגם הכבוד, בחינת (תהלים טז): וכהיכלו בלו אומר כבוד. והגליתי את בני - זה בחינת בטול הנבואה, שכאה מנפשות בני-ישראל, בחינת: בשבעים נפש ירדו אבותיך מצרמה. כי גלות בני-ישראל הוא בחינת בטול הנבואה, שכאה מנפשותם כג"ל:

ו וזה בחינת רפואה, כי כל בחינות כג"ל הם בחינת רפואה. כי התגלות הכבוד כג"ל זה בחינת וריחת השמש, בבחינת (ישעי' טז): וכבוד ה' עלך ירח; ועל-ידי וריחת השמש בא רפואה, כמו שאמרנו רבותינו וקרונום לכרבה (כ"ג טז): ארלי יומא ארלי קצירי, כמו שכתוב (מלאכי ט): ורחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא. כי רוח-נבואה שנתפשט על-ידי התגלות הכבוד, זה בחינת הרפואה הכאה על-ידי וריחת השמש, בבחינת (סע טז): רוח איש יכלכל מחלנו. ועקר התגלות הכבוד הוא על-ידי התפלה כג"ל, שעל-ידיה הענינים, שהם הספרא-אחרא והקלפות, בלים והולכים, ואז נעשין גרים, ונתגלה הכבוד כג"ל. וזה בחינת סליחת העוון, שבא על-ידי רבוי התפלות, שעל-ידיה השמש זורחת, שעל-ידיה בא רפואה. כי העוון הוא בחינת עגן, שמחשך אור השמש, כי כבע העוונות הם בחינת חשך, כמו שכתוב (ישעי' טז): והיה כמחשך מעשיהם; וזה בחינת החולאת, כי עקר החולאת פאה מעוונות, כמו שאמרנו רבותינו וקרונום לכרבה (סע טז): אין יסורין בלא עון, שנאמר: ופקרתי בשבט פשעם ובנגעים עונם; כי העוונות הם בחינת עננים, שמשחכים אור השמש, שעל-ידיה הרפואה, ועל-ידי התפלה נחפזין העוונות, כי התפלה כמכפרת, כי היא במקום קרבן, כמו שכתוב (ישעי' טז):

מוהר"ן תנינא

מערכ ומבלבל את האדם באמונות כוזבות. וזה בחינת והמת הנחש, כי ערוב ובלבול המדפוח, שמערכ ומבלבל באמונות כוזבות, זה בחינת והמת הנחש, כי כל המנחשים והקוסמים, כלם הם על-ידי כח המרמה שאינו מברר ומחקן, שמערכ ומבלבל אותם באמונות כוזבות של שטוח ושקר, שהם והמת הנחש. ועל-כן ישראל שעמרו על הר סיני, פסקה והמתן (שם 104), כי שם זכו כלם לנבואה, על-ידי משה רבנו, רבן של כל הנביאים, שהיה מנהיג האמתי שלהם, ועל-ידיה נחברר ונתחקן המרמה אצלם, וזכו לאמונה שלמה בה', ועל-כן פסקה והמתן, והמת הנחש, שהוא אמונות כוזבות, כי זכו לשלמות אמונה הישרה הקרשה על-ידי ברור המרמה, שזכו על-ידי רוח-נבואה כנ"ל. וזה בחינת ה' הששי, הנאמר במעשה בראשית, כמו שכתוב: ויהי ערב ויהי בקר יום הששי, ודרשו רבוחינו וזכרונם לברכה (שם 105), שכל העולם היה תלוי ער ששה בסיון, שקבלו ישראל את התורה. כי עקר חרוש העולם, הדינו לידע שהעולם מתדוש והשם יתברך ברא את העולם ברוצונו, הוא תלוי באמונה, כי על-ידי שכל אי אפשר להבין חרוש העולם, ועל-כן האפיקורסים כופרים בזה, מחמת שאי אפשר להבין זאת בשכל, כי עקר חרוש העולם הוא רק על-ידי אמונה, כי אנו מאמינים בה' שהוא יתברך ברא את העולם מתדוש, כי באמת חרוש העולם היה על-ידי בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהלים 105): וכל מעשהו באמונה. נמצא, שעקר חרוש העולם תלוי באמונה, ועל-כן היה העולם תלוי עד קבלת התורה, כי אז זכו לאמונה שלמה, על-ידי רוח-נבואה כנ"ל, ועל-כן אז ריקא ותגלה חרוש העולם, כי עקר חרוש העולם תלוי באמונה, כנ"ל:

אמונה היא רק במקום שהשכל נפקס ואינו מבין הרבר בשכלו, שם צריכין אמונה, וכשאינו מבין הרבר בשכלו, אזי נשאר רק בבחינת כח המרמה, ושם צריכין אמונה. נמצא, שעקר האמונה היא בבחינת המרמה, ועל-כן על-ידי התפשטות הנבואה, שעל-ידיה נחברר ונתחקן המרמה, על-ידיה נתחקן האמונה האמתית וקרשה כנ"ל. כי יש עשרה מדרגות נבואה, והם כנגד עשרת הדברות, שהם בחינת עשרה מדרגות של נבואה, כמו שכתוב (דברים ה'): פנים בפנים דבר ה' עמכם, דבר ה' זו נבואה, כמו שדרשו רבותינו וזכרונם לברכה (שם 106), ועל-כן על-ידי נבואה, שהוא בחינת עשרה מדרגות, בחינת עשרת הדברות, וזכין לאמונה בהשם יתברך, להאמין שהכל ברא ה' בעשרה מאמרות. נמצא, שעקר תקון האמונה הקרושה היא על-ידי בחינת רוח-נבואה:

ח ועל-כן צריכין לחפש ולבקש מאד אחרי מנהיג אמתי להתקרב אליו, כי כל מנהיג ומנהיג יש לו בחינת רוח-נבואה, וגם עכשו, שקבלה הנבואה, אף-על-פי-כן בהכרח שיהיה להמנהיג בחינת (שם 107): רוח אחרת, מה שאין נמצא בשאר התמונ, שעל-ידיה זכה להיות מנהיג, כי בלא זה, מפני מה זיכה זה ריקא להיות מנהיג, ולא אחר. אך באמת כל מנהיג ומנהיג של ישראל יש לו בחינת רוח אחרת, כי המנהיג הוא בחינת (שם 108): איש אשר רוח בו, אשר יוציאם ואשר יביאם; כי המנהיג המוציא והמביא את ישראל, בודאי יש לו בחינת רוח אחרת, אשר מחמת זה נעשה הוא ריקא מנהיג לישראל. וזה הרוח אחרת שיש להמנהיג, הוא בחינת רוח-הקדש, רוח-נבואה. אף-על-פי ששכשו אין נמצא רוח-נבואה, רוח-הקדש ממש, אף-על-פי-כן בודאי יש לו בחינת רוח אחרת, הנמשך מן הקדשה, מה שאין נמצא בשאר התמונ, שזהו נס"בן בחינת רוח-הקדש, אף-על-פי שאינו רוח-הקדש ממש לידע עתירות, אף-על-פי-כן הוא בבחינת רוח-הקדש, רוח-נבואה. ועל-ידי בחינת הרוח-הקדש שיש להמנהיג האמתי, שהוא בחינת רוח-נבואה, על-ידיה כל המתקדים אליו נתחוק ונתחקן אצלם האמונה האמתית וקרשה, כי כל מי שאזכה להתקרב למנהיג האמתי, על-ידי התקרבותו אליו נתחקן ונתברר אצלו בחינת המרמה, על-ידי בחינת הרוח-נבואה של המנהיג, כי עקר תקון המרמה הוא על-ידי בחינת רוח-נבואה כנ"ל, ועל-ידי תקון המרמה נתחקן ונתברר האמונה הקרושה כנ"ל, על-כן כל המתקדים למנהיג אמתי וזכין לאמונה ישרה וקרשה: אבל באמת צריכין לחפש ולבקש מאד מאד אחר מנהיג אמתי בזה, וצריך לבקש מאד מהשם יתברך, שיזכה להתקרב למנהיג אמתי, כרי שיקפה לאמונה אמתיות בשלמות, כי בשמתקרבין, חס ושלום, למנהיג של שקר, על-ידיה באין, חס ושלום, לאמונות כוזבות, כי מנהיג של שקר הוא בחינת נביא השקר, בחינת (מלבי"ם 109): רוח שקר; ועל-ידיה אדרבא, נתקלקל המרמה, ונבאים לאמונות כוזבות, כי עקר תקון האמונה היא על-ידי בחינת רוח-נבואה שיש להמנהיג אמתי, שעל-ידיה נחברר המרמה, ועל-ידיה נתחקן האמונה כנ"ל. אבל בלא בחינת נבואה אין המרמה ברור ומחקן, ואזי המרמה

ט ועל-ידי אמונה יהיה חרוש העולם לעתיד. כי התקבצוה החסדים, שעליהם יהיה חרוש העולם, בבחינות (תהלים 109): כי אמרתי עולם חסד וינהג, הוא על-ידי אמונה, בבחינת (שם 110): להגיד בבקר חסדך ואמונתך בלילות. אמונתך בלילות - זה בחינת האמונה, שהיא תלויה בכח המרמה, שהוא בחינת לילה, בחינת חלום לילה, שבא על-ידי המרמה. ועל-ידיה: להגיד בבקר חסדך, הינו בחינת חסד הני"ל, שעל-ידי יהיה חרוש העולם לעתיד כנ"ל. וזה בחינת (שם 111): חרשים לבקרים וכה אמונתך. וכה אמונתך - הינו אמונה, על-ידיה יהיה חרוש העולם, בחינת: חרשים לבקרים, בחינת: להגיד בבקר חסדך וכו', כנ"ל:

י ובשיהיה חרוש העולם לעתיד, אז יתנהג העולם על-ידי נפלאות, הינו על-ידי השגחה לכה, שהיא בחינת נפלאות, שלא בררר הטבע. כי חרוש העולם לעתיד הוא בבחינת ארץ-ישראל, בי עקר ארץ-ישראל הוא על-ידי בחינת (תהלים 112): כח מעשיו הגיד לעמו וכו', כמו שפרש רש"י על פסוק: בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ופרש רש"י שבשכיל זה פתח ב'בראשית', משום כח מעשיו הגיד לעמו להת להם נחלת גוים, כרי שלא יאמרו האפמות העולם: לסטים אתם וכו', על-כן פתח ב'בראשית', כי הוא יתברך בראה וכו'. נמצא, שעקר ארץ-ישראל הוא על-ידי כח מעשיו, על-ידי שידעין

יא וְזוה בחינת ראשי השנה, כי בראשי השנה אז התפלה בבחינת דין ומשפט, כי המשפט לאלקים הוא, ועל ידיה מוציאין כל החיות של הספרא אחרא, שנגן מרעה ומתפלות ישראל. וזה בחינת (תהלים סו): כי חק לישראל הוא, משפט לאלקי יעקב. חק לשנא רמונא, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק זה (כ"ה טו), הינו שמוציאין כל המון (החיות מהספרא אחרא, כי הוא מכרח להוציא ולהקיא הכל על ידי בחינת משפט לאלקי יעקב, הינו על ידי התפלה שהיא בבחינת דין ומשפט, שהיא בבחינת מטה עז, שעל ידיה הוא מקיא כל הקרשה שבלע מן הרעה ומתפלות ישראל כנ"ל. וזה בחינת תשרי, בחינת: אתה פוֹדֶת בְּעֵד, ים, שברת ראשי תנינים על הפנים, ים שברת ראשי תנינים - ראשי תבות הוא צדוף תשרי, ואז בשמחור קרשה הרעה שבלע, אז הרעה והמח בשלמות. וזהו בחינת ראשי השנה, ראש ריקא, בחינת תקון הראש והמח על ידי מטה עז הנ"ל. וכשמוציאין מהספרא אחרא מה שבלע, אז מוציאין גם עצמות חיחול, שהוא בחינת גרים. וזהו בחינת תשרי, בחינת (מסכת טו): ואתם ירעתם את נפש הגר כי גרים הייתם וכו' - ספירת תשרי, ועל ידי גרים נתגלה הכבוד, ונתפשט הנבואה, ונתתקן האמונה הקדושה, ונתפבל אמונת כוביות. וזה בחינת תקיעה, תרועה, שכרים. תקיעה זה בחינת התגלות הכבוד, בבחינת (ישעי' כג): ותקעתיו יחד במקום נאמן, והיה לכסא כבוד. תרועה זה בחינת רוח נבואה, בבחינת (מסכת טו): ה' אלקי עמו וחרועת מלך בו, ותרגמו: ושכינת מלכותו בהו; הינו השקרא השכינה, בחינת נבואה. שכרים זה בחינת בטול אמונת כוביות, בבחינת (מסכת טו): שבר חשבך מצבותיהם (כסוד בתקון י"ב בתקון טו), הינו בחינת בטול אמונת כוביות ותקון האמונה הקדושה, בחינת (תהלים קמ"ג): עיני כל אֵלֶּךְ וְשָׁרוּ. ועל ידי אמונה זוכין לחרוש העולם, וזה בחינת תשרי, כי בתשרי נברא העולם (ר"ה י"ב), וחרוש העולם יהיה בבחינת ארץ ישראל, בחינת השגחה, וזה בחינת ראשי השנה, בבחינת: תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה וכו'. ואז יתער שיר הרש כנ"ל, וזה בחינת תשרי, בבחינת (יש"ה ח): תבואי תשורי מראש אמה:

שהשם יתברך ברא את העולם. ולעתיד יחדש הקדוש ברוך הוא את כל העולם בלו בבחינת זו של ארץ ישראל, כי אז יתגלה שהשם יתברך ברא הכל, ואז יחדש כל העולם בלו בבחינת ארץ ישראל. ועקר קרשה ארץ ישראל הוא, ששם הוא השגחתו יתברך תמיד, בבחינת (תהלים ס"א): תמיד עיני ה' אלקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה; ולעתיד, שיתחדש את כל העולם בלו בבחינת ארץ ישראל כנ"ל, אז יתנהג כל העולם בלו על ידי השגחה לבר, כמו ארץ ישראל, ואז יתפבל הכבד לגמרי, ויתנהג העולם על ידי השגחה לבר, שהוא בחינת נפלאות, שלא כדרך הכבד. ואז יתער שיר תרש, בחינת (תהלים נ"ג): שירו לה' שיר תרש, כי נפלאות עשה; הינו השיר שייער לעתיד, שהוא נגון של השגחה, בחינת נפלאות, כי אז יתנהג העולם על ידי השגחה ונפלאות. כי יש נגון של בחינת דרך הכבד, וזה בחינת (ס"ט טו): השמים מספרים כבוד אל, ומעשה ידיו מגיד תרועה; שהוא בחינת נגון והשיר של דרך הכבד, של תכונות השמים, הינו בחינת השירים ותשכחות שמשבחין להשם יתברך על ההנהגה של עקשו, שפנהיג העולם בדרך הכבד; אבל לעתיד יתער שיר תרש של בחינת נפלאות, בחינת השגחה, כי אז יהיה ההנהגה על ידי השגחה לבר. ושיר התרש הזה שייער לעתיד, הוא בחינת שיר פשוט, כפול, משלש, מרבע, שעולה ע"כ, בחינת חסר, שעל ידו יהיה חרוש העולם לעתיד, בחינת: עולם חסר יבנה. ושיר הזה הוא בחינת קול הנ"ל, שהוא משקה את הנגן, שעל ידי קול הזה יכולין להוכיח, בבחינת: תרם בשופר קולך והגר וכו', כנ"ל. נמצא, שעל ידי תפלה זוכין לבחינת הנ"ל, שעל ידיה באין לבחינות קול הנ"ל, שעל ידיה יכולין להוכיח כנ"ל, כי על ידי תפלה הנ"ל נעשין גרים, ונתגלה הכבוד, ועל ידיה נפשט הנבואה, ועל ידי נבואה זוכין לאמונה, ועל ידי אמונה יהיה חרוש העולם לעתיד, וחרוש העולם הוא בבחינת ארץ ישראל, הינו בבחינת השגחה כמו ארץ ישראל, ואז יתער השיר של השגחה ונפלאות, ושיר הזה הוא בחינת קול הנ"ל:

וזה בחינת: וירא מנוחה כי טוב ואח הארץ כי נעמה, ויש שכמו לסבל, ויהי למס עובר (בראשית כט), מנוחה זה בחינת נבואה, כמו שכתוב בברוך בן גריה (יש"ה ס"ה): ומנוחה לא מצאתי - זו נבואה, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (בבליא פ' ט"א דרכא במד"י ט"ו), ואת הארץ - הינו ארץ ישראל. ויש שכמו לסבל - זה בחינת נגון, בחינת שיר חרש הנ"ל, בחינת (מסכת טו): בפתח ישאו; ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (ש"כ"ו י"א): אין ישאו אלא לשון שירה, שנאמר: (תהלים ס"ה) שאו ומרה ותנו תף; ועל ידי נגון, בחינת שיר תרש, על ידיה נתתקן הדין כנ"ל, שהוא בחינת משיח, בחינת (א"כ"ה ד): רוח אפינו משיח ה', וזהו: ויהי למס עובר - זה בחינת משיח, כמו שכתוב (יש"ה ח): ברוך ה' אשר לא השבית לך נאל וכו' ותקראנה שמו עובד. וזה בחינת למס - בחינת מסמוס, שמתמססין בדרך שיש לו רית, כרי שיהיה הדין גורף, כי על ידי בחינת הנ"ל נתתקן הדין, שהוא בחינת משיח כנ"ל:

יב וְזוה בחינת הראה, כשמונן הראה בשלמות, נמצאין בה כל הבחינות הנ"ל, כי זה הכעליכת הנ"ל, שמתפבל תפלה בבחינת דין, שעל ידיה מוציאין כל הקרשה מהספרא אחרא, בחינת: ויעמד פיתחם ויפלה, הוא בחינת ציר נאמן לשולחיו, כי הוא מוסר נפשו כשביל ישראל. וזה בחינת הראה, בבחינת (מסכת ט"ז): כצנח שלג ביום קציר פן ציר נאמן לשולחיו; וצנה וקדירות הוא בחינת הראה, כי הראה מקדר חממות הגוף, כי אלמלא כנפי ראה הנשכין על לבא, היו לבא אוקיר כל גופא (הקו"פ י"ד כ"ב), שלמות הרעה הנ"ל הוא בבחינת הראה, כי עקר הרעה והמחין הוא על ידי שמנונית הגוף, כי השכל דולק כמו גר על ידי שמנונית הגוף, והראה היא מעלה שמנונית הגוף אל המח על ידי הנשימה של הראה. גם על ידי הנשימה נתקנים כל השמנוניות של הגוף, שעל ידיה עקר קיום השכל. ועל פני נקראין המחין ושמה: בבחינת

מוהר"ן תנינא

ונקבוה, ונחת עליה אצוארה. בעא למשלפה, משכוח שנה להאי גיסא ולהאי גיסא. משה בפה הוי, עשר אמין. שקל נרנא בת עשר אמין, ושור עשר אמין, וכחיה בקרסלה, וקמלה (ברכות ד:):

כי עוג היה אחיותו כמין, במובא (והוה יתא דף קכד), והיה יונק מבחינת הרעת הקרשה, כי מספרא רימינא מחא תורא בכספא (תקו ע. דף קכז), ועליבן רצה להחנבר על ישראל. וזה שאמר: מחנה ישראל בפה הוי תלתא פרסי. מחנה ישראל - זה בחינת קרשח המחנה של ישראל, בחינת (הדיים ט): והיה מתנדד קרוש. ועקר קרשח מחנה ישראל הוא עליירי שמירה מתאות נאוף, מבחינת מקרה-לילה, חס ושלום, כמו שכתוב שם בכפרשה. ועקר השמירה מתאור זו הוא עליירי בחינות תלתא פרסי, הינו תלת מחין, שכל אחר ואחר הוא מחנה פרוסה בפני מאור זו כנ"ל. והוה: מחנה ישראל בפה הוי, תלתא פרסי - הינו עקר הקרשה של מחנה ישראל, שהיו קרושים מתאור זו, ממקרה-לילה, חס ושלום, הוא עליירי בחינת תלתא פרסי, הינו תלת מחין, שהם מחנה פרוסה בפני התאור ההיא כנ"ל. אויל ואעקד טורא בת תלתא פרסי, ואשרי עליהו. טורא זה בחינת התפלה, בבחינת: והכיוותים אל הר קרשי, ושמתמים בבית תפלתי. והוה: בת תלתא פרסי, כי התפלה נמשכת גם-כן משלש המחין, שהם בחינת מתצות פרוסות, שמשם נמשך שלשה מיני רחמנות, שהם בחינות שלש תפלות כיום כנ"ל, הינו שהספרא-אתרא, שיש לה יניקה מן הרעת, חס ושלום, בחינת עוג, היא רוצה לעקר, חס ושלום, תפלות ישראל, להמשיכם אליהם ולכלעם, חס ושלום, כנ"ל. והוה שאמר: ואשרי עליהו, כי עקר רצונו הוא רק להמשיך אליו תפלות ישראל להתחזק בהם, אבל אחר-כך, בשהם אצלו, חס ושלום, אוי מרצה לחוד ולהשליכם על ישראל, כי מאחר שבכר ינק מהם, אוי אפי-עליי שהוא מעצמו מתויר ומשליכם לישראל, עדיו חס פגומים עליירי שיש לו יניקה מהם, כי רחמי רשעים אכזרי כנ"ל, ועליבן בשהו יונק, חס ושלום, מהרחמנות ומתפלות ישראל, אפי-עליי שהוא נותנם מעצמו לישראל, אפי-עלי-פייבן הם פגומים עליירי אחיותו בהם כנ"ל. וזה שאמר: ואשרי עליהו, כי אחר-כך שיעקרום ויכלעם, חס ושלום, הוא רוצה לחוד ולהשליכם לישראל, כי כבר הם פגומים עליירי כנ"ל. (כי מאחר שהספרא-אתרא לא נבנעת, רק מעצמה היא מחזרת לישראל, עליבן הם פגומים; אבל בשמוציאין ממנו פעל-ביתו, עליירי משה עו כנ"ל, אוי הספרא-אתרא נבנעת לנמרי, ואז חוזר הכל אל הקרשה בשלמות, והכן - גראה ל"י). אויל עקד טורא בת תלתא פרסי ואותבה ברישה - הינו שהתנבר ועקר תפלות ישראל, שהם בחינת טורא בת תלתא פרסי כנ"ל. ואותבה ברישה - שהמשיך התפלות, שהם בחינות דעת ורחמים, לחוד הראש והמח שלו, שזה בחינות: והנחש היה ערום, כנ"ל

בבחינת (אויב ט): ונשמח שדי תכינם; כי עקר המח והרעת - עליירי הנשימה כנ"ל. וזה בחינת (סלי ט): גר ה' נשמח ארם, כי השכל הוא גר רולק עליירי השמנונית שבגוף, שמחוקמין ועולין אל המח עליירי הנשימה של הראה; נמצא, שעקר קיום הרעת - עליירי הראה. גרים הנ"ל זה בחינת: הכל נחת הכל סלק, הנאמר בהראה, במובא (בחי' ט' דף טו), כי יש הכלים בעולם, שהם בחינת (דסיה יט): הכל מהה מעשה מעתים, הינו הכלי עולם של שכות. ובשמוקבלין אלו הכלים ומכניסין אותם בחוד תורה ותפלה, ונעשה מהם הכלים הקרשה, זה בחינת גרים, כי מהכל מעשה מעתותים נעשה הכל הקרשה של תורה ותפלה, שזה הוא בחינת גרים. וזה בחינת: הכל נחת הכל סלק, הנאמר בהראה, שמקבלת הכל ומוציאת הכל, הינו בחינת גרים, הנעשין עליירי שמקבלין הכלים של העולם, שהם בחינת: הכל מהה מעשה מעתים, ומעלין אותן לבחינת הכל הקרשה עליירי תורה ותפלה כנ"ל. התעלות תכבוד הנ"ל זה בחינת (משל ט): כבד את ה' מהונד - אל מקרי מהונד, אלא מונדק, והגרון יוצא מהראה. התפשטות הנבואה הנ"ל, זה בחינת הרוח של כנפי ראה, שהוא בחינת רוח-נבואה, בחינת (שמואל ב ט): רוח ה' רבר כי. תקון המרספה הוא בבחינת הראה, כי שנה ורמיון הוא חלוי בהראה, כי עקר שנה ורמיון הוא עליירי קר ולת, ועליבן בעת הנשמים אז נופל שנה על הארם, והראה היא קר ולת, שעלייריה כא שנה ורמיון, הינו הרמיונות הפאין לארם בעת השנה, שזה בחינת בת המרמה. חדוש העולם בבחינת הראה, זה בחינת (תהלים ט): משלה רותך יבראו ותחדש פני ארמת, בחינת הרוח של כנפי ראה. ותחדש העולם הוא בבחינת השגחה, בחינת ארץ-ישראל, וזה בחינת הראה, בבחינת מה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (תהלים ט): למה נקרא שמה ראה שמאיר את העינים - זה בחינת: תמיד עיני ה' אלקך בה וכו', הנאמר בארץ-ישראל, שהוא בחינת השגחה כנ"ל. נגון ושיר חרש הנ"ל בבחינת הראה, זה בחינת: קרא כנרון אל תחשה, כשפר הרם קולך; והגרון הוא הראה כנ"ל, ושם הוא בחינת נגון הנ"ל, שהוא בחינת כשפר וכו' כנ"ל. תקון הדיח והיראה, שהוא מונא הנשמתא, שנתחכן עליירי כל בחינות הנ"ל, הוא בבחינת הראה, כי צדוף ריאה הוא סופי-תכות: ה' רועי לא אחסר (תהלים ט), ה' רועי לא אחסר, זה בחינת מונא הנשמתא, והוה: לא אחסר - בחינת (סל ט): כי אין מתסור לדיאוי, הינו בחינת יראה, שהיא בחינת רית, שהוא מונא הנשמתא כנ"ל:

וזה פרוש מאמר רבותינו וכוונם לברכה על עוג מלך הכשן: אמר: מחנה ישראל בפה הוי, תלתא פרסי. אויל ואעקר טורא בת תלתא פרסי, ואשרי עליהו. עקד טורא בת תלתא פרסי, ואותבה ארישה. איתי עליה קומצא

כבוד. בחדש - זה בחינת חרוש העולם, בחינת שיר חדש הנ"ל. והו בחינת שופר, בחינת הרם בשפר קולך בנ"ל. והרד מפרש איד וזכין על-ידי התגלות הכבוד, שהוא בחינת תקעו, לבחינת חרוש העולם, בחינת שיר חדש, שהוא בחינת בחדש שופר - וזהו: בכסא ליום חגנו. בכסא - זה בחינת נבואה, בחינת (כראשה י): המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, שזה בחינת נבואה, בחינת (שמש י): כי לא יעשה ה' אלקים דבר כי אם גלה סודו אל עבדיו הנביאים. ליום חגנו - הוא ראש-השנה, זה בחינת אמונה, שנחתקן על-ידי תקון כח המרמה, שהוא בחינת תג, בבחינת (ישעיה מד): וכמחוגה יתארהו. יתארהו - הינו תארים ושכחים, שהם בחינת כח המרמה, כי כל התארים והשכחים שאנו מדמין אותו יתפרד, הם בבחינת המרמה, כי בפנימיות השכל הוא יתפרד מפשט לגמרי מכל השכחים והתארים. נמצא, שכל השכחים והתארים הם בבחינת המרמה. ועל-כן בשהמרמה מכרד ומתקן, או יכולים לסדר שכחים והתארים לו יתפרד, כי בשאין המרמה מתקן, אז אין יודעים כלל לתאר אותו יתפרד ככבוד בשכחים והתארים, כי כל השכחים והתארים הם בבחינת המרמה בנ"ל. וזה בחינת תג, בחינת: וכמחוגה יתארהו. ועל-ידי זה נחתקן האמונה, שהיא בחינת ראש-השנה, כי עקר ראש-השנה, שאו הוא חרוש העולם, כי פתשרי נברא העולם, הוא תלוי באמונה בנ"ל. וזה: בכסא ליום חגנו - כי עקר תקון המרמה והאמונה היא על-ידי נבואה בנ"ל, ועל-כן ראש-השנה, שהוא בחינת אמונה, עקר ראש-השנה תלוי בסיון, שהוא קבלת התורה, שעל-ידי זה נחתקן האמונה בנ"ל. ועל-ידי תקון המרמה והאמונה, שנחתקן על-ידי נבואה, בחינת: בכסא ליום חגנו - על-ידי זה זכין לבחינת חרוש העולם, בחינת שיר חדש הנ"ל, שהוא בחינת בחדש שופר. וכל זה נמשך מבחינת התגלות הכבוד, בחינת תקעו בנ"ל, כי על-ידי התגלות הכבוד זכין להתפשטות הנבואה וכו' בנ"ל. וכלל כל הבחינות האלו נעשין על-ידי בחינת: כי חק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, שהוא בחינת מטה עז הנ"ל בנ"ל, שעל-ידי זה נעשין כל הבחינות הנ"ל, בנ"ל:

מ

אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו (יחזקאל א):

איתא בתקוני דהר (יחזקאל י: ד' ט'): פלהו ערקין דלכא מתנהגין בתר רוחא, דהא הוא דכתיב: אל אשר יהיה הרוח ללכת וכו'. דהינו הרוח היצא מבני הראה, כי אלמלא בני ראה דנשכין על לבא, הוי לבא אוקיר כל גופא (שם י"ח). כי על-ידי הרוח מכבין הגר ופרלקין הגר, פנראה בחוש, שלפעמים נכפה הגר על-ידי הרוח המגושב, ולפעמים פרלקין הגר שנכפה על-ידי הרוח שמנשכין בו, כי כבוי הגר הוא על-ידי שנפול על הגר עפרודיות, ונפרדוין חלקי האש שמיש בו מיסוד האש, ואינם יכולים לכער, ועל-כן בשמנפחין בו, אזי הרוח מנפח מן הגר העפרודיות, ועל-ידי זה חזרים ונתחברים ונתחברים חלקי האש, ומתחילין לרלק, [ובן לפעמים מכבין הגר על-ידי הרוח, שמנפח ומפריר

בנ"ל. איתי קומצא - זה בחינות התפלה של הבעלי-בית, שהיא בחינת קמזין ורין, בחינות מטה עז הנ"ל. ונקבונה - זה בחינת: נקבת כמטיו ראש פרוו (יחזקאל י). כי על-ידי התפלה, שהיא בחינת קמזין ורין של הבעל כח הנ"ל, שהוא בחינת מטה עז, על-ידי משברין ומכניעין אותו בנ"ל. כי היא עומרת בבחינת-הפליעה שלו, בבחינת: בצוארו ילין עז. וזהו: ונחת אצוארה - שהיא עומרת בצוארו, בבחינת: בצוארו ילין עז, בנ"ל. וזהו: בעא למשלפה - כי הוא מכרח להוציא ולהקיא כל הקרשות של התפלות ותרעת שבלעו, בבחינת: חיל כלע ויקאנו בנ"ל. וזהו: משכבה שנה וכו' - כי לא די שהוא מקיא ומוציא קרשת תפלה לישראל וכו', אף גם מכבדו יודישנו אל, הינו שמכרח להוציא עצמות חיותו ממש, שהוא בחינת גרים. וזהו בחינת: משכבה שנה, בחינת: מעיו עשה שן (ש"ה ה), הינו שמכרח להוציא עצמות חיותו מתוך קרבו ומעיו, בבחינת: מכבדו יודישנו אל, בחינת: רדה כקרב אויבך, בנ"ל. משה פמה הוי, עשר אמין - משה הוא בחינת נבואה, כי משה רבן של כל הנביאים. וזה בחינת עשר אמין, בחינת עשרה מדרגות של נבואה. כי על-ידי מטה עז הנ"ל, שעל-ידי נהגלה הכבוד בנ"ל, על-ידי זה זכין לנבואה בנ"ל. שקל נרנא בת עשר אמין - נרנא זה בחינת כלי-מלאכה של מעשה כראשית, וזהו: בת עשר אמין - בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, שהם בחינת כלי-מלאכה של מעשה כראשית, כי על-ידי נבואה זכין לאמונה, שהיא בחינת עשרה מאמרות, שהם כלי-מלאכה של מעשה כראשית, כי על-ידי אמונה מאמינים בחדש העולם, שהשם יתפרד כרא תכל כעשרה מאמרות בנ"ל. ועל-ידי אמונה זכין לחדוש העולם שלעתידי, ואז יתער שיר חדש הנ"ל, וזהו: ושור עשר אמין - זה בחינת השיר שלעתידי, שהוא שיר פשוט וכו', שהוא יור אותיות, בחינת עשר אמין. וזהו: ושור - זה בחינת (סדר השירים ט): מרגל על החרים, מקפין על הנבעות. הרים ונבעות הם בחינת ריחות, בבחינת (שם ח): אלך לי אל הר המור ואל נבעת הלבונה; הינו ריחות הגרלים בנן על-ידי קול הנגון שהוא משקה את הגן בנ"ל. וזה בחינת: מרגל על החרים מקפין וכו' - זה בחינת הנגון הנ"ל, שעל-ידי גרלים הריחות, שהם בחינת הרים ונבעות. וזהו: מרגל וכו' - זה בחינת המדות של הנגון, שקודוין "מאמין", שהם נעשין על-ידי רלוג וקפיצה על הימין שבכבוד. וזהו בחינת ושור עשר אמין, הינו בחינת הנגון הנ"ל, שהוא בחינת: מרגל על החרים וכו' בנ"ל, כי על-ידי בחינות הנ"ל זכין לזה הנגון. וזה הנגון הוא בחינת הקול הנ"ל, בחינת קול יעקב, שהוא מכניע עקב דסמרא-אחרא, וזהו: ומחיה בקרסלה וקמלה - שהכה וזכניע עקב דסמרא-אחרא על-ידי בחינת קול הנגון הנ"ל, שהוא בחינת קול יעקב, שהוא מכניע עקב דסמרא-אחרא, בבחינת: וריו אותות בעקב עשו, בנ"ל:

וזה פרוש: תקעו בחדש שופר. תקעו - זה בחינת התגלות הכבוד, בחינת: ותקעתיו יתר במקום נאמן, והיה לכסא

האש מהרגו, ומנהיגי החרד הם בחינת רוח, כמו שכתוב (במדבר
 ט: אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בוֹ - שְׂיוּרַע לְהִלָּךְ נֶגַד רוּחוֹ שֶׁל כָּל אָחֵר;
 וְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּחִינַת לְבָא, כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם לְבָא רַבָּל עֲלֵמָא וְיִוּד
 גַּם רַבָּא), וצדיקין מנהיגי החרד לנשב בבחינת רוחם על כל אחר
 מישראל, שהם לבא רעלמא, לנפח מהם העפרוריות, דהינו
 מרה-ישחורה שנופל עליהם, שעל-ידי זה אינו יכול האיש
 הישראלי, שהוא בחינת לב, לרלק ולבער להשם יתברך. גם יש
 רשעים שהם בחינת ערכיכ, וכשהם נופלים על הלב, דהינו
 על ישראל, זה גס-זכון בחינת עפרוריות, שעל-ידיה אין יכול
 לבער כנ"ל. ועל-זן צדיקין מנהיגי החרד לנפח העפרוריות מן
 הלב, דהינו מכל אחר מישראל, וחזוין ונתחברין חלקי האיש
 שכלל אחר ואחר מישראל, ונתקשרוין ישראל גיסר, ונעשין
 בחינת לב. וכל אחר ואחר מישראל נעשה בחינת לב למקום
 שצריך שיהיה שם בחינת לב, וחזוה ובער להשם יתברך כנ"ל:

אך לפעמים, כשמושב רוח סערה, או הוא מקעיר האש מאד
 חוץ מן המרה; כמו-כן לפעמים יש, שמושב בהארם בחינת
 רוח סערה, ומבעירו ביותר חוץ מן המרה, שזה בחינת הריסה,
 בחינת (עו תוסט) פן יהרסו לעלות אל ה' וכו'; כי במפלא מקוד
 אל תדרש (דעיה ט), ואסור להרס לעלות אל ה' מה שאינו ראוי
 לו לפי בחינתו. על-זן כשהארם רואה שבוער ביותר חוץ מהמרה,
 ידע שזה מבחינת רוח סערה כנ"ל. ואלהיו היה יכול להכניע
 זאת (וער ענין דף רכו: בבורח חדש על רוח), וזה בחינת: איש אשר רכב
 על סוסי אש בסערה - שהיה רוכב ומכניע סוסי אש בסערה,
 דהינו האש הדולק ביותר מן המרה, שבא על-ידי הסערה כנ"ל,
 היה אלהיו רוכב על זה ומכניעו. כי היות צריך לנשב במרה,
 כדי שירלק האש שכלב במרה על-פי מוג השוה, כנ"ל:

מוכה על-כף-פנים, כמבאר על פסוק: אַמְרָה לְאֵלָי בְּעוֹרִי (נלטי
 הראשו. גסיס רכב), עין שם. ועל-כף-פנים יש לו לשמוח פמה שזכה
 להיות מודע ישראל, שלא עשני גוי, וכמו שאנו אומרים: ברוך
 אלקינו שבראנו לכבודו, והבדילנו וכו', ונתן לנו תורת אמת
 וכו'. מכל זה וכיוצא בזה ראוי לו לקח לו שמחה לשפוח דעתו
 כנ"ל. וזה בחינת (שבת עו): בריחה רעתה, שהוא דבר גדול, דהינו
 שמקשר השמחה למחו ורעתו, ואזי הפח משחרר, ויש לו
 ישוה-הרעת כנ"ל, וגם למעלה נעשה מזה יחוד גדול על-ידי
 בריחה רעתה:

יא

דע, כשהארם מתפלל בשורה, או כל העשבים כלם כאין בתוך
 התפלה, ומסיעין לו, ונותנין לו כח בתפלתו. וזה בחינת
 שנקראת התפלה שיחה, בחינת (בראשית ט): שיח השדה, שכל
 שיח השדה נותנין כח וסיוע בתפלתו. וזה בחינת (סו טו): ויצא
 יצחק לשוח בשדה - שתפלתו היתה עם סיוע וכח השדה,
 שכל עשבי השדה נתנו כח וסיוע בתפלתו כנ"ל, שבשכיל זה
 נקראת התפלה שיחה כנ"ל. ועל-זן כקללה נאמר (דברים יא):
 והארמה לא תתן את יכולה; כי כל יכול הארץ צדיקין לתן
 כח וסיוע בתוך התפלה, וכשיש פגם ועכוב על זה, אזי נאמר:
 והארמה לא תתן את יכולה; כי אפלו כשאנו מתפלל בשדה,
 נותנים גס-זכון יכול הארץ סיוע בתפלתו, דהינו כל מה שסמך
 אל הארם, כגון אכילתו ושתיתו וכיוצא, רק כשהוא בשדה,
 שאזי סמך להם ביותר, אזי כל העשבים וכל יכול הארמה
 נותנים כח בתפלתו כנ"ל. וזה יכול - ראשי-תבות: ויצא
 יצחק לשוח בשדה - שכל יכול השדה התפללו עמו, כנ"ל:
 (זה הענין מבאר היטב בפאמר "תקנו בחדש שופר", המתחיל בדרה א,
 עין שם.)

יב

כשאדם הולך אחר שכלו וחכמתו, ויכל לפל בפעוטים
 ומכשולות רבים, ולבוא לידי רעות גדולות, חס
 ושלום. ויש שקלקלו הרבה, כגון הרשעים הגדולים מאד
 המפרסמים, שהטעו את העולם, והכל היה על-ידי חכמתם
 ושכלם. ועקר החרות הוא רק לילך בהמימות ובפשימות, כל
 שום חכמות, ולהסתכל בכל דבר שעושה, שיהיה שם השם
 יתברך, ולכלי להשגית כלל על כבוד עצמו, רק אם יש בזה
 כבוד השם יתברך ועשה, ואם לאו - לאו, ואזי בודאי לא
 יבשל לעולם. ואפלו כשנופל, חס ושלום, לספקות, ויש שגפילתו
 גדולה מאד מאד, דרמנא לצלן, שנופל לספקות והרהורים,
 ומתהרהר אחר השם יתברך, אף-על-פי-כן הנפילה והיזירה היא
 תכלית העליה. כי דע, כי שרש כל הבדיאה הוא הכבוד, כי
 כל מה שבא הקדוש-ברוך-הוא לא בראו אלא לכבודו, כמו
 שכתוב: כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו וכו' (יחזקאל חג), ומאחר
 שהכל נברא בשכיל כבודו יתברך, נמצא שכבודו יתברך הוא
 שרש כל הבדיאה, ואף-על-פי שכלו אחר, על כל זה הבדיאה
 יש חלקים, ובכל חלק חלק מתבדיאה יש בו בחינת כבוד

מה שהעולם רחוקים מהשם יתברך, ואינם מתקרבים אליו
 יתברך, הוא רק מחמת שאין להם ישוה-הרעת, ואינם
 מישיבין עצמן, והעקר - להשתדל לישב עצמו היטב, מה התכלית
 מכל התאוות ומכל עניני העולם הזה, הן תאוות הנכנסות לגוף,
 הן תאוות שחוץ לגוף, כגון כבוד, ואזי בודאי ישוה אל ה':

אך דע, שעל-ידי מרה-ישחורה אי אפשר להנהיג את המח
 כרצונו, ועל-זן קשה לו לישב רעתו, רק על-ידי שמחה
 ויכל להנהיג המח כרצונו, ויוכל לישב רעתו, כי שמחה הוא
 עולם החרות, בבחינת (ישעיה טו): כי בשמחה תצאו, שעל-ידי
 שמחה נעשין בן-חורין ויוצאין מן הגלות, ועל-זן כשמשקשר שמחה
 אל המח, אזי מחו ורעתו בן-חורין, ואינו בבחינת גלות, ואזי
 יוכל להנהיג את מחו כרצונו ולישב רעתו, מאחר שמחו בחרות
 ואינו בגלות, כי על-ידי גלות אין הרעת מושב, כמו שדרשו
 רבותינו וזכרנום לברכה (בבלי יב: ע"ג) על בני עמון ומואב, המתיחא
 רעתיהו מחמת שלא הלכו בגלות, שנאמר (דברים כח): שאנן מואב
 מנעוריו וכו', ובגולה לא הלך, על פן עמר טעמו בו וכו':

ולבוא לשמחה הוא על-ידי מה שמוצא בעצמו איזה נקרה

מִיָּחָד, שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ בְּנ"ל. וְהוּא בְּחִינַת (אֲבֵיחַ מִי"ח): בַּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת וְנִבְרָא הָעוֹלָם. וְהָלֵא בְּמֵאֵר אַחֵר יוֹכֵל לְהַפְרָאוֹת אֱלֹא בְּשִׁבְלֵי שָׂבָר וְעִנְשׁ וְנִבְרָא בַּעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת. וּבְכָל מֵאֵר וּמֵאֵר יֵשׁ כּוֹ בְּחִינַת כְּבוֹד מִיָּחָד, שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ, כִּי הַכְּבוֹד הוּא שָׂרֵשׁ הַכֹּל בְּנ"ל. וְהוּא בְּחִינַת (תְּהִלִּים כ"ג): וּבְהִיכֹלוּ בְּלוֹ אוֹמֵר כְּבוֹד - שֶׁבְּכָל מֵאֵר מְלַכֵּשׁ כּוֹ בְּכוֹדוֹ וְיַחְדָּר, שֶׁעַל־יְדֵיֶיהָ נִבְרָא הָעוֹלָם, כִּי מֵלֵא כָּל הָאֲרִץ כְּבוֹדוֹ (יִשְׁעֵי ה'); וְאִפְלוּ בַּעֲבֹדוֹת וְדַכְרִים רַעִים, חֵם וְשִׁלוֹם, שֶׁשֵּׁם אֵין בְּכוֹדוֹ וְיַחְדָּר, בְּחִינַת (יִשְׁעֵי כ"ג): וְכוֹדֵי לְאַחַר לֹא אָתָּן; שֵׁשׁ גְּבוּל לְהַכְּבוֹד שֶׁלֹּא יַחֲפֹשֵׁט לְשֵׁם, וְאִפְעִל־פִּי שְׁמֵלֵא כָּל הָאֲרִץ כְּבוֹדוֹ, עִם כָּל זֶה יֵשׁ גְּבוּל בְּשִׁמְנֵיעַ לְמִקְוֹמוֹת הַיָּם, שֶׁלֹּא יֵצֵא לְשֵׁם, כְּכַחֲנִית: וְכוֹדֵי לְאַחַר לֹא אָתָּן בְּנ"ל. וְיֵשׁ גְּבוּל לְכָל כְּבוֹד וְכוֹדוֹ, שֶׁמְלַכֵּשׁ בְּכָל מֵאֵר וּמֵאֵר מַעֲשֶׂרָה מֵאֲמֵרוֹת בְּנ"ל, שֶׁלֹּא יַחֲפֹשֵׁט לְמִקְוֹמוֹת הַחַיִּינֹנִים בְּנ"ל. אֲכַל דַּע, כִּי אִפְעִל־פִּי־יִבְרִין בְּנוֹדֵי גַם הֵם מְקַבְּלִים חַיִּית מִמֶּנּוּ וְיַחְדָּר, וְאִפְלוּ מִקְוֹמוֹת הַמְּבֻנָּפִים אוֹ פְתִי עֲכוּדֵי־יָדָה צְרִיבִין גַּם־כֵּן לְקַבֵּל חַיִּית מִמֶּנּוּ וְיַחְדָּר. אֲךָ דַּע, כִּי הֵם מְקַבְּלִים מִבְּחִינַת מֵאֵר סְתוּם, שֶׁהוּא בְּרֵאשִׁית מֵאֵר סְתוּם (עַי' חֲא"ג סֵפֶר ק' ר"ח מ"ס סְתוּמָה מֵאֵר סְתוּם), שֶׁהוּא כּוֹלֵל כָּל הַמֵּאֲמֵרוֹת, וְכֵלֵם מְקַבְּלִים חַיִּית מִמֶּנּוּ. וְהַכְּבוֹד שֶׁל הַמֵּאֵר סְתוּם הוּא סְתוּם וְנִעְלָם בְּחִבְלֵיהַ הַהִסְתָּרָה, וּמֵשֵׁם הֵם מְקַבְּלִין חַיִּית, כִּי מִבְּחִינַת הַכְּבוֹד וְהַמֵּאֲמֵרוֹת הַמְתַּגְּלִים אֵי אִפְשָׁר לָהֶם לְקַבֵּל חַיִּית מֵשֵׁם, בְּכַחֲנִית: וְכוֹדֵי לְאַחַר לֹא אָתָּן בְּנ"ל, רַק מִהַמֵּאֵר סְתוּם, שֶׁהוּא נִסְתָּר בְּחִבְלֵיהַ הַהִסְתָּרָה, מֵשֵׁם מְקַבְּלִין חַיִּית. וְדַבֵּר זֶה אֵי אִפְשָׁר לְהִבִּין, וְאִסוּד לְהַרְרֵה בְּזֶה כָּלֵל. וְעַל־כֵּן בְּשֵׂאֲרֵם נּוֹפֵל, חֵם וְשִׁלוֹם, לְבְּחִינַת מִקְוֹמוֹת אֱלֹ, דְּהֵינּוּ לְבְּחִינַת מִקְוֹמוֹת הַמְּבֻנָּפִים, וְנּוֹפֵל לְסַפְקוֹת וְהַרְהוּרִים וּבְלִבּוֹלִים גְּדוֹלִים, וְאֵי מִתְחִיל לְהִסְתַּכֵּל עַל עֲצוּמוֹ, וְרוֹאֵה שְׂרַחֵק מֵאֵר מְכוֹדוֹ וְיַחְדָּר, וְשׂוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ אֵיהָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, מֵאַחַר שְׂרוּאָה בְּעֲצוּמוֹ שְׂרַחֵק מְכוֹדוֹ וְיַחְדָּר, מֵאַחַר שֶׁנִּפְּלַ לְמִקְוֹמוֹת בְּאֵלוֹ רַחֲמָנָא לְצַלָּהּ, וְזֶה עֵקֶר תְּקוּנָה וְעַלִּיתָ, בְּחִינַת יְרִידָה תְּכִלִּית הָעֲלִיָּה, הַמּוּבָא בְּסַפְרִים. כִּי "אֵיהָ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ - זֶה בְּחִינַת הַכְּבוֹד עֲלִיוֹן שֶׁל הַמֵּאֵר הָעֲלִיוֹן, דְּהֵינּוּ הַמֵּאֵר סְתוּם בְּרֵאשִׁית בְּנ"ל, שֶׁמֵּשֵׁם נִמְשָׁךְ חַיִּית לְמִקְוֹמוֹהָ הָאֵלוֹ. וְנִמְצָא, בְּשִׁמְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׁ "אֵיהָ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, בְּזֶה בְּעֲצוּמוֹ הוּא חוֹזֵר וְעוֹלָה אֶל הַכְּבוֹד הָעֲלִיוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת "אֵיהָ", שֶׁמִּגְדֵּל הַהִסְתָּרָתוֹ וְהַעֲלָמוֹ הוּא מְחִיָּה מְקוֹמוֹת הַלֵּל, וְעַכְשָׁיו, עַל־יְדֵי שֶׁהוּא נִפֵּל לְשֵׁם, וְאֵי מְבַקֵּשׁ "אֵיהָ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְכֹה חוֹזֵר וּמְדַבֵּק עֲצוּמוֹ לְשֵׁם, וּמְחִיָּה אֶת נְפִילָתוֹ, וְעוֹלָה בְּחִבְלֵיהַ הָעֲלִיָּה. וְזֶה בְּחִינַת קְרִבָּן עוֹלָה, שֶׁמְכַפֵּר עַל הַרְהוּר הַלֵּב, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה (סִיד וְיָדָא מ"ו), כְּמוֹ שֶׁבְּחֹבֵב: וְהָעוֹלָה עַל רִוְחָבֵם - שְׁעוֹלָה מְכַפֵּר הַרְהוּר. כִּי יֵשׁ בְּחִינַת (תְּהִלִּים ל"ח): לְכִי סַחֲרָרִי: כִּי יֵשׁ קִלְפָה, שֶׁהִיא מְעַקְמֶת וּמְסַבֶּת הַלֵּב בְּעַקְוִימִים וְסַבּוּכִים וּבְלִבּוֹלִים הַרְבֵּה, וְהִיא בְּחִינַת קִלְפַת נְגִיָּה, וְעַל־כֵּן נִקְרָא סַחֲרָרִי, וְכַלְכּוֹלִים הַרְבֵּה, מֵהָ שְׂאֵל רַבִּי וְיָדָא אֶת רַבִּי יְהוּדָה בַּר הוּי בְּרִיחָא דַּעֲתָא, וְאֵי בְּעֵי מַנְהָ כָּל חֲלָלֵי דַּעֲלָמָא וְכוּ', וְשֵׂאֵל

בְּלִשׁוֹן תְּרַגּוּם. וְכִשְׂאֲרֵם נּוֹפֵל לְשֵׁם, שֶׁזֶה בְּחִינַת מְקוֹמוֹת הַמְּבֻנָּפִים, וְאֵי מְבַקֵּשׁ וְצוֹעֵק "אֵיהָ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְזֶה בְּעֲצוּמוֹ תְּקוּנָה, כִּי חוֹזֵר וְשֹׁב אֶל הַכְּבוֹד הָעֲלִיוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת "אֵיהָ" בְּנ"ל. וְהוּא בְּחִינַת עוֹלָה, בְּחִינַת (בְּרֵאשִׁית כ"ג): וְ"אֵיהָ" הִשָּׂה לְעוֹלָה; שֶׁבְּחִינַת "אֵיהָ" הִיא בְּחִינַת שֶׁהָ לְעוֹלָה, לְתַקֵּן וּלְכַפֵּר הַרְהוּר הַלֵּב, שֶׁבֵּא מִמְּקוֹמוֹת הַמְּבֻנָּפִים בְּנ"ל, כִּי עַל־יְדֵי בְּחִינַת "אֵיהָ" נִתְתַּקֵּן וְעוֹלָה מֵשֵׁם בְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת מֵה שְׂמוּכָא בְּסוֹף הַקּוּנָיִם (הַיָּסוּד הַגֵּינָא דִּי א'): בְּרֵאשִׁית - בְּרָא תִישׁ; דְּהֵינּוּ הִשָּׂה לְעוֹלָה, שֶׁנִּעְשֶׂה עַל־יְדֵי בְּחִינַת "אֵיהָ", שֶׁהוּא בְּחִינַת בְּרֵאשִׁית מֵאֵר סְתוּם בְּנ"ל. וְזֶה בְּחִינַת תְּשׁוּבָה, כִּי זֶה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה, בְּשֵׂאֲרֵם מְבַקֵּשׁ וּמְחַפֵּשׁ אַחַר כְּבוֹדוֹ וְיַחְדָּר, וְרוֹאֵה בְּעֲצוּמוֹ שְׂרַחֵק מְכוֹדוֹ וְיַחְדָּר, וּמְתַנַּעֵנַע וְשׂוֹאֵל וּמְצַטַּר "אֵיהָ" מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְזֶהוּ בְּעֲצוּמוֹ תְּשׁוּבָתוֹ וְתְקוּנָה בְּנ"ל, וְתִבְנֵן תִּשְׁכַּח. וְיֵשׁ בְּזֶה עוֹד הַרְבֵּה דַכְרִים, כִּי בְּשֵׂאֲרֵם הוֹלֵךְ בְּדָרְךָ, אוֹ בְּשֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵים פְּרוֹחֲנוּת, אֵי תְּתוֹרָה הוֹלֵכֵת לְפָנָיו, בְּחִינַת (סֵפֶר י"ג): בְּהַהֲלֹכְךָ תִּתְנַה אַחֲרָי; כִּי יֵשׁ בְּזֶה כְּמֵה בְּחִינַת, כִּי כָּל אַחֵר לִפִּי תוֹרָתוֹ. וְלִפְנֵי כָּל תוֹרָה יֵשׁ בְּחִינַת סַפְקוֹת הַיָּם, כְּגוֹן בְּחִינַת יְתוּדָה, קְדָם שֶׁמְחַדְשִׁין יֵשׁ כְּמֵה סַפְקוֹת וּבְלִבּוֹלִים קְדָם שֶׁמְבַרְרֵם וּמְלַבֵּן הַדָּבָר בְּרֵאוּ. וְאֵלוֹ הַסַּפְקוֹת הֵם בְּחִינַת עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְדַע, שֶׁהוּא בְּחִינַת נְגִיָּה, וְכִשְׁמִנֵיעַ אֶל תְּתוֹרָה בְּעֲצוּמָה, זֶה בְּחִינַת עֵץ הַחַיִּים וְכוּ':

(שֶׁךְ לַעֲלִי)

וְזֶהוּ בְּחִינַת: אִם יֵאמֵר לָךְ אָדָם, הִכֵּן אֶלְקִיד - תֵּאמֵר לוֹ: בְּכָרְךָ גְּדוֹל שֶׁל רֹמִי (דְּיוֹסֶלְפִי תְּנִינַת פ"א) - שְׂגַם שֵׁם, שְׁמֵלֵאִים גְּדוֹלִים וְעֲכוּדֵי־יָדָה, גַּם שֵׁם מְסַתֵּר הוּא וְיַחְדָּר בְּנ"ל. וְהַכָּל - בְּשִׁנְפֵּל לְשֵׁם, חֵם וְשִׁלוֹם, אֵי בְּשִׁמְחִיל לְבַקֵּשׁ אֵיהָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, בְּזֶה הוּא מְחִיָּה אֶת עֲצוּמוֹ מְחִיָּה תְּקַדְשָׁה. כִּי חַיִּית תְּקַלְפוֹת הוּא רַק מִהַהִסְתָּרָה, מֵה שֶׁנִּסְתָּר הַשֵּׁם וְיַחְדָּר שֵׁם בְּהִבְלִית הַהִסְתָּרָה, עַד שֶׁאֵין יוֹדְעִין מִמֶּנּוּ וְיַחְדָּר כָּלֵל; אֲכַל חֲכָם בְּשִׁמְבַקֵּשׁ אֵיהָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְנִמְצָא שׂוֹדְעִין עַל־כֵּל־פָּנִים שֵׁשׁ אֲלֹזֵן וְיַחְדָּר, רַק שֶׁהוּא נִסְתָּר וְנִעְלָם, וְעַל־כֵּן מְבַקֵּשׁ אֵיהָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ, וְכֹה בְּעֲצוּמוֹ מְחִיָּה עֲצוּמוֹ בְּמִקְוֹם נְפִילָתוֹ, כִּי אֵיהָ הוּא בְּחִינַת מֵאֵר סְתוּם, שֶׁהֵם מְקַבְּלִין חַיִּית מֵשֵׁם, רַק שְׁחִיזֵת תְּקַלְפוֹת הוּא מִהַהִסְתָּרָה, אֲכַל הוּא מְחִיָּה אֶת עֲצוּמוֹ בְּחִינַת חַיִּית תְּקַדְשָׁה בְּמִקְוֹם נְפִילָתוֹ, עַל־יְדֵי הַבְּקִשָּׁה וְהַחֲפּוּשׁ שֶׁמְחַפֵּשׁ אֵיהָ מְקוֹם כְּבוֹדוֹ בְּנ"ל. וְאַחֲרֵי־כֵן זֹכֵה לְעֵלּוֹת מֵשֵׁם לְנִמְרֵי אֶל תְּקַדְשָׁה בְּעֲצוּמָה, דְּהֵינּוּ בְּמִקְוֹם תְּתוּלָה כְּבוֹדוֹ וְיַחְדָּר, כִּי עֵקֶר תְּקַדְשָׁה - שִׁתְּגַלֵּה כְּבוֹדוֹ וְיַחְדָּר. בְּרִיךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

(וְזֹאת תְּתוֹרָה, וְגַם מֵאֵר הַמְּתַחֵל; אֵלוֹ הַמְּחַפְּאֲרִין עֲצוּמוֹ וְכוּ'), וְכָל מֵה שֶׁנִּמְצָר בְּדָרְךָ וְכוּ', כְּגוֹן הַקִּשּׁוֹ וְכוּ' - הַכֹּל אַחֵר, כִּי כָּל אֵלוֹ הַמֵּאֲמֵרִים קְשׁוּרִים זֶה בְּזֶה, וְהֵם מְרַמְזִים וְנִסְתָּרִים בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבָרְכָה (סִבְבָּה דִּף ע"ו) בְּחוֹדֵי הַאֲגָדָה הַפְּלִיאָה מֵאֵר, מֵה שֶׁשֶּׂאֵל רַבִּי וְיָדָא אֶת רַבִּי יְהוּדָה בַּר הוּי בְּרִיחָא דַּעֲתָא, וְאֵי בְּעֵי מַנְהָ כָּל חֲלָלֵי דַּעֲלָמָא וְכוּ', וְשֵׂאֵל

בג"ל, כי מצדיקים פשוטים, עוקרי ה' בפשיטות, בתורה ותפלה ומעשים טובים, אין להם שום כח, מאחר שהצדיקים בעצמן אינם מדברים גדולות, ומתנהגים בפשיטות בעבודה תמה, על-כן אין להשקר והגדלות שלהם אחיה בהם בלי-כח. ואף-על-פי שגם כזה אפשר קצת שימצאו שקרנים צבועים בדרך זה, כמו שגמצא, שיש אנשים שיושבים מעטפים כפליח ותפלין כל היום, והם צבועים, עם כל זה אין להם כח להטעות העולם בלי-כח כמו אלו המתפארין בגדולות בג"ל. כי רע, שהצדיק האמת הג"ל מקבל דבור פיו הקרוש מפעלי-צדקה, וזה בחינת (הה"ס פ"ט): נבוכד נא ה' - שהצדיק מקבל דבור פיו מגדירי לב, דהינו בעלי-צדקה. וצדקה היא בחינת מים, בבחינת (הה"ס פ"ד): ההופכי הצור אגם מים. הצור - זה בחינת צוד לכבי (הה"ס פ"ג): כי יש לב אבן (הקא"ל), דהינו אבירי לב הרחוקים מצדקה (הש"ס פ"ו): וזהו: ההופכי הצור אגם מים, דהינו שנתהפך ללב רך, בחינת (ה"ס פ"ג): שפכי כמים לכך נכח פני ה', הינו לב רך להתנורב לצדקה. ובשביל זה נקרא צדקה מים, כמו שכתוב (ש"ס פ"ג): וצדקה כנחל איתן, וזה בחינת (הה"ס פ"ג): שילח לחמך על פני המים, הנאמר בצדקה, (ועל-ידי הצדקה נעשה פה קרוש של הצדיק בג"ל, וזה בחינת (ה"ס פ"ג): בפיך - זו צדקה, שעל-ידי צדקה נעשה הפה של הצדיק בג"ל, והצדיק הוא בחינת (ה"ס פ"ג): בכור שורו הדר לו, ובכור נמל פי שנים, הינו שרבור פיו הקרוש יש לו שני משמעות, ומזה בא שיש כח וניקה להצבועים בג"ל לינק מהם, להפך דבריהם אל השקר שלהם, מאחר שהרבור הקרוש בעצמו יש לו שני משמעות, בבחינת פי שנים, בג"ל:

אבל באמת הוא טובה להצדיק האמת מה שגמצאים אלו השקרנים המתרמים אליהם, כי יש רשעים שנותנין צדקה לצדיקים, ועל-ידי הצדקה נעשה בחינת יבכך, הינו: יחוד ברכה קדשה, וכל שלש בחינות אלו נאמרו במים, שהוא בחינת צדקה בג"ל. יחוד - כמו שכתוב (בראשית א'): יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחר. ברכה - כמו שכתוב (ש"ס פ"ג): ירצו המים שרץ נפש חיה וכו'. קדשה - כמו שכתוב (מטות ט'): מים קדושים. ומחמת זה נמצאים בעלי-צדקה שהם נואפים, כי הם יונקים מבחינת היבכך בג"ל, ובחינת היבכך בקדשה הוא בחינת זוגין וקדשה, ואצלם נתקלקל זאת היניקה, ונעשה אצלם נאוף, רחמנא לצלן, ועל-כן הצדקה שלהם היא רעה אצל הצדיק, כי הצדיק מקבל דבור פיו הקרוש מן הצדקה, ובשנתקלקל אצלם בג"ל גורם פגם לדבור פיו של הצדיק, שמקבל משם בג"ל, ועל-כן הוא טובה מה שגמצאים השקרנים הג"ל, שאזי אלו הרשעים הנותנים צדקה פוגין אליהם ונותנין להם, ובאמר ימיה הנביא: הכשילם פעניים שאינם מהגנים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ק ט"ו), ואזי נצול הצדיק האמת מפגם הצדקה שלהם בג"ל. אבל עקר כח וניקה השקרנים הג"ל הוא רק מאלו הצדיקים הגדולים, ההולכים בגדולות בג"ל, אבל מאלו העוסקים בתורה תמיד ומתנהגים בפשיטות, אין להם וניקה וכת, בג"ל:

ושאל אותו כמה שאלות, והם פליאות נשגבות מאד, כגון: מאי טעמא תורא אריכא גנובחה וכו', מאי טעמא תרגולא מרלא עינא וכו', וכל השאלות הנאמרות שם כלם הם פליאות גדולות מאד, ויש מרמז ונסתר כל הג"ל. ומה שמוכא לעיל בענין שמחה ובריתא רעתה שיק גספן לזה, ומרמז גספן באגדה הג"ל, שנאמר שם בעת שהיה בריחא רעתה. גם מה שמוכא כמאמר הזה על פסוק ואיה תשה לעולה, מרמז באגדה הג"ל, שנאמר שם: אי בעי מנה כל תלמי דעלמא - זה סוד בחינת חלל הפנוי, שהוא כביכול פנוי מאלקותו יתברך, ובאמת בודאי אי אפשר שלא יהיה שם גספן השם יתברך, כי אספן מהיכן יקבל חייות. אך זהו בחינת הג"ל, שמקבל חייות מבחינת מאמר סחום, בחינת בראשית וכו'. גם מה שמוכא לקמן בענין יראה דא שבת שיק גספן לכאן, כי כל יראה יש לה מאמר וכו', ויש מאמר שכולל כלם וכו' בג"ל. גם מה שמוכא לקמן בענין השגחה שיק גספן לזה, על אגדה הג"ל: מאי טעמא תרגולא מרלי עינא. ולא זכינו לשמע באור כל זה:

יג

בשחולקין על האדם, נמצא שרודפין אותו, והוא בורח בכל פעם להשם יתברך, וכל מה שחולקין עליו יוחר, מקרבין אותו יוחר להשם יתברך, כי השם יתברך בכל מקום, בבחינת (הה"ס פ"ט): אם אפק שמים שם אמת, ואציעה שאול הגן, נמצא שבכל מקום בורח להשם יתברך. וזה בחינת: ופרעה הקריב - שהקריב את ישראל לאזיקים שפשמים (ס"ד בשלח פ"ב), שעל-ידי רדיפתו אותם נתקרבנו יוחר להשם יתברך בג"ל:

יד

רבים לוחמים לי מרום (הה"ס ט'), הינו שיש לו שונאים למעלה במרום, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"י סנהדרין ס"ד וכו' פ"ג): כשם שיש צדים מלכמות, כך יש צרים מלמעלה:

טו

אלו המתפארין עצמן בשקר בגדולות ונפלאות, וכאלו אין שום דבר נמנע מהם, והכל בידם, ויש מהם שהם מנהיגי הדור - הנה עקר כחם וניקתם הוא רק מהצדיקים הגדולים, כי יש צדיקים אמתיים גדולים במעלה, ויש להם פה קרוש, ודרך-לדרך גדולות ונפלאות, והם באמת יכולים לעבד ה' בכל דבר שבעולם: באבילה ושהיה ושאר דברים, וכמוכא בפגנות, שלפעמים ממחיקין דינים על-ידי אבילה ושהיה. ויש צדיקים אמתיים, שיכולים לעשות פריון על-ידי אבילתם וכיוצא. ומחמת ההתפארות של אלו הצדיקים הגדולים, שיוצא מפייהם הקרוש, מזה בא שגמצאים צבועים שקרנים, שמתרמים עצמן בקוף, ומתפארין עצמן גספן ממש באלו הלשונות של התפארות, שיוצא מפה קרוש של הצדיק האמת. וכעין שגמצאו בגביאים, שירמיה היה מתנבא בשוק העליון: הני שובר את קשת גילים וכו' (ירמיה ט"ז); ונתגיה בן עזר זביא שקר היה מתנבא בלשון זה כמש' להפך (סנהדרין ט"ז): כמוכא מתנהג עקשו, בג"ל, אבל עקר וניקתם - רק מצדיקים כאלו שרולכים בגדולות ונפלאות

וזהו ששאל רבי זירא את רב יהודה: מאי טעמא גמלא זוטרי גנובחה ותורי אריבא גנובחה (שם ע"ו). גמלא - זה בחינות הצדיק הפשוט, בבחינת (תהלים קלא): ולא תלכתי בגרולות ונפלאות כגמול עלי אמו; כי הוא מתנהג בפשיטות, ואינו מרבה גרולות, וכל עבודתו הוא בבחינת שתיקה, כי אין יוצא מפיו גרולות ונפלאות, והוא רק כגמול עלי

לשון הנקרא מאי טעמא גמלי זוטרי גנובחה, משום דאכל ביסי מאי טעמא תורא אריבא גנובחה, משום דריר באגמי, וכעי לכרבוי בקרי:

רש"י: דאכלה ביסי קוצים, לפיכך ובו קצר, כדי שלא ידבק בו הקוצים. וכפי לכרבוי בקרי. להקריח החוששים:

אמו, וזהו בחינת גמלא. וזוטרי גנובחה - זה בחינת נביא ומורה שקר, הוא הזנב, כמו שכתוב בישעיה (י"ד): הינו אלו הצבועים המשקרים, בחינת נביאי השקר, שאחיותם הוא רק בצדיקים הגרולים כנ"ל. אבל בהצדיקים הפשוטים, שהם בחינת גמלא, אין להם אחיזה בלבה, וזהו זוטרי גנובחה כנ"ל. וזהו תורי אריבא גנובחה - זהו בחינת הצדיקים הגרולים, בחינת: כבוד שורו הדר לו כנ"ל. ואריבא גנובחה - הינו ששקר יניקת הנביא ומורה השקר, שהוא הזנב, הוא רק אצלם כנ"ל. וזהו שהשיב: משום דאכלי קוצי; הינו שאלו הצדיקים הפשוטים, שהם בחינת גמלא, אכלי קוצי - שאוכלים ומכלים את הקוצים והחומים הפוכבים את השושנה העליונה. ושושנה זה בחינת הרבור הקרוש, בחינת (ש"ה ט): שפתותיו שושנים וכו', כי הם עוסקים בתורה ועבודה יום ולילה, ומכלים כל החומים, שלא יהיה להם יניקה מהרבור הקרוש. כי מעבודה פשוטה בתמימות אין להם יניקה כנ"ל, כי אינם יכולים להתרמות אליהם ולנהג שקר שלהם עליהם, מאחר שהנהגתם רק בתמימות ובפשיטות כנ"ל. והורי אריבא גנובחה, משום דרירי באגמי וכעי לכרבוי בקרי ררירי באגמי - הינו שמקבלים רבור פיהם הקרוש מבעלי צדקה, מבחינת: ההופכי הצור אנם מים כנ"ל. וזהו: ררירי באגמי, וכפי לכרבוי בקרי - בחינת יבב הנ"ל, שצדיקין לגרש ה"יבב" של הצדקה שנותנין רשעים, כי אצלם נפגם ה"יבב" כנ"ל, וגורם רעה להצדיק שמקבל רבור פיו מהם כנ"ל, ועל-כן הוא טובה גרולה מה שיונק מהם הנביא וכו', שהוא הזנב, שעל-ידיה מגרשין הרשעים מעצמן, כי מבשלים אותן בשקרים הנ"ל, שפונין אליהם ונותנין להם הצדקה, ונצולין הצדיקים, כנ"ל:

הקשו: מפני מה בשארם מבקש פרנסה, אין נותנין לו חכף מן השמים, כי אם על-ידי סכות, לכל אחר לפי סכתו - שזה צריך לרע תבואה ולהרש ולקצר וכו', וזה צריך לנסע ולמצא צדק פרנסתו שם, וכיוצא בזה; ולמה לא נותנין לו חכף, כשעה שמבקש פרנסתו, מומן. והתרוי: רע, שכל הפרנסה של

ישראל צריכין לקבל על-ידי המלך, כמו שכתוב במלך (דניאל ח): אילנא רי חזית רי רבה ותקף וכו' ומזון לכלא בה אנת הוא מלכא. ועקר המלכות הוא על-ידי ענוה, בבחינת (שם טו): ולפני כבוד ענוה, ששקר כבוד וגרלת המלכות הוא על-ידי ענוה ריקא, כי בן דרך המלכות ככל פעם, שצדיק שיקרים ענוה לכבודו וגרלתו, כמו שבכל יום בשעה שקם ממשחו, שאזי ערין הוא בקטנות, שמלכש במלכושים פשוטים, וגם פניו אינו כצחות וזכות ערין קדם הרחיצה, ואחר-כך מפה עצמו ומתלכש בכגרי כבוד, ומתפשט בגרלתו בדרך המלך, וכן אמרו רבותינו וברובם לכרבה (שם כ"ג): מפני מה לא נמשכה מלכותו של שאול מפני שלא היה בו שום רפי, כי אין ממנין פרנס על הצבור אלא-אם-כן קפה של שרצים תלויה מאחוריו, שאם תזוז רעתו עליו, אומרים לו: בלך מאחוריך. כי עקר המלכות - על-ידי ענוה כנ"ל, וכל מה שיש להמלך ענוה ביותה, מתפשט מלכותו ביותה כנ"ל. וכשנמשך המזון על-ידי המלך כנ"ל, נעשה מפניו ברורים, כגון תבואה, שהרבה מנגה אוכלין בהמות, ואחר-כך מתפרד עור, ואוכלין מנגה עב"ם, עד שמתברר מנגה לישראל, וגם בהאכילה יש ברורים, עד שמתברר ונעשין מהם אמרי שפר, והינו ברכות שמכריזין עליהם תחלה וסוף, ומתפללין ועוקבין השם יתברך בבחות האכילה. וזה בחינת (בראשית ט"ז): מאשר שמנה לחמו והוא יתן מערני מלך, ונחלי אלה שלוחה הנותן אמרי שפר. שמנה לחמו וכו', והינו הפרנסה, שהיא בחינת מערני מלך, כי מקבלין אותה על-ידי המלך, ועל-כן חכף בתיב אחריו: נחלי וכו' הנותן אמרי שפר, והינו אמרי שפר של ברכות ותפלות וכיוצא, שנעשין מן הברורים של מערני מלך כנ"ל. ואלו הברורים הם בחינת קמרת, כירוע, שקמרת היא בחינת ברורים. ומאלו אמרי שפר שנעשין מן מערני מלך, נעשה עברה להמלך, וגם יכולין לראות זאת העברה. וזה בחינת (ש"ה ט): צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה, בעברה שעברה לו אמו ביום התננה וזכום שמחת לבו - הינו לראות העברה של המלך שנעשה ביום חתנתו, כי החתנות שמתחברין האמרי שפר עם המלך, זה בחינת חתנה, בבחינת (שם ט"ז): חן שפתיו רעהו מלך; שחן השפתים, והינו האמרי שפר, מתחברין עם המלך בבחינת רעות - וזהו ביום חתנתו. וזהו: וביום שמחת לבו - זה בחינת קמרת, בבחינת (שם ט"ז): שמן וקמרת ישמח לב; כי הברורים שמחה נעשה אמרי שפר כנ"ל, שמחה נעשה העברה כנ"ל, הם בחינת קמרת כנ"ל. וזהו: שעמרה לו אמו - הינו בחינת חנה, שהיא היתה אם כל חי (בראשית י"ג), כי חנה - ראשי-תבות: המעמדי חסד ורחמים (תהלים ע"ב); הינו בחינת העברה הנ"ל, שנעשה על-ידי בחינת: המשביע במוזב ערד, והינו בחינת מערני מלך כנ"ל. (והעקר חסד) והכלל - שצדיקין לראות את המלך, בבחינת (ישעיה ל"ט): מלך בפינו תחזיקה עיניך, והינו כשהוא בפינו וגרלתו, ולא בשעת קמנות. ואם היו נותנין לו פרנסתו חכף ומיר, לחם מומן, היה אפשר שיראה את

מוהר"ן תניינא

בהם גם יפן מה שאינו טוב, אינו מסתכל על זה, כמו שכתוב
 (בבבט טו): לא הביט און בעקב; מכל-שכן שהארס אסור לו
 להביט על חברו לרעה, למצא בו דוקא מה שאינו טוב ולחפש
 למצא פגמים בעבודת חברו, רק אדרבא, מחוב להביט רק על
 הטוב. ולזה טובה גדולה שיש טבע והשגחה, כי כשהארס עושה
 טוב, אזי מנהיג אותו בהשגחה, וכשהוא אינו טוב, ואם היה
 מנהיג אותו בהשגחה - לא היה יכול להניע לו שום טובה,
 אזי מניח אותו על הטבע, ויכול להיות שיהיה לו טובה על-פי
 הטבע, ואם לא היה רק השגחה, היה אפשר שתכבול ההשגחה
 לגמרי, כי כשהיה רואה יתברך שאין האדם מתנהג כראוי, היה
 כועס, והיה מסיר ההשגחה לגמרי, אבל עכשו מניחו על-פי
 הטבע, וכשהוא חוזר למוטב, משגיח עליו כנ"ל. ובאמת אין
 אנו יכולין להבין מהו טבע והשגחה, כי באמת גם הטבע היא
 השגחתו יתברך. וזה אי אפשר לאדם להבין שני דברים כאחד,
 דהיינו הטבע, שבאמת היא השגחתו יתברך:

יח

סבבה גדולה להיות מפרסם ולהנהיג העולם. לא מבעניא כשאינו
 ראוי כלל, ולכוש טלית שאינו שלו, רק אפלו עובדי
 השם באמת, גדולי הדור, יש עליהם סכנות גוראות בהנהגת
 העולם. כי איש פשוט, רחוק מאד שיעבד על רציתה, אפלו
 אם אינו איש כשר, כי אין לו תאוה לזה, ואפלו כשמיניע, חס
 ושלום, לתאוה כזו, רחמנא לצלן, אינו פא לידו, ויש לו כבוד
 מניעות לזה; ואפלו אם יעבד, לא יעבד כי אם לעמים רחוקות,
 וקרוכ שלא יעבד רק פעם אחת כל ימיו, אבל בהנהגת העולם
 ובחדושין דאורייתא שמחרישין, יכולים לעבד ממש גנב ונאף
 ורצח ככל פעם, ככל רגע, רחמנא לצלן:

יט

עקר התכלית והשלמות הוא רק לעבד השם בחמימות גמור,
 כלי שום תכמות כלל. כי יש מחקרים שאומרים, שעקר
 התכלית והעולם הבא הוא רק לרעת כל דבר כמות שהוא,
 כגון לידע הבוכב כמו שהוא, לידע מהותו ומפני מה עומד
 במקום שהוא. כי יש משכיל ומשכל ושכל, דהיינו הכח המשכיל,
 והשכל בעצמו, והדבר המשכל, והיו התכלית והעולם הבא
 אצלם, שיהיה נעשה אחר מהמשכיל והמשכל, והשכל, והם
 מבלים ימיהם על זה בעולם הזה לחקר ולהשיג המשכלות,
 שזהו התכלית אצלם, והיו בעצמו העולם הבא לרעתם, רק
 שבעולם הזה, שמלכשין כגוף, אין להם תענוג כל-יך מן
 החקירות, ובעולם הבא, שיחפשטו מהגוף, יתענוגו מאד מזה.
 ולרעתם הרעה, עקר השגת התכלית הוא על-ידי חקירות ותכמות
 חיצוניות שלהם. אבל באמת אצלנו עקר השגת התכלית הוא
 רק על-ידי אמונה ומצוות מעשיות, לעבד השם על-פי התורה
 בחמימות ובכשיטות, ועל-ידי זה בעצמו וזכין למה שזוכין, עין
 לא ראתה וכו', כמו שכתוב (תהלים קיא): ראשית חכמה יראת ה'
 - שעקר ראשית וקרבת החכמה הוא רק יראת ה', שצריך
 לתקדים היראה להחכמה. ומרע, שאין הדבר ברעתם, חס ושלום,

אח המלך בשעת קטנות, כגון בשעה שמקטין אח עצמו ומחשב
 את עצמו ששפת של שרצים חלילה מאחוריו וכיוצא, כנ"ל;
 אבל עכשו, שנותנין הפרנסה על-ידי סבובים, גמצא שבאה
 בעתים מיתרים, כי לכל סבה צריכה עת מיוחד, עד שחצא
 הפרנסה אליו, ועל-פיו לא יבוא לראות את המלך בקטנותו, רק
 כפינו כנ"ל, כי אין נותנין לו הפרנסה חכה, רק בעת מיוחד,
 באופן שלא יראהו רק כפינו, כבחינת: מלך כפינו וכו'. כי על-ידי
 הפרנסה רואין המלך פעמרה כנ"ל. וזה הסוד מרמז בפסוק
 (תהלים קכח): עיני כל אלף ישברו ואתה נותן להם את אכלם
 בעתו. פותח את ידך וכו'. עיני כל וכו' - והי הקשיא הנ"ל,
 הינו: עיני כל אלף ישברו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו,
 דהיינו, שמבקשין על פרנסה, ואין נותנין חכה, רק בעתו כנ"ל.
 והתרוין: פותח את ידך ומשביע לכל מי רצון: (ולא סיס)

יז

צריך לזהר מאד להיות שמח וטוב לב בשבת, כי מעלות
 וקירשוח שבת גדולה ויקרה מאד, כמוכא, ובפרט
 כ"ראשית-החכה" בשער הקרשה בחתלתו, עין שם. וראוי ונכון
 ללמד בראשית-החכה בשער הנ"ל, ולשום לבו היטב על כל
 הדברים הנאמרים שם בענין קרשת ומעלות שבת-יקרש, כי יש
 שם כמה דברים פריטים יקרים מקרשח ומעלות שבת, כי כל
 ענין ומעלה הנאמר שם על שבת הוא דבר כפי עצמו, והכן
 שם היטב, כדי שיתלהב לבו לקבל שבת בשמחה גדולה ועצומה
 כראוי. ועל-ידי זה היראה בשלמות, דהיינו עם רעת, כי בחל
 אפשר שיהיה היראה עם פסילות, כבחינת (אי"ב ד): הלא יראתך
 כסלקתך, ועקר הכסילות הוא מחמת השעבוד שיש בחל, כי
 על-ידי השעבוד אין הרעת שלם, וכמו שכתוב כמוכא (יחמ"ב טז):
 שאנו מואב מנעודיו וכו', וכגולה לא הלך, על-פיו עמר טעמו
 בו וכו', וכמו שאמרו רבותינו וכו' וכו' לכתוב (ע"ל י"ב), כי על-ידי
 שעבוד וגלות, הרעח מבלבל; אבל בשבת הוא חרות, וכשיש
 חרות ואין שעבוד וגלות, אזי הרעת שלם כנ"ל. ועקר החרות
 - על-ידי התענוג והשמחה של שבת, כבחינת (ישעי' נח): או
 התענוג על ה', הנאמר בשבת, ועל-ידי זה נעשה חרות, כבחינת
 (ס"ב ט): כי כשמחה תצאו, שעל-ידי שמחה יוצאין לחרות. וכשיש
 חרות, הרעת בשלמות כנ"ל, ואזי היראה כראוי, כבחינת ירא
 שבת (יח"ז תה"ו ט), כי אז היראה כלי פסילות שיש בימי החל,
 כי עקר הכסילות - מחמת השעבוד כנ"ל. וכזה סגליו היראות
 הנפולות, דהיינו מה שיראים לפעמים משר וברומה, כי על-ידי
 הרעת כרימין אותה. ועקר הרעת הוא בשבת על-ידי השמחה,
 שעל-ידי זה יש חרות, ואזי הרעת בשלמות כנ"ל:

והכלל, שצריך לנהוג שמחה גדולה בשבת-יקרש, ולכלי להראות
 שום עצבות וראגה כלל, רק להתענוג על ה' ולהרבות
 בתענוגי שבת ככל מיני תענוג, הן אכילה ושתייה, הן מלבושים
 כפי מה שיכול, כי אכילת שבת היא כלה רוחניות, בלו קרש,
 ועולה למקום אחר לגמרי מן אכילת חל, כמבאר במקום אחר
 (לעיל ס"ב ט), ובסי' רע, ועי' וידע וקול דף ר"ח ובבב"ט טז):

דרך השם יתברך - להביט על הטובות שעושינו, ואף שנמצא

ואפיקורסות שלהם, שכל התורה, ואפלו מצוות מעשיות הכתובים בתורה, מפרשים הכל על-פי צורה ושכל, לא מבטיא מעשיות הכתובים בתורה, אומרים שהם מרמזים רק על הנמשל והצורה לבר, דהיינו שכליות שלהם, אלא אפלו מצוות מעשיות המפרשים בתורה, מפרשים הכל שהם מרמזים רק על שכליות וחכמות שלהם, וכופרים בפשוטו לגמרי. והוה בחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תעומת והבא בושי' תנא), שהיה עמלק חותך מילות וזרק כלפי מעלה, כי מילה היא מצוה ראשונה, שנצטוו בה אברהם אבינו, שהיה ראש לפאמנים; ועמלק, שהוא בחינת הפילוסופים והכופרים, הוא כופר בכל המצוות, ומפרש הכל על שכליות לבר כנ"ל. והוה חותך מילות וזרק כלפי מעלה - שכופר במצוות מילה, וזורקה כלפי מעלה, אל השכל. כי הם מפרשים הכל רק על שכליות לבר, וכופרים בעשיות המצוות כנ"ל. אשרי מי שאינו יודע מהם כלל. ועליבן עקר הכנעתו - על-ידי אמונה, בחינת: ויהי ידיו אמונה וכו', כנ"ל: (ואח הוודה לא שמעתי מפיו הקדוש בעצמו, ועין בהשקמות מזה.)

ב

שקד לא"ב תרש - מריבה אוח

על-ידי המחלקת שיש בעולם, על-ידיה נעשין מפרסמים קדם ומגם. הינו, כי כשאחר נכנס בעבודת-השם, הוא צריך לשהות ולהתמקמה עד שיחפרסם בעולם; ועל-ידי פגם המחלקת נחפרסם קדם ומגם, ועל-ידיה הם גורמים הנוק והפסד להאיש הזה, שנעשה מפרסם קדם ומגם, או גם להרדף לעבודת השם, שהיה זה רוצה לגלות בעולם, ואזי גורמין מיתה לכעלי המחלקת. ולפעמים, שאין הפגם גדול כל-כך, אזי גורמין עניות. והוה הסוד מכאן בתורה בפסוק (משל כ"ד): וכי יצאו אנשים יחדו ונגפו אשה תרה ויצאו ילדיה וכו'. כי כשמתחיל לבנס לאיזה רדף, הוא בחינת הריון, וצריך להתעלם שם בכחינת עבור, כי צרין לא נתגלה זה הרדף בעולם, רק הוא נכנס לשם לגלותו, ואזי הוא בחינת הריון, בכחינת (משל כ"ד): כדרך חכמה הריתקי, בחינת הריון, וצריך לשהות שם ולהתמקמה, לחמם עצמו שם כמו עבר במעי אמו, עד ששיגע הימן שיצא לאור העולם, לגלות זה הרדף בעולם, וכשיצא קדם ומגם, זה בחינת גפיל. ופגם זה נעשה על-ידי מחלקת כנ"ל. והוה בחינות: וכי יצאו אנשים יחדו - הינו מחלקת, על-ידיה: ונגפו אשה תרה ויצאו ילדיה - הינו בחינת המפרסמים שנעשין קדם ומגם, שהם בכחינת גפלים כנ"ל. וענשם מיתה או עני, לפי הפגם כנ"ל. והוה: אם לא יהיה אסון - פרש רש"י: באשה הינו, שלא יפסידו ויקלקלו את הרדף חכמה בעצמו, שהוא בחינת אשה תרה כנ"ל, רק יפסידו הנפלים, דהיינו האנשים בעצמן, שנחפרסמו ויצאו בעולם קדם ומגם. כי כמו שבאשה תרה, כשנזגפין אותה עד שפפלת נפלים, יש שתי בחינות, דהיינו שלפעמים היא מפסדת הנפלים לברם, שפפלת אותם על-ידי שיצאו בלא עתם, ולפעמים

כי אספן לא ישיגו התכלית, רק מתי מעט מעט מאד, דהיינו הפעלי-שכל פילוסופים, ומה יעשו קמני העקר, שאין להם שכל כזה לחקד תקירות, לדעת המשפלות, שהם רב ועקר העולם, איד ישיגו הם את התכלית. אבל באמת עקר השגת התכלית הוא רק על-ידי תמימות דיקא, דהיינו ראתה-השם ומצוות מעשיות כפשיטות נמור. והוה (סוף דילת): סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור, כי זה כל האדם; הינו ששלמה המלך, עליו השלום, מלמד אותנו, שעקר השגת התכלית, שהוא בחינת סוף דבר, הוא רק על-ידי תמימות ופשיטות, לידאה את ה' ולשמר מצותיו כפשיטות. והוה: סוף דבר הכל נשמע, את האלקים ירא ואת מצותיו שמור; שזהו בחינת תמימות ופשיטות, לידאה את ה' ולקיים מצותיו בעקבא וכו' בפשיטות כנ"ל. והוה שפס: כי זה כל האדם - הינו כי זה יכול כל אדם לקיים, ולהשיג על-ידיה את התכלית, מאחר שעקר הוא את האלקים ירא וכו', על-יבן יכול כל אדם להשיג התכלית, כי זה כל אדם יכול לקיים:

וכבאמת הוא אסור גדול מאד להיות מחקד, חס ושלום, וללמד ספרי החכמות, חס ושלום. רק הצדיק הגדול מאד, הוא יכול להכניס עצמו כזה, ללמד השבע חכמות, כי מי שנכנס בתוך החכמות הללו, חס ושלום, יכול לפל שם. כי יש אבן נגף בכל חכמה וחכמה, שהיא בחינת עמלק, שעל-ידי האבן הנגף הזה יכולין לפל, חס ושלום, כי עמלק היה פילוסוף ומחשד, וכפר בעקר, כמו שכתוב (יהוש' ט"ז): ולא ירא אלקים, דהיינו שהוא רק נותן על-פי חכמות, ואין לו יראה כלל. אבל הצדיק, כשנכנס באלו השבע חכמות, הוא מחזיק עצמו ונשאר קים על עמרו על-ידי אמונה, בכחינת (תהי' ט'): וצדיק באמונתו יתיה. כי שבע יפול צדיק וקם (משל כ"ד): הינו שהצדיק הגדול הולך דרך אלו השבע חכמות, ואף-על-פי ששם יכולין להחליק ולפל על-ידי האבן נגף, בחינת עמלק כנ"ל, אבל הצדיק - שבע יפול, וקם, על-ידי אמונה כנ"ל. והוה: שבע יפול צדיק וקם - סופי-חכות "עמלק", שהוא האבן נגף של השבע חכמות, שעל-ידו נופלין, חס ושלום, אד הצדיק שבע יפול, וקם על-ידי אמונה כנ"ל. והוה שכתוב במשה רבנו (שם ט'): והוה ידיו אמונה, כמלחמת עמלק, כי על-ידי אמונה החליש את עמלק, דהיינו החכמות והתקידות כנ"ל. והוה: והוה ידיו אמונה. ידיו - הינו בחינת מצוות מעשיות, שהם בחינת אמונה, כמו שכתוב (תהי' ט'): כל מצותיך אמונה; שעל-ידי אמונה ומצוות מעשיות, שהם הפך בחינת עמלק, החלישו כנ"ל. ואמונה זה הפלה, כמו שתרגם: פרישן בצלו; כי התפלה משנה השבע, ונתפולין החכמות והתקידות, שהם הולכים על-פי השבע. והוה עקר התכלית אצלנו, שמתיה התפלה וכללת באחרותו והפרד, בכחינת (יהוש' ט'): הוא תהלתך והוא אלקיך, שהתפלה והשם יתברך אחר, כבכול, והוה עקר התכלית באמת:

והמחוקרים והכופרים מפרשים כל התורה כלה על-פי חכמות

ששון ושמחה ישגו ונסו יגון ואנחה - שהיגון ואנחה בורחים ונסים מן השמחה, כי בעת השמחה רדך היגון ואנחה לעמוד מן הצר כג"ל, אבל צריך לרדף אחריהם וקרא, ולהשיגם ולהניעם, להכניס אותם חזק לתוך השמחה כג"ל. והו: ששון ושמחה ישגו וכו' - שהששון ושמחה ישגו ויחפסו את היגון ואנחה, שהם נסים ובורחים מן השמחה, להכניס אותם בעליצותם לתוך השמחה כג"ל. כי יש יגון ואנחה שהם הסמרא אחרת, שאינם רוצים להיות מרובת אל הקרשה, ועליבן הם בורחים מן השמחה, עליבן צריך להכריח אותם להכניס אותם לתוך הקרשה, והיגו השמחה, בעליצותם, כג"ל:

כד

מצוה גרולה להיות בשמחה תמיד, ולהתגבר להרחיק העצבות והמרה שחורה בכל בחו. וכל החולאת הבאין על האדם, בלם באין רק מקלקול השמחה. כי יש עשרה מיני נגינה, שהם כחינת שמחה, כמו שכתוב (תהלים צ): עלי עשור וכו' כי שמחתי ה' בפעלך וכו'. ואלו יוד מיני נגינה באין בתוך עשרה מיני דפיקון, והם מחיין אותן, ועליבן כשיש קלקול ופגם בהשמחה, שהיא כחינת יוד מיני נגינה, עליצות באין חולאת מן היוד מיני דפיקון, שנתקלקלו עליצו קלקול היוד מיני נגינה, שהם השמחה כג"ל. כי כל מיני חולאת כלולים ביוד מיני דפיקון, וכן כל מיני נגינים כלולים ביוד מיני נגינה, וכפי קלקול השמחה והנגון, בן פא חולאת כג"ל. וגם חכמי הרופאים האריכו כזה, שכל החולאת - עליצו מרה שחורה ועצבות, והשמחה הוא רפואה גרולה. ולעתיד תתגבר השמחה מאד, ועליבן אמרו רבותינו וכוונם לברכה (ירושלמי סוכה פ' ל"ב ע"ב) עתיד הקדוש ברוך הוא להיות ראש חולה לצדיקים לעתיד לבוא, והיגו שיעשה מחול לצדיקים, והוא יתברך יהיה ראש חולה, כי שכינה למעלה מראשותיו של חולה, כמו שדרשו רבותינו וכוונם לברכה (ירושלמי ס' שניאמר: ה' יסערונו על ערש דני, כי אין להתחלה שום חיות, רק השכינה מתיה אותו, ולעתיד עליצו השמחה יתממן כל החולאת כג"ל, ואו יהיה השם יתברך ראש חולה, והיגו ראש המחול כג"ל, כי השמחה היא כחינת תקון החולה כג"ל. וכשכיל זה נקראין השמחה והקוריון חולה כג"ל, כי הם תקון החולאת כג"ל:

כא

בשמחה ישין חרושי חתונה, ואז יש אלו הירועים, המסתכלים ומצפים על זה, וצריך להעמיד אנשי חיל, להעמידם לפניהם ולאחריהם, כדי שלא יתקרב זה וזה געשה עליצו למור הפוסקים, שצריך ללמד פוסקים קדם החרוש שמחדש ואחר כך, ועליצו געשו כחינת אנשי חיל מלפניהם ומלאחריהם, והחורה יודת והולכת ביניהם לבבות, כי האנשי חיל עומרים עם תלמידיהם, ואינם יכולים אלו הנ"ל להתקרב:

כב

בענין ההכנה טועים העולם הרבה, כי הלא כמה אנו מיניין עצמנו בעבודות ובחפלה כדי לצאת ממחין דקטנות למחין גרלות, ואיסורן אי אפשר שיהיה ההכנה בפשיטות, כי איסורן הוא נכנס לקטנות, ועליבן בהכרח שיש כזה רעח, ועליבן לאו כל אדם יכול להיות ענו כראוי, רק משה רבנו, עליו השלום, הוא היה ענו מכל האדם אשר על פני הארמה (סוכה ב'), ורבותינו וכוונם לברכה קראו לענוה שאינו כראוי - חנה, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (סוכה א'): על ימיה הנביא, שהיה ענו נדר הנביא שקר חנינה, ואמר לו בהכונה: אמן, בן יעשה ה'; ואמרו רבותינו וכוונם לברכה על זה: כל המחניף וכו' לפוש נופל ביד בנו וכו':

כג

בענין השמחה. עליצו מושל, שלפעמים כשכני אדם שמחים ומקדים, אזי חוטפים איש אחר מבחין, שהוא בעצבות ומרה שחורה, ומכניסים אותו בעליצותו לתוך מחול המקדים, ומכריחים אותו בעליצותו שיהיה שמח עמהם גם כן, בן יש כענין השמחה, כי כשארם שמח, אזי המרה שחורה והיסורים וסתלקים מן הצר. אבל מעלה יתרה - להתאמן לרדף אחר המרה שחורה וקרא, להכניס אותה גיבין בתוך השמחה, באופן שהמרה שחורה בעצמה תתהפך לשמחה, שיהפך המרה שחורה וכל היסורין לשמחה, כדרך הקא לתוך השמחה, שאו מעל השמחה והחרוה מרדף כל הרגאות והעצבות והמרה שחורות שלו לשמחה. נמצא, שחוטף המרה שחורה ומכניס אותה בעליצותו לתוך השמחה, כמשל הנ"ל. וזה כחינת (ישעיהו לח):

והכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הכחות להיות אך שמח תמיד, כי טבע האדם - למשך עצמו למרה שחורה ועצבות מחמת פגע ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים, עליבן צריך להכריח את עצמו ככה גרול להיות בשמחה תמיד ולשמח את עצמו בכל אשר יוכל, ואפלו במלי רשטותא. אף שגם לב נשבר הוא טוב מאד, עם כל זה הוא רק כאינו שעה, וראוי לקבע לו איזה שעה ביום לשבר לבו ולפרש שיחול לפניו יתברך, כמובא אצלנו, אבל כל היום כלו צריך להיות בשמחה, כי מלב נשבר בקל יכולין לבוא למרה שחורה, יותר מאשר יכולין לבשל עליצו שמחה, חס ושלום, לבוא לאיזה הוללות, חס ושלום, כי זה קרוב יותר לבוא מלב נשבר למרה שחורה. עליבן צריך שיהיה בשמחה תמיד, רק כשעה מתרת יהיה לו לב נשבר:

כה

ההתבודדות הוא מעלה עליונה וגדולה מן הכל, דהינו לקבוע לו על-בלי-פנים שעה או יותר להתבודד לבדו באיזה חדר או בשדה, ולפרש שיחתו בינו לבין קונו במענות ואמתלאות, ברבתי חן ורצוי ופיס, לבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, שיקרבו אליו לעבודתו באמת, ותפלה ושיחה זו יהיה בלשון שמרברים בו, דהינו בלשון אשכנזי (במדינתנו), כי בלשון-הקדש קשה לו לפרש כל שיחתו, וגם אין הלב נמשך אחרי הדבורים, מחמת שאינו מרגל כל-כך בהלשון, כי אין דרכנו לרבר בלשון-הקדש, אבל בלשון אשכנזי, שמספרים ומרברים בו, קל וקרוי יותר לשבר לבו, כי הלב נמשך וקרוי יותר אל לשון אשכנזי, מחמת שהוא מרגל בו. ובלשון אשכנזי יכול לפרש כל שיחתו, ואת כל אשר עם לבבו ישיח ויספר לפניו יתברך, חן חרטה ותשובה על העבר, והן פקשת תחנונים לזכות להתקרב אליו יתברך מהיום והלאה באמת, וביצא ציה כל חד לפום דרגה, ויהיה מאד להרגיל עצמו להתמיד בזה מדי יום ביום שעה מיוחדת בנ"ל, ושאר הימים יהיה בשמחה בנ"ל. והנהגה זו היא גדולה במעלה מאד מאד, והוא דרך וצעה טובה מאד להתקרב אליו יתברך, כי זאת היא עצה בלילות, שכולל הכל, כי על כל מה שחסר לו בעבודת השם, או אם הוא רחוק לגמרי מכל וכל מעבודתו יתברך - על הכל יפרש שיחתו ויבקש מאתו יתברך בנ"ל, ואפלו אם לפעמים נסתמחין דרכיו, ואינו יכול לפתח פיו לרבר לפניו יתברך בלל, אף-על-פי-כן זה בעצמו טוב מאד, דהינו ההבנה שהוא מוכן ועומד לפניו יתברך, וחפץ ומשתוקק לרבר, אך שאינו יכול, זה בעצמו גס-בן טוב מאד, וגם יוכל לעשות לו שיחה ותפלה מזה בעצמו, ועל זה בעצמו יצטק ויתחנן לפניו יתברך, שנתרחק כל-כך, עד שאינו יכול אפלו לרבר, ויבקש מאתו יתברך רחמים ותחנונים, שיחמל עליו ויפתח פיו, שיוכל לפרש שיחתו לפניו. ורע, שכמה וכמה צדיקים גדולים מפרסמים ספרי, שלא באו למרגתם, רק על-ידי הנהגה זו. והמשביל בין מעצמו גדל מעלת הנהגה זו, העולה למעלה למעלה, והוא דבר השעה לכל גפש, מקמון ועד גדול, כי כלם יכולים לנהג הנהגה זו, ועל-ידיה יבואו למעלה גדולה. אשרי שיאחז בזה:

גם טוב לעשות מהתורה תפלה, דהינו בשלומר או שומע איה מאמר תורה מצדיק האמת, אזי געשה מזה תפלה, דהינו לבקש ולהתחנן לפניו יתברך על כל מה שנאמר שם באותו המאמר, מתי יזכה גם הוא לבוא לכל זה, וכמה הוא רחוק מזה, ויבקש מאתו יתברך, שיזכה לבוא לכל הנאמר שם באותו המאמר. והמשביל והחפץ באמת, וילכו ה' בדרך אמת, ויבין בעצמו דבר מתוך דבר, איד להתנהג בזה, באפן שהיו דרכיו רברי חן ומענות נכונות, לרצותו יתברך שיקרבו לעבודתו באמת. וענין השיחה זו עולה למקום גבוה מאד, ובפרט בשעושה מתורה תפלה, מזה געשה שעשועים גדולים מאד למעלה:

כז שך לא"ב התקש - שכרות אור ד

צריך להרחיק משכרות, ולדקדק שלא לשמות יותר מכלתו,

כרי שלא יבוא לידי שכרות, כי מעט השתיה לפי הצורך הוא טובה להרחיב רעותו. ורע, כי הרעת מלכש בחסרים, ובששוחה במרה כראוי לפי ערכו, אזי נרחיב רעותו ונתרומם מחו, ואזי נגדלין החסרים ביותר על-ידי השתיה, כי בשנתרומם הרעת, נתרוממין ונגדלין החסרים, כי הרעת מלכש בחסרים בנ"ל. ועל זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ערוכין סח): כל המתפתה בינו, יש בו מרעה קונו. מתפתה ריקא, בחינת חסרים, שעל-ידי תינו נגדלין החסרים. והוא מתפתה - שעל-ידי הגדלת החסרים הוא מתפתה ומתפס, אף-על-פי שלא היה ראוי להגדלת החסרים לפי חסרים סתם, והיה יכול להיות רגז, אבל על-ידי הגדלת החסרים על-ידי תינו הוא מתפתה בנ"ל. אבל השוחה יותר מדי ומשתפר, אזי ארדא, מתגברין תקף הגבורות, ונעשה פעם ורגז, ולפעמים מתגברין גבורות רסמרא אחרא, ויכול לבוא לידי רעות וכו', חס ושלום:

ודע, שעל-ידי שכרות שוכחין כל המצוות והאזהרות שצוה משה רבנו, עליו השלום, כי משה הוא מלכש ככל אחר ואחר מישראל, ככל איבר ואיבר, ומזכיר כל איבר ואיבר שיעשה המצוה השכיבה לאותו איבר, כי רמ"ח מצוות, נגנר רמ"ח איברים. ועל-בן משה נקרא "מתקק" (דברים לו), שהוא גימטריא רמ"ח, שמזכיר רמ"ח מצוות בנ"ל. ועל-ידי השכרות שוכח אותם, בבחינת (משל לא): פן ישתה וישכח מתקק, שעל-ידי השתיה והשכרות שוכח רמ"ח מצוות של משה בנ"ל. והתלכשות משה באיברים, זהו בעצמו בחינת התלכשות הרעת בחסרים בנ"ל, כי משה הוא הרעת, והאיברים הם רמ"ח, בחינת אבריהם איש החסר, שהוא גימטריא רמ"ח איברים:

כז

כי שהוא פרנס-חרש או מנהיג, שקורין "רוגידי", והוא מנהיג בבכורות ובישר, ורואה ומסתכל להמיל המשאוי על כל אחר כראוי לו, כפי מה שמעריך את כל אחר בישר להכביר על זה ולהקל על זה כראוי, על-ידיה מבבל הארבע מרות רעות, דהינו עבודה-זרה וגלוי-ערויות ושפיכות-דמים ולשון הרע. והסוד - כי תגור שגורין צדיקין לשלם מיד, והמאחר נרדו גורם אלו הארבע מרות הנ"ל, בראיתא במדרש (ויקרא פ לו), שלמד מעקב, שבשכיל שאחר נרדו בא לידי ארבע הנ"ל. עבודה-זרה - שנאמר: הסירו את אלקי הנגרי. גלוי-ערויות - ותצא רינה וכו'. שפיכות-דמים - בשבם. לשון הרע - וישמע את דברי בני לון. ויתא (סו), שבשכיל שראה משה בסבלות בני-ישראל, כמו שבתיוב: וירא בסבלותם, דהינו שנתן לב על סבלותם, שהיו מכבירין עליהם, והעבודה השיד לאיש נהנו על אשה, וכן להפס, והיה משה מסתכל על זה, והפך הדבר ונתן על כל אחר העבודה הראוי לו, מה שראוי לאיש וכו', וכן בין אנשים בעצמן הסתכל לחן על כל אחר מה שראוי לו. ואמר לו השם יתברך למשה, שעל-ידיה תזכה להחיד נרד, שנאמר בו גס-בן: בין איש לאשתו וכו'. נמצא, שעל-ידי

וזה אותיות בכ"ה - ראשי תיבות: כ"ה ישראל בחול היום
(חש"כ ט) - מה חול היום כגון מן גלי הים שלא יטפו העולם,
כן בני ישראל כגון עליהם תבכיה והרמעות כנגד גזרות האמות
כ"ל. וזה: והיה מספר בני ישראל בחול היום - מספר הינו
מספר ה"ל, משם בני ישראל בחול היום, הינו בכ"ה ורמעות
של החרושין שבספר, שמגן עליהם כ"ל:

לא על-ידי הנגינה אדם גבר אם קבל עליו על תורה. וסימן:
בכתף ישאו (ספר ט), ודרשו רבותינו זכרונם לברכה
(ש"כ ט): אין ישאו אלא לשון שירה, שנאמר: שאו זמרה והנו
חף; ומקרא זה נאמר במשא בני קרת, שהיו נושאים בכתף
את הארון, הינו כתיבת על תורה:

לב יש צדיקים נגזים, והם יודעים פנים בתורה, אך הם
צדיקים להעלים תורתם, וכמו שמספרין מעשה
מהבעל-שם-טוב עם הדרשן. וגם אצלו יש לפעמים, שיודע
תורה שיש לה פנים, דהינו פנים בתורה, והוא צריך להעלימה,
ואינו אומר; ולפעמים אינו בוחכה כלל, ולפעמים בוחכה
ואחר-כך שורפה, ובאמת אם היתה נכתבת, היה מזה ספר
והיה פא בתוך העולם, וגם יש בהם שמות, כתיבת שמי שנכתב
בקרשה, אך העולם מקלקלן זאת, וצריכין להעלימה ולשרפה.
אכל הוא מוכה להעולם מה שנגעלם ונשרף תורה וספרים
הללו, כי גם יש כמה ספרים, שבכך נעשו ספרים גמחו ונאברו
מן העולם, כי פוראי הצדיקים הגדולים הפדמונים, תנאים
ואמוראים וכיוצא בהם, עשו ספרים הרבה, אך נאברו; אך הוא
מוכה להעולם, כי אם לא היה זאת, לא היה אפשר לנו כלל
להתקרב להשם יתברך. כי יש הרבה ספרי מינו, שאם היו,
חס ושלום, מתפשטין בעולם, לא היה אפשר כלל להתקרב
להשם יתברך, כי ידעם כן נכט, שעשה שני עגלי זהב ואמר:
הנה אלקיך ישראל וכו' (מלכים א ט), והטעה כל ישראל אחריהם
- היעלה על הרעת, שהטעה עם רב בשמות כזה לעכר עגלים
אך פוראי היה כזה חכמות גדולות מאד מאד של אפיקורסות,
ואם היה, חס ושלום חס ושלום, רחמנא לצלן, נמצא עתה דף
אחד מספרים הללו, חס ושלום, היו מתרחקים מאד מהשם
יתברך, ולא היה אפשר להתקרב אליו יתברך כלל. וכשכיל זה
הוא מוכה מה שנתעלמין ונשרפין הספרים הקדושים ה"ל:

כי הספר הוא כתיבת שם ה', ככתיבת: מגדל עז שם ה', בו
רוץ צדיק ונשגב (ספר ט), ואיתא בזהר (באש"ח דף טז): שם
ה' - דא ספר, כי ספר במספר שם, פמוכא, כי הספר הוא
כתיבת שמי שנכתב בקרשה, ונתפשט בעולם ועושה שם. ודע,
שכל אחד אחד צריך לשמר את כתיבת משיח שיש לו, כי
כל אחד כפי קרשתו וסדרתו, כן יש לו כתיבת משיח, וצריך
לשמר מאד, שלא יתקלקל כתיבת משיח שלו. ונעקר מדבר
שבו תלוי כתיבת משיח הוא שמירה מנאוף, כי משיח הוא
כתיבות חטם, ככתיבות (אכ"ד ט) רוח אפינו משיח ה'; ונאוף
תלוי בחטם, כמו שבחוב (שבת ט) לא תנאף, ואיתא
בפדרש

שמסתכלין להעריך כל אחד בראוי, על-ידיה זוכין להתרת
גדרים, ועל-ידיה נצולין מארבע מרות ה"ל, כ"ל. והכין:

כח דע, שיש חלוקים בין התורות, כי יש תורה שלא נתנה
אפלו לדרש, ויש תורה שנתנה לדרש ולא נתנה
לכתב. ויש שנתנה לכתב, וכמו שמצינו שאמרו רבותינו זכרונם
לברכה (סו"ט): דברים שבעל-פה אי אתה רשאי לאמרם בכתב
וכו'. ומי שיודע להבחין ולהביר בין התורות, איהו נתנה לכתב,
ואיהו לא נתנה לכתב - הוא יכול להביר את איש ישראלי
בין האמות, ואפלו אם אחד מישראל עומד בין כמה אמות,
יכול להבירו. וסוד זה מרמז בפסוק (חש"כ ט): אכתב לו רבי
תורתו כמו זר נחשבו; הינו בשבוחבין רבי תורתו, הינו רב יותר
מהראוי, דהינו שבוחבין מה שלא נתן לכתב כ"ל, או כמו זר
נחשבו, הינו שאין יכול להביר את הישראל, וכמו זר נחשב
אצלו, שגרמה לו לזר ולגברי, וכן להפך, שיוכל למעות על
הגברי שהוא ישראל כ"ל. כי עקר ההבדל שבין ישראל לאמות
הוא ככתיבת מה שלא נתן לכתב, כתיבת תורה שבעל-פה, כמו
דאיתא, שבשכיל זה נתנה תורה שבעל-פה, מחמת שצפה שיהיו
ישראל בגלות, ויעתיקו האמות לגזמן תורה שבכתב, על-כן
נתן לנו תורה שבעל-פה, שזה אינם יכולים להעתיק, מחמת
שהוא בעל-פה. נמצא, שעקר ההבדל והיתרון של ישראל על
האמות הוא בכתיבת תורה שבעל-פה, שלא נתן לכתב. ויש
ככל אחד ואחד מישראל חלק מכתיבת תורה שבעל-פה שלא
נתן לכתב, ועל-כן מי שמביר בין התורות שנתנו לכתב ושלם
נתנו לכתב, הוא יכול להביר בין ישראל לאמות, כי זה עקר
הבדלם כ"ל:

כח בשארע שאלה בבית האדם על-ידי מערכת אסור בהתר,
ואין בהתר כדי לכבול את האסור - כזה מראין
לו שפגם באיתו יחוד של מעלה, כי כל היחודים והזווגים הם
כתיבת בטול אסור. וזה כתיבת: ואסר לנו את הארוסות, והתיר
לנו את הנשואות; נמצא, שמאסור נעשה התר, כי בתחלה היא
ארוסה, ואז היא אסורה, ואחר-כך נעשית התר כנשואין, ועל-כן
גם בזוג התחתון של זה העולם נאמר (ה"ל ט): אלקים מושיב
יחידים ביה, הינו זווגים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה
(סו"ט) זה הפסוק לענין זווגים, או: מוציא אסורים בכושרות,
הינו שנגעשה האסור כשר והתר, כתיבת בטול האסור כ"ל.
ועל-כן כשאין נתפסל האסור, והשאלה אסורה, הוא סימן שפגם
ביחוד של מעלה, כי היחוד הוא כתיבת בטול האסור כ"ל:

ל בשבא ספר חדש לעולם, וזה מבאר אצלנו שיש חדושים
שנעשין על-ידי דמעות (בבבא ט"ו ר"ב), או אלו
הדמעות של החרושין, שמהם נעשה הספר החדש, הם עומרים
כנגד גזרות האמות, ומבבלין:

והדבר מבאר, כי כל פהם היא מן הדמעות של עשו, ועל-כן
כשיש אלו הדמעות ה"ל, הם עומרים כנגדם ומבבלין.

כי הרוח־קנאה הוא רוחו של משיח, שהוא שורה על אנפי אוריתא, דהינו הספרים כנ"ל; נמצא בשנשרפין ונאכרין הספרים, ממילא נסתלק הרוח־קנאה, שהוא רוחו של משיח, ששורה על הספרים כנ"ל. והוה סוד שמי שנכתב בקרשה ימחה, כי הספר הוא כחינת שם ה', כחינת שמי שנכתב בקרשה כנ"ל, ואמרה הורה שימחה ויאכר כפי להטיל שלום בין איש לאיש, דהינו זוג הקדוש הנ"ל, שבשכיל השלום שביניהן נחזין ונאכרין הספרים, שהם כחינת שמי שנכתב בקרשה כנ"ל. ואזי נושאין קל־וחמור למעלה (כשארל סטן קט): ומה שמי שנכתב בקרשה, שהוא הספרים הקדושים הנ"ל, אמרה תורה ימחה בשכיל להטיל שלום וכו'; ספרי המינין, שהם משלין שגאה וחתרות בין ישראל וכו', על אחת כמה וכמה שימחו ויאכרו ויעקרו מן העולם, שימח ויעקר זכרם מן העולם. נמצא, שעל־ידי אכרת הספרים הקדושים כא טובה, שנאכרין ונעקרו ספרי המינין, ואזי יכולים להתקרב אליו יתפדה, אמן:

לב

ויחדד יחרו על כל הטובה וכו' (שטה יז), ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין עז), שנעשה בשרו חרוזין חרוזין, כי כל השמחות הם רק בשעתו, כגון, למשל שמחה של חתונה או כרית, השמחה הוא רק בשעתו, ואם יסתכל על הסוף, אין שום שמחה בעולם, כי סוף אדם וכו' (סנהדרין יז). אכל אם יסתכל על הסוף של הסוף, אזי יש לו לשמח מאד, כי סוף כל סוף, דהינו התכלית, הוא טוב מאד. והנה והו רק מצד הנשמה, שמצדה הקוץ טוב מאד, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כד ע"ט): והנה טוב מאד - זה וכו', כי הוא טוב מאד, שעל־ידי באין להתכלית הטוב. אך מי שהוא צדיק, ואפלו גופו נקי וקדוש מאד, אזי יכול לשמח גם עם גופו, אפלו אם מסתכל על הסוף, מאחר שגם גופו טהור וקדוש, כמו שכתוב (יהלם טו): כאלקים כסחתי מה יעשה בשר לי - שבהבשר, דהינו הגוף, אינו יכול לעשות לו שום הנזק, וכמו שכתוב (יהלם טו): אף בשרי ישכן לבתי - שהצדיק בטוח, שגם להגוף יהיה טוב מאד, ועל־יבן יכול לשמח גם עם גופו, אפלו בשמסתכל על הסוף. אכל מי שאין גופו קדוש כל־כך, כפרט גר, שאף־על־פי שנשמחו גבוה מאד, אף־על־פירבן גופו נוצר מטפה כמאה, ואיך אפשר לשנות זאת נמצא שנה האיש שאין גופו קדוש כל־כך, כפרט גר, אי אפשר לו לשמח עם גופו בשמסתכל על התכלית. והו: ויחדד יחרו על כל הטובה - שיתרו היה שמח על כל הטובה, פרוש אפלו בשמסתכל להלאה מן הטובה. והו: על כל הטובה - למעלה ולהלאה על הטובה, אף־על־פי שהסתכל על זה, הינו להלאה מן הטובה, הינו על הסוף, אף־על־פירבן היה שמח מאד, כי מצד הנשמה, אף בשמסתכל על הסוף, הוא טוב מאד כנ"ל, אך שנעשה בשרו חרוזין חרוזין - בשרו דקא, דהינו הגוף, כי מאחר שהיה גר, לא היה שמחתו בגופו בשמסתכל על הסוף כנ"ל. והו: נעשה בשרו חרוזין חרוזין - בשרו דקא כנ"ל:

במדרש (וכה ט' נשא ט"ז): לא תהנה אף. וצריך לשמר עצמו מאד אפלו מרית נאוף, כי הוא פוגם בחינת משיח שלו, שהוא בחינת חכם כנ"ל. וכחינת משיח הוא שורה על אנפי אוריתא, דהינו הספרים הקדושים שמגלין הפנים של הורה, ושם מרחף רוחו של משיח, ככחינת (בראשית א): ורוח אלקים מרחפת על פני המים. רוח אלקים - דא רוחו של משיח (נודר יח דף רס), שמרחף על פני המים, ומים הוא התורה, כמובא:

ודע, שכחינת רוח אפניו משיח ה' נעשה רוח־קנאה, שהולך ומקנא, בכל מקום שמוצא שם נאוף, הוא נעשה רוח־קנאה וימנא על זה לגדל קרשחו וטהרתו. ופעמים מקנא והיא נממאה, או עבר עליו רוח־קנאה וכו' והיא לא נממאה (בסנהדרין טז). כי לגדל עצם קרשחו וטהרתו, אף־על־פי שלא נממאה, הוא מקנא על הסתירה לכד, כי נחשב פנים כנגד עצם טהרתו של הרוח־קנאה, ונעשה על־ידיה לפעמים גם. ועל־יבן נקרא הטט ספר בריחות (נתיב טז), כי נעשה על־ידי הספר, ששם שורה רוחו של משיח, שהוא הרוח־קנאה כנ"ל, או שמשקה אותה מים מארדים, ואזי נדקח אם נממאה וכו', ואם לאו, אזי אדרבא: ונקתה ונורעה זרע וכו':

ודע, שיש יחודא תמאה שבה העולם, שהוא כבשרות גדול בקרשה ובטהרה כל־כך, עד שכו תלוי יחודא עלאה. שהזו, דהינו האיש והאשה, כשרים כל־כך, שהיא בשרה מאד, ואין בה שום שמץ פסול, וגם הוא כשר מאד, וזונום כבשרות ובקרשה כל־כך, שכו תלוי יחודא עלאה. כי איש ואשה, וכו' - שכינה שרונה פיניהם (כשארל סטן יז), כי יש בו יו"ד וכה ה"א, שזהו יחודא עלאה. והו הזונו והיחודא תמאה הוא יקר מאד מאד, מאחר שבה העולם נעשה יחודא תמאה בקרשה כזו, שכו תלוי יחודא עלאה. והנה הרוח־קנאה, שהוא בחינת רוחו של משיח כנ"ל, שהוא מקנא על נאוף, מה הוא עושה פאו, מאחר שהם קדושים וטהורים מאד אך דע, שבאן בא הרוח־קנאה בשכיל אהבה, כי איתא בזהר (נודר יח דף רמח): כל רחימותא דלא קשיר עמה קנאה, לאו רחימותא רחימא, דא הוא רכתיב: כי ענה כמות אהבה, קשה כשאל קנאה. כי הקנאה מורה על אהבה, כי מתמת גדל האהבה הוא מקנא בה: אל מסתרי, כפי שלא יתקלקל האהבה, חס ושלום, והו פועל כאן הרוח־קנאה הנ"ל בשכיל אהבה כנ"ל. אך מתמת שאף־על־פירבן זה היחודא תמאה הוא בזה העולם, יוכל להתקלקל השלום שביניהם, חס ושלום, על־ידי הרוח־קנאה, כי הקנאה, אף־על־פי שהיא בשכיל אהבה, יכולה להטיל מחלוקת, חס ושלום, על־ידי שמקנא לה וכו':

ועל־יבן דע, שבשכיל זה צריכין הצדיקים הגדולים להעלים תורתם, לשרפם ולהאכרין כנ"ל, כפי שיהיה נסתלק הרוח־קנאה, שלא יתקלקל, חס ושלום, שלום הזוג הקדוש הנ"ל, כי יחודא תמאה שלהם יקר מאד, וכשנמקלקל שלום שביניהם על־ידי הרוח־קנאה כנ"ל, הוא הפסד גדול מאד, ועל־יבן מכרחין שיהו נאכרין התורות והספרים הנ"ל, כפי לסלק הרוח־קנאה.

מוהר"ן תנינא

שעובר ומשתדל, כדי לזכות לעולם הבא, וגם זהו נקרא מלוי
בטן, שרוצה למלאת בטנו ותאותו עם עולם הבא. והוא בחינות:
חלקם בחיים וצפונד המלא בטנם. חלקם בחיים, וצפונד -
הינו הן אותן שבחריץ חלקם בחיים, והינו למלאת מאותם בחיים
חינתם בעולם הזה, והן אותן שבחריץ ברב טוב הצפון, והינו
עולם הבא, והוא: וצפונד, שבחריץ בצבוב הצפון, והינו עולם
הבא ושיניהם הם בחינת מלוי בטן כנ"ל, והוא: חלקם בחיים
וצפונד - המלא בטנם, שאילו שתי הכתות, הן הבורחים בעולם
הזה והן העוקרים בשביל עולם הבא, שהם בחינות חלקם בחיים
וצפונד, כנ"ל - שניהם הם בבחינת המלא בטנם, שרוצים למלאת
בטנם ותאותם: זה - בעולם הזה, וזה - בעולם הבא, רק שזה
הבוחר בעולם הבא הוא חכם יותר, שבחר בעולם עומד, הקים
והנצח, וממאס עולם הזה שהוא עובר וכלה. וגם באמת בוראי
טוב יותר הרבה לעבד ה', אפלו אם עובר בשביל עולם הבא,
אך אף על פי כן גם זה נקרא בחינת מלוי בטן כנ"ל. והוא: ישבעו
בנים - שהשביעה שלהם הוא בנים, כדרך העולם, שכל עבודתם
הוא כדי להשייר ירשה לבניו, ובאמת מי שאינו איש קדוש,
ורוף אחר מאות, ומניח ממונו לבניו, הוא כמו שמלכלך עצמו
בטנוף, ולוקח טנוף ומכסה על הטנוף, כי באמת ממון הקדשה
הוא גבוה מאד, ויש בו כמה בחינות גבוהות וקדושות עליונות
מאד, כמבאר במקום אחר; אבל הממון של מאות עולם הזה,
הוא מותרות, שגשאר מן האדם מותרות, אחר שמלא תאותו
בעולם הזה, והמותרות אחר כל תאותיו הוא הממון שגשאר
אחריו. גם הבנים שאינם נולדים בקדשה, הם גם כן מותרות
ממש, כי הם באים ממותרות וסרחון ועכירת המח שיוצא לחוץ,
ומזה נתהוו הבנים, בחינת (אבות 17) טפה סרוחה, סרחון ממש.
ובשביל זה נקראים הבנים עוללים, לשון טנוף, כי עולל פרש
רש"י (תלמי 10) טנוף ולכלך, וכנ"ל. ומי שמניח בנים כאלו, הוא
גנאי וכזיון, כי הם בחינות מותרות וטנוף, על כן הוא רוצה
לכפות אותם וליפות אותם עם הממון, שהוא גם כן מותרות
גמור, שגשאר אחר כל התאות כנ"ל, והוא הירשה שמשאיר
להם אחר מוחו, ומצא שמכסה בטנוף על טנוף. והוא: ישבעו
בנים - שהשביעה שלהם הוא בנים, שבשבילם הם מכלים
ימיהם, והניחו יתרם לעולליהם - שמכסים במותרות על העוללים,
שהם גם כן בחינות מותרות כנ"ל, הינו הירשה שמניחים לבנים,
שבשביל זה מכלים ימיהם כנ"ל. אבל אני, אין בוחר לעצמי משתי
הכתות הנ"ל, כי אם לזכות לחיות בנעם ה', והוא: אני בצדק
אתוה פניד; שרוד המלך, עליו השלום, אמר, שכתר לו רק לזכות
בצדקות שלו לחיות פני ה' ולהכיר הבורא יתברך, וגם הבנים
שהוא חפץ להשייר, כגוהו רק בשבילו יתברך, כדי להשלים,
כביכול, צלם רמות חבניתו, כי הבנים יקדשה הם גבוהים מאד,
וכמו שאמר רבותינו זרובם לברכה (אבות 10): כל מי שאינו עוסק
בקרבה ורביה, כאלו ממעט את הרמות; כי בשבא ונולד בן בעולם,
נולד ובה אלקים, כביכול, ונשלם צלם רמות חבניתו. והוא:
אשבעה - והינו השביעה של בנים, בחינת ישבעו בנים, הוא
רק: בהקיץ תמונתו, שעקר שביעתו של בנים

לד ויחד יתרו על כל הטובה (שמות 17). כי אצל סתם בני אדם
אין השמחה של כל הטובות ביחד, כי יש חלוקים
רבים בענין השמחה. למשל, כשבאין על חתנה, יש מי ששמח
מן האכילה שאוכל, דגים וכדומה, ויש אחר, ששמח מן
הכליזמר, ויש ששמח מרברים אחרים ביצא בהם, ויש ששמח
מן החנה עצמה, כגון המתנים, שאינם משגיחים על אכילה
וישתיה, רק שמחים מן החתנה עצמה, וכיצא שאר חלוקים,
אבל אין אדם שיהיה שמח מכל השמחות ביחד. ואפלו מי
ששמח מכל הדברים הנ"ל, אף על פי כן אין השמחה מכל
הדברים ביחד, רק מכל אחד בפני עצמו כזה אחר זה. גם יש
אחר, שאין לו שום שמחה כלל, לא מן האכילה ושתיה ולא
משאר דברים, וארובא, יש לו קנאה וצער, שמקנא על השרוד,
על שזה נשתדף בזה. אבל שלמות ונלות השמחה הוא, מי
שזוכה לשמח מכל הטובות ביחד. וזה אי אפשר כי אם בשמחה מכל
למעלה על כל הטובה, והינו על השרש, שמשם נמשכין כל
הטובות, וישם בהשרש הכל אחר, ואין שמחתו מכל הטובות
ביחד, ואין השמחה גדולה מאד, ומאידה באור גדול מאד, כי
על ידי הכליות שנקבל שמחה בהכרתה נגדל ביותר אוד
השמחות, וכן כל מה שנקבלין יותר רבוי השמחות זה בזה,
נגדל ונתוסף אוד השמחה ביותר ויותר, כי נגדל ונתוסף האור
מאד, על ידי ההתנוצצות שמתנוצץ משמחה להכרתה; וכל מה
שיש יותר שמחות שנקבלין ביחד, נתוסף ביותר ויותר אוד
ההתנוצצות. ועל כן כשנקבלל השמחה של כל הטובות ביחד,
אין אוד השמחה גדול מאד על ידי רבוי ההתנוצצות מזה לזה
ומזה לזה כנ"ל. והוא: יחד יתרו על כל הטובה - שהיה שמח
מכל הטובות ביחד. והוא: על כל הטובה, כי היה מסתכל למעלה
על כל הטובה, הינו על השרש, שמשם הכל אחר, וישם וכללין
כל השמחות יחד, ועל כן היה שמח על כל הטובות ביחד כנ"ל:

לה לומדי תורה ראוי להם לידע עתידות. והו שכתוב:
קדם ידעתי (תלמי 10) - שאני יודע מקדם
מה שיהיה. ומדיכין מעתידת, והינו מן התורה:

לו תבך שגעשה ספר מן התורות הגבוהות והנפלאות מאד
מאד, מאחר שגעשה מהם ספר, יש עליהם חפזים
והסתרות, שגחפה ונסתר אורם הצח והנפלא. והרפין של כריכה
הם מחפזים, וכו':

לו ממתים ירד ה' ממתים מחלד וכו'. אני בצדק אתוה פניד
וכו' (תלמי 10). הכלל - שעקר התכלית הוא רק
לעבד ולידך ברכי ה' לשמו יתברך, כדי לזכות להכיר אותו
יתברך ולדעת אותו יתברך, שהו עקר התכלית, והו רצונו
יתברך, שאנחנו נכיר אותו יתברך. ואין ראוי לאדם שיהיה לו
כונה אחרת בעבודתו יתברך, כי אם למלאת רצונו יתברך, שאמר
וגעשה רצונו. כי יש מי שעובר כל ימיו, ורוף אחר מאות
עולם הזה, כדי למלאת בטנו וכרסו בתאות עולם הזה. ויש מי

הוא רק מה שהוא מקיץ ומעורר בזה חמונתו יתברך, בחינת
עלם רמות חכמתו, כנ"ל:

וזהו: ממתים ידך ה' וכו'. כי יש שהם מתים מיתה סבבית,
שהם נולדים בלחוח שרשיית ושאר דברים כאלו,
שעליהם ראוי להם לחיות מספר שנים כאלו, והם מתקמים
ותים כל אותן השנים, עד שנפקס ונכלה לחותם וחיובם, והם
מתים מתלך, והיו בחינת: ממתים מתלך. ויש שהשם יתברך
גורר עליהם מיתה קדם זמןם בשביל עניו, וזהו: ממתים ידך
ה' וכו', ואלו ראוי להם עולם הבא, מאחר שמתו קדם זמןם.
אבל המתים מתלך, הם בחינת בני עולם הזה, שאין להם עולם
הבא, כי הם חיים ונקמים בעולם הזה בלי שום עניו, עד
שמתים מתלך כנ"ל ודור המלך, עליו השלום, אמר, שמשמתי
הכתות הנ"ל, רהינו בני עולם הזה ובני עולם הבא, וזהו:
ממתים ידך ה', ממתים מתלך, הינו מן המתים עליי ה', ויש
להם עולם הבא, ומן המתים מתלך, רהינו בני עולם הזה, וזהו:
חלקם בחיים וצפונך, הינו שתי הכתות כנ"ל, ששניהם בחינת:
המלא במים, הינו מלוי בטן בעולם הזה או בעולם הבא כנ"ל,
וזהו: ישבעו בנים והיחיו יתים לעולליהם, כנ"ל. וגם מי שבוחר
בעולם הבא, ורוצה להשאיר זכותו לבניו, גם זה בחינת: ישבעו
בנים והיחיו וכו'. אבל אני בוחר לעצמי משתי הכתות הנ"ל
- בצדק אחוז פניו, שעם כל הצדקות שלי אצכה לחוזו פני
ה', אשבעה בהקיץ חמונתך, כנ"ל. ועם כל זה טוב מאד אפלו
מי שעובר בשביל עולם הבא. וגם טוב להשאיר זכותו לבניו,
כמוכא, שאין לאדם לקבל כל שכרו, רק ישאיר מזכותו לבניו
אחריו, רק שהצדיקים השלמים, אוהבי ה' באמת, כגון דוד
וכיוצא, אין בותרים בכל זה כלל, ואין רוצים לא בעולם הזה
ולא בעולם הבא ולא להשאיר זכותם וצדקתם לבניהם, רק
למלאות רצונו יתברך וכו"ל:

לח

לפעמים הגדול הולך ונוסע להקטן, ולפעמים להפך. והינו,
שלקטמים הצדיק נוסע על המרינה ומאיר
להתלמידים, ולפעמים התלמידים באים אצלו. ורע, שזאת הבחינה
היא גדולה, רהינו כשהגדול נוסע להקטן, זאת הבחינה היא
גדולה ביותר. כי זה פשוט שהקטן צריך לבוא להגדול, כי הוא
צריך לקבל ממנו, אך לפעמים אורו של הגדול הוא גדול מאד
מאד, עד שאי אפשר להקטן לקבל מן הגדול במקומו מחמת
רבו האור הגדול מאד, עליון מכרת הגדול להוריד ולהכניע
עצמו אצל הקטן ולידך אליו, כרי שעליידיה יתמעט ויתגשם
האור קצת, כרי שיוכל הקטן לקבלו. נמצא, כשהגדול צריך
לידך להקטן, זהו מגדל עצם מעלתו מאד כנ"ל. ומשה רבנו,
עליו השלום, היה גדול במעלה כל-כך, עד שאפלו לפני גדולים
היה צריך להקטין עצמו ולהראות הכניעה נגדם, כמו שכתוב
(מסעי י'): והאיש משה עני מאד מכל האדם וכו'. הינו: אף-על-פי
שגם הם היו גדולים מאד, כגון ירושע ואהרן, עם כל זה היה
משה רבנו, עליו השלום, במעלה גדולה ועצומה מאד, עד
שהכרת להקטין עצמו ולהכניע עצמו נגדם, כרי שיוכלו לקבל

אורו כנ"ל, וזה בחינת (מילה לא): בכל מקום שאחה מוצא גדולתו,
שם אחה מוצא ענוותנותו - שיקבל מקום שיש גדלות ביותר,
שם צריך ענוה וקטנות, כרי שיוכלו לקבל האור כנ"ל. והנה
כשהקטן בא לפני הגדול כרי לקבל ממנו, ואז הגדול מאיר בו,
ועקר הרבר לעשות ממחין קטנות מחין גדולות, רהינו להאיר
בהקטן, להגדיל רעו, שיחגדל מקטנותו, ויהיה נעשה גדול,
רהינו שיבוא למחין גדולות, שהוא בחינת המתקה; ולפעמים
מאיר בו עליי הארח פנים ונחמות, שמאיר לו פניו בפנים
שחוקות, אנפין נהידין; ולפעמים אינו יכול לקבל עליידיה,
והוא בבחינת: אעא ולא חלק, כמבטין לה, שצריך להאיר בו
עליי יסורין, שצריך ליסרו ולבזותו, כרי לבטל אותו שיוכל
לקבל. ורע, כי אף-על-פי שהגדול צריך להוריד עצמו ולבטל
עצמו קצת מגדולתו, כרי שיוכל הקטן לקבל, אף-על-פיכך אין
נחשב זה הגרעון וההפסד של הגדול, שצריך לבטל אורו לפי
שעה, כנגד החסון שנעשה בהקטן, שהוא מתקן ומגדילו, כי
בטול וקטנות הגדול הוא רק לפי שעה, ואחר-כך חוזר למעלתו,
והוא מתקן ומגדיל את הקטן לגמרי כנ"ל:

ויש חלוקים בענין קטנותו והכניעת הגדול אצל הקטן כרי לקבל
אורו כנ"ל, כי הכול לפי הענין: לפעמים הוא בחנונה
בעלמא, ולפעמים צריך לידך ולנסע אליו, והכול לפי הענין. כמו
גר שכבה, כשיש בו קצת אור, ערין יכולין להרליקו, רק עליי
מה שמקרבין אותו קצת לגר הרולק, רהינו שאוחזין אותו למטה
אצל גר הרולק, כידוע בחוש. וזה מחמת שיש בו ערין קצת
אור, אבל כשאין בו שום אור, אין יכולין להרליקו מרחוק, כי
אם כשמקרבין אותו מפש להאור או להפך וכו':

לח

לבו חוו מפעלות ה', אשר שם שמות בארץ (תהלים טו). כי
באמת הרבר נפלא ונורא מאד, אשר ברא השם יתברך
את כל הבריאה, שיש בה כמה וכמה דברים נפלאים ונוראים
הרבה מאד מאד, מה רבו מעשי ה'. ואפלו בזה העולם לבר,
עצמו נפלאות ה', אשר ברא דומים וצומחים וכו', ומי יוכל
לשער גדלת ה' שיש בבריות של זה העולם, מכל-שכן שאר
העולמות. והכל כפאשר לכל לא נברא אלא בשביל ישראל.
וישראל בעצמו, עקר בריאתו - בשביל בחינת שבת, שהוא
התכלית, כי שבת הוא תכלית מעשה שמים וארץ, שהוא
בחינת עולם הנשמות (הקדמת חובר דף א: וזהו תיבה קלו), שהוא עולם
שכלו שבת, ושם ישיגו את השם יתברך בראוי, בלי שום מסך
המכדיל וכלי שום מונע, כי אז יהיה נעשה אחרות גמור, וכל
אחד יהיה מראה באצבעו: זה ה' קוינו לו, כמאמר רבותינו
זכרונם לברכה (תענית לא), והיו התכלית, שבשביל זה ברא השם
יתברך את כל הבריאה פלה. ועל-כן יש בודאי בכל דבר ודבר
שנברא בעולם בחינת התכלית, כי בכל דבר ודבר יש בו התחלה
וסוף, רהינו ההתחלה ממקום שנשתלשל בהשתלשלותו, עד
שנחגשם ונחנהה בזה התמונה והדמות. וגם יש בו בחינת
התכלית והסוף, שבשביל זה נברא, רהינו שיכולין ישראל להעמיק

יראוי לנו לומר זאת בבקיה ברמעות שלישי, לכבוד ולהתנגע, לבקש ולהתחנן לפניו והפך, מתי נזכה לזה, שיהיה לנו זה הרעה, שנוכל לרעת ולהכיר הכבוד יתפרד מכל דבר של זה העולם בפרטי פרטיות כנ"ל, עד התכלית כנ"ל. וכפי המדרגה פחותה שלנו עתה, וכלנו אין פנינו יפות כלל, אנו צריכין שידחם עלינו השם יתברך, לתן לנו מנהיג רועה נאמן, שיוכל להאיר בנו יריעה הנ"ל, כדי שנוכל לעבור יתברך בראוי ולכוא אל התכלית כנ"ל:

השעות ימים הם ההתחלה, שבהם נברא הכל, ושבת הוא הסוף והתכלית וכו'. ונוראי יש חלוק בין הבריות, כי נוראי יש חלוק בין מה שנוקרא קרם ובין מה שנוקרא בששי, שהוא סמוך יותר לשבת. ואיתא בספרים, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ (שמות לא), ששם הששת ימים בעצמן נבראו. והם בסוד עולה אל הנקודה פנימיות, שהוא שבת (מדר וישראל טז): אך אף-על-פי-כן יש חלוקים:

מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנוקרא (ערכו טז), וכן מה שכתוב (דהלל טז): טוב משניהם את אשר ערן לא היה - הברך תמוה: ואס"ן על מה נברא ונוראי אין הדברים נאמרו כי אם בעולם הזה, שבפי צרות עולם הזה והיסורין שסובלין בגי' ארם בזה העולם כל אחר ואחר, נוראי היה טוב יותר אם לא היה נברא כלל. אבל בעולם הבא, נוראי טוב יותר מה שנוקרא, כי על-ידיה ריקא באין אל התכלית כנ"ל. וגם אפלו בעולם הזה - יפה שעיה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא (נאח טז):

ניסן ראשי-השנה למלכים (רי"ח ט), ואו סמנין כל המלכים למעלה, ונוראי נותנין פתנות לכל אחר ואחר שמתמליכין אותו. והשם יתברך יתן לנו גס"ן מלך ומנהיג, רועה נאמן, שיוכל להאיר בנו וכו', כנ"ל. ואנחנו הם העם אשר ברגליך - החולכים אחר עצתך, שמתנהגים אחר המנהיג. ומי יתן ויהי לנו מנהיג כמו משה רבנו, עליו השלום, וכו' כנ"ל: (כל זה שך לסימן ט)

מ מי שירדע מארץ-ישראל, שטעם באמת טעם ארץ-ישראל, הוא יכול להכיר באחר, אם היה אצל צדיק על ראשי-השנה אם לאו, ואם אותו הצדיק הוא גרול במעלה או קטן, ואם הוא צדיק אמתי אם לאו, או אם הוא בעצמו צדיק. כי טעם ארץ-ישראל יכולין לציד לפני מי שירדע טעם שכל, כי רק מי שהוא איש בור, אי אפשר לו לידע זאת, אבל מי שירדע משכל, כגון לומדים שמונשים מעט טעם השכל בפשט וקשיא, כדרך הלומדים, או חכמים בהכמות אחרות, שפוגשים טעם שכל, יכולין להבין טעם ארץ-ישראל, כי אורא דארץ-ישראל מחכים (כ"ב קט) וכו'. ומהם הם המעלות אחרות, החכמה והשכל נוראי יקר מאד, אך עקר מעלת קרש ארץ-ישראל הוא רק על-ידי השגחת השם יתברך, ומחמת

עיינם ולרעת ולהתבונן בפרטי הברואה: בתכנית האברים וכגון וקומה ודמות וכו' של כל דבר ודבר, להתבונן בהם גרולות הכבוד יתברך, ולעבור יתברך על-ידיה. וכן למעלה מעלה, עד התכלית, ששם נסמך אותו הברך אל התכלית. כי כל דבר ודבר יש לו אחיזה בהתכלית, שבשכילו נברא, שעל-ידי דבר זה יכולין להשיגו יתברך ולעבור עד אותו התכלית, ששם נסתים אותו הברך ונסמך אל התכלית. וצריך כל אחר להעמיק עיינו בזה, לרעת ולהכיר גרלת הכבוד בכל דבר ודבר, בתכניתו ודמותו, בפרטיות אבריו ובנינו וכיוצא בזה, ולעבור יתברך בזה, עד אשר יכוא לבחינת התכלית של אותו הברך, שהוא בחינת שבת, עולם הנשמות וכו': והנה העל-י-שכל, שיש להם שכל גרול, הם יכולים זאת. אבל קטני ערך פמונו היום, שכלנו במדרגה פחותה מאד, בבחינת רגליו, איך אפשר לנו לכוא ליריעה זו. ועל-כן יש לנו לבסוף ולהתנגע ולהשתוקק מאד: מי יתן ויהי לנו מנהיג היור, רועה נאמן, שיהיה לו זה הכח, שיוכל להאיר אפלו בנו, בבחינת רגליו, יריעה והשנה הנ"ל, שנוקבה לכוא אל התכלית, כמו משה רבנו, עליו השלום, שמנרל עצם מעלתו היה יכול להאיר אפלו בפחות שבפחותים, אפלו בשפחה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מלוא ט' בשלח ופד"ט ט"ט, וע' ודבר בשלח טז, וקרא טז): ראתה שפחה על תים מה שלא ראה יתקאל הנביא. הרי שאפלו יתקאל, שהיה נביא גרול בזה, לא היה רואה מה שראתה שפחה בימי משה. וכל זה, מחמת גרל עצם מעלת המנהיג, שהיה משה רבנו המנהיג, והוא יכל להאיר אפלו בבחינת רגליו, שאפלו הרגלין שרחוקים מהמת, אף-על-פי-כן גם הם יוכלו להשיג ולרעת התכלית, על-ידי מפעלות ה' אשר ברא בעולם השפל הזה כנ"ל, כי על-ידי גרלת המנהיג יכול להמשיך המה אפלו להרגליו, ואו יוכל להיות, שהרגליו אלו הם גרולים ממש אחר. והיו: לכו חוו. לכו ריקא, הינו בחינת הרגליו, שהם כלי ההליכה, גם הם יתוו מפעלות ה' אשר שם שמות בארץ. הינו פעלות ה', אשר שם בארץ הוא, רהינו בזה העולם השפל, שעל-ידי מפעלות ה' שבארץ הוא השפלה, יכולין לרעת ולהשיג התכלית. והיו: אשר שם שמות בארץ; הינו שהתכלית, שהוא בחינת "שמות" - ראשי-תבות: תכלית מעשה שמים וארץ, בבחינת (בראית ט): נפש תיה הוא שמו, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה ברכות ז': אל תקרי שמות, אלא שמות]; רהינו עולם הנשמות, שהוא התכלית, הוא מלכש ונאחו בארץ השפלה הוא, שעל-ידי עולם הזה השפל ריקא על ידו, מברחין להשיג התכלית כנ"ל. ובאמת הוא הרוש נפלא ונורא מאד, שהשנת התכלית, שהוא דבר גבוה בזה להשיג אותו יתברך, הוא תלוי ריקא בבריות עולם השפל וכל הנשמות מברחין לעבר בזה העולם כדי להשיג התכלית, כי אין משיח בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שפנוף (כמות טז), כי כלם מברחין לכוא לזה העולם השפל כדי להשיג התכלית על-ידי כנ"ל. נמצא, שכלם הם בחינת נצרך לבריות, שהם נצרכים לבריות העולם, להשיג התכלית על-ידם, כנ"ל:

בחינת חפלין מחין כנ"ל, ואזי געשין עיניו גס"כ כנ"ל ככחינת עיני ה', ואזי גם ככל מקום שהוא מסתכל, געשה גס"כ בחינת ארץ-ישראל, בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים, כי הוא מחכים האור על-ידי הסתכלותו בעיניו הנ"ל, שנעשין מן ההתפארות כנ"ל. וזה פרוש (ישעיה ט): מלך בפינו תחינה עיניך, הינו בשתופה לראות מלך בפינו, דהינו הצדיק בפינו ותפארתו, דהינו בעת הקבוץ, שאזי הוא יפיו ותפארתו כנ"ל, על-ידיה: עיניך תראינה ארץ מרחקים, בחינת ארץ-ישראל, בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים. כי התכמה נקרא מרחקים, כמו שכתוב (דלת ט): אמרתי אהבמה והיא רחוקה; הינו, שעל-ידיה שתראה את הצדיק בפינו ותפארתו כנ"ל, על-ידיה בכל מקום שתראה בעיניך, יהיה געשה בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים כנ"ל. והנה: עיניך תראינה ארץ מרחקים כנ"ל. נמצא, מי שיש לו חאונה והשתוקקת לארץ-ישראל, כפרט מי שפעם בעם האמח של ארץ-ישראל, בשפוגע ומתועד יחד עם ארם שהיה אצל צדיק אמתי על ראשי-השנה, הוא מחיב להרגיש אז טעם ארץ-ישראל, כי על-ידי זה האיש געשה גם זה האור בחינת ארץ-ישראל כנ"ל, וראוי שיחערור לו עתה השתוקקות ונגעונו לארץ-ישראל, כל אחר לפי בחינתו. ועקר הדבר - שיתקד באמת ובתמימות:

ויש כזה עור ענינים, כי אין אדם מת וחי האותו כירא (סד) דיאל סד א); נמצא שאין ממלא תאוותו ורצונו בממון לעולם, כי תמיד חסר לו כנ"ל. אבל יש בחינת שפע כפולה, בחינת (אזכ סב): וכסף תועפות לך, שהוא לשון כפול. נמצא, שכזה השפע נתמלא רצונו, מאחר שהיא כפולה: (ולא סב)

מא לפעמים השם יתברך עושה מופתים על-ידי בעלי הפוסקים, בבחינת (הרא טו): מופתיו ומשפטי פיהו; שעל-ידי משפטי פיהו, שפוסק שיהיה כך, געשה מופת, כי מחמת שנתקבל לבעל-פוסק, וכשפוסק כאסור והתר וביצא, מקבלין דעתו; כמו-כן בשפוסק באיזה ענין, מקבלין דעתו, ונעשין מופתים על-ידו. והנה בחינת המופתים, שפוסקין מהנאונים שהיו בדרות שלפנינו:

מב כי אני יי רופאך (שבת טו) - ראשית-תבות: אמן בן יהי רצון; (ועצ במוקם אחר באור ענין זה)

מג על-ידי חלישות הלב נופלים פחדים עליו. כי הגבור אין לו שום פחד, ועקר הגבורה הוא פלב, דהינו מי שלבו חזק, אינו מתירא משום דבר, ורץ לתוך קשרי המלחמה, ומתנבר על-ידי חזק ואמץ לבו. וכן להפך, רבי-ללב הם מתפחדים. וזה שכתוב (דברים ט): איש תירא ורך הלבב, פרוש רש"י: תירא וכו', כי על-ידי רך-ללב, על-ידיה הוא מתירא, כנ"ל:

מד האמונה תולה כפה של ארס, בבחינת: אודיע אמונתך בפי (הרמ"ט טו). הינו, על-ידי שמדברין האמונה כפה, זהו בעצמו אמונה, וגם על-ידיה באים לאמונה. ומחמת זה צריך לזהר מאד מדבורים של כפירה ואפיקורסות,

שהשם יתברך מסתכל בארץ-ישראל תמיד, כמו שכתוב (דברים יא): תמיד עיני ה' אלקדך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה, על-ידיה ארץ-ישראל מקדשת ואוירה מחכים, כי עינים על-שם התכמה, כי התפתחות התכמה נקרא בחינת עינים, כמו שכתוב (כאשת ט): ותפקחנה עיני שניהם, ופרש רש"י: על-שם התכמה נאמר, ומחמת שעני ה' בארץ-ישראל, שמשסתכל בה תמיד, על-ידיה אורא ארץ-ישראל מחכים. אך מהיכן נמשך ונתעורר זאת אצל השם יתברך, דהינו בחינת עינים להשגיח כנ"ל, זה געשה על-ידי נשמות ישראל, שהשם יתברך מתפאר בהם, ככחינת (ישעיה טז): ישראל אשר כך אחפאר. ועל-ידי ההתפארות נעשין בחינת חפלין, שנקראין פאר (אזכ טז), והחפלין הם בחינת מחין, ונכנסין לפנים ונבקעין בעינים, ומזה געשה השגחת השם יתברך בכיבול, שעל-ידיה געשה קדשת ארץ-ישראל, בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים כנ"ל. ועל-שם זה נקרא ארץ-ישראל, שמקבלת קדשה מחינת: ישראל אשר כך אחפאר, כנ"ל. אך בודאי לא כל העמים שווה בהתקרבות ישראל להשם יתברך, כי לפעמים, חס ושלום, יש שנתרחק אחר מהשם יתברך, ואזי ארדבא, השכינה צועקת: קלני מראשי, קלני מזרועי (סנהדרין טו), הינו שצנעקתה, שנתקלקל ונפגם בחינת ההתפארות, שאינו יכול להתפאר בהם, ונפגם בחינת החפלין, שנעשין מן ההתפארות כנ"ל. והנה: קלני מראשי, קלני מזרועי. מראשי מזרועי דיקא, בחינת חפלין (שמניחין על הראש ועל הזרוע) וכו'. רק בשאחר מישאל נתקרב להשם יתברך, ונתחוסף עור ישראל שרוצה לעברו יתברך, וכל מה שנתחוספין יותר רבים מישאל שרוצים לעברו ולהתקרב אליו, אזי נתגדל ונתחוסף יותר התפארותו יתברך, שהוא יתברך מתפאר בעמו ישראל המתקרבים אליו, ועל-ידי זה ההתפארות נעשין חפלין, מחין, ומזה געשה קדשת ארץ-ישראל, בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים, על-ידי עיני השגחתו כנ"ל: אך מי שיכול לראות זאת ההתפארות, שמתפאר השם יתברך בעמו ישראל, אזי הוא מקבל בחינת פאר ומחין מן זאת ההתפארות שרואה, ונעשין אצלו גס"כ בחינת חפלין, ונכנסין לפניו כנ"ל, ובקעין בעינים כנ"ל, ואזי געשין עיניו גס"כ ככחינת עיני ה', ואזי בכל מקום שהוא מסתכל ורואה, געשה שם גס"כ בחינת אורא ארץ-ישראל מחכים, כי עקר קדשת ארץ-ישראל הוא רק מבחינת עינים הנ"ל, אבל מי הוא זה שיכול לראות את השם יתברך, שיכול לראות התפארותו יתברך, אמנם מי שרואה את הצדיק האמת, שהוא מקרב בני-ארם לעבודתו יתברך, והוא עקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, נמצא שהוא בעצמו ההתפארות שמתפאר השם יתברך בעמו, כי על-ידו כל ההתקרבות וההתפארות, אזי מי שמסתכל בו, ועקר הדבר בעת הקבוץ, בעת שמתקבצים אליו העולם הבאים לשמע את דבר ה', ובויתר - בראשי-השנה, שאזי הוא הקבוץ הגדול, אזי ההתפארות גדול ביותר, מחמת שמתקבצים הרבה בני-ארם התפצים להתקרב אליו יתברך, ואזי נתגדל ונתחוסף פאר ויפי הצדיק, כי הוא בעצמו ההתפארות כנ"ל, אזי מי שמסתכל באמת כזה הצדיק האמתי, אזי הוא גס"כ מקבל מן ההתפארות הזאת, ונעשין אצלו גס"כ

מוהר"ן תנינא

שבת, בחינת הנקרה פנימיות, שממנו יונקים הכל, כמובא:

מו

מסירת נפש יש לכל אהר ואהר ממשאל בכל יום ובכל שעה, כגון שנותן כמזונו לצדקה, והמזון הוא הנפש, כי אליו הוא נושא את נפשו (והיום יד), דהינו שמוסר נפשו בניעות וסגנות קדם שמרויח המזון, ואחר כך נטל המזון ונחמו כשכיל השם יתברך, נמצא מוסר נפשו. וכן כתפלה איתא במדרש הנעלם (ח"י שיה דף ע"ב), שהיא בחינת: כי עליך הרגנו כל היום וכו', הינו מסירת נפש, כי צריך יגיעה גדולה ומלחמה גדולה עם המחשבות והכלבולים, ותחבולות לנוס ולברח מהם, ועל זה נאמר: כי עליך הרגנו וכו', כמובא במדרש הנעלם, נמצא שהוא מסירת נפש, וכן כיוצא בזה:

ידע, שהמניעות שיש לכל אהר לעכורת הבורא יתברך שמו, כגון לנסע להצדיק האמת וכיוצא, ולכל אהר ואהר נרמה לו שהמניעות שלו גדולים יותר משל חברו, וקשה לעמד בהם. רע, שלכל אהר אין לו מניעות רק כפי פחו, כפי מה שיכול לשאת ולעמד בהם אם ירצה. וכאמת אין שום מניעה, כי גם בהמניעה כעצמה מלבש שם השם יתברך, וכמבאר במקום אחר (בגור"א סי' קכ"ו), והמניעה הגדולה שבכל המניעות היא מניעת המת, דהינו מה שמתו ולכו חלוקים מהשם יתברך או מהצדיק, כי אפלו כשמשבר המניעות שיש לו לנסע להצדיק האמת וכא לשם, עם כל זה, כשמתו חלוק וקשה לו קשיות על הצדיק, ויש לו עקמימיות בלבו על הצדיק, זאת המניעה מונע אותו יותר מכל המניעות. וכן כתפלה, שכתחלה יש לו כמה מניעות על התפלה, ואחר כך, כשעובר עליהם וכא להתפלל, כשכלו עקם ופתחל מהשם יתברך, זאת המניעה גדולה מכלם כנ"ל, הינו בחינת (ח"א"ס ח"א): לבי סתרתי. תרגום סביב - סחור סחור. דהינו שלכו מסבב ומקרה ומעקם בעקמימיות וקשיות וכפידות על השם יתברך, שהיה פתיח (שמות א): וימדדו את חייכם בעבודתה קשה וכו', ואיתא בתקונים (תקון י"ד דף כ"ח): כקשיא וכו', הינו הקשיות שבלבו, שהם המניעה הגדולה מכלם, ואזי צריך לצעק לאביו שבשמים בקול חזק מעמקי הלב, ואזי השם יתברך שומע קולו ופונה לצעקתו, ויכול להיות, שמנה בעצמו יפל ויתכבט לגמרי כל הקשיות והמניעות הנ"ל, ועל-כך פנים השם יתברך שומע קולו, שהה ישועתו. וזה אותיות קשיא - ראשייתכות: שמע יי' קולי אקרא (תהלים כ); שצריך רק לקרות לה, כשמתגבר עליו הקשיא והכפירה כנ"ל. ומעין זה מה שמספרים בשם הכעל-שם טוב, וכך צריך וקרוש לכרבה, משל, שמלך אחר הניח אוצר גדול במקום אהר, וסבב באחיות-עניים כמה וכמה תומות סביב האוצר, וכשבאו בני-אדם לאלו החומות, נרמה להם שהם תומות ממש, וקשה לשברם. וקצתם תורו תכף, וקצתם שברו תומה אחת, וכאו אל השניה, ולא יכלו לשבר, וקצתם שברו יותר, ולא יכלו לשבר השנארים, עד שבא הכותל, אמר: אני יודע שכל החומות הם רק באחיות-עניים, וכאמת אין שום חומה כלל,

אף-על-פי שאינו אומרם מלכו, הינו שהוא בעצמו מאמין ואינו כופר, תם ושלום, רק שהוא חוזר ואומר רברי אפיקורסות ששמע בשם אחרים, שהם אפיקורסים, והוא מתלווץ מהם, אף-על-פי-כן גם מנה צריך לזהר מאד, כי הרבוב הזה של כפירה מניק לאמונה. גם הוא אסור גמור, כי על השם יתברך, כרוד הוא, אסור לומר רברי הלצה, אפלו ברך שחוק. וכבר מבאר בספרים וכתברינו כמה מקומות להרחיק עצמו מאד מאד לכלי לעין כלל בספרי המתקדים הפילוסופיא, ואפלו מספרים של חקירה שכתבו גדולים מאחינו בני ישראל, גם מהם צריך להרחיק מאד, כי הם מניקים מאד לאמונה, כי רי לנו כממנחנו שקבלנו מאבותינו הקדושים. וזה כלל גדול ויסוד ועקר בעבורת השם - להיות תם וישר וכו', לעכר אותו יתברך בתמימות, כלי שום חכמות ותקרות כלל כלל לא. גם מחכמות שיש בעבורת השם בעצמו צריך להרחיק מאד, כי כל אלו החכמות של העולם, שיש להבנסין ומחלילין קצת בעבורת השם, אינם חכמות כלל, והם רק רמיונות ושטותים וכלבולים גדולים, ואלו החכמות מפילין מאד את האדם מעבורת השם, דהינו מה שחושב וחוקר ומקדק ביותר אם הוא יוצא כראוי כמה שעושה, כי כשר-רם אי אפשר לו שיצא רי חוכתו בשלמות, ואין הקרוש-ברוך-הוא בא כפרויא וכו' (ע"א ג), ולא נתנה תורה למלאכי-השרת (קדושין טז). ועל אלו המקדקים ומתמדים בחמרות יחרות, עליהם נאמר (ויסא יח): ותי בהם, ולא שימות בהם (ויסא טז). כי אין להם שום תיות כלל, ותמיד הם בפרה-שחורה, מחמת שגורמה להם שאינם יוצאים רי חוכתם בהמצוות שעושין, ואין להם שום תיות משום מצוה מחמת הרקוקים והפרה שתורות שלהם (והוא בעצמו אינו מתמיד שום חמרא כלל):

ובאמת, אחר כל החכמות, אפלו מי שיודע חכמות באמת, אחר כל החכמות צריך להשליך כל החכמות ולעכר את ה' בתמימות בפשיטות גמור, כלי שום חכמות. וזה היא החכמה הגדולה שבכל החכמות, לכלי להיות חכם כלל. כי באמת אין חכם בעולם כלל, ואין חכמה ואין חכונה נגדו יתברך, והעקר הוא, כי רחמנא לפא כעי (ספרין ק"ו וזר תנא דף רס"א):

מה

בענין בגי'אראם שרוצים ומכנים עצמן כמה פעמים לנסע לצדיק האמת, ואחר כך יש להם מניעות, וממנה יונקים כל הששה ימים, שהם בחינת העגולים סביב הנקרה, כמו שכתוב בזהר (ויסא דף ט"ד) וכמובא. והקלפות מוליכין את הרשעים סביב הנקרה, בבחינת (תהלים ט): סביב רשעים יתהלכו, ואינם מניחים אותם להתקרב לפנים אל הנקרה הפנימית, וכל זמן שהם ערוני בתוך העגולים, ערוני יש להם תקנה להתקרב; אפלו פושעי ישראל, כל זמן שלא יצא מן העגולים לגמרי, תם ושלום, ערוני יש לו תקנה להתקרב אל הנקרה הפנימית; אבל מי שכבר יצא לגמרי, חס ושלום, מן העגולים, כגון משפרים, אזי אי אפשר לו להתקרב כלל. והצדיק הוא בחינת

והלך לבמח עד שעבר על כלם. ומה יבין המשכיל הנמשל מאליו, על כל המניעות וההסתרות ופחיתים, שהם בחינת חומות, שיש על אוצר של יראת שמים, שבאמת אינם כלום. והעקר - לב חוק ואמין, ואז אין לו שום מניעה, ובפרט המניעות בגשמיות, כגון מחמת ממון או שמונע אותו אשתו ובניו ותוחנו או אביו ואמו וכי וכיוצא, הם כלם בפלים ומבטלים למי שלבו חוק ואמין להשם יתברך, וגם אפלו גבורה של הגבורים, הוא רק מחוק ואמין הלב, שיש לו לב חוק ביותר לרוץ בקשרי המלחמה, כמובא בספרים:

מז

סבנה גדולה לומר חורה, וצריך לזה יגיעה גדולה ואמנות יחרה, שיוכל לשקל כלם בפרט דבריו, באופן שלא ישמע כל אחד ואחר מהשומעין כי אם מה שצריך לו, לא יותר. ואף-על-פי שהכל שומעין כל החורה שאומר, עם כל זה לא ישמע כל אחד רק מה שצריך לכו. וכמובא על פסוק וישמע יחור: והלוא כל העולם שמעו, אלא יחור שמע וכו' (וידו יחור די סח). כי רק שמיעת יחור נחשב לשמיעה, שנכנס באיניו, ושמיעת כל העולם אינו נחשב שמיעה כלל. ומי שאינו יכול לומר חורה בבחינה זו, אסור לו לומר חורה. כי כל אחד ואחד כשבא אל הצדיק לשמע חורה, בא עמו גם הרע שלו, דהינו הקלפות הנכבדים על-ידי עברות, חס ושלום, והם הדוחקים את העולם ועושים בלבול ורחק גדול בשעת אמירת החורה, כי הרע הנ"ל של כל אחד רוצה לבלבל. וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות ט): האי רחוקא רבליה מנייהו, הינו מהרע של כל אחד ואחד, שהם הקלפות כנ"ל. ואלו הקלפות רוצים גם-כן לינק מן החורה, וינקתם הוא רק מהמתירוח, דהינו מה שאחד שומע יותר ולמעלה ממתו והכנותו, זה בחינת מותרות, ומשם ינקתם. וזה בחינת רוי חורה שנמסר לחיצונים, כי ינקתם רק מבחינת רוי חורה, דהינו ממה שהוא למעלה ממח האדם, כל אחד לפי הבנתו. על-כן צריך החכם האומר חורה שיהיה לו אמנות הנ"ל, שלא ישמע שום אחד מהשומעין מה שאינו לפי מוחו והבנתו, שאינו שיק לו כנ"ל, כדי שלא לחן להם יניקה, חס ושלום. ורע, שיש קלפה דקה, שסמוכה להקדשה, שאחז הקלפה הדקה יכולה לינק אפלו מגוף התורה בעצמה, אפלו אם אין בה מתורת. והחוקן לזה - בשמכברים מישועת ישראל, שאז בורחת אותו הקלפה הדקה. וזה בחינת מה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות ט), שיתרו בא והלך לו קדם מתחורה, כי יחור הוא בחינת הקלפה הדקה שבורחת בששומע השועות ישראל. והצדיק האמת יש לו אימה גדולה כשאומר חורה, יותר מאימת ראשה השנה ויום הכפורים:

מח

בשארדם נכנס בעבודת השם, אזי הדרך - שמראין לו התחמקות, ונדרה לו שמרחיקן אותו מלמעלה, ואין מניחין אותו כלל לכנס בעבודת השם, ובאמת כל ההתחמקות הוא רק בלו התקרבות, וצריך התחמקות גדול מאד מאד לכלי לפל ברעוהו, חס ושלום, כשרואה שעוקרים כמה וכמה ימים

ושנים, שהוא מתיגע בתיעות גדולות בשכיל עבודת השם, ועדין הוא רחוק מאד, ולא החמיל כלל לכנס לשערי הקדשה, כי רואה עצמו שהוא מלא עדין עכיות ונשמיחו והרהורים ובלבולים גדולים, וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת השם אינה דבר שבקדשה, אין מניחין אותו, ונדרה לו כאלו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל, ואין רוצה כלל בעבודתו, מחמת שהוא רוצה שהוא צועק בכל פעם ומחמתו ומתנפל לפניו יתברך שיעורו בעבודתו, ואף-על-פי-כן עדין הוא רחוק מאד מאד, על-כן נדרה לו כאלו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל ואין פונה אליו כלל, כי הוא יתברך אין רוצה בו כלל. הן על כל אלה וכיוצא בה צריך התחמקות גדול, לחוק עצמו מאד מאד, ולכלי להסתכל על כל זה כלל. כי באמת כל ההתחמקות הוא רק בלו התקרבות כנ"ל. וכל הנ"ל עבר על כל הצדיקים, באשר שמענו מפייהם כפרש, שנדרה להם שהשם יתברך אין מסתכל ופונה אליהם כלל, מחמת שראו שזה זמן רב שהם מבקשים ויגיעים ועושים ועוקרים עבודת השם יתברך, ועדין הם רחוקים מאד מאד, ואלו לא היו מחזקים עצמן מאד לכלי להסתכל על זה, היו נשארם במקומם הראשון, ולא היו זוכים למה שזכו. והכלל, אהובי אחי חוק ואמין מאד, ואחז עצמך בכל הכוח לשאר קום בעבודתך, ואל תחוש ואל תסתכל כלל על כל הנ"ל או ביוצא בה. ואם אחז רחוק מאד מאד ממנו יתברך, ונדרה לך שאחז פונם בכל שעה ממש נגדו יתברך, עם כל זה בניד זה מדע, שאיש בה, שהוא מגשם כל-כך, כל מנועה וחנועה שהוא ממח עצמו מעט מעט מן נשמיחו מאד, שהוא נעקם מנשמיחו אליו יתברך, הוא רץ בזה כמה וכמה אלפים פרסאות בעולמות עליונים, באשר חבין היטב מן המעשה של הצדיק שהתגבר עליו מאד העצבות וכו', כמובא אצלנו. ועל זה ישמח מאד ויתוק עצמו בשמחה חמדה, כי עצבות מוסיף מאד מאד, ודע, שמחך כשאדם רוצה לכנס בעבודתו יתברך, אזי מחך היא עברה גדולה כשיש לו עצבות, חס ושלום, כי עצבות היא סכרא-אתרא (וידו יח די עיא), והשם יתברך שונא אותה:

והצריך להיות עקשן גדול בעבודת השם, לכלי להניח את מקומו, דהינו מעט מקצת עבודתו שהחמיל, אף אם יעבר עליו מה. וזכר דבר זה היטב, כי מתברך לזה מאד בשתחמיל קצת בעבודת השם, כי צריך עקשנות גדול מאד מאד להיות חוק ואמין, לאחז עצמו, לעמד על עמדו, אף אם מפילין אותו, חס ושלום, בכל פעם. כי לפעמים יש שמפילין אחד מעבודת השם, בידוע, אף-על-פי-כן עליו לעשות את שלו, לעשות מה שיוכל בעבודת השם, ואל יניח עצמו לפל לגמרי, חס ושלום, כי כל אלו הנפילות והירידות והבלבולים וכיוצא בה צריכים בהכרח לעבר בהם קדם שנכנסין בשערי הקדשה, וגם הצדיקים האמתיים עברו בכל זה. ודע, שיש אחד שבכר הוא אצל הפתח של הקדשה, והוא תווד לאחוריו מחמת הבלבולים הנ"ל, או שאזי, כשהוא סמוך אצל הפתח, אז

מוהר"ן תניינא

מאד כלי שעור, כי בודאי לא יעזוב אותו, אף אם עבר מה שעבר. העבר אינו, והעקר - מפאן ולהבא לא יעשה עוד, ויהיה שב ואל תעשה על-כל-פנים, הן במחשבה והן במעשה. כי גם המחשבה של אנשים באלו היא נסיבן עשה, כי גם בעולם העשיה יש מחשבה, וצריך להיות שב ואל תעשה במעשה ובמחשבה בנ"ל. ומה שנעשה עמו ממילא, אל יחוש ואל יסתכל על זה כלל:

ידע, שעקר התשובה השלמה היא, כשאדם עובר באלו המקומות ממש שהיה מקדם התשובה, כל אחד לפי מה שעבר עליו בימים הקודמים, וכשעובר באלו המקומות והענינים שהיה מתחלה ממש, ועקשו פונה ערף מהם, וכופה יצרו לכלי לעשות עוד מה שעשה - והו עקר התשובה השלמה, ורק זה נקרא תשובה:

והוא מעלה גדולה, כשיש ערוו יצר הרע להאדם, כי אז יכול לעבד אותו יתברך עם היצר הרע דיקא, דהינו לקח כל ההתלהבות והחמימות ולהכניסו בתוך עבודת השם, דהינו להתפלל ולהתחנן בחמימות והתלהבות הלב וכיוצא. ואם אין יצר הרע להאדם, אין עבודתו שלמה כלל. והעקר - לעצד ולעבב החמימות בעת התאוות, ולהניחו בעת התפלה והעבודה, שם יניח חמימותו והתלהבותו לתוך העבודה בנ"ל. ואפלו מי שאינו איש בשר, נודמן לו לפעמים שמהפלל בתלהבות, וזה בא גם-כן מחמימות היצר הרע שיש לו, רק שהוא אינו מקבל על זה שבר. אבל מי שרצה להתנהג בכשרות, הוא מעלה גדולה כשיש לו ערוו יצר הרע, בנ"ל:

ג

המחשבה ביד האדם להבותה כרצונו למקום שהוא רוצה, וכמבאר במקום אחר, שאי אפשר שהיו שני מחשבות ביחד כלל, ואפלו אם לפעמים הולכת מחשבתו ופודחת ומטוטפת בדברים אחרים וזרים, הוא ביד האדם לחזו ולהבותה בעל-ברתה אל הדרך הישר, לחשב מה שראוי. והוא ממש כמו סוס שפונה מן הדרך וסר לדרך אחר, שתופסין אותו באפסר וכיוצא, ומתזרין אותו בעל-ברתו אל הדרך הישר; כמו-כן במחשבה ממש, שיכולין להתפסה בעל-ברתה להשיבה אל הדרך הראוי:

נא

היצר הרע נוקש באדם בכל פעם ומעוררו למה שמעוררו. ואף אם אין האדם שומע לו ופונה ערף ממנו, אף-על-פי-כן הוא נוקש בו עוד פעם שני ושלישי ורביעי ויותר. אבל אם האדם הוא חזק ברעתו ועקשן נגד היצר הרע, ואינו פונה אליו כלל, אזי היצר הרע מסתלק והולך לו. וכן בהפלה, כענין המחשבות הפאים לכלכל, הוא ממש בנ"ל, שהמחשבה באה בפה פעמים, פעם אחר פעם, לכלכל. וצריך להיות חזק לכלי להסתכל עליה כלל בשום אופן, ואז יסתלק. וענין במקום אחר מזה:

נב

מה שקשה קשיות על הצדיקים, והו מברר להיות. כי הצדיקים מתרמים ליוצרים, במובא, וכמו שקשה

מתגבר עליו הסטרא-אתרא והבעל-דבר מאד מאד, רחמנא לצלן, בהתנברות גדול ונורא מאד מאד, רחמנא לצלן, ואין מניחין אותו לכנס לתוך הפתח, ומחמת זה הוא חוזר לאחור, חס ושלום. כי כן ררך הבעל-דבר והסטרא-אתרא, כשרואה שהאדם סמוך סמוך ממש לשערי הקרשה, וכמעט שיכנס, אזי הוא מתפשט עליו בהתנברות גדול מאד מאד, רחמנא לצלן. על-כן צריך אז התחזקות גדול נגדו. ושמענו מצדיק אמתי שאמר, שאלו היה אומר לו אחר, יהיה מי שיהיה, בעת שעסק בעבודת השם בתחלתו: אחי, חזק ואחו עצמך - הייתי רץ ומזדרו מאד בעבודתו יתברך, כי גם עליו עבר כל הנ"ל, ולא היה שומע שום התחזקות משום אדם. על-כן מי שרצה לכנס בעבודת השם, יזכר זאת היטב. וחזק עצמך מאד, ועשה מה שתוכל בעבודת השם, וכרבות הימים והשנים תכנס לבטח בערותו יתברך לתוך שערי הקרשה, כי השם יתברך מלא רחמים ורצח בעבודתך מאד. ודע, שכל התנועות וההעסקות, שאמה נתק ונתקם ככל פעם איהו מעט מן נשמיית לעבודתו יתברך, כלם מתקבצים ומתחברים ומתקשרים וזבאים לעזרתך בעת הצורך. דהינו כשיש, חס ושלום, איהו רחם ונת צרה, חס ושלום. ודע, שהאדם צריך לעבד על גשר צד מאד מאד, והכלל והעקר - שלא יתפחד כלל:

ידע, שיש אילו, שגדלים עליו עלים, שכל עלה צריך להיות גדל מאה שנים, והוא נמצא בפרדסים של השרים, וקורין אותו כלשונם "מאה שנים". ומסתמא כשגדל מאה שנים, בודאי עובר עליו מה שעובר, ואחר-כך, כסוף המאה שנים, הוא יורה בקול גדול כמו קני-שרפה, שקורין "אורמאטע". והכן הנמשל היטב:

נראוי לידע עם מה שצמח במאמר "אומרה לאלין בעורין" (לקוטי הראשון כסי רב), דהינו לבקש ולהפש למצא בעצמו איהו זכות ואיהו נקדה טובה, וזהו המעט טוב שמוצא בעצמו ישמח ויחוק עצמו, ואל יניח את מקומו; אף אם נפל למה שגבל, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן יחוק עצמו במעט דמעט טוב שמוצא בעצמו ערוו, עד אשר יזכה לשוב על-ידיה להשם יתברך, וכל הדרונות יהיו נעשין זכיות (ע יבא סי). ומה עשה הבעל-שמיטוב, ובר צדיק לברכה, על הים, כשהסיתו הבעל דבר וכו'. ומזה תבין עד היכן אתה צריך להתחזק ולכלי לאש עצמך, חס ושלום, אף אם יהיה מה שיהיה. והעקר להיות בשמחה תמיד, וישמח עצמו בכל מה שיכול, ואפלו על-ידי מלי רשבותא, לעשות עצמו בשומה ולעשות עניני שמות וצחוק או קפיצות ורקודים, כדי לכוא לשמחה, שהוא דבר גדול מאד:

מט

לפי גדלות השם יתברך ועצם רוממותו יתברך, בתנועה קלה בעלמא ובהסתכלות בעלמא שאינו נראוי לפי כבודו יתברך, היה ראוי לכוא על האדם מה שראוי, חס ושלום חס ושלום; אך השם יתברך מלא רחמים, וכל העולם מלא רחמנות, והוא רוצה מאד בתעולם. על-כן צריך לחזק עצמו מאד בעבודתו בכל מה שיכול, אף אם הוא כמו שהוא, ויסמך על רחמיו הרבים

למבול ישב, והוא עמר על פסוק, והשיב להם: ה' עז וכו', וכן בישראל בעצמן, שהם בקרשה, ואינם באים, חס ושלום, לבלעם וכו' וכו'. אך בשצדיק גדול אמתי מעלה חרושים, ונעשה רעש גדול שזה מעלה חרושים נוראים באלו, אזי כלם מתקבצים ובאים לאיזה קטן במעלה, ונאספים אצלו לשמע ממנו, מחמת הרעש שנעשה על-ידי החרושים שמעלה הצדיק הגדול, והוא עומר עצמו על איזה פסוק, ואומר להם מה שאומר:

נח יש בני-אדם שאומרים, שבשצדיק גדול במעלה, מחמת גדלותו אינו יכול להשיג ולהסתפל על בני העולם, כי הוא רחוק מהעולם. ובאמת אינו כן, כי אדרבא, כשהצדיק גדול מאד, הוא יכול להשיג ולהסתפל יותר על העולם, וכמו שמצינו ברבן יוחנן בן זבאי, שבנוראי היה גדול במעלה מאד מאד, יותר ויותר הרבה מהצדיקים שבזמן הזה, ואף-על-פי-כן אמר: או לי אם אמר, או לי אם לא אמר (בבב"ב פ"ו ט"ז ט"ח).

ומצינו, שרבן יוחנן בן זבאי היה בקי בלימוד בתוך העולם, עד שהיה מתירא לומר דברי-תורה, שלא ילמדו ממנו דרמאים. הרי שהיה בקי מאד בעולם, עד שאדרבא, היה מתירא פן ילמדו ממנו דמאות. כי באמת כל מה שהצדיק גדול ביותר, יכול להשיג ולהסתפל בעולם יותר, כי הלוא השם יתברך הוא מרום ומגשש מאד מאד מן העולם, ואף-על-פי-כן הוא משיג בהשגחה פרייית על כל העולם. כי באמת מי שהוא יש, אינו יכול להיות בכל מקום בבת-אחת, כי מה שהוא ישות, כשהוא עומד כאן אינו כאן, כגון כשהוא באיזה עבודת השם, אינו יכול להסתפל בעולם, אבל מי שהוא אין, אין מקום שלא יהיה שם, כי אין לו מקום כלל, ועל-כן כל מה שהצדיק נקלל יותר באינו, הוא יכול להשיג ולהסתפל בעולם ביותר, כי אין שדק לומר עליו שהוא במקום גבוה ורחוק מהעולם, כי אין לו מקום כלל, וכמו שמובא בדברינו (בבב"ב פ"ד ט"ז ט"ח) בשם המגיד על הרצפה להחכים ידרים וכו', עין שם:

נח יש ויש ויש, ויש ויש, ויש ויש (עפ"י פסוק ו'). כי דע, כי מצוה נודרת מצוה (בבב"ב פ"ד ט"ז ט"ח), נמצא, שהמצוה נודרת את חכמתה, וכנראה יש איזה בחינה בין המצוות, מה שהוא בין מצוה למצוה, שהוא מקשר מצוה אחת לחכמתה, אשר על-ידיה המצוות נגדרים אחת את חכמתה. ובאמת זאת הבחינה בעצמה, הינו מה שהוא בין המצוות כג"ל, זאת הבחינה היא גס-כן יקרה מאד. ועל-כן מי שהוא צדיק מנעוריו והולך בדרך השר מטינו, מרנא לרנא, כמו שכתוב באברהם (בבב"ב פ"ד ט"ז ט"ח) ואברהם וכן בא פנים - שאברהם בא לרנא שלו על-ידי הימים, כמובא בזה (בבב"ב פ"ד ט"ז ט"ח), כי בן שלש שנים הכיר את בוראו (בבב"ב פ"ד ט"ז ט"ח), והיה הולך תמיד מרנא לרנא. ומי שהוא בבחינה זו, הוא מפסיד על-ידי הזריזות, כי כשהוא ודיו גדול, ורץ בזריזות ממצוה למצוה, אזי הוא מפסיד על-ידיה את בחינת הקרשה, מה שהוא בין מצוה למצוה כג"ל, כי על-ידי זה הזריזות הוא עובר ומרנא על הבחינה הזאת, כי המצוה בעצמה הולכת אליו, כי היא נמשכת ונגררת אליו על-ידי המצוה

קשיות על השם יתברך, כמורכב בהכרח שיהיה קשה קשיות על הצדיק, כי הוא מתרמה אליו יתברך:

ובענין הקשיות שקשה על השם יתברך, מרגלא בפמה לומר: אדרבא, כך ראוי להיות דיקא, שהיה קשיות על השם יתברך, וכך נאה ויפה לו יתברך לפי גדלותו ורוממותו, כי מעצם גדלותו ורוממותו, שהוא מרום מאד מרעטנו, על-כן נוראי אי אפשר שגבין ונשיג בשכלנו הנהגתו יתברך, ועל-כן בהכרח שהיה עליו יתברך קשיות, כי כך נאה ויפה להנורא יתברך, שהיה מרום ונשא מרעטנו, שעל-ידיה קשה הקשיות כג"ל, ואם היה הנהגתו כפי חיוב רעטנו, אס-כן היה, חס ושלום, רעתו כרעטנו:

נג גדל יקרת המחשבה נודע לי עתה. כי המחשבה יקרה מאד מאד, שנעשה ממנה דברים שלמים ממש, שיש להם קיום כל הימים שיתקמו העולמות, כל זמן אשר השם יתברך וכו' וכו'. והקמה יקר יותר, כי מחשבה הוא שעולה על מחשבתו לבר, והקמה הוא שבונה בהכמתו בנינים בשכלו, והוא יקר מאד. ועקר הדבר - שיהיה באמת. ואפלו פשט שמחשויו, הוא גס-כן דבר גדול מאד, וצריך גס-כן שיהיה באמת. וגם להפך, כשהוא בלא אמת, נעשה ממנה גס-כן דברים להפך:

נד הבחירה כיר האדם לעשות כרצונו, ואפלו כל הדברים, הכל כיר האיש הישראלי להתנהג הכל כרצונו כבחירתו. כי כיר ישראל יש בחירה בדם על כל דבר שבועלם, כי אצל אחרים יש דברים שהם מכרחים בהם, אבל אצל איש הישראלי, כל דבר ודבר שהוא עושה, כגון לנסע לאיזה מקום וכיוצא, יש בו עבודה, ועל-כן יש לו בחירה על הכל:

נה רוח העולם הזה אין לשער, דהינו מה שהארם יכול להריות בזה העולם, ואין צריך על זה הוצאות משלו, שקורין "אויש-לאג", רק ממה שהכין לפניו הבורא יתברך יכול להרחיב ידו ולהריות הרבה מאד. עין לא ראתה וכו':

נו כשיש להארם לב, אין שדק אצלו מקום כלל, כי אדרבא, הוא מקומו של עולם וכו'. כי האלקות הוא בלב, כמו שכתוב (תהלים ע"ג): צור לבבי. ואצל השם יתברך נאמר (שם) הנה מקום אחי - שהוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו. נמצא, מי שיש לו לב ישראלי, אין ראוי לו לומר שמקום זה אין טוב לפניו, כי אין שדק אצלו מקום כלל, כי אדרבא, הוא מקומו של עולם, ואין העולם מקומו כג"ל:

נד דע, שבצדיק גדול אמתי מעלה תורה, חרושים נבלאים ונוראים, הוא טובה להסתנים במעלה, שעל-ידיה נחגל תקטן במעלה, שהכל רצים ובאים אליו. וגם בהסתרא אקרא נחגל אחר על-ידיה, כמו שמצינו בכלעם, בשנתן השם יתברך את התורה לישראל, באו כל האמות לבלעם (כשאריל בבב"ב פ"ד ט"ז ט"ח), נמצא, שעל-ידי נתינת התורה לישראל נחגל בלעם, וכאו אליו כל העולם, והוא עמר עצמו על איזה פסוק ואמר להם תורה. כי אז, כשאנו אליו, שאלו אותו מה ששאלו - ה'

מוהר"ן תנינא

היה תפוס בתפיסה, ומה ימסרוהו עוד:

אך רע, כי גם עליירי מי שאומר תורה ברבים, ושומעים תלמידים שאינם הגונים, עליירייה בא גסבן עצירת גשמים, כי עליירי בכור התורה בא גשמים, בבחינת (שבת טו): וכבוד ה' נראה בעננו, ועליירי הענן בא גשמים. וזה בחינת (תהלים כט): אל הכבוד הרעים, ה' על מים רבים; הינו בחינת גשמים, שכאים עליירי בכור ה', בחינת בכור התורה. והלומר תורה לתלמיד שאינו הגון, אמרו רבותינו זכרונם לברכה (תלוי ליל) שהוא בוזק אכן למרקולים, ופרשו רבותינו זכרונם לברכה, שפרקולים פרושו: מר קלום, הינו חלוף הכבוד. נמצא, בשלומר תורה לתלמיד שאינו הגון, הוא הפך הכבוד, ועל"פן בא עליירייה עצירת גשמים, הפך הכבוד שעליירי באין גשמים. וזה בחינת (ספ"ו טו): במקדש פקציד בן לא נאווה לכסיל בכור; הינו בשלומר תורה לתלמיד שאינו הגון, שזה בחינת: נותן לכסיל בכור (טו), שנותן בכור התורה לכסיל, דהינו תלמיד שאינו הגון, ועליירייה מקלקל הגשמים. והיו: במקדש פקציד, הינו קלקול הגשמים שיורדיו, שלא בעונתו, כי בשעת הקציד, או אדרבא, מוזק המקדש - בן לא נאווה לכסיל בכור, כי עליירייה פצעמו הוא קלקול הגשמים בנ"ל:

וזה שאמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי עקיבא: למדני תורה, ואם לאו, אני אומר וכו'. כי רבי עקיבא היה מקהיל קהלות ורודש ברבים, וסבר רבי שמעון, שפניו זה נתפס בתפיסה, מחמת שהיה רודש ברבים, ושמעו בני אדם שאינם מהגנים, כי עליירי חרושיתורה שפגליו, עליירייה נמשך אלקות, בכיבול, כמו שכתוב (שבת טו): ויקחו לי תרומה, הינו בשתרצו לקח ולהמשיך אותה, אי אפשר כי אם עליירי התורה, כי עליירי התורה ממשכין אותה, בכיבול. ולהיכן נמשך האלקות, לתוך מוח השומע. ואף על"פי שזהו תפיסה, בכיבול, בבחינת (ש"ה טו): מלך אסור ברהמים - ברהיטי מחין (סוף הרמב"ם חזון ג' ק"ה ט). אסור דיקא, שמה שנמשך אלקותו יתברך, בכיבול, ברהיטי מחין הוא בחינת תפיסה, בחינת (תהלים טו) שכית שכי, אף על"פ"יכך הוא ניהא להשם יתברך, שיהיה נמשך, בכיבול, עליירי התורה, אף על"פי שהוא בחינת תפיסה. אבל בשלומר תורה לתלמיד שאינו הגון, וממשיך אלקותו יתברך לתוך מוח שלו, והו תפיסה ממש, ועל"פן גנשו תפיסה. ועל"פן סבר רבי שמעון בן יוחאי, שעליירייה נתפס רבי עקיבא בתפיסה בנ"ל, כי עליירי תפיסה יתחנן, ויודכו הדבורים שהכניס לתלמידים שאינם הגונים, בבחינת (בראשית כט): ואחס האסרו ויפחנו דבריכם. ועל"פן אמר רבי שמעון בן יוחאי לרבי עקיבא, שלמדו תורה, ועליירייה שלמד עמה לרבי שמעון בן יוחאי, עליירייה יתחנן פנים הנ"ל שלמד תורה לתלמידים שאינם מהגנים. ואם לאו, אני אומר וכו' - אני אומר דיקא, הינו שרבי שמעון אמר לרבי עקיבא, שאם הוא אינו רוצה ללמדו תורה, אז אני אומר תורה. והיו: אני אומר לוחאי אבא, כי כל חרושי תורה שפגליו, עליירייה מגליו חסדים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מסכת טז)

ראשונה שגורדת את השניה בנ"ל. וכשגם הוא רץ בדיעות אל המצוה, אזי יוכל לרלג ולעבר את הבחינת הנ"ל, דהינו מה שהוא בין המצוות בנ"ל, ועל"פן הוא זריו ונפסד. אבל בששואה קצת, יוכל בתוך כך להשיג גם הבחינה שבין המצוות בנ"ל. וכל זה - למי שהולך בדרך ה' בסדר מנעדיו, אבל מי שצריך לעשות תשובה, הוא צריך דקא להיות זריו גרול מאד מאד, למדו ולרוץ מאד להמלט על גפשו, ואסור לו לשהות כלל לעמד ולהתמשכ, כי פעליתשובה אינו הולך מדרגא לדרגא כלל, ואין בינו ובין הקרשה שום בחינה הנ"ל, כי הוא צריך להתחיל מדרש, והוא צריך לרוץ ולרלג אל הקרשה, כמובא, שהבעל תשובה צריך לרלג על מה שצריך לרלג, ולקפץ אל הקרשה בדיעות גדול. ואיש כזה הוא זריו ונשפד בנ"ל: ובחינה שבין המצוות בנ"ל הוא גגון: וידבר ה' אל משה לאמר ועשית. ויבואי יש עבודה גם באלו הדבורים, שהם קדם המצוות, כי עקר המצוה פצעמה נאמר בתורה אחר"כך, אחר תכת ועשית. אבל באמת בודאי גם בפסוקים הנ"ל שבין מצוה למצוה, יש בהם עבודה. והו בחינה הנ"ל מה שבין מצוה למצוה. ועוד יש כזה. ועני במקום אחר (בלק"ט ט"ו כ) מענין זה, שבאמת יש עבודה גם בפסוק וידבר וכו'.

5

בשיש מלחמות בעולם, השכל מחיב שיהיה יקרות, כי נעוודר קללה של קני: כי תעבר את הארמה לא תוסף תת בחה לך (בראשית ו), עליירי השפיכותדמים שיש בעולם, כי קללה זו נאמרה על שפיכותדמים, כי הארמה היא תיבת כזה בשיש שפיכותדמים, כי הגשמים נעשין עליירי האדים העולים מן הארץ, כמו שכתוב (בראשית ט): ואר יעלה מן הארץ והשקה את כל פני הארמה; כי מן האדים העולים מן הארץ, מזה נעשים גשמים, וכשיש מלחמות ושפיכותדמים, אזי נעשה מן האדים הנ"ל שפיכותדמים, וזה שכתוב (ישעיה טו): ותגר את בני ישראל על ידי חרב בעת אירם, הינו בחינת ארים הנ"ל, שעליירי נעשה השפיכותדמים. וכן בכמה אמות: מצרים ועמון ומואב, בשנבא על מפלתם, נאמר שם: בעת אירם - בחינת ארים הנ"ל, שעליירי נעשה השפיכותדמים בנ"ל. ועל"פן בשיש מלחמות ושפיכותדמים, אזי הארמה נותנת בחה לשם, כי מן האדים העולים מפנה נעשה השפיכותדמים, ועל"פן אין יורדיו גשמים, כי הגשמים נעשין מן האדים, ועכשו נעשה מן האדים ענין אחר, דהינו שפיכותדמים בנ"ל. וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (תענית טו): בשעת גשמים אפלו גיסות פוסקות בו, כי בשיש גשמים, נפסקים הגיסות והמלחמות בנ"ל:

ולזה מקשר מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: בשהיה רבי עקיבא בתפיסה, אמר לו רבי שמעון בן יוחאי: רבי, למדני תורה, ואם לאו, אני אומר לוחאי אבא ומוסרד למלכות (ספ"ה ט). ותרברים תמוהים מאד מאד, שרבי שמעון יאמר בדרבים האלה לרבו, שימסרו למלכות. וגם, כי מסתמא בשרבי עקיבא רבו לא רצה ללמדו, בודאי בון לטובה. וגם, הלוא כבר

כל המונע תלמידו מלשמשו, כאלו מונע מגנו חסר, שנאמר: למס מרעהו חסר. ויש בכל אחר חסרים ונבורות, חסרים מצד האב וכו', ורבי עקיבא לא היה לו מצד האב חסרים, כי היה בן גרים, ולא היה לו זכות אבות, כמו שאמרנו רבותינו וברגום לברכה (ברכות טו): שלא רצו למנותו נשיא לרבי עקיבא, משום הליח לה זכות אבות. וסבר רבי שמעון, שרבי עקיבא אין רוצה לומר תורה מתמת זה, מתמת שאין לו חסרים מצד האב, אבל רבי שמעון בן יוחאי בוראי היה לו חסרים מצד אביו רבי יוחאי (שהיה גרול בישראל), ועליו אמר רבי שמעון: ואם לאו, אני אומר ליוחאי אבא, הינו שאני אומר להתורה שהוא בחינת יוחאי אבא, בחינת החסדים מצד האב, שמשם התגלות התורה, כי התגלות התורה הוא התגלות החסדים בג"ל. והו: ומוסרך למלכות - כי רבי שמעון אמר, שזה שרבי עקיבא אינו רוצה לומר תורה ולגלות החסרים, ועל-ידי התגלות החסרים על-ידי התורה שהיה רבי עקיבא אומר עמה, היה מתקן פגם הג"ל, שלמר תורה לתלמידים שאינם הגונים, אך רבי עקיבא אינו רוצה לגלות חרושי-תורה ולגלות החסרים, מתמת שאין לו חסרים מצד האב, ורבי שמעון אמר, שזהו רק מתמת עניויות של רבי עקיבא, שמתמת ענותנותו של רבי עקיבא הוא סובר שאין יכול לגלות תורה מתמת שאין לו חסרים מצד האב, ואין יכול לתקן פגם הג"ל כי אם על-ידי התפיסה, כי התפיסה הוא חסון וחקד להתבררים בג"ל. אבל באמת רבי עקיבא הוא רבי גדול בזה, שיש לו חסדים מצד עצמו, ואין צורך לזכות אבות כלל, וכול רבי עקיבא לגלות תורה על-ידי החסרים שיש לו מצד עצמו לבר, ועל-ידיהו ותקן פגם הג"ל בג"ל. ועליו אמר רבי שמעון: אני אומר וכו', הינו שאני אומר תורה, שיש לי חסרים מצד האב, ועל-ידיהו יביא את רבי עקיבא לתוך בחינת גדלות, עד שיקרא רבי עקיבא בעל-כרחו לומר תורה, כי באמת רבי עקיבא יכול בוראי לגלות תורה, אף-על-פי שאין לו זכות אבות, כי רבי עקיבא גדול בלבד, שיכול לגלות תורה על-ידי חסרים שיש לו מצד עצמו, רק שהוא ענו, ועל-ידי שיעלה רבי שמעון תלמידו תורה, שהוא יש לו חסדים מצד האב, על-ידיהו יביא את רבי עקיבא לבחינת גדלות, עד שיקרא בעל-כרחו לומר תורה אף-על-פי שאינו רוצה. והו: ואם לאו, הינו שאמר רבי שמעון לרבי עקיבא: אם אין אתה רוצה לומר תורה, והו מתמת ענותנותך, אני אני אומר ליוחאי אבא, הינו שאני אומר תורה, כי יש לי חסרים מצד האב בג"ל, ומוסרך למלכות, הינו שאבאי אותך ואמסרך בעל-כרחך למלכות, לבחינת גדלות, והיה מקרה בעל-כרחך לגלות תורה, שהיא התגלות החסרים בג"ל, כי על-ידי שרבי שמעון בן יוחאי תלמידו יאמר תורה, על-ידיהו יביא את רבי עקיבא לבחינת גדלות בעל-כרחו, ויקרא לומר תורה, שהוא התגלות החסרים, שהוא חסון פגם הג"ל: (ולא באר איד על-ידי התגלות התורה שמועלה חסרים, על-ידיהו ותתקן פגם הג"ל. גם לא באר איד על-ידי התלמיד שיש לו זכות אבות, בשמועלה תורה, על-ידיהו יהיה רבו מקרה לכוא בגדלות (ולומר תורה).

וזהו: ומוסרך למלכות - מסירה הוא לשון בעל-כרחו, כמו שכתוב (במתי לא): וימסרו מפלי ישראל - פרש רש"י: שנסמרו בעל-כרחם, כי רבי שמעון בן יוחאי יביא את רבי עקיבא בעל-כרחו לבחינת גדלות על-ידי שהוא יאמר תורה בג"ל.

סא

השם יתברך הוא למעלה מהזמן, כמובא. וזה הענין הוא באמת רבד נפלא ונעלם מאד, ואי אפשר להכין זוח בשכל אנושי. אך דע, שעקר הזמן הוא רק מתמת שאין מבינים, והינו מתמת ששכלנו נקפו, כי כל מה שהשכל גדול ביותר, הזמן נקטן ונתפטר ביותר. כי בחלום, שאז השכל נסתלק, ואין לו רק בתי המרמה, אזי ברבע שעה יכולים לעבר כל השבעים שנה, באשר נרמה בחלום, שעובר והולך בפה וכמה זמנים בשעה מועטת מאד, ואחר-כך בשנתעוררים מהשנה, אזי רואים שכל אלו הזמנים והשבעים שנה שעברו בחלום, הוא זמן מועט מאד באמת. וה, מתמת שאחר-כך, בהקיץ, אז חוזר השכל אליו, ואצל השכל כל אלו השבעים שנה שעברו בחלום, הם רק רבע שעה אצלו, רק שבעים שנה ממש, הם שבעים שנה גם אצל השכל שלנו. ובאמת בשכל הגבוה למעלה משכלנו, גם מה שנחשב אצלנו לשבעים שנה ממש הוא גם-כן רק רבע שעה או פחות, כי כמו שאנו רואין שיכולין לעבר שבעים שנה בחלום, ובאמת אנו יודעין אחר-כך בשכל שלנו שהוא רק רבע שעה, כמו-כן ממש, מה שנחשב לפי שכלנו שבעים שנה ממש, הוא בשכל הגבוה למעלה יותר רק רבע שעה, רק שאין אנו מבינים זאת, כי גם בחלום אם היה אחר בא אצלו בשעת החלום והיה אומר לו, שכל זה שנרמה לו שעוברים ימים ושנים, שבאמת אינם בלום, והכל הוא רק רבע שעה - בוראי לא היה מאמין לו כלל, כי לפי הדמיון שבחלום נרמה לו שעוברים ימים ושנים ממש; כמו-כן ממש, אף-על-פי שאצלנו לפי שכלנו נרמה שזהו זמן של שבעים שנה, בשכל הגדול יותר הוא רק רבע שעה. וכן למעלה מעלה, שבשכל שהוא גבוה עוד יותר למעלה, גם אותו הזמן שבשכל הגבוה משכלנו, אינו נחשב שם, בשכל הגבוה עוד יותר, רק לזמן מועט ופחות מאד. וכן למעלה מעלה, עד אשר יש שכל גבוה בלבד, ששם כל הזמן בלו אינו נחשב כלל, כי מתמת גדל השכל מאד, כל הזמן אין ואפס לגמרי, כמו שאצלנו השבעים שנה שעוברים בחלום הם רק רבע שעה באמת בג"ל, כמו-כן יש שכל למעלה משכל, עד שהזמן נתפטר לגמרי:

ועל-בן משיח, שעבר עליו מה שעבר מיום בריאת העולם וסבל מה שסבל ואחר כל זה, בסוף יאמר לו השם יתברך: בני אתה, אני היום ילדתיך (תהלים טו). והדבר תמוה ונפלא מאד, לכאורה, אך כל זה מתמת גדל עוצם שכלו של משיח, לפי גדל מדרגתו שיאמו, או ומתמת הפלגת עוצם מעלת שכלו, שיקרא אז מאד מאד, על-בן יהיה כל הזמן שעבר עליו מיום בריאת העולם עד אותו הזמן, בלו אין ואפס ממש, ויהיה ממש כאלו נולד היום, כי יתפטר כל הזמן בשכלו, שיהיה

מוהר"ן תנינא

יש לו שירה שאומר, שזה בחינת פרק שירה, ומשירת העשבים נעשה נגון של הרועה. וזה סוד מה שכתוב (ס"ד): ותלד עדה את יכל, הוא היה אבי ישכ אהל ומקנה; ושם אחיו יוכל, הוא היה אבי כל תפש כבוד ועונב. כי חכף בשניה פעולם רועה מקנה, היה חכף כלי-זמר כנ"ל. ועל-כן דוד המלך, עליו השלום, שהיה יודע גנו (סע"א לא"ס), על-כן היה רועה (ס"ג), כנ"ל. גם קצינו באבות העולם כלם, שהיו רועי מקנה. וזה בחינת (ישעי' כ"ד): מבגד הארץ ומירות שמענו, הינו שומרות וגגנים יוצאים מבגד הארץ, כי עלידי העשבים הגדלים בארץ נעשה נגון כנ"ל. ועלידי שהרועה יודע הנגון, עלידי-יהוה הוא נתון כח בהעשבים, ואז יש להקמות לאכל. וזה בחינת (שה"ש כ"ג): הנצינים נראו בארץ, עת הזמיר הזניח; הינו שהנצינים גדלים בארץ עלידי הזמר והנגון השקד להם כנ"ל. נמצא, שעלידי הזמר והנגון שהרועה יודע, הוא נתון כח בעשבים, ויש מרעה לכהמות. גם הנגון הוא טובה להרועה בעצמו, כי מחמת שהרועה הוא תמיד בין כהמות, היה אפשר שישכחו יורדיו את הרועה מבחינת רוח האדם לרוח הבהמיות, עד שירעה הרועה את עצמו, בבחינת (בראשית ו'): וילכו לדעות את צאן אביהם וכו', ופרש רש"י, שהלכו לדעות את עצמן. ועלידי הנגון נצול מזה, כי הנגון הוא התבררות הרוח, שמבררין רוח האדם מן רוח הבהמה, בבחינת (יה"א ו'): מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה, ורוח הבהמה היורדת היא למטה; כי זהו עקר הנגון - ללקט ולברר רוח טובה, כמבאר במקום אחר. ועל-כן עלידי הנגון נצול מרוח הבהמיות, כי נחברר רוח האדם מרוח הבהמה עלידי הנגון כנ"ל:

ויש חלוקים רבים פניניה, כי יש נגון שלם, ויש נגון שהוא בכמה בבות, ויכולים לחלקו לכבות וענינים:

ודע, שהמלך יש לו כל הנגון בלו בשלמות, אבל השרים אין להם רק אזה חלק פנינו, כל אחד לפי מקומו. ועל-כן אמר הניאל לנבוכדנצר (דניאל ו'): אנת הוא אילנא וכו' ומזון לכלא כה. כי נבוכדנצר, שהיה מלך ויש לו כל הנגון, על-כן עלידי נמשך כל המזון, כי המזון נמשך עלידי הנגון כנ"ל. ועל-כן יעקב אבינו, אף שלא היה יודע אז שהוא יוסף, רק כפי מה שספרו לו השכטים הנהגותיו של יוסף, שלח לו גגון השקד לשר כמותו, כפי מה ששמע מבניו דרכיו והנהגותיו, כי יעקב רצה לפעל אצלו עלידי הנגון מה שהיה צריך, על-כן שלח לו אותו הנגון של ארץ-ישראל. והוה שאמר לבניו: קחו מוקרת הארץ ככליכם; הינו שיקחו בחינת הנגון הג'ל, שהוא בחינת זכרת הארץ כנ"ל, בפלים שלהם. והורידו לאיש מנהר, מעט צרי, מעט רבש, נכאת ולט, כמנים וסקרים - הם בחינת משקולות ומרות הנגון, כי הנגון נעשה מגדולי הארץ כנ"ל:

סד

מה שאנו רואים, שכל הנגידים הגדולים, כמעט כלם, הם משענים ממש, כמו שאנו רואין בחוש, שכל מי שהוא עשיר, יש לו שגעון גדול - דע, כי המזון

גדול מאד. ועל-כן יאמר לו השם והכרד: אני היום ילדתיך - היום ממש, כי כל הזמן שעבר, אין ואפם לגמרי כנ"ל:

וכן אנו רואים במקום גמ'ן, שהבעלי-כח יכול לעבד מקום גדול בשעה מועטת. נמצא, שאצלו כל זה המקום הוא קטן, ואצל החלושי-כח נחשב זה המקום גדול, וצריכים לילך שעה מרבה עד שעוקרים אותו המקום. וכמו-כן למעלה מעלה, כל מה שהכח גדול יותר, המקום נקטן אצלו יותר, וכן למעלה מעלה, עד שהמקום נתבטל לגמרי, רק שכשכלנו אי אפשר להבין כל זה, כמו שאי אפשר להבין בחלום את האמת, שכל אותו הזמן שנתמה בחלום אינו בלום באמת, כמו-כן גם אנו אי אפשר לנו להבין, שכל הזמן שלנו אינו בלום למעלה בשכל הגבוה כנ"ל:

סב

אלה מסעי בני ישראל (בבב"ב ט). איתא במדרש, שמסעי בני ישראל, דהינו הנסיעות שבני ישראל נוסעין במקום למקום, הם מבפרין על אלה אלקדי ישראל, הינו על פגם עבודה-זרה, כי אפלו בשאין עובדין עבודה-זרה, יש פגם עבודה-זרה כי קלקול האמונה היא גם בן בחינת עבודה-זרה וכו' שמובא (בשם הבעל-שם-יטוב) על פסוק (דברים י"א): וסרתם, ועברתם אלהים אחרים, שתכף בשפרים מהשם יתברך הוא בחינת עבודה-זרה, ועלידי הנסיעות של ישראל נחפז. וכל זמן שיש עבודה-זרה בעולם, חרוץ-אף בעולם (ספ"י ב' ראה וזכא בבב"ש ט"ו), נמצא, כשנחפז פגם עבודה-זרה כנ"ל, נמתק החרוץ-אף, ונמשך רחמנות. ועקר רחמנות הוא בבחינת (בראשית ט"ו): ואל שדי יתן לכם רחמים - לכם דיקא. הינו שהשם יתברך יתן לנו הרחמנות, שימסר את הרחמנות כדנינו, כי אצלו יתברך יכול להיות שגם החולאת הקשה וכל היסורין הם הרחמנות שלו, כי כדאי כל מה שהשם יתברך עושה להאדם, אפלו יסורין קשים, הכל הוא רק רחמנות, אבל אנו מכקשים, שיסור וימסר כדנינו את הרחמנות, כי אין אנו מכינים הרחמנות שלו, וגם אין אנו יכולין לקבל אותו הרחמנות שלו הג'ל, רק שהשם יתברך יתן כדנינו את הרחמנות, שאנחנו בעצמנו נרחם עלינו, ואצלו הרחמנות כפשימות, להתרפא מן החלי וכיוצא בזה. והוה **ישר'אל** - ראשי-תבות: אל שדי יתן לכם רחמים, כנ"ל, כי הרחמנות נעשה עלידי מסעי בני ישראל, כנ"ל:

סג

דע, כי יעקב אבינו, כששלח את בניו עשרת השכטים ליוסף, שלח עמהם נגון של ארץ-ישראל. וזה סוד: קחו מוקרת הארץ בכליכם וכו' (בראשית ס"ג), בחינת זמר ונגון, ששלח עלידים ליוסף, וכו' שפרש רש"י: מוקרת - לשון זמר וכו'. כי דע, כי כל רועה ורועה יש לו נגון מיתר לפי העשבים ולפי המקום שהוא רועה שם, כי כל בהמה ובהמה יש לה עשב מיוחד, שהיא צריכה לאכלו. גם אינו רועה תמיד במקום אחד. ולפי העשבים והמקום שרועה שם, פן יש לו נגון. כי כל עשב ועשב

עושה אוחו משגע, כי המון הוא מנפילת העשירות של הנביאים, כי כל הנביאים היו עשירים (נדיים לז), והנבואה בשפחה על הנביא, היה כמו משתגע, כמו שפרש רש"י: ויחנא - ואשפתי (מטאלא יז); ואצל הגגרים הנ"ל נעשה על ידי המון שגעון גמור, ועל כן הם נעשים משגעים על ידי העשירות שלהם:

סה

בשמקנאין קנאת ה' צבאות, נחשב כמו צדקה, כמו שפרכו החוספוח בפרק השתפין על מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ב י): צדקה תרומם גוי - אלו ישראל; וחסר לאמים תפאח - אלו העכו"ם, שכל חסר שעושין וכו', והביאו ראיה מנבחראדן, עין שם. וכתבו החוספוח שם: ונבחראדן עשה אז צדקה, שקנא להקדוש ברוך הוא. נמצא, שקנאת ה' צבאות הוא כמו צדקה:

סו

הצדיק הוא מוכר לעשות תשובה בעד ישראל, רהינו כשיוצא אחר חוץ לשורה ופורק על, אזי הצדיק מוכר לעשות תשובה בכבולו. על פי משל, שפעם אחר נסעו שני בני אדם עם סוס מבבל ומשגע, ונשא אותם הסוס והשליכם מן העגלה. ועמד אחר והתחיל להכות את הסוס באגרוף, והכה אותו הרבה. ושתק מפני השני ואמר לו: הלא אתה מכה את ידך, ומה חועיל להסוס הכאה זו רק אתה צריך לקח רצועה שמכין בה הסוסים, להכות אותו. והלך ונעשה כן, ולקח רצועה והתחיל להכות את הסוס. ועמד הסוס ורץ בכהלה גדולה, וכרח ונשא אותם והשליך אותם לחוף רפס וטיט, והסוס ברח לו להלך. נמצא, שגם זה אינו עצה טובה. ונעצו אותו שיעשה כך, שיקח תבל יפה, ויקשר את הסוס לאיזה אילן, ויכה אותו הרבה, ויכה וילמדו להיטיב. ונעשה כך, והכה הסוס הרבה, ונתעב. וראה, שגם זה אינו עצה טובה, כי אינו כראי הסוס בלוי בעד הגיעה והקצרות שיש לו על ידי התבאה, ואין תקנה לסוס כזה רק לרוח אותו על ידי קניי שפחה, וזה צד לו. כך בשאחר יוצא לחוץ, ואינו מתנהג בשורה - אין יכולין למצא עצה מה לעשות לו, כי היה אפשר להעניש אותו בעצמו או על ידי שליח או באופן אחר, אך כל הענישים הם נוגעים להצדיק בעצמו, כמו שפצינו אצל השם יתברך, שפכל צדקם לו צד (ישעיה טז), כי הם חלק אלוק ממעל, ועל כן כשיש להם צרה, הם ושלום, לו צד, בכבולו; כמובן אצל הצדיק צדקו, כי גם ענוש לצדיק לא טוב (משל יז), כי הענש שפעניש את אחר, הוא נוגע להצדיק בעצמו. כי האדם נהנה מארבעה יסודות: אש, רוח, מים, עפר. וכל אלו הארבעה יסודות נמשכין מיסוד הפשוט, שהוא בחינת הצדיק, בחינת (משל יז): צדיק יסוד עולם; שהצדיק הוא בחינת יסוד הפשוט, שמפניו נמשכין כל הארבעה יסודות, בבחינת (בראשית ג): ונהר יוצא מערן להשקות את הנו, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. נהר יוצא מערן - זה בחינת צדיק יסוד עולם, בחינת יסוד הפשוט, אשר משם יפרד - הארבעה יסודות, שהם בחינת ארבעה ראשים כנ"ל. נמצא, שכלם נמשכין מהצדיק,

ועל כן אם הוא מעניש את אחר, נוגע את הצדיק בעצמו, ועל כן: גם ענוש לצדיק לא טוב כנ"ל:

וזה שאמרו הפעל-מוכר, ששפכאים לצדיק ורואים אוחו, בבחינת (ישעיה ז): והיו עיניך רואות את מורדך, ראוי שימצא את עצמו בתוך הצדיק, שיתפכל בעצמו על כל המדות, איד הוא אוחו בהם, על ידי ראית פני הצדיק. כי כל המדות נמשכין מהארבעה יסודות הנ"ל, כמובא, ועל כן כשרואה את הצדיק, שהוא בחינת יסוד הפשוט, שמפניו נמשכין כל הארבעה יסודות, ראוי לו שיתפכל ויגיש על ידיה איד הוא אוחו בכל המדות, שבאין מן הארבעה יסודות, שנמשכין מהצדיק, שהוא בחינת יסוד הפשוט, כנ"ל:

וזה: והיו עיניך רואות את מורדך - ראשי-תבוא: אש רוח מים עפר, שהם הארבעה יסודות, שבהם נמשכין כל המדות, שכלם נמשכין מהצדיק כנ"ל. ועל כן כשרואין את הצדיק, שזה בחינת: והיו עיניך רואות את מורדך, על ידיה רואין בעצמו איד הוא אוחו בכל המדות, שבאין מן יסודות: ארמ"ע, שנמשכין מהצדיק כנ"ל:

וזה שקורין העולם את מתרח יוסי-הכפורים "שם ה'", כי אחר יוסי-הכפורים, אז נתגלה בחינת שם ה'. וזה שנצטוו חכמי למתרח יוסי-הכפורים על שבת, כי למתרח יוסי-הכפורים נחוצה השם יתברך לישראל והזהירים על מלאכת המשכן, ואין הקדילים משה והזהירים על שבת, כדי שלא יטעו לומר שמלאכת המשכן דוחה שבת (מסכת בכיור"ט פ' ויקהל), נמצא, שחכמי למתרח יוסי-הכפורים הורהו על שבת, ושבת שמא דקדושא ברוך הוא (נודד יתרו דף פח:), כי אז אחר יוסי-הכפורים, נתגלה בחינת שם ה'. כי כשמענישין את אחר, עוקרין אוחו משרש חיוחו, כי אפלו שאר ענשים נקראים בחינת מיתה, כמו שפרכו (שמות ז): כי מתו כל האנשים המנקשים את נפשך, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (ע"ה), שנגעו עניים; והשם הוא החיות, בבחינת (בראשית ג): נפש חיה הוא שמו; ושמו משתף בשמנו, בכבול (ירושלמי תענית פ"ב, ובפירוש' דיוטע נ' יסד' ד', ובלקום ירושע ז'), ועל כן כשיש לישראל איזה עניש חס ושלום, נוגע את עצמו יתברך, בכבול, כי עקר העניש נוגע בהחיות, שהוא השם, ושמו משתף בשמנו כנ"ל. ועל כן כשאמר משה: ואם אין מחני נא (שמות זכ), והשיבו השם יתברך: מי אשר תטא לי אמתנו וכו' (סו) - בקש משה, שיעשה למען שמו הגדול המשתף בשמנו. כי מאחר ששמו יתברך משתף בשמנו, נמצא כשיעניש אותם, נוגע את עצמו יתברך, בכבול, כנ"ל. ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מטל"ה י): הוא אינו שש וכו', כי נוגע בעצמו יתברך, בכבול, כי שמו משתף בשמנו כנ"ל. נמצא, כשנתרצה הקדוש ברוך הוא לישראל ביום-הכפורים ואמר: סלחתי בדרכך, אז, בכבול, נגדל שמו יתברך המשתף בשמנו כנ"ל. ועל כן נצטוו חכמי אחר יוסי-הכפורים על שבת כנ"ל, כי שבת שמא דקדושא ברוך הוא כנ"ל. ועל כן קורין מתרח יוסי-הכפורים "שם ה'", כי אחר המתילה והפליחה שנעשה ביוסי-הכפורים, נגדל שם ה', כנ"ל:

מוהר"ן תנינא

10

(חבור התחלת התורה בסופה)

בראשית - לעיני כל ישראל. כי יש ענין המבסין על

עינא, שהם רומי רבתי ורומי זעירא, כמובא (ברמי

מדינתא ענת דף רוב). וזה בחינת (קדלה ב'): ושבו העינים אחר הנשם

- זה מאור עינים, שהולך אחר הבכיה, כמו שאמרו רבותינו

זכרונם לברכה (שבח קא), שעלידי הכפי הולך ומסתלק מאור

עינים. וזה בחינת שקיעת האור במערב, כי במזרח חמה זורחת

ובמערב שוקעת, נמצא שמערב הוא שקיעת האור. וכל זה

עלידי בחינת הכפי, שעלידו מסתלק מאור העינים כנ"ל, שזה

בחינת שקיעת האור כנ"ל. כי מערב - ראשיהכות: רחל

מכבה על בניה (ידיה לא), (כמובא בכתבי האר"י ז"ל), כי

שניה במערב (כ"ב סה), והשכינה בוכה ומעללת, בכיבול, על

ישראל, בחינת (ידיה לא): רחל מכבה על בניה, מאנה להנחם

על בניה כי איננו - שהיא בוכה על צרת ישראל, המפורים

בגויים ואינם על מקומם. ועל-כן שקיעת האור במערב, כי

עלידי הכפי מסתלק מאור עינים, שזה בחינת שקיעת האור

כנ"ל. וזה בחינת כחל מערבי, ששם השכינה בוכה ומעללת על

חרבן בית-המקדש, כי במערב שם רחל מכבה על בניה,

כנ"ל. ויש מאורי אור ומאורי אש, והם זה לעמת זה; שבשש

בח למאורי אור, אזי נכנעו מאורי אש, וכן להפך, חס ושלום,

שבששנכנעו ונסתלקו מאורי אור, חס ושלום, אזי מתגברין מאורי

אש. וזה בחינת חרבן בית-המקדש, בחינת (איכה א): ממרום שלח

אש בעצמותי, כי נתגברו מאורי אש עלידי שנסתלקו מאורי

אור, בבחינת: רחל מכבה על בניה; כי הכבה הוא בחינת

הסתלקות מאורי אור כנ"ל, ואזי מתגברין, חס ושלום, מאורי

אש, בחינת: ממרום שלח אש וכו', כנ"ל:

וזה בחינת ההעלמה, שנעלם היפי והפאר של כל העולם, כי

יש צדיק, שהוא היפי והפאר והחן של כל העולם כלו,

בבחינת (בראשית טז): ויהי יוסף יפה-תאר ויפה-מראה, בחינת (תהלים

סח): יפה נוף משוש כל הארץ. כי זה הצדיק האמתי, שהוא

בחינת יוסף, הוא ההודו והיפי של כל העולם, ובשזה היפי

והפאר נתגלה בעולם, דהינו בשזה הצדיק, שהוא היפי של כל

העולם, נתפרסם ונתגדל בעולם, אזי נפתחין העינים של העולם,

שכל מי שנקלל בזה החן האמת של זה הצדיק, שהוא החן

והיפי של העולם, דהינו שמתקרב אליו ונקלל בו, נפתחין עיניו

ויכול לדאות, והעקר להסתכל על עצמו, וכמבאר לעיל (ב"ב סו),

שעלידי שמתקרב לצדיק אמת, שהוא בחינת (עשר ט): צדיק

יסוד עולם, בחינת יסוד הפשוט, שממנו נמשכין כל הארבעה

יסודות, בבחינת (בראשית ב): ונהר יוצא מערן להשקות את הגן,

ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. נהר יוצא מערן - זה בחינת:

צדיק יסוד עולם, שהוא בחינת יסוד הפשוט; אשר משם יפרד

והיה לארבעה ראשים - הינו בחינת הארבעה יסודות, שנמשכין

מן הצדיק כנ"ל. ובשמתקרב אליו, עלידייה ראו לו להסתכל

בעצמו על כל המדות, אידך הוא אחוה בהם, כי כל המדות

נמשכין מן הארבעה יסודות, פדיוע, והארבעה יסודות נמשכין

מן הצדיק כנ"ל, ועל-כן בשנתגלה זה הצדיק, שהוא החן והיפי

של העולם, כל מי שמתקרב ונקלל בזה החן האמת, נפתחין

עיניו, ורואה ומסתכל על עצמו, אידך הוא אחוה בכל המדות

שנמשכין מארבעה יסודות, שהם נמשכין מהצדיק כנ"ל, וגם

יכול לדאות ולהסתכל בגדלת השם ולהסתכל בעולם, עלידי

שנפתחו עיניו עלידי התגלות הפאר של הצדיק האמת כנ"ל.

כי בשזה הצדיק נתגלה ונתפרסם בעולם, זה בחינת שם, דהינו

שנתפרסם ויש לו שם בעולם, ובתוך זה השם של הצדיק האמת

מלבש ומשתף שמו יתפרד, כי שמו משתף בשמנו. נמצא,

בשנתגדל שם הצדיק, נתגדל שמו יתפרד, וכל מה שנתגדל יותר

שם הצדיק, נתגדל יותר שמו יתפרד, בכיבול, כי שמו משתף

בשמנו כנ"ל. ויש ה' הוא בחינת (ס"ה ד'): ה' אחר ושמנו אחר;

כי שמו יתפרד הוא אחרות פשוט, אך למטה משתלשל משמו

יתפרד בחינת הארבעה יסודות, כי שמו אחר יתפרד הוא בחינת

ארבע אותיות השם, ועל-כן למטה נשתלשל משמו יתפרד בחינת

הארבעה יסודות. ומתחלה משתלשל מארבע אותיות השם בחינת

תלת גונין דעינא וכת עין, ואחר-כך משתלשל לארבעה יסודות.

ומקדם משתלשל לבחינת: צדיק יסוד עולם, שממנו נמשכין כל

הארבעה יסודות. וזה: ראו כי קרא ה' בשם בצלאל (שבת טז)

- ראו דיקא, כי עלידי שנתגלה ונתגדל שם בצלאל, עלידייה

ראו, כי עלידייה נפתחין העינים וראוין כנ"ל. וזה: כי קרא ה'

בשם בצלאל. הינו, כי ה' הוא בשם בצלאל, כי שמו משתף

בשמנו, ועלידייה ראו כנ"ל. כי בח הראות נמשך גם-כן מבחינת

השם, שהוא בחינת ארבע אותיות, שמשם נמשך תלת גונין

דעינא וכת עין כנ"ל. וזה בחינת שבת - שין בת. שין - תלת

גונין דעינא, כ"ח עין (תקפו ט) - כי שבת שמא דקראש פריד הוא

(נורח יציר דף סח). גם הצדיק הוא בחינת שבת, כמו שכתוב (נורח

ישא דף ס"ד): אנת הוא שבת דקלתי יומי. וזה: ראו כי ה' נתן

לכם את השבת (שבת ט) - ראו דיקא, כי שבת, שהוא שמא

דקראש פריד הוא, הוא בחינת כח הראות, בחינת תלת גונין

דעינא וכת עין כנ"ל. ועל-כן בכל מקום שזכר בגין בית-המקדש

נזכר שבת, כמו שכתוב (ויקרא ט): את שבתתי תשמרו, ומקדשי

תיראו. וכן בכל מקום שהזהיר על מלאכת המשכן, הזהיר מקדם

על שבת, כי שבת מאיר להבית-המקדש, כי המקדש הוא גם-כן

בחינת עינים, כמו שכתוב (ויקרא ט): גאון עינכם, מחמד עיניכם

(עין כ"ב ד). ושבת הוא בחינת הגוין המאירין במקדש, כי שבת

הוא בחינת כח הראות, שהם תלת גונין דעינא וכת עין, המאירין

לכית-המקדש, שהוא בחינת עינים. וזה בחינת מחין, כי מתחלה

נעשה מבחינת שם ה', שהוא ארבע אותיות, בחינת ארבעה

מחין, בחינת (שבת ט): ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה

ובדעת וכלל מלאכה. חכמה, תבונה, ודעת, וכל מלאכה - זה

בחינת ארבעה מחין (כ"ח ס"ד דף י"ב בתקופתי), שהם נעשין מבחינת

שם ה', כמו שכתוב: ראו כי קרא ה' בשם בצלאל, ואמלא אותו

וכו' בחכמה ובתבונה וכו', ואחר-כך נעשה בחינת תלת גונין

דעינא וכת עין, ואחר-כך ארבעה יסודות כנ"ל:

ובשביל זה נקראים הצדיקים עיני העדה (ספרי טו) עין כ"ב ד, כי

עליהם נפתחין העינים כנ"ל. ואזי, כשנתגלה הפאר והיפי של הצדיק האמת, ונתגדל שמו, שזה בחינת הגדלת שמו יתברך, ככבוד כנ"ל, שעל-ידיה נעשין המחין וכח הראות, ונפתחין העינים כנ"ל, אזי יש להעולם בעליהבית, שהוא משגיח על העולם. וזה בחינת בראשית - ראש בית (ח"ת"י ג דף יח). ראש זה בחינת מחין, בית זה בחינת בית-המקדש, שעקר קיומו - עליידי בחינת המחין, שהם בחינת תלת גונון דעינא ובת עין, בחינת שבת, שמאיר להבית-המקדש כנ"ל. גם בית זה בחינת הכתים של התפלין, ששם הם המחין, בחינת: ואמלא אותו רוח אלקים בתכמה ובחכמה וברעת וככל מלאכה. ואמלא דיקא, בחינת הכתים שהמחין ממלאין אותם, ואזי יש בעליהבית, בחינת ראש בית, שהוא מחוק ברחי הבית, כי תפון הבית-המקדש הוא עליידיה, כנ"ל:

הינו שיהיו נבנעין מאורי אש, שעליהם נשרף הבית-המקדש, ויתגברו מאורי אור, שהם קיום הבית-המקדש כנ"ל, וזהו: פאר תחת אפר, כנ"ל. ומצא, שעליידי שהוא מתאבל על הבית-המקדש, עליידיה מכניע מאורי אש, ומתגברין מאורי אור, שהם בחינת שבת כנ"ל. וזה מתאבל - ראשי-תבות: לא תבערו אש בכל משבתיכם (שמות לח); כי עליידי שמתאבלין, ונבנעין מאורי אש כנ"ל. וזהו: ביום השבת, כי אזי מאירין מאורי אור, שהם בחינת שבת, בחינת תלת גונון דעינא ובת עין, שהם מאירין להבית-המקדש, בבחינת: את שבתתי תשמרו ומקדשי תיראו כנ"ל. וזה שכתוב (שמות לח): לעשות את השבת לדרתם, ואמרו חכמינו וזכונם לכרכה (יורה דעה פ"ח דף ע"ב ובמקו"ב): לדרתם כתיב - לשון דירה. הינו, כי עליידי שבת, שהוא בחינת מאורי אור, עליידיה נעשה דירה, והינו בחינת הבית-המקדש, שקיומו עליידי שבת כנ"ל. גם דירה ממש, כי עליידי שבת, שהוא בחינת מאורי אור, עליידיה נבנעין מאורי אש, ונצולין משרפות כנ"ל. ומצא, שקיום דירות ישראל הוא עליידי שבת כנ"ל:

אכל יש, חס ושלום, ההפך ממש, כשנתפרסם, חס ושלום, מי שאין בו שם ה' כלל, וכשנתפרסם ונתגדל שמו של זה, ככבוד ותמטט ותתעלם שם ה', ואזי נתגדליו בעולם בעלי שמות וקדרים, שקורין "סאטירין", ובאין לעולם, חס ושלום, דברים שאין מועיל להם כי אם שמות המצאה, חס ושלום, שכל זה הפך שם ה', כי נתעלם שם ה', חס ושלום, ואזי נסתלקין ונבנעין מאורי אור, חס ושלום, שהם בחינת מאור העינים, בחינת תלת גונון דעינא ובת עין, שנמשכין משם ה' כנ"ל. וכשנבנעין מאורי אור, אזי מתגברין מאורי אש, ומזה באין שרפות בעולם, חס ושלום, עליידי שמתגברין ונתגדליו משם ה' אלו המפרסמים של שקר, שעליידיה נתעלם שם ה', חס ושלום, ונבנעין מאורי אור, ומתגברין מאורי אש, בחינת: מרומ שלח אש, שזה בחינת שרפת בית-המקדש, שנעשין גם-כן עליידי הסתלקות מאורי אור, שעליידיה נתגברו מאורי אש כנ"ל:

וזהו: בראשית - ראש בית, בחינת הבעליהבית של העולם. הינו הצדיק האמת, שהוא היפי והפאר של העולם, שהוא בחינת יוסף, בחינת (בראשית 38) יוסף הוא השליט הוא המשביר וכו', בחינת ראש בית, בחינת בעליהבית של העולם. כי עליידי קיום הבית-המקדש וקיום הכתים והדירות של ישראל כנ"ל. ועליידי שנתגדל השם של זה הצדיק, שהוא בחינת ראש בית, עליידיה נפתחין העינים של ישראל כנ"ל. וזהו בראשית - לעיני כל ישראל. בראשית, הינו ראש בית, בחינת הצדיק הנ"ל, שהוא הפאר של העולם כנ"ל, עליידי נפתחין עיני כל ישראל כנ"ל:

וזה בחינת: ויצת אש בציון ותאכל יסורותיה (איכה ד). יסורותיה - זה בחינת ארבעה יסודות, שנמשכין מבחינת מאורי אור, מבחינת תלת גונון דעינא ובת עין, שנאכלו ונשרפו עליידי: ויצת אש בציון, עליידי התגברות מאורי אש כנ"ל:

וזה בחינת הספר על סלוק הצדיק. כי בראשית הוא הספר על נח, הינו מאמר הנ"ל על בראשית הוא הספר על סלוק הצדיק, שהוא בחינת נח, כי שם נאמר מבחינת ההעלמה, שנתעלם הפאר של ישראל, הינו שנסתלק ונתעלם הצדיק שהוא הפאר של ישראל. והנה להצדיק שנסתלק, אין לו הפסד כלל במה שנעלם ונסתלק, כי אם נתעלם ונסתלק מכאן, הוא גדול ומפאר שם בעולם הבא, בחינת (בראשית ו): את האלקים התהלך נח; אבל על הרוד יתום שנשארו ועל התולדות, דהינו הבנים שנשארו, הוא רחמנות גדול מאד, ועליהם נאמר כמקונן: אלה תולדות נח, כמקונן ואומר: אלה הם התולדות והבנים של הצדיק, בחינת נח, שנסתלק, ואלה הם התולדות היתומים שנשארו:

והנה מה שעבר אין, כי כבר נשרף בית-המקדשנו. אך קעת, שהשם יתברך מצפה לשוב אלינו ולחזר ולבנות בית-המקדשנו, ראוי לנו שלא לעבב, חס ושלום, בגן בית-המקדש, רק להשתדל בבנינו. עליידי מאד צריך לזהר לקום בחצוה, להיות מתאבל על חרבן בית-המקדש, כי אולי בגלגול הראשון היה הוא הגורם שיחרב הבית-המקדש, ואפלו אם לאו, אולי הוא מעשב עתה בגין בית-המקדש, ונחשב גם-כן כאלו גרם להחריבו, עליידי צריך לזהר מאד לקום בחצוה, ולהיות מתאבל מאד על חרבן בית-המקדש. והשם יתברך הכטיח לכל המתאבל על ציון לשום לאבלי ציון פאר תחת אפר (ישעיה סא). פאר תחת אפר דיקא. פאר זה בחינת המחין, בחינת תפלין, בחינת ראש בית, בחינת כלליות הגונון, בחינת תלת גונון דעינא ובת עין, בחינת מאורי אור, בחינת שבת המאיר להבית-המקדש כנ"ל. תחת אפר - אפר זה בחינת מאורי אש, (שהוא ההפך מהנ"ל).

בי דע, שכל הרורות כלם נמשכין מן הצדיק, שהוא הראש, בחינת ראש בית, בחינת הבעליהבית של העולם כנ"ל, בבחינת (ישעיה סא): קורא הרורות מראש, שכל הרורות נמשכים מן הראש, דהינו הצדיק הנ"ל. ואזי, כשמש זה הצדיק, שהוא הראש בית, אזי יש בחינת ראש ויש בחינת בית, ואזי כלנו, דהינו כל בני הרוד, כלם בחינת בני בית. אבל כשנסתלק ונתעלם זה הראש, שהוא הפאר, בחינת שם ה' כנ"ל, אזי מתגברין, חס ושלום, שמות המצאה של החיצונים, שזה בחינת

מוהר"ן תנינא

כ"ל, והכן היטב, ועל ידי זה מקשר היטב מאמר הג"ל, שמתחיל לרבר מענין רחל מבכה על בניה, ואחר כך מרבר מהעלמה, שנתעלם הצדיק, שהוא הפאר והיפי, כחנינת יוסף, כחנינת: יוסף היה יפה תואר וכו', כי הכל ענין אחד, כי עקר הולדת הצדיק, שהוא כחנינת יוסף וכו' כג"ל, הוא מרחל וכו' כג"ל:

סח

עקר שלמות הצדיק - שיוכל להיות למעלה ולמטה, שיהיה יכול להראות למי שהוא למעלה ונמטה ברעתו שהוא במדרגה עליונה, יהיה מראה לו שהוא ההפך; וכן להפך, למי שהוא למטה מאד במדרגה התחתונה, תהיה הארץ ממש, יהיה מראה לו שאדרכא, הוא סמוך להשם יתברך. וזה השלמות מברר שיהיה להצדיק, וכלא זה אינו צדיק כלל, כי צדיק להראות למי שהוא למטה מאד בריאות התחתונה לנמרי, שענין הוא סמוך לה' ממש, ככביכול, ולעוררו ולגלות לו: ה' עמך, ואל תירא ואל תפחד ואל תחת, כי הוא יתברך עמך ואצלך וקרוב לך ממש, כי מלא כל הארץ כבודו (ישעי' א), עליון אפלו אם הארץ נופל, חס ושלום, למקום שנופל, רחמנא לצלן, והוא בשפל המדרגה התחתונה ממש - גם ממש יוכל לדבק את עצמו בה' ולשוב אליו יתברך, כי מלא כל הארץ כבודו. וכבר רכנו מזה, שגשהארם מנח למטה לנמרי, ורואה שהוא בריאות התחתונה, חס ושלום, רחוק מאד מהשם יתברך, ראוי לו להחיות עצמו בזה בעצמו, הינו כי זהו בעצמו הוא התקבוצה, מאחר שרואה שהוא רחוק, כי מקדם היה מרחק בליךך, עד שלא היה יודע כלל שהוא רחוק, ומאחר שעל-כל-פנים יודע שהוא רחוק, זהו בעצמו התקבוצה, וכהו בעצמו ראוי לו להחיות את עצמו ולשוב אל ה':

וכן להפך, למי שהוא למעלה מאד, צדיק הצדיק להראות לו שהוא רחוק לנמרי מהשם יתברך, מה חמית מה ירעת וכו'. וזהו שלמות הצדיק, בכחיות (ויהי כ"א): כי כל בשמים ובארץ, שהוא כחיות הצדיק, בירוע, דאחד בשמיא ובארעא, דהינו כג"ל, שיהיה למעלה ולמטה, שיהיה מראה למי שהוא למעלה, בכחיות שמים, שהוא להפך, שהוא רחוק מאד ואינו יודע כלל ביריעתו יתברך, כחיות: מה חמית מה ירעת וכו', כי שם למעלה בשמים, שם דיקא, שואלים איה מקום כבודו. ולהפך, למי שהוא למטה פארץ ממש, יהיה מראה לו כי ה' עמו, כי מלא כל הארץ כבודו. וזהו עקר השלמות, להיות למעלה ולמטה. וזה כחיות בניים והלמידים, שצדיקין להניח בעולם, כי לכאורה תרבר תמונה, כי הלוא העקר - שצדיק הארם לשבר עצמו לנמרי מן החסר, ואסיכין למה הוא חיוב בשתהארם נסתלק לנמרי למעלה, דהינו אחר התסתלקות, שניח אחריו בניים בזה העולם הנשמי, שימלאו מקומו בזה העולם, הלוא אדרכא, טוב להסתלק לנמרי למעלה. אך באמת, העקר השלמות להיות למעלה ולמטה, בשמים ובארץ, כי בשואו בעולם אחד לבר, אין זה שלמות,

המפרסמים של שקר, כג"ל, והם כחיות ראש של הסמרא אחרא, שהוא כנגד ראש הנ"ל הקדשה, כחיות ראש כל חוצות, שזהו כחיות ראש הסמרא אחרא, כחיות מפרסמים של שקר, כחיות שם המאה של החיצונים, חס ושלום, ואין אין בית, ומתגלגלים בחוצות, חס ושלום. ועל-כן נקרא ראש כל חוצות, כי נתעלם, חס ושלום, כחיות ראש בית, ואין אין בית, ומתגלגלים בחוצות, חס ושלום. ועל זה נאמר: תשתפכנה אבני קדש בראש כל חוצות, בני ציון היקרים המסלאים כפו וכו' (אס"ה ד). דהינו שישאל קדושים מתגלגלים, חס ושלום, בראש כל חוצות, כי נסתלק ונתעלם הראש בית, דהינו הצדיק האמתי, ונתגבר, חס ושלום, ההפך, שהוא כחיות שם המאה של החיצונים, כחיות ראש כל חוצות, כג"ל:

וידמיהו הנביא היה מקונן, ומתכב רם ישראל שגשפך, והיה משתתף בצרתו, והיה רואה ישראל מולכים בקולריו, ודיהו מדרקו לאחורא, ורחמי על צואריהו, והיה משתתף עמהם, והיה מקונן על כל טפה דם של ישראל: בני ציון היקרים המסלאים כפו וכו' תשתפכנה אבני קדש וכו':

וזהו: אלה תולדת נח, הינו כמקונן על התולדות שגשאר כג"ל. וזה: נח איש צדיק תמים היה, הינו שהיה נסתלק וכו' כג"ל:

והנה כל הדורות בלם נמשכין מן הצדיק, שהוא הראש, כחיות קורא הדורות מראש כג"ל. וזה כחיות: אלה תולדת, נח - שכל התולדות, דהינו הדורות, בלם נמשכין מן נח, שהוא כחיות הצדיק, כחיות הראש, כחיות קורא הדורות מראש, כג"ל:

ודע, שגם היור האחרון נמשך גס-כן מן הראש הנ"ל. וזה כחיות קורא הדורות מראש, כחיות היור האחרון, שנמשך גס-כן מראש הנ"ל, דהינו הצדיק הנ"ל, שהוא הראש והפאר וההירוד של העולם כג"ל. והנה עקר ההירוד הם ישראל, כי אף-על-פי שגם חס ונפת הם תולדות נח, אף-על-פי-כן עקר ההירוד הם ישראל, שבאים מכני שם. וזה כחיות: היור מצוה עד שליש (כ"ק פ"ו י"ד א"ח ס"י תרנ"ו) - זה כחיות לשם, שהוא השליש משלשה בני נח (ענין במתדורו ק"א מה יודשו על פסוק: והשליש יתר בה - שליש של נח, שליש של שם), שהוא עקר ההירוד והפאר כג"ל, והוא כחיות שם, שם דיקא, כחיות שם הקדש, שהוא כחיות פאר והירוד כג"ל: (והכן היטב) לשאר כל זה עם מה שמבאר לעיל במאמר בראשה ובכיון סו, כי הכל מקשר יחד, ענין שם היטב)

שוד לעיל: רחל מבכה על בניה - זה כחיות עולמתא שפירתא דלית לה עינין (וידר משפטי דף ע"ה). כי רחל היתה יפה תואר ויפת-מראה (בראשית כ"א), ועל-כן עקר ההולדה של הצדיק, שהוא כחיות יוסף, שהיה יפה תואר ויפה מראה, כחיות הפאר והיפי של העולם כג"ל, הוא מרחל, אבל עכשו בגלות, אחר התרבו, היא כחיות רחל מבכה על בניה, ועל-כן היא כחיות עולמתא שפירתא דלית לה עינין, כי מאור עינים נסתלקין על-ידי הכבי

השלוש, שהיה גרול במעלה מאד, היה צריך לבקש מבקשו ברחוק מקום ביותר, ועלִפִּן הצדק לבקש לו אשה ממרְוֵן, כי מבקשו היה רחוק ממחמת גרלחו:

ע

דע, כי יש מחין של ארץ־ישראל ויש מחין של חוץ־לארץ. וגם המחין של חוץ־לארץ הם מקבלים ויונקים גִּסְרֵן מהמחין של ארץ־ישראל, כי עקר המוח והחכמה היא בארץ־ישראל, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה בפרדש (ד"ר פ"ט): אין חכמה בחכמת ארץ־ישראל וכו'. וכל אחר מישאל יש לו חלק בארץ־ישראל, וכל אחר כפי חלקו שיש לו בארץ־ישראל, בן הוא מקבל ויונק מהמחין של ארץ־ישראל. נמצא, שכל המחין הם בחינת מחין של ארץ־ישראל, כי כלם מקבלים משם, כי שם בארץ־ישראל עקר המוח והחכמה כנ"ל. אבל אף־על־פי־כן יש מחין של חוץ־לארץ, וזה נעשה על־ידי פגם הכבוד, חס ושלום, שמי שפוגם, חס ושלום, בכבוד השם הבורך, אזי על־ידי פגם הכבוד של השם הבורך אין יכולין לקבל וליונק מהמחין של ארץ־ישראל, וכפי הפגם שפוגם בכבוד השם הבורך, כמו־כן אינו יכול לקבל וליונק מהמחין של ארץ־ישראל, ואזי נשארו המחין בבחינת מחין של חוץ־לארץ ממש. וכשהמחין הם בחינת מחין של חוץ־לארץ, אזי אין יכולין להשוות דעתו יחד. וזהו בחינת המחלקת שיש בעולם, כי מחין של חוץ־לארץ אין יכולין להשוות עצמן יחד. אבל היה ראוי שלא יהיה מחלקת כי אם בחוץ לארץ, ובאמת אנו רואין שגם בארץ־ישראל יש מחלקת:

אך דע, כי אלו המחין של חוץ־לארץ, שנעשו על־ידי פגם הכבוד כנ"ל, הם מבקשים לעצמן חקון, והחקון של אלו המחין של חוץ־לארץ הוא בעת ששופע גם הגליון, שעל־ידי־ה נעשה התגלות הכבוד, אז הוא זמן חקונם של אלו המחין של חוץ־לארץ, כי כבוד הוא חקון העולם, כי כל העולם נברא בשביל הכבוד, כמו שכתוב (ישעיהו טו): לכבודי בראויו וכו' (ישעיהו לח), היינו בשביל כבוד השם הבורך, כי יש כבוד פרטי לכל מאמר ומאמר של העשרה מאמרות שבהם נברא העולם, אשר בשביל אותו הכבוד היה זה המאמר, שעל־ידי נברא חלק פלוני מהבריאה. נמצא, שכל מאמר ומאמר יש לו כבוד מיוחד, שבשביל זה הכבוד היה אותו המאמר, כי זה המאמר, שבו נברא חלק פלוני מהבריאה, היה בשביל כבוד זה, כדי שישג כבוד זה להשם הבורך, וכן מאמר אחר, שבו נברא חלק אחר מהבריאה, היה בשביל כבוד אחר, שישג אותו הכבוד להשם הבורך, וכן כל המאמרות, כלם היו רק בשביל כבוד השם הבורך, אשר בשביל זה נברא העולם, כנ"ל:

ועל־בֵּן כשאחד מישראל זוכה לראות בעצמו איזה התגלות הכבוד, הינו כשיש לו איזה כבוד, אזי הוא צריך לידע מאיזה מאמר נהנה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר שעל־ידי נברא חלק מהבריאה כנ"ל. ובראי לאו כל אדם זוכה לזה, לדרגיש בעצמו התגלות כבוד השם הבורך, אבל אלו שהם בהיכלא דמלכא, כשיש להם איזה כבוד,

רק שניהם יחד, מעלה ומטה, זהו עולם שלם, ועלִפִּן מחיב האדם שהיה נשאר ממנו שארית בארץ, בן או תלמיד, כדי שגם כשהיה למעלה אחר ההסתלקות, יהיה למטה גִּסְרֵן בזה העולם, והינו מה שנשאר ממנו למטה בן או תלמיד הנמשכים ממנו. ועקר הוא המוח, שהיה נשאר למטה כמחוח, ועלִפִּן צריך להניח בן או תלמיד, כמו שדרשו רבותינו וכוונם לברכה (ד"ר פ"ט) על פסוק: אשר אין חליפות למו - חר אמר בן, וחר אמר תלמיד, כי התלמיד הוא מוח הרב, וכן הבן נמשך גִּסְרֵן ממוח האב. ודפי יחונן סבר תלמיד, כי לא היה לו בנים, כי אצל התלמיד המוח ממשט מצמיחה, אבל אצל הבן המוח מלכש בהטפה זרעית, אבל גם זה צריכים:

והכלל, שצריך שישאר ממנו בנים ותלמידים, והתלמידים יאירו יותר לתלמידים אחריהם, וכן להלן יותר, שגם התלמידים יפרו וירבו וישעו תלמידים אחרים, ותלמידי תלמידיו יעשו יותר תלמידים, וכן להלן יותר יותר, כדי שהיה נשאר מוח גם למטה לעולם ועד. וכן הבנים צריכים גִּסְרֵן שישאר זכרם לדורידורות, בנים ובני בנים וכו'. כי זהו עקר השלמות של הצדיק, שהיה למעלה ולמטה, בבחינת: כי כל בשמים ובארץ - רחמך בשמיא וארעא: (עין כל זה בפאמר "יהי מקו - ב' מרחקם והגם" (כספנו ז), עין שם, ב' שם מבאר הענין היטב.)

ס

מה שנהגין לתן ברכה להאיש המביא המשקה לאורחים או על התנהגה וכו' נמצא, (הינו כשנשאין יין או רכש לאורחים או על התנהגה) הוא עלִפִּי מה שכתוב בזהר (פסוקי ד"ר יטב), שיש כמה דברים שהם נושאים ונושאים, וחושב שם כמה דברים שהם נושאים, והינו שנושאים אותם, ובאמת אלו הדברים הם נושאים כגון המרְכְּבָה, שהיא נשאת ונושאת, וכן הארון, שהיו נושאים אותו והוא נשא את נושאיו וכו'. וזה בחינת ברכה שנהגין כנ"ל, כי ברכה - ראשית־הכוח: כי רוח החיה באופנים (יחזקאל א), בחינת נשאת ונושאת, כי האופנים נושאים החיות, והחיות נושאים אותם, כי רוח החיה באופנים, וכן הוא כל המרְכְּבָה, שהאופנים נושאים את החיות, והחיות את המרְכְּבָה, ובאמת המרְכְּבָה נושאת הכל, ועלִפִּן זה שנשא את המשקה ונתנין לו ברכה, שהוא בחינת: כי רוח החיה באופנים, בחינת נשא ונושא, כי הוא נושא את המשקה, ועתה המשקה מגשא אותו. (או שנעשה מזה שקרים, כי המשקה הוא מְכַבֵּד וגם מחממת קצת - ולא באר הדבר הזה כלל):

ע

כל מי שגרול יותר, צריך לבקש מבקשו ברחוק מקום יותר. כמו שאנו רואין, שהצומח חיותו ומבקשו סמוך לו מיד, כי הוא צומח מן הארץ בסמוך לו ממש, והחמה מבקשה סמוך לה גִּסְרֵן על הארץ, אך הוא ברחוק יותר קצת מן הצומח, כי החמה גרולה במעלה מן הצומח. אבל בראים צריך לבקש מבקשו ברחוק יותר ויותר מן החמה. ועלִפִּן משה רבנו, עליו

מוהר"ן תנינא

כי יעקב הוא בחינת צדקה, כמו שכתוב (תהלים עז): משפט וצדקה ביעקב אתה עשית; ועקר ההולדה - עלידי צדקה כנ"ל, (שהיא הכלי לקבל השפעת נעם העליון כנ"ל, ויוסף הוא בחינת נעם, כמו שמבאר לקמן):

ועלידי ההולדה, היינו שולחין ונתרפין בניארם, עלידיה נהגלה כבודו יתברך ביותר כנ"ל. וזה בחינת (סע סג): כל ידע יעקב כבודו; כי עלידי ההולדה, שנעשה עלידי בחינת יעקב, שהוא בחינת צדקה כנ"ל, עלידיה: כבודו, כי עלידיה נתרבה כבודו יתברך, כנ"ל:

ואזי, כששופע נעם העליון עלידי הכלי הנעשה עלידי צדקה בשביל ההולדה כנ"ל, וגם בחינת הנעם העליון, שהוא המחין, מקבל ונשפע עוד מלמעלה יותר, כירגע, אזי אלו המחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, הם נופלים גם כן פאלי המחין של ארץ ישראל, שהם בחינת נעם, כדי להתחמק עלידיה, כי אז הוא זמן תקונם של אלו המחין של חוץ לארץ, כי עקר פגם וקלקול המחין של חוץ לארץ הוא עלידי פגם הכבוד, שעלידיה אינם יכולים לינק ממחין של ארץ ישראל, ואזי הם בחינת מחין של חוץ לארץ ממש, וזהו קלקולם כנ"ל. וזה בחינת (סע סד): כי דבר יחבל לו. כי דבר, הינו כיונות, הפך הכבוד, עלידיה: יחבל לו, הינו מחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, כי עלידי פגם הכבוד נשארין המחין בבחינת חובלים, שהם מחין של חוץ לארץ כנ"ל. נמצא, שעקר קלקול המחין של חוץ לארץ הוא עלידי פגם הכבוד, ועליכן פעה ששופע נעם העליון עלידי הכלי של צדקה בשביל הולדה, שעלידיה נעשה התגלות הכבוד כנ"ל, אז הוא זמן תקונם של המחין של חוץ לארץ, כי מאחר שתעורר בחינת התגלות הכבוד, עלידיה הם יכולין להתחמק, כי עקר הקלקול שלהם היה עלידי פגם הכבוד כנ"ל, ועליכן פעה ששופע נעם העליון בשביל הולדה כנ"ל, אז פאים המחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, ונופלים במחין של ארץ ישראל, שהם בחינת נעם, כדי להתחמק עלידיה כנ"ל. וזה (תהלים סז): חכלים נפלו לי פנעמיים - חכלים, הינו המחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, הם נופלים פנעמיים, הינו במחין של ארץ ישראל, שהם בחינת נעם כנ"ל, כדי להתחמק עלידיה כנ"ל. וזהו: אף נחלת שפרה עלי נחלה - זה בחינת יעקב, בחינת (תהלים סז): יעקב חבל נחלתו, בחינת צדקה, שפרה - זה בחינת יוסף, בחינת (בראשית סג): ויהי יוסף יפה תאר וכו', ויפה תאר זה בחינת יפה תאר הנאמר בדרו, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (מדריו עג): איש תאר, שפרה פנים בהלכה, הינו בחינת מחין, בחינת נעם, שפנעמיים בהלכה כנ"ל. ועלידי שמי בחינות אלו, יעקב ויוסף, שהם בחינת נחלת שפרה, עלידיה נעשה ההולדה, שאו החובלים נופלים פנעמיים כנ"ל. וזהו: יעקב חבל נחלתו. חבל זה בחינת חובלים הנ"ל, שנתחמקם עלידי בחינת יעקב, בחינת צדקה, שעלידיה ההולדה, שעלידיה נתחמקם החובלים, שהם המחין של חוץ לארץ כנ"ל. וזה בחינת חכלי לדה, בחינת חובלים

אזי אין לוקחין לעצמן כלל מן הכבוד, רק הם מעלין כל הכבוד להשם יתברך, כדי שיתגדל ויתעלה כבודו יתברך, כדי שיהיה עלידיה תקון העולם כנ"ל, והם מכניסין בהכבוד מאיזה מאמר נתהוה זה הכבוד, אשר בשביל זה הכבוד היה אותו המאמר שעלידו נברא חלק מהבריאה כנ"ל. וזה בחינת (תהלים סג): וכהיכלו כלו אומר כבוד, הינו שאצל אלו שהם בהיכלא דמלכא, הכבוד הוא כלו אומר, הינו כלו מאמר, כי הכבוד שיש להם הוא כלו רק בשביל המאמר, שנתהוה בשביל זה הכבוד, אשר עלידו נברא חלק מהבריאה, כנ"ל:

וזה בחינת: ואשר כח פהם להיכל המלך (ויאל א). כח זה בחינת כ"ח אתון רמעשה כראשיה (חז"ל י"ח), בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, הינו, שאלו שהם בהיכלא דמלכא, הם מעלין ומאירין כ"ח אתון הגיל עלידי הכבוד כנ"ל, וזהו: ואשר כח פהם לעמוד וכו' - לפי פשוטו של מקרא, הינו כח ממש, כי בודאי צריך שיהיה להם כח וגיבורה לעמוד כזה, שיזכו להיות בהיכלא דמלכא, אשר שם הכבוד הוא כלו אומר, בחינת כ"ח אתון רמעשה כראשית, כנ"ל: ועקר הכבוד של השם יתברך נתגלה רק עלידי האדם. כי האדם הוא תכלית כל הנבראים, כי עקר הבריאה היתה בשביל האדם, כי עקר התגלות כבודו יתברך הוא עלידי האדם. ועליכן עלידי ההולדה, כשנולדו ונתרפין בניארם ביותר, עלידיה נתגלה כבודו ביותר, כי עקר התגלות הכבוד - עלידי בניארם, כנ"ל:

ודע, כי מחין של ארץ ישראל הם בחינת נעם, ומחין של חוץ לארץ הם בחינת חובלים, כמו שכתוב (פיה יא): לאחד קראתי נעם ולאחד קראתי חכלים, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדריו סד): נעם - אלו תלמידי חכמים שבארץ ישראל, שפנעמיים זה לזה בהלכה; חכלים - אלו תלמידי חכמים שבחוץ לארץ, שחובלים זה לזה בהלכה. ועקר ההולדה הוא עלידי בחינת נעם העליון, כי מנעם העליון נתעוררין שלהובין דרחימותא, אשר עלידם בא ההולדה, בבחינת (שמואל ב א): נעמת לי מאד, נפלאתה אהבתך לי מאהבת נשים; שעלידי נעם העליון מתעורר האהבה, בחינת שלהובין דרחימותא, שעלידם ההולדה:

ונעם העליון שופע חמיה, אבל צריכין כלי לקבל עלידו שפע נעם העליון. ודע, שעלידי צדקה נעשה הכלי לקבל עלידיה מנעם העליון שלהובין דרחימותא, כי צדקה היא גריכות לב, כמו שכתוב (שמות כג): מאת כל איש אשר ירבו לבו תקחו את תרומו; וגריכות לב, הינו שנתפתח ונתרוב חלב, ועלידיה נפתחין שכליו דלבא, ונעשין כלי לקבל שלהובין דרחימותא, שנמשכין מנעם העליון כנ"ל. ויש צדקה של ארץ ישראל, ויש צדקה של חוץ לארץ, ועקר הוא הצדקה של ארץ ישראל, שעלידה נעשה כלי לקבל מנעם העליון, שעלידיה ההולדה כנ"ל. וזה בחינת (תהלים סז): ודעו לכם לצדקה, כי עקר ההולדה - עלידי צדקה כנ"ל. וזה בחינת (בראשית סג): אלה תולדות יעקב יוסף, הינו שעקר ההולדה - עלידי יעקב ויוסף,

מעין עולם הבא, אמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת קיח): כל המענג את השבת, נותנין לו נחלה בלי מצרים; הינו בלי גבול, כי ענג שבת, שהוא מעין עולם הבא, הוא בחינת בלתי גבול. ועליבן עקר חיים נצחיים של לעתיד לבוא, בחינת תענוג עולם הבא, יהיה רק להשפלות של כל אחר, כי שפלות ועניוהו הוא בחינת בלתי גבול, כי הוא בחינת אין ממש, ואין לו שום גבול, מתמת שהוא בתכלית העניוהו, ועקר חיים נצחיים של עולם הבא הוא רק בבחינת בלתי גבול כנ"ל, ועליבן שבת, שהוא מעין עולם הבא, נאמר בו: מועמיה חיים זכו; כי מי שמועם בעם ענג שבת, זוכה לחיים, בחינת חיים נצחיים, כנ"ל:

ודע, שכל אחר ואחר לפי התנוצצות המוחין שלו כן זוכה לקבל גרלה, בבחינת (שבת ט): מלך אסור ברהמים -

בריהיטי מוחין (סוף התקנים תקון ג' דף ה). הינו, שבחינת המלכות, רהינו גרלה, הוא אסור וקשור ברהיטי מוחין, שלפי התנוצצות המוחין כן מקבל גרלה. והמוחין והדעת הם בחינת בנן ביתי המקדש, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט): כל מי שיש בו דעה, כאלו זכנה ביתי המקדש בקימו, כי דעה נחן בין שתי אוחיות, וכיחי המקדש נחן בין שתי אוחיות זכו; ועליבן כל אחר כפי מחו ודעתו וכפי שהוא מכניס עצמו בתוך הדעת, כל מה שהוא עוסק יותר להגדיל מחו ודעתו, כן הוא עוסק בבנן ביתי המקדש, כי עקר בחינת בנן ביתי המקדש הוא דעת כנ"ל, ויש מי שיש לו מח מהיר וחרף, והוא עוסק תמיד להגדיל מחו ודעתו, שזהו בחינת עוסק בבנן ביתי המקדש, וכפי הגדלת דעתו ומחו כן זוכה לקבל גרלה. וזה בחינת (שבת טז):

חיות איש מהיר במלאכתו, לפני מלכים יתצב, איש מהיר במלאכתו, זה בחינת מי שיש לו מח מהיר וחרף כנ"ל, שהוא בחינת מהיר במלאכתו, הינו במלאכת בנן ביתי המקדש, כי מלאכת בנן ביתי המקדש הוא כפי מחו כנ"ל, ועליבן זה: לפני מלכים יתצב, הינו שזוכה לגרלה, בחינת מלכות, כי הגרלה היא כפי התנוצצות המוח, בבחינת: מלך אסור ברהמים, כנ"ל:

ויש מח כללי ויש מוחין פרטיים, וכל המוחין הפרטיים הם מקבלין מוח הכולל, שהוא חכם הדור. וזהו מעלת הזוכה לראות את עצמו עם הצדיק האמת, שהוא חכם הדור, בחינת חכם הכולל כנ"ל, כי עליבן שזה החכם הכולל רואה אותו ומסתכל בו, עליבן מתנוצץ מחו, ועליבן שמתנוצץ מחו, עליבן זה מקבל גרלה, כי עקר הגרלה היא עליבן התנוצצות המוח כנ"ל, כי עינים על-שם החכמה נאמר, כמו שקיח (בראשית ט): ותפקחה עיני שניהם, ופרש רש"י: על-שם החכמה נאמר. ועליבן עליבן שזה החכם, שהוא מח הכולל, מסתכל בו, עליבן זה מאיר בו חכמה ומחין, ומתנוצץ מחו, ועליבן זה מקבל גרלה כנ"ל. כי כל אחר ואחר יש לו איהו מח ודעת לפי מדרגתו, אבל המוח והדעת של כל אחר הוא מנח בקטנות, ואינו מתנוצץ, ועליבן שמתסתכל בו החכם הדור, שהוא מח הכולל, עליבן זה מתנוצץ מחו של כל אחר ואחר כפי מדרגת מחו, ועליבן התנוצצות המוח מקבל כל אחר גרלה כפי מדרגת מחו, כי עקר הגרלה היא עליבן התנוצצות המוח כנ"ל:

הנ"ל, שנחתקים עליבן הלה כנ"ל. גם זהו בחינת שפחה הנ"ל, בחינת שפיר ושליא, בחינת הולדה וכנ"ל:

ומתמת שהמוחין של חוץ לארץ, שהם בחינת חובלים, שחובלים זה לזה בהלכה, כי אינם יכולים להשוות דעתן יחד כנ"ל, הם נופלים במחין של ארץ ישראל, שהם בחינת נעם, כדי להתחנן כנ"ל. עליבן לפעמים, כשפונמים הרבה, חס ושלוה, או אינם יכולין להתחנן, אדרבא, גורמים פנם גם להמחין של ארץ ישראל, ואז גם המחין של ארץ ישראל אינם יכולים להשוות עצמן, כי נפגמו, חס ושלוה, עליבן המחין הפגומים של חוץ לארץ, שגפלו לתוכם כנ"ל. וזהו בחינת המחלקת שיש בארץ ישראל גם-כן:

ובלל הרברים - כי כל הנבראים וכל ההולדות, כלם הם רק בשכיל התגלות כבודו יתברך. ועקר ההולדה - עליבן הצדקה, שעליבן נעשה בלי לקבל מנעם העליון, שעליבן זה נעשה ההולדה, ועליבן זה נחלה ונתגדל כבודו יתברך כנ"ל. וזה אותיות תרומה הם סופי-תבות: לחוות נעם ה' ולקבץ בהיכלו (תהלים טו); כי תרומה, הינו צדקה, שהיא נדיבות לב, בחינת: מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי, עליבן נעשה בלי לקבל מנעם ה', שעליבן זה נמשך התגלות כבודו יתברך, שהוא בחינת: ובהיכלו בלו אומר כבוד. והיו: לחוות נעם ה' ולקבץ בהיכלו - סופי-תבות "תרומה" כנ"ל. וזה בחינת השירה, בחינת (שמואל"ב ט): נעים ומירוח ישראל: (ולא גלה יותר)

אשרי הזוכה להרגיש נעימות התורה. כי יש נעימות בתורה, וזהו העקר, לזכות לתרגיש הנעימות שיש בהתורה: (דרכי רד"ק נעם וכל היתומיה שלום משלי ג) - נראה לי

עב

דע, שלראות את עצמו עם הצדיק האמת הוא גם-כן דבר גדול מאד. בוראי בשזוכין לשמע מפי תורה, הוא מעלה יתרה, אבל גם בשאין שומעין תורה, הראיה לבר, שזוכין לראות את עצמו עם הצדיק, הוא גם-כן טוב מאד. כי עליבן שרואין את עצמו עם הצדיק, עליבן זה מקבלין גרלה. ועקר הגרלה היא שפלות, כמו שמצינו אצל השם יתברך: כל מקום שאתה מוצא גרלתו של הקדוש-ברוך-הוא, שם אתה מוצא ענותנותו (נגלה לו), כי עקר הגרלה היא שפלות. ועקר התחיה לעתיד, שעמדתו בתחיה ויחיו חיים נצחיים, עקר מה שיהיה נחיה ויקום בתחיה הוא השפלות של כל אחר, כי השפלות של כל אחר ואחר יהיה נחיה לעתיד, ויקום בתחיה, בבחינת (ישעיה טו): הקצו ודגנו שכני עפר, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה ח): מי שנעשה שכן לעפר בחייו, כי עקר התקומה בתחיה יהיה רק להשפלות, שהשפלות של כל אחר ואחר יהיה נחיה ויקום בתחיה לעתיד. כי תענוג עולם הבא אי אפשר לנו להשיג עקשו, וזה מחמת שאנו עקשו פגול, וכל דבר שיש לו גבול אי אפשר לו להשיג תענוג עולם הבא הרוחני, ועליבן גם ענג שבת, שהוא

מוהר"ן תניינא

בג"ל על-יבן עלידי המנהיג האמתי, שהוא בחינת משה, בחינת דעת הכולל, בחינת רוח הכולל, שעל-ידו מתנוצץ מוחו של כל אחר, שזהו בעצמו בחינת רוח אלקים שממשך לכל אחר, כי הרוח אלקים הוא בעצמו המחין בג"ל, על-יבן עלידייה נמשך לכל אחר חרושין דאורייתא, כי החרושין דאורייתא הם על-ידי בחינת הרוח אלקים, שהוא שורה על פני התורה בג"ל, שהוא בעצמו בחינת המחין, שכל זה נמשך מהמנהיג, בחינת משה, שהוא דעת הכולל, רוח הכולל, בג"ל:

אבל זה המנהיג צריך שיהיה פרוש גדול בקדושה גדולה, ואז דוקא הוא יכול להיות מנהיג ישראל, כי על-ידי פרישותו וקדושתו הגדולה, הוא יכול לחזות ולהסתכל בכל אחר מישראל, ולחלק הגדלה לכל אחר על-ידי ההסתכלות לבד, בבחינת: ואתה תחזה בג"ל, כי ההסתכלות הזאת היא תלויה בקדושה ופרישות גדולה, ועל-יבן משה רבנו, שהיה קדוש ופרוש גדול מאד על-פי הרפוי, כמו שכתוב (תרי"ג ט): ואתה פה עמד עמרי - על-יבן היה יכול לחזות ולהסתכל בישראל, ולחלק להם הגדלה על-ידייה. והיו: ואתה תחזה - אתה דוקא, כי רק משה, שהיה פרוש גדול מאד בקדושה גדולה, זוכה להסתכלות הזאת, כי ההסתכלות הזאת, בחינת ואתה תחזה, היא תלויה רק בקדושה ופרישות מתארה זאת. וזה בחינת (מלבי"ם כג): והגזות רחצו, ודרשו רבותיני זכרונם לברכה (סנהדרין טז): למרק שמי חיונות. הינו, שכפי מה שרוחצין עצמן מתארה זאת, בחינת: והגזות רחצו, דהינו שרוחצין עצמן מתארה זו, כמו"כ הוא ממרק ומצמצם שמי חיונות, בחינת: ואתה תחזה, בחינת: חיות איש מהיר במלאכתו וכו', דהינו בחינת ההסתכלות הג"ל, כי עקר ההסתכלות הג"ל הוא על-ידי קדושה ופרישות מתארה זו בג"ל, כי תארה זאת היא בחינת פנים העינים, כמו שכתוב (מסעי טו): ולא תתורו וכו' ואחרי עיניכם אשר אתם זוגים אחריהם. ועל-יבן צריך לקדש עצמו ביותר כפרישות גדולה מאת המתארה, ואז יש לו עינים זכים לחזות ולהסתכל ולהתגדלה לכל אחר כראוי לו על-ידי ההסתכלות לבד בג"ל, ואז דוקא הוא יכול להיות מנהיג ישראל בג"ל. וכשאין לישראל מנהיג ומשגיח כזה, באמת כל העולם מערבב ומבלבל, וכל הרוצה לבל את השם, נוטל, כמו שמתנהג עכשו, בעוונותינו הרבים, כי ישראל צריכין שיהיה עליהם משגיח, שישגיח ויראה בהם שיעמוד כל אחר על מקומו הראוי לו באמת, והמשגיח הזה יהיה פרוש וקדוש גדול, בבחינת קדושת ופרישות משה, ואז יכול להנהיג את ישראל לתן לכל אחר גדלה כראוי לו על-ידי ההסתכלות לבד בג"ל:

ועל-יבן משה רבנו, עליו השלום, שהוא היה הרעת הכולל של כל ישראל, על-יבן על-ידי ראיתו לבר, שהיה מסתכל בתוך כל אחר ואחר, על-ידייה היה יכול לחלק הגדלה והשדרה לכל אחר ואחר כראוי לו לפי מדרגת מוחו. וזה בחינת (מש"ס ט): ואתה תחזה מכל העם, ושמת עליהם שרי אלקים שרי מאות וכו', ואתה תחזה דוקא, כי על-ידי הראיה לבר של משה רבנו, שהיה רואה ומסתכל בכל אחר ואחר, היה מתנוצץ מוחו של כל אחר, ועל-ידייה קבל כל אחר ואחר גדלה ושדרה כפי ערכו, כפי הראוי לו לפי מדרגת מוחו, דהינו בחינת שרי אלקים שרי מאות וכו'. והיו: ואתה תחזה וכו' ושמת עליהם שרי אלקים וכו', כי על-ידי שיחזת משה ומסתכל בעם, על-ידייה בעצמו הוא משים אותם שרי אלקים וכו', כי על-ידי ההסתכלות בהם מקבל כל אחר גדלותו, על-ידי התנוצצות מוחו שמתנוצץ על-ידי ההסתכלות שמשסתכל בו חכם הרוד, בחינת משה בג"ל, וגם משה היה יכול לצוות, שזה יהיה שר-אלף וזה שר-מאה וכו', כי על-ידי ההסתכלות בהם היה יודע הגדלה הנגיע לכל אחר ואחר, כי על-ידי ההסתכלות היה יודע התנוצצות המוח של כל אחר, אשר כפי התנוצצות המוח בן מגיע לו גדלה בג"ל:

ואזי, כשמקבל כל אחר גדלה כפי הראוי לו באמת, לפי מדרגת מוחו, על-ידי שיש מנהיג אמתי, בחינת משה, שיכול לחלק הגדלה לכל אחר כראוי לו על-ידי ההסתכלות לבד, אזי יודע כל אחר מהשרים והמנהיגים של ישראל לתדש חרושין דאורייתא כפי הראוי לו לפי מדרגת מוחו, לא פחות ולא יותר. כי מאחר שכל אחר עומד על מקומו הראוי לו באמת, דהינו שיש לו שדרה וגדלה כפי הראוי לו באמת בג"ל, על-יבן כל אחר יודע לפי גדלותו והתמנותו אך וכמה הוא צריך לתדש בתורה, וכפי כמה אנשים הוא צריך לומר תורה, כי זה שממנה על אלף מישראל, דהינו שר-האלף, הוא צריך לומר תורה כפי אלף אנשים, וכן כלם:

כי יש בחינת רוח ככל אחר ואחר, והמנהיג האמתי של כל ישראל, דהינו בחינת משה, הוא בחינת רוח הכולל, בחינת (מסעי ט): איש אשר רוח בו, ופרש רש"י, שיודע להלך נגד רוחו של כל אחר ואחר. כי המנהיג האמתי הוא בחינת רוח הכולל, שיודע להלך נגד כל רוח ורוח, כי כלם מקבלים ממנו, כי הוא בחינת רוח הכולל, בחינת (יחזקאל טו): בה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח. ורוח הזה הוא בחינת רוח אלקים, שהוא בעצמו בחינת המחין, בבחינת (מש"ס לא): ואמלא אותו רוח אלקים בחכמה ובתבונה וברעת ובכל מלאכה, דהינו בחינת המחין, שהם בחינת מלאכת בנין בית-המקדש בג"ל, וכל אחר לפי בחינת הרוח אלקים שיש בו, שהוא בחינת רוח-הקדש, רוח גבוהה, כמו"כ הוא זוכה לתדש בתורה. כי זה הרוח אלקים, הוא שורה על פני התורה, בבחינת (מסעי ט): ורוח אלקים מרחפת על פני המים, הינו על-פני התורה שנקראת מים, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה. על-יבן על-ידי הרוח אלקים היה זוכין לתדש בתורה, כי הרוח אלקים שורה על פני התורה

ועל-ידייה נמשך חכמה, כי עקר החשוכה היא על-ידי הכושה, ועל-ידי זה המנהיג בחינת משה, שהוא מסתכל בכל אחר ואחר, ומתנוצץ מוחו, וזוכה לבאורי התורה, דהינו לחרושין דאורייתא, על-ידייה נמשך כושה על כל אחר ואחר, ואזי רואה כל אחר את בשתו וכלמתו. כי עברה היא כורא כושה גדולה, כי עברה אינה ראויה כלל לישראל, וכורא אין נאה כלל לישראל שיהיה לו עברה, חס ושלוש. אבל גם

כל אחר ואחר בבחינת שכיבה ומיתה, כי זאת השפלות נתעלם אצל כל אחר, ואינו מתעורר ומתגלה אצלו. אבל על-ידי החשובה, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, שעל-ידיה נחיה השפלות של כל אחר, כי עקר התחיה הוא להשפלות, כי השפלות יהיה נחיה ויקום בתחיה כנ"ל, על-ידיה חוזר ונחיה השפלות של משה, שהוא משרש בכל אחר ואחר מישראל בכל איבר, שמקדם היה כנח ושובב זאת השפלות כהעלם ואחכסאי אצלו, בבחינת מיתה, ועכשו חוזר ונעור ונחיה אותו השפלות על-ידי החשובה, שהיא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא כנ"ל. כי עקר החיים נצחיים, בחינת תחיה שיהיה לעתיד, יהיה רק להשפלות, כי השפלות של כל אחר יהיה נחיה ויקום בתחיה כנ"ל, ואזי כשנחיה השפלות של כל אחר, בחינת שפלות של משה שיש בכל איבר ואיבר כנ"ל, אזי רואה ומרגיש כל אחר שפלותו, מאחר שתור ונחיה ונתגלה אצלו בחינת השפלות של משה, שיש בכל איבר ואיבר כנ"ל:

וזה פרוש: באר תפורה שרים, פרוה גריכי העם כמתקב במשענתם וממקרב מתנה (ספרו טו) באר זה בחינת באורי התורה, שזוכין השרים של ישראל על-ידי שמסתכל בהם בחינת משה, שעל-ידיה מקבל כל אחר את גלותו כראוי לו, שעל-ידיה הם זוכין לבאורי התורה, בחינת תרושין ראוימא כנ"ל. ועל-ידי באורי התורה זוכין לבושה ותשובה כנ"ל, וזהו: באר תפורה שרים. תפורה - זה בחינת בושה, כמו שכתוב (ישעי' לו): ותפורה הלכנה ובושה התמה, פי על-ידי באורי התורה הנ"ל, בחינת באר, זוכין לבושה כנ"ל, וזהו: תפורה שרים, הינו שרים הנ"ל, בחינת שרי-אלפים שרי-מאות וכו' כנ"ל. וזהו: פרוה גריכי העם - גריכי העם זה בחינת תשובה, כמו שפרש רש"י על פסוק (שופטים ה'): בהתנרב עם - בהתנרב לבם לתשובה. וזהו: כמתקב במשענתם. מתקב - רא משה, כמו שרדשו רבותינו זכרונם לברכה (כ"ג טו). גם מתקב בגימטריא רמ"ח, הינו בחינות השפלות של משה, שמלכש בכל אחר מישראל כרמ"ח איבריו, בכל איבר ואיבר כנ"ל. במשענתם - זה בחינת תחיה, כמו שרדשו רבותינו זכרונם לברכה (ספרו טו) על פסוק: ואיש משענתו פרו - עתידין צדיקים שיהיו מתים וכו'. וזהו: כמתקב במשענתם, הינו שיהיה נחיה השפלות של משה, שיש בכל הרמ"ח איברים של כל אחר ואחר, על-ידי החשובה כנ"ל. וזהו: וממקרב מתנה - מקרב הינו שפלות, שמשים עצמו כמקרב, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עידונו ד) - על-ידיה: מתנה, הינו שבת, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ספרו טו): מתנה טובה יש לי בבית גני ושבת שמה. כי עקר תענוג עולם הבא, בחינת שבת, בחינת חיים נצחיים, יהיה רק להשפלות של כל אחר כנ"ל:

וזה שכתוב: סלע ישכנ ויתלנן (איוב טו). סלע זה הכאר, בחינת באורי התורה, בחינת: באר תפורה שרים כנ"ל. וזהו: משם חסר אבל - בחינת בושה כנ"ל. כי על-ידי באורי התורה, על-ידיה זוכה לבושה כנ"ל. וזהו: משם חסר אבל, כי הוא מתפיש להושיט האכל לפיו על-ידי הבושה שבאה אליו

מצוה, כשרוצין לעשות איה מצוה, ראוי שיהיה לו גספן בושה גדולה, כי איה זכות יש לו שיוכה לעשות המצוה, ואיד יעיו פניו לננס בהיכל המלך לעשות מצוה. וישער ברעמו לפני מי הוא עושה המצוה, וגם גדל מעלת המצוה בעצמה, כי המצוה בעצמה יקרה מאד אשר אין לשער, ובוראי ראוי שיפל עליו בושה גדולה כשבא לעשות איה מצוה, בשיסתכל על עצמו ויראה שהוא רחוק מאד מהשם יתברך, ואין לו שום זכות שיוכה לעשות מצוה; ואם היה להארם בושה, היה מתפיש אפלו לקח המאכל להושיטו לפיו, כי מאן האכל דלאו דילה בהית לאסתכלי באפה (דוסלמי פ"א תעלה), ומאחר שאין לו שום זכות שיהיה לו אכל, אמרן הוא אכל דלאו דילה ובהית לאסתכלי באפה, על-כן בוראי יש לו להתפיש אפלו להושיט המאכל לפיו. אבל עקר הבושה נמשך על-ידי המנהיג הנ"ל, בחינת משה, שממשיך באורי התורה לכל אחר, על-ידיה נמשך בושה על כל אחר, כמו שבשעת מתורתה, שהמשיך משה התורה לישראל, נאמר שם (שם ט): ולבעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו, ותרשו רבותינו זכרונם לברכה (נדים ט): זה הבושה, וזהו: לבלתי תחטאו, והינו שיהיה להם בושה לבלי לעשות חטא ועוון, חס ושלום. וגם אפלו לבלתי תחטאו, לבלי לעשות עברה, צריך שיהיה גספן יראתו על פניו, והינו בושה, כי אפלו כשעושין מצוה צריך שיהיה לו גספן בושה גדולה כנ"ל, כי איד באים לחטף התפלון, שהם כחרי מלכא, ולהניחם פתאם על הראש. בוראי ראוי שיהיה לו בושה גדולה, כשבא לעשות איה מצוה, וזאת הבושה נמשכת על-ידי באורי התורה על-ידי המנהיג הנ"ל, כמו שהיה בשעת מתורתה כנ"ל. ועל-כן בשעת מתורתה וכו' כל ישראל לבחינת קדשה ופרישות, כמו שכתוב (שם ט): היו נכונים לשלש ימים, אל תגשו אל אשה; כי כלם נתקדשו בבחינת פרישות על-ידי משה, שיהיה קדוש ופרוש גדול, שהמשיך להם את התורה על-ידיה כנ"ל, ועל-כן נמשך עליהם קדשה ופרישות גספן, וכשזוכין לבושה, אזי רואה כל אחר את רחוקו מהשם יתברך, איד הוא רחוק מאד מפניו יתברך, ונופל עליו בושה גדולה, ועל-ידי הבושה עושין תשובה, כי עקר התשובה - על-ידי הבושה, ותשובה הוא בחינת חיים, בחינת (יחזקאל י'): והשיבו וחי, בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, בחינת שבת, בחינת: טועמיה חיים וכו'. וזהו: פראשית - ירא בשת, ירא שבת (חזקאל י"ד טו). כי היראה והבושה, והינו בחינת תשובה, הוא בחינת שבת, בחינת חיים נצחיים של עולם הבא כנ"ל. ועקר החיים הוא להשפלות של כל אחר, כי השפלות של כל אחר הוא יהיה נחיה, ויקום בתחיה כנ"ל, ועל-כן על-ידי החשובה, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, על-ידיה חוזר ונחיה, וקם בתחיה השפלות של משה רבנו, שיש בכל אחר מישראל, בכל איבר ואיבר. כי דע, שיש בכל אחר ואחר מישראל בחינת השפלות של משה בכל איבר ואיבר, וזה וכו' ישראל כמעמד הר סיני, שאז המשיך משה השפלות שלו בכל אחר ואחר מישראל, בכל איבר ואיבר; אבל אותו השפלות של משה, שהוא משרש בכל אחר מישראל, הוא מנת ושובב אצל

התכלית של עולם הבא, שיהיה נכוד ועצל וכו', חס ושלוה. על-כן צריך רק לבקש מהשם יתברך, שיגדור לזכות לעניוה ושפלות אמתי, שהוא עקר החיים ועקר התענוג של עולם הבא כנ"ל:

ענ

מי שרצה לזכות להשובה, יהיה רגיל באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסגל לתשובה. כי יש גון שערי תשובה, ומ"ט שערים; כול כל אדם לפנים בהם ולהשיגם, אך שער התמשים הוא בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו, ככבודו, כי גם אצלו יתברך מצינו בחינת תשובה, כמו שכתוב (סלא"ו): שוכן אלי ואשובה אליכם. ואלו המ"ט שערי תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות שנים-עשר שבטי ירה, כי כל שער ושער יש לו אות ממ"ט אותיות השבטים. והנה הכל חפצים ליראה את שגך, ואף-על-פי-כן לאו כל אדם זוכה לעשות תשובה, כי יש אחר שאין לו התעוררות כלל לתשובה, ואפלו מי שיש לו התעוררות לתשובה, אינו זוכה להגיע אל האות והשער של תשובה השקד לו; ואפלו אם מגיע לשם, יכול להיות שהשער של תשובה סגור, ומתחת כל זה אין האדם זוכה לתשובה. ועל-ידי אמירת תהלים, אפלו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה, וגם זוכה על-ידי תהלים להגיע אל השער והאות השקד לו, ולפתח השער. נמצא, שזוכה על-ידי תהלים לעשות תשובה. וזה בחינת (שמואל ב' ט'): ואם הגבר הוקם על, וידעו רבותינו וזרונם לברכה (ט"ז ט'): שהקים עלה של תשובה; ונעים זמרות ישראל, כי על-ידי בחינת נעים זמרות ישראל, דהינו ספר תהלים שסדר, על-ידיה הוקם עלה של תשובה, כי על-ידי תהלים זוכין לתשובה כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (ט"ז ט'): לא היה יוד ראוי לאותו מעשה, אלא כדי להודות תשובה לחיך וכו'. נמצא, שעקר הודאת התשובה על-ידי דוד המלך, ועקר התשובה של דוד המלך הוא ספר תהלים, שאמרו בהתעוררות גדול מאד וברוח-הקדוש, עד שכל אחר ואחר כפי מה שהוא, יכול למצא את עצמו בהודק ספר תהלים, ולזכות לתשובה על-ידי אמירת תהלים כנ"ל:

ועקר הודפכות שנים-עשר שבטי ירה, שהם מ"ט אותיות, שהם בחינת מ"ט שערי תשובה, היה במצרים, שהוא בחינת מצר הגרון, שהוא בחינת תשובה עלאה (בבבא בבב"י הא"י ר"ל וכן ע"י ר"ב ט"ז). ועל-כן אחר שנודפכו שם במצרים, וזכו לצאת מצרים, ספרו מ"ט ימי הספירה, שהם כנגד מ"ט שערי תשובה, שהם בחינת מ"ט אותיות הנ"ל. וכיום התמשים, אז: וירד ה' על הר סיני (ט"ז ט') - זה בחינת: ואשובה אליכם, בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו, ככבודו, בחינת שער התמשים כנ"ל:

וזהו: ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו (ט"ז ט') - סופר-תבות הם אותיות תהלים ואותיות תשובה. כי על-ידי תהלים זוכין לתשובה, שהיא בחינת שמות בני ישראל הבאים מצרימה וכו'. כי מ"ט שערי תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות בני ישראל הבאים מצרימה, להודפך שם כנ"ל:

וזה שאנו רואין, שבימי תשובה, דהינו באלול ועשרת-ימית-תשובה,

כנ"ל. וזהו: למרחוק עיניו יביטו - הינו שרואה ומביט אך הוא רחוק מהשם יתברך, כנ"ל:

ועל-כן יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תתוה, כי משה היה תתנו, וידע יתרו גדל קרשחו ופרישותו, ועל-כן הוא דיקא אמר למשה: ואתה תתוה, ואתה דיקא, כי ידע יתרו גדל קרשחו, שהוא יכול לתווח ולהסתכל על כל אחר, ולחלק להם הגדלה והשררה על-ידי ההסתכלות לבר כנ"ל. גם יתרו היה גר, והגרים באים מקרשת הוונג של הצדיקים, כמו שכתוב (בראשית י"א): ואת הנפש אשר עשו בחרן, ואיתא (בבב"י סלח ק"ד פ"ק ס"ח), שאברהם ושרה בעת שהיו עקדים הולידו מזונגם נפשות הגרים, ועל-כן יתרו שהיה גר, שהוא בא מקרשת הוונג של צדיקים, על-כן הוא יודע גדל יקר קרשת הצדיקים, שלגדל קרשחם נעשה מזונגם נפשות הגרים, מכל-שכן קרשת פרישותם, ועל-כן הוא יודע, שלגדל קרשת ופרישות משה הוא יכול לתווח בעם, ועל-ידי ראיתו לבר יתן להם הגדלה כנ"ל. ועל-כן יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תתוה וכו', כנ"ל. וזה אותיות יתרו - סופר-תבות: ורבים מישיני ארמת עפר יקצו (ד"ל ט'); כי יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תתוה, כנ"ל, ועל-ידי בחינת ואתה תתוה, על-ידיה זוכין לגדלה, וזוכין לבאורי התורה, ועל-ידיה באין לבושה ותשובה, ועל-ידי תשובה, שהיא בחינת תיים נצחיים, תודר ונחיה השפלות של כל אחר, כי עקר התחיה הוא להשפלות, בבחינת: הקיצו ורגנו שכני עפר, כנ"ל. וכל זה נעשה על-ידי יתרו דיקא, כי יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תתוה, שעל-ידיה נעשין כל הבחינות הנ"ל. ועל-כן מרמז באותיות יתרו: ורבים מישיני ארמת עפר יקצו, שהוא סופר-תבות יתרו, כי על-ידי יתרו, שאמר: ואתה תתוה, על-ידיה נמשך בחינת תיים, בחינת תחיה, בחינת: הקיצו ורגנו שכני עפר, בחינת: ורבים מישיני ארמת עפר יקצו, בחינת: ויהי הנשאר כציון והנותר כירושלים קדוש יאמר לו. והנותר כירושלים - זה בחינת יתרו. על-ידי דיקא: קדוש יאמר לו - להצדיק, כי יתרו, שהוא גר, הוא יודע קרשת הצדיק כנ"ל, ועל-כן אמר למשה: ואתה תתוה, מתחת שידע קרשחו כנ"ל, וזה בחינת: קדוש יאמר לו כנ"ל:

ובכלל היוצא מכל הנ"ל, שמי שבא אצל צדיק אמתי ושומע מפיו תורה, ראוי שימשך עליו בושח ושפלות גדול מאד. וזה סימן שהיה אצל צדיק אמתי, כשנמשך עליו בושח ושפלות על-ידי ששמע מפיו איה דבר תורה, כי על-ידי התורה שפומשך הצדיק האמתי, על-ידיה נמשך בושח, כמו שהיה בשעת מתן-תורה כנ"ל. ועל-ידי הבושח, דהינו תשובה, על-ידי זה נחיה השפלות של משה שיש בכל אחר בכל איבר ואיבר, ואז מתבי שיגיש כל אחר שפלותו באמת. אבל מי שהוא בא אצל איה מפרסם, ושומע מפיו תורה, ובא עליו גדלות על-ידי זה וכו' (התקד מוכן ממילא). אבל אין אנו יודעין כלל מהו שפלות אמתי, כי בודאי אין זה תכלית שיהיה שפל ונכוד ועצל, שקורין רע-מול (ובלע"ז: שלים-מולניק), כי השפלות הוא עקר החיים של כל איבר ואיבר, והוא כל תענוג עולם הבא כנ"ל, ובודאי אין זה

גם הוא לאלקינו. כי אחר־כך הם מעלין ומעשין הכל, בבחינת: ונשאך גם הוא לאלקינו, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה: עתידין בתי תרמיאות וקרקסאות וכו', כנ"ל:

עו דע, שכל אחר מישראל, אפלו צדיק גדול, צדיק שיהיה לו איזה צער בכל יום, וגם מי שדעתו יותר גדולה, צערו גדול ביותר, בבחינת (קדמתי א'): יוסיף רעת יוסיף מכאוב. וההמתקה היא עלייך אכילה בקרשה וכוונת־שמים, הינו, שעלייך אכילה בקרשה, עלייך־יה נעשה המתקה, שלא יחזבר הצער ביותר, חס ושלום, וגם שלא יהיה נשחלשל מן הצער, חס ושלום, השתלשלות אל הסמרא־אחרא, שהיא רין קשה, חס ושלום, ועלייך־יה, הינו עלייך אכילה בקרשה, שעלייך־יה נעשה ההמתקה כנ"ל, עלייך־יה נעשה הפה בבחינת קומת ארם, בבחינת (שמות ו'): מי שם פה לארם, הינו שעושה ומשים הפה לבחינת קומת ארם, כי מי שאין אכילתו בקרשה, חס ושלום, אזי פיו הוא בחינת בעל־תי ממש, אבל בשאובל בקרשה, אזי משים את הפה לארם, שנעשה מהפה בחינת קומת ארם כנ"ל. כי עקר היראה היא באה לארם בשעת אכילה ריקא, בבחינת (ויח ג'): לעת האכל גשי הלום (כאשר רבונו מזה נבקסם אחר (לעיל בס' ו' אות ו')) - אין הלום אלא מלכות (בחס ק), שהיא בחינת יראה, כמו שאמרו (בבא מצ' א'): אלמלא מוראה של מלכות. ומצא, שבשעת אכילה, אזי באה היראה להארם, (ובבבא מצ' א') צדיק מקץ - כי מרתם יתגס, שעקר האכילה והפרשה נמשכה בבחינת מלכות, שהיא בחינת יראה, עין שם (סב). ועליכן בשאובל בקרשה, וממשיך על עצמו היראה הבאה לו בשעת אכילה, רהינו שאובל עם יראת־שמים בקרשה ובתורה בראוי, אזי הוא מכניס את בחינת המלכות, שהיא בחינת היראה כנ"ל, לתוך הפה, ואזי נעשה מהפה בחינת קומת ארם, בבחינת: מי שם פה לארם כנ"ל. כי כשאנו אוכל בקרשה וכוונת־שמים, אזי היראה הבאה בשעת אכילה כנ"ל, היא עומרת מרתוק ואינה נגססת בו, אבל כשאובל בקרשה וכוונת־יה, רהינו שממשיך על עצמו היראה קרשה כנ"ל, אזי נכנס בחינת היראה מלכות בפיו, ונעשה מהפה בחינת קומת ארם כנ"ל, וכשכר זה, שאובל בקרשה וכוונת־שמים, ועושה מהפה קומת ארם, עלייך־יה זוכה לעליה יותר גדולה, שנתעלה בחינת קומת ארם כנ"ל ונעשה בחינת ארם העליון, בבחינת (מכילת א'): ועל הכפא רמות כמראה ארם עליו מלמעלה, שזה בחינת ארם העליון, בחינת: שכניה מרברת מתוך גרונו, בחינת: ארני שפתי תפתח, שפפתית פיו הוא בחינת ארני, בחינת: שכניה מרברת מתוך גרונו. הינו, כי כשעושה מהפה בחינת קומת ארם, אזי הוא נבדר מרבה, כי נדר הארם הוא הרבוב; אבל אחר־כך זוכה שנתעלה הפה בבחינת ארם העליון, הינו בחינת: שכניה מרברת מתוך גרונו, בחינת: ארני שפתי תפתח, כנ"ל: ומה שנמתק הצער עלייך אכילה בקרשה - פי דע, כי זאת ההשתלשלות, שנשחלשל וכו' צער יותר גדול למי שהוא ברידעת, בבחינת: יוסיף רעת יוסיף מכאוב כנ"ל; ולבאורה קשה: מפני מה יהיה כך, שמי שמוסיף רעת יוסיף צער, חס ושלום אך דע,

כל ישראל עוסקין אז באמידת תהלים, כי אמירת תהלים מסגל לתשובה כנ"ל, ועליכן הוא דבר גדול מאד לעסק תמיד באמידת תהלים, כי תהלים הוא התעוררות גדול מאד מאד להשם יתברך; אשרי שאחזו בו:

עד אחר פורים קורין פרשת פרה, שהוא הכנה לפסח. כי פרשת פרה קורין ברי שיהיו זיהוין לנהר מטמאת מת, ברי שיהיו מהורין לעשות הפסח. ובתחלה הוא בחינת פה, כי פורים על־שם הפך (אבתי ט' ע' כוונת הארזיל בסוד הפל פה וכבוד פיה ארימת), ואחר־כך נעשה פרה, כי גם פורים הוא בוראי הלוח ודרך לפסח. והו בחינת (שיריהשירי ה'): שפתותיו שושנים נוספות מוד עובר. שפתותיו זה בחינת פסח - פה סח, (כמוכא). שושנה היא אסתר, (כמכא סוד הדרוש וכוונת הארזיל ה), וששה נוספות אסתר, נוספות מוד עובר זה בחינת מרדכי - מר רדוד (חליון כלטי), לשון תרות, בחינת תרות של פסח. ועליכן צדוף של פורים מרמו כפסח, כפסוק (שם טו): שכעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא ידאו פני ריקם. ממצרים ולא ידאו פני ריקם - ראשית־תבות פורים, כי פורים הוא דרך לפסח, שיהיו יכולים להיות גוהרין מחיין: (ופסח באמצע הענין ולא גלה יותר)

כי בתחלה היו כל ההתחלות מפסח, ועליכן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים. ועכשו... (ולא סים)

עה המתכלות פני הצדיקים לבר הוא גם־כן דבר גדול מאד. כי אמרו רבותינו וכוונם לברכה, שהתלמיד חכם הוא גדול מן התורה, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (בבא מצ' א'): כמה טפשי שאר אנשי ריקמו מקמי ספר תורה ולא קימו מקמי גברא רבא. ומצא, שהתלמיד־תכם הוא גדול יותר מן התורה, ואצל התורה מצינו, שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ס' אבה בבתיא), כי המאור שבה מתור למוטב, מכל־שכן אור הצדיק, שההסתכלות בו לבר הוא מועיל לקרשה מאד, בוראי כשאוכין לדבר עמו טוב יותר, אך גם ההסתכלות לבר הוא גם־כן דבר גדול:

עו ישראל הם געשים ארונים לבעליהם, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (פסחים קד'): כל מקום שהם הולכים, געשים שרים לארוניהם. כי בכל מקום שהם באין בגלות, בתחלה הם כבושים בגולה, אבל אחר־כך הם געשים ארונים לבעליהם, כי אחר־כך הם כובשים את המקום ההוא, שהם באים בגולה שם, כי ישראל הם קרימין ומעלין כל המקומות השפלים והנפולים, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (עלתי ב'): עתידין בתי תרמיאות וקרקסאות שילמרו בהן תורה ברבים, שנאמר (יחיה ט'): ונשאך גם הוא לאלקינו וכו', עין שם, כי ישראל מעלין ומנשאין כל המקומות הנפולים. ועליכן נקראין ישראל בגלות בני הגולה, כי אף־על־פי שאחר־כך הם געשים ארונים, ומקמין ומנשאין ומעלין הכל, אף־על־פי־כן בתחלה הם בגלות, כי אף־על־פי־כן הם נע ונר בגלות, אבל אחר־כך הם מעלין ומנשאין הכל כנ"ל, ועליכן נקראין בני הגולה, כי זה אותיות גולה - ראשית־תבות: ונשאך

גבר פום רין. הינו: איש פי זה, כמו שפרש רש"י שם. וזה בחינת: מי שם פה לארס, שנעשה מהפה קומת ארס, הינו בחינת: איש פי זה, שנעשה מהפה בחינת איש, בחינת קומת ארס כנ"ל. והוה: ונעשה אשפיוכן לשכינה, כי עליהי ההמתקה הנ"ל עליהי אכלה בקרשה כנ"ל, שעל-ידיה זוכה לעשות מהפה בחינת ארס כנ"ל, על-ידיה זוכה אחר-כך לבחינת ארס העליון, בחינת: שכינה מרברת מתוך גרונו. והוה: ונעשה אשפיוכן לשכינה, שזכה לבחינת: שכינה מרברת מתוך גרונו, כנ"ל:

עח

בענין הנהגת הפשיטות של הצדיק האמת. הינו, כי לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט ממש, (שקורין פראסטיק), שמתנהג עצמו בדרך הפשיטות, ואינו מגלה שום תורה, ועוסק בשיחת חלין וכיוצא, והוא אז בחינת איש פשוט ממש: רע, כי עקר החיים היא התורה, כמו שכתוב: כי הוא חידך וארך ימים (תהלים ט), וכל הפורש מן התורה כפורש מן החיים (והרי ליד ה' עבד העליון רף עבד, ואחריו רף עבד). ועל-כן לכאורה הרבה תמוה ונפלא, אידך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפלו שעה קלה, ובאמת זהו מן הנמנע ובלתי אפשר להיות רבוק בהתורה תמיר, ויבט ולילה, בלי הפסק רגע, וכל בעל-תורה, הן למרן שעוסק בלמוד התורה בגמפ"ת ובנפרא, פריש רש"י, וחספסות וכיוצא, כל אחר כפי ערכו, כפי עסק למורו, בהכרח שכתול מהתורה איהו שעה ביום, וכן אפלו בעל השגה, ואפלו מי שהוא גבוה יותר ויותר למעלה למעלה, אף-על-פי-כן בהכרח שפסיק ויבטל מהשגתו איהו זמן, כי אי אפשר להיות רבוק תמיר בתורה והשגה בלי הפסק, כי צדיקין בהכרח להפסיק איהו שעה, אם לעשות איהו משא-ומתן או כיוצא בזה, כי צדיקין לעסק בצרכי הגוף גספון. והכלל - כי אי אפשר בשום אופן להיות רבוק בהתורה ובהשגה בלי שום הפסק, ובהכרח צריכין לבטל איהו שעה, ובאוחו שעה שכתול מן התורה, אזי זה הלמרון או הבעל-השגה הוא בחינת איש פשוט ממש (הינו פראסטיק). ולכאורה זה הרבה קשה מאד, אידך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפלו שעה קלה, הלוא היא חיינו וכו', ומי הוא זה שרצה לפרש עצמו מן החיים אפלו רגע קלה. ואף-על-פי שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (מתח עב): כטולה של תורה זהו קיומה, אף-על-פי-כן מי יתדצה בזה להתבטל מן התורה, אף שזהו קיומה, אף-על-פי-כן טוב יותר בנראי להיות רבוק בהתורה, אשר היא החיים וארך הימים, ומי האיש אשר יתדצה לפרש מן החיים אפלו רגע אחת, בפרט מי שזוכה לאהבת התורה, ומתמיר מאד בתורה, ורבוק פה מאד, מכל-שכן מי שזוכה להרגיש איהו מתיקות בהתורה, להרש איהו חרוש, אפלו איהו פשט בגמפ"ת, מכל-שכן וכל-שכן בעל השגה, ובפרט מי שזוכה לגנואי מלכא, ומעלה זו אי אפשר לשער במח, ואידך יתדצה לפרש מן התורה אפלו שעה קלה, ובאמת זהו בלתי אפשר להיות רבוק בעסק התורה תמיר כנ"ל, כי בהכרח צריכין לבטל ולהפסיק איהו שעה, ואספון במה מחיין עצמן בזה השעה שכתול מן התורה, הלוא עקר החיים הוא מן התורה כנ"ל:

כי זה בחינת מעברתא של תפלין, כי ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא), ואם אין יראה אין חכמה (אבות טז), ועל-כן כל מי שזוכה לאיזה חכמה ודעת, עובר עליו יראה גספון, כי זה תלוי בזה כנ"ל. וזה בחינת מעברתא של תפלין, כי תפלין הם בחינת מחיין, ורצועה היא בחינת יראה, כי רצועה בישא היא יראה נפולה (הדסה הוה רף יא), וכן היראה וקרשה היא גספון בחינת רצועה וקרשה. וזה בחינת הרצועה שעוברת בתוך המעברתא של תפלין, הינו שהרצועה, שהיא היראה, היא עוברת בתוך המחין והתפלין, כי ראשית חכמה יראת ה', כנ"ל, ועל-כן כל איש ישראל, שזוכה בכל יום לבחינת מחיין, בחינת תפלין, עובר עליו יראה גספון, בבחינת הרצועה שעוברת במעברתא של תפלין, ומזה נשתלשל ובא לכל אחר איהו צער בכל יום, וכל מי שרעתו יותר גדולה, צערו יותר גדול, כי הצער נשתלשל מן היראה, והיראה היא כפי המח והרע כנ"ל. ויש צער שבא מיראה וקרשה, אבל יש שנשתלשל, חס ושלום, ער שבא הצער מבחינת יראת הנפולות, רצועה בישא, ואפלו בר ישראל כשאינו זוכה, אזי, חס ושלום, יש לו צער מרצועה בישא, חס ושלום, אבל עליהי אכילה בקרשה, שאוכל בקרשה וממשיך עליו היראה וקרשה בשעת האכילה, שבאה ונגשת אליו אז כנ"ל, אזי עליהי הוא מתמיק הצער והרין הבא מרצועה בישא, חס ושלום, כי הוא ממשיך עליו היראה וקרשה, שעל-ידיה עולין ונתמקין היראות הנפולות, שהם בחינת רצועה בישא, חס ושלום: זה בחינת מאמר רבותינו וכוונם לברכה: רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין, ועל זה היה אותו צדיק מצטער בכל יום, ובקש לכלעה, וזכה ונעשה אשפיוכן לשכינה (עפ"י ט).

בנימין הוא בחינת הרעת, בחינת מחיין, תפלין. כי בית-המקדש בחלקו של בנימין (ספרי פ' וחס הברכה וברשי" שם, וז"א ב', סוטה ט), וביחתי-המקדש הוא בחינת הרעת, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות ט): כל מי שיש בו רעה, כאלו נכנה בית-המקדש כיומו: כי רעת נתן בין שתי אותיות, וביחתי-המקדש נתן בין שתי אותיות וכו'. והודה הוא בחינת מלכות, בחינת יראה, והוה רצועה - הינו רצועה הנ"ל, בחינת יראה, בחינת רצועה של תפלין, שיוצאת מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין - הינו כי הרצועה באה מבחינת חלקו של יהודה, מבחינת יראה, ונכנסת בחלקו של בנימין, הינו בתוך התפלין מחיין, בבחינת רצועה העוברת בהמעברתא של תפלין כנ"ל. והוה: ועל זה היה אותו צדיק מצטער בכל יום - כי מואת הרצועה פא הצער בכל יום לכל אחר מישראל, ובפרט להצדיק, שרעתו יותר גדולה כנ"ל. והוה: ובקש לכלעו - הינו שהיה מבקש ומחפש תמיר לחקן ולהמתיק הצער הבא מרצועה הנ"ל, עליהי האכילה כנ"ל, וזכה ונעשה אשפיוכן לשכינה - הינו שזכה להמתיק הצער עליהי האכילה בקרשה וביראת-שמים כנ"ל, ועל-ידיה נעשה אשפיוכן לשכינה, הינו שנעשה הפה בבחינת קומת ארס. וזה בחינת אשפיוכן, כי רבי יוסי בר אסן (ירוש' ט) בר הוי משתעי בלשון חכמה, הוי אמר על אשפיוכן:

אך רע, כי הצדיק האמת מחיה עצמו באותו הזמן שהוא איש פשוט בנ"ל מהדרך של נסיעת ארץ ישראל. כי רע, כי כל אלו הפשוטים, והינו זה הלמךן בשעה שבטל מן התורה, שאז הוא איש פשוט בנ"ל, וכן יש איש פשוט ממש, שאינו למךן כלל ואף על פי כן הוא איש פשוט ויראשמים, ובודאי מקבל חיות מן התורה, וכן אפלו הנמוכים למטה יותר, ואפלו אמות העולם, גם הם מקבלים בודאי גסבן חיות מן התורה. וכל אלו הפשוטים צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גרול, שבלם יקבלו על ידו חיות, כי כל הפשוטים הנ"ל, בלם צריכין לקבל איזה חיות מהתורה, שהיא עקר החיים, ובאמת הם רחוקים מהתורה, כי הם אנשים פשוטים (שקורין פראקטאקים), על כן צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גרול, שעל ידו הם מקבלין חיות מהתורה:

כי רע, כי כל הפשוטים הנ"ל, הן למךן שהוא עוסק בתורה לשם שמים, (כי בשעוסק בתורה שלא לשמה, אינו מועיל בלמודו לשוב העולם, כי שלא לשמה הוא יצרך רק בשביל עצמו, וגם כזה יש בחיות, רק בשעוסק לשמה, שהוא עוסק בישוב העולם), בשמבטל מלמודו, שאז הוא בחינת איש פשוט ממש בנ"ל, הן שאר הפשוטים - כל אחר ואחר כפי אחיזתו בהתורה כן הוא מחיה עצמו בעת פשיטותו מבחינת קיום העולם קדם קבלת התורה. כי קדם קבלת התורה היה העולם מתקום רק בחסרו, כי לא היה ערוך תורה ושום עשייה של מצוה, שעל ידו יתקנם העולם, והיה עקר קיום העולם על ידי חסרו לכו. והצדיק בעת פשיטותו, בשעה שבודל מן התורה, הוא מקבל חיות מבחינה זו. וזה בחינת אוצר מתנת חנם, כי יש אוצר של מתנת חנם, שמי שאין לו שום זכות כלל מקבל ממש (כפי חש"פ ח"ב), ובודאי אין זה האוצר מוכן בשביל רשעים, כי אם כן הרשע הוא גרול מן הצדיק, כי הרשע בודאי אין לו שום זכות כלל, וכי יזכה בשביל זה לקבל מאוצר מתנת חנם. אך באמת הרשע בודאי אינו מקבל ממש, רק זה האוצר מתנת חנם הוא בשביל הצדיק לכו, הינו בשעה שהצדיק הוא איש פשוט בנ"ל, אז הוא מקבל מזה האוצר מתנת חנם, שהוא בחינת קדם קבלת התורה, שהיה מתקום העולם בחסר חנם לכו, בבחינת: כי לעולם חסרו, הנאמר על קדם מתן התורה, כמובא בפמרא (פסחים ק"ח): הני עשרים וששה כי לעולם חסרו כנגד מי כנגד עשרים וששה דורות וכו' כי אז לא היה שום תורה, והיו עוסקין רק בישוב העולם וברדף ארץ, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במדרש (בבא מצ' ע"ב): גרולה רדף ארץ, שנקמה לתורה עשרים וששה דורות, ואז היה עקר קיום העולם על ידי חסר חנם לכו. ובאמת גם קדם קבלת התורה, בודאי גם אז היתה התורה במציאות, כי התורה היא נצחית. אמנם אז, קדם מתן התורה, היתה התורה בעולם ובהסתר, הינו פי כל התורה לכולה בעשרת הדברות, ואז, קדם מתן התורה, היו העשרת הדברות נעלמין בעשרה מאמרות שבהם נקרא העולם. נמצא, שהיתה כל התורה כלה נעלמת ונסתרת בתוך ישוב העולם, שנבא בעשרה מאמרות. ובכל הדברים

של העולם ובכל העכרות והעשיות, הן מי שחושב עצים או איזה נבא שיהיה - בכלם נעלם התורה, כי הכל נבא בעשרה מאמרות, אשר שם התורה נעלמה ונסתרה קדם מתן התורה. והצדיק, בשעה שפורש מן התורה, והוא בחינת איש פשוט, הוא מקבל חיות מבחינה זו של קדם מתן התורה. והוא בחינת הדרך של ארץ ישראל הנאמר למעלה, שהצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו ממש, כי עקר כח קרשת ארץ ישראל הוא על ידי בחינת: כח מעשיו הגיד לעמו להתל להם נחלת גוים, כמו שפרש רש"י בפסוק בראשית וכו', שבשביל זה פתח ב'בראשית', שלא יאמרו גוילים אתם וכו', על כן פתח ב'בראשית', כי הוא יתברך ברא הכל, וכרצונו נתנה להם וכרצונו וכו', נמצא, שעקר כח ארץ ישראל הוא מבחינת עשרה מאמרות שבהם נבא העולם, שהם בחינת כח מעשיו, שעל ידיה היו ישראל יכולים לילך ולכבש ארץ ישראל, וגם כאן, בחינת ארץ, נמצא בחינת זו, כי ישראל עם קדוש כאים לפעמים במקומות שהיו רחוקים מאד מאד מקרשת ישראל, כגון במקום שהיה מתחלה של עבו"ם, וגם עכשו הוא ברשות מי שהוא שרחוק מאד מקרשת ישראל, וישראל כאים לשם, ובוכשים המקום, ומקדשין אותו שיהיה מקום ישראלי, שהוא גסבן בחינת ארץ ישראל. והיו יכולים לומר גוילים אתם, שבכשתם זה המקום שאינו שלכם, אך על ידי כח מעשיו, בחינת עשרה מאמרות, על ידיה יש לנו רשות לכבש כל העולם ולקדשו כקרשת ישראל, כי הוא יתברך בראה, וכרצונו נתנה לנו. נמצא, שעשרה מאמרות, שהם מלבשין בדרך ארץ, הינו בישוב העולם, כי קדם נבא העולם, הם דרך לארץ ישראל, כי על ידי בחינת העשרה מאמרות יכולין לכבש ארץ ישראל בנ"ל. והוא בחינת רדף ארץ, הינו שהוא דרך ונהיב לארץ, הינו לארץ ישראל. כי הדרך ארץ, שהוא ישוב העולם, שנבא בעשרה מאמרות, זה זה בעצמו הוא דרך ונהיב לארץ ישראל בנ"ל, והוא דרך ארץ, הינו דרך לארץ ישראל בנ"ל. וכה הדרך ארץ, הינו הדרך של ארץ ישראל, שהוא בחינת עשרה מאמרות שבהם נבא העולם, ששם נעלמת התורה, שבה היה העולם מתקום בחסרו עשרים וששה דורות שקדם מתן התורה, כזה בעצמו הצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו שאינו עוסק בתורה, כי אז הוא מחיה עצמו בבחינת התורה שנעלמת בתוך העולם, בכל הדברים ובכל העכרות שנבאו בעשרה מאמרות, ששם נעלמת התורה בנ"ל:

ועל כן מכרח הצדיק הגרול לירד ולפל לתוך פשיטות ולהיות איש פשוט ממש איזה עת, כי על ידיה הוא מחיה את כל הפשוטים הנ"ל, והיה מי שיהיה, ואפלו אמות העולם, כי הוא מחיה עצמו בבחינת התורה הנעלמת בעשרה מאמרות, המלבשין בתוך העולם, וממנו מקבלין חיות כל הפשוטים הנ"ל. וכל אחר כפי קרובו יותר אל הקרשה ואל הצדיק הנ"ל, כן הוא מקבל ממנו חיות גבוה יותר:

ועל כן משה רבנו, עליו השלום, שבשקש לכא לארץ ישראל, כקש מתנת חנם, כמו שכתוב (יהוש' י): ואתחנן אל

מורה"ן תנינא

כלל, רק אמונה ותמימות ופשיטות, בלי שום חכמה כלל, כי חכמות מויקים מאד להאדם, והחכמים גלברים בחכמתן של עצמם, כי החכמה מתעה אותו מחכמה לחכמה, ומאוותה החכמה לחכמה אחרת, וכן מחכמה לחכמה יותר ויותר, עד שגלבר ונתעה בחכמות עצמו, בכחינת (אייוב ה'): לבר חכמים בערמם - בערמם ריקא, הינו בערמימות וחכמות שלהם בעצמם הוא לוכר אותם. אשרי החולף בחמימות:

וצריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב להצדיק האמת, כי אשרי למי שזוכה להתקרב בעורו בחיים חייתו לצדיק האמת; אשרי לו, אשרי חלקו. (כי אחר כך והש לאמר משה), קשה אז מאד להתקרב, וצריכין מאד להרבות בחכמה והתנוגים מאד, שזוכה בחיים חייתו להתקרב לצדיקי אמת), כי הפעל דבר שם לבו על זה מאד עכשו, לכלכל את העולם, כי ישראל הם עכשו קרובים אל תקן מאד, ויש עכשו לישראל נענועים גדולים וכסופין גדולים להשם יתברך, אשר לא היה בזאת בימי קדם, וכל אחר נכסף מאד להשם יתברך, עליון הערים הפעל דבר והכנים מחלקת בין הצדיקים, והקים בעולם מפרסמים הרבה של שקר, וגם בין הצדיקים האמתיים הכנים מחלקת גדול, עד שאין אחר יודע היכן האמת. עליון צריכין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב להצדיק האמת:

העמקה מכתביר רבנו ז"ל בעצמו, מה שמצאנו אצלו, והם ראשי פרקים מענין הגל, ועוד נוסף דברים בהם מה שלא באר בפרוש. וכפי השוכן סאלו הראשי פרקים יראה המענין שיש בה הענין הגל עוד דברים רבים בהמה, אך אנתנו לא זכינו לשמע בפרוש כי אם ענין הגל:

ואתתנן. מתנת חנם, חנם, עריות, פגם הרעת. משה, רעת. פרישות. פה עמד עמרי תברואה, מתנת חנם. עולם חסר יבנה. הכריאה קדם מתורתורה. עת לעשות לה, הינו עשית העולם. הפרו תורתך, בטולה של תורה. בעת ההיא לאמר, בעשרה מאמרות. ההוא, ההעלמה. בה מעשיו הגיר לעמו:

עט

עוד מצאנו מכתביר רבנו ז"ל, והם ראשי פרקים סאיה תורה ונלאה: הפל קול יעקב. כרוז. עשו וישא קולו. יצחק זמן קוף צדיק ישנים וכו'. ושבת עד ה' אלקיד ושמעת בקולו. יצחק בן אברהם זמן נתאחד. אברהם אהבי. בעניו בימים אחרים באהבתו. וישאר ישוב בגד. אם תשוב ואשיבך לפני העמד:

וישלח יעקב מלאכים מצוות ומניית עשה מצוות הרבה נכרא במה מלאכים. לפניו תשובה. ואשיבך לפני. ארצה שעיר. גיר'ת'ה'ר'. אצינת. סבה תשובה. תסבני בבטן אמי. הולדה. שאר ישוב בגד:

וישב יעקב פארץ - לקים כבוד אב, לבטל בה כבוד של

ה' - בחינת מתנת חנם. והיו: בעת ההוא לאמר - הינו שתפלתו היה עם כח בחינת: בעת ההיא לאמר, הינו בכח אותו העת שהיה העולם מתקים עלידי העשרה מאמרות, שהוא קדם מתורתורה, שאז היה העולם מתקים עלידי העשרה מאמרות שבהם היתה התורה נעלמת, ואז היה קיום העולם עלידי מתנת חנם בג"ל. וככה היה של קיום העולם קדם מתורתורה, הינו בחינת מתנת חנם, בחינת עשרה מאמרות הנ"ל - בכח היה זוכין לבוא ולקבש ארץ ישראל בג"ל, ועליון נפש משה לבוא לארץ ישראל עלידי בחינת זו. והיו: ואתתנן אל ה' - הינו מתנת חנם; בעת ההוא לאמר - הינו עם כח בחינת עת ההיא, שהיה העולם מתקים עלידי המאמרות לבר, שאז היה העולם מתקים עלידי בחינת מתנת חנם בג"ל, אשר עלידיה זכולין לבוא לארץ ישראל בג"ל, ועליון נפש משה לבוא לארץ ישראל עלידי בחינת זו בג"ל. וזה בחינת: בעת ההוא. היתה - זה בחינת סתום ונעלם, כי באותה העת, קדם מתורתורה, היתה התורה נעלמת ונסתרת בתוך העשרה מאמרות וכו', בג"ל:

והתכלל, כי אסור ליאש עצמו. כי אפלו מי שהוא איש פשוט ואינו יכול ללמד כלל, או שהוא במקום שאי אפשר לו ללמד וכיוצא בזה, אף על פירכין גם בעת פשיטותו צדיק להחזיק עצמו ביראת השם ובעבודה פשוטה לפי בחינתו, כי גם אז הוא מקבל חיות מהתורה בג"ל, עלידי איש פשוט הגדול, הינו הצדיק הגדול, שהוא לפעמים איש פשוט, שהוא מחיה את כלם בג"ל ואפלו מי שהוא, חס ושלום, בפררנה התחתונה למרי, חס ושלום, רחמנא לצלן, אפלו אם מנח בשאול תחתיות, רחמנא לצלן, אף על פירכין אל יתיאש עצמו, ויקים: מן שאל שועתי (ישע' כ), ויחזיק עצמו במה שיוכל, כי גם הוא יכול לחזר ולשוב ולקבל חיות מהתורה עלידי הצדיק הגל. והעקר - לחזק עצמו בכל מה שאפשר (כי אין שום יאוש בעולם כלל (ואמר אז בזה הלשון): קיין יאוש איז נאר גיט פאר האנדין), ומשך מאד אלו התכות "קיין יאוש וכו'", ואמרם בכח גדול ובעמקות גפלא ונורא מאד, כדי להורות ולדמו לכל אחר ואחר לדורות, שלא יתיאש בשום אופן בעולם, אפלו אם יעבר עליו מהו, ואיד שהוא, אפלו אם גפל למקום שגפל, רחמנא לצלן, מאחר שמחזק עצמו במה שהוא, ערין יש לו תקנה לשוב ולחזר אליו יתברך. ואפלו איש פשוט גם כן צדיק שיהיה לו יראת שמים. ויש במה בחינת יראות, כי למעלה דברנו מבחינת דרך ארץ, הינו הדרך לארץ ישראל, אמנם ארץ ישראל בעצמה יש בה גם כן בחינת עשר קדשות, כי יש שם עשר בחינות קדשות זו למעלה מזו, והם בחינת עשרה מאמרות, וכל מאמר יש לו בחינת יראה, בחינת (החל' קט) תקם לעבדך אשר ליראתך, כי יש יראה למעלה מיראה (ולא פה לבאר זה הענין). וצדיק לחזק עצמו ביראת שמים גם בעת פשיטותו בכל מה שיוכל, ויוכל לבוא לשמחה גדולה עלידי תמימותו ואמונתו, כי חכמות אין צריכין

עשו אלה תולדות - פוסל ודעו של עשו. יוסף תשובה. תוספתה על צדיקים. במקום שבגליתשובה עומרים. בית עשו לקש בית יוסף להכה:

מקץ שנתים. אחרית הימים. ופרעה תולם. סמרא אתרא מתחזקת. והנה עומד שתק. יאור תשובה. מבכי נהרות הכש. ונשאו נהרות קולם:

ויגש אליו יהודא תקרבתא מלכא במלכא נתאחרו במצוות. כי הנה המלכים איז עברו כל מלאכי חבלה. ודבר נא באוני ולא יבלבלו את קולי. ואל יתר אפק. בצר לך. כפרעה תשובה. כפרע פרעות בהתנרב. כי כמוד כפרעה. תשובת המשקל. יוסף הטמין תרפתי:

ויקרבנו ימי ישראל למות. התאחרות הזמן. למות זה בצר לך וכו' באחרית הימים. וקרא לבנו ליוסף. תשובה שאר ישוב בנה. הטמין תרפתי. אל תקרבני במצרים במצר הגרון. כשעת בחינת בצר לך:

ואלה שמות. לכו תו מפעלות וכו' שמות פעולות מצות. שמות פרור בין המצות. ויהי כל נפש וכו' שבעים נפש. אחרות. על ידי יוסף היה במצרים אסף תרפתי:

וארא אל אברהם וכו' באל שדי זמן גבול גלות. ושמי ה' כשירפקו על דלתי תמיים. קדם הקין. והו התקרבתי הזמנים. וגם הקמתי את בריתי וכו' לתת להם ארץ מגירתם תוחבותרון תשובה וגם אני שמעתי נאקת בני ישראל. זה קול מגירתם אסיפת הניצוצות בתשובה. לארץ ישראל. בונה ירושלים. נדחי ישראל יבגם:

בא אל פרעה. משה בחינת אחרות הזמנים, מה שיהיה הוא שיהיה. פרעה, קולה כנחש ילך. אני הכבדתי את לבו למען שתי אתתי. אם לא יאמינו לקול האות. בקרב. הכבדתי שהקביר על ישראל כדי לעוררם בתשובה. ופרעה הקריב:

וישמע יתרו קריעת יסיוף ומלחמות עמלק. קריעת יסיוף. זה בפול הזמנים. וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן והם. עמוד אש זה לילה וענן זה יום והקדוש ברוך הוא ערבכם ובטל הזמנים. מלחמת עמלק זה תשובה. משה אהרן וחור פרש רש"י בתענית היו שרונים. פרוש, שמכא ראיה שמלחמת עמלק זה תשובה, כי אז היו שרונים בתענית משה אהרן וחור, שזהו בחינת תשובה. נמצא, שקריעת יסיוף ומלחמת עמלק זהו בחינת בפול הזמנים ותשובה, שהם תלויים זה בזה. ועל ידי זה וישמע יתרו שמע הקול, הניג כנ"ל, כי על ידי תשובה, שהוא בפול הזמנים, על ידי זה שומעין הקול וקריעה כנ"ל. ועל פי דרך זה תשוב ותראה כל הענינים האלה הכתובים לעיל, ותמצא בהם דברים ערבים. ועתה נשוב לתחלת דבריו: הקול קול יעקב. ברוז. עשו וישא קולו. הניג שצריכין להתביר הקול קול יעקב על הקול דסמרא אתרא, שהוא בחינת עשו, שנאמר בו וישא קולו, שהוא מתבדר להעלים, תם ושלום, הקול של יעקב, וצריכין להתבדר להכניע הקול של עשו, כדי שצדקה לשמע הקול של יעקב. וזה זוכין

ראשי פרקים ברמז בעלמא לזכרון, ואתרי העינו הכנתי איזה הקדמות שבנו להם, אשר עליהם יסב כל הענין הנה. אפס קצתו מציאתי, לא בלו, כי כפי הנראה בודאי פון עוד לאיזה הקדמות, אשר לא יכתי לעמוד עליהם, ומחמת זה אי אפשר לבאר ולפרש הענין הזה היטב, שיהיה מוכן כל דבריו, אך אף על פי כן מה שאפשר להבין מעט על פי התקדמה שהכנתי מדבריו, אמרתי לבאר מה שצריך, ואולי על ידי זה ישמע חכם ויוסף לקח, ויבין עוד דבר מתוך דבריו לבאר השאר על זכון:

והנה מה שהאיר ה' עיני הוא, כי רבנו ז"ל רוצה ללמוד, שתשובה וחינת למעלה מהזמן, רהינו בטול הזמנים, הם בחינת אמת, ועל ידי זה זוכין לשמע הקול וקריעה ולהכניע הקול דסמרא אתרא. וכן מבאר בהאלף בית הדרש, באות תו - תשובה, סימן א, וזה לשונו: יום שהאדם עושה תשובה, הוא למעלה מהזמן, ומעלה כל הזמנים למעלה מהזמן, וכן יום הכפורים הוא למעלה מהזמן, עד כאן לשונו. נמצא מבאר, שתשובה הוא למעלה מהזמן, ולעניות דעתי זהו מה שרוצה לבאר בפסוקים אלו, בצדק עוד איזה הקדמות שלא יכתי לעמוד עליהם כנ"ל. ועתה בוא וראה, והבין מעט מדבריו, ונתחיל לדקא מסוף דבריו הקדושים, והוא: וישמע יתרו קריעת יסיוף וכו' כנ"ל. קריעת יסיוף זה בפול הזמנים, וישקף ה' וכו' - פרוש, בזה רוצה לבאר ולהוכיח בקצור נפלא, שקריעת יסיוף הוא בחינת בפול הזמנים, כי בקריעת יסיוף פתיב (שם י): וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהב. עמוד אש זה לילה, וענן זה יום, ויתקדוש ברוך הוא ערבכם ובטל הזמנים. נמצא, שקריעת יסיוף הוא בחינת בפול הזמנים. והולך ומבאר התקדמה הנ"ל, שבטול הזמנים ותשובה הוא בחינת אמת וכו'. וזה שכתב: מלחמת עמלק זה תשובה, משה אהרן וחור - פרש רש"י: בתענית היו שרונים. פרוש, שמכא ראיה שמלחמת עמלק זה תשובה, כי אז היו שרונים בתענית משה אהרן וחור, שזהו בחינת תשובה. נמצא, שקריעת יסיוף ומלחמת עמלק זהו בחינת בפול הזמנים ותשובה, שהם תלויים זה בזה. ועל ידי זה וישמע יתרו שמע הקול, הניג כנ"ל, כי על ידי תשובה, שהוא בפול הזמנים, על ידי זה שומעין הקול וקריעה כנ"ל. ועל פי דרך זה תשוב ותראה כל הענינים האלה הכתובים לעיל, ותמצא בהם דברים ערבים. ועתה נשוב לתחלת דבריו: הקול קול יעקב. ברוז. עשו וישא קולו. הניג שצריכין להתביר הקול קול יעקב על הקול דסמרא אתרא, שהוא בחינת עשו, שנאמר בו וישא קולו, שהוא מתבדר להעלים, תם ושלום, הקול של יעקב, וצריכין להתבדר להכניע הקול של עשו, כדי שצדקה לשמע הקול של יעקב. וזה זוכין על ידי

מוהר"ן תנינא

אליהם כאן, שלא יביתי לעמוד עליהם ערין. גם אלו התקדמות שפבר מצאנו בדרכיו, תהלה לאל, ערין צריכין באור רחב, כי באמת עקר העבודה הוא לקשר ולבטל בחינת הזמן, להעלותו ולהיחרו בבחינת למעלה מהזמן. וזה בחינת מצוות ומצוות, כדי לזכות על-ידי המצוות ומצוות, שיתאחד הזמן ויעלה הזמן לבחינת למעלה מהזמן. וכל הצרות והדינים ואחיות הספרא-אחרת הוא רק בבחינת הזמן, שהיה בחינת (דברים ט): בצר לך וכו' באחריה היםים ויקא, שהיה בחינת זמן, ואז: ושבת עד ה' אלקיך, רתינו שנוכה לשוב, ועל-ידיה נזכה לבטל הזמן כג"ל, ואז יתבטלו כל הצרות והדינים וכל אחיות הספרא-אחרת, ונזכה לשמע קול דקדושה, בחינת: ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו. כל זה מכאן מתוך דברי רבנו ז"ל בהראשי-פרקים הללו. מן להכם ויחכם עוד, להכין קצת על-פי דרכים הנ"ל רב דברי רבנו ז"ל הפרוכים כאן, ורובן היטב:

5

איתא בפרק שני מסכת יומא: בראשונה כל מי שרצה לתרם תרומת הדשן תורם וכו'. פרוש, הודות הראשונים, שהיו צדיקים, בשביל זה כל מי שרצה לזכות בהתנשאות, הנקרא דשן, כמו שכתוב (תהלים ט): דשנת בששן ראשי - תורם, והיה מנהיג הדרך. ובזמן שהן מרביין, רצין ועולין כפכש, כל הקודם את חברו בארבע אמות - וכה. הינו כשהיו מרביין, רצין, שכל אתר אומר: אני הוצה להנהיג הדרך. עולין כפכש - הינו כבשנו של עולם (י"ח תהי"ח), הינו מי שידע והשיג יותר בסודות התורה, לזה היו ממנין פרנס על הצבור. וזהו: כל הקודם את חברו בארבע אמות, הינו ארבע אמות של הלכה (בבב"א ט), וזה - זה היה וכה לתרומת הדשן, לבחינות: דשנת בששן וכו'. ואם היו שניהן שרין, הממנה אומר להם הצביעו. ומה הן מוציאין אחת או שתים, ואין מוציאין אגודל במקדש. פרוש, כשהיו שנים שרין בהשגת התורה, שעל-ידיה היו זוכין להתנשאות, כמו שכתוב (ש"ל ט): בי מלכים ימלכו, וכל אתר רצה בהתנשאות, או הממנה, הינו היצר הרע, היה מסיה ואומר להם: הצביעו, הינו שצדקה איזהו צביעות בפני המון עם, כדי שתויקו אוהו ויפכלו אותו לרב. והממנה, הינו היצר, פתה את כל אתר על צביעות, והקל להם ואמר להם: ומה הן מוציאין אחת או שתיים. פרוש, אמר: ומה הן, הינו מה היא עברה בזה שהוציא צביעות פעם אחת או שתיים, ואחר-כך כשתהא מחזק אצל המון עם לצדיק, או מחזיר לנרקתו ולאמתתו. אבל הצדיקים האלו אין מוציאין שום צביעות ואין שומעין לעצת יצר הרע, מחמת גדל תורתם בגדולת הכבוד, שמלא כל הארץ כבודו (ישעי"א ט), ורואה יודע הכל, ומתפלשין לפני השם יתברך להראוה איזהו צביעות. וזהו: אין מוציאין אגודל במקדש, הינו שכלם

על-ידי תשובה, שהוא בטול הזמנים כג"ל. וזהו: יצחק זמן קוף צדיק ישנים וכו' - הינו שיצחק מרמו על זמן, כי "יצחק" אותיות "קץ חי", כמובא. קץ מרמו על הזמן, שהוא בחינת אחרית הימים, כמו שמוכא לקמן: מקץ שנתיים, אחרית הימים. וזה מה שאיתא, שאותיות קוף צדיק ישנים וכו', שזה מרמו על הזמן, כמבאר במקום אחר, שעקר הזמן הוא בבחינת שנה (כמבאר לעיל בסוף סא). ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו - הינו על-ידי תשובה וזכין לשמע קולו יתברך, הינו הקול הקדושה כג"ל, כי תשובה היא בחינת בטול הזמן, שעל-ידיה שומעין הקול כג"ל. ועתה הולך ומבאר, שתשובה היא בחינת בטול הזמן, רתינו שהזמן נהאחד, רתינו שהזמן עולה ונתקשר ונכלל בבחינת למעלה מהזמן. וזהו שמוכא בלשוננו הקדוש: יצחק בן אברהם זמן נתאחד. אברהם אברהם בעיניו כימים אחרים באהבתו. ושאר ישוב כג"ל וכו'. הינו שמוכא, שאברהם הוא בחינת למעלה מהזמן, כי מרחו של אברהם היא אהבה, כמו שכתוב (ישעי"א טא): אברהם אברהם, ואהבה הוא בחינת ההאחדות הזמן, כמו שכתוב (בבב"א ט): בעיניו כימים אחרים באהבתו. וזהו בחינת תשובה, שעל זה מרמו תבה בן, כמו שכתוב (ישעי"א ט): ושאר ישוב כג"ל. כי תשובה היא למעלה מהזמן, כמו שכתוב (דברים ט): אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד, ולפניו יתברך הוא בודאי למעלה מהזמן, כי השם יתברך הוא למעלה מהזמן, כידוע. נמצא, שיצחק בן אברהם מרמו על התאחדות הזמן על-ידי תשובה, כי יצחק, שהוא בחינת הזמן כג"ל, עולה ונתאחד ונכלל בבחינת אברהם, שהוא בחינת אהבה, בחינת למעלה מהזמן, על-ידי בחינת בן, שהוא בחינת תשובה כג"ל. ואז מתגבר הקול יעקב על קול של עשו וכו' כג"ל. כי על-ידי תשובה, שהוא בחינת בטול הזמן, על-ידי זה שומעין הקול הקדושה, שהוא בחינת קול יעקב כג"ל:

וזהו: כי בא השמש - נתקצר הזמן. כי השמש פאה שלא בעונתה בשביל יעקב, ונתקצר הזמן, שהיה בחינת בטול הזמן. וזה: וישבב במקום, שאיתא, שכתב "וישבב" הוא בחינת יש כ"ב, הינו כ"ב אתון דאורייתא, שמהם כל הדברים. וזה מרמו על תשובה, בחינת (ישעי"א ט): קחו עמכם דברים ושובו. וזהו: מאכני המקום, אכנים אותיות. הינו אותיות הדברים שהם בחינת תשובה, בחינת: קחו עמכם דברים ושובו, כג"ל. וזהו: מראשותיו, מחשבה מברר הכל. כי עקר תקון התשובה הוא על-ידי קדשת המחשבה, שמבררת ומתקנת כל הפגמים, כי כלם במחשבה אהבררו. נמצא, שפסוק וישבב במקום ההוא וכו', כי בא השמש, וקח מאבני המקום, וישלם מראשותיו - כל זה מרמו שתשובה הוא בחינת למעלה מהזמן. וכדרך זה תעני היטב בכל הדברים הנ"ל, הנכתבים ברמו ברך ראישי-פרקים, ותבין ותראה הקדמות הנ"ל בכל ענין וענין, אפם קצתו תראה, לא כלו, כי ערין חסרים כמה הקדמות שפון

שכתוב (בראשית טו): הא לכם זרע. גם ברא פדעא ראבוב (עירובי
 טו). גם אמונה נקראת רגל, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה
 (מכתי טז): בא חבוקו והעמירן על אחת וכו'. [וכן] כל הדברים
 הנקראים רגל נחלים:

פב

כי תצא למלחמה וכו' (דברים טו). פתיכי: אחר וקדם צרתני
 (תהלים נל) - זה פתינת כסדר ושלא כסדר. קדם הוא פתינת
 כסדר, פתינת אלף בית כסדר, ואחר הוא פתינת תשר"ק, שלא
 כסדר. וזה פתינת אדם ותוה, כסדר ושלא כסדר. הוי"ה במלוי
 אלפין גימטריא מ"ה - אדם, ותוה הוא פתינת: מלכות פה
 ותורה שבעל-פה קרינו לה. ותוה לשון רבור, כמו שכתוב (תהלים
 טו): ולילה ללילה יתוה רעת, הינו מלכות פה, כי המלכות נקרא
 רבור, עלישם כי אין מלך בלא עם, ואין העם יודעים רצונו
 אלא אם כן בשהמלך מגלה מהשבתו ורצונו לחוד רבורו. נמצא,
 שעקר הנגה מלכותו אינו אלא עלי"י רבור, וזה פרוש: מלכות
 פה. וזה שאנו רואים, שלפעמים הולך להאדם שלא כסדר, כי
 שלמות של כל הדברים אינו אלא פשרם מיתדים ומקשרים בו
 יתפרד, כי השלמות והמלוי הוא תחיות, כי איבר שנחלק ממו
 תחיות, אי נקרא חסרון. ותחיות היא המוח והשכל, כמו שכתוב
 (פיה"ט): והתקמה תחיה וכו', והתקמה היא פתינת "מה" - "בת
 מה", מה תינו מה פתנו. ומה הוא אדם, כי לית אדם בלא
 אלף, הינו הוי"ה במלוי אלפין. הינו הקדוש-ברוך-הוא הוא תיות
 של כל הדברים, כמו שכתוב (ויקרא טו): ואתה תחיה את כלם.
 נמצא זאת הפתינה מלכות, תוה, בשהיא מקשרת לאדם, לפתינת
 "מה", הינו להקדוש-ברוך-הוא, אי יש לה שלמות. כי השכל
 שהקדוש-ברוך-הוא שם בהנגה מלכותו, בזה הוא מניה אותה,
 כמו שכתוב: התקמה תחיה, והוה (תהלים טז): לה הארץ ומלאה
 - בשהארץ, הינו פתינת תוה מלכות, מקשרת לה, אי הוא
 במלאו ובשלמות. ומי שמחלק פתינת תוה מלכות לעצמו, שאומר:
 אגא אמלך - בזה הוא מתלק ומפריד אותה מהקדוש-ברוך-הוא,
 אי אינה בשלמות. כי עקר תחיות - "מה", הינו השכל. וזה
 (דברים ט): כי ככל חכמי הגוים וככל מלכותם מאין כמוך. פרוש,
 שקלם אין כל-כך גרול לתחיות את מלכותם. וכשהוא מתלק
 את מלכות לעצמו, אי הולך לו שלא כסדר, כי הוא בתוך
 פתינת שלא כסדר, הינו מלכות, תוה, תשר"ק. וכשזאת הפתינה
 תוה היא מקשרת להאדם, הינו להקדוש-ברוך-הוא, אי הולך
 לו כסדר, כי באחר ראות דבר, נקבה לא אדרב חסון (אורח חיים
 קכ"ג ע"ג אורח חיים ט"ז). נמצא, כי פתינת תוה שלא כסדר נחפסלים
 עלי"י האדם כסדר:

וכפתינת כסדר נקרא יוד. ששלמות, הנקרא דלת, לית לה כגרימה
 בלום, והקדוש-ברוך-הוא ממשיך לה תיות התקמה,
 הנקרא יוד, וזה: יו"ד וא"ו דלת. וזה: אחר וקדם צרתני, ותשח
 עלי כפך - אל תקדי כפך, אלא כפך, הינו יוד גימטריא כף.
 וכשמחלק את הד' לעצמו וממשיך לעצמו תיות מפנה, אי
 נעשית לו שלא כסדר: דין - מיווד נעשה דין. וזה (ישעיהו א):

שכלם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ט): מי שיש
 בו רעה פאלו נבנה מקדש בימיו. מעשה שהיו שניהם שוים,
 ורצין ועולין בכבש, ודחה אחד מהן את חברו, ונפל
 ונשברה רגלו. וכיון שראו בית-דין שבאין לידי סכנה,
 התקינו שלא יהא תורמין אלא בפנים. נשברה רגלו - הינו
 כפירה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (מכתי טז): בא חבוקו
 והעמירן על אחת - וצדיק באמונתו יתיה. מחמת קנאה שקנא
 את חברו, שהיו שניהם שוים בהשגת התורה, וחברו דחה אותו,
 עלי"ייה כפר בעקד. גם ידבעם אמר: מי בראש (סנהדרין קג).
 כמו שמצינו ברוד הזה, שכמה בני-אדם נפלו מאמונתם מחמת
 שרואים שבני-גילם עלו לנהלה. ובדואי מה שדחה אותו ולקח
 נהלה לעצמו, היא עזות, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה
 (סנהדרין קד): עזות - מלכותא בלא חנא. התקינו שיהא תורמין
 עלי"י פים. הינו, מתחלה היו רוצים בהתנשאות לשם שמים,
 אבל עקשו, שהתנשאות היא בשביל כבוד עצמו, החקינו שלא
 ירף שום אדם אתר התנשאות, אלא יכרח מן ההתנשאות,
 ואין תורמין אלא עלי"י פים. פרוש, הינו לא ירצה שום אדם
 בהתנשאות, אלא עד שיבואו כל העם ויפיוסו אותו שיקבל
 רבנות, אי יקבל; אבל בלא פיוס לא יקבל, ולא ירף אתר
 התנשאות, כי לא מצינו ברוד הזה שיהא כוננו לשם שמים,
 כמו שמצינו (הוריות טז) שהתקין רבן גמליאל כבוד לעצמו וכבוד
 לגיאי וכבוד לאב-בית-דין, ואחר-כך, כשראו רבי מאיר ורבי
 נתן, התיעצו לבטל הדבר, ובדואי לא היו פונתם, חס ושלום,
 בשביל כבוד עצמם, אלא בשביל כבוד השם יתברך:

פג

בשארם משמח עצמו בשמחה של מצוה, והשמחה גרולה
 כל-כך עד שנוגעת עד רגליו, הינו שפוקד מחמת
 שמחה, זה הפתינה נקרא: ונביא לכב חכמה (תהלים ט). תרגלים
 הם נצח ותוה, פתינת נביאים, נחלים לפתינת לב עלי"י
 השמחה שבלב, כי השמחה מעלה אותם. והוה דקור, שמעלה
 רגליו בכל פעם. וכשלומד תורה או שעושה מצוה בכל-כך
 שמחה, שהשמחה נוגעת עד רגליו, ומעלה את רגליו למעלה
 - בזה נחלים כל חוכמי דאורייתא, שהם נקראים סוכי קשומ.
 וזה פרוש (ישעיהו א): צדק יקראו לרגלו, כי התורה והמצוה
 נקראים צדק, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (חילן טז): צדק
 תדברון וכו', וכמו שכתוב (תהלים קט): כי כל מצותיך צדק. גם
 היבור הרע נקרא רגל, כמו שכתוב (ישעיהו ט): לא רגל על לשונו,
 גם הוא נחעלה. גם אדם נחעלה בממו, הנקרא רגל, כמו
 שכתוב (דברים ט): ואת היקום אשר ברגליהם. גם כל המדרגות
 המתחונות, המכנים בשם רגלים, נחלים עלי"י שמחת תורה
 ומצוה, כמו שכתוב: צדק יקראו לרגלו, שהתורה והמצוה הם
 קוראים למעלה את אלו המדרגות המתחונות. וזה שאמרו
 חכמינו זכרונם לברכה (כ"ג): מי שאין לו בנים, ישמח את
 אשתו ברב מצוה. כי אשה נקראת רגל, כמו שכתוב (שמואל
 א): דגל חסדיו ישמר. נמצא, שעלי"י השמחה הוא מעלה
 ומקשר אותה לפתינת צדק, הנקרא הא, ושם עקר הדע, כמו

מוהר"ן תניינא

ובשהולך לארם שלא כסדר, והו התנגדות הרצון - אני רוצה שיהיה בן הרב, והרבר להפך, שלא כסדר. וזה בחינת מלחמה, כי כל מלחמה הוא התנגדות הרצון, הוא בחינת שלא כסדר. והו: כי תצא למלחמה - כשהולך לך שלא כסדר, הינו התנגדות הרצון. ונתנו ה' אלקיך בידך - שיתבטל כל רצונות נגד רצונך, שילך לך כסדר ברצונך, אימתי פר ושבותי שבין - כשתהיה בבחינת מה, כשתמשיך לך אלקות, הו"ה כמלוי אלפין. וזה פרוש מחשבה - חשב מה (וזה כראשית ד' ותקון ע"ג). כשתמשיך תמיד במחשבתך אלקותו. וזה בחינת (ש"ש) מלך אסור ברהטים - ברהיטי מחין דילך. והו: ושבותי שבין - שתמשיך "מה" בתוך מחשבתך, שתמשיך אלקותו במחשבתך, כי כל דבר שנמשך ממקום גבוה נקרא שבי, כמו שכתוב (יהל"ם) ע"ג: עליית למרום שבותי שבי; ועל-ידיה יתבטלו כל המלחמות וכל הרצונות נגד רצונך. וזה הסוד גרעו בעניינתיים, כהקדמה בכלל י"ט, ובכונות של ראש-הרש אלו:

פג לשון רבנו זכרוננו לברכה

על-ידי תקון הכרית, שהוא קשת, יכול להוציא החצים, שהיא התפלה, שהיא חי ברכאן רצולותא, שהם תלת ווין, בחינת חצים, ובקומם ככרית, בבחינת (יהל"ם ע"ג): ובכריתו נאמנת לו. אמונה זה בחינת תפלה, בבחינת (שמות ט'): ויהי ידיו אמונה. ואז התחלת צמיחת קרן משיח, בבחינת (יהל"ם ק"ג): אצמיח קרן לרור, בבחינת (יהל"ם ט'): קרנים מירו לו. ירו זה בחינת תפלה, ותפלות הם שלשה, כי כלליות משיח באכות, הינו משיח, שהוא הרבור, שבו מתפלל, בחינת משיח אלמים, הוא מאש מים רוח:

ואז נעשה בן-חורין, הינו שבא לקדשת שבת, שאסור במלאכה. כי שבת זו שין בת. שין תלת גוין: אש, רוח, מים. בת היא התפלה, שהן הברכות, בחינת (כ"ב ע"ג): בת היה לו ובכל שמה, בחינת ברכות, בחינת (בראשית כ"ד): וה' ברך את אברהם בכל:

וכקדשת שבת זה בחינת תכלית היריעה, ותכלית היריעה שלא נרע, וכשביל זה שבת נקרא תכלית שמים וארץ, ותכלית זה בחינת (יהל"ם ט'): אמתו אחכמה, והיא חקקה ממני; הינו, זה עקר החכמה - שישביל שרחוק ממנו התכמה:

ותכלית היה הוא עקר המקום, הינו בחינת מקומו של עולם, שזה התכלית הוא המקיף את כל העולם שנקרא בחכמה, כמו שכתוב (יהל"ם ד'): כלם בחכמה עשית. והו בחינת (ברכות ט'): הקובע מקום לתפלתו, כי זה עקר המקום, בבחינת (שמות ט'): אל יצא איש ממקומו ביום השביעי:

ואז פושט גופו המוצרע, שהוא ממשכא רחויא, ולוכש בגרי שבת, הינו גוף קדוש מגו'ערן. כי המקום גורם, בבחינת (ש"ס ט'): של געליך וכו' כי המקום וכו'. ועל-שם הגוף הקדוש נקרא שבת, בבחינת (ש"ס ט'): והנה שבה כבשרו - שגורפא מצרעתו, ונתלכש בגוף קדוש מגו'ערן, הנקרא בשר, בחינת (בראשית ט'): כבשר מבשרי:

וכל לכב רוי; כי כשהולך לארם שלא כסדר, זה לו מחלת לב, כמו שכתוב (ש"ס ט'): תולחת ממשכה וכו'. וכשוואה ארם בעצמו שהולך לו שלא כסדר, ידע שיש לו גרלות, הינו: אגא אמלך - יעשה תשובה וישפיל את עצמו, ויהיה בחינת מה, כמו שכתוב (שמות ט'): ונחמו מה, ואז נחור היה לבחינת ארם, לבחינת מה, ונעשה כסדר, הינו אחר וקדם וכו' כפך הינו יור:

ועקר התשובה הוא בחדש אלול, כי הם ימי רצון, שעלה משה לקבל לוחות אחרונות ופתח ררך בכושה לילך מה. והדרך שעשה משה הוא כך, שמושה קשר את עצמו אפלו לפחות שקישראל ומסר נפשו עליהם, כמו שכתוב (שמות כ"ב): ואם אין מחני נא. וזה פרוש (שמות ל"ג): ויקהל משה וכו' - שמושה היה מאסף ומחדר ומקשר את עצמו עם כל ישראל, אפלו עם הפחות שבבחינתם. וזה פרוש (יהל"ם ט'): בלו סג יחרו - אפלו כשאני רואה אחר מישראל שסג מכל וכל מהקדוש ברוך-הוא, אף-על-פי-כן צריך אני שנהיה יחרו - צריך ליחר ולקשר עמו, כמו שעשה משה. כי יש בחינת אלקות אפלו ברוקא התחתונה, אפלו בעשרה כתר ומסאבותא, לקים (יהל"ם ע"ג): ומלכותו בכל משלה. וזה בחינת חיריק, כמו שכתוב (כתובי הינו י' דף כ"ד): יחדיק לאנחתא לה לתתא, להמליך לה על תתאין. נמצא, שבפחות מישראל יש בו כודא איהו אלקות, ועל-ידיה אני יכול להיות יחרו עמו, וזה: בלו סג יחרו. ועור זאת הבחינה היתה למשה, כי כל מה שעלה למעלה יותר עליונה, מציא שם אלקים, כמו שכתוב (שמות ט'): ומשה עלה אל האלקים. כי כשמיית אנו רואים, שיש ארם שהוא למטה כרחקות, אזי הוא עוכר השם ומכיר אותו, וכשהוא נעלה למעלה, שנתעשר, אזי הוא שוכח בהקדוש-ברוך-הוא. ורור אמר (יהל"ם ע"ג): אם אסק שמים שם אתה - אפלו בשמים שם יש הקדוש-ברוך-הוא, ככל עליה ועליה צריך למצא שם הקדוש-ברוך-הוא. ומצינו, שאלישע אחר עלה לרקע על-ידי שם, ואף-על-פי-כן כפר בעקר (ש"ס ט"ד), והרבר חמוה, כי אררבא, כי כל מה שארם נעלה ביותר, בודאי הוא יותר קרוב לאלקות, כי כל הטוב הוא אלקות, כמו שכתוב (יהל"ם ק"ה): טוב ה' לכל, ואנו רואים בהפך - כשארם בא בעשירות, כטוב, אזי הוא שוכח בהקדוש-ברוך-הוא. ותרע, שזה בחינת (בראשית כ"ג): ותכניה עיניו מראות, מחמת שנתקרב ביותר אל האור אלקות, אזי האור מכה עיניו ומזיק לו, כמו כשארם מסתכל בעצם השמש, אור השמש מזיק לעיניו. אבל יש בחינת סגול, כמו שכתוב (ת"י י' דף ט"א): וסגול כר איהו בין תרין רדועין דמלכא, שזהו בחינת (שמות ט'): ושכתי כפי עלך, כי בלא זה היה עצם אור תכור מזיק למשה, כמו שכתוב (ש"ס): כי לא ידאני הארם וחי, וראית את אחורי וכו'. וזה שבקש רור: ואחר כבוד תחני (יהל"ם ע"ג) - תקרבי בהתקרבות של משה, שבקש מפקד: הראני נא אה כבודך (שמות ט'), והראית לו את אחורי כבודך, כמו שכתוב: ושכתי וכו' וראית את אחורי:

ואז נתרומם מזלו, שהיא בשר מבשרו, וזכה לעשר, בכחית (כס"ג ט) ברכת ה' היא תעשיר; ונתחנן יצרו הטוב, הינו לב בשר (ויחאל לו) - יצר טוב, מצא אשה מצא טוב (ס"ג ט). והנו (ס"ג ט) קול השופר הולך וחוק מאד - קול השופר היוצא מגופא שפירא הנ"ל וקול זה בחינת חפלה הנ"ל; הולך וחוק מאד - זה קמזן (כס"ג ט). שנתחנן מזלו ויצרו הטוב כנ"ל, ונתבטל העצבות והליצנות הבאים ממנה שחורה. כי העצבות - מחמת דחקות ועניות, והליצנות היא שחוק הבטיל (ק"ה ט), בחינת: החיול שחוק (כס"ג ט) - הן נתבטלים עלי ידי הפול של עשירות, ועלי ידי יצר הטוב, שהוא בחינת (ס"ג ט): לב חכם לימינו:

ובלימין הזה הוא מקים את הנופלים לאהבות ולידאות רעות, הוא מקים אותם לאהבות וידאות קדושות, בכחית (הח"ל ט) כל הנשמה תהלל י"ק, כי ימינו מעביר החשך מעיניהם, ואז עיניהם רואות נפלאות, בכחית (הח"ל ט) גל עיני ואפיקה נפלאות. ונפלאות האלו הן בכחית פסח, שהוא ימין, בחינת (כ"ג ט) כימי צאתך ממצרים אראנו נפלאות, ופסח הוא פה סח, בחינת (מ"א ט) תורת אמת היתה בפייה, ונחשב כאלו ברא את העולם, כי שם פתיב (כ"א ט) יהי מאורות, ועבר חשך שכסה פני תהום:

ואור העינים מעלין גם כל הבקשות ותחנות אשר יתפללו אל הבהיה המקדש, כי שם עולין כל הבקשות, ומשם האור עינים יוצא, בכחית (ס"ג ט) והיה עיני ולבי שם. ואור העינים מעוררין הנאלה התלויה בלב, בכחית (י"ט ט) כי יום נקם בלבי, כי עיני ולבו שם. וזה בחינת (כ"א ט) ויקרא לאור יום, אור העינים מעוררין יום נקם שבלב, לבפול שאור וחמץ של יצר לב האדם רע הנשאר לו מנעוריו. ושאור וחמץ שבלב האדם, הוא המסית את האדם שיהרהר אחר תלמידיו חכמים שברו, ולומר זה נאה וזה לא נאה, בכחית (י"ט ט) חלק לבם, לבם, הם עיניו ב"ת צדיקים שברור. וזהו (ס"ג ט) אור לארבעה עשר, הינו אור שבעינים, שיש בהם שני פנמים שבעה גלדי עינא, בהם בודקין את החמין:

ואז יכול הלב להתלהב בלמוד התורה בשלהובין דרתיכותא, ומים רבים, שהם אהבות ויראות חיצוניות, אי אפשר להם לכבות התלהבות הזאת, בכחית (ס"ה ט) מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. והשכינה היא מכסה בכנפיה על המהון של ישראל באהבה הזאת, שלא ישלטו עליהם דע מרעים, שהם בחינת מי המבול. וזה: העובר עברה ומתבייש בה, מוחלין לו (כו) (כ"ג ט), כי על כל פשעים תכסה אהבה (ס"ג ט), כי עלי ידי הבושה נשפך דמו, ואז השכינה מכסה דמו באהבה כנ"ל, בכחית כסוי דם, ועלי ידי כסוי הזאת נתכסה כל פשעיו ממילא (כ"ג ט):

(מתחלת סימן זה ערבאן הוא לשון רבנו ז"ל)

ובשנהקדושו שברוך הוא רוצה למעם ממצוות עשה של איש ישראלי שהוא צדיק, אזי היא בחינת איבר מן החי, שהוא אסור באכילה, וצריך שחטיטה להתידה. על-כן צריך שגיבוא עליו בושה, שהיא שפכות דמים, בחינת

שחטיטה, שהיא מטהרת האיבר מן החי, ואזי יוכל השם יתברך למעם מהמצוות עשה שלו, בין מצוות עשה אחת בין מצוות רבות, כי המצוות נקראים מטעמים, כמו שכתוב (כ"א ט): ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי - מפקודין דעשה, כמובא (כ"ג ט) כ"א ט) וכן שנשפך דמו עלי ידי הבושה כנ"ל, אזי צריך לשמור שלא ייקפו ממנו החיצונים הידועים, שרוצים לינק מנה הדם הנשפך. על-כן צריך כסוי, שהשכינה מכסה דמהון של ישראל שנשפך באהבה הזאת, בחינת: כאשר אהבתי, כנ"ל וזה בחינת כסוי דם:

ובענין שפכות דמים של ישראל יש דברים עליונים ונסתרים הרבה, בין שפכות דמים עלי ידי בושה, בין שאר שפכות דמים ממש. כי יש כמה וכמה נשמות גפולות, שאין להם עליה כי אם עלי ידי שפכות דמים של ישראל של אדם גדול, ולפעמים אין להם עליה כי אם עלי ידי שפכות דמים ממש. וזה בחינת (י"א ט) זדונות נעשין כוביות, שעלי ידי הבושה ושפכות דמים השכינה מכסה דמהון באהבה הנ"ל, וזה בחינת: על כל פשעים תכסה אהבה, כנ"ל, ונתהפכין הזדונות לזכות, ונתעלו הנשמות הנפולות, שהן בחינת פשעים, כי נתעלון ונתהפכין לזכות עלי ידי כסוי דם באהבה הנ"ל (ע"ו ח"ק ט"א):

פר לשון רבנו זכרוננו לברכה

דע, שעקר התחברות ודבקות להשם יתברך הוא עלי ידי התפלה. כי התפלה היא שעה, שדרך שם נכנסין להשם יתברך, ומשם אשתמודעין לה. כי תפלה היא מלכות, כמו שכתוב (הח"ל ט) ואני תפלה; ותפלה - לשון התחברות, כמו שכתוב (כ"א ט) ונתגלי אלקים נפולתי, תרגומו לשון התחברות. וכשכיל זה על-פירוב כשארם מתפלל נופלים לו מחשבות של גדלות, כי התפלה הינו בחינת מלכות, בחינת אני, היא בגלות בתוך מלכות הרשעה, כמו שכתוב (ויחאל ט) ואני בתוך הגולה. וכשהיא רוצה לצאת, אזי מתאחות בה מלכות הרשעה, הינו גדלות, שגדלות היא ממלכות הרשעה, שרוצה להתגדל ולמקד. וזה שמתפללים בכח, בזה נותן כח בתפלה להתחזק בנגד מלכות הרשעה לצאת מגלותא. וזה (הח"ל ט) תנו עז לאלקים על ישראל גאותו. כד הנאות, הינו מלכות הרשעה, גוברת על ישראל, החסון לה - שתתפללו בכח ותחזקו את אלקים, הינו בחינת אני. וזה (כ"ג ט) וזכרת את ה' אלקיך, כי הוא הנותן לך כח לעשות תיל. פרוש, שעלי ידי הכח תתקן את אשת-חיל, בחינת מלכות. וזה פרוש: למקני נכסין (כ"ג ט) מרגם של לטות כל - לפני נכסין. פרוש, כי המלכות כד אייה בגלותא אוי אוקרת: אל תראוני שאני שתחרת (ס"ה ט), כי היא מלבשת בלבושין אקמין, בלבושין דקלפין, ומכסה בהם. ואזי: בצפור נודדת מן קנה מן איש נודד (ס"ג ט), כי היא קן דילה. וכד אדם מתפלל בכח ומוציא אותה מגלותא, מכסוין דילה, ונעשית קן לתקדוש-ברוך הוא. וזה פרוש: למקני - לשון קן, נכסין - לשון כסוין. ועפר בנותך יהיה שתתקן השכינה כדי לוננה עם בגלה. וזה פרוש: למען הקים את בריתו

הקמת

מוהר"ן תניינא

כנ"ל, כמו שבשעת השמר, שהיא קלקול אמונה לגמרי, צריכין אפלו למסר נפשם ממש, אפלו על דבר קל, כמו'כן בישש קבנות ופנס באמונה, צריכין לעשות עבודות קשות כנ"ל. ויש כמה בחינות בקבני אמונה, כי יש אפלו צדיקים שהם קבני אמונה, כמו שדרשו רבותינו וכוונם לכרכה (סוכה פ"ג) על פסוק: כי מי בו ליום קבנות - מי גרם לצדיקים וכו'.

פו

דע, שבנות אלול הם תקון לפנס הקרית, כי סוד בנות אלול הוא הנותן בים דרך (ישנה כ"ג) ובמבאר בנות האר"י ול - להאיר בחינת דרך בים, ודרך זה נפתח בחדש אלול (ועו"ש בכתובת על הכניסה של אלול). ועקר פנס הקרית הוא בבחינת דרך הזה, כי היה צריך להאיר בחינת הרב"ד (אמתיים עשרים וארבעה) אורות בבחינת ים, בחינת אמונה, והוא נטה מזה, ופנס בבחינת דרך, בבחינת (בראשית ו') כי השחית כל בשר את דרכו. כי אשה נקראת דרך, כמוכא בדברי רבותינו וכוונם לכרכה (חידושי כ"ג), ויש דרך אחר, בחינת (ס"ג) דרך אשה מנאפת. והכלל - שעקר הפנס בבחינת דרך, שלא האיר הדרך בים. ולפעמים מחמת זה הפנס יכול לאכז את ווגו, כי מאחר שנטה מווגו, קשה לו למצא את ווגו, ואפלו אם ימצא את ווגו, תהיה לו מנגרת, ולא תהיה נוסה אחר רצונו, מחמת שנטה ממנה ולא האיר בה, מזה נהנה שיש לה רצון אחר בנגרו, ואז לא זכה - בנגרו (בבב"ט ט"ז). וחדש אלול, שאז יכולין לחקון זה ולהאיר הדרך בים כנ"ל, (על"פ) בנות אלול הם תקון לזה. ובשמתקן זה, אזי מוצא ווגו, והיא אינה בנגרו, רק ברצונו. ויש בזה סוד נפלא, כי דע, שזה הסוד מסר אברהם לאליעזר עבדו, בישלתו לבקש הווגו של יצחק בנו, הינו סוד בנות אלול, שהם מסגלים לתקון הקרית, שעל"ידיה מוצאין הווגו. כי על"ידי תקון הנ"ל נעשה בה רצון אליו, כי מקדם לא היתה נוסה אחר רצונו, כי נטה ממנו כנ"ל, ועל"ידיה אי אקשר למצא ווגו, ואפלו אם מוצאה אינה נוסה אחר רצונו כנ"ל, אבל על"ידי בנות אלול, שהם התקון לזה, על"ידיה חזר נעשה בה רצון אליו כנ"ל. וזה הסוד מביאר בתורה בפרשת אליעזר, כי אברהם מסר לו הסוד הזה. וזה שאמר אברהם לאליעזר (בראשית כ"ד): ואם לא תאבה האשה ללכת אתך, ראה והבט נפלאות תורתנו, כי ראשיהבות פסוק זה הם אותיות אלול, ובאמצע הם תבות: תאבה האשה, כי על"ידי בחינת אלול, הינו סוד בנות אלול, על"ידיה תאבה האשה, כי על"ידיה נעשה בה רצון אליו כנ"ל. ומצא, שבאלו תבות בעצמן, שדבר אברהם עם אליעזר מענין החשש שמא לא תחרצה לילך אחריו, דהינו מה שאמר לו: ואם לא תאבה האשה ללכת אתך - פאלו תמכוח עצמן גלה לו סוד התקון לזה, דהינו סוד אלול, המרמז בראשיהבות, שהוא התקון לזה, שעל"ידיה תאבה האשה. ועוד יש בזה סודות נוראים מאד. גם עין במאמר המתחיל: ויאמר ה' אל משה קרא את יהושע (בלוי"א פ"ו ט'), כי שם מרבר מנגות אלול, והוא תקון לפנס הקרית כנ"ל. הינו לענין באותו המאמר, ולבות להכין בו, ולעשות עמי אזהה עבודה בעבודת השם - על"ידיה תקון פנס הקרית:

הקמת הקרית רמו לזווג, כי מתחלה צריך אתערותא דלתתא, הינו תקון השכינה, וכשהשכינה מתלבשת בלבושין נהירין: חזר סמך ירק, בחינת אבות, והיא בחינת שבועה, בחינת שבועה, ונעשה כאלו עכשו נשבע לאבות. וזה: אשר נשבע לאבותיך ביום הזה - ביום הזה דיקא. ומצא, על"ידי תפלה ככה נחחדש השבועה לאבות:

פה

אנוזים הנקראים לזים, הם רומזים לבחינת לאה, שהיא בערף, שהיא נקבא ראשונה, ואחר"כך נבנסין לבחינת המקדש, שהוא בחינת: יעקב קראו בית אל (ספס"ט פ"ג) וזהו שפרש רש"י (ספס"ט א), שדרך לו נבנסין לבית אל. וזהו (ישנה ט'): נחמו נחמו שחי פעמים "נחמו" גימטריא "קרקד", שהוא בחינת ערף, שעל"ידיה נבנסין לבית אל. וזהו שלשה שבועות, שהם עשרים ואחד יום שבין המצרים, וכנגדו באילן לו. כשביל זה נוהגין לאכל ביצה בסעודה המפסקת פתשעה באב, כי הביצה נמרת בעשרים ואחד יום, במאמר חכמינו וכוונם לכרכה (בבב"ט ט'): תרנגולת מולדת לעשרים ואחד יום וכו', וכנגדו באילן לו. והו העצם לו שיש בערף אדם, שישאר אחר כליון הגוף, וממנו יתחדש בגן הגוף כשעת תחית המתים. וזהו עקר נחמוחינו, בחינת נחמו נחמו כנ"ל, כי על הגוף נאמר (יה"ט): שכבי עד תבקר, שהוא עת התחיה. ותנה בבקר והנה היא לאה (בראשית ט"ז) - הינו עצם לו הנ"ל, שעל"ידיה נחבנה הגוף, וכשביל שכל בנותו של יעקב היה בשביל רחל, נאמר בבני רחל, דהינו יוסף: ולקרקד נזר אחיו (בראשית ט"ז), וכבנימין בתיב (יה"ט): ובין בתפיו שכן רמו, שעל"ידי בחינת לאה, שהיא ראשונה, יכול לכזא לבחינת רחל. קרקד ובתפיו זה בחינת לו הנ"ל. ערף גימטריא ש"נ - ראשיהבות: ששח נחמו, רמו להנ"ל:

פו

דע, שעל"ידי שהעולם הם מקבני אמונה, על"פם הם צריכים לתענית, דהינו עבודות קשות. כי ביראי ידוע שאפשר לעבד השם יתברך בכל דבר, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרונאי עם בדותיו (ע"א ט), אך מה שצריכין לפעמים לעבודות קשות, הוא בבחינת מה שאמרו רבותינו וכוונם לכרכה (ספס"ט פ"ג): בשעת שמד אפלו אנקתא דמסאני יהרג ואל יעבר. ומצא, שאף שבאמת אין ראוי שיהרג על זה, אך מחמת שהוא שעת שמד, והם מתגברים ורוצים דיקא להעבירו על דת ולהכיוא לבפירות, הם ושלום, על"פם הוא מברך למסר נפשו אפלו על דבר קל. והעבודה הנה והבפירות הם בבחינת (תה"ט פ"ג): אף אין יש רוח בהם - שאין בהם שום רוח כלל, והקבני אמונה הם בבחינת מקפדיהו, שהוא כמו ממצע, דהינו שאין להם אמונה שלמה, שהיא בחינת מאריך רוחו, כמוכא במקום אחר (בלוי"א פ"ו ט'), ואף על"פ"כ איןם בופרים לגמרי, שאין להם שום רוח כלל, רק הם כמו ממצע, ורוחם קצרה, בחינת מקפדיהו. וזהו (ספס"ט ו'): מקפדיהו ומעבדה קשה - שמתמת שהם בבחינת קפדיהו, מחמת שהם קבני אמונה כנ"ל, על"ידיה צריכין לעבודות קשות ולתעניתים

צָרִיךְ לָהֵר מְאֹד, שְׁלֵא לֵאכֹל פְּרִי שְׁלֵא נִתְבַּשְׁלָה כָּל צָרְכָה. וְכֵמו שְׁאִסּוּר לִקְץ אֵילָן בְּלֹא זְמַנוּ, כֵּמו שְׁאִמְרוּ רַבּוּחֵינוּ וְכֹרֶנָם לְבִרְכָה (כ"ב ט), כֵּן אִסּוּר לְחַלֵּשׁ פְּרִי קֶדֶם בְּשׂוּלָה, וְכֵן אִסּוּר לֵאכֹלָהּ. וְהֵאוּכַל פְּרִי קֶדֶם גָּמַר בְּשׂוּלָה, יְכוּלָה לְהִזִּיק לוֹ מְאֹד לְנִשְׁמָתוֹ, כִּי יוּכַל לֵאבֹד וּנְפֹשׁוּ עַל־יְדֵיָהּ, כִּי הִפְרִי כָּל זְמַן שֶׁהִיא צָרִיכָה לְהִתְגַּדֵּל, יֵשׁ לָהּ כַּח הַמוֹשֵׁךְ, כִּי הִיא צָרִיכָה חַיִּית לְהִתְגַּדֵּל, וְעַל־כֵּן בְּיָדָי יֵשׁ לָהּ כַּח הַמוֹשֵׁךְ, שְׂמוּשְׁכָתָּה יִנְקָתָהּ וְחַיִּיתָהּ; וְכִשְׁתּוֹלְשִׁין אוֹתָהּ קֶדֶם זְמַנָּה, קֶדֶם שְׂנִיתְבַּשְׁלָה עֲדוּן כָּל צָרְכָה, עֲדוּן יֵשׁ לָהּ כַּח הַמוֹשֵׁךְ, כִּי בְּשִׂמְתְבַשְׁלָתָּה כָּל צָרְכָה, שׁוֹב פֶּסֶק מִמֶּנָּה כַּח הַמוֹשֵׁךְ, כִּי אֵינָה צָרִיכָה עוֹד לְמִשְׁךְ חַיִּית; אָכֵל בְּשִׁצְרִיכָה לְהִתְבַּשֵּׁל עוֹד, עֲדוּן יֵשׁ לָהּ כַּח הַמוֹשֵׁךְ, וְעַל־כֵּן זֶה הֵאוּכַלָהּ קֶדֶם גָּמַר בְּשׂוּלָה, תּוֹכֵל הִפְרִי לְמִשְׁךְ לְעִצְמָה חַיִּית הַנֶּפֶשׁ שֶׁל זֶה הָאָדָם, מֵאֲחֵר שְׁעָדוּן יֵשׁ לְהִפְרִי כַּח הַמוֹשֵׁךְ כִּנ"ל, עַל־כֵּן תּוֹכֵל הִפְרִי לְמִשְׁךְ לְעִצְמָה חַיִּית נֶפֶשׁוֹ, וְיוּכַל לֵאבֹד וּנְפֹשׁוֹ. וְעַם־כֵּלָיָהּ, אִם מְבַרְךְ הַבְּרָכָה שֶׁל הִפְרִי בְּכֹנֶה וּבִירְאָת־שָׁמַיִם, אֵין יוּכַל לְהִנְצֵל מִזֶּה, וְגַם אִם הוּא חוֹק בְּיֹתֵר בְּעִבּוּרָה ה', יוּכַל גַּם־כֵּן לְהוֹצִיא עוֹד חַיִּית מֵהִפְרִי, וּלְמַצָּא שֵׁם אֲבֹרוֹת. כִּי יֵשׁ דְּבָרִים אֲבֹדִים, וְיֵשׁ בָּהֶם דְּבָרִים נִפְלְאִים, סוּדוֹת וְנִסְתָּרִים וְנוֹרָאִים מְאֹד, רִיזוֹן עֲלָאִין. וְהַעֲקָר, שֶׁהָאָדָם צָרִיךְ לָהֵר מִזֶּה מְאֹד, הֵינוּ שְׁלֵא לֵאכֹל פְּרִי קֶדֶם שְׂנִיתְבַּשְׁלָה כָּל צָרְכָה. וְדַע, כִּי גַם בְּשִׁבְבַשְׁלוֹן הַפְּרוֹת בְּבִיתוֹ אֵינוּ מוֹעִיל לָהּ, אָכֵל אִם הַפְּרוֹת שְׁלֵא נִתְבַּשְׁלוּ כָּל צָרְכָן עַל הָאֵילָן הֵם מִנְחִים אֵינָה זְמַן עַד שְׁנַעֲשִׂין מִבְּשָׁלוֹן מֵאֵלֵיהֶן כְּתַלְשֵׁ, זֶה מוֹעִיל, וְיִתֵּר לֵאכֹלָהּ. וְזֶה דְּבָרָה כֵּמו הָאָדָם שֶׁהוּא יָנַע, וְהוּא מִרְחֵף רַחֲמֵי תְרִיבָה בְּפִיו (שְׁקוּרִין סֵאפִּין), עַד אֲשֶׁר יִנּוּחַ; כֵּמוֹכֵן אֵלוֹ הַפְּרוֹת שְׂנִיתְבַּשְׁלוּ קֶדֶם שְׂנִיתְבַּשְׁלוּ כָּל צָרְכָן, צָרִיךְ לְהִמְתִּין עַד שְׁנִינוּחוּ מִרְחִיבָתָן, וְאֵין יֵשׁ הִתֵּר לֵאכֹלָהּ. וְהַדְּבָרִים סְחוּמִים:

וְדַע, שֵׁישׁ מִלְּאָד, וְתַחֲתֵי כֶּמֶה מְנַמִּים, וְכֵלָם אוֹחוּים בְּיָדָם שׁוֹכְרוֹת, וְהֵם עוֹמְרִים וְחוֹפְרִים תְּמִיד, וּמְחַפְּשִׁים תְּמִיד אַחַר אֲבֹרוֹת, וְהֵם תּוֹקְעִים תְּקִיעָה תְּרוּעָה, וְאַחֲרֵיכֵן חוֹזְרִים וְתוֹקְעִים תְּקִיעָה, וְכִשְׁהֵם מוֹצִיאִים אֵינָה אֲבֵרָה, נַעֲשֶׂה רַעֲשׁ וְשִׂמְחָה גְדוֹלָה. כִּי יֵשׁ כֶּמֶה דְּבָרִים אֲבֹדִים, הֵינוּ מֵה שְׂאוּבָרִים אֲבֹרוֹת הַרְבֵּה עַל־יְדֵי הַתְּאוֹת, בְּחַיִּיתָה (תְּחִלָּים כ"ב): תְּאוֹת רַעֲשִׁים תְּאֵבֵר; וְאִפְלוּ מִי שֶׁהוּא צָדִיק, הוּא אוֹכֵר גַּם־כֵּן לְפַעֲמִים, בְּחַיִּיתָה (סִדְרָה י"ג): יֵשׁ צָרִיק אוֹכֵר בְּצִדְקוֹ; וְאִפְלוּ הַצְּדִיקִים הַחוֹפְרִין וּמִבְּקָשִׁים אַחַר אֲבֹרוֹת, הֵם אוֹכְרִים גַּם־כֵּן לְפַעֲמִים, בְּחַיִּיתָה (תְּחִלָּים ט"ז): חִפְרוּ וַיֵּאבְדוּ - שְׂאִפְלוּ הַחוֹפְרִים אַחַר אֲבֹרוֹת חוֹזְרִים וְאוֹכְרִים לְפַעֲמִים, וְזֶה בְּחַיִּיתָה (סִדְרָה י"ג): עַת לֵאבֹד. וְזֶה: תְּאוֹת רַעֲשִׁים תִּתְאֵבֵר - רֵאשִׁי תְּבוֹת: תְּר"ת; כִּי הַמְּלֵאכִים הַמְּחַפְּשִׁים אַחַר הָאֲבֹרוֹת, שְׁהֵם בְּחַיִּיתָה תְּאוֹת רַעֲשִׁים תְּאֵבֵר, הֵם אוֹחוּים בְּיָדָם שׁוֹפְרוֹת וְתוֹקְעִים תְּר"ת, כִּנ"ל. וְגַם הַזְּכִיר אֵין, שֶׁקָּשָׁה מְאֹד מְאֹד לְהִיֹּת מְקַבֵּל. וְגַם הַזְּכִיר אֵין "קִנְיַת סוֹפְרִים תְּרִבָּה תְּקַמְר"

(כ"ב טא). וְלֹא בְּאֵר כָּל זֶה, כִּי הֵם דְּבָרִים סְחוּמִים וְחִתוּמִים. גַּם נִשְׁבַּח קִצְתָּה, כִּי לֹא כְּתֻבָּתִים בְּזַמְנֵנוּ כִּי אִם בְּרִדְךָ רָמְנוּ (פֶּאֶשֶׁר נִדְרַם כְּבֹד בְּהַרְפָּסָה רֵאשׁוּנָה. וְאָמַר, שֶׁכָּל הַנִּזְל, דְּהֵינוּ עֲנִין בְּנֵה אֵלוֹל, שְׁהֵם תְּקוּן לְפָנֵם הַכְּרִית, וְעֲנִין הַפְּרוֹת הַנִּזְל, וְעֲנִין זֶה שֶׁל הַמְּלֵאךְ וְכו' כִּנ"ל) - הַכֵּל אַחַר, וְיֵשׁ בָּהּ רִיזוֹן גְּדוֹלִים:

פח

הַרְעַת מְשַׁדֵּךְ כָּל הַשְּׂרוּכִים, כִּי כָּל הַשְּׂרוּכִים הֵם שְׁנֵי הַכְּבִים, וְהַרְעַת הוּא הַמְּתַדֵּךְ בֵּין שְׁנֵי הַכְּבִים. עַל־כֵּן כָּל הַשְּׂרוּכִים שְׂבַעוּלָם, כֵּלָם נַעֲשִׂים עַל־יְדֵי הַבְּרִדְעָתָה שֵׁישׁ בְּעוֹלָם. וְעַל־כֵּן לְפַעֲמִים קָשָׁה לְמַצָּא זְוִגוֹ, כִּי לְפַעֲמִים שְׁנֵי הַמְּשַׁדְּכִים רְחוּקִים מְאֹד, וְהֵם שְׁנֵי הַכְּבִים בְּיֹתֵר זֶה מִזֶּה, עַל־כֵּן קָשָׁה לְמַצָּא זְוִגוֹ. וְהַתְּקוּן לָזֶה - שְׂצָרִיךְ שִׁיבּוֹא לְהַבְּרִדְעָתָה לְשַׂמַּע תּוֹרָה מִפִּיו, וְעַל־יְדֵיָהּ: יְכוּל לְמַצָּא הַשְּׂרוּךְ שֵׁלוֹ, כִּי כָּל זְמַן שֶׁהַרְעַת בְּכַח, אֵין לְפַעֲמִים אֵין אֶפְשֶׁר לְחַבֵּר הַמְּשַׁדְּכִים, כִּשְׁהֵם בְּהַפְּךָ גְדוֹל זֶה מִזֶּה, כִּי לְפַעֲמִים הֵם בְּהַפְּךָ גְדוֹל מְאֹד זֶה מִזֶּה כִּנ"ל, וְאֵין אֵין אֶפְשֶׁר לְהַרְעַת לְחַבֵּר אוֹתָם כָּל זְמַן שֶׁהַרְעַת בְּכַח. עַל־כֵּן צָרִיךְ לְשַׂמַּע תּוֹרָה מִפִּיו, שְׂאוֹ יוֹצֵא הַרְעַת בְּחַיִּיתָה (מִשְׁל"ט): מִפִּיו רַעַת וְתִכְוָנָה; וְאֵין, כִּשְׂוִיצָא הַרְעַת מִכַּח אֵל הַפְּעֵל, אֵין יְכוּל לְשַׁדְּכֵם, אִף אִם הֵם בְּהַפְּךָ גְדוֹל זֶה מִזֶּה. וְזֶה אוֹתִיחַ שְׂרִדְוֹךְ - רֵאשִׁיתְבוֹת (מִלֵּא"ו): כִּי שְׁפַתִּי כִּהֵן יִשְׁמְרוּ רַעַת וְתוֹרָה. וְזֶהוּ: וְכִקְשׁוּ מִפִּיהוּ, כִּי צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ הַחוּרָה מִפִּיו דְּרוּקָה, כְּרִי לְהוֹצִיא הַרְעַת מִכַּח אֵל הַפְּעֵל כִּנ"ל. וְעַל־כֵּן צָרִיךְ לְשַׂמַּע תּוֹרָה דְּרוּקָה מִפִּיו, אִף שְׂגַם בְּרַבּוּרִים בְּשׂוּמִים שֶׁל הַבְּרִדְעָתָה יֵשׁ בָּהֶם גַּם־כֵּן רַעַת, אִף־עַל־פִּירְכֵּן צָרִיךְ לְשַׂמַּע תּוֹרָה דְּרוּקָה. כִּי תַחֲוָה נִקְרָאתָ פְּלָה, כֵּמו שְׂאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ וְכֹרֶנָם לְבִרְכָה (מִסֵּחִים ט"ז): אֵל חִקְרֵי מוֹרְשָׁה, אֵלֹא מֵאֲרָסָה. וְיֵשׁ בָּהּ גַּם־כֵּן שְׁנֵי הַכְּבִים, כִּי יֵשׁ בָּהּ שְׁנֵי מִינֵי אוֹתִיחַ. וְכִשְׂהַצְּדִיק אוֹמֵר תּוֹרָה, הוּא בְּחַיִּיתָה מְשַׁדֵּךְ שְׂרוּכֵי, כִּי דְּבַר־תּוֹרָה עֲנִיִים בְּמִקּוֹם זֶה וְעִשְׂרִים בְּמִקּוֹם אַחַר (דְּוִשְׁלֵי ר"ה סִדְרָה רֵאשׁוּ כ"ד); וְצָרִיךְ לְחַבֵּר דְּבַר־תּוֹרָה מִמִּקּוֹם לְמִקּוֹם, כִּי מְחַפְּרִים דְּבַר־תּוֹרָה מִמִּקּוֹמוֹת מְפֹרָשִׁים, שְׁהֵם רְחוּקִים זֶה מִזֶּה, וּמְחַפְּרִים אוֹתָם יִתֵּר, וְעַל־יְדֵיָהּ נַעֲשֶׂה הַחֲדוּשׁ שְׂמִחָדָשִׁים. וּנְמַצָּא, כִּשְׂהַצְּדִיק הַבְּרִדְעָתָה אוֹמֵר תּוֹרָה, הוּא מְשַׁדֵּךְ שְׂרוּכִים. עַל־כֵּן צָרִיכֵן לְשַׂמַּע מִפִּיו תּוֹרָה דְּרוּקָה, וְעַל־יְדֵיָהּ יְכוּלִין לְמַצָּא זְוִגוֹ כִּנ"ל:

צ

מַעֲם עַל שְׂכִירָתָה כְּלֵי חֶרֶם בְּשַׁעַת הַשְּׂרוּךְ הוּא בְּשְׁנֵי עֲנִינִים. כִּי בְּאֵמַת צָרִיכֵן לָהֵר מְאֹד מְאֹד שְׁלֵא לְגַרֵּשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, כִּי אִמְרוּ רַבּוּתֵינוּ וְכֹרֶנָם לְבִרְכָה (עֵרֵבִין ט"א): שְׁלֵשָׁה אֵינָם רֹאוּים בְּנֵי גֵיהֶנֶם וְכו', וְמִי שֵׁישׁ לוֹ אִשָּׁה רָעָה. לְמֵאֵי נִפְקָא מִנָּה לְמִקּוּלֵי בְּאֵהְבָה. וּפְרָשׁוּ הַמְּפָרְשִׁים, שְׂמַפְגִּי זֶה לֹא אִמֵּר בְּאֵן הַנִּפְקָא מִנָּה דְלַעֲלִיל, כִּי קֶדֶם לָזֶה אֵינָה שֵׁם: שְׁלֵשָׁה דְּבָרִים מְעַבְרִין אֶת הָאָדָם עַל רַעֲתוֹ וְעַל רַעַת קוּנוֹ. לְמֵאֵי נִפְקָא מִנָּה

מוהר"ן תנינא

שהרב אומר, זה בחינת מעוט הלכנה, בחינת גלות השכינה. כי כל אדם באשר הוא שם, הוא צריך לקשר שכלו ממקום שהוא להתורה ולהשם יתברך, שהוא בחינת חכמה עלאה. אבל אם מפריר שכלו ותכמותו, חס ושלום, מהשם יתברך, זה בחינת (סל"ט) ונרנן מפריר אלוף - שפפריר אלופו של עולם, ונורם, חס ושלום, פגימת הלכנה עלידי שאינו מקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה, דהינו שאינו מקשר החכמות של כל העולם להשם יתברך ולהתורה, שהוא בחינות חכמה עלאה כנ"ל:

אבל הצדיקים אמתיים, הם מקשרים חכמה תמאה בחכמה עלאה, כי שיחתן של הצדיקים אמתיים, שהם משיחין ומספרים שיחת חלון, היא יקרה מאד מאד, וכמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ע"א ט): שיחתן של תלמידי חכמים צריכין למור, כי הצדיק האמת בונה עולמות החרוני, ומגביה חכמה תמאה ומקשרה לחכמה עלאה עלידי שיחתו וספורי דבריו שפפריר עם המון עם, כי השכל של המון עם, שאינם מקשרים אותו להשם יתברך, הוא נפרד מחכמה עלאה, אבל הצדיק האמת מקשר השכל של המון, אפלו השכל והחכמה של הרשע, להשם יתברך. וזה ענין מה שהצדיקים מדרברים עם אנשים שאינם הגונים או אפלו עם עכ"ם (אד בשפפריר עם עכ"ם, או

הצדיק מוציא הטוב מפניו, והוא נשאר אפס וריק, שזה בחינת מה שהיה משה את הנצר, כי בשהצדיק מדרבר עם רשעים, והצדיק מגביה שכלו ומקשרו להשם יתברך, אזי מעלה ומקשר שכלם ממקום שהם להשם יתברך, כי הצדיק האמת מצמצם שכלו, ומרבר עפם בחכמה נפלאה ובמלאכה גדולה, ומקשר כל הדבורים להשם יתברך, ועלידיה מביאם לירי תשובה. וזה בחינת (סל"ט) והם חכו להנלך ישא מברכותיך, ודרשו רבותינו וכוונם לברכה (כ"ג ט): אלו תלמידי חכמים, שהולכים ומכתתים רגליהם מעיר לעיר ונושאים ונותנים בדבריו של מקום. כי הצדיקים האמתיים מדרברים לעצמם עם רשעים ומספרים עמהם מעסקי מלחמות וכיוצא בזה מעסקי העולם, אך הוא מלביש בזה האור הגדול של התורה, כי הוא מלביש אור התורה בלבגשים שונים זה מזה, עד שמלבישו בדרבים הללו, והאור התורה מתלבש בצרופים אחרים. כי אם היה הצדיק מרבר הקף תורה פפרוש עם הרשע, היה יכול להתפקד יותר והיה נעשה רשע יותר. כי צדיקים ילכו כם ופשעים יפשו כם (רמב"ם ט), כי זכה - נעשה לו סם חיים; לא זכה - נעשה לו סם מות (וי"א ע"ג). ועליכן אם היו מגלין לו תורה כמות שהיא, היה מתפקד יותר, כי היה נעשה אצלו סם מות, חס ושלום, כי הוא רחוק מן התורה, ועליכן צריכין להלביש לו התורה בצרופים אחרים. וכמו שפצינו בתלמי המלך, כשהשיב שכעים ושנים וקנים, ונתן השם יתברך בלב כל אחד ואחד להלביש התורה בצרופים אחרים, וכתבו: אלקים ברא בראשית וכו' (מלא ט), וכמו שפרש רש"י שם. כי אם היו כותבין התורה כמות שהיא, היה מתפקד יותר וכו'. ועליכן צריכין הצדיקים האמתיים לדרב עם המון שיחת חלון, והם

למבעי רחמי. וכאן לא אמר נפקא מנה זו. כי באלו השלשה צריכין לקבל באהבה וקרא, מאחר שעלידם אינו רואה פני גיהנם. וזהו בחינת שבירת כלי חרס בשעת השרוק, כי שער החרסית היה בירושלים (שהיו משליכין שם שברי חרסים, כמו שפרש רש"י שם), וזה השער הוא כנגד פתחה של גיהנם, כמו שכתוב (ישי"ה ט): ויצאת אל גי בן הגם אשר פתח שער החרסית. וגי בן הגם זהו בחינת הגיהנם, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (סוכה ל"ב: עירובין ט): שתי תמרות יש בני בן הגם, ועולה עשן מביניהן, והוא פתחה של גיהנם. והיו ששוכרין כלי חרס בשעת השרוק, כי מרמזים לו בזה שני ענינים. הינו שפמרמין לו: אם היא אשה רעה, תזהר לבל תבגד בה, רק תקבל באהבה, כי עלידיה איך רואה פני גיהנם כנ"ל, ואם היא אשה טובה, רע וזכר כי יש גיהנם, ולא תהיה נמשך אחר תאוותי, ותקדש עצמך כראוי, כי וזכר תזכר שיש גיהנם. וכל זה מרמזין לו עלידי שבירת כלי חרס, שהוא בחינת שער החרסית, שהוא בחינת פתחה של גיהנם כנ"ל, ועליכן עלידי שבירת כלי חרס מרמזין לו שני ענינים הנ"ל:

צא

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר (שמות כ):

דע, כי ההתקשרות באמת לצדיקים אמתיים הוא תועלת גדול מאד מאד, כי עלידיה זוכין לתשובה שלמה ולכפרת עון, והמתקין הדיני ונתבטלין לגמרי, ונעשה עלידיה יחוד קדוש בריך הוא ושכינתו, כי איתא בזה הקדוש (יש"ה דף י"א): כי הנה הפלכים נודרו. תרין עלמין קדשין, עלמא עלאה ועלמא תמאה וכו', כד מתחברין כחרא דרין כל אנפין נהירין וכל חובין אתעברו וכו', עין שם. כי דע, כי יש שני בחינות חכמה: חכמה עלאה וחכמה תמאה. וחכמה תמאה נמשך מחכמה עלאה, ויונק ומקבל משם. והוא כמו הרב והתלמיד, כי מה שהרב מלמד עם תלמידו והתלמיד מקבל מפניו, הוא בחינת חכמה עלאה וחכמה תמאה. וחכמה עלאה, דהינו מה שהרב מלמד לתלמיד, זה בחינת יור, ומה שהתלמיד מקבל מפניו, שנה בחינת חכמה תמאה, הוא בחינת למד, שהוא בחינת מגדל הפורח באור (תנ"ך ט: ע"ש ט"ו), כי הלב פורח באור, ושומע מה שהרב אומר, ועלידיה מביין האדם השומע. כי עקר הבנת התלמיד הוא עלידי הלב, כי הרב צריך לומר דברים המתישבין על הלב. והתלמיד צריך לתן הלב ולהתבונן בפה שאמר הרב, וכמו שכתוב (סל"ט): לקנות חכמה ולב אין; ועליכן מה שהתלמיד מקבל הוא בחינת למד, בחינת מגדל הפורח כנ"ל. וזה בחינת למד, לשון תלמיד הלמד מרבו. ומצא, שהרב והתלמיד, שהם בחינת חכמה עלאה וחכמה תמאה, הם בחינת למד יור. ודע, כי כלל התורה הקדושה הוא בחינת חכמה עלאה, וכלל החכמות שבועולם נמשכין מבחינת חכמה תמאה, וכשהחכמות שבועולם שונקים בחכמה תמאה הם נדררים מתתורה ומהשם יתברך, מבחינת חכמה עלאה, כמו התלמיד שאינו רוצה להבין מה

והם מלבישין בהם התורה, והם מקשרים אותם באלו הרבורים ממקום שהם, כי הם אינם רחוקים מאלו הרבורים והספורים שהצדיק מדבר עמם, ועל-ידיהו מקשר אותן ומעלה אותן להשם יתברך. וזה בחינת שהוא נושא ונותן ברבוי של מקום, רחיני שהוא מדבר עם כל אחד לפי מקומו במקום שהוא, והוא נושא אותן הרבורים ונותן אותם להשם יתברך, כי הוא מקשרם לשרשם, לבחינת חכמה עלאה. ונמצא, שהצדיק האמת מקשר חכמה תמאה עם חכמה עלאה. ובשכיל זה בשהצדיק נפטר מן העולם, חס ושלום, אז יש צער גדול להשם יתברך, כי השם יתברך אינו רוצה במיתתו של רשעים, כי אם במוכתו, שיזכו לשוב בתשובה, והצדיק היה מקשרם ומעלה אותן להשם יתברך והיה משיכן בתשובה ובג"ל, כי הוא מקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה ובג"ל. וזה שמוכא במדרש (תוספתא יד): בר מית משה רבנו, צות קרשא ברך הוא: וי מי יקום לי עם מרעים. לי ייקא, בחינת חכמה עלאה וחכמה תמאה, שהם בחינת למד יוד, בחינת לי. הינו, מי יקום ויעלה ויקשר בחינות לי, הינו חכמה תמאה עם חכמה עלאה, עם מרעים - הינו שהוא מעלה החכמה תמאה מכל הרעים שבעולם, ומקשרם להשם יתברך, ומעלה אותה לחכמה עלאה, שזה בחינת לי, בחינת התקשרות חכמה תמאה עם חכמה עלאה בג"ל. כי משה רבנו, עליו השלום, בודאי היה יכול זאת מאד, להעלות בחינת החכמה תמאה מכל הרעים ורשעים שבעולם ובג"ל. ועל-כן העקר לקשר עצמו לצדיקים אמתים, כי הצדיק מגביה ומקשר חכמה תמאה לחכמה עלאה בג"ל, ואזי מפגימת חכמה נעשה מלוי חכמה. וזהו: כי הגה המלכים נועדו עברו יחדו, בר מלכים אודמנו תרניוהו ברעותא תרא, ברין וכו' בלהו מארי דדינא אתבפין ואתעברו מעלמא וכו' (בב"ש סדר ויש ג"ל), ואזי הוא בחינת (מלכים א ה): ותרכ חכמת שלמה, ותרגמו: ואתרביאת סהרא, רחינו שנתמלא פגימת חכמה וכו'. ואזי נמתקין כל הרניים ונתבפרין כל העונות, (במוכא בודר הג"ל ובכמה מקומות, שעקר התקת הדנים וכפרת העונות ושלמות כל האורות ומלוי פגימת חכמה והקוין כל העולמות - הכל הוא על-ידי שנתחבר עולם התחתון בעולם העליון, שהם בחינות חכמה תמאה וחכמה עלאה בג"ל). וכל זה על-ידי הצדיק, שמקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה על-ידי שיחתו, שמלביש אור התורה בספורי דברים ובג"ל. וזהו: וידבר אלקים את. וידבר - לשון וזוג והתקשרות, כמו: ראוה מדרכת (תוספתא יד) אלקים את - זה בחינת חכמה תמאה וחכמה עלאה. אלקים - בחינות חכמה תמאה, בודע: את - זה בחינת חכמה עלאה, בחינת: את השמים, הינו לזוג ולקשר חכמה תמאה בחכמה

והם מלבישין בהם התורה, והם מקשרים אותם באלו הרבורים ממקום שהם, כי הם אינם רחוקים מאלו הרבורים והספורים שהצדיק מדבר עמם, ועל-ידיהו מקשר אותן ומעלה אותן להשם יתברך. וזה בחינת שהוא נושא ונותן ברבוי של מקום, רחיני שהוא מדבר עם כל אחד לפי מקומו במקום שהוא, והוא נושא אותן הרבורים ונותן אותם להשם יתברך, כי הוא מקשרם לשרשם, לבחינת חכמה עלאה. ונמצא, שהצדיק האמת מקשר חכמה תמאה עם חכמה עלאה. ובשכיל זה בשהצדיק נפטר מן העולם, חס ושלום, אז יש צער גדול להשם יתברך, כי השם יתברך אינו רוצה במיתתו של רשעים, כי אם במוכתו, שיזכו לשוב בתשובה, והצדיק היה מקשרם ומעלה אותן להשם יתברך והיה משיכן בתשובה ובג"ל, כי הוא מקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה ובג"ל. וזה שמוכא במדרש (תוספתא יד): בר מית משה רבנו, צות קרשא ברך הוא: וי מי יקום לי עם מרעים. לי ייקא, בחינת חכמה עלאה וחכמה תמאה, שהם בחינת למד יוד, בחינת לי. הינו, מי יקום ויעלה ויקשר בחינות לי, הינו חכמה תמאה עם חכמה עלאה, עם מרעים - הינו שהוא מעלה החכמה תמאה מכל הרעים שבעולם, ומקשרם להשם יתברך, ומעלה אותה לחכמה עלאה, שזה בחינת לי, בחינת התקשרות חכמה תמאה עם חכמה עלאה בג"ל. כי משה רבנו, עליו השלום, בודאי היה יכול זאת מאד, להעלות בחינת החכמה תמאה מכל הרעים ורשעים שבעולם ובג"ל. ועל-כן העקר לקשר עצמו לצדיקים אמתים, כי הצדיק מגביה ומקשר חכמה תמאה לחכמה עלאה בג"ל, ואזי מפגימת חכמה נעשה מלוי חכמה. וזהו: כי הגה המלכים נועדו עברו יחדו, בר מלכים אודמנו תרניוהו ברעותא תרא, ברין וכו' בלהו מארי דדינא אתבפין ואתעברו מעלמא וכו' (בב"ש סדר ויש ג"ל), ואזי הוא בחינת (מלכים א ה): ותרכ חכמת שלמה, ותרגמו: ואתרביאת סהרא, רחינו שנתמלא פגימת חכמה וכו'. ואזי נמתקין כל הרניים ונתבפרין כל העונות, (במוכא בודר הג"ל ובכמה מקומות, שעקר התקת הדנים וכפרת העונות ושלמות כל האורות ומלוי פגימת חכמה והקוין כל העולמות - הכל הוא על-ידי שנתחבר עולם התחתון בעולם העליון, שהם בחינות חכמה תמאה וחכמה עלאה בג"ל). וכל זה על-ידי הצדיק, שמקשר חכמה תמאה בחכמה עלאה על-ידי שיחתו, שמלביש אור התורה בספורי דברים ובג"ל. וזהו: וידבר אלקים את. וידבר - לשון וזוג והתקשרות, כמו: ראוה מדרכת (תוספתא יד) אלקים את - זה בחינת חכמה תמאה וחכמה עלאה. אלקים - בחינות חכמה תמאה, בודע: את - זה בחינת חכמה עלאה, בחינת: את השמים, הינו לזוג ולקשר חכמה תמאה בחכמה

תקוין למקרה-לילה, חס ושלום, לומר עשרה קפיטל תהלים, כמבאר בספר הראשון (סי' טו), עין שם הענין. כי עשרה קפיטל תהלים הם בגדר עשרה מיני נגינה, שנאמר בהם ספר תהלים (פסחים ק"ו, וז"ל אמר ק"א פסח ח"י רבנ, חקוין י'), שהם: ברכה, אשרי, משכיל וכו', כי עשרה מיני נגינה הנ"ל יש להם פח לכבול בת הקלפה והפגם הנ"ל, כי הם הפך הקלפה והפגם הנ"ל, כמבאר מזה שם בספר הראשון. ודע, כי זה הענין של העשרה מיני נגינה הנ"ל, שהם בגדר פגם הנ"ל, הוא מרמז בפסוקים אלו: ברכה - אברך את ה' אשר יעצני אף לילות וכו' (תהלים סו), אשרי - אשרי נשוי פשע כסוי הפאה (ס"ב ל'), משכיל - ומד' אשה משכלת (ס"ט ט'), שיר - בלילה שירה עמו (תהלים ס"ג), נצוח - למנצח אל תשחת (ס"ב ט'), נגון - אברה נגינתי בלילה (ס"ב ע'), תפלה - היואכל תפל מבלי מלח (איוב ו) . הודו - פן תפון לאתרים הודך (ס"ט ט'), מומד - הנותן ומירות בלילה (איוב ל"ד), הללויה - אשה יראת ה' היא תהלל (ס"ט ל"א), [והכן היטב רמזים אלו]:

ודע, כי אלו הם העשרה קפיטל, שצריכים לאמרם באותו היום שארע לו מקרה בלתי כהור, חס ושלום: מכתם לדר - מו, לדר משכיל - לב, אשרי משכיל אל רל - מא, באל מערע - מב, למנצח אל תשחת - נמ, למנצח על ירותון - עז, תפלה למשה - צ, הורו לה' קראו בשמו - קה, על נהרות בגל - קלו, הללו אל בקדשו - קן, ואלו העשרה קפיטל תהלים הם תקוין גדול מאד לענין הנ"ל, ומי שאובה לאמרם באותו היום, אין צריך לפחד עוד כלל מפגם הנורא של המקרה, חס ושלום, כי בודאי נתמקן על-ידיהו, וככות תקוין חטא זה יבוא משיח צדקנו לקבץ נפוצותינו, כמו שכתוב (תהלים ס"א): בונה ירושלים ה' נחיה ישראל יכנס, כמנהרה כמינו, אמן:

חקוין

נשלם ספר לקוטי מוהר"ן תנינא.

תהלה לאל עליון אשר שמים וארץ קנה:

ואלה

מוהר"ן תנינא

ואלה מוסרי על הראשונים, מה שלקמתי מתוך שיחותיו הקדושים:

צג

שמעתי בשמו, שאמר לענין המחלקת שהיו חולקים עליו, כי אמרו רבותינו וכוונם לברכה (סו"ט): כרום זלת לבני ארם - אלו דברים העומרים ברומו של עולם, ובגניארים מולולין בהם. ומאי נהו תפלה. עלינן מתמת שכל עסקו תפלה, כי בענין תפלה היה מרבה לרבר עם אנשיו, והוהירם מאד להרבות בתפלה והתבודרות ושיחה בינו לבין קונו, כמבאר בספריו הקדושים, ויותר מזה הרבה לרבר עמנו וחוק אותנו בהתחזקות בלי שעור להרבות בתפלה והתבודרות, עלינן בגניארים מולולין בו ומבין אותו וחולקין עליו, כי כל עסקו הוא תפלה, שהם דברים העומרים ברומו של עולם ובגניארים מולולין בהם. והבן:

צד

שמעתי מפיו הקדוש, שהיה פתוח אצל הוהרה על ענין ראשיהשנה, שצריבין לנסע לצדיקים על ראשיהשנה. והנה מבאר שם מענין שלשה ראשים שמתקבצין בראשיהשנה, כשזוכין אז להיות אצל הצדיק. כי הצדיק הוא בחינת ראש, כי הוא ראש בני ישראל, וראשיהשנה הוא גם כן בחינת ראש, כי הוא ראשיהשנה, וכל אחר בא עם מוח ורעמו להצדיק ומקשר רעמו ומחו שבראשו, שוהו גם כן בחינת ראש, להצדיק שהוא ראש בני ישראל בראשיהשנה, נמצא שנהקבצו שלשה ראשים יחד. והנה לו בזה תורה שלמה, ולא זכיתי לקבלה:

צה

לענין התבודרות ושיחה בינו לבין קונו ואמירת תהלים ותחנון ובקשות, טוב מאד כשזוכין לאמרם בלב שלם באמת, ער שיזכה לבבות לפני השם ותפוד כבן הבוכה לפני אביו. אבל אמר, שכשהארם אומר תחנון ובקשות, וחושב בלבו ומצפה שייבכה, ואת המחשבה אינה טובה, והיא מבבלת גם כן את רעמו, כי מתמת זה אינו יכול לומר הבקשות בלב שלם בשלמות, כי צריבין בשעת אמירת תחנון ובקשות להרחיק מעצמו כל מיני מחשבות חוץ שבעולם, רק לבון רעמו אל הרבירים שהוא מרבר לפני השם ותפוד, פאשר ירבר איש אל רעהו, ואו ממילא בקל יתעורר לבו, ער שיבוא לכביה גרולה באמת. אבל כשחושב ומצפה על זה שייבכה, אזי זה וזה אינו עולה בידו, כי האמירה בעצמה נתבלבלת על ידיה כנ"ל, כי זה שחושב ומצפה שייבכה, הוא גם כן בחינת מחשבה זרה שמבלבלת הכונה, שאינו יכול לשמע היטב מה שהוא מרבר על ידיה, כי העקר - לרבר הרביר באמת לפני השם ותפוד בלי שום מחשבות אחרות כלל כנ"ל. ואם יזכה לכביה באמת - מה טוב, ואם לאו - לאו, ולא יכלל אמירתו בשביל זה כנ"ל:

צו

עוד אמר לענין התבודרות, שהיה רכבו ז"ל לורו מאד בזה להיות רגיל מאד בהתבודרות לפרש שיחתו לפני השם ותפוד ככל יום ויום. ואמר, שאפלו בשאין יכולין לרבר כלל, אפלו כשמרברין רק רביר אחר, גם כן טוב מאד. ואמר, שאפלו אם

אינו יכול לרבר רק רביר אחר, והיה חזק ברעמו, וירבר אותו הרביר כמה וכמה פעמים בלי שעור ועוד, ואפלו אם יבלה כמה וכמה ימים ברביר זה לרבר, גם זה טוב. והיה חזק ואמין, ורבה לרבר אותו הרביר פעמים אין מספר, ער שירחם עליו השם ותפוד, ויפתח פיו, ויכל לפרש שיחתו:

ואמר, שהרביר יש לו כח גדול מאד, כי הלא יכולין ללחש על קנהישרפה שלא תוכל לידות, והבן. ואו, כשרביר מזה, רבר הרבה מהתבודרות, והאריר מאד בשיחה נפלאה ככמה מיני לשונות, וחוק אותנו וזרו אותנו מאד מאד בזה להתחזק להרבות בהתבודרות ושיחה בינו לבין קונו. ואמר, שרצונו שיהיה לנו כל היום כלו התבודרות, ולבלות כל היום על זה, אך לאו כל ארם יכול לקום זאת, עלינן בהכרח לצוות להם שיהיה להם על פלפנים איזה שעה התבודרות, כי גם זה טוב מאד. אבל מי שלכו חזק בה, ורצה לקבל עליו על עבודתו ותפוד באמת, רצונו שיהיה לו כל היום התבודרות. והזכיר או מאמר חכמינו וכוונם לברכה (ברכות כ"א): ולואי שיתפלל ארם כל היום בלו:

צז

עוד שמעתי בשמו לענין מעלת השיחה בינו לבין קונו, שאמר, שעל תפלות ותחנון ובקשות הסודות מכבר, כבר ירעין מהם כל המחבלים והמקטרגים, והם אורבים על הדיכים של אלו התפלות, מתמת שיורעים מהם מכבר. כמו, למשל, על הרדף הכבושה, הירוע ומפרסם לכל, שם אורבים רוצחים וגולנים תמיד, מתמת שיורעים מרדף זה כבר. אבל כשהולכין בתחב ורדף חרש, שאינו נודע ערוי, שם אינם ירעים לארב שם כלל; כמו כן לענין הנ"ל, כי השיחה שמרבר הארם עצמו בינו לבין קונו, הוא רדף חרש והפלה חרשה, שהארם אומר מלבו מחרש, עלינן אין המקטרגים מצויים כל כך לארב. ואף על פי כן הוהיר מאד גם על אמירת שאר תחנון ובקשות, כמבאר ברכירנו כמה פעמים:

צח

עוד אמר לענין התחזקות בהתבודרות ותחנון ובקשות, כי הרביר יש לו כח גדול לעורר את הארם, אף על פי שגרמה להארם שאין לו לב, אף על פי כן בשירבר הרבה רביר התעוררות ותחנון ובקשות וכיוצא, זהו בעצמו שמרבר הוא בחינת התגלות התעוררות לבו ונפשו להשם ותפוד, בבחינת (ש"ש ה'): נפשי יצאה כרביר, שהרביר בעצמו הוא התגלות הנפש והלב. ולפעמים על ידי שירבר הרבה, אף על פי שיהיה בלא לב כלל, אף על פי כן יבוא אחר כך על ידיה להתעוררות גדול בלב ונפש. והכלל - כי הרביר בעצמו יש לו כח גדול:

צט

אמר, שעקר ההתבודרות והשיחה בינו לבין קונו בשלמות הוא כשפרש שיחתו כל כך לפני השם ותפוד, ער שיהיה סמוך מאד שחצא נשמתו, חס ושלוס, ער שכמעט יגעו,

מוהר"ן תנינא

להשם יתברך זה זמן רב מאד וערין הוא רחוק מאד מאד, אף-על-פי-כן אם יהיה חזק ואמין בחפלות ובקשות, בודאי סוף כל סוף יענהו השם יתברך ויקרבו לעבודתו באמת, בודאי כלי ספק, רק חזק ואמין. וכמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (ברכות לג), שתפלה צריך תזוק, כמו שכתוב (החלום ט): קנה אל ה', חזק ואמין לבך וקנה אל ה', ופרש רש"י: ואם לא התקבל תפלתך, חזר וקנה. וכן לעולם, עד ושקוף וירא ה' משמים:

ובכך מכאן ואת בדברינו כמה פעמים. אך צריכין לכפל ולשנות זאת ולזכור זאת בכל יום ויום, כי יש כמה וכמה מיני חלישות וכלפולים על זה כלי שעור, מה שאין הפה יכול לדבר ולהלב לחשב. על-כן צריכין לתוד זאת אלפים פעמים, כדי שיתחזק ויתאמץ לעמוד על עמרו ולהפליג ולהתחזק לפני השם יתברך תמיד, שיקרבו לעבודתו, יהיה איד שיהיה. נשאל לבנו אל כפים אל אל בשמים. כי לא ישא ה' את עמו ונתלתו לא יעזב. חסרי ה' כי לא תמנו, כי לא כלו רחמינו:

קב

פעם אחר באתי אליו ז"ל, וספר לי, שזה בסמוך היה אצלו רב אחר, ודבר עמו, ואמר לפניו תורה, והי שדני ז"ל איד לפי דברי רבי (ירושלמי). ולא זכיתי שיקדו ויאמר אותה התורה לפני, רק אלו הרפורים שמעתי מפיו הקדוש, שספר לי, שאמר אז מענין בענין ורות, שבענין ורות הם סוד סמיכת גאלה לתפלה, כי בענין הוא בחינת גואל, כמו שכתוב (ירושלמי): כי גואל אנכי וכו', ורות היא בחינת תפלה, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (ברכות ט): למה נקרא שמה רות שצא ממנה דוד, שדוה לתקדוש-ברוך-הוא בשירות ותשבחות. והיה מובן מדבריו ז"ל, שגלה כזה תורה גבוהה, אך לא זכיתי לשמעהו:

גם שמעתי בשמו, שאמר אז, שקל תהשגות הגבוהות מאד שהוא משיג, אינו עולה אצלו כנגד איזה רבד שהוא מגלה בפני העולם. כי בכל רבד ורבד שהוא מגלה בפני העולם תלויים בו כל העולמות, גליונים ותחתונים: (פרוש). כי אף-על-פי שקורא התשגות שלו שאנו מגלה הם גבוהים אלפים ורבבות פעמים כלי שעור כנגד מה שהוא מגלה בפני העולם, במבאר מה במקום אחר כמה פעמים, אבל אף-על-פי-כן זה אינו חשוב וקד בעיניו בלי-בד, מאחר שאינו מוכה את ישראל בלי-בד כזה. והעקר הוא אצלו, כשהעולם זוכין לשמע מכתו איזה רבד, כי בכל רבד וכו', כ"ל.)

קג

בשעת התפלה, כל זמן שהאדם שומע עור אז איזה אדם, רדונו ששומע ומדגיש שעומד עור אדם אחר בשעת תפלתו, הוא לא טוב. כי צריך כל אדם בשעת תפלתו, שיציד ברעתו שאין שם אלא אני והשם יתברך לבר. ובמאמר "אבא שאול וכו' פעם אחת רציתי אחר צדי וכו'" (כ"ט טו), שם מבאר בטול גדול יותר בשעת התפלה, שמתניב האדם לבטל עצמו בלי-בד בשעת התפלה, עד שלא ירגיש אפלו את עצמו כלל בשעת תפלתו, רק את השם יתברך לברו, כי אז, בשעת התפלה, האדם עומד בהיכל המלך וכו', עין שם מה שכתוב שם (כ"א):

חס ושלום, עד שלא תהיה נשמחו קשורה כגופו כי אם בחוט השערה מעצם צערו ונענועו וכסופיו להשם יתברך באמת. וכן מבאר בדברי רבותינו וזרונם לברכה (תנחומי ט), שאמרו: אין תפלתו של אדם נשמעת, אלא אם-כן משים נפשו בכפו וכו', הינו כ"ל: **ואמר:** הלא בשם יתברך עוזר בהתבודדות, או ההתבודדות הוא באשר ידבר איש אל רעהו:

קד

ספרו לי שאמר, שמקטן ועד גדול אי אפשר להיות איש כשר באמת, כי אם על-ידי התבודדות. והיה מוכיר כמה וכמה צדיקים מפרסמים אמתיים, ואמר, שכלם לא פאו למודנתם כי אם על-ידי התבודדות. וגם תפס איש אחר פשוט מנכרי הבעל-שם-טוב וזרנו לברכה, ואמר: גם זה מפרש שחתו בכל פעם לפני השם יתברך בכביה גדולה. ואמר, שזרע הבעל-שם-טוב רגילים בזה ביותר, כי הם מודע דוד המלך, עליו השלום, וכל עסקו של דוד היה ענין זה, שהיה משבר לבו מאד לפני השם יתברך תמיד, שזהו עקר ספר תהלים שיש, במבאר במקום אחר:

קה

אמר, שעל-ידי אמירת תקון חצות יכולין לפרש שחתו את כל אשר עם לבבו כמו על-ידי התבודדות. כי מסתמא אין אומרים חצות על העבר, ועקר אמירת חצות הוא על מה שנעשה עכשו עם האדם, וכשיאמר חצות בכתוה זו, יכולין למצא כל אשר עם לבבו בתוך אמירת חצות:

וכן אמירת תהלים וכיצא צריך לראות, שימצא את עצמו בתוך כל ממודי תהלים ובתוך כל התחנות ובקשות וסליחות וכיצא. ובכל בפשיטות בלי חכמות יכולין למצא את עצמו בתוך כל התחנות ובקשות, ובפרט בתהלים, שצאמר בשביל כלל ישראל, בשביל כל אחר ואחר בפרט. וכל אדם, כל המלחמות היצר שיש עליו וכל מה שנעשה עמו, הכל מבאר ומפרש בתהלים, כי עקרו ואמר על מלחמות היצר ותולדותיו, שהם עקר האויבים והשונאים של האדם, שרצוים למנוע מדרך התיים ולהרדו לשאול תחתיות, חס ושלום, אם לא ישמר עצמו מהם. ורק על ענין מלחמה זאת נתיסר כל ספר תהלים, כי עקר כלל ושרש ויסוד של כל העצות להתקרב להשם יתברך, הוא רק אמירת תהלים ושארי התנות ובקשות והתבודדות לפרש שחתו בינו לבין קונו, לבקש מלפניו שיקרבו לעבודתו יתברך, ורק על-ידי-זה זוכין לנצח המלחמה; אם יהיה חזק ואמין מאד תמיד להעמיד ולהתפלל ולהתחזק לפני השם יתברך תמיד יהיה איד שיהיה, אז בודאי יצח המלחמה. אשרי לו. כך הבננו מדברי רבנו וזרנו לברכה: **כי** אף-על-פי שנמצאים כמה עצות טובות בספרי רבנו וזרנו לברכה, שהם מלאים עצות להתקרב להשם יתברך, אף-על-פי-כן על-פי-כך קשה להאדם לקיים העצה בעצמה. על-כן העקר הוא תפלות ותחנות ובקשות, יהיה איד שיהיה, על-ידי-פנים ידבר בפיו באיזה בחינה שהוא, ויבקש מהשם יתברך תמיד שיצא אותו מחשך לאור ויחידתו בתשובה שלמה באמת, ואל יתן רמי לו עד שיענהו ואף-על-פי שהוא קורא וצועק

לקוטי

קד קה קו קח

מוהר"ן תנינא

אשכנו כזה הלשון: א מענטש פון איין תענוג'ל וועגן פון א פערטל שעה, קאן ער אן ווערן גאר רעם עולם הזה מיט רעם עולם הבא:

10: מי הוא, הלא ישוהו נחפזל, ואין כאן אלא המלך בעצמו וכו', עין שם:

קד

היה אוהב מאד את העבודות הפשוטות של סהם בניארם, האנשים הפשוטים הנשרים, והיה אוהב מאד מי שכול לומר הרבה חתנות ובקשות בתוך הסרורים הגדולים, בדרך התמונה עם הנשרים. היה מזהיר ומזכיר אותנו במה פעמים לומר ומידות בשבת, והיה מקפיד וכו' על מי שהוא חכם בעיניו ואינו מתאמץ לומר ומידות בשבת וכמוצאי שבת או שאר עבודות פשוטות, כי עקר הנהרות הוא בפשיטות ובתמימות גמור, כלי שום חכמות, כמבאר אצלנו כבר במה פעמים: וגם הוא בעצמו, וזרנו לברכה, קרם שהגיע לו התולאת הכבד שנסתלק עליו, קרם לזה, כל ימיו היה מומר ומידות הרבה ככל שבת ושבת וכמוצאי שבת:

קה

שמעתי מאחד, שהזהיר אותו שישתדל לעין בתורתו, ויראה לתרש בתורתו איזה דבר, (כאשר הזהיר על זה לכמה וכמה מאנשינו). ואמר לו: אם תזכה לבון אל תבן בונתי בתורתו - מה טוב, ואפלו אם לא תוכל לבון בונתי, אף-על-פי-כן טוב מאד בשוכין לתרש איזה דבר בתורה, כי הוא תקון גדול להרהורים, כי כל הרהורים באין עלייך כח המרמה, ועלייך שמתרשין איזה דבר בתורה, שאהיה בתנית מרמה מלתא למלתא, עלייך-זה מתקנין פנים הרהורים שבאין עלייך המרמה:

גם אנכי בעצמי שמעתי מפיו הקדוש כמה וכמה פעמים, שהזהיר מאד לתרש בתורה, ואמר שהוא תקון גדול מאד מאד על העבר. ואמר, שאפלו רבון אחר לבר בשוכין לתרש, הוא גס-יבן טוב מאד, כי הוא תקון גדול מאד. גם אמר, שהוא טובה לנשמת אבותיו שבבר נסתלקו:

קו

ראוי להרהר ברכייתורה בשעת זוג, ואף-על-פי-כן יוכל להוליד בנים, אף-על-פי שמשכבתו תהיה רבוקה או בתרהורי תורה. ובזכ מאד להרגיל עצמו בכך:

קי

פעם אחר דבר מענין מאוס והתקנת התאוה הכלליות, שהיא האות נאוף. ענה ואמר: הגה אכילה - על-כפלי-פנים תחוסף להארם כח ותיות עלייך-זה, אבל זאת התאוה, הלא ארדבא, היא מקפדת ומקנת החיות מאד, ומתשת בחו של ארם מאד, גוראי אין צדיבין אותה כלל, כי אם בשביל קיום המין לבר:

קח

פעם אחר ספר מענין מעשה בניארם. ענה ואמר: הלא הארם, בשביל תענוג קצן אחר של רבע שעה הוא יכול לאבר ולהפסיד כל העולם הזה עם העולם הבא. ואמר כלשון

קט

ספר עמי מענין קבר הבעל-שם-טוב, זכר צדיק וקרוש לברכה, שטוב מאד להיות שם על קברו. ואמר, כי צדיקים ירשו ארץ (יהלים 6), הינו שהצדיקים אמתיים ירשים ארץ-ישראל, שזוכים שמקום גנייתם הוא קרוש בקרשת ארץ-ישראל ממש, וארץ-ישראל הוא תקון גדול לפנים הברית:

קי

שמעתי, שאיש אחר שאל אותו: כיצד הוא הבחירה, השיב לו בפשיטות, שהבחירה היא ביר הארם בפשיטות, אם רוצה - עושה, ואם אינו רוצה - אינו עושה. ורשמתי זאת, כי הוא דבר נצרך מאד, כי במה בניארם נבוכים כזה מאד, מחמת שהם מרגלים במעשיהם ובדרכיהם מנעוריהם מאד, על-יבן נדקה להם שאין להם בחירה, חס ושלום, ואינם יכולים לשנות מעשיהם. אבל באמת אינו כן, כי גוראי יש לכל ארם בחירה תמיד על כל דבר, וכמו שהוא רוצה עושה. והבן הדברים מאד:

קיב

אחד שאל אותו בענין הנהגת התקרבות להשם ותכרה, וצוה לו ללמוד וכו', ושאל אותו: הלא אני יכול ללמד. השיב לו: עלייך תפלה יבולין לבוא לכל, לכל טוב, לתורה ועבודה ולכל תפרשות ולכל העבודות ולכל הטובות שבכל העולמות: פעם אחר אמר: אם היו מניחין מת לעולם הזה להתפלל, גוראי היה מתפלל יפה יפה בכל בחו:

קיג

לענין התחזקות לכל וכל הארם בדעתו מתמת רבוי הפנמים ותקלקלים שקלקל עלייך מעשיו, ענה ואמר: אם אתה מאמין שיכולין לקלקל, תקלקל, מאמין שיכולין לתקן:

קיג מי שרק מתנוצץ לו השם ותכרה, בשעושה, חס ושלום, אפלו דבר אחר שלא כראוי בשלמות (כלומר אף-על-פי שאין בזה הדבר שום נדון עברה, חס ושלום, ולא שום תאוה גמורה גשמיות, רק שאינו עושה הדבר בתכלית שלמות הקדשה כראוי פאמח), ראוי לו שתכלה נפשו לגמרי מענין התרטה והבושה:

קיד פעם אחר דברתי עמו ו'ל, והבנתי שהיה חפץ מאד לגלות לי איזה דבר מהשגותיו שהשיג, בדרבון תמיד, אף היה קשה עליו. והלכתי עמו יחד בשתיקה, כי לא דבר עמי מאומה. אך בתוך זה יצאו מפיו הקדוש רבונם אלו: כע האם א פנים או מע מזו זך פון א הרהור ויעיד היטן. והבנתי אז מלשנו הקדוש ומתנועותיו הקדושים בעת שרבר זאת, שאו נתגלה לו בהשגותיו הנדאות עצם גם

הרהור, חס ושלום, שפוגם מאד מאד, רחמנא לצלן, ואי אפשר לציר זאח בכחב:

קטו ספר, שהיה לו התחזקות גדול בעבורו, ולא הניח עצמו לכלבל כלל ודרכו היה, שהיה בודר לו איזהו הרך וישרה איד להתנהג בעבודת השם, והתחיל להתנהג כאלו ההנהגות ובאותו הדרך שבחר לו, והיה מתנהג כאלו ההנהגות איזה זמן, וכל מה שהיו באים עליו מחשבות אחרות לכלבלו מהנהגה זאח ולהתנהג בדרך אחר, לא היה שומע לאלו המחשבות כלל, והיה דוחה את אלו המחשבות מדעתו, ולא הניחם לכנס ברעתו כלל, רק היה חזק ואמין ברעתו מאד, והיה הולך ומתנהג בדרך שבחר לו איזה זמן, אך אחר-כך, בהמשך הזמן אחר כמה שבועות, תור וקא על רעתו איזה מחשבות שצריך להתנהג בדרך אחר, ואז אחר שבכר עבר זמן ארץ, אז ישב עצמו ובהר לו איזה הרך ויסדר אחר כפי שהיה נראה לו אז. אבל לא הניח עצמו לכלבל בכל פעם מעבודה לעבודה ומדרך זה לדרך אחר, רק היה תזק לילך בדרך אחר זמן גדול כנ"ל:

קטו ספר, שכשהיה בארץ-ישראל ספרו לו שם החשובים שהיו שם, שכאו מדינות אלו וקבעו ריחם שם בארץ-ישראל, כמפרסם, וספרו לו, שקדם שהיו בארץ-ישראל לא היו יכולים לציר לעצמו שארץ-ישראל היא עומרת כזה העולם, והיו סוברים שארץ-ישראל הוא עולם אחר לגמרי, לפי גדל קדשת ארץ-ישראל המבאר בספרים, ומפרש בתורתנו הקדושה מעלת קדשת ארץ-ישראל כמה וכמה פעמים, והתורה בעצמה מפרשת כל גבול ארץ-ישראל לגדל מעלתה וקדושתה העצום והגדול מאד מאד, על-יכן לא היו יכולים לציר לעצמו בעיניהם שארץ-ישראל יהיה כזה העולם, עד אשר באו לשם וראו שארץ-ישראל היא כזה העולם ממש, כי באמת ארץ-ישראל הוא כמו מדינות אלו ממש, ועפר ארץ-ישראל הוא במקום ורמות כמו עפר מדינות אלו ממש, כי מה שמביאין לפעמים עפר לכן ממש, זהו רק במקומות פרטיים, וגם במדינה זו נמצא עפר לכן ועפר של גתר בכמה מקומות, אבל עקר העפר בארץ-ישראל הוא כמו עפר מדינות אלו ממש. כי באמת ברמות והמונה אין חלוק כלל בין ארץ-ישראל ובין שאר מדינות, להבדיל, ואף-על-פי-כן היא קדושה מאד מאד בחכלית הקדושה עצומה ונוראה מאד, אשרי הזכה להלך שם אפלו ארבע אמות וכו', כאשר הפליגו רבותינו וזרונם לברכה וכל הספרים בעצם קדושתה הגדולה והנוראה:

וספר רבנו זכרוננו לברכה זאת, כי הוא ענין נצרך מאד לכמה ענינים, שבגזירות נכובים בהם בטעותים. כי יש טועים סוברים, שצדיקין להכיר את הצדיק או שאר דבר שבקדושה להפירו בפניו בצלמו ודמותו, שיהיה משנה ברמותו ובתנועותיו ויקא, ובאמת לא כן הוא, כי הצדיק הוא ברמות וצלם בכל האנשים, ואין בו שום שוני, ואף-על-פי-כן הוא ענין אחר לגמרי, ושאר בני-אדם אינם ברמותו כלל באמת לאמתו, כמו שאמר

רבנו ז"ל, שאיש הכשר נרמה שהולך עם כרכשות ורקין כמו שאר בני-אדם, ואף-על-פי-כן הוא ענין אחר לגמרי, וכן ארץ-ישראל באמת היא מברכה ומפרשת לגמרי משאר ארצות בכל עניניה ובחיותיה, ואמר רבנו ז"ל, שארץ-ישראל יש לה רקיע אחר משאר ארצות, וכמוכן ביהר הקדוש פרשת חרוקה, אך אף-על-פי-כן בגשמיית לפי מראה עיני האדם אין רואין שום שוני בין ארץ-ישראל לשאר ארצות, כי אם מי שזוכה להאמין בקדושתה, יכול להבחין קצת ההפרש. כמוכן הצדיק והאנשים כשרים לערך שאר העולם, שבאמת הם רומים בכל חנועותיהם כשאר בני-אדם ברמותם וצלמם, ואין ביניהם הפרש בגשמיית לכל מראה עיני כשר, ואף-על-פי-כן באמת לאמתו אנו מאמינים שהם מפרשים ומבדלים לגמרי, כי איש כשר הוא ענין אחר לגמרי כנ"ל, מכל-שכן הצדיקים אמתים, וענין זה נצרך לכמה ענינים, והבן זה מאד:

קצו מה שמכלבל את האדם כשנכנס לקדושה גבוהה, כגון בשמתקרב לצדיק האמת וכיוצא, אז יקא יקרה לו מקרה בלתי טהור, חס ושלום, כבר מבאר מה במקום אחר (שכשהאדם נכנס לקדושה, מתגבר עליו היצר הרע ביותר, כי כל מה שנכנס בקדושה יותר, יש לו בכל פעם יצר הרע חרש גדול מבתחלה. ענין בלקוטי הראשון, בסמיך עב, ובמקום אחר). ובאמת הכלכל הזה שבו, כי ממה נפשך: אם יקרה לו מחמת הרהור - מי תיב כזה, ואין לו להתרעם כלל, מאחר שהוא בעצמו גרם לו, ואם אינו מחמת הרהור, אזי כנראה אינו סימן רע כלל, כי אם היה ענין רע, לא היו רבותינו וזרונם לברכה נוחנין אותו לסימן יפה לחולה, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (בבבא טו), שקרי סימן יפה לחולה. ובאמת אדרבא, מחמת שמתקרב לקדושה גבוהה מאד, מחמת זה נרמין לו, כי כל המצדיק אח עצמו מלפניה, מצדיקין עליו הדין מלמעלה, שאמר: וכיראתך עברתך, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (הענין טו), נמצא, כשאדם מצדיק עצמו ונכנס בקדושה, מצדיקין עליו יותר, ומתעוררין עליו קטרוגים ודינים, חס ושלום, ומתשחלשות הדינים ונעשה היצר הרע, כמובא במקום אחר (פי עב תל), ועל-יכן אין לו להתרעם כלל על זה, כי אדרבא, מחמת שנכנס לקדושה גבוהה כזו, מחמת זה נתגרה בו היצר הרע, מהשתחלשות הדינים כנ"ל, ועל-יכן חשבו רבותינו וזרונם לברכה לנס גדול מה שלא ארע קרי לכהן גדול ביום-ההפגורים, כמו שאמרו רבותינו וזרונם לברכה (אבות פ"א), כי מחמת שנכנס בהן הגדול ביום-ההפגורים לקדושה גבוהה כזו לפני ולפנים, היה כנראה עליו קטרוגים והתקרות הרבה, שממש נמשך היצר הרע כנ"ל, על-יכן נחשב לנס מה שצול הפהו הגדול ממקרה ביום-ההפגורים. ועמה ראה והבן, אך יכלבל את האדם ענין הנ"ל, וכי יש לו להתרעם על שלא היה לו גם כמו לכהן הגדול ביום-ההפגורים. גם דע, שלפעמים יש באדם טמאה טמונה, שאין יודעין לה שום חקון, מחמת שהיא טמונה ונסתרת בו, ועל-יכן והו טובה מה שארע לו כשמתקרב אל הקדושה, כי

רגו ויסורין, ואין שום עצה והתחבולה להנצל מעמל ויגון הזה, כי אם לכרות להשם והבדל ולעסק בתורה, וכמו שמוכח במדרש (כ"ד פ"ט): אדם לעמל יולר - אשרי מי שעמלו בתורה, הינו, מאחר שכל אדם נולד לעמל, ואי אפשר להמלט מזה בשום אופן, אפלו אם יהיה לו כל חללי רעלמא, בודאי יהיה לו עמל ויסורין וראגות הרבה, על"פן החכם ענינו בראשו - שהפך העמל לעמל של תורה, אשר בשביל זה נולד שיעמל בתורה, ואז אשרי לו, כי נצול מעמל העולם הזה וזוכה לחיי עולם הבא:

ענה ואמר רבנו זכרוננו לברכה: הנה הכל אומרים שיש עולם הזה ועולם הבא. והנה עולם הבא - אנו מאמינים שיש עולם הבא, אפשר יש גם עולם הזה גם"כ כפינו באיזה עולם, כי בכאן נראה שהוא הגיהנום, כי כלם מלאים יסורים גדולים תמיד. ואמר, שאין נמצא שום עולם הזה כלל:

קב אחד מאנשי שלומנו ספר לי, שהיה מדבר עם רבנו ז"ל בעבורת השם בדרבו, והבין רבנו ז"ל שהוא עוסק קצת לבנו פגות בתפלהו, והקפיד עליו רבנו ז"ל מאד ואמר לו שלא יעסק עוד בזה, ולא יתפלל עם פגות, רק יבין פרוש המלות בפשוטו. (אף על"פי שזה האיש למד כתבי האר"י ז"ל על"פי פקדתו, אף על"פי"כן לא רצה שיתפלל עם פגות כלל.) ואמר לו רבנו ז"ל, שמי שאינו ראוי לזה, כשמתפלל עם פגות הוא כמו בשוף, כי בכשוף נאמר: לא תלמד לעשות (וה"פ יו), ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (שם ע"ה ט"ו פ"ה) לא תלמד לעשות, אבל אתה למד להבין ולהורות. כך הוא בענין הפגות, להבריל, שאין צריך ללמד אותם כי אם להבין ולהורות, אבל לא לעשות עמהם, והינו לבנום בתפלה מי שאינו ראוי לזה. ואמר, כי עקר התפלה היא רכוקות להשם יתברך, והיה טוב יותר להתפלל בלשון לעז שמדברים בו, כי כשמתפללים בלשון שמדברים בו, אז הלב סמוך ורכוק מאד ברבורי התפלה וכולם לרפך עצמו ביותר להשם יתברך, אך כבר תקנו לנו אנשי"בנסת"הגדולה סדר התפלה (מחמת שלא כל אדם יכול לסדר סדר התפלה לעצמו, פמוכא), על"פן אנו חייבים להתפלל בלשון הקדש כמו שסדרו לנו. אבל העקר הוא רק לבנו פרוש המלות בפשוטו, שזהו עקר התפלה, שמתפללין לפני השם יתברך על כל דבר ודבר, ועל"ד"יה מתקבלין ומתדבקין בו יתברך. והנה מי שמדבר בלשון הקדש תמיד, כגון ירושלמי, אין צריך לחטב ברעתו פרוש המלות, רק שיהיה אנו מה שהוא אומר, והיה עקר פגותו בתפלה, ואצל הצדיקים האמתיים הגדולים במעלה, אצלם כל הפגות של האר"י ז"ל וכו' הם פרוש המלות, שפפרוש המלות שלהם כלולים כל הפגות:

קכא היה מחזק את אנשיו, ששקבלו לפניו כקובלא גרולה על שהם רחוקים מתפלה מאד וקשה עליהם מאד להתפלל, והיה מחזק אותם ומנחם אותם בכמה לשונות, שלא יפלו בדיעתיהן בשביל זה, ואמר: הלוא אצל הגר שנתגיר, כמה זכיה הוא אצלו בשוזה

יצאת ממנו הטמאה הנמוגה הנ"ל. כי אז, כשיצאת, יכולין למצוא לה תקון, מה שאין כן מקדם כשהייתה כמנוגה פנ"ל. ומחמת זה לא הוליד אברהם את יצחק עד שהוליד תחלה את שמעאל, וכן יצחק הוליד את עשו ואתריפך את יעקב, כפי להוציא ההקמא תחלה, פמוכא:

ק"ח לענין חרושייתורה, שיש גדולים שהיו משבחים אותם שאומרים תורה כלי מחשבה ועיון מקדם, אמר שאין זה מעלה כל"כ, כי בודאי יכולים לומר תורה כלי מחשבה ועיון, כי יכולין למשך המחשבה והדבור להשם יתברך ולומר תורה כלי מחשבה ועיון מקדם, אבל טוב יותר בשחושבין תורה. והלוא אפלו אצל השם יתברך מצינו בפדרש (כ"ד פ"ט ט"א פ"ט), שהשם יתברך כשרוצה לגלות תורה הוא חוזרה ארבע פעמים קדם שאומרה. ולמרו מפסק: אז ראה ויספרה, הכינה וגם תקרה, שנכתב בכאן ארבע פגינות: ראה ויספרה וכו', שהשם יתברך, ככ"כ, רואה וסופר ומבין וחוקר רברי התורה ארבע פעמים קדם שאומרה, ואחר"כך מגלה אותה להעולם. מפל"שבן בן"אדם, שצריך לחשב ולענין ולחקר ולכרר הדבר"יתורה במחשבתו תחלה היטב קדם שאומרה:

ואמר, שעבשו כנגל מאד לחדש בתורה, מחמת שבכר הפשטו חבורים קדושים הרבה מצדיקים שפרוהינו. וכפי השיחות וההתגלות שנתפשט בימינו כנגל מאד לחדש בתורה. גם אמר על מה שמוכח בזה הקדוש: פתח רבי יצחק ואמר וכו', וכיצא בזה כשאר החכראי קד"שא, אמר: פתח רבי יצחק - כשהיה רק פותח את פיו, חכף ומיר היה אומר ומגלה תורה. ואף על"פי"כן כבר מוכר, שטוב יותר לענין ולחשב (שקורין בראב"טין) תורה:

ק"ט דבר עמנו כמה פעמים מענין יסורי עולם הזה, שכל בני העולם כלם מלאים יסורים, אין גם אחד שיהיה לו עולם הזה, ואפלו העשירים הגדולים, ואפלו השרים, אין להם שום עולם הזה כלל, כי כל ימיהם פעם ומכאובות, וכלם מלאים מדרות וראגות ועצבות ויגון ואנחה תמיד, וכל אחד יש לו יסורים מתרים, ואין גם אחד מכל הגבירים והשרים שיהיה לו הכל כסדר ברצונו תמיד, וכלם באחר מלאים יסורים וראגות תמיד, וזה ברור ורודע לכל מי שבקי קצת בהם וברבניהם. וכמה פעמים דברנו מזה, והיינו רואים בעינינו כל זאת. ואפלו מי שגרמה עליו שיש לו העולם הזה בשלמות ויש לו כל התענוגים: עשר ונקסים וכבוד והון רב וארמונים גדולים וכלים נפלאים ותכשיטין וסגלת מלכים וכו' - אם יסתכלו בו היטב, הוא גם"כ מלא פעם ומכאובות הרבה תמיד בכמה מיני אפנים וענינים, כנראה בחוש, ואין צריך לכאר זאת למי שיש לו מח בקרקרו ומסתכל קצת בהם באמת, וכמו שאמר שלמה המלך עליו השלום (ס"ח ט): גם כל ימיו פעם ומכאובות וכו', ובתיב: אדם לעמל יולר קצר ימים ושבע רגו (א"כ ט). וזה כולל כל בני"אדם שבעולם מקמן ועד גדול, כי כלם נולדו לעמל ומלאים

חס ושלום, ועל-ידי טבילה במים נפתחין נקבי תועה, וזה טוב מאד לבריאות הגוף. רק שלא יהיו המים קרים ביותר, כי אז מ'א מ'רש' להנקבים ה"ל. אכל בשאין המים קרים מאד, אזי הטבילה בהם טובה מאד: גם כבד מבאר, שאין העבודות וסנופים, שקורין "האריוואני", מניקים כלל, ומי שמציק לו העבודה והסנופים, זהו רק מחמת גדלות:

קבד

שְׁמַעְתִּי בשמו שאמר, שלפעמים מניע לאדם הרחוק תשובה והשתוקקות להשם ויחברך באיזה מקום, שצריך שם באותו המקום ריקא להתחזק בזה הרחוק תשובה והשתוקקות, כגון לרבר שם איזה רבירים של תחנון ובקשות או רברי השתוקקות בפה ובלב כפי הענין, ולא ימחין ולא יזו ממקומו, אף-על-פי שאין זה המקום מוכן לכך, כגון שלא במקום קביעות לחודה וחפלה, רק בדרך הלוכו וכיוצא. כי כשיזו ממקומו, יכול להיות שיפסק. וכן משנו ו"ל בעצמו ראינו ענין בזה כמה פעמים, שלפעמים נשאר עומד באמצע הבית, ודבר עמונו, וגלה לנו תורה נפלאה ושיחה נאה מאד, וגלה דרכים נפלאים לעבודת השם ויחברך והתעוררות גדול וכו', ולא רצה לזוז ממקומו עד שגמר מה שרצה, וכן היה כמה פעמים:

קכה

מענין אמירת תהלים דבר עם אחד ואמר לו, שעקר אמירת תהלים לומר כל ממודי תהלים על עצמו, לנצא את עצמו בתוך כל ממוד וממור. ושאל אותו ו"ל: איך, ופרש לו רבנו ו"ל קצת, כי כל המלחמות שבקש דור המלך, עליו השלום, שצילחו השם ויחברך מהם - הכל צריכין לפרש לעצמו על מלחמת היצר הרע וחילותיו, וכיוצא בזה בשאר המזמורים ^(והביא מה לעל בסוף פא.) ושאל אותו: איך יפרש לעצמו מהפסוקים שרוד המלך עליו השלום משבח את עצמו, כגון: שמרה נפשי כי חסיד אני ^(תהלים טו.) וכיוצא בזה. השיב לו: גם זה צריכין לפרש על עצמו, כי צריכין לרזן את עצמו לכף זכות, ולמצא בעצמו איזה זכות ונקדה טובה, אשר בבחינת הנקדה טובה הזאת הוא בחינת חסיד, וכיוצא. ואמר לו רבנו ו"ל: הלוא אצל יהושפט כתיב ^(יהושפט ט.): ויבנה לבו בדרך ה', שפדרכי ה' ועבודתו יחברך הנביא לבו קצת. עוד אמר לו רבנו ו"ל: הלוא בבקר אנו אומרים בתחלה: מה אנו מה תיינו וכו', ואנו מקמינים עצמנו מאד, ואחר-כך אנו אומרים: **אבל** אנוחנו עמך בני בריהך וכו', שאחר-כך אנו מחזקים עצמנו ומרימים את עצמנו, ואנו מספרים את גדלתנו ומתפארים שאנוחנו עמו בני בריהו ירע אברתם יצחק ויעקב וכו', כי כך צריכין להתנהג בעבודת השם כנ"ל. ועין מזה בסוף ספר הראשון בסיון רפב, על פסוק: אומרה לאלתי בעודי:

בשזוכה לירע אמירת התכוח לבר עד "ברוך שאמר" על-כן ראוי לאדם לנחם את עצמו ולשפח את עצמו על אשר על-כ'פני' הוא זוכה לומר התכוח של התפלה. ושמעתי, שהיה מדבר עם איש פשוט אחד מענין תפלה, שקשה מאד להתפלל, ונתן לו עצה ואמר לו, שיחשב בלבו שאינו צריך להתפלל כי אם עד "ברוך שאמר", כי אולי הוא צריך בגלגול זה לתקן רק חלק זה מהתפלה, כי אולי בגלגול הראשון כבר התפלל בכונה שאר חלקי התפלה, רק חלק זה עד "ברוך שאמר" הוא צריך עכשו בגלגול זה להתפלל בכונה, ועל-כן יכנים כל כוח בזה המעט להתפלל בכונה עד "ברוך שאמר". ואחר-כך, כשיגיע ל"ברוך שאמר", יחשב: אולי צריך לתקן חלק זה, כגון מ"ברוך שאמר" עד "ויברך דוד", ויתפלל עוד אותו החלק בכונה, וכן הלה. והכל - שלא יבלבל דעתו בתחלה בכל התפלה, כי יהיה קשה וכבר עליו, רק יתאמץ בכל פעם לומר מעט מעט בכונה, כי מעט יכולין להתפלל בכונה, ואחר-כך עוד מעט וכו', כנ"ל: גם כבד מבאר שבאמת על-פי הרב אין יכולין להתפלל כל התפלה בכונה, רק מעט, כי כל אחד מתפלל איזה חלק מהתפלה לפי בחינתו, כי איח מארי רידן ומארי גדלתו וכו', כמבאר במקום אחר:

קבג

לענין המחשבות זרות שבתפלה. וכבר ידוע, שכל מחשבה ומחשבה היא קומה שלמה, כמובא. ואמר, שבשעה-אדם עומד ומתפלל בסדר, ואינו משגיח על המחשבות זרות, ועל-ידי-זה הוא מצנח אותם ומעבדים מפנו ^(וכמבאר בסוף אחר, שאין צריכין להתפלל עליהם כלל, רק ללך בסדר בתפלתו ולכלי להביט לאחוריו כלל ועל-ידי-זה מפילא יתלקו.) איני בדרך הלוכו בתפלתו הוא מפיל אותם, לזה חותך יד, ולזה חותך רגל, וכיוצא בזה בשאר האיברים. פרוש, כמו למשל בענין מלחמה, כשצריך לילך ולעבד בין הרבה רוצחים ואוהבים, וכשהוא גבור ועובר ביניהם, איני בדרך הלוכו הוא מפיל אותם, כי לזה חותך יד בדרך הלוכו ומפילו, ולזה חותך רגל וכו', וכיוצא בזה: כן הוא ממש בענין התפלה, שבשמתפללין בסדר ואין משגיחין על המחשבות זרות ודוחין אותם ומפילם, איני בדרך הלוכו בתפלתו הוא חותך לזה יד ולזה רגל וכו', כנ"ל. כי כל מחשבה זרה הוא קלפה, והיא קומה שלמה, כמובא, וכשמחנב להתפלל בסדר ולכלי להסתכל עליהם, איני הורג אותם או חותך מהם איברים, כנ"ל:

קבג

אמר, שמקוה אינה מונח כלל, והדאקטיר שיאמר לו שמקוה מנחת, אינו דאקטיר כלל, אדרכא, טבילת מקוה טובה מאד לבריאות הגוף, כי יש נקבים קטנים הרבה בגופו של אדם, והם נקבי תועה, שדרך שם יוצא הנגה מן האדם, והם צריכין לפתח, כי אם נסתמין נקבי תועה יוכל לחלש ולפל לחלשה,

מפתחות ע"פ סדר התורות

תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד	תורה	מאמר	עמוד
א	תקנו ממשלה	מג	ע"י חלישות הלב	האמונה תולה בפה של אדם	כו	א	תקנו ממשלה	מג
ב	ימי תנוכה	מד	בענין בני אדם	מסדת נפש	כו	ב	ימי תנוכה	ג
ג	פדיון נפש	מה	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ג	פדיון נפש	ד
ד	ואת העורבים צויתי	מו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ד	ואת העורבים צויתי	ה
ה	תקעו אמונה	מז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ה	תקעו אמונה	ז
ו	ע"י זעה מובה	מח	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ו	ע"י זעה מובה	יב
ז	כי מרחם יינהם	מט	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ז	כי מרחם יינהם	יב
ח	תקעו תוכחה	נ	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ח	תקעו תוכחה	טו
ט	אל אשר יה' שמה הרוח	נא	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ט	אל אשר יה' שמה הרוח	יט
י	מה שהעולם רחוקים מהש"	נב	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	י	מה שהעולם רחוקים מהש"	יט
יא	ויצא יצחק לשוח בשדה	נג	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	יא	ויצא יצחק לשוח בשדה	יט
יב	איה מקום כבודו	נד	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	יב	איה מקום כבודו	יט
יג	כשחולקין על האדם	נה	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	יג	כשחולקין על האדם	כו
יד	רכים לוחמים לי	נו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	יד	רכים לוחמים לי	כו
טו	אלו המתפארין	נז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	טו	אלו המתפארין	כו
טז	הקשו	נח	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	טז	הקשו	כא
יז	סכנה להיות מפורסם	נט	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	יז	סכנה להיות מפורסם	כא
יח	סכנה להיות מפורסם	ס	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	יח	סכנה להיות מפורסם	כא
יט	עיקר התכלית תמימות	סא	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	יט	עיקר התכלית תמימות	יט
כ	כי יצנו אנשים	סב	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כ	כי יצנו אנשים	כב
כא	כשמחדשן חידושי תורה	סג	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כא	כשמחדשן חידושי תורה	כב
כב	בענין ההכנעה	סד	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כב	בענין ההכנעה	כב
כג	בענין השמחה	סה	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כג	בענין השמחה	כב
כד	מצוה גדולה להיות בשמחה	סו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כד	מצוה גדולה להיות בשמחה	כב
כה	התבודדות	סז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כה	התבודדות	כג
כו	להרחיק משכרות	סח	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כו	להרחיק משכרות	כג
כז	מי שהוא פרנס	סט	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כז	מי שהוא פרנס	כג
כח	יש חילוקים בין התורות	ע	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כח	יש חילוקים בין התורות	כג
כט	כשאדע שאלה	עא	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	כט	כשאדע שאלה	כג
ל	כשבא ספר חדש	עב	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ל	כשבא ספר חדש	כג
לא	ע"י הננייה האדם ניכר	עג	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לא	ע"י הננייה האדם ניכר	כג
לב	יש צדיקים גנוזים	עד	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לב	יש צדיקים גנוזים	כג
לג	יחד יתרו	עה	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לג	יחד יתרו	כד
לד	יחד יתרו ב'	עו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לד	יחד יתרו ב'	כד
לה	לומדי תורה	עז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לה	לומדי תורה	כד
לו	תיקף כשנעשה ספר	עח	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לו	תיקף כשנעשה ספר	כד
לז	ממתים יד' ה'	עט	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לז	ממתים יד' ה'	כד
לח	לפעמים הגדול הולך	פ	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לח	לפעמים הגדול הולך	כה
לט	לכו חזו מפעלות ה'	פא	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	לט	לכו חזו מפעלות ה'	כה
ס	מי שידוע מא"	פב	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ס	מי שידוע מא"	כה
סא	מופתו ומשפטו פיהו	פג	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	סא	מופתו ומשפטו פיהו	כו
סב	כי אני ה' רופאך	פד	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	סב	כי אני ה' רופאך	כו
סג	מקצוד רוח	פו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	סג	מקצוד רוח	כו
סד	כוונת אלול הם תיקון הברית	פז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	סד	כוונת אלול הם תיקון הברית	כו
סה	צדיק ליהודי שלא לאכול פרי	פח	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	סה	צדיק ליהודי שלא לאכול פרי	כו
סז	הרעת משדך	פט	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	סז	הרעת משדך	כו
סח	מעט שבירת כלי חרס	צ	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	סח	מעט שבירת כלי חרס	כו
סט	יודבר אלקים	צא	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	סט	יודבר אלקים	כו
ק	תיקון למקרה לילה	צב	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	ק	תיקון למקרה לילה	כו
קא	לענין המחלוקת	צג	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קא	לענין המחלוקת	כו
קב	ענין ר"ה	צד	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קב	ענין ר"ה	כו
קג	התחזקות להתבודדות	צה	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קג	התחזקות להתבודדות	כו
קד	התחזקות להתבודדות	צו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קד	התחזקות להתבודדות	כו
קה	התחזקות להתבודדות	צז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קה	התחזקות להתבודדות	כו
קו	התחזקות להתבודדות	צח	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קו	התחזקות להתבודדות	כו
קז	ע"י אמירת תיקון הצות	קא	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קז	ע"י אמירת תיקון הצות	כו
קח	ענין כונו ורות	קב	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קח	ענין כונו ורות	כו
קט	בשעת התפילה	קג	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קט	בשעת התפילה	כו
קס	ה' אורב עבודת פשוטות	קד	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קס	ה' אורב עבודת פשוטות	כו
קיא	קבענין חידושי תורה	קה	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קיא	קבענין חידושי תורה	כו
קיב	מענין מיאוס התאה הכללות	קו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קיב	מענין מיאוס התאה הכללות	כו
קיג	מענין מעשה בני אדם	קח	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קיג	מענין מעשה בני אדם	כו
קיד	מענין קבר הבעש"ט ז"ל	קט	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קיד	מענין קבר הבעש"ט ז"ל	כו
קטו	מענין הבחירה	ק	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטו	מענין הבחירה	כו
קטז	מעלת התפילה	קיא	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	מעלת התפילה	כו
קטז	לענין התחזקות	קיב	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	לענין התחזקות	כו
קטז	מי שרק מתנוצץ לו השי"ת	קיג	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	מי שרק מתנוצץ לו השי"ת	כו
קטז	עוצם פנים ההרהור ח"ו	קיד	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	עוצם פנים ההרהור ח"ו	כו
קטז	לידך זמן גדול בדרך אחד	קטו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	לידך זמן גדול בדרך אחד	כו
קטז	סיפר כשהי' בא"	קטז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	סיפר כשהי' בא"	כו
קטז	מה שמבלבל את האדם	קצו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	מה שמבלבל את האדם	כו
קטז	לענין חידושי תורה	קצא	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	לענין חידושי תורה	כו
קטז	מענין יסורי העוה"ג	קצב	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	מענין יסורי העוה"ג	כו
קטז	מענין כוונות	קצג	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	מענין כוונות	כו
קטז	התחזקות לענין תפילה	קצד	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	התחזקות לענין תפילה	כו
קטז	לענין מ"ז שבתפילה	קצה	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	לענין מ"ז שבתפילה	כו
קטז	מקוה אינה מוקת	קצו	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	מקוה אינה מוקת	כו
קטז	המקום גורם לענין תהוד תשובה	קצז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	המקום גורם לענין תהוד תשובה	כו
קטז	מענין אמירת תהלים	קצה	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	מענין אמירת תהלים	כו
קטז	מוקפן 70ל אחו		מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	מוקפן 70ל אחו	כו
קטז	רע שעיקר התחברות להש"	לז	מסדת נפש	מסדת נפש	כו	קטז	רע שעיקר התחברות להש"	כו

זה היום עשה ה' יום ד' כ"ד ארר שנת תקס"ד הפליא ה' עמנו, שפתאום הביא לי איש אחד מעיר הסמכה תכריר של כתבים מכתבת יד רבינו ז"ל והם כמה דפי' קטנים מהאיב הראשון וכמה דפי' מהתורות שכבר נרפסו בספר ליקוטי מוהר"ן הראשון אך יש בהם כמה רבדים נוספים וכמה ענינים בשינוי לשון וכסגנון אחר קצת ע"כ אעתיקם הנה).

כשרואה אדם שהקליפות והתאות נוכרים עליו אזי יתענה וע"י התענית נדווגו קוב"ה ושכינתה' אחר כאחור כדי שלא יאחזו כאחוריים וזהו רע"כ' שמרעיק א"ע כתענית, אותיות ריש ע"כ, ריש"ש אחוריים דשכינתיה שהיא אלקים, ע"כ אחוריים של שם העצם. שע"י הרעכ שע"י התענית מוונגם אחור כאחור שלא יינקו החצונים כנ"ל וע"י התענית נמשך הדיבור כי נתלחלח הגרון מנביה דילה ויוצא מכח' ניהר גרוני וכא לכח' קרא כגרון ואל תחשוך וזהו ויהי רעכ כארץ היינו ע"י התענית וירד אכרם מצרימה אכרם כח' מים החסדים המלחחים סיצר הגרון ככח' הלוך ונסוע הנגכה שהחסדים הולכים ללחלח נביה דילה, והקליפות שהם כח' פרעה עורף שעיקר יניקתם מאחוריים יש להם שלש שרים שר המשקים והאופים וטכחים שהם עיקר התאוות שהם קנה וושט וורידין שהם תאוות אכילה ושתיה שהם ראשי התאוות כלם והם להדיכור היוצא מהגרון סמוכים: אכל אין להם כח לינק ממנה כי מאחוריים אי אפשר להם לינק כי נתרכקו אחוריים כנ"ל ע"י התענית ומפנים אי אפשר להם לינק מגודל הארה אכל הקב"ה כגודל חכמתו נותן להם כח להשיג מהארת פניה כדי שיתגברו לינק ממנה ועי"ז תציא מהם נצוצות הקדושה שיש בהם מכר ככח' עת) שלים האדם כאדם לרע לו וזה ויראו אותה שרי פרעה עי"ז ויהללו אותה) אל פרעה וכ' עי"ז וינגע ה' כית פרעה היינו הוצאות ניצוצות הקדושה וע"י הניצוצות נתוסף לחלוחית על לחלוחית וזה ולאכרם היטכ כעכורה כנ"ל וזה שקר החן והכל היופי שחם הקליפות אשה יראת ה' היא תתהלל: שהם טהלים את השכינה ככח' ויהללו אותה (שרי) אל פרעה כנ"ל בשביל תנו לה מפרי ידיה כדי להוציא ניצוצות הקדושה כנ"ל ועי"ז נתוסף בה הארה גדולה עד שנתכטל הקליפות ונכנעם תחת הקדושה ככח' אז אהפוך אל עמים שפה כרורה לעוכדו שכם וזהו ויהללו כשערים מעשיה מעשיה דייקא אפילו מעולם עשיה ששם רוכ הקליפות יתהפכו לעכדו שכם אחד וכשנתעלין כל ניצוצותיה עד שיתקיים לעוכדו שכם אחד אזי נשלם האמונה ככח' עוליסתא שפירתא דלית לה עיינין כנ"ל כי עיקר שלימות וקישוט של אמונה אינו אלא ע"י שגם אחרים מקרבים א"ע תחת כנפיה ככח' ואתקשטת בקישוטין דלא הוו כנ"ל וכשאמונה כשלימות אזי אין צריך לתענית ומותר לו לאכול ככח' ורעה אמונה ורעה כח' אכילה ואכילה הזאת מעורר זונג פכ"פ ככח' והי' האוכל לפקדון לארץ פקדון כח' זונג ארץ כח' אמונה שכינה כח' שכן ארץ

ההוספות המצוינים עם כוכב * הם מהמגיל מהדורא וז'.

כי שכת מורה על מחדש את עולמו כששת ימים וכיום השביעי שכת וינפש כשביל זה אמרו חז"ל כל השומר שכת אפילו עוכר עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו כי שכת עיקר אמונה והשכתת עבודות זרות וזהו אם תשיב משכת רגליך רגל זה כחי' אמונה כי הכפירות מכונים כשם כמעט נמוי רגלי ואמונה מכונה כשם רגלי עמדה כמישור כי אמונות כוונות יונקים מכחי' רגלין דקדושה ככחי' הני כרכי דרכנן וכו' היינו אמונה קדושה כחי' איש אמונות רכ כרכות רככות היינו כרכי דרכנן:

אודך ביושר לכב וכו' כל המחלוקת שרשם מהתורה היינו מהמחלוקת התנאים נשתלשל למטה ומהסינים נעשה מחלוקת שלא לשם שמים וצריך לראות להשלים את לבו שלא יהי' לבו חלק עליו היינו שיעבוד את השם כשני יצרין כמאמר ככל לכבך וכו' שלא יהי' ככחי' חלק לכם והמחלוקת של היצר שכלב האדם הן הן הכפירות שמתיל על האדם ומונע מן האדם שבילי אמונה ומחשיך את שכלו מלהכין תשובות על הכפירות ועצה ע"ז ללמוד פוסקים ועי"ז ישלים מחלוקת היצר שכלב ששרשו מהתורה כנ"ל כי הפוסקים הם כחי' השלום של מחלוקת התנאים שבגמרא וכשיעשה שלום כהשורש היינו כהתורה אוי נעשה שלום גם למטה ואז גם אויכו ישרים אתו ואתיות ש'ל'ו'ם' מרמזין על זה נוטריקון ו'דע מ'ה ש'תשיב ל'אפיקורס כי זה עיקר השלום שנודרך שכלו ויודע תשובות על הכפירות וזהו אודך ביושר לכב היינו כשני יצרין אימת כד כלמדי משפטי צדק היינו ע"י לימוד פוסקים שרם שלום שככחי' תורה וע"י שלום שכתורה נשלם הכל ונפתח לו תשובות [*]אפיקורסין כנ"ל:

(אלו השני מאמרים הנ"ל כלולים בתורה אחת כפי מ"ב, והי' יודע נפתרות למה חלקו כאן לשנים. גם יש הרבה דברים שמבארין שם מה שלא נכתבו כאן וכן יש כמה דברים שמבארין כאן ביותר. ודע שגם שם כפי מ"ב הנ"ל הוא לשון רבינו ז"ל בעצמו. רק ששם הוא לשון הקודש שאמר כע"פ לפני א' מאנשי בלשון הקודש האיש כתב לפניו וכאן הוא לשון וכתבתי של רבינו ז"ל בעצמו. ומחמת י' נמצא ביניהם כמה שינויים. כי כן הי' דרכו שלעצם קדושת רהיטת סוחר הנורא היו משתנים כמה ענינים מדאמריה להכתיבה וכו בין כתיבה לכתיבה ועוד יש בזה נפתרות שנעלם ממני כי מאד עסקו מחשבותיו)

והחכמה שהנכיל בנו וככל העולמות ודע שיש חכמות שהם רחוקים מהקדושה ואעפ"כ יש בהם מעט אלקות מעט קדושה מאותיות. שנפלו בהם כשעת כריאת עולמות שנשכרו הכלים מחמת רכוי אור שלא יכלו לסבול את האור ונשכרו ונפלו ונתהווה מהם הקליפות וחיותם מנצוצי) (כאן חסר הרבה כי חצי הדף נחתך ונאבד) החכמה הייה מן הצמצום היינו מהחלל הפנוי הנ"ל ועל החכמות כאלו נאמר כל כאיה לא ישוכן וכו' כמו החלל הפנוי שפינה משם אור אלקותו כן החכמות הללו לא תוכל למצוא שם שיש אלקי' ואדרכא שמורין להיפך כמו החלל הפנוי וזאת החכמה אסור לספר ממנה כי אין לה כח הדיבור כי החלל הפנוי היא קודם הכריאה קודם אותיות הדיבור ואין כח כמדבר לדבר כה ואין כח כשכל להכינו כי צמצם חכמתו כדי שישאר חלל פנוי ועל זה נאמר שתוק כך עלה כמשכה כי על הדברים שקשים להכניס נאמר שתוק וכו' וכל שכן שצריך לכוון מאלו החכמות אכל מחמת שכבר נפלו כמה וכמה מכני עמינו הותר לצדיק הדור שהוא כחי' משה ואדרכא מצוה לעיין בחכמות אלו כדי להעלות את עמינו משוחה עמוקה ולא תחשוב שע"י עיון של הצדיק בחכמות הללו יוכל להכין בהם היפך הדבר היינו שיוכל אפשר להכיא מופת חותך על חידוש העולם והוא הדין על חכמות ככו זה ויוכל למצוא שם אלקותו ולהראות מעותם דע כי זה לא אפשר אלא עד לעתיד לכא שאז יתקיים ולא יבנע עוד מוריק שיכינו הכל אפי' כמקום חלל הפנוי היינו ככחי' הצמצום שהוא כחי' הסתרת אלקותו אעפ"כ יתגלה לעתיד שכל וידיעה גדולה שימצאו אלקות אפי' בכחי' אלו אכל עכשוו העיון של הצדיק שהוא כחי' משה כחכמת הללו הוא תועלת להכניע כח של החכמות הללו מחמת רוב קדושתו של הצדיק ולהוציא את בני ישראל משם כי כל דבר חושק לשרשו וכשהצדיק עוסק כאלו החכמות אוי כל הנשמות שנפלו כאלו המכוונות חושקים ונתלהבים לדבק כנשמת הצדיק והוא מוציא אותם משם: וזהו)

וזה פי' בא אל פרעה שצוה הקב"ה להצדיק שהוא כחי' משה שיבא לכחי' פרעה כחי' החלל הפנוי הנ"ל: כי אני חכבדתי לשון לכוש והסתרה: את לבו ולב עבדיו למען שתי אותותי כקרכו היינו שהסתיר וצמצם הקב"ה את אלקותו את האור אין סוף לצדיק כדי לכרוא אח"כ הכריאה כולה וזה למען שיתי אותותי היינו כריאה העולמות שהיה ע"י אותיות ולמען תספר כאזני כנך וכן כנך פי' רש"י [כמקום אחר] עד כאן רחמי האב חיינו כי ע"י הכריאה תוכל לספר כהרחמנות שתבחון כהכחנת שכלך. כאזני, זה כחי' הכחנה, כמו אוון מלין תבחן כי הסיפור בא מכה אותיות הדיבור שנכרא כהן העולמות וחכנה כאה סחכמתו ית"ש שכרא כה העולמות ועבדי פרעה הן ההקדמות של אלו, החכמות שחן עורוין להחכמות האלו כמו שאין מלך כלא עבדים כן אין חכמה כלתי הקדמות ופרעה הוא כחי' הצמצום והחלל הפנוי ולב זה כחי' תוכו של החכמה: והצמצום הי' גם כן חכמה אכל א"א להכין כי איך סילק משם

כא אל פרעה כי אני חכבדתי את לבו וכו': כי כשעלה כרצונו הפשוט לכרוא את העולמות כדי להיטב לזולתו כי מדרתו להיטב והיה אורו מתפשט לאין סוף וצמצם את אורו לצדיק ונשאר חלל פנוי וכתוך החלל כרא כל העולמות כדרכו וכחכמתו כ"ש כדבר ד' שמים נעשו וכו' וכ"ש כולם כחכמה עשית והחלל הפנוי מכונה כשם פרעה כי שם נילה אורותיו אח"כ וקודם הכריאה היה להשי"ת כל המדות הן רחמים הן חכמה אכל היו ככחי' אין סוף כי לא היו מוגבלים וע"י הצמצום עשה אח"כ גכול לכל המדות עד שאנחנו בני אדם יכולין להכחין מדת מוכו ורחמנותו וההכחנה היא מהשכל

כנו אומר כל יסי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לנוף טוב משתיקה בין החכמים דייקא שאינם כאחדות וכל אחד נמשך לצד אחר וטוב לזה שתיקה כנ"ל היינו כחי' משה שהוא ככד פה כנ"ל שעל ידו נכנעים אפיקורסית שנזרקה על בני אדם סחמת שרואים מחלוקת בין החכמים וזה הפירוד שכיניהם זה כחי' חלל הפנוי הנ"ל ולא המדרש עיקר אלא המעשה היינו אעפ"י שאם היו החכמים כאחדות היו מחדשים חדושי דרשות אבל דע שאז היו ככחי' התפשטות אור אין [סוף] ובהתפשטות אור אין סוף אי אפשר להתהוות שום התהוות וזה לא המדרש עיקר אלא המעשה היינו שיעשה איוהו התהוות כתוך הצמצום וכל המרכה דכרים מכיא חטא כי אחר הצמצום נעשה ע"י דיבוריהם איוהו התהוות ואפ"י ע"י שיחת חולין שלהם ואפילו סאלו שכל [אחד] דיבר על חכירו החכם נעשה איוהו התהוות ומרכי דיבורם מזה כא התהוות הקליפות כמו שנתהווה הקליפות מריכוי אור שלא יכלו הכלים לסכול ונפלו ונשכרו כן מריכוי דבורם של החכמים מכיא חטא היינו כחי' חכמות שיש בהם מעט קדושה כנ"ל וזהו שמעון בנו אומר, אומר זה כחי' ולמען תספר. כנו, זה כחי' רחמנות הנ"ל. שמעון, זה כחי' כאוני היינו כחי' הכחנה) (כנ"ל:]

ע"כ מצאתי מכת"י רבינו ז"ל מהתורה בא אל צרעה שנדססה בספר בסי ס"ד והדפן היו קרועים ושרוסים מהצדדין ובאיה מקום לא נמצא כ"א חצי דף והעתקתים אות באות ובמקום החסר רשמתי סימן כזה) (וכקצת מקומות שניכר החסרון הצנחתי בתוך שני הצאי לבינה כנ"ל):

זה מצאתי מכתבת ידו הקדושה מהתורה אר"ע כשתגיעו לאבני שיש טהור הנדסס בסי ג"א — אך לא מצאתי ההתחלה ומה שמצאתי העתקתי וזהו.

) (כי אם אין טומאה אין צריך טהרה כי אל טומאה שייך טהרה כ"ש ומהרתם מכל טומאותיכם ודרך הטהרה יכולה לתקן את עצמה והטומאה שהיא השקר היא סחמת הריחוק מאחד כי עיקר הרע הוא סחמת הריחוק מאחד כי הרע הוא נגדיות הוא נגד רצונו של אדם ונגדיות אין שייך כאחד אלא כשנים שאחד סתנגד לשני אבל כאחד אין שייך נגדיות נמצא שאחד הוא טוב וזה שאמרו חז"ל כיום ההוא יהי' ה' אחד אמו האידנא לאו הוא אחד אלא לעתיד (כולא) [*כולו] הטוב עיין שם ואחד הוא אמת כי אמת הוא אחד למשל כשאומרים על כסף שהוא כסף הוא אמת והשקר הם רכים כי כשאומרים על כסף שהוא זה הוא שקר גם כשאומרים שהוא נחושת הוא שקר גם כשאומרים עליו שאר דברים זה כולו שקר נמצא שהאמת הוא אחד והוא טוב וכשכיל זה שפת אמת תכון לעתיד כי אז יהי' ה' אחד ואז יתכמל הרע היינו ההתנגדיית כ"ש לא ירעו ולא ישחיתו וכו' וזכר זכר עס (גדי) [בכש] וזה כחי' מיתן טהור מטמא (הלא) [*לא] אחד כי יומתק הטומאה כשורשה שהיא הטהרה וקודם הכריאה כשהיו ישראל ככח אצל הקב"ה כאחדות עס הקב"ה ככיכול כמו הכן שהוא ככח אצל

אור חכמתו שלא יהי' כחי' אין סוף הלא גם הצמצום גם כן ע"י חכמתו נמצא שאין כאן חלל פנוי מחכמתו וזה כי אני הכבדתי היינו הלכשתי והסתרת את לב ותוכו של החלל הפנוי של החכמות הנ"ל והלכשתי את תוך ולכן של הקדמותיהם שלא יוכל שום אדם להכין זאת וזה שאין אדם יכול להכין זאת החלל הפנוי כל זה כדי שכתוכו אשים כתוכו כל העולמות וזה למען שיתי אותתי וכו' אבל אלו החכמות שיש בהם מעט קדושה מאותיות השכורים והם כחי' אדם דקליפה שהוא כקוף כפני אדם כשאדם נופל לשם יוכל לידע משם את השי"ת ע"י האותיות הקדושה שנפלו לשם וזהו: את אשר התעללתי כמצרים פי' שחקתי ואת אותתי אשר כם) (היינו] אדם הכליעל שהוא כקוף כפני אדם) (כמו שחוק שמשחקין שקורין נאך נשפעט) (הכליעל הוא כמו קוף שעושה מה שאדם) (.

עושה ואת אותתי אשר שמתו כם) ([וידעתם] כי אני ה' היינו (שם סי) [*שמי] שנופל לשם) ([יוכל] לידע כי אני ה' כנ"ל וכשכא משה לפרעה) (כה אמר ד' אלקי העברים שלח עמי ויעבדוני אלקי העברים היינו אלקותי ואורו שצמצם לצדדין וזה לשון עברים לשון עבר הנהר ועל שם זה אנו נקראים עברים שאנו משליכים כל החכמות ודכקים כהש"י לכד כאמונה לכד ומשה כא לפרעה כדי להכניע אותו כנ"ל וזהו עד מתי מאנת לענות מפני ועיקר הדבר שלח עמי כנ"ל כי אם מאן אתה לשלח וכו' מכיא מחר ארכה כנכוליך ארכה זה כחי' הצמצום כמו ארכה דלכוש' מני' וכיה כן הצמצום והסתרת והלכשת אורו הוא מיניה וכיה היינו כי אפילו הה) ([ההלכשה] ה' כהכמה נמצא כי הכל אחד הוא) ([דגם הצמצום של] החלל הפנוי הכל אלקותו אבל עכשוו אין) ([יכולת] כידינו להבינו כי תיכף כשאנו אום) ([אומרים] שסילק אורו זה מורה כי אינו הוא שם ותיכף) (כשאנו אומרים שיש שם חכמתו קשה להכין הצמצום והחלל כי אין כאן חלל אבל לעתיד יתקיים ולא יכנף עוד מוריך שיתגלה שכל של חידוש העולם שכל ההסתרה והצמצום וזה מחר היינו לעתיד כמו ולמחר לקבל שכרם וזה מכיא מחר היינו לעתיד ארכה כנכוליך היינו נכוליך שהוא כחי' חלל הפנוי יתגלה שם לעתיד הארכה היינו ה) (דם דלכוש' מני' וכיה וזה וענתה בי צדקתי ביום מחר כי תבא על שכרי היינו לעתיד יענה) (ר [ויסכר] לי תרוצים על כל הספיקות וזה צדקתי היינו לבושין והסתרה וצמצום כמו צדק לכשתי וזה וענתה כמו ענה כסיל שתען ותשיב לי תירוץ על כל הספיקות צדקתי שהן לכושין שלי הן ישיכו לי על לכושין והצמצום של השי"ת

וזהו שלפעמים נעשה כל זה בין הצדיקים כי הם כוראים עולמות כמובא לאמר לציון עמי אתה וכו' והצדיקים הם נמשכים כל אחד ואחד לצד אחד זה מושך לכאן וזה לכאן וזה כחי' צמצום האור לצדדין כדי שיתהווה בתוך החלל הנשאר בין החכמים איוהו התהוות וזה שמעון

האב קודם ההזרעה והוא כאחדות עם אכיו ואו בוודאי אין רע ואין שקר ואין טומאה ואו כלא טוב וכולא אמת וכולא אחד וכולא קודש כי אפילו מהרה אין שייך כי לשון מהרה שייך כשיש טומאה וכשהוציא את ישראל סכה אל הפועל אזי יצאו מכו"ח אחד כי נתפסים כמנין כי שייך לומר שם שניים והם נחשכים כמספר כפני עצמם ומפעולה הזאת שהוא הוציא אל הפועל נעשה הכחירה כי הכחירה שייך בשני דברים ועכשיו שהם שניים אכ וכן שייך בחירה וזה כחי' מהור כי הטהרה היא בין הקדושה ובין הטומאה ויכולין לעלות ע"י הטהרה סטומאה לקדושה ע"י שהוא בוחר כטוב וגם ח"ו להיפך להיפך וזה כחי' כעצם השמים לטהור כי הטהרה היא כחי' שנעשה מספר כפני עצמו שהוציא אותנו סכה אל הפועל

ודע שע"י השנחה שהקב"ה משניח עלינו עי"ו אנחנו כאחדות עמו בכחי' כח אבל כשמסיר השנחתו ח"ו היינו ע"י שקר כ"ש דוכר שקרים לא יכון לנגד עיני עי"ו האדם יורד לתוך הרע הנסור הרחוק מאמת הרחוק מאחד בתכלית דריחוק וזה כחי' אכני שיש מהור אכן זה כחי' כזו אכ וכן כחדא כתרנומו משם רועה אכן ישראל ושיש מהור הוא כחי' ישות כחי' פועל ומשם המהרה שהיא הכחירה ומי שרוצה להגיע ולהמשיך האחדות לתוך הישות שיהי' עכשיו [*אחר] הפעולה כמו קודם הפעולה עצה על זה שישמור עצמו משקר שהוא כחי' מים מים כנ"ל כי ע"י השקר מסיר השנחתו ואו הוא רחוק מאחד ואו הוא כעצמו כחי' פועל וזה שמא תסכנו כעצמיכם כעצמיכם דייקא וזה מה רכ טובך אשר צפנת ליראיך מחמת זה זוכים לטוב הגנוז מחמת פעלת לחוסים כך שהוא הוציא אותם מכה אל הפועל ומחמת הפעולה נהתווה ונשתלשל הנגדיית כנ"ל וזה נגד בני אדם ואלו היראים בחרו כטוב ולא כרע מחמת זה נכללו כאחד כטוב וזוכים לרכ טוב הצפון הצפון דייקא כי כאחד שהוא הטוב אין שני שישני אותו.

ואת התורה נרססה בסגנון אחד קצת בס"י י"ג וגם שם הוא לשון רבינו ז"ל כפי מה ששמעתי ממיו הקי' בלה"ק שהי' יושב על ספרו הנכתב ואמר לי מלה במלה בלה"ק אפס איזה דברים מעוטים אמר לי בלשון אשכנז ואני כתבתים בלה"ק וזאת התורה שמצאתי עתה היא כתיבת ידו בעצמו ויש ביניהם קצת שינויים וכנ"ל. ע"כ העתקתיהו. וזהו.

איתא כזוהר רוחא נחית לשכך חימום הלב זה כחי' צדקה שהוא רוח נדיבה ע"י מקרין חמימות תאוות מסון וזה כחי' יבצור רוח נגידים שהרוח ממעט תאוות הנגידות ועשירות וכך נחית רוחא הלב מקבל ליה כחדוה דנגונא דליואי זה כחי' משא ומתן באמונה ששמח כחלקו ואין אץ להעשיר כי נגונה זה משא ומתן כ"ש שאו זמרה ותנו תוף וחדוה זה ששמח כחלקו זה כחי' קטורת: לשון קשר שמקשר חימום הלב עם הרוח [וזה] שמן וקטורת ישמח לב וזה כחי' ישימו קטרה

כאפך שע"י כחי' קטרת הנ"ל נתכבל כחי' כזעת אפך תאכל וזה כחי' התנלות משיח שאו יתכבל חסדת המסון כ"ש והשליכו איש אלילי כספו ואלילי זהבו וזה כחי' רוח אפינו משיח ד' וכל זמן שיש עכודה הורה הזאת של מסון בעולם חרון אף בעולם וכפי הכיטול של ע"ז הזאת כן יתמשך חסד בעולם וזה כחי' ועושה חסד למשיחו ובשיתנלה חסד הזה יתמשך הדעת שהוא בנין הבית כ"ש כזוהר וימינא זמין למיכנא כי מקדשא ככחי' ואני כרוכ חסדך אכזא כיתיך כי הדעת הוא כחי' בית כמאמר חז"ל מי שיש בו דיעה כאלו נכנה בית המקדש כימיו כי דעת ניתנה בין שתי אותיות ומקדש בין שתי אותיות וזה כחי' התנלות התורה שלעתיד לכא כטובא כזוהר שלעתיד יתנלה אורייתא דעתיקא סתימאה כי עיקר קבלת התורה ע"י השכל כ"ש עיר נכורים עלה חכם שהוא משה משיח ומי שהוא ככחי' משה משיח כנ"ל יוכל לקבל תורה גם מי שהוא כמדריגה הזאת של כחי' משה משיח כחי' חכם כנ"ל יכול להמשיך הארת התורה ללמד לשאר בני אדם כי התנלות התורה כא מיחודא דאכא ואמא כ"ש שמע בני מוסר אכיך ואל תמוש תורת אמך ויחודם מהעלאות נפשות ישראל ככחי' סיינ נוקבין והחכם יכול ליקח הנפשות ככחי' ולוקח נפשות חכם ועי"ו היחוד נולד התורה שהיא עץ החיים וזה כחי' פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם וכשעולה החכם עם אלו הנפשות בכחי' עיר נכורים עלה חכם ואו ויורד עון מכסחה ונפש זה כחי' רצון שכל אלו בני אדם הכאים לחכם הדור כל אחד ואחד יש לו איזהו רצון והצדיק לוקח כל הרצונות ועולה עמהם ואח"כ ויורד עון מכסחה ככחי' והחיות רצוא ושוב רצוא כעליות הנפשות ושיכ בחזרת הנפשות עם התנלות התורה וזה שמובא כזוהר רצוא דא נוריאל ושוב דא מ"ט ש"ר ה'פנים דאיהו רשים בשם מ'ש'ה' דאיהו משיח שהוא רוח אפינו שעל ידו נשתכך החמימות וזה ש'כ'ה' נ"י משה שהוא משכך אלילי כסף וזהכ רצוא דא רצון שהוא הנפש ושוב דא משה שמקבל התורה וזהו פי' הכתוב אלקים צבאות שוב נא הכט משמים וראה והלשון כפול לכאורה הכט וראה אבל דע כי עיקר הראיה מחמת שכח הראות מכה בדבר הנראה וחזור הכח הראות מחמת ההכאה לעינים ונצטייר הדבר הנראה בעינים ואו העינים רואים את הדבר הנראה כי הראות מכיא את הדבר לתוך העינים אבל כשהדבר הנראה הוא רחוק ואו קודם שיגיע כח הראות להדבר הנראה נתפור בתוך האויר ונעכר ואין מגיע כהכאה על הדבר ועי"ו אין חזר הראות העינים ואו אין העינים רואים כי עיקר הראות מחמת ההכאה וזה שוב נא הכט משמים ששיכ ההכטה שמביט משמים עלינו ישיב ע"י השכטה ששיכ הראות לעיניו ואו וראה כי הראיה ע"י השכטה הכטה וזה כחי' והחיות רצוא ושוב היינו התורה שהיא החיים רצוא ככחי' הבטה מעילא לתתא ושוב ככחי' הכאת הראות בדבר הנראה ונחזר לעינים ונצטייר בעינים כי

טוב מראה עינים מהלך נפש נשר שבכחי' נפש זה החידוש שנתחדש הנפש בעלייתה בכחי' עיבור זה כחי' נשר תתחדש כנשר נעורכי אדם שבנפש זה כחי' ויהי האדם לנפש חיה כי האדם כחי' מסכני ועתידי כ"ש נעשה אדם בצלמינו עתידי כדמותינו מסכני וכשנתלקטו הנפשות אזי הם בכחי' אדם נפשות גדולות וקטנות בכחי' מסכני ועתידי כי לא כל הרצונות שוות כי יש מי שרוצה דבר גדול ויש מי שרוצה דבר קטן

ואר' שבתורה, התורה נקרא עוז מה עוז מארי ושור זה כחי' שרים ישורו ונשר זה כחי' התחדשות התורה בכחי' תתחדש כנשר ואדם זה כחי' זאת התורה אדם כי בה קלות וחמורות ויש בה קומה שלימה רמ"ח אברים ושס"ה גידים ובסא של החיות של הנפש היא נפש החכם שנתכסה נפש החכם בנפשות ההם בכחי' ומיכסי שקא כי יקרה היא מפנינים כי מחמת שהיא יקרה, היא מלפני ולפנים וכל הנפשות נעשין לכושין אצלה וכסא של החיות של התורה הם דברים עתיקין שכיסה עתיק יומין בכחי' ולמכסה עתיק והם מכסים א"ע כספורי התורה ואדם היושב על הכסא זה החכם שהוא בעל הנפש בכחי' אם בעל נפש אתה ואדם שעל הכסא של התורה הוא עתיק יומין בכחי' ועתיק יומין יתיב והאופנים הן הנוסין כי עיקר פעולותיהם של הגופים אינה אלא מן החיות שבנפש שהנפש מראה פעולותיה ע"י אברי הגוף ואין לגוף שום תנועה עצמיית אלא הכל ע"י הנפש ע"י כחות הנפש ואופנים שבתורה הן הן גופי הלכות וזה כלכתם ילכו ובעמדם יעמודו וארבע אופנים שבגוף הן ארבע יסודות וארבע אופנים שבתורה הן ארבע מדות בתלמידים ספוג ומשפך משמרת ונפה.

זה פי' אמר רבה בר רב הנה אישעתו לי נחותי ימא: היינו ממשיכי התורה לזה העולם בין גלא לגלא תלתא מאה פרסה, תלתא מאה פרסה אלו חכמי הדור שהם בכחי' מה כשלוש דברים כ"ש אל יתהלל בחכמתו ובנבורתו ובעשרו כי אם בואת וכו' וכתיב אל תקרי מה אלא מאה ואלו החכמים הם בין גלא לגלא היינו מחברים כל הנפשות בכחי' ולוקח נפשות חכם כנ"ל ונפשות הם גלגלים בכחי' עגולים כידוע: זימנא חדא אולינן באורחא: היינו שהלכנו ונכנסנו לעורר זווג הנקרא אורח כ"ש ארחי ורבעי: ודלינן גלא: חיינו שדלינן הנפשות למעלה בכחי' עיר נבורים עלה חכם כי עיקר עליית הנפשות ע"י החכם כנ"ל כי ורומא דגלא תלת מאה פרסה היינו התרוממות הנפשות למעלה אינה אלא ע"י החכם שהוא כחי' תלת מאה פרסה: עד דחוינן (כי) [*בי] מרבעתיה דכוכבא וזמא: היינו שנרמנו וזוגא עילאה וזה (כי) [*בי] מרבעתיה כחי' זווג כ"ש ארחי ורבעי ושכינה נקראת בשעת זווג כוכבי זמא כמובא בווהר פ' פינחס: דאתעבידת נקודה ועירא מנו רחיסותא כדן אתחבר בה בעלה עיין שם: דהוי כמבור ארבעין גריוי ביורא דחרדלא כמובא בפרשת פנחס והאי חיה כד אתעברת אסתתמת ולא יכילת לאולדא עד דאתי נחש ונשיך לה כדן אתפתחת ונפיק מינה דמא והוא שתית לדמא וזה

העינים הם כמראה למושה שנתראה בהם כל דבר שעומד כנגדם והתורה היא מי'ת'א' שהם תלת נווני דעינא ובת עין וזה שהתורה נקראת בראשית תמן ראשי תמן בת ראשי אלה ראשי בית אבותם שהאבות הם תלת נווני דעינא תמן בת עין נמצא כשחכם מכיא תורה כמובא לעיל נמצא שמכיא כח הראות של השנחת השי"ת עלינו כנ"ל וע"י שאנחנו קרובים אל התורה נמצא שאנחנו קרובים אל כח הראות ועי"ז כח הראות נחזר לעינינו ונתראים ונצטיירים אנחנו בעיניו שהם כמראות הצובאות כביכול אבל אופות העולם מחמת שהם רחוקים מהתורה הם רחוקים מהשנחה והשנחתו אין מניע אליהם בהכאה נמצא שאין נחזר הראות לעיניו ואין נצטיירים בעיניו נמצא השנחתו על האומות כחצי הראות בכחי' רצוא ואין בכחי' שוב כי השבת הראות מחמת הכאה והכאה אינו אלא על דבר קרוב ולא על רחוק וזה שמכיא בתענית מעשה דר' יונה כד הוי מצטרך עלמא [*למיטרא] היינו לתורה כ"ש יערוף כמטר לקחי הוי אמר איזולאוייתי כזוי עכורא עיבור זה כחי' עב ריו. עב) (זה קרירות רי"ז זה כחי' חסימות כידוע כזוי זה כחי' תאוות ממון היינו דאזיל לשכך תאוות ממון כנ"ל והוי קאי באתרא עמיקא באתרא צניעא היינו ע"י ששיכך תאוות ממון זכה לאתרא עמיקא שהוא כחי' חסד כמראה חמה עמוקה מן הצל וחסד הוא אור יום כ"ש יומם יצוה ה' חסדו וע"י החסד זכה לבנין הכית לבחי' שבל כנ"ל וזה אתרא צניעא שהוא בית המקדש שהוא השכל כ"ש ואת צנועים חכמה והוי מיכסא שקא זה כחי' לקיחת הנפשות להעלות אותם כנ"ל לוקח נפשות חכם וכלליות הנפשות הם מכונים בשם שק כי הם מתעדינים משקיא דנחלא בכחי' והשביע בצחצחות נפשך ועי"ז אתי מטרא שהמשיך תורה לתא כנ"ל בכחי' ויורד עוז מכסחה

ויש ארבע חיות בכחי' נפש וארבע חיות בתורה) נושאין הכסא אריה שור נשר אדם, אריה) (שבכחי') נפש זה כחי' אריתי מורי עם בשמי מורי זה כחי' מרת נפש כחי' ונפשה מרה לה זה כחי' פנס הנפש פנס הרצון כשרוצה דבר תאוה זה הרצון הוא פנס ומרה לנפש ועבשיו כשבא זה האדם לחכם הדור עם רצון טוב עם נפש טוב והצדיק לוקח כל הרצונות ולוקט אותם אחד לאחד כדי להעלות אותם כנ"ל ואז מלקט גם הרצונות הנפשות שנפלו וזה כחי' אריה לשון לקט שמלקט מורי מרת נפש עם בשמי עם הרצון הטוב שמעלה ריח טוב וכחי' שור כשנפש זה האור המצוחצה שנתוסף) (בנפש מחמת) הקיבוץ שנתקבץ פיזורי הנפש ואז מאיר) (הנפש ביותר) כי כשהרצון אין מאיר אזי הנפש בכחי' ונפש רעבה כי עיקר הרעב מחמת העדר האור כ"ש חז"ל ויענך וירעביך ויאכילך את המן מכאן [*ש]הסומא אין שבע כי עיקר השובע מחמת האור שיראה בעיניו וע"י שאין רואה אין נתמלא נפשו היינו רצונו כי טוב מראה עינים מהלך נפש וכשמצחצה נפשו בצחצחות האור אזי ונפש רעבה מלא טוב בכחי' והשביע בצחצחות [נפשך] וזה כחי' שור לשון הסתכלות כחי'

בחי' כיורא דחרדלא היינו בחי' ספת דם כחרדל דנפיק מינה מחמת הנשיכה בבית הזרע כיורא כית זרע ואח"כ אולידת והולדה הזאת היא התורה כנ"ל והתורה הזאת היא הולכת דרך ארבעים יום היינו בחי' שאר חיותא שהם ארבעים, לכל סטר עשרה כמובא בפ' פנחס ובחודש הראשון וכו': וזה בחי' ארבעין גריוי בחי' ארבעין חיותא: ואי דלינן טפי הוא מקלינין מהבלא: כי יש הכל אשר יש צדיקים שמניעים להם כמעשה רשעים והוא הדין להיפך וע"י הכל הזה רבים נתפקרו שרואים צדיק ורע לו רשע וטוב לו אבל זה מחמת שהעולם נידון אחר רובו ואז צדיקים נתפסים בעץ הדור והוא הדין להיפך ואי דלינן הרבה נפשות אוי בוודאי הוי מקלינין לשון קולא מהבלא היינו שע"י שהיה רוב העולם טוב עי"ז היה טוב לצדיקים ולא היה הכל הזה כל כך קשה על הצדיקים: ורמיה גלא קלא לחברתה מי שבקית מידי בעלמא דלא שטפתיה וניתי אנא וניחרכיה היינו אח"כ כשכל אלו הנפשות חוורות מעיבור הנ"ל ואז מעוררים אלו לאלו ואומרים זה לזה ומוכירים זה את זה אחי שמא שבקת איזהו דבר בעולם הזה שעדיין היא מושלת עליך ואין אתה יכול להתגבר עליה וניתי אנא וניחרכיה היינו אכלה את הדבר הזה מסך והשיב לו פוק חוי גבורתיה דמרך שהוא החכם הנ"ל ראה במה כחו גדול דאפילו כמלא חוטא דחלא לית דעבר פי' ר"ש אפי' כמלא רוחב החוט אין יכולתי לצאת חוץ מן החול פי' אתה שואלת אותי שמא שבקתי מידי בעלמא שעדיין לא תקנתי אותה תדע חברתי שעדיין אני משוקע בכל התאוות ועדיין לא יצאתי מן החול אל הקודש אפי' כמלא חוט וזה ידוע לך שמי שהוא בחול אוי הוא בבחי' אין יכול לבא אל הקודש וזה בחי' כמלא חוטא דחלא לית דעבר היינו מי שהוא בחול אפי' כמלא חוט עי"ז לית דעבר אין יכול לבא בבחי' עיבור כ"ש אני שאני משוקע בחול שלא יכולתי לצאת מן החול אל הקודש אפי' כמלא רוחב החוט כ"ש שאין אני ראוי לבא אל הקודש בבחי' עיבור אבל פוק חוי גבורתיה דמרך היינו כח החכם שכל כך כוחו חזק שאפילו נפש שלי העלה בעיבור וזהו ונגלה כבוד ה' זה בחי' חכמה כ"ש כבוד חכמים ינחלו בחי' בית המקדש כ"ש כמא כבוד מרום מראשון עי"ז וראו כל בשר יחדיו וראו זה בחי' המשכת התורה שהיא בחי' ראייה שנת"א כנ"ל כל בשר יחדיו זה בחי' לקיטת הנפשות כולם בבחי' לוקח נפשות חכם כנ"ל כי פי ד' דיבר כל זה נעשה ע"י רוח נדיבה כנ"ל שהוא פי ה' כ"ש חז"ל בפיך זו צדקה.

רב לכם טוב את ההר פנו לכם צפונה

וממשלת הקב"ה עליו, אבל אם הוא נופל מאמונה היינו שנפל כגדלות ואוי הוא סובל מהקב"ה ואז אין אני והוא יכולין לדור במקום אחד ואז כל הדינין שורין עליו ומאין בא לו הגדלות מחמת שהוא לומד או מתפלל כפניה ומחמת זה בא לידי גדלות. ואיתא בזוה"ק כד בר נש נפיל מאמונה כדין כל דינין מתנוצצין ומתלהטין ביה כי הם תמיד מצפים מרי יפול מאמונה כי תיכף ומיד שנפל מאמונה בא לידי כפירה. וזה נקרא בחי' ערב שמערבב האמונה ואזי דינין שורין עליו. וזהו אוי לנו כי פנה יום כי נפו צללי ערב, וכבר נודע שההר נקרא אמונה בי ההר נקרא ירושלים כ"ש ההר הטוב הזה והלכנו ופירש"י ההר הטוב זה ירושלים והלכנו זה ביהמ"ק וירושלים נקרא אמונה כ"ש קריה נאמנה, וע"כ כשנפל מאמונה הנקרא ירושלים זכא לידי כפירה זה נקרא מחריבי ירושלים וכמ"ש שוטמו בחוצות ירושלים ובקשו איש אמונה א"ב כשנפל מהאמונה נקרא מחריבי ירושלים מחמת הפרדתו מהשי"ת ובאים ישראל בגלות בי השי"ת נתן סתנה לישראל שנקראו עליון וכ"ש ולתתך עליון על כל גויי הארץ וכשחרכה ירושלים אוי בחי' עליון בגוים. וזהו שכתוב בהנחל עליון גוים דהיינו שבחי' עליון בגוים מחמת שנתפרדו מהקב"ה. וזהו בהפירוד בני אדם. שבני אדם הנפרדים מהשי"ת מחמת הגדלות והפניה שלמד בה ועי"ז חרכה ירושלים אוי אותו בחי' עליון בגוים. כי האמונה האמיתי אם הוא באמת אוי משפעת שפע ברכה וכל טוב מהשי"ת על ישראל. וגם אם הוא מאמין באמונה שלימה בהשי"ת אוי ירא מהשי"ת יראה ואז אינו יכול ליפול מהאמונה כי האמונה היא למטה וכשהיא בשלימותה אוי נשפעים ממנה כל ההשפעות והברכות כ"ש איש אמונה רב ברכות וג"כ נקרא שדה כי כמו השדה שגדילה בה כל התבואות ונלקטין בה כל הפירות כן ע"י האמונה הזאת כל הטוב, ויעקב נקרא ג"כ שדה כ"ש ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה' ויתן לך וכו' וכל הדינין מתבלטין, אבל כשהוא נופל מהאמונה ובא לידי כפירה נקרא מחריבי ירושלים וכל הדינין שורין עליו וזהו ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב יצחק הוא בחי' דין היינו אימתי דינין שורין באותה בחי' הנקרא שדה, לפנות ערב, דהיינו כשמערבב האמונה ובא לכפירה אז הוא נקרא מחריבי ירושלים ובמה יוכל לתקן זאת ע"י בינה דהיינו כשהתבוננות בגדלות הכורא ית'. וזהו חדשים לבקרים רבה אמונתך דהיינו כשעומד בזריות כבוקר לעבודת כורא ביראה ופחד לשמו הגדול ית' אשר בהיותו מתבונן כבוקר שהחזיר לו במדת טובו את נשמתו הנמסרת תמיד בכל יום אזי נופל עליו היראה ופחד משמו הגדול ית' ואז נתרחבה ונתרבה האמונה. וזה חדשים לבקרים רבה אמונתך שנתרחבה ונתרבה האמונה. וזהו הנקרא סוד העיבור כעצמים כבטן המליאה ואז אינו יכול ליפול ולבא לידי גדלות כי אז נתרבה ונתרחבה האמונה הק' הנקרא ירושלים. ואז ע"י חתבוננות הזה נעשה ממחריבי ירושלים בנין ירושלים ולעתידי לבוא בב"א או ימלא הארץ דיעה ואז יהי בנין

הנה הגדלות מפיל את האדם ומשפילו הן כנשמיות והן ברוחניות כי איש ישראל אם הוא דבוק בחשי"ת ובאמונתו הק' אוי אינו יכול לשלום עליו שום דין ולא יהי' לו שום נפילה כי מי יוכל ליגע בו כאשר הוא קרוב אל המלך ובאיזה מקום אשר הוא חונה שם הר אלקים

ה' צנאות יעץ וממתיק לו הדין והוא זמרחיב לו המקום צר, ואפי' מכני הצדיקים. והוא שמוכא בזוה"ק כי חסד אל היא נהירו דחכמתא היינו שהצדיק או בני הצדיקים על ידם נגמר העצה ונמתק הדין ומרחיבין לו המקום צר ויודע באיזה דרך להלך, ואפי' כשנותן לו עצה ואחר כך אינה טובה העצה הזאת אעפי"כ ישאל כי בכר נודע כי היסורים אשר המה צמצומים גדולים ודינים והם שורין למטה בכחי' רגלין הנקראים כחי' ארץ כ"ש הארץ הדום רגלי והיסורים הם התנלות אלקותו כ"ש יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו וארץ היינו דינא דמלכותא נוקמת ממנו נקם ברית והוא והארץ הדום רגלי. אך יש שני מיני המתקת היסורים, המתקה אחת קודם ביאת היסורין עליו להמתיק הדין שלא יבוא עליו והמתקה שניה להנביהם ולקבלם בשמחה בכדי שלא יצאו לרדי. וזה אם שואל בעצה להצדיק ואעפי"כ באו עליו היסורים ידע שמהשי"ת הם היסורים ויקבלם וינביהם למעלה. ואם אינו שואל בעצה להצדיק אזי יוכל להיות מאותם שכתוב בהם אוולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו. ועיקר הנבחה היסורים לקבלם כרוב שמחה וזהו המתקתם כי היסורים הם טובה גדולה ומתוקים מאד אחר אשר כבר עברו וכאו עליו כי השי"ת מצמצם שבינתו בתוך היסורים כי השי"ת אוהב כל נפש ונפש ישראל באהבה רבה ובאהבה עזה בשכאו יסורים על נפש ישראל אזי נפש שלו אינו עריבה לו וכאלו נמלו היסורים את נפשו והשי"ת מצמצם א"ע בתוך היסורים האלה ונותן לו כח לקבל היסורים באהבה ובחיבה כדי שיגיע לו לרוב טוב ולדבר גדול מתוק מדבש. וכן יחשוב בדעתו כי הלא כל היסורים שלי הם כלולים ותלויים כהכלי עולם וזמניהם אשר לע"ע הוא חסר מהם ואין זה חשוב כלום אם חישב בשכלו תכלית כל הדברים האלו מה המה ומה תכליתם וכפרט אשר יש בהיסורים ההם התנלות אלקותו ושהשי"ת מצמצם א"ע בהם כנ"ל וכשכיל אלקותו מקבלם בשמחה ומנביה היסורים ממתיק הדין בכחי' רגלין והוא כמו העלאת ריקודין היינו ע"י שמקבלם בשמחה אזי יבא שמחה ליסורין שלו אשר הם שורין כרגלין כמ"ש והארץ הדום רגלי וכשמכניס שמחה ליסורין אזי מגביה הרגלין, וזהו ריקודין, שמעלה רגלין מתוך שמחה היינו אעפי"כ שכבר בא הדין ח"ו הוא מסלק אותן, וזהו בחי' ריקודין היינו שהרגלין ישמעו השמחה ויקבלו בשמחה וינביהו א"ע וירקודו ואז יגיע להתנלות אלקותו, וזה פירוש, והי' עקב תשמעון את המשפטים האלה כל מקום שנאמר והי' אינו אלא שמחה היינו שבחי' עקב בחי' דין בחי' ארץ בחי' רגלין ישמעו שמחה מאת המשפטים האלה היינו מאת הדינים האלה מאת היסורים ואז ע"י השמחה יזכה להיות צדיק כי צדיק נקרא מאן דנטר ברית כמ"ש בזוה"ק ומאן דנטר ברית זכי למלכות ואז אין צריך לשמור א"ע בשמירת הכרית כי השי"ת ישמור אותו כי פנס הכרית ח"ו במקרה הוא עפ"י רוב ע"י מרה שחורה אשר נמשך מטחול לילית הרשעה מיסוד העפר אשר שם שורש המרה שחורה

ירושלים כבולו ולע"ע בהתכוננות זה נעשה בנין כחי' ירושלים של באו"א מואת הכחינה הנקרא אחד, וזאת הכחי' נקרא עוה"כ כי לעתיד לבא ב"ב או יהי' דיעה שלימה, וגם כי זה נקרא סוד העיבור דבר אשר לא הי' מקודם, ועוה"כ נקרא שכת, וגם בשכת נפתחין שערי כינה להתכונן האדם כעצמו היכן המקום אשר הוא עומד כי כחול משוקע כטרדות ואינו יכול להתכונן היטב הדק אבל אם יש לו כחי' שכת דהיינו כחי' עוה"כ דהיינו כחי' התכוננות היכן המקום שעומד שם שלא יהי' עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס דהיינו שאינו מכין המקום שהוא עומד כי לפעמים עומד כמדריגה הפחותה שככולם ונדמה לו שעומד כמקום גדול אבל כשיש לו כחי' שכת היינו שיתכונן כעצמו היכן הוא עומד אזי אינו נופל בגדלות ואינו מבקש שכר פנחס ובשכיל זה נקרא כחי' שכת כי בשכת יכול להתכונן כעצמו. וגם איתא בזוה"ק שכת שין בת תלת גוונין דעינא וכת עין כחי' עיני השכל נמצא שכת נקרא עין לראות. וזה שאמר משה ראו כי ה' נתן לכם את השכת דהיינו כשיש לכם כחי' שכת אז תראו ותתכוננו היטב היכן המקום שאתם שם שלא תהיו עושים מעשה זמרי ומבקשים שכר כפנחס על כן שבו איש תחתיו היינו באו"א יחשב בעיני עצמו ללא כלום היינו שיחשוב בעיני עצמו כמדריגה הפחותה שהוא תחת מדריגתו ואם אין אתה יכול לבא לידי עונה זו עכ"פ אל יצא איש ממקומו היינו שלא יהא עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפנחס, וזה רב לכם טוב את החר, דהיינו הגדלות שככם הסוכך את האמונה הנקרא הר כנ"ל ובשכיל זה שורין דינין עליכם ומה תקנתו, פנו לכם צפונה, היינו שתפנו לכם אל לככם כחי' צפונה דבר הצפון כחי' שכת כחי' עוה"כ דהיינו התכוננות, ואז יהי' נקרא בנין ירושלים אמן ואמן:

(שמעתי מהרב וכו' יום ב' עקב תקפ"ו לפ"ק).

כי איש הישראלי אם צריך לעצה או ישאל עצה מכנים קטנים או מכני הצדיקים וכו' הן כגשמי והן כרוחני כי שם נמר העצה ועל פיהם יהי' כל דבר שבעולם ועל ידם נמתקו הדינים, והנה ידוע כי מקור העצה הוא כהחכמה המתפשט ומתהווה ע"י הדעת ונגמר ע"י הכליות כ"ש שהכליות יועצות כי הכליות הם כלי ההולדה להוציא סכח אל הפועל. וע"כ ישאל להצדיק כעצמו או לתלמידי הצדיקים זולת לתלמידים של צדיקי אמת כי האדם אינו שואל בעצה אא"כ צר לו דהיינו כשהוא שרוי בצער ואינו יודע מה לעשות אם כך ואם כך ופעם הוא במקום הדוק יותר אשר אין יכול לנסות ימין ושמאל, וכשהוא שואל בעצה להצדיק או הצדיק יתן לו עצה, או ישאל לבני הצדיקים כי שם נמתקה העצה כי הדינים הם למטה ונקראים צמצומים וזה הוא מקום צר, והצדיק נותן לו עצה וממשיך חסד אל לאברהם הכליות היועצות והם נקראים בני הצדיקים כ"ש וכל בנין לימודי ה' ונאמר

כינה ויורדין למדריגות שאר בעלי חיים ונדחין שאר בע"ח מהשפע שלהם כיון שכני אדם לוקחין השפע שלהם ואוי הכע"ח מתים או נופלים בחולאים הכל לפי לקיחת השפע שלהם אם רב אם מעט, וזהו ולמקנהו עשה סוכות. היינו כי סוכות הוא היים וקיום לבעלי חיים שישארו על מדריגת' כנ"ל. ובשכני אדם יושבי' כסוכות כראוי. עי"ז הם כמדריגתן וככחינת תורה כי התורה היא כחינת אל תמוש תורת אמך אם לבינה תקרא בשביל זה סמוך לסוכות אנו עושים שמחת תורה. וזה סיון ר"ת ויעקב נסע סוכותה ויבן כי כסיון נתנה תורה ואנו כמדריגת התורה ע"י מצות סוכה כנ"ל:

דע שע"י מצוות סוכה כראוי מותר לו לעסוק בכנין ואינו מויק לו למסונו כי ארז"ל העוסק בכנין מתמסכן. ומעם הדבר כי מה ענין העניות להכונה אך מעם הדבר כי מי שכונה כנין צריך לננות כחכמה כ"ש כחכמה יבנה בית וכוודאי הכונה כחכמה לא יתמסכן ואדרכא יתעשר ויתקיים בו כחכמה יבנה בית וכו' ובדעת חדרים ימלאו. אבל מי שכונה כלא חכמה מענישין אותו כעניות ועי"ז יתבזה חכמתו ככחי' חכמת המסכן כזויה מדה כנגד מדה וע"י מצוות סוכה הוא כמדריגת תורה כנ"ל והתורה הוא מקור כל החכמות בשביל זה מותר לו לננות, כי כוודאי יש לו חכמה וסימן לדבר ויעקב נסע סוכתה ויבן ע"י מצוות סוכה הותר לו לננות ל"ב ר"ת לו בית לב זו התורה בית מבראשית וכו':

שייך לסי' ער"ה בליקוטי ח"א. המתחלת דע שכל מצוה וכו' נעשה ממנה נר וכו' ע"ש. עתה שמעתי מאחד ששמע נ"ב זה הענין מפיו הק'. וכיאר הדבר יותר קצת שאמר שיש אחד שגר שלו אינו יכול לדלוק כ"א איזה שעה. מחפש עם הנר אותה שעה שדולק. ואח"כ נכלה הנר ואין לו במה לחפש. ויש אחד שגר שלו דולק איזה שעות יותר ויכול לחפש יותר אבל אח"כ נפסק ויש שגר שלו דולק יום א'. ויש שדולק עוד יותר ויותר. אבל יש א' שיש לו הרכה נרות נפלאים כאלו שדולקים ומאירים לעולם ועד ואינם נכבים לעולם. והוא זוכה לחפש כנגזיא דמלכא תמיד לעולמי עד ולנצח נצחים אשרי לו. והנה מזה מוכן שגם אנשים כשרים פשוטים זוכים כעוה"כ לחפש כנגזיא דמלכא אבל החיפוש שלהם הוא רק לפי שעה כפי המצות שלהם וכודאי גם זה הוא זכיה גדולה ונפלאה מאד מאד. כי אפי' כשמחפש כנגזיא דמלכא איזה שעה ויכול ג"כ למצוא שם אצרות נפלאים שיוכל לחיות בהם חיי עוה"ב לנצח. אבל חיינו יהיה רק כפי מה שימצא כאותה השעה. אבל מי שזוכה שנרות מצותיו מאירין ודולקין יותר ויותר. כודאי ימצא רב פוכ כנגזיא דמלכא יותר ויותר. וכן כל אחד ואחד כפי מה שנרות מצותיו דולקין יותר. אבל הצדיק הגדול זוכה לחפש תמיד כנגזיא דמלכא ונרות שלו לא יכבו לעולם ועד. ועוד יש בזה דברים כגו. ודי בזה:

וכשמקבל היסורים בשמחה אזי הוא תמיד בשמחה. זהו ושמר ה' אלקיך לך את הברית היינו שהשי"ת בעצמו ינמור ברית שלו ואת ההסד שיתגלה אלקותו שינהיר חסד אל כל היום כמ"ש כוזה"ק כי טפת חסד מתגלה כפומא דאמה, וע"י עצה של הצדיק יכולין לכא לשמחה זו ואז יומתק הדין מקודם * כואו היסורין עליו עיין להצדיק ליתן שמחה לרגליו:

מכאן הוספנו השלמת התורות השייכים לליקו"מ שנדפסו כבר בחיי מוהר"ן ושיחות הר"ן.

שייך להתורה ק"מ בליקוטי קמא המתחלת יש הכל וכו'. מי שרוצה לשוב להשי"ת כוודאי צריך לעשות עצמו כרי' חדשה ותדע שכאנחה שנאנח עושה א"ע ברי' חדשה. כי האדם אינו נח מהנשימה כי בכל עת הוא מנשים היינו שמוציא הכל ומכניס הכל וזה עיקר היותו והכל הזה יש לו שורש למעל'. יש הכל טוב של הצדיק ויש הכל רע של הרשע והצדיק ממשוך בכל עת הכל מהקדושה והרשע ממשוך הכל מהטומאה. נמצא כשאדם רוצה לעשות תשובה צריך לראות שיפסיק הכל הרע מלכא בו. ככן יעשה כך יאנח ואנחה הוא שמאריך הכל כביאתו וכביציאתו וממשוך ההכל כהוספה והוי ההוספה כמו תוסף רוחם ויגועון היינו כמו מיתה. כמו שקודם מיתה ניתוסף באדם הרוח ואח"כ מת והולך ממנו הרוח.

כן כשנאנח ניתוסף בו ההכל ואחר כך נפסק מן ההכל היינו שמתיר את עצמו מקו ההכל הטומאה ומקשר א"ע לקו ההכל המהור ומקבל הכל וחיות מהכל המהור נמצא שע"י אנחה שנאנח על עוונותיו מתיר א"ע משרוש הטומאה ומקשר א"ע לשרוש הקדושה. וזה כחי' תשובה ששב מהטומאה להקדושה. נמצא שמקבל חיות חדש וגם הנוף נעשה חדש כי ארז"ל אנחה שוכרת כל נופו של אדם נמצא שנעשה גוף חדש. וזה פי' יש הכל אשר נעשה על הארץ וכו'. היינו יש צדיקים שעושים עבירות גדולות וזה מחמת ההכל היינו שתוהים על מעשיהם הראשונים ונאנחו על מעשיהם הטובי' וע"י אנחותיהם נפסקו משרוש הכל המהור להכל הטמא והכל הזה החמיאם. והוא הדין להיפך מה שרשעים עושים מצות גדולות כמעשה הצדיקים גם זה הכל היינו גם זה מחמת ההכל. היינו מחמת אנחה שנאנחו על מעשיהם הרעים. וע"י אנחה קשרו עצמן להכל הטוב כמ"ש עכ"ל רבינו. אות באות ממה שכתב בעת ילדותו:

ראה זה מצאתי מכת"י רבינו ז"ל בעצמו מענין התורה ויבן לו בית כסימן רסו דע כשהעולם פוגמין כמצות סוכה כשאין מקיימים אותה כראוי גרמין מיתה או חולאת לכהמות לשאר בעלי היים הכל לפי הפגם. כי זה ההפרש שבין בני האדם וכין בעלי חיים כי שפעם של בני אדם יונקים ממקום כינה כמאמר חזו"ל שעשה לה דדים כמקום כינה משא"כ בעלי חיים ששפעם יונקים ממקום הערוה, וכחינת סוכה היא כחינת אמא בינה דמסכבא על כנהא ואנו יונקים ממנה. וכזאת המצוה אנו מובדלים משפע של בעלי חיים. וכשפוגמין כמצות סוכה אזי יורדין עי"ז כמדריגת בני אדם ואין להם שפע ממקום:

[י' בכת"י חיים: כוא היסודין עליו ע' עצה...]

זוכה לזה עדיין אעפ"כ הצעקה בעצמה טוב מאד וכנ"ל:
מצאתי בספר ליקוטי מוהר"ן ענין א' שלא גרפס עדיין.
 וזהו דע שבכל דור ודור נתחדשו בו חלאים
 חדשים ר"ל בכחי' יוסף דעת יוסף מכאוב. היינו מחמת
 שבכל דור שבא מאחר נתוסף הדעת של הפילוסופים.
 כי בכל דור באים על חכמות חדשות. ועי"ז יוסף מכאוב
 שנתחדשו חולאים חדשים ר"ל. ה' יצילנו:
 שייך להתורה סי' י"ד המתחלת תקעו וכו'.

מה שכתוב שם באות ד' על מארו"ל מפני מה ת"ח אין
 בניהם ת"ח. על שלא ברכו בתורה תחלה. שמעתי
 ממנו ז"ל עוד בזה. כי ההולדה נמשכת כפי המאכלים
 שאכל תחלה וכו'. וצריך כל אדם לברך ולקדש את בחי'
 התחילה דהיינו מה שהוא תחילה וקודם להולדה דהיינו
 האכילה וכל עסקיו וכו'. עד שימשיך ההולדה בקדושה
 ובטהרה כראוי. וזהו על שלא ברכו בתורה תחילה שלא
 ברכו וקדשו בקדושת התורה את התחילה. דהיינו מה
 שהוא תחילה וקודם להולדה כנ"ל כי צריך לברך ולקדש
 את בחי' תחילת ההולדה הנ"ל בתורה. ואז יהיה גם
 בנו ת"ח וכנ"ל:

מה שכתוב בהתורה המדברת מנדול איסור גיילה וחמדה
 אפילו במחשבה (בסי' ס"ט ח"א) פירוש על הגזול
 את חבירו. שפי' יולכנו אחריו אפילו למדי. דהיינו
 לימודי ה'. היינו הבנים וכו' ע"ש. שמעתי מפיו הק'
 שאמר שכך שמע שהי' לומדים בן הגמרא הנ"ל במקום
 ששמע:

שייך להתורה מלא כל הארץ כבודו (בליקוטי ח"א סי'
 קע"ב) שמעתי מאיש א' מאנשיו ששמע מפיו הק'
 כביאור יותר קצת. והענין שהאדם צריך לבטל כל מדה
 וסדה עד שיתבטל לנמרי כאין ואפס. כי בתחילה צריך
 לבטל מדה זאת עד שתהי' כלא ממש. ואח"כ מדה אחרת
 עד שתהי' ג"כ. לא וכן כל המדות עד שיהיו כולם כלא
 הי'. וכפי מה שמבטלין כל מדה וסדה כן מאיר ומתגלה
 לו כבוד ה'. כי עיקר האור הוא כבודו ית' כמ"ש והארץ
 האירה מכבודו אך כשמעמידין דבר גשמי כנגד דבר
 רוחני עושה צל. וכפי גשמיות וגודל הדבר שעומד כנגד
 הדבר כמו כן נעשה צל כגון כשמעמידין מקל נגד אור
 השמש עושה צל קטן כפי מדת המקל. אבל כשמעמידין
 דבר גדול יותר נגד השמש עושה צל גדול ביותר. וכן
 כשמעמידין בית גדול עושה צל גדול יותר ויותר. והצל
 הוא המתרת והעלמת האור כידוע. וע"כ כפי מה שהאדם
 משוקע באיזה מדה ותאוה כמו כן עושה צל נגד אור
 כבודו ית' וכמו כן נעלם ממנו אורו ית' אבל כשמבטל
 המדות והתאוות כפי הביטול כן נתבטל הצל. וכמו כן
 נתגלה אור כבודו ית' עד שזוכה שיתבטל הצל לנמרי
 עד שיהי' הכל לא ואין ואפס. ואז יתגלה כבודו בכל
 הארץ. כי לא יהי' שום דבר שיסתיר האור ושיעשה צל
 כנ"ל וזהו מלא כל הארץ כבודו. ועי"ז נתגלה כבודו בכל
 הארץ כי אין דבר שיסתיר אור כבודו ית' ויעשה צל
 כנ"ל:

שייך למה שאמר רבינו ז"ל על פ' אודיע אמונתך כפי
 שעיקר האמונה תולה כפה של האדם וכו' בלק"ת
 סי' ס"ד:

ראה זה מצאתי מכת"י החכמים כביאור יותר קצת וז"ל
 כשנפול לאדם ספיקות כאמונת הכורא ית"ש יאמר
 כפה מלא אני מאמין באמונה שלימה שהוא יחיד ראשון
 ואחרון. כי ידוע שיצה"ר נמשך מנבורות הנפולין ויש
 גבורות דקדושה. שכהם ממתיקים הנבורות דקליפה
 והדיבור הוא בחי' נבורות דקדושה כמ"ש ונבורתך
 ידברו. נמצא כשיאמר אני מאמין כנ"ל הוא נבורות
 דקדושה וכזה הוא ממתיק את הספיקות שהוא בחי'
 נבורה דקליפה. וזהו שאמרו בנב' לעולם ירניו אדם יצ"ט
 על יצה"ר דהיינו שבנבורות דקדושה ממתיק נבורות
 דקליפה. וזהו שאמרו בנמרא שפי שרועה שלא יהי'
 רגזן יהיה דיבורו בנחת, נמצא שהדיבור בנחת הוא אינו
 כ"כ רגזן. והשתיקה משתק רגזנו. אבל הדיבור כפה
 מלא הוא בחי' רגזן שהוא בחי' נבורה כנ"ל:

(כתב יד החכמים והוא שייך לסימן רס"ג בחלק א'):
 כי יש ב' מיני אכילת הכהמיות דהיינו שיש אדם שאוכל
 בתאוה גדולה ככהמה והמאכל הוא מאכל אדם.
 ויש אדם שאוכל כאדם אבל המאכל אינו מאכל אדם
 דהיינו שהניצוצות לא נתבררו כ"כ שראוי לאדם, אלא
 הוא מאכל בהמה. והאוכל משני המאכלים האלו בא
 לידי חולי הקדחת. וז"ש הרכבת אנוש לראשינו דהיינו
 כשאנו במדריגה קטנה שאדם גדול ממנו שאנו אוכלים
 משני המאכלים הנ"ל. אזי באנו באש ובמים היינו קר
 וחם דהיינו קדחת. ואפי' הרופאים אוטרים נ"כ כך
 שקדחת בא סן מאכל יותר וזה בגשמיות, וברוחניות
 ג"כ כך בי כשהאדם הוא בבחי' דעת אזי יש בו אהבה
 ויראה דקדושה. וכשנפול ח"ו מבחי' דעת אזי נופל
 לאהבה ויראה הנפולה. וכשאדם אוכל אחד משני
 המאכלים הנ"ל הוא נופל מבחי' דעת כי מותר האדם סן
 הכהמה אי"ן היינו בחי' דעת בחי' החכמה מאין תמצא.
 נמצא כשאוכל מאכלים כאלו הוא בחי' בהמה ונופל
 מבחי' דעת ונופל באהבה ויראה הנפולה. וז"ש הרכבת
 אנוש לראשינו. היינו כנ"ל אזי באנו באש ובמים דהיינו:
 באהבה ויראה הנפולה:

שייך להתורה קשיא ר"ת שמע י"י קולי אקרא (בלק"ת
 סי' מ"ו) קודם תיבת ועכ"פ השי"ת שומע קולו
 שזה ישועתו. שנ"ל שחסר שם והעיקר כי הצעקה בלבו
 בעצמה הוא בחי' אמונה כי אע"פ שאים עליו כפירות
 גדולות וקשיות עכ"ו מאחר שצווק עכ"פ בלבו בודאי
 עדיין יש בו ניצוץ ונקודה מהאמונה הק' כי אם ח"ו לא
 הי' בו עוד שום נקודה מהאמונה כלל לא הי' צווק כלל
 נמצא שהצעקה בעצמה הוא בחי' אמונה והכן זה. וגם
 ע"י הצעקה וזכין לאמונה היינו שהצעקה בעצמה הוא
 בחי' אמונה כנ"ל רק שהאמונה הוא בקטנות גדול. וע"י
 הצעקה בעצמה יכול לזכות לאמונה היינו להעלות ולגדל
 את האמונה עד שיתלקו הקשיות ממנו. ואפי' אם אינו

(מה שמצאתי מכתבי יד איש ולא נכתב כסדר וכתיקוננו, ומה שהוצאתי משם העתקתי. וזהו):

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען. אלה תולדות יעקב יוסף. כתיב רגלי עמדה במישור במקהלים אברך ה'. רגל הוא בחי' אמונה שעליה עומדים כל המדות וכל התורה כולה כמ"ש כמ"א. וכמ"ש בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחיה כי האמונה יסוד ושורש כל התורה והעבודה. וצריך שיהי' האמונה ברורה וזכה בלי שום ערוב. שלא תהיה בבחי' ערב. ואמונה הוא צינור כל ההשפעות וכל הברכות כמ"ש איש אמונות רב ברכות. ועי' הכפירות אזי הקליפות הם נומלין ח"ו ההשפעות והברכות. כי מביב רשעים יתהלכון שהם הכפירות שמסבכין את הקדושה דהיינו האמונה. וע"כ כשנתייחן ח"ו הכפירות ליכנסו כמותו אזי נפגם האמונה ח"ו ואזי הם נומלין ההשפעות והברכות ח"ו. ועיקר הכפירות שבאין להאדם ומבלבלין את האמונה הם כאים מגדלות. כי מי שיש בו נטות הקב"ה אומר אין אני והוא יכולין לדור. נמצא שע"י גדלות נסתלק הקב"ה ממנו ואזי באין כפירות שזוהו בחי' הסתלקות השי"ת והסתרות פניו ממנו. וצריך כל אדם להשגיח בעינא פקוחא לראות שפלותו ורוסמות השי"ת. וכדאי לא יבא לגדלות וכפירות. וזהו ע"י שבת ע"י שמקבלין שבת בכבוד גדול ובקדושה כראוי. כי שבת הוא בחי' עין שע"ז זוכין לראות שפלותו ורוסמות השי"ת. כי שין של שבת הוא תלת נוונין דעינא וכת הוא בחי' בת עין. ועי"ז זוכין לראות שפלותו. ע' כמ"א שם מבואר יותר מזה (כמ' ע"פ בליקוטי מוהר"ן ח"א). נמצא שע"י שמירת שבת ניצולין מגדלות ואזי זוכין לאמונה כנ"ל. וזהו שארז"ל כל השומר שבת כהלכתו אפי' עני' כדור אנוש מוחלין לו. כי ע"י שבת משברין ומכמלין הכפירות שהם ע"ז וזוכין לאמונה כנ"ל. ועי' פגם אמונה דהיינו כפירות ע"ז ועי"ז דינא שריא ח"ו כי כל זמן שיש ע"ז בעולם חרון אף בעולם זה בחי' אלקים פנימת הלבנה. כי אלקים בחי' לבנה כמ"ש שמש ומגן ה' אלקים. והנה ארז"ל בעוה"ז לא כשאני נכתב אני נקרא. כי נכתב ביר"ד קא ונקרא בא"ד ולעוה"כ נכתב ונקרא ביר"ד קא. וזהו מחמת פנימת הלבנה שנמשך ע"י פגם האמונה כנ"ל. ע"כ א"א שיהיה הקריאה והכתיבה אחת כי מעולם לא ראתה חמה פנימתה של לבנה. (פי' כי הקריאה והכתיבה הם בחי' תורה שבכתב ותורה שבע"פ שהוא בחי' ה' אלקים בחי' חמה ולבנה. בחי' שמש ומגן ה' אלקים. ומחמת שהלבנה נפגמת כעת ע"י פגם אמונה שהוא בחי' לבנה כנ"ל. ע"כ א"א שתהי' הקריאה והכתיבה כאחד כדי שלא תראה חמה פנימתה של לבנה. אבל לעתיד יתמלא פנימת הלבנה. ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד ויהיה הכתיבה והקריאה אחד בשם יו"ד ק"א כנ"ל). נמצא שכל מה שהאדם זוכה לאמונה יתירה נתקרב ונתייחד

יחוד יותר בחי' הוי"ה לשם אלקים ונכללים יחד כמו שיהיה לעתיד. ויעקב הוא בחי' שמש שהוא בחי' הוי"ה, ויצחק הוא בחי' אלקים בחי' לבנה. וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו רהיינו שנתיישב ונתייחד בחי' יעקב בבחי' יצחק בחי' ה' הוא האלקים שנתייחד ה' עם אלקים חמה ולבנה. (וזהו בארץ כנען לשון הכנעה ושפלות כי זה זוכין ע"י שפלות שע"ז זוכין לאמונה וכו' כנ"ל נ"ל). וזהו אלה תולדות יעקב יוסף. יוסף זה בחי' תוספת שבת כי ע"י שבת זוכין לשפלות. ועי"ז זוכין לאמונה שלימה שע"ז נתמלא פנימת הלבנה ונתייחד הוי"ה עם אלקים בחי' יעקב ויצחק כנ"ל. וזהו רגלי עמדה במישור כשזוכין לאמונה ישראל בשלימות בלי שום ערוב. גם כמקהלים אברך ה' כי אז אוכל לברך ולהזכיר שם הוי"ה כי אז יתמלא פנימת הלבנה ויהיה ה' אחד ושמו אחד. ויהיה הכתיבה והקריאה אחת ונזכה לברכו במקהלים בשם הוי"ה ב"ה בחי' במקהלים אברך ה' כנ"ל ועי"ז נמשך שפע טובה וברכה כנ"ל: וזהו בחי' נר חנוכה. כי שמן הוא בחי' חכמה בחי' עינים כמ"ש ותפקחנה עיני שניהם. ופרש"י ע"ש החכמה נאמר ועי' עיני החכמה זוכין לראות שפלותו. ועי"ז זוכין לאמונה שלימה כנ"ל. וזהו ששיעור נר חנוכה עד שתכלה רגל מן השוק רגל זה בחי' אמונה שהוא בחי' רגל מן בעיני שכלו עד שיברר האמונה שהוא בחי' רגל מן השוק שהוא מקומות החיצונים בחי' כפירות כי ע"י בחי' שמן של נר חנוכה בחי' שכל זוכה לראות שפלותו ועי"ז זוכין לאמונה שלימה כנ"ל:

עוד מצאתי מכ"י החברים. דע שיש חן שמי שיכול להשתמש בזה החן הוא יכול לעשות שאלת חלום ולידע עתידות ע"י החלומות. כי בכל החלומות בודאי יש בהם עתידות רק שיש בהן כמה פסולת ותכן כשארז"ל כשם שא"א לבר בלא תבן כך אין חלום וכו'. וגם יש חלומות ברורים כמ"ש בחלום אדבר בו. ומי שיש לו זה החן הנ"ל חלומותיו צודקים בודאי אלא שאפי' כששומע חלום מאחר שמספר לו אזי נופל התבן והפסולת מן החלום ועי"ז שומע רק החלום המבורר. ועי"ז יכול לפתור החלום ולידע העתידות מהם. ויוסף היה לו זה החן בחי' בן פורת יוסף בן פורת עלי עין. לשון חן כשפרש"י עי"ז היה חלומותיו צודקים כי השתמש תמיד בחלומות ופתר אותם מחמת שהיו חלומותיו צודקים ונכתבו בתורה. גם עי"ז יהיה יכול לפתור חלומות כמ"ש בתורה:

בענין תורה רנ"ו המתחלת שם אתה וכו' עיין בחי' מוהר"ן נסיעתו לארץ ישראל אות ח':
בענין התורה תקעו תוכחה מי' ח' אות ו' עיין חיי מוהר"ן שיחות השייכים להתורות אות מג:
לענין מ"ש בליקו"ת מי' ג' שהמחשבה ביד האדם וכו' עיין חיי מוהר"ן שה"ל אות מ"ד:

כראשית,	סי' ח, יט, כב, לח, סו, קיח, (ח"ב), א, סו, סז.	אחרי,	סי' עה, (ח"ב) פנ, (כיסוי רם).
נח,	סי' ט, ס, קיב, (ח"ב) סז.	קרושים,	סי' כו, כפ, לו, קסה.
לך,	סי' יד, לא, ס, סב, רעז.	אמור,	סי' ב.
וירא,	סי' י, כה, ס, עו, (ח"ב) יב.	כהר,	סי' יח.
חיי שרה,	(ח"ב) סי' פו.	כחוקותי,	סי' יח, כ, מר, נה, נח, עה.
תולדות,	סי' א, מא, עה, (ח"ב) ה.	במדבר,	ליק"ה הלי' ברכת הפירוח, ה"ה. על המאמרים פו, פח.
ויצא,	סי' יב, פב.	נשא,	סי' ר, (זוירוי דברים), עח, קעת, (ווידי דברים).
וישלח,	סי' א, כז, לד, רסו.	כהעלותך,	סי' כא, נו, קח, קער.
וישב,	סי' א, פ, רלד.	שלח,	סי' לו, מז, קכט, קפו.
מקץ,	סי' יוד, יז, נד, פ, צו, קב, (ח"ב) כ, ז.	קרח,	סי' י, מז, (מחלוקת קרח) קפא, (ח"ב) א, ד.
ויגש,	סי' ב, נג, נו, סב, קלה, קפא.	חוקת,	סי' ב, נה, קא, רמה.
ויחי,	סי' ב, ט, יט, קבה, קפא.	בלק,	סי' ט, ל, לו, נה, נו, קלה.
שמות,	סי' יח, ל, (ח"ב) עג.	פנחס,	סי' ת, י, נז, סז, רמא, רעח, (ח"ב) ר, ז.
וארא,	(ח"ב) סי' פו.	מטות,	סי' ר, מנ, קג, קד, קנו.
כא,	סי' ג, סר.	מסעי,	סי' ט, (ח"ב) סב.
כשלח,	סי' ז, כו, לח, סב, צא, (ח"ב) עט.	דברים,	סי' לד.
יתרו,	סי' ד, קטו, קצ, ריט, (ח"ב) לג, לד, עב, צא.	ואתחנן,	סי' ר, ח, נו, צמ, קנג, רנא, (ח"ב) מ.
משפטים,	ז, יור.	עקב,	סי' כב, לט, טר, מז, נה, קסט, (ח"ב) מ.
תרומה,	ב, (ח"ב) עא.	ראה,	סי' יא, לו, קיט, קעב.
תצוה,	סי' קלא.	שופטים,	ה, נו, נו, רפו.
תשא,	סי' ד, ס.	תצא,	סי' ב, יב, נט, קו, רנו, רפ, (ח"ב) פב.
ויקהל,	רסו, (ח"ב) סז.	תבא,	סי' ה, רנמ.
פקודי,	סי' ב, ע.	נצבים,	סי' מר, (ח"ב) עח.
ויקרא,	סי' קח (קרבן עולה) רפב, (ח"ב) יב. (קרבן עולה).	וילך,	סי' ו, נו.
צו,	סי' מט, (היא העולה).	האוינו,	סי' נה, נו, סז, קכנ.
שמיני,	סי' ה, מא, ע.	וואת הכרבה,	ר, כז, לד, נט, ס, סט, רפ.
תזריע,	(ח"ב) סי' ה, ה.		
מצורע,	סי' ג.		

מספר לקוטי הלכות לכל הד' חלקים או"ח יו"ד ח"מ אה"ע אשר על ידם ידע כל מעיין בספר לקוטי מוהר"ן קמא ותנינא וסיפורי מעשיות ושיחות הר"ן שאחר הספורי מעשיות וספר המדות כל מאמר ומאמר ושיחה איזה הלכה שבכל חלקי לקוטי הלכות בנייים עליהם למען ירוה צמאוננו ועל ידי המפתחות אלו ימצא בנקל כל מה שירצה.

ט"ו אור הגנוז. או"ח תפילין ג'. חו"מ הרשאה ג'.
 ט"ז רבי יוחנן משתעי. או"ח ביהכנ"ס ב'. יו"ד נדה ב'.
 י"ו ויהי הם מריקים שקיהם. או"ח ברהמ"ז א'. או"ח לולב ואתרוג ב'. או"ח פודים ב'. יו"ד טריפות א'. יו"ד בשר שנתעלם מן העין ב'. יו"ד חלב ודם א'. יו"ד חלב ודם ג'. יו"ד בהמה וחיה טהורה ד'. יו"ד מתנות כהונה א'. חו"מ טוען ונטען ה'. חו"מ מתנה א'. חו"מ הפקר ונכסי הגר א'.
 י"ח רבי יונתן משתעי. יו"ד מעונן ומנחש ג'. אה"ע כתובות ב'.
 י"ט תפלה לחכוק. או"ח תפילין א'. או"ח נשיאות כפים א'. או"ח נפילת אפים א'. או"ח בהרא"י וכ"פ (חלום) ב'. או"ח תפלת עדבית ב'. או"ח חוה"מ א'. או"ח שבועות ב'. או"ח סוכה ב'. יו"ד שחיטה ב'. יו"ד טריפות א'. יו"ד בשר שנתעלם מן העין ב'. יו"ד חלב ודם א'. יו"ד מליחה א'. יו"ד סימני בהמה וחיה טהורה א'. יו"ד דברים היוצאים מן החי א'. יו"ד סימני עוף טהור א'. יו"ד תולעים א'. יו"ד ביצים א'. יו"ד בשר וחלב א'. יו"ד תערובת א'. יו"ד מאכלי עכורים א'. יו"ד הכשר כלים א'. יו"ד נותן טעם לפגם א'. יו"ד יין נכך א'. יו"ד מילה א'. יו"ד עבדים א'. יו"ד גרים א'. יו"ד חדש ד'. יו"ד ערלה א'. יו"ד כלאי הכרם א'. יו"ד כלאי בהמה א'. יו"ד בכור בהמה טהורה א'. יו"ד חלה א'. יו"ד תרומה א'. יו"ד ראשית הגז א'. חו"מ טוען ונטען א'. חו"מ אומנין א'. חו"מ שכירות פועלים א'. חו"מ העושה שליח לגבות חוב א'.

כ' ט' תיקונין. או"ח דברים הנוגעים בסעודה ד'. יו"ד לא ילבש ב'. חו"מ גזילה ה'.

כ"א עתיקא פטור ופתיים. או"ח סוכה א'. או"ח חנוכה ה'. יו"ד גילוח ה'. יו"ד פדיון פטר חסור ג'. חו"מ אפטרופוס ב'.

כ"ב חותם בתוך חותם. או"ח נשיאת כפים ד'. או"ח ערובי תחומין ד'. יו"ד ביצים ד'. יו"ד כבוד רבו ות"ח ב'. יו"ד ס"ת ב'. אה"ע פ"ו ד'. חו"מ הלואה ג'. חו"מ שלוחין ב'. חו"מ מתנה ה'. חו"מ נזקי ממון ד'. חו"מ חובל בחבירו ד'. חו"מ מעקה ושמירת הנפש ד'.

כ"ג צויתת צרק. יו"ד רבית ב'. יו"ד רבית ג'. יו"ד גילוח ד'. אה"ע יבום א'. חו"מ שותפים ד'. חו"מ גניבה ב'. חו"מ מאבד ממון חבירו ומסור א'.

א' אשרי תמימי דרך. חו"מ פקדון ד'.
 ב' אמור אל הכהנים. חו"מ נחלות ד'.
 ג' אקרוקתא. חו"מ אפטרופוס ג'.
 ד' אנכי. או"ח יו"ט א'. יו"ד כלאי הכרם ב'. אה"ע כתובות א'. חו"מ נביית הוב מיתומים ד'. חו"מ נביית חוב מקרקעות כ'. חו"מ מצרנות ב'. חו"מ שלוחין א'. חו"מ נזקי ממון א'.
 ה' בהצוצרות. או"ח תפילין ד'. או"ח כציעת הפת ג'. או"ח פסח ח'. או"ח ספירה ד'. יו"ד חלה ג'. חו"מ העושה שליח לגבות חוב ב'. חו"מ חזקת קרקעות ג'.
 ו' קרא את יהושע. או"ח שבת ז'. או"ח ספירת העומר א'. או"ח חוה"מ ב'. או"ח ר"ה ד'. יו"ד שחיטה א'. חו"מ שליחות והרשאה ב'. חו"מ הונאה ג'. חו"מ אבידה ומציאה ב'.
 ז' ואלה המשפטים. או"ח הוראה ב'. או"ח פסח ז'. יו"ד גילוח ד'. חו"מ חזקת קרקעות ב'. חו"מ פקדון א'. חו"מ גזילה א'.
 ח' מנורת זהב. או"ח ציצית ד'. או"ח תפילה א'. או"ח פסח ג'. או"ח חנוכה ב'. חו"מ העושה שליח לגבות חובו ג'.
 ט' תהומות יכסימו. או"ח ר"ה א'. או"ח חנוכה ו'. חו"מ דיינים ב'. חו"מ דיינים ג'. חו"מ נזקי שכנים ה'. חו"מ חלוקת שותפים ד'. חו"מ גניבה ה'.
 י' ואלה המשפטים. או"ח ביהכנ"ס א'. חו"מ נביית מלוה ד'. חו"מ ערב ב'.
 י"א אני ה' הוא שמי. או"ח ביהכנ"ס (משא ומתן) ו' כ"ד. או"ח ד' פרשיות. יו"ד סימני עוף טהור ג'. יו"ד כלאי אילן א'. יו"ד כלאי בהמה ב'. חו"מ חובל בחבירו א'.
 י"ב תהלה לרוד. יו"ד תלמוד תורה א'. יו"ד תלמוד תורה ג'. יו"ד ראשית הגז ה'.
 י"ג אשרי העם. או"ח השכמת הבוקר ב'. או"ח שכועות א'. אה"ע קידושין ג'. חו"מ אבידה ומציאה ג'. חו"מ אפטרופוס א'. חו"מ שאלה א'. חו"מ גניבה א'.
 י"ד להמשיך שלום. או"ח כציעת הפת ה'. יו"ד שחיטה ג'. יו"ד כיבוד או"א ג'. יו"ד שילוח הקן ג'. יו"ד ערלה ה'. חו"מ שותפים ב'. חו"מ פדיקה ופעניה א'. חו"מ אפטרופוס א'. חו"מ שוכר ב'.

כ"ד אמצעותא רעלמא. או"ח נפילת אפים ד'. או"ח הודאה ו'. אבה"ע אישות ד'.

כ"ה אחוי לן מנא. או"ח ברכת הריח וברכת הודאה א'. או"ח הנוכה א'. יו"ד מאכלי עכו"ם ג'. יו"ד ע"א ג'. יו"ד חוקת העכו"ם ב'. חו"מ גביית חוב מקרקעות ג'. חו"מ מקח וממכר ב'. חו"מ מתנה ד'. חו"מ מאכד ממון חבירו ומסור ב'.

כ"ו רציצא. יו"ד ביצים א.

כ"ז רציצא. יו"ד קרחה וכ"ק ג'.

כ"ח בני לן ביתא. או"ח ברכת המזון ה'. חו"מ חלוקת שותפים ב'.

כ"ט האי גברא ראזיל וכעני איתתא. או"ח ביצית א'. או"ח תפילין א'. או"ח סעודה א'. או"ח יוה"כ א'. או"ח סוכה א'. יו"ד חוקת עכו"ם א'. יו"ד מעונן ומנחש א'. יו"ד לא ילכש ג'. יו"ד כלאי בגדים א'. חו"מ פריקה וטעינה א'. חו"מ נחלות א'.

ל' מירשא רסכונא. או"ח השכמת הבוקר ד'. או"ח חוה"מ א'. או"ח תענית א'. יו"ד ביצים ג'. יו"ד כשר וחלב ה'. יו"ד גילוח א'. יו"ד גילוח ג'. יו"ד לא ילכש א'. יו"ד נדה א'. יו"ד מלמדים א'. יו"ד פדיון בכור ב'. חו"מ דינים א'. חו"מ אומנין ב'. חו"מ נויקין ד'. אה"ע גיטין ד'.

ל"א אית לן בירא. או"ח נשיאת כפים ג'. או"ח נפילת אפים א'. או"ח הודאה ה'. יו"ד דם א'. יו"ד צדקה א'. חו"מ נחלות ג'. חו"מ אומנין ד'.

ל"ג מי האישה החפץ חיים. או"ח יו"ט ב'. או"ח הנוכה ג'. או"ח פורים ד'. חו"מ הלואה ה'.

ל"ד וזאתם תהיו לי ממלכת כהנים. או"ח תפילין ב'. או"ח נשיאת כפים א'. או"ח נשיאת כפים ה'. או"ח כרהמ"ז ג'. יו"ד נדרים א'. יו"ד מלמדים ד'. יו"ד גרים א'. יו"ד חלה ב'. חו"מ הונאה ב'.

ל"ה אשרי העם זרקא. או"ח מו"מ ב'. או"ח תפילת המנחה א'. או"ח ק"ש שעל המטה ב'. חו"מ גזילה ד'. חו"מ נויקין ב'. חו"מ נויקין ג'.

ל"ו בקרוב עלי מרעים. או"ח ברכות התורה א'. או"ח ק"ש ד'. או"ח ק"ש שעל המטה א'. או"ח פסח ה'. יו"ד יין נסך ד'. חו"מ נזקי שכנים ב'.

ל"ז ררשו ה' ועוזה. או"ח ברכת הפירות ג'. יו"ד שחיטה ב'. יו"ד שחיטה ד'. יו"ד אכר מן החי א'. יו"ד כבוד או"א א'. יו"ד חדש ג'.

ל"ח מרכבות סרעה והילו. או"ח ר"ה ג'.

כ" אלה מפעילי או"ח ע"ת ג'.

כ"ב וירא בצד להם. חו"מ חוקת מטלמלין ה'.

כ"ד מה שמכין כף אל כף בתפילה. או"ח נפילת ידים ב'. או"ח ברכת הפירות ב'. או"ח ר"ח א'.

כ"ז מהאת כף. יו"ד תרו"מ ד'.

כ"ז ואכלתם אכול שבוע. או"ח כרהמ"ז ב'. או"ח פורים א'.

כ"ח על אשר מעלתם. חו"מ כח והרשאה א'.

כ"ט לשמש שם אוהל בהם. או"ח תפילת המנחה ז'. או"ח ראשי פרקים לתפילת המנחה. או"ח ר"ח ד'. יו"ד נדרים ג'. יו"ד מילה ב'.

ג' הצילה מחרב נפשי. יו"ד טריפות ג'.

נ"א אמר ר' עקיבא. יו"ד אכר מן החי ג'. יו"ד רבית ה'. יו"ד שבועות א'. יו"ד שבועות ב'. יו"ד עבדים ב'. חו"מ עדות ב'. חו"מ שלוחין ג'.

נ"ב הניעור כלילה. או"ח תפילת ערבית ג'.

נ"ד ויהי מקץ. או"ח ברכת הפירות א'. או"ח ברכות פטריות והטבת חלום ה'. יו"ד טריפות ב'. יו"ד קרחה וכ"ק א'. יו"ד מלמדים ג'. יו"ד כבוד כהמה טהורה ב'. יו"ד ראשית הגז ב'. חו"מ חוקת מטלמלין ב'. חו"מ שוכר ג'.

נ"ה אבא שאול אומר. או"ח פורים ה'.

נ"ו זכיפו הביכורים. או"ח נטילת ידים שחרית א'. או"ח כרה"ש א'. או"ח קרה"ת א'. או"ח נפ"י א'. או"ח כרהמ"ז א'. או"ח ערוכי תחומין ב'. או"ח ר"ח ג'. או"ח פורים א'. יו"ד הכשר כלים ג'. אב"ע גיטין א'. אבה"ע יבום ב'. אבה"ע סוטה א'. אבה"ע אונס ומפתה א'. חו"מ מאכד ממון חבירו ומסור ג'. חו"מ נזקי ממון ב'.

נ"ז שאלו את ר' יוסי בן קיפמא. או"ח שבת ו'. או"ח פסח ו'. אבה"ע יבום ג'.

נ"ח תלת נפקין מהר. או"ח פסח א'.

נ"ט היכל הקורש. או"ח מו"מ א'. או"ח פורים ו'. יו"ד תערוכות ה'. יו"ד פדיון פ"ח א'. יו"ד גרים ג'. חו"מ גביית מלוה ג'. חו"מ כח והרשאה ד'. חו"מ מתנה א'. חו"מ שכירות פועלים ד'.

ס' פתח ר' שמעון. או"ח תפילת ערבית א'. או"ח שבת א'. יו"ד יין נסך ב'. יו"ד נדרים ה'. יו"ד כבוד רבו ות"ח א'. יו"ד מלמדים א'. יו"ד פדיון פטר חמור ב'. אבה"ע קידושין ב'. חו"מ גניבה ג'.

ס"א חדי ר' שמעון. או"ח ר"ח ז'. או"ח תענית ד'. או"ח סוכה ז'. או"ח הו"ר ב'. יו"ד שחיטה ה'. יו"ד הכשר כלים ב'. יו"ד כלאי כהמה ג'. אבה"ע פ"ו א'. אבה"ע גיטין ג'. חו"מ פקדון ה'. חו"מ גזילה ב'.

ס"ב ויפר אלקים. או"ח השכמת הבוקר ג'. או"ח תענית א'. יו"ד חלב ודם ד'. יו"ד חדש א'.

ס"ג פוד כונת המילה. יו"ד סימני עוף מהור ר'. יו"ד דגים א'. יו"ד שילוח הקן ה'.

ליקוטי

מוהר"ן

מפתחות ליקוטי הלכות על התורות

ע"מ כטח בה' ועשה טוב. יו"ד סימני עוף מהור ב'. חו"מ טוען ונטען ב'.

פ"ב הנעלבים ואינם עולבים. חו"מ הזקת קרקעות ד'.

קכ"א אז אמרתי הנה כאתי. חו"מ פקדון ה' אות י"א.

קל"ג ואורח צדיקים כאור נוגה. יו"ד כלאי בגדים ד'.

קנ"ט שכינה. או"ח תפילה א'. חו"מ מקח וממכר ב'.

קע"ב כל החסרונות מהאדם עצמו. יו"ד צדקה ב'.

קע"ג ע"י הכתב. אבה"ע גימין ב'. חו"מ הלואה א'.

קע"ט תענית ממשל המחלוקת. או"ח ברכת הראיה וברכות פרטיות ד'. יו"ד ריבית בראשי פרקים ה'.

קפ"ה כד ישראל אשתלימו בעובדיהו. יו"ד בכור בהמה טהורה ד'.

קפ"ח צריך לנפוע להצדיק להחזיר אבירתו. חו"מ טוען ונטען ד'.

ר"ה תיקון למקרה לילה. אבה"ע פ"ו והל' אישות ג' סאות ט"ו.

רט"ו כ"ד מיני פריונות. או"ח ברכת השחר ה'.

רנ"ג דע שכל מיני צער. או"ח נטילת ידים שחרית ב'.

רנ"ג מיעוט שינה. או"ח שבת ה' ט"ו.

רס"ו מיתת כהמות וחיות בלא זמנן. יו"ד ס"ת א'. יו"ד מוזה א'. חו"מ גביית מלוה ב'. חו"מ מקח וממכר ד'. חו"מ מעקה ושמירת הנפש א'. חו"מ מעקה ושמירת הנפש ב'. רע"ז צדיק כתמר יפרח. או"ח עירובי תחומין א'. יו"ד כשר שנתעלם מן העין ג'.

רפ"מ מי שצריך לרזן לפני ריניים ברין תורה. חו"מ דיינים ד'. חו"מ ערב א'. חו"מ מקח וממכר א'. חו"מ הונאה א'.

רפ"ב אומרה לאלקי בעודי. ליקוטי הלכות בהקדמה. או"ח השכמת הבוקר א'. יו"ד ראשית הגז ד'. אה"ע פ"ו ג'. חו"מ חכירות וקבלנות א'.

ס"ד בא אל פרעה. או"ח תפילת המנחה ד'. יו"ד חוקות עכו"ם ג'. יו"ד נדה ב'. יו"ד כלאי בגדים ג'. חו"מ פקדון ג'.

ס"ה ויאמר בועז אל רות. או"ח נט"י שהרית ד'. או"ח ק"ש א'. או"ח שליח צבור. או"ח ברכת הריח ג'. או"ח תפילת ערבית ד'. יו"ד מילה ה'. חו"מ נוקי שכנים א'. חו"מ מצרנות א'. חו"מ מצרנות ג'. חו"מ חכירות וקבלנות א'.

ס"ו ויהי נא פי שנים ברוחך. או"ח בה"ר ה'. או"ח תפילת המנחה ג'. או"ח ר"ה ב'. יו"ד הכשר כלים ד'. יו"ד שבועות א'. חו"מ עדות א'. חו"מ נוקי שכנים ג'. חו"מ מתנת שכ"מ ב'.

ס"ז ויבן ה' אלקים את הצלע. יו"ד מוזה ג'. יו"ד שילוח הקן א'. אבה"ע קידושין א'. חו"מ אבידה ומציאה א'. חו"מ חובל בחבירו ג'.

ס"ח חומר איסור גזילה. חו"מ שכירות פועלים ד'. חו"מ נזיקין א'.

מ"ט חומר איסור גזילה. או"ח מו"מ א'. יו"ד ריבית א'. יו"ד פדיון בכור א'. חו"מ גביית מלוה א'. חו"מ גביית חוב מיתומים א'. חו"מ הזקת מטלטלין א'. חו"מ הזקת קרקעות א'. חו"מ שותפין א'. חו"מ מתנה א'. חו"מ גזילה א'.

ע' ויהי כיום השמיני. או"ח יו"מ ה'. חו"מ הזקת מטלטלין ד'.

ע"ב להתחזק בכל פעם כנגד היצה"ר. יו"ד שילוח הקן ד'. ע"ד רומח על השמים אלקים. חו"מ מתנה ה' בראשי פרקים.

ע"ה יברכנו אלקים. או"ח ביהכנ"ס ד'.

ע"ו ויהי אחר הדברים. או"ח משא ומתן ד'.

ע"ח ויתן עזו למלכו. יו"ד תרו"מ ג'.

ליקוטי מוהר"ן תניינא

ג'. יו"ד דנים ג'. יו"ד כלי היון א'. יו"ד גילוח ב'. יו"ד פדיון בכור ד'. יו"ד תרו"מ ב'. חו"מ ערב ג'. חו"מ שומר שכר ב'.

ה' תקעו אמונה. או"ח שבת ד'. או"ח ע"ת ה'. או"ח ר"ח ז'. או"ח יוהכ"פ ב'. או"ח סוכה ג'. או"ח הו"ר א'. או"ח פורים ג'. יו"ד חלב ודם ב'. יו"ד דנים ה'. יו"ד כבוד או"א א'. יו"ד כלאי בגדים ב'. יו"ד בכור בהמה טהורה ג'. חו"מ דיינים ה'. חו"מ טוען ונטען ג'. חו"מ הפקר ונכסי הגר ב'. חו"מ הפקר ונכסי הגר ד'. חו"מ נזיקין ה'. חו"מ מאבד מסין חבירו ומסור ד'.

ז' כי מרחמם ינהגם. או"ח ק"ש ג'. או"ח נט"י ג'. או"ח

א' תקעו ממשלה. או"ח ציצית ג'. או"ח ברכת הריח ב'. או"ח ר"ח ב'. או"ח סוכה ה'. או"ח ח"ג בהשמת. יו"ד ערלה ד'. הו"מ הלואה ב'. חו"מ גביית חוב מלקוחות ה'. חו"מ הרשאה ה'. חו"מ ערב ה'. חו"מ שלוחין ד'.

ב' ימי הנזכה. או"ח נשיאת כפים ב'. או"ח בציעת הפת ב'. או"ח הודאה א'. או"ח פסח ד'. יו"ד כלאי בהמה ד'. חו"מ שותפים בקרקע ב'. חו"מ פריקה וטעינה ד'. חו"מ פקדון ב'.

ד' ואת העורבים. או"ח ראשי פרקים להלכות תפלה ו'. או"ח קרה"ת ד'. או"ח קדיש. או"ח בה"ר וב"פ (שהחיינו). ג' או"ח תפילת המנחה ב'. או"ח שבת ב'. או"ח חוה"מ

ס"ו הצדיק מוכרח לעשות תשובה. או"ח לולב ואתרוג א'
 ס"ז בראשית — לעיני כל ישראל. או"ח תפילין ז'. או"ח
 שבת ה'. או"ח תענית ג'. או"ח לולב א'. או"ח חנוכה ד'.
 יו"ד בשר בחלב ב'. יו"ד מזוזה ב'. חו"מ חלוקת שותפין
 ה'. חו"מ מצרנות ד'. חו"מ נזקי ממון ג'.

ס"ח עיקר שלימות הצדיק. יו"ד נותן טעם לפגם ב'.
 ע"א חבלים נפלו לי בנעימים. או"ח ברכת הפירות ד'.
 או"ח תפילת המנחה ו'. יו"ד כבוד אור"א ב'.

ע"ב חיים נצחיים. או"ח תפילין ז'. או"ח כרכת הראי'
 וב"פ א'. יו"ד ערלה ב'.

ע"ג אמירת תהלים מפוגל לתשובה. או"ח ר"ח ה'.

ע"ד ישראל נעשים ארונים לבעליהם. יו"ד חלה ד'.

ע"ה הנהגת הפשיטות של הצדיק. או"ח תפילה ג'. או"ח
 ביהכנ"ס ה'. יו"ד נותן טעם לפגם ב'. יו"ד ע"א ב'. יו"ד
 נדרים ב'. יו"ד מילה ג'. חו"מ מתנה ב'. חו"מ מתנה ג'.
 חו"מ שומר שכר ד'. חו"מ גזילה ג'.

ע"ט הקול קול יעקב. או"ח ר"ה ה'.

פ"ב כי תצא למלחמה. או"ח נטילת ידים שחרית ג'.
 או"ח נפילת אפים ו' (קדושה דסידרא). יו"ד פדיון בכור
 ג'. יו"ד מקואות א'. חו"מ עדות ה'. חו"מ חכירות וקבלנות
 ב'.

פ"ד דע שעיקר התחברות להשי"ת. או"ח תפילה ה'.

פ"ה אנונים. יו"ד ביצים ה'.

פ"ז כוונות אלול. או"ח קרה"ת ג'. או"ח ברכת הפירות
 ה'.

פ"ח פרי שלא נתבשל. או"ח ברכת הפירות ה'.

צ"א וידבר אלקים. יו"ד צדקה ב'.

צ"ב תיקון למקרה לילה. יו"ד פדיון בכור ג'.

ספר המדות ח"ב

שיכרות

ה' ע"י שיכרות מפשיט את הדעת. ח"מ חובל בחכירו ב'.

תשובה

א' יום שהארם עושה תשובה הוא למעלה מחזמן. חו"מ
 גזילה ד'.

סיפורי מעשיות

ד' ממלך שגזר שמד. יו"ד הכשר כלים ב'.

י"א מכן מלך שנחלף. או"ח ברכת השחר ג' (חנוכה)
 שבת ד'.

י"ב מבעל תפלה. או"ח תפלה ד'. אה"ע קדושין אות
 ג' ג'.

נמ"י ו'. או"ח שבת ג'. או"ח פסח ט'. או"ח סוכה ד'. או"ח
 ח"ג בהשטמות. יו"ד אבר מן החי ב'. יו"ד כהמה וחייה
 טהורה ב'. יו"ד דגים ב'. יו"ד תולעים ב'. יו"ד נדרים ד'.
 יו"ד מלסדים ב'. יו"ד ת"ת ב'. יו"ד פדיון בכור ה'. יו"ד
 ראשית הגז ג'. אבה"ע פ"ו ב'. חו"מ נביית חוב מיתומים
 ה'. חו"מ הוקת מטלטלין ג'. חו"מ שותפים בקרקע ה'.
 חו"מ מתנת שכיב מרע ג'. חו"מ פריקה וטעינה ב'. חו"מ
 נהלות ב'. חו"מ שכירות פועלים ב'.

ח' תקעו תוכחה. או"ח השכמת הכורך ה'. או"ח ציצית
 ה'. או"ח ציצית ז'. או"ח קרה"ת ו'. או"ח ביהכנ"ס ו'.
 או"ח נטילת ידים ד'. או"ח ברכת הריח ד'. או"ח יו"ט ג'.
 או"ח חז"מ ד'. או"ח סוכה ו'. יו"ד מתנות כהונה ב'.
 יו"ד דברים היוצאים מן החי ב'. יו"ד מאכלי עכורים ב'.
 יו"ד ע"א א'. יו"ד מעונן ומנחש ב'. יו"ד קרחה וכ"ק ב'.
 יו"ד כבוד רבו ות"ח ג'. יו"ד ס"ת ד'. יו"ד חדש ב'. יו"ד
 ערלה ג'. אה"ע פ"ו וה"א ה'. אבה"ע אישות ב'. חו"מ
 נזקי שכנים ד'. חו"מ שותפים בקרקע ד'. חו"מ שותפין ג'.
 חו"מ שלוחין ה'. חו"מ גניבה ד'.

י"ב איה מקום כבודו. הקדמת ליקוטי הלכות. או"ח
 ציצית ב'. או"ח נפילת אפים ו'. או"ח ביהכנ"ס ב'. או"ח
 עירובי תחומין ו'. או"ח ר"ה ו'. או"ח פורים ד'. יו"ד
 תולעים ג'. יו"ד בשר בחלב ג'. יו"ד תערוכות ב'. יו"ד
 כאור"א ד'. יו"ד שילוח הקן ב'. חו"מ נביית חוב מיתומים
 ג'.

ט"ו המתפארין עצמן בשקר. יו"ד דגים ד'.

כ"ב בענין ההכנעה. או"ח תפילת המנחה ה'.

כ"ג בענין השמחה. הקדמת ליקוטי הלכות. או"ח ק"ש
 ב'. או"ח פסח ב'. אבה"ע פ"ו ג'.

כ"ד להיות בשמחה תמיד. או"ח פסח ב'. אבה"ע פ"ו ג'.
 או"ח שבת ה'. ט"ו.

כ"ו להרחיק משכרות. יו"ד יין נסך ג'. חו"מ חובל
 בחכירו ב'.

כ"ח חילוקים בין התורות. יו"ד ביצים ב'. חו"מ הלואה
 ד' ג' וכו'.

כ"ט תערוכת איסור בהיתר. יו"ד תערוכות ג'.

ל"ב יש צדיקים גנזים. חו"מ ערב ד'.

ט' טעם ארץ ישראל. או"ח ברכת המזון ד'.

נ"א היצה"ד נוקש באדם. יו"ד שילוח הקן ד'. ב'. חו"מ
 חלוקת שותפים ה'. ט'.

נ"ה ריוח העקה"ז. יו"ד גילוח ד'. ג'.

ס' כשיש מלחמות בעולם. או"ח תענית ב'. או"ח תענית
 ה'.

ס"א השי"ת הוא למעלה מחזמן. יו"ד מילה ד'.

ס"ב אלה מפעי בני ישראל. או"ח ע"ת ג'.

י"ג מהז' בעמלירם. או"ח תפילין ה' (פסח ושבעות ור"ה).

יום ב. יו"ד מילה ד'.

יום ג. יו"ד צדקה ומלמדיה ד'.

יום ד. יו"ד נדרים ד' (ר"ה יו"כ סוכות).

יום ה. או"ח ציצית ג'. יו"ד ספר תורה ג'.

יום ו. יו"ד תולעים ד'. או"ח פסח סוף הלכה ט'. אה"ע פריה ורביה וה' אשות ג' באות יוד.

בסוף הסיפמע"ש

ג'. מעשה מצדיק שנפל עליו עצבות. יו"ד ראשית הגז ד'.

שיחות הר"ן

א' כי אני ידעתי. או"ח קריאת שמע ה'.

מ"ח סיפר הרבה מגודל היראה. יו"ד כשר כחלכ ד'.

נ"א העוה"ו אינו כלום. יו"ד שם שם.

הפקירות אין צריכין. ח"מ הפקר ונכסי הגר ג'.

זקן אינו טוב. או"ח תפילין ה'. יו"ד כשר כחלכ ד'.

פ"ז לפי בחי' הימים נוראים פן האתרוג. או"ח יוכ"פ ב'.

צ"ג דע שיש אור. או"ח פסח סוף הלכה ט'. ח"מ עדות ד'.

צ"ז ראוי' לאדם להרגיל א"ע להיות בעוה"ב. או"ח מנוזה ד'.

קי"ב איתא אם התורה. ח"מ הלוואה ד'.

יש עבירה שגורמת להיות בעל חוב. ח"מ נביות חוב

מיתומים ב'.

*** פדיון**

ראה זה מצאנו ככהב יד רבינו, זכרנו לרכבה, והוא ראשי פרקים מענין פדיון (עי' בלקומי מוהר"ן סי' ק"פ) עם תפלה קצרה בסופו וראוי להציגה כאן:

יניח ידיו על המעות ויאמר:

מְעוֹת וְאֵת הַיְקוּם אֲשֶׁר בְּרַגְלֵיהֶם צָדֵק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ. צָדֵק מְלֻכּוֹתָא קְדִישָׁא: דִּינָא דְמְלֻכּוֹתָא דִּינָא. שׁוֹרֵשׁ הַדִּינִים בִּינָה. שְׁלֵשָׁה יָדִים בְּבִינָה: יָד הַגְּדוּלָּה, יָד הַחֲזָקָה, יָד הַרְמָה. ג' פְּעָמִים יָד גִּימְמָרְיָא שֵׁם שֶׁל מ"ב. מ"ב שְׁבִי צִירָה שֵׁם שֶׁל אָנָּא בְּכַח. מ"ב שְׁבִי בְּרִיאָה שְׁנֵי פְּעָמִים אֶקִּי"ק. מ"ב שְׁבִי צִלוֹת הו"י"ה [פשוט] בְּמִלּוּאָו וּמִלּוּי דְמִלּוּי:

יְהִי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׂיִמְתְּקוּ הַדִּינִים וְהַגְּבוּרוֹת הַקְּשׁוֹת מֵעַל [פְּלוּנִי בֶן פְּלוּנִי] עַל-יְדֵי פְּלֵא עֲלוּיִן שֶׁהוּא חֲסָדִים גְּדוּלִים וְרַחֲמִים גְּמוּרִים וּפְשׁוּטִים שְׂאִין בּוֹ תַעְרוּבַת דִּין כָּלֵל. אָמֵן:

* פְּדִיּוֹן הוּא הַמְתַּקַּת הַדִּינִים

וְהוּא מוֹשִׁיעַ מִכָּל הַצָּרוֹת

כִּי עֵקֶר הַרְפוּאָה עַל יְדֵי פְּדִיּוֹן דְּוָקָא

וְרַפָּא וְרַפָּא מִסְפָּר (עִם שְׁתֵּי הַחֲבוּת) "פְּדִיּוֹן נַפְשׁ"

(לקומי מוהר"ן ח"ב תורה ג)

ס פ ר

ה מ פ ת ח

והוא

מ פ ת ח ו ת ה ע נ י נ י ם

אשר באו בספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן ב' חלקים
לאדמו"ר אור הגנוז והצפון קה"ק הנמ"ח
רבינו נחמן מברסלב זצוקללה"ה

חבר ונערך ע"י
נתן צבי קעניג
וסודר ע"י
שמואל טוקצינסקי

אח הספר אפשר להשיג:
כולל ברסלב רח' אלשיך 5 בני-ברק

הלידה הפ' גרייניץ שניבץ והיה אש צדקו פסמו בשלנו כן
הצטן הוא פ' יחזה ואהבה א"א אכל רב מצדיק
הבדל פ' הצדיק הוא היחזה ואהבה פ' הוא מחסד
ושכח תמיד אמת הרצונות של השל פ' כל חבר מצד
השל הן כאלו הכריזוה הייט שרצה השל אברוח את אלו
כאלו הן כפרטו הכריזוה כל חבר וגבר כפרטו שפצן
השל הייט שרצה השל שגה הדבר יהי פ' כחשונה גזרת
ובטבץ הגזרת ובכח הגה ובכח אחר יהי כח אחר וטבץ
והבהמה אחרת והצדיק מחסד ובתמיד א' אחר אלו
הרצונות להשיג ולבצ' הצדק השל כגון מסע מה היה
הצדק השל שהאחר יהי או כח ומהוה כגה ומה החשונה
והבהמה שיש אחר והיפך יתגש נטן הוא חלש פ' מאז
ושל טבץ והעדה אחרת והל היה מחשת הצדק השל שרצה
שגה יהי פ' ומה יהי כן והצדיק מחסד ושכח ומוצא ו
אלו הרצונות ושיגה אחרת ע"י ההתבארות שיצא בש
בישראל כאלו ובפרט ובפרט כרמיות פ' כל הצדק
אז נבא רב בשביל ישראל כל כחשית בשביל ישראל שערצו
החשית כי ישראל עלו במחשבה תחילה הייט שהשל רצה
וצפה התצטג וההתבארות שיכלו ישראל כל ישראל א'
אשר כן אמתצו ובשביל גה כח כל הצדק נטן של
הצדק אז נבא רב בשביל ההתבארות שיכלו ישראל ומה
היה כל הכריזוה פ' הייט של הכריזוה היה בשביל כל
ההתבארות שיכלו של ישראל וכן סרטי הכריזוה היה
בשביל

ה ק ד מ ה

א"ה, ידוע ומפורסם דברת קודש אשר כתב מוהרנ"ת זצ"ל בהקדמתו לספר הק' „ליקוטי מוהר"ן", אשר אדמו"ר הננומ"ח זצוק"ל אצר וספן בספרו ובתורתו, כל נגויה דמלכא וידבר ממצוות התורה ומכל המדות וההנהגות אשר יחי' האדם בהם לטוב לו בזה ובכא. ומוהרנ"ת תפס לדוגמא כמה וכמה ענינים אשר מבוארים בדברי הספה"ק, אך דבריו הם ככלליות, ואך כמאן דמהוי כמחוג לפקוה עיני המעיין על מה אדני הספר הוטבעו.

והנה זה כמה אשר ביקשוני והעתירו עלי לעשות מפתח מפורט מכל הענינים אשר מבוארים בספר הקדוש קודש הקדשים, ואמרתו מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה. ומה גם כי ידענו כי רצון אדמו"ר מוהרנ"ת היה תמיד לייפות את דברי אדמו"ר בכל מידי דאפשר ולהקל העיין בהם. וכבר הוזכרו והובאו דבריו מתוך מכתבו לבנו ז"ל, בהקדמת ספרי „פיתוחי חותם" ולחיבת הקודש אציגם שנית ז"ל: והנה דעתי נוחה מאד ממה שאתה עוסק ככתיבת המפתחות כי הוא הצלחה נפלאה נצחית כשאנו זוכין לעסוק בספרי אדמו"ר זצ"ל בפרט לעשות בהם איזה תיקונים שהם זכות חרכים לדורות וא"א לבאר גדול העסק הזה וכו' ע"כ (עלים לתרופה מכתב ק"ד).

ומדי עוסקי בעריכת הספר עלה בדעתי מה שמוכא ב„חיי מוהר"ן" מערכת „מעלת תורתו וספריו הקדושים" סי' ל"ו ז"ל: ...צריכין אחד שיהי' בקי היטב מאד בכל תורתיו שגילה שיוכל לסדר כל תורה יפה יפה עם הקצה לחון וכשיבא אחד וירצה להתקרב ולדבר מתורתו ויכל להושיט לו מיד איזה תורה שהוא צריך או כפי ענינו כי כל תורתו הם כלליות גדול מאד מאד שיכולין למצוא בהם מה שצריך כל אחד ואחד רק צדיכין אחד שיהי' בקי בהם היטב שיוכל להושיט לכל אחד ואחד מה שצריך באותו העת, ע"כ. ואם או אמר אדמו"ר כן מה נענה אנו כדור חלוש אשר הזכרון דקדושה כמעט פג, אשר ע"כ אמרתי לציין כל הענינים המבוארים בתורתו הק' לטען יקל לנו בחפשינו מור לנפש, בדבריו הקדושים.

כי ידוע היטב לכל מעיין בדברי תורתו הקדושים כי אדמו"ר נ"ע ישלב בתוך תורה אחת עשרות ולפעמים מאה ענינים במאמר אחד, כמבואר מרמזי דבריו בחיי"מ בכמה מקומות וי"ן כמערכת „מעלת תורתו וספריו הקדושים" סי' נ' ז"ל: הקשר והחיבור של התורות שלו הוא בעין כנין ואריגה ממש, שנתחלה מקשר ומהכר אלו שני דברים יחד ואח"כ קישר ומחבר דבר שלישי להשני בכמה קשרים חזקים וכן משלישי לרביעי וכן להלן וכו' וכו' כי התורות שלו הם כמו מי שנכנס לפלגין שיש בו היכלות והדרים ואכסדראות וכו' ועליות על גבי עליות שונות בדרכי חידושים נוראים ותיכף כשנכנסים בחדד אחד ומתחילין להסתכל בו ולהתפלא על גפלאות החידושים אשר בו בתוך כך רואין שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר וכן מהדר זה להדר אחר וכו' וכלם פתוחים מזה לזה פתחים והלונות ומקשרים ומשולבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמוקה ובתכלית היופי והגוי וכל זה א"א לבאר ככתב כי אם למי שנכנס קצת בהנחת עומק, ובדי רבינו ז"ל אשרי הווכה לטעום נועם מהיקות עמקות תורתו הק' וכו', ע"כ „פרפראות להכמה" בתחלתו מה שביאר בזה, עיי"ש.

עכ"פ מרוב קישורי דבריו הק' יתנוצצו ויבהיקו יארות ואלפי ענינים אשר אם לא ישים האדם עין עיוני לא יעלו על לבו ולא יפלו כמצודתו, ולדוגמא דברי אדמו"ר שם בחיי"מ סי' ל"ג ז"ל: אמר שאין שום אבר באדם שלא אמר עליו תורה, כי כבר

אמר תורה על כל אבר ואבר שיש להאדם כי ידוע שקומת האדם מרמוז למה שמרמוז וכו' ע"כ ואם כי דבריו כאן בעומק כוונתם הם מרמוזין לענין אורות עליונים כנראה מס"ד, אבל בפשיטות גם נמצא בדבריו שכלול במאמריו תורה על כל אבר ואבר שכאדם, אך הם מהולקים בכמה מקומות, עד אשר לא יעלה על לב האדם לתור לחפש ולבקש להשלים קומת גופו ונפשו. וה"ה לכל דברי התורה, המצוות וההנהגות דקדושה אשר כלולים כולם בתוך דרושיו, אך סרוז אור המכהיק אשר לא תמלא עין מויוזם יתכמו כללי ופרטי דברים מדבריו הק' מבלי שים לב.

זה כמה אשר עלה ברעיוני על דבר מה שכתב מוהרנ"ת ז"ל בהקדמתו לספרו הק' „ליקוטי הלכות“ וז"ל בר"ה וזה ברור וידוע לכל משכיל שבכל המקומות שנמצא בספרים קדושים חידושים וביאורים כאריכות גדול וכו' או בספרי הארז"ל שכל דרוש ודרוש נותרהב והולך מאד וע"פ רוב הדרוש שבסוף מקושר מאד להדרוש שלפני כמה וכמה דפין. ומי שבקי היטב בכתבי האר"י ז"ל מבין שכמעט כל הספר ע"ח ופע"ח הם דרוש אחד גדול וכו', ע"כ. לפענ"ד דבריו יסוכו ג"כ על ספר אדמו"ר הקה"ט, אשר יהשב לבנין אחד נהדר בקודש [וכ"נ מדבריו בליקו"ה שדרש סמוכין בתורת אדמו"ר מסאמר למאמר] וכוה יושב מה שהי' תמוה בעיני על מה שמואב בהשיחות אשר בתחלת ספר „ביאור הליקוטים“ וז"ל שנת האחרונה (להסתלקות אדמו"ר זיע"א) אמר רז"ל למוהרנ"ת : מהיום אומר לכם תורה בכל שבת, כי אז התחיל לומר תורה [על פרשת] בראשית ונה, ולא אמר עוד. ואמר ר' אברהם ע"ה שכוונת רז"ל היה באופן שיהי' מוהרנ"ת אצלו בכל שבת ואז יאמר, אבל כשהוא לא היה, לא הי' לו בפני מי שיאמר תורה, וזה שאמר : איך וועל אייך זאגן תורה. ומוהרנ"ת לא הבין כוונתו וזה הענין של הראשי פרקים שהכין עצמו לאמר תורה לכמה שבתים, ע"כ. והכוונה היא על הראשי פרקים שב„ליקוטי תנינא“ סי' ע"ט. ואם אמנם כדבריו אשר מוהרנ"ת זיע"א פרט את כל הראשי פרקים כמאמר אחד, המקושר כטוב טעם ודעת, כי הרי לפ"ד הגר"א בר"ג אין כאן מאמר אחד אלא ראשי פרקים של י"א מאמרים ואיך נפרש אנו את הקשר ביניהם. אלא הדרן לקסייתא כי אם אמנם הם י"א מאמרים הלוקים ס"מ מקושרים הם בקשר נפלא, כי לעוסקן של דברים כל דבריו הם מקושרים והם דרוש אחד גדול כדבריו מוהרנ"ת לעיל בדברו על ע"ח ופע"ח. (ואין דברינו אלו לגבי דרך הלימוד והעיון בספרי אדמו"ר אם לפרש מניה וביה או מסאמר אחד למשנהו ועיין ב„שיחות וסיפורים“ דף פ"ח להגר"א בר"ג ז"ל).

והנה הענינים המסומנים כזה הם רוב רובם של הדברים אשר עליהם יסוב הבנין הנהדר שבספר הק' ליקו"מ, אבל אין ספק אצלי שנשמטו כמה וכמה ענינים.

ודעת לנכון כי בכל קטע מסומן קודם המאמר ואח"כ האות. לדוגמא : בערך אב מסומן ח"א : י, ד ; י"ו, ט ; כ"ב, י. המכוון הוא כי ערך אב סבואר בחלק א' מאמר י' אות ד, ועוד הוא סבואר במאמר י"ז אות ט. וכמקום שלישי הוא סבואר במאמר כ"ב אות י. וכן הלאה ומניה תקיש לכל הציונים והסימונים, ואחר כל מאמר ואות קודם שמסומן מאמר שני הבדלתי כסיסון נקודה-פסיק כזה ; לציין שמכאן הוא מאמר שני. וכמקום שאין המאמר בליקו"מ מחולק לאותיות ציינתי רק את המאמר.

ולמודעי אני צריך כי ראיתי בכתבי דודי הרה"ח ר' גדליה אהרן נר"ו, ספר גדול בכמות ובאיכות אשר סדרו באופן נעלה על פי סדר א"ב על כל הבחי' אשר ידבר בהם אדמו"ר ותלמידיו הק'. ולמד מתום סן המפורש בעיון הדק היטב. וככמה וכמה דברים נשתו הציונים והסימונים, אך ספר הנ"ל הוא ספר המצריך עומק העיון כדוגמת ספרי הערכין בתוספת הסברים. והנרצה מהמפתחות הוא למצוא דברי הפין דברים השווים לכל נפש.

הכ"ד
נתן צבי קעניג

מפתח ענינים

א

אלף — חלק א': ס' ר אות ה'; כ"ח, ג;
 ל"ז, ג; מ"ט, ד; ס"ה, ב; ע"ג;
 פ"ג; קפ"ה.
 ח"ב: א, ט.
אל"ף — ח"א: ס, ח.
א' ועירא דזיקרא — ח"א: רפ"ב.
א"ב כסדר — ח"ב: פ"ב.
אב — ח"א: ה, ד; י"ז, ט; כ"ב, י;
 כ"ט, ד; ל"ג, ה; נ"א: ע"ד.
 ח"ב: ז, ח; ט.
ר' אבא — ח"א: י"ב, ד; ס, ט.
אבא אומנא — ח"א: ל"ה, ד.
אבא בנימין — ח"א: ט, ב; ק"ב.
אבא שאול — ח"א: נ"ד, ד; נ"ה, ט.
אבוקה של אור — ח"א: ד, ח.
אבות — ח"א: י"ג, ד; ל"ז, ד; מ"ב;
 פ"ד.
אבי — ח"א: ה, ד.
אביב — ח"א: מ"ט, ד.
אבידה — ח"א: ה, ה; קפ"ח.
אבידות — ח"ב: פ"ח.
אבידת הנפש — ח"א: ל"א, ט.
אבידת הפנים — ח"א: ס, ו.
אביי — ח"א: ל"ה, ה.
אביך — ח"א: י"ג, ב.
אבימלך — ח"א: י, ד; כ"ה, ד; ע"ד.
אבל — ח"א: כ"א, ט.
אבן טוב — ח"א: ו, ו; ט, ג; קי"ב.
 ח"ב: ד, יא.
אבן ישראל — ח"א: ז, ה; ט, ה;
 כ"ב, י.
אבן נגף — ח"ב: י"ט.
אבן שתיה — ח"א: ס"א, ו.
אבני יעקב — ח"א: ס"א, ז.
אבני קודש — ח"ב: ח, ו; ס"ז.
אבנים — ח"א: י"ח, ו; ס"א, ז.
 ח"ב: ח, ו; ע"ט.
אבר — ח"ב: ע"ב; פ"ב.

אבר מן החי — ח"ב: פ"ג.
אברי המשכן — ח"א: ב, ה.
אברהם — ח"א: ג; ה, ה; ז, א;
 ח, ה; ט, ה; י, ג; י"ב, ד;
 ט"ו, ה; י"ז, ב; כ"ח, ב; ל, ו;
 ל"א, ה; ל"ד, ז; ל"ח, ד; מ"ב;
 מ"ד; נ"ג; נ"ד, ה; נ"ה, ה; נ"ז, ג;
 נ"ח, ב; ס, ב; ס"ב, ה; ס"ז, ז;
 ע"ד; ע"ז; פ"ד; פ"ז; קל"ה;
 קמ"ב; ר"י.
**ח"ב: ב, ג; כ"ו; נ"ט; ע"ב;
 ע"ט.**
ח"ב: פ"ג; פ"ז; קי"ז.
אברך — ח"א: פ.
אבשלום — ח"א: נ"ד, ד; דע"ט.
אגג — ח"א: ל, ו; קל"ה.
אגודל — ח"ב: פ.
אגוזים — ח"ב: פ"ה.
אגליא — ח"א: ה, ה.
אד — ח"א: קפ"ה.
אדום — ח"א: כ, ו.
אדם — ח"א: ו, ה; י"א, ז; י"ג, ה;
 ל"ז, ב; מ"ט, א; נ"ד, ב; נ"ז, ו;
 ס, ג; ע"ט; ק"א; ק"ה; קע"ז;
 קפ"ה; קצ"ד; רכ"ה; רס"ג; רס"ה.
**ח"ב: א, ב; ב, ד; ה, ט; ז, ב;
 י"ז; ל"ט; ע"ז; ע"א; פ"ב.**
אד"ם — ח"א: ל"ג, ג.
אדם — א'דם — ח"א: ו, ה.
אדם היושב על הכסא — ח"א: ו, ה;
 י"ג, ה.
אדם העליון — ח"ב: א, ב; ע"ז.
אדם הראשון — ח"א: י"ט, ט;
 ל"ח, ו; ק"ח; רס"ג.
ח"ב: ה, י.
אדם וחווה — ח"ב: פ"ב.
אדמה — ח"ב: ס.
אדמוני — ח"א: ח, ד.
אדני — ח"א: ה, ה; ל"ז, ו; ל"ח, ב;
 מ"ב; נ"ה, ז; ס"ז, ב; קצ"ד.

אהבה — ח"א: ד, ד; ה, ה; י"ב, ד;
 י"ז, א; ל"א, ו; ל"ג, א; נ"ז, ו;
 ס"א, ח; ס"ז, ז; ס"ט; פ"ד;
 פ"ח; קי"ד; קל"ה; קפ"ג; דל"ט.
ח"ב: ל"ב; ע"ט; פ"ג.
אהבה בכח — ח"א: ל"ג, ה.
אהבה בפועל — ח"א: ל"ג, ה.
אהבה והשתוקקות — ח"א: ל"א, ו.
אהבה נפולה ושבורה — ח"א: ל"ד, ו.
אהבה שבדעת — ח"א: ל"ג, ה.
אהבה שבימים — ח"א: ל"ג, ה.
אהבות נפולות — ח"ב: ה, יא.
אהבות רעות — ח"א: ל"ד, ו.
ח"ב: פ"ג.
אהבת הבהמיות — ח"א: נ"ה, ה.
אהבת החכמים — ח"א: י"ח, ה.
אהבת השי"ת — ח"א: נ"ד, ה.
ח"ב: ה, טו.
אהבת השי"ת את ישראל — ח"א:
 ל"ג, ד; קט"ה.
אהבת חסד — ח"א: ל"א, ט; מ"ח.
אהבת ישראל — ח"א: ע"ח; דע"ט.
אהי — ח"א: ו, ב; ס"ז, ז; ק"פ.
אהי' בהסתרת פנים — ח"א: ו, ב.
אהל — ח"א: ה, ה; מ"ט, ז.
אהרן — ח"א: ב, ו; ט"ו, ח; כ, ה;
 מ"ד, ו; נ"ח, א; ס"ה, ה.
ח"ב: ד, ד; ה, י"ג; ל"ח; ע"ט.
אודנין — ח"א: י"ט, ט; כ"א, ב.
אווז — ח"א: ו, ו.
אויבים — ח"א: ה, ה; כ"ג, ג;
 נ"ז, ה; ס"ז, ו.
אויר — י"ז, ה; ל"א, ח; מ"ד; ס, ג;
 ס"א, ב; ק"ט; קע"ה.
ח"ב: ה, י.
אוריא דאר"י — ח"א: ל"ז, ד; מ"ד;
 ס"א, ב.
ח"ב: מ.
אוריא דארץ עממין — ח"א: מ"ה.
אוכמא דס"א — ח"א: ל, ה.

אחיות הסט"א — ח"ב: ע"ט.
 אחר הכריאה — ח"א: ס"ד, ה.
 אחר הדברים — ח"א: ל"ח; ב; ס"ב, ה.
 אחרים — ח"א: קמ"ה.
 אטום בטומאה — ח"א: ה', ד.
 איברי הגוף — ח"א: י"ג, ה.
 איברים — ח"א: כ"ט; ז; נ"ו; ט;
 ס"ה, ד; צא"; קכ"ט.
 אידים — ח"א: קנ"ח; קנ"ט; רפ"ג.
 ח"ב: ס.
 איטר יד — ח"א: ס"ג, א.
 אי"ה — ח"ב: ז, ז; י"ב.
 אי"י — ח"א: מ"ב.
 איי"ר — ח"א: דע"ז.
 אילן של יצחק — ח"א: ה', ג.
 אילן — ח"א: ס"ג, א; ס"ט; דכ"ה.
 ח"ב: ה'; י; מ"ח.
 אילנא דחיי — ח"א: ח', ת.
 אילנא דמותא — ח"א: ח', ח; ל"ח, ה.
 אילנא דברכא — ח"א: ס"ג, ה.
 אילנות — ח"א: י"א, ז; י"ז, א;
 ס, ג; ס"ה, א.
 אין — ח"א: ד', ז.
 ח"ב: נ"ח; ע"ב.
 אין סוף — ח"א: ד', ט; כ"ב, ט;
 ס"ד, א; ע"ב.
 אין מלך בלא עם — ח"א: י"ז, א;
 מ"ט, ד; ע"ז; ע"ח.
 ח"ב: פ"ב.
 איסור והיתר — ח"א: ח', ו; ל"א, ה.
 איפה — ח"א: מ"ט, ה.
 איש — ח"א: ה', ה; ז, י; פ"ג.
 ח"ב: ל"ב.
 איש אמת — ח"א: רנ"א.
 איש הישראלי — ח"א: א; ד', ט.
 איש ואשתו — ח"א: י"ד, ט.
 איש חיל — ח"ב: ז, ב.
 איש חכם — ח"א: ד', ז.
 איש ישראל — ח"ב: כ"ח.
 איש תבונה — ח"ב: ה', ט.
 איש תבונות — ח"ב: ה', ג.
 איש פיזא — ח"ב: ע"ז.
 איתן — ח"ב: ה', ט.
 אכזריות — ח"ב: ד', א; ה', ב.

אור ישר — ח"א: ע"ז; קפ"ד.
 אור משורש החסדים שבדעת —
 ח"א: ל"ג, ז.
 אור עינים — ח"ב: ס"ז; פ"ג.
 אור פני הצדיקים — ח"א: ל"ה, ה.
 אור פשוט — ח"א: ל"ח, ה.
 אור שבעת הימים — ח"א: פ"ה;
 פ"ו.
 אורות האבות — ח"א: נ"ז, ג.
 אורות המקיפים — ח"ב: ז, ה.
 אורות הצנצחות — ח"א: כ"ד, ח.
 אורח — ח"א: י"ג, ז.
 אורייתא — ח"א: ל"ג, ג.
 אורייתא דעתיקא סתימאה — ח"א:
 י"ג, ב; ל"ג, ד; מ"ט, ה.
 אות ברית — ח"א: ל"א, ה.
 אות ברית קודש — ח"א: ל"ח, ה.
 אותות השמים — ח"ב: ד', ה.
 אותיות — ח"א: ד', ט; י"ח, ו;
 ל"א, ו; נ"ה, ג; נ"ז, ג; ס"ד, ב;
 ס"ה, ד; ס"ג, ד; ע"ה; צ"ד.
 אותיות הדיבור — ח"א: ס"ג, ג.
 אותיות הכתב — ח"א: ס"א, ב.
 אותיות התורה — ח"א: ב', ו;
 ל"א, ו; ל"ג, ג; ל"ד, ד; ע"ח;
 דפ"א.
 אותיות התפלה — ח"א: ט', א;
 מ"ב; ס"ה.
 אותיות וצירופים — ח"א: ק"א.
 אוזב — ח"א: נ"ה, ה.
 אוזניים — ח"א: ו', ה; כ"א, ב.
 אחד — ח"א: י', ה; נ"א; ס"ה, ג;
 הנ"א.
 אח"ד — ח"א: ד', ה.
 אחד מס' לגיהנום — ח"א: כ"ב, יא.
 אחדות בין הצדיקים — ח"א: דנ"ב.
 אחדות פשוט — ח"א: ה', ב.
 ח"ב: ב', ו; ס"ז.
 אחור — ח"א: כ"א, א.
 ח"ב: פ"ב.
 אחור באחור — ח"א: ק"ח.
 אחורי הקדושה — ח"א: ד', ט;
 ל"א, ט; ס"ב, ה.
 אחורי כתפים — ח"א: נ"א.
 אחוריים דמ"ה — ח"א: צ"ה.

אומות העולם — ח"א: מ"ח; נ"ז;
 ע"ח.
 אומן — ח"א: ח', ז.
 או"ן — ח"א: ל"א, ט.
 אונס — ח"א: ס"ג, ד.
 אופנים — ח"א: י"ג, ה.
 ח"ב: ס"ט.
 אוצר — ח"א: י"ט, ג.
 ח"ב: מ"ה.
 אוצר מתנת חנם — ח"ב: ע"ח.
 אוצרות — ח"א: ס', ג.
 אור — ח"א: א'; ה', ו; ט, ג; י"ד, ב;
 י"ט, ז; כ"ג, ג; ל"ג, ה; ל"ז, ב;
 נ"ד, ב; ס"א, ח; ע"ד; דל"ד.
 או"ר — ח"א: ל"ז, ו.
 אור אין סוף — ח"א: כ"ד, א; מ"ט, א.
 אור גדול — ח"א: א.
 אור ה' — ח"א: קי"ב.
 אור האהבה שבדעת — ח"א: ל"ג, ז.
 אור האמת — ח"ב: ב', ד.
 אור הגנוז — ח"א: ח', ח; ס"ג, א.
 אור החיים — ח"א: כ"ג, ד.
 אור החמה — ח"א: א; ל"א, ט.
 אור החסד — ח"א: ל"ד, ז; צ"ד.
 אור היום — ח"ב: ה', ב.
 אור המאיר — ח"א: ט', ג; י"א, ג.
 אור הנפש — ח"א: ס"ט.
 אור הפנים — ח"א: כ"א, ו; כ"ג, א;
 ל, ה; ל"ה, ה; ס"ג, ה.
 ח"ב: ז, יא.
 אור הפנים של התורה — ח"א:
 ל"ה, ה.
 אור הצדיק — ח"א: י"ז, ב; קל"ג;
 קל"ה.
 אור הצדקה — ח"א: ל"א, ב.
 אור השי"ת — ח"א: קע"ב.
 אור התורה — ח"א: ל"ג, ה; ק'
 קל"ג; דמ"ה.
 ח"ב: צ"א.
 אור התפילין — ח"א: ל"ה, ה.
 אור השמש — ח"ב: ח', ו.
 אור וחיות — ח"א: ל"ג, ג.
 אור נכות אבות — ח"א: נ"ה, ח.
 אור חזר — ח"א: ע"ז; קפ"ד.
 אור יקריות — ח"א: ה', ג.

מפתח ענינים

אכילה — ח"א: ב, ו; י"ז, ג; נ"ח, ה; ס, ו; קכ"ט; רנ"ז.
ח"ב: ז, י; ע"ב.
אכילה בימי החול — ח"א: נ"ז, ה.
אכילה בקדושה — ח"א: נ"ז, ה; ס, ה.
ח"ב: ע"ז.
אכילה וסעודה — ח"א: ל"א, ט.
אכילה ושתיה — ח"א: י"ט, ז;
כ"ה, ג; ע"ה.
ח"ב: ח, א; ט"ו.
אכילה יתירה — ח"א: רס"ג.
אכילת שבת — ח"א: קכ"ה; דע"ו;
רע"ז.
ח"ב: י"ז.
אכילתם של ישראל — ח"א: ס"ב, א.
אכל"ת — ח"א: קפ"ז.
א"ל — ח"א: ה, ה; כ"א, ט; ל, ז;
ס"ג, ג; צ"ז; ק"ו; ר"ה.
אל אחר — ח"א: י, ה; ל"ג, ו.
אל הוי' ביצירה — ח"א: ס"ז, ג.
אל הכבוד — ח"א: ה, ה.
אלד"ד — ח"א: צ"ז.
ח"ב: א, ו.
א-לקים העבריים — ח"א: ס"ד, ב.
א-לקים — ח"א: ד, א; י, ב; ט"ז, ה;
ע"ד; ע"ז; פ"ט; צ"ו; ר"ה.
ח"ב: ח, ב; צ"א.
א-לקים באחורים — ח"א: ס"ב, ה.
א-לקים ברבוע — ח"א: רע"ז.
אלהים אחרים — ח"א: ד, ב.
אלו ידעתיו הייתי — ח"א: כ"א, יא.
אלול — ח"ב: ע"ג; פ"ב.
אלו"ל — ח"א: כ"א, ט; קמ"א.
ח"ב: פ"ז.
אלופו של עולם — ח"ב: צ"א.
אלופי עשו — ח"א: ח, ג.
אליהו — ח"א: י"ט, ה; כ"ב, ז; ס"ו;
ס"ט; ק"ז.
ח"ב: ט.
אליעזר — ח"א: ל"א, ה.
ח"ב: פ"ז.
ר' אליעזר — ח"ב: ז, י"ג.
ר' אליעזר הגדול — ח"א: רט"ו.
ח"ב: ב, ו; ג.

אלישע — ח"א: י"ט, ה; ס"ו; צ"ב;
קס"ו; רל"ד; ד"ג.
ח"ב: ד, ת.
אלישע אחר — ח"א: ל"א, ט.
ח"ב: פ"ב.
אלמ"ן — ח"א: קצ"ט.
אלעזר — ח"א: מ"ג.
ר' אלעזר בר"ש — ח"א: ס, ט.
אלף ות"ה גבוראן — ח"כ: ז, יג.
אלפים — ח"א: ח, ה.
אלפין נפולין — ח"א: כ"ח, א.
אם — ח"א: ד, ח; כ"ט, ד; ס"ז, ה.
אם הבנים — ח"א: ע"ח.
אם כל חי — ח"א: ס"ז, א; רט"ז.
ח"ב: א, ב.
אם תחסר הנשימה תחסר החיים
ח"א: ח, א.
אמא — ח"א: ל"ה, ז; ל"ח, ה; מ"ט, ז.
אמא דער"ר — ח"א: כ"ג, ו; ל"ג, ג.
אמ"ה — ח"א: ט, ג; ק"ב.
אמה בת ר' טפחים — ח"א: ס"ג.
אמון מופלא — ח"א: כ"ד, ז.
אמונה — ח"א: ה, ב; ז, א;
**ט, א; י, ו; י"ד, יא; י"ח, ב;
 כ, ה; כ"ב, ב; כ"ג, א; כ"ד, ו;
 כ"ח, ב; ל"א, ב; ל"ה, ג; מ;
 מ"ד; נ"ה, ד; נ"ז, ב; ס"ב, ב;
 ס"ד, ב; פ"ז; צ"א; צ"ד; קכ"ט;
 קנ"ב; קנ"ה; קע"ג; רל"ה.
**ח"ב: ה, א; י"ט; מ"ד; ע"ח;
 פ; פ"ג; פ"ו; פ"ז.**
אמונה במו"מ — ח"א: ר"פ.
אמונה בצדיקים — ח"א: קכ"ט.
אמונה דקדושה — ח"ב: ח, ו.
אמונה ודעת — ח"א: רנ"ה.
אמונה עליונה — ח"א: ס"ד, ה.
אמונות כוזבות — ח"א: כ"ב, ב;
נ"ה, ו; ס"ג.
ח"ב: ה, ד; ח, ו.
אמונת היחוד — ח"ב: ב, ו.
אמונת חכמים — ח"א: כ"א, ב;
מ"ב; נ"ז, א; ס"א, א.
אמונת ישראל — ח"א: י"ז, ה;
ס"ב, ג.
אמונת עכ"ם — ח"א: ס"ד, ה.**

אמוראים — ח"א: י, י.
אמ"י — ח"א: ל, ה.
אמילמר — ח"ב: ה, ט"ז.
אמירה — ח"א: כ"א, ט.
אמך — ח"א: י"ג, ב.
אמר — ח"ב: ה, ב.
אמ"ר — ח"א: ל"ז, ו.
אמרות טהורות — ח"ב: ה, ת.
אמת — ח"א: ז, ב; ח, ד; ט, ג;
**י, ט; כ"ג, א; ל"ח, ג; מ"ז; נ"א;
 נ"ד, ד; ס"ז, ב; פ"א; פ"ז;
 צ"ב; ק"ב; ק"ז; קכ"ב; קנ"ה;
 קצ"ב; רנ"א.
ח"ב: נ"ג.
אמ"ת — ח"א: ט, ג.
אמת המים — ח"ב: ב, ו.
אנחה — ח"א: ח, א; כ"ב, ד; נ"ז, ט;
ק"ט.
אני — ח"א: ב, ג; כ"ב, ה; ע"ג.
אנ"י — ח"א: קע"ג.
אנכ"י — ח"א: קע"ג.
אנפי אורייתא — ח"ב: ל"ב.
אנפי זוטרי — ח"ב: א, ו.
אנפין חשוכין — ח"א: כ"ג, א;
ק"א; קנ"ג.
אנפין נהירין — ח"א: כ"ג, א; ק"א;
קנ"ג.
אנשי דמים — ח"א: כ"ג, ה; כ"ט, ג.
אנשי הצדיק — ח"א: ק"מ.
אנשי חיל — ח"ב: כ"א.
אנשי שם — ח"ב: א, ה.
אסא — ח"ב: ב, ג.
אסופות — ח"א: י"ז, ת.
אסיפה בפרה — ח"א: נ"ה, ו.
אסף — ח"א: י, ו; קכ"ג.
אספקלרי' המאירה — ח"א: ה, ב.
ח"ב: ז, ת.
אספקלרי' שאינה מאירה — ח"א:
ה, ב.
ח"ב: ז, ת.
אס"ק — ח"א: ו, ו.
אסתר — ח"ב: י"ב, ד; נ"ז, ג; ר"ג.
ח"ב: א, י"ג; ע"ד.
אף — ח"א: פ"ב.
אפ"י — ח"א: ס"ו, ב.**

מפתח ענינים

אפי' וכישול — ח"א: ב, ו.
 אפין באפין — ח"א: ס"ב, א.
 אפיקורסות — ח"א: י"ח, ד; ס"ב, ב; ס"ג.
 ח"ב: מ"ד.
 אפיקורסות מחכמות חיצוניות — ח"א: ס"ד, ב.
 אפיקורסות מחלל הפנוי — ח"א: ס"ד, ב.
 אפיקורסים — ח"א: ז, א; נ"ב; קכ"ג; רט"ז.
 ח"ב: ח, ח.
 אפיקי מים — ח"א: י, ט.
 אפר — ח"א: נ"ה, ד; ס"ו.
 אפרים — ח"א: צ"ו.
 אפרסמון — ח"א: ו, ב.
 אצבע — ח"א: ס"ה, ד.
 אצילות — ח"א: כ"ב, י; כ"ד, ז; ס"ד, א.
 ארכ"ה — ח"א: ס"ד, ו.
 ארבעים — ח"א: י"ג, ז; נ"ח, ת.
 ארגמ"ן — ח"ב: ה, י"ב.
 ארון — ח"ב: ל"א.
 ארון הברית — ח"א: נ"ד, ב.
 ארוסה — ח"ב: כ"ט.
 ארז — ח"א: ל"ח, ז; נ"ה, ו.
 אריה — ח"א: י"ג, ה; י"ז, א; נ. ח"ב: א, ה.
 אריד אנפין בקליפה — ח"א: רמ"ב.
 אריכות הנשימה — ח"א: ח, א; ס"ג.
 אריכות ימים — ח"א: י"ט, ט"ו; כ"ג, ד; נ"ג, ג; ס"ב, ב; ס"ו, א; ס"ד.
 ח"ב: ד, ח; ז, ו.
 אריכת הגלות — ח"א: ב, ו; י"א, ו.
 ארך אפים — ח"א: ח, א; קנ"ה.
 ארך אפים לרשעים — ח"א: ח, ג.
 ארמ"ע — ח"א: ח, ה.
 ח"ב: ס"ו.
 ארעא — ח"א: י"ד, ט.
 ארץ — ח"א: ד, ז; ט"ו, ב; ס"ו, ד; ע; פ"א; קכ"ט; קל"ג.
 ח"ב: ה, ט"ו; ז, ז; ע; פ"ב.

ארץ החיים — ח"א: ל"ח, ז; מ"ז.
 ארץ העליונה — ח"א: צ.
 ארץ ישראל — ח"א: ו, ו; ז, א; ט, ה; י, ד; י"א, ז; י"ד, ה; כ, ו; מ"ז; מ"ח; נ"ה, א; ס"א, ג; פ"א; ק"ד; קכ"ט; קנ"ב; קנ"ה; קפ"ז; רל"ד; רע"ז.
 ח"ב: ח, י; מ; ס"ג; ע"א; ע"ח; ע"ט; ק"ט; קט"ז.
 ארץ כנען — ח"א: ט, ה; רע"ז.
 ארץ מואב — ח"א: ד, ט.
 אש — ח"א: ח, ה; ט, ג; ט"ו, ו; י"ז, ב; ל"ח, ז; מ"ב; ס"ג; ס"ז, ח; פ"ג; פ"ג; פ"ח; קנ"ב; קנ"ד; קנ"ח; רנ"ג; רפ"ג.
 ח"ב: ה, א; ט; ס"ו; פ"ג.
 אש ומים — ח"א: ב, ו; ה, ה; רס"ג.
 אש מתלקחת — ח"א: פ"ב.
 אש שורש המלכות — ח"א: ד, ו.
 אשה — ח"א: ה, ה; ז, ו; י, ט"ו; ה; כ"ג, ג; כ"ט, י; מ"ט, ה; נ"ג; ס"ט; ע"ג; פ"ג; קמ"ו; רמ"ב.
 ח"ב: ל"ב; ע; ע"ב; פ"א; פ"ז.
 אש"ה — ח"א: מ"ז, קכ"ט.
 אשה וזנה — ח"א: ל"ג, ג.
 אשה חכמה — ח"א: י"ט, ג.
 אשה טובה — ח"ב: צ.
 אשה משכלת — ח"א: י"ט, ד.
 אשה רעה — ח"א: כ"ט, ג.
 ח"ב: צ.
 רב אשי — ח"א: י"א, ז; ס"א.
 אשרי — ח"א: ר"ה.
 ח"ב: צ"ב.
 אש"ת — ח"א: י, ד; ל"ח, ו; ע"ט.
 אשת חיל — ח"ב: פ"ה.
 אשת כסילות — ח"א: י"ט, ג.
 אשת נעורים — ח"א: ס"ט.
 את — ח"ב: צ"א.
 את"ה — ח"א: רנ"ו.
 אתערותא דלתתא — ח"א: קמ"ז.
 ח"ב: ד, ג.
 אתרוג — ח"ב: ס"ו.

ב

ב"ית — ח"א: כ"ח, ג; ל"ז, ב; מ"ט, ד.
 ב' אנשים משורש אחד — ח"א: רל"ח.
 ב' בחי' ברית — ח"א: י"א, ה; ל"א, ה.
 ב' בחינות בתורה — ח"א: ל"ג, ד; ל"ז, ה.
 ב' בחי' צדקה — ח"א: ל"ז, ה.
 ב' התחלת התורה — ח"א: י, ז; ל"ז, ב.
 ב' טפחים — ח"א: ס"ג.
 ב' ידים — ח"א: ס"ז, ז.
 ב' מיני אהבות — ח"א: ל"ג, ה.
 ב' מיני אותיות — ח"ב: פ"ט.
 ב' מיני אפיקורסות — ח"א: ס"ד, ב.
 ב' מיני ימים — ח"א: ל"ג, ג.
 ב' מיני שלום — ח"א: י"ד, ה.
 ב' פעמים שם אלקים — ח"א: מ"א.
 ב' צדיקים משורש אחד — ח"א: רפ"ג.
 ב' רוחות לצדיק — ח"א: ס"ו, א.
 ב' שולחנות — ח"א: ט, ב.
 ב' שכליים — ח"א: י"ג, ו.
 באר — ח"א: כ, א; נ"ח, א.
 בא"ר — ח"א: כ"ז, ה; קע"ז.
 בארות — ח"א: ס"ו, ג.
 בגדי שבת — ח"ב: פ"ג.
 בגדים — ח"א: ח, ט; קכ"ז.
 בגדים לבנים — ח"א: כ"ט, ג.
 בגדים צואים — ח"א: י"ד, ה.
 בהברא"ם — ח"א: ס"ז, ז.
 בהמה — ח"א: י"ט, ט; כ"ה, ה; ל"ז, ב; נ"ד, ה; נ"ז, ו; רס"ו.
 ח"ב: ה, ט; ט"ז; ס"ג; ע.
 בהמיות — ח"א: ל"ט.
 כוגדים — ח"א: ח, ט.
 כוכ"ז — ח"א: ס"ז, ז.
 כועז — ח"א: כ"ו, ו; ס"ה, ה.
 ח"ב: ק"ב.
 כוע"ז — ח"א: י"א, ה.
 כוקר — ח"א: ל"ח, ה.

מפתח ענינים

בור — ח"א: כ"ג, ב.
בושה — ח"א: ו, ה; י, ד; כ"א, ו;
 כ"ח, א; ל, ח; ל"ח, ה; מ"ז:
 רל"ה.
ח"ב: ע"ב; פ"ג; ק"ז.
כושט פנים — ח"א: כ"ב, י"א.
בזיון — ח"א: ו, ב.
בזיונות — ח"א: נ"ה, ו; צ"ה.
ח"ב: ע"א.
בזיונות ובושה — ח"א: מ"ז.
בחירה — ח"א: כ"א, ד; נ"א; ק"ט;
 ק"צ.
ח"ב: נ"ד; ק"ה.
בטחון — ח"א: כ"ג, ה; ס, ח; ע"ו:
 רכ"ה.
ח"ב: ז, י.
בטחון דס"א — ח"א: ס, ה.
בטחני הדור — ח"א: ס, ח.
ביא"ה — ח"א: י"א, ז.
ביאורי התורה — ח"ב: ע"ב.
ביאורי ופירושי התורה — ח"א:
 כ, א.
ביאת המשיח — ח"א: י"ד, ה.
ביוזי אנשים — ח"ב: א, י.
ביטול — ח"א: ד, ז; נ"ב; ס"ד, ו;
 ס"ה, ד.
ביטול האיסור בס' — ח"א: נ"ט, ד.
ביטול האפיקורסת — ח"א: ס"ד, ו.
ביטול הבחירה — ח"א: כ"א, ד.
ביטול הדעת מרוב דביקות לא"ס —
 ח"א: ד, ט.
ביטול הזמנים — ח"ב: ע"ט.
ביטול הטבע — ח"ב: ח, י.
ביטול הנבואה — ח"ב: ח, ה.
ביטול תורה — ח"א: מ.
ביטולה של תורה — ח"ב: ע"ח.
בינה — ח"א: י"ב, ד; כ"ט, ד; ל"ב;
 ל"ד, ה; ל"ג, ב; ל"ח, ה; מ"א;
 מ"ח; מ"ט, ד; נ"ו, ח; פ"ה;
 ק"א; קל"ה; קע"ה; ק"פ; רס"ו.
בינה דכריאה — ח"א: ל"ד, ז.
בינה יתירה — ח"א: ס"ו, ו.
בינה לבא — ח"א: ל"ד, ו.
בינונים — ח"א: נ"ה, ה.
בי"ע — ח"א: צ"ד.

ביצה — ח"ב: פ"ה.
בירור הלכה — ח"א: ח, ו.
בירור המדמה — ח"ב: ח, ו.
בירור הניצוצות — ח"א: ר"פ.
בירורי אכילה — ח"ב: ט"ז.
בירך — ח"א: ל"ו, ו.
בית — י, ג; רס"ו.
ח"ב: ס"ז.
בית איל — ח"ב: פ"ה.
בית הבחירה — ח"א: ו, ו.
בית המקדש — ח"א: י, ג; י"ג, א';
 ט"ו, ו; פ"א; ר"ט.
**ח"ב: א, י"ד; ס"ז; ע"ב; ע"ז;
 פ'; פ"ג; פ"ה.**
בית התפלה — ח"ב: ח, ו.
ביתא עילאה — ח"א: מ"ט, ד.
ביתא תתאה — ח"א: מ"ט, ד.
בכור — ח"ב: ט"ו.
בכורה — ח"א: א; ב, ב; כ"א.
בכיה — ח"א: י"ב, א; רס"ב.
ח"ב: ל; ס"ו; צ"ה.
בכ"ה — ח"א: קע"ה.
כלכול המוחין — ח"א: ס"א, א.
כלעם — ח"א: ל"ו, ב; מ"ג.
ח"ב: נ"ז.
בלק — ח"א: ל"ו, ו.
בלתי גבול — ח"ב: ע"ב.
בן — ח"א: כ"ב, י; ל"ג, ה; נ"א;
 ק"ז.
ח"ב: ב, ה; ה, ט"ו; ז, ד; ע"ט.
ב"ן — ח"א: ב' בהגה"ה.
בן זכר — ח"א: נ"ד, ו.
בן חורין — ח"א: ל"א, ה.
ח"ב: פ"ג.
בן חכם — ח"א: ל, ו.
בן כפר — ח"א: ל"ח, ה.
בן כרך — ח"א: ל"ח, ה.
בן מלך — ח"ב: מ"ו.
בן רשע — ח"א: ל"ו, ו.
בן שאינו יודע לשאול — ח"א: ל"ו, ו.
בן תם — ח"א: ל, ו.
בני גד — ח"א: ק"ג; ק"ד.
בני הגולה — ח"ב: ע"ו.
בני יששכר — ח"א: ס, א.
בני משה — ח"א: רע"ג.

בני עם הארץ — ח"א: ל"ו, ו.
בני ראובן — ח"א: ק"ג; ק"ד.
בנים — ח"א: כ"א, ו; ל"ג; ל"ט; ס, ד;
 ס"ט; קמ"א; קע"ו; רכ"ט; רל"ב;
 רע"ג.
ח"ב: ל"ו; ס"ח; פ"א.
בנימין — ח"א: א'; ו, ד; י"ז, ט;
 נ"ה, א.
ח"ב: ע"ו.
בנין — ח"א: רס"ו.
בנין ביהמ"ק — ח"א: י"ג, א; ל"ה, ה.
ח"ב: ע"ב.
בנין המלכות — ח"א: ג.
בעל בחירה — ח"א: י"ט, ט.
בעל גאוה — ח"א: י, ד.
בעל הבית — ח"א: ל"א, ב.
בעל השגה — ח"ב: ע"ח.
בעל השדה — ח"א: ס"ה, א.
בעל חוב — ח"א: כ"ג, ה.
בעל מחלוקת — ח"א: כ"ג, ה.
בעל נפש — ח"א: כ"ד, ה; ל"א, ט.
בעל שם טוב — ח"א: ק"ג; קל"ג;
 ר"ו; רכ"ה.
ח"ב: ל"ב; מ"ו; מ"ח; ס"ב; ק.
בעל תפלה — ח"ב: א, יג; ע"ט.
בעלי שמות וקדרים — ח"ב: ס"ו.
בעלי תשובה — ח"א: י"ד, ב; י"ז, ו.
בצלאל — ח"ב: ס"ו.
בצע — ח"א: ר"ט.
בקי ברצוא — ח"א: ו, ד.
בקי בשוב — ח"א: ו, ד.
בק"י — ח"ב: ט"ו.
בק"ם — ח"א: נ"ז, ג.
בקשה — ח"א: ב, א.
בקשות — ח"א: א'; קכ"ד.
בקשות ותחינות — ח"ב: פ"ג.
בר כי רב דחד יומא — ח"ב: ב, ו.
בר דעת — ח"א: ע"ב; קט"ו.
ח"ב: פ"ט.
בר ומזון — ח"א: ל"א, ט.
בר נגרא — ח"א: י"א, ז.
בראשית — ח"א: י"ג, ד; י"ז, א;
 כ"ב, י; ל"ח, ז; מ"ט, ו; ס"ג;
 ק"א; רס"ו.
ח"ב: ח, י; י"ב; ס"ז; ע"ב.

מפתח ענינים

ג' פעמים עשירות בתורה — ח"א : ס, ד.
 ג' פעמים שם אילקים — ח"א : מ"ה.
 ג' קוי היראה — ח"א : ס, ד.
 ג' קליפות — ח"א : פ"ב; קס"ג.
 ג' רגלים — ח"א : ל, ה.
 ח"ב : א, ה.
 ג' שבועות בין המצרים — ח"ב : פ"ה.
 ג' שכליות — ח"א : ק"א.
 ג' שמות איל אילקים ד' — ח"ב : ב, ה.
 ג' שמות דיחוד — ח"א : מ"ב.
 ג' שני ערלה — ח"א : פ"ב.
 ג' שרי גאים — ח"ב : ב, ה.
 ג' שרי פרעה — ח"א : ס"ב, ה.
 ג' תפלות ביום — ח"א : ט, ד; נ"ה, ט.
 ח"ב : ח, ב.
 גאווה — ח"א : ד, ח; ה, ו; י"ד, ה;
 נ"ח, י; ק"ז.
 ח"ב : ה, ה; פ"ד.
 גאולה — ח"א : ב, ו; ז, א; כ"א, ט;
 מ"ט, ו; צ"ד; קפ"ה.
 ח"ב : ה, י; פ"ג; ק"ב.
 גאולת מצרים — ח"ב : ה, ה.
 גאות — ח"א : י"א, ב; צ"ה; רי"ט;
 רמ"ו.
 גאות וגסות — ח"א : נ"ב.
 גבוהי קומה — ח"א : נ"ה, ה.
 גבור — ח"א : ד, ט; ר"כ.
 ח"ב : ח, ה; מ"ג.
 גבור חיל — ח"א : ס"ה, א.
 גבורה — ח"א : ד, ד; נ"ח, ה; ע"ד;
 פ"ה, רמ"ט.
 ח"ב : ב, ד; מ"ו; ע"א.
 גבורות — ח"א : ה, ג; י"ד, י"א;
 ל"ה, א; ל"ח, ג; מ"א; מ"ט, ז;
 ס, ה; ס"ח; ע"ב; פ"י; ר"ז.
 ח"ב : כ"ו, ס.
 גבורות גשמים — ח"א : ר, ט.
 גבורות קשות — ח"א : ר"ז.
 גבורות שמשון — ח"א : רמ"ט.
 גבירתא — ח"א : ל"ג, ג.
 גבר — ח"א : י"א, ד.

בת — ח"א : י"ג, ד; ל, ג; ל"ה, א;
 ג"ז, ד; נ"ט, ה.
 ח"ב : פ"ג.
 בת השכל — ח"א : ס"ה, ד.
 בת זוג — ח"א : כ"א, ו; ס"ט.
 בת עין — ח"א : י"ג, ד; ל, ג; ל"ח, ז.
 בת פרעה — ח"א : ל"ה, א; ע"ב.
 בת קול — ח"א : ז, ה; י"א, ז; י"ח, ח.
 ח"ב : ב, ה.
 בת שבע — ח"א : ע"ב.
 בתים — ח"ב : ח, ה.
 בתים של תפילין — ח"א : ל"ה, ד.
 ח"ב : ס"ו.

ג

גימל — ח"א : כ"ח, ג.
 ג' אבות — ח"א : מ"ז; נ"ח, ב.
 ג' אבנים — ח"ב : ח, ה.
 ג' אינם רואים פני גיהנום —
 ח"ב : צ.
 ג' אילקים שבגרון — ח"ב : ג.
 ג' אמות אמ"ש — ח"א : י"ט, ח.
 ג' בחי' חכם גבור עשיר — ח"א :
 י"ד, ה.
 ג' בחי' בהתקרבות לצדיק — ח"א :
 ר, ת.
 ג' בחי' בצדיק — ח"א : ס"ג.
 ג' דברים מעבירין דעתו וכו' —
 ח"ב : צ.
 ג' הוויות — ח"א : מ"ו.
 ח"ב : ג.
 ג' חלקי עולם — ח"א : ט, ב; קי"ב.
 ג' ידים — ח"א : מ"א; מ"ו.
 ג' ידים שבבינה — ח"א : ק"פ.
 ג' מוחין — ח"ב : ח, ב.
 ג' מיני רחמנות — ח"ב : ח, ב.
 ג' מצוות שנצטוו ישראל בכניסתן
 וכו' — ח"א : ו, ו; ל"ה, ח.
 ג' משמרות — ח"ב : א, ד.
 ג' סעודות כשבת — ח"א : קכ"ה.
 ג' עולמות אב"י — ח"א : ק"פ.
 ג' עורות מצד הקליפה — ח"א :
 ל"ט; פ"ב.

ברוך — ח"א : י"ב, ד.
 ברוך שכל"ו — ח"א : י"א, א.
 ברור המאכלים — ח"א : ס"ב, ב.
 בריאה — ח"א : י"ו, א; י"ח, ב.
 ח"ב : י"ב; ל"ט; ע"א; ע"ח.
 בריאה בכח — ח"א : ת, ז; ו"א.
 בריאה בפועל — ח"א : ח, ז.
 בריאות — ח"א : קע"ב.
 בריאת העולם — ח"א : ד, ט; ח, א;
 ל"ז, א; מ"ט, ד; ס"א, ב; ס"ד, א;
 ס"ו, ב; ע"ה; ע"ח; צ"ז.
 ח"ב : ד, ג; ה, ב; ח, ה.
 בריאה רמזים לשלמעלה — ח"א :
 כ"ב, ה.
 ברית — ח"א : ב, ב; כ"ג, ב; כ"ז, ו;
 ל"א, ג; ל"ד, ג; נ"ח, ג; ס"ג.
 ח"ב : פ"ג.
 ברית אש — ח"א : ס"ג.
 ברית האהבה — ח"א : ל"ד, ז.
 ברית עלאה — ח"א : י"א, ו; ל"א, ה.
 ברית קודש — ח"א : י"ט, ה.
 ברית שלום — ח"א : ל"ג, א; ל"ד, ז;
 ל"ט.
 ברית תתאה — ח"א : ל"א, ה.
 ברך — ח"א : ל"ג, ה.
 ברכה — ח"א : י"ד, ד; כ"ד, ד; ל"ג, ו;
 ל"ז, ו; מ"א; פ"י.
 ח"ב : ב, ה; ט"ו; ס"ט; צ"ח;
 פ"ב.
 ברכות — ח"א : ל"א, ב; נ"ד, ד; פ"ח.
 ח"ב : ט"ז; פ"ג.
 ברכיים — ח"א : ח, ח; מ"א.
 ברכת המזון — ח"א : י"ט, ז.
 ברכת השכל — ח"א : כ"ד, ה.
 ברכת כהנים — ח"א : ד, ט.
 ברק — ח"א : מ"ה.
 בשלום — ח"א : מ"א.
 כשר — ח"א : כ"ב, ו; ק"א; קכ"ט.
 ח"ב : ל"ג; פ"ג.
 כשר הגוף — ח"א : כ"ב, ה.
 כשר קודש — ח"א : י"ט, ג; ל"ו, ה.
 כשר"א — ח"ב : א, ב.
 כשת — ח"א : י"ט, ג.

מפתח עינים

יא

גבריאל — ח"א: ה, ד; ל"ה, א.
 ח"ב: ה, יב.
 גדול — ח"ב: ע.
 גדולה — ח"א: ג"ח, ט.
 ח"ב: ע"ב.
 גדולי הדור — ח"א: ל"ה, א; ס"א, ג.
 גדולת הבורא — ח"א: י"ז, א;
 כ"ה, ד; ל, ה; ל"ח, ה; ס, ד;
 ס"ג; ע"ב; ק"ה; קנ"ו; קצ"ה.
 ח"ב: ל"ט; מ"ט; נ"ב; ס"ו.
 גדולת ישראל — ח"א: י"ז, א.
 גדולתו של הקב"ה — ח"א: י"ז, ב.
 גדלות — ח"א: ד, ז; י"ד; י"א, ב;
 ס"ה, ד; ע"ד; צ"ז; ק"ז; קל"ה;
 קס"ח; קפ"א; רמ"ו; דנ"א.
 ח"ב: ה, ט"ז; ל"ח; ס; פ"ב;
 פ"ד; קכ"ג.
 גדלות המוחין — ח"א: ע"ו; צ"ג.
 גדר — ח"א: ד, ט.
 גדר אנושי — ח"א: כ"א, ד; ס"ה, ה.
 גדר האדם — ח"ב: ע"ו.
 גודא — ח"א: ד, ט.
 גוונים — ח"א: מ"ז.
 גוונים עילאין — ח"א: כ"ה, ד; נ"ה, ה.
 גול"ה — ח"ב: ע"ו.
 גומל חסד — ח"ב: ב, ה.
 גוף — ח"א: פ, ד; י"ד, ט; ל"א, ו;
 ל"ה, ב; ל"ז, ב; נ"ה, ה; ס"א, א;
 ע"ה; ק"ט; ק"ע; ר"נ.
 ח"ב: א, י"ב; ל"ג; פ"ג; פ"ה.
 גוף קדוש — ח"ב: פ"ג.
 גופא — ח"א: י"ב, ה.
 גופים — ח"א: י"ג, ה.
 ח"ב: ה, ג.
 גורל — ח"א: ג"ז, ה.
 גורל המן — ח"א: י, ה.
 גושי עפר — ח"א: ד, ט.
 גזילה — ח"א: כ"ט, ט; ס"ט; קצ"ו.
 גזירה — ח"א: רי"ח.
 גזירה שוה — ח"א: ג"ד, ו.
 גזירות האומות — ח"ב: ל.
 גזירת גירוש — ח"א: ס"א, ב.
 גזל הרבנים — ח"א: ס"ט.
 גזלן — ח"א: ס"ט.
 גזר דין — ח"א: ה, א; ק"ג.

גחלי אש — ח"א: כ, א.
 גט — ח"ב: ל"ב.
 גיא — ח"א: ד, ט.
 גידול הנפש — ח"א: ס"ז, ז.
 גידים — ח"א: כ"ט, ג; ס, ח.
 גיהנום — ח"א: י, ט; ל"ח, ו.
 ח"ב: קי"ט.
 גיהנום של ר"ח — ח"א: י, ט.
 גילדנ"א — ח"א: ה, ה.
 גירושין ומחלוקת — ח"א: כ"ב, א.
 גל של עצמות — ח"א: צ"ח.
 גלא — ח"א: א.
 גלגול — ח"א: ל"ז, ו; נ"ה, ה; ה.
 גלגולי נפשות — ח"א: ל"א, ח.
 גלגולים — ח"א: רכ"ז.
 ח"ב: קכ"א.
 גלגולין דנשמתא — ח"א: ל"א, ב.
 גלגל הירח — ח"א: ד, ט.
 גלגלים — ח"א: ל"א, א; ס"א, ג;
 קנ"ו.
 גלגלתא — ח"א: ס"א, ג.
 גלגלתא דמותא — ח"א: ה, ג.
 גלגלא דעינא — ח"א: ד, ט.
 גלות — ח"א: ב, ו; ז, א; ט, ה;
 י"א, ז; י"ד, ב; כ, ט; כ"א, ט;
 מ; נ"ה, ב; צ"ד; קי"ב; ר"ג.
 ח"ב: ב, ד; ד, ו; ז, ו; י"ז; ס"ז;
 ע"ו; פ"ו.
 גלותא — התחלת ליקו"מ.
 גלות הנפש — ח"א: ל"ה, א.
 גלות השכינה — ח"א: י"ב, א;
 כ"ד, ב; נ"ח, י; ע"ח; ק"ה.
 ח"ב: צ"א.
 גלות מצרים — ח"א: ד, ט; ז, א;
 ט, ה; מ"ה; ג"ז, ז; ס"ב, ה; ס"ז, ד.
 ח"ב: ה, י.
 גלים — ח"א: י"ג, ז.
 גלית — ח"ב: ד, ז.
 גלמ"י — ח"ב: ה, טו.
 גלעד — ח"א: צ"ו.
 גם — ח"ב: ב, ו.
 ג"ם — ח"א: נ"ה, ח.
 גמילות חסד לנפש — ח"א: ל"ז, ה.
 גמלא — ח"ב: ס"ו.

גבריאל — ח"א: ה, ד; ל"ה, א.
 ח"ב: ה, יב.
 גדול — ח"ב: ע.
 גדולה — ח"א: ג"ח, ט.
 ח"ב: ע"ב.
 גדולי הדור — ח"א: ל"ה, א; ס"א, ג.
 גדולת הבורא — ח"א: י"ז, א;
 כ"ה, ד; ל, ה; ל"ח, ה; ס, ד;
 ס"ג; ע"ב; ק"ה; קנ"ו; קצ"ה.
 ח"ב: ל"ט; מ"ט; נ"ב; ס"ו.
 גדולת ישראל — ח"א: י"ז, א.
 גדולתו של הקב"ה — ח"א: י"ז, ב.
 גדלות — ח"א: ד, ז; י"ד; י"א, ב;
 ס"ה, ד; ע"ד; צ"ז; ק"ז; קל"ה;
 קס"ח; קפ"א; רמ"ו; דנ"א.
 ח"ב: ה, ט"ז; ל"ח; ס; פ"ב;
 פ"ד; קכ"ג.
 גדלות המוחין — ח"א: ע"ו; צ"ג.
 גדר — ח"א: ד, ט.
 גדר אנושי — ח"א: כ"א, ד; ס"ה, ה.
 גדר האדם — ח"ב: ע"ו.
 גודא — ח"א: ד, ט.
 גוונים — ח"א: מ"ז.
 גוונים עילאין — ח"א: כ"ה, ד; נ"ה, ה.
 גול"ה — ח"ב: ע"ו.
 גומל חסד — ח"ב: ב, ה.
 גוף — ח"א: פ, ד; י"ד, ט; ל"א, ו;
 ל"ה, ב; ל"ז, ב; נ"ה, ה; ס"א, א;
 ע"ה; ק"ט; ק"ע; ר"נ.
 ח"ב: א, י"ב; ל"ג; פ"ג; פ"ה.
 גוף קדוש — ח"ב: פ"ג.
 גופא — ח"א: י"ב, ה.
 גופים — ח"א: י"ג, ה.
 ח"ב: ה, ג.
 גורל — ח"א: ג"ז, ה.
 גורל המן — ח"א: י, ה.
 גושי עפר — ח"א: ד, ט.
 גזילה — ח"א: כ"ט, ט; ס"ט; קצ"ו.
 גזירה — ח"א: רי"ח.
 גזירה שוה — ח"א: ג"ד, ו.
 גזירות האומות — ח"ב: ל.
 גזירת גירוש — ח"א: ס"א, ב.
 גזל הרבנים — ח"א: ס"ט.
 גזלן — ח"א: ס"ט.
 גזר דין — ח"א: ה, א; ק"ג.

ד

דלית — ח"א: כ"ה, ג; ל"ז, ג; מ"ט, ג.
 ס"ז, ד; צ"ז; קל"ה; קפ"ה.
 ח"ב: פ"ב.
 ד' אבנים — ח"ב: ח, ו;
 ד' אותיות הוי"ו — ח"א: ח, ה.
 ח"ב: ס"ז.
 ד' אלפין — ח"א: כ"ח, ג.
 ד' אמת של הלכה — ח"ב: פ.
 ד' בחי' בלימוד התורה — ח"א:
 קל"ה.

מפתח ענינים

ד' בחי' בשפלות — ח"א: י"ד, ה.
 ד' בנים — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 ד' בתים של תפילין — ח"א: ל"ג, ד.
 ד' גליות — ח"א: ל, ה.
 ד' חיות בכח' נפש — ח"א: י"ג, ח.
 ד' חלקי הדיבור — ח"ב: ב, ד.
 ד' יסודות — ח"א: ד, ח; ח, ה; ל"ז, ג.
 ח"ב: ה, א; ס"ז, טו.
 ד' כוסות בפסח — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 ד' כנפות — ח"א: ח, ח; מ"ט, ז.
 ד' מדות רעות — ח"ב: כ"ז.
 ד' מוחין — ח"א: פ"ה.
 ח"ב: ס"ז.
 ד' מינים — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 ד' מלכיות דס"א — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 ד' מלכים — ח"א: ל, ה.
 ד' מרות — ח"א: ד, ח; כ"ז, ח.
 ד' עולמות — ח"א: י"ז, ח; ל, ה.
 ד' פעמים סדר משנה — ח"א: ל, ה.
 ד' פרשיות של תפילין — ח"א: ל"ג, ד; ל"ד, ד; ל"ח, ז.
 ד' ציצית — ח"א: ח, ח.
 ד' צריכין להודות — ח"א: קס"ג.
 ד' רוחות — ח"א: ח, ח; י"ז, ה.
 ד' שנכנסו לפרדס — ח"א: ל"א, ט.
 דאגה — ח"א: כ"ג, ה.
 דבור — ח"א: ב, ד; ה, ג; י"א, א;
 י"ב, א; ט"ז, ז; י"ז, ה; י"ח, ו;
 י"ט, ג; כ, ב; כ"ה, א; כ"ט, א;
 ל"א, ט; ל"ד, ג; ל"ז, ו; ל"ח, ב;
 מ"ב; מ"ג; מ"ד; מ"ה; נ"א; נ"ד, ב;
 נ"ז, ז; נ"ז, א; ס, ח; ס"ב, ה;
 ס"ג; ס"ד, ג; ס"ה, ב; ע"ג; ע"ה;
 ע"ז; ע"ח; פ; פ"א; פ"ב; צ"ד;
 ק"ס; קס"ג; קע"ז; קע"ד;
 רכ"ה; רל"ד; רל"ט.
 ח"ב: ב, ד; ע"ז; פ"א; פ"ג;
 צ"ז; צ"ח.

דבור הקדוש — ח"א: קס"ג.
 דבור של חול — ח"א: ס"ז, ג.
 דבור של שבת — ח"א: ס"ג, ג.
 דבורי אמונה — ח"א: י"ח, ה.
 דבורים — ח"א: מ"ז; מ"ח; נ"ז, ג;
 צ"ד; ר"ז.
 דבורים בינו לבין קונו — ח"א:
 ל"ד, ח.
 דבורים כשרים — ח"ב: ה, ח.
 דבורים קדושים — ח"א: ס"ג.
 דבורים רעים — ח"א: ס"ג.
 דבורים של רשע — ח"א: מ"ג.
 דביקות — ח"א: ד, ט; ט"ז; כ"ב, ט;
 ל"ה, ד; ל"ח, א; נ"ד, ד; פ"ד;
 צ"ט; ק"כ.
 דביקות בתורה — ח"ב: ע"ח.
 דבר — ח"א: ל"ג, ג.
 דבר (מנהיג) — ח"א: ד, ג.
 דב"ר — ח"א: קע"ז.
 דבר ה' — ח"א: מ"ה.
 ח"ב: א, ט; ח, ז.
 דבר טרה — ח"א: כ, ה.
 דברים בטלים — ח"א: ד, ח.
 דברים גשמיים — ח"א: ל"ג, ב.
 דברים שבצ"פ — ח"א: י"ט, ט.
 דב"ש — ח"א: קצ"ט.
 דג — ח"א: ב, ו; ט"ז.
 דגים — ח"א: ד, ט; י"ז, ח.
 דגן — ח"א: ס, ג.
 דדי המלכות — ח"א: ג.
 דו פרצופין — ח"א: ק"ח.
 דואג — ח"א: ס"א, א.
 דובר אמת בלבבו — ח"א: ל"ה, ז.
 דוד המלך — ח"א: ג, ד; ט; י"ב, ד;
 י"ט, ה; כ"ז, א; ל, ח; ל"א, ב;
 מ"ט, ז; נ"ד, ר; ס"א, א; ע"ב;
 ע"ה; ק"ג; קמ"ה; קנ"ז; ר"ז;
 רל"ט; רנ"ח; רע"ז; רע"ט; רפ"ג.
 ח"ב: א, ד; ד, י"א; ל"ז; ס"ג;
 ע"א; ע"ג; פ"ב; פ"ג; ק; ק"ב;
 קכ"ה.
 דודאים — ח"א: י"ב, ד.
 דוי — ח"ב: פ"ב.
 דומם — ח"א: ד, ח; י"ז, א.

דורות הראשונים — ח"א: ר"ד.
 ח"ב — פ.
 דורש ברכים — ח"א: כ, ג; כ"א, ח.
 דחילו ורחימו — ח"א: ע"ז; ק"ב.
 דחקות ועניות — ח"ב: ס"ג.
 דיו — ח"א: קצ"ב.
 דיין האמת — ח"א: ד, א.
 דיינים — ח"א: ל"ז, ו; ר"פ.
 דין — ח"א: ב, ו; ד, ד; ה, ו;
 ט"ז, ב; מ"ח; נ"ה, ג.
 ח"ב: ז, ז.
 דין אכזרי — ח"א: כ"ב, א.
 דין ומשפט — ח"א: ס, ח.
 דין תורה — ח"א: כ"ב, א; ר"פ.
 דינא דמלכותא — ח"א: ד, ז; כ"ט, ג;
 ע"ד, פ.
 דינא דמסאבא — ח"א: ע"ד.
 דינא קדישא — ח"א: ע"ד.
 דיני ממונות — ח"א: ל"ה, ה.
 דינים — ח"א: י, א; ל"ח, ד; מ"א;
 מ"ז; מ"ט, ז; ס"א, ו; ס"ה, ד;
 ע"ב; ע"ז; פ"ז; צ"ב; קל"א;
 קמ"ג; קנ"ד; קס"ט; קע"ד; ק"פ;
 רמ"א; רע"ז.
 ח"ב: ח, ב; ע"ט; ק"ז.
 דינים הקשים — ח"א: כ"ה, ג.
 דינים שבתורה — ח"א: י, ב.
 דירה — ח"א: נ"ג.
 ח"ב: ס"ז.
 דירת הצדיק — ח"א: רס"ט.
 דכר — ח"א: ל"א, ט.
 ח"ב: פ"ב.
 דלות — ח"א: מ"ז.
 דלתי שמים — ח"א: כ"ג, ה.
 דם — ח"א: ו, ב; כ"א, ז; ל"ז, ה.
 ח"ב: ד, יא; פ"ג.
 ד"ם — ח"א: ר, ב.
 דם ברית — ח"א: כ"ג, ב.
 דם נדה — ח"א: כ"ג, ב; כ"ט, ג.
 דם שבחלל השמאלי — ח"א: ה, ב;
 ע"ב.
 דמיונות — ח"א: כ"ה, ב; ס"ט; ע"ב.
 דמים — ח"א: כ"ט, ג; ס, ה; ע"ה;
 קס"ט.
 ח"ב: ב, ב; ה.

מפתח ענינים

ה' פעמים נזכר צדקה וכו' — ח"א: ס"ו, ה.
ה' פעמים שם אדני — ח"א: ל"ב.
ה' קשרים דציצית — ח"א: ח, ט.
הארת הידים — ח"א: י, ה.
הארת הרצון — ח"ב: ז, ה.
הארת פנים — ח"א: כ"ז, ב; מ"ז: ס"ו, ב.
ח"ב: ל"ח.
הארת שבת — ח"א: נ"ח, ו.
הבטה — ח"א: י"ג, ד.
הבל — ח"א: י"ג, ז; ק"ט.
ח"ב: ח, יב.
הבל פה — ח"א: ל"א, ח; ע"ז; ק"ט.
הבל היופי — ח"א: ס, ג.
הבל שאין בו חטא — ח"א: ל"ז, ד.
הבלי הגוים — ח"א: ס, ג.
הגבהת הידים בשעת נטילה — ח"א: צ"א.
הגדלת השכל — ח"א: נ"ד, ב.
הדרת פנים — ח"א: כ, ד; כ"ז, ג.
הוד — ח"א: ג; ל"ב; מ"א; נ"ד, ב.
ח"ב: ז, י"ג; פ"א.
הרדאה — ח"ב: ב, א.
הרדו — ח"ב: צ"ב.
הווי' — ח"א: ו, ב.
הווי' — ח"א: י"ג, ז; ס"ג, ב; פ.
הווי' באחורים — ח"א: ל, ב; ס"ב, ה.
הווי' במילוי אלפין — ח"א: י"א, ד.
ח"ב: פ"ב.
הווי' במילוי ההי"ן — ח"א: ס"ו, ג.
הווי' בניקוד מלאפום — ח"א: ל"ד, ג.
הולדה (עיין לידה) ח"א — י, ד;
י"ז, ז; נ"ג; ס, ת.
ח"ב: ב, ג; ד, ב; ע"א.
הון — ח"א: ס, א.
הושענא רבא — ח"א: ע"ד.
החנוכי — ח"א: ל"ג, ה.
היכל — ח"א: נ"ט, א.
היכל — ח"א: קצ"ד.
היכל המלך — ח"א: נ"ה, ו.
ח"ב: ע"ב; ק"ג.
היכל הקודש — ח"א: נ"ט, א.
היכלא דמלכא — ח"ב: ע"א.

דרכי מות — ח"א: ד, ת.
דשאים — ח"א: י"א, ו.
דשן — ח"ב: פ.
דתן ואבירם — ח"א: נ"א, ת.

ה

ה"א — ח"א: ה, ד; כ"ח, ג; ל"ב;
מ"ט, ג; נ"ג; נ"ה; ח; ס"ו, ג;
ס"ו, ד; ע"ז; צ"ו; ק"א; ק"ב.
ח"ב: ל"ב.
ה' אבנים — ח"ב: ח, ה.
ה' אוני לריאה — ח"א: ח, ט.
ה' אותיות מנצפ"ך — ח"א: ל"ז, ו;
קנ"ד.
ה' אימות — ח"א: קנ"ד.
ח"ב: ז, יג.
ה' אלפין דאהי שבבינה — ח"א:
ל"ב.
ה' אצבעות — ח"א: מ"ב.
ה' אצבעות שביד שמאל — ח"א:
ל"ח, ג.
ה' בגי ציורין — ח"א: צ"ו.
ה' בחי' לנפש — ח"א: ל"ז, ה.
ה' גבורות — ל"ח, ג; קנ"ד; ר"ה.
ח"ב: ז, י"ג.
ה' גבורות שבדעת — ח"א: ר"ז.
ה' דברים שנבדל מדעו וכו' —
ח"א: נ"ג.
ה' הששי — ח"ב: ח, ת.
ה' דמים — ח"א: ל"ז, ה.
ה' חומשי תורה — ח"א: ח, ט;
ט, ד; צ"ב, ק"א; רס"ו.
ה' חושים של המוח — ח"ב: ה, י"ד.
ה' חסדים — ח"א: ס"ו, ה; ר"ה.
ה' כנפי ריאה — ח"א: (עיין כנפי
ריאה) צ"ב; רס"ו.
ה' מוצאות הפה — ח"א: ט, ג;
ל"ח, ג; נ"ז, ח; ס"ב, ה; ס"ד, ג;
ק"א; ק"ב; ר"ז; רכ"ה.
ה' נימין דכנור של דוד (עיין כנור
של דוד) ח"א: ח, ט.
ה' פעמים דין גי' ש"ך — ח"א: ל"ב.

דמים עכורים — ח"א: ד, ט.
דמימה ושתיקה — ח"א: ו, ב.
דמעות — ח"א: ל"ז, ד; נ"א; ר"ז.
ח"ב: ל.
דמעות בשעת ק"ש — ח"א: ל"ז, ד.
דניאל — ח"א: קפ"ו.
ח"ב: ס"ג.
דעות נפסדות — ח"א: י"ז, ב.
דעת — ח"א: ד, ד; ה, ו; י"ג, א;
ט"ה, ג; כ"א, ט; כ"ט, א; ל"א, א;
ל"ג, ו; ל"ז, ב; ל"ח, ה; מ"ג;
נ"ג; נ"ז, ג; נ"ח, ה; ס"ה, ג;
ס"ט; פ"א; ק"א; ק"ה; ק"ו;
קט"ז; קי"ט; קמ"ט; קנ"ד; ר"ה;
ר"ז; רנ"ד; רס"ג.
ח"ב: א, ה; ב, א; ו, ב; ח, ב;
י"ז; כ"ב; כ"ז; ל"ט; ע"ב; ע"ז;
פ"ט.
דעת בכח — בפועל — ח"א: נ"ג.
דעת דו"א — ח"א: ט"ה, ג.
דעת דס"א — ח"א: ח, ב.
דעת דקדושה — ח"א: מ"ג.
דעת דקליפה — ח"א: מ"ג.
דעת צח — ח"א: ס"ו, ו.
דעת שלם — ח"א: ק"ה.
דפנות הסוכה — ח"א: מ"ח.
דפק — ח"א: ח, ט; י, ו; ק"ט.
דצח"מ — ח"ב: לט.
דרום — ח"א: ט, ב; מ"ו; ק"ב.
דרור — ח"א: י, ח; נ"ו, ב.
דרי מטה — ח"ב: ז, ז; ס"ח.
דרי מעלה — ח"ב: ז, ז; ס"ח.
דריכת הקשת — ח"א: נ"ה, ת.
דרך — ח"א: ו, ו; י"ט, ה; ל"א, ד.
ח"ב: פ"ז.
דרך ארץ — ח"ב: ע"ח.
דרך ארץ ישראל — ח"ב: ע"ח.
דרך ישר — ח"א: ד, ת.
דרך הישר — ח"א: פ"ז.
דרך הממוצע — ח"א: ס"א, א.
דרך הקודש — ח"א: ד, ת.
דרך כבושה — ח"א: רע"ז.
דרכי אמורי — ח"א: י"ח, ג; נ"ה, ה.
דרכי התשובה — ח"א: ו, ד.
דרכי ה' — ח"א: נ"ז, ט.

הקב"ה — ח"א: ד, ט; ה, ב; ו, ב; ט, ג; י"א, ה; כ"א, ג; כ"ב, י; כ"ה, ד; כ"ז, ה; ל"ג, ב; ל"ה, ב; מ"ב; מ"ח; מ"ט, א; נ"ג; נ"ד, ב; נ"ה, ג; נ"ו, ג; נ"ז, א; ס"ב, ו; ע"ג; ע"ד; פ; צ"ד; ק"ב; ק"ה; ק"ז; ק"כ; ק"כ"ב; קכ"ד; קל"ט; קפ"ג; ק"צ; ר"ג; רכ"ח; רל"ג.
 ח"ב: פ"ב; פ"ג.
 הקדמות — ח"א: כ"א, א; ל, ג; ס, א; ס"ד, ה.
 הקהל — ח"א: כ, ה.
 הר — ח"א: ח, ח; י, ג; י"ט, ו; נ"ח, ט; פ"א.
 הר המורי' — ח"ב: ז, י"א.
 הד סיני — ח"א: ז, ג.
 הר תבור — ח"א: י"ד, ה.
 הרהור — ח"א: רמ"א.
 הרהור הלב — ח"א: ק"ח.
 הרהורי ניאוף — ח"א: רמ"ב.
 הרהורי ע"ז — ח"א: מ"ד; ע"ב; ק"ח.
 הרהורי תשובה — ח"א: ל"א, ח; ע"ב; ע"ט; קמ"א.
 ח"ב: קכ"ד.
 הרהורים — ח"א: ס"ט.
 ח"ב: י"ב; ק"ה; קי"ד; קי"ז.
 הרחבה — ח"א: קצ"ה.
 הריון — ח"ב: כ.
 הרים — ח"א: ה, ה; ל"ח, ז.
 הרים וגבעות — ח"א: ד, ט.
 הריסה — ח"א: ע"ב.
 ח"ב: ט.
 הרכבה — ח"א: נ"ז, ח.
 הש"ב — ח"א: י, ד.
 השביעות — אמונה — ח"א: צ"ה.
 השגה — ח"א: כ"ב, ה.
 ח"ב: ז, ה.
 השגת אלקות — ח"א: ו, ג; ל, א; ל"ח, ז.
 השגחה — ח"א: ט, ה; י"ג, א; נ"א; ס"ג; רל"ד; ר"ב.
 ח"ב: ח, י; י"ז; מ.
 השגחה פרטית — ח"ב: נ"ח.
 השם — ח"א: נ"ה, ג; נ"ט, ה.

הסתכלות בצדיק — ח"א: ד, ת.
 ח"ב: ס"ו; ע"ב.
 הסתכלות בשורש — ח"א: כ"ג, ה.
 ח"ב: ל"ד.
 הסתכלות בשכל — ח"א, א.
 הסתכלות על התכלית — ח"א: ס"ה, ג.
 הסתכלות פני הצדיקים — ח"ב: ע"ה.
 הסתלקות — ח"א: כ, ה; כ"א, ה; קמ"א; ר"ז; ער"ה.
 ח"ב: ז, ד; ס"ח.
 הסתלקות הבעש"ט — ח"א: ר"ז.
 הסתלקות הדעת — ח"א: ק"ז.
 ח"ב: ה, טו.
 הסתלקות החכמים — ח"א: נ"ז, ב.
 הסתלקות הנפש — ח"א: ס"ו, א; ס"ז, א.
 הסתלקות הצדיק — ח"א: ו, ו; י"ד, יב; ס"ו, א; קצ"ב; רי"ח.
 ח"ב: ס"ז; צ"א.
 הסתלקות הרוח חיים — ח"א: ח, א.
 הסתלקות השם — ח"א: ס"ו, א.
 הסתלקות השפע — ח"א: צ"ז.
 הסתלקות משה — ח"א: ד, ט; צ"א.
 ח"ב: ה, טו.
 הסתפקות — ח"א: נ"ד, ב; רכ"א.
 הסתרה — ח"א: ל"א, ט; נ"ז, ג.
 ח"ב: י"ב.
 הסתרה בתוך הסתרה — ח"א: נ"ז, ג.
 הסתרת הידיעה — ח"א: ס"ב, ב.
 הסתרת פני ה' — ח"א: י"ח, ב.
 הסתרת פנים — ח"א: ב, ו; מ"ז; ס"ז, ב; ק"ח.
 העדר הדבור — ח"א: ס, ח.
 העלאת מ"נ — ח"א: ב, ו; ו, ז; ל"א, ט; ע"ה; קפ"ה.
 העלאת נפשות ישראל — ח"א: י"ג, ב.
 העמדת מלך — ח"א: ג; ל"ה, ח.
 הפסק הנשימה — ח"א: ס, ג.
 הקאות — ח"ב: ח, ג.
 הקבלת פני הרב — ח"א: ס"ו, א; קל"ה.

היכלי התמורות — ח"א: כ"ד, ח; רמ"ה.
 היכלין — ח"א: כ"ד, ח.
 היתר — ח"א: ח, ו; ל"א, ה.
 הכאה — ח"א: נ"ז, א; קפ"ד.
 הכאת הסלע — ח"א: כ, ה.
 הכנסת אורחים ת"ח — ח"א: כ"ח, ג; ר"ט.
 הכנעה — ח"א: רי"ט.
 ח"ב: כ"ב; ל"ח.
 הכנעת האויבים — ח"א: כ, ד.
 הכנעת הכסילות — ח"א: י"ז, ג.
 הליכה — ח"א: ס"ג.
 הלכה — ח"א: י"א, ו; י"ב, ד; ע"ז; קמ"ה.
 הלכות — ח"א: י"ב, א; ס, ו; ק"ג.
 ח"ב: ב, ב.
 הלכות פסוקות — ח"א: ס"ב, ב.
 הלל — ח"א: נ"ו, ח; נ"ט, ה.
 הללו' — ח"א: ר"ה.
 ח"ב: צ"ב.
 המון עם — ח"א: כ, י; נ"ד, ג; ס"א, ה; פ"א.
 המן — ח"א: י, ח; נ"ה, ה.
 המשכות — ח"א: ל"ד, ה.
 המתנה — ח"א: ו, ב; כ"ד, ז.
 המתקה — ח"א: ר"ז; רט"ו.
 ח"ב: ל"ח, ע"ז.
 המתקת הדינים — ח"א: י, א; ל"ב; ל"ז, ד; מ"א; מ"ב; מ"ו; מ"ז; מ"ט; נ; ס"א, ו; ע"ב; ע"ד; ק"ו; קמ"ט; קס"ט; רי"א; רע"ז.
 ח"ב: ג; ט"ו; צ"א.
 המתקת החרון אף — ח"א: י"ח, ב; ס"ו, ב.
 המתקת מנצפ"ד — ח"א: ל"ז, ו.
 הנהגות ישרות — ח"א: ס"א, א.
 הנהגת המולות — ח"א: ל"א, ט.
 הנהגת העולם — ח"א: ס"ב, ו.
 הספד — ח"א: י"ד, יב.
 ח"ב: ס"ז.
 הסתכלות — ח"א: נ"ה, ד; ע"ו; צ"ד.

מפתח ענינים

ו

וא"ו — ח"א: א; ח, ט; י"א, ג;
 כ"ח, ג; ל"ח, ז; ס, א; ס"ו, ב;
 פ; קנ"א; קפ"ה; ר"ז; ר"פ.
 וא"ו שבאלף — ח"א: ו, ה.
 ו' ברכות — ח"א: ל"א, א.
 ו' ימים — ח"א: ל"ט.
 ו' טפחים — ח"א: ס"ג.
 ו' כוחות באש — ח"א: ס"ג.
 ו' כוחות בעוף — ח"א: ס"ג.
 ו' כנפיים — ח"א: ס"ג.
 ו' מעלות לכסא — ח"ב: ב, ה.
 ו' סדרי משנה — ח"א: י"א, ה.
 ו' פאי"ן בא"ב — ח"א: פ"ג.
 וא"ו עם נקודה — ח"א: ל"ד, ה.
 ואלה — ח"א: י, י.
 ווי העמודים — ח"א: ל"ד, ו; מ"א.
 ויודי — ח"א: ו, ג.
 ויודי דברים — ח"א: ר, ג; ע"ח;
 קע"ח.
 וורדין — ח"א: ל"ו, ו; ס"ב, ה; קס"ג.
 וושט — ח"א: ס"ב, ה; קס"ג.
 ויב"ן — ח"ב: א, ב.
 ויפ"ל — ח"א: י"ט, ד.
 ויפל"ל — ח"ב: ח, ג.
 ולד — ח"א: ס"ו, ז.

ז

זיין — ח"א: כ"ח, ג; צ"ד.
 ז' גלדי עינא — ח"א: כ"ט, י.
 ז' ימי המילואים — ח"ב: ז, י"א.
 ז' כוכבי לכת — ח"א: ל"א, א.
 ז' מדות — ח"א: כ"ט, י.
 ז' מחלפות הראש — ח"א: כ"ט, י.
 ז' עננים — ח"א: כ"א, ג.
 ז' רועים — ח"א: כ"ב, ג.
 ח"ב: ה, ז.
 ז' שמות — ח"א: ב; בהג"ה.
 זאת — ח"א: י"ט, ג; ל"ח, ב; מ"ט, ד.
 זבולון — ח"א: כ"ג, ג; ד"פ.
 זביחת היצר — ח"א: ו, ב.

התחזקות — ח"ב: מ"ח; קי"ב; קט"ו.
 התחלה — ח"א: ס"ב, ה; רע"א.
 התחלה וסוף — ח"כ: ל"ט.
 התכלית — ח"א: נ"ב; ס"ה, ג.
 ח"ב: ל"ט.
 התלכשות עולמות — ח"א: ע"ח;
 קע"ג.
 התלהבות — ח"א: מ"א; מ"ט, א;
 נ"ט, א.
 התלהבות בתפלה — ח"א: ר, ט.
 ח"ב: מ"ט.
 התלהבות הלב — ח"א: כ"א, א; קנ"ה.
 התמנות — ח"ב: א, ז; ה, י.
 התנוצצות האותיות — ח"א: י"ט, ז.
 התנוצצות המוחין — ח"ב: ע"כ.
 התנשאות — ח"א: נ"ד, ה.
 ח"ב: פ.
 התעוררות — ח"א: כ"ד, ד; ל"ד, ח;
 קי"ב; קע"ח; רכ"ב; ע"ה.
 התעוררות החכמה — ח"א: ח, ז.
 התעוררות השינה — ח"א: ל"ה, י;
 ס, ה.
 התעוררות התשובה — ח"א: י"ד, ג.
 ח"ב: ע"ג.
 התפארות — ח"א: י"ז, א.
 ח"ב: ט"ו; מ.
 התפשטות הגשמיות — ח"א: ר, ט.
 התקבצות החסדים — ח"ב: ח, ט.
 התקרבות — ח"א: כ"ט, ד; ס"ג; ע"ה.
 ח"ב: מ"ח.
 התקרבות לצדיקים — ח"א: ד, ט;
 ז, ג; י, ה; כ"ה, ה; ל"א, ט; ע"ו;
 קט"ו; קנ"ב.
 ח"ב: ס"ו; קי"ו.
 התקרבות הרחוקים — ח"א: נ"ט, א.
 התקשרות — ח"ב: א, ב.
 התקשרות לצדיקים — ח"א: ב, ו;
 ד, ט; ט, ד; ל"ד, ח; קכ"ג; קל"ה;
 קע"ו; רי"א; רי"ב.
 ח"ב: צ"א.
 התרחקות — ח"א: ס"ג; דפ"ה.
 ח"ב: מ"ח.
 התרחקות תחילת ההתקרבות —
 ח"א: דס"א.

השי"ת — ח"א: כ"ט, ב; ל, ו; נ"ב;
 נ"ו, ג; ס, ז; ס"ב, ו; ס"ג;
 ס"ד, א; ס"ו, ג; ע"ג; ע"ו; פ"ו;
 פ"ז; צ"ו; ק"ה; ק"ח; קי"ב;
 קט"ו; קי"ט; קכ"ד; קמ"ו; קנ"ט;
 קס"ט; קע"ב; קפ"ו; ר"ו; רי"ט;
 רכ"א; דל"ד; דנ"א.
 ח"ב: ז, ד; י"ב; י"ג; י"ז; י"ט;
 נ"ו; נ"ח; ס'; ס"א; ס"ב; ס"ד;
 ע"ב; ע"ג; ע"ט.
 השפעה — ח"א: ס"ג.
 השפעה רוחנית — ח"א: ס"ג.
 השפעות — ח"א: כ"ג, ה; נ"ח, ב;
 ע; ע"ג; ע"ו; פ"ח; קפ"ה; ר"מ.
 השתוקקות — ח"א: ע"ה.
 השתוקקות בלב — ח"א: ל"א, ז.
 השתלשלות הגבורות — ח"א: ה, ה.
 השתלשלות הממון — ח"א: ס"ח.
 התאדמות פני התוקע — ח"א:
 ל"ה, י.
 התבודדות — ח"א: ק"ח; קנ"ו; רנ"ט.
 ח"ב: כ"ה; צ"ג; צ"ה; צ"ו; צ"ז;
 צ"ח; צ"ט; ק; ק"א.
 התבודדות כלילה ובשדה — ח"א:
 נ"ב.
 התבוננות — ח"א: ס, א.
 התגברות — ח"א: ה, ה.
 התגלות — ח"א: ה, ה; ס"ד, ה.
 התגלות בתורה ועבודה — ח"א:
 ל"ו, א.
 התגלות החסד — ח"א: ל, ז.
 התגלות היראה — ח"א: ס, ה.
 התגלות הנגלה — ח"א: י, י.
 התגלות הנסתר — ח"א: י, י.
 התגלות הרצון — ח"ב: ד, ה.
 התגלות התורה לעתיד — ח"א:
 י"ג, ב.
 התגלות משיח — ח"א: י"ג, א.
 התגרות ברשעים — ח"א: ח, ה.
 התדבקות רוחא ברוחא — ח"א:
 י"ב, א.
 התחדשות — ח"א: ס"ב, ה.
 התחדשות המוחין — ח"א: ל"ה; ע"ו.
 התחדשות בתורה — ח"א: כ, ה.

מפתח ענינים

זדונות — ח"א: כ"ב, יא; צ"ז.
 ח"ב: פ"ג.
 זהב — ח"א: כ"ג, ו; כ"ה, ד; ל"א, ט.
 זוהמת הנחש — ח"א: ז', ג; ל"ח, ו;
 ג"ו, ט.
 ח"ב: ח', ת.
 זוהר הרקיע — ח"א: כ"ט, ה.
 זווי — ח"א: כ"ג, ה.
 זיווג — ח"א: ב', ו; ז', ג; ט', ב;
 י"ב, ד; י"ד, ה; כ"א, ו; ל"א, ט;
 ל"ב; מ"ו; ט', ג; קי"ב; דס"ד;
 דס"ה.
 ח"ב: ל"ב; פ"ד; פ"ו; פ"ט; צ"א;
 ק"א.
 זיווג בו' ימי החול — ח"א: י"א, ה.
 זיווג בקדושה — ח"א: ל"ט.
 זיווג דקדושה — ח"א: מ"ב.
 זיווג משבת לשבת — ח"א: י"א, ה.
 זיווג נשמות — ח"א: י"ד, ג.
 זיווגי הנפשות — ח"א: ל"א, ט.
 זיווג השכינה — ח"א: ל"ז, ה.
 זיווג נשיקין — ח"א: ס', ח.
 זווגים — ח"א: מ"ג.
 זווגין דקדושה — ח"ב: ט"ו.
 זווגן של האותיות — ח"א: ל"א, ה.
 זין — ח"א: י"א, ז; כ"ג, ד.
 זיכוך הפנים — ח"א: י"ט, ב.
 זיעה — ח"א: דס"ג.
 זיע"ה — ח"ב: ו'.
 ז' זירא — ח"א: דמ"ו.
 זכות אבות — ח"א: מ"ב; ג"ה, ב.
 ח"ב: ה', א; ס'.
 זכיות — ח"א: כ"ב, יא.
 ח"ב: פ"ג.
 זכרון — ח"א: ז', ה; י"ט, ט; ל"ז, ב;
 ג"ד, א; ס', ז; קצ"ב; רי"ז.
 זמירות בשבת — ח"ב: ק"ד.
 זמן — ח"א: ס"ה, ב.
 ח"ב: ע"ט.
 זמר — ח"ב: ס"ג.
 זמר וניגון — ח"א: ס"ד, ה.
 זמרא יווני — ח"א: ס"ד, ה.
 ז"א — ח"א: כ"א, ט; ל"ח, ה; פ"ה.
 זקן — ח"א: כ', ד; כ"ז, ד; ג"ו, ז;
 ס', ב.

זקן שבקדושה — ח"ב: ד', ת.
 זקן ששכח תלמודו — ח"א: ל"ז, ה.
 זקני הדור — ח"ב: ד', ת.
 זורבבל — ח"א: ח', ת.
 זרוע — ח"א: ל"ח, ג.
 ח"ב: מ'.
 זריז — ח"ב: נ"ט.
 זריות — ח"א: ד', ח.
 זריות בעבודת ה' — ח"א: מ"ט, ה.
 זריחת השמש — ח"ב: ח', ה.
 זריעה — ח"א: ס"ה, ה.
 זרע — ח"א: ז', ג; ע"ה.
 ח"ב: פ"א.
 זרע אמת — ח"א: ז', ג.
 זרע גד — ח"א: כ"ט, ה.
 זרע הילודים — ח"א: י"ז, ז.
 זרע מריעים — ח"ב: פ"ג.
 זרע עמלק — ח"א: ו', ו; ל"ה, ת.
 זרקא — ח"א: ד', ט; ל"ה, א.

ח

ח"ת — ח"א: א', ה; ד; כ"ה, ג;
 ג"ו, ח; ה', ה.
 חב"ד — ח"א: ס', ה.
 חב"ד דעשי' — ח"א: כ"ד, ו; ל"ה, ת.
 חבל דטומאה — ח"א: ק"ט.
 חבל דקדושה — ח"א: ע"ח; ק"ט.
 חבקוק — ח"א: ל"א, ב; ס"א, ח.
 ח"ב: פ'; פ"א.
 חבר — ח"א: ג.
 חכריא דרשב"י — ח"א: קכ"ו.
 חג — ח"ב: ח', י"ב.
 חג האסיף — ח"ב: ה', יד.
 חג"ת מלביש חב"ד — ח"א: כ"ד, ה.
 חדה — ח"א: י"ג, א.
 חדה דמטרוניתא — ח"א: כ"ז, ה.
 חדר המטות — ח"ב: ז', י"א.
 חדרי תורה — ח"א: רמ"ה.
 חבלים — ח"ב: ע"א.
 חדש אלול — ח"ב: פ"ו.
 חדש ימים — ח"א: י"ב, ג.
 חוה — ח"א: י"ט, ג; ס"ו, ו; ע"ה.
 ח"ב: א', ב; פ"ב.

חו"ה — ח"ב: ט"ו.
 חוט השני — ח"א: כ"ג, ג.
 חוט של חסד — ח"א: ג.
 ח"ב: ח', א.
 חוט של תכלת — ח"א: ל"ח, ט.
 חוטם — ב', א; ח', ג; ט', ד; כ"א, ב;
 ל', ז; ג"ד, ה.
 ח"ב: א', י"ב; ל"ב.
 חול — ח"א: קי"ח; קל"ט.
 חולאת — ח"א: י"ד, י"ב.
 ח"ב: ח', ו; כ"ה.
 חולאת הנק' ברעכניש — ח"א: ג'.
 חולה — ח"א: י', ד; כ"א, ט; ל', ב;
 קע"ד.
 ח"ב: ג'.
 חילי נופל — ח"א: כ"ט, ז.
 חולם — ח"ב: ג'.
 חולשות — ח"ב: ו'.
 חום — ח"א: כ"א, א.
 חומה — ח"א: י"ב, ד; ג"ט, ה; ס"ח;
 ס"ט.
 חומר — ח"א: ל"ז, ב; ס"ג; קכ"ט;
 ק"ע.
 חומר וצורה — ח"א: י"ז, ט.
 חומר ממוג — ח"א: ג"ב.
 חומרות יתרות — ח"ב: מ"ה.
 חומש — ח"א: י"ב, א.
 חוני המעגל — ח"א: ס', ט.
 חופה — ח"א: כ"א, ה; מ"ט, ז.
 חוץ לארץ — ח"א: י"ד, ה; ס"א, ב.
 ח"ב: ע"ח.
 חוצה — ח"א: י"ד, ג.
 חור — ח"א: ג"ח, ג.
 ח"ב: ע"ט.
 חורבן ביהמ"ק — ח"א: רי"ט.
 ח"ב: ז', יא; ס"ו.
 חורבן העולם — ח"א: ג'.
 חורבן ירושלים — ח"א: ל"ה, ת.
 חורבן ממשלת עכו"ם — ח"א: ד', ט.
 חורף — ח"א: ס"ו, א.
 חוש השמיעה — ח"א: י"ז, ה.
 ח"ב: ה', טו.
 חושך — ח"א: י"ד, ג; ט"ו, ה; י"ז, ב;
 כ"ג, א; ל"ח, ז; ל"ז, ב; רל"ה.
 ח"ב: א', ד; פ"ג.

מפתח ענינים

חכם שבקדושה — ח"ב: ד, ז.
חכמה — ח"א: ה, ג; ו, ו; ז, ג;
 ח"ז: י, ד; י"ב: ד; י"ז: ח; י"ח: ד;
 כ"א, ג; כ"ג, ו; כ"ט, ד; ל, ז;
 ל"ג, ו; ל"ה, ה; ל"ה, א; ל"ז, ב;
 ל"ז, ב; מ"ט, א; נ"ז, ו; נ"ח, ה;
 ס"א, ב; ס"ד, ג; ע"ד; פ'; פ"ה:
 צ"א; צ"ד; ק"א; ק"ה; ק"יב;
 קמ"ח; קע"ב; קע"ז; קצ"ב; קצ"ז.
 ח"ב: ז, י"ג; י"ט; מ; נ"ג; ע"א;
 ע"ז; פ"ב; פ"ג.
חכמה ושכל — ח"א: א.
חכמה טובה — ח"א: ה, ד.
חכמה עילאה — ח"א: כ"ב, ו; ס"א, ו;
 רפ"ו.
 ח"ב: צ"א.
חכמה פגומה — ח"א: ה, ד.
חכמה תתאה — ח"א: כ"ב, ו; ל"ד;
 רפ"ו.
 ח"ב: צ"א.
חכמות — ח"א: קכ"ז.
 ח"ב: י"ב; מ"ד; ע"ח; צ"א.
חכמות אלקות — ח"א: ל"ה, א.
חכמות התורה — ח"א: ל"ז, ב.
חכמות חיצוניות — ח"א: ה, ד;
 ל"ה, א; ל"ז, ב; מ"ט, ז; ס"ד, ב.
חכמות נכריות — ח"א: י"ז, ב.
חכמות עליונות — ח"א: ט"ז.
חכמות קדושות — ח"א: ל"ה, א.
חכמי הדור — ח"א: נ"ז, ה.
חכמי הטבע — ח"ב: ד, ו.
חכמי המחקרים — ח"א: ס"ג.
חכמי העדה — ח"א: ל"ד, ו; צ"ד.
חכמים ויועצים — ח"א: י"ח, ד.
חכמים להרע — ח"א: ס"ג.
חכמת האמת — חכמת הקבלה —
 ח"א: י"ט, ה.
חכמת הטבע והיסודות — ח"א:
 י"ט, ה.
חכמת העיבור — ח"א: ס"א, ג.
חכמת שלמה — ח"א: ל"ה, א.
 ח"ב: צ"א.
חלאים — ח"ב: ה, א.
חלב — ח"א: ד, ח; ב"א, ז.
 ח"ב: א, ד; ז, א.

חיות — ח"א: א; ט, א; כ"ד, ח;
 ל, ה; ס, ו; ס"ט, א.
חיות — ח"א: נ"ח, י.
 ח"ב: ס"ט.
חיות אש — ח"א: י"ט, ג.
חיות גשמי — ח"א: י"ב, ד.
חיות האדם — ח"א: ח, א.
חיות הנפש — ח"א: י"ג, ה.
 ח"ב: פ"ח.
חיות הקליפות — ח"א: י"ב, ד; י"ז, ג.
 ח"ב: י"ב.
חיות טהורות — ח"א: דל"ג.
חיות טמאות — ח"א: דל"ג.
חיות מהמצוות — ח"א: ה, ב.
חיות רוחני — ח"א: י"ב, ד.
חיות רעות — ח"ב: ד, ו.
חיים — ח"א: י, ט; ב"א, ט; כ"ג, א;
 ל"ג, ז; ל"ה, ה; ל"ז, ב; מ"ז;
 נ"ד, ד; נ"ז, ג; קע"ב.
 ח"ב: ע"ב; ע"ח.
חיים נצחיים — ח"א: כ"א, ט.
 ח"ב: ע"ב.
חילול שבת — ח"א: רע"ז.
חימה — ח"א: נ"ט, ה; ס"ח.
חימום הלב — ח"ב: ה, י"ג.
חיצוניות — ח"א: כ"ה, ג; נ"ה, ג; ע"ג.
חיצונים — ח"א: כ"ב, א; ל"ה, ז;
 מ"א; ס, ו; פ"ו; קל"ט.
 ח"ב: י"ב; מ"ז; פ"ג.
חיצים — ח"ב: פ"ג.
חירות — ח"א: י, ז; ל"א, ה.
 ח"ב: ז, י; י"ז; י"ז; ע"ד.
חיריק — ח"א: ו, ה.
 ח"ב: פ"ב.
חישוב תקופות ומזלות — ח"א:
 ס"א, ג.
חיתוך הדיבור — ח"א: י"ט, ג.
חכם — ח"א: ד, ז; ח, ג; י"ט, ח;
 כ, ד; ס"ה, א; ר"כ.
 ח"ב: ח, ה.
חכם אמת — ח"א: ב"ב, ו; ע"ב.
חכם הדור — ח"א: י"ג, ג; ס"ד, ס"ג.
 ח"ב: ז, ו; ע"ב.
חכם הראוי לסמיכה — ח"א: ס"א, ב.

חותם — ח"א: כ"ב, א; ק"מ.
חותם בתוך חותם — ח"א: כ"ב, א.
חותם דסט"א — ח"ב: ה, ו.
חותם דקדושה — ח"ב: ה, ז.
חותם של זהב — ח"א: ז, ה.
חותם של טיט — ח"א: ז, ה.
חותמו של הקב"ה — ח"א: ק"יב.
חזה — ח"א: ל"ג, ז.
חזן — ח"א: ג; רפ"ב.
חזקיה — ח"א: כ"ז, ז; ר"ג.
 ח"ב: א, יא.
חטא — ח"א: ד, ז; ח, ד; קע"ח.
חטא העגל — ח"א: ד, ז.
חטאים — ח"א: ל"ח, ה.
חטאים עונות ופשעים — ח"א: ו, ג.
חטאת — ח"א: י"ט, ג.
חטה — ח"א: י"ט, ג.
חי — ח"א: ד, ח; י"ז, א; ל"ז, ו;
 ס"ו, ג; קכ"ט; קצ"ד.
 ח"ב: ב, ד.
חי ברכאן דצלותא — ח"א: מ"ה.
 ח"ב: פ"ג.
חי' ברכות שבתפלה — ח"א: ר"ט;
 רס"ז.
חיבוך — ח"א: י"ב, ד; מ"ח.
חיבוך דסט"א — ח"א: מ"ח.
חידוד השכל — ח"א: ל"ח, ז.
חידוש — ח"א: ב"א, ה.
חידוש בראשית — ח"א: ל"ה, ב.
חידוש החכמה — ח"א: ל"ה, ב.
חידוש הנשמה — ח"א: ל"ה, ב.
חידוש העולם — לעתיד — ח"א:
 ח, א; ל"א, ט; ע"ד.
 ח"ב: ח, ח; ח, ט.
חידוש השכל — ח"א: ל"ה, ב.
חידושי תורה — ח"א: נ"ד, ו; ס"א, ה;
 קי"ח; רמ"ה; דס"ב.
 ח"ב: י"ב; ב"א; ס; ק"ה; קי"ח.
חידושין — ח"ב: נ"ג; נ"ז.
חידושין דאורייתא — ח"א: ס"ה;
 קנ"ט.
 ח"ב: ע"ב.
חידושין דאורייתא בשבת — ח"א:
 נ"ח, ה.
חיה רעה — ח"א: ד, ה.

מפתח ענינים

חרובים — ח"א: י"ח, ו; ס, ט.
חרון אף — ח"א: י, ה; י"ג, א;
 י"ח, ב; ט"ז, ב; קנ"ה; דט"ה.
 ח"ב: ס"ב.
חרטה — ח"א: י, ט; קמ"א; קמ"ו;
 קנ"ח; קע"ה.
חרישה — ח"א: ס"ה, ד.
חרפה — ח"א: י"ב, ד; ל"ד, ז; ל"ט.
חרפות — ח"א: פ"ב.
חרפה וקלון — ח"א: י, ד.
חרפות ובזיונות — ח"א: י"ט, ג;
 כ"ח, ב; ל"ה, א.
חרש — ח"א: ס, ח.
ח"ש — ח"א: פ"ב.
חשיבות — ח"א: א', ה, ה.
חשך — ח"א: ט, ג; י"א, ב; נ"ח, ב;
 ע"ד; קי"ב.
ח"יב: ה, ב; ח, ה.
חש"ך — ח"א: י"ט, ח.
חשמל — ח"א: י"ט, ג; מ"א; פ"ב;
 קכ"ז.
חשמל מעולם הבינה — ח"א: ל"ה, ז.
חשק — ח"א: ס"ג, ד.
חתונה — ח"א: מ"ט, ז; רל"ז.
 ח"ב: ט"ו.
חת"ך — ח"א: ס"ג, ב; ק"ח.
 ח"ב: ז, יב.
חתן — ח"א: מ"ט, ז.

ט

טית — ח"א: כ"ח, ג.
ט' היכלין — ח"א: כ"ד, ח.
ט' נקודין — ח"א: ס"ג, ד.
ט' רקיעין — ח"א: ס"ג, ד.
ט' תקונין — ח"א: כ.
טבע — ח"א: ז, א; ח, ז; ט, ה;
 י"ז, א; כ"א, ט; ל"א, ט; נ"ה, ד;
 ס"ב, ו; רט"ז; רל"ד; ר"נ.
ח"ב: ד, ה; י"ז; י"ט.
טהור — ח"א: ל"א, ה.

חסד — ח"א: ב, ו; ג; ד, ד; י"ג, א;
 ט"ו, ה; כ"ח, ב; ל, ו; ל"א, ו;
 ל"ג, ד; ל"ח, ד; מ"א; מ"ח;
 נ"ח, ה; ס"ו; ס"ז; ה; ע"ד; ע"ו;
 פ"ה; צ"ו; ק"ו; קפ"ז; רפ"ג.
ח"ב: ד, ג; ז, י"ג; ח, ט.
חור"ג — ח"א: ד, ד; פ, ר"ה.
חסד תנם — ח"ב: ע"ח.
חסד סתם — ח"א: ס, ה.
חסד שבגבורה — ח"א: כ"ח, ג.
חסדי דוד — ח"א: י, ה.
ח"ב: ב, ב.
חסדי השי"ת — ח"א: ט"ו, ה.
ח"ב: ב, ב.
חסדים — ח"א: ה, ה; י, ו; י"ב, ד;
 ל"ג, ז; ל"ז, ד; ס, ו; פ, ק"ו;
 קמ"ג.
ח"ב: כ"ו, ט.
חסדים המתפשטים בגוף — ח"א:
 ל"ג, ז.
חסדים הפנימים — ח"א: מ"ח.
חסידך — ח"א: י"ד, יא.
חסידים הראשונים — ח"א: נ"ה, ה.
חסירות ויתירות וכו' — ח"א: י"ט, ח.
חסרון — ח"א: ח, א; פ"ט.
חסרון הפרנסה — ח"א: ל"ז, ה.
חסרונות — ח"א: כ"א, ט; צ, קע"ב.
חפץ — ח"א: ל"ג, ה.
חצות — ח"א: כ"ד, ו; קמ"ט.
ח"ב: ס"ו.
חצי הראות — ח"א: י"ג, ד.
חצי מאמר — ח"א: כ"ב, י.
חקיקה ורשימה — ח"א: א.
חקירות — ח"א: ס"ד, ב.
ח"ב: י"ט; מ"ד.
חרב — ח"א: ב, א; ט, ד; ב; נ"ח, ג.
חרב הגאווה — ח"ב: ה, ה.
חרב המדכר — ח"א: ל"ז, ה.
חרב המדכר — ח"א: ל"ז, ה.
חרב פיות — ח"א: ז, ב.
חרב פיפיות — ח"א: ב, ב; ל"ז, ה.
חרבא וקטלא — ח"א: כ, ה.
חרדה — ח"א: י, ד.
חרוב — ח"ב: ב, ה.

חל"ב — ח"א: צ"ו.
ח"ב: א, ד.
חלה — ח"א: נ"ה, ח.
חלום — ח"א: י"ט, ד.
ח"ב: ה, ט; ס"א.
חלון — ח"א: ט, ג; קי"ב.
חלושי כח — ח"א: נ"ה, ה.
חלים — ח"ב: ה, טו.
חליף — ח"א: ל"ז, ו; דע"ח.
חליפות — ח"ב: ז, ד; ס"ח.
חליפין — ח"א: כ"ג, ה.
חלישות הלב — ח"ב: מ"ג.
חלל הפנוי — ח"א: מ"ט, א; ס"ד, א.
ח"ב: י"ב.
חלל השמאלי שבלב — ח"א: ו, ב.
חללים — ח"א: ו, ב.
חלק אלוה — ח"א: ל"ה, א; מ"ט, ד;
 קל"ז.
חם — ח"א: ז, ד.
ח"ב: א, י.
חמדה — ח"א: ס"ט.
חמדת ממון — ח"א: כ"ג, ד.
חמה — ח"א: ו, ה; ט"ז; ל"א, ט; ע"ה.
ח"ב: ב, ג; ס"ו.
חמור — ח"ב: א, ד.
חמימות — ח"א: קנ"ו.
חמימות היצר — ח"א: ד, ה.
חמימות הלב — ח"א: ל"ח, ה.
חמימות תאות ממון — ח"א: י"ג, א.
חמץ — ח"א: ה, ד; נ"ז, ח.
ח"ב: ע"ד; פ"ג.
חן — ח"א: א.
ח"ב: א, יב; ט"ז; ס"ו.
חן של שקד — ח"א: ס, ג.
חנה — ח"א: י"ד, ח.
חנור — ח"א: ל"א, ה.
ח"ב: ב, ה.
חנוכה — ח"ב: ב, א; ז, י"א.
חנוכת ביהמ"ק — ח"ב: ז, יא.
חנופה — ח"ב: כ"ב.
חניטה — ח"א: רע"ז.
חניכיו — ח"א: י"ב, ד.
ח' חנינא בן דוסא — ח"א: י"ח, ו;
 צ"ט.
ח"ב: ב, ה.

מפתח ענינים

ט

י"ג מדות שהתורה וכו' — ח"א:
 כ, ד; כ"ז, ג; נ"ז, ב.
 י"ג תיקוני דיקנא — ח"א: כ, ד:
 כ"ז, ג.
 יד — ח"א: נ"ד, ו; נ"ט, ה.
 י"ד במילוי — ח"א: כ"ב, ב.
 יד ה' — ח"א: נ"ה, ג; ס"א, ב.
 יד הגדולה — ח"א: מ"ו; ס"ז, ז:
 ק"א; ק"ס: רכ"א.
 יד החזקה — ח"א: מ"ו; ס"ז, ז:
 ק"א; ק"פ.
 יד הרמה — ח"א: מ"ו; ק"א; ק"פ.
 יד חותמת — ח"א: ר"י, ב.
 יד ימין — ח"א: מ"ה; מ"ו; נ"ה, ט:
 נ"ז, א.
 יד כותבת — ח"א: ס"א, ב; ר"י, ב.
 יד שמאל — ח"א: מ"ה; מ"ו; נ"ז, ט:
 נ"ז, א.
 ידו — ח"א: כ, ה.
 ידיים — ח"א: ה, ז; כ"ב, ב; כ"ד, ד:
 מ"ד; מ"ו; נ"ז, ט; נ"ז, א:
 ס"ג, ב; פ.
 ח"ב: ה, י"ד; ז, י; י"ט.
 ידיים לתורה — ח"א: ק"א.
 ידיעה — ח"א: כ"א, ד; נ"ז, ג:
 ס"ב, ב; ס"ה, ג; ק"א.
 ידיעת התורה — ח"א: ל"ג, ז.
 יד"ך — ח"א: ס"ה, ז.
 י"ק — ח"א: ק"א; קע"ז; ק"פ.
 ח"ב: ח, א.
 יהודה — ח"א: ד, ה; צ"ז.
 ח"ב: ע"ז; ע"ט.
 ר' יהודה בן בתירא — ח"א: ל"ג, ה.
 יהודי — ח"א: י"ז, ה; י"ח, ב.
 יהורם — ח"ב: ד, ה.
 יהושע — ח"א: ו, ה; ס"א, ב; פ"ב:
 ק"כ.
 ח"ב: ז, יג; ל"ח.
 ר' יהושע — ח"ב: ז, י"ג.
 ר' יהושע בן חנניא — ח"א: ל"א, ט.
 יהושפט — ח"ב: ד, ח; קכ"ה.
 י"ר — ח"א: ל"ח, ז.
 יוכל — ח"א: מ"ה.
 יוכל"ל — ח"ב: א, י"ד; ז, י; י"א; ס"ג.

י

י"ד — ח"א: י"ז, ח; י"ח, ו; כ"ח, ג:
 ל"ד, ה; מ"ט, ג; ס"ג, ב; ס"ז, ד:
 ע"ג; צ"ד; צ"ז; ק"א; קפ"ה.
 ח"ב: ל"ב; פ"ב; צ"א.
 יו"ד דברות — ח"א: ח, ט.
 [ע"ן לקמן מערכת „עשרת הדברות“]
 יו"ד מיני דפקין — ח"א: ח, ט.
 ח"ב: כ"ד.
 יו"ד ספירות — ח"ב: ז, יג.
 י' שמות הוי' — ח"א: ט"ג, ח.
 י"א ברכות — ח"א: ל"א, א.
 י"א סמני הקטורת — ח"א: כ"ד, ב:
 ל"ה, ח.
 יאקדונק"י — ח"א: ס"ג, ב.
 יאוש — ח"א: רפ"ב.
 ח"ב: ז, ז; ע"ח.
 י"ב בקר — ח"א: ל"ג, ג.
 י"ב בדיקות הסכין — ח"א: ל"ז, ה.
 י"ב חדשי השנה — ח"ב: ה' טז.
 י"ב מזלות — ח"א: ט, ב; ל"א, א.
 י"ב מסות — ח"א: ט, ב.
 י"ב נוסחאות התפלה — ח"א: ז, א:
 ט, ב.
 י"ב פשוטות — ח"א: י"ט, ח.
 י"ב צירופי הוי' — ח"א: ח, ט.
 י"ב קרעים בים סוף — ח"א: ט, ב:
 ל"ג, ה.
 י"ב שבטים — ח"א: ד, ט; ט, ב.
 י"ב שבטי יה — ח"א: ל"ג, ג.
 ח"ב: ע"ג.
 י"ב שעות היום — ח"א: ח, ט.
 י"ב שעות הלילה — ח"א: ח, ט.
 י"ב שערי תפלה — ח"א: ט, ה:
 ק"ב.
 י"ב תיבות כב' פסוקי ק"ש —
 ח"א: ל"ג, ג.
 יבום — ח"א: כ"א, ה.
 יבל — ח"ב: ס"ג.
 יבמה — ח"א: כ"א, ה.
 יב"ק — ח"א: ו, ה.
 ח"ב: ט"ה.
 י"ג מדות — ח"א: ח, ד.

טהרה — ח"א: ב, ו; ו, ג; ל"ח, ט:
 נ"א.
 טהרת הלב — ח"א: קנ"ה.
 טהרת המלכות — ח"א: כ"ט, י.
 טוב — ח"א: כ"ג, ג; כ"ח, ג; כ"ט, א;
 ל"ג, ה; נ"א; נ"ה, ה; ס"ה, ג:
 ע"ד; רפ"ג.
 ח"ב: י"ז.
 טוב הגנוז — ח"א: כ"ח, ג; פ"ד.
 טוב הכבוש — ח"א: י"ז, ה.
 טוב ומטיב — ח"א: ד, א.
 טוב ורע — ח"א: ח, ה; נ"ד, ה.
 טוב לב — ח"א: י"ט, ז.
 טוב עין — ח"א: נ"ד, ה.
 טוב שלא נברא — ח"א: ו, ב.
 טומאה — ח"א: ד, ה; כ"ה, ד:
 נ"א; ק"ט.
 ח"ב: ה, ג.
 טומאת מת — ח"ב: ע"ד.
 טורף — ח"א: י"ג, ג; ס"ח.
 טחול — ח"א: כ"ג, ב; ל"ג, ג.
 ח"ב: ו, פ"ג.
 טט — ח"א: ל"ג, ב.
 טיבו — ח"א: ל"ג, א.
 טיעא — ח"א: ז, ה; ח, ח; ט, ד.
 טיפה זרעית — ח"א: ט, ג; ס"א, ג.
 טיקלא — ח"א: ל"ז, ז; ל"ט.
 טירוף הדעת — ח"א: י"ז, ג.
 טל — ח"ב: ה, טו.
 ט"ל אורות — ח"א: י"א, ד.
 ט"ל תורה — ח"א: קנ"ט.
 טלטול — ח"א: מ.
 טלית — ח"א: מ"ט, ז.
 טלית אדום — ח"א: ח, ח.
 טלית בחי' מקיף — ח"א: ח, ח.
 טלית דקליפה — ח"א: ח, ח.
 טלית לבן — ח"א: ח, ח.
 טמא וטהור — ח"א: ח, ו; ל"א, ה.
 טנת"א — ח"א: י"ג, ד.
 טעם — ח"א: י"ט, ח.
 ח"ב: א, יב; ה, י"ד.
 טף — ח"א: ב, ד.
 טרדת עסקי העולם — ח"א: ס"ב, ה.
 טריפה — ח"א: ל"ז, ה.
 טרף — ח"א: י"ז, ג; ל"ז, ו; ס"ח.

מפתח ענינים

יוחא"י — התחלת ליקויא.

ח"ב: ס.

יוחני ומרא — ח"א: י"א, א.

ר' יוחנן — ח"א: ט"ז; ג"ז, א.

ר' יוחנן בן זכאי — ח"ב: ג"ח.

יוכבד — ח"א: קע"ד; ל"ג, א.

יום — ח"א: ג; ח"ב: ד; י"ד, י;

ל"ג, ה; ג"ד, ב.

יום גנוסיא דמלכא — ח"א: י"ז, א.

יום הדין — ח"ב: א; י"ד.

יום החמישים — ח"ב: ע"ג.

יום הכיפורים — ח"א: קע"ט.

ח"ב: ה; י"ד; ז; י"א; מ"ז; ס"ז;

ע"ט; ק"יז.

יום המיתה — ח"א: ד; ח.

יום טוב — ח"א: קל"ה; רל"ה.

ח"ב: ה.

יומא אריכתא — ח"ב: א; י"ד.

יומא דדינא רבא — ח"א: ס"ז, ג.

ר' יונתן — ח"א: י"ח.

ר' יוסי בר אסיין — ח"ב: ע"ז.

יוסף הצדיק — ח"א: א; ב; ב; ז; ה;

ט; ב; י; ד; י"א; ו; י"ג; ט;

י"ט; ג; ג"ד, ג; ל"ג, ב; ל"ט;

ג"ד, ו; ג"ח, ד; ע"ב; פ; פ"ב;

צ"ב; ר"א; רכ"ח; רל"ד.

ח"ב: א; י; ס"ג; ע"א; ע"ט.

ר' יוסף — ח"א: ק"י; קמ"ז.

ירושין — ח"א: ר"מ.

יחוד — ח"א: ל"א, ט.

ח"ב: ט"ז.

יחוד ה' אלקי — ח"א: ג"ד, א.

יחוד חמה ולבנה — ח"א: ו; ה.

יחוד משה ויהושע — ח"א: ו; ה.

יחוד צדיק וכנס"י — ח"א: ג"ד, ב.

יחוד קוב"ה ושכינת"י — ח"א: י"ז;

י"ג, ב; ס"ב, א; ע"ח; קע"ח; ר"ס.

ח"ב: צ"א.

יחודא עילאה — ח"א: י"א, א; מ"ט, ד.

ח"ב: ל"ב.

יחודא תתאה — ח"א: י"א, ד; מ"ט, א;

ק"ל.

ח"ב: ל"ב.

יחודים וזיווגים — ח"ב: כ"ט.

יחזקאל — ח"ב: ל"ט.

יחיד ורבים — ח"ב: ב, ה.

יין — ח"א: כ"א, ט; כ"ט, ח; מ"א;

מ"ט, ז; קע"ז.

ח"ב: כ"ז.

יין המשכר — ח"א: מ"א.

יין המשמח — ח"א: י"ב, ד; מ"א.

יין מלכות — ח"א: י"ב, ד.

ים — ח"א: י"ז, ח; ל"ח, ב; רנ"ז.

ח"ב: פ"ז.

ים החכמה — ח"א: ה, ד.

ח"ב: ז, ה.

ים של שלמה — ח"א: ל"ז, ג.

ימי החול — ח"א: ל"ח, ז; ס"ז, ג;

פ"ז; קי"ט.

ח"ב: י"ז.

ימי טוב — ח"א: ל"ג, ג.

ימי רע — ח"א: ל"ג, ג.

ימי תשובה — ח"א: מ"ט, ה.

ימים — ח"א: ל"ג, ג; ג"ז, ג; ס"ז, ב;

ס"ד, א.

ח"ב: ד, ה.

ימים טובים — ח"ב: ד, ה.

ימין — ח"א: ח; י"ב, ד; ט"ז, ו;

כ"ח, ב; מ"ד; ג"ד, ג; ג"ח, א;

ס"א, א; ס"ז, ב; ס"ט; פ; פ"ד;

קנ"ט.

ח"ב: ח; י"ב; פ"ג.

ימין ה' — ח"א: ו, ד.

ימין ושמאל — ח"א: ב; ג; ה, ה.

ימין שקר — ח"א: מ"ח.

ינוקא — ח"א: ל"ה, ט.

יניקה — ח"א: ק"ה.

יניקת הכסילות — ח"א: י"ז, ג.

יניקת הקליפות — ח"א: ס"ב, ה.

יסוד — ח"א: ל"ד, ג; מ"ח.

ח"ב: ז, יג.

יסוד דאצילות — ח"א: ל"ד, ה.

יסוד האויר — ח"א: קנ"ז.

יסוד האש — ח"א: קנ"ז.

יסוד הפשוט — ח"ב: ס"ז; ס"ז.

יסורין — ח"א: ח; ד; י"ב, ד; כ, א;

כ"א, ט; ל"א, ד; ג"ז, ז; ס"ג;

ס"ה, א; ע"א; קי"ג; קי"ח; קי"ח;

קנ"ד; קס"ה; קע"ז; קפ"ז; ר"ג.

ח"ב: ז; ג; ח; ו; ל"ח; ל"ט;

ס"ב; קי"ט.

יסורין של אהבה — ח"א: ג"ז.

יעקב — ח"א: א; ב; ג; ו; ט; ב;

י, ג; י"ב, א; י"ג, ז; י"ט, ד;

כ"א, ח; כ"ז, ב; כ"ט, ה; ל, ו;

ל"ב; מ"א; מ"ב; מ"ז; ג"ז, ב;

ג"ח, ב; ס"ז, ג; ע"ד; פ"ז; צ"ב;

ק"ז; קע"ז; קפ"א; רכ"ח; רנ"א;

רס"ז.

ח"ב: ב; ד; ד; י; ח; א; כ"ז;

ס"ג; ע"א; ע"ט; פ"ח; קי"ז.

יעקב ובניו — ח"א: ז; א; ט, ה.

יפה עינים — ח"א: ג"ד, ד.

יפה תואר — ח"ב: ס"ז; ע"א.

יפת — ח"א: ז, ד.

יצחק — ח"א: ה; ג; ט, ה; י, ג;

ל, ו; מ"ב; ג"ז, ג; ג"ח, ב;

ס, ג; ע"ד; קל"ה; רע"ח.

ח"ב: א; יא; י"א; ע"ט; ס"ז;

ק"יז.

ר' יצחק (שבוהר) — ח"א: קי"ח.

יציאת הכוכבים — ח"א: י"ד, י"ב.

יציאת מצרים — ח"א: ח' ט.

ח"ב: ד, ה.

יצירה — ח"א: כ"ה, ד; ל"ה, ח;

ג"ה, ט; ס"ז, ג; ר"פ.

יצירה לביש — ח"א: מ"ח; מ"ט, א.

יצירה לטב — ח"א: מ"ח; מ"ט, א.

יצה"ר — ח"א: א; ה; ב; ז, ד;

כ"ה, ח; ל"ד, ז; ל"ה, א; מ"ט, א;

ס"ב, ב; ע"ב; ק"ז; קי"ב; קס"ח;

ק"ל; קל"ד.

ח"ב: מ"ט; ג"א; פ; פ"ג; קי"ז.

יצה"ר מלאך — ח"א: ע"ב.

יצר הטוב — ח"א: א; מ"ט, א;

ס"ב, ב.

ח"ב: פ"ג.

יצרא בישא — ח"א: ב, ה.

יקר — י"ד, י"ב.

ח"ב: ה, ז.

מפתח ענינים

כבוד — ח"א: נ"ז, ה.
כבוד פה — ח"א: י"א, ג; ס"ד, ג.
כבודות לב — ח"א: ס"ד, ה.
כבוד — ח"א: ה, א; י"א, ב; נ"ט, ג;
 כ"ה, ג; כ"ט, ו; מ"ט, ו; נ"ה, ז;
 נ"ט, ה; ס"ו, א; ע"ו, ע"ח;
 קל"א; קס"ח; קפ"א; קע"ב; קע"ו;
 קצ"ד; ר"ב.
 ח"ב: ע"א.
כבוד א"ל — ח"א: ב/ו.
כבוד אלקים — ח"א: ה, א.
כבוד בחי' חכמה — ח"א: ה, ה.
כבוד המקום — ח"א: ו, א.
כבוד השנית — ח"א: י"א, ב; י"ד;
 ל"ו, ה; נ"ט, א; ק"ב.
 ח"ב: ח/ד; י"ב; ע"א; ס.
כבוד התורה — ח"ב: ס.
כבוד ושררה — ח"א: י"ח, ב.
כבוד יר"ט — ח"א: קל"ה.
 ח"ב: א/ה.
כבוד לזקן ששכח תלמודו — ח"א:
 ל"ו, ה; ס"ו, ח.
כבוד מלכים — ח"א: ו/ו, א.
כבוד עוה"ז — ח"א: ו/ו, ג.
כבוד שבת — ח"א: קכ"ה; רע"ו.
כבש — ח"א: כ"ח, ג; ס.
כ"ד בתי דינים — ח"א: רט"ו.
כ"ד מיני פדיונות — ח"א: רט"ו.
כהונה — ח"א: ל"ד, ז.
כהן — ח"א: ט"ג, ז; נ"ד, ה.
 ח"ב: ו/ו, יא.
כהן גדול — ח"א: מ"ה.
 ח"ב: קי"ח.
כהן הדיוט — ח"א: מ"ה.
כהני ה' — ח"ב: ד/ג.
כהנים — ח"א: ב/ו, ג.
כ"ו דורות — ח"ב: ע"ח.
כ"ו כל"ח — ח"ב: ע"ח.
כוונות — ח"ב: ק"כ.
כוונות אלול — ח"א: ו/ו, ה.
 ח"ב: פ"ח.
כוונות הלב — ח"א: ס"ו, ח.
כוונות לולב — ח"א: ל"ג, ו.
כוונות פ' תמיד — ח"א: כ"ח, ג.

ירמיה הנביא — ח"א: ע.
 ח"ב: ט"ו; כ"ב; ס"ו.
ירקא — ח"א: י"א, א.
ישוב — ח"א: ל"א, ד.
ישוב הדעת — ח"ב: ז.
ישוב העולם — ח"ב: ז, ב.
ישועה — ח"א: ח/ט; ס"א, ו; ס'
 צ"ד; ק"ה; ר"כ.
ישועת ישראל — ח"ב: מ"ו.
ישות — ח"א: ד/ו, ט.
ישי — ח"ב: ד/ו, יא.
ישיבה — ח"א: כ"א, ד.
 ח"ב: ה/ט.
ישמעאל — ח"א: ט"ו; ל/ו; קל"ה.
 ח"ב: ה/ו, יא; קי"ח.
ישעיה — ח"א: ל"א, ב.
ישראל — ח"א: א/ו; ד/ו; ו/ו;
 ח/ו, ב; י"א, א; י"ד, ב; ט"ו, ו;
 י"ו, א; י"ח, ב; נ"ט, ג; כ/ו, י;
 כ"א, ח; כ"ג, ג; כ"ה, ד; ל/ו, ב;
 ל"ג, א; ל"ד, ד; ל"ה, א; ל"ה, א;
 ל"ח, ו; מ"ט, ד; נ"ב, ב; נ"ה, א;
 ס"א, ב; ס"ד, ב; ס"ח; ע"ט; ס'
 צ"ג; צ"ד; צ"ו; ק"ב; קט"ו;
 קי"ח; קכ"ג; קפ"ה; רי"ט; ר"כ.
 ח"ב: א/ו, א; ז/ו, ב; ח/ו, א; ט;
 ט"ו; ל"ט; נ"ד; נ"ו; ס"ו; ע"א;
 ע"ב; ע"ו; פ"ב.
ישראל — ח"ב: ס"ב.
ישרות לב — ח"א: ה/ג.
 ח"ב: א/ד.
יששכר — ח"א: כ"ג, ג; ר"פ.
יתוש — ח"א: י"ו, א.
יתרו — ח"א: י/ו, ב; י"ד, ב; נ"ט, א;
 קל"ד; רט"ו.
 ח"ב: ח/ג; ל"ג; מ"ו; ע"ב; ע"ט.

כ

כ"ף — ח"א: ה/ו, ב; פ"ג.
 ח"ב: ס"ב.
כף סופית — ח"א: פ"ג.
כ"ב אותיות לשה"ק — י"ט, ג.
 ח"ב: ע"ט.

יקרות — ח"ב: ס.
ירא שמים בפתח — ח"א: קנ"ב.
יראה — ח"א: ה/ה; י"ד, א; ט"ו, א;
 י"ו, א; י"ט, ט; כ"ב, י; ל"ג, ג;
 ל"ח, ה; נ"ג; ס"ו, ז; ע"ה; פ"ח;
 צ"ו; ק"ב; קי"ד; קל"ה; קמ"ח;
 קנ"ד; קפ"ה; רי"ט.
 ח"ב: א/ו, ד; ד/ו, ד; ו/ו, ט; י"ב;
 י"ו; י"ט; ע"ב; ע"ו; פ"ג.
יראה קדושה — ח"ב: ע"ו.
יראה חיצונית — ח"א: ה/ו, ד.
יראה טובה — ח"א: ה/ו, ד.
יראה נפולה — ח"ב: ע"ו.
יראות נפולות — ח"א: קנ"ד.
יראה עילאה — ח"א: ק"ב.
יראה רעה — ח"א: ה/ו, ד.
יראות רעות — ח"ב: פ"ג.
יראות תחתונות — ח"א: קפ"ה.
יראי ה' — ח"א: י"ד, ו; כ"ח, א;
 נ"ד, ב.
יראת ה' — ח"א: י"ט, ג; ס', ג.
 ח"ב: ח/ו, א.
יראת העונש — ח"א: פ"ו.
יראת הרוממות — ח"א: ט"ו, ג;
 ט"ו; קנ"ד; קפ"ה.
יראת שמים — ח"א: ה/ו, ג; כ"א, ב;
 ל"א, ט; ל"ח, ה; קפ"ה.
 ח"ב: א/ו, ז; ז/ו, ד; מ"ו.
ירבעם בן נבט — ח"ב: ל"ב, ס'.
ירדן — ח"א: י"ד, ה.
ירוקה — ח"א: י"ב, ד.
ירושה — ח"א: ס"ט.
 ח"ב: ל"ו.
ירושלים — ח"א: כ/ו, ד; כ"ב, ח;
 ל"ה, ה; נ"ט, ב; ס', ר"פ.
 ח"ב: א/ו, ד; ע"ט.
ירושלים של מטה — ח"א: מ"ט, ה.
ירושלים שלמעלה — ח"א: מ"ט, ד.
ירח — ח"א: ד/ו, ט.
ירידה — ח"א: ו/ו, ג.
ירידה תכלית העליה — ח"א:
 כ"ב, יא.
 ח"ב: י"ב.
יריעה — ח"א: נ"ד, ב.
ירך — ח"א: ה/ו, ז.

מפתח עינים

כוונות קדיש — ח"א: קע"ו.
 כוכב — ח"א: ט, ב.
 כוכב ומזל — ח"ב: א, ט.
 כוכבא זוטא — ח"א: י"ג, ז.
 כוכבים ומזלות — ח"א: ו, ו;
 ל"א, ד; קי"ב.
 כוס"י — ח"א: קע"ו.
 כות"ל — ח"א: כ"ה, ד.
 כותל מערבי — ח"ב: ס"ו.
 כותלי בית המדרש — ח"ב: ב, ה.
 כ"ו אותיות — ח"א: ל"ח, ב.
 כח — ח"א: ט, א; י"ו, א; ס, ה;
 ס"ו, ב.
 כ"ח אתרוג דמע"ב — ח"א: מ"ד;
 מ"ח.
 ח"ב: ע"א.
 כח ה' — ח"א: י"ט, ח.
 כח הגדול — ח"א: קנ"ה.
 כח הדוחה — ח"א: ס, ג.
 כח הדבור — ח"א: רי"ב.
 כח המדמה — ח"א: ג"ד, ה.
 ח"ב: ח, ו.
 כח המושך — ח"א: ע.
 ח"ב: ד, י"ב; פ"ח.
 כח המכריח — ח"א: ע.
 כח הצומח — ח"א: קנ"ה.
 כח הראות — ח"א: י"ג, ד.
 כ"ח עתים — ח"א: כ"ט, ג.
 כ"ח פירקין דידיים — ח"א: מ"ד.
 כחות הנפש — ח"א: י"ג, ה.
 כיבוד אב — ח"ב: ע"ט.
 כינויים — ח"א: רי"ב.
 כיס — ח"א: ז, א; ט, ה.
 כיסוי דם — ח"ב: פ"ג.
 כיסופין — ח"א: ל"א, ו; ס"ו, ד.
 ח"ב: צ"ט.
 כישוף — ח"א: ס"ד, ב; רל"ד.
 ח"ב: ק"כ.
 כל — ח"ב: ו, ז.
 כלאם — ח"ב: א, ז.
 כלב — ח"א: כ.
 כלבים — ח"א: ס"ו, ג.
 ח"ב: א, ד.

כלה — ח"א: מ"ט, ז.
 כלה — ח"א: ל"ב; מ"ט, ז.
 כלי — ח"א: ל"ו, ו; ע"ג; ע"ו; פ';
 קפ"ה.
 ח"ב: ד, ד; ע"א.
 כלי הדיבור — ח"א: י"א, ב.
 כלי הולדה — ח"א: ז, ג; ס, ח.
 כלי העשיה — ח"א: ס"ו, ב.
 כלי השפע — ח"א: ל"ד, ג.
 כלי זיין — ח"א: ב, א.
 כלי זמר — ח"א: ג"ד, ה.
 כלי חרס — ח"א: רס"ה.
 ח"ב: צ.
 כלי שיר — ח"א: רל"ו.
 כליות — ח"א: ז, ג; ס, ח.
 כלים — ח"א: ג"ג.
 כלים של בית המקדש — ח"א:
 רע"ח.
 כל"ת — ח"א: קנ"א.
 כמה בחי' באור הפנים — ח"א:
 ל"ה, ד.
 כמה בחי' בשונה — ח"א: ל"ה, ד.
 כנור של דוד — ח"א: ח, ב; מ"ט, ז;
 ג"ד, ה.
 כנסת ישראל — ח"א: י"ב, ד; ל"ח, ב;
 ג"ד, ג; רע"ו.
 כנען — ח"א: ו, ד; ט, ה.
 כנעני — ח"א: י"ד, יב.
 כנף — ח"א: י"א, ה.
 כנפי מצוה — ח"א: י"ד, ה.
 כנפי ריאה — (עיין ה' כנפי ריאה ועיין
 ריאה) — ח"א: מ"ה; ס, ג; ס"ג;
 ע"ח; צ"ב; רכ"ה.
 ח"ב: ז, יב; ח, יב; ט.
 כנפיים — ח"א: מ"ה; רי"ב.
 כנפיים דקדושה — ח"א: ס"ג.
 כנפיים לנחש — ח"א: ס"ג.
 כסא — ח"א: ו, ה; י"ג, ה; י"ד, י;
 כ"ה, ג.
 כסא הכבוד — ח"א: מ"ט, ו; ג"ט, ד.
 ח"ב: א, ב.
 כסא לקדושה — ח"א: ד, ט; ג"ה, ה.
 כסא משפט — ח"א: ג"ט, ד.
 ח"ב: ה, יא.
 כסות נקי — ח"א: י"ד, ה.

כסיל — ח"א: כ"ג, ו; ס"ט.
 ח"ב: ס.
 כסילות — ח"א: י"ו, ב; קי"ט.
 ח"ב: י"ו.
 כסלי"ו — ח"ב: ו, יא.
 כסף — ח"א: כ"ג, ו; כ"ה, ד; ס"ט.
 כעס — ח"א: י"ח, ב; כ"א, ט; מ"ג;
 ג"ו, ו; ג"ט, ה; ס"ג; ס"ו, ב;
 ס"ח; קי"ט.
 ח"ב: ח, ב.
 כעס ואכזריות — ח"א: ג"ו, ה.
 כף זכות — ח"א: ג, ו; ו, ו; ל, ז;
 קל"ו; קנ"ו; ר"ז; רע"ו; רפ"ב.
 ח"ב: א, י"ד; קכ"ה.
 כף חובה — ח"א: כ"ג, ה; ל"ח, ב.
 כפול — ח"א: מ"ט, ה.
 ח"ב: ח, א.
 כפיית היצר — ח"א: ל"ג, ג.
 ח"ב: מ"ט.
 כפירות — ח"א: י, ה; י"ח, ב;
 כ"ב, ב; כ"ח, א; ס"ב, ה.
 ח"ב: מ"ד; פ, פ"ו.
 כפרה — ח"א: י, ט; רל"ה.
 ח"ב: א, יד.
 כפרת עוונות — ח"א: ח, ד.
 ח"ב: צ"א.
 כרובים — ח"א: ג, ו; ל"ו, ה.
 ח"ב: א, ה.
 כריתת זרעו של עמלק — ח"א:
 ו, ו; ל"ה, ח.
 כשפ"ר — ח"ב: ח, א.
 כשר ופסול — ח"א: ח, ו; ל"א, ה.
 כתב — ח"א: י"ו, ה; קע"ג.
 כתב ישראל — ח"א: י"ו, ו; ס"א, ב.
 כתבי האריז"ל — ח"ב: ק"כ.
 כתובה — ח"ב: ז, ה.
 כתיבה — ח"א: ס, ו.
 כתם ורכב — ח"א: כ"ט, ג.
 כתר — ח"א: ו, ב; כ"ד, ז; ק"כ;
 קע"ג.
 ח"ב: ו, ה.
 כתר דעשיה — ח"א: כ"ד, ה.
 כתר מלכות — ח"א: ס"ו, ב.
 כתר עליון — ח"א: ע"ב.
 כתרי דמלכא — ח"ב: ע"ב.

מפתח ענינים

לדבר עם חברו ביר"ש — ח"א:

ל"ד, ח.

ח"ב: ד.

לזוים — ח"ב: פ"ה.

לזחות — ח"א: י, ז; ל"ד, ו; ל"ח, ז;

נ"ד, ד; ס, א; ר"י, ו.

ח"ב: פ"ב.

לזחות האבן — ח"א: ס"א, ו.

לוי — ח"א: נ"א; רכ"ז; רל"ז.

ח"ב: ד, ד.

לוי בר סיסא — ח"א: י"א, ב.

לריתן — ח"ב: ז, י.

לולב — ח"א: ל"ג, ז.

לומד מתוך הספר — ח"א: י"ט, א;

כ, ד; ס"ו, ח.

לומדי תורה — ח"ב: ל"ה.

לומדים — ח"א: י"ב, א.

לח — ח"ב: ה, טו.

לחם הפנים — ח"א: ל"א, ט; ס, ו;

ס"ג.

ח"ב: ז, יא.

לחם — ח"א: ז, ה; מ"ו.

לחם ומים — ח"ב: א, ט.

לחם חם — ח"א: ל"א, ט.

לחם משנה — ח"א: ג"ח, ד.

ל"ט מלאכות — ח"א: י"א, ד; ל"ח, ז;

ג"ו, ט; קנ"ט.

ח"ב: ד, ג.

ל"ט מלקות — ח"א: י"א, ד; ג"ז, ח.

ל"ט קללות — ח"א: ל"ח, ז.

לי — ח"ב: צ"א.

לידה (עיני הולדה) — ח"א: כ"א, ז;

כ"ג, ה; ל"א, ט; ל"ז, א; קס"ט.

ליחות הגוף — ח"ב: ה, ז.

לילה — ח"א: ג'; י"ב, ד; ל"ה, ד;

ל"ח, ד.

ח"ב: א, ד; ה, ב.

לילית — ח"א: כ"ג, ו; ל"ג, ג; קס"ט;

ר"ה; רי"ד; רכ"ו.

לימוד — ח"א: ט, ד; ל, ח; ס, ז;

ע"ו; ע"ז; קמ"ב.

לימוד פוסקים — ח"א: ח, ז; רפ"ו.

ח"ב: כ"א.

לימוד פשטי אורייתא — ח"א:

ל"ה, ד.

לימודי ה' — ח"א: כ"ב, א; ס"ט.

ליצנות — ח"ב: פ"ג.

למדן — ח"א: ל"א, ה.

ח"ב: ע"ח.

למס — ח"ב: ח, י.

למעלה מהזמן — ח"א: ז, ה; ל"ג, ה;

צ"ב.

ח"ב: ז, ו; ס"א.

למעלה מהטבע — ח"א: ח, ז.

למעלה מן המחשבה — ח"ב: ז, ז.

לסטים — ח"א: ד, ח.

לעתיד לבא — ח"א: ג'; י"ד, יב;

ט"ו, א; כ"א, ד; כ"ב, יא; ל"א, ט;

ל"ג, ד; ג"א; ס"ד, ה; ס"ו, ג;

קפ"ו; ר"ב.

לשון — ח"א: ס, ז.

לשון ארמי — ח"א: י"ט, ד.

לשון הקודש — ח"א: י"ט, ג.

ח"ב: ב, ה.

לשונות העמים — ח"א: י"ט, ג;

ל"ג, ב.

ח"ב: ב, ה.

לשון הרע — ח"א: ג'; ד, ח; י"ד, יב;

ג"ד, ה; קצ"ו.

ח"ב: כ"ז.

לשון של זהורית — ח"א: כ"ט, ה.

לשם שמים — ח"א: פ"ח.

מ

מ"ם — ח"א: י, ט; י"ז, ח; ל"ז, ב;

ג"ט, ד; ד"ג.

מ"ם סתומה — ח"א: ל"ז, ג; קל"ה;

קפ"ה.

מ' יום שניתנה תורה — ח"א:

י"ג, ז; ל"ז, ב.

מאד — ח"א: י, ג; כ"ג, ה.

ח"ב: ז, ה.

מאה — ח"א: ז, ה.

מאה ואחד — ח"א: ז, ה.

מאה שנה — ח"ב: מ"ח.

מאור הגדול — ח"א: ב, ו.

מאור הקטן — ח"א: ב, ו; ל"ה, ה.

למ"ד — ח"א: י, ז; ל"ז, ב.

ח"ב: צ"א.

לא תחמוד — ח"א: כ"ג, ד; ס"ט.

לאה — ח"א: כ"ח, ג; ל"ב; ס, ד;

ס"ט; רכ"ו; רל"ז.

ח"ב: פ"ה.

לאו — ח"א: ד, ה.

לב — ח"א: א'; ז, ה; ח, ב; י, ז;

י"ב, ד; י"ד, ז; ט"ו, ג; י"ט, ט;

כ"ד, ב; ל, ה; ל"ב; ל"ג, ז;

ל"ד, א; ל"ה, ז; ל"ז, ב; ל"ח, ה;

מ"ו; מ"ט, א; נ"ד, ד; נ"ה, ד;

נ"ט, ט; נ"ט, ב; צ"א; צ"ב; ק"ח;

קל"ח; קמ"א; קמ"ב; קנ"ד; קנ"ו;

קע"ה; קצ"א; רמ"ט.

ח"ב: א, ד; ב, ב; ה, ב; ט;

נ"ו; פ"א; פ"ג; צ"א; צ"ח.

ל"ב אלקים שבמעשה בראשית —

ח"א: י"ט, ז.

לב האבן — ח"א: כ"ה, א; כ"ח, ג.

לב העליון — ח"א: כ, ב.

לב חזק — ח"ב: מ"ו.

לב כסיל — ח"א: ה, ב.

לב נשבר — ח"א: קע"ו.

ח"ב: כ"ד.

ל"ב נתיבות חכמה — ח"א: ל"ז, ה.

לב שומע — ח"א: ה, ג.

לב שמח — ח"א: ה, ג.

לבוש — ח"א: י"א, ז; מ"ב; צ"ד.

ח"ב: ס"ד, ו.

לבושין — ח"א: י"ב, א; י"ג, ה;

כ"א, ט; ל"ג, ב; ס, ו.

ח"ב: ה, טו; צ"א.

לבושין נהירין — ח"א: מ"ב.

ח"ב: פ"ד.

לבושין דקליפה — ח"ב: פ"ד.

לבושין דשכינתיה — ח"א: מ"ב.

לבן — ח"א: י"ב, א; י"ט, ד.

לבנה — ח"א: א'; ז, ה; ט"ז; ע"ד;

קנ"א; קנ"ג.

ח"ב: ב, ג.

לבנה דס"א — ח"א: א';

לבנונית — ח"א: כ"ט, ד.

מפתח ענינים

מאור עינים — ח"א: רע"ו.
 מאורי אור — ח"ב: ס"ז.
 מאורי אש — ח"ב: ס"ז.
 ר' מאיר — ח"א: כ"ה, ג.
 ח"ב: פ"ג.
 מאיר"ת — ח"ב: ה' טו.
 מאכל בהמה — ח"א: רס"ג.
 מאכל שלא נתברר — ח"א: ס"ו, ה.
 מאכלים — ח"ב: ה' י.
 מאכלת — ח"א: ל"ז, ה.
 מאמר — ח"א: ה' א; כ"ב, י.
 ח"ב: ע"א.
 מאמר סתום — ח"ב: י"ב.
 מאמר פתוח — ח"א: נ"ז, ז.
 מאנ"י מכבודות' — ח"א: ב' ה.
 מאציל — ח"א: כ"ה, ת.
 מארת — ח"א: ל"ז, ה.
 מ"ב — ח"א: מ"א; מ"ז; ק"פ.
 מבטח בוגד — ח"א: ס"ח; ס"ג.
 מביני מדע — ח"א: ס"ז, ה.
 מבכירה — ח"ב: ד' ב.
 מ"ג תיבות במזמור לתודה — ח"ב: ב' ה.
 מגדל — ח"א: ט' ב.
 המגיד ממעזריטש — ח"א: קס"ב.
 ח"ב: נ"ח.
 מגילת אסתר — ח"א: י' ת.
 מגיני ארץ — ח"ב: ה' ז.
 מדבר — ח"א: ח' ח; ל"א, ד.
 ח"ב: ה' טו.
 מדבר — ח"א: ר' ח; י"ז, א; ל"ז, ו;
 קכ"ט.
 מדבר צין — ח"א: כ' א.
 מדבר שממה — ח"א: ס"א, ב.
 מדה רעה — ח"א: ח' ה; ל"ז, א.
 מדור הקליפות — ח"א: ל"ג, ב.
 מדורה של ע' כוכבין — ח"א: י"ט, ג.
 מדות — ח"א: כ"ג, ג; ל"ג, א; מ"ט, א;
 נ"ז, ג; ס"ד, א.
 ח"ב: ס"ה.
 מדות רעות — ח"א: ד' ח; ל"ה, א;
 נ"ב; ק"א.
 מדידה — ח"א: כ"ה, ת.
 מדינות — ח"א: ס"א, ג.

מדמה — ח"א: י"ט, ט; כ"ה, א.
 ח"ב: ה' ט; ק"ה.
 מדרגא לדרגא — ח"א: י"א, א;
 כ"ב, י; כ"ה, ב.
 ח"ב: נ"ט.
 מדריגה פחותה — ח"א: י"ד, י"א, א.
 מדריגה עליונה — ח"א: ס"ט.
 מדריגה תחתונה — ח"א: ס"ט.
 ח"ב: פ"א.
 מדרש — ח"א: ס"ד, ד.
 מדת הדין — ח"א: קט"ו; רמ"א.
 מה — ח"א: ד' ט.
 ח"ב: ז' ה.
 מ"ה — ח"א: ב' בהגה"ה: ק"פ.
 ח"ב: פ"ב.
 מואב — ח"ב: י' י"ז; ס.
 מוח — ח"א: כ"א, ב; נ"ז, ו; ס"א, א;
 ס"ה, ג; ס"ז, ו; קצ"א: דכ"ה;
 רנ"ג.
 ח"ב: ח' ב; ל"ט.
 מוח כללי — ח"ב: ע"ב.
 מוחא חוורא ככספא — ח"א: ה' ה;
 ע"ו.
 מוחין — ח"א: ה' ג; י"ח, ד; כ"ט, ב;
 ל' ג; ל"ה, ג; ל"ז, ה; ל"ח, ה;
 נ"ד, ג; ס"ט; פ"ג; פ"ה; פ"ט;
 ק"ה; קע"ז; רי"א.
 ח"ב: ה' ז; ח' י"ב; מ' ס;
 ס"ז; ע"ב; ע"ז; פ"ב.
 מוחין דאימא — ח"א: קל"ה.
 מוחין דגדלות — ח"א: פ"ג; ק"ו;
 רל"ד.
 ח"ב: כ"ב; ל"ח.
 מוחין דקטנות — ח"א: כ"ט, ב;
 מ"ו; ס"ו; ע"ד; ע"ז; פ"ג; ק"ו;
 רל"ד.
 ח"ב: ח' ב; כ"ב; ל"ח.
 מוחין ודעת דמלכות דקדושה —
 ח"א: ג.
 מוחין שבמלכות דקליפה — ח"א: ג.
 מוחין פרטיים — ח"ב: ע"ב.
 מוחין של אר"י — ח"ב: ע"א.
 מוחין של חו"ל — ח"ב: ע"א.
 מוכיח — ח"א: י' ד; כ"ג, ה.
 ח"ב: ח' א.

מוכיחי הדור — ח"א: כ"ב, א.
 מום — ח"א: י"ד, ת.
 מונח — ח"א: ל"ה, ד.
 מוסר — ח"א: כ"ב, א.
 ח"ב: ה' טו.
 מועד — ח"א: י"ד, י; ל"א, ד; רל"ה.
 מופתים — ח"א: מ"ז.
 ח"ב: מ"א.
 מופתים מצדיקים — ח"א: קפ"ו.
 מוצא — ח"א: כ"ג, ג.
 מוצאי שבת — ח"א: קי"ז.
 מוציאי דבה — ח"א: נ"ד, ה.
 מוציאי דבת הארץ — ח"א: כ' ה.
 מורא אב ואם — ח"א: ס' ד.
 מורא רב — ח"א: ס' ד.
 מורא שמים — ח"א: ס' ד.
 מורי — ח"א: י"ג, ה.
 מורים — ח"א: כ' א.
 מורך — ח"א: כ' ה.
 מושכל — ח"ב: י"ט.
 מות — ח"א: רי"ג.
 מותרות — ח"א: כ"ה, ב; ס"א, א;
 ס"ב, ה.
 ח"ב: ל"ז; מ"ז.
 מותרות ופסולת — ח"א: ס"ד, ב.
 מותרות מרה שחורה — ח"א: ל"ז, ה.
 מותרות שבמוח — ח"א: ס"ז, ו; ס"ט.
 מזבח — ח"א: י"ז, ג; ל"ז, ו; מ"א.
 מזג השה — ח"א: י"ד, יב.
 מזוזה — ח"א: כ"ג, ד.
 מזון — ח"א: ל"ז, ו; ס"א, א.
 ח"ב: ס"ג.
 מזונא דגופא — ח"ב: ח' א.
 מזונא דנשמתא — ח"ב: ח' א.
 מזונות — ח"א: ט' ב.
 מזל — ח"א: ט' ב; רי"מ; רנ"ג.
 ח"ב: פ"ג.
 מזל מאדים — ח"א: כ' ה.
 מזליה חזי — ח"א: ד' ט.
 מזמור — ח"ב: צ"ב.
 מזרח — ח"א: ל"א, ב; ס"ז, ה.
 מחאת כפיים — ח"א: י' א; מ"ד;
 מ"ה; מ"ו; רי"ב.
 מחבלים — ח"א: כ"ב, ז.
 מחול — ח"א: ס"ה, ד.

מפתח ענינים

מחלוקת — ח"א: ו, ו; י"ד, י"ב;
 כ, א; ל"ט; מ"ו; נ"ח; ס"א, ה;
 ס"ד; ד; ס"ג; ו; ע"ה; פ"ח; צ"ה;
 צ"ו; ק"י; קל"ו; קמ"ה; קס"א;
 קע"ט; קפ"א; ר"ח; רכ"ח; רל"ט;
 רמ"א; רנ"א; רנ"ח; רע"ו;
 ח"ב: י"ג; כ; ל"ב; ע"א; ע"ח;
 צ"ג.
 מחלוקת היצה"ר — ח"א: ס"ב, ב.
 מחלוקת לש"ש — ח"א: נ"ו, ט.
 מחלוקת שאול ודוד — ח"א: רפ"ג.
 מחלוקת שלב — ח"א: ס"ב, ב.
 מחלוקת שבקדושה — ח"א: ס"ב, ב.
 מחנה דן — ח"א: נ"ו, ה.
 מחנה ישראל — ח"ב: ח, יב.
 מחק"ק — ח"ב: כ"ו; ע"ב.
 מחרת יוהכ"פ — ח"ב: ס"ה.
 מחשבה — ח"א: י"ז; ח; כ"ט; מ"ד;
 נ"ד; א; ס"ד; ג; ס"ה; ב; ע"ג;
 ע"ה; ע"ו; צ"ד; קנ"ו; קצ"ג.
 ח"ב: מ"ט; נ"; נ"א; נ"ג; ע"ט;
 פ"ב.
 מחשבה דקוב"ה — ח"א: י"ד, ג.
 מחשבה ושכל — ח"א: י"ח, א.
 מחשבות — ח"א: מ"ט, א; נ"ה, ג;
 פ"ד.
 מחשבות והרהורים — ח"א: רל"ג.
 מחשבות זרות — ח"א: ה, ה.
 מחשבות זרות בתפלה — ח"א:
 ב, ה; ס, ג; מ"ד; צ"ו; צ"ז.
 ח"ב: מ"ו; צ"ה; קכ"ב.
 מחשבות חיצוניות — ח"א: ל"ה, א.
 מחשבות טובות — ח"א: מ"ט, א.
 מחשבות כפירה — ח"א: רנ"א.
 מחשבות מדותיות — ח"א: י"ז, ח.
 מחשבות מעשיות — ח"א: י"ז, ח.
 מחשבות קדושות — ח"א: צ"ז.
 מחשבות רעות — ח"א: מ"ט, א.
 מחשבות שכליות — ח"א: י"ז, ח;
 נ"ה, ו.
 מחשבת פיגול — ח"א: ל"ז, ו.
 מ"ט אורות — ח"א: ח, ח.
 מ"ט אותיות שבשמות י"ב שבטים
 ח"א: ל"ז, ג.
 ח"ב: ע"ג.

מ"ט אותיות שבשני פסוקי ק"ש —
 ח"א: ל"ז, ג.
 מ"ט ימי הספירה — ח"ב: ע"ג.
 מ"ט שערי בינה — ח"א: קל"ה.
 מ"ט שערי טומאה — ח"א: ל, ב.
 מ"ט שערי תשובה — ח"ב: ע"ג.
 מטבע — ח"א: כ"ג, א.
 מטה — ח"א: ט, ב; מ"ו; קי"ב.
 מטה (שבט) — ח"א: ט, ב.
 מטה — ח"א: כ, ד.
 מטה עוז — ח"ב: ח, ג.
 מט"ט — ח"א: י"א, ה; י"ג, ג; ל"א, ה;
 ל"ה, ח; נ"ה, ט; ע"ט.
 ח"ב: כ, ה.
 מטי ללא מטי — ח"א: כ"ד, א.
 מטעמים — ח"ב: פ"ג.
 מטפחת — ח"א: ס"ג.
 מטר — ח"א: מ; פ"ח.
 ח"ב: א, יב; ס.
 מטרוניא — ח"א: ע"ז.
 מי — ח"א: מ"ט, ה.
 מי המבול — ח"ב: פ"ג.
 מי מריבה — ח"א: ס"א, ה.
 מידד — ח"ב: א, ז.
 מיד"ד — ח"א: צ"ז.
 מיין דוכרין — ח"א: י"א, ז.
 מיין דכיין — ח"א: ל"א, ה; ג.
 מיין מסאבין — ח"א: ל"א, ה.
 מיין מרדין — ח"ב: ה, טו.
 מיין מתיקין — ח"א: נ".
 ח"ב: ה, טו.
 מיין נוקבין — ח"א: ב, ו; י"ב, ד;
 י"ג, ב; י"ז, ז; ל"ז, ו.
 מיין עלאין — ח"א: ל"א, ה.
 מיין תתאין — ח"א: ל"א, ה.
 מיכאל — ח"ב: ה, יב.
 מילה — ח"א: י"ז, י; נ"; פ"ב.
 ח"ב: י"ט.
 מילי דשטותא — ח"ב: כ"ד; מ"ה.
 מים — ח"א: ח, ה; ט, ג; י"א, ז;
 ט"ו, ו; י"ז, ב; ל"ח, ז; מ"ב;
 נ"ד, ו; ס"א, ה; ע"ח; פ"; פ"ח;
 קי"ב; קי"ד; קס"א.
 ח"ב: ד, יא; ה, א; ט"ו; ל"ב;
 ס"ו; פ"ג.

מחלוקת — ח"א: ו, ו; י"ד, י"ב;
 כ, א; ל"ט; מ"ו; נ"ח; ס"א, ה;
 ס"ד; ד; ס"ג; ו; ע"ה; פ"ח; צ"ה;
 צ"ו; ק"י; קל"ו; קמ"ה; קס"א;
 קע"ט; קפ"א; ר"ח; רכ"ח; רל"ט;
 רמ"א; רנ"א; רנ"ח; רע"ו;
 ח"ב: י"ג; כ; ל"ב; ע"א; ע"ח;
 צ"ג.
 מחלוקת היצה"ר — ח"א: ס"ב, ב.
 מחלוקת לש"ש — ח"א: נ"ו, ט.
 מחלוקת שאול ודוד — ח"א: רפ"ג.
 מחלוקת שלב — ח"א: ס"ב, ב.
 מחלוקת שבקדושה — ח"א: ס"ב, ב.
 מחנה דן — ח"א: נ"ו, ה.
 מחנה ישראל — ח"ב: ח, יב.
 מחק"ק — ח"ב: כ"ו; ע"ב.
 מחרת יוהכ"פ — ח"ב: ס"ה.
 מחשבה — ח"א: י"ז; ח; כ"ט; מ"ד;
 נ"ד; א; ס"ד; ג; ס"ה; ב; ע"ג;
 ע"ה; ע"ו; צ"ד; קנ"ו; קצ"ג.
 ח"ב: מ"ט; נ"; נ"א; נ"ג; ע"ט;
 פ"ב.
 מחשבה דקוב"ה — ח"א: י"ד, ג.
 מחשבה ושכל — ח"א: י"ח, א.
 מחשבות — ח"א: מ"ט, א; נ"ה, ג;
 פ"ד.
 מחשבות והרהורים — ח"א: רל"ג.
 מחשבות זרות — ח"א: ה, ה.
 מחשבות זרות בתפלה — ח"א:
 ב, ה; ס, ג; מ"ד; צ"ו; צ"ז.
 ח"ב: מ"ו; צ"ה; קכ"ב.
 מחשבות חיצוניות — ח"א: ל"ה, א.
 מחשבות טובות — ח"א: מ"ט, א.
 מחשבות כפירה — ח"א: רנ"א.
 מחשבות מדותיות — ח"א: י"ז, ח.
 מחשבות מעשיות — ח"א: י"ז, ח.
 מחשבות קדושות — ח"א: צ"ז.
 מחשבות רעות — ח"א: מ"ט, א.
 מחשבות שכליות — ח"א: י"ז, ח;
 נ"ה, ו.
 מחשבת פיגול — ח"א: ל"ז, ו.
 מ"ט אורות — ח"א: ח, ח.
 מ"ט אותיות שבשמות י"ב שבטים
 ח"א: ל"ז, ג.
 ח"ב: ע"ג.

מסדר ומיישב השכל — ח"א: כ"ד, ה.
 מסים וארנוניות — ח"א: י"ז, ה.
 מסירות נפש — ח"א: כ"ו; פ'; קנ"ב;
 קצ"ג; רנ"ב; ר"ס.
 ח"ב: מ"ו; פ"ו.
 מסך — ח"א: ס"ו, ד.
 מסכני — ח"א: י"ג, ה.
 מסכת — ח"א: רס"ב.
 מסכתא — ח"א: ע"ו.
 מעברתא של תפילין — ח"א: ע"ו.
 מעות — ח"א: כ"ג, ו; מ"ט, ז; ק"פ.
 מערת — ח"א: ר"ד.
 מעין — ח"א: ח, ז; ל"ד, ה; קל"ב;
 רס"ב.
 מעין החכמה — ח"א: כ"ה, א.
 מעין עוה"ב — ח"א: ד, א; פ"ה.
 מעקל — ח"ב: ה, יא.
 מערב — ח"א: ל"א, ב.
 מער"ב — ח"ב: ס"ו.
 מערכת הכוכבים ומזלות — ח"א:
 ז, ה; ס"ב, ו; ר"נ.
 מערת המכפלה — ח"א: י"ז, ב.
 מעשה — ח"א: י"ז, ט; י"ח, א;
 ג"ד, ב; ס"ד, ד; ס"ו, ב.
 ח"ב: ז, יג; מ"ט.
 מעשה בראשית — ח"ב: ח, ת.
 מעשה העגל — ח"א: כ"ב, ב; ק"כ.
 ח"ב: ח, א.
 מעשה זמרי — ח"ב: ח, ג.
 מעשים טובים — ח"א: ב"ו; י"ט, ט;
 ל"א, ט; ג"ה, ו.
 ח"ב: ל"ט.
 מעשים רעים — ח"א: ס"ו; רכ"א.
 מפורסם — ח"א: ע"א; פ"ח; קי"ד;
 ר"ס.
 ח"ב: י"ח; ע"ב.
 מפורסמי הדור — ח"ב: א, ג; כ.
 מפורסמים של שקר — ח"ב: ס"ו.
 מפלת רשעים — ח"א: ג"ה, א; ס"ו, ג.
 מצא — ח"א: כ"ג, ג.
 מצה — ח"א: ה, ד; ג"ז, ח; ג"ז, ח.
 מצוה — ח"א: ד, ו; י"ד, ה; קל"ט;
 ער"ה; רע"ז.
 ח"ב: מ"ד; נ"ט; ע"ב; פ"א.

מלכותא דשמאי — ח"א: ל"ג, ג.
 מלכי אוה"ע — ח"א: י"ח, ה.
 מלכי צדק — ח"א: ל"ה, ה; ע"ד; פ'.
 ח"ב: ז, יא.
 מלכים — ח"ב: צ"א.
 מלמדי תינוקות — ח"א: ל"ו, ה.
 מלשינות — ח"א: ל"ח, ב.
 ממון — ח"א: מ"א; ג"ו, ה; נ"ט, ה;
 ס"ח; ס"ט; קע"ו; קצ"ג.
 ח"ב: ל"ו; מ"ו; ס"ד; פ"א.
 ממרין — ח"א: ס, א.
 ממונה — ח"ב: פ'.
 ממוצע — ח"א: קי"ב.
 ממות לחיים — ח"א: ה, ה.
 ממלא כל עלמין — ח"א: ל"ג, ב;
 ס"ד, ב.
 ממשלה — ח"א: ל"ה, ד; מ"א; ג"ו, א.
 ח"ב: ז, י.
 ממשלה על המלאכים — ח"ב: א, א.
 מז — ח"א: כ"ט, ה; ג"ו, ז; ג"ח, א.
 ח"ב: ז, י.
 מנגן כשר — ח"א: ג.
 מנגן רשע — ח"א: ג.
 מנהיג — ח"א: י"ח, ב.
 ח"ב: ז, א.
 מנהיג אמיתי — ח"ב: ח, ע"ב.
 מנהיגי הדור — ח"א: כ"ב, ג; צ"ה.
 ח"ב: א, ג; ה, ה; ט; ט"ו;
 ל"ט; פ'.
 מנהיג ומושל — ח"א: ד, ג.
 מנהיג שקר — ח"ב: ח, ת.
 מנהיגים — ח"א: ס"א, ב.
 מנוחה — ח"ב: ח, י.
 מנורה — ח"א: כ"א, ב.
 מנורת זהב — ח"א: ח, ת.
 מנחה — ח"א: מ"ט, ז.
 מניעות — ח"א: ס"ו, ד; צ"ו; קט"ו;
 קפ"ה.
 ח"ב: מ"ה; מ"ה.
 מניעות ומסכים — ח"א: י"ד, ה.
 מניעת המוח — ח"ב: מ"ו.
 מנצפ"ך — ח"א: ט"ו, ג; ל"ו, ו;
 ס"ה, ד; צ"ו.
 מ"ם וסמ"ך שבלוחות — ח"א: ז, ה.

מלוכה — ח"א: י"ח, ג.
 מלח — ח"א: ד, ט; כ"ג, ב.
 מלחמה — ח"א: י, י; ג"ו, ח; ע"ה.
 ח"ב: מ"ג; פ"ב.
 מלחמות — ח"א: ה"א.
 ח"ב: ס'.
 מלחמות ה' — ח"א: ג"ח, ה.
 מלחמת היצה"ר — ח"ב: ק"א.
 מלחמת עמלק — ח"א: ל"ה, ח; ג"ה, ג.
 ח"ב: ח, ג; ע"ט.
 מליחות — ח"א: י"ט, ח; ס"ה, ה.
 מלך — ח"א: ד, ז; ו, ו; י"ב, ד;
 י"ז, א; י"ח, ד; ל"ה, ה; מ"ט, א;
 ג"ו, ג; ע"ו; פ"ט; רל"ד; רפ"ו.
 ח"ב: ה, י; ס"ו; מ; ס"ג.
 מלכא קדישא — ח"א: י"ב, ד.
 מלכות — ח"א: י, ד; ט"ו; י"ז, א;
 כ"ט, ג; ל, ד; ל"ג, ז; ל"ה, ה;
 מ"ט, א; ג"ו, א; ג"ח, י; ס"ו, ב;
 ע"ד; ע"ח; פ"ה; צ"ו; ק"ב;
 קל"א; קל"ה; קע"ו; קפ"ה; קפ"ה;
 רי"ט.
 ח"ב: ה, יד; ז, י; ט"ו; ס'.
 ע"ב; ע"ו; פ"ב; פ"ו.
 מלכות בחי דל"ת — ח"א: ל, ו;
 קל"ה.
 מלכות בית דוד — ח"א: ג', מ"ט, ה.
 מלכות דיצירה — ח"א: כ"ה, ה.
 מלכות דסט"א — ח"א: א; י"ח, ה;
 כ"ט, ג; מ"ט, ז; ג"ו, ה.
 מלכות דעשיה — ח"א: כ"ה, ב; ר"פ.
 מלכות דקדושה — ח"א: א; ג';
 ד, ב; י"ח, ה; מ"ט, ז; ג"ו, ה;
 קל"ה.
 מלכות המן עמלק — ח"א: ג"ה, ה.
 מלכות הרשעה — ח"א: א; ל"ה, ג;
 ג"ו, ה; פ"ד.
 מלכות מלביש נה"י — ח"א: כ"ד, ג.
 מלכות עכ"ם — ח"א: ס"ו, ד; קע"ו.
 מלכות עמלק — ח"א: קל"ה.
 מלכות פה — ח"א: י"א, ב; י"ב, א;
 י"ח, ו; כ"ט, ג; ל"ו, ו; ל"ח, ב;
 ע"ג; ע"ח.
 ח"ב: ב, ד; פ"ב.

מפתח ענינים

משה"ו — ח"א: ב"ו, ח.
 משוגע — ח"א: א; ל"ו; ו; ס' ג.
 ח"ב: ס"ד.
 משולש — ח"א: מ"ט, ה.
 משומדים — ח"ב: מ"ה.
 משוש — ח"ב: ה, יד.
 משיח — ח"א: ב, א; ו, א; ל, ו;
 ב"ד; ד; ס"ו; ב; ע"ה; ע"ח; ע"ט;
 ק"ו; ק"ח; רכ"ח.
 ח"ב: א, יב; ח, י; ל"ב; ל"ט;
 ס"א; ס"ג; צ"ב.
 משכא דחויא — ח"ב: פ"ג.
 משכיל — ח"א: י"ט; ד; ד"ה.
 ח"ב: י"ט; צ"ב.
 משכ"ל — ח"א: י"ט, ד.
 משכן — ח"א: ב, ו; י"א; ד; ע'
 רפ"ב.
 משכנא דקדושה — ח"א: ה, ד.
 משלי — ח"א: רמ"ג.
 משנה — ח"א: ע"ט.
 משנה תורה — ח"א: ב"ח, ה.
 משניות — ח"א: ס, א.
 משפט — ח"א: ב, ג; ס"ב; י"ח, ד;
 ב"ה; ג; נ"ט; ב; ס"א; א; קט"ו;
 קנ"ד; קס"ט.
 ח"ב: א, יד; ז, ז; ח, יא.
 משפט דקדושה — ח"א: כ, ס.
 משפט מעוקל — ח"א: ס"א, א.
 משפטי אמת — ח"א: ס"א, א.
 משפטים — ח"א: ז; ח, י.
 משקה — ח"ב: ס"ט.
 מתאב"ל — ח"ב: ס"ו.
 מתי מדבר — ח"א: ח, ח.
 מתיקות בתורה — ח"א: קצ"ט.
 מתיקות ומרירות — ח"א: י"ט, ח.
 מתכות — ח"א: ס, ג.
 מתן כסתר — ח"א: פ"ג.
 מתן תורה — ח"א: רי"ט; רס"ו.
 ח"ב: ד, ו; ע"ב.
 מתנגד — ח"א: רכ"א.
 מתנגדים — ח"א: ח, ח; כ"ח, א.
 מתנות — ח"א: י"ו, א.
 מתנת חנם — ח"א: כ, ה.
 מתקלא — ח"א: י"ט, ס.

מרדכי — ח"א: י, ח; י"ו, ה; י"ח, ב;
 ב"ו, ב; ס, ט; ר"ג.
 ח"ב: ע"ד.
 מרה — ח"א: כ"ו, ז.
 מרה שחורה — ח"א: כ"ג, א; ל, ד;
 נ"א; רפ"ב.
 ח"ב: ט; כ"ג; כ"ד; מ"ד; ס"ג.
 מרובע — ח"א: מ"ט, ה.
 מרחצאות — ח"א: כ"ג, א.
 מריבה — ח"א: ה, ד.
 מריבה על צדיקים — ח"א: כ, א.
 מריבה שבין הצדיקים — ח"א: ה, ד.
 מרים — ח"א: כ, א; כ"א, ו; ב"ה, א;
 קע"ד.
 מרירות — ח"א: י"ט, ח; כ"ו, ז.
 מרכבה — ח"ב: ה, יא; ס"ט.
 מרכבה לקדושה — ח"ב: כ"ג.
 מרכבתא עלאה — ח"א: י"ג, ה.
 מרכבתא תתאה — ח"א: י"ג, ה.
 מרעים — ח"ב: צ"א.
 מרקוליס — ח"ב: ס.
 מרת נפש — ח"א: י"ג, ה.
 משא — ח"א: ב"ד, ג.
 משא ומתן — ח"א: י"ד, יב; ל"ג, ב;
 ב"ד; ג; ס, ד; ס"ט; רל"ג; ר"פ.
 משא ומתן באמונה — ח"א: י"ג, א;
 כ"ג, א; כ"ט, ט; ל"ה, ו; צ"ג; ר"י.
 משה רבינו — ח"א: ב, ו; ג, ד, ה;
 ו, ה; י, ח; י"א, א; י"ב, ד;
 י"ח, ב; כ, א; כ"א, ו; כ"ב, א;
 ל, ב; ל"ד, ח; ל"ו, ב; ל"ח, ו;
 מ"ג; ב"ד, ו; ב"ה, ט; ב"ח, א;
 ס, א; ס"ד, ג; ס"ה, ד; ע; ע"ה;
 ע"ט; ק"ג; ק"ד; ק"ה; קט"ו;
 קי"ח; ק"כ; קכ"ג; קל"ו; קל"ה;
 קמ"ג; קמ"ו; קנ"ה; קס"ב; קפ"א;
 קי"צ; קצ"ו; רי"א; רט"ו; רפ"ב.
 ח"ב: א, ב; ב, ד; ה, ז; ז, ב;
 ח, א; כ"ב; כ"ו; כ"ז; ל"ח;
 ל"ט; ס"ו; ע; ע"ב; ע"ח; פ"ב;
 צ"א.
 משה"ה — ח"א: י, ח; י"ג, ג; ב"ו, ח.
 ח"ב: ע"ט.
 משה משיח — ח"א: ב, ו; ט, ד;
 י"ג, ב.

מצוות — ח"א: כ"ג, ה; כ"ה, ג; ל"ג;
 ב"ו, ח; ס"ו, ב; קע"ח, קע"ט.
 ח"ב: ע"ד.
 מצוות בשמחה — ח"א: ה, ב; כ"ד, ב.
 במצוות ג' בחינות: מושכלות,
 מקובלות, חוקות — ח"א: ה, ה.
 מצוות התלוים בראש — ח"א: ה, ב.
 מצוות ומעשים טובים — ח"א: כ, ד.
 ח"ב: ד, ב; ע"ט.
 מצוות מעשיות — ח"א: כ"ב, ח.
 ח"ב: י"ט.
 מצוות עשה — ח"ב: פ"ג.
 מצוות עשה ואהבת — ח"א: צ"ג;
 ר"י; דל"ט.
 מצולות — ח"א: ט, ה.
 מצורע — ח"א: ג; י"א, ז; י"ד, ט;
 כ"א, ה.
 מצח — ח"א: ל"ח, ה.
 מצח הנחש — ח"ב: ד, ז.
 מצח הרצון — ח"א: דט"ו.
 מצר הגרון — ח"ב: ע"ג; ע"ט.
 מצרים — ח"א: ז, א; ח, ט; ס, ה;
 ל, ב; ב"ו, ד; קס"ג.
 ח"ב: א, י; ס; ע"ג; ע"ד; ע"ט.
 מצ"ח — ח"א: ד"א.
 מקוה — ח"ב: קכ"ג.
 מקוה של שבעות — ח"א: ב"ו, ז.
 מקום — ח"א: ס"ו, ב.
 ח"ב: א, י"ד; פ"ג.
 מקומו של עולם — ח"ב: א, י"ד; ב"ו.
 מקורב להצדיק — ח"א: קכ"ט; ד"מ.
 מקטרג הגדול — ח"א: ל"ח, ב.
 מקטרגים — ח"א: פ"ד; פ"ח; קע"ה.
 מקיף למקיף — ח"א: כ"א, ט.
 מקיפי מלכות — ח"א: ל"ה, ט.
 מקיפין — ח"א: כ"א, ד; מ"ח; מ"ט, ז.
 ח"ב: ז, ה.
 מקל — ח"א: א.
 מקרה לילה — ח"א: י"ט, ה; פ"ג.
 ח"ב: ח, ג.
 מקשה לילד — ח"א: קל"ה.
 ח"ב: ב, ה.
 מראה — ח"ב: א, יב; ה, יא.
 מרגלים — ח"ב: ז, ג.

מפתח עינים

נ

נר"ן — ח"א: א; ס"ד; ע"ג.
 נ' יום של ספה"ע — ח"א: י, ח.
 נ' פעמים יצ"מ וכו' — ח"א: מ"ה.
 נ' שערי בינה — ח"א: נ"ה, ז.
 נ' שערי תשובה — ח"ב: ע"ג.
 נ"א רפ"א — ח"א: קע"ד.
 נאמן פשוט — ח"א: נ"ה, ז.
 נא"ף — ח"א: ר"ה.
 נאצלים — ח"א: כ"ד, ח.
 נבואה — ח"א: ג"ד, ה.
 ח"ב: א; ו; ח, ה.
 נבואת משה — שאר נביאים — ח"א: ה, ב.
 נבוארדן — ח"ב: ס"ד.
 נבוכדנצר — ח"ב: ס"ג.
 נביא — ח"א: י, ד.
 נבי"א — ח"א: ה, ב.
 ח"ב: ח, ה.
 נביא שקר — ח"ב: ח, ט"ז.
 נביאים — ח"א: ג; ל"ז, ו; מ"ד; ג"ד, ו; ג"ה, ט; א; קפ"ו; ר"ב.
 ח"ב: ז, ח; ס"ד; פ"א.
 נבילה — ח"א: י"ב, א.
 נבל — ח"א: ג"ד; ד; רע"ט.
 נב"ל — ח"א: קכ"ג.
 נגב — ח"א: פ"א.
 נגבה — ח"א: ס"ב, ה.
 נגונא דליואי — ח"א: י"ג, א.
 נגונים — ח"א: רפ"ב.
 נגידים — ח"ב: ס"ד.
 נגינה — ח"א: ג; מ"ב; מ"ט, ו.
 ח"ב: ל"א.
 נגינה וזמירות — ח"א: ח, ט.
 נגלה — ח"א: י, ז; י"ד, ד; כ"ב, ט; ל"ג, ד.
 נגעי הנפש — ח"א: ס"ה, ד.
 נדב ואביהוא — ח"א: מ"א.
 נדבת המשכן — ח"א: רס"ד.
 נדיב לב — ח"ב: ד, א.
 נדיבות לב — ח"ב: ע"א.
 נדר — ח"א: ג"ה, ב.
 ח"ב: כ"ז.

נד"ת — ח"א: כ"ב, א.
 נהורא עלאה — ח"א: כ"א, ו.
 נהר — ח"א: י"ד, ה.
 ח"ב: ח, א.
 נהרות — ח"א: ט"ז; רס"ב.
 נואף — ח"ב: י"ח.
 נובלות חכמה — ח"א: קכ"ג.
 נוגה — ח"א: י"ט, ה.
 נועם — ח"ב: ע"א.
 נועם העליון — ח"ב: ע"א.
 נופת צופים — ח"א: כ"ה, א.
 נוצות — ח"א: ו, ה.
 נוצר חסד — ח"א: ח, ה.
 נוקבא — ח"א: ל"א, ט.
 ח"ב: פ"ב.
 נוקבא דפרדשקא — ח"א: ב.
 נוקבא דתהום רבא — ח"א: ל"ח, ז.
 ח"ב: ע"ט.
 נוריאל — ח"א: י"ג, ג.
 נושא עון ופשע — ח"א: ח, ד.
 נח — ח"א: קע"ד.
 ח"ב: ס"ז.
 נחל — ח"א: ל"ד, ה.
 נחלת אבות — ח"א: ס; ד; ק"ג.
 נחמה — ח"א: כ"א, ט.
 נחמו — ח"ב: פ"ה.
 נחש — ח"א: ג; ט"ה; ה; י"ט, ג;
 כ"ט, ג; נ"ז, ט; ס"ג; ע"ד; קי"ז.
 ח"ב: ח, ג.
 נחש הקדמוני — ח"א: ל"ה, א.
 נחשים ועקרבים — ח"א: פ"ד.
 נחשת — ח"א: כ"ג, ה.
 נחת — ח"א: א; כ, ה.
 ניאוף — ח"א: ז, ד; י"א, ג; ל"ה, ו;
 מ"ג; ק"ל; קל"ד.
 ח"ב: ט"ו.
 ניגון — ח"א: ג"ד, ו; רכ"ו; רל"ז.
 ח"ב: ח, י; ס"ג; צ"ב.
 ניגון של אומה המצירה וכו' — ח"א: כ"ז, ח.
 ניגון של הצדיק — ח"א: ס"ד, ה.
 ניגונים של לילה — ח"א: רכ"ו.
 נימין שבכנור — ח"ב: ח, יב.
 ניסיון — ח"א: ק"ג.

ניסוך המים — ח"ב: ה בסופו.
 ניסן — ח"א: מ"ט, ה.
 ח"ב: ל"ט.
 ניסן ר"ה למלכים — ח"א: ע.
 ח"ב: ה, י.
 ניצוצות דק' — ח"א: י"ז, ד; כ"ו;
 כ"ז, ח; ל, ז; ל"ה, ח; ל"ז, ז;
 נ"ה, ג; ג"ה, ה; ג"ז, א; ס"ב, ד;
 ס"ד, ב; ע"ה; צ; צ"ד; צ"ו;
 קס"ג.
 ניצוצי אותיות הדיבור — ח"א:
 ס"ב, ד.
 ניצוצי השכינה — ח"א: י"ב, ד.
 ניצוצי נשמות — ח"א: כ, ו.
 נישוק — ח"א: י"ב, ד.
 נכסים — ח"א: כ"ג, ו.
 נכרי — ח"ב: כ"ח.
 נמלה — ח"א: ס"ג.
 נס — ח"א: ז, ה; ג"ט, ד.
 נסיונות — ח"א: ל"ח, ב.
 נסים — ח"א: ז, א; ט, ה; מ"ט, ז;
 ר"ב.
 נסיעה — ח"א: רי"ח.
 נסיעה להצדיק — ח"א: י"ט, א;
 ס"ב, ו; ס"ה, ד; ע"ב; ע"ה; ק"כ;
 קנ"ה; קפ"ה; קפ"ח.
 ח"ב: מ"ה; מ"ו.
 נסיעה לצדיקים על ר"ה — ח"א:
 ס"א, ז; רי"א.
 נסיעות — ח"א: מ.
 ח"ב: ס"ב.
 נסירה — ח"א: ק"ח.
 נסתר — ח"א: י, ז; ט"ה, ד; כ"ב, ט;
 ל"ג, ד.
 נעימות התורה — ח"ב: ע"א.
 נער — ח"א: ל"ב.
 נערה — ח"א: ל"ב.
 נערים — ח"א: ס"ה, ד.
 נעשה — ח"א: כ"ב, ט; ק"כ.
 נפל — ח"ב: כ.
 נפילה — ח"א: כ"ג, ו; כ"ה, ה;
 ל"ח, ז; ס, ו; ק"ח; קי"ב; קפ"א;
 רס"א.
 נפילת ההתפארות — ח"א: י"א, ז.

מפתח עינים

כט

נשמות הצדיקים — ח"א: י"ח, ב; ל"ט, ט.
 נשמות העשוקים — ח"א: פ"ב.
 נשמע — ח"א: כ"ב, ט; ק"כ.
 נשר — ח"א: י"ג, ה; כ"ט, ב; ל"א, א.
 ר' נתן — ח"ב: פ"א.
 נתן הנביא — ח"א: ק"ג.

ס

סמ"ך — ח"א: נ"ט, ד.
 סא"ל — ח"א: ר"ג.
 סביבות המצוה — ח"א: כ"ב, ט.
 ס"ג — ח"א: ב' בהגה"ה; ו', ו; קל"ה; קע"ה.
 ח"ב: פ"ב.
 סגול — ח"א: ו', ה.
 ח"ב: פ"ב.
 סגולה — ח"א: כ"א, ט.
 סגולה לבטל הרהורי ניאוף — ח"א: ל"ג, ו.
 סגולה לבנים — ח"א: מ"ח.
 סגולה לזכרון — ח"א: ז', ה; מ"ה.
 סגולה לזש"ק — ח"א: קנ"א.
 סגולה לחולה — ח"א: ז', ה.
 סגולה לחולי נופל — ח"א: ר"א.
 סגולה לכעס — ח"א: קנ"ה.
 סגולת אכילת שבת — ח"א: נ"ג, ה.
 סגולת הפדיון — ח"א: ק"פ.
 סגולת התענית — ח"א: קע"ט.
 סגירת עינים בשעת ק"ש — ח"א: ל"ג, ג.
 סגל גלות — ח"א: נ"ח, ו.
 סדום — ח"א: ס', ד.
 סדר התפילות — ח"א: ל"א, ז.
 סדר זרעים — ח"ב: ה', א.
 סדרים — ח"א: נ"ג, ג.
 ס"ה — ח"א: ל"ח, ב.
 סובב כל עלמין — ח"א: ס"ד, ב.
 סוד — ח"א: קכ"ו.
 סוד העיבור — ח"א: ס"א, ג.
 סוד כוונת מילה — ח"א: י"ט, ט; ס"ג.
 סוד כוונת תפילין — ח"א: ל"ח, ז.
 סוד נפילת אפים — ח"א: ל"א, ט.

נקודות — ח"א: י"ט, ח; ל"א, ו; ס"ו, ד.
 נקודת האמת בין הצדיקים — ח"א: ס"ו, ד.
 נקודת הדלת של אחד — ח"א: י"ה; ל"ג, ה.
 נקודת המרכז — ח"א: ל"ג, ב; ס"ד, א.
 נקמה — ח"א: דמ"א.
 נר — ח"א: ס"א, ח; ער"ה.
 ח"ב: ט; ל"ח.
 נר ה' — ח"א: ס', ג.
 נר חנוכה — ח"א: י"ד, יב; נ"ד, ו.
 נרדף — ח"א: רכ"א.
 נשואין — ח"ב: כ"ט.
 נשואין בקדושה — ח"א: ז', ג.
 נשואין בקליפה — ח"א: ז', ג.
 נשיאות פנים — ח"א: מ"ז; ס"ו, ב.
 ח"ב: ד', ח.
 נשיכת הנחש — ח"א: קפ"ט.
 נשים — ח"א: נ"ג, ג; ס"ג, ר"ב; ר"ג.
 ח"ב: ב', ד.
 נשימה — ח"א: ה', א; נ"ה, ט; ס', ג; ע"ח; ק"ט.
 ח"ב: ח', יב.
 נשיקין — ח"א: י"ב, א.
 נשמה — ח"א: ד', ח; ח', א; י"ד, ד; ט"ג, ה; י"ז, ב; כ', א; כ"ב, ה; כ"ה, ג; ל"ה, ב; נ"ד, ג; נ"ז, ב; ס"א, ג; ס"ט; קנ"ב; ק"ע; קצ"ב; רכ"ה; רכ"ח; ר"נ; רע"ג.
 ח"ב: א', יב; ב', ו; ה', ג; ז', ד; ח', א.
 נשמות גדולות — ח"א: ס"א, ג.
 נשמות גרים — ח"א: י"ד, ג.
 נשמות בטיקלא — ח"א: ל"ט.
 נשמות חדשות — ח"א: ל"ג, ה.
 נשמות ישראל — ח"א: ח', ו; י"ז, ו; נ"ב.
 ח"ב: א', כ; מ.
 נשמות נפולות — ח"א: ס"ד, ג.
 ח"ב: ה', פ"ג.
 נשמת ער"ך — ח"א: ל"ו, ג; דכ"ו.
 נשמות ערומות — ח"א: ס"ה, א.
 נשמות קדושות — ח"א: ס"ה, א.

נפש — ח"א: ה', ב; י"ב, ד; י"ג, ג; כ"ט, א; ל"א, ו; ל"ז, א; ל"ז, ב; מ"ו; נ"א; נ"ג; נ"ט, ה; ס"א, ח; ס"ה, ב; ס"ז, א; ס"ט; ע"ד; ע"ה; ע"ו; ע"ט; פ"א; ק"ט; קכ"ט; קס"ג; קע"ג; קפ"א; ר"ט; רס"ח.
 ח"ב: מ"ו; פ"ח; צ"ח.
 נפש בכח — ח"א: ל"א, ז.
 נפש בפועל — ח"א: ל"א, ז.
 נפש הבהמיות — ח"א: ל"ט.
 נפש הבנים — ח"א: ס"ט.
 נפש החכם — ח"א: י"ג, ה.
 נפש הרואה — ח"א: י"ז, א.
 נפש חיה — ח"א: י"ב, א.
 נפש יתירה — ח"א: ל"א, ט; קכ"ה.
 נר"נ — ח"א: כ"ד, א; נ"ד, ג; נ"ה, ה.
 נפש רעה — ח"א: ל"א, ט.
 נפשות — ח"א: ל"א, ו; ס"א, ז; ס"ח.
 נפשות הגרים — ח"ב: ע"ב.
 נפשות בטיקלא — ח"א: ל"ז, ז.
 נפשות ישראל — ח"א: י"ז, ה; ע"ח.
 ח"ב: ד', יא.
 נפתלי — ח"א: מ"ז.
 ח"ב: ט"ו.
 נצוח — ח"ב: צ"ב.
 נצח — ח"א: ל"ב; נ"ד, ב.
 ח"ב: ז', יג; פ"א.
 נצח והוד — ח"א: ג', י"ב, ד; ל"ב; מ"א; מ"ח.
 ח"ב: א', יד.
 נה"י — ח"א: כ"ד, ג.
 נה"י דבינה — ח"א: פ"ה.
 נה"י דז"א — ח"א: פ"ה.
 נה"י מלביש חג"ת — ח"א: כ"ד, ד.
 נצחון — ח"א: ע"ה; קכ"ב.
 נצרך לבריות — ח"א: ס"ג, ג.
 נקבה — ח"א: ס"ט.
 נקבים שבגוף — ח"ב: קכ"ג.
 נקודה השייך ללב — ח"א: ל"ד, א.
 נקודה הפנימית — ח"ב: ל"ט; מ"ה.
 נקודה טובה — ח"א: ל"ד, ה; נ"ד, ו; רפ"ב.
 ח"ב: י', מ"ח; קכ"ה.
 נקודה עליונה של א' — ח"א: ו', ה.
 נקודה תחתונה של א' — ח"א: ו', ה.

מפתח ענינים

סודות התורה — ח"א: ט"ו, א; ל"ו, ו; מ"ד.
 ח"ב: פ"ו.
 סוון — ח"א: רס"ו.
 סוחר — ח"א: ז', ה; י"ד, יב.
 סוחר ישמעאל — ח"א: ח, ח; ט, ד.
 סוכה — ח"א: כ"א, ג; מ"ח; רס"ו.
 סוכה בקליפה — ח"א: מ"ח.
 סוכות — ח"א: ל', ו; ל"ג, ז; מ"ח; קל"ה.
 ח"ב: א', ה; ד', ו; ה', יד.
 סוכת דוד — ח"א: מ"ט, ה.
 סוכת דוד הנופלת — ח"א: כ"ט, ז.
 סוכת נוצרים — ח"א: מ"ח.
 סומא — ח"א: רכ"ב.
 סוס — ח"א: י"ב, ד.
 סוספיתא דדהבא — ח"א: ה', ד; ל"ה, א.
 סוף — ח"ב: ד', ד.
 סוף מעשה במחשבה תחילה — ח"א: י"ח, א; ס"ג, ב.
 סופר — ח"א: י"ח, ז.
 סורא — ח"א: ט"ו.
 סחור סחור (בח"י מקיפים) — ח"א: ז', ה.
 סטרא אחרא — ח"א: ד', ט; ה', ד; ל', ח; נ"ו, ה; ס"ז, ד; ס"ט; ק"ה; ק"ט; קי"ב; רל"ד; רע"ז.
 ח"ב: ח', ב; כ"ג; מ"ח; נ"ז; ס"ז; ע"ז.
 סטרא דמותא — ח"א: י', ג.
 סטרא דשמאלא — ח"א: נ"ד, ב; נ"ט, ה.
 סיבות — ח"א: ס"ב, ו.
 ח"ב: ד', ז.
 סיבת כל הסיבות — ח"א: ס"ב, ו.
 סיג — ח"א: ו', ה.
 סיגופים — ח"א: ק"ט.
 ח"ב: קכ"ג.
 סירהא — ח"א: ס"ז.
 סיני — ח"א: ס"ו, ד.
 סיפורי מעשיות — ח"א: ס"ו; קס"ה.
 סיפורי מעשיות מצדיקים — ח"א: רל"ד; רמ"ח.
 סירוס — ח"א: ל"ו, ו.

סכלות — ח"א: ל"ו, ב.
 סלוקא דיסודא עד אר"א — ח"א: ל"ו, ה.
 סליחת עונות — ח"א: קע"ז.
 סלע — ח"א: כ', ב.
 סלת — ח"א: מ"ט, ז.
 סם חיים — ח"א: ק"א.
 ח"ב: ה', טו.
 סם מות — ח"א: ק"א.
 ח"ב: ה', טו.
 סמיכה על קרבנות — ח"א: כ"ה, ה.
 סמיכה שסומכין את הרב — ח"א: ס"א, ב.
 סמיכת גאולה לתפלה — ח"ב: א', יא; ק"ב.
 סמכי קשוט — ח"ב: פ"א.
 סמתרי — ח"ב: ה', טו.
 סנד"ל — ח"א: ג"ה, ט.
 סנהדרין — ח"א: קפ"ג.
 סניגור — ח"א: פ"ד.
 סעד — ח"א: פ"ו.
 סעודה — ח"א: י"ט, ח; ס"ב, ו.
 ח"ב: ד', י.
 סעודה המפסקת — ח"ב: פ"ה.
 סעודת שבת — ח"א: רע"ז.
 ספיחים — ח"ב: ה', ה.
 ספינה — ח"א: ד', ט.
 ח"ב: ז', יג.
 ספינתא — ח"א: א', ב; ו', ה; ה.
 ח"ב: ד', יא.
 ספיקות — ח"ב: י"ב.
 ספיר ואור — ח"א: י"ב, ג.
 ספיר ונהיר — ח"א: ק"א.
 ספירה — ח"א: קפ"ב.
 ספירות — ח"א: י"ט, ח; כ"ד, ח.
 ספירת חסד — ח"א: י"ט, ח.
 ספר — ח"א: י"ט, א; ק"כ; קכ"א; קצ"ב; רפ"א.
 ח"ב: ל', ל"ב; ל"ו.
 ר' ספרא — ח"א: י"ז, ה; ל"ה, ז.
 ספר הזוהר — ח"א: התחלת לקו"מ.
 ספר הרפואות — ח"ב: א', יא.
 ספר זכרון — ח"א: קמ"ב.
 ספר ראשית חכמה — ח"ב: י"ז.

ספר שו"ת — ח"א: ס"א, ה.
 ספר תהלים — ח"א: קנ"ו.
 ח"ב: ע"ג.
 ספר תורה — ח"א: ד', ו.
 ספרי חקירה — ח"ב: י"ט.
 ספרי מוסר — ח"א: ק"כ.
 ספרי מחקרים — ח"ב: מ"ד.
 ספרי מינין — ח"א: ס"ד, ה.
 ח"ב: ל"ב.
 ספרי עכו"ם — ח"א: י"ז, ה.
 ספרים שנשרפו — ח"ב: ל"ב.
 סתימו דעיינין — ח"א: ס"ה, ג.
 סתרי תורה — ח"א: נ"ו, ד.
 ח"ב: ה' בסופו.

ע

עין — ח"א: ל"ו, ב; צ"ד.
 עי אומות — ח"א: כ"ג, א.
 עי אנפין חשוכין — ח"א: ק"א.
 עי אנפין נהירין — ח"א: ק"א.
 עי לשון — ח"א: י"ט, ג; ל"ו, א.
 עי לשונות עכר"ם — ח"א: ל"ג, ז.
 עי נפש בית יעקב — ח"א: ל"ו, א.
 עי פנים של תורה — ח"א: ל"ו, א; ס', ו.
 עי פרים — ח"א: ל"ג, ו.
 עי קלין — ח"א: כ"א, ז; ל"ו, א.
 ח"ב: ב', ו.
 עי קלין קודם הלידה — ח"א: כ"ג, א.
 עי שנים — ח"א: ס', ו.
 עי תיבות שבמזמור יענך — ח"א: ל"ו, א.
 ע"ב — ח"א: ב' בהג"ה; מ"ו.
 ע"ב נימין — ח"ב: ח', א.
 ע"ב צדיקים שבדור — ח"ב: פ"ג.
 ע"ב רי"ו — ח"א: י"ג, ו.
 ע"ב שין — ח"א: מ"ו.
 עבד — ח"א: ק"ו; קצ"ב.
 ח"ב: ב', ה; ה', טו.
 עבדים — ח"א: ד', ט; ס"ד, ו.
 ח"ב: א', י.

מפתח ענינים

עונשים — ח"ב: ס"ו.
 עופות — ח"א: ס"ג.
 עוד בהמה טמאה — ח"א: ס' ז.
 עוד של תפילין — ח"א: מ"ו.
 עורב — ח"א: ג'; ט"ג, ה.
 ח"ב: ד', א.
 עוררים — ח"א: ד', ט.
 עורף — ח"א: ב', ו'; ס"ב, ה; קס"ג.
 ח"ב: פ"ה.
 עושר — ח"א: י"ב, ג.
 ח"ב: פ"ג.
 עז — ח"א: י"א, ד.
 עזות — ח"א: ל', ח; ל"ח, ו; ס"ו, ג.
 ח"ב: א', ג; פ.
 עזות דקדושה — ח"א: כ"ב, ד; קמ"ו;
 רע"א.
 עזות פנים — ח"א: קמ"ו; קנ"ג.
 עזי פנים — ח"א: נ"י; ס"ו, ג.
 עזר — ח"א: י"ט, ח.
 עטרה — ח"א: י"ח, ב.
 ח"ב: ט"ו.
 עיבור — ח"א: ב', ו'; י"ג, ה; ל"א, ט;
 ל"ה, א; ק"ה; קס"ט; קצ"ב.
 ח"ב: כ'.
 עיבור המוחזן — ח"א: כ"א, ז.
 עיגול — ח"א: קפ"ג.
 עיגולים — ח"ב: מ"ה.
 עיור — ח"א: ט', ג; ס' ו.
 עייפות הנפש — ח"א: ס"ו, ח.
 עין — ח"א: י', ח; ט"ג, ח.
 עינא חד דרחמי — ח"א: ד', ט.
 עיני ה' — ח"א: צ"ה.
 ח"ב: ה', י.
 עיני היצה"ר — ח"א: קכ"ח.
 עיני העדה — ח"ב: ס"ו.
 עינים — ח"א: ו', ה; ז', ד; י"ג, ד;
 ט"ו; כ"א, ב; כ"ו, ו; כ"ט, י;
 ל"ו, ב; נ"א; נ"ט, ו; ס"ה, ד;
 ע"ו; ר"ל; רנ"ד.
 ח"ב: ה', טו; ז', יב; מ'; ע"ב; פ"ג.
 עיר אלקינו — ח"א: י', ג.
 עיר הדמים — ח"א: כ"ט, ג.
 עירי"ן (מלאכים) — ח"א: ה', א.

עוז — ח"א: י"ז, א.
 עול דרך ארץ — ח"א: ק"א.
 עול מלכות — ח"א: ק"א.
 עול תורה — ח"א: ק"א.
 ח"ב: ל"א.
 עולה — ח"א: מ"ט, ד; ק"ח.
 עולימתא שפירתא — ח"א: ל"ו, ג;
 ס"ב, ה.
 עולם — ח"א: ה', ב; י"ז, א; י"ט, ג;
 כ"ב, י; ל"ד, ו; מ"ד; ס"ה, ב.
 עולם האצילות — ח"א: ק"פ.
 עולם הבא — ח"א: ד', א; ו', ג;
 ט"ו, ה; י"ז, ח; כ"א, ט; ל', ח;
 ל"ו, ג; מ"ט, ז; ט"ג, ג.
 ח"ב: ז', ו; י"ט; ל"ו; ק"ח; קי"ט.
 עולם הבריאה — ח"א: ק"פ.
 עולם הגלגלים — ח"א: ט', ג; כ"ב, י.
 עולם הגשמי — ח"א: ל"ג, ב; ס"ד, א.
 עולם הדיבור — ח"א: ע"ח; קע"ח.
 עולם הזה — ח"א: י', ט; כ"א, ט;
 כ"ב, י; ל', ח; נ"ד, ב; ט"ו, ג;
 קל"ג; רמ"ד.
 ח"ב: ז', ד; נ"ה; קי"ט.
 עולם החירות — ח"ב: י'.
 עולם היצירה — ח"א: ל"ג, ה.
 עולם הכוכבים — ח"א: ט', ב.
 עולם המלאכים — ח"א: ט', ב.
 עולם הנשמות — ח"ב: ל"ט.
 עולם העליון — ח"ב: ז', ז.
 עולם העשיה — ח"א: ל"ג, ו; ק"פ.
 ח"ב: מ"ט.
 עולם השפל — ח"א: ט', ב.
 ח"ב: ל"ט.
 עולם התחתון — ח"ב: ז', ז.
 עולמות — ח"א: כ"ד, ג; מ"ד; מ"ט, א;
 נ"ב; נ"ח, ד; ע"ה; ע"ח; צ"ד;
 ק"ה; קנ"ט.
 עולמות עליונים — ח"ב: ז', ד.
 עולת רא"י — ח"א: ל"א, ט.
 עומר שעורים — ח"א: י', ח.
 עון פלילים — ח"ב: ח', ג.
 עונג שבת — ח"א: מ"ט, ו; נ"ו, ד;
 נ"ח, ז.
 ח"ב: ע"ב.

עבודה זרה — ח"א: י', ה; י"א, ב;
 י"ג, א; י"ז, ד; י"ח, ב; כ"ב, ב;
 כ"ג, א; כ"ח, א; מ'; ק"ד; רט"ו.
 ח"ב: א', י; כ"ו.
 עבודה עם שכל — ח"א: ס' ו.
 עבודה שבלב — ח"א: מ"ט, ד.
 עבודה תמה — ח"א: י"ה, ה.
 עבודות וסגיפיים — ח"ב: קכ"ג.
 עבודת ה' — ח"א: כ"ה, ג; ל"א, ט;
 ל"ד, ב; ל"ה, א; ל"ח, ה; מ"ט, ד;
 נ"ד, ב; נ"ט, א; ס', ו; ע"ו; ע"ט;
 קנ"ה; קנ"ח; ק"ס; קע"א; קע"ט;
 רמ"ח; רס"א; רע"ב.
 ח"ב: ד', ב; י"ט; ל"ו; מ"ד;
 מ"ח; מ"ט; פ"ו; קכ"ה.
 עבודת ה' בפשיטות — ח"ב: ה', טו.
 עבירה — ח"א: ד', ה; ל"ח, ו; נ"ו, ג;
 צ"ח; ק"א; ק"ס; ר"ד; ר"ו.
 ח"ב: קי"ג.
 עבירות — ח"א: כ"ב, ז; כ"ט, ד;
 ס"ו, ב; ק"ט; קי"ב; קט"ו.
 ח"ב: י"ב; מ"ו; ע"ב.
 עבירות שבידו — ח"א: י"א, א.
 עבר הנהר — ח"א: ס"ד, ב.
 עבר ושנה — ח"א: נ"ו, ג.
 עברים — ח"א: י"ב, ד.
 עבריים — ח"א: ס"ד, ב.
 עגולא — ח"א: נ"ט, ג.
 עגולים — ח"א: ז', א.
 ח"ב: ל"ט.
 עגל — ח"א: קע"ו.
 עדות — ח"א: ט', ב; קמ"ו.
 עדיים — ח"א: כ"ב, י.
 עדן — ח"א: ח', ז.
 עדן עלאה — ח"א: כ"ב, י.
 עדן תתאה — ח"א: כ"ב, י.
 עובד — ח"ב: ח', י.
 עוג מלך הבשן — ח"א: נ"ה, ט.
 ח"ב: ח', יב.
 עוונות — ח"א: ד', ה; ה', ג; ח', ד;
 כ"ב, יא; כ"ז, ז; צ"ד; צ"ו; ק"ה;
 קע"ו.
 ח"ב: ז', ג; ח', ו.
 עוות הדין — ח"ב: ה', יא.

מפתח ענינים

עכ"ם — ח"א: ד, א; י, ב; י"ג, ד;
י"ד, ב; ט"ז; ט"א, ט; כ"ה, ד;
ל, ו; ל"א, ט; ל"ג, ג; ל"ו, ו;
ס"ב, ג; ס"ו, ג; ק"א; רמ"ד; ר"ג.
ח"ב: ט"ז; ס"ה.

עכירות דמים — ח"א: ל"ו, ג; נ"א;
ע"ב.

עכירת המוח — ח"א: ס"ט.

עכירות המעשים — ח"א: מ"ו, ב.
על השחיטה גוי — ח"א: ל"ו, ו.
עלי — ח"א: ו, ו.

עליית העולמות — ח"א: דל"ה.

עלמא דאתי — ח"א: נ"ה, א.

עלמא דאתכסיא — ח"א: ל"ב.

עלמא סתימא — ח"א: י"ב, ה.

עלמא עילאה — ח"ב: צ"א.

עלמא תתאה — ח"ב: צ"א.

עם — ח"א: י"ו, א; כ"ב, ה.

עם סגולה — ח"א: כ"א, ט.

עמוד השחר — ח"א: ד, ח.

עמודא דאמצעיטא — ח"א: ב, ג;
ס"א, א.

עמודים — ח"א: ל"ח, ז; מ"א.

עמון — ח"ב: י, ט.

עמידה — ח"א: ט, ב; כ"ב, יא;
מ"ד; ע"ה.

עמלק — ח"א: ו, ו; י, ו; נ"ו, ה;
נ"ח, ג; קל"ה.

ח"ב: ה, יא; ח, ג; י"ט.

עמ"ר — ח"ב: ה, ט.

ר' עמרם חסידא — ח"א: א, ב; ד, ו.

ענה — ח"א: ו, ו; י"א, ב; י"ד, יב;
כ"ב, י; ל"ג, ו; צ"ג; ק"ל; קל"ה;
קמ"ז; קמ"ח; קס"ב; קס"ח; קצ"ב;
קצ"ו.

ח"ב: ד, יג; ט"ז; ל"ח; ע"ב.

ענוים — ח"א: י"ח, ב.

עני — ח"א: ב, ה.

עניות — ח"א: ד, ח; י"א, ד; כ"ט, ה;
ל"א, ב; מ"ו; מ"ט, ג; נ"ד, ב;
נ"ו, ח; ס"ג; ק"ו; ד"י"ט.

ח"ב: ד, ג; כ"א.

עני שאינו הגון — ח"א: רס"ה.

עני' סוערה — ח"א: ח, ג.

עניו — ח"א: ד, ז; ע"ט; רמ"ו.
ח"ב: כ"ב.

עניותו שהיא גדלות — ח"א: י"א, ו.

עניים — ח"א: ה.

ענון — ח"א: ב, ה; נ"ח, א; ס"ו, ח.

ח"ב: ח, ד; ס.

ענון — ח"ב: ה, טו.

ענו גדול — ח"א: פ"ב.

ענני — ח"ב: ה, טו.

ענני כבוד — ח"ב: ד, ה.

עננים — ח"א: ב, ה; ט"ז; רפ"ג.

ענפי השכל — ח"א: ל"ו, ה.

ענפים — ח"א: ל"ד, ב; ס"ו, א;
ס"ט; ע'.

עסקי עוה"ו — ח"א: י"ד, ט.

עפיפה — ח"א: ס"ג.

עפר — ח"א: ח, ה; ט, ד; י"א, א;
כ"ג, ו; נ"ה, ח; ס, ח; ע"ז; קפ"ט.

ח"ב: ה, א; ס"ו; ע"ב.

עפרון — ח"א: י"ו, ב.

עפרות זהב — ח"א: ס"ט.

עפריים — ח"א: י"א, א.

עץ נ' אמה של המן — ח"א: י, ח.

עץ הדעת טור"ר — ח"א: י"ט, ד.
ח"ב: י"ב.

עץ החיים — ח"א: ל"ח, ה.

עצבון — ח"א: כ"ג, ג.

עצבון ידים — ח"א: נ"ו, ט.

עצבות — ח"א: ד, ח; כ"ג, א; כ"ד, ב;
ע"ב; קנ"ה; קס"ט; קפ"ט; רפ"ב.

ח"ב: ב, ה; ו; כ"ד; מ"ח; פ"ג.

עצבות רוח — ח"א: נ"ד, ו; נ"ו, ט.

עצה — ח"א: י"ו, ח; מ"ט, ה; ס"א, ה.
ח"ב: ב, ב.

עצה מחכמי הדור — ח"א: קמ"ג.

עצות — ח"א: כ"ב, א; מ"א.
ח"ב: ה, ב.

עצות נבערות — ח"א: ס"א, ד.

עצים — ח"א: רכ"ט.

עצירות — ח"א: ס"א, א.

עצירות גשמים — ח"א: מ'
ח"ב: ס'
עצל — ח"ב: ע"ב.

עצלות — ח"א: ד, ח; קנ"ה; קפ"ט.

עצם — ח"א: כ"ב, ו.

עצם לוו — ח"ב: פ"ה.

עצמות — ח"א: ד, ה; נ, ס"ו, ה;
ק"א.

עצמי — ח"א: כ"ב, ה.

עצת הנחש — ח"א: ד, ג.

עצת נשים — ח"א: ס"א, ד.

עצת הצדיק — ח"א: ד, ג.

עקב — ח"א: י"ב, א; כ"ב, יא.

עקב"ב — ח"א: מ"א.

עקב דס"א — ח"ב: ח, א.

עקב דקדושה — ח"ב: ח, א.

עקביים ורגלין — ח"ב: ח, א.

עקו — ח"א: ל"ג, א.

ר' עקיבא — ח"א: ל"א, ט; ס"ד, ג.
ח"ב: ג, ו; ז, ז; ח, א; ס'
ר' עקיבא וחבריו — ח"א: ס"א, ה.

עקמימות הלב — ח"א: ה, ג.
ח"ב: י"ב; מ"ה.

עקשן — ח"ב: מ"ח; נ"א.

ערב רב — ח"ב: ט'
ערב שבת — ח"א: י, ט; י"ט, ה.

ערב שבת בין השמשות — ח"א:
נ"ד, ו; פ"ה.

ערכה — ח"א: ע"ה.

ערכות — ח"א: ט, ב.

ערכי נחל — ח"א: י, ט; ע"ה.

ערוה — ח"א: ל"ו, ה.

ערויות — ח"א: ב, ו; י"ט, ג.
ח"ב: ע"ח.

ערלה — ח"א: ל"ד, ז; ל"ט; פ"ב.

ערלי בשר — ח"ב: ה, טו.

ערלת בשר — ח"א: כ"ב, ה.

ערלת לב — ח"א: ל"ד, ז; מ"ט, א;
קמ"א.

ערמה — ח"א: י"ב, ב.

ערפל — ח"א: קט"ו.

ערקתא דמסאני — ח"א: ל"ה, ט.

עש של קליפה — ח"א: מ"א.

עשב — ח"א: ט, ב; נ"ז, א.

עש"ב — ח"א: ל"ט.

עשיון — ח"א: ב, ו; י"ד, יא; י"ז, א;
ל"א, ד; ס, ג; ס"ה, א; קנ"ט;
רכ"ז; דל"א.
ח"ב: א, ט; ה, א; י"א; ס"ג.

מפתח ענינים

פ

פה — ח"א: י"א, א; כ"א, ב; ל"א, ז;
 ל"ד, ו; מ"ג; מ"ה; נ"ג, ג; נ"ז, ח;
 קס"ג; רי"ב.
 ח"ב: מ"ד; ע"ז.
 פה אלמים — ח"א: ס, ת.
 פה המוכיח — ח"א: ל, ז.
 פה הצדיק — ח"א: ל"ד, ג.
 פ"ה סח — ח"א: מ"ט, ו.
 פה עקרות — ח"א: ס, ת.
 פה פגום — ח"א: י"א, ב.
 פה קדוש — ח"ב: ט"ו.
 פוסקים — ח"א: ח, ו; ס"ב, ב.
 ח"ב: מ"א.
 פועל — ח"א: ס"ג, ב.
 פזר — ח"ב: ע"ד.
 פורים — ח"א: י, ה.
 ח"ב: ע"ד.
 פורעניות — ח"א: ח, ט.
 פורת — ח"א: ז, ד.
 פורת — ח"א: כ, ב.
 פושעי ישראל — ח"א: י"ד, ג; י"ז, א;
 נ"ה, ה; פ; קע"ח; רפ"ב.
 ח"ב: מ"ה.
 פושעים — ח"א: א; י"ב, ב; ל"א, ט;
 קע"א.
 פחד — ח"א: ט"ו, ב.
 ח"ב: מ"ג.
 פחד יצחק — ח"א: ס, ה; ע"ד.
 פחתים — ח"א: ד, ת.
 פטירת הצדיק — ח"א: כ, ה.
 פי שנים — ח"א: כ, ב; י"ט, ה;
 ס"ו, א.
 פיזור הנפש — ח"א: י"ג, ה.
 פייס — ח"ב: פ.
 פילוסופים — ח"א: נ"ה, ו; רט"ז.
 ח"ב: י"ט.
 פינחס — ח"א: ל"ד, ז; ד"יג; רל"ד;
 רפ"א.
 ח"ב: ח, ג.
 פירוד שבין השונאים — ח"א: ס"ז, ה.
 פירורין דמוח — ח"א: י"א, ד.
 פירודין דנהמא — ח"א: י"ד, ד.
 פירות — ח"א: ס"ה, ד; ס"ט.
 פירי — ח"א: ל"ג, א.
 פישון — ח"א: נ"ד, ה.

פ' — ח"א: ס"ג.
 פ"א — ח"א: פ"ג.
 פ' סופית — ח"א: פ"ג.
 פאה — ח"א: י"ז, א.
 פאר — ח"א: י"ז, א; ל"ח, ה.
 ח"ב: מ; ס"ז.
 פגימת החליף — ח"א: ל"ז, ה.
 פגימת הלבנה — ח"א: קנ"א.
 ח"ב: צ"א.
 פגימת המזבח — ח"א: ל"ז, ה.
 פגם אכילה — ח"א: ס"ג, ב.
 פגם אמונת חכמים — ח"א: ס"א, א.
 פגם אמת — ח"א: מ"ז.
 פגם הברית — ח"א: י"א, ד; י"ט, ג;
 ל"א, ט; נ"ז; קס"ט.
 ח"ב: ה, ט"ו.
 פגם הגדלות — ח"א: י"א, ז; כ"ב, י.
 פגם הדיבור — ח"א: ל"ח, ב; ע"ה;
 קע"ח.
 פגם הדעת — ח"א: נ"ד, ו; רס"ג.
 ח"ב: ח, ב; ע"ח.
 פגם החכמה — ח"א: רס"ו.
 פגם הכבוד — ח"א: ס"ג, ב.
 ח"ב: ח, ה; ע"א.
 פגם הכעס — ח"א: נ"ט, ה.
 פגם המוחין — ח"א: ה, ד.
 ח"ב: ע"א.
 פגם המזבח — ח"א: י"ז, ג.
 פגם הנפש — ח"א: י"ג, ה; ס"ז, ח.
 פגם העינים — ח"ב: ע"ב.
 פגם העצמות — ח"א: ס"ז, ה.
 פגם התפילה — ח"ב: ח, ה.
 פגם התפילין — ח"א: ל"ח, ו; מ"ה.
 פגם ע"ז — ח"ב: ס"ב.
 פדיון — ח"א: קמ"ט; ק"פ; רט"ו.
 ח"ב: ט"ו.
 פדיון נפש — ח"א: מ"א.
 ח"ב: ג.
 פדיונות — ח"א: י' בסופו.
 ר' פדת — ח"א: י"ד, ט.

עשבין ודשאין — ח"א: ח, ז.
 עשו — ח"א: א; ח, ג; ט"ז; ל"ו;
 נ"ז, ו; ע"ד; קל"ה.
 ח"ב: ד, י; ה, י"א; ח, א; ע"ט;
 ק"ו.
 עשיה — ח"א: י"ד, יא; כ"ה, ד;
 נ"ה, ט; ק"כ.
 עשיר — ח"א: ב, ד; ד, ט; ר"כ.
 ח"ב: ח, ה; ס"ד.
 עשירות — ח"א: ד, ח; כ"ג, ו; מ"ז;
 מ"ט, ז; נ"ט, ה; ס, א; ס"ו, ב;
 ס"ח; ס"ט; קי"ב; ר"מ.
 ח"ב: ב, ד; פ"ב.
 עשירים — ח"א: ר.
 עשירית — ח"א: מ"ט, ו.
 עשן — ח"א: י, ט; ס"ה, ב.
 עשנים סרוחים — ח"א: ס"א, א.
 עשר קדושות — ח"ב: ע"ח.
 עשר קדושת שבא"י — ח"א: רל"ד.
 עשרה הרוגי מלכות — ח"א: ר"ס.
 עשרה כתרי דמסאכותא — ח"ב:
 פ"ב.
 עשרה מאמרות — ח"א: צ"ו.
 ח"ב: ח, ז; י"ב; ע"א; ע"ח.
 עשרה מדרגות בנבואה — ח"ב:
 ח, ז.
 עשרה מומרי תהלים — ח"א: ר"ה.
 ח"ב: צ"ב.
 עשרה מיני דפיקין — ח"ב: כ"ד.
 עשרה מיני זמרה — ח"א: ר"ה.
 עשרה מיני נגינה — ח"ב: כ"ד; צ"ב.
 עשרה קבין שיחה — ח"ב: כ, ה.
 עשרה קבין שינה — ח"א: קי"ו.
 עשרת הדברות — ח"א: כ"ג, ד;
 ל"ד, ו; ל"ח, ז.
 ח"ב: ח, ז; ע"ח.
 עשרת השבטים — ח"ב: ס"ג.
 עשרת ימי תשובה — ח"ב: ה, יד;
 ע"ג.
 עתירי — ח"א: י"ג, ה.
 עתידות — ח"א: קל"ח.
 ח"ב: ח, ח; ל"ה.
 עתיק — ח"א: י"ג, ה; ס, ה.
 עתיקא — ח"א: כ"א, ט.

מפתח ענינים

פיתוחי חותם — ח"ב: ה, טו.
 פלא — ח"א: כ"ג; ג, נ"ז; ב.
 ח"ב: ה, ב.
 פליאות חכמה — ח"א: נ"ז; ב.
 פליט — ח"א: נ"ה, ט.
 פלשתים — ח"א: ס, ג.
 פני הארץ — ח"א: כ"ג, ו.
 פני ה' — ח"א: ל"א, ט; נ"ה, ט.
 פני המנורה — ח"א: כ"א, ב.
 פני הצדיק — ח"א: קצ"ב.
 פניות — ח"א: ר, ג; ס"ו, ג.
 פנים — ח"א: ב, ו; ח, ג; י"ט, ט;
 כ"א, א; ל"א, ט; נ"ז, ו; ס, ו;
 ס"ג; ס"ו, ג; ס"ז, ב; ע"ד.
 פנים בפנים — ח"א: ג; פ"ה; ק"ח.
 פנים בתורה — ח"ב: ל"ב.
 סנים דס"א — ח"א: כ"ג, א.
 פנים דקדושה — ח"א: כ"ג, א;
 ס"ב, ה; קנ"ג; קצ"ב.
 פנים עליונים — ח"א: ל"ה, ט.
 פנים שוחקות — ח"א: קע"ב.
 פנימי — ח"א: כ"א, ט.
 פנימיות — ח"א: כ"ה, ג; נ"ז, ג; ע"ג.
 פנימיות ברכאן — ח"א: כ"ד, ז.
 פנימיות האמונה — ח"א: קע"ג.
 פנימיות הנפש — ח"א: קע"ב.
 פנימיות התורה — ח"א: ל"ג, ה.
 פנימיות חב"ד דעשי' — ח"א: ר"פ.
 פנימיות חג"ת — ח"א: כ"ד, ז.
 פנימיות מוחין דעשי' — ח"א: ר"פ.
 פנימיות מלכות דיצירה — ח"א:
 כ"ד, ז.
 פסול — ח"א: ח, ו; ל"א, ה.
 פסולת — ח"א: ס, א.
 פסוק א' של ק"ש — ח"א: ל"ז, ג.
 פסוקים — ח"א: נ"ז, ג.
 פסח — ח"א: ל, ו; מ"ט, ו; נ;
 קל"ה; ר"א.
 ח"ב: א, ה; ד, ו; ע"ד; פ"ג.
 פסילים — ח"א: ל, ח.
 פסיעה — ח"א: פ"ה.
 פסיעה גסה — ח"א: רע"ז; רע"ז.
 פסק דין — ח"א: י"ב, א.
 פעולה — ח"א: ל"א, ו.
 פעור — ח"א: ר, ט; י, ח.

פקדון הרוחות — ח"א: ג"ד, ו.
 פקידת יצחק — ח"א: ס, ה.
 פקידת עקרות — ח"א: נ"ג; ס, ה.
 פרדשק"א — ח"א: ב' בהג"ה.
 פר"ה — ח"ב: ע"ד.
 פרה אדומה — ח"א: ג"ד, ה.
 פרו ורבו — ח"א: ז, ה.
 פרוטה — ח"א: ז, א; ט, ה.
 פרי שלא נתבשל — ח"ב: פ"ח.
 פרידה — ח"א: כ"ג, ה.
 פריסא — ח"א: כ"ד, ח.
 פרישות — ח"א: ק"ל.
 ח"ב: ע"ב.
 פרנס — ח"ב: פ"א.
 פרנס חודש — ח"ב: כ"ז.
 פרנסה — ח"א: ד, ט; ט, ב; י"ב, ג;
 י"ד, ה; כ"ג, א; כ"ט, ה; ל"א, ט;
 ל"ז, ו; מ; נ"ד, ו; ס, א; ס"ב, א;
 ס"ו, ב; ע"ט; קע"ב; קפ"ג; ר"ח.
 ח"ב: ה, ג; ז, י; ט"ז; ע"ה.
 פרנסה בנקל — ח"א: נ"ה, ו.
 פרנסה דקדושה — ח"א: כ"ג, ו.
 פרנסי הדור — ח"א: צ"ה.
 פרעה — ל"ה, א; ל"ח, ז; נ"ד, ו;
 ס"ב, ה; ס"ד, ו.
 ח"ב: ז, יג; ח, ג; י"ג; ע"ט.
 פרע"ה — ח"א: קס"ג.
 פרצוף מלכות — ח"א: ע"ח.
 פרק שירה — ח"ב: ס"ג.
 פרקמטיא — ח"א: כ"ג, ד; ס, ה.
 פרשא — ח"א: ה, ה; י"ב, ה.
 פרשיות — ח"א: נ"ז, ג.
 פרשת דרכים — ח"א: ר, ח.
 פרשת פרה — ח"ב: ע"ד,
 פרשת משקלות — ח"א: ל"ה, ח.
 פרשת שופטים — ח"א: י"א, א.
 פשוט — ח"א: מ"ט, ה.
 ח"ב: ח, א.
 פשוטה — ח"א: ר, ה.
 פשטא — ח"א: ל"ה, ה.
 פשטי אורייתא — ח"א: ל"ה, ה.
 פשטי תורה — ח"א: נ"ז, ה.
 פשיטות — ח"ב: ט"ז; י"ט; ע"ח.
 פשעים — ח"א: ל"ד, ז.
 פת — ח"א: ל"ג, ב.

פתח — ח"א: ט, ג.
 ח"ב: ב, ו; ד, ב.
 פתח — ח"א: י"ט, ג.
 פתח דקדושה — ח"ב: מ"ח.
 פתח הבית — ח"א: י"ד, יב.
 פתחה של גהינום — ח"ב: צ.

צ

צבא השמים — ח"ב: א, יג.
 צבאות — ח"א: ל"א, ה.
 ח"ב: ה, ט.
 צבועים — ח"ב: ט"ה.
 צבי לצדיק — ח"א: י"א, ו.
 צביעות — ח"ב: פ"א.
 צב"ר — ח"א: נ"ה, ה.
 צדה — ח"א: ט, ג; קי"ב.
 צדיק — ח"א: ז, ג; ח, ב; ט"ז;
 כ, ט; כ"א, ט; כ"ג, ג; כ"ו;
 כ"ט, ב; ל"א, ה; ל"ג, ה; ל"ד, ב;
 ל"ז, ה; ל"ח, ז; מ"א; מ"ב; מ"ט, ז;
 נ; ס"ב, ו; ס"ג; ס"ד, ג; ס"ה, א;
 ס"ו, א; ס"ז, ר; ע"ג; ע"ט; פ"א;
 פ"ח; צ"ו; צ"ח; ק"ב; קכ"ט;
 קל"ג; ק"מ; קמ"ג; קמ"ד; קנ"ג;
 קנ"ז; קס"ו; קע"ב; קפ"ה; רכ"א;
 רכ"ג; רכ"ד; רל"ז; רמ"א; רמ"ג;
 רמ"ה; רע"ח; רפ"ב; רפ"ה.
 ח"ב: ד, ו; ה, ט"ז; ז, ו; ח, ו;
 י"ט; ל"ג; ל"ח; מ; מ"ה; מ"ז;
 נ"ז; נ"ח; נ"ט; ס"ו; ס"ז; ס"ח;
 ע"ו, פ"ט; צ"ד; קט"ז.
 צדיק אמת — ח"א: כ"ט, י; קס"ג;
 קס"ד; קע"ג; קפ"א; קצ"ב; ר"מ.
 ח"ב: ע"ב; ע"ח.
 צדיק גמור — ח"א: ח, ה.
 צדיק הדור — ח"א: ב, ו; ד, ח;
 ט, ד; י"ז, א; נ"ז, א; ס"א, ז;
 קי"ח; ר"ז.
 צדיק טוב לו — ח"א: נ"ז, ט.
 צדיק ח"י עלמין — ח"א: מ"ד.
 צדיק יסוד עולם — ח"א: ל"ד, ז;
 ס"ג; ע.
 ח"ב: ט"ז.

מפתח ענינים

לה

צמצומים — ח"א: ל, א; ס"א: ה.
צמר — ח"א: כ"ט, י.
צנור — ח"א: ח, ה.
צעקה — ח"א: כ"א, ז; כ"ב, ד; ל"ו, ו; ע"ה: קצ"ח.
צעקת היולדת — ח"א: כ"א, ו.
צעקת המלכות — ח"א: ל, ה.
צעקת השכינה — ח"א: כ"א, ז; כ"ג, א.
צעקת הש"י — ח"א: ל, ו.
צער — ח"א: י, ד; ס"ה: ג; ר"כ: ר"ג; ח"ב: ה, ג; ע"ו.
צער הכושה — ח"א: כ"ב, יא.
צער הנפש — ח"א: ל"ו, ה.
צער ודין — ח"א: ה, ב.
צפון — ח"א: ח, ב; ט, ב; מ"ו: ק"ב.
צפור — ח"א: ט"ו, ה.
צפור דעה — ח"א: ג.
צפורים שבקליפה — ח"א: ג.
צפרדע — ח"א: ג; ט"ו, ה.
צרה — ח"א: ה, ה; קס"ח: קצ"ה.
ח"ב: ב, ב.
צרות — ח"א: כ"א, ט; קס"ט: ק"ע.
ח"ב: ע"ט.
צרים — ח"א: נ"ח, ה; ק"א.
ח"ב: י"ד.
צרכי הגוף — ח"ב: ד, ג.
צרכי צבור — ח"ב: א, ו.
צרעת — ח"ב: פ"ג.

ק

קוף — ח"א: ס"ו, ד; פ"ג.
קבורת משה — ח"ב: ד, יא; ז, יג.
קבלה — ח"א: י"א, ו; מ"ט, ו.
קבלת התורה — ח"א: ח"ט; י"ג, ב; ס"ה: ד; קכ"ג: קמ"ו: ק"צ.
ח"ב: ח, ה.
קבלת פני ת"ח — ח"א: קנ"ג.
קבלת שכר — ח"א: ב, ו.
קבע — ח"א: רפ"ד.
קבר הבעש"ט — ח"ב: ק"ט.

צוואר — ח"א: י"ד, ה.
צום — ח"א: נ"ו, ו.
צו"ם — ח"א: נ"ו, ו.
צומח — ח"א: ד, ח; י"ז, א; קכ"ט.
ח"ב: א, יא; ע.
צופה — ח"א: נ"ו, ג.
צופים — ח"א: ל"ו, ו; ס"ה: ד.
צור — ח"א: י"ב, ד; כ, ב.
צורבא מרבנן — ח"א: ד, ו; ח"ד: ק.
צורה — ח"א: ל"ו, ב; ס"ג: ק"ע.
צחוק ושמחה — ח"א: ל, ו.
צחצוח הנפש — ח"א: י"ג, ה.
ח"ב: ה, ג.
ציד — ח"א: ט, ג; ק"ב.
ציון -- ח"א: ב, ה; קפ"ה.
ציון וסימן — ח"א: י"ט, ח.
ציור — ח"א: ס"ו, ב.
ציורא דבראשית — ח"ב: א, יד; ד, ג.
ציורא זגופא — ח"ב: ר, ג.
ציורא דגן עדן — ח"ב: א, יד.
ציורא דמשכנא — ח"ב: ד, ג.
ציפרים — ח"א: ג.
ח"ב: ד, יא.
ציפצוף — ח"א: רכ"ה.
ציפרתא — ח"א: י"א, ו.
ציץ — ח"א: צ"ה.
ציצית — ח"א: ז, ד; ח, ח; מ"ט, ו; נ"ד, ג.
צירוף אותיות — ח"א: ד, ה; י"ב, ד; י"ט, ו; ל"ו, ו.
צירופים — ח"א: פ"א.
צירי — ח"א: ל"ו, ו; מ"ח.
ח"ב: ג.
צל — ח"א: נ"ה, ג; קע"ב.
צלם — ח"א: נ"ז, ו.
צלם אלקים — ח"ב: ל"ו.
צלע — ח"ב: א, ב.
צמאון הנפש — ח"א: ס"ו, ד; ע"ו.
צמח — ח"א: ט, ב.
צמצום — ח"א: ל"ג, כ; מ"ט, א; נ"ד, ב; ס"ד, א; ע"ח; צ"ד: קמ"ג; ר"ט.
ח"ב: ה, ג.

צדיק מפורסם — ח"א: קל"ב.
צדיק עליון — ח"א: י"ב, א.
צדיק תחתון — ח"א: י"ב, א.
צדיקי הדור — ח"א: ב, ו; ח, ד; נ"ו, א; ס"א, ה.
צדיקי הדור האמתיים — ח"א: כ"ב, ח.
צדיקים — ח"א: א; ה, א; י"ב, א; י"ח, ב; כ"ח, ג; ל"ג, א; ל, ז; נ"ג; נ"ד, ב; נ"ה, ג; ע"א; צ"ו; ק; ק"ט; קל"ה; קמ"ב: ק"ע; קפ"ג; קצ"ו; ר; ר"ח; רט"ו; רל"ד; רע"ו.
ח"ב: ב, ו; מ"ח; נ"ב; פ; פ"ו; פ"ח.
צדיקים אמתיים — ח"א: קע"ו.
ח"ב: ט"ו; צ"א.
צדיקים גנוזים — ח"א: ק"ד.
ח"ב: ל"ב.
צדיקים הצפונים — ח"א: ל"ג, ה.
צדק — ח"א: ז, ב; כ"ט, ג; ל, ה; ס, ו; ס"ו, ד; ע"ד; ע"ה; ע"ח; פ; פ"ו; קל"א; ק"ט; רע"ו.
ח"ב: ל"ו; פ"א.
צדקה — ח"א: ב, ד; י"ג, א; י"ז, ה; כ"ג, ו; כ"ה, ד; כ"ט, ט; ל"א, א; ל"ו, ג; נ"ד, ב; נ"ז, ז; ס"ז, ה; ס"ט; ע"ד; קט"ו; קע"ט; ר"א; ר"ד; רכ"ה; רמ"ב; רנ"ב; רס"ד; רע"ו.
ח"ב: ב, ד; ד, א; ט"ו; מ"ו; ס"ה; ע"א.
צדקה באר"י — ח"א: ל"ו, ד; מ"ד.
ח"ב: ע"א.
צדקה בחו"ל — ח"א: ל"ו, ה.
ח"ב: ע"א.
צדקה בימי החול — ח"א: פ"ו.
צדקה בשבת — ח"א: פ"ו.
צדקה לצדיק — ח"א: ע.
צדקה לצדיקים אמתיים — ח"א: י"ו, ה.
צדקה לתלמיד חכם — ח"א: ד, ח.
צדקות — ח"א: רנ"א.
צדקות ה' — ח"א: נ"ה, ד.

קידושין — ח"א: כ"א, ה; ס"ט.
 קילקול האמונה — ח"א: כ"ב יא.
 ק"ח.
 ח"ב: ס"ב.
 קילקול הבריאה — ח"א: מ"ט, א.
 קילקול המשפט — ח"א: ב, ה.
 ח"ב: ה, יא.
 קילקול הראיה — ח"א: ר"ה; רכ"ז.
 קילקול עינין — ח"א: ב, ה.
 קיימו וקבלו — ח"א: י, ח.
 קין — ח"א: ל"ח, ה.
 ח"ב: ס.
 קינות — ח"א: דמ"ז.
 קיני — ח"ב: ה, יא.
 קיץ — ח"א: ס"ז, א.
 קישוי הולדה — ח"א: ס"ז, ז.
 קישור הלב לדעת — ח"א: ל"ג, ז.
 קליפה — ח"א: ט"ז, ב; ל"ח, א.
 פ"ג; קנ"ב; ד"ה.
 ח"ב: י"ב.
 קליפות — ח"א: ט, ג; י"ז, ג;
 י"ט, ה; כ, ד; כ"ד, ב; כ"ה, ב;
 כ"ח, א; ל"ד, ז; ל"ח, א; ב"ה, ב;
 נ"ז, ד; נ"ט, א; ס"ב, ד; ס"ד, ב;
 ס"ט; ק"ב; קל"ה; קל"ט.
 ח"ב: ח, ד; מ"ה; מ"ז.
 קליפות וס"א — ח"א: רס"ב.
 קליפות ושדין — ח"א: י"ב, ד.
 קליפות שביצירה — ח"א: כ"ה, ד.
 קליפות נוגה — ח"א: ל"ז, ז; ל"ט;
 פ"ב.
 ח"ב: י"ב.
 קללה — ח"א: ל"ז, ו.
 ח"ב: י"א.
 ק"מ קלין — ח"א: כ"ג, א.
 קמ"ג — ח"א: ב, בהג"ה.
 קמ"ה — ח"א: רל"ד.
 קמח — ח"א: ל"ז, ו.
 קמץ — ח"א: ס"ז, ד.
 קמץ וסתים — ח"א: ל"ז, ו.
 קמצן — ח"א: ק"פ.
 קן — ח"ב: פ"ד.
 קנ"א — ח"א: ב, בהג"ה.
 קנאה — ח"א: רע"ח.
 ח"ב: פ.

קול התקיעות — ח"א: כ"ב, ה.
 קול זמרה — ח"א: כ"ב, ד.
 קול טוב — ח"א: ה, ד.
 קול יעקב — ח"ב: ח"א; ע"ט.
 קול כסיל — ח"א: ב"ה, ו.
 קול מחרף ומגדף — ח"א: ב"ה, ו.
 קול ענות — ח"א: ב"ה, ו.
 קול עשו — ח"ב: ע"ט.
 קול פגום — ח"א: ה, ד.
 קול שופר — ח"א: ה, ג; כ"ב, ד.
 קולות — ח"א: כ"ב, ד.
 קולות וברקים — ח"א: ה, ג.
 קומה — ח"א: קל"ט.
 קומה שלימה — ח"א: ב"ד, ג.
 קומה שלימה ברוח — ח"א: ב"ט, א.
 קומת אדם — ח"א: ה, ב.
 ח"ב: ע"ז.
 קומת המצוות — ח"א: ה, ב.
 קומת העולם — ח"א: ה, ב.
 קומת השכינה — ח"א: ב, ו.
 קומת השמחה — ח"א: קע"ח; קע"ט.
 קומת השנה — ח"א: ה, ב.
 קוף — ח"א: ס"ד, ו.
 קוצא דאות ד' — ח"א: י, ה.
 קוצים — ח"א: ד, ח.
 ח"ב: ט"ז.
 קוצר רוח — ח"א: ח, ט.
 ח"ב: פ"ה.
 קושיות — ח"א: ס"ב, ב.
 קטורת — ח"א: י"ג, א; ב"ה, ב;
 ל"ה, ח.
 ח"ב: ט"ז.
 קטיגור — ח"א: פ"ד.
 קטנות — ח"א: ס"ד, ד; ע"ד; קל"ה;
 קפ"א.
 ח"ב: ט"ז; ל"ח.
 קטני אמונה — ח"ב: פ"ה.
 קטני הדעת — ח"א: ס, ד.
 קטני קומה — ח"א: ב"ה, ו.
 קטרא — ח"א: ה, ט.
 קטרוג — ח"א: ה, א.
 קיבוץ — ח"ב: ח, ו.
 קיבוץ אצל הצדיק — ח"ב: מ.
 קיבוץ כר"ה — ח"ב: ה, ט.
 קידוש השם — ח"א: פ; קצ"ג; ר"ס.

קדושה — ח"א: י"א, ג; י"ב, ב; כ, ד;
 כ"ד, ב; מ"ט, ג; פ"ן ק"ט; ק"ב.
 ח"ב: ב, ה; ט"ז.
 קדושה וטהרה — ח"א: ע"א.
 קדושת אר"י — ח"א: ב"ה, ב.
 ח"ב: ע"ח.
 קדושת הברית — ח"א: פ"ב.
 קדושת המחשבה — ח"ב: ע"ט.
 קדושת וטהרת המחשבה — ח"א:
 ר"א.
 קדושת יר"ט — ח"א: קל"ה.
 קדושת ישראל — ח"א: י"ז, ה; ק"א.
 ח"ב: ז, ג.
 קדושת שבת — ח"א: ל"ח, ז.
 ח"ב: פ"ג.
 קדחת — ח"א: רס"ג.
 קדם — ח"א: כ"א, א.
 ח"ב: פ"ב.
 קדמ"ת — ח"א: ל"ח, ו.
 קדק"ד — ח"ב: פ"ה.
 קדש — ח"א: ל"ד, ח.
 קדשי קדשים — ח"א: ס"א, ו.
 קהלת — ח"א: רמ"ג.
 קו הירוק — ח"א: י"ב, ד.
 קודם הבריאה — ח"א: י"ט, ט;
 כ"ב, י; ל"ג, ז.
 קודם מתן תורה — ח"א: ל"ד, ד.
 ח"ב: ע"ח.
 קודש — ח"א: י"ט, ח; כ"א, ג; כ"ד, ו;
 נ"ט, א; ס"א, ו; פ.
 קוב"ה ואורייתא — ח"א: ט"ז, ה.
 קוב"ה ואורייתא וישראל — ח"א:
 דנ"א.
 קוב"ה וישראל — ח"א: ה, ו.
 קוב"ה ושכינתיה — ח"א: ט, ב;
 כ"ט, ג.
 קול — ח"א: ג; ה, ג; כ"ז, ד;
 ל, ח; מ"ב; מ"ד; קע"ח; רכ"ה.
 ח"ב: ה, א; ח, א; פ"ג.
 קול דס"א — ח"א: כ"ב, ו.
 קול דקדושה — ח"א: כ"ב, ז.
 ח"ב: ע"ט.
 קול הברה — ח"א: כ"ב, ו.
 קול המוכיח — ח"ב: ח, א.

מפתח ענינים

רוח הדופק — ח"א: ג'ו, ט.
 רוח החינני שבלב — ח"א: ג'ט, א.
 רוח הטומאה — ח"א: קנ"ו.
 רוח הכולל — ח"ב: ע"ב.
 רוח הקודש — ח"א: ח, ח; י"ב, א;
 י"ט, ג; כ"א, ג; ל"ז, ו; נ"ד, ו;
 נ"ו, ט; ע"ח; קנ"ו; רע"ט.
 ח"ב: ח, ח; ע"ב.
 רוח חיים — ח"א: ח, א.
 רוח חכמה — ח"א: כ"א, ג; נ"ט, ה;
 ס"א, ח.
 רוח טובה — ח"א: נ"ד, ו; רפ"ב.
 ח"ב: ס"ג.
 רוח טומאה — ח"א: ח, ג.
 רוח לעילא — ח"א: ס"ו, א.
 רוח לתתא — ח"א: ס"ו, א.
 רוח נבואה — ח"א: נ"ד, ו.
 ח"ב: ח, ו; ע"ט.
 רוח נגידיים — ח"א: י"ג, א.
 רוח נדיבה — ח"א: י"ג, א.
 רוח נכאה — ח"א: נ"ד, ו; רפ"ב.
 רוח נשברה — ח"א: ק"ח.
 רוח סערה — ח"א: ח, ג; י"ז, ה;
 י"ט, ג; ל"ח, ב; פ"ב.
 ח"ב: ט.
 רוח צפון — ח"א: מ"ט, ה.
 רוח צפונית — ח"א: ח, ב.
 רוח קנאה — ח"ב: ל"ב.
 רוח רעה — ח"א: י"ז, ה; נ"ז, ו.
 רוח שבלב — ח"א: י, ה.
 רוח שטות — ח"א: א; י"ט, ג; כ"ז, ח;
 נ"ד, ו; ע"ב; ע"ח; קט"ז; קמ"ו;
 קנ"ו; קע"ו.
 ח"ב: ח, ב.
 רוחא — ח"א: י, ה; י"ג, א.
 רוחני — ח"א: קע"ב.
 רוחניות — ח"א: י"ד, ט; ק"י.
 רוכב — ח"א: ט, ב.
 רומח — רוח מ' — ח"א: ח, ח; י, ט.
 רומי רבתי — ח"ב: ס"ו.
 רומי זעירתא — ח"ב: ס"ו.
 רוע לב — ח"א: ס, ו.
 רועה — ח"ב: ס"ג.
 רועה נאמן — ח"ב: ל"ט.
 רועים דסט"א — ח"א: כ"ב, ד.

רועים דקדושה — ח"א: כ"ב, ה.
 רועים ומנהיגי הדור — ח"א: ס"ז, ג.
 רופא — ח"א: ל, ב.
 ח"ב: ג.
 רוק של חליצה — ח"א: כ"א, ו.
 רות — ח"א: ס"ה, ד.
 ח"ב: ק"ב.
 רוז — ח"א: ח, ט.
 רוזי תורה — ח"ב: מ"ז.
 רוזין — ח"א: י"א, ו.
 רוזין דאורייתא — ח"א: פ"ד.
 רוזין דרוזין — ח"א: י"א, ו.
 רחב — ח"א: כ"ג, ג.
 רחוקים — ח"א: ס"ב, ג.
 רחיצת מים חמים בע"ש — ח"א:
 י"ט, ה; פ"ב.
 רחל — ח"א: י"ב, א; ל"ד, ח; ס, ד;
 ס"ט.
 ח"ב: ס"ז; פ"ה.
 רח"ל — ח"א: מ"ח.
 רחמי השי"ת — ח"א: י"ד, יא.
 רחמים — ח"א: ב, ו; ד, ד; י"ח, ג;
 כ, ב; ל"א, א; מ"ח; נ"ז, ו; ע"ד;
 ע"ו; ק"ט; קס"ה.
 ח"ב: ח, ב.
 רחמים גדולים דע"ס — ח"א: ק"ה.
 רחמים פשוטים דז"א — ח"א: ק"ה.
 רחמן — ח"ב: ז, א.
 רחמנא לבא בעי — ח"ב: מ"ד.
 רחמנות — ח"א: י"ח, ב; ק"ה; ק"ו;
 קי"ט.
 ח"ב: ד, א; ז, א; ח, ב; מ"ט;
 ס"ב.
 רחמנות דסט"א — ח"ב: ח, ב.
 רחמנותו ית' — ח"א: ח, ד.
 ח"ב: א, יד.
 רח"ש — ח"א: רל"ז.
 ריאה (עינו כנפוי ריאה) — ח"א: ח, ט;
 מ"ה; צ"ב; רכ"ה; רס"ו.
 ח"ב: ב, ו; ה, ט; ז, יב; ח, יב.
 ריב — ח"א: מ"ח.
 ריבוי — ח"א: י, י.
 ריבוי אור — ח"א: נ"ז, ג; ס"ד, ב.
 ח"ב: ל"ח.

רי"ו — ח"א: ל"ז, ו; מ"ו.
 רי"ו די"ן — ח"א: ל"ז, ו.
 ריח — ח"א: ב, ו; י"ב, ד; י"ט, ח.
 ח"ב: א, יב; ה, יד; ח, א.
 ריקודין — ח"א: מ"א; מ"ט, ו.
 ח"ב: כ"ד.
 ריקודין והמחצת כף — ח"א: י, א.
 ריקודין של חתונה — ח"א: ל"ב.
 רישא — ח"א: כ"א, ב.
 רכ"ד אורות — ח"ב: פ"ז.
 רכילות — ח"א: י"ד, יב.
 רל"א שערים — ח"א: ל"א, ו.
 רמזים — ח"א: נ"ד, ב.
 ח"ב: ז, י.
 רמ"ח איברים — ח"א: קע"ח.
 ח"ב: כ"ו; ע"ב.
 רמ"ח מצוות — ח"ב: כ"ו.
 רנה — ח"א: ה, ה.
 רע — ח"א: נ"א; נ"ה, ה.
 ר"ע — ח"א: ל"ח, ב.
 רע בכח — ח"א: ח, ה.
 רע הכולל — ח"א: י"ט, ג.
 רע עין — ח"א: נ"ד, ד; נ"ה, ג.
 רעב — ח"א: י"ג, ה; ל"ט; נ"ד, ו.
 רע"ב — ח"א: ס"ב, ה.
 רעבון — ח"א: ל"ט.
 רעוא דרעוין — ח"א: ד, ט.
 רעיא מהימנא — ח"א: כ"ב, ג;
 ע"ט; רפ"ב.
 רעמים — ח"א: ה, ג; נ"ו, ט; ס"ז, ח;
 רפ"ג.
 ח"ב: ח, ד.
 רפאל — ח"ב: ה, יב.
 רפואה — ח"א: י"ד, יא; כ"א, ט;
 נ"ו, ח; נ"ח, ח; ס"ב, ו; קס"ד;
 רל"א; רנ"ז; רס"ג; רס"ו.
 ח"ב: ג, ד; יב, ו; ח, ו; כ"ד;
 מ"ב.
 רפואות — ח"א: כ"ו, ז; נ"ז, א;
 רס"ח; רע"ו.
 ח"ב: א, ט; ה, א.
 רפואת הנפש — ח"א: ע"ד.
 רצוא ושוב — ח"א: ד, ט; ו, ד;
 י"ג, ג.

שבעת הנרות — ח"א: כ"א, ב.
 שבעת ימי אבילות — ח"א: כ"א, ה.
 שבעת ימי המשתה — ח"א: כ"א, ה.
 שבירי לוחות — ח"א: ל"ד, ז; נ"ד, ד.
 שברים — ח"א: כ"ב, ה; מ"ב; ס"ט;
 ע"ה.

ח"ב: ה, יג; ח, יא.
 שבת — ח"א: ה, ב; ו, ג; י"ז, ו;
 כ"ג, ו; ל"א, ב; ל"ח, ז; ל"ט;
 נ"ח, ד; ס"ג, ג; ע"ט; פ"ו; ק"ט;
 קכ"ו; קל"ט; רכ"ו.
 ח"ב: ב, ה; י"ז; ל"ט; מ"ה;
 ס"ו; ס"ז; פ"ג.

שב"ת — ח"א: מ"ט, ז.
 שבת בשעת מנחה — ח"א: ד, ט;
 רט"ו.

שבת נחמו — ח"ב: פ"ה.
 שבתאי — ח"א: כ"ג, ו.
 שבתים אצל הת"ח — ח"א: קס"ז.
 שד — ח"א: כ"ח, ג; ל"ט.

ח"ב: ה, ט.
 שדה — ח"א: י, ג; ס"ה, א.
 ח"ב: ה, י; י"א.

שרה בוכים — ח"א: ס"ה, ב.
 שדה צופים — ח"א: ס"ה, ב.
 שדי — ח"א: י"א, ג; י"ז, ו; כ"ג, ד;
 כ"ט; ד; מ"ב; ע"ט.

ח"ב: ה, ג.
 שדי של חול — ח"א: י"א, ה.
 שדי של שבת — ח"א: י"א, ה.
 שדך — ח"א: ל"ט.
 שוב — ח"א: י"ג, ג.

שובע — ח"א: י"ג, ה; ל"ט; מ; נ"ד, ו.
 שוגג — ח"א: י"ט, ט.
 שוחט — ח"א: ל"ז, ו.
 שוכני עפר — ח"א: נ"ה, ה.
 ח"ב: ז, ו.

שולחן — ח"א: ל"ז, ו.
 שולחן ערוך — ח"א: ז.
 שולחנו של ארם — ח"א: ס"ז, ב.
 שומע מפי החכם — ח"א: ב, ד.
 שומע מפי הצדיק — ח"א: י"ט, א;
 ס"ז; ח; ק"כ.

שונא בצע — ח"א: ל, ה.
 שונאי חנם — ח"א: ס"ט.

שאל — ח"א: ג; ל, ח; נ"ד, ה.
 ח"ב: ט"ז.

שאל תחתיות — ח"א: ו, ו.
 ח"ב: ז, ו.

שאר — ח"א: רע"ז.
 שאר וחמץ — ח"ב: פ"ג.

שאלת צרכיו — ח"א: ב, ב.
 שא"ת — ח"א: מ"ח.

שב ואל תעשה — ח"ב: מ"ט.
 שבועה — ח"ב: פ"ד.

שבועות — ח"א: ל, ו; נ"ה; קל"ה;
 רס"ו; רס"ז.

ח"ב: א, ה; ד, ו.
 שבח — ח"א: ל"א, ט.

שבח הצדיקים — ח"א: כ"ט, ב.
 שבח ופאר — ח"א: ד, ז.

שבחו של מקום — ח"א: ב, ב.
 שבט — ח"א: ט, ב; ק"ב.

שב"ט — ח"א: רפ"ו.
 שבט לוי — ח"א: רכ"ו.

שבטים — ח"א: א.
 שבי — ח"ב: פ"ב.

שבילי דנהרדעי — ח"א: ל"א, א.
 שבילי השכל — ח"א: ס"ב, ב.

שבילי התורה — ח"א: ס, א.
 שבילין דלבא — ח"ב: ע"א.

שביעה — ח"א: רע"ה.
 שבירה — ח"א: נ"ד, ג; צ, צ"ה.

שבירת הלוחות — ח"א: ס, ח; רי"ז.
 שבירת כלי החסד — ח"א: ל"ד, ז.

שבירת כלי חרס וכו' — ח"א:
 ס, ה.

שבירת כלים — ח"א: ל"ד, ז; ס"ד, ב.
 שבע — ח"ב: י"ט.

שבע בתי ע"ז — ח"א: י"א, ז.
 שבע חכמות — ח"ב: י"ט.

שבע כפולות — ח"א: י"ט, ח.
 שבעה אקלימים — ח"ב: ה, ו.

שבעה גלרי דעינא — ח"ב: פ"ג.
 שבעה כבוסין בפרה — ח"א: נ"ה, ה.

שבעה כהנים בפרה — ח"א: נ"ה, ה.
 שבעה משיכי טעם — ח"ב: ה, ח.

שבעה קולות וכו' — ח"א: כ"א, ו.
 שבעה רועים — ח"א: כ"ב, ג.

שבעים פנים לתורה — ח"א: ל"ה, ה.

רצון — ח"א: י, ד; י"ג, ג; כ"ד, ה;
 ל"א, ט; ס"ג; קע"ז; רט"ו.

ח"ב: ה, י; ז, י; פ"ב.
 רצון השי"ת — ח"א: ד, ט; י"ז, א;
 ל"ה, ה.

ח"ב: ה, ט; ל"ז.
 רצון פשוט — ח"א: ד, ט.

רצון של הרצונות — ח"א: ד, ט.
 רצועה — ח"ב: ע"ז.

רצועה כישא — ח"ב: ע"ז.
 רצועות של תפלין — ח"א: ל"ג, ד;

ל"ה, ט; ס"ט.
 רציחה — ח"ב: י"ח.

רצים — ח"א: קס"ט.
 רקיע — ח"א: ו, ה; ל"א, ה; ס"ו, ה.

ח"ב: א, ט.
 רקיע — ח"א: ל"ז, ו.

רקיעא — ח"א: י"ד, ט.
 רקיעין דשוא — ח"א: נ"ד, ו.

רש — ח"א: כ"ט, ח.
 רשימו — ח"א: ד, ט.

רשע — ח"א: ז, ג.
 רשע — ח"א: ל"א, ח; ס"ו, ב; ק"ט;

ק"ד; רכ"א; רפ"ב.
 ח"ב: ה, ט.

רשעים — ח"א: ד, ט; ח, ג; ט, ג;
 כ, ו; כ"ט, ג; ל, ז; ל"ג, ז;

נ"ה, ב; נ"ה, א; נ"ט, ו; ס"ט;
 ע"ח; ק"א; ק"ב; ר"ח; רכ"ו;

רכ"ז; רל"ד; רע"ד; רע"ז; רפ"ג.
 ח"ב: ז, א; ט; י"ב; מ"ה; ע"ח;
 פ"ח.

ש

שי"ן — ח"א: י"ז, ח; מ"ב; נ"ד, ד;
 נ"ט, ה.

שי"ן בת — ח"ב: ס"ז; פ"ג.
 שין של ג' ראשין — ח"א: י"ג, ז;

פ"ה.
 ח"ב: ה, ו.

שין של ד' ראשין — ח"א: י"ג, ז;
 פ"ה.

ח"ב: ה, ז.

שכל — ח"א: א; ד; ט; ז; ג; ח; ו; י; ד; י"ג; ב; כ"א; א; ב"ד; א; כ"ה; א; ל"ה; ב; ל"ח; ה; נ"ד; כ; נ"ה; ו; נ"ו; ג; ס"א; ב; ס"ד; ה; ס"ה; ד; ס"ט; צ"א; צ"ד; ק"א; ק"ו; ק"י; קפ"ה; קצ"ב; ר"ב; רכ"ה; רס"ב.
 ת"ב: ז; ו; ח; ט; י"ט; ל"ט; כ"י; ס"א; פ"ב.
 שכל בכח — ח"א: כ"ה; א.
 שכל בפועל — ח"א: כ"ה; א.
 שכל האנושי — ח"א: ס"ב; ב.
 שכל המקיף — ח"ב: ז; ו.
 שכל הנקנה — ח"א: כ"ה; א.
 שכל הפנימי — ח"א: כ"א; ד.
 שכל הקודש — ח"א: ל"ה; א.
 שכל חיצוני — ח"א: ל"ה; א.
 שכל עליון — ח"א: ל; א.
 שכל פשוט — ח"א: ק"א.
 שכל צח — ח"א: ע"ו.
 שכל תחתון — ח"א: ל; א.
 שכליות חיצוניות — ח"א: ל"ה; א.
 שכליים הנפרדים — ח"א: ס"ג.
 שכם — ח"א: ז; ה.
 שכ"ם — ש"פל כ"זכב מלאך — ח"א: ט; ב.
 שכן ישראל — ח"ב: ח; ו.
 שכר ועונש — ח"ב: ד; ה.
 שכר לע"ל — ח"א: ה; ב; ס"ד; ה.
 שכר מצוה — ח"א: ה; כ.
 שכרות — ח"ב: כ"ו.
 שכרות של פורים — ח"א: ל"ג; ג.
 שלא לשמה — ח"א: ג; י"ב; ד.
 שלהבת י"ה — ח"א: פ"ב.
 שלהובא דאשא וכו' — ח"א: י"ט; ה.
 שלהובין דרחימותא — ח"א: פ"ב.
 ח"ב: ע"א; פ"ג.
 של"ו — ח"א: מ"ו.
 שלום — ח"א: י"ד; א; כ"א; כ"ז; א; ל"ג; א; ל"ט; מ; נ"ה; ו; נ"ו; ד; ע"ה; פ; קע"ט; רל"ט.
 ח"ב: ע"א.
 שלו"ם — ח"א: כ"ו; ס"ב; ב; רל"ט.
 שלום בגופו — ח"א: כ"ז; ח.
 שלום בין איש לאשתו — ח"ב: ל"ב.

שילה — ח"א: ו; ו.
 שילה"ה — ח"א: ק"ח.
 שילוש — ח"ב: ח; א.
 שימוש חכמים — ח"א: כ"ב; ה; ס; ו.
 שינה — ח"א: ל"ה; ג; נ"ד; ג; ס; ו; ק"ו.
 ח"ב: ה; ט; ז; יב; ס"א; ע"ט.
 שינוי הטבע — ח"א: ב; ו.
 שיעורא דאתון דאורייתא — ח"א: ל; ג.
 שיר — ח"א: ל"ח; ד.
 ח"ב: צ"ב.
 שיר השירים — ח"א: רמ"ג.
 שיר חדש — ח"ב: ח; ה.
 שיר שיתער לעתיד — ח"א: מ"ט; ה.
 ח"ב: ח; א.
 שירה — ח"ב: ע"א.
 שירות — ח"א: ס"ד; ה.
 שירת הים — ח"א: כ"ו; ו.
 שית עוקאין דקנה — ח"א: ג.
 ח"ב: ב; ו.
 שית פרקין דרועין — ח"א: י; ו.
 שית פרקין דרגלין — ח"א: י; ו.
 שיתין — ח"ב: ה; בסופו.
 שיתין מחווא — ח"א: ד; ט.
 שיתין מסכתות — ח"א: ג.
 שיתין פרטא — ח"א: ה; ה.
 ש"ך דינים — ח"א: ל"ב; רע"ו.
 שכחה — ח"א: ז; ה; ל"ז; ב; מ"ו; נ"ד; א; נ"ו; ג; ס; ח; ק"י; קפ"ח; קצ"ב; ר"ו.
 שכינה — ח"א: ב; ו; ה; ב; י"כ; א; י"ד; ה; כ; ה; כ"א; ז; כ"ט; ג; ל"ז; ו; מ"ב; מ"ו; מ"ח; נ"ה; ח; ס"ב; ו; ע"י; ע"ח; ס"ט; צ"י; ק"ב; קנ"ט; קס"ג; ר"ג; רנ"ט.
 ח"ב: א; יד; ח; יא; כ"ד; מ'; ס"ז; ע"ז; פ"ג; פ"ד.
 שכינה בעלייתה — ח"א: י"ב; ד.
 שכינתא חיצונית — ח"א: קע"ג.
 שכינתא פנימית — ח"א: קע"ג.
 שככ"ה — ח"א: י"ג; ג.

שונאים — ח"א: ל"ט; ס"ט; רכ"א.
 ח"ב: י"ד.
 שונה הלכות — ח"א: נ"ד; ו.
 שופטים — ח"א: רפ"ו.
 שופר — ח"א: ה; ג; ס; ט; דע"ט.
 ח"ב: א; יד; פ"ג.
 שופר של ע"א — ח"א: י"א; ב.
 שוק — ח"א: י"ד; יב.
 שוקין — ח"א: ח; ח.
 שוקין ורגלין — ח"א: ע"ה.
 שור — ח"א: י"ג; ה; נ"ה; ד.
 שורק — ח"א: ז; ג; ס"ו; ד.
 שורש האמונה — ח"א: קע"ג.
 שורש המלכות — ח"א: ד; ו; נ"ה; ד.
 שורש הנפשות — ח"ב: ח; ה.
 שורש הרצון — ח"ב: ד; ז.
 שורש התשובה — ח"א: י; ט.
 שורש כלליות נש"י — ח"א: ל"ה; ב.
 שושנה — ח"ב: ט"ו; ע"ד.
 שושנת העמקים — ח"א: י"ב; ד.
 שחוק הכסיל — ח"א: כ"ג; ו.
 ח"ב: פ"ג.
 שחור — ח"א: קצ"ב.
 שחור ולבן — ח"א: י"ח; ז.
 שחיטה — ח"ב: פ"ג.
 שחיטה בפרה — ח"א: נ"ה; ו.
 שחקים — ח"ב: ז; ו.
 שחרות שבעין — ח"א: ל; ג.
 שחרית — ח"א: ל; ו.
 ש"י עולמות — ח"א: קצ"א.
 שידוד המערכות — ח"א: ל; ח; ס"ב; ו.
 ח"ב: ח; ב.
 שידוד ושבירה — ח"א: ל"ט.
 שידוך — ח"א: רס"ה.
 ח"ב: צ.
 שידוך — ח"ב: פ"ט.
 שידוכים — ח"ב: פ"ט.
 שידוכים וזיווגים — ח"ב: ב; ד.
 שי"ח — ח"א: כ"ח; ג.
 שיח השדה — ח"ב: א; יא; י"א.
 שיחת חולין — ח"א: פ"א.
 שיחתן של ת"ח — ח"א: ס; ז; דפ"ג.
 ח"ב: צ"א.

שמן של נ"ח — ח"ב: ב, ה.
 שמנונית הגוף — ח"ב: ח, יב.
 שמנים שבגוף — ח"א: ס, ג.
 שמ"ע — ח"א: ל"ה, ו.
 שמע ישראל — ח"א: י"א, א; ל"ה, ג.
 שמעון — ח"א: י, ד; י"ז, ט.
 ר' שמעון בן גמליאל — ח"ב: פ.
 ר' שמעון בר יוחאי — ח"א: רשבי.
 הבטיח; י"ב, ד; כ"ט, ו; ל"ה, ו;
 ס, ט; ס"ג, א; ע"ב; קכ"ו.
 ח"ב: ס.
 שמעון בן ננס — ח"א: ל"ה, ז.
 ר' שמעון בר שילת — ח"א: ל"ה, ט.
 ר' שמעון וחבריו — ח"א: ס"א, ח.
 שמעי בן גרא — ח"א: ג"ד, ד.
 שמש — ח"א: א; ה, ב; ה, ג; י"א, ז;
 ט"ז; ל"א, ב; מ"ט, ז; נ"ה, ז;
 ע"ד; פ"ו; צ"א; קל"ג; קנ"ג;
 רנ"א.
 שמש העתידה להתחדש — ח"ב:
 ס"ו.
 שמשא — ח"ב: ה, טו.
 שמשון — ח"א: ז, ד; כ"ט, י; ל"ה, ב.
 שן רועה — ח"א: ס"ג.
 שנאה — ח"א: י"ז, ה.
 שנאני שחק — ח"א: י"ז, א.
 שנאת החכמים — ח"א: י"ח, ה.
 שנה — ח"א: ה, ב.
 שנוא — ח"א: י, ד.
 שני תולעת — ח"א: נ"ה, ה.
 שני עברים — ח"א: י"ב, ד.
 שנים — ח"ב: ז, ה.
 שנים מקרא ואחד תרגום — ח"א:
 י"ט, ה.
 שנים קדמוניות — ח"א: ס, ה.
 ש"ס — ח"א: ג.
 שס"ה גידים — ח"א: כ"ט, ג; קע"ח.
 שס"ה ל"ת — ח"א: כ"ט, ג.
 שס"ף — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 ש"ע נהודין — ח"א: כ"א, ט; ל"ה, ט;
 מ"א.
 ח"ב: ז, יא.
 שעורים — ח"א: י, ת.
 שעירים — ח"א: י, ת.
 ח"ב: ה, ט.

שמחה — ח"א: י"ב, ד; כ"ב, ט;
 כ"ג, א; ל, ה; נ"ד, ו; ס"א, ח;
 ס"ה, ד; פ"ט; צ"ו; קס"ט; קע"ה;
 קע"ט; רכ"ב; רנ"א; רפ"ב.
 ח"ב: ב, ה; ה, ו; ו, ז; י"ז;
 כ"ג; כ"ד; כ"ה; ל"ג; ל"ד; מ"ח.
 שמחה בשבת — ח"ב: י"ז.
 שמחה של מצוה — ח"א: כ"ה, ה;
 קע"ח.
 ח"ב: פ"א.
 שמחת הלב — ח"א: ה, ג; י, ה;
 ל"ב.
 שמחת המצות — ח"א: כ"ד, ב; ל, ה.
 שמחת הקב"ה — ח"א: ה, ב.
 שמחת יום טוב — ח"א: רל"ה.
 ח"ב: ד, ה.
 שמחת עוה"ב — ח"א: ה, ב.
 שמחת תורה — ח"א: ע"ד; רס"ו.
 שמחתן של ישראל — ח"א: כ"ד, ב.
 שמים — ח"א: ג, ה; י"א, ז;
 ט"ו, ו; י"ז, ב; כ"ט, ה; ל"ח, ז;
 מ"ז; נ"ו, ט; ע"ד; פ"ח; קי"ד;
 קמ"ט.
 ח"ב: א, ט; ז, ז.
 שמיני עצרת — ח"א: מ"ח.
 ח"ב: ה, יד.
 שמיעה — ח"א: ה, ג; ס, ת.
 ח"ב: ה, יד; מ"ו.
 שמיעת התורה — ח"א: ל"ג, ג.
 שמיר — ח"א: כ"ה, א.
 שמירה מניאוף — ח"א: ז, ד.
 ח"ב: ל"ב.
 שמירת הבגדים — ח"א: כ"ט, ג.
 שמירת הברית — ח"א: ב, א; ז, ה;
 י"א, ג; ל"א, ד; נ"י; ק"ל; קס"ט;
 קע"ו.
 ח"ב: א, י.
 שמירת הדיבור — ח"א: ג"ח, י.
 שמירת הנפש — ח"א: נ"ט, ה.
 שמירת שבת — ח"א: נ"ט, ג.
 שמלה — ח"א: ז, ד.
 שמן — ח"א: ו, ו; כ"א, ט; מ"ט, ז;
 קע"ו.
 ח"ב: ב, ה.
 שמן משחת קודש — ח"א: ד, ט.

שלום בית — ח"א: י"ד, ה.
 שלום בעצמיו — ח"א: י"ד, ח.
 שלום הכללי — ח"א: י"ד, ה.
 שליא — ח"א: כ"ג, ה.
 שליח ציבור — ח"א: רפ"ב.
 שלימות האותיות — ח"א: י"ח, ו.
 שלימות הדיבור — ח"א: י"ח, ו;
 י"ט, ט; ס"ו, ג.
 שלימות הדעת — ח"ב: ח, יב.
 שלימות החסדונות — ח"א: ח, א.
 שלימות היראה — ח"א: ס, ד.
 שלימות העולמות — ח"א: י"ד, ח.
 שלימות וקישוטי האמונה — ח"א:
 ס"ב, ג.
 שלמה — ח"א: כ"ח, א; ל, ד; ל"ה, א;
 ע"ב; קכ"ג; רכ"ח; רמ"ג.
 ח"ב: א, יד; ה, יא; ט"ו; ר"ט.
 שם — ח"א: נ"ט, ה; ס"ו, א; ר"ס.
 ח"ב: א, יג; ל"ב; ס"ו; ס"ז.
 שם בן נח — ח"א: ז, ד; ל"ד, ז.
 ח"ב: ס"ז.
 שם ה' — ח"א: ד, א; ק"ו; קפ"ה.
 ח"ב: ל"ב; ס"ו; ס"ז.
 שם הכינוי — ח"א: ס"ו, ב.
 שם העצם — ח"א: ס"ו, ב.
 שם טוב — ח"א: נ"ט, ה.
 שמה דקוב"ה — ח"ב: ס"ו; ס"ז.
 שמאי — ח"א: נ"ו, ח.
 שמאל — ח"א: ב, ג; ח, ח; מ"ד;
 נ"א; נ"ה, ג; ס"א, א; ס"ו, ב;
 ס"ט; פ'; קנ"ט.
 שמאלה — ח"א: י"ב, ג.
 שמד — ח"א: כ"ג, ג.
 ח"ב: פ"ו.
 שמ"ד — ח"א: רס"ה.
 שמו ית' — ח"ב: ס"ו; ס"ז.
 שמואל — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 שמואל (בגמ') — ח"א: ל"א, א.
 שמועה טובה — ח"א: ס"ז, ח.
 שמות — ח"ב: ע"ט.
 שמורת' — ח"ב: ל"ט.
 שמות הטומאה — ח"ב: ע"ו.
 שמותיו של הש"י — ח"א: א.
 שמח בחלקו — ח"א: י"ג, א.

שער — ח"א: ט, ב; ס"ט.
 שער ארם — ח"א: נ"ז, ח.
 שער החמשים — ח"א: נ"ז, ז; ע"ג.
 שער החרסית — ח"ב: צ.
 שער השמים — ח"א: ז, א.
 שער קדושה — ח"א: כ"ה, ד.
 שערא אוכמא — ח"א: ל, ג.
 שערא בעיגולא — ח"א: ל, ג.
 שערות — ח"א: כ"ט, ר; ל"ג; ס"ז, ו; ס"ט.
 ח"ב: ה, ט.
 שערות קלועין — ח"א: ס"ז, ה.
 שערי גן עדן — ח"א: י"ז, ב; דפ"ו.
 שערי החכמה — ח"א: ס"ט.
 שערי השכל — ח"א: ס"ב, ב.
 שערי צדיק — ח"א: ס"ט.
 שערי קדושה — ח"א: נ"ז, ח; רמ"ה.
 ח"ב: מ"ח.
 שעשוע עוה"ב — ח"א: י"ד, ב.
 ח"ב: כ, א; ז, ה.
 שעשועים — ח"א: י"ט, ט.
 שפ"ה — ח"א: מ"ח.
 שפה ברורה — ח"א: ט"ז, י"ח, ו;
 ס"ב, ד; ס"ד, ה; ס"ה, ג.
 שפחה בישא — ח"א: כ"ט, ג; ל"ז, ג.
 שפיכות דמים — ח"ב: כ"ז; ס; פ"ג.
 שפיר ושליא — ח"ב: ע"א.
 שפלות — ח"א: י"א, ז; י"ד, ה;
 ט"ה, ד; ע; ע"ט.
 ח"ב: ע"ב.
 שפע — ח"א: כ"ד, ח; ל"א, ט; ל"ד, ג;
 ל"ז, ו; מ"ז; ס"ח; ע"א; צ"ד;
 צ"ז; ק"ב; ק"ב; ק"ד; קני"ט;
 קע"ט.
 שפע אלקי — ח"א: כ"א, א.
 שפע הכתר — ח"ב: ז, ה.
 שפע העולמות — ח"ב: ח, א.
 שפע הקליפות — ח"א: ל"ג, ג.
 שפע כפולה — ח"א: נ"ח, ד.
 ח"ב: מ.
 שפתים — ח"א: ז, א; כ"ה, א; ל"א, ז;
 ל"ב.
 ח"ב: א, ח.
 שפתים עליונים — ח"א: י"ב, ד.
 שק — ח"א: י, ד; י"ג, ו; י"ז, ט.

שקלים — ח"א: ס, ד.
 שקר — ח"א: ט, ג; כ"א, ב; כ"ג, ה;
 מ"ז; נ"א; ס"ג, ג; ק"ז; קכ"ב;
 רנ"א.
 ח"ב: ב, ד.
 שר האופים — ח"א: ס"ב, ה; קס"ג.
 שר הטבחים — ח"א: ס"ב, ה; קס"ג.
 שר המשקים — ח"א: ס"ב, ה; קס"ג.
 שר העולם — ח"א: י"א, ז.
 שרה — ח"א: מ"ט, ה; נ"ג; ע"ד;
 קס"ג.
 ח"ב: ע"ב.
 שרטון — ח"א: ל"ה, א.
 שרי אלפים וכו' — ח"א: נ"ה, א.
 ח"ב: ע"ב.
 שרי מאות — ח"ב: ע"ב.
 שרים — ח"א: מ"ט, א.
 ח"ב: ז, ה.
 שרים עליונים — ח"ב: א, ט.
 שריפה בפרה — ח"א: נ"ה, ו.
 שריפות — ח"ב: ס"ז.
 שרירות לב — ח"א: כ"ה, א.
 שרפים — ח"ב: ז, ד.
 שרץ — ח"א: ד, ט.
 שררה — ח"א: י, ד.
 ח"ב: ע"ב.
 ששה בסיון — ח"ב: ח, ח.
 ששים אותיות שבברכת כהנים —
 ח"א: ד, ט.
 ששים גבורים — ח"א: ה, ה.
 ששים רבוא — ח"א: רע"ג.
 ששים רבוא אותיות בתורה —
 ח"א: י"ד, ג.
 ששים רבוא נשמות — ח"א: י"ד, ג.
 ששת ימים — ח"א: ס"ג; רע"ו.
 ח"ב: ל"ט; מ"ה.
 ששת ימי החול — ח"א: ע"ט; צ"ד.
 ח"ב: ב, ה.
 ששת ימי המעשה — ח"א: ה, ב;
 ל"ד, ו.
 שתי צפרים — ח"א: ג.
 שתי יין — ח"א: ח, ח.
 שתום העין — ח"א: ל"ז, ב.
 שתיה — ח"א: נ"ח, ה.
 שתי"ה — ח"א: ס"א, ו.

ת

שתוף אהבה ביראה — ח"א: ה, ה.
 שתוף גבורות בחסדים — ח"א:
 ה, ה.
 שתיקה — ח"א: ו, ק; ס"ד, ג; פ"ב;
 רל"ד; רנ"א.
 ח"ב: ז, ז; ט"ו.
 תי"ן — ח"א: א; ה, ה; פ"ג.
 תאות — ח"א: י, ד; נ"ב; ס, ו;
 ס"ב, ה; ק"א; קמ"ו.
 ח"ב: י; מ; מ"ט; ע"ב.
 תאות אכילה — ח"א: ל"ט; מ"ז;
 ס"ז.
 ח"ב: א, ד.
 תאות אכילה ושת"י — ח"א: ס"ב, ה;
 קס"ג.
 תאות ממון — ח"א: י"ג, א; כ"ג, א;
 כ"ט, ט; קנ"ג.
 ח"ב: א, ד.
 תאות משגל — ח"א: קכ"ח.
 ח"ב: א, ד.
 תאות ניאוף — ח"א: י"ט, ג; ל"ז, ב;
 ע"ב; קל"ד; קפ"א; רנ"ג.
 ח"ב: ה, ו; ח, ב; ק"ז.
 תאות עוה"ז — ח"א: ע"ח.
 ח"ב: ל"ז.
 תאות עשירות — ח"א: נ"ה, ה.
 תאות רעות — ח"א: ד, ח.
 תבואה — ח"ב: ס"ז.
 תבונות התורה — ח"א: י"א, א.
 תב"ל — ח"א: ה, ה; מ"ו.
 תבן — ח"א: י"א, א.
 תגבורת הקליפה — ח"א: י"ט, ד.
 תהו ובהו — ח"ב: ז, ד.
 תהום — ח"א: ז, א.
 ח"ב: ה; בסופו.
 תהום עילאה — ח"א: ז, א.
 תהום תתאה — ח"א: ז, א.
 תהומות — ח"א: ט, ה; י"ב, ד.
 תהלה — ח"א: ב, ו; י"ב, ד.
 תהלוכות הגלגלים — ח"א: ס"א, ג.
 תהלות ישראל — ח"א: כ, ד.

מפתח ענינים

תמונת א' — ח"א: ו, ה.
 תמורה — ח"א: כ"ד, ח; רע"ו.
 תמ"ז — ח"א: רי"ו.
 תמחי — ח"א: ל"ה, ט.
 תמיד — ח"א: כ"ח, ג; ל"ה, ח; מ"ד.
 תמיד של בין הערבים — ח"ב: ז, יא.
 תמיד של שחר — ח"ב: ז, יא.
 תמידיו — ח"א: ר"ט.
 תמימות — ח"ב: י"ב; י"ט; מ"ד; ע"ח.
 תמכי אודייתא — ח"א: ל"ד, ו; ר"ד.
 ח"ב: ב, ג; פ"א.
 תמר — ח"א: רס"ט.
 תמר בסט"א — ח"א: רע"ו.
 תמר בקדושה — ח"א: רע"ו.
 תמרי — ח"א: כ"ב, יא.
 תמרים — ח"א: מ"ח.
 תנאים — ח"א: י, י; רס"ה.
 תנועה — ח"א: קנ"ו.
 תנועת הכוכבים — ח"א: קנ"ו.
 תנועת השכל — ח"א: קנ"ו.
 תניא — ח"ב: ה, טו.
 תענוג — ח"א: י"ב, א; ע"ה.
 תענוג עוה"ב — ח"א: ה, ב; קצ"א.
 ח"ב: ע"ב.
 תענוג רוחני — ח"א: כ"ג, ה.
 תענוגים — ח"א: כ"ב, ה.
 תענית — ח"א: י, ד; ל"ז, ג; מ"ז;
 נ; נ"ז, ה; ס"ב, ה; ק"ט; קס"ז;
 קע"ט; רמ"ו.
 ח"ב: פ"ה.
 תענית חלום — ח"ב: ה, י.
 תערובת איסור בהיתר — ח"ב: כ"ט.
 תפארת — ח"א: כ"א, ח; מ"ז; נ"ח, ה.
 ח"ב: ז, יג.
 תפארת ממדות הנפולין — ח"א: מ"ו.
 תפילה — ח"א: א; ב, א; ד, ט;
 ה, א; ז, א; ח, ו; ט, א; י, ג;
 י"ד, ח; כ, ב; כ"א, ז; כ"ב, ט;
 כ"ה, ג; כ"ז, ל; ל"ז, ג; ל"ח, ה;
 מ"ב; מ"ד; מ"ו; מ"ח; מ"ט, ב;

נ; נ"ד, ג; נ"ה, ד; ס"ב, ב; ס"ה, א;
 ס"ו; ס"ז, ח; ע"ג, ח; ע"ד; ע"ה; ע"ו;
 ע"ח; פ; פ"א; צ"ג; צ"ז; צ"ט;
 ק"ב; ק"ה; ק"ח; ק"יב; קע"ד;
 קצ"ו; ר"א; ר"ט; ר"יב; רט"ו;
 רל"ב; רל"ג; רל"ד; רל"ט; רנ"ג;
 רפ"ב.
 ח"ב: א, ח; ב, ד; ה, א; ח, ב;
 י"א; י"ט; מ"ו; מ"ט; פ"ג; פ"ד;
 צ"ב; צ"ג; ק"א; ק"ב; ק"ג; ק"ד;
 ק"כ; קכ"א.
 תפילה בבחי' דין — ח"ב: ח, ב.
 תפילה בכח — ח"א: מ"ח.
 ח"ב: פ"ד.
 תפילה במס"נ — ח"א: ט"ו, ד.
 תפילה בציבור — ח"א: נ"ה, ה.
 תפילין — ח"א: י"ז, א; ל"ג, ד;
 ל"ד, ד; ל"ה, א; מ"ז; נ"ד, ג;
 ס"ט.
 ח"ב: ה, ז; מ; ס"ז; ע"ב; ע"ז.
 תפילין של השי"ת — ח"א: י"ז, א.
 תפילת ה' — ח"א: כ"ב, י.
 תפילת הצדיק — ח"א: ס"ב, ה.
 תפילת הצדיקים — ח"א: צ"ה.
 תפילת הקב"ה — ח"א: ק"ה.
 תפילת יחיד — ח"א: כ, ג.
 תפילת רבים — ח"א: כ, ג.
 תפיסה — ח"א: כ"ב, יא.
 ח"ב: ס.
 תקוה — ח"א: כ"ג, ג.
 תקופת הימים — ח"ב: ז, יג.
 תקופת השנים — ח"ב: ז, יג.
 תקיעה — ח"א: כ"ב, ה; מ"ב; ס, ט.
 ח"ב: ה, יג; ח, יא; פ"ח.
 תקיעות ר"ה — ח"א: ל"ה, ה.
 תקע"ו — ח"א: מ"ה.
 תרגום — ח"א: י"ט, ד; ר"ה.
 ח"ב: י"ב.
 תרדמה — ח"א: י"ט, ד.
 תרומה — ח"ב: ע"א.
 תרועה — ח"א: י"ה; כ"ב, ה; מ"ב;
 ס, ט.
 ח"ב: ה, יג; ח, יא; פ"ח.

תרועה וזמרא — ח"א: י"א, ה.
 תרי בדי ערבות — ח"א: נ"ד, ב.
 תרי נקבי האף — ח"א: י, ט.
 תרי פלגא גופא — ח"א: כ"א, ה.
 תרי"ג מצוות — ח"א: ל"ג, ד; ל"ז, ב.
 ח"ב: ה, ט"ה.
 תרי"ג עטין — ח"א: ז, ג.
 תרין דרועין דמלכא — ח"א: מ"ט, ה.
 ח"ב: פ"ב.
 תרין משיחין — ח"א: ט"ו.
 תרין עלמין קדישין — ח"ב: צ"א.
 תרין רעין — ח"א: כ"ט, ז; ל"ז, ו;
 קכ"ט.
 תריסר ירחי שתא — ח"א: ד, ט.
 תרמודים — ח"א: נ"ט, ה.
 תרנגולת — ח"ב: פ"ה.
 תרפ"ו אורות — ח"א: ב, בהג"ה.
 תר"ת — ח"ב: פ"ח.
 תשוב ה' — ח"א: מ"ט, ה.
 תשובה — ח"א: ד, ט; ו, ב; י, ט;
 י"א, א; י"ב, ג; י"ז, ו; כ"ב, יא;
 ל"ז, י; ל"ח, א; ל"ח, ה; מ"ט, ו;
 ה, ס"ג, ב; ק"ה; ק"ט; ק"יב;
 ה, ר"ו; רכ"ח; רפ"ב.
 ב: ב, ד; י"ב; כ"ה; ל"ט;
 נ"ט; ס"ו; ע"ב; ע"ג; ע"ט; פ"ב.
 תשובי מאהבה — ח"א: נ"ח, ז; ע"ה.
 תשובה עילאה — ח"ב: ע"ג.
 תשובה על תשובה — ח"א: ז, ג.
 תשובה שלימה — ח"א: ל"ג, ב; ע"ט.
 ח"ב: מ"ט; צ"א.
 תשובת המשקל — ח"א: י"א, א;
 כ"ז, ח.
 ח"ב: ע"ט.
 תשובת השנה — ח"א: ל, ו; קל"ה.
 תש"י — ח"א: כ"א, ה.
 תשע היכלין — ח"א: כ"ד, ח.
 תשרי — ח"א: כ"ב, יא; מ"ט, ה.
 תשר"י — ח"ב: ח, יא.
 תשר"ק — ח"ב: פ"ב.
 תתקע"ד דורות — ח"א: קמ"ז.
 תתרא"ף חלקים — ח"א: ח, ט.

מפתח ענינים

תירוץ — ח"א: ס"ד; ג; ע"ה.
 ח"ב: ז, ו.
 תכונות השמים — ח"ב: ח, י.
 תכלית — ח"א: י"ח, א; ס"ה, ב;
 רס"ח.
 ח"ב: י"ט; ל"ז; ל"ט.
 תכלית הטוב — ח"א: י"ז, ב.
 תכלית הידיעה — ח"א: כ"ד, ח.
 ח"ב: ז, ו; ס"ג.
 תכלית שמים וארץ — ח"ב: פ"ג.
 תכלת — ח"א: ז, ה; י"ח, ז; מ"ט, ו.
 תל"ז — ח"א: ל"ז, ו.
 תלמוד — ח"א: ס, א.
 תלמוד — ח"א: ר"ד.
 תלמוד בבלי — ח"א: ג; ל"ה, ד;
 רמ"ז; רס"ב.
 תלמיד — ח"א: ס, ו; ס"ו, א; קנ"ג;
 קצ"ב; ר"ל.
 ח"ב: ז, ד; ס"ח.
 תלמיד חכם — ח"א: ד, ה; י"ד, ד;
 י"ה, ה; כ"ח, ג; ל"ה, א; מ"א;
 ס"ד, ה; קל"ה; ר"ד; ר"ו.
 ח"ב: ב, ג; ע"ה; פ"ג.
 ת"ח שד יהודי — ח"א: י"ב, א;
 כ"ח, א.
 תלמידים — ח"א: ד; נ"ג; נ"ט, ה;
 ס, ד.
 ח"ב: ל"ח; ס.
 תלמידים שאינם הגונים — ח"א:
 ס, ו.
 תלת אבהן — ח"ב: ה, א.
 תלת גונין — ח"ב: פ"ג.
 תלת גונא דעינא — ח"א: י"ג, ד;
 ל"ח, ז; נ"ט, ו.
 ח"ב: ס"ו.
 תלת גונין דקשת — ח"א: מ"ב;
 נ"ה, ח.
 תלת ויזן — ח"ב: פ"ג.
 תלת חללי דגלגלתא — ח"ב: א, ה.
 תלת מאה — ח"א: ד, ט.
 תלת מוחין — ח"א: כ"ד, ח; ס, ד.
 ח"ב: א, ה.
 תם — ח"א: א.
 תמ"ד — ח"א: כ"ח, ג.
 תמונה — ח"א: י"ז, א; י"ט, ח.

תורת חסד — ח"א: י"ד, ב; ר"ז.
 תוספת קדושה — ח"א: י"א, ג; ס, ב.
 תוקפא דדינא — ח"א: כ"ד, ב.
 תוש"ו — ח"א: ז, ג.
 תחיית המתים — ח"א: ע"ח; צ"ב.
 ח"ב: ע"ב; פ"ה.
 תחינות ובקשות — ח"ב: צ"ה; צ"ו;
 צ"ח; ק"א; ק"ד.
 תחנונים — ח"א: כ, ה; קצ"ה.
 ח"ב: ח, ב.
 תיבות — ח"א: נ"ו, ג; ק"ב.
 תינוק — ח"א: ד, ח.
 ח"ב: א, ה.
 תינוקות — ח"א: ל"ג, ד.
 תינוקות של בית רבן — ח"א: רפ"ב.
 תיקון — ח"א: דמ"ו.
 תיקון — ח"א: רמ"ו.
 תיקון אמונה — ח"ב: א, יא; ח, ח.
 תיקון אמונת חכמים — ח"א: ס"א, ו.
 תיקון הברית — ח"א: י"ט, ג; כ"ג, ב;
 כ"ו, ח; כ"ט, ד; רס"ה.
 ח"ב: ה, טו; פ"ג; ק"ט.
 תיקון הגזל — ח"א: ס"ט.
 תיקון הדיבור — ח"א: כ"ט, ג;
 ל"ח, ד; ס"ב, ה.
 תיקון הכללי — ח"א: כ"ט, ד; ל"ז, ב.
 תיקון הלב — ח"א: ס, ו.
 תיקון המדמה — ח"ב: ח, ח.
 תיקון המחלוקת — ח"א: ס"ב, ו.
 תיקון המחלוקת שבלב — ח"א:
 ס"ב, ב.
 תיקון הרהורים — ח"א: ל"ז, ג.
 תיקון הע"א — ח"א: י, ח.
 תיקון העולם — ח"א: ה, א.
 ח"ב: ע"א.
 תיקון התפילה — ח"א: נ"ה, ח.
 תיקון חצות — ח"ב: ק"א.
 תיקון למקרה — ח"א: ר"ה.
 ח"ב: צ"ב.
 תיקון לפגם הברית — ח"ב: פ"ו;
 פ"ח.
 תיקון תאות ממון — ח"א: כ"ג, ה.
 תיקוני דיקנא — ח"א: ס, ט.
 תיקוני עתיק — ח"א: ס, ב.
 תיקונים — ח"א: כ"ט, ד.

תהלים — ח"א: קנ"ו.
 ח"ב: ע"ג; צ"ה; ק; ק"א; קכ"ה.
 תהלים — ח"א: ר"ה.
 תודה — ח"א: ו, ב.
 ח"ב: ב, א.
 תוכחה — ח"א: ה, ד; י, ד; ל, ו;
 נ"ו, ג.
 ח"ב: ח, א.
 תוכחת השכל — ח"א: י"ז, ט.
 תולע — ח"א: כ"ח, ב.
 תולע בקליפה — ח"א: כ"ח, ג.
 תור — ח"א: ט, ה.
 תורה — ח"א: רשב"ו הבטיח; א; ב, ו;
 ד, ו; ז, ג; ח, ב; ט, ג; י, ז;
 י"א, א; י"ד, ג; כ, ו; כ"א, ז;
 כ"ב, ט; כ"ה, ג; כ"ט, י; ל, ח;
 ל"א, ב; ל"ג, א; ל"ה, ו; ל"ז, א;
 ל"ז, ג; ל"ח, ד; נ"ד, ג; נ"ה, ג;
 נ"ז, א; ס, א; ס"א, ו; ס"ה, ד;
 ס"ט; ע"ג; ע"ה; ע"ח; פ'; פ"א;
 פ"ד; צ"ב; ק"א; ק"ה; ק"ז; ק"י;
 קל"ד; קמ"ו; קמ"ז; קנ"ז; קנ"ט;
 קס"ד; קצ"ז; ר'; ר"ד; ר"ז; ר"ז;
 רי"ד; רל"ג; דע"ט; ר"פ; רפ"ג;
 רפ"ד; רפ"ה.
 ח"ב: ב, ד; ה' בסופו; ט"ו; כ"ח;
 ל"ב; מ"ז; נ"ז; נ"ח; ס; ע"ב;
 ע"ה; ע"ו; ע"ח; פ"א; פ"ג; פ"ט;
 צ"א; ק"ה; ק"ו; ק"י"א; ק"י"ט.
 תורה בחי' אש ומים — ח"א: ב, ו.
 תורה גבוה — ח"א: ס, ו.
 תורה וגדולה — ח"א: קס"ב.
 תורה ותפילה — ח"א: ח, ו.
 ח"ב: כ"ה.
 תורה לשמה — ח"א: י"ב, א.
 ח"ב: ע"ח.
 תורה נפולה — ח"א: כ"ח, א.
 תורה שבכתב — ח"א: ג; ס"א, ו;
 ד"ב.
 תורה שבע"פ — ח"א: ג; י"ב, א;
 ס, א; ס"א, ו; ד"ז; רי"ב.
 ח"ב: כ"ח; פ"ב.
 תורה של לע"ל — ח"א: י"ג, ב.
 תורת ארץ ישראל — ח"א: רמ"ו.
 תורת ה' — ח"א: כ"ב, י; נ"ו, ד.

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

ואף גם אחר הסתלקות מוהרנ"ת זצ"ל נכנה שם ע"י אנ"ש פעם שנית הביהמ"ד הקדוש שלו, וגם עתה זה יותר ממאה שנה אחר הסתלקות אדמו"ר הק' מוהר"ן זצ"ל נכנה מחדש הביהמ"ד הק' שלו פעם שלישית בית חומת אבנים גדול ממסד עד הספחות כבוד והדר, וגדול כבוד הבית הזה האחרון מן הראשונים, וככל שנה ושנה נתקבצים על ר"ה לעיד אומאן קיבוץ גדול מאד ה' עליהם יחיו, ויוסיף עליהם כהנה וכהנה, ודובם ככולם הם בעלי תורה והרבה מהם בעלי עסק ויש שיש להם עסקים גדולים בכיתם ולפני ראש השנה משליך כל אחד עסקיו שבביתו ובא ביגיעות ומרחות גדולות ויש שבאים ממקומות רחוקים ומשתמחים על ציונו הק' בערב ראש השנה ומבקשים ומתחננים ושופכים נפשם שם לפני ה' לזכות לתשובה ולתיקון הברית וכו' ושיתקנו כל פגמיו שפגם עד עתה ושמתה לא יפגום עוד, ומרכים שם כתחנונים ובככיות גדולות והתעוררות גדול עד אין חקר ואח"כ בימי ר"ה הקדשים מתפללים ביחד בבית מדרשו הק' ג"כ כתחנונים רבים ובככיות גדולות והתעוררת גדול. ובעוה"י בכל שנה נתוספין נפשות חדשות אל כלל הקיבוץ, ורואין בחוש ממש הפעולה הטובה שיש לכל אחד מאנשי הקיבוץ בכל השנה עי"ז ברוחניות, וכמעט שהחיות והתחזקות של כל אחד בעבודת ה' כל השנה כולה הוא ע"י החיות דקדושה והארה הגדולה שמקבלין אז בזמן הקיבוץ, וכשנתתקן ברוחניות מטילא נתתקן גם בגשמיות כמבואר במ"א, ומי שמסתכל על כל זה בעין האמת רואה בחוש איך דבריו הק' שאמר שהענין הקדוש שלו לא יופסק לעולם הם חיים וקיימים ונחמדים לעד, והשית"ת יזכינו להיות חבר לכל יראיו הק' ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם אכי"ר:

לאולתו ישתדל בכל כחו להושיעו ולתקנו ולהוציאו מן השאל תחתיות, וגם כבר נודע מה שאמר אשר כל ענינו ועסקיו הוא רק ראש השנה ואמר בזה"ל נאר מיין זאך איז ראש השנה. והזהיר על כל המקורבים אליו שיהיו כולם אצלו על ר"ה, ופ"א אמר אשר בראש השנה היא עושה ענינים ותיקונים להנפשות המקורבים אליו וכאים אליו על ר"ה מה שבכל השנה גם הוא אינו יכול לעשותם, ובערב ר"ה האחרון מימי חייו הקדושים דיבר הרבה מאד מענין זה מגודל החיוב וההכרח להיות אצלו על ר"ה כל המקורבים אליו, וענה ואמר בקול חזק מעומק הלב, אין דבר גדול מזה, היינו מלהיות אצלו על ר"ה ומשמעות דבריו הק' ובפרט מה שדיבר בענין זה בער"ה האחרון קרוב להסתלקותו שכבר גילה דעתו לאנשיו שהוא מוכרח להסתלק, הבינו תלמידיו הק' זצ"ל שרצונו חזק להתקבץ אליו על ר"ה כל המקורבים שלו גם לאחר הסתלקותו, היינו להתפלל על ציונו הק' בערב ראש השנה וגם בראש השנה יתפללו כל הקיבוץ ביחד בהתקשרות אליו זצ"ל ולכל הצדיקים אמתיים שכדור ושהם שוכני עפר כמבואר במ"א ועי"ז יהיו נעשים תיקונים נפלאים כמו בחיים חיותו ז"ל, וקיימו וקבלו תלמידיו הקדושים זצ"ל והסכימו לעשות כן בכל ר"ה, ואחר הסתלקותו העיר ה' את רוח תלמידו הרב הגאון הצדיק המפורסם ר' נתן זצוק"ל בעהמ"ח ספרי לקוטי הלכות להתחיל לעסוק כבנין בית המדרש הקדוש שיקרא על שם אדמו"ר הקדוש מוהר"ן זצוק"ל בעיר אומאן פלך קיעוו מדינת רוסיא שאדמו"ר מוהר"ן הק' זצוק"ל נסתלק ונקבר שם ובעוה"י חפץ ה' בידו הצליח שזכה בכח רבו הקדוש לקרב גם אחר הסתלקותו נפשות רבות להשית"ת ולהעמיד שם בעיר אומאן את הביהמ"ד, על שמו הקדוש ז"ל,

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

מעוררים אותו עד זמן רחוק אבל סוף כל סוף יעשה הדיבור פעולתו ויועיל בוודאי: (שיחות הר"ן סי' ר"ו): (לב) אמר יש כמה דברים שאני אומר לאיזה אדם ועדיין אין עושים פעולתם, רק שמתגלגלים הדברים מאדם זה לאדם אחר ומחבירו לחבירו וכו', עד שיתגלגלו הדברים ויבואו לאיזה אדם ויכנסו הדברים ללבו בעומק גדול ושם יעשו פעולתם בשלימות ויעוררו אותו וכו': (שם סי' ר"ז):

(לג) אמר כל התורות והשיחות שמגלה אינם בשכילנו לכד, כי אם את אשר ישנו פה ואשר איננו פה (ועיין בפירש"י שפירש ואף עם דורות העתידים לבא), וכמה פעמים דברנו עמו מענין זה ורמזו לנו בדבריו הק' להודיע לדורות הבאים את כל מעשי ה' הגדול אשר עשה עמנו, ופעם אחת אמר בפירוש גם לבנינו הודיעו את כל התורות והשיחות הנפלאות והנוראות והמעשיות אשר גליתי לכם, ואמר לא הפסוק הזה ברתת חזיע ובהתלהבות גדול וגורא כגחלי אש והודעתם לבניך ולבני בניך (ואמר כזה"ל אייערע קינדער זאלט איר מודיע זיין וואס דא האט זיך גיטאן), ואמר דע והאמן אם אפשר להוציא אחד מהרפש גם מי שיתאחו בו יוציאו אותו גם כן: (שם סי' ר"ח):

(לד) אמר הכעש"ט זצ"ל וכמה צדיקים עשו ותקנו בעולם (כדבריהם ובספריהם הקדושים) מה שתקנו ואח"כ כשנפטרו ונסתלקו נפסק הדבר, היינו ההארה שהאירו בתלמידיהם והחזירו להשיג"ת לא נמשך מדור לדור רק נפסק. ע"כ צריכין לעשות דבר שיהיה לו קיום לעד, וכן דיבר עוד פ"א שצריכין להשאיר תלמידים שאלו תלמידים יעשו תלמידים אחרים וכן התלמידי תלמידים יאירו להלן יותר ויותר וכן לדורי דורות: (חיי מוהר"ן במעלת תורתו אות כ"ח):

א"ה כבר סבואר ג"כ בשיחותיו הק' שאמר האש שלי תוקד עד ביאת המשיח, מין פייעריל וועט שון טלואין בין משיח וועט קימען ובעזיה"י אנו רואים כי דבר אחד מדבריו לא שב ריקם כי כבר זה יותר ממאה שנה אחר המתלקותו ז"ל שנסתלק ביום ב' דחיה"מ סוכות שנת תקע"א ויש רבים מאנ"ש שלא הכירו ולא ידעו ולא ראו גם שום אחד מתלמידיו הק' זצ"ל, ואעפ"כ בוער בלכם עסקיו ועניניו של אדמו"ר זצוק"ל כאש יוקדת ממש ושותים בצמא את כל דבריו ודברי תלמידיו הק' והם עליהם כמים קרים על גפש עיפה ומשתדלים להפיץ מעינותיו חוצה להדפיס חבוריו הקדושים וללמד תלמוד תורה דרבים בספריו הק' ככדי לחזקם ולאמצם לילך בדרכי ה' שלא יתיאשו עצמם לעולם, רק לאחוז עיאמם בתורה ותפלה ולשוב בתשובה שלימה לפניו ית', וכבר נודע מה שאדמו"ר הקדוש זצוק"ל ייחד שני עדים כשרים ואמר לפניו שגם אחר המתלקותו כל מי שיבא על ציונו הקדוש ויאמר שם העשרה קפיטיל תהלים שהם תיקון לפגם הברית (המבוארים בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' ר"ה ובחלק ב' סי' צב) ויקבל עליו אשר סעתה לא ישוב עוד לאולתו

לזה מכמה וכמה תורות ע"ש היטב ותבין עמקות הספר הקדוש הזה) גם פ"א אמר התורות שלי הם כמו מי שנכנס לפלמין שיש בו היכלות וחדרים ואכסדראות ופשפושין נאים ונפלאים וגוראים מאד ועליות על נבי עליות שונות בדרכי חידושים נוראים ותיכף כשנכנסין בחדר אחד ומתחילין להתככל בו ולהתפלא על נפלאות החידושים אשר בו בתוך כך רואים שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר וכן מחדר זה לחדר אחר וכן מחדר לחדר ומחדר לעליה וכו', וכולם פתוחים מזה לזה פתחים וחלונות ומקושרים ומשולבים זה בזה בסדר נפלא ובחכמה עמוקה ובתכלית היופי והנוי וכל זה אי אפשר לבאר בכתב כי אם למי שנכנס קצת בהבנת עומק דבריו הק' ז"ל, אשרי הזוכה למעום נועם מתיקות עמקות תורתו הק' וכו': (שם סי' מ"ה):

(ל) אמר משל נאה, לענין מה שמרבה לגלות כ"כ תורות נפלאות ומעשיות ושיחות נפלאות וגוראות אע"פ שאינו נראה עדיין שיעשו פעולתם באנ"ש כמו שהיה ראוי להם, ואמר לענין זה משל, מלך אחד חלה בנו יחידו מאד עד שכל הרופאים משכו ידיהם ממנו ונתייאשו מרפואתו, בתוך כך בא רופא מופלג בחכמה מאד וביקש אותו המלך שישתדל לרפאות את בנו, והשיב להמלך אמת רפואתו קשה ורחוקה מאד אך אף על פי כן אם יעשו עוד תחבולה אחת אז אפשר שיהיה לו רפואה, אך איני יודע אם לוטר לך זאת התחבולה מחמת שהוא דבר קשה וכבד מאד, והפציר בו המלך לגלות לו התחבולה, ואמר לו תדע שבנך הוא חולה מסוכן מאד מאד עד שכבר אי אפשר ליתן לו לתוך פיו אפילו טיפה אחת מסממני הרפואות, אך איך שיש סממני הרפואות יקרות כאלה אשר צלוחית אחת קטנה מאד עולה לך אלפי אלפים וצריכין למלאות חבית מלאה מסממנים היקרים האלה וליקח דליים מלאים מסממנים האלה ולשפוך על בנך החולה וממילא סוכן שכל הסממנים היקרים האלה ילכו לאיבוד הרבה אך מתוך שישפכו עליו הרבה כ"כ יכנס לתוך פיו ג"כ איזה טיפה עכ"פ ועי"ז אפשר שיהיה לו רפואה, ותיכף ומיד נתרצה המלך לזה וצוה לעשות כן ועי"ז נתרפא הבן מלך, והנמשל מוכן מאליו שדייקא מחמת שאנו חולים מדוכאים בחולי הנפש כ"כ ר"ל, ע"כ מוכרח הצדיק הרופא נאמן לשפוך עלינו סממנים יקרים וגוראים מאד אע"פ שלכאורה נראה שכמעט הולך הכל לאיבוד ח"ו אעפ"כ ריח טוב קולט, וברכות הימים אולי נזכה לחסוף מהם איזה טיפה יקרה ונפלאה לתוך פינו ופנימיותינו עד שע"ז אולי יש תקוה לזכות לרפואה שלימה בנו"ר אכ"ר: (שם סי' מ"ו):

(לא) אמר לפעמים אני מדבר איזה דיבור לאיזה אדם ואין הדיבור עושה פעולתו עד לזמן רחוק, כמו שיש כשנותנים איזה סמים לרפואה לפעמים הסם עושה פעולתו ומועיל מיד ולפעמים צריך הסם לשהות בתוך האדם איזה זמן ואח"כ הוא עושה פעולתו כמו שיש דברים שהוא מדבר שהם מונחים אצל האדם ואינם

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

סי' ל"ח, בחצוצרות סי' ה', אנכי סי' ד', אשרי העם ורקא סי' ל"ה ועוד כמה תורות שאמר כאותן העתים וכולם הם סוד כוונת תפילין, ובפרט התורות שנכתבו כלשונו הקדוש בעצמו אמר שיכולים לדקדק בהם כמו במקרא כי יש שם כוונות הרבה, כי לפעמים הוא חוזר וכופל הדברים שנדמה שהוא ללא צורך ובאמת יש שם לדקדק כזה כי יש שם כונה גדולה, גם אמר שהתורות שנכתבו כלשונו הק' בעצמו מסוגל כי הוא כלליות ועיקר הוא המוסר וההנהגות מוכות היוצא מכל מאמר ומאמר מלכד הנסתרות שיש בהם וכו' וכו' כנ"ל):

(כח) אמר שגם בני אדם השומעים התורה של הצדיק האמת ואינם מבינים אותה, לעתיד כעוה"ב יבינו, כי עיקר התורה שלו הוא להנשמות שלנו, שכשנבא לעוה"ב יהיו הנשמות שלנו בקיאים כאותן התורות הנכוהות מאד, גם בעוה"ז צריכין לקיים בפשיטות עכ"פ לילך בהם, כאשר שמענו מפיו הק' כ"פ שצריכין לילך עם אותן התורות דהיינו לילך איזה זמן עם זאת התורה וכל העבודות שלו מבוקר עד ערב יהי' עם הילך של אותה התורה שהוא הולך בה בעת ההיא, ואח"כ ילך איזה זמן עם תורה ומאמר אחר וכן יתנהג חסיד עד אשר יעבור וילך עם כל התורות שאמר והשי"ת יעזור לזה והעיקר לבל יהיה מכוהל ומכלכל שלא ירצה לחטוף הכל בכת אחת רק צריך להתנהג כנחת בהדרגה מעט מעט וכו' ועי"ז יוכל לזכות למה שיוזכה עד שיוזכה לקיים הכל: (שם סי' מד):

(כט) הקשר והחיבור של התורות שלו הוא כעין בנין ואריגה ממש, שכתחילה מקשר ומחבר שני דברים אלו יחד, ואח"כ קושר ומחבר דבר שלישי להשני בכמה קשרים חזקים וכן משלישי לרביעי וכן להלן וכו', אך ע"פ רוב חזון ככל פעם לחזור ולקשר אלו הארבעה דברים יחד, כי מתחלה אין הקשר שלהם יחד רק מזה לזה דהיינו מהראשון לשני ומהשני לשלישי ומשלישי לרביעי אבל עדיין אין קשר להרביעי בהראשון, אבל אח"כ מביא פסוק או מאחז"ל או שאר ראיה אחרת שעיי"ז מקשרם יחד עד שמחוכר בקשר הדק היטב כל הארבעה דברים יחד, ואח"כ חוזר ומקשר עוד כמה דברים זה לזה ויחד כולם הוא מקשר להחיבור והקשר הראשון, ובתחלה אין קשר לשתי החכילות הקדושות האלו כי אם עיי איזה קשר שיש בין דבר אחד מהחכילה השניה לדבר אחד מהחכילה הראשונה, אבל אח"כ הוא חוזר לקשר הכנין כראיות ודרכים נפלאים שממשיך קירות לקשר הכנין משלישי שכראשון לרביעי שכשני ומשם לשני שבשלישי, ואח"כ מחבילה שניה לשלישית נ"כ כך וכן להלן, ואח"כ מקשרם כולם יחד בדרך נפלא, וכל זה שמעתי מפיו הק' למחרת יוה"כ פ' תקע"א שקודם הסתלקותו, ועדיין צריכין להרחיב הדיבור בזה ולהביא לזה דוגמא מכמה תורות כדי שתבין ענין זה היטב ותכין מעט דרכי הספר הקדוש הזה (ועיי' בספר פרפראות לחכמה בתחלתו שמביא שם השיחה הזאת ומרחיב שם הדיבור בזה ומביא דוגמא לזה

תורה נדמה לו תיכף כשיוציא מפיו הדיבור הראשון מיד תצא נפשו: (שם סי' כ"א):

(כו) אמר כל ההשגות הנכוהות שהוא משיג אינם חשובים אצלו כ"כ רק העיקר הוא כשוזכה להכניס איזה דיבור בתוך העולם כי בכל דיבור ודיבור שהוא מדבר בפני העולם תולים בו כל העולמות עליונים ותחתונים: (שם סי' ס"ט):

(כז) פעם אחת עמדנו לפניו בלילה ודיברנו עמו הרבה מכמה וכמה תורות שגילה לפנינו והייתי מזכיך לפניו איזה תורה והייתי מפליג לפניו עוצם שבח הפלגת חידושיה וכן הזכרתי לו כמה וכמה תורות כי כל תורה ותורה הוא חידוש נפלא ומופלג מאד מאד אשר תכלה הנפש מעוצם עריבות והפלגות החידוש למי שזוכה לעיין בהם כאמת והיינו מדברים הרבה מזה, אח"כ למחרתו בכוקר נמעתי עמו ללוחותו בדרך, ענה ואמר אתמול הנחנו וסדרנו הסחורה שלנו (שקורין קראם) כ"ה היא סחורה יפה מאד מאד, וטוב היה שיהי' לחנות הזה משרת טוב יפה שיכול להניח ולקפול ולסדר כל חתיכה סחורה יפה יפה עם הקצה לחוץ (כדרך המשרתים המוכחרים שמקפלין הסחורה ומניחין הקצה לחוץ כדי שיראה הקונה בכואו תיכף מהות יופי הסחורה) וכשיבא אחד לקנות איזה סחורה יוכל המשרת לחטוף מיד בזריות אותו המין סחורה שצריך הקונה ויפתח אותה כשהירות לפני הקונה להראות לו מיד הוד יופי ופאר הסחורה הטובה הזאת, והנמשל מוכן שצריכין אחד שיהיה כקי היטב מאד בכל תורתיו שגילה שיוכל לסדר כל תורה יפה יפה עם הקצה לחוץ, וכשיבא אחד וירצה להתקרב ולדבר מתורתו יוכל להושיט לו מיד איזה תורה שהוא צריך אז כפי ענינו, כי כל תורתיו הם כלליות גדול מאד מאד שיכולין למצוא בהם מה שצריך כאו"א רק צריכין אחד שיהי' בקי בהם היטב היטב שיוכל להושיט לכל או"א מה שצריך כאותו העת, והבן השאר מאלו: (שם סי' ל' ועמ"ש דף הקודם שכתב שם ג"כ. התורות והמאמרים שבספריו הק' הם כלליות וכל מה שאתה ממשמש בהם אתה מוצא בהם מעם נפלא וחדש ומתוק לחיך ומאיר עינים מאד ויש בהם עסקות גדול בדרך פשט ובדרך סוד ונסתר, כי כל התורות יש בהם סודות נסתרות ונפלאות ונוראות מאד מאד וא"א לכאר זאת, גם בכל מאמר יש כוונות של מצוות, שכל מאמר שייך לאיזה כוונות המבוארים ככתבים בע"ח ופע"ה כגון התורה של מי האיש החפץ חיים בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' ל"ג יש בה סוד כונת לולב אע"פ שלא נזכר בה דבר מסצות לולב וכן התורה כקרוב עלי טרעיים (שם סי' קא) יש בה כונת קידוש וכיוצא בזה שאר המאמרים, ושמעתי מפיו הק' שאמר שרצה לעשות פירוש על ספר עין החיים אך פירוש פשוט אינו נצרך רק צריכין לומר תורה שיהיה פירוש וכבר אמרתי כמה תורות השייכים לע"ח, גם שמעתי שאמר שזה סמוך גמר הע"ח וראה שהוא כולו מוסר, וכן כמה תורות יש בהספר כגון מרכבות פרעה

שיחות ממעלת תורתו ומפרייו הק'

(כב) **אחר** שממר התורה פתח ר' שמעון בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' ס' אמר שהיה חתונה יפה, סע גיוועהן אשיין חתונקעלע, והיה ראוי לבקש את השי"ת עם הפמליא של מעלה על החתונה, אמרתי לו בוודאי הי' בכאן, השיב מן הסתם: (א"ה שמעתי שאמר אז לאנ"ש שהיה יכול להחזיק אותם בענין אמירת התורה הנ"ל שלשה ימים ושלשה לילות ולא ידעו בין יום ללילה כלל כמובא בזה"ק וכו') (שם במעלת תורתו סי' יז):

(כג) **אמר** בכל שיחה ושיחה שהוא משיח ומדבר עמו יכולים להיות על ידה איש אשר ואפילו צדיק נמור כל ימי חייו כמו שאני רוצה (אזו וזיא איך מיין אנוטער יוד) אם ירצה לילך עמה לקיים כפי שיחתו הקדושה ומי שזכה לשמוע מפיו שיחתו הקדושה ידע זאת באמת ובבירור וגם אפילו עכשו כשלומדן דבריו הקדושים בספריו הקדושים יש להם ג"כ כח גדול לעורר להשי"ת לזכות לדרכי ה' באמת כי כל שיחה שלו היא התעוררות נפלא ונורא מאד ודרך ישרה ונכונה מאד לעבודת השי"ת לכל אחד לפי מדריגתו, אפילו מי שהוא במדריגה עליונה מאד יכול לקבל דרך ישרה ועצות נפלאות מכל שיחה ושיחה שלו, וכן להיפוך אפילו מי שהוא בתכלית מדריגה התחתונה ח"ו יכול ג"כ לקבל דרך ישרה ועצות נכונות למלט נפשו מני שחת אם ישים לבו היטב לדבריו הק' ויקיים אותם באמת ובתמימות בלי שום חכמות, אשרי מי שיאחז בהם: (שם סי' יט): (כד) **אמר** איני אומר לכם מתורתי כ"א הפסולת, והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדריגות מכפי מה שאני משינה ואיני יכול לומר נמוך יותר: (שם סי' כ') ועיין שם בדף י"ט שהיה בעולם העליון במקום שהיה ושמע שם תורה נכונה מאד והתורה חותם בתוך חותם בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' כ"ב היא מעט ומקצת מאותה התורה ששמע במקום הנ"ל:

(כה) **אמר** יש לי תורות בלי לבושים, פירוש שאינו יכול להלביש אותה בשום לבוש, ואמר קרא אסמכתא בעלמא הוא, שסומך התורה על המקרא כמו שסומכין על איזה דבר וכו', כן התורה שלו גבוה מאד עד שאינה יכולה להתלבש כ"א דרך אסמכתא בעלמא והבן, ואמר שמה שמתייגע כל כך קודם אמירת התורה הוא מחמת שקשה לו מאד להוריד השנות התורה שלו בלבושים ודיבורים שיוכל לאומרם ולגלותם וע"כ הוא צריך יגיעות גדולות לזה, כי דרכו היה קודם אמירת התורה שהיה יושב עמו כמו שעה ושתיים והיה מתייגע מאד בכמה תנועות וגניחות, ואע"פ שישב כשתיקה היה ניכר מתנועותיו שיש לו יגיעות גדולות מאד ואח"כ פתח פיו והתחיל לומר, ופ"א ראיתי בעיני בעת שהתחיל לומר התורה מ' תיקונין וכו' בלקוטי מוהר"ן ח"א סי' כ' שהיה כופל אלו התיבות מ' תיקונין יקירין איתמסרן לדיקנא כמה פעמים ובכל פעם תפס בשתי ידיו בכח בשני צדדי זקנו שעל הלחיים וכמעט שהיה תולשם מגודל היראה והמסירת נפש העצום שהיה לו אז ואמר כשאומר תורה

העמקות הנפלא שיש בספריו הק' אשר לא נמצא דוגמתו כן בשום ספר: (שם סי' ט):

(מו) **אמר** יכולין להיות נעשה בעל תשובה גמור ע"י לימוד הספר שלו והיה חפץ ומשתוקק מאד שידפיסו ספרו כמה פעמים ויתפשטו בעולם ואמר שיהיו בני אדם שילמדו ויתפללו ע"י הספר הזה, ואמר מי שישב ויעסוק בספריו רק בלי ניצחון וקינטור ויסתכל בו באמת או בוודאי יהיו נבקעין אצלו כל גידי קשיות לבבו, ואמר בזה"ל סע וועט אים אלע אדערין טרענין, ואמר כל אדם צריך להשתדל לקנות הספר שלו. ומי שאין לו כמה לקנות וכו' ימכור כר מתחת ראשו ויקנה הספר שלו ואמר שהספר שלו יהי' חשוב מאד ויבקשוהו ויהפשוהו מאד ויודפס ויחזור ויודפס כמה וכמה פעמים ויהיה חשוב מאד רק נכספתי לראות זאת ואהיה אני עומד ומסתכל וכו': (שם סי' י')

(מו) **אמר** התורה שלי היא כולה בחינות: (שם סי' יא): (יו) **בעת** שהי' הספר ליקוטי מוהר"ן בכתב עדיין ונתן אותו לכורך ספרים לכרכו, אמר לכם נדמה שזה דבר פשוט הלא כמה עולמות תלויים בוה: (שם סי' יב):

(יח) **אמר** הבעל דבר יכול להפות ולכמות את העינים מאד אבל כלא זה היה הספר עושה התעוררות גדול מאד בעולם, ואמר בזה"ל דער בעל דבר קען זייער פאר שמעלין אוב ניט וואלט דאס ספר מהויב גיווען א גרוסע זאך צו טאהן און דער וועלט: (שם סי' י"ג):

(יט) **אמר** הסור סרע שלי הוא חידוש נפלא וגם העשה טוב שלי הוא נפלא מאד כי אני עושה טוב הרבה באמת והתורה שלי עושה הרבה מאד בעולם. כי ע"י התורה שלי נמשכין כל ההשפעות שבעולם, ודיבר עם אחד מה המר"מ שלך עם חמים אתה נושא ונותן גם זה נמשך ע"י התורה שלי: (שם סי' ט"ו):

(כ) **אמר** לאחד שצריכין להשתדל מאד לקנות ספריו כי אפילו כשעומדין כתיבה ומגדל הם מוכה גדולה, כי ספריו הם שמירה גדולה בכית לשמור גם את העשירות ומסון האדם מכל הויקות, והזכיר או עשיר אחד, שהיה יודעו ומכירו ואמר גם אליו הוא מוכה גדולה שיהיה הספר שלי כביתו כי יהיה לו שמירה גדולה לכל דבר ושתקיים עשירותו והזהיר את האיש שדיבר עמו מזה שיורו את העשיר הנ"ל שיראה לקנות ספריו: (שם סי' יז):

(כא) **אמר** התורות שנאמרו על מאמרי רבה בר בר חנה הנדפסים בתחלת הספר אמרם כשם אומרם היינו כשם רב"ח בעצמו, גם בעת שהתחיל לגלות התורות על מאמרי רב"ח או סיפר שרבה בר בר חנה בא אליו ושיחר פניו ואמר מדוע אינו משים לב להמאמרים שלו וביקש אותו על זה שישים לבו עליהם והוא יגלה לו בהם חידושים נפלאים: (חי' מוהר"ן דף ג' ע"א).

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

כפי נעימות הניגון ומשקל השיר כי כולו אחד, כשוזכין לשמוע ניגון כזה עם שיר ודיבורים ועם ריקוד כזה שכולם שייכים זה לזה בכון גדול ממש אזי מתבטלים ממש בכלות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא, וזהו התענוג הגדול מכל התענוגים, ומי שלא טעם זאת אינו יודע כלל מתענוג, אשרי עין ראתה זאת (כי גם בעוה"ב אין הכל זוכים לשמוע ולראות זאת רק מי שטרם בערב שבת וכו' יזכה לשמוע השיר שיתער לעתיד עם שמחת המחול שיעשה לצדיקים לעתיד לבוא) ואלו האנשים העומדים סביב זה האיש שמנגן הניגון הזה עם השיר והריקוד השייך לו אין יודעים כלל מה לעשות רק יש להם כלות הנפש והשתוקקת נפלא מעוצם התענוג וכל מה שסמוך ומקורב יותר אליו נעשה אצלו ג"כ ממילא כל התנועות של הניגון והריקוד מחמת גודל התענוג כנראה בחוש, וכמו כן כשמקורב יותר אל הקדושה כל מה שסמוך יותר אל התורה והניגון והריקוד נעשה אצלו ג"כ התנועות של כל הנ"ל של הקדושה ממילא, (ובלשון אשכנז אמר כוה"ל זיי זאלין מיך הערין איין תורה מיט דעם ניגון אין מיט איין טאנץ וואלט דיא גאנצע וועלט אויס גינאנגין, וחזר ושאל וואס האב איך גיזאנט והשיב לו הר"ר נתן זצ"ל שאמר ככל הנ"ל ואמר לו רבינו זצ"ל וואס מיינסטו דיא גאנצע וועלט אפילו חיות ועשבים וכו' ככל הנ"ל: (חיי מוהר"ן במעלת תורתו אות א):

(יב) אמר הספר הקדוש שלו ליקוטי מוהר"ן הוא אתחלתא דגאולה, ואמר מאחר שיצא בעולם אני חפץ מאד שילמדו אותו, כי צריכים ללמוד אותו הרכה עד שיהיה שגור בעל פה, כי הוא מלא מוסר והתעוררות גדול מאד להשי"ת אשר אין ערוך אליו וכו', ואמר שטוב לקבוע לעצמו ב' שיעורים ללמוד ספריו הק' שיעור אחד פשוט לומר במהירות הרכה מאד כדי שיהיה שגור בעל פה, ושיעור אחד ללמוד בעיון גדול כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו הקדושים והגוראים מאד עד אין סוף ואין תכלית: (שם סי' ז):

(יג) פעם אחד היה סורו את אחד ללמוד את ספרו, ואמר שהוא מצוה גדולה ללמוד את ספרו הרכה, ואמר לו שיכולין להיות נעשה בעל מוח גדול ע"י ספרו כי יש בו שכל גדול ועמקות נפלא מאד ע"פ פשוטן של דברים, וגם אם יתמידו בספריו הק' יכולין לזכות להיות נעשה איש כשר באמת ואז יזכה לראות הפנימיות שיש בספריו הק', כי יש בהם פנימיות הרכה מה שאין נראה ע"פ פשוטו כלל, אשרי הזוכה ללמוד ולהתמיד בהם הרכה, (שם סי' ח):

(יד) אמר בהתורה שלי יש עמקות, ועיין כמה שנרשם במקום אחר שמה שנכתב בלשונו הק' בעצמו צריכין לדקדק בו כמו במקרא כי הוא חוזר בכל פעם דבריו שנראה לכאורה שפת יתר והוא בכונה גדולה וצריכין לדקדק בו מאד וכו', ומי שיש לו עינים וישים דעתו ולבו היטב לדבריו הק' יבין מעט מועיר מעוצם העמקות

(ו) אמר התורה שלי נבזה מאד, ובכל מקום שאני משתמש עם צרופי אותיות (דהיינו הראשי תיבות וסופי תיבות וצרופים נוראים שמגלה בספריו הק') היא גדולה ביותר, ואמר הייתי רוצה לילך להלן מן צירופי אותיות אבל אעפ"כ עדיין אני מעכב בכחי' זו, וגם יש לי נחת מזה כי לפעמים יש דברים שהם סתומים ונעלמים מאד שא"א למצאם כ"א ע"י כחי' צירופי אותיות דהיינו בר"ת או מ"ת וכיוצא: (שם סי' ר"ב):

(ח) אמר מי שבקי היטב בתורותיו הכתובות בספריו הק' ראוי לו למצוא כל שיחות העולם בתוך תורתו הק', ואין שום שיחה וענין בעולם שלא יוכל השלם למצוא בתוך תורתו (פירוש כי בוודאי באמת בכל הדיבורים ושיחות של העולם בוודאי יש בהם תורה בהעלם, אבל אין מי שיזכה לידע הנסתרות שנעלם בשיחות בני אדם כ"א אנשים גדולים במעלה מאד מאד, אבל ע"י התגלות תורתו הקדושה והנוראה שלו מי שבקי בספריו היטב היטב ויש לו שכל קצת יוכל למצוא בכל שיחות העולם רמזים מהתורה הקדושה אפילו אם לא יהי' גדול כמעלה ביותר: (שם סי' ר"ג):

(ט) פעם אחת נכנסו אנשים אליו, והוציא חתיכת נייר בידו שהיה כתוב עליו בכתיבת ידו הקדושה, ואחזו בידו, וענה ואמר כמה תורות כתובות על חתיכת נייר הזה, ואמר יש כמה וכמה עולמות שהם ניוונים ויונקים חיות מהעשן של התורה שלי ונטל הנייר ושרפו אצל הנר, ואמר יש כמה וכמה תורות שעדיין לא באו אפילו לתוך תמונת אותיות וע"כ הוא חידוש נפלא כשוזכין להוריד אלו התורות להכניסם עכ"פ לתוך תמונת אותיות ואף שאין העולם כדאי שיוכנסו לתוך העולם זהו ג"כ חידוש גדול כשבאו עכ"פ לתוך תמונת אותיות כנ"ל: (שם סי' ר"ד):

(י) אמר אפילו מי שאינו שומע דיבורי התורה שאומר רק הקול לבד, הוא ג"כ טוב מאד, וזה בחי' לשמוע בקול דברו, בקול דייקא, ואפילו מי שהוא רק עומד בבית אצל התורה שאומר טוב מאד מאד בלי שיעור: (שם סי' ר"ה):

(יא) אמר העולם לא טעמו אותי כלום עדיין, אלו היו שומעים רק תורה אחת שאני אומר עם הניגון והריקוד שלה היו כולם בטלים כביטול גמור, היינו כל העולם כולו אפילו חיות ועשבים וכל מה שיש בעולם הכל היו מתבטלין בכלות הנפש מגודל עוצם התענוג המופלא והמופלא מאד מאד, ואפשר להבינו כי טבע הניגון שנמשך נפש השומע אחר הניגון ומתבטל כללות הנפש אחר תנועת הניגון כפי מה שיש כח לאותה התנועה לשבר ולעורר הנפש להמשיכה אחריה, מכש"כ מי שיכול לרקד שיהיה הריקוד מכוון ממש כפי תנועת הניגון ובפרט מי שמנגן ניגון עם דיבורים ושיר, שהשיר והדיבורים שייכים בכון גדול להניגון שמשקל השיר מכוון ממש כפי נעימות הניגון וגם הריקוד מכוון ממש

שיחות ממעלת תורתו וספריו הק'

(אמר המביא לבית הדפוס למען העיר את לב הקורא להתבונן בקדושת התורות והמאמרים הנוראים והנפלאים שבספר הקדוש הזה אמרתי להדפיס פה מספר שיחות הר"ן וספר חיי מוהר"ן את השיחות והדיבורים המובאים שם שנשמעו מפי אדמו"ר הקדוש זצוק"ל מגדולת נוראות קדושת ספריו הקדושים. אשרי מי שיאחז בהם).

שמות המזמאה וקדריים במקומות חרבה, וגם הי' אז שריפות גדולות כמעט ככל העולם ונשרפו עיירות הרכה כידוע ומפורסם בעולם מענין השריפות שהיו אז בעולם בשנת תק"ע הנ"ל: ויש בזה עוד דברים בנו כי עיקר ההספד הנ"ל נאמר על הסתלקותו. בעצמו כי בשנה האחרת שנת תקע"א בחוה"ס סוכות נסתלק אדמו"ר הקדוש זצ"ל בעצמו וע"כ אמר שיכולין לידע מתורתו עתידות שיהיה: (שיחות הר"ן סי' קצ"ה ע"ש ובספר פרפראות לחכמה על התורה הנ"ל):

(ב) גם אלה דברי רבינו ז"ל בעת שראה התורה הנ"ל בכתב, המוסר של התורה שלי נפלא ועצום מאד אלו היו אומרים זאת התורה כלשון אחר כלשון מוסר היה מעורר ומשכר את הלב מאד כי היא כולה מוסר השכל מוסר גדול וגורא מאד, על כן צריכין ליוהר ולקיים מה שהוהרתי אתכם לעשות מן התורה תפלה, כי תיכף כשמתחילין להכניס זאת התורה בתוך דברי התעוררות ושיחה של תפילה בוודאי תעורר ותשכר את לבו מאד כנ"ל: (שם בשיחות הר"ן):

(ג) אמר אין מי שיכול להכין בהספר לקוטי מוהר"ן כי אם סי' שיוכל לומר כל תורה פנים ואחור, (שם סי' קצ"ח):

(ד) אמר כל התורה שלי היא כולה הקדמות: (שם סי' קצ"ט):

(ה) אמר כל תורה ומאמר שאומר יכולים לילך ולעבור בו כל תנ"ך ותורה שבע"פ: (שם סי' ר'):

(ו) אמר יש חילוק בין החידושי תורה שמגלין הצדיקים כעין שארז"ל שיש חילוק בין נבואת שאר נביאים לנבואת משה רבינו ע"ה כי כל הנביאים התנבאו בכה אמר ד' שהוא בחי' אספקלריא שאינה מאירה אבל משה נתנבא בזה חדר בחי' אספקלריא המאירה, וכמו כן יש צדיקים שאומרים חידושי תורה אמיתיים ומכניסים אותם באיזה פסוק על מאמר חז"ל אבל אין מכוונים ונכנסים היטב בתוך דברי המקרא וכו' רק באיזה רמז ומסיכות בעלמא וזה בחי' נביא באספקלריא שאינה מאירה אבל יש צדיקים נוראים שהם בבחי' משה שחידושי תורתם הם ברורים וזכים כשמש ומבוארים ומפורשים היטב בהפסוק או מאמר חז"ל שהם מכניסים אותם בהם וזה בחי' נביא באספקלריא המאירה: (שם סי' ר"א):

(א) אמר התורה שלי גדולה מאד, והיא כולה רוח הקודש ויכולין לידע ממנה עתידות, ומי שיטה עצמו ויאזין ויקשיב התורה שלי יכול לידע עתידות שיהיה, ואין צריך לומר אח"כ כשנעשין הדברים בעולם שאז יכולין בוודאי למצוא הכל בתוך התורה שלי ולראות ולהבין שהכל מבואר בהתורה שאמרתי כבר, (כל זה שמעתי מפיו אחר שבת בראשית שנת תק"ע בעת שהראיתי לו בכתב התורה בראשית לעיני כל ישראל הנדפסת בלקוטי מוהר"ן תנינא סי' ס"ז וכאותו השכנע ראינו בחוש כל הנ"ל, איך בהתורה הקדושה שלו הוא מגלה נעלמות ועתידות, כי מעשה שהיה כך היה, כי כשכנע הקודם ביום ה' שהוא כ"ה תשרי שנה הנ"ל נסתלק כבוד הרב הגאון בוצינא קדישא החסיד המפורסם מו"ה ר' לוי יצחק זצ"ל אב"ד דק"ק ברדימשוב, ובשבת שאחר יום ה' הנ"ל שהוא שבת בראשית אמר אדמו"ר זצ"ל התורה בראשית לעיני כל ישראל הנ"ל המדברת מהעלמת הפאר של ישראל דהיינו העלמת והסתלקות הצדיק שהוא הפאר של ישראל, ואמרה כאימה וכיראה גדולה בדרכו ועיניו היו מלאות דמעות ושום אדם לא ידע מה הענין הזה כי אז באותו השבת עדיין לא נודע כלל בכרסלב לשום איש מפסיתו הצדיק הנ"ל, אח"כ בלילה שהשייך ליום כ' פ' נח הבאתי לרבינו זצ"ל בכתב את התורה הנ"ל וגם אז ישב משתומם בצערו ואז אמר כנ"ל שיכולין לידע מהתורה שלו נעלמות ועתידות, אח"כ כיום ב' נשמע בכרסלב שהצדיק הנ"ל נסתלק ומחמת שהצדיק הנ"ל היה נקרא כפי רבינו זצ"ל פאר של ישראל בחי' תפילין כמבואר במקום אחר והתורה הזאת מדברת מענין הסתלקות והעלמת הצדיק שהוא בחי' הפאר וגם ממה שאמר רבינו ז"ל או דייקא שמהתורה שלו יכולין לידע ממנה נעלמות ועתידות מכל זה ראינו בכירור שרבינו זצ"ל גילה ברוח קדשו בהתורה הנ"ל הסתלקות הצדיק הנ"ל כמבואר עתה להמעין שם שממש כל התורה הנ"ל מדברת מענין זה דוק ותשכח, והנח כמאמר הנ"ל מבואר שכשנסתלק ונתעלם זה הצדיק שהוא בחי' שם ה' ונתפרסם ח"ו מי שאין בו שם ה' כלל וכו' אז נתגדלים בעולם בעלי שמות המזמאה וקדריים שקורין מאמירען וכו', וגם עי"ז באין שריפות בעולם ר"ל, ואז אח"כ ראינו זאת בחוש שתיכף בשנה הזאת שנת תק"ע הנ"ל נתפרסמו בעולם מאד וכפרט במדינותינו בעלי

זמני ומקומות אמירת התורות

מספר חיי פוהר"ן טובות זכרונות	הוספות	מקום בנסיעתו לאומאן וכו'	שנה תק"ע	זמן חודש אייר	תורה לכו חזו	ב חורף
ט"ז		בשנת תקס"א וכו' ומסתבר כס"א כי נאמר בחחילה התקרות ר ש"א ז"ל	זלאטיפאליע			
ח"מ		שבת הראשון שנכנס לעיר	ברסלב	תקסב	אלול פ' כי תצא	ג
ח"מ		(שנת תקס"א-כ)	זלאטיפאלע		שבועות	ד
ח"מ		חל כיום שני ושלישי	ברסלב	תקסג	ראש השנה	ה
ח"מ			ברסלב	תקסג	שבת טובה	ו
ח"מ				תקסג	חורף	ז
ח"מ				תקסג	שבת תנוכה	ח
ח"מ			ברוך הנסיעה	תקסג	שבת שירה	ט
ח"מ			טראויצע	תקסג	קודם פורים	י
ח"מ				תקסג	שבועות	יא
ח"מ			ברסלב	תקסג	שבת נחמו	יב
ח"מ		שחל כשבת וכו' פ"ל		תקסד	ראש השנה	יג
ח"מ				תקסד	שבת תנוכה	יד
ט"ז			זלאטיפאליע			טו
ח"מ		בשבת בסעודת שחרית (באוהה שבת אמר תו' כ"ד)		תקסג	קיץ	טז
ח"מ				תקסו	שבת תנוכה	יז
ח"מ		כמראה בחורף תקס"ד	טראויצע			יח
ח"מ		חל כיום ד-ה פ"ח		תקסד	שבועות	יט
ח"מ		חל כיום ה-ו פ"ח	ברסלב	תקסה	ראש השנה	כ
ח"מ			ברוך הנסיעה	תקסד	שבת נחמו	כא
ח"מ		ביום כ, ה' לעשרת ימי תשובה פ"ח		תקסה	אחר ראש השנה	כב
ח"מ				תקסג	חורף	כג
ח"מ		בסעודה ליל שבת (באוהה שבת אמר תו' ט"ז)		תקסג	קיץ	כד
ח"מ		שחל כיום ו' ד' פ"ח		תקסו	שבועות	כט
ח"מ		בסעודה שלישיית פ"ח		תקסז	שבת תנוכה	ל
		נראה שנאמר בשנת תקס"ב, (עיין ח"מ חק)				לג
		נראה שנאמר בשנת תקס"ב, (עיין ח"מ חק)				לד
		נראה שנאמר בשנת תקס"ב, (עיין ח"מ חק)				לה
ח"מ				תקסב	שבת שירה	לח
ח"מ		שבת קודם ראש השנה, שבת ראשון אחר התקרות מתה"ח	ברסלב	תקסב	פד' נצבים אלול	מד
			ברסלב	תקסג	אחר סוכות	מו
ח"מ				תקסג	אסרו תג סוכות	מח
ח"מ		בסעודה שלישיית פ"ח אחר נישואי בתו שרה ז"ל	מערוועריווקא	תקסג	בשבת ג' ניסן	מט
ח"מ		ליל א' של שבועות וחזר ונשנה לפני ר' נתן ז"ל אחר שבועות פ"ח		תקסג	אחר שבועות	נא
ח"מ				תקסג	תחלת	נב
ח"מ				תקסה	שבת תנוכה	נד
ח"מ		נכתב בזאסלאב תקס"ז פ"ח				נה
ח"מ		חל יום כ-ג פ"ח		תקסה	שבועות	נג
ח"מ		חל כיום ג-ד פ"ח		תקסו	ראש השנה	נח
ח"מ		חל כיום ג-ד פ"ח		תקסו	ראש השנה	נט
ח"מ		חל כיום שבת-א פ"ח		תקסו	ראש השנה	ס
ח"מ		חל כיום שבת-א פ"ח		תקסח	ראש השנה	סא
ח"מ			מערוועריווקא	תקסה	שבת שירה	סב
ח"מ		קודם סעודה שחרית, שבת לפני הברית של בנו ש"א ז"ל, סמוך ל"ח ניסן		תקסה	אדר	סג
ח"מ		כיום ו' אחר פטירה בנו הק' ש"א ז"ל		תקסו	סימן	סד
ח"מ		נאמר פיסקא פיסקא, ראה בפ"ח		תקסז	אחר תנוכה	סו

מפתחות מספר לקוטי תפלות ב' חלקים

לידע על ידם כל תורה בליקוטי מוהר"ן איזה תפלה שייך לה :

מתורה א' עד תורה ע' בליקוטי קמא ומתורה א' עד תורה י"ב בליקוטי תנינא הסימנים שבליקוטי ובליקוטי תפלות שונים ומשם ואילך אינם כסדר. ע"כ יש לעיין במפתחות אלו ועל ידם אפשר למצוא המבוקש בנקל :

חלק א'

תורה	תפלה	תורה	תפלה	תורה	תפלה	תורה	תפלה
השמטה	ח"ב מ"ו	קל	קיד	קפד	קפד	קכד	רכה
עב	צב	קלג	קטו	קסה	קסה	קכה	רכו
עד	צג	קלה	צט	קפו	קפו	קכו	דכת
עה	צד	קלו	קטז	קפח	קפח	קכו	רלד
עו	סב	קמא	סה	קפט	קפט	קכח	רלה
עח	פ	קמב	ק	קצ	קצ	קכט	רלט
עט	סא	קמג	קיו	קצא	קצא	קל	רמב
פ	צה	קמד	קא	קצב	קצב	קלא	רמה
סב	צו	קמה	קב	קצג	קצג	פז	דמו
סד	קח	קמט	סח	קצד	קצד	קלב	רנ
צא	קט	קנב	סו	קצה	קצה	קלג	רנא
צו	צז	קנה	פור	דו	דו	סג	רס
קא	קי	קנו	קיה	רו	רו	קלד	דסג
קה	עא	קנו	צא	רט	רט	עד	רסד
קח	צח	קנט	קיט	רי	רי	עה	דסו
קט	עב	קס	קב	ריא	ריא	עו	ערב
קי	קיא	קסה	קכא	ריב	ריב	קלה	ערה
קיה	קיב	קסט	קכב	דיג	דיג	קלו	רעז
קכג	קיג	קעח	סט	רטו	רטו	קד	רעט
קכט	עג	קפ	קכג	דכא	דכא	עז	רפ
						רפב	רפב
							צ

חלק ב'

תורה	תפלה	תורה	תפלה	תורה	תפלה	תורה	תפלה
השמטה	ח"א קמט	כו	כג	נו	גב	עז	לח
יד	טו	כז	כד	ס	נג	עח	לט
טז	טז	כט	נ	סא	לב	פא	מ
טז	יז	ל	כה	סו	נד	פב	מא
יז	יג	לב	כו	סז	לג	פג	מב
(יז)	יח	לד	כז	עא	לד	פד	מג
יט	יד	לט	כח	עב	לה	פו	מד
כ	יט	מ	כט	עג	לו	פט	מה
כב	כ	מד	נא	עד	לז	צ	מו
כג	כא	מו	לו	עו	נה	צא	מז
כה	כב	נ	לא				נז